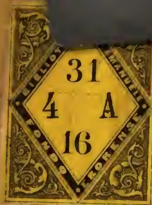
31
4 A
16
FONDO
EBORENSE

DECISIONES

SACRI CONSILII NEAPOLITANI,

à D. MATTHAEO DE AFFLICTIS, Iurisconsulto ætatis suæ clarissimo, summa diligentia, pariq; iudicio collectæ, nunc denuò maiore, quàm hactenus unquã, cura studioq; emendatæ.

QVIBVS *nunc primùm accesserunt* D. THOMAE GRAMMATICI, *eiusdem* Neapolitani *consilij Senatoris dignissimi, nouæ, & hactenus nunquam conspectæ Annotationes, & toti operi plurimum lucis, & studiosorum rationibus non parum commoditatis allaturæ.*

VENETIIS,
Apud Dominicum Lilium.
M. D. LVII.

DO. MATTHAEI DE AFFLICTIS, PARTHENOPAEI SVMMI. I. AC CONSILIARII REGII IN OPVS Decisionum sacri consilij Neapolitani ad patriam suam, & vrbem Neapolim Prefatio.

SVMMARIVM.

1 Humilitas Iesu Christi in exemplũ nobis prescripta est, qua omnem aliã exuperat.
Ciuitati obligamur, ĩ qua nascimur, alimur, & docemur.
Ciuitas praestat ciuibus praesidium.
2 Sacerdotibus omnis honor & reuerẽtia debetur, propter spirituale pabulum, quod fidelibus administrant.
3 Orare pro defunctis tenemur, amicis benefacere, & inimicos diligere.
Oratio à poenis purgatorij liberat.
Animus non deprahẽdit se, nisi cùm est quietus.
4 Prudens non propalat quae non potest probare.
5 Dona exigua offerentis uoluntate pensantur.
Ciuitatis in tres partes diuisio.
6 Monarchia uera tria requirit, cultum diuinum, potentiam, & sapientiam.
7 Testimonium de ueritate reddere, est praecipuum inter omnia terrena.
Oratio debet esse crebra & breuis.
Consilium Regium est locus terribilis, propter sapientes in illo astantes.
Seniores sunt prudentes, & cur.
Prudentia est prouidere de frumento propter futuram famem.
8 Prudentes illuminant Regnum, & sunt in consilio.
9 Laudare seipsum est indecens, sicut se uituperare.
Silentium interdum conducit.

NIHIL enim est in hac vita mortali, quo possimus Deo familiarius iungi, quàm ipsum amare, & proximum diligere: quia eius opera in omni magnificentia fecit: vt in psalmo centesimo tertio. Et ideo eius suffragium humiliter imploramus, vt per eius misericordiam nostra bona opera coepta ad finem perducat. Et tunc speramus eius misericordiam impetrare, cùm ipsum creatorem omnium amamus: & ab eius mandatis optamus nõ deuiare, & ex toto mentis affectu, & omni conatu cupimus obtemperare: nam ipse Deus per os Prophetae mandauit eius mandata custodiri nimis: vt in psalmo centesimo decimo octauo. Cumq; non solùm tanquam creati ab omnipotente Deo patre & filio & spiritusancto: qui pro salute humani generis voluit incarnari filium suum de spiritusancto, ex gloriosa uirgine diuina Maria, quo incarnato & nato † in nostrum exemplum intantum est humiliatus, quòd exinaniuit, quando se ad infirma inclinauit ſm beatum Bernardum, vt refert Ioan. Andr. in nouella, in c. j. de poeni. lib. vj. Cui debetur omnis honor, charitas & obedientia: non tantùm in expedientibus & honestis, & indifferentibus (vt in praeceptis Decalogi moralibus & iudicialibus) me per maximè obnoxiũ sentio, sed etiam me obligatum cogno-

ſco huic nobiliſſimæ Neapolitanæ ciuitati: quæ me genuit, aluit, docuit & conſeruauit: vt ſim ei fidelis, & famulatum exhibeam. Hæc eſt illa ciuitas, quæ præſtat præſidium, vt inquit Cic. de offi. lib. ij. c. xxiij.

2 † Quin imo me obligatum ſentio ſacerdotibus, qui nobis præſtant pabula ſpiritualia: quibus ꝓpterea debetur omnis honor & reuerentia: vt in epiſtola Pauli j. ad Corinth. iiij. cap. ibi, In Chriſto Ieſu per Euangeliũ ego vos genui. Qui patres noſtri ſpirituales dicuntur: ideo gloſſa ſup illo v. cap. Deutero. Honora patrem &c. dicit carnalem & ſpiritualem. & alia gloſſa dicit ibi, Deum & eccleſiam.

3 † Deinde virtuoſis ſenibus dictę ciuitatis: nam dicit Apoſt. j. ad Timoth. v. cap. Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra, vt patrem, ac defunctis meis in orando. quoniam oratio poteſt à pœnis purgatorij eos euellere. Atq; ꝓximis noſtris, vt eis nõ faciamus quę nobis ipſis facere abhorremus. Nec nõ amicis & benefactoribus noſtris, in retribuendo eis viciſſitudinem beneuolentiæ & gratitudinis. Poſt hos inimicis & æmulis noſtris, qui linguis acutis mentientibus nos mordent, ad orandum & orari faciẽdum, vt altiſſimus eis virtutem charitatis infundat. Et quis ego ſum, qui tantis obligationibus poſſim ſatisfacere? ꝓfectò vires meæ non ſuppetunt ad tantum debitum perſoluendũ. Quid ergo faciam? decreui iuxta illud Senecę de ira, ubi dicit, ꝙ animus quotidie ad rationem reddendam euocãdus eſt. Et ideo dicebat Gregorius ſuper Ezechielem, lib. j. homilia ij. ꝙ ſicut concuſſa aqua imaginem inſpicientis nõ reddit, ſed ſolùm cum eſt quieta: Sic anima non depræhendit ſe, niſi cũ eſt quieta. Cogitaui & meditatus ſum poſt ſiniſtros caſus meos in mea hac vacatione, opera mea quæ probari poſſunt, & quæ non. de his bonis operibus quæ probari non

4 poſſunt, nihil attingã: † quia vir prudens non debet propalare ea quæ ꝓbare nõ poteſt. ij. q. v. c. plerũq;. Opera quæ ego geſſi ſunt, Commentum meum magnum: quod legendo vſus feudorum, ſtipendijs Regis Ferdinãdi primi compoſui. Repetitiones plurimas legum quas cõmentaui. Conſilia multa, & allegationes, vota in cauſis vertẽtibus dictaui in ſcriptis cum Deciſionibus Cõſiliariorum domus Regum de Aragonia. Poſtquã actiones meas cogitaui: decreui meos labores in lignum ſolutionis tãtarum obligationum perſoluere. Primò vt ſatisfaciam euangelio Matthęi. v. ca. qui dixit, Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in Regno cœlorum. Deinde vt ſatisfaciam magnificis electis nobiliſſimæ ciuitatis Neapolis, & in conſequentiam eius vniuerſitati, & doctoribus collegij eiuſdem, quibus ego Matthæus de Afflicto, V. I. D. de ſedili Nidi, & collegiatus, omnem reuerẽtiam debeo, & ad quos hoc opus dirigitur, ſed ſi vt opto, nequeã ſatis facere ipſos rogatos eſſe cupio, vt nõ reſpiciant ad hoc exiguum munus reſpectu eius, cui hoc opus dirigitur, ſed ad promptitudinem animi mei, qui ſemper optat ſubſidia poſſibilia præſtare.

5 † Deus enim plus animum, quàm datum reſpicit. xxiiij. q. j. cap. odi. Inde Hieronymus ibi, quę offeruntur non ſui pondere, ſed offerentium voluntate penſantur. Inde narrat euangeliſta Marcus, cap. xij. ꝙ Deus reſpexit ad exiguum donum viduæ, quæ duo minuta obtulit, potius quàm ad magnum donũ diuitis, tum ꝓꝑ bonum animũ in largiendo, tum quia plus q̃ diuites obtulit cõſiderata tua facultate. Dicit enim ibi gl. ꝙ plus eſt vni puero ferre quinque, quàm vni uiro

forti viginti. Quia etsi totam meam substantiam licet exiguam, pro tam nobilissima ciuitate elargirer, nō cō dignam mercedem tribuissem, sed mercaturam: ut inquit Cicero de natura deorum, in fine. Et hoc opus laboribus & uigilijs meis atq; studio conditum, ad lites occurrētes in Decisionibus causarum in incidētibus, emergentibus, & diffinitionibus, actis per sacrum Regium Consilium Regum de Aragonia usque ad præsentē catholicū Regem me existente Regio Consiliario benignè suscipiant oblatum: quia de meo thesauro hoc donum processit. Vnde dicit Euangelista Matthæus, c. xij. Bonus homo de bono thesauro pro fert bona. Malus homo de malo thesauro profert mala. Etsi hoc opus non seruiat idiotis, saltem seruiet Doctoribus scholaribus, Procuratoribus, & uiris literatis agentibus in rebus pu-
6 blicis, & priuatis: † quia ut dicit Auicenna. iij. lib. Philosophiæ, Ciuitas in tres partes diuiditur, uidelicet, in Dispositores, Ministros, & Iurisperitos. imò in uera monarchia, requiruntur tria, uidelicet, Diuinus cultus, Potentia, & sapientes: ut latè per Oldr. in consi. lxix. Qui & omnes legentes præsentes & futuri, ex lectura præsentium Decisionum sine dubio peritiores erūt in similibus dubijs, quæ in futurum euenient in consulendis & decidendis causarum dubijs, postpositis opinionibus reprobatis. Et si hoc opus proderit omnibus cupientibus iustè consulere uel iudicare in similibus dubijs occurrendis, non mihi gratias agant, sed diuinę trinitati: & nostris diuis patronis Neapo. uidelicet Sanct. Ianuario martyri, sancto Aspren, sancto Athanasio, sancto Agrippino, sancto Effremo, sancto Seuerio, sancto Anello confessori- bus, & dictis magnificis electis & do- ctoribus pręsentibus & futuris dictæ ciuitatis, & testimonium de ueritate
7 reddant: † quia hoc inter omnia terrena uidetur esse præcipuum, ut dicit beatus Thomas de Aquino in primo libro de Regimine principum capit. vij. Si autem aliquid imperitè scriptum sit: illud corrigant, & emēdēt, & cancellent cum charitate, & respiciant ad promptitudinem animi mei, qui desiderat omnibus prodesse, & ciuitatem ipsam laudibus & præconijs extollere, ac ipsam summo omnium opifici, & dictis septem patronis crebris, breuibus & cōtinuis orationibus commendare: ut ipsam semper prosperè regant gubernent, & augmentent uiris sapientibus & prudentibus, per quos mundus regitur, ac ipsam perpetua perpetuitate fœliciter protegant, & defendant per infinita secula seculorum. Amen.

MAGNIFICE domine Viceprotonotarie dignissime, ac insignes Patres conscripti omni laude dignissimi. Cū mecum ipse cogitarem hunc senatum: statim uenit in mentem illud diuinæ scripturæ, qđ in dedicatione ecclesiæ cantatur, Terribilis est locus iste, translatiuè Gen. c. cccxiij. propter excellentes Seniores prudentissimos hic existentes. Inde dicitur in Ecclesiastic. cap. vj. In multitudine præsbyterorum, id est seniorum, prudentium sta. Ex quo prudentes habent memoriam præteritorum, intelligentiam præsentium, & pręuidentiam futurorū: ut fuit ille Ioseph, qui præuidit futuram famem, & ideo conseruari fecit frumenta: ut legitur Gen. xlj. Et patet in Cicerone, in secundo libro Rhetoricorum: & in Seneca in libro Quatuor uirtutibus: & in quarta parte summæ Antonini Archiepiscopi
8 Florentini, titu. ij. §. ij. † Vos enim estis qui totum regnum illuminatis:

ut dicit Bal.per illum tex.in authen. habita.§. namq;.C. ne fil. pro patre. sum etenim iussu sacræ regiæ maiestatis,ut authentica scriptura testaē, ego Matthæus de afflicto de Neap. V. I. D. hodierna die ordinatus,Regiæ Maiestatis consiliarius, & aggregatus cœtui uirorum prudentium.

9 † Si enim asseram me non esse prædi tum hoc magno dono prudētię, uel si affirmē illud in me esse mihi eueniet,quod senecæ maximo Iurecon sulto contigit, ut refert diuus Augu.in vj.lib. de Ciuita. Dei.c.xj. qui dum dicebat Iudæos septimam partem eorum uitæ amittere propter custodiam sabbati, dicit ipse, Quid dicam de Christianis inimicissimis Iudæorum,qui tot festa custodiunt? dicit ipse: Christianos tamē iam tūc Iudæis inimicissimos in neutrā partem commemorare ausus est, ne uel laudaret contra suæ patriæ ueterem consuetudinem, uel repræhenderet contra propriam forsitan uoluntatem. Melius ergo est per silentium pertransire, & confidere in misericordia omnipotentis Dei: qui vnicuiqui tribuit prout ipse vult, & breui & crebra oratione eum rogare ex toto corde,ut infundat spiritum intelligentiæ & prudentiæ, ut possim ueritati satisfacere, & reges gratas atque acceptas agere Deo omnipotenti, & sacræ regiæ maiestati, quæ dignata est me tantis oneribus & honoribus ditare, & uestris ueridicis opinionibus & iudicijs adhærere faciat, ad laudem omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, & sanctissimę virginis Mariæ & diuorum martyrum Eustachij & Ianuarij, ac confessoris sancti Benedicti abbatis, qui fructus laborum meorum benedicat, & ad charitatem Dei ascribat: ut animabus nostris proficiat in secula seculorum. Amen.

RESPONSA SENATORVM,

SEV DECISIONES SACRI CONSILII NEAPOlitani, in communem omnium vsum editæ, autore Matthæo de Afflict. Parthenopæo, summo cũ V.I.D. tũ eiusdẽ Cõsilij Senatore lõgè spectatissimo.

Cum additionibus magnifici & eximii Iurisconsulti, domini Thomasii Grammatici, V.I.D. de Neapoli.

D LAVDEM & gloriam omnipotentis Dei Patris & Filij & Spiritus-sancti, & gloriosissimæ virginis sanctæ Mariæ matris Dei omnipotentis, & diuorum sanctorũ Eustachij, Ianuarij, Martini, & Benedicti confessorum, Præsens collectio Decisionum causarum occurrentiũ in Sacro Regio consilio Serenissimorum Regum de Aragonia, in regno Siciliæ facta est per nobilem & insignem virum Matthæum de Afflicto Neapolitanum, V. I. D. vnũ ex Regijs Consiliarijs. Ex qua collectione decisionum eidem memoria conseruabitur, & posteris utilitatem nõ modicam hoc opus impartietur. Fatendum tñ est, φ hic non omnes decisiones, quæ in dicto sacro Consilio actę sunt sequentur: sed hæ tantum, quæ sibi annotatione dignæ visę sunt.

DECISIO. I.

De sententiis, opinionibus, & sapientum consilio in causarum decisionibus.

SVMMARIVM.

1 Opinionem in consilio sapientum, & decisionibus causarum quis debeat incipere, an qui ultimo loco uenit, an uerò antiquior. & nume. 6. & 7

Sententia an possit ferri ex uoto duorum doctorum de consilio, ubi maior pars est in contrarium. 4.

2 Officialis habens plures iudices, cui opinioni debeat adhęrere, an maioris partis, an sanioris.

Præsidens in consilio, potest cum vno iudicare sub nomine regię maiestatis relicta maiori parte, quando consiliarij de necessitate non eliguntur.

3 Medicus consultis super uulnere an sit mortale, qualiter standum, & quæ eorum opinio præualere debeat.

Periti pauci uincunt imperitorum multitudinem.

4 Statutum, ut in actibus gerendis non statur maiori parti, non ualet.

Sententia plurium debet præualere.

Canonicum reputatur, quod maior pars facit.

5 Pręsumptio fit pro pluribus.

7 Finis plus habet honoris.

Facta in moralibus magis mouent, quam uerba.

Digniores debent incipere.

Maior dicitur qui prior ingreditur in consilio.

8 Antiquiores clerici, & doctores debent habere primum locum.

PRIMA die qua feci ingressum in consilio, fuit excitatum. 1 †Quis debet incipere ad uotandum. Secundo utrum præsideus in consilio possit ferre sententiam sub nomine Regię Maiestatis, cum vno, aut duobus uotis doctorum de consilio, ubi maior pars dominorum eiusdem sunt in uoto contrario: uel de necessitate habeat sententiare cũ uotis maioris partis. Et quid fuit

obseruatũ tẽporibus p̃teritis. ¶Dicebat d.Ale.de Ale.vir summi ingenij, & tũc Viceprotonotari⁹, ꝙ ipse vidit ꝓtonotarium Regni, & locotenentẽ pluries sn̄iare cũ duob⁹ uotis doctorũ valentissimorũ de cõsilio, omissis uotis aliorum in maiori parte: qui tñ
2 nõ erãt ita doctissimi uiri. ¶† Et pro hoc bene facit dictũ Iac.de But.in l. maiorẽ.ff.de pact.vbi dicit, ꝙ si officialis habet plures iudices, nõ debet stare opioni maioris partis: sed eius q melius scit iura.& pro hoc bene facit id ꝙ dicit Io.de Imo. in l.ad principẽ.ff.de appel. ꝙ q̃n consiliarij de necessitate nõ eligunt, põt superior cũ uno iudicare relicta maiori parte votorũ.& subdebat, ꝙ rarò hoc solitum erat fieri:tñ q̃n vellet, posset cõcludere cũ paucioribus:quia ex p̃eminẽtia sui officij, si sibi videbitur absq; læsione cõsciẽtiæ posset sn̄iare cũ paucioribus uotis. ¶† Pro hac
3 p̃eminentia bene facit gl. in c.ego solis.viij.dist.circa fi. & Specu.in titu. de hom.§.j.vbi si ꝓducuntur plures medici ad uotandũ, vtrũ uulnus sit mortale, statur dicto paucorũ peritorum, licet ɔ̃rium dicatur à pluribus imperitis. & tenet Lud.Ro.ĩ l.j.§.fi. iij.col.ff.de uerb. obli. & do.Ant.de But.in c.ꝓposuisti.pen.col.de ꝓba. Tandẽ cõcludebat, ꝙ ipse nunq̃ vteretur hac p̃eminentia, sed semꝑ sententiãdo cũ maiori parte votorũ, crederet nõ errare, etiã si sibi ɔ̃rium videret. Et ꝓ hoc bene facit id ꝙ not. in c.j.de his quæ fiũt à maio.par.ca.
4 & ibi ꝑ Io.de Imo. † vbi dicit, ꝙ nõ ualet cõsuetudo, vt in actibus gerendis nõ stetur maiori parti, in notabilibus, & in pen.colũ. bene facit text. lxxix.dis.c.si trãsitus.vbi pluriũ sn̄ia debet p̃ualere. Et ꝙ maior pars facit, canonicũ reputat. dixit gl. fi.in c.cũ olim.de re iudi. Et sic ꝑ oẽs dños de cõsi.cõclusum fuit:& relatum: ꝙ sic semꝑ fuit obseruatũ, ꝙ sn̄ia fert ꝯm uotũ maioris partis dñorũ de ɔ̃silio: quia habet cõcomitãtiã cũ dispõne iuris cõis:vt patet in gl.in c.j.in ver. rõnabiliter.de his q̃ fi.à maio.par.ca. & c.auditis.de elec. & c. cùm oẽs.de cõsti.no.Bal.in l.j.in iiij.q.ff.cuiusq; vni.no.& in l.ꝙ maior.ff.ad mu. Accedat ad hoc singulare dictũ Inno.in c.ne epi.de tẽp.ordi. ꝙ si eligant plures ad cõsulendũ in cã, & sunt discordes, iudex debet sequi maiorẽ partẽ. Et de hoc fuit memor Ale.in l.j.§.j. ff.de exer.bene facit quod dicit Ale. de Imo.in ij.vol.ɔ̃si.xl. ꝙ si unus de collegio discrepat, actus põt expedi
5 ri ꝑ alios: † quia p̃sumit ꝓ pluribus. vt dicit glo.in d.uerbo, rõnabiliter. Nã ubi multa consilia, ibi salus:vt dr̃ Prouer.c.xxv.Et Abb.in c.ɔ̃stitutis. de elec.& hr̃ in c.prudentiã.de offic. de leg.sed q̃ uota sunt in maiori ęstimatione tangit d.Abba. in c.ecclesia
6 vestra, de elect. ¶Hoc p̃misso. ¶†Ad primã q̃õnẽ r̃ndetur, ꝙ Bal.in c.j.de cõtrouer.feu.apud pares ter.dicit ꝙ seniores & prudẽtiores debẽt prius uotare. Sed Nico.de Lyra suꝑ Exo. c.xxiij.in gl.in uer.nec iudicio.dicit ꝙ debet incipi ab illis, qui sunt minoris autoritatis, & vltimò à maioribus:ne minores formident declinare à sn̄ia maiorũ, ꝙ posset esse, si maiores primò dicerent. Et dicit, ꝙ hunc modũ tenent Theologi in deliberationibus in uniuersi.Parisiensi, s.incipiendo ab illis, qui sunt Iuniores in magisterio. Et sic ꝯm Nico.de Lyra, Illi qui sunt iuniores in doctoratu, debẽt incipere in cõsilio ad uotãdũ, & senior vltimo loco debet uotare:
7 quia honor in hoc in fi. cõsistit: † qa dicit Isidorus, Finis plus habet honoris. ¶Fuit dictũ ꝑ p̃fatũ viceprotonotarium: ꝙ est in electione p̃sidẽtis in cõsilio, q̃n vult, ꝙ prius incipiant seniores, & q̃n iuniores respectu introi

tus consilij: quia Christus sic docuit in euangelio Matth.xx.ca.ibi, scitis, quia principes gentiū &c. Et posteà subditur, Quicūq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister, id est, p obsequia humilitatis: quia in moralibus magis mouent facta, q̃ verba: vt dicit ibi gl. Nico. Tñ aliqui ex dominis de consi. dicebāt, ꝙ digniores
a [a] debēt incipere. p text. in c. quia tua j. dist. & p ea quæ not. in l. si quis ex argētarijs. §. j. ff. de edē. & ita pluries fuit dictū fuisse obseruatū. Alij ꝯ p rōnem Nico. de Lyra. Ego dicebā, & sic tandē oēs cōcluserunt: ꝙ qui vltimo ingressus est in cōsiliū, ille debet incipere, & sic debent ꝓsequi alij ordine successiuo: & sic dr̃ fuisse diutius obseruatū. Et ꝓ hoc allegat̃ id, ꝙ dicit Reuer. D. Iac. de Voragine, Archieps Ianuen. in suo festiuo in legēda sctōrū Philip. & Iac. vbi dicit, ꝙ mos est ĩ plerisq; regiōib9, vt ille q prior ingredit̃ maior voceť: & ille q posterior ĩgredit̃, minor: licet sit prior, aut ætate maior, aut sanctitate dignior: sicut dicit̃ de sancto Iacobo minore: qui fuit maior ætate, sed intrauit in Apostolatū post Iac. qui fuit minor ætate, & dr̃ maior. Et pro hoc facit, ꝙ dicit Bal. in c. cū olim. de ꝯsuetu.
8 †vbi antiquiores clerici, & doctores debēt hr̃e primū locū, & deinde cæteri p ordinē. ꝓ hoc est gl. ĩ c. placuit. dist. xvj. Verū ₰m morē diutius obseruatū, cōsiliarius, qui est delegatus in cā, primò dat votū: & demū qui vltimò intrauit in consi. vt s̃. dictū est.

ADDITIO.

De mā huius decisionis vide Angelū Aretinū in l. ad principē. ff. de appellationi. & in l. j. §. q̄situ. eo. tit. & Frāc. Cur. ꝯsi. lvj. Et cui opīoni in ꝯsilijs & iudicijs stādū sit, vide Feli. in c. j. de cōstit. ĩ fi. & Stephā. Bertrā. l. j. vo. ꝯs. ccxxvij. & ij. vo. ꝯs. cxxxiij. & Pe. de Anch. ꝯs. lxxxij. nu. j. & ꝯs. cxxxiiij. nu. 3. & cōsi. ccclxij. nu. 4.

a QVOD digniores. Adde ꝙ q est dignior cęteris, primò debet votare, ita Cardi. Alex. alias Prępo. in c. eps. 17. dis. Cui suffragat̃ dictū Eccle. 22. ibi dum dr̃, Loqre maior natu. decet .n. te, &c. Et dicet̃ dignior, q primò adeptus est locū seu dignitatē: vt p Bar. ĩ l. j. ff. de albo scrib. & p Inn. ĩ c. tua. ex̃ de maior. & obediē. Tho. Grā.

DECISIO II.

De possessorio vti possidetis, & turba facta per clericū laico, & de iudice laico cognoscente in clericum.

SVMMARIVM.

1 Fisc9 pp cessionē aut euictionē trahit cām ad suū iudicē priuilegiatū.
Donatarius regis in re donata dicit̃ procurator fisci in rem suam.
Procuratorie fisci agente, causa tractanda per præsidem prouinciæ.
2 Successor regis debet habere ratū factum prædecessoris.
Beneficia principū debent esse mā sura, & nō recipere diminutionem.
3 Fiscus habet multa priuilegia remissiuè.
Fiscus habet hoc priuilegiū, vt possit defendere donatarium suum à turbatione, quæ ei infertur etiā per personam ecclesiasticam.
Reges & principes ecclesiā tenent̃ defendere, & vasallos in reb9 eorū, ēt si à ꝑsonis ecclesiasticis turbent̃.
4 Ecclesiæ res à principe procedens est de foro eius in possessorio.
Cā possessorij bñficij ecclesiastici dr̃ causa spūalis, & dr̃ beneficialis.
Possessoriū vti possidetis, est merè temporale.
Princeps debet prouidere, ne partes veniant ad arma.
Iudex laicus an habeat iurisdictionem ꝯ clericū, & sit cōpetens tam in actione reali, quàm personali.

5 Clericus cũ turbat laicum possesso rem rei stabilis, fit ex cõmissione regia citatio generalis per edictũ, qui cunq; sua putauerit interesse.
6 Citatio reddit nulla omissa fora, & ꝓcessum eneruat, maximè in cognitiõe extraordinaria, ubi ē exꝑssa fora. 8
7 Sciētia haberi põt ēt ꝑ actũ nullũ. Citatio si est nulla, tamen ualet cõparitio, maximè si citatio fiat ad effectum inducendæ scientiæ.
Citatus intelligitur citatus, ut comparet per se, uel per alium.
8 Exꝑssio ĩ tacitè ĩclusis ñ necessaria.
Citatio per edictũ quicũq; putauerit sua interesse, dat extraordinariã cognitionem iudici laico, qua omissa ex defectu iurisdictionis corruit citatio, & totus processus.
Citatio ex defectu iurisdictiõis est nullius momenti.
Citatus an teneatur cõparere, si nõ sit de citãtis iurisdictione notorie.
9 Citatus si sua putauerit interesse, dicitur actor & non reus.
Clericus quē constat esse clericum citatus à iudice laico, an teneat cõparere, si ꝑ edictũ citatio procedat in extraordinaria cognitione.
10 Curia suprema cognoscit inter ecclesiasticas personas.
Decreta maiorũ tribunaliũ in quibus consiliũ alicuius iusti cõsiliarij non accedit, Deus reddit irrita.

SERENISSIMVS Rex Alphonsus secũdus donauit monasterio sanctæ Mariæ mõtis Olíueti de Neapo. quoddã molendinũ situ in ciuitate Capuæ, & illud tradidit: & post traditam possessionem tenuit, & possedit vsq; ad aduētũ Regis Caroli octaui ad hoc regnũ, & eo tenēte & possidēte monasteriũ sancti Petri ad Mayellam, ꝓtendēs, ꝙ dictũ molendinũ sit deuolutũ dicto monasterio ob nõ solutionē canonis per trienniũ, ex quo fuerat cõcessum ꝑ dictũ monasteriũ sancti Petri Antonetto secretario & suis hæredibus: & ex prætenso delicto ꝑ eũ cõmisso peruenit ad manus dicti Reges Alphonsi. ¶ Conatũ fuit dictũ monasteriũ sancti Petri recipere possessionē dicti molēdini. Fuit facta qrela pro parte dicti monasterij sanctæ Mariæ in sacro Cõsilio de turbatione ei facta ꝑ dictũ monasteriũ sancti Petri. Et dñs An. de Alex. Viceprotonotarius fecit mandatũ iustificatũ dictis de Mayella, ꝙ desistant à dicta turbatione. ¶ Qui cõparentes allegauerũt iudicis incõpetentiã. Ex parte altera replicabatur, ꝙ ex quo agebat de interesse do. Regis Ferdinandi secũdi, cuius ꝑfecit dictã donationē, & sua interest, ꝙ eius donatio sit mãsura rõne interesse regis, & sic ꝓtonotarius potuit facere dictũ mãdatum. ¶ Et quia ꝑfatus do. Anto. dictũ mandatũ uoluit defensare. † Dicebat ipse, ꝙ dictũ monasteriũ erat ꝓcurator fisci in rem suã ꝓpter cessionē ex causa donationis. Et qñ procurator fisci agit, causa tractanda est per ꝑsidē ꝓuinciæ: vt in l. ij. C. si aduer. fis. & in l. ad fiscũ. C. ubi cã fis. Et si cõueniuntur hoĩes diuinæ domus, examinatur cã apud præpositũ sacri cubiculi: vt in l. cum aliquid. & in l. vlt. C. ubi causæ fis. & hoc no. Bar. in rub. eo. tit. Et dicebat se tunc esse ꝑpositũ sacri cubiculi. Et per ꝯñs iudicem cõpetentē. ¶ † Secundò inducebat, ꝙ successor [a] Regis debet habere ratũ factũ sui ꝑdecessoris: vt in c. j. qui suc. tene. & not. Cyn. & Bal. in l. digna vox. C. de legi. & notat in c. Abbate sanè. de re iudi. in vj. cũ concor. Sed si Rex Alphõsus uiueret, nõ ꝑmitteret dictũ monasterium sanctæ Mariæ ꝑturbari ab illis de Mayella. ergo idē vr̃ posse facere eius successor: qa bñficia principũ debēt eē mãsura, & nõ recipiũt diminutionē: vt ĩ autē. ꝯstit. q̃ de digni. §. illud. col. vj.

& in l.hac saluberrima.C.de prępoſi.
3 agē.ī reb.li.xij.¶†Tertiò adducebat, ꝙ fiſcus hēt multa priuilegia: vt patet ex his q̄ no.Lud.ro.in l.imperiū. ff.de iuriſ.om. iud. ¶Item hēt ēt alia priuilegia,de qbus ꝑ Bal.in l.j.C.de hær.uel act.uēdi.Et ego alia numera ui in c.ij.de fra.de no.bene.īueſt.nō inconuenit, ut ſi turbet̄ eccleſia eius donataria, ut hēat hoc priuilegiū, ut poſſit ipſam defendere à turbatione, quę ei infert̄ per ꝑſonā eccleſiaſticā, ſicut ſoliti ſunt facere retro Reges huius regni:vt patet in c.regni.qđ in cipit,oīs deprędatio. Et per hoc bene facit l.j.C.de his qui ad eccle.cōfu. & text.vij.q.j.c.oīs.&.xxiij.q.iij.
4 c.fortitudo.& c.nō īfereda. ¶†Quartò dicebat,ꝙ iſta erat cauſa ſuꝑ poſſeſſorio vti poſſidetis,& ſic cauſa me rè tpalis de re,quę ꝓceſſit à rege.Et licet ſit īter monaſteria:princeps debet ꝓuidere,ne partes ueniant ad ar ma, per ea quæ hñr per Bar. in l.nec quicquā.§.vbi decretū.ff.de offi.pro cōſu.per l.æquiſſimū.ff.de vſufru.& plenè in c.in pñtia.in fi.de ꝓba.¶Sed ꝯ eum oēs de cōſilio dicebāt ꝯrium, ꝙ dictum mandatū fieri non potuit:
5 † quia iudex laicus nō habet iuriſdictionē ꝯ clericū: nec pōt ipſum cita re in actione reali, nec ꝑſonali: vt di
b cit tex.ī c.ſi diligēti.de fo.cōpe.[b] Et qñ clericus turbat clericū in aliqua poſſeſſione rei ſtabilis,traditū fuit re mediū ꝑ capitulū regni,qđ īcipit,Finis ꝓcepti charitas: vbi dr̄, ꝙ debet fieri citatio per ædictū ſ m illam for mā:quæ forma nō fuit obſeruata per dictum viceprotonotarium,& ſic dicta citatio & ꝓceſſus inde formatus
6 ē ipſo iure nulla & nullus.†Nā ſi forma tradita ad citandū dimittit̄, reddit̄ ipſa citatio nulla,& ꝓceſſus ruit: vt eſt tex.ī l.j.§.offilius.& ibi Bal.ff. ne quis eū qui in ius voc.& idē Bal. in l.nō ſunt liberi.ff.de ſta. ho. & in c.j.de mili.vaſal.qui cō.eſt.& in l.ceſ ſante. & in auth. qui ſemel.C.qūo & qñ iu.& no.do. Card.in Cle.ij.ut lit. pēden.¶Ad hoc rñdebat præfatus d. An. ꝙ licet dñs Rex nō ſit iudex cō petēs inter dicta duo monaſteria: tñ ſuꝑ violentia notoria pōt impartire ſuū officiū:ut dicit̄ in c.ad regale fa ſtigiū,ꝙ habet locū ēt in turbatione & moleſtatione:ut dicit Luc.de pen. in l.ſi coloni. in fi.C.de agri. & cēſi. li.xj.¶Nec ob.ꝙ nō fuit ſeruata forma dicti cap regni: quia dicebat ipſe audacter,ꝙ illud ca.regni,non ponit neceſſitatē ad ſic faciendū, ſed ſufficit ꝙ monachi de Mayella ꝑ citationē nullā & inualidā habuerūt ſcīam de informatione capta ſuꝑ turbatio
7 ne: †quia per actū nullū pōt ēt haberi ſcīa: vt ꝓbat gl. & Bal. in l.j.in prī.ff.de fer. vbi dicit,ꝙ ſi citatio eſt nulla, tñ valet cōparitio, maximè ſi citatio fiat ad effectū īducēdi ſcīam, vt no.Feli.ī c.illud.in iiij.col.de præ ſcri.& Alex.in ij.vol.cōſil.cxxiij. facit ꝙ dicit Bal.in l.fi.C.de ꝓcu. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutū diſponit,ꝙ ſi aliqs dēat poni in bāno,dēat citari,vt ipſe ueniat,vel alius ꝓ eo.Si tñ iudex ſimpliciter citaret,& nō cōparentē bāni uit,licet quidā diceret,ꝙ bānū nō te neret tanq̄ omiſſa forma:tñ ipſe Bal. ꝯcludit ꝯriū: quia per ꝓdictā citationē:talis ītelligit̄ citatus, vt cōpareat
8 ꝑ ſe uel per aliū:† vnde ex quo tacitè īcludit, nō fuit neceſſaria alia expreſſio.argu l.nō rectè. C.de fideiuſ. Et hoc ſequit̄ Pet.de ancha.in repe. c.j.de cōſtitu.in xiiij.q.priu.ver. ſed pone. Per alios dños fuit rñſum,ꝙ illa forma citādi per edictū dat extraordinariā cognitionem iudici laico qua omiſſa ex defectu iuriſdictionis ruit citatio: & totus ꝓceſſus: vt not.Bart.& alij in l.ij.ff.ſi quis in ius voc.nō ierit.& not.in l.fi.ff. de iuriſ. omni. iudi. vbi quando citatus non

est de iurisdi.citantis notoriè,non te
neť comparere:& per consequens hř
ac si non esset facta,per ea quę notat
And.in c.j.§.ꝑtereà.iiij.col.quæ fuit
pri.cau.bene amit.& Ale.iij.uol. cō.
lxxvij.¶Nec est uerū, ꝙ citatio nulla
inducat effectū,quē inducit citatio
ꝓdicta per edictū,q̄a citatio ꝑ edictū
de qua in d.c.finis ꝑcepti est citatio
uolūtaria ex parte ipsius clerici. Ex a
quo citanť generaliter oēs,qui sua in
teresse putauerint,& nō arctat eū ad
9 cōparendū,†& uoluntariè cōparēdo
diciť actor & nō reus:ut dicit Pau.de
Ca.in l.testamēta oīa.C. de testamē.
& in l.libertus.ff. de in ius uocan. &
not.doct.in c.cū inter.de excep.& in
c.dilecti.eo.ti.ꝑ Inno.de quo in l.de
pupillo.§.j.ff.de ope. noui nūtia. &
in l.si fideiuſ.§.si necessaria.ff.qui sa
tisd.cog.sed qñ citať clericus à laico
iudice in tm̄ illa citatio est nulla, ꝙ
nō teneť cōparere:ut s̄. dictū est : &
not.in c.si duobus.& ibi per Feli. de
appella.Et ꝑ ꝯñs dicta citatio facta
ꝑ dictū uiceproto. & ꝓcessus inde
sequutus fuit ipso iure nullus:q̄a nō
fuit seruata forma dicti capituli re-b
10 gni incitādo ¶†Tñ his nō obstātib⁹
ꝓfatus uiceproto.nonnullorū aliorū
dñorū de cōsilio accedēte consensu
decreuit,ꝙ monasteriū mōtis Oliue
ti cōseruet in possessione dicti molē
dini.Sed posteà tale decretū nō ha
buit effectū,imò posteà ꝑ diffinitiuā
sniām dictū molendinū peruenit
ad hæredes dicti Anthonetti emphy
teutæ dicti monasterij S. Petri ad
Mayellā,qui fuerāt expoliati ꝑ curia
les Regis Alphonsi secūdi: quæ omnia
reputaui digna esse notatione.

ADDITIO.

SVPER tota decisione uide
Franciscū Lucanū de Parma in suo
tractatu,priuilegiorū fisci. & decisio
ne xxiiij.& lxxxv.ꝫ.& quæ ibi addū-
tur.Itē Pet.de Anch.cōs.cxcvj.n.vj.
Hyppoly.de Marsi.singula.lxx.inci.
iudex laicus.& Chassaneū consi.xiv.
nu.13.Bertrādi parte j.cōs.ccvj.nu.
4.& parte ij.cōsi.lxij.nu.4. & ccxix.
nu.23.& parte iij.con.cclxxiij.nu.3.
Et de interdicto uti possi.Anch. cō.
ccclxxiiij.ꝑ totū Bertrā.parte j.cōs.
cclxxxiiij.nume.4.& parte iij.consil.
ccxxiiij.nu.20.

QVOD successor.Rex. succes-
sor debet habere ratū factū ꝓdeces-
soris.Adde textū in l.ex qua ꝑsona.
ff.de reg.iur.& in l.cū à matre. C.de
rei uēd.l.post mortē.ff.de adopt.l.ij.
C.si in fraud.patro.ita cōsuluit Ale.
in consi.3.in 3.uol.& in consi.32.eo.
uol.& consi.25.eo.3.uol.imò ēt nec
alius successor in dignitate posset cō
trauenire gestis sui ꝓdecessoris indi-
gnitate c.fin.ne præ.uic. suas.c.j. de
soluti.Nā hoc ēt seruāt succedentes
in Imperio,ut ꝯ gesta ꝓdecessoris ue
nire nequeāt,ꝑ tex.in c.j. & ibi doc.
de ꝓba. & not.Cy. & Bal. in d.l.di-
gna uox.Bal.in l.qui se patris.x. col.
C.vñ liber.& Ale.cōs.cxxiiij.j.uol.j.
col.Thomas Gramma.

DE fo.cōpe. Adde ꝙ qñ agitur
super possessorio,uel qñ ēt in spūali-
bus uel bñficialibus causis,potest iu
dex laicus cognoscere ₰m opi.Vincē
tij,quā refert Io.And.in c.fi.de iudi.
idē tenet Archi.& Inn.ut refert An-
to.de Butr.in d.c.fi.ꝑ rōnē:quia pos-
sessoriū nō est quid spūale, sed tpa-
le:ut dicit Archi.in c.j. de rest.spoli.
in vj.& Zabar.in Cle. dispēdiosam.
de iudi.Gulie.de mōte Laud.in Cle.
j.de cā posse.& ꝓprie.& vř uelle gl.
in c.lr̄as.de iura.calū.nec est incōue-
niēs,ꝙ respectu eiusdē rei petitoriū
sit spūale,& possessoriū tpale,cū nec
cōueniētiā inter se habeāt,iuxta l.na
turaliter.§.nihil cōmune. ff. de acq.
pos.Et iō dū in parlamēto Grationa
politano fuisset mota lis inter priorē
Lāci exvna ꝑte,&priorē S.Rober.ex

altera,ob cām ſu orū prioratuū ſuper poſſeſſorio,&fuiſſet declinatū ꝑ priorē S. Rober.fuit declaratū ex ꝑdictis ꝑ curiā parlamēti ꝑdicti dictā cām ñ eē remittēdā.ita dicit Guido Papæ in deciſi.parlamēti,in.j. q. Hoc ēt ſubdit, ꝙ Petrus Papæ eius patruus,in quodā ſuo cōſilio,incip.ſtylus curiæ parlamēti regij Pariſius in materia poſſeſſorij.cārū bñficialiū fundat intentionē ſuā ſuꝑ hoc dicto Vincētij in caſu nouitatis.& ſubdit ꝓ hoc ēt facere cap.cām.lo ſecūdo, extra, qui filij ſint legi.ubi Papa mandat iudicibus poſſeſſoriū relinqui regi Angliæ, ꝓ cognitiōe ipſius poſſeſſorij hñda.& ꝙ idē in ſimili fuerat iudicatū in eadē curia in anno 2455. inter priorē Magdalenes & ꝓcē torē S.Antonij Grationapolitani, in poſſeſſorio reintegrādę poſſeſſionis, & pariter in pluribus alijs cauſis:ut apparet ꝑ eūdē Guidonē Papæ,ī q.ſeu deciſ. ccvij.& in dec. lxxxv.uide plenè, & in dec.71.circa primū.q̃ nota ad corroborationem opinionis Antonij de Alexand.hic Tho.Gramma.

DECISIO III.

De procedēdo ad exactionem pęnæ contentæ in obligatione propter conuentionem,niſi pęna prius accuſata.

SVMMARIVM.

1 Pœnæ contentæ in obligatione ꝑꝑ cōuentionē exactio non ſit ad fiſci utilitatē, niſi fuerint accuſata uel ꝯ reum principalem, uel fideiuſſores de repreſentando.
Iudex ſtultus eſt, qui condemnat ultra petita.
2 Factum ſine concluſione in cōſiſtorio principis ſufficit proponere.
Pœna ſatis vř accuſata ſi in iudicis mādato dicať,ꝙ ueniat ad dicēdum quare ꝯ eū nō debeat fieri executio
3 Añs præſupponit,qui uult ꝯſequēs.
4 Tempus futurum interdum exponitur pro præſenti.
Verba interdum mutant ſuam naturam ratione adiuncti.
5 Expreſſum habetur,qđ tacitè ineſt etiam in libellis.
Pœna qñ non eſt accuſata, & factū eſt mandatum quod ueniat ad dicēdū,quare contra eum non debet fieri executio pœna,ſentētia fiat quæ declaret,ꝙ pœna poſſit accuſari, & executio fieri.

EXTAT obſeruantia in magna
1 curia Vicariæ,† ꝙ non ꝓcedatur ad exactionem pœnæ cōtentæ in obligatione facta penes acta,niſi pars accuſauerit pœnam contra debitorē, uel eius fideiuſſores qui fideiuſſerant de præſentando reum principalem toties quoties ſub pœna,fuerūt requiſiti à ꝓcuratore fiſcali, ꝙ pñtent reū principalē,& illi fideiuſſorē nō pręſentauerūt. Demū per magnā curiā emanauit mādatū dictis fideiuſ.ut venirent ad dicendū cauſam quare pœna cōtenta in obligatione facta ꝑ ipſos fideiuſſores nō debeat accuſari ꝑ ꝓcuratorē fiſcalē:& quare ꝯ eos non debet fieri executio dictæ pœnæ, & non reperitur in ꝓceſſu,ꝙ pœna ſit accuſata ꝑ procuratorē fiſcalē ꝯ dictos fideiuſ.ꝙ concluſus eſt ꝓceſſus. ¶Quærič utrum dicti fideiuſ. poſſint ad pœnā condēnari.Videbač dicēdū, ꝙ non,ex quo pœna cōtenta in obligatione non fuit accuſata:& per ꝯñs non pōt fieri cōdemnatio, ꝑ ea quæ not.Bal.in l.edita C. de edend. Imò ſtultus eſt iudex qui condemnat ultra petita:ut in l.cū quidam. C.de fideicōmiſ.liber.¶In contrarium dicebatur,ꝙ ſufficiebat factum ſimpliciter proponere ſine cōcluſione de iure canonico: ut dicit Ioan.And. in c. dudum. de deci.& patet in c. dilecti. de iudi.& Cardi.Floren in c.cum di-
2 lecti.ult.col.ꝙ met.cau.†Et idem eſt

in consistorio principis, ubi sufficit factum proponere sine conclusione, 5 ſm Inn. in c. j. de libel. obla. & e text. sing. in l. Aemilius. ff. de mi. Et si dicatur, haec cā fuit agitata in magna curia Vicariae, non in sacro Consilio, in quo cā deuoluta est ꝑ querelā ipsorū fideiussorū. ¶ Fuit rñsum, ꝙ nō attendit solēnitas libelli: sed sufficit factū esse ꝓpositū, ex quo resultat conclusio. ¶ Praeterea satis vr̄ esse poena accusata, cū dictū sit in mandato, ꝙ ueniant ad dicendū, quare ꝯ eos non debet fieri executio dictę poenę, quia

3 †qui uult cōsequens, ꝓ̄supponit antecedēs: ut in l. ad rē mobilē, & l. ad legatū. ff. de ꝓcu. l. illud. ff. de acq. haer. l. oratio. ff. de sponsa. sed ad executionē poenae ꝓcedi nō pōt, nisi prius poena accusata. Ergo ꝓcuratori fisci petēdo executionē poenae inest ipsa accusatio. ¶ Praetereà cū in dicto mādato dicat̄, ꝙ dicti fideiuſ. ueniāt ad allegandū cām, quare poena nō debeat accusari, ꝑ ꝑ uerbū qđ sequit̄, & quare nō debeat fieri executio, illud uerbū ꝑcedens. s. quare poena nō debeat accusari, qđ est futuri tpis, exponit̄

4 pro ꝓ̄senti: †quia illud adiunctū, quare nō debeat fieri executio, quod est ꝓ̄sentis tpis, trahit ad se illud uerbū futurū, quare nō debeat pęna accusari: ut ꝓbat gl in c. unico, de iniur. lib. vj. in gl. fi. ubi dicit, ꝙ si iudex dicat, subiaceat excōicationi, nō requirit̄ alia sñia, licet uerba sonent in futurū. Accedat ꝙ uoluit d. Abb. Sicul. in c. si diligēti, in gl. in uerbo, ꝓdant, de fo. cōpe. ꝓ hoc ēt facit illud ꝙ saepe solet dicere And. de Iser. in c. j. §. donare. quali. olim feu. alie. pot. & in c. j. de uaſ. decrep. aetatis, ꝙ rōne adiūcti interdū uerba mutāt suā naturā, interdū limitant̄: ut no. doc. in l. j. ff. de his qui à latro. & Alex. in iij. uol. in consi. j. vij. col. & sic dicta uerba simul cōiuncta posita in mādato sunt praegnantia, & includūt tacitā poenae accusationē, & † ꝙ tacitè inest, hr̄ ꝓ expresso, ut in l. cum quid ff. si certū pet. ubi dicit Bart. ꝙ hoc hēt locum etiā in libellis: & no. Inno. in c. super literis, de rescrip. ¶ Tamen dñi de Cōsilio, ut euitet̄ oē dubiū, & resultet idē effectus, uotauerunt, ꝙ formetur sententia ꝯ fideiuſ. iuxta formā mandati. s. ꝙ declaretur, ꝙ pęna possit accusari, & ꝯ eos fieri executio: & ex ꝓ̄dictis apparet intellectus uerborum contentorum in dicto mandato.

DECISIO IIII.

De saluo conductu, de inquestibus & bannitis per inferiores iudices nisi in certis casibus non praebendo.

SVMMARIVM.

1 Aduocatus fisci an possit concedere saluum conductum etiam hosti uel rebelli. 3.

Iudex etiam inferior an possit concedere saluum conductum delinquenti & bannito. 2. 4.

2 Princeps redeundi facultatem relegato solus concedit.

Voluntas principis ponitur pro causa iusta.

3 Capitaneus in bello hosti uel rebelli commeatum dare non potest.

Mandatum generale ad litigandum habent non paciscitur, uel transigit ad tempus, uel in perpetuum.

4 Seueritas contra rebelles exercetur, & eis securitatem solus princeps largitur.

5 Rebelliōis crimē ē laesae maiest. cui inferior cōmeatum dare non pōt.

Advocatvs fisci sine speciali mandato domini regis concessit saluum cōductum cuidam rebelli domini regis pro certis negotijs tāgētibus fiscū regiū. Fuit dubitatū utrū per eū potuit cōcedi talis saluus cōdu-

1 ctus. ¶ † Videbat̄ dicendū, ꝙ sic: quia

aduocati fiscales solent habere amplas commissiones, & nedum princeps, sed etiã inferior iudex pt concedere saluum conductũ delinquenti: ut no. Iac. de Belu. in auth. de mãda. principũ, in §. sed neq;. & Bald. in l. j. ff. de dolo. & Bart. in l. illicitas §. ne potentiores. cir. fin. ff. de offic. præsid. & Bart. in l. is qui reus. ff. de pub. iud. ¶In ꝯriũ facit, quia clarũ est, ꝙ iudex qui superiorem habet, nõ põt bannito concedere saluũ cõductũ: ut dicit Iaco. in v. q. de bãnito. Et idẽ firmat Bald. ĩ l. reos. ix. co. C. de accu. Nec obstat id quod dicit Bar. in l. is qui reus. ulti. colũ. ff. de publ. iud. ꝙ iudex inferior ex cã põt delinquenti concedere saluum conductũ: quia illud intelligit̃ ꝓut
2 dicit Bart. in l. relegati. ff. de pe. †ubi dicit, ꝙ solus princeps dat licentiã relegato ueniendi: & illud qđ dr̃ ex aliqua cã iudex dat licentiã, dicit ipse, intelligatis, ꝙ cã iusta, est uoluntas principis: tñ postea subdit, ꝙquilibet iudex ex iusta cã põt dare licentiã reuertendi, ut puta si est accusatus de maleficio, pp qđ ꝑsentia accusati requirit̃: ut in d. l. is qui reus. Sed hoc est uerũ, qñ daret securitatẽ temporaliter ex iusta cã, idẽ Bald. in l. reos. ix. col. de accu. Secus si daret securitatem ꝑpetuò: quia illã dare non posset sine principe: ut in d. l. relegati. & ff. de re mili. l. qui cũ uno, iuncto d. §. neq;.
3 ¶†Vnus ex consiliarijs expressè dicebat, aduocatũ fisci non posse hosti uel rebelli dare saluũ conductũ quia hoc non põt facere capitaneus ad guerrã: ergo nec aduocatus fisci ut tenet Ange. in l. conuentionũ. ff. de pact. quia habens gñale mandatũ ad litigandũ, non paciscit̃, uel trãsigit ad tẽpus, uel in perpetuũ: ut in l. mandato gñali. ff. de procur. iuncta l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de uerb. obl. Et pro cõfirmatione allegabat Bald. in c. j. ij. col. de pace
4 Cõstan. ubi dicit, †ꝙ ꝯ rebelles seueritas exercetur, & eis solus princeps securitatem dare põt. Et licet Bal. & aliqui scribẽ. in d. l. cõuentionũ hoc non firment, tñ hoc ultimũ oẽs dñi tenuerunt, & dixerunt, ꝙ illud qđ dr̃, ꝙ inferior à principe põt ex cã concedere securitatem, ꝓcedit qñ delinquens esset bannitus ab illo iudice qui securitatẽ dat: ut tenet Bar. in d. l. is qui reus. in fin. & ibi Io. de Imo. & Ang. in dicta disp. & Bald. in l. sed si hac. §. & si ꝑ pœna. ff. de in ius uocã. unde cũ crimẽ
5 rebellionis sit læsę maiestatis, †non potest inferior delinquenti in hoc crimen dare saluũ conductũ, p d. l. relegati. & d. §. sed neq;. & Barto. in l. non oẽs. §. fin ff. de re mil. & Bald. in c. j. §. itẽ sacramẽta in fin. de pace iura fir. & firmat Ias. in d. l. conuentionũ, & p consequẽs si ueniret talis rebellis cum illa securitate data per fisci aduocatũ, non esse ei seruanda, de quo p Bald. in d. §. itẽ sacramẽ. in fi. & p doc. ibi, & Alexã. in apost. in d. l. j. ff. de dolo.

DECISIO V.

De saluo conductu sine exceptione cõcesso debitũ iuratum non includente.

SVMMARIVM.

1 Saluus ꝯductus gñaliter per regẽ concessus qualiter intelligendus, & an includat debitũ iuratũ.
Rex dãs ꝯmeatũ absq; aliq̃ except. auideat̃ ĩ gñe de oĩb9 cogitasse.
2 Dispõ prĩcipis gñaliter loquẽs, nõ trahit̃ ad casũ ĩ quo ĩteruenit iurm
3 Papa tollens cõsuetudines, vel statuta, an intelligat̃ cassare quæ iuramento firmata sunt.

DOMINVS Rex sæpe ac sæpius cõcedit diuersis hoĩbus saluum

conductũ, vt illi nõ possint cõueniri ex quacunq; cã ciuili vel criminali: q saluus cõductus intelligitur ẽm pragmaticã Regis Ferdinãdi primi, quę incipit, Nõnunq̃ super intelligentia guidati chorũ &c. sub data M.cccc lxxxvj. scilicet vt nõ intelligaẽ, ꝯ va sallos Regis vel colligatorũ an talis
a guidatus à Rege [a] possit conueniri ab alijs pro debitis iuratis, vbi in gui daticho nihil diciẽ de iuratis debitis.
1 ¶†Curiales laici dicũt, ꝙ saluus con ductus cõcessus à Rege absq; exce ptione aliqua gñaliter est intelligen dus: quia videt Rex saltim in genere cogitasse de oĩbus. arg. l. qui iure mi litari. ff. de test. mili. & eorũ quæ no. Bar. in l. sub ꝓtextu spẽrũ. C. de trãs.
2 ¶Sed oẽs Iuristæ dicunt ꝯriũ. †quod dispõ principis gñaliter loquens, nõ trahitur ad casum, in quo interuenit iuramentũ. glo. est si. in authẽ. sacra. C. si aduer. ven. & uoluit Io. And. in addit. Spec. in tit. de prola. sen. §. hoc aũt notandũ est. & idẽ uoluit Feder. de Sen. in cõsi. cclxxij. inci. factũ est tale statutũ ciuitatis Perusinæ. Inde uoluit glo. notabilis si. in c. cũ nõ de ceat. de elect. lib. vj. quã alleg. Ange. in l. j. §. quæ onerandæ. ff. qua. re. ac.
3 nõ da. †ꝙ licet Papa, uel Imperator casset consuetudines uel statuta, per hoc non intelligiẽ cassare statuta iuramento firmata. hoc idẽ firmat Io. An. ibi, vbi allegat multa iura: & idẽ tenet in c. j. de fi. presby. lib. vj. in no uella. & firmat do. Abb. in c. j. de his quæ fiunt à maio. par. cap. vbi dicit, ꝙ dicta glo. est singul. ad hoc. ¶Idẽ uoluit Io. de Imo. in c. dilecti. de pre ben. & in Clemẽ. dudũ. de sepul. Et est text. & ibi glo. in c. cõstitutus. de rescrip. & cõfirmat Alex. de Imo. in j. vol. cons. xxvij. vlti. col. Et idem in consi. cxxv. col. ix. & in ij. vol. consi. cxxv. col. iij. & in eo. vol. ꝯsi. xxxvij. col. vij. & in iiij. vol. consi. cij. col. ij.

Et in proprijs terminis in saluo con ducto firmat idem Alexan. in ij. vol. consi. cciiij. Et idem firmat Cyn. & Salyc. in l. fin. C. si contra ius uel vti lit. public. Et idem firmat Alexan. in iij. uolu. in consi. xxxviij. in ij. colũ. Et ita his diebus fuit iudicatum per sacrũ Consiliũ ex uoto omniũ Cõsi liariorũ nemine discrepãte, & relatũ Regiæ maiestati: & sic fuit executũ.

a GVIDATVS A REGE. Guida tus à Rege potest cõueniri super de bito iurato. vide plenè Iaso. in l. re scripta. C. de precibus. Imper. offerẽ. & in l. fina. C. si contra ius uel utilit. publi. Fely. in c. cõstitutus de rescri. Item adde quòd talis saluus condu ctus per principem concessus debito ri vt molestari non possit, non vendi cat sibi locum in debito ratione deli cti, seu dependente ex delicto. ita sin gulariter Gu. de Cun. in l. sed & si ex parte. §. quãquã. ff. quod cum eo. & in l. si rerum. ff. de re iudica. quem re fert & sequitur Ludo. Roma. in Sin gulari in uersiculo, quod si Titius ha buit. & Martin. de Laud. in tractatu de priuileg. & rescriptis uersic. xiiij. qui plus subdit, quòd talis saluus cõ ductus non se extendit ad debitum fisci, ꝑ allegata per ipsum. Tho. Grã.

DECISIO VI.

De notario rogato de contractu, qui protocollo in vrbe dimisso ab ea aufugit, nec reddere ualet.

SVMMARIVM.

1 Instrumenti reassumptio qualiter fienda, qñ notarius rogatus de contractu, relicto in vrbe ꝓtocollo, ab ea aufugit, & quæ prouisio detur.
2 Notarius rogatus ĩpeditus, an possit uices suas alteri cõmittere sup instrumenti reassumptione, quod ipse postmodum signabit.

3 Instrumenti

3 Instrumenti reassumptio octo habet requisita.

4 Notarius rebellis, oĩa quæ sunt iuris ciuilis amittit,& pdit notariatũ.

Rebelles loco mortuorum habentur & illis imponit pœna mortis.

QVIDAM notarius rogatus fuit de contractu inter partes, quem scripsit in suo protocollo, quod dimisit in ciuitate Neapolitana,[a] propter sui absentiam non potest ad petitionem partis per eum reassumi:& maximè,quia moram trahit in terris inimicorum regis: pars quæ contraxit, petit,ꝙ sibi prouideat de reassumptione dicti instrumenti per aliũ notariũ, attẽta absentia & rebellione dicti notarij,ac attento quòd iudex & testes descripti in instr̃o conficiendo per aliũ notariũ possunt se subscribere in dicto instr̃o,iuxta constitutiones regni, Baiulos. & instrumẽtorũ robur.

1 ¶†Et dubium facit,quia viuente notario qui fecit instr̃um, non põt ex protocollo ipsius viuentis alter notarius reassumere publicũ instr̃um, per tex.in authẽ.de tabellio.& not.Bart. in l.j.ff.de offi.consu.& in l.quædam. §.nihil & ibi Angel. & Pau. de Cast. ff.de edendo.Et Alex.in j.vol.consil. cxxix. Et voluit d. Ant. de But. in c. cùm P. tabellio.circa fi.de fi.instru.

2 Bene tamen † notarius qui fuit rogatus,si est impeditus, põt cõmittere alteri notario, ꝙ de contractu de quo fuit rogatus,alius notarius reassumat instr̃um, & ipse postea subscribat: vt dicit do. Ant.in c.inter dilectos.viij. col.de fid.instru.Et firmat hoc Alex. de Imol. in j.vol. in d. consil. cxxix. ¶In contractu facit, quia si notarius impeditus põt hoc cõmittere alteri notario:ergo hoc idem põt facere iudex ordinarius, si notarius rogatus ẽ impeditus. hoc probatur ex doctrina

3 do. Ab. in alle.c.cũ P. tabellio. † vbi ponit octo requisita in reassumptionẽ instrumenti.¶ Primũ vt reassumptio fiat ad petitionem eorum quorũ interest.¶ Secũdum, vt faciat autoritate iudicis. ¶ Tertium,vt ille qui reassumit sit notarius.¶ Quartũ,ꝙ fideliter nihil mutando,addendo,vel detrahendo reassumat. ¶ Quintum,ꝙ redigat in publicã formã. ¶ Sextũ, quòd vocentur hi quorũ interest. ¶ Septimũ, ꝙ ille notarius qui fuit rogatus sit mortuus. Idem si lõgo impedimẽto detentus esset,vt dicit ibi Ab.prædictus,aliàs nõ põt vnus notarius publicare rogationẽ alterius:vt in d.authen.de tabello.per totũ,cum cõcor. suprà allegatis.¶ Octauũ,ꝙ notarius reducat notã in protocollũ. ¶ Vndecimum in casu de quo quæritur notarius qui fuit rogatus est ĩpeditus propter longam absentiam & eius rebellionem.Dicendum est,ꝙ iudex ordinarius põt decretum interponere, ꝙ per alium notariũ reassumatur dictũ

4 instr̃um¶†Maximè quia quando notarius est rebellis,amittit omnia quæ sunt iuris ciuilis:vt in l. amissione.§. qui deficiunt.ff.de capi.dimi. Et ipso iure rebellibus imponitur pœna mortis:vt in l.quisquis.C. ad l. Iul.maiesta. Et habetur loco mortui: vt in l.j. §.fi.ff.de bo.pos.cõtra tabu.Et Ang. in d.l.quisquis.Imò notarius propter rebellionẽ amittit priuilegium notariatus:vt dicit Bal. in ti. de pace Cõstã.§.nos Romanorũ.Et ideo cõmuni voto decretum fuit, ꝙ stante dicta absentia notarij apud hostes,instr̃um reassumatur per alium notarium ex decreto sacri Consilij:non ꝙ ipse notarius dicat se rogatũ &c. Et ꝙ testes qui interfuerunt in contractu se subscribant,& dictum instrumentum faciet publicam fidem.

a NEAP. CIVIT. Adde ꝙ est necesse, ꝙ de instr̃o prædicto fuerit prius facta aliqua nota seu scriptura per ipsum notarium impeditum, de

qua debet ipse in sua subscriptione attestari, & quòd ex sua cōmissione scriptum fuerit,& ꝙ ex eius nota prædicta sumpta fuerit per alium.ita pulchrè Ang.in aut.de tabel.in prin.per tex.in l.j.atque ibi nota.doct.ff.de offic.cōsu.Et subdit fieri hoc posse,dūmodò notarius,qui se subscripsit,fuerit iusto impedimento impeditus, & rogatio ipsa sit cōpleta in eius protocollo:& nihilominus debet ipse facere mentionem de impedimēto infirmitatis,absentiæ,seu alterius impedimenti, prout dicit Bal. in l. vnica.C. de cadu.tollen.Angel.& Pau.de Cas. in l.quædā.§.nihil interest.ff. de edē. & vide Imo.& Car. Zabba.in c. fi. de offi.delega.Alex.cōsil.cxx.in j.volu. vbi subdit, ꝙ requiritur attestari, ꝙ inspecta per ipsum notariū scriptura præambula,instrūm ipsum concordauerit cū originali; & sic fidem faciet. Et ꝙ notarius debet se subscribere, & facere mentionem de impedimento,vltra Angel.vbi suprà,ita debet intelligi tex.in §.in ijs.cum Glo.in verbo, aliū ministrantē. in authē.de instrumē.cau. & fide & expresśius Ioā. de Imo.in c.fi. de offi.delegat. & idē etiā consuluit Socyn.vltra Alexād.in consi. xiiij.j. volu.visis diligenter & maturè.Thomas Bramacticus.

DECISIO. VII.

De exceptione dñii admittēda in possessorio recuperandæ.

SVMMARIVM.

1 Causa proprietatis nihil habet cōmune cum causa possessionis.

2 Iudex an debeat omnes admittere probatiōes, ēt si indiciū faciāttm. Exceptio dominij contra iudicio recuperādæ agentē an admittēda.

3 Iudex non admittens articulos super dominio contra agentem spolio in possessorio recuperadæ, etiā ꝙ agēti pīudicēt, grauare reū dr. Spoliatis autore prætore exceptio dominij an concedenda.

Actor egit possessorio recuperandæ dato termino ad probandū: reus facit exceptiones concernentes causam petitorij. Actor dicit, ꝙ tales articuli debent reijci tanquàm im-
1 pertinentes: † quia nihil cōmune habet causa proprietatis cū causa possessionis:vt in l.naturaliter.§.nihil cōmune.ff.de acquirē.pos. ¶In contrarium pro parte rei dicebatur, ꝙ vbi contenditur de posses.admittitur articulus proprietatis, si prodesse pōt articulanti:quia tūc dicitur esse perti-
2 nens. † Nam iudex debet admittere oēs probationes in causa,siue faciant plenā,siue semiplenā probationē, siue indiciū,vel aliquod adminiculum: vt in l.indicia.C.de rei vendi.allegabatur Bald.ad hoc in l.ordinarij.eod. tit.& Iacob.But.in l.incerti.C.de interdi. ¶Super hoc dubio dicebat do. Anto.de Alexan. viceprotonotarius, ꝙ aliud est quęrere,vtrū exceptio dominij debeat admitti contra agentē recuperandæ possessionis,& tunc clara est decisio,ꝙ nō debet admitti exceptio dominij,per l.si de vi.ff.de iudi.& c.in literis.de rest.spo.cum sim. Aliud est quærere vtrū articuli super dominio per reum se defendētē sint admittendi,vt non dicantur omnino impertinentes in interdicto recuperandæ. Et ad hoc respondet Bal.in l. vnica.C.si de momen. possesio.fuerit appellatum. vbi dicit, ꝙ si iudex non admittit articulos super dominio contra agentē spolio dicit̄ graua-
3 re reū: † quia iudex tales articulos debet admittere in possessorio recuperandæ.etiā quod præiudicent agenti.Pro hoc bene facit ꝙ dicit Angel. in l. si quis ad se fundū.C.ad leg. Iul. de vi ꝙ quando aliquis agit spolio,&

dicit ꝙ fuit spoliatus autore ꝑtore, licet iniustè, admitti debet exceptio de dominio: allegat super hoc Innocentium in c. super hoc. v. colū. de renunti. Et sic cōclusum per oẽs, ꝙ nō dicuntur impertinentes articuli concernentes dominiū præsentati ꝑ reū in causa recuperandę possessionis: sed in fine causæ videbitur quæ ratio habenda sit de exceptione dominij.

ADDITIO.

Nūc omnia solent saluari per clausulam, saluo iure impertinentium: & non admittendorum, de qua vide inferius deci. xxxiij. incipiēte, postquā fuit. Et de exceptione dominij in possessorio recuperandæ, vide Ancha. cōsil. ccv. nu. 12. & Chassaneum consil. xlv. nu. 13. Et Bertrandū parte j. consil. cxii. nu. 9. & parte ij. consil. cxxj. nu. 2. & parte iij. cōsi. cclxxiij. nu. 5.

DECISIO VIII.

De actione hypothecaria.

SVMMARIVM.

1 Emptor euincens rē prius sibi obligatā, an possit agere hypothecaria. Pignus habere non pōt, qui dominum irreuocabile habet.
Actio hypothecaria durat in personam dominij, re postmodū euicta.
2 Cessione opus est, vt agi possit ex iure tertij.
Translatio omnium iuriū emptor in instrō emptiōis per q̄ verba fiat
3 Actio hypothecaria est in rem scripta, & transit cum re sine cessione. Ius in rem scriptum non transit sine cessione in actione personali.
4 Euictio venit in assignatione in solutum quam iudex fecit.
Circuitus inutilis vitandus.

QVIDAM Philippus Sicardus fuit fideiussor pro dotibus Galitiæ, & pro ipsis dotibus restituendis obligauit omnia bona sua. Deinde ille Philippus vendidit pręsbytero Tripaldo iiij. modia de terra: postea idem Philippus vendidit partem suę hostarię Angelillo & fratribus, qui emerant aliam partem dictę Hostariæ à Saluatore, qui Saluator emerat à dicto Philippo. Post hęc dictus Philippus vendidit tria alia modia de terra Petrucio nepoti, & hæredi dicti presbyteri Tripaldi. Et in omnibus instrīs venditionum dictus Philip. venditor in casu euictionis obligauit omnia bona sua in forma consueta. Et factis traditionibus dictus presbyter Tripaldus moritur, & ei succedit vt hæres dictus Petrucius cū beneficio inuentarij. Dictus verò Petrucius est debitor Petri Anelli de sancto Patre in certa pecuniarū summa. Et quia ei nō satisfecit, egit assistentia & appretio super dictis vij. modijs de terra possessis per dictum Petruciū debitorē: & obtinuit decretum in magna curia Vicariæ, & fuit inductus possessionem. ¶ Item dictæ Galitiæ fuit etiam præstita assistentia pro dotibus suis super bonis dicti Philippi fideiussoris, & signanter sup dicta hostaria, quæ possidetur per dictū Angelillum: nec non super dictis iiij. modijs de terra venditis dicto presbytero Tripaldo, quę fuerunt pro debito Petrucii adiudicata Petro Anello: & sic tria modia de terra, quæ emit Petrucius, sunt obligata presbytero Tripaldo pro euictione: quia prius sunt bona Philippi ei obligata, quàm Angelillo. Et est sciendum, ꝙ in decreto sacri Consilij in fauorē Galitiæ interposito, dicitur ꝙ breui manu iuxta formā Regiæ pragmaticæ fiet executio contra autores laudatos per dictum Angelillum. Et in hoc iudicio non fuit citatus Petrus Anel-

lus, sed fuit dicta Galitia inducta in possessionem dictæ hostariæ: & in possessionem iiij. modiorum terræ, quam emit dictus presbyter Tripaldus. Et ad instantiam Angelilli fuit breui manu facta executio in illis tribus modijs terræ emptis per dictum Petrucium obligatis dicto Angelillo pro euictione hostariæ. Nunc Petrus Anellus in sacro Consilio petit retractionem executionis factæ ad instantiam Angelilli in dictis tribus modijs de terra ex eo quia dictus Petrus Anellus habet causam à Petrucio, qui fuit hæres presbyteri Tripaldi: cui antequam Angelillus emisset hostariam à Pilippo, Philippus vendidit iiij. modia de terra presbytero Tripaldo:& obligauit sibi de eius hæredibus oïa bona sua, & sic dicta tria modia de terra, & Petrucius est hæres dicti domini Tripaldi, & Petrus Anellus habet causam à dicto Petrucio: ergo in illis tribus modijs pro euictione passa in iiij. modijs emptis per presbyterū Tripaldum præfertur ipse Petrus Anellus in illis tribus modijs de terra, ipso Angelillo posteriori creditor ipsius Phi. habito respectu ad ipsum presbyterum Tripaldum. Et sic petit, ꝙ reponatur in possessionem dictorum trium modiorum de terra: & tollantur dicto Angelillo. ¶ Ex hoc themate resultat dubium: vtrū Petrus Anellus ex persona Petrucij sui debitoris hæredis presbyteri Tripaldi possit habere recursum vigore obligationis factę in instrō venditionis per dictum Philippum dicto presbytero Tripaldo de dictis iiij. modijs de terra, quæ fuerunt euicta ad dicta tria modia de terra capta per dictum Angelillum pro sua euictione, & euincere à dicto Angelillo tanquam prius hypothecata presbytero Tripaldo, & eius hæredibus & successoribus.

1 ¶ * Prima facie videbatur, quòd non, quia dictus Petrucius ex causa emptionis factæ de tribus dictis modijs de terra habuit dominium: & per consequens nō pōt dare hypothecā ex persona presbyteri Tripaldi, cuius est hæres, per l. neque pignus. cū concord. ff. de regu. iur. ¶ In contrarium dicebatur, quòd ex quo illud dominium acquisitum per Petrucium virtute emptionis factæ à Philippo fuit reuocabile: quia fuit euictum ab Angelillo, qui primo emit à Philippo hostariam, & in casu euictionis obligauit oïa bona sua, & sic dictam terrā modiorum trium, consequens est quòd duret hypotheca, secus quando dominium non est reuocabile. text. est & ibi Bar. & cōiter doct. in l. ex sextante §. Latinus Largus. ff. de excep. rei iudi. & Bart. in l. hoc amplius Iuli. ff. de dam. infec. Bart. & Alex. in l. de bitor. ff. ad Trebel. & Bart. & doct. in l. si rem. in princ. ff de pig. acti. & notatur in l. libera quædam Theodora. C. de sententijs & interlo. om. iud. & si diceretur, quòd dictus Petrus Anellus non habet cessionē à Petrucio: quia mediante decreto magnæ curiæ obtinuit assistentiam

2 in septem modijs de terra, † & sine cessione nō pōt agere ex iur. ꝑsbyteri Tripaldi per notata in l. fin. C. de hæred. vel hac. ven. cum concor. & not. Cy. & Bald. in l. fi. C. ꝑ quas perso. & Glo. in l. si pecuniam. ff. si cer. pe. ¶ Ad hoc fuit responsum, ꝙ in instrō, in quo dictus Petrucius constituit se debitorem dicto Petro Anello, obligauit omnia bona sua & iura, & cessit omne ius futurum super bonis habitis & habendis. Et sic isto modo dr̄ habere cessionem. ¶ Secundo modo respōde-

batur, quod quando non esset facta cessio dicto Petro Anello, attento quod actio hypothecaria est in rem scripta, vt in l. pignoris. C. de pigno. ius reale siue in rem scriptum transit sine cessione: vt concludit Barto. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua pl. arc. secus in actione personali: vt distinguit ibi Bart. Et per cōsequēs dictus Petrus Anellus habens causam à Petrucio hærede dicti domini Tripaldi prioris creditoris in casu euictionis poterit se tueri ex prioritate hypothecæ, per l. j. C. si anti-qui. credi. & ibi per Bal. & in l. generaliter. qui po. in pig. habe. & in l. si in solutū. & in l. si à creditore.

¶ Nec ob. quod Petrus Anellus non habet promissionem de euictione à 4 dicto Petrutio. ¶ † Quia respōdet, quod in datione in solutum, quam facit iudex venit euictio: vt in d. l. libera quædam Theodora. de senten. & in terlocutionibus omnium iudicum. & in l. si prędi. & ibi Bar. ff. de euic. & in l. si quis aliā. ff. de solu. & in l. eleganter. ff. de pig. actio. Et propterea fuit pariter conclusum, & votatum: vt euitetur circuitus inutilis: vt in l. dominus testamen. ff. de condi. inde. & in l. cū fundus. §. seruum tuum imprudens. ff. si cer. pe. quia si absolueretur Angelillus à petitione Petri Anelli, Petrucius ipse ageret, ex quo fuerunt euicta quatuor modia prædicta assistentia & appretio, ad ista tria modia pro euictione sequuta contra dictum Angelillum possessorem, & euinceret: quia prior in tempore potior in iure. Et postea Petrus Anellus euinceret à Petrutio: & sic vt euitetur iste circuitus, conclusum fuit, quod dictus Angelillus condēnetur ad restituendum dicto Petro Anello dicta tria modia de terra, vna cum fructibus perceptis lite pendente, & expensis præsentis litis.

ADDITIO.

Ad materiam totius decisionis vide j. deci. xvj. & Pet. de Anc. cōs. cxxvj. num. 3. & cccxxxiij. num. 7. Bertrandi parte iij. consi. xlvj. nu. 5. & ccj. nume. 3.

DECISIO IX.

De assecuratione dotis vxoris super bonis patris mariti, q̄ illa pro restitutiōe obligauit

SVMMARIVM.

1 Viro vergente ad inopiā assecuratur in dote sua autore prætore super bonis patris, qui se obligauit cū filio ꝓ restitutiōe illius.

2 Vxor assecurata super bonis viri ꝓ dote, an hēat dominiū illorū.

3 Possessio non auocatur à conuento, cum agitur contra mulierē assecuratam super re patris mariti pro dotibus suis quæ fuerat obligata, licet actor probet dominiū & possessionem conuēti in actione rei vendicationis, & cur.

Fructus rei, super qua mulier est assecurata constante matrimonio, debent seruire oneribus matrimonij.

PATER & filius obligauerunt omnia eorum bona pro dote vxoris dicti filij sui. Post hæc moritur pater constante matrimonio, relictis quinque filijs eius hæredibus. ¶ Et est præmittendū, quod illa vxor dicti filij nominati Petri Saxi: vocatis vocandis, & seruatis seruandis fuit ex decreto S. C. assecurata ꝓ dotibus suis vnciarum octoginta super quadam terra, quæ fuit notarij Rhem patris dictorum filiorum: 1 † quia vir vergebat ad inopiā, iuxta dispōnē l. si constante. solu. mat. & l. vbi adhuc. C. de iur. do. filii no-

tarii Rhenni pro eorum partibus agunt rei vendicatio. contra dictam vxorem Petri Saxi: & dicunt, ꝙ de solutione facienda per eos, habeať ratio in diuisione bonorũ cõis pri cum dicto Petro: ꝓbant de eorum dominio & possessione conuenti.

¶ Vxor dicti Petri conuenta dicit se possidere autore prætore: quia fuit assecurata in dicta terra sibi obligata ꝓ dotibus. ¶ Fuit dubitatũ, an dicta vxor virtute adiudicationis prædictæ habeat dominium il-
2 lius terræ. † Fuit cõclusum per oẽs, ꝙ illa mulier vxor Petri per decretũ assecurationis non habuit dominium dictæ terræ: sed solum fuit ei assignata dicta terra loco custodiæ: vt sonant verba decreti assecurationis: & hoc expressè firmat Bart. in d.l.si cõstante versi. secundo quęro, an mulier consequatur domi-
3 niũ &c.ff.solu. matr. † Et sic notandum est, ꝙ est dare casum, in quo actor probat dominium & possessionem conuenti in actione rei vendicationis: & tamen non auocatur possessio à conuento, eò quia possidet iure pignoris in locum custodiæ: & non tenetur restituere fructus: quia vxor & vir debent alimẽtari constante matrimonio de fructibus illius terræ: super qua dotes sunt assecuratæ, iuxta notata in c. salubriter. de vsu. ¶ Sed quia decretum assecurationis dotiũ dictæ mulieris vxoris Petri dicebat, ꝙ assecuratio fieret in bonis omnium v. filiorum & hæredum: & executio excessit formam decreti: quia assecurauit dictam mulierem super bonis trium filiorum & hæredum dicti notarii Rhenni: & non super bonis v. filiorum, ꝓut dicebat decretum. Fuit omnibus visum, ꝙ dicta vxor Petri Saxi condennetur ad restituendum duas partes dictæ terræ illis tribus filiis notarii Rhenni, actoribus vna cum fructibus debẽdis in ratione computi inter ipsos filios facienda: & ipsa mulier pro duabus partibus prædictis habeat recursum contra bona Petri mariti, & alterius hæredis notarii Rhenni, & ad fructus: & sic fuit per omnes votatum.

DECISIO X.

De alimentis vxori præstandis lite pendente.

SVMMARIVM.

1 Maritus an teneatur ad alimenta per vxorem petita in quæstione dotis restitutæ & lite pendente.
Maritus adulter tenens concubinam tenetur ad alimenta vxori, quæ pp pellicẽ ab eo recessit.
2 Monachus cum Abbate litigans sumptus litis habere debet ab abbate cum alimentis, tã in cã principali, quàm in cã appellationis.
3 Mariti bona pro alimentis vxori ꝓ debitis tacitè sunt obligata.
Vxor etiam si aliunde posset viuere, põt petere se à viro alimentari, quando alimẽta debenť iure actionis, secus si officio iudicis.
4 Filius alimentatus, non põt petere à patre alimenta præterita, nisi fecisset se debitorem alterius pro ipsis alimentis.

VXOR domini Chianci Nauis medici Reginalis, quæ seorsum habitat à viro, petit alimenta ab eo: maritus replicat, ꝙ non teneť: quia sibi satisfactum est de dotibus, & ꝙ habuit multa eius bona. Vxor negat, & petit ꝙ lite pendente ei ꝓui-
1 deať de alimentis. † Quæritur vtrũ maritus lite pendente super alimentis teneatur prestare ipsa alimenta vxori suæ. Videbatur dicendum, ꝙ sic: quia dictus maritus dedit cul-

pam, vt vxor recederet ab eo, quia tenebat concubinam: quo casu teneẽ maritus alimentare vxorem suam extra domum suã, secundum Iacob. de Aret. & Cyn. & Bald. in l. ꝙ in vxorem. C. de nego. gest. ¶ Ad hoc respondeẽ, quòd hoc non constat iudici vt iudici. Dicebatur ꝙ non põt negari, quin non sit dubiũ facti: sed ex quo partium assertione constabat de coniugio, fuit omnibus dñis visum, ꝙ lite hmôi pẽdẽte, maritus teneaẽ præstare alimenta
2 vxori: † sicut dicitur de monacho litigante cũ Abbate, vt debeat habere ab abbate sumptus litis: vt notaẽ per doct. in c. ex parte. de accusatio. Et solet ad hoc allegari Glos. in l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficioso testamen. & Glos. in l. fi. C. de ordinis cognitio. & notat Archidiaco. xxiii. dis. c. quãquam. & in c. si fortè. de electio. lib. vi. Et Specu. in titu. de censi. in. §. i. Et licet textus in d. §. de inofficioso. loquatur in causa appellationis: tamen idem dicendum est in causa principali. argumen. l. si neget. ff. de liberis agnoscen. &. ff. de iure deliberan. l. si filius. & nota Gloss. in d. l. fi. C. de
3 ordin. cognitio † Pro quibus quidẽ alimentis debitis vxori sunt tacitè bona mariti obligata: vt per Barto. in l. si cũ dotem. §. sinautẽ in sæuissimo. ff. solut. matr. & Specu. in tit. de dona. inter virum & vxorem. §. fin. versi. sed nunquid bona. ¶ Et vnus ex dictis consiliariis subdebat: ꝙ intantũ est hoc verũ, ꝙ etiã si vxor aliunde posset viuere, põt petere se alimentari à viro: vt dicit Bald. in l. de alimentis. C. de transactio. Et hoc fuit dictũ esse verũ, quando alimenta debentur iure actionis, secus quando debenẽ officio iudicis: vt in alimentis quæ debentur filijs à patre: quia si sinat alimentari, non possunt petere alimenta pro tempore preterito. secũdùm Bar. in l. j. C. de mendican. vali. lib. xj. & in l. si quis à liberis. §. sed si fili⁹. ff. de liber. agnoscen. fallit nisi filius fecisset se debitorem, vt se aleret: quia tunc teneretur pater soluere illud debitum contractũ pro alimentis: vt notatur in l. libertis quos. §. j. ff. de alimẽ. lega. ¶ Quare fuit omnibus dominis visum, ꝙ cõdemnetur dictus maritus, ꝓ nunc adsoluẽdum vxori suæ pro alimẽtis & expensis litis ducatos decem: & procedatur in cã iustitia mediãte. Et dũ iste casus idẽ cõtigisset in persona Saccagnini cũ sua vxore, idẽ fuit determinatũ.

ADDITIO.

Super alimẽtis vxoris præstãdis, vide Hipp. de Marsi. in l. j. §. cũ quis latrones. nume. 8. ff. de q̃stio. Et Bertrã dũ parte iij. consilio lxxij. nume. 4. Et an mulier nõ ꝓbẽs viro vxoria obsequia, possit agere ad alimenta denegata, vide Bertrã. ꝑte j. cõsi. cxliij. nu. 3.

DECISIO. XI.

De sorore petente legitimam, alimentanda.

SVMMARIVM.

1 Soror petens legitimam est alimẽtanda etiam in prima instantia.
2 Alimenta, an debeantur, si sententiatũ est super querela testamenti, & pendet appellatio. Intellect⁹ ad l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffic. testa.

SOROR comitis castri petebat ab ipso Comite legitimã bonorũ paternorũ, & interea petebat sibi proui-
1 deri de alimentis. † Dubitabatur, an in ista prima instantia, quãdo agiẽ petitione hæreditatis contra fratrẽ, debeant præstari alimenta lite pendente. ¶ Dubiũ faciebat, quoniã tex. in l. si instituta. §. de inoffi. ff. de inoffi. te-

sta.loquitur qñ erat sententiatũ & pẽ debat appellatio, & erat questio sup q̃rela testi : & lite pendente nihil est innouandũ. ¶In contrariũ fuit allega ta decisio Rotæ, posita sub ti. de iudi. decisi ij. in nouissimis. ad char. xiiij. q̃ incipit, vtrũ filius agens petitione hę
2 reditatis, † quia æquitas dictæ l. si insti tuta, vendicat sibi locũ etiam in prima instantia. Et per istam decisionẽ fuit condemnatus dictus Comes castri ad præstandum sorori suæ ducatos 50. pro nunc lite pendente, & ꝓcedatur in causa iustitia mediante.

DECISIO XII.

De exceptione dominii nõ impediente restitutionẽ rei locatæ, & de duplici probatione semiplena simul iuncta.

SVMMARIVM.

1 Agens remedio l. si quis cõductionis. C. locati. an debeat ꝓbare plene fecisse locationẽ, vel sufficiat ꝓbare semiplenè ꝑ cõfessionẽ factam per inquilinum extra iudicium parte absente.
Remedium l. si quis cõductionis. C. loca. quod remedium sit, & quid requirat.
2 Confessio extra iudiciũ facta parte absente probat semiplenè.
Dictum vnius, dictũ nullius, vt in vno teste de locatione deponẽte.
3 Testis unꝰ ĩteger ꝓbat semiplenè.
Probationes duę semiplenè coniunguntur simul ad faciendã vnã plenam probationem.
Exceptio dominij nõ ĩpedit, quo minus fiat restitutio rei locatæ.

FVIT agitata quæstio inter filiã primi matrimonij actricẽ, & sorores secundi matrimonij, cõuentas super
1 restitutione domus † vigore l. si quis cõductionis. C. loc. ¶Dictę sorores cõuentæ se defendebant, ꝙ domus ista fuit materna. ¶Pro parte agẽtis dicebat, ꝙ talis exceptio non obstat agẽti dicto remedio. l. si quis conductionis. ¶Replicabãt cõuentæ, ꝙ non ꝓbatur, ꝙ ipsæ tenebãt titulo locationis. Ex quo testes deponẽtes, ꝙ ipsæ conuentæ cõfessæ sunt extrà iudiciũ parte absente, ꝙ dictã domũ tenẽt locatã à dicto actore, non ꝓbant nisi se
2 miplenè † quia cõfessio extrà iudiciũ parte absente ꝓbat semiplenè tñ, vt concludunt scribẽtes in l. admonẽdi. ff. de iureiu. Et ꝓbaĩ in l. certũ. §. si quis absente. ff. de confes. Bal. & Salyce. ĩ l. in bonęfidei. C. de re. cre. ¶Nec obstat dictũ vnius testis deponentis de locatione domꝰ : quia dictũ vnius dictũ nullius. ¶Sed in cõtrarium fuit pariter cõclusum, ꝙ ex quo cõstat de cõfessione extra iudiciũ parte absente, quæ inducit semiplenã ꝓbationẽ, vt supradictum est: & patet in c. fi. de successio. ab ĩtesta. & in l. capite quinto ff. de adulterijs. & in l. quæro. ff. de ædil. edic. & constat ꝑ vnum testem
3 de locatione, † & vnus testis semiplenè ꝓbat: vt concluditur ꝑ doc. in d. l. admonendi. & duæ semiplenæ ꝓbationes: sicut est cõfessio extrà iudiciũ parte absente, & vnus testis de veritate coniunguñ, & faciũt vnã plenã ꝓbationẽ : vt firmat Bald. in l. vnica, in prin. C. de cõfes. & ĩ authẽ. rogati. C. de resti. & in rub. de cõtrouer. in vesti. & Saly. ĩ d. l. in bonæfidei. & Alex. in secundo volumine, in cõsi. cxliij. Et sic fuit per omnes cõclusum & votatum, ꝙ dicti cõuenti condẽnentur ad restitutionem dictæ domus locatę saluo iure super proprietate.

DECISIO XIII.

De tutoribus & restitutione bonorum contentorum in inuẽtario, & de præsumptionibus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 Inuētarium tutoris plenam probationem facit contra tutorem.
Esse semper præsumitur, quod in meo posse semel fuit.
2 Præsumptiones multę ostendentes bona inuētarizata fuisse restituta pupillis factis maioribus.
Actio personalis tollitur per præscriptionem triginta annorum.
3 Pręscriptio quadragenaria inducit veritatē & effectum renuntiationis & tacitum consensum, & similis est ei, qui satisfecit. 4.
4 Tempore liberatus similis est ei, qui satisfecit: quia hēt, quod obijciat petitori.
Alienare videtur, qui patitur contra se præscribere.
5 Consensus partis tacitus est in p̄scriptione.
Tempus multa refutat.
6 Præscriptio non habet locum stante præscribentis mala fide.
Bartol⁹ reprobat̄ super p̄scriptiōe.
7 Intellectus & limitatio ad authen. malæ fidei. C. de pręscriptione lōg. temp.
Bona mobilia in inuentario tutoris contenta an possint vsucapi p̱ eius hæredem.
8 Cōpensatio tacita an videatur facta si finita tutela pupillus nō egit contra tutorem p̱ tempus longissimum ad restitutionem bonorum inuentarizatorum, eò quòd debitor tutoris erat.
Exceptio contra præscriptionem nō obstat, quòd ille cōtra quē præscribit̄, præscribentis erat debitor.
9 Exceptio contra regulam quæ iure non cauetur, nulla est.
Amissio rerum vel scripturarū, an videatur probata probato urbis excidio, in quo erant, & an probetur ex coniecturis. 10.
10 Iuramēto partis de scripturis, & tenore an standum, si furtum per testes probetur.
Cōiecturæ ī q̄b⁹ multū operenē.
11 Scripturā penes se habens scire p̄sumitur, quod in ea continetur.
Agnat⁹ si est creditor pupilli, nō potest esse eius tutor. 15.
12 Intellect⁹ ad l. Procula. ff. d̄ ꝓba.
Soror permittēs hęreditatem paternā diu per fratres possideri, an tacitè videatur repudiasse potentiæ succedendi.
13 Repudiatio quando non inducitur per silentium diuturnum.
14 Tutor si est creditor pupilli, potest sibiipsi soluere absque iudicis decreto de bonis pupilli, quæ seruando seruari non possunt.
Iactare suum nemo creditur.
15 Liberalitas in necessitate non venit.
16 Creditor administrans bona sui debitoris p̄sumitur quòd sibi soluit in dubio, & idē de tutore. 18.
17 Inuentarium non conficiens præsumptionem violentam, p̄bet mali animi ad fraudandum.
Administrator in dubio præsumitur fecisse, quòd alij administratores fecissent, alias diceret̄ ī culpa.
Culpa arguit eum; qui non fecit, quod sibi similes fecissent.
18 Culpa nō præsumitur, nisi ꝓbet̄.
Culpa per allegantem probanda.
Experiētia optima rerū magistra
19 Qualitates hoīum ex actibus depræhendunt̄, quæ sunt attēdēdæ.
Liberalitas ex qualitate personæ præsumitur.
Qualitas animi ꝓbanda ex p̄terito in præsenti p̄sumere facit.
Agere prout in nostris præsumimur in alienis.
20 Acquirere multa in breui tempore regulariter non possumus.
Soluisse totum qui sibi potuit, & partem solùm sibi soluit, an inte-

grè solutas præsumatur.

21 Partis agnitio arguit agnitionem totius.
Damnificare sibi velle nemo in dubio præsumitur.
Soluens partem non videtur soluere totũ: & qui partem recipit, potest ad residuum agere.
Satisfactio in recẽti facto melius ꝓbatur quàm in veterato.

22 Iudicium fugiens, de sua iustitia diffidere videtur.
Argumentum de minori ad maius tenet.
Diffidens de modico, de plurimo non confidet.

23 Probatio plena in factis antiquis põt fieri, ꝑ indicia & coniecturas.
Factum excedens annos quadraginta, dicitur factum antiquum.
Probationes factæ ꝑ indicia & cõiecturas dicuntur manifestissimę.

24 Præsumptiuè quod constat, satis dicitur apparere.
Probationes minus sufficientes in facto antiquo sufficiunt.
Sententia diffinitiua in causa ciuili põt ferri ex præsumptionibus tã legis, quàm hominis, & quãdo.
Singula non prosunt, multiplicata iuuant.

25 Probatio contra inuentarium, an possit fieri vltra dispositionem l. fi. C. arbitr. tute.
Debitũ si contrahatur in scriptis, solutio in scriptis probanda est, uel per quinque testes.

26 Probatio per testes an admittat̃ contra inuentarium in causa restitutionis bonorum, & quid si per præsumptiones. nu. seq.
Solutio canonis in contractu emphyteotico scripturam requirente, an possit per testes probari.
Probatio obliqua contra præsumptionem iuris & de iure admittitur, non directa.

27 Rationem reddere tenentes bonorum quæ vsu consumuntur, an sufficiat quòd probent tanto tempore posse corrumpi.

28 Articuli producti in prima instantia, an possint deduci in causa iudicati, & debeant admitti.
Sententia quæ in rem iudicatam transiuit, præsumitur iusta, & facit præsumptionem iuris & de iure, nec potest impugnari.

29 Deo nihil occultum.
Iudicium in rebus ambiguis non debet esse absolutum.
Curia debet satagere in dubijs, vt partes compromittant.
Iudex studere debet ad reducendum partes ad concordiam.

VERTITVR dubium ex quo per sententiam sacri Consilii condẽnatus fuit Iacobus de Canfora, tanquam filius & hæres Petrilli de Canfora, tutoris & patrui Antonelli de Canfora, ad ponendum calculum & rationem de bonis inuentarii per ipsum Petrillum, quæ fuerunt dicti Pagani, & ad restituendum ea bona inuentarizata quæ non sunt restituta. Petuntur ad præsens per dictum Antonellum, hoc est, per eius filios & hæredes ab hæredibus dicti Petrilli tutoris, vt restituat bona inuentarizata, quæ penes eum fuerunt, & non sunt restituta, & eius intentio est probata ex productione inuẽtarii & dictæ sententiæ. † Nam inuentarium tutoris plenam probationem facit contra tutorem: vt est casus in l. fi. C. arbi. tute. & notatur in l. tutor qui repertoriũ. in princi. ff. de administra. tuto. & l. tutores. eo. ti. Cum ergo res inuentarizatæ semel fuerunt in administratione tutoris, & in eius posse, vt asseritur in inuentario, adhuc præsumuntur esse: vt in l. si creditor. C. de pignorati. actio. l. non ignorabit. C. ad exhiben. plene notatur in l. siue possidetis. C. 1

de proba.& in c.cum ad sedem.de restitutio.spolia.cũ simili. ¶Sed ꝓ parte hæredum dicti Petrilli tutoris adducuntur ad præsumẽdum, ꝙ omnia bona contenta in inuentario fuerũt restituta ipsi Antonello filio dicti Pagani,& per consequens ꝙ non teneat̃ ad iteratam solutionẽ, infrà scriptæ
2 probões & ꝓsumptiones. † Et primò adducit̃ antiquitas tẽporis. ¶ Nã ab eo tempore quo fuit finita tutela, seu cura dicti Petrilli tutoris Antonelli transacti sunt anni plus quàm sexaginta. Et ipse Antonellus nũquàm fecit sibi fieri restitutionem dictorũ bonorũ ab hæredibus dicti Petri tutoris. ¶Vnde stante isto silentio creditoris per tempus sexaginta annorũ præsumitur ei satisfactum. Nã & triginta annis præscribitur actio personalis: vt in l. sicut.& l.oẽs.C. de præscrip.xxx.vel xl.anno. Et præscriptio xl.ann. omnem actionem tollit, vt in d.l.sicut.& in c.illud.& in c.ad aures. de præscri.ibi dum dicit, quadragena lis ꝓscriptio oẽm prorsus actionẽ ex-
3 cludit. Ideo dicitur, †ꝙ hoc longissimũ tp̃s inducit veritatẽ.vt notat in l. ii.C.de serui.& aqua. & Bal.in l.liberti.C.de operi.liberto. quia ex silẽtio tanti tp̃is intelligitur fieri tacita renũciatio per eũ qui tacuit.l. apud eum. ff.de censib.l.si eo tp̃e.C.de remissio. pigno. cũ l.cùm in plures,§. locatio. ff.loca.facit quod notat Bal.in l.licet. C.de iure deliberan.& illud quod dr̃, quod ille qui tam longo tp̃e patitur, consentire videtur: vt in l.pen.C. cõmu.diuidun.& C.de rei vendi.l.solẽnibus. Accedat ad hoc quod dicit Andr. de Iser. in præludijs feudorũ possit ꝓ lege allegari. ¶Item nunquam fuit hoc in quæstione deductum, vnde tacito consensu ꝑ tantũ tp̃s videt̃ approbari. ff. de leg. l. sed ea quæ.
4 ¶ †Item quia qui tp̃e liberat̃ similis est ei, qui satisfecit. ff. de administra. tuto.l.si pupillus.§.vlt.vbi dicit text. is autem qui tp̃e liberatus est, dicit Glo.xxx.annis actione tutelæ, non ei similis est, qui nihil hẽt, sed ei qui satisfecit.hẽt.n. quid obijciat petitori. ¶Hinc est quod dicitur, ꝙ alienare videt̃, qui patitur contra se ꝓscribi.ff. de verbo. signi.l.alienationis verbũ.
5 & ibi dicit Dyn.† ꝙ in ꝓscriptiõe est tacitus cõsensus partis. Ideo dicit te. in authẽtico.de tempo.non so.do.circa principium, tp̃s multa quoque refutat.bene facit tex. in l.iustas.C.de iure fisci, lib.x.& l.si tp̃a. C.de fide instrumen. & iure hastæ fisca.lib.x. bene facit ad hoc, ꝙ voluit Alexand.de Imo.in.iii.volu.consi. lix.in.iii.colũ. vbi dicit, vnde patiendo cõtra se pręscribi longissimo tp̃e, vr̃ tacitè cõsentire.d.l.alienationis. & l.longe cũ ibi no.ff.de diuer.& tẽpo.ꝓscrip. Allegat etiã Guil.de Cu. in l.ii.C. de vsu.pro emp. ¶Et si diceret̃ mihi, ꝙ hæredes ipsius Petrilli fuerunt in mala fide volendo præscribere bona Pagani inuẽtarizata,& per consequens Antonelli
6 eius filii & hæredis.†& stante ista mala fide, nullo tp̃e currit ꝓscriptio de iure canonico, vt concludit̃ in c.si diligenti.de ꝓscrip. reprobatis dictis ꝑ Bar.in l.sequit̃.§.si viã.ff.de vsuca. Licet postea remittat decisione Sanctæ matris ecclesiæ: & benefecit: quia in contrarium est cõis conclusio ꝑ multa iura & rationes quæ causa breuitatis omitto. ¶Ad hoc respõdet̃, ex quo sumus in ꝓscriptiõe rerũ mobiliũ, authẽ.malæfidei. C.de ꝓscrip.lon.tẽpo.
7 †non vendicat sibi locum in hoc casu i.in vsuca. rerum mobilium: ex quo tãtum hẽt locum in ꝓscriptione rerũ stabilium: vt dicit ibi Angel.& firmat Alexan.de Imo in l. Põponius.§. cũ quis.ff.de acquir. possess.& in.ii.volu. consi.cxxxiiii. incipiente, in causa & lite vertente.ver.nec huic hẽt obstare &c. ¶Item quia Iacobus filius di-

tri Petrilli potuit vsucaperē bona mobilia in inuentario contenta: vt dicit Ioan. de Imo. in d. l. sequit. §. hæres. & Dyn. in c. possessor. de reg. iur. lib. vi. & Alex. in d. consi. cxxxiiii. ¶ Et si diceretur mihi nimirū si ipse Antonellus finita tutela non egerit contra tutorem vel eius hæredem per tantū tēps longissimum: vt restituat bona inuētarizata: quia ipse Antonellus erat debitor per instrūm liquidum hæredi ipsius Petrilli sui tutoris in vnciis
8 ducentis: † & sic vr̄ inter ipsos facta quædā tacita cōpensatio: licet nunquā fuerit opposita ꝑut requirebatᷓ: vt dicit Bar in l. i. ff. de cōpensatio. Et per consequens adhuc ipse Antonellus est debitor, si illud non soluit, si apparet liquidum instrūm. ¶ Ad hoc respondetᷓ, ꝙ si Antonellus stetit per lx. annos, & a tutore non petiit bona inuentarizata. non ꝓptera sequitᷓ, ꝙ ipse non sit debitor instrumentarius, & hoc debitū non debilitat p̄scriptionem contra eum allegatam: vt suprà dictum est: nec contra p̄scriptionem obstat, ꝙ ille contra quem p̄scribitur, erat debitor p̄scribentis: ergo nō procedit p̄scriptio: quia non memini me legisse talem exceptionem posse op-
9 poni. † Ideo si non reperitᷓ exceptio in iure contra regulā, debemus stare regulæ, quæ vult, ꝙ p̄scriptio longissimi tp̄is excludit oēm actionē: vt suprà ostēsum est. ¶ Secūda p̄sumptio, ꝙ bona inuentarizata fuerunt restituta, est, ꝙ res ista transiuit sub silentio: verisimile est, ꝙ de satisfactione fuerunt factæ scripturæ, & ꝑꝑ saccomannum ciuitatis Neapolitanæ tp̄e ducis Renati fuerunt perditæ: & sic ad probandū amissionem rerum vel scriptu rarum, sufficit probare saccomannū: nam de scripturis statᷓ iuramento par
10 tis, † vt dicit Pau. de Castr. in l. sicut iniquum. C. de fid. instrūorum. vbi dicit, probato furto per testes, tunc statur iuramento partis de scripturis & de tenore: vt notatur in l. si de possessione. C. de ꝓbōnibus. & in l. fin. quando. C. vnde vi. & notatᷓ in l. testium. C. de testibus. vnde ꝓbato saccomanno, amissio rerum ꝓbatᷓ ex cōiecturis: vt dicit Ang. in l. si quis ex argentariis. §. p̄tor. ff. de edē. & in istis multum operantur coniecturæ & verisimilitudines: & sic stante dicto casu disprobationis, & silentio longissimi tp̄is, arguitur de satisfactione bonorum cōtentorū in inuentario. ¶ Tertiò ad p̄sumendū satisfactionem bonorum in inuentario cōtētorū, adducitur: nam ipse Antonius filius p̄fati Pagani habuit penes se inuentarium suorum bonorum: & sic habuit notitiā, ꝙ tutor eius debebat illa bona si
11 bi restituere: † quia qui hēt scripturā penes se, p̄sumitur scire contenta in ea. vt in l. non est ferendus. & ibi Bal. ff. de transactionibus. ¶ Item erat patruus dicti Iacobi filii dicti Petrilli, & sic erat coniunctio sanguinis. Itē stetit per lx. annos, & non petiit restitutionem bonorum contentorum in inuentario. Accedit ꝙ dictus Antonius erat debitor Petrilli instrumentarius in vnciis ducentis, & ipse Antonius fuit administrator bonorū Iacobi filii dicti Petrilli. Et sic habebant cōia negotia inter eos. Certè prima facie pōt dicī, ꝙ militet hoc casu dispositio l. Procula. ff. de ꝓbōnibus: vt videatᷓ tacitè facta remissio inter eos.
12 † Nā volunt Doctores ꝙ resultet p̄sumptio p̄dicta per dictā legē Procula requiruntur tria copulatiuæ.

¶ Primo taciturnitas longi temporis.

¶ Secundò coniunctio sanguinis.

¶ Tertiò calculatio rationis sæpius inter eos facta, absque eo, ꝙ de illo debito in rationem fuerit facta mentio. Aliàs illa duo sine hoc tertio non sufficiunt: vt declarat Bartō. in l. libertis quos. §. i. ff. de alime. & ciba. leg. Bart.

Bal.Saly. & Flo. in d.l.procula. Bart. & alii in l.dotem.ff. sol.mat.Bal.in l. cũ ꝓponas.la i.& in l si certis an.in v. colũ.C. de pact.Pro hoc allego optimam decisionem Ang. & Io.de Imo. in l.recusari.ff.de acqui. hęre.vbi dicũt,quòd si soror permisit hæreditatem paternã diu possideri per fratres, & cum egebat aliquo,petebat ab eis, vt à fratribus suis exclusa, quòd videtur repudiasse potentiæ succedendi, non ex solo cursu tp̃is.quia non præscribitur nisi longissimo tp̃e:vt in l.licet,C.e.sed intelligit repudiasse tacitè per d.l.Procula.quod intelligo dicit Io.de Imo. si non errauit in iure, per id quod habet in l. Claudius.eo. tit.Secus dicit,si diu soluit, & cũ fratribus nihil habuit cõmune quia nihil ab eis petiit,nec cũ eis rationẽ cal

13 culauit de aliquibus gestis. † Nã tũc diuturnum silentiũ non inducit repudiationem,per d.l licet. ¶ Retulit cõmissarius,quòd ex ꝓcessu apparet esse ꝓbatũ,quòd ille Iacob. qui erat debitor Antonelli per inuentarium, erat sub cura & gubernatione Antonelli,& omnia reponebat in eius manu. Et ipse Antonellus gubernabat eius bona: & omnia erant sub ptãte ipsius Antonelli. Et ipse Antonellus fecit expensas in ducenda vxore Iacobi.Et in articulis ipsius Antonelli dicit,quòd ipse petiit calculum,licet non ꝓbet.Satis põt dici largo modo quòd in hoc casu militet decisio d. l. Procula.sed in veritate & strictè deficit illud tertium requisitum.s.calculatio rõnis sæpius facta: & de illo debito non fuit facta mentio:sed tamẽ loco calculationis sunt omnia supra dicta.Tamen quia non habeo legem, ꝙ pdicta sunt loco calculationis. Ideo cõcludo in puncto iuris,quòd l. Procula.non habet locũ in casu nr̃o.¶Adducitur quartò, quòd p̃sumendũ sit, quòd fuit satisfactus Antonellus de bonis inuentarizatis, ex eo,quòd oĩa bona ipsius Iacobi fuerunt administrata per ipsum Antonellum:& Iacobus ei p̃stabat obedientiã. Ita, quòd etiã bona quæ habuit Iacobus in dotem à sua vxore peruenerunt in posse Antonel.Ergo p̃sumẽdũ est, quòd omnia bona inuentarizata peruenerũt in posse Antonelli:quia Antonellus habens bona Iacobi in sua administratione & posse, poterat sibiipsi

14 soluere & satisfacere. † Nec est p̃sumendum, quòd voluisset iactare suũ. l.cum de indebito.ff.de ꝓbõnibus.l. eleganter.§.qui reprobos.ff.de pigu. actio l.si cum aurum.ff.de solut.poterat.n.ipse Antonellus vt tutor Iacobi,& eius creditor ꝑtextu inuentarii ꝓpria autoritate sibiipsi satisfacere absque decreto iudicis:vt ex tex.in l. fistulas.§.fundũ.& ibi Glos.ff.de contrahen.emp. Idem voluit Bal.in l.cũ ipse.in fi.C.de contrahenda emp.Vbi dicit,quòd tutor põt sibi soluere de rebus pupilli,quæ non possunt seruãdo seruari,: ꝓut erant bona descripta in inuentario.Itẽ de re ipsa debita sicut:sunt bona inuentarizata, poterat sibi soluere ex quo oĩa peruenerunt in eius posse, per d.§.fundũ,secundũ

15 Bal.in d.l.cum ipse.¶† Fateor tamẽ, quòd si agnatus est creditor pupilli, ꝙ non possit esse eius tutor, per textum in authẽ. minoris debitor.C.qui dare tut.po. ¶ Nec obstat, si diceret, ꝙ non videbat dictus Antonel.iactare suum, si non sibi satisfaciet, licet poterat satisfacere,ex quo habeat bona debitoris in manu sua,& voluit expectare.¶Quia respondet,quod ꝓbatur in ꝓcessu, quòd ipse Antonellus erat in necessitate & paupertate. Et non præsumitur,quòd in necessitate quis sit liberalis:vt in l. rem legatam. ff.de adimẽ.leg.no.in l.si vsusfructus. ff.de iure dot.Imò p̃sumit,quòd ipse Antonel.qui administrabat oĩa bona

16 Iacobi,† quòd deduxerit de illis bonis id quod sibi debebatur ex inuentario: vt ꝓbat̃ ex l.sed si dãnũ. §. peculium.in versi. nam vt eleganter.ff. de pecu. vnde dicit Ang. ibi, quòd si administrator est creditor illius, cuius bona administrat,ꝑsumit̃ suũ exigi fecisse:quòd est not. dignum secũdum eũ:& tanto fortius, quia dictus Antonel.gessit se ꝓ tutore:& fuit administrator bonorũ Iacobi: & non fecit inuentarium de bonis ipsius Iaco
17 bi:† & sic resultat violenta ꝑsumptio contra eum, qui non fecit inuẽtariũ, quòd habuit malum animum.s. fraudãdi:vt no.in l.tutor qui repertoriũ. in princ.ff.de admini.tuto.bene facit l.fi.& ibi Bal.in princ.C.de iure delibe.& l.fi.C.arbi.tute.¶Quinta coniectura est,quia ex quo Antonel.administrauit omnia bona Iacobi, ꝑsumit̃ quòd ipse fecerit, quod verisimiliter alii administratores fecissent:aliàs diceretur in culpa:vt dicit Bar.in l.si cũ venderet.§.fi.ff.de pig.& Bal.in l.sola.v.col.C. de testi.Bartol. in l.quòd Nerua.ff.de pos.& Ang.ĩ l.cõtinuus. §.cũ ita.post Bar.per illũ tex.in vers. plerique eiusdem conditionis. ff. de verb.oblig. sed culpa non ꝑsumitur,
18 nisi ꝓbet̃:† quia culpa debet ꝓbari per allegantẽ:vt dicit Bar. in l.in illa stipulatione si Calendis. ff. de verbo. obli.per l.iii.§.si ad diem.ff.de re militari.l ii.ff.si quis cautio.Gl.& Cy.in l.ii. C.de iure emphyteutico. doct. in c.super his.de accus.sed quilibet secũdũ experientiam: quæ est optima rerum magistra:vt in c. quàm sit.de electione.in vi.habens bona sui debitoris in manu,de quibus põt soluere sibi,credendũ est, quòd verisimiliter sibi satisfecit:& reliquum restituet: ergo idem fecisse verisimiliter ꝑsumendum est præfatum Antonellũ. ¶Sexta coniectura est ad ostendẽdũ, quòd bona inuẽtarizata sunt restituta,quia dictus Antonellus attenta qualitate suæ personæ,quæ erat diligentissimi in suis iuribus exigendis in curiis,vbi regitur iustitia:probatũ asseruit commissarius causæ.Ex hoc similiter ꝑsumit̃,quòd sibi satisfecit de bonis in eius posse existentibus: vt in simili dicit Glo.& Bal.in l.si præsidi.C. de do
19 nationibus añ nup.† ꝙ attẽta qualitate personæ ꝑsumit̃ liberalitas. Similiter ex qualitate personæ arbitrandũ est,ꝓut est eius qualitas vt not. Bald. in c.i.ex qui.cau.feu.amit.Et ibi multa dixi de qualitate hominis attendẽda:& ad ꝓbandam qualitatem animi ex ꝑterito, ꝑsumit̃ in ꝑsenti.c. semel malus.de regu.iur.in vi.c.scribam.de ꝑsumptionibus. Bal. in l. ex persona. C.de ꝓbat.& in l.ii.in fine. C. quando ꝓuo. non est necesse. & in l. non ignorabit. C.ad exhibendum. Bar.in l.si cui.ff.de accusa. per illum tex. & not. Alex.de Imo. in ii.vol. consi.cii. in v.col.incipiente, super primo de quo quæritur. Si ergo qualitas animi sui erat,quia diligentissimus in exigẽdis debitis suis, dicendum est, quòd exigit sibi satisfaciendo de bonis Iacobi,quæ ipse administrabat.¶Septimò coniecturatur ex eo quòd postquam ipse Antonellus factus fuit maior,contraxit societatem cũ Iacobo de Lazaro,& in dicta societate posuit de capitali vncias centũ octoginta:vt constat per instrumẽtum publicum.
20 †Et in alia manu ipse Antonel.soluit Baldaxaro de Rosa vncias xl.vnã, vt constat per instrumẽtum publicũ. Ex quo coniecturandum est,quòd de bonis inuentarizatis habuit dictas vncias ducentas viginti vnam,cũ aliũde habere non potuisset stante tp̃is breuitate, nisi de bonis paternis inuentarizatis,cùm ex ꝓcesso non appareat ꝓbatum aliunde potuisse habere.
¶Octaua coniectura est,quia ꝓbatur in processu quòd ipse Antonel. ha-

buit aliqua ex bonis inuentarizatis, sicut est fronteria, quam ipsa vẽdidit. Item habuit certa bona debitorum contenta in dicto inuentario, quos exigit, vt retulit cõmissarios causæ. ¶ Item habuit bona supellectilia. Si ergo sibiipsi soluit partẽ bonorũ contentorum in inuentario, vbi poterat totum sibi soluere, coniecturandum est, quòd totum sibi soluit, sicut dici-
21 mus, † quòd partis agnitio arguit agnitionem totius. secundũ Bar. in l. ex duobus. & in l. si is cui res. de lega. ii. quia nõ est præsumẽdũ, quòd ille qui poterat sibi totum soluere, solùm partem sibi soluit: ex quo hoc sibi dãnosum est. argumen. l. planè. ff. famil. ercisc. & l tutor. §. Lucius. ff. de vsur. l. quidam existimauerunt. per doct. ff. si cer. pet. bene tñ fatendũ est, quòd qui soluit partẽ, non videt̃ soluisse totum. Et ideo põt agi ad residuũ, secũdũ Bar. in l. in cõmodato. §. duobus. ff. cõmodati. ¶ Nona coniectura est, quòd iste Antonel. nunquam traxit in iudicium ipsum Petrillũ vel eius filios hæredes super restitutione bonorũ contentorũ in inuentario, quæ bona non erant modica. Vnde arguit̃ quòd ideo nõ egit, quia tunc tp̃is ex quo factũ ẽst recens, poterat ꝓbari satisfactio, & sic patefiebat eius in iu-
22 stitia. † Præsumitur. n. iudiciũ fugiẽs de sua iustitia diffidere. de p̃sumpt. c. nullus. xi. quæs. i. in c. Christianus. vii. q. ix. c. decernimus. quæ iura ad præsens ꝓpositũ allegat Lud. Ro. in cõsi. suo. clxix. incip. magister Pau. ĩ prin. & voluit do. Abb. in d. c. nullus. ¶ Decimò adducit̃ ad coniecturandũ restitutionem dictorũ bonorũ contentorum in inuentario, quòd Antonel. noluit habere fidẽ de vnciis quinq; per eum mutatis dicto Petril. sine pignoribus, vt constat per instrumentum. Dicendum est, quòd minimè voluit hr̃e fidẽ de bonis cõtẽtis ĩ inuẽtario quæ sunt valoris vltra ducatorũ tria milia, hoc argumẽto vtit̃ textus & ibi Glo. in c. cũ in cunctis. in verbo, multòfortius. de electio. bene facit tex. in c. cũ illorum. ibi, & maiora intelliguntur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. extrà, de senten. excõ. facit l. qui indign. ff. de senato. cũ simili-
13 bus. ¶ Est. n. considerandum, † quòd ex quo agitur de re antiqua, excedente tp̃s sexaginta anno. per indicia & coniecturas, dicit̃ fieri plena ꝓbõ: vt dicit Ang. in l. at qui natura. §. cùm sente. ff. de nego. gest. & ĩ l. Titius. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. & authẽ. quas actiones. C. de sacr. sanct. eccle. Pau. de Cast. in consi. clxi. incip. in p̃senti causa. in. i. col. & not. Inno. in c. veniens. de verbo. signi. vbi etiam dicit, quòd factum antiquum dicit̃, quã do excedit tp̃s quadraginta annorũ. & idem dicit do. Ant. de But. in c. peruenit. de emp. & vendit. & probõnes quæ fiunt per indicia & coniecturas, põt dici manifestissimæ ꝓbõnes: vt in l. si tutor. cũ ibi not. C. de pericul. tuto. l. licet. ff. de leg. i. voluit Pau. de Cast. in consi. clxi. incip. visis his, quæ superius allegantur. in iii. colũ.
24 † & illud quod constat p̃sumptiuè, satis dicit̃ apparere: vt dicit do. Abba. in c. scribam. de p̃sump. & Bal. in l. fi. ff. de hære. insti. vnde cum simus in facto ita antiquo, licet dictæ p̃sumptiones, qñ non essemus in facto ita antiquo, fortè non probarent satisfactionem bonorũ contentorũ in inuentario, tñ in facto antiquo ꝓbõnes minꝰ sufficientes & leuiores sufficiunt: vt dicit Cyn. & Bar. in l. si quidem. C. solu. mat. & Bal. in l. conuenticula. C. de epis. & cler. & in l. iiij. C. de ꝓba. & Archid. xvj. q. iij. c. inter memoratas. Alex. in ij. volu. consi. clxxxvj. incip. in hac causa & lite. in ij. colũ. in versi. hoc præposito. ¶ Et ex istis præsumptionibus tam legis quàm hoĩs pue-

nitur ad diffinitiuā in causa ciuili.c.af
ferte.de præsumpt.not.in l.excusatio
nem.in princ.ff.de excusa. tut. Doct.
in c.quia verisimile.de ꝓsump. Cyn.
& Bal.in l.siue possidetis.& in l.fi. C.
de ꝓba.Et q̄ non ꝓsunt singula, mul
ta collecta ꝓsunt.de quo in c.cū cau-
sam.de proba.& in l.ij.in Gl.ff.de ex
25 cusatio.tuto. cū concor. ¶ † Sed ma-
gnū dubium est, vtrum cōtra inuen-
tarium possit fieri ꝓbatio, ꝙ bona cō
tenta in eo sint restituta aliter quàm
per scripturā, attento ꝙ dicit l. fi. C.
arbi. tut. ꝙ contra inuentarium non
pōt contrarium ꝓbari.Itē si debitū
in scriptis est contractum,solutio pro
banda est in scriptis,vel per quinque
testes:vt in l. testium. C. de testibus.
not.Bal.in l.generaliter.C.de nō nu-
mera.pecu.& in l.cùm de indebito.in
fin.ff. de ꝓbō.& not.Ange.in authē.
de instru.cau.& fide.§.j.dū quærit,an
magis credendū sit instrumēto,quàm
testibus.Et certè Bal.in d.l.fi.dicit,ꝙ
est magnum dubiū, & arguit ad par-
tes.finaliter ipse Bal.allegat Glo.in l.
pupillum.C.de vsur.pupil.quævult,ꝙ
tutor qui fecit inuentarium,pōt ꝓdu
cere testes ad æternā rei memoriā, ꝙ
nihil debet.Nec obstat d.l.testiū.quia
ibi loquit̄ qn̄ scriptura erat necessaria
ex conuentione partium.& ita sentit
Bar.in d.l.generaliter.Secus qn̄ est ne
cessaria scriptura ex legis dispōne.
† Nam tunc pōt fieri ꝓbatio indire-
cta per testes contra scripturam, sicut
est ꝓbō directa contra inuentarium.
2 Sicut dicimus in cōtractu emphyteu-
tico,qui requirit scripturā,& tñ solu-
tio census pōt probari per testes : vt
bene declarat Bal.in d.l. testium. sed
ꝓbō directa contra inuentarium vel
aliam scripturam fieri non pōt, quan
do scriptura est de necessitate : licet
Bal.in d.l. testium. referat Richard.
de Salice.in d.l.testium. tenuisse con
trarium,& Venetijs fuisse obtentum
secundum eū.¶ Et volui videre Bart.
de Salt in d.l. testiū. qui similiter te-
net opinionē dicti Richar. patrui sui
s ꝙ solutio bonorum cōtentorum in
inuentario non possit ꝓbari, nisi per
scripturam vel ꝑ quinq; testes.¶ Sed
ego pro opinione Bal. allego notabi
lem Glo.Io. And. in Clem.vnica, de
ꝓbō.quæ vult,ꝙ contra ꝓsumptionē
iuris,& de iure non admittit̄ ꝓbō in
contrarium directa.Sed indirectè sic.
allego etiam Bar.in l.ꝙ ad pñs. C. de
27 murilegulis.lib. xj. vbi dicit, † ꝙ illi
qui habēt reddere rōnem de bo.sup-
pellectilibus,vel alijs rebus, quæ vsu
consumuntur,sufficiat ꝓbare,ꝙ tāto
tpe verisimiliter debuerūt posse cor-
rūpi.allegat in argumen.l.fi.C.de ali
men.pu.præst.faciunt notata ꝑ Inno.
in l.diuortio. §. interdum. & ibi per
do.Francis. de Aret.ff.sol. matr. ¶ Et
sic infert ꝙ contra inuentariū potest
probari restitutio bonorum non solū
per scripturam & testes,sed etiam ꝑ
ꝓsumptiones.¶ Sed satis dubito,an di
ctæ ꝓsumptiones sint pertinentes, ex
quo relatum est ꝙ aliàs sunt circa de
cem anni,ꝙ hæredes Iacobi filij Pe-
trilli conueniri fecerunt Antonium
suprà restitutionē prædictarum vn-
ciarum ducentarū. Et ipse Antonius
eos conuenit super reddenda rōne,
& reliquorum restitutione bonorū
Pagani sui patris, & tandem ipse An-
tonius produxit dictum inuentarium
in iudicio. Et hæredes dicti Petrilli se
defendebant,ꝙ bona contenta in di-
cto inuentario, sunt restituta,& alle-
gabant multas ex dictis ꝓsumptioni-
bus ad arguendū restitutionem bo-
norum contentorum in inuentario,
& tñ illis non obstantibus per senten
tiam sacri Consilii fuerunt hæredes
Iacobi,& sic hæredes Petrilli condē-
nati, vt omnia bona inuentarizata,
quæ non sunt restituta, restituant di-
cto Antonello, & dictus Antonellus
eis

eis condemnatus ad dictas uncias ducentas,& facta fuit executio cōtra ipsum Antonellum & hæredes Antonelli:nunc petunt bona inuentarizata nō restituta ab hæredibus Iacobi uirtute
28 dictæ sententiæ : † & ipsi hæredes Petrilli se defendunt contra inuentariū, deducentes illud idem, quod dixerūt in prima instantia, quod non uidetur licitum de iure,per not.in l. per hanc. C.de tēp.appel.¶ Itē quia dictæ p̄sumptiones & coniecturæ tacitè fuerūt repulsæ per sententiā prædictā,quæ quidē sentētia p̄sumitur iusta,quoad iustitiā & rectitudinē, postquā trāsiuit in rē iudicatā:ut notabiliter dicit Ale.de Imo.in iij.vol.cōs.xxij.& in cō. cxxxvj.in v.col.& talis snīa facit p̄sumptionē iuris & de iure:nisi probet, q̄ p falsa instrumēta sit lata: ut dicit idē Ale. in eo.vol.cōs.clv.in ij.co.Nā talis sententia,quæ transiuit in rē iudicatā,habetur pro ueritate,& impugnari nō pōt: vt dicit idē Alexand.in eod.vo.in cōs. clxxxij.in ij.col.vnde dicti hæredes Iacobi aliter de iure habēt probare restitutionē bonorū,contentorum in inuētario,q̄ per præsumptiones prædictas tacitè repulsas per dictā sententiā, sed
29 an dicta sentētia fuit iusta.†Deus scit cui nihil occultū.¶ Stātibus istis considerationibus pro & contra,oībus Dominis de Cōsilio fuit visa decisio huius causæ multū dubia, & in rebus ambiguis absolutū non debet esse iudicium,dicit tex.xxxiij.distinc.c. fin.ne ueritas offendat. ¶ Et propterea totū Cōsilium rogauit partes ad cōpromittendū de iure & de facto dn̄is Doctoribus de sacro Cōsilio , & ambæ partes fuerunt cōtentę,et fecerūt cōpromissum in posse sacri Consilij, & sic postea latū fuit laudū : per quod hincinde partes fuerunt absolutæ . verùm de illis uncijs dicentis,ad quas fuit condēnatus Antonellus filius Pagani,ad soluendum hæredibus Petrilli , quas ipse Antonellus spoliauit,hæredes Iacobi restituant hęredibus Antonelli uncias centū infrà decē & octo menses:de q̄bus soluantur tantū Antonio de Alexandro creditori filiorū & hæredū Antonelli:de Cāpora ducati centū quinquaginta tantū . Et de residuo vso;ad complemētum sui debiti sibi satisfiat in nominibus debitorū dicti Antonelli pro tertia parte & alia tertia pars sit hæredum Antonelli,& alia tertia pars hæredum Iacobi.

ADDITIO.

De probatione plena,quæ fit p coniecturas & indicia,uide Petr. de anch. consil.cccx.nu.6. & Chassaneū consil. liiij.nume.19.et cōsil.lxiiij. nume.12. & Hyppolit.de Marsil.in rubric.C.de probatio.nume.315.et in l.fina. nu. 3. C.ad legē Cornel.de sicar. et in pract. §.principiū.nu.13. et §.expedita.nume.81.et singu. ccccclxxxiiij. incipie. pluries.Et de probatione per famam. Anchara.cōsi.cliij.nume.2.et Steph. Bertran.parte j.cōsilio.xlj.nume.7.et parte ij.cōsi.lvj.nume.3.et 207. num. 6.et 260.nume.9.Et per Hyppolit. in l.de minore.§.plurium.nume. 49. 51. & 60.et in rubric.C.de probation.nume.194.

DECISIO XIIII.

De interdicto quorum bonorū & de requisitis in eo.

SVMMARIVM.

1 Interdictum quorum bonorum quā probationem requirat, et quando habeat locum nu.3.10.
2 Sumptum de sumpto productum nō probat legitimè.
3 Interdictum quorum bonorum an habeat locum, si opponatur pendere quæstionem falsi tęstamenti in alio iudicio.
4 Exceptio dominij,an obstet agenti interdicto quorum bonorum.

5 Instrm diuisionis probat dominium.
Protocollum productum ad probandum testamētum nō probat simpliciter illud maximè nūcupatiuum.
Testamētum nuncupatiuum probari debet per septem testes.
Testamētum sui sic cōfectum solénitér cum septem testibus, per duos testes potest probari.
6 Priuilegium pp rebellionē perditur.
Principi dicēti in scriptis talē rebellē, an credēdū, si nō cōstet de rebelliōe.
Confessio ꝓducētis tacita, resultat ex ꝓductione scripturæ de cōtētis ī illa.
7 Hæreditatis aditio ꝓsumit ex actibus, qui non possunt fieri citra ius & nomen hæredis.
Allegari saltē dēt, qd ꝓbari non pōt.
Probatio dubia non releuat.
8 Instrumētum locationis rei non probat locationem illius.
Acquirens ab aliquo, an videatur fateri illum esse dominum.
Principem rei dominum fateri videt, qui ab illo rem donatam habet.
9 Testator nō potest disponere sine Regis assensu quod illi qui sunt in quarto gradu secūdum ius ciuile succedant in feudis.
Feudalia bona sub generali donatione bonorum an veniant.
Bonorum paternorum appellatione non includuntur feuda.
10 Confessio facta p procuratorē in alio iudicio & ad aliū effectū nō p̄iudicat.
Verbum, hæredibus, positum in substitutione exponitur de filijs. 4.

1 Ioannellus de Diano † habēs, tenēs & possidēs certa bona burgēsatica & feudalia, fecit testamētū, in quo instituit Ecclesiam & hospitale sanctæ Mariæ Nūtiatæ de Neapoli hæredem. Testatore mortuo ecclesia adiuit hæreditatem. insurgit quidam Frācīscus de Diano filius & hæres Bufali filij Petrilli de Diano, fratris quōdā dicti Iacobi de Diano, qui nominabatur Loperrico, & dicit, quòd virtute cuiusdam donationis factæ per Reuerēdis. dominū Gasparē de Diano, olim archiepiscopum Neapol. dicta bona petita post mortē dicti Ioānelli sine liberis legitimis & naturalibus, sunt subiecta restitutioni faciendæ ipsi Frācisco: & ppea adeptus fuit possessionem ipsorum bonorum. ¶ Item dicta bona sunt subiecta restitutioni, dicto Frācisco ex alio capite, videlicet virtute testamēti dicti Iacobi de Diano nominati Loperrico. Et per indultum Regis Ladislai cum cōfirmatione Reginę Ioānæ secūdæ, dicta Ecclesia & hospitale agit contra dictū Frācīscum interdicto quorū bonorum. dictus Frācīscus replicat, non habere locum dictum interdictū. Ex quo post mortem Ioānelli sine liberis dicta bona veniūt restituēda ipsi Frācisco, tū virtute testamēti Perechi, tū virtute priuilegij regis Ladislai, tū virtute dictæ donationis. Sed ꝓ parte Ecclesię replicabatur, ꝙ illa donatio nō loquitur de bonis quæ ipse Ioānellus possidet tpe mortis suę: sed loquitur de donatione bonorum paternorum, maternorum, & fraternorum, sic in genere: & nō probat in specie, quæ bona tpe donationis posside bat donator: & sic nō probatur idētitas bonorum
2 ¶ † Præterea dicta donatio inquātum respicit dictam grauamē, quo ad bona feudalia sine Regis assensu, nō potuit fieri per cōstōnem regni, cōstitutionem diuæ memoriæ. ¶ Item fidei commissum pdictum, cōtētum in testamēto Perechi, nō probatur legitimè: quia testamētū Perechi nō est productum in forma probāte, eò quia productum fuit sumptū de sumpto. & sic nō probat diuisio allegata per dictū testamētum. Et per cōsequēs nō militat ordinatio Regis Ladislai de bonis ipsis restituēdis dicto Frācisco, facta diuisiōe post mor-

tem dicti Ioānelli,& maximè quia pē dēt quæstio falsi super dicto testamen to Perechi in magna curia vicariæ:
3 † qua pēdente dominium allegatū p dictum Frācifcum requirit altiorem indaginem:& non impedit restitutionem in interdicto quorum bonorum. Quæritur modò,quid iuris. ¶ Fuit sup hoc primò excitatum,vtrum pro parte Ecclesiæ sanctæ Mariæ fuerūt omnia requisita in interdicto, quorū bonorum probata. Et fuit visum ꝙ sic. Nam probatum fuit ꝙ Ioānellus possidet omnia bona petita in tpe mortis suæ,exceptis aliquibus: ¶ Item fuit ,p batum,ꝙ fecit dictum testamētum,& solēniter,in quo instituit hæredem dictam Ecclesiā. Itē probatū,ꝙ Ecclesia adiuit hæreditatē. Et per cōsequēs fuerunt probata omnia requisita in hoc interdicto quorum bonorum:vt insti. de inter.§.adipiscēdę.& in l.j.C.quo. bo.& in Spe.de testa. §. nūc dicendū.
4 † Secūdo fuit dubitatum: vtrū exceptio dominij sit admittēda cōtra agētem,interdicto quorum bonorū. Qđ dubium examinat in l.fi C.quo.bo.& per Saly.in l.si quis ad se fundū. C.ad l.Iul.de vi.& per Are.in. §.quadrupli. Insti.de actio.& cōclusum fuit, ꝙ exceptio dominij tūc obstat, quando in promptu cōstat de dominio: aliàs si requirit altiorem indaginē, reseruatur in iudicio petitorio.pro qua cōclusione allegat textus in l. si is à quo.ff. vt in possess.lega.& ita se habet cōmunis cōclusio Bart.Bal.& Ange.in d.l. fi.& Glo.in l.j.ff.eo.tit. ¶ Tertiò fuit dubitatum,vtrum dominium ex parte conuēti super bonis petitis sit taliter deductū,ꝙ nō requirat altiorem indaginē. Et ex parte cōuēti ptendit constare de dominio ex triplici capite. ¶ Primò virtute diuisionis factæ in testamēto Perechi, vbi dicitur, ꝙ facta diuisionē per mortem Ioānelli sine liberis,deueniāt hæc bona dicto Frācisco.

5 † Ad hoc fuit respōsum,ꝙ dominium nō est probatum: quia illa diuisio cōtenta in testō Perechi non est probata: quia protocollum ad probandum testamētū Perechi, nō probat ipsum testamētum nec diuisionem: vt dicit Cy.in l.cōtractus.C.de fi.instru. Et patet ex notatis in cōsti. Reg. instrorū robur. Item testamētum Perechi præsupponitur,ꝙ sit testamētum nūcupatiuum,quod probari debet per septē testes,licet per duos testes possit probari testamētum esse cōfectum solenniter cum septem testibus,secundum Bal.in l.ij. C.de bo.pos.secūdum tab. Et in processu. hoc nō est probatum. ¶ Nec etiam dictus Frācifcus probat dominium ex priuilegio Regis Ladislai cōcessum dicto Perecho: quia constat ex scripturis dictum Perechum
6 fuisse rebellē do.Regi,† Propter quā rebellionem dictum priuilegium fuit extinctum:vt dicit Bal.in proprijs terminis in tit.de pace Cōstātię, in vers. nos Romanorū.in verbo, priuilegio. Et si diceretur,quòd de rebellione nō aliter cōstat,nisi ex narratis per ipsum principem,cui non creditur,per id qđ dicitur per And.in c.j. in fin.de controuer.feudi apud pa. terminan. cum concordan. ¶ Quia ad hoc respondetur,quòd ex quo Franciscus produxit ipse tale priuilegium,ex hac sua productione a insurgit quædam tacita confessio in iudicio facta, de omnibus, quæ continentur in ipso priuilegio, iuxta notata in l. cum precibus. de lib. ca. & in l.prima. C. de confessio. & in l alia. C. de his qui. vt indi. per Bald. ¶ Item in processu non est articulatum, nec probatum aditiones hæreditatis dicti Perechi taliter, vt requirebatur de iure.
7 † Et licet ex actibus: qui non possunt fieri citra ius, & nomen hæredis præsumatur aditio, vt dicebat Bartol. in leg. gerit. cum simi-

li.ff.de acquirē. hære. hoc verum eſt, ſi allegatur, aliàs ſecus; vt dicit Alex. in ij.vol.in conſ. xciiij. in ij.col. Nec etiam dñium probauit dictus Franc. ex do. Reuerēdiſſimi dñi Gaſparis, in qua continebatur dictum fideicōmiſſum, vt poſt mortem Ioānelli ſine liberis dicta bona deueniant ad hæredē Bufali, ex quo non conſtat in proceſſu quę fuerunt bona do. Gaſparis, & ꝓ qua parte ſunt eius bona paterna, & materna, & vbi sūt. & ſic dubia probatio non releuat: vt in c.in pñſentia de proba. cū ſimili. ¶ Item quia illud inſtrumentū don nō probat do-
8 miniū, † quia quādo locator agit rei vēdicatione contra locatariū, & producit inſtrumētum locationis, illud inſtrumentum non probat dominiū: Vt dicit Cyn. & Bal.in l.ſi quis cōductionis.C.loca. Gl.in c.inter dilectos. quæ incipit. ſed hoc falſum.de fide īſtru.Bar.ī l.ſi aliena.ff. ſolu. matri. & ī l.legata.ff.de adi.leg. Et not. Glo.& Ange.in l.j. in ver. à non domino.ff. de publi. vbi ſi acquiro à te rem aliquam, non videor fateri te dominū: vt dicit Bal.in l.ad ꝓbationē. C.loc. & Spec.in titu.de loc.§. nunc aliqua. ver.lij.& ibi Bald.in viij. colū.& no. Alexan.in iiij.volumi.conſi. xij.incipiēte.viſo proceſſu. & ſic per dictum inſtrumētū donationis nō probatur dñiū ex parte Franciſci, niſi probaſſet alia adminicula: vt dicit Gl.& Ange.in l. officiū.ff. de rei vend, & dicit Ang. hoc verū niſi in donatione principis. Et tanto magis non probatę dominium p prædicta in bonis feudalibus, cōtētis in dicta donatione: vbi ē dictū fidei cōmiſſum: in quo diſponitur, ꝙ illi qui ſunt in quarto gradu, ſuccedunt in feudis: quia dictus teſtator nō potuit hoc facere ſine aſſenſu
9 regio: † quia Baro poteſt feuda vinculare, vt ſit ſucceſſio vltra gradus contētos in cōſtitutione regni: q̃ incipit, vt de ſucceſsionibus. quia ſapit ſpeciē alienationis ꝓhibitā, vt in conſtitutione Reg. cōſtitutionē diuæ memoriæ allegatā. Itē in dicta donatione bonorum paternorū & fraternorum &c. nō cōprehenduntur feuda: quia ſub generali locutione bonorū nō ueniunt feuda, per c. in generali.ſi de feu.fue. cōtro. īter domi. & agna.

¶ Eſt bene aduertendū, ꝙ Franciſcus actor, dum ſibi fiebat dubium, ꝙ non ꝓbabat de idētitate bonorū, ipſe ꝓducebat ad probandū identitatē bonorum, quandā confeſsionem factam
10 † per procuratorē Ioānelli in alio iudicio, & ad aliū effectum: ſed de eo nō fuit facta vis, per id quod voluit Cōpoſtellanus & Abbas Sic. in c. per inquiſitionē, de elec. & firmat Feli. in c. j.circa fi.vt lite nō cōteſtata. Allegabat etiam dominiū dictus Franciſcus eſſe probatum per capitula inita inter Bufalum & Ioānellum: in quibus eſt vnum capitulum, ꝙ bona epiſcopi Nicolai de Diano poſt mortē dicti Ioānelli ſine hæredibus, ꝙ exponitur in ſubſtitutione.j.ſine filijs: vt not.ff.ad Trebel.l. ex facto.§. ſi quis ita deueniāt ad Bufalum & eius hæredes. Quia ad hoc rñdet, quia in proceſſu non apparet, quæ ſunt illa bona epiſcopi Nicolai, quæ fuerunt poſſeſſa per dictum Ioannellum. Et ſic cum dominium ex parte Franciſci non fuit probatum in dicto interdicto quorum bonorum: ſed allegatum, requirit altiorem indaginem, debet reſeruari in petitorio iudicio. Et ſic fuit per omnes dominos uotatum, quòd condemnetur dictus Franciſcus ad reſtituendum poſſeſſionem bonorum, quam recipit poſt mortem dicti Ioannelli poſſeſſorem per ipſum Ioannellum tempore mortis ſuæ, vna cum fructibus dicto hoſpitali hæredi dicti Ioannelli, etiam cum expenſis à publicatione citra.

ADDITIO.

De hoc interdicto quorũ bonorũ. vide Bertrandũ parte iij.consi.ccl.nu. 2. Et de exemplo & exemplato. fideq; protocolli, vide Ancha.cõ.xlj.nu.2.& cõſ.ccxlij.nu 5.& cõſ.ccccxxxj.nu.1. Chaſſaneum conſ.xvj.num.7.Stepha. Bertrã. parte prima conſ.clxxxvj.parte ij.cõſi.xliiij.nu.4.& cõſ.cxxxj.nu.10. parte iij.nu.3.& cõſ.xxxix.nu.1.& cõſil.ccxxxij.nu.4.& conſi.cclxj.nu.1.& conſi.cccxxxj.nu.2.

a PRODVCT.producẽs ſcripturã videtur fateri contenta in ea. vide infrà,in deciſio.25.

DECISIO XV.

De beneficio reſtitutionis in integrum,petito per tertiũ poſt concluſionem & publicationem in cauſa.

SVMMARIVM.

1 Autor laudatus priuilegiatus petens beneficium poſt concluſionem in cauſa,an admittendus.
Autor laudatus quis ſit.
Autor laudatus debet audiri in terminis,quibus reperitur in cauſa.
Autor laudatus ex ſua perſona, teſtes denuò inducere an poſſit.
2 Intellectus ad l.is à quo.ff.de rei ven.
3 Tertius ex ſua perſona poteſt iudicem recuſare.
Tertius cuius intereſtveniens in cauſa duorum,an poſſit opponere exceptionem,& protelare iudicium.

VTRVM ſi autor laudatus cõparet in iudicio ad defendendum reum citatum,& poſt publicationem in cauſa, & poſt concluſionem petat beneficium,quia mulier vidua vel alia perſona,cui competit beneficium reſtitutionis in integrum. Vtrum tale beneficiũ ſit ei cõcedẽdum. Quidam dicebant ꝙ
1 †non,quia auctor laudatus eſt tertius, citatus ad cãm ad inſtantiam cõuenti, & tunc debet audiri in terminis, in quibus ẽ,qñ venit poſt lit. cõteſta. vt no.Bar.in l fi.pro luſorio.ff.de appel. vbi ex ſua perſona nõ poteſt teſtes de nuo inducere:vt in c.cũ ſuper de re iudic.Et hoc ad effectum: vt per bñficiũ retardet proceſſum inter actorem & reum principales:ſed bñ tanquam tertio competneti bñficium reſtitutionis in integrum:quia mulieri, per conſtit. Regni,obſcuritatem. vel minori, debet cõcedi ipſum bñficium, per cõſti. Regni,minorum iura. vnde expediet̃ cauſa inter reum & actorem præſtita fideiuſſione per actorẽ, ꝙ ſi autor laudatur per alium ſententiam vicerit,reſtituet executionem ei,cui ꝓmiſſa eſt euictio,iuxta l.is à quo.ff.de rei vẽdi-
2 catio. ¶Alij dicebãt, † ꝙ ex quo defenſio principaliter ꝑtinet auctori laudato,& ex ſua perſona habet bñficiũ reſtitutionis, non debet ſibi denegari id, quod de iure communi ſibi competit,cum de eius intereſſe principaliter agitur. Nõ obſtat d.l.is à quo.quia illa lex nõ loquitur,qñ tertius venit ad cauſam principaliter:ſicut eſt in venditore,qui agit cauſam ſuper dominio, cuius periculum eſt emptoris, quod
3 reuertitur ad vẽditorem. ¶Itẽ † quia ſi tertius ex ſua perſona poteſt iudicẽ recuſare:vt in c.cùm ſuper.& ibi doct. de offi.deleg. Ergo ex ſua perſona debet etiam cõcedi reſtitutio ĩ integrũ. ¶Item dicit Bar.in l.ſi quis libertatẽ. ff.de peti.hære. ꝙ licet duo litigent inter ſe,poteſt venire tertius, cuius,intereſt, & opponere exceptionem, & facere differri illud iudiciũ. Idẽ Bar. in l.Titia.ff.ſol.matri. ſecundum verã lecturam.& in l.ſi ſuſpect. in princi.ff. de inoffi.teſta.& Bald.in auth. nunc ſi hæres.C.de liti.Et dicebant cõmuni-
4 ter ſic fuiſſe practicatum, † ꝙ auctori laudato exiſtenti in minori ętate,vel ſi ſit mulier, vel miſerabilis perſona petenti beneficium reſtitutionis in integrum fuit conceſſum. Tamẽ in cau

sa d. Ant. Maruchi fuit adhibita causę cognitio, vt viderētur articuli auctricis laudatæ, si concernant eius defensionē, & si p eorū lecturā appareret, ꝙ defensio esset legitima, nō obstāte cōclusione in causa, restitueret ad faciēdum dictas defensiones, iuxta no. in c. j. & in c. auditis. de resti. in integ.

DECISIO XVI.

De euictiōibus, & secūdo credito re euincete rē hypothecatam.

SUMMARIUM.

1 Venditio facta de bonis pupillarib⁹ sine solennitate non tenet.

Emptor venditori quam denuntiationem debeat in lite mota super re vendita.

2 Creditor secundus volens a primo euincere creditore, qui emit, ad quid tenetur.

Creditor secūdus quādo possit euincere per ius offerēdi primū debitum ipsi ementi bona debitoris. 4.

3 Hypotheca extinguit per emptionē rei & acquisitionem dominij.

Obligatio semel extincta reuiuiscit, quādo reuocabiliter transfertur dominium.

5 Oblatio pretij ad quā tenetur secundus creditor pro euincenda re debitoris vendita non facta in prima instantia, an possit in causa appellationis fieri.

Iudex ex officio quādo constat sibi liquidè de exceptione non opposita, debet habere de ea rationem.

FUIT in relationibus positum, 1 †quòd quidā Ligorius tutor certorū pupillorū tam suo nomine quā nomine & pro parte eorundē, vendidit quādam terrā ipsorū pupillorum cuidam Iacobo emptori pro certo pretio, & tradidit. Isti pupilli agunt contra dictum emptorem, ex eo quia venditio nō valuit tanquam facta sine solēnitatibus, fertur sentētia in fauorē pupillorum, & sic recuperāt ipsam terram, & ipsis tenētibus terrā prædictā, eam vendunt præfato Iacobo pro certo ptio inter eos cōuento, & eis tradito & soluto, & sic Iacobus ipse bis emit dictam terrā: iste emptor agit pro euictione virtute hypothecæ super quādam domo quæ fuit ipsius Ligorij, quæ peruenit ad tertiū possessorē, tanquam sibi obligata pro euictione, virtute primi instrumēti emptionis factæ à Ligorio, cui facta fuit denuntiatio, in illo iudicio in forma, iuxta L. emptor. & ibi per Bar. C. de euict. Ille tertius possessor domus qui vocatur Hieremias, dicit se defendēdo, ꝙ patet Ligorij per publicum instrm̄ erat suus debitor in vncijs tribus: & dicunt testes, quòd istud debitum fuit excomputatum in pretio dictæ domus; quā vēdidit. Ligorius prædictus filius & hæres Loisij dicto Hieremię, & dictus Hieremias vendidit posteà alteri dictam domum, & hic vltimus possessor conuenitur. 2 † Dicit Hieremias auctor laudatus, ꝙ ipse est anterior creditor pro illis tribus vncijs, & si secundus creditor Ligorij pro causa euictionis vult euincere à primo creditore, qui emit, debet soluere debitū, & sic offerre dictas tres vncias: aliàs nō posset euincere, per tex. in l. j. C. si anti. credi. ubi dicit, ꝙ si primus creditor authoritate legis vel pacti vendit bona debitoris, securus est ipse emptor, vt non possit cōueniri à secundo creditore offerēte primū debitum. Sed si debitor dederit in solutū, vel vēdiderit primo creditori, & ipse creditor alteri vendiderit, tunc secundus creditor potest euincere, per ius offerendi primum debitum ipsi emptori. ¶ Et per magnam curiam Vicariæ fuit iudicatum pro Iacobo, scilicet assistentiam esse præstandam in domo dicti Hieremiæ pro dicta euictione, nulla facta mentione de

ipsis tribus vncijs, pro quibus erant ꝑ prius obligata dicta bona dicti Ligo- rij. Et ideo per dictum Hieremiam ē
3 appellatum ad sacrum Consiliū. † Re plicabat Iacobus appellatus, ꝙ illa hy potheca vnciarum trium dicti Hieremiæ, eo ipso quòd emit domum hypo thecatam fuit extincta, per l. neque pi gnus. ff. de reg. iur. Itē quia solutione eius, ꝙ debetur, oīs obligatio tollitur vt. Inst. quib. mo. tolli. oblig. §. j. ¶ Ad hoc respondebatur, ꝙ hoc est verum, donec dñiū, nō est euictū: sed postquā ē euictum, reuiuiscit obligatio, & hypotheca, ꝑ tex. in l. ex sextāte. §. Latinus Largus. ff. de exceptio. rei iudic. ¶ Quæritur mō quid iuris, vtrū secundus creditor admittat ad hoc ius offerendi prædictarū vnciarū triū, & possit excludere primū creditorē, cui fuit vendita dicta domus, & in pretio fuerunt excomputatæ dictæ tres vnciæ.
4 Omnibus dominis fuit visum, † ꝙ ex quo Hieremias creditor in vncijs tribus non vendidit domum iure creditoris illi tertio possessori, prout erat in primo casu d. l. j. C. si antiqui. credi to. quo casu fuisset securus: quia non posset euinci à secundo creditore per ius offerēdi: sed Hieremias ipse prim⁹ creditor emit domum à debitore: & ipse emptor postea alteri vēdidit: certè secundus creditor hēt ius offerendi, per tex. in d. l. j. ij. respō. Nec obst. ꝙ extinguitur pignus vel hypotheca per acquisitionem dominij, ꝑ d. §. Latinus. & per l. libera quædam Theodo ra. C. de sen. & interlo. om. iudi. & l. si quis aliam. ff. de sol. quia illud verum, qñ dominiū irreuocabiliter fuit quæsitum. Secus si reuocabiliter, per d. §. Latinus. cum simi. Et propterea fuit conclusum, ꝙ dictus Iacobus qui emit à dictis pupillis, & est secūdus creditor, si vult euincere à primo creditore, qui emit à Ligorio domum, & excomputauit debitum vnciarum trium, debet admitti ad offerēdū ipsas tres vncias,
5 & euincere domū. † Et quia talis oblatio non fuit facta in prima instantia, potest fieri nunc in cā appellationis, per regulam, non posita pœnā &c. de qua in l. per hanc. C. de tēp. appel. Itē quia exceptio nō opposita, si liquidè cōstat ex eadē scriptura, iudex ex officio de ea hēt rōnē: vt in l. cū qui ita §. q. ita. p. Bar. ff. de verb. ob. Et sic pariter fuit votatū per magnā curiā Vicariæ, & per sacrum Consiliū: hoc addito: ꝙ secundus creditor admittatur ad offerendum dictas tres vncias, debitas primo creditori, si vult euincere ab ipso, & sic postea fuit sententiatum.

DECISIO XVII.

De permutatione rerum spirituálium cum temporalibus.

SVMMARIVM.

1 Spirituale cum temporali etiam fauore principis an possit permutari, & an pro alio princeps facere possit sub sui priuilegij velamine.

Bona ad vsum pauperum deputata, non possunt commutari cum bonis in beneficium concessis.

2 Princeps quando possit cum ecclesia permutare etiam ipsa reclamante.

Permutatio inter ecclesiam & priuatum fieri nequit, nisi in casu necessitatis & euidentis ecclesiæ vtilitatis.

Permutatio cū hospitali non potest fieri inuitis eius magistris.

3 Permutare spiritualem rem cum tēporali non licet.

Vtilitas communis non debet in priuatam bursam conuerti.

4 Ecclesia cathedralis licet sit sine populo, non desinit esse cathedralis per vnionem cum hospitali.

Episcopatū extinguere sine magna causa non licet summo Pontifici.

5 Regi non licet venire contra factum defuncti.

Res stabilis Ecclesiæ donata cū pro-

hibitione alienationis, non potest alienari ex necessitate vel utilitate, si ecclesia habet alia bona.

6 Tempus de iure est in consideratione. Fructus in diuersis locis positi, maiori recolliguntur impensa.

REGIA Curia affectabat, quod magistri hospitalis sanctæ Mariæ annuntiatæ permutarent ciuitatẽ Lesenæ cum episcopatu Canæ, & pro certis censualibus & introitibus, existentibus in dicta ciuitate Lesenæ pro danda ipsa ciuitate nepoti, domini Marini Francacij ex sorore sua, vxore quondam Antonij de Accia. ¶ Quæsiuit à domino Antonio de Alexandro, & à me modũ & ordinẽ, vt fieret dicta permutatio. Nos dedimus votũ nostrum Regi, quod talis permutatio non debet fieri, nec propterea est facienda per nouem media. ¶ Et primum, †quia bona dicti hospitalis sanctæ Mariæ sunt deputata ad vsum pauperum, & nõ possunt permutari cum illis bonis, quæ in beneficium sunt concessa, prout est dictus episcopatus gl. est not. in Cle. j. de rerum permutatio. ¶ Secundò, quia licet princeps possit permutare cum ecclesia ex iusta vel rationabili causa, puta quia habet prædium suum vicinum prædio ecclesiæ, & tunc in permutatione sufficit quòd ecclesia non sit in dãno: vt in cap. j. de rerum permutatio. Et hoc procedit etiam; si ecclesia nõ vult consentire: quia poterit per superiorem compelli, vt in cap. quæsitum. eod. tit. & voluit Abb. sicu. in dicto

2 cap. j. † Et ista procedunt, quãdo princeps uult permutare: ut res permutata remaneat sibi. Secus si pro alijs vult permutare, prout erat in casu isto: tũc non valet permutatio, vt in authentico, vt decætero non fiant commutationes. Et tunc si fiat permutatio inter ecclesiam & priuatum non potest aliter fieri, nisi in euidentem vtilitatẽ ecclesiæ, vel ob necessitatẽ: ut in d. c. quæsitum. & ibi Abb. & in c. nisi cum pridẽ. de renuntia. vij. quæstio. j. capi. scias. & cap. episcopus. not. Archid. in cap. j. de rerum permutatione lib. vj. Sed in ista desiderata permutatione nõ concurrit, nec euidens vtilitas dicti hospitalis, nec necessitas, vt est notorium: ergo minimè Papa consentire t. ¶ Tertiò quia magistri dicti hospitalis expresse dixerunt, quòd nolunt consentire, & eis inuitis fieri non potest, ut patet in d. c. quæsitum. per Abba. & per Fed. de Senis in tracta de rerũ permuta. xxv. qõ. & sentit gl. in d. Clemẽ.

3 prima. de rerũ permu. ¶ †Quartò, quia fieret permutatio de re spirituali cum temporali, quia daretur feudum pro episcopatu, quod non licet. c. fina. de rerũ permuta. ¶ Quintò, quia in tali permutatione concurrit Simonia: quia datur ciuitas pro episcopatu: ut in d. c. fin. & de pac. cũ pridem. j. q. ij. c. quam pia, & not. in c. super hoc. de renun. unde vtilitas cõmunis, quæ debet ĩspici in permutatione, redacta fuit ad priuatam bursam contra iura, ut in cap. irrefragabili. §. inter. de offic. ordina. secundum Oldra. in consil. cclxij. incipien. in quæstione &c. ¶ Sextò, quia oporteret episcopatum Canæ, autoritate Apostolica vniri cum dicto hospitali, & non propterea desinit illa †ecclesia esse cathe-

4 dralis, licet sit sine populo: vt in ca. j. per Innocen, ne sede uacante. & not. Andr. de Iser, in c. j. in additio. magna. de capi. Corra. Et sic oporteret, quod in ista permutatione summus Pontifex extingueret illum episcopatum, & licet Papa posset facere, tamen non conuenit sine magna causa: ut dicit ibi Andre. & patet in capitu. sicut unire, de excess. præla. & not. glo. ix. q. iij. per principalem. & hic nulla est sufficiens causa ad hoc. ergo, ut ualeat vnio, requiritur, quòd fiat ob euidentem utilitatem vel necessitatem, secundum Andr. ibi, & Oldra. in d. consil. cclxj. &

patet in c. exposuisti. de pbēn. et in c.dudum. de rebus eccle. non alie.in vj. et hic nulla istarum concurrit.

5 ¶ †Septimò non licet dño Regi uenire contra factū defuncti.per l.cùm à matre.C.de rei vend.cum concor. Nam Regina Ioanna secūda reliquit dictā ciuitatem Lesenæ dicto hospitali:cum clausula,ꝙ nunꝗ possit alienari:cui Reginæ successit Rex Alphōsus eius filius adoptatus autoritate sedis Apostolicæ,et post eius mortē in Regno patrio successit Rex Ferdinandus eius filius cum autoritate et fauore Apostolicæ sedis:ita ꝙ in eius persona feudū huius Regni est hæreditarium,meritò in hoc nō conuenit uenire contra factum defuncti.

¶Octauò,quia qñ res stabilis donatẽ ecclesiæ cū ꝓhibitione, ꝙ nō possit alienari,si hēt alia bona,illa non pñt alienari etiam ob euidētē utilitatem uel necessitatem, ut est Gl.in c.uerū. de condi.appo.Sed ista ciuitas sic ꝑuenit ad dictū hospitale,et notorium est,ꝙ dictū hospitale hēt alia bona.

6 igit etc.¶†Nonò et ultimò si ista ꝑmutatio fieret,esset multū dānosa dicto hospitali,qa inspectovalore pñtis status,ꝙ tps est de iure in consideratione, ut dicit Archid.xij.q.ij.c.fine exceptione.et not. in c.ad nostrā. de empt. et uendi.et in c. peruenit. de arb.not.Doc.in l.ij.C.de rescin.uen. dicta ciuitas ualet plusquā dictæ res, quæ affectantur dari in excambium. Et tantò magis,quia fructus dictarū rerū sunt in diuersis locis,et sic cum maiori impensa recolligunť.Istis rationibus intellectis decretum fuit ꝑ totum Consilium Regium, ꝙ dicta permutatio nullo modo fiat, nec amplius de ea loquatuř.

DECISIO XVIII.

De pęna mendacis dicētis alieno nomine se possidere.

SVMMARIVM.

1 Intellectus ad l.fin.ff. de rei uendicatione.

Reus in iudicio conuentus dicens alieno se possidere nomine, & contrarium apparet per instrumentum, an in pœnam mēdacij possessionem rei perdere debeat.

2 Sententia quandoq; retractatur propter nouiter deducta in causa reclamationis.

Intellectus ad l. si quis inficiatus.ff. depositi.

FVIT Dubitatum in sacro Re- 1 gio consilio†vtrū lex si.ff.de rei vēd. habeat locum, si reus conuentus in iudicio, dicat se alieno noīe tenere & possidere.Et postea reperiatur per publicū instrm,ꝙ rem illam quam dixiẽ alieno nomine possidere, possidebat tunc temporis nomine suo proprio. ¶Fuit conclusum,ꝙdictus reus in pœnam mendacij debeat perdere possessionem rei,de qua fuit conuentus per id quod in proprijs terminis cōsuluiť Ludouicus Romanus,in cōsilio lxx. incipiēte,uisis themate & quæstione, ubi plenè in secunda col.examinat dictam l.fi.& authē.item si possessor.C. qui potiores in pignor. hypothecaue habeantur.& allegat ad hoc Specu.in titu.de primo & secundo decreto.§. restat.uersi.quid si nominans.& Bar. & Bald.in l. secunda. C. ubi in rem actio. & Bald. in d.l.fin. & duas rationes, ut ibi latius per eum. Et sic fuit reuocata quædam sententia sacri Consilij: qua declarauit conuentos non debere perdere possessionem uirtute d.l.fin.quia in illa instantia non erat probatum, quòd possidisset nomine suo, sed in causa reclamationis fuit ꝓductū instrm emptionis factę à Zachanino noīe suo: & confessio pñs conuenti,qui dicebat quòd cōuentus

2 eius fili⁹ possedit noīe suo.†Et sic ex nouiter deductis fuit uotatū, ꝙ pos-

fessio propter dictum mendaciũ conuictum per publicum instrumentum emptionis transferatur in actoré, salno iure proprietatis cum restitutione expensarum à tempore productionis dicti instrumenti, iuxta nota. in l. si quis inficiatus. ff. depositi.

DECISIO. XIX.

De restitucione spoliatorum, & exceptione spoliationis, vt supersedeatur in causa intentata.

SVMMARIVM.

1 Exceptio contrarij spolij de rebus mobilib⁹, an admittatr contra agẽtem de spolio rei ĩmobilis. num. 3.
Dispositio c. frequẽs. de restit. spoliato. in vj. an habeat locũ in qõne 2 feudali, vbi exceptio spoliationis est de rebus mobilibus.
3 Feuda à publico processerunt.
4 Exceptio de re priuata nõ admittitur cõtra agẽtẽ spolio pro re ecclesię
Ecclesiæ res sunt publici iuris.
Compensatio de publico ad priuatum non fit.
Priuilegiũ opponendi exceptionẽ spolij, est restringendum.
5 Casus in quibus exceptio spoliationis, vt supersedeatur in causa non habeat locum, remissiuẽ.
Intellectus ad c. frequens. de restitutio. spolia. in vj.
Intellectus ad l. si te bonis. C. de iure deliberandi.
Expulsus de ciuitate, & spoliatus bonis nõ habet exceptionem spoliatiõis aduersus suos creditores.
7 Colonus expulsi spoliatus à cõmuni, nõ liberatur à domino suo.
Exceptio spoliatiõis solũ repellit illum, qui tenet interdicto vnde vi.

1 QVIDAM Baro agit † petitorio & possessorio super quodã castro quaternato cũ ptãte suspẽdẽdi &c. Contra quẽdã nobilẽ, qui nõ spoliauit, sed vitio spolij nõ purgato puenit castrũ ad ipm cõuẽtũ. Iste reus opponit cõtra agẽtẽ, q ipse Baro actor spoliauit ipm cõuentũ nõnullis bonis mobilibus, cõcludẽs in sua exceptiõe, q propterea nõ põt pcedi in dicta cã petitorij & possessorij: sed debet dari terminus quindecim dierũ, ad probandũ dictã exceptionẽ spoliationis & interim debet supersederi in iudicio intẽtato per actorẽ, per text. in c. frequẽs. de restitu. spoliato. in vj. ¶ Dicebatur in cõtrariũ, quòd dispositio d. cap. frequens. nõ habet locũ, quã in quæstio est de feudo, & exceptio spoliationis est de rebus mobilibus. Item quia dicta dispositio d. c. procedit de iure canonico, & nõ de iure ciuili. Queritur, quid iuris. ¶ † Ad primũ post longam discussionẽ fuit conclusum, quòd ex quo feuda processerunt à publico: vt in. §. optimũ. in authẽtico, de exhibẽ. & introd. re. Et sæpius hoc dicit Ang. in vsi. feu. Si agitur pro feudo quaternato, & reus opponat exceptionẽ spolij de bonis mobilibus, pro quibus cõpeteret, vel actio furti, vel vi bonorũ raptorum. Quòd isto casu nõ cõpetit dicta exceptio: licet si non essemus in feudis, talis exceptio deberet admitti: vt dicit Ioannes Andreæ, & Petrus de Ancharano, in d. c. frequens. & Abbas Siculus in ca. ij. de ordi. cognitio. 3 dantes pro regula, † quòd exceptio spoliationis opposita tunc est admittenda cum dicto priuilegio, qñ cõpeteret excipienti interdictum vnde vi, vel vi bon. rap. vel vis expulsiua, vel ablatiua. Et ratio differẽtiæ inter feuda & alia bona feudalia in hoc casu est: quia istæ res mobiles, de quib⁹ opponitur exceptio spoliationis contra agentem ad feudũ quaternatum non processerunt à publico sicut feudum, sed sunt res priuatæ. Et ideo non admittitur ista exceptio spoliatiõis pro rebus mobilibus cõtra agentẽ ad feudũ. & pro hoc allegat id quod volũt

Ioã. Mona. & Petrus de Ancharano in d.c.frequens. circa fin. vbi concludunt,† quòd agenti super rebus ecclesiæ non obstat exceptio spolij rerum priuatarum:quia res ecclesiæ sunt publici iuris: & de publico ad priuatum non fit compensatio, sicut de vna statione ad aliam: vt in l.j.&.iij.C.de cõpen. secundùm Io. Mona. vbi suprà. & sentit etiam do.Abb.in d.c.ij.secũdum vnã solutionem de ordi. cogni. Et pro hoc facit,quia priuilegium opponendi istã exceptionem spolij, est restringendũ, & nõ ampliandũ:vt dicit Pet.de Ancha.in d.c.frequens.circa fi. & Abb. in d.c.ij.in.iij.col.& sic non debet extendi ad feudum, quod à publico processit. Et ita fuit visum omnibus dominis de consilio. Et ista limitatio est satis notanda, quia non reperitur tacta per aliquem. ¶ Alios autem casus, in quibus non habet locum exceptio spoliationis ad effectũ, vt supersedeatur in actione intentata, ponit d.Abb.in d.ca.ij.de or.cog.

5 ¶ Est † & alius casus, quem tangit Cy. in l.si maritus.C.de dona. inter vir.& vxo.videlicet si intentetur iudicium vi. bon. rapto. vel condictio.l.si quis in tantam.nõ habet hoc priuilegium: secus si intentetur interdictum vnde vi. & causa esset merè possessionis, tunc est priuilegiata. Et licet Cyn.nõ dicat de exceptione spoliationis, tamen idem dicendum est in exceptione spoliationis. ¶ Ad secundam exceptionem dictum fuit, quòd c.frequẽs. non procedit in foro ciuili: allegabatur Bar.& Bal.& Ang.in l.si te bonis. C.de iu. delib. vbi dicit Bart. opponendo de d.c.frequens. Sol. Aliud de iure ciuili. Aliud de iure canonico. Et Angel.dicit ibi ista verba formalia. Iste tex. videtur de directo contradicere dispositioni d.c.frequens. Sol. secundùm Bar. Illud de iure canonico: istud de iure ciuili. Sed per omnes dominos fuit conclusum, quòd d.l.si de bonis.non est contra d.c.frequens. quia

6 d.c.frequens. † habet locum quando quis conuenitur ab illo, qui eum spoliauit:tunc exceptio spoliationis impedit prosecutionẽ iudicij intentati. Secus si spoliatus conueniatur,& opponat exceptionem spolij facti à tertio,& nõ ab agẽte, tunc nõ potest opponere exceptionẽ spoliationis,vt supersedeatur in iudicio intẽtato:& ita procedat d.l.si te bonis. Et propterea Bal. ibi bene dicebat, quòd expulsus de ciuitate de facto,& spoliatus omnibus bonis,nõ habet exceptionem spoliationis cõtra creditores suos:quia sunt

7 spoliati à tertio. † Et subdit, quòd si coloni expulsorum sunt spoliati à cõmuni, & sunt coacti portare bladum & pecuniã,non sunt per istam spoliationem liberati à domino eorum. allegat Specu.in titu.de restitutio.spolia.§.nunc dicamus.ver. porrò, & firmant omnes scribentes in dicto c.frequens.& Abbas in dicto cap.ij.de ordi.cognit.vbi etiam dicit,quòd exceptio spoliatiõis solum repellit illum, qui tenetur interdicto vnde vi. Secus si tenetur alijs remedijs possessorijs. Et dicit Alexan. & Iason. in dicta l.si te bonis. quòd in hoc errauerunt Bartol. & Angel. & idem tenet Matthæ. de Mathesila.in suo no.clxxxv. Et ita pariter fuit conclusum. Et prædicta vera sunt, si agatur ciuiliter, & opponatur de spoliatione. Sed si criminaliter agatur, tunc potest opponi exceptio spoliationis omnium bonorum vel maioris partis: siue sit facta ab agẽte, siue à tertio: vt dicit Ioan. Andr. Pet. de Ancharano in d.ca.frequens. in tertio notabili.

DECISIO XX.

De emptione,& uenditione, & duplici interesse, lucri cessantis, et pretii non soluti.

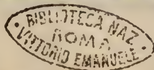

1 Emptor rei pretium non soluens, an teneatur ad duplex interesse, pretij non soluti,& lucri cessantis.

2 Interesse lucri cessantis à quo, & qñ licitè peti possit, & quid in articulis illius deducendum ueniat.

3 Debitor pauper nõ tenetur ad interesse lucri cessantis secundum Theologos.

4 Interesse pretij non soluti debet tam de iure ciuili, q̃ de iure canonico. Fructus rei emptæ percipere sine solutione est contra bonam fidem.

5 Emptor pretio rei emptæ non soluto quãdo faciat fructus suos, nec teneatur ad interesse pretij non soluti.

1 QVIDAM nobis † vendidit nonnulla bona stabilia cuidã rustico certo pretio inter eos côuento, soluẽdo ad tempus certum,& tradidit, demũ emptor fuit in mora soluendi pretiũ, venditor petit interesse pretij non soluti à tpe moræ, quia emptor habuit rem,& pretium & fructus rei:& petebatur à uenditore: duplex interesse.s. lucri cessantis, & interesse saltem pretij nõ soluti respectu fructuum ipsius rei uenditæ. Emptor dicebat, ad nullũ interesse teneri, quia interesse quòd petebatur velatè, petebat sub nomine interesse, cum in veritate erat usura, q̃ omni iure est ꝓhibita. Quæritur quid iuris. ¶ Fuit conclusum in consi. quòd istud interesse lucri cessantis petitum per dictũ venditorẽ, non debetur per dictum rusticum: quia licet, secundum iuris dispositionem licitè possit peti interesse lucri cessantis ab eo, qui solitus est pecuniam suam ponere ad iustũ lucrum & mercantias: ut dicit Bar. in l.j.C.de sent. q̃ pro eo quòd inter. & Cano. in c.salubriter de vsu. & Ioã.
2 de Ana. in c.conquestus.eo.tit. † tamẽ hoc verum est, qñ certum est, quòd ille nobilis fuisset lucratus, si pecuniam habuisset, vt quia ꝓbaretur, quòd habuit præ manibus talẽ mercãtiam, de qua fuisset lucratus, & quia pecuniam non habuit, nõ potuit emere. uel alio modo potest constare, ꝙ si habuisset illam pecuniã certitudinaliter fuisset lucratus, qđ non erat probatum in dicto processu, sed solùm probabatur, quòd dictus nobilis Lucas Antonius vulcanus consuetus erat lucrari ex mercantijs: non sequit̃ ergo si habuisset dictã pecuniã, fuisset lucratus: quia possibile est, quòd nõ fuisset lucratus, ex quo multa potuerunt euenire, quòd nõ lucratur ex mercãtia: hoc expresse dicit Paul. de cast. in l. non vtiq;.§.nũc de offi.ff.de eo quòd cer.lo. allegat bonũ tex. in l.quemadmodũ.§.si nauis. in fi. ff.ad leg.aquil.& de acqui.re. do l.naturalẽ.§.j.in fi. ¶ Hanc eandẽ cõclusionẽ sentit Bar. in d.l.j.C.de sent. q̃ pro eo, quòd inter. dum dicit: Et apparet quasi pro certo, qđ ex ea lucratus fuis-
3 set &c. ¶ † Et ego hanc sñiam confirmabam alio medio: nam iste emptor erat rusticus & pauper.& per impotẽtiã non soluit pretiũ conuentũ:& uolunt Theologi, quòd qñ quis per impotentiã non soluit debitum, non põt conueniri pro interesse lucri cessantis: ita firmat beatus Antoninus archiepiscopus Florentinus in secunda parte suæ summæ, in tit. de auaritia, ch. xxix. versic quid de pœna apposita. ¶ Circa scdm interesse ratione pretij non soluti habito respectu ad fructus rei em-
4 ptæ, fuit per omnes conclusum, † ꝙ istud interesse debeatur tã de iure ciuili, q̃ de iure canonico, ꝑ text. in l.curabit. C.de actio.emp. tenẽt Cano. maxime Ioã. de Ana. in c. conquestus. de usuris: quia contra bonã fidẽ est, quòd emptor percipiat fructus absque solutione pretij rei emptæ: vt in l.bona fides.ff.de act.empt. secundũ Bal. in l.fi. in fi.de iur.do.& no.gl. in l.socius qui in eo.ff. ꝓ soc.& firmat Alex. in.j.vol. cons.xcvj.in fi.& in iiij.vol. cõs.cxxj.

5 in.j.colũ.bene tñ uerum est,† ꝙ si facta traditione rei venditæ & non solu to pretio post tempus cõuentũ,& im mineret euictio, & emptor non soluit pretium,& venditor non obtulit fide iussorem de euictione,tunc emptor facit fructus suos,& nõ habet locum intereſſe ptij nõ ſoluti reſpectu fructuũ Ita notanter limitat d.l. curabit. Bal. in l.j.C.de bo.mater. q̃ limitatio non habet locum in casu nostro:quia nulla lis mota fuit dicto rustico , nec imminebat euictio,ideo fuit condemnatus dictus emptor ad dictam intereſſe respectu fructuum ipsorum bonorũ venditorum liquidandorum tempore executionis sententiæ.

ADDITIO.

Emptor pretio nõ soluto, an teneatur ad vsuras & intereſſe , etiã de iure Pontificio.tractat egregiè do. Steph. Bertrandi parte iij.conſi.cix.Et an ad minus pro ea parte, pro qua soluit lucretur fructus, & acquisierit dominiũ consuluit idem Bertran.parte j.conſ. cccxviij.nu.7.Et qui si post emptionẽ res reuertatur,an fructus sint ita lucrati,vt nihil extra sortẽ recepiſſe videaẽ emptor,decidit Ancha.cõſi.xix.nu.2.

DECISIO XXI.

De falsificatoribus reſcriptorum & ſigillorũ,& de pęna illorum.

POENA falsificantis lras regias vel ei[9] sigillũ & manũ , an sit capitalis. nu.7.

SVMMARIVM.

1 Falsificare literas regis,maius est delictum, quam vti falsis literis Regis.

2 Falsificans bullam papalem degradatur:qui vero falsa bulla vtitur,priuatur officio & beneficio.3. 6.

Falso reſcripto vtens,potest sine pœna pœnitere,secus in falsario.

Falsarij ipso iure sunt priuati.

3 Instrumento falso vtens non tãtum punitur, quantum vtens falso principis reſcriptio.

4 Glossæ opinio non contemnẽda, vbi doctores communiter non concludunt contra eam.

Reſcripta Imperialia quo encausto scribenda sint.

5 Extensio ex maioritate rationis in ex orbitantibus non fit.

Statutum pœnale nõ extenditur ad alium casum.

Literæ pœnales nouem modis falsificantur.

6 Omissio scribẽdi solẽnitates in testamento exigens pęnam falsi non extenditur ad alios actus.

7 Extẽsio de casu ad casũ ñ fit ĩ pęnis.

Falsum est,ꝙ à uero deuiat.

Mutare satis dicitur,qui à vero deficit,& quid sit mutare.

Mediũ nõ pt dari ĩter verũ & falsũ.

8 Pęna mortis in crimine falsi quibus irrogetur,& quibus non.

9 Cõstitutionis verbis nõ cõuenientibus , nec cõuenire videẽ eius dispõ.

Robur lrarũ Regis cõsistit in sigillo

10 Conatus in atrocibus pio cõsummato non habetur crimine, quando pęna est statutaria.

Statutũ non extẽdiẽ ad casum fictũ.

11 Vulneraſſe an sufficiat aĩo occidendi nõ occisum,vt pęna sequaẽ capitalis

Forma cuiuscunque rei ex consummatione est.

Scriptura facta imperfecta nemini est nociua.nu.12.

Falsum tribus modis sumitur.

12 Notarius faciens instrumentum nullum alio respectu quàm falsitatis nõ potest de falso puniri.

Statutum correctorium iuris communis non extendendum.

13 Casus omissus à statuto , reuertitur ad dispositionem iuris communis.

Statutum faciens mẽtionem de scriptura,intelligitur de valida tantum.

14 Exceptio nullitatis instrĩ an possit opponi statuto exceptionẽ falsitatis contra instrumentũ tantũ admittẽre.

DVBITABATVR apud Regiam Maiestatem, † q̃ pœna secundũ iuris dispositionem veniret imponenda ei, qui scribit literas sub nomine Regis, & cõtrafacit eius signaturam, & etiam contrafacit alias manus [a], q̃ de stylo ponuntur in Regijs literis versis, & vadit ad sigillatorem, vt illas sigillet vero sigillo, sed sigillator ipsas non sigillauit: eo quia habuit ipsas suspectas de falso. ¶ Prima facie videbatur posse dici, prout dixerunt duo Regij Auditores, ꝙ in isto Regno est cõstitutio Imperatoris Regis Federici, quæ dicit: ꝙ qui literas Regis mutat, aut notho sigillo signat, capitali sñia feriatur. dicit ibi And. de Iser. punitur capite, qui falsificauit literas & sigillũ Regis. C. de diuer. rescrip. l. sacri affatus. C. de fal. l. maiorem. Sed infrà dicam qũo hæc intelligantur. ¶ Et pro ista parte facit: quia maius delictum ẽ facere falsas literas Regis, q̃ uti falsis literis Regis, quod comprehenditur

2 ex impositione pœnæ. † Nam de iure canonico qui falsificat bullam Papalem, est pœna degradationis. Si verò solummodò vtatur falsa bulla, nõ est pœna degradationis, sed pœna priuationis beneficiorum & officiorum, vt in c. ad falsariorum. versi. qui verò. de cri. falsi. Item comprehenditur ex pœnitentia permissa. Nam qui vtitur falso rescripto, põt pœnitere in xx. dies: vt dicit Host. in sum. eo. tit. Sed qui fecit rescriptum falsum, fallarius nõ ꝑt pœnitere sine pœna: vt in c. dura. de cri. fal. ¶ Itẽ falsarij sunt ipso iure priuati, non sic vtentes: ut dicit idẽ Hos. & Io. de Ana. in d. c. ad falsariorũ. hoc firmat Cy. in l. ij. C. de fide instr. & pa-

3 tet in l. falsi. §. ordine. ff. de falsis. † inquantum volunt, ꝙ grauiori pœna puniatur, qui falsificat q̃ qui vtatur: & sed clarũ est, ꝙ maior pena imponitur ei, qui vtitur falso rescripto principis, q̃ ei qui vtitur falso instrumento, vt patet in præallegata l. maiorem. Et quæ sit ista maior pena, dicit gl. in l. vbi. C. ad legem Cor. de fal. ꝙ imponitur pœna mortis ei, qui vtitur falso rescripto sed ei qui vtitur falso instrõ imponit pœna publicationis bonorũ cũ deportatione: vt in l. j. §. fi. ff. ad leg. Cor. de fal. tamen Ang. in d. l. maiorẽ. hoc nõ tenet. sed dicit, quòd illa maioritas, de qua in l. maiorem. consistit in inuestigando, & non in puniẽdo. Et sic vult, ꝙ in vtroque casu. i. tam in vtentẽ falso instrumento, quam in vtentẽ falso Imperiali rescripto, sit pœna publicationis & deportationis. & licet Salic. in d. l. maiorem. teneat illam gl. in d. l. vbi. & Io. de Ana. in d. c. ad falsariorũ. in viij. colũ. & referat Salic. & nihil di-

4 cit vltra circa hoc, † & ab opinione gl. non sit recedendum, vbi docto. cõmuniter non concludunt contra eam: vt dicit Iac. Butr. in l. j. C. qui pro sua iurisdi. Tamen negari non põt, quòd gl. & Salyc. loquuntur de pœna imponenda vtenti falso rescripto, & nihil dicunt de fabricante vel faciente falsum rescriptũ, quæ sit pœna falsificantis rescriptũ, nõ habemus expressum, quòd sit pœna mortis naturalis in aliqua lege, vel in aliqua gl. nec lex, sacri affatus. dicit, quòd falsificãs literas regis, sit pœna mortis naturalis. Sed tantùm dicit, quòd rescripta Imperialia non debent scribi de communi encausto, sed de encausto ex ardore cocti muricis & triti conchylij & musti: & debet surgere, purpureo colore. Et isto encausto vtitur solus Imperator, & nõ alij. Et si alius vteretur, imponitur ei pœna capitalis cum publicatione bonorum: & sic dicta lex nõ dicit id, ad qđ ipsam allegat And. ¶ Sed posset attentari per rõnem, quòd si vtẽti falso rescripto imponitur pœna mortis, maiori rõne imponet pœna mor-

5 tis faciẽti falsum rescriptũ. ¶ † Sed ista cõclusio ex maioritate rõnis nõ valet:

quia cõstitutio Regni exorbitãs à iu-
re,cõmuni,non extenditur ad casum,
vbi est maior rõ,vt notatur in l.si ve-
rò.§.de viro.ff.solu.matr. & in l.si.C.
de inter.ma.c.ij de regula.lib.vj.nota
tur in auth.quas actiones.C.de sacro-
san.eccle & in l.præcipimus.C.de ap-
pellatiõ. ¶ Item quia statutũ loquens
in materia pœnali non debet extendi
ad aliũ casum:vt dicit Io.And. in mer
cu.in regula odia. in sexto. & Cyn. in
l.ij.C.quæ sit longa cõsuetudo.¶ Ter-
tiò pro ista parte posset allegari gl. in
c.licet.de cri.fal.q vult, ꝙ quicunque
falsauerit literas domini Papæ altero
ex nouem modis ibi expressis,vel illis
scienter vsus fuerit,est excommunica
tus,& debet tradi curiæ seculari cõui-
ctus & degradatus, vt in d.c.ad falsa-
riorum.Sed in text.in d.c.licet dicat,
eos et à crimine falsitatis non reputa-
mus immunes,qui accedentes ad bul-
lam falsas literas cautè proijciunt, vt
de vera bulla cum alijs sigillentur: &
sic fuit in casu de quo quæritur: quia
falsa litera fuit data sigillatori, vt ipsã
6 sigillaret. † ergo venit pœna mortis
imponenda,postquam de iure canoni
co venit pœna degradationis,videtur
innuere Inno. in c.qualiter & quãdo.
de accusa.& Abbas Sicu. in c.at si cle-
rici.in iiij.char.de iud.Sed ista decisio
non meretur allegari ad hoc, quia tex
tus in dicto c.ad falsariorum.loquitur
in casu speciali.s. in falsificante literas
papales:vt dicunt ibi doct.& Abbas in
d.c.at si clerici.& dicit.Io.de Imol. in
l.quoties. in prin.ff.de hæredib. insti-
tuen.ꝙ licet notarius omittens solẽni
tates de iure requisitas in testã, pos-
sit puniri de falso:hoc non hẽt locum
in alio actu vel contractu:quia non re-
peritur expressum nisi casu l.nulli.C.
de nume.actua. & chartu.lib.12.Et in
pœnis minor debet fieri interpretatio
vt in l.præses.C.de pœn.& regula, in
7 pœnis.lib.sexto. † & sic in pœnis non

sit extensio de casu ad casum.¶ Quar-
to pro ista parte allegabatur, ꝙ nega-
ri non potest,quin iste commiserit fal
sum:quia literę deuiant à vero:vt in l.
j.ff.de regu. Cato. & l.si post diuisio-
nẽ.C.de iuris & facti ignoran.l.si quis
legatum.in princ.ff.de fal.& constitu-
tio Regni dicit, qui mutat literas Re-
gis,satis dicit mutare id, quod à vero
deficit, largo sumpto vocabulo : quia
inter verum & falsum nõ est dare me
dium, vt patet in d.l.si quis legatũ. &
xxij.quæstio.ij.c.cùm humilitatis. in
fi.Sed istud motiuum nõ valet vnum
obolum: quia mutare est de aliquo in
aliquod facere: vt in l quale.§ si pluri
bus.ff.de arbi.& hic nõn mutauit lite-
ras Regis,sed solùm scripsit,& voluit,
quòd sigillarentur per sigillatorẽ Re-
gis,q̃ non fuerunt sigillatæ, & sic non
dicunt literæ Regis,nec mutatæ. ¶ In
contrarium allegabatur, quòd iste nõ
veniat puniendus pœna mortis,sed so
lùm debet puniri pœna deportatio-
nis & publicationis bonorum. & hoc
probatur per text. in l.j.§.si.ff.ad leg.
Cornel. de fal. & text. in §.item lex
8 Cornelia.Inst.de publi.iu.† vbi in cri
mine falsi non est pœna mortis de iu-
re communi, nisi in partu supposito :
vt in l.j.C.de fal.& nisi in seruo comit
tente falsum,vt in d.§.fin.& aliquan-
do in humili persona est pœna damna
tionis in metallum : vt in .l.si quis ali-
quid.§.qui.ff. de pœn. ¶ Nec pœna
mortis, quæ imponitur per constitu-
tionem regni mutanti literas Regis,
aut ei qui facit literas falsas,& eas no-
tho sigillo Regis signat, loquitur in
casu de quo quæritur, quia iste non
mutauit, nec sigillauit literas Re-
gis. Et quando verba constitutionis
9 non conueniunt, † nec conuenire in-
telligitur eius dispositio, secundum
Barto. in l.iiij §.toties.ff de dam. in-
fec.c.ad nostram. el iij.de iureiur.c.
indemnitatibus.§.penult. de electio

lib.vj.& ponderanda sunt uerba domini And.in d.constitu. qui dicit, ꝙ qui falsificat literas Regis,& sigillat, & sic requirit,ꝙ nō solū ut puniatur pœna mortis,ꝙ falsificauit literas: sed debēt illæ literæ falsæ sigillatæ, quia robur literarum Regis consistit in sigillo, ut multum latè concludit And.de Isern. in c.j.de vasal.qui cōt.cōsti.Lotha.Et si dicat,ꝙ iste conatus debet puniri,sicut si esset delictum perfectū in istis atrocioribus, iuxta notata in l. si quis non dicam rapere.C.de epis. et cler.& in l.is qui.C de sicar. & in l. quisquis. C.ad l.Iul.maiest. ¶ Ad hoc respondetur quia cū ista cōstitutio regni sit statutum regni,ad hoc ut habeat locū pœna dictæ cōstitutionis,requiritur,ꝙ delictum sit cōsummatum.i. ꝙ dictæ literæ falsæ fuerint sigillatæ secundū Bar. in l.j.ff.ad l.Corn.de sica.& Io.de Im. in c.j.de psump.Nam dicit Bar.in d l.
10 j.† ꝙ quando delictum punitur p statutum,nō punitur pœna statuti nisi sit cōsummatum,& attentare est fictè facere,& statutū nō extēditur ad casum fictū.l.iii.§.hæc uerba.ff.de neg.ff. Et sic hodie nō sit punitio pœnæ impositæ per cōstitu.Regni,delinquentibus, nisi delicta sint consummata & perfe-
a cta,*vt dicunt Ang.& Pau. de ca. in l. j.ff.ꝙ quisque iur.et Lud.Ro.in l. dāni.§.Sabini.ff.de dam.infec. & Alex.in j.uol.cōs.xv.incip.viso processu inquisitionis.et Io.de Imo. in l.j.ff.de pub. iud.& Cy.& Bal.in l. is qui cum telo. C.de sica.& Bal.in l.& si certus sit pcussor.§.si appetitus.ff. ad Syl. Et hoc firmant Mod.in tra.de malefi. in verb. vestem cœlestem . Cum igitur pœna mortis sit in mutāte literam regis, aut ipsam literam falsam sigillante notho sigillo Regis,si modo aliquis scribat literam falso modo, & non est sigillata sigillo Regis,non dicitur consummata falsitas, & per consequens non habet locum pœna, quæ imponitur pro delicto consummato, & hoc ex generali consuetudine Italiæ, ut firmāt do
11 cto.in locis prællegatis. † Et tenet Specula in tit.de accusa.§.primo. uer sicu quid si pri.vbi dicit, quòd de consuetudine non seruatur, quòd puniat pœna capitali,nisi effectualiter occideret,nec sufficit uulnerasse animo occidendi.Et pro hoc bene facit text. in l. si is qui quadringenta §.vlt.ff. ad legē falsi.vbi patet, quòd forma cuiuscunque rei ex consummatione est. ¶ Secūdò pro hac parte facit tex.in §. itē lex Cornelia.Insti.de publi. iud. vbi dicit tex.scripsit & signauit.et sic si fiat scriptura falsa, et nō sit perfecta, illa est nulla, et per consequens nemini nocua.Et sic non potest de iure puniri pœna legis Cornel.de fal.iuxta ea quę habentur per Cy.et Salyce in l.prima.C. de sepulchro viola.et per Barto. in l.si quis legatum.ff.de fal.et Glo.penulti. in c.quanto.de iureiuran Bar. et Ioan. de Imol.in l.is qui.ff.de fal. et Tancredus de Corneto in sua margari. regula viij.q.x.Et pro hoc bene facit consil. Alexan.cōsi.lxxiij. in primo volum.incip.Nō puto huc notarium. vbi dicit, quòd tribus modis sumitur falsum largissimè, largè et strictè, et ad hoc vt puniatur quis pœna l.Corne.de fal.debet esse falsum cōtentum : in aliquod
12 caput l.Corn.de fal. † et sic notarius qui fecit instrumentum, quod est nullum alio respectu,quàm falsitatis,non potest puniri de falso.l.Corn.de fal. allegat Bal.in l iubemus.C. de testamē. Et quòd scriptura falsificata, quæ nūlli nocet,nō facit conficientem puniri pœna leg.Cor de fal. tenet etiam Alexan.in j.volu.in consi.lxxiiij. incipiente,Viso testamento in iiij col. ver.et licet scripsisset. ¶ Tertiò pro ista parte adducitur,negari nō potest, quòd ista cōstitutio Regni, quæ imponit pœnā mortis ei,qui mutat literas Regis, nō sit exorbitās à iure communi.quia est

correcto ia

correctoria iuris cõmunis, vt suprà patet, sed qñ statutum est correctorium iuris cõis, debet ꝓpriè intelligi in casu suo, & nõ extẽdi. dicta l. si verò. §. de viro. Bart. in l. oẽs populi. in vj. q. principali, de iusti. & iure. & in auth. quas actiones C. de sacrosan. eccle. ergo dicta cõstitutio nõ debet
13 extẽdi ad hũc casum, † & si casus iste omissus à cõstitutione debet puniri l. cõi, vel l. Corn. de fal. vel pœna extraordinaria pro delicto nõ cõsummato & nulli nociuo, ex quo scriptura nõ valet, eò quia illa constitutio Regni faciẽs mẽtionem de literis Regijs, quæ mutãtur, nõ habet locum in literis, quæ nihil valẽt: quia statutum faciẽs mẽtionem de scriptura, intelligit de scriptura valida & non de inualida. hoc expressè voluit Bar. in l. diuus Traianus. ff. de testamen. mili. vbi dixit, ꝙ si vigore statuti nõ possit opponi cõtra instr̃m nisi exce
14 ptio falsitatis, † tñ potest opponi, ꝙ instr̃m nõ est instr̃m. puta, quia ille qui illud scripsit nõ est notarius, vel non interuenit iudex ad cõtractus, secũdũ constitutio. Regni, instrumẽ. robur. vel nõ habet alias solẽnitates requisitas in instr̃o. Idem Barto. in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de cõtratabu. & in l. iiij. §. cõdemnatum. ff. de re iudi. Bal. in l. j. §. quod autẽ. ff. de officio pfect. vrb. & in l. j. C. de iuris & fac. ignorã. Barto. in l. j. §. parui. ff. quod vi aut clàm. & sic cùm iste casus nõ sit expressus in dicta cõstitutione, nõ debet cõpræhendi in ea: vt dicit Angel. in l. iij. §. hęc verba. ff. de nego. gest. & Alex. in iiij. volum. cõs. lxv. in iij. col. & per cõsequẽs casus iste remanet in dispõne iuris cõmunis, & secũdũ ius commune non est pœna mortis: vt suprà dictum est. ¶ Et sic fuit cõclusum per omnes dominos de Cõsilio contra illos duos auditores, qui dixerũt Regi, ꝙ erat pœna mortis, & regia maiestas his visis & auditis dictum delinquentem liberauit de carceribus.

ADDITIO.

De grauitate criminis falsi & literarum falsificatione vide Chassaneũ cõs. xliiij. nu. 16. Et de falsi pœna & quot modis cõmittat, vide Hippoly. de Marsil. in rubr. ff. ad leg. Corn. de falsis. vsq; ad nu. 12. & in l. j. in princ. eo. tit. Et dicit nullum aliud crimen extare in orbe, quod abiectius deprimat hominis statum & famam, in dicta rubr. num. 12. & est sceleratius alijs criminibus. ibidem, & in l. is qui cum telo. nu. lxxvj. C. ad l. Cor. de sica. Et an idem puniatur, qui literas falsas expressit i ligno, aut sculpsit in marmore: idẽ Hyppoly. in l. j. §. qui in rationibus, nu. 1. ff. ad legẽ Corn. de falsis. Et de pœna vtentis falso & non falsificantis differit idem Hippolytus in l. eiusdem ad nu. 2. ff. ad legẽ Cor. de sicarijs. & in l. fi. eo. tit. nu. 50. Et de pœna exprimẽtis & imprimentis sigillum alienum, vt falsificet, declarat idem Hippoly. in dicto §. qui in rationibus.

a MANVS Qua pœna puniatur scribens literas sub nomine regis, & cõtrafaciens manum, vide etiam infrà in decis. 404.

b PERFECTA Idẽ tenet Ang. Arimi. in additio ad Angel. in tract. malef. in verbo, ex interuallo dictus Titius. vers. aduertas ne erres. & allegat Spec. in tit. de accus. §. j. ver. sed pone Bal. in l. iij. C. de ser. fugi. refert & sequitur Hippol. Marsil. in l. eiusdẽ. iij. col. ff. ad leg. Corn. de sica. & idem Matth. de afflict. in constitutione regni, mala noxa. ij. col. Attamen in attrocioribus nõ ita tenerẽ, ꝙ pœna imponi non potest, non dico de pœna ordinaria: sed bene dicerem ipsam attentantem delictum, & non perficientem puniri extra ordi-

nem officio iudicis,per text. in l.j.ff. de extraord.crimi.in princi. & §.qui puero.& in l.si fugitiui.C. de ser. fu. Nam qua ndo quis peruenit ad actũ facti remotum,uel actum uerbi, non punitur eadem pœna, sed extraordinem,secundum opinionem Vltramõtanorum,ut refert Cy.in l. si quis nõ dicam rape.C.de epis. & cleri. quam opinionem uidetur tenere Bar. in d. l.j.de extraor.crimi.Rayn.in l.qui ea mente.ff.de furt.tamen Bar. in d.l.j. in sua lectura remittit se ad Cy.& ꝓbatur optime etiam in l. j.ff.de extra ord.crimi.ubi loquitur in crimine adulterij,quod est atrocissimũ, ut no. gl.in l.auxilium.ff.de min. & fuit deuẽtum ad actum proximum effectui, & tamen non pœna adulterij,quę est mors,ut in l.quoniam.C.de adul.sed extraordinaria puniri debet,quæ debet esse minor, quàm pœna mortis, ut est gl.extra de pœniten.distin.j.& c.solicitatores.in gl.super uerbo,extra ordinem. idem probatur in eadẽ l.& in atrocissimo delicto loquitur, ut patet ex lege,cum uir.C.de adult. Thomus Bramaticus.

DECISIO XXII.

De mandatariis, & petitione interesse soluti per campsorem,& de usuris.

SVMMARIVM.

1 Mandatarius an teneatur uerificare solutionem interesse alteri factam.

Vsurarum solutionem an expediat numularijs occultare, quibus facta sit,propter publicum bonum.

2 Actor debet clarè ꝓbare suam intentionem.

Papa qui potestatis habet plenitudinem,an possit condemnare ad debitum,quod non est probatum.

Intentionem suam fundans super quantitate,an debet eam probare.

3 Allegans se soluisse debet probare.

Allegare aliquid & non probare, & nihil allegare,paria sunt.

Vsurarum exactio. nõ permittenda propter malum uitandum.

4 Inferior nõ potest permittere quod uetuit superior.

Vsurarijs iudices fauere non debẽt.

Vsurariæ ẽt de iure diuino sunt prohibitæ.

Publicatio deliberationis consilij suspensa.

IN causa uertente inter Alex. Venetum,& Francis.de Palmerio campsorẽ Neapol.super petitione interesse soluti per d.Francis.iuxta mãdatũ datum eidẽ Francisco per d.Alex.

1 ¶†Fit dubiũ,utrum mandatarius teneatur uerificare solutionem interesse soluti,ut posit repetere, quod solutum est à mandante. ¶Dicebat ꝓ parte dicti Francisci,ꝗ ipse non tenetur dicere cui soluit usurã pro dicto Alexan.iuxta mandatum,sed stari debet eius simplici dicto,iuxta not. per Bar.in l.fina.ff.de præt.stipul. quia si ipse diceret,cui facta sit solutio usurarũ,campsores nõ reperirent sic de facili pecuniã: expedit ergo occultare,quibus facta est solutio usurarum pro publico beneficio, quia utilitas publica ꝑfertur priuatæ &c. ¶Scdò allegabatur uotum duorum mercatorum uotantium,ꝗ mãdatarius nõ tenetur reuelare,cui facta sit solutio usurarũ.¶Ex aduerso dicitur, ꝗ illud uotum non fuit receptum cũ uoluntate ipsius Alexandri Et ideo sibi nõ ꝓiudicat.

2 ¶†Scdo dicebat,ꝗ solutio interesse debet clarè probari, quia actor debet clarè probare suam intentionem, & si nõ probatur solutio interesse,non debet per mandantẽ solui,quia Papa qui habet plenitudinẽ potestatis,non posset cõdemnare ad debitum,ꝗ non est probatum, ut ꝓbat Alex.in ij.uol.cons.ij.in j.col.intentio agentis est, ut sibi fiat solutio

interesse, quod aliis soluit, & sic debet ostendere, quod passus est interesse, uel quod recepit ab alio pecuniam sub usuris, l. actor. C. de prob. no Inno. in c. super his. de accu. Bar. in l. in illa. de uerb. ob. & in l. si quis. C. de fabricen. lib. xj. & in l. ab ea parte. & in l. in exceptionibus. ff. de prob. qui n. fundat intentionem suam super quantitate, debet eam probare, secundum Bald.
3 in l. fi. C. de appel. ¶ Item quia † qui allegat se soluisse, debet probare l. j. C. de prob. no. gl & Doc. in l. ij. C. de iu. emph. & Bar. in d. l. in illa. Ideo solet dicere Alex. in iij. uol. conf. lxxij. paria sunt aliquid allegare, & nõ probare, & nihil allegare. unde si dictus Francis. non probat soluisse alijs usuram; non potest uigore mandati prædicti ipsam repetere, etiã quod ipse mandatarius mutuasset de suo sub spe repetendi interesse, quod communiter soluitur per campsores. ¶ Nec obst. cõsuetudo campsorum prçallegata, quia propter bonum uel malum uitandum non debet permitti exactio usurarum, iuxta not. in Cle. j. de usu.
4 † quia inferior non potest permittere, quod uetuit superior. s. ipse Deus: ut probat notabiliter Alex. in ij. uol. j. conf. in ij. col. nec debent iudices esse fauorabiles usurarijs: quia usurę etiam de iure diuino sunt prohibitæ, ut no. in d. Cle. j. & consuetudo in cõtrarium non ualet, ut probat Alexã. in ij. uol. conf. cxxxj. in fi. ¶ His audi-
a tis [a] per maiorem partẽ dñorum de Consilio fuit uotatũ, quod dictus mãdatarius debet oñdere quãtũ & cui soluit pro interesse iuxta mandatũ sibi datũ à dicto Alex. Nec sibi credendũ est de solutione ipsius interesse, quia hoc nõ fuit dictũ in mandato, prout loquitur Bar. in d. l. fina. ¶ Ex causa fuit conclusum, quòd hæc deliberatio pro nunc partibus non declaretur. quia non fuit visum per Consilium dictũ mandatũ, & ideo viso mandato reseruat sibi meliorẽ deliberationẽ.

a His auditis. Circa istã decisionẽ, vide infrà aliam inter easdem personas, & super eodem facto, nu. 33.

DECISIO XXIII.

De rei uendicatione pro re spirituali, & de confinibus antiquis, & diuersitate eorum.

SVMMARIVM.

1 Dominiũ an sit per actorẽ sufficiẽter probatũ, si cõfines probẽtur diuersi.
Confinium diuersitas an faciat præsumere rem esse diuersam.
2 Pluralitas non præsumitur, nisi per partes allegetur.
3 Pluralitas in rebus quando præsumatur nisi identitas probetur.
Cõiecturæ simul iunctæ idẽtitatem probant, licet cõfiniũ sit diuersitas.
4 Dominiũ probatur per significatũ.
Fama an probet dominium in factis antiquis.
Visitatio ocularis loci dubij cum testibus fienda, si dubitatur de confinibus antiquis.
Arbitrio boni viri fieri debet, quod formaliter fieri non potest.
Cõdẽnatio ad pretiũ & æstimatiõe fieri debet, cũ fieri nõ possit ad rẽ.
8 Iudicãdũ ẽ pro ecclesia ĩ casu dubio.
Conscientia debet animum iudicis stringere maximè cum tractatur de re ecclesiæ.

Capellani noĩe Ecclesiæ sanctæ Catharinæ de Corona agunt rei vẽdicatione cõtra habẽtes cãm à Ioannella deli Fronta. re ad quoddã cellarium seu apothecam per eos possessum. seu possessam: qui laudauerũt dictam Ioanellã in lauctricẽ, & ipsa laudauit in auctores suos filios & hæredes notarij Angelilli de Cuncto de Amalfia, qui in se susceperũt iudiciũ. ¶ Videndum est in primis vtrũ actor probauit dominium. ¶ Secũdò an qñ

esset probatum dominiũ, an titulus allegatus ex parte cõuenti excluderet agentem. ¶ † Ad primum rñdet, ꝙ ad probationem dominij pro parte actoris producitur instrũm emptionis factæ noĩe dictæ ecclesię à certis executoribus testamenti cuiusdam defuncti, qui fuit dominus dicti cellarij siti in platea Carcariorum pertinẽtiarum sedilis portæ nouæ prouncijs viginti duabus solutis: licet in ipso instr̃o ponantur alij confines, quàm sint impræsentiarum, & sic ex diuersitate confinium præsumatur diuersa res, vt not. in l. ij. C. de error. aduo. ¶ Tñ quia vtraq; pars solũ de vna apotheca articulat, pręsumitur idẽtitas,

2 † quia pluralitas apothecarum in dicto loco non præsumit, ex quo partes hoc non allegant, vt sentit Bart. in d. l. ij. & idem Bal. ibi, & in l. testiũ C. de testi. & in l. edita. pe. col. C. de edẽ. Item quia licet sit diuersitas cõfinium inter nouos & antiquos confines: tamen ex quo constat de corpore, ratione possessionis, satis dicit constare de identitate, licet non per eosdem confines: quia non duo cellaria, sed vnum cellarium in dicto loco habuit & habet Ecclesia, ar. l. Pomponius ait, si frumentum. §. fi. ff. de rei ven. bene facit l. in testõ. ff. de cõdi. & demõ. vbi sufficit, ꝙ constet de mente. s. ꝙ sensit de eodem mẽbro, licet aliter loquatur scriptura, & pro hoc bonus tex. in c. cũ Ioãnes in ver.

3 verum de fide instr. † Nec obstat, ꝙ

a in rebus præsumitur pluralitas [a] nisi identitas probetur: vt dicit Alex. ĩ ij. volu. conf. cxxxiiij. in ij. col. quia hic satis constat de identitate ex coniecturis simul iunctis, licet sit diuersitas confinium maximè contra illum, qui fraudauit sanctæ Catharinæ: vt dicit Alex. in ij. volu. cõs. lxix. in princ. ¶ Nam & multis modis probantur & verificantur confinia instrĩ. s. per possessionem. Item per signa: vt dicit Bal. no. in ij. vol. conf. ccclij. incipiente, Verba. & facit quod not. Bal. in auth. dos Data. C. de do. ante nup. Significatum. n. repręsentat suum significatum. l. stigmata. C. de fabricẽ. lib. vj. & in Euangelio Lucæ xx. cap. ibi, ostendite mihi numisma cen-

4 sus &c. † per significatum. n. probatur dominium. l. ꝙ si neq;. in fin. ff. de peri. & cõmo. re. ven. Archi. in c. si iudex. de sentẽ. excõ. in vj. Nam & in dicto loco depicta est imago sanctæ Catharinæ, & probat, ꝙ ecclesia possedit dictum locum, eò quia vẽdidit lapides dictæ apothecæ dirutæ. ¶ Itẽ eò quia construxit in eodem loco cloacas. Et si dicatur, ꝙ per solum instrumentum emptionis cum possessione emptoris non probetur dominium, sed debet probari etiam de dominio actoris ecclesiæ: vt dicit Alex. in ij. vol. cõs. xcviij. & in iiij. vol. cõs. xj. & no. in l. cũ res. ff. de ꝓba. & Angel. in l. officium. C. de rei vẽ. Respõdetur, ꝙ satis dicitur constare de do-

5 minio auctoris per famam, † cũ sumus in factis antiquis. iuxta doctrinam Ang. in l. at qui naturam. §. si cũ me absente. ff. nego. gest. & qñ non fuisset plenè probata ista fama, negari non põt, ꝙ attento titulo, possessione longi temporis ecclesiæ ꝙ nõ sit probatum quasi dominium ꝓsumptum: vt dicit Sali. in d. l. cum res. & Alex. in ij. vol. conf. lxxxviij. ij. colũ. & in eo. vol. conf. ccj. in princ. & in iiij. vol. conf. xcvj. in iij. col. & in iij. vol. conf. lxxxiij. in ii. col. ¶ Prædictis accedat confessio partis conuentæ in iudicio, vbi fatetur, ꝙ dicta ecclesia habebat vnum membrũ in dictis domibus in loco de Calcaria, sed nescitur quod est, & quantum est, quia ex loco in quo erat dictũ mẽbrum, facta est ampla domus, sic obscuritas facto aduersarij est causata, quo casu

nō debet nocere ecclesię:vt no.in fi. Albe.de Rof.in l.si in rem.ff. de rei ven.

6 ¶†Fuit omnibus visum,ꝙ inuestigandum sit per inspectionem loci cum interuentu testium examinatorum ad declarationem, vt ad oculum demonstraretur locus Ecclesiæ in dictis domibus:vt dicit Bal. in dicto conf.cliij.in finevbi dicit,ꝙ si dubitatur de cōfinibus antiquis,an sint eadem capita,eatur ad loca,vt subijciatur res oculis.l.si irruptione.§. ad officium.ff fi.regun.¶Ex parte conuentorum dicebatur:ꝙ maior ecclesia Amalfitana habebat in dicto loco dele.Calcare,certa casalena,quæ Archiepiscopus Amalfitanus donauerat notario Angelillo de cunctis suo fratri carnali,& ipse donatarius ædificauit dicta casalena, & mutauit in edificando formam,& fecit domos, quæ nunc videntur, & licet ibidem fuisset inclusa certa pars territorij dictæ ecclesiæ sanctæ Catharinæ,quæ non pōt discerni. Et sic dominium ecclesiæ est dubium & incertum. Et ista incertitudo,causata fuit facto ip

7 sorum conuentorum. †Fuit per me dictum, ꝙ negari non potest quin in confuso in dicta domo Ecclesia habeat aliquam partem soli: & licet non possit discerni? tamen vnus nobilis testis Carolus Mormilis,persona omni exceptione maior deponit, ꝙ solum ecclesiæ existens inclusum in dicta domo,latior erat apotheca, quæ impræsentiarum apparet. Nūc succedit doctrina Bald. in l. in testō quidam.ff.de cōdi.& demōst. vbi dicit,ꝙ id quod non pōt fieri formaliter,debet fieri arbitrio boni viri. & dicit Spe.in tit.de obl.& solu.§. sequitur videre:vers.ad huius.ꝙ quando non pōt p̄stari res petita, debet fieri cōdēnatio ad ęstimationem. Bene faciūt ad hoc notata per Bar.in l. vinum.ff.si cer. pet. Magnificus do. Antonius de Alex.multū dubitabat, ꝙ nō esset ꝓbatū dñiū Ecclesiæ pp incertitudinem rei. Oēs dñi de Consilio fuerunt in voto,ꝙ dicta apotheca,quæ apparet impræsentiarum per tabularios æstimaret,& sic æstimata fuit ducatis octogintis. Et quia non pōt fieri.cōdemnatio ad rem,debet fieri ad p̄tium, vt suprà dictum est, & sic condemnati fuerunt dicti conuenti,vt imponāt super dicta domo censum ducatorum quatuor,soluendorum anno quolibet dictæ Ecclesiæ,cū ptāte affrancandi,vnà cū fructibus ꝓ ęstimatione dicti soli à tp̄e litis cōtestatæ,iuxta no.in c. grauis.

8 de rest.spo. †Maximè dños de Consilio stringebat conscientia: quia tractabatur de re Ecclesiæ,& in casu dubio iudicādum est ꝓ Ecclesia:vt consuluit Alex.in iij.col.conf. xxxv.iij. col.& in iiij.vol.conf.xcij.in fine.Et sic lata fuit sñia,licet postmodū accesserit votum præfati magnifici domi.Antonij.

ADDITIO.

De ꝓbatione confiniū vide Hippo.de Bursi.in l.de minore.§. plurimū. nu. lxxviij.ff. de quæstio. & in Rubr.C.de ꝓba.Et an duo confines sufficiant ad rē talē p̄sumendam vide Bertran.parte iij.consi.xliiij.n.9.

DECISIO XXIIII.

De iudice laico cognoscente per modū defensionis extraiudicialis super spolio beneficii ecclesiastici per clericum facto.

SVMMARIVM.

1 Consiliū magnū Regis an possit inter p̄sonas ecclesiasticas cognoscere.8.10.

Clericus tam in actione p̄sonali,q̄ reali an possit cōueniri corā laico.

Causa possessorij bñficij ecclesiastici dr̄ spiritualis & beneficialis.

2 Exempla sanctorum patrum sunt nobis imitāda:maximè ad repellendā iniuriam querulantis ad officiū charitatis implendum.
Iudex laicus qualiter subuenire debeat spoliato clerico.
3 Clericum depositarium pōt iudex secularis cogere ad restituēdū depositū,ñ iudicaliter,sed executiuè.
Clericus spoliatus à clerico bñficio ipetrat à Rege citationē p edictū ad effectum præsidialis officij.
4 Defensio q̄ præstaſ p̄sidiali officio spoliatis & nō per modū cognitionis iudiciariæ oī iure est concessa.
Rex ad defensionē suorū vasallorū & rerū eorū teneſ,& ecōtravasalli.
Regis etiam aduersus personas ecclesiasticas.
Res dicūtur secūdus sanguis hoīs.
Rex in sua coronatione p̄stat iuramentum ad defendendum ecclesiasticas personas.
5 Possidens rē spoliatā cū vitio spolij licet non spoliauerit,cū peccato retinet:& aduersus illū pōt secularis princeps statuere & diffinire, & rector prouinciæ.
6 Oppressis debitum fauorē negās. Christū quodāmodo negare videt.
Citatio per edictū qualiter fiat.
Prouisiones curiæ nō debēt exprimere nomina.
7 Lex est vniuersalis procedens tam de iure naturali,quam diuino.
Statutum in fauorem ecclesię dicitur ius generale.
Citatus si suæ putauerit interesse cōparēdo, dicitur actor & nō reus.
8 Clericus pōt moneri,si sua putauerit interesse,in publicatione instrumenti,si damnum sentit.
Differentia qualis sit inter citationem & monitionem.
Proclama generale à iudice laico emanatum afficit clericos.
Ecclesiastica persona potest agere coram iudice laico pro re ecclesiæ.
9 Possessorium super re ecclesiæ spectat ad laicum iudicem.
Iudex laicus est cōpetens pro obseruatione iuramenti. & cognoscit sup mero facto causæ spiritualis.
Iudex laicus ,ppulsans iniuriā sup spolio bñficij ecclesiastici ,pcedit p modū defensiōis extraiudicialis.

QVIDAM Clericus spoliauit quēdā aliū clericum possessione seu quasi primiceriatus maioris ecclesię Amalsitanæ.Iste spoliatus hēt recursum ad Regē, apud quē fecit quærelā de dicto spolio. ¶ † 1 Fuit dubitatū,vtrū sacrū Regiū Cōsiliū ad qđ fuit remissa dicta quærela vigore capitulorū Regni,seruata ipsorū capitulorū forma in hmōi cā ,pcedere posset.Et dubiū faciebat dispō c.si diligenti.de foro cōpetēti,cū concor. quæ ibi allegantur. vbi clericus nec actione reali nec p̄sonali ēt si vellet, posset cōueniri corā iudice laico. ¶ Secūdò quia secūdū opi.multorū docto.Canom. cā possessorij beneficij ecclesiastici tanquā spiritualis nō pōt cognosci p iudicē secularē:quia cā possessorij sup beneficio dicitur beneficialis:vt in cle. vna,de cā posses.& ,pprie. & dicit Spec.in titu.de cōtu.§.sequit. vers.illud. q̄ Clemēs Papa ita ,pnūtiauit & oēs doct.conueniebāt ad hoc : licet aliter sentiat Gl.in c.eū qui.de eo qui mit. in pos. 2 li.vj. ¶†Sed his nō obstantibus fuit cōclusum p̄habita maxima discussione,q̄ sacrū Cōsiliū pōt de iure quærelāti de spolio beneficij ecclesiastici facto p clericū succurrere & nō cōsentire oppressiōi seu spolio p̄dicto, & ,puidere exēplo sanctorū patrum ,puidētiū ad repellēdā iniuriā,& oppressionē illatā q̄rulāti:qa istud ē officiū charitatis, verū dēt ,pcedi non p modū iudiciariæ autoritatis,sed ,puideri notoriè & euidēter oppresso.

& spoliato ꝙ sibi fiat restitutio. Ita ꝙ talis restitutio potius sit defensio extraiudicialis, quàm iudicialis: sicut in simili dicimus, si clericus sit depositarius ex ordinatione iudicis secu-
3 laris,† pōt iudex secularis cogere clericū ad restitutionē depositi, & nō ꝓpriè cōtra eū per modū iudicij, sed executiuè in cōsequentiā officij suscepti. Ita Bal. in l. acceptā. j. col. ī fi. C. de vsu. Et hoc ēt approbat Bal. & Ias. in l. si fideiuſ. §. si satisdatū. ff. qui satis. co. ¶ Et ad effectū, vt possit ostendi ꝙ dicta defensio sit pſtanda pſidiali officio in notorio spolio, sufficit si sacrū Cōsiliū facta citatione per edictum cōtra quoscunq; interesse putantes ad dicendū & allegandū quicquid voluerint, & ad videndum testiū ꝓducendorū iuramenta. ¶ Et si per notorium facti & euidentiam vel apparebit quærulātem iniuriatū, siue spoliatū fuisse, pſidiali officio defensio ipsi spoliato, vt recuperet suā
4 possessionē. † Et ista talis pſtatio defensionis pſtita pſidiali officio, & nō per modū cognitionis iudiciariæ permissa est omni iure, per ea quæ no. in l. vt vim. ff. de iu. & iur. cum cōcord. quæ ibi allegantur. Nam dñs Rex tenēt defendere nō solū suos vassallos, & eis auxiliari, sicut tenetur vasallus Regi: vt in c. j. de for. fide. & in cap. j. quali. do. ꝓpri. feud. priue. & in c. domino cōmittente. si de feu. fue. contro. & Gl. in c. j. de prohi. feu. ali. per Fede. sed etiā ꝓ defensione rerum, quia res dicūtur secūdus sanguis hominis: vt est Glo. iūcto tex. & ibi Bal. in l. aduocati. C. de aduoca. diuers. iudi. & idē Bal. in l. si tuis nūmis. C. de ope. liber. imò etiā debet ꝓtegere & defendere ecclesiasticas personas, & istud est de forma iuramenti, quod pſtat Rex in sua coronatione: vt patet in lib. Pōtificali ecclesiæ Romanæ, de quo loquit tex. in Clemen. de iureiuran. Ideo non me extendo in allegationibus in iure in hoc. Et per consequens Rex pſtādo defensionē clerico spoliato contra alium clericum, qui spoliauit, vel ad quē peruenit res spoliata cū vitio spolij, licet ipse nō spoliauit, quia successit in vitiū, & cū peccato retinet bñficiū siue rem spoliatā. no. in c. sæpe de resti-
5 tutio. spolia. † facit officiū charitatis, & implet ꝙ iurauit. s. ꝓtegere & defendere ecclesias & ecclesiasticas ꝑsonas ab iniurijs. Et ideo bñ dicebat Lucas de Penna. in c. Regis Roberti, ꝙ incipit, ad regale fastigiū. ꝙ multi ꝑlati & Canonistæ nitebant infringere illud capitulum, ad regale fastigiū ex eo quia princeps secularis nihil pōt aduersus clericos, & eorum causas directè vel indirectè statuere. Sed dicit ipse Lucas, ꝙ ꝑlati in hoc iniq; loquuntur: imò capitulum illud iustā rōne ꝓcessit. ¶ Primo. n. fundatum est ex scriptura diuina Exodi. ij. cap. vbi Moyses Aegyptium occidit, quia percussit Hebræum, vt etiam refert Rex Robertus in dicto cap. ¶ Item pro fundamento d. capi. allegat tex. xj. quæstio. j. capit. petimus. xvj. q. j. cap. quidā Monachi. vbi patet, ꝙ ad quærelam nedum laici, sed etiam clerici passi violentiam à prælato suo, rector prouinciæ aut defensor ciuitatis suum officium interponit, vt constituto ei de violentia reducant spoliatos in possessione. Hoc expressè firmat idem Lucas de Penna, in l. si coloni. vlt. quęstio. C. de Agrico. & censi. libr. xj. imò vult textus. vij. quæstio. j. capite. omnis. quòd si quis negauerit oppressis debitum fauorem, quodam modo Christum ne-
6 gare videretur. ¶ † Nec obstant in contrarium allegata, quia illa procedunt, quando Rex per modum ordinarie iurisdictionis & cum causæ cognitione, vt iudex vellet procede-

re cōtra clericū,tūc nō posset: quia, Diuisum imperiū cū Ioue Cęsar habet:vt dicit Virgilius. Et ita loquuntur omnia cōtraria: sed quando Rex procedit ad præstādā defensionē notoriè spoliato & oppresso per alium clericū per facti notorium & euidentiam rei; & pro apparentia notorij citantur generaliter omnes, quorū interest sine expressione nominū,& ad vidēdum iuramēta testiū non procedit tanquàm Rex extraiudicialiter, qui tenetur præstare auxiliū ecclesiasticis personis, & oppressis, & super hoc fundamēto fabricata sunt capitula Regni loquētia in ista materia, quorū vnū incipit,ad regale fastigiū. aliud incipit, omnis inuasio & prædatio.aliud incipit, finis præcepti charitas.Et licet illud capit.finis præcepti charitas.loquat̄ qñ vnus clericus turbat alium clericū in præbenda vel canonicatu,& nihil dr̄ ibi, quòd in interdicto recuperandæ possessionis. & cap. ad regale fastigiū.& capitu.om-
6 nis deprædatio.† loquantur,quando laicus spoliatus est a clerico. Tamen fortiori ratione dicendū est idem esse, quando clericus spoliauit clericū possessione alicuius beneficij, quia Rex ex iuramento tenetur defendere personas ecclesiasticas ab iniurijs sibi factis siue per clericum, siue per laicum. Ex quo ita vult iuris dispositio,scilicet ꝙ Rex teneatur defendere oppressum, ꝙ magis debet recipi
7 ab ecclesia,quàm à laicis,† quia lex est vniuersalis procedens tam de iure naturali, quàm diuino, vt colligitur & not.in c.felicis.de pœ. lib.vj. & in Cle. pastoralis. de re iudi. & sic dispositio d.c.ad regale fastigium.loquens de spolio facto per laicum clerico,vendicat sibi locum, etiā si spolium factum est per clericū alteri clerico,vt expressè firmat præfatus Lucas in d.l.si coloni. quia quicquid statuitur in fauorē ecclesiæ seu ecclesiasticarū personarū,dicitur ius generale:vt dicit Bal.in authen. nisi rogati. C.ad Trebellia. in.iij.col. per tex.in §.hoc ergo.in authen.de nō alie.maximè cum sit fundata super iure naturali & diuino,iuxta no.per Io.An. in c.significasti. super verbo iurisdictioni.de foro cōpet. ¶Et tantò magis: quia ex quo processit citatio per edictū,contra omnes putantes habere interesse super notorio & rei euidentia prædicti spolij,si reus cōparet pro suo interesse,non diceretur tunc reus.sed dicitur actor,vt firmat Pau. de Castr. in l.testamenta.C.de testa. Inn.in c.dilecti.de except.bene facit ꝙ voluit Bal.in c.fi.in j.colum.de fi-
8 de instru.† vbi si in publicatione alicuius instrumenti vertitur interesse alicuius clerici, potest ipsum monere,si sua putauerit interesse,vt interueniat in dicta publicatione.Bene facit ad hoc glo.in c.cùm causa.de offic.deleg. dum facit differentiā inter citationē & monitionē. Nā monitio nō arguit superioritatem monentis. Idem voluit Pau. de Cast.in cōsilio xliiij. incipien. in causa Egidij laici de Alemania.vbi tenet, ꝙ proclama generale factum per iudicē secularē, quòd cōpareant oēs, quorū interest talem carceratum non relaxari, compræhendit etiam clericos: & firmat expressè Marianus de Succino in suo tractatu de citationibus,articulo quinto,versic.decimotertio. & Phil. in cap.cùm inter. vij.col. de except. & ecclesiastica persona potest agere corā iudice laico pro re ecclesiæ, vt sunt iura vulgaria,& tota die hoc videmus,& tanto magis,quia possessorium causæ beneficialis vbi nō disputatur aliquid de proprietate,sed solū de iniuria illata ipsi clerico per laicum, iudex laicus est cōpetens non obstāte, quòd causa possessorij sit su

per bñficio: vt firmat dñs Abb. post multa allegata pro & contra, in capitulo secundo, de iura. calum. sicut in
9 simili videmus, † quòd iudex laicus est competens pro obseruatione iuramenti. in cap. licet de iureiuran. libro vj. Et quando est quæstio super mero facto causæ spiritualitatis, iudex laicus cognoscit: vt l. Titia per Barto. & docto. ff. soluto matr. cum concor. quæ ibi allegant per Moder. vnde quando proceditur per iudicẽ laicum per modũ defensionis, ad repellendũ iniuriã factã clerico per clericum super possessione beneficij ecclesiastici, nõ procedit vt iudex per modũ ordinariæ cognitionis, sed procedit per modũ defensionis extraiudicialis super notorio & euidẽti spolio, ut s̃, cõclusum est. Et dicebat dominus Ant. de Alexand. ꝙ ipse ita vidit practicari. ¶ Et ego idẽ affirmabam tp̃e regis Caroli octaui, in quadam causa querelę factæ per Archiepiscopum Tarentinũ & Cõmendatarium Cesertanũ super restitutione possessionis Archiepiscopatus Tarentini contra Reuerẽdissimũ Cardinalem Vrsinum possessorẽ dicti Archiepiscopatus, ad quẽ peruenerat possessio vitio spolij nõ purgato, vt prætendebat.
10 ¶ † Et fuit iudicatum per totũ illud Consiliũ, vbi erant doctissimi viri, ꝙ de iure iudex laicus põt procedere iuxta formã dicti cap. ad regale fastigium, in dicto casu. Et his rationibus attentis fuit votatum per omnes dominos de Consilio: ꝙ sacrũ Consiliũ potest ꝓcedere super spolio dicti primiceriatus, & primiceriũ spoliatum de nobili casata de Iudice reposuit in possessionem.

ADDITIO.

SVPER num. 1. De materia huius decisiõis vide deci. ij. s̃. & lxxxv. ĩ. & ccclxxx. in fi. quæ tenet contra. Inuenies nonnullas remissiones per Dominic. Fran. in c. j. in fi. de restit. spolia. in vj. Adde Steph. Aufr. ĩ Cle. ij. de offic. ordi. col. fi. Et ad practicã huius deci. vide literas Regis Roberti in Constitutionibus Neapolit. nouis, & Lucã de Pen. in l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. xj. col. pen. & fin. qui nititur sustinere, ꝙ iure cõi, cessante constitutione, laicus potest se intromittere pro recuperanda re & possessiõe ecclesiastica, excussis prius viribus iudicis ecclesiastici: & si quæ iura canonica repugnant, hoc indulgentiæ Canonistarũ tribuit, qui sua priuilegia libenter extendunt.

¶ Numero. 2. ibi, clericus fit depositarius. hoc dictum confutat Stepha. Aufre. in Cle. j. de officio ordina.

¶ Numero 3. ibi Bal. in l. acceptan. Istud dictum Bald. allegatur in decisionibus Tholosanis, decisio. clxvij.

¶ Numero 4. in princ. sic & monitio, prout idem Bald. in l. testamenta oĩa colum. fin. C. de testamen. & ibi Iason pro limitatione c. si diligenti. de foro compe. & authen. statuimus. de episc. & cler. C. vbi Paulus de Castr. idem Barb. super rubri. de foro competen. & Pau. consi. ccxcviij. in no.

¶ Numero 6. ibi, si quis negauerit. Istud dicit Lucas de Penna. in lege, quoties. colũ. j. C. de exact. tr. lib. x.

DECISIO XXV.

De petitione hęreditatis, & testamento in suburbiis facto cũ quinque testibus.

SVMMARIVM.

1 Possessio sororitatis an sufficiat, quòd solum probetur in causa petitionis hæreditatis.

2 Testamentũ cũ quinq; testibus conditum tempore pestis, vtrum faciat cessare causam intestati.

Testm̃ ruri factũ cum quinq; testibus nõ à rusticano vel tẽpore pestis est nullum Bald. repræhensus.

3 Decisiõe Cæsarea qs casus ĩdigeat.
Rure factũ an dicatur, quòd in suburbis factum est.
4 Testamentũ nuncupatiuum in quo notarius non fuit stipulatus vt notarius, an validum.
Notarius in numero testiũ nõ inserit, si p iudicẽ prius nõ examinat.
5 Venire contra suam productionem an quis possit.
Producens cõfiteri videtur esse vera, quæ producit.
Confessio expressa ,pducẽtis testamentũ minus solenne, an nóceat.
6 Veritatẽ apparere non sufficit, vel fateri, si sit absq; solennitate.

IN causa petitionis hęreditatis petitæ per quãdã sororẽ, sororis defunctæ sine filijs, de tribus fuit dubita-
1 tum. ¶ † Primò, vtrũ sufficiat Margaretæ agenti petitione hæreditatis solum ,pbasse quasi possessionẽ sororitatis. ¶ Et per oẽs dominos fuit conclusum, ꝙ sic per id ꝙ dicit Cy. Bal. & Alb. de Rosa. in l. nõ epistolis. C. de proba. Et Flo. in l. cùm quidã. ff. de probatio. & Bart. in l. vbicunq;. ff. de ven. in pos. mit. & in l. non sine. ff.
2 de Carbo edic. ¶ † Secundò dubitat, vtrũ cesset causa intestati propter testamentũ dictæ sororis, factum cum quinq; testibus tẽpore pestis. Breuiter conclusum fuit, ꝙ testm̃ factũ in rure cũ quinq; testibus nõ à rusticano vel tpe pestis, nõ valet, vt dicunt Angelus, & Paulus de Cast. in l. fi. C. de testamen. & Bart. in l. conficiunt. ff. de iure codicil. licet aliter dicat Bal. in d. l. fin. ¶ Tamẽ fuit dictũ & cõclusum, ꝙ cõmunis opi. non est contra Bal. & ita concludit Alexan. in ij. volu. consi. lxx. in vj. col. & in consil. clxxvj. Et etiã tenet Bar. in l. j. ff. de
3 bo. poss. ex testa. mili. † inquantùm assentit, quod iste casus indigeret decisione Cæsarea, vt valeret tale testm̃ quia iam in cõtrariũ sunt decisiones. & ideo bonũ esset, ꝙ prouideretur, vt dicit ipse: & sic sentit quòd testamentum non valet. ¶ Primò istud testamentum non fuit factum in rure, sed in suburbijs, & licet posset dici esse factum in rure, id quod factũ est in suburbijs: p id quod dicit Glo. in l. si prædium. C. de prædi. mino. & in l. vrbana prædia. ff. de verbor. sign. & Bar. in d. l. conficiunt: tamẽ posito, ꝙ sic esset, illi quinq; testes nõ deposuerunt corã iudice eorũ testimoniũ: & per consequens eorũ subscriptio nõ probat ipsum testm̃, factum per ma-
4 nus priuatæ personæ: † quia notarius non stipulatus fuit testamentũ prædictũ, vt notarius, quia nõ habuit iudicẽ ad contractus, & testm̃ erat nuncupatiuum, vt dicit Alex. in d. consi. clxxvj. in iij. col. ¶ Item quia nõ sunt quinq; testes sine notario, sed cũ notario sunt quinq; testes, & notarius non cõputat in numero testiũ, si non est examinatus per iudicem, vt concludit Ioan. de Imo. & cõiter docto. in l. hæredes palàm. §. pri. ff. de testa. ¶ Tertiò dubitatur, ꝙ ex quo actor produxit in iudicio petitionis hæreditatis ab intestato, prædictum testamentũ, eius cui vult succedere ab in-
5 testato, † & sic ratione productionis vr̃ confiteri vera esse, quæ continenẽ in testõ, & per consequẽs nõ potest venire contra suã confessionem. per nota. in l. põt legatũ. ff. de his quib. vt indi. & per Bal. in l. aliã. C. eod. tit. per doct. in c. cùm venerabilis. de exceptio. & sic non potest obtinere in hoc iudicio petitionis hęreditatis ab intestato. ¶ Ad istud dubium respondebant domini de Consilio, per id quod dicit Bald. in allegata l. alia. in ij. colum. vbi dicit, ꝙ si pars confitetur testm̃ factum, & illud producit, & postea apparet in iudicio illud testamentum non esse solenne, sua confessio tacita & expressa nõ nocet sibi,

6 quia nõ sufficit,† q̃ veritas appareat, si illa veritas est sine solẽnitate: quia non habet̃ pro veritate: vt in l. si veritas. C. de fideicom. & tenet Abb. in d. cap. cùm venerabilis. & Bart. in l. j. §. si quis ita. ff. de verb. obli. & Ang. in l. j. C. de præscrip. trigin anno. & Bald. in l. ij. C. de error. aduo. ¶ Ideo fuit cõcorditer votatũ, q̃ hæreditas dictę sororis defunctę spectet ab itestato ad d. Marg. sororẽ vtrinq; con iuncto. Et sic posteà fuit finiatum.

a ᵃ PRODVCIT. Adde q̃ producẽs instrũ seu scripturã, nõ vr̃ fateri illã verã, nisi quatenus scriptura illa probet de per se. ita Bart. in l. post legatum. ff. de his quib. vt indig. in princ. circa primã col. versi. itẽ contra hoc oppono. Et ideo si scriptura ꝓducta nõ erat authentica, seu nõ solẽnis ad probandũ, non vr̃ producens tacitè cõfiteri contẽta in ea esse vera, vt ex præsẽ not. Ioã. de Imo. in c. cùm venerabilis. in fine, de exceptio. & consuluit Alex. cõs. cviij. iij. col. in v. vol. & idem Alex. in additio. ad l. post legatũ. Ias. in l. j. §. editiones. iij. colũ. de eden. Fely. in d. c. cùm venerabilis. de exceptioni. & vide d̃no Alex. in d. §. editiones. Thom. Bramat.

DECISIO XXVI.

De executiõe sentẽtiæ super fructibus feudi hæreditarii.

SVMMARIVM.

1 Executio super fructibus feudi legitimè non obligati, an fieri possit aduersus hæredem.
Feudũ quod venit in petitione hæreditatis, est hæreditarium.
Feudum non venit in generali obligatione sine consensu Regio.
2 Fructus pars fundi esse censentur.
Executio prohibita in fundo tanquam principali, an videat̃ prohibita in fructibus, vt accessorijs.
Principali extĩcto depẽdẽtia ꝑeunt.
3 Defunctus põt bona hęredis obligare facto inuentario, vel non.
Inuentarium in re hęreditaria non succurrit.
Fructus ꝓueniẽtes ex re hæreditaria post mortẽ dñr res hæreditarię.
Principale & accessio nõ sunt idẽ.
4 Executio fieri põt in cõmoditate, q̃ ꝓuenit ex feudo, & an super fructibus separatis à solo tp̃e hæredis.
Filius hæres tenetur sicut pater in feudo hæreditario.
5 Immissio fit solùm ipsi creditori in cõmoditate feudi, & qualiter seruitium præstare debeat.
Fructus feudi ex pacto & prouidentia nõ possunt obligari, secus in hæreditario.
6 Differentia inter feudum hæreditarium, & ex pacto & prouidentia de cuius fructibus testator non potest disponere vsq; ad vnam candelam pro anima sua.

1 FVIT dubitatum,† vtrum super fructibus feudi hæreditarij possit fieri executio sñiæ cõtra hæredẽ cõdẽnati, qñ feudũ nõ fuit legitimè obligatũ. ¶ Quidã dicebãt, q̃ licet feudũ istud sit hęreditariũ, q̃ venit in petitione hęreditatis, vt dicit gl. in l. non tm̃. ff. de pet. hære. & Andr. in c. j. an agn. Tamen quia feudũ nõ veniebat in generali obligatiõe bonorũ: vt in c. in generali, si de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. Et qñ specialiter feuda fuissent obligata, & nõ interuenisset Regius assensus in obligatione, obligatio esset ipso iure nulla: vt in l. Imperialẽ. in princ. de prohi. feud. alie. per Fed. & in constit. Regni c. Institutionẽ diuæ memorię. Et ꝑ consequẽs hr̃, ac si feuda nõ essent obligata, ꝑ l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de contratab. cũ simi. alleg. ꝑ Andr. in cap. j. §. ꝑterea. quę sit pri. c. bene. amitten. & ꝑ consequẽs nec id, quod
2 prouenit ex feudo.† quia fruct⁹ pars

soli esse cẽsentur:vt in l.fructus.ff.de rei vendi.not.Bald. in c.j.in princ in iiij.char.& col.de pace tenẽ. Et quando non essent pendentes tãquàm accessorij non potest in eis fieri executio,postquã non potest fieri in principali.per id quod dicit Bal. in l.& si is quẽ.C.de prædijs & alijs re.mino. vbi si non tenet principale, nõ tenet accessorium : & extincto principali, depẽdentia siue accessoria pereũt, vt dicit Bal. in c.j.de vasall. decre. æta. ¶ In contrarium dicebatur, ꝙ in dictis fructib⁹ separatis,à solo, poterat fieri executio: quia ista sunt bona hæredis,& in obligatiõe defunctus obligauit tam bona sua,quàm bona hęredis,vt dicit instrumentum,

3 †& defunctus potest bona hæredis obligare, vt dicunt cõmuniter docto. in l.assiduis.C.qui pot.in pigno. habe. siue hæres fecisset inuentarium,iuxta l.fina.C.de iure deliberan.siue nõ: quia inuentariũ in re hæreditaria non opitulatur:vt dicit Andr. in c.j.an agna. ¶ Item fructus qui proueniunt ex re hæreditaria post mortem defuncti,dicuntur ẽt res hæreditaria,& per consequens põt in ipsis fructibus fieri executio, quæ fieri nõ potest in ipso feudo non obligato pro debito:quia principale & accessio non sunt idẽ, vt dicit Bald. in rub.apud quem vel quos contro.feu.iij.col.¶Et pro hoc allegabatur Sp.in tit.de primo & secũdo decreto.§.restat.versi.sed quid si reus.& seq.

4 †vbi dicit,ꝙ in cõmoditate quæ peruenit ex feudo,potest fieri executio,licet non in ipso feudo: & firmant docto.in l.si finita §.si de vectigalibus. de dãno infecto, per l. cõmodis. ff.de.re iud.& l. stipendia. C.de execu.rei iudic.& not. Moder. in l.pro hærede.§.si quid tamẽ.ff.de acquiren.hæredi.hanc conclusionem etiã firmat Andr.de Iser .in cõsti.Regni. si quis post litẽ.vbi dicit ista verba, mortuo debitore feudũ redit ad filios,si nõ sunt hæredes patris : quia feudum est ex pacto & prouidentia, secus si esset hæreditarium,in quo filij essent hæredes, filius hæres tenetur sicut pater: & sic videtur tenere, quod super fructibus feudi hæreditarij potest fieri executio,quando sunt separati à solo tẽpore hæredis. ¶ Bene ad hoc facit,ꝙ dicit Angel.in l.eorum.ff.de dam. infect.

5 † ꝙ immissio solum sit ipsi creditori in commoditate feudi, & ipse pręstabit seruitiũ & nõ debitor vasallus: nec seruitium præstabit vt vasallus: sed ex quadam naturali æquitate fundata, vt eum sequatur incommoda. quem sequũtur honores,vt in regula iuris. ¶Idẽ voluit Sal post Bal in auth.ei qui.C.de bon. auto. iudi. possiden. ¶ Fuit ad obiectum in contrarium responsum : ꝙ licet fructus feudi tanquàm accessorij ad feudum non possint obligari,sicut nec ipsum feudum, cũ dominus dãs feudũ videatur dare cũ ipsis fructibus,istud intelligitur,qñ feudũ est ex pacto & prouidentia.Et ita videtur sentire Bald. in c.j.an ang.vlt. col.& And.ibi,& in cõstitutione,hac edictali,vbi fruct⁹ feudi possint obligari sine assensu : & idem dicit in dicta l.Imperialem.in prin. & in c.j.§. si quis hominem. de pac.te. & in c.j. de inuesti.de re.ali.fac. & in cõsti.cõstitutionem diuæ memoriæ.f.

6 † quãdo feudum est hæreditarium, sed qñ esset ex pacto & ꝓuidẽtia, nõ posset de fructibus feudi relinquere vnam candelam pro anima sua,vt dicit Andreas in dicto c.j.an agna. & per consequens minimè in illis fructibus posset fieri executio pro obligatione defuncti,nisi succedẽs esset hæres sine beneficio inuentarij,vt dicit Andreas in d.c.j.an agna.¶Et ideo consensu omnium Consiliariorum fuit votatũ, ꝙ dicta sententia lata contra

defunctum super actione personali, pôt exequi contra eius hæredem. super fructibus prouenientibus ex ipso feudo, maximè quia debitũ erat modicum: nam sufficiebat tertia pars fructuum feudi vnius anni ad faciendũ dictum debitum.

DECISIO XXVII.

De sententia lata per iudicem incõpetentem, & citatione ab incompetenti iudice facta ex reconuentione.

SVMMARIVM.

1 Sententia per incompetentem iudicem lata contra reconuenientem, est nulla.

2 Citatio incõpetentis iudicis ex reconuẽtione superueniẽte, inualida. Actus omnis à iudice incompetẽti factus est inordinatus.

3 Reconuentio an proroget iurisdictionem in iudicem incompetentẽ.

MAGNA curia Admiratiæ hẽt iurisdictionem limitatam, videlicet in hominibus exercentibus artẽ nataṫem: & in certos alios particulares homines. Dicta curia citat vnũ, qui non est de sua iurisdictione. comparet, & dictus citatus reconuenit actorem, & nihil aliud facit, fertur sententia con-
1 tra eum. dicitur in sacro Cõsilio, † ꝙ dicta sñia est nulla, tanquàm lata à iudice incompetenti: vt C. si à nõ competenti iudice. per totum. & ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. si per
2 errorem. † nec citatio debet valere tanquàm facta ab incompetenti iudice ex reconuentione superueniente, per ea quæ notat Dyn. in regula, non firmatur. in vj. & facit, ꝙ dicit Bal. in c. fi. de capel. monacho. & text. in c. j. de despõ. impu. in vj. Et ideo dicit Bal. in c. sancimus. in principio, quo tpe miles. ꝙ omnis actus qui fit à iudice in competenti, videtur fieri sine
3 ordine, per iura per eũ allega. ¶ † In contrariũ dicebatur, ꝙ licet reus non fuisset de iurisdictione iudicis, tamen quia ipse recõuenit actorem, per istã reconuentionem videtur prorogasse iurisdictionẽ curiæ Vicariæ, per nota ta in l. j. ff. de iudi. & in l. j. C. de iur. om. iudi. fuit per oẽs pariter votatũ, ꝙ dicta sñia non sit nulla, & per consequens mandetur executioni.

ADDITIO.

Materiam huius reconuentionis vide latè per Steph. Aufre. in repe. Clemen. vt clericorum. de officio ordi. in ij. regula. Fallen. iij. Et ibi concludit, ꝙ clericus per reconuentionẽ efficitur de foro seculari, qđ est no.

DECISIO XVIII.

De nullitate duarum relationũ super testium examinatione non uocata parte, & de executione illarum.

SVMMARIVM.

1 Relationes duæ cõformes super testium examine, parte non vocata, an vt validæ exequantur. 2.
Testes examinati absq; partis citatione super iuramento, an nulliter recepti dicantur.
Sententia super nullis probationibus fundata, an inefficax.
Recursus ad acta processus fit in dubitatione virium sententiæ.
Sententia nullis probationibus factis lata est nulla.

3 Sñia referens se ad acta implicitè erronea nõvitiatur, secus si specificè.

4 Testiũ probatio non est de substantia processus.
Iudiciũ nõ substãtiaŕ ꝑ ꝓbatiões.
Sententia iustificatur ex probationibus nouis, & incognitis.
Sententia est aliqua data dilatione ad probandũ, licet nihil sit ꝓbatũ.

5 Iudex dicens in sententia, condẽno quia probatum per tales, licet nihil

dicant,non dicitur nulla.
6 Iudex moueri potest ad iudicandũ
ex confessione uiua voce coram se
facta, quamuis non scripta, vel po-
tuit esse sibi notorium.
Iniquitas euidens an impediat sñiæ
executionem, & pariat nullitatem.
7 Sententiam contra ius litigatoris
obtinens est in peccato, & põt ec-
clesiæ denuntiari.
Sententiam manifestam iniquitatẽ
continens,est ipso iure nulla.
8 Sententia iniqua ex eiusdem actis,
non est nulla.
9 Executio non debet retardari p ap
pellationem à duabus relationibus
conformib⁹,nisi ipso iure sint nullæ.
Relatio ad alios casus similiter de-
cisos.

Latae fuerunt duæ relatio-
nes conformes in magna curia Vica-
a riæ. Dicit̃ in sacro Consilio, ª q̃ sunt
nullæ,quia latæ sunt pp testes exami
natos,non citata parte ad videndũ iu
1 ramenta testiũ:† nam testes examina
ti absq; citatione partis, ad videndũ
corũ iuramenta, dicuntur nulliter re
cepti: vt in l.si qñ.C.de testi.c.in no-
mine dñi de testi. ergo sñia similiter
erit nulla, tanq̃ fundata super nullis
ꝓbationibus. Et pro hoc allegabat̃
c.aduersario de exceptionibus:vbi si
dubitatur de viribus sñiæ,vel eius in
tellectu.recurritur ad acta contẽta in
processu.Sed in sñia dr̃, q̃ ex meritis
processus actor ita.& taliter suã intẽ-
tionẽ ꝓbauit, & probatio est nulla:
quia p testes nulliter receptos, ergo
2 sñia non valet. ¶ † Itẽ quia sñia lata
nullis probationibus factis, ipso iure
nulla est: vt dicit dñus Car. not.in c.
eccle.de cõsti.per illã gl. in d.c.eccle
sia.& istæ probationes sunt nullæ: vt
s.dixi.ergo &c. ¶ In cõtrariũ fuit de
cisum post longã disputationem ha-
bitam inter dños, q̃ dictæ relationes
debent mãdari executioni iuxta for-
mã ritus magnæ curiæ: quia qñ sñia
tacitè refert se ad acta: & in actis est
3 error, † non viciatur sñia: vt in l præ
ses.ff.de re iudi.l.seruo inuito.§.cũ
prætor.ff.ad Treb. cum concor. alle-
gatis per Alex in iij.vol. consi.lix.in
v.col.firmat idem Alex.in j.vol.cõsi.
cxxiij.in iiij.col.ubi multa ad hoc al
leg.quia ut dicit Bal.& Pau.de Cast.
in l.j.C.de erro.cal.aliud est, q̃ error
exprimatur specificè in sñia,& nõ ita
let. aliud est q̃ exprimat̃ implicitè,
quia tunc nõ est defectus formæ,hoc
expressè firmat Fel. in c. inter cæte-
4 ras.de re iu.Itẽ † quia ꝓbõ testiũ nõ
est de substãtia ꝓcessus,ut dicit Bar.
in l.ꝓbatũ.C.de sen.& inter. om.iu.
nisi qñ noluit recipere ꝓbões,quas
pars obtulit secundũ Bal.ibi, nã per
ꝓbões nõ substãtiatur iudiciũ, ut
dicit Bal.in l.is apud quẽ.ij.co. C.de
edẽ. quia ex ꝓbõnib. nouis & inco-
gnitis primo iudici,iustificat̃ senten-
tia,ut in l.Titianus.ff.qđ cũ eo.scđm
Bal.in d.l.is apud quẽ.Et dicit Bal.in
l.cũ & minore.C.si aduers. rẽ iud. q̃
sñia ẽ aliqua, licet nihil sit ꝓbatũ, si
5 est data dilatio ad ꝓbandũ. † Imò si
iudex dicit in sñia,cõdẽno,quia ꝓba
tũ p l.& A. & illi nihil dñt, non dicit̃
sñia nulla scđm Bar.&Bal.in d.l.j.C.
de err.cal.& Ias.in l.uinũ.ff.si cer.pe.
ad fi.& Doc.in c.cũ Bertoldus. de re
iu.& in c.qñ cõtra de ꝓb. cũ cõcor.
quæ ibi allegant̃,& de ueritate huius
dicti.do.Ant.se reportauit ad Ale. in
d.l.j.q collegit uarietatẽ.. quã in hoc
habuit Inn.finaliter cõcludit in casu
ꝓposito,q̃ sñia nõ est nulla.Et maxi-
mè quia iudex pt moueri ad iudican
dũ,ẽt ex aliqua cõfessiõe corã se fa-
cta uiua uoce,& nõ scripta in actis,ut
dicit Bal.notãter in l. quoties.§.j.ff.
de ꝓb.in aliquib.lect.Et idẽ Bal.in l.
j.co.j.C.de indict.uidui. de quo fuit
memor Fel.in c.cũ uenerabilis,ĩ iiij.
6 char.de excep.† Itẽ potuit esse iudici

notoriū:licet non sit scriptum.& poterit probari tale notoriū in cā appellationis,& non dicetur snīa nulla: vt dicit Inno.in c.tua.circa fin.de coha.cle.& mulie. & notat Rota ī antiquis in tit.de fide.instru.vlt.col.¶ Sed peperit hæc hæsitatio aliud dubium: videlicet an istæ duæ relationes, postquàm sunt contra iustitiam partis & non sunt nullè,& notorie apparet de eius iniquitate, quia non apparet de iure partis:talis euidens iniquitas impediat executionem, sicut ipsa nullitas,text.in d.c.inter cæteras, probat, ꝙ talis euidens iniquitas iudicatur nullitas.Idem tenet d.Ant.de Bu. in c.suā.de pœnis.Et pôt denuntiari ec

7 clesiæ.† quia existit peccato ille,qui obtinuit snīam cōtra ius litigatoris, vt dicit Abb.in c.nouit.de iud. Et in foro conscientiæ non facit ius secundùm Inn.in c.quia pleriq; de immu. ecclesiæ.Et hoc videtur tenere Abb. in d.c.inter cæteras.in ver.ad quartū membrum.vbi tenet,ꝙ snīa quę continet manifestām iniquitatem,ē ipso iure nulla, per dictū.c.inter cæteras. & firmat Alex.in iij.vol.cons.lxxvij. in j.colū.Idē tenet Lud.in sing.suis, in verbo, snīa.Idem firmat Felinus

b [b] in d.c.inter cæteras, multa allegando.bonus est text.& ibi Angel.in l.si pars.ff.de inoffi.testa.Et hanc opi.ꝙ qñ iniustitia snīæ apparet ex actis, snīa dicitur nulla,firmat Abb. in d.c. cùm inter.x.colū. de re iudi. & in c. cùm apostolus. de censi. & in c.ij.de pur.vulga. & in c.j.in iiij.colū.de re iud.& in c.qñ cōtra.xvij.col. de proba.Bal.in l.j.C.snīam rescin.non po. ver. quæro vtrū absq; appellatione. Paul.de Castr. in d.l.seruo inuito.§. cùm Prætor.Car.in Cle.j.§.fin.de foro cōpe.vbi dicit vix posse esse snīam notoriè iniustā,quin sit nulla. Et ista fuit opinio Vltramontanorū, vt plenè p Cyn.& alios in d.l.j.C.de erro.

8 calculi.† ¶ Sed contrariam partem.s. ꝙ snīa iniqua ex eiusdē actis non sit nulla,tenet Bal.in l.j.C.ne filius pro patre, p l.palàm.§.q in adulterio.ff. de ritu nuptiarum. Et dicit Alex.de Imol.in d.l.præses. ꝙ hæc est magis cōis opi per d.l.cùm ꝓlatis.ff.de re iudi. & d §.cùm prætor. & l.posthumus.§.si quis ex his.ff.de inoff.testa. & l.si expressim. à cōtrario sensu.ff. de appella. & ibi allegant concordantiæ. & in l diuortio.§.fin.ff.sol. mat. Et omissis multis allegationibus in ista materia dubia, ¶ Fuit tandē per oēs dominos conclusum, ꝙ istæ relationes quantuncunque sint cōtra ius litigatoris ex eiusdē actis,& non contineāt expressum errorē in ipsa snīa, ꝙ non sunt nullæ:& debent mandari executioni præstita cautione in casu

9 retractationis in cā appellatiōis.† Ex quo ritus magnæ curiæ vult,ꝙ per appellationem à duabus relationibus conformibus,non retardatur executio,nisi sint nullæ ipso iure,& ista nullitas nō debet esse nisi vera,& non ꝑ comparationē. Et ita postea fuit plúries iudicatum in sacro Consilio in alijs causis, vide infrà decisio.xlvij. & vide infrà decisio cxxvj.

a CONSILIO.Circa istā decisionē,vide infrà in deci.39.& decisi.47.

b FELINVS. Vide plenè Franc. Curt.in consilio 59. in 9.incipiente, dux Phillippus.

DECISIO XXIX.

De cōtumacia propter iustum impedimentum.

SVMMARIVM.

1 Impeditus propter iustum timorē ad comparendum in termino,an ex integro ad dilationem restituēdus, vt se defendat. 3.

Impedimentum allegās duo debet ostendere.

2 Protestatione an opus sit, qñ impe

dimentum de non comparẽdo procedit ex facto iudicis.

Excusator missus à citato ad allegãdum impedimẽtum, an audiendus, nisi promittat de repræsentando citatum in termino.

3 Citatus comparere impeditus sine culpa, non est contumax, nec tenetur reficere expensas.

Processus factus contra absentem iudice impedimentum ignorante, valet, sed restituitur: sec[9] si scribat, quia nullus.

Impedimentum an sit iustum ex hostium inuasione.

Impeditus cõparere propter odia & partialitates, non tenetur mittere procuratorem.

QVIDAM exterus Regni, qui contraxit in Regno, fuit citatus personaliter ad instantiam cuiusdam doctoris. ille citatus non comparuit, & in contumaciam fuit datus terminus ad probandũ, in termino ꝓbatorio actor probauit intentionẽ suã, & citari fecit iterum reũ ad publicandũ testes examinatos. ille comparet, & di-
1 cit, † ꝙ non potuit comparere in prima citatione, propter partialitatis, & propter timorem, quem habuerunt Galli ob aduẽtum regis Ferdinãdi secũdi. Et ideo petebat ex integro terminum ad defendendum. ille doctor agens dicebat, ꝙ huic conuento non est dãda alia dilatio: quia licet alleget
2 se impeditũ in termino[a] debet duo ostendisse: videlicet impedimentum allegatũ & se tantùm fecisse, ꝙ si impedimentũ nõ fuisset, adimpleuisset illud, adquod tenebat, per tex. & ibi Bar. in l. qui commeatus. ff. de re militari. firmat Alex. in ij. vol. conf. xlix. in ij. col. debuit ergo protestari, ꝙ si nõ
2 fuisset impeditus, comparuisset, † & fecisset suas defensiones, qñ impedimẽtũ est ex facto iudicis, vt dicit gl. in c. cupientis. §. ꝙ si ꝑ xx. de electio. in vj. & Bar. in l. j. §. dies. ff. qñ appellan. sit. Philip. in c. ex rõe. vij. col. de appella. & Alexã. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prętori. ff. de operis noui nũcia. citatus debet mittere excusatorem, qui pro eo alleget impedimentũ, qui non debet audiri, nisi promittat de repræsentando in certo termino ipsum citatum, secundùm Bald. Ang. Pau. de Cast. & Alex. in Rubri. ff. in ius voca. vt eant, aut satisdent.

¶ In contrarium dicebatur, ꝙ si citatus impeditus est comparere absque culpa, secundùm veram opinionem,
3 † non est contumax, nec tenetur reficere expensas: vt dicit Alex. in l. ij. §. si quis. ff. si quis cautionibus. Itẽ quia cùm iudex sciebat impedimentum, quia Galli tutè non poterant comparere, totus processus ruit. Secus si iudex ignoraret impedimentum, tunc vallet processus, sed restituitur secundum Bar. & Bal. & Alex. in d. l. ij. §. si quis in iudicio ff. si quis cautio. & Io. de Imol. in l. quęsitum. ff. de re iudi.

¶ Fuit per dominos de Consilio decisum, ꝙ illud fuit iustum impedimentum, & nunc factũ fuit notoriũ, & ꝙ propterea non fuit contumax. & iõ concedi debet dilatio ex integro: vt dicũt Docto. in l. fina. ff. de ferijs. nã vbi impeditus tenetur mittere pro-
4 curatorem, † tamen vnus de casibus, in quo non tenetur mittere, est, quando propter odia, vel partialitates nõ potest comparere, tunc non tenetur ẽt mittere procuratorem, secundùm Ang. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. & idem Ang. in disputa. sua, Bononiensis quidam &c. in iiij. quæstione. Ioan. de Imol. & Alex. in l. recusare. §. fin. ff. ad Trebel. & in d. l. ij. si quis ĩ iudicio. Et sic iterũ dat[9] fuit terminus ad ꝓbandũ & defendẽdũ.

a TERMINO. Impeditus in termino quid probare debeat, vide infrà in decisio. T. B.

Decisio.

DECISIO XXX.

De iudice laico procedente in obligatione corā eo introducta, non obstante litispendentia corā ecclesiastico super iuramenti relaxatione.

SVMMARIVM.

1 Processus factus per iudicem laicū sup obligatiõe corā eo intodructa, non obstante litispendentia super absolutione iuramenti in obligatione inter positi corā ecclesiastico vētilata, an validus.

Litispendentia super absolutione iuramenti est praeiudicialis ad causam coram laico motam.

Iudex secularis an debeat supersedere in quaestione coram ecclesiastico vertente.

2 Obligatio etiā iniuriata penes acta curiae facta habet executionem paratam, quam remorari non potest exceptio litispendentiae super iuramenti absolutionem in ea praestiti.

Iudex ecclesiasticus inhibere non pōt iudici seculari, vt supersedeat pendente lite coram se introducta.

3 Iudex temporalis à spirituali nō habet iurisdictionem.

5 Periurus est, qui iurat soluere in termino, & non soluit.

Solutio an fieri debeat, si pendente iudicio super absolutione à iuramēto dies solutionis pecuniae promissae adueniat.

6 Periurus est, qui petit absolutionē iuramenti, quam iurauit non petere, & eam impetrare an debeat.

a FVIT dubitatum [a] si iudex laicus procedens virtute obligationis factae penes acta curiae, ad instantiam partis cōtra dn̄um Iacobū de Suessa, qui opposuit exceptionem litispendentiae super absolutione à iuramento interposito super dicta obligatione corā episcopo Suessano, & dictus iudex laicus habuit plenam fidem de dicta litispendentia, & processit in cā non obstante dicta litispēdentia, vtrū dictus processus factus per iudicē laicum sit nullus.
1 † Et dubiū facit, quia illa litispendentia super absolutione à iuramento est praeiudicialis ad causam intentatam coram iudice laico: vt tenet Feder. de Senis ī cōs.cxxvj. incipiente in quaestione domini Ioānis Pauli. vbi vult, ꝗ iudex secularis non debet procedere interim, quādo scit quaestionem verti coram iudice ecclesiastico, per id quod habetur in c. tuam. de ord. cognition. Idem videtur velle idem Fede. in consi. ccc. incipien. factum proponitur esse tale. & not. do. Anto. de Butri. & docto. in c. debitores. de iureiuran. & Pet. de Ancha. in consi. xxij. incipien. casus talis est post praeceptum. ¶
2 † In contrariū faciebat, ꝗ licet facta fuisset fides de litis pendentia coram iudice ecclesiastico super absolutione à iuramento: tamen illa litispendentia non habet impedire executionem paratam obligationis magnae curiae Vicariae, quia diuersa est causa vna ab alia. Nā in curia ecclesiastica agitur super absolutione à iuramento. in curia seculari agitur, vt obligatio penes acta, quae habet executionem paratam: vt dicit gl. ī auth. generaliter. C. de epis. & cleri. & not. Doct. in l. eū pro quo. ff. de i ius vo. & no. Mod. in c. si qn̄. de offi. delega. exequatur. & sic non habet obstāte litispēd. vt no. dicit Ang. in l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. & pro hoc allegat text. in l. fin. C. de ordi. co. Et dicit, ꝗ hoc fuit de mente Inn. in c. cū in iure peritus. de offi. de leg. & dicit, ꝗ ꝓpterea inoleuit mos ꝗ episcopi inhibent iudicibus secularibus sub poena excōicationis, vt pendente dicta lite supersedeant. imò dicebat Bal. in l. j. in fi. C. qn̄o & qn̄ iudex. ꝗ non pōt iudex ecclesiasticus

3 inhibere iudici seculari,† quia iudex secularis non habet iurisdictionẽ à iudice ecclesiastico,maximè quia obligatio penes acta etiã ꝙ inesset ibi iuramẽtũ,haberet executionẽ paratã, secũdũ Bal.Pau.de ca.& Ale. in l.eũ pro quo.ff.de in ius vocã. & Luc. de Pẽ.in l.ij.C.de iu.fis.lib.x.doc.in c.si qñ.de offic. delega. & ibi concorda. & dicebatur plus,ꝙ illa absolutio petita præsumebatur calumniosa,eò quia iurm fuit interpositum magna curia Vicariæ, vbi non præsumitur metus allegatus propter præsentiam regentis & iudicũ,vt dicit text. in l.j.C.de his qui propter me.iudicis nõ appella.&notatur in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de ope.no.nun. Et dicebatur nunquam fuisse obseruatũ, ꝙ propter pendentiam litis super absolutione à iuramento interposito in obligatione magnę curię Vicarię nõ supersederetur super executione ipsius obligationis. ¶†Fuit per sacrum
4 Consilium cõclusum, ꝙ opinio Angeli in.d.§.condemnatum, vendicat sibi locum in hoc casu, & opinio Federici sit vera,in casu suo, & ideo ꝓcessus factus per iudicẽ laicum super executione dictæ obligationis, validus erat. Tum quia diuersa est causa, ut suprà dictum est, quia obligõ penes acta etiam sine iuro remanet valida : & sic non est præiudicialis causa absolutionis à iuramento ad causam executionis dictæ obligationis. Tum etiam quia clarè constabat, ꝙ dictus dñs Iacob.ante petitam absolutionẽ per eũ,ipse erat periurus duplici piurio. Primò,quia ipse dñs Iacob. iurauit omni mense soluere certam par-
5 tem dicti debiti,& non soluit, †& sic incidit in periurium,ut dicit Fed. in d.consi ccc.Et do.Anton. de Butr.& Abb.Sicu.in c.j.de iureiur. Imò fuit dictũ,ꝙ si pendente iudicio sup absolutione à iuramento venisset dies absolutionis pecuniæ promissæ, deberet fieri solutio,vt dicit Host.in summa.in tit.de censibus.§. quis census. versi.quid si pendente, & firmat Pet. de anch.in c.j.in ij.notab.de lit. contest.lib.vj.Secũdum periurium erat, quia dictus dñs Iacob.in dicta obligatione iurauit non petere absolutionem à iuramento , & ipse non petijt absolutionem à iuro de non petẽdo absolutionem,& sic fuit periurus petendo absolutionem iuramenti interpositi super obligatiõe,vt firmat do. Ant.de but.in d.c.j.& Lud. Rom. in consi.cccxxvj.in ti.de rescr.& firmat expressè Bal.in repe.l.ij.in xj. char. ff.de iureiur.ver.ix.quid si debitor iu-
6 rauit . † & sic cum fuerit in periurio ante litem motam super absolutione à iuramento,non potuit ipsam petere,secundum Ioan. And.in c.debitores.de iureiur. & Abbatem in d. c. j. eod.titu.& sic non obstat litis pendẽtia prædicta super absolutione à iuramento.Et sic fuit votatum per omnes nemine discrepante, ꝙ iudex secularis exequatur dictam obligationem penes acta magnę curiæ Vicariæ,& ꝙ processus per eum factus ꝓpter dictam litis pendentiam allegatam non sit nullus.

FVIT dubitatum. In materia pñsentis decisionis vide infrà in decisione ccx.& Alexã.in consi.lxxxiij.in v. vol.vbi idẽ quod hic concludit.& vide Alex.in consi.ix. in iiij.vol. vbi videtur aliter tenere.& Ias. in l.nec quicquam.§.vbi decretũ. de offic. ꝓcõs. & Alex.in l.iiij.§. condemnatum .ff. de re iud.& plenè Laur. de Ridol. in repeti.c. consuluit extrà de vsur. in q.cxxix.vbi idem tenet : tamen subdit,ꝙ in contrarium sæpe practicatũ est,quod æquius videtur : dum tamẽ concurrunt certæ qualitates, de quibus ibi,& vide eundẽ ibidẽ q. cxxxj.
Thom.Bramaticus.

Et adde circa istam decisionem, quod qui est iudex causæ præparatis, est et iudex causæ ppparatæ. l. ordinarij. C. de rei vendi. per quã dicit ibi singulariter Bal. ĩ ij. no. quod si aliquis sit dicturus instrumentũ simulatũ vel vsurariũ, petens absolutionẽ ab episcopo, idẽ episcopus erit iudex in cã instrumenti, qui absoluit à iuramẽto instri prædicti. & facit tex. in c. quia plerunque. de dona. inter vir. & vxor. vbi rõne matrimonij, qđ est spirituale, iudex ecclesiasticus cognoscit de dote. idẽ sequitur Ale. cõs. clxxxvij. ij. vol. in fin. & cõs. lxiij. iij. vol. & in l. quoties. C. de iud. & ibi Ias. & in l. nã & postea. §. si minor. v. col. ff. de iureiu. Limitat singulariter Pau. de Cast. in d. l. ordinarij. dicens, quod semel habuit de facto in Brixia. & qđ actor, ne traheretur corã ecclesiastico, rõne iuramẽti corã quo sunt lites immortales: remisit iuramentũ, qđ facere potuit: vt dicit Bar. in l. j. §. & post operis. ff. de nou. ope. nun. & in l. Labeo. ff. de iureiur. sed pars nõ obstãte remissione iuramẽti petijt absolutiõe à iuramẽto ab episcopo, vt trahere ibi cãm principalẽ. Certè id fieri nõ potuit: q̃a iuramentũ erat remissum & iõ absolutio fieri non potuit nisi de facto. sed absolutio facti nõ põt extendere iurisdictionẽ. arg. not. p gl. in l. si pater. C. ne de stat. defuncto. & in c. cũ plures. de off. deleg. in vj. & idẽ cõsuluit idẽ Paul. in cõs. lxviij. visis & põderatis. & est nu. 71. aliàs. & sequitur Petr. de Petra sa. ĩ suo sing. lxxxviij. incipiente, qui est iudex subdens, vt hoc nũquã exeat mẽtẽ tuã: quia fuit valde pulchra limitatio. Et si pẽdẽte cã corã iudice laico, cõuẽtus dicit cõtractũ vsurariũ uel simulatum corã episcopo, an & qñ iudex laicus denegat remissionem dictæ causæ ad episcopum, vide cautel. Thomę Ferratij n. 53. ubi plenè. Thomas Bramatic.

DECISIO XXXI.

De eadem est materia cum præcedente.

SVMMARIVM.

1 Periurij cã an possit intentari non obstante litispendentia super absolutione iuramenti.

2 Citatio super absolutione à iuramẽto non conceditur, nisi supersint viginti dies termini solutionis, aliàs concessa non operatur effectum.

3 Causa iniusta non excusat à contumaciæ pœna.

Causa qualibet etiam iniusta excusat in criminalibus à dolo.

1 EPISCOPVS Nucerinus emisit citationẽ sup absolutione à iuramẽto interposito super instro mutui, in quo erat iuramẽtũ & renũciationes, & aliæ clausulæ cõsuetę: eò quia dicebatur, quod illud mutuum fuit simulatũ, & nulla pecunia interuenit, & dicta citatio fuit facta vltima die, qua venit dies solutionis dictæ pecuniæ, sequenti die præsentatur instrum in magna curia Vicariæ iuxta ritũ ipsius curiæ, & ad instãtiã creditoris: postea citatur ipse debitor respõsurus in iudicio super tenore dicti instrumenti. Citatus est cõtumax: & pp contumaciam condemnatur ad tertiam partẽ bonorum mobiliũ, iuxta cõsti. Reg. † Iste condemnatus appellauit ad sacrum Cõsilium, & causa grauaminis erat, quia pendente causa super absolutione à iuramento, prout in promptu apparebat de dicta litis pendentia, non poterat magna curia Vicariæ super periurio procedere, quia illa causa est præiudicialis ad istam, p ea, quæ fuerũt allegata in proxima præcedenti decisione. ¶ In contrarium dicebatur, quòd dictus debitor nimium se arctauit, quia tempore quo ipse impetrauit citationem super absolutione à iuramento, non erat nisi

vnus dies de termino ad soluendum. Ideo non potuit impetrasse dictam citationem, ad effectum impediendi solutionem faciendam in termino, quia perinde est, acsi post terminum solutionis. Et sic postquam incidit in periurium, petijsset absolutionem à iuramento, vt tenet Ioann. And. & domi. Anto. But. & Abbas. Sicu. in c. debitores. de iureiur. & domi. Abba. in cap. j. eod. titu. de iureiur. super ru
2 bri. † Et fuit facta fides in sacro Consilio, ꝙ in curia ecclesiastica Neapolitana non conceditur citatio super absolutione à iuramento, nisi ad minus supersint viginti dies terminis solutionis pecuniæ, & si per inaduertentiam conceditur citatio, non operatur suum effectum, & fuerunt examinati practicantes super ista obseruantia. Et sic fuit conclusum, ꝙ non obstante dicta peruentione & litis pendentia magna curia Vicariæ potuit procedere ad dictam condemnatio-
3 nem: † quia iniusta causa non excusat à pœna contumaciæ, sed debet esse iusta causa, vt notatur in l. properandum. §. sin autem C. de iudi. & in l. qui solidum. §. j. ff. de legat. ij. in authen. de iudi. §. oportet. & notatur in c. finē litibus. de do. & contuma. & firmat Alexand. in secundo vol. consil. cxviij. iij. colum. versicul. circa tertiam dubitationem. Bene tamen quęlibet causa etiam iniusta excusat in criminalibus à dolo: vt notatur in l. ij. & ibi per Ange. C. de plagi. & in l. igitur. ff. de li. causa. & sic dicta causa fuit remissa ad dictam magnam curiam Vicariæ, vt dictos contumaces admittat ad compositionē iuxta morem dictæ curiæ.

DECISIO XXXII.

De iudice pronuntiante super successiuo eius, quod principaliter agitur.

SVMMARIVM.

1 Iudex specialis an possit pronuntiare vltra petita sine reconuentione.
2 Exceptio restituendi pignoris soluto debito inest contra agentem ad debitum.
3 Iudex ex officio potest condemnare ad restitutionem pignoris soluto debito.
4 Iudex an possit sententiam dicere super successiuo eius, quod petitur principaliter.

QVIDAM Florentinus egit coram iudice Iudæorum deputato per regem in causis Hebræorum contra quendam Iudæum petēdo ab eo cer-
1 tum debitum. † Et quia ex processu apparebat, ꝙ dictus Florentinus pro dicto debito habuit certas petias pāni in pignus, fuit cōdemnatus dictus Iudęus ad soluēdū dicto Florē. debitum petitū: & dictus Florētinus fuit condemnatus ad restituendū pignora, iuxta no. in l. itē. §. qui paratus. & ibi Bar. ff. qui po. in pig. hab. & no. in l. postquàm. ff. de pact. ¶ Pro parte dicti Florentini fuit appellatū in sacro cōsilio, & dicebat ꝙ dicta sñia debet
2 reuocari. ¶ Primo, † q̄a iudex Iudæorū nullam hēt iurisdictionē in ipsum Florentinū: nec ipse Florentinus fuit reconuentus, & sic iudex sñiauit vltra petita. Et consequenter sñia non debet valere, per iura vulgaria in l. ij. C. com. diui. in l. vinū. ff. si cer. pe. c. licet Hely. de Simo. ¶ In cōtrariū dicebatur, quia agenti petendo debitum, huic actioni de sui natura inest exceptio, vt restituat pignus soluto sibi debito, vt dicit tex. in l. debitor. §. ij.
3 ff. de pig. act. † & sic iudex ex officio potuit cōdemnare ad restitutionem pign. soluto sibi debito, ꝑ doctrinam Bar. in l. eū q̄ ita. §. qui ita. ff. de verb. obli. & ideo dicebat Io. de Ana. d. c. li
4 cet Hely. vlt. char. † ꝙ iudex pōt pronunciare super successiuo eius, quod

principaliter petit, vt est text. in c. cō stitutus. de relig. do. & idē dicit Bal. in l. fi. in j. col. de fideicō. & in ꝓprijs terminis voluit Bal. in l. cùm eorū. C. de sentē. & interlo. omnium iudicū. Et sic fuit votatum sacrum Consiliū, ꝗ bene fuit iudicatum per dictum iudicem Iudæorum.

Decisio XXXIII.

De examinatione testium producendorum post publicationem in causa.

Summarium.

1 Clausula saluo iure impertinētium & non admittendorū, quid operet. Aequalitas in iudicijs seruanda.

2 Probare per testes post publicationem in causa non licet contraria articulis partis aduersæ.

3 Articulorū copia in Regio Cōsilio non datur ante publicationē in cā.

4 Testium examinatio post publicationē, si testes sunt nulliter recepti, fieri potest.

Testes examinantur ad concomitātiam scripturæ post didicita testificata.

Articulus contrarius an admittatur post didicita testificata, & quando.

5 Vsuræ quando per indirectum palliantur, votum cōsiliarij nutrit peccatum mortale.

Votum mercatorum ad palliandum vsuras, non est attendendum.

Scriptura non debet se extendere ad incognita.

6 Sententia expertorum in arte nunquam transit in rem iudicatam, & potest retractari.

7 Iudex non data copia articulorū decernens articulū fore pertinentem, quē pars post publicationē dicit impertinētem: an debeat illū reijcere.

8 Clausula saluo iure impertinentiū &c. quandoque ponitur ad obturādum ora loquentium.

Postquam fuit iudicatum, 1 † ꝗ saluo iure impertinentiū &c. Admittatur articulus in cā Alexādri Veneti, pro parte Frācisci de Palmerio. post publicationē petitur, ꝗ ex quo ipse staba t sub confidentia voti mercatorum votantium, ꝗ mandatarius non tenetur dicere, cui sit facta solutio vsurarū, & ideo aliter non curauit probare de dicta consuetudine mercatorū: credens ēt ꝗ articulus de consuetudine cōtraria articulata p Alex. non fuisset admissus per sacrum Consilium tanquā impertinens: eò quia erat contra votū dictorū mercatorū. Ideo in præsentiarū vidēs dictus Frāciscus dictū articulū & probationes & decretū sacri Consilij: per qđ articuli fuerūt admissi saluo iure impertinentiū, ꝗ similiter admittatur articulus præsentandus per dictū Francisū super dicta contraria consuetudine ad cōcomitantiā voti dictorū mercatorū, & contentatur ꝗ habeatur in isto articulo ea rō, quę de iure habenda ē, vt seruetur ęqualitas in iudicijs, vt in l. fi. C. de fru. & lit. expen. ¶ † 2 Aliquibus dñis videbatur, ꝗ nō licebat dicto Francisco post publicatū in cā probare per testes: vt in c. cum venisset. de testibus. & maximè de direct. contraria, per regulā in auth. atqui semel. C. de proba. & c. fraternitatis. de testi. cū concor. Alij vt domi. Ant. de Alex. Viceprotonotarius dicebat, ꝗ dictus articulus debebat admitti, & testes super eo examinari. non obstāte publicatione: & ꝗ didicita sunt testificata. ¶ Mouebatur ex eo, quia illi articuli Alex. videlicet ꝗ est consuetudo mercatorū, ꝗ mandatarius debeat ostendere, cui soluit vsuras, fuit impertinens, ex quo erat contra iudiciū mercatorū expertorum factū ante litē contestatā: de quo quidem articulo ipse Franciscus nō potuit habere notitiā, nisi post didicita testifica-

3 ta: † quia in sacro Regio consilio nõ datur copia articulorũ ante publicationẽ in cã. Et sic non potest imputari Frãcisco, ꝙ cõsentit, ꝙ dictus Ale. examinari fecit super articulo contrario voto mercatorũ: ergo poterit dictus Frãciscus postea opponere, ꝙ dicta testiũ deponentiũ cõtra votum mercatorũ non valent, per ea q̃ not. Bart. in l. si duo patroni. §. idẽ Iulianus. ff. de iureiur secus si posset parti aliquid imputari, secũdum Bar. ibi: ergo si illi testes de iure non valent, & ꝓ prius pronũtiatũ fuit, ꝙ habeatur de eis ea rõ, quæ de iure habẽda est, ita similiter licere debet dicto Francisco de Palmerio ad concomitantiã voti mercatorũ examinare testes: & de eis habeatur ea rõ, quæ de iure habenda est, non obstante publicatiõe, ꝑ Cle. testiũ. de testi.

4 † vbi qñ testes sunt nulliter recepti, post publicatio nẽ, põt fieri examinatio testiũ. ¶ Itẽ quia testes, quos petit examinari dictus Franciscus, sunt ad cõcomitãtiã scripturæ, in qua sunt vota mercatorũ: & non tũc obstante publicatione possunt testes recipi: vt habet in c. series. de testi. ¶ Itẽ quia post didicita testificata admittitur articulus cõtrarius, qñ articulus nõ fuit bene specificatus: vel qñ de probatione cõtraria nõ potuit pars instrui ante publicationẽ: vt i c. ex tenore. de testi. ¶ Ego dicebã, ꝙ ista examinatio cũ dicta reseruatione de iure fieri non pt. ¶ Nec obstãt limitationes datæ ꝑ dñm Vicepròtonotariũ ad regulam capituli, fraternitatis. quia articulus Ale. non est impertinens, licet sit contra votũ mercatorũ, eò quia sup dicto voto sacrum Consiliũ nõ potest se fundare:

5 † quia illud votũ est nutritiuũ peccati mortalis: quia per indirectũ palliãtur vsuræ. ¶ Secundò quia illud votũ ad aliũ finẽ fuit receptum q̃ vt diffiniret articulũ, de quo contẽditur, vt retulit d. And. Mariconda commissarius causæ: & sic non debet extẽdi ad incognita. l. tres fratres. ff. de pact. cũ si. ¶ Tertiò quia illud votũ mercatorũ nunquã transit in rẽ iudicatã, qa põt dici, ꝙ sit sñia expertorũ. vt not. doct. in c. proposuisti. de proba & in c. fi. de frigi. & malefi. & no. Philipp. de Cor. in c. cum cessante. & in c. inti

6 masti. de appellationibus, † vbi quandoque sñia expertorũ põt retractari. ¶ Et sic articulus Alex. non dr impertinens: eò ꝙ est contra votũ mercatorũ. ¶ Nec est verũ cum reuerentia, ꝙ Franciscus non habuit notitiã añ publicationẽ de articulo ipsius Alex. super contraria cõsuetudine prædicta. ¶ Quia clarè patet, ꝙ dictus Franciscus habuit notitiã añ publicationẽ dicti articuli Alex. quia super dicto articulo; ipse Frãciscus fuit examinatus, vt principalis: & sic põt Frãcisco imputari, quare in termino dato ad probandum, non articulauit de dicta consuetudine iuxta votum ipsorum mercatorum: & sic non obstat doctri-

7 na Bar. in d. §. idem Iulianus. ¶ † Bene fateor, ꝙ si iudex non data copia articulorũ, parti decerneret aliquem articulũ, esse pertinentem, & facta publicatione pars dicit, ꝙ est impertinẽs, & in veritate sic est. Tunc ex quo non est, quid possit parti imputari. ꝙ publicatio non nocebit, quin possit dicere, ꝙ reiiciatur articulus cũ probatione super eo facta, nisi processisset post publicationẽ ad aliũ actum, per quẽ videretur renuntiasse tacitè dictæ exceptioni impertinentium, vt per doctrinam Bar. in dicto §. idẽ Iulianus. ¶ Fuit tandẽ conclusum, ꝙ ex quo domini de Consilio secundũ eorũ consciẽtiã dicebant, ꝙ ille articulus Alex. de contraria consuetudine voto mercatorum fuit de iure admis-

8 sus, † & illa clausula, saluo iure impertinentiũ &c. fuit posita potius ad ob-

turandum ora loquētium, q̄ propter aliquòd dubiū,an articuli Ale. essent impertinentes,necne. ¶Et sic fuit votatum,ꝙ nō admittatur examinatio testium producendorum pro parte dicti Francisci,ad probandum cōtrariam consuetudinem articulatam & probatam per dictum Alex.licet probatio facienda per dictum Franciscū esset ad cōcomitantiā voti mercatorum:& in hoc postea consentit Viceprotonotarius, propter dictam testificationem dominorum de Consilio.

ADDITIO.

De productione,examinatione,& repetitione testium post didicita testificata, & conclusam causam, vide Petrum de Anch. cons.ccxxiij.nu.1. Et Stepha.Betran. parte.j.consil.clj. nu.1. & parte ij.consi.clx.nume.1.& consi.cclxvj.Et possunt de nouo examinari attestationibus perditis. Hippoly.de Marsi.in rubri.C.de probat. nu.339.itē in causa criminali. idē in l.j.§.fi.nu.iiij.ff.de quæsti. & in practica.§.sequens. nume.2.& viij.item in cā hæresis.idē ibidem. item testes de nouo reperti post conclusionem & tempus probatorium. Idē in sing. ccxcvij.incip.testes.& in rubri.C.de proba.nu.16.item in causa matrimoniali, si producens iuret non subornasse. idem in singu.cxxviij. item ex eisdem capitalis iusta causa iudicem mouente idem in d.rub.C.de prob. nu.38.vbi ponit alios duos casus. itē super circunstantijs oportunis ad instantiam partis aduersæ.Bertran.parte j.consi.xlviij.nu.16.

DECISIO XXXIIII.

De æstimatione habitationis ad uitam propter uenditionē rei obligatæ.

SVMMARIVM.

1 Aestimatio habitationis ad vitam cum tractatur de domo vendenda, qualiter facienda.

Alimenta relicta æstimantur ad triginta annos uitæ, si alimentarius ē infra illam ætatem.

Intellectus ad l.hæreditatum.ff. ad legem Falcidiam.3.

3 Cautio inæstimata habitatione debet præstari,quòd soluatur plus, si plus viuat.

PATER quidam vltra dotem, quam debuit genero suo,promisit ei dare habitationem in domo sua,vita dicti sui generi durāte,& proinde obligauit oīa bona sua: mortuo dicto patre eius hæres pro suis necessitatibus voluit vendere dictā domum, in qua gener hēt habitationē vt s̄.ꝙ fieri non pt eo inuito. Sed dictus gener obtulit,ꝙ si dictus hæres voluerit sibi soluere æstimationē dictæ habitationis,contentatur, ꝙ dictam domū
1 vēdat.¶† Fuit dubitatū in sacro Cōsilio, qualiter fiat æstimatio habitationis ad vitā.Dicebat do.And. Maricōda relator dictæ causę,ꝙ dicta æstimatio habitationis potent æstimari, sicut æstimanť alimētą relicta,vt æstimētur,ꝙ triginta annis viuat ille,cui relicta sunt alimēta,si est ĩ.istā ætatē xxx.annorū:vt dicit tex.sing.scđum Doc.ibi.in l.hæreditatū.ff.ad legem Fal.Ita similiter dicēdū esse putauit qñ ꝓmissa fuit habitatio dom⁹ ad uitā:& ille cui facta fuit dicta ꝓmissio, erat tūc ætatis xxv.annorū.& sic p̄sumitur quinq; annis viuere, & sic hæres teneť p̄stare p̄sionē vnius similis domus ꝓ quinq; annis.verùm si plus viueret ille gener,teneńť hæredes ad p̄stādū pensionē similē,pro illo tpe, quo viuet ipse gener:vt dicunt gl.&
2 Doc.in d.l.hæreditatū.¶ † Ego dicebā,ꝙ d.l.hæreditatū.hēt locum in legato & vltima dispositione. Sed ĩ donatione inter viuos. & sic in contractu nō fit æstimatio,iuxta dictā legē hæreditatū.eò quia habem⁹ tex. ex-

pressum in l. si quis argentum. in §. sinauté donator. C. de dona. vbi dicitur, in redditibus auté in quindecim annis æstimationem pstet. Et sic cú sumus in cótractu inter viuos, debet fieri dicta æstimatio habitationis ꝓ annis xv. Et sic communi voto fuerunt condemnati dicti hæredes pro æstimatione dictæ habitationis ad vitam ꝓ annis xv. ad rõné Tarenorum duodecim ꝓ pensione cuiuslibet anni dictorum quindecim annorum, 3 †& ꝙ pstet cautio, si plus viueret, soluat illud plus, vt dicit Alex. in d. l. hæreditatum. in fi. licet ibi dicat, ꝙ d. lex habet locú in transactione alimentorum ad vitá. Et sic extendit ipsam ad contractum inter viuos, & nõ facit mentionem de dicta l. si quis argentum.

DECISIO XXXV.

De liquidatione bonorũ super iudicio petitionis hæreditatis, & de concessione beneficiorum in illa.

SVMMARIVM.

1 Forma qualis seruanda in actione petitionis hæreditatis.

2 Beneficium primum & secundum non conceditur in causa liquidationis post sententiam, si ante sententiá fuit concessum.

3 Restitutio in integrum non conceditur post sententiam super liquidatione facienda.

Specificatio bonorum in petitione hæreditatis si facta sit, & sententia condẽnat salua liquidatione, liquidatio ex ꝓbationibus factis fieri debet, & non fiendis etiam per viam restitutionis in integrum.

4 Liquidatio dr̃ causa accessoria ad causam petitionis hæreditatis.

Principale regulat accessorium.

Principali extĩcto petũt depẽdẽtia.

1 SI †actum fuit petitione hæreditatis iuxta formá traditam per Barto. & doct. in l. j. ff. de eden. & sic generaliter sunt petita bona hæreditatis, & postea in articu. particulariter actor articulauit res particulares dictæ hæreditatis, & multos testes examinauit. Facta publicatione in causa, cõuẽtus, quia erat mulier, petjit primum bñficium, & demum secundũ beneficium: & concessa fuerunt: & demum per sacrum Cõsilium lata fuit sententia contra dictam mulieré cõuentam, quia actor fuit pronunciatus hęres defuncti: & ipse reus fuit condemnatus ad restitutionem bonorum dictę hæreditatis liquidando rum tpe executionis dictæ sñię: vt in l. j. in Glo. ff. de edendo. iuxta practicam tex. in l. defensionis. C. de iure fisci. lib. x & in l. ij. C. de senté. quæ si ne certa quantitate. & ibi p Bar & in l. j in fi. ff. de leg. ij. & in l. ij. C. de fructi. & lit. expens. Ad instantiá actoris petitur, ꝙ ꝓcedaẽ sup liquidatione, & citata parte p commissariũ causæ, fuit datus terminus ad ꝓbandũ incũbentia: & facta publicatione, dicta cõuenta petit primũ bñficiũ sup ipsa liquidatione, vtrũ debeat cócedi. Vi-
2 debaẽ, ꝙ sic, † quia causa sup liquidatione bonorum est noua causa, quia primũ iudiciũ fuit generale, & istud est particulare, ꝙrequirit aliá sñiam. ¶Sed in contrarium fuit p oẽs votatũ, s. ꝙ cá liquidationis [a] est eadé causa cum prima petitionis hæreditatis, & ideo si in firmo ꝓcessu fuerunt cõcessa bñficia, non põt concedi tertiũ bñficiũ sup liquidatione: quia duo tãtum bñficia cõceduñ in cá. secundũ And. de Iser. in constit. Regni, obscu-
3 ritate. ¶†Item fuit conclusum, ꝙ ex quo in causa petitionis hæreditatis fuit facta specificatio bonorum hęreditatis, & fuerũt testes examinati, ꝙ dicta liquidatio reseruata debet fieri ex ꝓcessu iam formato, & non p te-

stium examinationes de nouo ꝓducendorũ sup bonis iam specificatis & declaratis, vt cesset timor subornationis testium. ¶ Et hoc in ꝓprijs terminis firmat Goffr. de libe. in ti. de peti. hæredi. Et sic fuit conclusum, ꝙ sup liquidatione bonorũ cõtenta in sententia obstat regula c. fraternitatis. de testi. cũ concor. nec etiã super liquidatione cõceduntur bñficia, si in principali instantia sunt concessa. Quia liquidatio bonorũ dicit̃ accessoria ad cãm petitionis hæreditatis,
4 † & principale regulat accessoriũ: vt in l. si vnus. §. fi. ff. de pact. secundum Bal. in l. si plures. penul. col. C. de cõditio. inser. & si in cã principali non poterat concedi tertium bñficiũ, minimè in eo quod dependet à causa principali, ꝑ id quod dicit Bal. in c. j. de vasal. decrepitæ ætatis. v bi extincto principali, pereunt dependentia.

a LIQVIDATIONIS. In causa liquidationis non conceditꝰ beneficium, si fuit concessum in cã principali. idem infrà in decisio. 114.

DECISIO XXXVI.

De iuraméti suppletorii delatione in semiplena probatione nõ obstante periurio.

SVMMARIVM.

1 Actori semiplenè ꝓbanti, an deferẽdum iuramentum suppletorium, si reus ꝓbet piurium illius, & quod delusit creditores.
Materia l. admonendi. & l. in bonæ fidei. ff. &. C. de iureiur. tractatur.
2 Debitor in termino cum iuramẽto non soluens, fit periurus.
Pars non põt remittere periurium iam incursum.
Iuramẽtũ piuro non defendendũ.
3 Periurare de facili ꝓsumiꝰ propter malam vitam de pr̃terito.
Periurus quo casu possit petere absolutionem à iuramento.
Periurus dici non põt, qui satisfecit, confessus est, & pœnituit.
4 Peccator, ꝓbando, ꝙ pœnituit, vltrà non dicitꝰ peccator.
5 Mala fama de pteriito non denigrat quẽ nũc existẽtẽ bonæ æstimationis.
Infamia irrogata ꝑ sententiam, non tollitur ꝑ pœnitentiam.

1 FVIT † Dubitatum, vtrum actori, qui ꝓbauit semiplenè, et per alias coniecturas, sit deferendum iuramentũ suppletorium, si ꝓbetur ꝑ reũ, ꝙ ipse fefellit suos creditores, et incidit ꝑpea in piurium. Et ꝑ parte actoris fuit ꝓbatum, ꝙ ante ptẽ litem motã ipse concordauit oẽs suos creditores, postquam fefellit. Videbatꝰ dicendũ prima fronte, ꝙ non possit ei deferri iuramentum suppletoriũ. iuxta notata in c. admonendi. ff. de
2 iureiurand. † quia non soluendo debitor in tpe ꝓmisso cum iuramento fuit piurus, vt notatur in c. debitores. de iureiuran. & quãquam postq̃ incidit in piurium soluit creditori, non ꝑpea ipse debitor est absolutus à piurio, quia pars non põt remittere periurium iam incursum, secũdũ Bal. in authen. ꝙ eis. C. de nupt. & Bart. in l. Labeo. ff. de iureiuran. Et ꝑ iuro non est deferendũ iuramentũ: vt in c. paruuli. de consecratio. dist. iiij. & notant docto. in l. in bonæ fidei. C. de iureiuran. Ergo non po-
3 test sibi deferri iuramentum: † quia propter malam vitam de præterito præsumitur de facili periurare: vt dicit Bald. in l. quæ sub conditione. ff. de conditio. institu. ¶ In contrarium dicebatur, quòd licet iste actor incidit in periurium, in non satisfaciendo debitum iuratũ suis creditoribus in tempore, tamen noluit persistere in peccato, sed satisfecit, & postea confessus est sua peccata, & fuit absolutus à periurio, quo casu periurus potest petere absolutionem: vt

dicit dominus Abbas in capit.j.vij. col.de iureiur. Et sic cũ fuit absolutus à sacerdote, cui cõfessus fuit sua peccata,& de satisfactione facta creditoribus plenè constat, non potest
4 dici piurus†quia peccator ꝓbando, ꝙ pœnituit,non dicit vlterius peccator.l.distin.c.ferrum.de consecratio. dist.iij.;c.ij. de rescrip.ca. eam te.de testibus.ca.testimonium. not. Ioan. Angel.in regula semel malus. in vj. bene facit ad hoc ꝙ not.Bal.in l.j.in
5 fi.C.locati.†ꝙ si aliquando quis fuit
a malæ famæ [a] & nunc est bonæ famæ, macula ꝑterita nunc non existẽs nõ denominat quem maculatum.alleg. ff de ædi.edict.l.j. §.fi. fallit de infamia,quæ orit per siniam: vt dicit Bal. in d.l.j.in fin.fuit ergo ꝑ maiorẽ partem dominorũ votatũ,ꝙ dicto Paulo Ferrando det iuramẽtum suppletorium , & sic fuit iudicatum ꝑ magnam curiam Vicariæ,& postea fuit confirmatum ꝑ sacrum Cõsilium.

ADDITIO.

[f] De hoc iuramẽto in supplementũ plenioris ꝓbationis loquit Petr. de Ancha. cons. ccxxvij. nu.8. & D de Chassaneo.in cõs.xxxvj.nume.3. Et Stepha.Bertran. parte j. cons.ij. nu. 8. & cons. cxxvij. nu.1.& cõs.ccliij. nu.j.& parte ij.cons xiiij. nu.iiij. Et ex operibus Hyppoly.de Marsil.colligunt quidã casus,in quibus nõ defert ad supplendam ꝓbationẽ . Primus, qñ nõ est verisimile id sup quo iurat,vt ipse expresse tenet.C.de ꝓba.nu.cvj.Secũdus, non defertur ei quem verisimile est deierare.in l. penul.nu. lxxij. ff. de quæstio. Tertius Vsurario,i l.maritus.n.50.ff.de quæs. Quartus illi qui aliàs falsum iurauit, in d.l. nu. 36. Quintus in matrimonialibus , nec etiam in bñficialibus, in d.l.nu.xiij. Sextus ei qui semiplenè ꝓbauit, & veritatẽ scire nõ põt. in d.l.nu. 7 . Septimus sup insolitis in l.de minore.in princ. ff. de quæst. Octauus in causis criminalibus , etiã in causa criminali ciuiliter intentata. in d.l. de minore.§.tormenta. nu. 2. & l.j.nu. lxxxij. C.ad legem Corn. de sic.& in practica.§.postquam.nu. 2 . & in singular. dcxxxv. memorię. Nonus vigore vnius testis deponentis non verisimile.in l.j.in princi.nu. 35.ff. de quæstio.Decimus in cã præscriptionis tãquàm odiosa.in singu. cccccxxxv.incipiẽ.memorię teneo. Vndecimus in causis ꝑiudicij, maximè in dicto singula. Duodecimus in spurio,qui semiplenè ꝓbauit.in singula.cclxxiij.incipiẽt.notissimũ.Decimustertius , qñ ꝓbatio semiplena ꝓbat ꝑsumptiuè & non necessario, vel qñ per ꝑsumptionem elidit contrarium. singula.lxxxiij. inci. in ore vulgi. Decimusquartus,qñ præsumptio est contra ꝓbantem ꝑ vnum testem.in sing.ccccl j.inci.Decreui.Ad de Decimumquintum reo semiplenè ꝓbante,& actore plenè probante. Stepha. Bertrandi, parte j. consi. xxvij. nume.5.

a MALAE famæ. Si quis olim fuit malæ famæ,& nunc bonæ,macula ꝑterita nihil ei obest, cũ ex ꝑterito non ꝑsumat de ꝑsenti.ita Bart.in l.in confirmando. ff. de cõfirma.tut. vbi dicit,ꝙ talis ꝑsumptio , ꝙ semel malus,non est de necessitate:quia nõ sequit olim fuit talis, ergo ita & hodie ꝑsumat talis : vt plenè nota. per Alex.in consi.47.col.5.in j.vol.& cõsil. lxxij.in fin.eod.primo vol.& Iaso.in l. si prius.colu.xiiij. ff.de noui ope.nunciatio.Thomas Bramaticus.

DECISIO XXXVII.

De restitutione in integrum capite ignorantiæ aduersus prę̃scriptionem xxx. uel xl. annorum. Et de extensione pręcarii ad bona futura.

SVMMARIVM.

1 Restitutio in integrum an conceden da aduersus psumptionem xxx.ann. ex capite ignorantiæ.
Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur contra pscriptionē decem annorum inter psentes, & viginti inter absentes.
Ignorantia an psumat in illo, qui in ius alterius succedit.
3 Præcarium an se extendat ad bona futura.
Precarium nullius est effectus, quan do constituens non possidebat.
4 Obligatus possidere bona futura pcario à creditore, auimū mutare nequit ī acquisitiōe bonorū futurorū.
5 Creditori agenti hypothecaria contra tertios possessores, an sufficiat pbare rem fuisse penes debitorem cū simplici allegatione dominij.
6 Vxor mortuo viro & supstite filio, vsumfructum antiphat tm̄ lucratur, qui mortua vxore consolidaē pprie tati ad vtilitatem liberorum, vt liberorum, non autem ut hæredum.
7 Opīonū diuersitas ab expēsis excusat

QVAEDAM Altruda cōtraxit matrimonium cum Ioanne de Thelesio, et contemplatione matrimonij dictus Ioannes confessus fuit recepisse p dote dictæ suæ vxoris vncias tredecim, et fecit ei antiphatum p medietate dotium pdictarum, et pmisit restituere dictas dotes in casu soluti matrimonij dictæ Altrudæ et eius hæredibus in forma secundū consuetudinem ciuitatis Neapoli. Et pinde dictus maritus obligauit omnia bona sua psentia et futura etc. Constituendo se pcario nomine tenere et possidere, et renunciauit, et iurauit, put continetē in quodam publico instrumento dotali. Demum ex dicto matrimonio natus est psbyter Antonius Mazuccus, et constāte ma trimonio dictus Ioānes vir emit quā dam domū iuxta suos fines, ipsamq; tenuit, et possedit. Posteà dictus Ioānes dictam domum emptam vēdidit p vncijs quinq; A. de Raymo. Postea idem A. de Raymo, vendidit domino Nicolao de Ritijs genitori domini Michaelis conuenti. Ita quòd à tempore venditionis factæ p Ioannem de Thelesio, sunt transacti anni quinquaginta. Tandem soluitur matrimonium p mortem Ioannis virī superstite Altruda vxore debente consequi dotes: quæ p annos septē vixit post mortem dicti viri, vt dicūt aliqui testes: posteà moritur Altruda supstite dicto psbytero Antonio eius filio & hærede. Et est aduertendum, ꝙ sunt transacti anni trigīta, ꝙ mortua fuit dicta Altruda. Nunc dictus Antonius vt filius & hæres matris suæ agit absistentia, & appretio sup dicta domo contra dominū Michaelem pximiorem p dictis dotibus & antiphato. Dominus Michael post laudationem auctorem sę defendit vigore pscriptionis, nedum lōgi, sed lōgissimi tpis, cū titulo & bonafide. ¶ In contrarium replicaē, ꝙ dicta pscriptio non obstat: quia dictus Antonius filius & hęres matris suę fuit impeditus impedimento ignorātiæ, eò quia non habuit instrm̄ dotale: quod nouiter ad eius notitiam in suo posse venit: nec etiam habuit notitiam ꝙ dicta domus fuisset paterna, & sic aduersus dictam pscriptionem petebat in articulis restitutionem in integrum pp dictam ignorātiā. ¶ Fuit in sacro Consilio de pluribus dubitatum. †Et primò vtrū aduersus præscriptionem xxx.ann. cum titu. & bonafide daretur ipsi actori restitutio in integrum ppter dictam ignorantiam. ¶ Et dubium faciebat, ꝙ nō debet cōcedi dicta restitutio ex capite ignorātię p doctrinā Ang in l. sicut. C. de psc. xxx. vel xl. an. q. dicit, ꝙ cō 1

tra præſcriptionem longiſſimi temporis nõ datur reſtitutio in integrũ ex capite ignorãtiæ,ſecus cõtra prę-ſcriptionẽ decẽ anno. inter præſentes. & viginti inter abſentes de qua loquitur l.j.C.ſi aduerſus cred.& refert Alex.de Imo.in ij.vol.conſi.clj. circa finẽ,quod incipit,viſo themate ſupradicto.& idẽ Alex.in eodẽ volu. conſi.clxij.in iij.col.verſic.& nõ debet concedi. Idẽ tenet Bal.in l.j.C. qui admitti.& Petr. de Anch.in cõſ. clxix.ꝙ incipit,contra iſtos litigatores. ¶ Sed contrariã opinionẽ tenet Bart.in l.j.§.ſi quis autẽ.ff.de itine. actuq; priuato.& in l cùm filius.§.in hac.ff.de verb.oblig. & in dictis locis Alex.de Imol.poſt multas allegationes dicit, ꝙ iſta eſt cõmunis opinio.¶Idem concludit ſimiliter poſt multas allegatiões do.Fely.poſt Abbatem Siculũ in c.vigilanti. de præſcrip.Idem Abbas,in capi.iij.eod.ti. & Ioan.de Imol.in c.fin.in x.charta, eod.tit. hanc opinionẽ etiã ſecutus fuit Alex.in ij.volu. conſil.clxxiij.incipiente,viſo themate ſupraſcripto. vbi reſpondit oĩbus obiectis in contrarium,quæ allegabant in d.conſil. clj. & ſic videt reprobare opinionẽ poſitã in dicto conſil.clj.& ſecundũ iſtam cõmunem opinionem conſuluit idem Alex.in primo volu.conſil. lxxj.& in eod.volu.conſi.lxxxiiij.ꝙ in ſecundo volum. conſil.iiij.& conſilio xiiij.& conſi.xxxix.& in iij.vol. conſil.viij.in vij.colum.& in conſil. lxix.iiij.col.& in quarto volu.conſi. lxiij.in v.colu.& in quinto vol.conſil.iij.circa fin.& in conſi.cxvj. prima colum.& in conſil. lxxxj.& in cõſil.xcviij.in fi.¶Fuit ergo viſum omnibus dominis iſtã fuiſſe cõmunem opinionem,ꝙ tam aduerſus præſcriptionẽ decem vel.xx.annor. cum titulo & bonafide, quàm contra & aduerſus præſcriptionem triginta vel quadraginta annor. detur reſtitutio

2 in integrũ ex capite ignorãtiæ:†putã quia eſt hæres.& ſuccedit in ius alterius,quò caſu præſumitur ignorãtia, per regulam iuris, qui in ius alterius ſuccedit.lib.vj.cum cõcord.niſi probaretur de ſcientia,tantò magis ꝙ in caſu de quo quæritur, quando dictũ inſtrumentũ dotale deuenit in notitiam dicti hæredis,fuit receptum cũ ſolẽnitate,de qua in pragmatica Regis Ferdinãdi primi ſub rubrica prima,de nouo repertis.¶

3 † Fuit ſecundò dubitatum,ex quo dictus Ioãnes de Theletio nõ poſſidebat tpe obligationis,quando recipit dotes ſupra dictam domũ.Vtrũ præcarium poſitum in inſtrumẽto dotali, extẽdatur ad ipſam domũ poſtea emptã.¶Videbatur prima facie,quòd nõ: quia prẽcarium non operat effectũ ſuum ,qñ conſtituens nõ poſſidebat ipſam rẽ: vt voluit gloſ.& Ang.in l.ij.C.de acquirenda poſſeſſione. & Angel.in l. quædã mulier.ff.de rei vẽdicatione. Et ibi etiã per Barto.& per eundem in l.j.ff.quãdo liceat ab emptione diſcedere.& do.Ant.de But.in c.cũ veniſſent.de reſtitut.ſpol. Et in repetitione capituli finalis, in xvj.colũ.de cauſa poſſeſſionis & proprietatis. & faciunt pro iſta parte ea quæ allegat Alex.de Imol.in l.poſſideri.§.incertum.ff.de acquir.poſſ.¶ Sed in cõtrarium eſt veritas in caſu,de quo quæritur,quia ex quo dictus Ioannes debitor obligauit omnia bona ſua præſentia & futura,conſtituit etiã precario noĩe ſe tenere bona futura,

4 †non poteſt , quãdo acquirit bona futura, mutare animũ , ex quo eſt obligatus ratione contractus præcedẽtis poſſidere bona futura precario nomine creditoris;per l.fi.C.quæ res pignor. oblig.poſſ.& l.quamuis de precario. ¶Hanc partẽ ſequitur Alex.de Imo. in d.l.poſſideri.§.incertam. & Iaco-

bus Butrigarius ita tenet in dicta lege fin.& idem Sali.ibi.& Bart. in consilio, punctus talis est.& Ange.in disputatione sua incipiente in refulgenti palatio.& in consil.suo lxviij.incipiente,visis instrumētis prædictis. & Bal.in l.si quis argentum.§.sed & si quis.C.de donat.Ang.in l.j.in princ. ff.de pignoribus. Ioannes de Imo.& Ludouicus in lege, stipulatio hoc modo concepta,de verb. oblig.ibi allegat dictam l.quamuis. vbi dicitur, quòd si constituo precario nomine tenere ancillam,extenditur etiam ad partum ex ea nasciturum. Ergo precarium extenditur ad bona futura. ¶Et respondet Alex.in d.§.incertā. ad iura & rationes in contrariū.¶ Et sic fuit pariter votatū & conclusum per omnes doctores sacri Consilij.

5 ¶Fuit†etiam tertiò dubitatū,vtrum

a agenti hypothecaria [a] contra tertios possessores, sufficiat actori probasse possessionem rei obligatæ in genere fuisse penes debitorē,allegato solùm eius dominio & nō probato, vel debeat de necessitate probari de dominio vel quasi,ipsius possessionis dictæ domus.¶Fuit conclusum, quantùm ad casum istū,ꝙ ex quo tertius possessor habet causas per medias personas illorū de Raymo, qui emit ab illo Ioanne debitore, quòd sufficiat actori probasse possessionē dictæ domus fuisse penes ipsum Ioānem debitorē cum allegatione dominij seu quasi : & sic sufficit ꝓbare quod fuit de bonis & in bonis dicti Ioannis. hanc opinionē tenet Barto. in l.rem alienam.ff.de pignora.actio. & idem Barto.post Cynum & Baldum in lege, cùm res.C.si res aliena pignori data sit. Idem tenet Salyc. in lege, certi iuris.C.locati. Bal.in l.etiā.C. de executione rei iudicatæ. Florianus de sancto Petro in l.ante oīa.ff. de probationibus. & voluit Alex.de Imol. in ij. volum.in consil.cxcviij. in j.colum.& ista dubia fuerunt examinata quò ad dotem.

6 † Quò vero ad antiphatum,res est clara, ꝙ vxor mortua viro nō lucratur antiphatū, nisi quò ad vsumfructum superstite filio tam de iure quàm de consuetudine ciuitatis Neapoli.¶Et ille vsusfructus vxoris per mortē eius consolidatur proprietati, & sic venit ad filios mariti etiā ꝙ non sint hæredes mariti,vt dicit in cōsuetudine Neapolitana, quæ incipit, quartam autē de iure quartæ. in verbo,fructus.circa finē glo.& est tex.in l.fœminę.C. de secūdis nuptijs.& in auth.hæres. eo.tit & illud quod dicit glo.Neap. ꝙ antiphatum consolidatur hæredibus viri,intelligitur de liberis etiam ꝙ non sint hæredes per dicta iura.Et sic iste presbyter Antonius non pōt, vt hæres matris petere dictum antiphatum constitutum, per patrem in eius bonis,etiā super ista domo alienata per patrem.¶Fuit ergo consensu omnium doctorum votatum assistentiam esse præstandam super dicta domo pro dictis vncijs tredecim, pro dotibus dictæ Altrudæ,matris dicti præsbyteri Antonij, ab alijs reus conuentus absoluatur. Et breui manu iuxta nouam pragmaticam Regis Ferdinandi primi fiat executio contra auctores laudatos & citatos.

7 †Neutram partem condemnantes in expensis,ex causa, maximè propter diuersitatē opinionum, vt suprà retuli,per ea quæ notātur in l.terminato.C.de fructibus,& litiū expensis. cum concordantijs.

ADDITIO.

Hæc dicto Antiphatū, dicitur donatio propter nuptias, vt Autor exponit j.decisione cclxij. nume. 1.& est lucrum dotis,infrà decisio.ccxcj. nume.2.& vocatur Antipherna Græca voce in l.fi.C.de dona.ante nupt.

quæ apud nos sonat, contra dotem seu dotalitiũ, vt exponunt Doct. id est, illud quod vicissim à marito loco dotis datur Recentiores Pragmatici Augumentum vocant. Sed an sit Latina tota, ab antè & fatum, an tota Græca, ab anti, contra, & phatizo, dico, quasi contra dictum seu respondens, an verò bigena, ab anti Græcè, & fatum Latinè, iudicet candidus lector, si quidem in exemplaribus diuersam cõperimus orthographiam: nescimus, an vitio librariorum, an potius amanuensium. ¶ Porrò super nume. 5. vide, quę dicuntur infrà. decis. cccl xxxiij. R. Frag.

a Hypothecaria. An agenti hypothecaria cõtra tertios possessores sufficiat ꝓbare possessionem rei obligatæ in genere fuisse penes debitorẽ, vide plenè infrà in decis. 383. & in decis. 40. T. Bra.

DECISIO XXXVIII.

De substitutione sub nomine collectiuo filiis facta, & de iuribus matris super bonis filiorum.

SVMMARIVM.

1 Substitutus an excludat matrẽ à legitima filiorũ mortuorũ matre superstite in substitutione, sub nomine collectiuo filijs facta. num. 6.

2 Iura matris in bonis filiorum quæ sint, & qualiter illis succedit.

Mater ad hæreditatẽ primi morientis admittitẽ cum vltimo moriente.

3 Matri competit legitima, qñ excluditur vigore substitutionis fideicõmissariæ.

Substitutio pupillaris expressa excludit matrẽ etiã quò ad legitimã.

Pater quo nomine faciat substitutionem pupillarem.

4 Substitutio fideicõmissaria nõ potest in legitimam fieri filijs.

5 Substitutio vulgaris continens tacitã pupillarẽ, nõ excludit matrẽ.

Substitutio sub nomine collectiuo facta filijs, regulatur secundum institutionem.

Institutio particularis loco legati habet, dato cohærede vniuersali.

1 QVIDAM Testator † instituit duos filios hæredes, & filiã in rẽ certa instituit, ipsisq; sub nomine collectiuo substituit P. moritur testator. Vnus istorũ filiorũ moritur superstitibus matre, fratre & sorore. Demũ moritur iste vltimus frater substitutus. agit contra Bernardinã matrem, & per sententiam sacri Consilij declaratur, ꝙ substitutus debet succedere saluis iurib⁹ matris. Et quæ sunt iura matris. Sacrũ Consilium declarauit, ꝙ præter legitimam quam debet habere super bonis dicti filij vltimò morientis, debet habere tertiã partẽ hæreditatis primi filij morientis, quia ipsa succedit vnà cum fratre postea mortuo & sorore ꝑdicta, iuxta auth. defuncto. C. ad Tertul. substitutus opponit: & dicit, ꝙ mater nõ debet habere legitimã. Quia ipse substitutus solus succedit dictis filijs, virtute dictæ substitutionis. ¶ Quærit, quid

2 iuris. ¶ † Fuit per sacrũ Consiliũ allegatum, ꝙ mater debet succedere illi primo filio morienti vnà cũ altero filio eodemq; fratre & illa sorore, & nõ substitutus, ꝑ d. aut. defuncto quilibet pro tertia parte, & filio vltimo morienti in legitima. per gl. not. in l. qui duos. ff. de reb. dub. & voluit Pau. de Cast. in l. qui duos. ff. de vulgari. & pupillari. vbi Paul. dicit ista verba formalia. §. Aduertendũ tamẽ, quia cum vltimo moriente admittitur etiam mater cõmunis ad hæreditatem primi moriẽtis: & hoc voluit glo. in d. l. per duos: & tunc portionẽ suam tantum transmittit ad substitutum. Ista sunt verba dñi Pauli vbi idem firmat Bart. in d. l. qui duos. de

rebus dubijs.dum dicit,idē putarē,si supereſſet aliquis cognatus vel agnatus &c.Et illā gl.approbat ibi Bar.& no.in l.pe.C.de impu.& alijs ſubſti.
3 †& ſic matri cōpetit legitima,qn̄ excludit vigore ſubſtitutionis,vt no.in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de teſtis.ubi ſubſtitutio fideicō. nō tulit matri legitimā,& firmat Ale.i.iij. vol.cōſ.xvij.in iiij.col. & Io.de Im. in d.c.Raynuti⁹.& Dy.Bar.& Ale.in l.ij.ff.de vulg & pup. ¶ Bene verū ē, ꝙ ſubſtitutio pupillaris expreſſa excludit matrē etiā quò ad legitimā:vt in l.Papi.§.ſed ne Impuberis.ff.de inoff.teſt.& ibi Pau.de Ca. Quia pater, ſubſtitutionē pupillarē nō facit noīe filij,ſed noīe ſuo & rōne patrię 6 ptātis,licet eā faciat ꝓ filio,& dr̄ talis ſubſtitutio teſtm̄ patris, & pr̄ pupilli nō tenebat ad legitimā matri. Ideo expreſſa pupillaris excludit matrē,& de hoc eſt tex.ad literā in c.ſi pater. de teſt.lib.vj.& hoc expreſsè firmat Alex.in j.vol.conſi.xlv.in iij. col.& in iij.vol.cōſi.xij.in j.& in iij. col.Et Ioā.de Imo.in d.c.Raynuti⁹.
4 ¶ †Eſt ēt aduertēdū, ꝙ filijs in legitimā nō pōt fieri ſubſtitutio fideicōmiſſaria,vt dn̄t Bar.& Doc.ī l.j.§.ſi. ff.de vulg.& pup.l.qm̄ in prioribus. C.de inoff.teſt.& in l.cohæred.§.cū filiæ.ff.de vulg. & pup.& in l.cū patronus.ff.de leg.ij.& no. doc.in l.ex tribus.ff.de inoff.teſt.Et pro declaratione dicendū eſt, ꝙ iſte frater vltimus mortuus qui ſucceſſit in hæreditate fratris ſui, ſucceſſit nō ex teſtō patris, ſed vnà cū mr̄e, ꝑ dictā auth. defuncto.vnde nō vr̄ , ꝙ ſubſtitutus in parte primi moriētis ſuccedat,niſi dicti filij eſſent pariter ſubſtitutivn⁹ alteri vt dicit Alex.in iiij. vol.conſi. xiiij.in vij.col Et licet pupillaris expreſſa excludit matrē,vt ſ. dictū eſt.
5 †Tamen vulgaris ſubſtitutio continens tacitā pupillarē nō excludit matrem:vt in l.præcibus.C.de impuberum,& alijs ſubſti.& no.Bar. & doc. in d.l.ij.de vul.& pupil.¶ Eſt etiā aduertendū,ꝙ ſubſtitut⁹ nō pōt ſuccedere illi ſorori particulariter inſtitutæ poſtea defunctæ, & licet ſubſtitutio ſit facta filijs ſub noīe collectiuo, intelligit & regulatur ſecundū inſtitutionē:vt dicit Bar.ī l.ſi.ff.ad Treb. & in l.qui hæredi.§.qui diſcretas.ff. de vul.& pup.& in l.ſi plures.eo.tit. & in l.j.C.de ipuberū.& in l.Lucius. §.pater.ff.ad Treb.cū ergo illa inſtitutio particularis habeat loco legati,ex quo datus eſt cohæres vniuerſalis,vt in l.quoties.C.de hæred.inſti. Et per cōſequēs ſubſtitutio nō pōt trahi ad dictū legatum.¶ †Fuit ergo per oēs Dominos votatū concorditer,ꝙ mr̄,ſoror & frater ſuccedūt primo morięti,quilibet pro tertia parte,per auth.defuncto. & in hæreditate vltimi morientis habeat mater legitimam:quia illa ſubſtitutio nō excludit matrem à legitima vltimi morientis,per ea quæ ſupradicta ſunt,& in hac deciſione decem doctores votauerunt concorditer.

ADDITIO.

De iurib⁹ matris ſuper bonis filiorum,tam ab inteſtato q̄ cōdito teſtō vide abūdè per Pet.de Anch.conſil. ciiij nu.1.& conſi.cclxxviij. nu.1.& cōſi.ccccxxj.nu.3.& Steph.Bertran. pte ij.cōſi.xxxj.nu.2.& cōſi.lxv.nu. 1.& parte iij.conſi.cxxvij.nume.12.

DECISIO XXXIX.

De fideiuſſoribus, & ſentētia iniuſta executiōi demādāda.

SVMMARIVM.

1 Fideiuſſor an ſit obligatus, ſi nō interuenit ſtipulatio in fideiuſſione. Præmiſſor & conſtitutor poſſunt nudo pacto obligari.
2 Conſtitutio pro alio qualiter fiat in debito.

3 Testes examinati nō citata parte ad uidendum iuramenta, an probent.
4 Pœnitentia locum habet, quandiu scriptura non est confecta, quā partes noluerunt fieri de contractu.
5 Sententia continens manifestam iniquitatem, mandari an possit executioni.
Iniquitas manifesta, æquiparatur nullitati.
6 Sententia referens se ad acta, p quæ constat de contrario, est nulla, & dicitur euidens iniquitas.
Sententia nulla non debet exequi.
7 Sententia iniusta, non propterea nulla.

PER binas relationes latas in magna curia Vicariæ fuit condemnatus Thomasius, ut fideiussor Gatti debitoris Bernardi Florentini pro certo pretio certæ quantitatis lanæ uenditæ per dictum Bernardum dicto Gatto, à quibus relationibus tā p parte dicti debitoris, q̄ fideiussoris fuit appellatum, & de nullitate dictum in sacro Consilio, & ad impediendū executionem dictarum relationum dici-
1 tur, ꝙ sunt nullę. ¶ † Primò, quia nō constat ꝙ dictus Thomasius sit fideiussor, quia non interuenit stipulatio in dicta fideiusſione, & per cōsequēs non est obligatus fideiussor, ut in l. cum ostendimus. ff. de fideiussoribus tutorum, & in l. v. §. satis acceptio. ff. de uer. obl. ubi sine stipulatione non est obligatus fideiussor, licet ut promissor & constitutor possit nudo pacto obligari, ut Institu. de actio. §. de constituta. & Bal. in l. blanditus. C. de fideiussori. & in casu nostro uerba dicti Thomasij non sonant in constitu-
2 tum. † Quia constitutio p hæc uerba fit, uidelicet, constituo me solutū, ꝙ ille debet. ut dicit gl. in d. §. de cōstituta. & ff de constit. pecunia. l. qui autem in fine. & sic ille Thomasius non est obligatus, nec ut fideiussor, quia non interuenit stipulatio, nec ut constitutor, quia uerbum non sonat. Et sic malè fuit lata sententia cō-
3 demnatoria ¶ † Secundò, quia dicta asserta fideiusſio nō fuit probata, ex quo testes, qui deponunt de dicta fideiusſione, fuerunt examinati nō citata parte ad uidendum iuramenta testium. Et sic testes non probant, ut in c. in nomine domini. de testib. cū concordan. ¶ Tertio dicitur, ꝙ illi testes qui deponunt de dicta fideiusſione, dicunt, ꝙ partes ipsæ dixerunt, ꝙ adhiberetur notarius pro scriptura conficienda de dicta fideiusſione: tunc
4 succedit iuris dispositio, quę uult † ꝙ donec non est confecta scriptura, quā partes uoluerunt fieri de contractu, habet locum pœnitentia. Et sic contractus non est perfectus, ut est text. in l. contractus. C. de fide instru. quia ex hoc constat, ꝙ intentio contrahētium fuit contrahere in scriptis. Et ista est opinio Azonis, & Placentini, & Pau. de Cast. ibi, & firmat Salic. in auc. sed nouo iure. C. si cer. pet. & per consequens non potuit condemnari. ¶ Quartò, quia probatum fuit in processu, ꝙ dictus Bernardus creditor, ut haberet dictum Thomasium in fideiussorem, adhibuit, hanc fraudē, quia supposuit quendam alium sub nomine Thomasij, & ostēso testibus dicto Thomasio, de quo in præsentiarū agitur. dixerunt, ꝙ non fuit iste homo, qui ei fuit ostensus pro fideiussore.
5 † Et propterea dictæ duæ relatio-
a nes[a] non possunt mandari executioni contra dictum Thomasium assertū fideiussorem, eò quia continet manifestam iniquitatē, quæ manifesta iniquitas æquiparatur nullitati, ut in c. inter cæteras. de re iud. vbi dicit tex. ꝙ si sententia fertur iniqua, eam euacuari oportet. Nec ei debet stari, si iniquitatem continet manifestā, ubi per illū tex. notatur, ꝙ sentētia cōtinens

nens manifestam iniquitatē, est nulla; secundùm dominum Antoniū de but. & secundum dominum Abb. Sicu. ibi, hinc est ꝙ dixit Innoc. in c. cū Bertoldus. de re iudic. ꝙ si iudex dixit, condemno, quia probatum per A. & B. si apparet ex illis non esse ꝓbatum, sentētia est nulla. Et licet cōtrarium dixerit in c. quoniam cōtra. de proba. Tamen secundùm dominū Abb. in c. inter cæteras. opinio Inno. in d. c. cùm Bertoldus, uerior est: & uidetur hoc tenere Alex. in j. uol. cō- si. cxxiij. in iiij. col.

6 † semper ergo qñ iudex in sententia refert se ad acta, & per acta, constat de contrario, dicitur euidens iniquitas, & ex hoc redditur sententia nulla, secundùm do. Abb. in d. c. inter cæteras. per l. penu. C. de senten. quæ sine cer. quant. & l. ait p̄tor. §. j. iuncta gl. ff. de re iu. & firmat Alex. in iij. vol. cons. lxxvij. in j. col. & quando sententia est nulla, nō debet exequi, ut habetur in l. iiij. § condemnatum. ff. de re iud. Et in hoc voto fuerunt aliqui ex dominis de Consilio. ¶ Maior pars tamen consiliariorum fuerunt in voto contrario. s. ꝙ dictæ duæ relationes licet uideantur iniustę,

7 † tamen non possunt dici nullæ & ideo iuxta ritum sunt mandandæ executioni, prout aliàs sic fuit iudicatum in sacro Consilio, ut patet suprà decis. xxviij. & facta executione præstita fideiussione &c. procedatur in causa appellationis, & seruatis seruandis reuocabuntur dictæ relationes tanquam iniustè latæ, nisi aliud in contrarium probetur, quod legitimè obsistat, & ita fuit obseruatū, uide suprà decis. xxviij.

a. Dvae relationes. Plenè suprà in decis. xxv.

DECISIO XL.

De actione rei vendicationis, & quæ ueniant in ea probanda, & de tertio possessore præscribente.

SVMMARIVM.

1 Actor an debeat probare de dominio venditorum, vel sufficiat probare de possessione.
Creditor agens contra tertium possessorem, an debeat probare dominium, vel solùm allegare.
Agens contra habentem causam, à debitore, nōn debet probare de dominio, secus contra non habentem causam.

2 Titulum acquirens ab aliquo, an videatur fateri illum esse dominum per dictum titulum.
Intellectus ad gl. l. si rem alienā. ff. de pig. actio. & ad gl. l. cùm res. C. si alie. res pign. data sit.

3 Vendere rem alienam potest etiam non dominus.
Venditor non transfert dominium, si non est dominus.
Agens rei vendicatione tenetur ꝓbare dominium sui auctoris, & qualiter.

4 Possessio sola auctori nō sufficit ad probandum dominium.
Dominij difficilis est probatio.
Differentia qualis inter Publiciana & rei vendicationem.
Publiciana agens, quid probare debeat & allegare.
Titulus extinctus habetur pro non titulo.

5 Bonafides licet præsumatur ex titulo, debet allegari.
Cautela Angeli.
Precarium habet vim traditionis.
Possidentis quādo melior cōditio.

6 Dolus auctoris nūquam nocet possidenti titulo singulari.

7 Malafides auctoris non nocet successori mediato in præscriptione.
Successor malæfidei mediatus præscribit spatio decem annorum.

Malafides auctoris in Publiciana, non nocet successori mediato posſidenti cum titulo & bona fide.

8 Publicianam an habeat emens bona fide à malæ fidei venditore.

Tertius poſſeſſor habens titulum à malæ fidei poſſeſſore quanto tempore præſcribat.

9 Ignoranti non currit præſcriptio.

10 Scriptura hominis mortui an probet bonam fidem, & an ei plus deferendum quàm ſcripturæ viuentis. num.20.

Scriptura eſt index animi, & declarat animum.

Teſtium dicta etiam non in figura iudicij inducunt bonam fidem.

11 Bona fides cauſati poteſt ex rationibus temerarijs.

Bona fides venditoris præſumitur ſtante pacto rei inemptæ, & poſſeſſio nunquam verè tradita ſit ꝑ quadraginta annos emptoris.

12 Bona fides præſumitur ſine titulo ex tempore.

13 Remediũ poſſeſſorium cui cõpetat.

Forma libelli quando poſsidẽs precario nõ vult reſtituere, remiſsiuè.

Emptor an poſſit ſpoliationẽ allegare venditore precarium ſuſcipiẽte, cui nunquam reuocatum eſt precarium, nec interpellatio facta.

14 Debitor precario poſsidens & denegans reſtitutionem, videtur ſpoliare creditorem.

15 Precarium an ſe extendat cõtra tertios poſſeſſores.

Actio perſonalis non ſequitur ſucceſſorem ſingularem.

Vitium perſonale eſt, ſi cõſtituens precario denegat reſtituere.

Condictio ex lege, quanto tempore duret.

16 Poſſeſſio ciuilis ꝑditur ex negligẽtia illius, qui conſtituit precarium.

Negligentia conſtituentis precarium, arbitrio iudicis commiſſa eſt.

Emptor ſciens poſſeſſionem naturalem ab alio occupatam per negligẽtiam x. annor. perdit, & ciuilem.

17 Dominium ex contractu ſimulato non transfertur, neque poſſeſſio ciuilis per precarium.

Precariũ nõ valet infirmo cõtractu.

Contractus ſimulatus in fraudẽ vſurarum reſultat ex pacto de reuendẽdo iniuſtitia pretij concurrente, reſultat etiam quod non probeť, ꝙ ſit ſolitus fœnerari.

18 Contractus antequàm ſit ſimulatus quæ requirantur.

19 Simulationis materia in contractibus arbitrio iudicis eſt ſubmiſſa.

Contractũ eſſe ſimulatũ quæ præſumptiones faciant.

CASVS eſt iſte referente domino Carolo de Rogerijs. Do. Hẽricus Puldericus, ſunt anni xlv. emit certas poſſeſſiones in terra Gragnanij pro ducatis cc. à Marinello Veſpulo, & fratre, & conſtituerunt dicti venditores precario nomine poſſidere. vixit an. xxiij. dictus emptor, & nihil dixit, nec precariũ reuocauit. illi venditores per contractum dotis, & ꝑ alios contractus alienauerunt tertijs iſta bona per prius vendita d. Henrico, qui poſſederũt iſta bona ſpatio lõgi tpis. mortuo Henrico hæres eius dicit de nouo, ſibi pueniſſe inſtrumentũ emptionis factæ per Henricũ patrẽ, & agit cõtra poſſeſſores ipſorum bonorũ poſſidentiũ cũ titulo & bona fide petitorio & poſſeſſorio.

1 ¶ † Dubitabať de pluribus, vtrum actor debeat ꝓbare de dñio venditorum, vel ſufficiat ꝓbare ſolum de poſſeſſione ipſorũ. Et Bar. in l. rẽ alienam. in ver. & ideo ego dico, &c. ff. de pig. actio. tenet, ꝙ quando agitur contra tertiũ poſſeſſorem, ſiue non habeat cauſam à debitore, ſiue habeat titulũ ſingularem lucratiuum, vel nõ, neceſſe habet creditor ꝓbare dominium. ¶ Sed

alij tenent quod contra debitorem vel habentem causam ab eo sufficit probare possessionem, & allegare dominium secundum Cy. & Bal. in l. eum res. C. si alien. res pigno. data sit. & idem tenet ibi Bar. vbi tenet, quod agens contra habentem causam à debitore, non debet probare de domino, secus si agit contra non habentem causam à debitore. Idem tenet Bal. in l. in rebus. C. de don. ante nupt. Et in hac materia, de qua agitur, verior mihi videtur opin. Bar. in d. l. cum res. & aliorum, vt. s. idem tenet ibi Sal. ¶ Sed reperio gl. & Ange. in l. j. in ver. à non domino. ff. de pu-
2 bli. quæ dicit, † quod si acquiro tit. à te, non videor fateri te esse dominum per dictum titulum, & hoc alleg. Alex. in iiij. vol. consi. xliij. in ij. col. dicit Albe. de Ros. in d. l. cum res, quod vidit communiter obseruari, quod si agatur contra debitorem, vel eius hæredem, habet locum Gl. dicta l. cum res. si agitur contra tertium, tunc seruatur gl. in d. l. si rem alienam. ff. de pig. acti. & ita sentit gl. ff. de prob. l. ante omnia. quam vidi communiter approbari. Et hoc videtur tenere in effectu Alex. in ij. vol. consi. cxxxvij. & seq. Sed profectò omnia ista loquuntur, quando creditor agit hypothecaria. Nos non sumus in isto casu, sed quando habens causam ex titulo emptionis, vbi est instrumentum cum precario agit virtute instrumenti contra tertium possessorem habentem causam venditore primo, vtrum debeat probare de
3 dominio, vel quasi venditoris, † quia etiam non dominus potest vendere rem alienam, vt in l. rem alienam. ff. de contrah. emp. & l. cum res. C. de proba. ¶ Et videtur dicendum, quod in rei vendicatione debet probari de dominio sui auctoris, quia venditor non transfert dominium, si non est dominus, sed tenetur tradere tantùm. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. l. j. ff. de re. permu. l. traditio. ff. de acquir. rer. do. licet competat Publiciana, vt in l. j. ff. de pub. & in §. sed ista. Instit. de act. no. in c. abbate sanè. de re iud. lib. vj. vnde agens rei vend. debet probare de domino sui auctoris. l. in rem. in prin. ff. de rei vend. quod qualiter probetur, patet ex not. in Spe. de actio. & pet. §. sequitur. vers. sin autem velis. & in titu. de loca. §. fi. ver. lvj. & per Bar. & doc. in l. rem quæ nobis. ff. de acq. pos. & in d. l. rem alienam. & in l. vsucapio. in fi. de vsu & in l. quidam in suo. ff. de cond. in stitu. & in l. cùm res C. de proba. per Gl. & docto. ¶ Et hic nihil apparet de
4 domino Marinelli venditoris, † nisi, quod Marinellus tenuit & possedit, & nihil apparet de titulo suo, ergo non est probatum dominium: vt concludit Bar. & Ange. in l. j. in fi. ff. de pro suo. & Innoc. in c. illud. de præsum. & Alex. in quarto vol. con. xcviij. in fi. & in quarto volu. cons. xj. in j. col. & in seq. consi. ¶ Et propterea dicitur, quod est difficilis probatio domini, vt in l. cùm res. C. de probation. patet ergo ex prædictis, quòd si velimus dicere, quòd fuit intentata rei vendicatio ex parte agentis, non est probatum vnum ex duobus extremis, scilicet dominium ex parte agentis. ¶ Si verò dicamus, quod fuit intentata Publiciana, in qua sufficit agenti probare titulum. Item allegare bonam fidem, & probare rem fuisse traditam verè, vel probare id quod est loco traditionis, vt in l. prima, in principio. & l. sin autem §. primo. ff. de publicia. & not. Angel. in l. eum qui. §. publiciana. eodem titu. Item oportet, quòd res non sit præscripta, vt in dicta l. prima. ff. de Publiciana. ¶ Videamus si omnia prædicta requisita sunt in casu, de quo quæritur. Dico, quòd licet appareat de titulo apparenter, tamen effectualiter, vt dicitur, ille titulus habetur pro non titulo, ex

quo est euacuat⁹, vel ille titulus fuit resolutus & extinctus: vt ĩ. examinabit, & sic habet, ꝑ non titulo. l. nec vllam. ff. de peti. hæredi. cum concordan. Item non fuit allegata bona fi-
5 des: †nam licet bona fides ꝑsumat ex titu. tñ debet allegari, vnde dicit Angel. in d. §. Publiciana. Sis cautus in allegando bonam fidem, aliàs succūbes, & ita etiam tenet Alex. in ij. vol. consi. xciiij. in iij. colum. & in eodē vol. consi. cxviij. in j. col. & in eo. volu. consi. cxxxiiij. in iiij. col. Item nō ꝓbat de traditione, licet constet de ꝑcario, & ꝑcarium hēt vim traditionis, vt vr̃ sentire Bal. in l. eum qui. §. fi. ff. de publiciana, ꝑ l. ꝙ meo. ff. de acquiren. possessio. & l. quædā. ff. de rei vēdica. & tenet Oldradus in cōs. xiiij. & tenet Bar. in l. iij. C. de pignori. & in l. interdū. & in l. quamuis. §. si conductor. ff. de acquiren. possessio. Idem tenet Neapodanus sup cōsuetudine ciuitatis Neapolita. in tit. de emptio. & vendi. in prima consuetudine, in Glo. in verbo, tradita. Idem Bal. expresse in rubr. C. de contrahē. emptio. in xvj. quæst. Idem non videtur ꝙ competat Publiciana: quia cōuenti hñt cām à tertio, & agens ab alio, & sic nō ab eodē, meritò potior est conditio possidentis: vt est tex. in d. l. siue autem. §. duobus. ff. de Pu-
6 bliciana. †licet posset dici, ꝙ licet cōuenti habeant causam à tertio, tamē inspecta origīe hñt cām ab eodēmet auctore, à quo cām habuit actor. & sic præfert ille, cui primò est tradita: vt in d. §. duobus. tñ ab hoc rñdetur, ꝙ hoc est verum in agente, secus in possidēte titulo singulari: quia nunꝙ dolus auctoris ei nocet: vt in l. an vitium. ff. de diuersis & tempo. ꝑscri. & in l. ij. §. j. ff. de doli excep. & no. Bar. in l. rem alienam. ff. de pigno. actio. & nos sumus in possidentibus conuētis hñtibus cām à diuersis, igit non competit Publiciana. ¶ Sed in hoc posset fieri vnà oppositio: nam dolus auctoris nocet singulari successori in hoc, quia non pōt ꝑscribere præscriptione longi tpis cū titulo & bona fide, sed requirūtur xxx. anni: vt in authen. malæfidei. C. de ꝑscript. lon. tēp. ¶ Sed ad hoc rñdet, ꝙ sicut mala fides auctoris non nocet successori.
7 †mediato in ꝑscriptione, vt tenent omnes docto. post Gl. in dicta authē. malæfidei. ita successor malefidei mediatus ꝑscribit spatio x. ann. & tenet Alex. in l. Pōponius. §. j. ff. de acqui. possess. Mala fides auctoris non nocet successori mediato, qñ agit Publiciana contra successorem mediatū possidentem titulo singulari, vt sit potior conditio possidentis. Et hoc expresse consuluit Alex. de Imo. in ij. volu. cōs. xxxix. in iij. col. vbi tenet, ꝙ in Publiciana malafides actoris nō nocet successori possidenti cum tit. & bona fide & sine vitio, conuento Publiciana, & maximè in successore mediato, vt suprà dictum est. & hoc firmat Albe. de Rosa. in l. eū qui. §. ꝑtor ait. ff. de Publi. & Alex. in l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. possess. Et Ang. in d. l. eum qui. §. ꝑtor ait. dam-
8 nat Glo. ibi dicit, †ꝙ emens bona fide à malæfidei venditore, non habet Publicianam: nam dicit ipse, ꝙ hoc est falsum, ꝙ imò hēt Publicianam: quia aut. malæfidei. non ꝓhibet præscriptionem ex mala fide auctoris, sed maius tempus requirit. & Gl. nō refert se ad Publiciana, sed ad ꝑscriptionem, quod est no. dignum. ¶ Itē non videt, ꝙ possit competere Publiciana, quia isti tertij possessores præscripserunt spatio x. an. cū titu. & bona fide, et sic sunt tuti exceptione ꝑscriptionis, et sic non cōpetit Publiciana: vt ŝ. dictum est. Nam tertius possessor cū titulo et bona fide ꝑscribit per x. annos inter pñtes, et xx. in-

rer absentes.l.j.& ij.C.de pscrip.lõ. tẽp.& no. in l.j.C. si aduer.cre. ¶ Ad hoc replicatur per authẽ. malæfidei. ꝙ tertius possessor hñs titulum à ma læfidei possessore, non pscribit per x. annos. Sed requiritur xxx. anni, per authẽ. malæfidei. pallegata, nisi quan do successor mediatus possedisset p x. annos, tũc pscribit & est securus: vt dicũt omnes doct. in dicta authẽ. malæfidei.& Alex. in d.l. Pomponius.§. j.& Aret. in §. sed istæ. Insti. de actio. & in casu, de quo quęritur in vno cõ uento cadit dicta limitatio: & non in
9 alijs. ¶ † Et sic nullus pscripsit xxx. annis stante ignorantia agentis, contra quem effectualiter non currit pscriptio, vt concluditur per Alexan. in l. cùm filius.§. in hac. ff. de verbo. oblig. Et dictum fuit s. in cã domini Anto. Mazzucchi, ideo ibi me remit to. ¶ Sed respõdetur ad hoc motiuũ, quia ille Marinellus & frater qui vẽdiderunt do. Henrico Pulderico, nõ fuit in mala fide alienando auctoribus istorum conuentorum: quia ista venditio facta per Marinellum Henrico fuit resoluta, vt credidit ipse Marinellus attẽtato eius quinterno, vnà cum pacto apposito in vno cõtractu, inuento in protocollo, quod dicit, ꝙ si Marinellus intra sex menses restitueret Henrico duca. cc. res esset inempta, & contractus esset resolutus, & stante hoc, ꝙ nunquam fuit p xl. an. res vendita tradita: & sic non fuit in mala fide, sed in bona fide alienan do alijs. ¶ Quòd autem fuerit Marinellus in bona fide, ostendit eius qnternus, per quod apparet, ꝙ venditio
10 fuit resoluta. † Hic quinternus ho minis mortui in hac lite noua pbat eius bonam fidem: quia hęc bona fides consistit in animo per scripturã declarato: vt dicit Glo. in §. alię. Insti. de actioni. in c. significasti. de homicidio. ¶ Nec obst. ꝙ iam per prius alienauit d. Henrico per instrumentũ, & sic est præsumptio malæfidei, quando alienauit in alium. Hoc est verum, si alienatio secunda fuisset illicitè facta, sed per scripturam apparet, ꝙ licitè, & licet illa scriptura nõ probet, quod fuit licitè facta secunda alienatio, tamen apparet, ꝙ fuit in bona fide. Vnde dicit Bal. in c.j.§. si duo. j. col de pace tenen. ꝙ dicta testium etiam non in figura iudicij inducunt in bonã fidem.& dixit Bald. in l.j.C. vbi causa status, ꝙ bonafides causari potest nedum ex iustis ratio
11 nibus. † sed etiam iniustis & temerarijs p Gl. in qua not.& voluit Pau. de Cast. in l. Celsus. ff. de vsuca. Meritò ex pacto, ꝙ solutis ducentis ducatis d. Henrico res sit inempta, & stante quinterno scripto manu Marinelli, in quo ipse scripsit, ꝙ soluti fuerunt cc. ducati Henrico per Iacobũ Sarrochum; & ipse soluit Iacobo Sarrocho, & instrumentum repertũ fuit penes hæredem Iacobi Sarrochi, & sic psumit, ꝙ venditio fuit resoluta p no. in l. Labeo. ff. de pactis. cum cõ. & sic apparet, ꝙ si Marinel. vel ei[9] hę res postea alienauerunt bona vẽdita Henri. fuerũt in bona fide. Et iõ volũt doc. ꝙ stãte dicto pacto, ꝙ res sit inempta, & possessio nũquã verè tradita per xl. annos emptori, psumitur bona fides venditoris: vt dicit Innocẽ. in c. cũ venissent. de institutionibus.& Bal. ĩ l. fi. in xv. op. C. de ædic. diui Adria. tenet Pau. de Cast. in cõs.
12 ij. † Imò ex possessione tãti tẽporis, scilicet xxx. vel xl. ann. psumit bona fides, etiam vbi nullus apparet titulus, secũdum Bar. in l. fi. C. vnde vi.& Innocẽ. in c. ij. de restitu. in integrũ. ¶ Et si dicat hoc verũ nisi in contrarium appareat de mala fide, quia alteri vendidit. ¶ Respondet, ꝙ pactum resolutiuum venditionis iustificat possessionem antiquam post vendi-

tionem, concurrente solutione ꝑtij probata per quinternum, qui nõ probat: vnde posito fine ꝑiudicio veritatis, ꝙ ista bona fides fuisset erronea in iure, ꝓdest quo ad ꝓscriptio. xxx. ann. licet non quoad ꝓscripti. longi temporis, vt dicit signanter Paul. de Cast. ĩ l. Celsus. ff. de vsucap. ¶ Ex quibus concludit, ꝙ actor non est in probatis, neq; in rei vendicatione: neque in Publiciana. Videamus, an sit in ꝓbatis in possessorio. dicit ipse actor, ꝙ ex quo venditor alteri alienauit, dicit interuertere possessionem ciui-
13 lem primi emptoris, † & competit sibi remedium possessorium, per l. fin. quæ est vnà de l. decisionibus Iustiniani. C. de acquiren. possessio. Certè tale remedium neque in libello, neq; in articulis est intentatum. si.n. fuisset intentatum tale remedium, illud sibi competeret: vt patet in d. l. fin. & ibi Glo. & Glo. in l. j. C. cõmu. de vsu ca. & notat Iaco. Butri. in l. fi. C. de actio. & oblig. & patet ex no. ꝑ Bart. in l. non abs re. C. vnde vi. vbi ponit libellum, quando possidẽs ꝑcario nõ vult restituere. & Ang. & Imo. in l. exitus controuersię. ff. de acquiren. possess. & Ludo. in cons. ccccxxxix. Nec videt̃ actori posse competere remedium recuperandæ possessionis, quia ex quo vẽditor nõ tradidit, sed constituit se præcario nomine possidere, & emptor nunquam reuocauit ꝑcarium, nec interpellauit venditorem, vt restitueret possessionem: non põt ꝑtendere, ꝙ venditor eum spoliauit. vt no. Glos. in l. si pignore. § si post distractum. super verbo, tenet̃. ff. de pigno. actio. referendo Glos. ad tex. qui dicit possessionem non resti-
14 tuet † vnde debitor qui ꝑcario possidet, vel eius hæres, si denegat restituere, videt̃ creditorem spoliare: vt in l. fi. ij. respon. ff. de ꝑcario, & ibi ꝑ Bar. qui remittit se ad not. per Cyn. in l. ij. & iiij. C. si certum pe. no. Bar. in l. j. C. vnde vi. per l. cum fundum. ff. eo. bene facit l. clàm possidere. §. ꝙ ad nundinas. ff. de acquiren. possess. & ideo dicit Innocen. in c. bona. el secũdo, de postu. ꝑlatorum. ꝙ qui ꝑcario possidet, si denegat, efficitur res dubia, & agere debet interdicto. & hoc firmat Bal. in l. ij. versi. x. quæro. C. de seruitu. & aqua. Et si dicat̃, ꝙ hæres emptoris nunc agendo cõtra tertios possessores bonorum emptorũ, videt̃ reuocare ꝑcarium: & non restituendo bona, videt̃ emptorẽ vel eius hæredem spoliare, & sic ei competit remedium possessorium d. l. fi. C. de acquiren. possessione, vel remedium
15 restitutorium: vt suprà dixi. † nã ꝑcarium extendit̃ etiam contra tertios possessores: vt dicit Bal. in l. creditor. C. de pignori. quia possessio ciuilis translata fuit in emptorem à tempore contractus: vt in l. quod meo. ff. de acquiren. pos. & notat̃ in l. exitus cõtrouersia per do. ff. de acquirẽ. possessio. & in d. l. fi. C. eo. ¶ Sed ad hoc respondet̃, ꝙ ex ꝑcario non videt̃ penes tertios possessores, ꝙ res sit affecta vitio reali, & sic personalis actio non sequit̃ successorem singularem. l. j. §. si hæres. ff. ad Treb. C. de iure dotium. l. licet quia vitium personale est, si constituens præcario denegat restituere: vt notatur in l. Pomponius. §. cùm quis. ff. de acquirend. possess. & Cyn. in l. vitia. C. eod. licet cõpetat remedium d. l. fin. infrà xxx. annos, quia tantùm durat condictio ex l. secundùm doctores in l. fi. C. de cõdictione ex lege, & in casu nostro iam sunt transacti anni xl. ¶ Præterea
16 ex † negligentia illius, qui constituit precariam, perdit̃ ciuilis possessio. l. quanuis. ff. de acquiren. possessione. Bar. in l. si de eo. §. si fortè. eo. tit. & in l. interdum. eo. tit. et iudicis arbitrio committit̃ per quantum tẽ-

pus causeť ista negligentia, vt cõcluditur in d.§.si fortè per Alex. certè magna negligentia est, si per xl.ann. non fuit p̄carium reuocatum, quãdo res non est vitiosa: vt suprà p̄suppo-sui. Imò secundum Bart in d.§.si fortè. si emptor sciret possessionem naturalẽ ab alio esse occupatam, et negligit minori tempore x.ann. eam recuperare, perdit etiam possessionem ciuilem. allegat l.ꝙ meo. §. fin. & l. quãuis. ff. de acquiren. posses. & tenet etiam Ang. & Alex. in d.§.si fortè. & si ignorat, tunc requirit̃ longum tempus, secundùm Paul. de Cast. in l.iij. §.si quis nuntiet. ff. de acquiren. pos. & Alex. ĩ d.§.si fortè. ¶ Praeterea hic nullum est vitium reale, nec personale: quia stante pacto de reuendendo modicitate pretij & possessione

17 xl.ann. illa venditio est simulata. † & ex simulato contractu non transferẽ dominium, neq; possessio ciuilis p̄ p̄cariũ, vt dicit Bal. in l.fi. de feudo dato in vicem legis commisso. vbi dicitur, ꝙ si nõ valet contractus, non valet p̄carium. & idem in l. ex testamento. C. de fideicõmis. & tenet Alex. in d.l.ꝙ meo. & in l.j.si vir. ff. de acquir. posses. ꝙ iure ex pacto de reuendendo concurrente iniustitia pretij resultet contractus simulatus, etiam ꝙ non p̄bet̃, ꝙ sit solitus fœnerari, tenet Gl. in c.cõquestus. de vsuris. Ioãnes And. & Innocen. & Antonius de Butri. in c.ad nostram. de emptione & venditio. & ibidem Ioannes de Imola. & dicit ꝙ ista est communis conclusio: & ita etiam tenet Alexan. in tertio volu. conf. xlvj. Et licet multi sint doctores, qui dicunt ꝙ tria re-

18 quiruntur, videlicet † pactum de reuendẽdo; iniustitia pretij, & vna alia praesumptio, vt in capi. illo vos. de pigno. & tenet Cyn. in l. emptione. C. plus vale. quod agitur. & ita tenet Ioan. And. in c. illo vos. & idem Cardina. Floren. & Lau. de Rodulfis in tractatu de vsuris. quaestio. lx. & Paulus de Castro in conf. cccxxvj. incipiente, in causa mota per dominam Dorotheam. Tñ in casu nostro est tertia p̄sumptio, quia venditor remansit in possessione rei venditae. Et sic p̄sumitur contractus simulatus. l.si cuti. §. superuacuũ. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. secundũ Bart. in l.post contractum. ff. de don. & Cyn in l.ij. C. de repudian. hæredita. & Antoni⁹ in c.cùm venisset. de restitutio. spolia. Et firmat Alexander in secundo volumine, consilio xviij. in quarta colum. ¶ Et si dicitur, quòd in casu de quo quaeritur, non datur excessus vltra dimidiam iusti pretij, sed intra dimidiam: nam pretium est cc. duc.

19 & res valet duca. ccclxxx. † dico, ꝙ in materia simulationis stabitur arbitrio iudicis, an pretium sit iustum, vel iniustum, vt p̄sumatur contractus simulatus, vt expresse firmat Bart. Veronensis, in tractatu de simulatione contractus. vers. verum quia in isto libello &c. ĩ vj. opinione; quia non reperitur expresse à iure limitata quantitas, quando dr̃ læsio in pretio, ad hoc, vt p̄sumat̃ contractus simulatus: vnde standum est iudicis arbitrio. cap. de causis. in fine, de offic. deleg. & per alias rationes: vt ibi per eum. Et ibi dixit, ꝙ tex. in c. illo vos. p̄bat, ꝙ sufficit læsio in viij. parte cũ alijs praesumptionibus, de quibus suprà dictũ est. ¶ Itẽ est alia p̄sumptio simulationis. quia dñs Henricus de rebus emptis nunquam curauit informari: vt dicit̃ in dicto tractatu, in xviij. p̄sumptione. ¶ Item est alia p̄sumptio, videlicet liber venditoris mortui, iam sunt anni xxx. in quo contineẽ solutio facta eius noĩe per Iacobũ Sarrochum, & dicto Hẽrico.

20 † Et licet nõ p̄bet̃ iste liber hoc q̃d ibi asserit̃: tñ maior fides ei adhibet̃

ꝓpter ei⁹ mortē, qui scripsit, quàm si esset viuus: vt dicit Bald. in l. cōparationes. in vij. colum. in versi. Cyn. firmat &c. C. de fide instr. & in l. inter chartulas. & ibi dixi. C. de conue. fisci debito. lib. x. ¶ Fuit propterea ꝑ oēs dños in cōcordia votatū, ꝙ dicti conuēti possessores absoluant ab impetitione dicti actoris. Et quia actor petijt in conclusione auctoribus laudatis pecuniā sibi debitā, ex quo nullus fructus recipit in casu, in quo esset cōtractus pignoratitius, fuit sup illa petitione ad ꝓbandū satisfactionē, & ea quę incūbunt, datus terminus ad probandū x. dierū post ferias resurre. dñi nostri Iesu Christi.

ADDITIO.

De rei vendicatione, & quid requirat, priusquā cōpetat, tractat, Pet. de Anch. cōsi. ccclxxxvj. in prin. & cōsi. ccccxix. & ꝑ Steph. Bert. pte ij. cōsi. ccliij. nu. 4. & cons. ccclxx. num. 10.

DECISIO XLI.

De priuilegiis medicorum, & de causis priuilegiatis.

SVMMARIVM.

1 Medicorum priuilegium super declinatoria fori.

Iurisdictioni generali non derogatur per speciale priuilegium.

2 Limitatio ad regulā, generi ꝑ spēm

3 Causæ fiscales & pupillorū, atq; viduarum sunt priuilegiatæ.

1 QVIDAM medicus †fuit conuētus in sacro Consilio pro causa ciuili, opposuit declinatoriam fori, quia est doctor de collegio medicorū, qui ex priuilegio collegij & cancellarij nō pōt conueniri, nisi corā cancellario, ꝓduxit priuilegiū Reginæ Ioānæ secundæ, vbi dat iurisdictionē cācellario in ciuilib⁹ & criminalib⁹, tangentibus doctores medicos de collegio, reddēdo alios incōpetētes. ¶ In cōtrarium allegabatur generalis iurisdictio sacri Consilij, & ꝙ per dictum priuilegium speciale non videtur derogatum iurisdictioni generali sacri Consilij. per l. j. C. de off. præfecti vrb. † & sic illa regula generalis, generi per speciem derogatur, fallit in iurisdictionalibus fauore publico, secundum Baldum in l. vnica. §. vbi autem. C. de caduc. tollend. & sic tunc melior erit cōditio occupātis. ff. de iudi. l. si quis post. In contrariū fuit determinatum, scilicet, quòd dictus medicus remittatur ad excellentem cancellariū Regni, prout fuit remissus ad dictū cancellarium: quia illud priuilegiū concessum fuit in fauorē dictorum medicorū & collegij, & tunc videtur adempta quo ad eos iurisdictio à iudice generali. ¶ †Vt in simili dicimus, si dicat statutum: ꝙ de causis fiscalibus vel pupillorum, aut viduarum cognoscat talis iudex, nā Regēs qui habet generalē iurisdictionem, nō pōt se de talibus causis intromittere. hoc voluit Bald. in d. §. vbi autē. & est tex. expressus de hoc in l. nec quicquā. secundo respōso, ibi, sanè si fiscalis cāæ. ff. de off. ꝓconsulis, secūdùm Pau. de Cas. in l. si quis cū procur. §. Iulian. ff. de procu. vbi idē firmat. Secus videreē, si in fauorē causæ esset priuilegiū, vt ibi latius ꝑ eū, & sic pari voto dictus medicus fuit remissus ad cancellarium.

DECISIO XLII.

De expensarum condēnatione in causa appellationis ab interlocutoria.

SVMMARIVM.

1 Appellans condēnari an debeat in expēsis, in appellatione ab interlocutoria, in qua dicitur bene iudicatum, & malè appellatum.

2 Iudex ad quem, omittens condemnare in expensis malè appellatum, an videatur absoluisse.

REFERENTE domino Carlo
1 de Rogerijs fuit dubitatum, † si appellatur ab interlocutoria capitanei Regij ad sacrum Consilium, & pronuntiatur bene iudicatũ,& malè appellatum: si debet appellans condẽnari in expensis. Aliqui dicebant, ꝙ non,quia nõ erat de stylo sacri Consilij, sed solùm in fine causæ expensæ veniunt reficiendæ. Sed quoniam de iure est contrarium, vt patet in c. vt debitus, & in cap. sæpe.& in cap. repræhensibilis.de appellat.in c.Nicolao.eo.tit. Et in l.eos.§.ne temere.C.de appel.l.ab executore.C.quorum appellat.& tenet Specul.in tit. de expen.§.nũc videdũ.in prin.& in c.cũ venisset. de eo qui mit.in poss. causa rei seruãdæ.idem tenet Cyn.in l.Polla.C.de his quib.vt indig.Bald. in l.fi.C.quando prouo. non est necesse. & idem Bartol.l.sancimus.C. de iudicijs.& in l.non ignorat.C.de fructi.& litium expen.& Lanfran.in c.quoniam contra. in verbo. expen-
2 sæ.de probatio.aliàs si omisisset† iudex appellationis condemnare, videtur absoluere.dicit Bald.in l.generali.C.de episc. & cler.¶Fuit ergo votatum per omnes,ꝙ condemnet appellans ad expensas causæ appellationis ab interlocutoria, & remittatur causa ad iudicem à quo,tanquam bene iudicatum,& malè appellatum.

DECISIO XLIII.

Statutum de compromittendo inter coniunctos.

SVMMARIVM.

1 Statutum de compromittendo inter coniunctos qualiter fiat.
Agens ad vitã & militiã cõtra possessorẽ feudi, an possit compelli ad cõpromittendum in vim statuti de compromittẽdo inter coniunctos.
2 Vita & militia est onus feudi & loco portionis.

DICTAT pragmatica Regis Fer-
1 dinandi,† ꝙ causæ inter coniunctos compromittantur ad instantiã vnius partis petentis ante donationem termini,ad probandũ excepta causa feudali. ¶ Modò secundò genitus agit in sacro Consilio: & petit vitam & militiã à possessore feudi, qui habet causam à primogenito, & ipse possidens similiter est cõsanguineus agẽtis reus dicit,ꝙ causa debet compromitti.replicatur,ꝙ est quæstio de vita & militia, quæ est loco portionis feudi seu pars feudi,& sic non debet cõpromitti. ¶ In contrariũ ꝙ debet cõpromitti, quia est quæstio de fructibus feudi,& nõ de portione feudi. Quæritur,quid iuris.¶Fuit votatum per oẽs,vno solo excepto, ꝙ vigore pragmaticæ non põt compelli actor agens ad vitam & militiã ad cõpro-
2 mittendũ,†quia vita & militia est loco portionis feudi & onus feudi, vt patet ꝑ And.in const.comitibus. Et semper fuit interpretatum, ꝙ est,vt feudum,& pro eo seruit curiæ,& sic nõ debet dicta causa cõpromitti vigore Regiæ pragmaticæ. ¶Veruntamen est,ꝙ si est q̃stio non de vita & militia,sed quantum debet esse,tunc põt cõpromitti,quia nõ est q̃stio de feudo:& ita etiã dicit An.in const.comitibus.Ibi,dũ dicit,iudices magnę curiæ &c. Et ita votatũ fuit ĩ cã Maccei Carbonij cũ filio Antonij Carbonij super petitione vitæ & militiæ.
Vide decisionem xlvj.J.

DECISIO XLIIII.

De fructibus bonorũ uxoris, per maritum administratorũ, & de legato uxori animo cõpensandi facto.

SVMMARIVM.

1 Fructus bonorũ feudalium vxoris percepti per maritum, an veniant restituendi per eius hæredes.

Feudũ quod obuenit vxori post cõtractũ matrimoniũ, an dicat̃ paraphernale, vel quid extra dotem.
Paraphernalia bona quæ dicantur.
2 Confessio tãquàm erronea facta cõclusiõe in causa, an possit reuocari.
Error probari non potest post cõclusionẽ in causa, si sit nociuus.
Error nominis qui corrigitur, dicitur declaratio, & non mutatio.
3 Intellectus ad l. edita. C. de edẽdo.
Error nominis in libello quando constare dicatur.
4 Administratio tacitè viro concessa videtur, si dicatur in libello vxoris, quod bona sunt paraphernalia.
5 Hæredes viri an teneantur ad restitutionem fructuum de bonis paraphernalibus per maritum perceptorum. num. 7.
Maritus fructus industriales ex bonis vxoris per consumptionem lucratur.
Vxor exigendo fructus naturales magni momenti ab hæredibus, mariti impensas reficere tenetur.
6 Pensiones an dicantur fructus naturales, vel industriales, & dicuntur fructus ciuiles.
7 Pensiones appellatione fructuũ veniunt sub larga significatione.
8 Maritus in casu dubio an præsumatur, quòd percepit fructus de voluntate vxoris.
9 Legatum factum per maritum vxori animo compensandi, an se extendat ad fructus bonorum extra dotem obuentorum.
10 Testator legans vxori creditrici animo compensandi cum seruitijs præstitis & alijs iustis causis, an intelligat etiã de debito & de iusta causa debendi.
Testatoris mens ex verbis generalibus comprænhenditur.
11 Dispositio in genere idem operatur quod in specie.
Generaliter contenta an habenda, ac si specialiter expressa.
12 Species continentur sub genere.
Verba generalia ad omnia extenduntur.
13 Generaliter factum non satisfacit legi requirenti specialitatem.
Maritus legans vxori & non exprimens, an pro dote vel pro debito, an intelligat, quod vtrunque soluatur.
14 Expressa etiam dicuntur quæ ex coniecturis apparent.
Probatio per coniecturas dicitur probatio manifesta.
15 Expresse quando dicatur fieri, ꝙ per verba specialia fit.
Nouatio expressè an fieri dicatur, si per coniecturas appareat de partium voluntate ad nouandum.
Intellectus ad l. fi. C. de nouatio.
16 Probatio apertissima fieri debet, si dubitetur de qua hæredis persona testator sensit.
Probatio quæ per indicia fit, an possit dici apertissima
Compensandi volũtas qualiter probetur.
17 Mens etiam tacita in testamentis potius attendenda quàm verba.
18 Testatoris mens regulatur ex verisimili.
19 Verba in compensationem seruitiorum, in testamentis posita, qualiter intelligenda
Verba testamentorum operari debent etiam minima.
20 Testatoris voluntas talis pręsumẽda, qualis esse debet, sic & de quolibet alio.
Testator in dubio quid fingatur cogitare.
Testatoris mens in dubio adhæret legi aut statuto.
21 Testator præsumitur magis dilexisse agnatos, quam extraneum. nume. 27.

Vxor de extraneis est soluto matrimonio.

22 Testatoris verba generalia qualiter intelligenda.

23 Verba in scripturis redacta, quam capiant interpretatiouem.

Testator legans id, quod debet, de quo debito intelligat.

24 Donatio nunquàm præsumitur, vbi potest dari alia coniectura.

Legatum quando pro legatario interpretandum.

25 Testator non eligit viam, per quam eius dispositio impugnetur.

26 Verisimile in interpretanda defuncti voluntate attendendum.

Verisimile habetur pro expresso.

Lex fingit, quòd testator plus dixit, quàm notarius scripsit.

Verba quando impropriranda.

27 Verba sequentia post testm̄ declarant animū testatoris. num. 29.

28 Compensandi animus ex quibus coniecturetur.

Grauatus qui hēt facultatē rei præstādæ, facilius præsumit, quàm qui non habet, sed oportet redimere.

29 Vxor contenta de testamento, an videatur renuntiasse iuribus suis extra testamentum.

30 Seruitium in vxore exponitur pro obedientia.

Vxor debet de iure operari viro, etiam in telis faciendis.

Mulier complacens viro, non propter hoc præstat obedientiam.

31 Legatum si factū sit animo cōpensandi cū fructibus, & fructus excedant, an fructus integri debeantur.

32 Partis appellatione in dubio venit medietas.

Fructus tantò minores sunt, quantò maiores sunt expensæ operarum in illis.

33 Innentarium qui tenetur facere & nō fecit, præsumitur dolosus & bonorum vsurpator.

Hæres qui non tenetur ad inuentariū ex dispositione testatoris, præiudicare creditoribus non potest.

34 Legatarius in re sibi legata, hæres esse censetur.

De tribus mihi occurrit esse dubitandū pro decisione præsentis causæ. Et primò vtrum dicti fructus percepti per dominū Thomasiū Brācaciū de bonis feudalibus dominæ Iuliæ eius vxori veniāt restituēdi p hæredes viri. ¶ Secūdò an si maritus legat vxori oīa mobilia &c. aīo cōpensandi cū bonis seruitijs, & alijs iustis causis, videatur legare aīo cōpensandi cū ipsis fructibus perceptis per eū spatio tanto tpis. ¶ Tertiò si hæres dixit vxori testatoris, q deberet facere inuentarium bonorum mobilium, & illa dixit, quòd nō vult, quia omnia sunt sua, & quòd est contenta de omnibus contentis in testamēto præterquā de domo. Et si deficiat aliquid in bonis mobilibus, vt ipsa asserit respectu eius, qđ debet habere de fructibus perceptis per virum, esto quòd debeat fructus compensari cum legato, si propter inuentarium non factum possit petere id quod est plus in debito fructuum perceptorū per virum. ¶ Ad

1 primum dubium† dico, quòd est videndum; an dictū feudum quod obuenit dominæ Iuliæ ex successione paterna post cōtractū matrimonij dicuntur bona paraphernalia, vel bona extra dotē. Et certè si inspicimus libellū & articulos dominę Iulię, apparet, q sunt bona paraphernalia, quia sic ipsa dicta bona appellat. Et licet facta cōclusiōe in cā reuocet illam confessionē tanquam erroneam, eò quia in cōtrarium est rei veritas, quia illa bona feudalia nō fuerūt traducta vel tradita viro, & sic non pñt dici paraphernalia, vt patet ex dispositiōe l. si ego. §. dotis. ff. de iure do-

& in l.fi.C.de pact.conuentis. Sed dicuntur bona extra dotem, quæ obuenerunt vxori post contractum matrimonium: vt notatur in l maritus.C. de procur. & Abbas in c. constitutis. de procura. Stat dubium, vtrum hæc confessio possit reuocari probando, ꝙ obuenerunt post contractum matrimonium; & non fuerunt tradita.

2 ¶ † Et primò videndum est, vtrum cōfessio post cōclusum, in causa possit reuocari tanquàm erronea. Et uidendum est, quòd conclusum in causa non potest probari error, vt dicūt Archi. & Ioann. And. in nouella in c. ij. de resti. in integrum. lib. vj. Sed bene potest reuocari, quando nihil venit probandum, & constat de errore: & talis error in libello non nocet, secundùm Bartol. Bald. in l. errores. C. de erro. adu. & Bald. in l. j. C. de falsa causa adiec. lega. & Inn. in c. j. de confessis. & quando erratum est in nomine, & corrigitur, nō dicitur mutatio, sed declaratio: vt dicit Ang. in l. hæredes palàm. §. si quid post. ff. de testa.

3 † Et illud quod dicitur, ꝙ post litem contesta. error in libello non potest corrigi, secūdùm Bal. in l. edita. C. de edendo. & in l. ex his. C. de testa. militis. non loquuntur de errore nominis in libello, sed de alio errore. Et dicitur constare de errore, quando constat de contrario eius quod fuit confessus: vt dicit Bar. in l. nō fatetur. ff. de cōfes. & in l. de ætate §. ex causa. & §. qui iusto. ff. de inter. actio. notat Lanfran. in c. quoniā contra. in verbo, cōfessiones. de ꝓbatio. ¶ Modò videamus, vtrū dicendo in libello, ꝙ bona sunt paraphernalia, dicatur constare de errore, ex eo ꝙ probatur, ꝙ obuenerūt constante matrimonio vxori. dico, ꝙ non dicitur probatus error: quia licet obuenerunt constante matrimonio, si tamē vxor cōcedit marito administrationē, idē iudicandum est de istis, sicut de bonis paraphernalibus: vt dicit Alexan. de Imol. in j. volum. consi. xlij. Et dicendo in libello, ꝙ sunt bona paraphernalia: tacitè inest, quod concessit custodiam & administrationē viro, & videtur eum constituisse procuratorē: vt notatur in d. l. maritus. esto, ꝙ obuenerunt post contractum matrimonium: & sic non dicitur probatus error ex eo ꝙ bona ista obuenerunt pòst, & non probatur de mandato: vel ꝙ de voluntate vxoris.

4 † nam eo ipso quod dixit, ꝙ sunt bona paraphernalia, videtur fateri ꝙ habuit tacitum vel expressum mandatum. vt in dicto §. dotis. & dicit Azo in summa. C. de iure dotium. Et probando domina Iulia, ꝙ maritus nō faciebat eam dominam vnius carlini, non propterea videtur inferri ꝙ maritus non habuit tacitum vel expressum mādatum, ex quo vxor dixit, ꝙ sunt bona paraphernalia. Ex hoc sequitur conclusio, ꝙ non est reuocata confessio in libello & articulis tanquàm erronea, cū error non sit probatus. Et sic habemus de necessitate dicere, prout dixit ipsa domina Iulia, ꝙ ista bona sunt paraphernalia.

5 ¶ † In bonis autem paraphernalibus, vtrum hæredes mariti teneantur restituere fructus perceptos per maritum, Bar. in l. pen. ff. ad leg. Fal. distinguit: Aut loquimur in fructibus extantibus: & tunc siue sint naturales, siue industriales, & debent restitui, vt in dicta l. penul. & argum. eius quod dicitur de vsuris extantibus, in dicta l. fin. & lege, si stipulata. §. j. ff. de dona. inter vi. & vxo. Aut fructus sunt cōsumpti & tunc aut sunt industriales: aut naturales. ¶ Si sunt industriales non tenetur, quia per consumptionem eos lucrifecit lege. de his, Codice, de donatio. inter virum & vxorem. Et sufficit, quòd dicat consumptos,

donec probetur extare, secundùm Bartol. in dicta lege penultima. Si vero sunt fructus naturales, si sunt magni pretij, tenetur restituere quatenus est locupletior.d.l. si stipulata.§.j.& d.l.penultima. si parui pretij, non tenetur.l.si id quod.§.j.& l. vtrum.ff.de do.inter vi.& vxo.¶ Dicit Salyc.in d.l.fi.quòd impensas in exigendo compensabit. secundùm Cy.in d.l.fin.arg.l.emptor.ff. de rei vend.Istam distinct.communiter sequuntur Doctores in d.l.penul. & in d.l.fi.per Salyc. & docto.in d.l.maritus.& Alexand.in v.vol.consi.cxliiij.
6 vbi etiam quærit, † an affictus dicantur fructus naturales, vel industriales: & dicit,quòd iudicantur, vt de fructibus naturalibus: allegat Bal. in l.vbi adhuc.C.de iure dotium. ¶ Sed contrarium tenet dominus Mari. Soci.in consilio, an fructus rerum paraphernalium. vbi nihil allegat: sed Bal.in l.ij.in princ.C.de vsur.& fruc. legat.tenet, quòd sit industrialis: & idem tenet Bald.in l.si traditio. in fi. C.de actio.emp.& vend.vbi dicit, quod sunt industrialissimi.Alexan.in secũdo volumine,consi.clxxx.in fi. dicit, quòd affictus & pensiones dicuntur fructus ciuiles.l.si nauis.ff.de rei vendi.glo.in l.diuortio.ff.sol.mat. Bart. in l.ex diuerso.ff.de rei vendicatio. Anto.de Butr.in cap.grauis.de restitutione spolia. ¶ Et licet non sint fructus naturales, tamen sunt ad similitudinem eorum.l. prædiorum.ff. de
7 vsur.iuncta.l.si nauis. † & appellatione fructuum veniunt pensiones sub larga significatione, secundùm Ant. de But.in c.cùm dilectus.de consuetudi.& ibi Ioann. de Imol. Et ex his patet decisio primi dubij. ¶ Fateor tamen, quòd Bart. in consilio cxxv. incipiente,quæstio talis est,Titius habens vxorem, &c.tenet, quòd fructus consumptos bonorum paraphernalium siue naturales,siue industriales, non tenetur hæres restituere. Istud consilium Barto.refert Baldus in l.assiduis.C.qui potio.in pignore habeantur. idem Baldus in c.penultimo,de consuetudine.idem Bald.in c. si duo.de fratri.de nouo bene. inuesti.Item Ludouicus in consi.cclxxx. in fine.¶ Sed Paulus de Castro tenet, quòd fructus bonorum paraphernalium indistinctè tenetur hæres mariti restituere,in consilio clxxxvj.incipiente,super primo. ¶ Tamen distinctio Bartol.vt plurimum est communiter approbata.vide tamen Bald. in l.vbi adhuc.C.de iure dotium, cum simi. ¶ Sed quando non dicerentur paraphernalia, sed extra dotem. Virum maritus,vel eius hęres teneatur restituere fructus, tũc adhibetur ista distinctio,quæ sumitur ex dictis Mar ti.Sill.quem refert Bartol. in dicta l. penult.ff.ad l.Falcidiam. videlicet, ¶ Aut maritus percepit fructus de istis bonis extra dotem de voluntate vxoris. ¶ Aut contra eius voluntatem. ¶ Primo casu si de voluntate vxoris,& tunc distinguitur,prout suprà conclusum est in bonis paraphernalibus. ¶ Secundo casu, si contra eius voluntatem percepit: & tunc siue extent, siue sint consumpti, siue sint naturales,vel industriales, tenentur hæredes restituere: vt in l.si stipulatus.ff de donatio.inter vi.& in l.de
8 hæreditate.eodem titu.¶ † Si autem sumus in casu dubio, quia non apparet de voluntate vel de contradictione vxoris,& istum casum omisit.Bar. in d.l.penulti.dicit Bald.in consilio, est sciendum quod non inueni in libris impressis. Sed illud refert Alex. in consilio in ij.volum. consil.lxiij. & in d.l.penul.de Falcid. & in v.vol. consilio cxliiij. quòd præsumitur cõtra eius voluntatem percepisse. Sed Raphael Cu.vt refert Iason.in l.ma-

ritus.C.de procur.tenet cōtrarium, quòd in casu dubio præsumitur eius voluntas.hoc est, quòd maritus percepit de eius voluntate,& ita pertrāsiuit cōsilium in hoc dubio, excepto Ioanne Baptista Brancacio. ¶Ad secundum dubium. † An si maritus legat vxori certum quid,animo cōpensandi cum seruitijs & alijs iustis causis videatur compensare etiam cum fructibus perceptis per vnum ex dictis bonis excadentialibus. ¶ Docto. in l.si cum dotem §.si pater.ff.solut. matrim. distinguunt inter debitum necessarium ex legis dispositione, & debitum voluntarium. ¶ Primo casu inducitur compensatio, etiam ꝙ non dicatur animo compensandi, vt in d.§.si pater.& ī l.cùm pater.§.qui dotale.ff.de legatis secundo. & not. in l.huiusmodi. & ibi plene per Alexand.ff.de lega. primo.l.Titia.§.qui in vita.ff.de legatis secundo. ¶Si vero debitum est voluntarium, & tunc si non apparet expresse, quòd voluit compensare, nō præsumitur animus compensandi [a], per textum in l.vnica.§.sciēdum est.de rei vxo. actione. per textum in l.creditorem.ff.de legatis secundo.Ita etiam firmat Pau. de Castr.in consilio cxxxij.incipiente.licet ista domina Lippa.bene facit tex.in l.pecuniæ.ff.de alimē. & ciba. lega.idem tenet Bal.in l.si adulta C. de hæredita.actio. Angelus in authē. præterea C.vnde vir & vxor. Alexā. de Imola in secundo volumine consilio.xij.in secunda columna. & in eodem volumi. consilio cxxxij.dominus Cardin. & Ioannes de Imol. in cap.officij.de testamentis. vbi distinguit sic: ¶ Aut debitor legat animo compensandi,& hoc constat,& tunc creditor alterum tantum petet.l.si compensandi.C.de hæredi. insti.l.si ab vno.ff.de lega.secundo,& in dicto c.officij.Aut legauit animo nō compensandi. & hoc constat: & creditor petit vtrumque.d.§.sciendum.¶Aut est dubium,& tunc. ¶ Aut est debitor ex dispositione legali,& intelligitur relinquere animo compensandi. d.§.si pater. ¶Aut ē debitor ex obligatione contracta: & nō intelligitur relictum animo compensandi.d.l.creditorem.ff.de legatis secundo.& istā distinctionem sequitur de verbo ad verbum Ioannes de Imola ibi, quòd aut in casu de quo quæritur,sit inducta compensatio per dicta verba contenta in testamento domini Thomasij, probatur pluribus rationibus.

10 ¶ † Et primò,quia testator legauit vxori creditrici animo compensandi cum seruitijs præstitis, & alijs iustis causis:quæ verba sunt generalia apta comprehendere ex quacunque iusta causa,ipse testator tenetur, ꝙ legatū sit animo compensandi: nam ex verbis generalibus testatoris comprehenditur eius animus siue mens, vt patet in l.si quis in princi. testa.ff.de legatis tertio. & in l.fi.C.quod cum eo.l.quam Tuberonis.§.j.ff.de peculio.not.in c.qui ad agendum. de pro cu.li.vj.hæc iura ad hoc allegat Alexand. de Imola in secundo volumine,consilio cxv.in vij.colum. Et propter dictaverba generalia videtur generaliter cogitasse omnem iustā causam debendi: vt in l.qui iure militari.ff.de testamento militari.Barto.in l.sub prætextu specierum.C.de transactioni.quæ iura ad hoc allegat Alexand.de Imol.in j.volum.consi xlij. in v.col.versi iiij. quia etiam si dicta

11 domina. † Et dispositio in genere idem operatur,quod operatur dispositio in specie d.l.qui iure militari.& doct.in d.l.sub prætextu,& Angel.in l.tres fratres.ff.de pactis. secundum Alexandrum in iij.vol.consi.xcvij.in prima columna. Et sic illa verba generalia, & alijs iustis causis,probant

eiusdem testatoris mentem, ꝙ legauit animo compensandi cum fructibus perceptis per eum de bonis extra dotem. nam ea quæ continentur in genere, habentur ac si specialiter essent dicta, vt in l.si qñ.ff.de lega. primo.l.si chorus.ff. de legatis.iij.l. omnes.de præscrip.trigin.annorum. no.Bal. in l. in testamento.ff.de mili. testamento Bald.in l.j.C.de iura. calum. & in l. fin.C.de iure. an.aure. & in c.primo, in principio, p quos fiat in uestitura. Et per consequens sub verbo, animo compensandi cum seruitijs & alijs iustis causis, compræhēditur causa iusta debiti, perceptionis
12 fructuū ex bonis extra dotem.†quia sub genere continetur eius species, vt in d.l.si chorus.cum simi.quia verba generalia ad omnia extenduntur. l.pluribus.ff.de acceptila.l. emptor. §.Lucius.& ibi Gl.& Doct.ff.de pac. Cyn.& Bal.in d.l.sub prætextu specierum.in d.l.si decreta.C.de transactio.in l.cum tutoribus.§.fi.ff.de trāsactio.& in l.si ex pluribus.in prin.ff. de solutio. & in l.Aurelius.§.Caius. de libe.lega. doct. in c.j.de trāsactio. quæ iura allegat Alex.in j.vol. consi. xlvj.in prima col.¶Et si diceretur, ꝙ vbi iura dicunt, quod specialiter aliquid exprimatur, non sufficit exprimere in genere.per not.in d.c.qui ad agendum. & in l.ij.§.quæsitum.ff.si quis cautio. & dicit Ang. in authen. de hæredi. & falci.§.si verò expressim.quod non videtur satisfactum le
13 gi,† ubicunque lex requirat aliquid specialiter fieri seu expressim, si fiat verbis generalibus,& idem Ange.in authen.de nup.§.solutio. & per Bar. in l.fin.§.omnem.in verbo, specialiter.C de admini. tut.facit lex. si quā do.§.& generaliter. & ibi Bald.C.de inoffi testamen. quæ iura allegat Andræas Barbatia in cōsi.xix.in fin.Sed textus in d.l.vnica.§.sciēdum. de rei vxo.acti.dicit, ꝙ quando maritus lēgat vxori, nisi expresse dicat, ꝙ pro dote vel pro debito legat, ꝙ habebit vtrumque, scilicet debitum & legatum: ergo &c. ꝙ Ad hoc respondetur,
14 † ꝙ expressa dicuntur esse, non solùm illa quæ apparent ex verbis expræssis, verum & ex coniecturis: vt in l.licet Imperator.ff. de legatis primo.ff.de manu. testamento.l.si quis locuples.nam & probatio per coniecturas dicitur probatio manifesta.l.licet.ff. de legatis primo.l.si quis locuples.de manu.testamento.Barto.in l. si quando.C.vnde vi. & in l.j.in fi.ff. de verb.oblig.vt dicit Alexan. in ij. vol.consi.xxiiij.in ij.col.Nec obstāt in contrarium allegata secūdum Angelum in dicto §.si verò expressim. quòd vbi lex requirit aliquid fieri expresse pro eo, quia factum simpliciter est contra dispositionem iuris cōmunis, tūc illud videtur fieri expresse, quod fit per verba specialia, hæc importantia, ita loquuntur cōtraria. Sed vbi per legem aliquid requiritur fieri expresse, non ex eo quod fiat contra dispositionem iuris commu-
15 nis, † sed quia lex sic mādat, ꝙ fiat expresse, tunc expresse dicitur fieri etiam si ex coniecturis apparet. ista sunt verba notanda Angeli in dicto §.si verò expressim.Et pro confirmatione huius doctrinæ, allego: nam hodie requiritur quòd nouatio fiat expresse.vt in l.fin.C.de nouatio. & ita dicit illa lex,& tamē dicitur expresse fieri nouatio, si per coniecturas appareat, quòd partes voluerunt facere nouationem, ita satisfactum est legi volenti, quòd expresse fiat compensatio. ita tenet Ioann.de Imola. in l.delegare.ff.de nouatio. & sentit Cyn.in dicta l.fina. hoc expresse firmat Alexander in secundo volumine, consilio lxxiij. in prima columna. Item pro hoc allego Bald. in

l.in tempus.in fi.ff.de hæredib. insti. vbi dicit,ꝙ quando dubitatur de persona hæredis.s. de qua sensit testator debet fieri probatio apertissima, ta-
16 men†dicitur apertissima probatio, si fiat per indicia.arg.ff. de legat. j.l. Imperator.&.ff.de reb. dub. in l.qui habebat. & in materia compensationis reperio Albe.de Rof.in l. filia legatorum.C.de leg.vbi dicit, ꝙ volútas cõpensandi probatur, sicut aliàs probatur voluntas per coniecturas. in l.cùm proponebatur.ff. de lega.ij. & in l.iij.ff.de inoffic. testa. licet dicat,ꝙ Guido de Suza tenet, ꝙ debet talis voluntas expresse probari per duos testes talem declarationem voluntatis, quia istud non est probare testamentum,sed declarationem, vt in l.hæredes palàm .§. sed & si notã. ff.de testamen.Si ergo verba generalia declarant animum compensandi, ergo expresse inducta est compensa-
17 tio,†cùm in testamentis potius mẽs etiam tacita,quàm verba sint attendenda,vt in l.iij.C.de lib.præte.l. inter vestem.ff. de auro & argen. lega. l.cum quæstio.C. de legat. quæ iura ad hoc allegat Alexand.in tertio volumine,consil.lv. in prima columna. ¶Secundò,quòd dictum legatum sit factum animo compensandi cum fructibus perceptis apparet. quia sic est verisimile, ne testator videatur duplici onere velle grauare suos fratres carnales hæredes suos proximiores in gradu & ab inteſtato ei successuros. videlicet vt teneantur soluere legatum ita vniuersale, & ipsos fructus perceptos, spatio quadraginta annorum ascendentes ad summam ducatorum quadraginta per annum, vt dicit Iurisconsultus in l. Titia .§. qui in vita.ff.de legatis primo. mens
18 †testatoris regulatur ex verisimili.l. si seruus plurium.§. fina. ff. de legatis secundo. ca. inspicimus, de regulis iur. l.sicut certi. & l.si cùm vel in vtero.C.de testam.mil.& l.Titius.in prin.§.j.ff.de lib.& posth.Ale.in iiij. vol.cons.lxxxvij.in vj.col.cum ergo non videatur verisimile,ꝙ testor voluisset suos hæredes sic duplici onere grauare,attentis dictis verbis contentis in legato,præsumendum,ꝙ voluit compensare cũ dictis fructibus. Nec obstat,ꝙ illud verisimile, de quo loquitur text.in d.§.qui in vita procedit in debito necessario, quia dico,ꝙ ratio,ne videatur duplici onere grauare hæredem,procedit tam in debito necessario,quàm in debito voluntario, quando ex coniectura apparet de animo compensandi, vt suprà dictum est,ꝙ sic bene facit tex. in d.§. qui vita.in ratione sui. ¶Tertiò si testator legasset simpliciter vxori dicta bona, & non dixisset in compensam seruitiorum,& alijs iustis causis, tale legatum præsumeretur factum ob merita.tex.est in l.necadiecit .ff pro
19 socio.†Si illa verba, in recompẽsam seruitiorum, intelligerentur ob merita & seruitia recepta,nihil importarent,quia esset expressum id, quod tacitum inerat.l.iij.ff.de leg. j. l. non rectè.C.de fideiu.l.si arrogator.ff.de adoptionibus.cum si. & verba posita in testamentis debet semper aliquid operari,vt l.si quando.ff.de leg.j.Ideo dicit Bal.in rub.C. de contrahen. emp.in ix.q. ꝙ quodlibet minimum verbum non debet esse sine virtute aliquid operandi.c.si Papa.in fin. de priui.lib.vj.cum cõcor.ergo illa verba pro bonis seruitijs & alijs iustis causis intelligi debent, ꝙ facit dictũ legatum animo compensandi cum dictis fructibus, quos ipse percepit.
20 ¶†Quartò talis præsumitur esse voluntas testatoris, qualis esse debet, quia testator fingitur cogitare, quòd lex disponit,vt dicit Bald. in l.precibus.in xviij.col.C.de impub. & alijs

sub-

substi. allegat.l.cum quidam.ff.de ac quiren.hæred. quia voluntas alicuius talis esse præsumitur, qualis esse debet.dicit in Ba d.in l.j.in v.col.C.de sacrosanctis eccle.& dicit Bar.in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb. ꝙ testator persumitur voluisse id, qđ vult lex siue statutum.idem Ioã.de Imo. in l.fi.de cõdi.insti.voluit Alc.in iij. vol.consi.xxxvj.in iiij.col. Sed legis dispositio vocat fratres ad hæreditatem fratris decedentis sine descendẽtibus, vt in iurib.vulga.& pręsumendum nõ est, ꝙ testator voluit præfer

21 re vxorem suis agnatis, † quia testator magis præsumitur dilexisse agnatos, quàm extraneũ.l.generaliter.§.cũ aũt.C.de institutionibus & substitutioni.& in l.cum auus.de conditio. & demonstratio. & in l.cùm alienam C.de legatis.l.j.cum Glo. in verbo, paterno.ff.in ius voca.vt eant.secundùm Alex.in ij.vol.consi.cxxx.in ij. colum.Si enim testator instituit fratres hæredes in certis bonis stabilibus,& vxori reliquit tam amplum legatum in compensationem seruitiorum & aliarum iustarum causarũ, & non intelligeretur animo compẽsandi cum fructibus, solutio fructuum facienda per hæredes absorberet totam quasi portionem ipsorum fratrum, & esset expressè contra mentem testatoris,& sic vt eius mens seruetur,debemus intelligere,ꝙ animo cõpensandi fuit factum tale legatũ.

22 ¶ † Quinto, quando verba testatoris sunt generalia, debent ita intelligi,vt non videatur testator alienam agnationẽ suæ agnationi anteponere.l.cum accutissimi.C.de fideicom. & dicta l.cum auus.& dicta l.generaliter.§.cum autem. notat Alex. in ij. vol.consi.xxviij.in ij.col. Igitur illa uerba generalia,animo compensandi cum seruitijs & alijs iustis causis intelliguntur in fauorem suorum fratrum hæredum.s.vt sit facta cõpensatio cum fructibus & non in fauorẽ vxoris, vt hæredes soluant vtrũque. ¶Sextò ostenditur,ꝙ illa verba, ꝙ legat animo compẽsandi cum seruitijs & alijs iustis causis,debẽt intelligi ci

23 uiliter,† quia sunt in scripturã redacta non scđm vulgarẽ & cõem vsum loquendi:vt dicit Bal.in l.lege.in fin. C.de legiti.hędi.& Cy. in l.si cum autoritate.C.de do. ante nup. tenet Alex.in ij.vol.consi.lxxxvij. in viij. col.Sed si testator legat id,quod debet, intelligitur de eo debito, quod põt ab eo inuito extorqueri: vt in l. is cui.§.Flauius.ff. de solutio.l. vel obligatus.§.j.ff.de libe.causa.l.debitor.ff.de verb.signifi.ita debent intellige illa verba.s.ꝙ legatum sit factũ animo compensandi cum illis seruitijs,pro quib⁹ poterat cõueniri. Sed ad seruitia obsequialia domus, q̃ fecit vxor marito,non põt conueniri, & sunt seruitia de quibus põt conueniri,quia fecit expectationẽ cũ marito tanti tpis deductis fructibus, meritò de hoc seruitio intelligitur fecisse

24 compẽsationẽ.¶†Septimò,vbi põt dari alia coniectura quã donationis, cessat præsumptio donationis.l.si cũ aurũ.ff.de solutio.l.cùm de indebito ff.de probatio.l.eleganter.§.qui reprobos.ff. de pigno.actione. & nota. Ale.in ij.vol.consi.clxxvij.in fin.& in alijs suis cõsilijs.Sed dicta verba, animo cõpensandi, ẽt vt cessat animus donãdi,possunt intelligi in cõpensationẽ fructuũ:ergo non debet intelligi,vt importẽt donationẽ. ¶ Octauò tũc pro legatario debet legatũ interpretari:ut in l.testamẽtis.ff.de regul. iuris.& in c.cùm dilecti. de donatio. qñ nulla in contrariũ apparet coniectura,aliàs secus:ut dicit Cy.Bald. & Salyc.in l.unica.§.ne aũt.C.de cadu. tollẽ.firmat Alex.in iij.vol.cõs.lviij. in fi.Sed cõtra legatarium apparent

supradictæ & infrascriptæ coniecturæ, quod fuit legatum factum animo cõpensandi cum fructibus. ergo nõ debet fieri interpretatio in fauorem legatarij. ¶ † Nonò, non est præsumendum, quod testator elegit viam, per quã eius dispositio impugnetur, l. Mæuius. in prin. ff. de leg. ij. l. si miles qui destinauerat. ff. de testam. mil. facit l. quoties in stipula. ff. de verb. oblig. c. Abbate. de verb. sig. Sed si diceremus in casu, de quo quæritur, testatorem voluisse vxorẽ habere tam amplum legatum, & tã amplos fructus ab hæredibus absque animo compensandi, & sic quod haberet fructus & legatum, sequeretur, quod eius dispositio non haberet locum effectualiter, quia hæredes non haberent ea quæ sunt eis relicta, & sic destrueretur eius volũtas,
26 quod non est dicendũ. ¶ Decimò † in interpretanda voluntate defuncti, debet attendi id, quod est verisimile. c. inspicimus. de regu. iur. in vj. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de lega. j. & illud quod est verisimile habetur pro expresso l. Titius. §. j. & ibi doct. ff. de li be. & posth. & est gl. not. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. Alex. in ij. volu. cons. xxxvj. in j. col. imò fingit lex, vt seruetur mens testatoris, quod testator plus dixit, quàm scripsit notarius, vt in d. l. cùm auus. ff. de cond. & demõ. in d. l. cum acutissimi. & in d. l. generaliter. §. cum autem. Alex. in iiij. vo. cons. lij. in j. col. Imò verba impropriantur, vt seruetur mens testõris, vt in l. non dubium. C. de leg. l. Proculus. ff. de vsufr. & Alex. in d. consil.
27 lij. Sed verisimile est, quod in dubio † testator velit potius suos agnatos hæredes iuxta suam voluntatem bona relicta habere, quàm vxor, vt in l. si seruus plurium. §. j. ibi, in verbo, charitas & necessitudo. ff. de lega. ij. facit d. l. cum acutissimi. & l. fi. C. quor. bo. secũdum Ale in ij. vol. cõs. lxxj. in iij. co.

& si secus diceremus euanesceret voluntas testõris effectualiter, vt. s. dixi. ¶ Vndecimò probatũ esse asserit, quod testator dixit post factum testm̃, quod ipse reliquit fratribus & dñæ Iuliæ ita clarè, quod nullũ erit litigiũ inter eos. Ex istis verbis post factum testm̃ cõprehenditur mens testãtis, quod voluit, quod nulla lis futura esset inter eos. & sic vt induceretur cõpensatio cũ fructibus: nã verba sequentia post testm̃ declarant animũ testõris. l. qui filiabus. in prin. & l. si seruus plurium §. fi. ff. de leg. j. l. iij. ff. de lib. & posth. facit l. & puto. in gl. fi. ff. fami. ercis. l. vtrum. ff. de pet. hær. l. vxor. §. fina. & ibi Barto. ff. de le. iij. igitur & c. ¶ Duo-
28 decimò † coniecturatur animus cõpensandi ex eo, quia si non fuisset factũ legatum animo cõpensandi cum fructibus consumptis, isti hęredes nõ haberent facultatẽ soluendi æstimationẽ, nisi distraherent bona stabilia, in quibus vxor habet vsumfructũ, & hæredes proprietatem, sed si intelligerent esse factã compensationẽ, cessaret ista distractio, ideo vt cesset distractio bonorum, præsumendum est de animo compensandi. facit quod dixit Bal. in l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de le. ij. vbi dicit, quod facilius præsumitur grauatus ille, qui facultatem rei præstandæ habet, quàm ille qui non habet, sed oportet redimere, per illũ tex. & per no. in l. cùm à matre. C. de rei ven. ¶ Decimotertiò arguitur, quod legatum sit animo compensandi factũ propter verba vxoris post testm̃, quæ dixit, quod ipsa est contẽta de testõ præter quàm de domo satis colligitur, quod non fuit eius intentionis velle age-
29 re ad fructus, † imò renuntiasse videtur, iuxta not. in c. officij. de testa. & facit, quia quando de vno dicitur, de alijs denegatur, vt no. in c. nonnè. de præsum. & l. maritus. de procu. cũ cõcor. ¶ Decimoquartò colligitur ani-

mus compensandi, ex quo probatur, ꝙ post testm̃ testator fuit allocutus fratrem dicendo, ꝙ ita disposuerat, ꝙ nullum esset litigium inter fratres & vxorẽ, & sic apparet de animo cõpensandi, quia ex hoc quod dixit testator extra testm̃, colligit eius mẽs, vt egregiè dicit Ale. de Imol. in quarto vol. cons. c. in iij. col. ¶ Vltimò cõsidero, quod testm̃ domini Thomasij dicit, ꝙ pro bonis seruitijs facit tale legatum, tunc sic. Aut dicemus, ꝙ domina Iulia bene seruiuit dño Thomasio. hoc est obedientiam ei præstitit,
30 † sic exponitur seruitium pro obedientia, vt in auth. de defen. ciui. ibi, eis seruientes .i. obedientes, quia de alijs seruitijs quæ essent digna remuneratione non est loquendum, quia vxor debet de iure operari viro etiã in telis faciendis, vt dicit Bal. in l. assiduis. C. qui potio. in pig. hab. & tunc dicendum est, ꝙ præstitit cõsensum, & voluntas sua accidit in fructib. bonorum paraphernalium perceptis ꝑ virum spatio xl. anno. & tunc fructus consumptos non tenetur restituere, sicut in bonis paraphernalibus. Aut dicemus, ꝙ non prestitit obedientiã, sed ꝙ solum cõplacuit marito in taciturnitate clausis oculis, ꝙ percipiat fructus, & istud claudere oculos respicit seruitium. in cõpensationẽ huius seruitij fuit factum dictum legatũ ad extinguendũ aliam restõnẽ fructuũ prædictorum. ¶ Fuit ergo votatum, ꝙ dictum legatũ factũ fuit animo compensandi cũ dictis fructibus perceptis. ¶ Circa tertium dubiũ in
31 primis præmitto, † ꝙ quando legatũ est factũ animo cõpensandi cũ fructibus debitis per maritum legantem, tunc quatenus est in legato compensatur cum fructibus, si fructus transcendunt legatum, possunt peti non obstante legato, secundum opi communẽ, vt dicit Pau. de cast. in l. si cõpensandi. C. de hær. inst. & videt tex. in l. Titia. §. qui in vita. ff. de leg. ij. & in l. pen. ff. de ali. & cib. lega. & no. in d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. matri. licet gl. in d. l. creditorem. ff. de lega. ij. teneat, ꝙ in totum sit facta cõpensatio, quia tantũ censet æstimasse legatũ illud acceptando. Sed Paul. de castr. in d. l. si compensa. dicit ꝙ glo. in d. l. creditorẽ. procedit, si testator quando legauit animo compensandi, dicit cum hoc, ꝙ nihil plus peterè possit secus si simpliciter legasset, & istã opin. sequitur etiã Alex. de Imo. in d. l. si compensandi. quicquid dicit ipse Pau. in d. l. creditorem. vbi secutus fuit simpliciter gl. ibi, & sic retẽta ista opinio si fructus bonorum extra dotem percepti per virum spatio xl. anno. quia ascendunt ad summam xl. duca. per annum transcenderẽt bona mobilia & debita. & omnia contẽta in legato facto vxori animo compensandi, ex hoc deberet consequi ęstimationẽ illorum fructuũ transgre dictiũ legatũ ipsum. ¶ Sed in hoc est aduertendũ. ꝙ testes dicũt, ꝙ illi fructus partim fuerunt cõsumpti, & par
32 tim fuerunt venditi, † & appellatiõe partis in dubio intelligitur de medietate. l. etiã. ff. de vsufr. l. nomẽ. §. portionis. ff. de ver. sig. c. ij. de deci. li. vj. no. in Cle. ij. §. illi verò. de ęta. & quali. Itẽ etiam debet haberi ratio, ꝙ tãto minus sunt fructus, quantum sunt expensæ in conducendo in domũ, vt no. in l. insulã. §. fructus. ff. sol. mat. ꝑ Bart. in l. si à domino. §. fi. cum l. seq. ff. de peti. hære. & tenet Sal. in l. fi. C. de pact. conuen. & Bar. in l. fructus. ff. sol. mat. Itẽ debet haberi consideratio, ꝙ maritus legauit fructus, qui ꝓsumuntur ꝙ triennio durent, vt dicit glo. Bal. & Imol. in l. diuortio § interdum. ff. solu. matri. Bar. in l. ad præsens. C. de murilegulis. li. vndecimo. licet possit contrariũ probari, vt de-

clarat d. Franciscus de Aret. in d.§. interdum.¶ Et his cõsideratis credo, ꝙ nihil, aut parum deberet consequi vxor de dictis fructibus, hoc ꝑmisso, qñ deberet multum consequi: dico
33 rñdendo tertio dubio,† ꝙ contra illum, qui tenet facere inuentarium, & non fecit, iura ꝓsumunt, ꝙ bona occupauit, & ꝙ fuit in dolo vt patet in authen. de hære. & Falci. §. si quis autẽ. & no. Bal. in l. fi. circa princi. C. de iure delibe. nec põt ipsa legataria ob non confectionem inuẽtarij ꝑiudicare ipsis hæredibus, qui petierũt tpe mortis testatoris, ꝙ faceret inuẽtarium de bonis mobilibus ei legatis, & ipsa noluit, sicut nõ põt hæres, qui non tenet ad inuentarium ex dispositione testatoris ꝑiudicare creditoribus, cũ præsumit lucrosum fuisse legatum: vt dicit Bald. in l. fi. vltichar. C. famil. ercis. Et tã hæres pro parte, quàm in totum tenet ad inuẽtarium. vnde in d. l. fi. §. j. & Ang. in l. fi. §. hæc stipulatio. ff. si plus quàm ꝑ
43 l. Falci.† & legatarius in re sibi legata hæres cẽset. l. tps. in fi. ff. de vsuca. & Barto. in l. in conuentionibus. ff. de verb. signifi. & Bal. in instrumen. de fideicõ. Spec. in tit. de testa. §. j. in fi. & sic posset dici, ꝙ sit facta compẽsatio in totum, postquã noluit patefieri, quę erant bona mobilia, tamen in hoc non facio fundamẽtum, quia credo, ꝙ iã habet scĩa de tantis bonis mobilibus, ꝙ satisfactis dotibus & antiphato remanent tot & tanta bona, ꝙ sunt ad satisfactionem octingentorum ducatorum ꝓ fructibus xl. ann. ad rationem ducatorũ viginti per annum, cùm alia medietas fructuum valentium ducatorum xx. cõsumebatur in domo viri & vxoris. ¶Fuit votatum per totum Consiliũ pari voto, exceptis duobus videlicet domi. Ioanne Baptista Brancacio & domino Francisco de Maximis, ꝙ dicti fructus cẽsent ex bonis parapher nalibus, & per consequẽs cõclusione ꝑdicta ꝓcedit. Item ꝙ dictum legatum fuit factum animo compensandi cum fructibus, & ꝙ ꝓpea dicti cõuenti de iure sunt absoluendi ab impetitione dictorum fructuum, & sic lata fuit sñia sacri Cõsilij absolutoria in fauorẽ fratrũ do. Thomæ Brãcacij contra do. Iuliam Brancaciam.

a COMPENSANDI. Legatum factum per maritum vxori, nunquam intelligit factum animo compensandi cum dote, ad quam erat debitor: & hoc in dubio, vbi expressè non dixit. ita Petr. de Bellaperti. in l. si cõpensandi. C. de hære. institu. consuluit Bal. in consi. lviij. in ij. vol. incipiente, in restitutione dotis, & in cõsil. 84. eo. vol. incipiente, textum Florentiæ. Raph. Cuma. cons. 22. Pau. de Cas. consi. 247 in nouis, incipiente, legatum ꝑdictum. Benedic. Capra, in consi. 72. Thomas Bramaticus.

DECISIO XLV.

De legato generali includente speciale eidẽ ꝑsonæ factũ.

SVMMARIVM.

1 Legatum factum vxori de dote & augmento, cui postmodum factum est legatum vniuersale omnium bonorum mobilium & pecuniarum, qualiter veniat deducendum.
2 Regula, generi per speciem, quando non habeat verum.
Legatum factum pro funere, an debeat detrahi, de legato totius pecuniæ facto vxori.
3 Spes in legatis extrahẽda à genere.
Legati effectus non duplicandus causa non duplicata.
4 Hæredes tenentur ad supplementum pro funere dato, & augmento, si desit in testatoris pecunia.
Sententia magnæ curiæ debet esse in consideratione & reuerentia iu-

dicantium secundo loco.

In causa reuisionis sniæ sacri Cõsilij latæ in fauorem vxoris super petitione dotis & antiphati. M. ccccc. ducatorum,& restitutione expensarum ꝓ funeralibus. ¶Fuit † dubita- 1 tum, Si testator in testamẽto primò legat pecuniam necessariam pro funeralibus. Et ducatos M. ccccc. incõtatis vxori ꝓ dotibus & antiphato. Et postea legat omnem pecuniam, & omnia bona mobilia,& recolligẽtias & suppellectilia omnia. videlicet granum, ordeum, legumina, aurum, argentum &c. vxori, & instituit fratres carnales hæredes diuidendo inter eos bona stabilia. ¶Vtrum legatum pro funeralibus,& legatum pro dote & antiphato incontatis debeãt vxori vltra legatum vniuersale omnium bonorum & pecuniarum, ita ꝙ heredes teneant vltra legatum omnium pecuniarum et bonorum mobilium soluere expensas funeralium et dictas dotes, et antiphatum, vel debeat de pecunia testatoris primo extrahi pecunia pro expensis funeralibus, et pro dote, et antiphato: et illa pecunia remanens debeat esse vxoris iuxta legatum vniuersale: quia ge- 2 neri † per speciem derogat, iuxta regulã, generi, lib. vj. et Bar. in l. quæsitum. §. fi. ff. de fundo instru. ¶ Fuit pariter dictum, ꝙ testator legando pecuniam pro funeralibus, & pecuniam incontatis pro dote & antiphato vxori,& postea legando omnem pecuniam vxori, videt primò extrahere de pecunia in genere legata pecuniam ꝓ funeralibus & pecuniam pro dote,& antiphato. Et in primis, ꝙ legatum pecuniæ pro funeralibus debeat extrahi prius de legato totius pecuniæ facto vxori, vt̃ tex. in l. vxorẽ. §. felicissime. ff. de leg. iij. quia legatũ pecuniæ pro funeralibus est in specie,& legatum omnis pecuniæ factũ vxori est in genere.& pro hoc facit. l. cohæredi. §. qui patrem. ff. de vulga.& pupil. Item qñ vni legatum est in specie. s. pecunia pro dote, & antiphato,& postea legat omnis pe- 3 cunia † illud in specie debet extrahi à genere: vt ꝓbatur in l. cum de anionis. §. si cui fundum. &. §. quidam. de fundo instruc. et l. legata. ff. de supel. lega. ¶Prę terea hic fuit factum legatum pecuniæ incontatis vxori, pro certa causa vel ꝓ dote, et antiphato, et postea legauit omnem pecuniam vxori: tunc cùm non fuit duplicata causa, non debet duplicari effectus legati: vt no. in l. quiquaginta. ff. de ꝓba. habebit ergo primò legatum in pecunia pro dote et antiphato, et si quid remanet de pecunia, suum erit vigore legati omnium pecuniarũ. ¶Bene faciunt ad hoc not. in l. j. ff. de aur. et argen. lega. ¶Fuit per maiorem partem dominorum conclusum, ꝙ si in pecunia numerata nõ esset tanta pecunia, ꝙ sufficeret ꝓ expensis funeralibus, et ꝓ dote, et antiphato, ꝙ haberent hæredes supple- 4 re. † vnde cum non fuerunt reperti nisi mille et cẽtũ ducati, dñt suppleri in dote, et antiphato ducati quadringẽti, et expensæ funeris fuerunt quadringentorũ ducatorũ: ergo hæredes debẽt soluere ducatos cviij. Et illa lata fuit sententia prima per sacrum Consilium, ꝑ quam apparet, ꝙ data fuit fides ĩ hoc vxori, quę dixit, ꝙ tñ fuit pecunia testatoris legata vxori inuenta in hæreditate testatoris. Sed certè qñ talis sentẽtia nõ eẽt lata, attento, ꝙ nõ fecit inuẽtarium, ꝓsumebat contra eũ, vt s̃. dictũ fuit: ideo ꝑꝑ autoritatẽ dictæ sniæ fuit ꝑ oẽs votatũ, ꝙ dicta snia confirmet.

DECISIO XLVI.

De statuto ad compromittendum inter consanguineos.

SVMMARIVM.

1 Statuti de compromittendo inter cõiunctos intellectus & restrictio. Infinitas est euitanda.

2 Compromissum an possit tertia vice post causam coram arbitrio adhuc pendente, an verò semel tantùm.

3 Argũm à cõtrario sensu, ꝓcedit ĩ stat.

4 Præsentatio bina an liberet promissoré de repręsentãdo toties quoties.

1 Dicit regia pragmatica, † ꝙ iudex ad instantiam rei conuenti cõsanguinei cõpellere debet actoré, ꝙ fiat cõpromissum, dũmõ hoc petat ante donationẽ termini ad ꝓbandũ. Quid si semel añ dationem termini ad ꝓbandum fuit factum cõpromissum, & fuit expiratũ: demũ iterũ fuit factũ compromissum, & expiratum, actor comparet corã iudice, & petit, ꝙ procedat in cã, reus cõparet & petit, ꝙ cã cõpromittat, actor replicat, ꝙ non debet fieri, quia fuit bis factũ & expiratum, ideo non debet iterato fieri, vt euitet infinitas. ¶Quæriẽ, qd iuris, vr̃ ꝙ donec cã non sit decisa ꝑ arbitros, semꝑ põt peti, ꝙ faciat cõpromissum. hoc firmat Bal. ĩ iiij. vol.
2 cons. cccclxxxvij. vbi dicit, † si statutum mandat cãm cõpromitti, intelligit cũ effectu: vnde si primum compromissum euanuit, debet tãdiu cõpromtti, donec intentio statuti impleat. ff. de cond. & demõ. l. hæc cõd. Et ex hoc concludiẽ, ꝙ ista cã debet compromitti. ¶Sed in cõtrarium est veritas. s. ꝙ vltra semel non dẽt fieri
2 cõpromissũ: quia pragmatica dat tẽpus ad faciendũ cõpromissum ad pl⁹ tres menses, ergo illis elapsis cessat pragmatica de cõpromissis faciẽdis
3 inter conuentos: † nã in statutis valet argumentũ à contrario sensu: vt not. in l. j. §. huius rei. de offic. ei⁹ cui mã. est iurisdi. cũ concor. ibi alleg. Item quia si constitutio ꝑdicta grauat actorem, vt inuitus debeat facere cõpromissum, vbi de iure cõi nõ tenebatur: si cõstitutio diceret, ꝙ debet renouari. qñ eẽt expiratũ: nõ intelligiẽ, nisi per duas vices, vt in l. fideicõmissa. §. si quis. ff. de leg. iij. vt euiteẽ infinitas. vt in l. qui bona. §. fi. ff. de dã. infec. vnde dicit Ang. in l. si finita. in princi. & ibi Alex. ff. e. tit. ꝙ qui ꝓmittit representare reũ toties quoties, facta per eũ bina ꝓ̃sentatione est liberatus, de quo per Bal. in l. superuacuã. ix. col. C. de his quæ pœnæ nomin. Pau. de Cast. in l. si duob⁹ §. quoties. de iureiur. Bar. in l. si quis reos. ff. de custo. reo. Lucas de Pẽna in l. si q̃s de curio. C. de decu. li. x. Alexã. in ij. vol. cõs. cxlv. ¶Fuit per hæc votatum per oẽs noĩe discrepãte, ꝙ si bis fuit factum cõpromissum, & expirauit, non debet iudex tertiò compellere partes ad cõpromissum vigore dictæ pragmaticę. ¶Fuit hoc decisum in cã inter Vincentiũ de Morte, & sororem eius actricem.

a COMPROMISSVM. Et quod debet toties cõpromitti, quousq; finẽ accipiat, qñ virtute statuti fit cõpromissum inter conuentos, tenet consulẽdo Philip. Deci. qui multa allegat in cõs. 22. & vide Bal. ĩ cõs. 351. & 352. in 5. vol. tñ in 5. cõs. seruaẽ cõtrariũ: ꝓut ita seruauit in causa mea ꝓpria cũ Loisio Senechaleo de Capua, meo cõsobrino, ĩ qua fuit magister à notis Ange. Cysa. & solũ bis ꝓmissa fuit cõpromitti. & idẽ vidi seruatũ in cã Marci Ant. de Picocũ eius fratre: & fuit Sigismũdus Impe. actuarius eius. Tho. Bramaticus.

DECISIO LXVII.

De testiũ examinatione parte nõ citata ad uidendũ testium iuramenta, & de testiũ examinatione.

SVMMARIVM.

1 Sententia lata sine ꝓbõne, nõ dr̃ nul-

la, sed cõtra ius litigatoris lata.
Probõ nõ est de iudicij substantia.
2 Snĩa ẽt cõtra ius litigatoris valet.
Snĩa referẽs se ad acta, vbi sunt probationes testium parte non citata, examinatorum est nulla.
3 Iudex referens se ad acta nulla facit sententiam nullam.
4 Snĩa qñ dicat lata cõtra ius litigatoris.
Sententia an sit nulla, si apparet iudicem ex actis malè iudicasse.
5 Sententia ex probationibus reprobatis lata reprobaẽ, & est nulla.
6 Testes an possint examinari vltima die termini parte non citata.
Temporis extremitas mouet.

FVERVNT latæ duę relatio-
a nes [a] conformes in magna curia Vicarię, quæ in sacro Cõsilio allegantur nullæ, & potissimè dr̃, ꝙ sunt nullæ, quia latæ ex testibus examinatis parte nõ citata ad vidẽdũ iurã testium. ¶Dubitaẽ ƌ duob⁹. ¶Primò an dictę relationes sunt nullæ, eò quia testes fuerũt examinati parte nõ citata ad vidẽdũ iurã testiũ. ¶Secũdo vtrũ testibus examinatis parte nõ citata ad vidẽdũ iurã testiũ, tñ fuerũt examinati vltima die termini. An eorũ de- b
1 põnes valeẽ. ¶†Ad primũ dubiũ dicebaẽ, ꝙ dictæ relationes q̃ hñt vim snĩæ nõ dñr nullæ, licet possit dici, ꝙ sunt latæ cõtra ius litigatoris: quia snĩa lata nullis exñtibus ꝓbõnibus, nõ dr̃ nulla, sed bñ dr̃ lata cõtra ius litigatoris: quia ꝓbõ nõ est de substãtia iudicij. l. posthumus. § si quis ex his. ff. de inoffic. test. l. cum puta-
2 rẽ. ff. fa. erc. ¶†Et iõ valet snĩa, licet sit cõtra ius litigatoris. vt est tex. in l. j. §. itẽ cũ cõtra sacras. ff, quæ snĩæ sine appell. rescin. & tenet Inno. in c. cũ venerabilis. de exce. Doct. in l. ait ꝑtor. §. j. & in l. ꝑses. ff. de re iudi. Gl. & Doc. in l. ꝓlatã. C. de sentẽ. & in l. fi. C. cõ. vel epi. ¶Sed ꝑ me fuit audacter dictũ, ꝙ dictæ relatiões sunt nullæ: quia referũt se ad acta facta in ꝓcessu, & in ꝓcessu nõ sunt aliæ ꝓbões, nisi testes examinati ꝑte nõ citata, quæ sunt nullæ: vt in c. in noĩe dñi. de testibus. & in l. si qñ. C. eo. ti. meritò snĩa, quæ refert se ad acta, &
3 acta sunt nulla, †reddit ipso iure vlla. hæc est cõis snĩa doctor, maximè d. Ant. de But. in c. ab excõicato. in ij. char. de rescri. & do. Abb. Sicul. in c. inter cæteras. de re iudi. nã qñ iudex expresse se refert in snĩa ad acta quibus inspectis apparet de errore iudicis, hoc casu snĩa est nulla. Itẽ tenet Bal. & Bar. in l. j. C. de erro. calcu. inde tenet Ioã. de Imo. & Alex. in l. reĩ iudi. §. j. ff. sol. ma. Idẽ tenet Inno. in c. cũ Bertold⁹. de re iudi. Bar. & Paulus de Ca. ĩ l. si is ad quẽ. ff. de acqui. hære. sec⁹ si snĩa nõ refert se ad acta, sed dicit, quia ꝓbatũ est, & nõ dicit
4 ꝓut in actis apparet, †tũc snĩa dr̃ lata cõtra ius litigatoris, si nõ repiẽ ꝓbatũ: & ita loquiẽ Inno. ĩ c. qm̃ cõtra falsam, de ꝓba. ¶ Et licet fuit olim maxima dubõ inter doctores Vltramõtanos & Italicos. Vtrũ si apparet ex actis iudicẽ male iudicasse, snĩa sit
b nulla [b] nã Iac. de Raué. & Pe. de Bellap. ĩ l. j. C. de err. calc. tenet ꝙ sit nulla. & ĩ hoc vñr residere do. de Ro. de ci. cccxxxv. Itẽ fuit dubitatũ. ¶Sed Bar. & Bal. ĩ d. l. j. tenẽt cõtrariũ. s. ꝙ nõ sit nulla. & ista ẽ cõis snĩa, nisi qñ expsse refert se ad acta: vt s̃. dcm̃ ẽ; vt declarat Alex. ĩ d. l. rei iu. §. j. & Feli. plenè ĩ alle. c. ĩter cęteras. Et iõ dicta snĩa, q̃ referret se ad acta, & acta ꝓbatoria sunt nulla, ꝑ d. c. ĩ noĩe dñi. de
5 tes. sequiẽ ꝙ ẽ nulla. ¶ † Pro hoc facit, qa snĩa lata ex ꝓbõnib⁹ reprobatis & nullis ẽ ipso iure nulla: vt dicit Bal. ĩ l. libertorũ. C. de tes. & not. Io. And. ĩ c. qm̃ cõtra de ꝓba. ĩ fin. refert hoc Alex. ĩ d. l. rei iud. & Feli. i. d. c. inter cæteras. Secus qñ snĩa nõ referret se ad acta, sed diceret, quia probatũ

est, ideo cōdemno, quia possent esse probōnes receptæ à iudice, quæ nō sunt in ꝓcessu. ¶ Quò ad secūdū dubiū vtrū vltima die termini ad probandū possint examinari testes parte nō citata ad vidēdum iuramenta. Bal. in d. l. si quādo. in iij. col. versic.
6 iuxta hoc quæro. C. de test. † dicit, ꝙ in vltima die termini possunt testes ꝓduci sine citatiōe examinari, quia extremitas tpis est, quod monet. Ita dicit Barto. in l. item illa. ff. de cōstit. pec. allegat notata, in cap. quāuis. de app. in cl. m. & quia fuerūt repti tres testes examinati vltima die termini. ¶ Nō fuit visum mihi, nec alijs, ꝙ dictæ relationes sunt nullę. Sed ꝙ ꝓcedat in causa appellationis, & detur terminus ad probandū incumbētia.

ADDITIO.

Testes examinati parte nō citata, in quibus casibus probent, vide Hyppoly. de Marsil. singula. xxiiij. incipien. clarum est in iure, & de hac testium productiones pulchrè excutit singula. ccccccxxiij. incipiente, ex dispositione. & vide quędā per Bert. parte iij. consi. cxlix. nume. 5.

a RELATIONES. Vide s. in decisi. 28. & j. in decisio. 126.

b NVLLA. Circa pdicta vide Alex. in consi. 123. incipiente, discussis hæsitationibus. 5. col primo vol. & in cons. 69. 1. vol. Thomas Bramaticus.

DECISIO XLVIII.

De statuto quòd instrumentū non reassumetur ex notarii mortui protocollo &c.

SVMMARIVM.

1 Statutum de instrumētis nō reassumēdis ex notarij mortui ꝓtocollo sine certa solēnitate, qualiter intelligatur & limitetur. nume. 5.

2 Instrūm adeptæ possessionis instrumēti emptionis mētionē faciens, an probet instrūm enunciatū, in eo & quā faciat probōnem. nu. sequen.

Notarius dicens, prout in cōtractu p me facto cōtinet, nō probat.

3 Bonorum possessio non datur ex scriptura notarij dicentis esse reassumptum testamentū, nisi exempletur ex protocollo.

Notario attestanti de præterito nō creditur.

Protocollum facit semiplenam probationem.

4 Probationes duæ semiplenæ coniunctæ faciunt vnam plenam.

Instrumenta ex protocollo notarij mortui qualiter ueniāt reassumēda.

STANTE constitutione Regni, quòd instrūm factū per notariū non possit reassumi de protocollo notarij mortui, nisi ad minus superuiuat vnus testis, & iudex vel duo testes. vt not. in constitu. Regni, Baiulos.
1 ¶ Quæritur, † quid si mortuus est iudex, testes & notarius, & solūm ꝓducitur protocollū, in quo est cōtractꝰ emptionis factus p notariū bonæ famę, & de hoc cōstat: in quo ꝓtocollo in margine cōtractus fit mētio, ꝙ ille contractus fuit per eum reassumptus in formā publicam: quia est ibi scriptū factū etiam assignatū, prout est de more oīum notariorū. Producitur etiā vnum instrūm reassumptū in formā publicā, in quo continet, ꝙ talis emptor recepit possessionē rei emptæ à tali venditore, prout constat per instrūm emptionis celebratum per manus mei notarij, & ipse emptor est in possessione per longū tempus pacificè & quietè. ¶ Vtrum authoritate iudiciaria possit tale instrumentum assumi. hoc dubiū fuit in reassumptione instrumenti terræ Joannis Berardi filij Petri Berardi siti in capite montis prope Neapolim. Quæ terra & massaria nunc est magnifici militis dom. Ludouici de Afflicto mei consanguinei, & fratris

carnalis excellẽtis dñi Michaelis de Afflicto comitis Triuenti & locum tenentis magni Camerarij huius regni Siciliæ.¶ Et prima facie videtur, ꝙ tale instr̃m non possit reassumi:quia omnes.s.notarius, iudex, & testes, sunt mortui,vt patet in dicta constitutione,Baiulos.

2 ¶†Secundo quia illud instr̃m captionis possessionis, in quo fit mentio de alio instr̃o emptionis factę per manus mei notarij,non ꝓbat illud instr̃m enũtiatum in eo, iuxta ea,quæ hñtur in authen.si quis in aliquo documẽto.C.de eden.¶ Et pro hoc bene facit quod dicit Ange. ꝙ si notarius dicit, prout in contractu per me facto continetur,non ꝓbat in l.si donatio.C. de donat.quia notarius non est rogatus de hoc,vnde si notarius diceret in instr̃o, prout constat in quodam instr̃o procurationis facto per manus mei,non probat illam procurationem:vt dicit Innocen.in c.quoniam contra falsam. de proba.faciunt ea quæ not.Ioann. Andr.in addi.Spec.in titu.de instru. edi.§.ostenso.in additione, quæ incipit, miror de Rolandino. & in §.restat.versi.antepenul.& eod.titu.§.j. vers.sed obijcitur. & in §.nunc dicemus.vers.pe.licet Sal.in d.authen. si quis in aliquo.dicat contrarium: tamẽ veritas est:vt suprà dixi. & tenet Paul.de Cast.in d.l.si quis in aliquo.

3 & Moderni bene ibi. ¶†Benè facit id ꝙ dixit Bar.in l.j.§.si quis duob⁹. ff.de bon.pos.secundum tab.vbi dicit,quod si idem notarius dixit, hoc est reassumptum testamenti Titij facti per manus meas,ex ista scriptura non dabitur bonorum possessio,nisi exempletur ex protocollo. & Ange. & Paul.in l.sciendum. de verb. obli. Alex.in iiij.volu.consi.vj.in ij.colũ. nam notario aliquid attestãti de pterito non credit, vt dicit Alex.in ij. vol.cõs.ccv.in iij.col.¶Sed in cõtrarium, ꝙ possit reassumi tale instr̃m emptionis ex protocollo,in quo omnes.s.notari⁹,& iudex,& testes,sunt mortui,adducit:Certum est,ꝙ ꝓtocollum facit semiplenã probationẽ. vt dicit Cyn.in l.contractus.C. de fide instru.Itẽ instr̃m cautionis possessionis, faciens mentionem de instr̃o emptionis facto per eundem notarium probata amissione instrumenti emptionis reassumpti in formam publicam,facit semiplenam ꝓbationẽ, vt dicit Bart.in l.admonendi.in vij. col.ver.sed quæro quid de exemplo. ff.de iureiur. pro quo dicto dicit esse Gl.no.in l.sicut iniquum. C. de fide inst. quam dicit Ang. esse singularẽ.

4 †istæ duæ semiplenæ coniunguntur, & faciunt vnam plenam, vt scribunt doc.in d.l.admonendi. & Alex.in v. vo.cons.cl.ult.col.& sic stãte ista plena probõne põt iudex ordinarius sicut est sacrum Consilium mandare, ꝙ de dicto ꝓtocollo facto per notarium bonæ famæ & opinionis possit reassumi publicum instr̃m,licet oẽs testes sint mortui propter dictum instrumentum faciens mentionem de eo quod aliàs fuit assumptum,& deperditum:prout dicit Spec. in tit.de instru.edi. §. postquam.iuxta no.in c.cũ P.tabellio.de fi.instru.Item hic cõcurrit possessio dictæ terræ emptæ per emptorem & hęredem eius,tãto tpe qui p̃sumit ex dicto titu.de quo apparet.l.quædã mulier.ff.de rei uẽ. l.min⁹ instructus.C. de acquirẽ.pos. Item quia non est aliquis contradictor,& diu est, ꝙ factum fuit dictum instr̃m, ꝙ iam aliàs fuit assumptum: quia ita scriptum est in protocollo: vt s.dictum est.& sic non põt mora uel negligentia imputari,ꝙ iam fuit deperditũ:ut dictũ est.

5 ¶†Propterea fuit uisum dominis de consilio, ꝙ sit iusta cã dispẽsandi,ꝙ dictũ instr̃m possit reassumi ꝑ alium notariũ,& sic

fuit interpositũ decretũ, ꝙ autoritate sacri Consilij reassumatur ex protocollo prædicto dictũ instrũm emptionis, licet notarius iudex, & testes omnes sint mortui, propter multa quæ hic concurrerunt pro veritate protocolli, quod est menti tenẽdũ.

DECISIO XLIX.

De fideiussoribus.

SVMMARIVM.

1 Fideiussor condemnatus pro principali an debeat appellare, ne teneatur ad interesse & quando.

2 Fideiussor potest recognoscere bonam fidem.

3 Emptor cui mota est lis, bonam fidem potest agnoscere & agere de euictione.

Fideiussor non habet regressum cõtra principalem, si iniustè condemnatus non appellauerit.

Convenitvr fideiussor à creditore. Et condẽnat̃ per sñiam ad soluendũ iuxta formã obligationis.

1 ¶ † Quærit̃ vtrum fideiussor teneat̃ appellare, vt possit posteà recuperare id, quod soluit à principali debitore. Et si nõ appellauit, possit principalis debitor fideiussori dicere, debuisti appellare, & quia nõ appellasti, teneris ad interesse, ꝑ tex. in l. si procuratorẽ. §. si ignorãtes. ff. mãda. ꝑ quẽ tex. dicit ibi Iaco. But. & Bar. ꝙ fideiussor nõ solũ cogitur appellare, sed etiã ꝓsequi, nisi excuset̃ paupertate, vt in d. §. ignorantes. ¶ Fuit votatum Consilio in cã Spinelli cũ

2 dicta Antonella, † ꝙ si fideiussor scit exceptionẽ cõpetere principali debitori, tunc teneẽ appellare. Sed si nesciat cõpetere exceptionẽ aliquã, nõ tenet̃ appellare, quia fideiussor põt recognoscere bonã fidẽ. Ita dicunt doc. vt refert Bart. in l. Herẽnius. §. Caia. ff. de euict. & glo. in d. §. si ignorantes. idẽ si metu pœnę non opposuisset exceptionẽ cõpetentẽ, nã nõ posset ei imputari, vt dicit Bar. in l. at qui nã. §. cũ me absente. ff. de neg

3 ge. † & sic etiã emptor, cui mota est lis, põt agnoscere bonã fidẽ, & aget de euictione: vt habetur per Doc. & ibi Ioan. de Imo. in l. si venditor. de emp. & vẽd. sic etiã in fideiussore, & si iustè condẽnetur, nõ tenet̃ appellare: secus si iniustè fuit condẽnat⁹, nã tũc tenet̃ appellare, aliàs nõ habet regressum cõtra principalẽ, vt in l. si pro ea. & ibi Bal. C. mandati.

DECISIO L.

De dilatione reintegrãda propter iustum metum & legitimam causam.

SVMMARIVM.

1 Rex Carolus quo tempore adiuit Neapolim cum armis & magno exercitu.

2 Dilatio an debeat ampliari ꝓpter impetũ armorũ & iustum timorẽ.

3 Impeditus ad cõparẽdũ, an debeat protestari, vt sibi dilatio reintegretur de impedimento. 5.

Procurator non debet constitui ad litigandum in causis arduis, vel mitti per absentem.

4 Bellum an sit iusta causa excusationis ad impedimentum, de non comparendo allegandum.

Impedito quo casu nõ currat tps, vel restitutio est sibi concedenda.

5 Impeditus ex facto iudicis non debet protestari, item quando impedimentum est notorium.

6 Impedimentum quod superuenit in termino, facit totam reintegrare dilationem.

7 Probationum facultas tẽpore non angustanda.

Ivdices magnæ curiæ Vicariæ fecerunt relationẽ in sacro Consilio, ꝙ dicta magna curia tẽpore regis Alphonsi secũdi, in causa inter Ray-

mundũ de Pares Catelanum,& quẽdã cõuentũ super certa quãtitate pecuniæ, vt asseriẽ debitæ ex causa interesse liciti, dedit terminũ ad probandũ nouẽ mẽsiũ vltra mare & extra Regnũ.
1 † Et pẽdẽte termino prædicto propter aduentũ Regis Caroli Francorũ in hoc Regno cũ magno suo exercitu in Anno Domini M.cccc.xcv. die xxj. mensis Februarij. xiij. indi. Rex Alphõsus, & Rex Ferdinãdus secũdus eius filius recesserunt à ciuitate Neap.& similiter oẽs Catalani recesserũt à ciuitate Neap. Et signãter dictus Raymũdus recessit ex dicto timore.¶ In die vij. mẽsis Iulij eiusdẽ anni veniẽs Rex Ferdinandus secũdus per mare cũ multis vasallis maritimis, existente Castro nouo, & alijs fortulitijs in posse Viceregis Francorũ, intrauit per portã fori in ciuitatẽ Neapo. & fuit benignè,& cũ gaudio receptus à nobilibus & plebeis ciuitatis Neap. demũ die viij. mensis Decemb. xiiij. indic. M.cccc.xcv. in die Cõceptionis beatæ & gloriosæ virginis Mariæ, Vicerex, & Frãcigenę qui tenebant Castrũ nouũ euacuauerũt dictũ Castrũ & illud cõsignauerũt regi Ferdinãdo secũdo, qđ fuerat obsessum per quinque mẽsis. Et recuperato dicto Castro nouo venit ille reus conuẽtus à Raymũdo prædicto,& petit publicatione fieri, quia lapsus est terminus
2 datus ad ꝓbandũ. † Iudices magnæ curiæ statuerũt vt citeẽ dictus Raymũd⁹, quo citato cõparet,& dicit,ꝙ publicatio nõ debet fieri, imò debet sibi cõcedi alia dilatio ad examinandũ, quia fuit impeditus in dicta prima dilatione ꝓpter prædictũ notoriũ impedimẽtum guerrarũ, & propter iustũ timorẽ Gallorũ superueniẽtem inimicorũ Catalanis. ¶ Iudices magnæ curiæ noluerunt concedere dictam dilationem petitam, & publicauerũt in cã. Et demũ fuit cõclusus ꝑ eos dictus processus ꝑ parte dicti Raymundi. habetur infra x. dies recursus ad sacrũ Consiliũ, quia sentit se grauatũ, ꝙ facta fuit publicatio & conclusio,& non fuit sibi cõcessa dicta secunda dilatio petita. Cõsilium decretauit more solito supplicationẽ, vt vnus ex iudicibus de negotio iformatus requisitis partibus verbũ faciat in Consilio, vt prouideri possit: venit iudex magnæ curiæ,& facta dicta relatione dixit, ꝙ ideo ꝑ dictam magnã curiã non fuit cõcessa dicta secunda dilatio, † quia licet 3
contigerit mutatio status, tamẽ semper fuit ministrata iustitia in magna curia Vicariæ:& licet dictus Raymũdus sit Catalanus, debuit constituere procuratorem, quia dicta causa nõ est ardua vel grauis, videlicet super interesse, quo casu teneẽ litigare per ꝓcuratorem, secundũ verã conclusionem doc. in c. ij. de procu. & Bar. in l. j. ff. de diuer.& tẽp ꝑscrip. Item ille qui est impeditus debet ꝓtestari de impedimento: vt dicit gloss. in c. cupientes. §. ꝙ si ꝑ viginti. de elec. lib. vj. & gloss. in c. j.& c. plerunq;. de rescriptis. vbi si quis est impeditus facere actum in termino statuto, nõ excusatur, nisi ꝓtestetur de impedimento. Idem Ioan. & domi. in d. §. ꝙ si per.& firmat Ang. in consi. cxl. incipiente, quidam Matthæus. & Alex. de Imol. in ij. vol. consi. clxiij.& est glo. in c. j. §. si quis verò, de pace iuramento fir. & istã gloss. ad ꝑsens propositũ allegat Lucas de Penna. in l. qui grauatos. de cẽsi. lib. xj.& talis ꝓtestatio nõ fuit facta igitur &c.
4 Itẽ dicebat dictus iudex, prima † dilatio fuit multum lõga: vt patet in l. j. C. de dila. & infrà istam dilationem pars ipsa nõ fuit vsus sua diligentia: quia potuisset obtinere cõmissionẽ ꝑ partib⁹ Vltramarinis & guerræ,&

impedimenta allegata non præstitissent impedimentum dictæ examinationi. Et sic guerra non habet eũ excusare.argu.tex. in l.qui commeatus & ibi Bar.ff.de re mili. & propterea dicebat Bal.in l.fina.C.de adulterijs, ꝙ tunc demum impedito non currit tempus,vel datur restitutio, quando impeditus fecit quicquid potuit, ne terminus curreret.& ideo debet fieri dicta protestatio de impedimento, vt dicit tex & Glo.in l.fin.C.de tempo.appell.& tenet Bal. in l.properandum.§.finautem.C. de iudi. vt dicit Alex.in ij.vol.consi.xlix.& Bar. in l. ij.§ ꝙ dicimus.ff.si quis cautio. Et licet dictus Raymundus dicat se recessisse propter metum Gallorum, tanto fortius requirebatur protestatio: vt dicunt doc.in c.fi.de appel.& tangit Philip.in c.ex ratione.in vj.colũ. de appella.¶ Auditis istis rationibus per consilium fuerunt dictæ rationes bene ponderatæ. Et inquantum fuit dictum,ꝙ impeditus debet protestari,ista non est instinctè vera conclu-
5 sio, † pro eo,quia illa conclusio non procedit, quando impedimẽtum processit ex facto iudicis, secus in alijs impedimentis:& ita decidit Fel.in d. c.ex ratione.& firmat Bal. & Alex.in l.properandum.§.finautem vtraque. C.de iudicijs.Item illa conclusio est vera,quando impedimentum allegatum post terminum datum requirit probationem.Sed vbi impedimentũ fuit notorium, prout fuit impedimẽtum prædictum allegatum, tunc non requiritur protestatio de impedimẽto. Ita consuluit Pau.de Ca.in consi. cclxxxvj.incipiente,visis his quæ superius.ver.nec ob.quod debuerit.ix. col.& Alex.in d.§.quod diximus.Itẽ dicta cã super interesse non erat leuis sed ardua:quia interesse erat magnũ, ꝓut,petebatur:& sic vertebatur magnũ præiudiciũ, ideo scđm verã concl.Host.& Abb. in d.c.ij absens nõ tenebatur mittere procuratorẽ. Nec ob.ꝙ non fecit suã diligentiã,quia illa datio termini ad probandũ fuit parũ ante aduentũ Regis Caroli, ita ꝙ non potuit obtinere literas commis-
6 sionales magnæ curiæ. † Nec est in cõsideratione, ꝙ dicta dilatio fuit lõga:quia fuit de iure: vt in d.l.j.C.de dila.& ideovolunt iura,ꝙ si pendẽte termino superueniat impedimentũ, tota dilatio debet reintegrari. vt in l si ita stipulat⁹.ff.de ver.obl.no.in Cle. j.de restit.in integrũ. & in l.ab hostibus.§.sed qđ simpliciter.ff.q. ex cau. ma.Bal.in l.fi ff.de ferijs.idẽ dictum impedimentum põt dici, ꝙ superuenit ex facto iudicis:quia fuit Rex Ferdinandus primus, & eius iudices impediti propter dictam guerrã Gallorum, ob quorũ timorẽ Rex ipse Ferdinandus recessit, tunc non tenetur protestari:vt s̃.dixi allegando Fel. in d.c.ex rõne in vij.col.de appel. facit l.quæsitum.ff.de re iud.hoc ẽt firmat Fel.in d.c.ex transmissa.de præscrip. & Pet.de Ancha. in d.c.cupientes.§.
7 ꝙ si per xx.¶ † Ideò fuit visum dominis de Consilio, ꝙ iudices magnæ curiæ rescisa conclusione debet actori prouidere de competẽti dilatione: cum nulla calumnia imputari possit ipsi Raymundo,nec ius aduersarij factum est deterius ex hoc,& ne facultas probationum tempore angustetur.l. quoniam.C. de hæreticis.ff.de test.l.curent.c.dilecti de testi.stantibus impedimẽtis allegatis notorijs.

DECISIO LI.

De recursu ad superiorem laudantis in compromisso.

SVMMARIVM.

1 Recursus ad superiorem laudantis in compromisso an fieri debeat.
2 Reductio ad arbitrium boni uiri habet se ad instar appellationis.

Appellatio à sententiam iudicis recurrit ad superiorem iudicantis.

3 Literæ Regiæ præsumendum est ꝙ processerunt de iustitia.

1 ITEM fuit dubitatũ, † si reus est de foro Regiæ cameræ summariè, & actor de foro sacri Cõsilij, & compromittunt cãm in vnum de consiliarijs, & ille profert laudũ, ¶ Vtrum iudex reductionis ad arbitriũ boni viri erit Regia camera, de cuius foro ẽ reus, vel est sacrũ Consiliũ qđ est iudex ipsius arbitri. ¶ Certè parũ dubitationis habuit hoc dubium, per id qđ consuluit Lud. in cõsil. suo cclxv. vbi ꝓ hac opi. scilicet, ꝙ ad arbitriũ iudicis competentis pronuntiãtis laudũ recurrendũ est, allegat consilium Bar. qđ incipit, visis consilijs famoso cũ doctorũ Arch. ij. q. vj. nõ ita Ant. de But. in c. ꝙ clericis. de foro cõpe. Bal. ĩ l. præcipimus. cũ si. C. de appel.

2 ¶ † Et facit talis rõ secundũ Lud. reductio ad arbitriũ boni viri hẽt se ad instar appellationis. ff. de arbi. l. nõ distinguemus. §. cũ quidã. Sed cum appellatur à sñia iudicis, semper recurrimus ad superiorem iudicantis [a] d. l. præcipimus. ergo ad superiorem laudantis est recurrendũ: & non respiciũtur in hoc litigãtes: sed ꝑsona à quo. Idem firmat Io. An. in c. statutum. §. cũ aũt. de rescrip. li. vj. Et quia in discussione huius articuli venit litera dñæ Reginæ, ꝙ consiliũ ꝓcedat. Propterea iste articul⁹ remãsit nõ cõclusus ꝑ Consiliũ. Tñ ego credo, † ꝙ dictæ literæ dñæ processerunt de iustitia, quia sic præsumẽdũ est iuxta no. in c. quæ in ecclesiam. de constitu.

3

a SVPERIOREM iudicantis. iudex appellationis à laudo erit superior arbitri, qui laudum protulit, & non actoris aut rei. vide omnino do. Ant. de Alexan. in l. ij. C. vbi & apud quem cogni. restitu. in integ. agitan. sit. ij. col. Thomas Bramatichus.

DECISIO LII.

De probatione exceptionum solutionis, & præscriptionis.

SVMMARIVM.

1 Terminus ad probandum solutionis & præscriptionis exceptionem in uim dilatoriæ an concedendus.

2 Exceptio præscriptionis debet esse liquida, vt processum impediat.

IN causa illorum de Vespulis

1 fuit dubitatum, † Vtrum debeat dari terminus ad probandum exceptionem solutionis pręscriptionis in vim dilatoriæ, quando in vim dilatoriæ sunt oppositæ, quoniã potest etiam opponi in vim peremptoriæ, iuxta nota. per Bartol. in l. fi. ff. pro suo. & per Bald. in rep. l. ij. ff. de iureiu. col. xxij. & per Bartol. & Angel. in l. emptor. ff. de præscri. lõ. tẽ. & per Guil. de Cu. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi inde. & aliquid per Bald. in l. post mortem. ff. de adop. & per Iaco. But. in l. intra vtile. ff. de mino. & per d. de sancto Gemi. post alios in c. j. de lit. conte. lib. vj. & Bal. in l. edicto. xiij. op. C. de edicto diui Adri. & per Bald. in aut. nisi tricẽnalis. C. de bo. ma. Angel. in l. post decisionem. C. de fur. & in Spe. de excep. §. dicto. & per Ioann. Andr. in addi Specu. in titu. de dilatio. in additione, opponi possunt. & in alijs cotis allegatis per Alexand. in Apostil. in d. l. fin. ff. pro suo. ¶ † Fuit conclusum per sacrum

2 Consilium, quòd ex quo requirunt dictæ exceptiones altiorem indaginem, reseruentur ad merita, per. not. per Bart. in l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad Treb. & l. nam & postea ff. de iureiur. nã exceptio præscriptionis debet esse liquida, vt impediat processum: vt dicit Bald. in l. per hãc. ij. colum. C. de temp. app. & fuit dictum, quòd ita aliàs fuit iudicatum, in Consilio.

DECISIO LIII.

De actionis mutatione coram iudice ad quem.

SVMMARIVM.

1 Testamētū minus solēne an ꝓbet.
2 Actio in appellatione an possit mutari, & iudex super ea validè pronūtiare.
Iudex ad quem, an possit cognoscere vltra ea, q̄ cognouit iudex a quo.
3 Electio iuris incompetentis non nocet iuri, qđ ignorabatur cōpetere.

QVIDAM de Pistoribus egerunt contra certos hæredes ex testō ad quandam terramvigore legati contēti in testō prædicto, illi hæredes conuenti dicunt nō teneri ad restitutionem, illi actores producunt testamen
1 tum. † Et quia reperitur illud testamentum esse minus solēne, de consilio domini Io. Carduini fuit pronuntiatum conuentos absoluendos esse. ¶ Apellatur ab ista sñīa: & ꝑ viā principalis petitionis, illi de Pistoribus āgunt petitione hæreditatis cōtra illos conuentos, dicentes hæreditatem illius testatoris spectare ad eos tanq̃ proximiores in gradu ab intestato, & petūt totā hæreditatē cōcluso pro cessu: quia pro parte cōuentorū nihil fuit oppositū. fuit dubitatum. ¶ Vtrū isti agentes primò ex testō cōtra hæredes ex testō: qui succubuerūt ī prima instantia, & posteà ab intestato in cā appellationis petierūt totā illā hæreditatē ab intestato, & ꝓbauerūt
2 incūbentia. † Si sacrū Consiliū possit sup hoc ꝓnuntiare, ex quo iudex ad quē nō cognoscit, nisi de eo quod cognouit iudex à quo, secundū Bart. in l. j. C. si aduersus liber. notatur in l. eos. C. de ap. l. fi. ff. iud. sol. ¶ Fuit conclusum, ꝙ sic, ꝑ tex. in l. si mater decedens. ff. de inoff. test. vbi ille qui agit virtute testī. qđ nō valet, & succumbit, pōt agere ab intestato, quia illa cōfessio fuit erronea, & sic per ignoratiā, quia testamentū est inualidum
3 † & per electionē iuris incōpetētis, non videtur renūtiasse iuri, qđ ignorabat sibi competere, vt declarat ibi Bar. & sic ꝑt agere ab intestato. ¶ Vnde fuit votatum, ꝙ stāte nullitate testamenti illis actoribus competit successio ab intestato in hæreditate præfati testatoris, tāquàm proximioribus in gradu neutram partium ex causa in expensis condemnando.

DECISIO LIIII.

De pignorum custodia & illorum amissione.

SVMMARIVM.

1 Custos bonorum mobilium, vt hostium ereptorum, an sit in dolo, & actio contra eū possit mutari & agi criminaliter.
2 Superioris factum cēsetur casus fortuitus.
Latronum vis & exercitus est casus fortuitus.

1 QVIDAM Casinus† coram do. Bernardino de Valle Regio auditore conueniri fecit magistrū Ans proxenetā Angelicanū actione ciuili ad restitutionē certorū bonorū mobiliū ꝑditorū in domo Ans, culpa & defectu ipsius Ans. Et examinatis certis testibus ad īformationē, & carcerato ipso Ans, dictus Casinꝰ mutauit actionē, & egit criminaliter, ꝙ dolo versatus est in illis bonis, dando bona illa in prædam tpe quo intrauit Rex Ferdinandus, quo tpe bona Gallorū iuerunt ad saccomandum per illū diē de facto, ex quo pretendebatur, ꝙ Casinus erat Gallus vel partialis Gallorū & dato termino ad probandū in hac actione criminali: & repertis testibus legitimè & alijs testibus examinatis,
2 hinc inde fuit facta conclusio, † fuit visum, ꝙ ex processu non apparet, ꝙ Ans fuit ī dolo, nec in lata culpa: nec

teneatur de ipsa violētia cōmissa per aggressum, imò ille casus fuit fortuitus, p l.si merces.§.vis maior.ff.locati.ēt quia superioris factū cēsetur casus fortuitus, vt est text in l.Lucius. ff.de euictio. & voluit Alc. in ij.vol. cōs.ccxx.& Bal.in l.quæ fortuitis.de pign.actio.dicit, ꝙ vis latronū & vis exercitus est casus fortuitus. ¶ Ideo fuit cōclusum, ꝙ liberetur à iudicio criminali, saluo Casino iure prosequendi litem ciuilem.

DECISIO LV.

De probationibus.

SVMMARIVM.

1 Probationes factæ dilatione finita an valeant.
2 Probationes factæ etiam sine dilatione data valent.

1 TEMPORE † Regis Francorū in quadā cā fuit datus terminus ad probādū, & nihil factū est, & dilatio fuit decursa, expulsis à ciuitate Neapo. Gallis p Regē Ferdinādū.sine alia dilatione, factæ sunt ꝓbationes. ¶ Quæritē vtrū tales ꝓbationes valeāt.videbatꝙ nō.
2 † Quia dilatio fuit data p iudices Regis Caroli, qui nullā habebat iurisdictionē iuxta decretum Regis Ferdinādi primi, q annullauit oīa acta & processus tpe Regis Caroli, licet ꝓbatio fuit facta tpe Regis Ferdinādi. ¶ Fuit pariter cōclusum, ꝙ tales ꝓbationes valētq; valēt ꝓbationes factæ ēt sine dilatione data, vt dicunt Bar.Ang.Bal.& Ale. in l.fi.ff.de ferijs & Bal.in l.ij.C.de dilat.Ant.de But.in c.licet cām.i prin.de ꝓbatio.

DECISIO LVI.

De priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 Priuilegium maius trahit minus.
2 Fori priuilegium maius attenditur.
Priuilegiator anteit priuilegiatū.

FVIT die xix.Maij.decretum
1 per sacrum consilium, † ꝙ notarius Melchion de Trioianis tāquàm de sequentibus sacrum Consilium possit trahere reum de foro Admiracræ. sicut pōt trahere curialis magnæ curiæ Vicariæ & Regiæ Cameræ summariæ per argumentum, de quo minus videtur inesse: ergo de quo magis &c.nam magis est priuilegiatum regium Consiliū, quod repræsentat ipsum Regem, q̃ priuilegium curiæ
2 Admiracræ. † & sic attenditur illud priuilegiū fori, qđ est maius, vt dicit Bal.ī auth.habita in §.verū.in ij.col. C.ne filius pro patre in illa quæstione, qñ priuilegiatus concurrit cū priuilegiato &c. attenditur ergo quis ē priuilegiator, vt dicit Lucas de Pen. in l.ne ad diuersa.C.de silentiarijs.li. xij.& ibi ponit vnā bonā di.Iaco. de Are.vltra illā, quā ponit Cy. in aut. quas actiones.C.de sacrosan.eccle.

DECISIO LVII.

De incendio domus uicinæ, & qui ad illud tenentur.

SVMMARIVM.

1 Vicinus an & quādo teneatur de incendio domus contiguæ ad suā.10.
Locatarij quando teneantur de domo combusta.
2 Locatarius vt ab incēdio excusetur quid probare tenetur.
Incendium vnde prouenisse præsumatur.
3 Coniecturæ in incendio necessariæ.
Casus obscuri & ambigui per indicia probantur.
Culpa habitantis cessantibus coniecturis præsumitur in incendio.
4 Sententia absolutoria ferri debet, quando non clarè constat de principio ignis.
Ignis habitanti non imputandus, cū habet causam ab incerto autore.
5 Incendij periculum non transit in dominum per factum familiæ aut familiaris, vel hospitis.

Incendium vt plurimum culpa habitantium committitur.
6 Ignem fuisse immissum an sufficiat probasse,nō probate incendiario.
7 Dominus an teneatur de incendio per famulum immisso.
Culpa leuissima in omittendo.
8 Damnum ex culpa omissionis com missum non venit in actione l. Aquiliæ.
9 Intellectus ad.§.si fornacarius.l.si seruus seruum.ff.ad legē Aquiliā.
Illatio non fit ex diuersis.

ILLO die,quo Rex Ferdinandus secundus fuit cum magno gaudio receptus per Neapolitanos expulsis Gallis,scilicet die vij.Iulij.xiij.indictione. M.ccccxcv.fuit cōbusta quædā domus domini Raynaldi de Mirabalis prope rutā Catallanam alteri locatā,& iuxta istam domū erat domus alterius,quā tenebat locatā quidam Baptista hostulanus,in qua domo.s.Baptistæ hospitabanť certi pedites d.Regis, qui fecerunt ignē in corticella dicti hospitij, vbi ipse Baptista per duos annos solitus fuit ibi ignē moderatū facere causa assandi carnes:& domi. Raynaldus prætēdit in suo libello,ꝙ culpa & defectu Baptistæ sua domus fuit cōbusta,& de hoc nihil est probatū, imò probatū est,ꝙ Baptista tūc erat extra domū, quia erat in defensione repariorum
1 contra Castrum nouum.¶ † Et concluso processu fuit dubitatum, vtrū sit aliqua præsumptio, vel cōiectura ꝙ ignis venerit & principium habuerit ex domo Baptistæ,vt ipse teneať emendare domū vicini cōbustam.Et certè nō probať sufficiēter,ꝙ incendium ortum habuit ex domo Baptistæ.¶Imo iuris præsumptione dicendum est,ꝙ domus domini Raynaldi combusta fuit ab habitātibus in ea, & sic tenentur locatarij, vt est tex in l.iiij.§.j.ff.de offic.præfe. vigi.& text. in l.si vendita.ff.de pericu. & cōmo.rei vendi.& in l.si modo nulla.ff.de leg.j.ita tenet Bal.in j.volu. consiliorū,cōsi.xiij.incip.factū quæ-
2 stionis tale est &c. Subdēs,†quòd locatarius vt nō teneatur de incendio habet probare, ꝙ casu fortuito fuit factum incendium,aliàs præsumitur eius culpa.l.si à bonæ fidei.§.j.ff.de rei vend.& in l.si quis fundu.§.Imperator.ff.locati.bene facit l.si seruus seruū.§.si fornacari⁹.ff.ad leg.Aqui. ¶Nā plerūque incendiū præsumitur cōmissum ex negligentia habitantis domū: vt in dicta l.si vendita.& d.l. ij.§.j.ff.de off.præfec.vigi.& ibi omnes scribētes.firmat Bal.in j.vol.cōs. clxxv. incip. ad euidentiā præmitto. & idē Bal.in eo.volu.cōsi.xxxvij.incip. casus talis est. & idē in iij.volu. consil.cccc xx.incip.ad euidētiam.& Ang.in consi.cxcvij.in q.prępositā, dubiū facit mihi.Pet.de Vbal.in tractatu,de societate,in fin. ¶ Sed quia nō fuit actū cōtra locatarios domus combustæ, sed cōtra vicinū.i.ipsum Baptistam,cuius domus nō fuit combusta,& clarè non est probatū,ꝙ incendiū habuit ortū à domino Bapti-
3 sta.¶† Videamus,an per coniecturas aliquid constet,ꝙ habuit ignis initiū à domo Baptistæ,quia quādo incendium prætenditur factū ab homine & non diuina vltione, & vtrū interuenit culpa vel nō, recurrēdū est ad coniecturas,si quæ reperiri possunt, quia casus obscuri & ambigui probantur per indicia,vt dicit Bald.in j. volu.Consiliorū,consi.xxxvij.incip. cas⁹ ē talis,quoddā fenile plenū &c. alleg.ad hoc l.non omnis.§.à Barbaris.ff.de re mili.idē dicit in iiij.volu. consil.ccclxiij.incip. Casus talis est, quoddā fenile.Alias cessantibus coniecturis præsumiť culpa habitātis,vt in d.l.si vendita.¶ Et profectò nullū indiciū est,ꝙ incēdiū in domo Raynaldi

naldi venit ex domo Baptistę,nisi ꝙ in corticella Baptistę erat ignis ĩ muro cõi ad assandum carnes peditũ hospitantium:ex hoc arguitu,ꝙ potuit ignis pdictus peruenire ad domum Raynaldi. ista ꝓbatio non cõcludit: quia iam ꝑ duos annos,in dicto loco factus fuit ignis, & non peruenit ad domũ Raynaldi. itẽ probatũ fuit,ꝙ erat furnus in domo Raynaldi,ĩ qua omni die panis coquitur: & sic potuit venire ex dicto furno dictus ignis. Item potuit venire culpa habitãtiũ,vt s̃.dictũ est.

4 ¶ † Et qñ clarè non cõstat de principio ignis, debet fieri sententia absolutoria: vt dicit Ludo.de Roma.in cõsi.cccc j. ¶ Sed posito & nõ cõcesso, ꝙ ignis in domo Raynaldi habuit initiũ ex dicto igne facto ꝑ dictos pedites,certè nõ tenetur ipse Baptista penitus ignorãs ꝑ eius absentiã. ¶ Nã istud incendiũ diceretur cõmissum culpa peditũ hospitantiũ, & ꝑ cõsequens ex culpa hominis incerti:quia nõ est ꝓbatũ, quis fuit ille, qui fecit dictum ignẽ.& ꝑ cõsequens nõ tenet̃: vt dicit Bal.in ij.vol.cõsiliorũ,cõsi.clvij. inci.punctus,sup quo cõsiliũ. ¶ Hinc est,ꝙ dicit;Bald.in iij.volum.consil. ccclxxiij.incip. quidã magister grãmaticę,ꝙ qñ ignis hẽt causam ab incerto autore non debet imputari habitãti:vt ꝓbatur in d.l. si vẽdita vnde dicit Bald.in l.quæ fortuitis.C.de pig.act. ꝙ certi hoĩs factũ probandũ est.

5 ¶ † Secundò, quia factũ familiæ nõ facit trãsire periculũ incendij in dominũ, vt dicit Bal.in d.l.si vẽdita. quia dominus nõ tenet̃ ꝓ suo familiari:vt in c.cũ ad sedẽ. de resti. spo. multò fortiꝰ non tenet̃ de facto hospitis:vt ex text.in terminis, in l.j.in fi.ff.nautæ,cau. stabularij. ¶ Tertiò ista quæstio decidit̃ per id qđ voluit Bald.in l. creditor.C. de pig.act. vbi dicit ista verba formalia. Incẽdiũ vt plurimũ culpa habitãtiũ cõmittit̃.d. l.si vendita.& d.§. si fornacarius. & tũc habitãtes vt nõ teneant̃, debent ꝓbare culpã abesse. qũo hoc ꝓbat̃; dicit ipse ꝓbãdo, vnde iã incendiũ habuit originẽ. Sed qđ si nõ põt apparere? vt in combustione hospitij Leonis,quia non apparet an incẽdiũ habuit culpam ab hospitibus, an ab exercitore hospitij,vel famulis eius. 8

6 † Certè in isto dubio nõ põt ferri cõtra eũ sñia,arg.ff.de his qui deie. vel effu.l.si verò.§.ꝙ si ex mediano. qui est notabilis text. ad hoc. Licet Albe. de Rosa.in ij. parte statutorũ, q. lxxxiij.dicat,ꝙ si domus alicuius est cõbusta, sufficit ꝓbare ignẽ immissum: licet non ꝓbet̃ psona,quæ immiserit.alleg.l.j.§. itẽ illud.ff.ad Silla.Et quia incendiũ p̃sumit̃ culpa habitantiũ,[a] per.d.l.si vẽdita. ¶ Sed hoc nõ obstat,quia loquitur,qñ est præsumptio.s.cõtra habitantes. ¶ Et ꝙ de incẽdio cõmisso ꝑ famulũ,nõ teneat̃ dominus,bene facit l. iij. §. ait ꝑtor.ff.nau.cau.sta.& ff.ad l.Aquil.si seruus seruũ.§.Proculus. & ff. de ædi.edic.l.ædiles.circa principium.tenet Sali.in d.l.quæ fortuitis.C. de pigno.act.in iiij.col.vbi dicit, ꝙ si fuit famulus nõ deputatus ad coquinã,

7 qui posuit ignẽ,† nõ tenet̃ dominus. alleg.l.j.§.familiæ.ff. de pub.& ff.de his qui deie. vel effu.l.si verò plures. §.si id.& l.j.§.fin.ff.nau.cau. stabularij.bene facit d.l. si seruus seruũ.§.si fornacarius.ff.ad l.Aquil. Idẽ voluit Augu. in additionibus ad Ange.de maleficijs, in verbo, incendiario. ¶ Quarto si aliqua culpa põt ascribi ipsi Baptistæ,non potest esse nisi culpa leuissima in omittendo: quia non dixit illis peditibus,nõ faciatis ignẽ hic in communi pariete. Certũ ex culpa leuissima in omittendo, non tenetur emẽdare damnum secutum ex incẽdio commisso per ignem fa-

ctum p dictos pedites: vt firmat Alexã. i l. domos hæreditarias. ff. de leg. j. vbi firmat, † q in actione l. Aquil. nõ venit dãnũ cõmissum ex culpa leuissima in omittendo. Secus in committendo, allegat Bar. idẽ tenẽtem in repetitio. legis, q Nerua vltima char. ff. depositi. versi. itẽ quęro vtrũ leuissima culpa. & gl. in l. si mora. ff. sol. matri. Idẽ tenet Pe. de Ancha. in materia incẽdij, in cõs. cccxlix. incip. p decisione q̃sita. Idẽ latius firmat Alex. in l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de edendo. Et miror, q Alex. in d. l. si domos. non allegauit tex. in terminis de hoc, in l. si cuius. §. de pteritis. ff. de vsufruc. quẽ ad hoc allegat Alberi. de Rosa. in d. l. ij. §. cognoscit ff. de offi. pfec. vigi. Ita ẽt voluit Bal. in ij. vol. cõsi. ccclxxiii. incip. quidã magister grammaticæ. & Alexan. de Imol. in cons. ccxvj. in ij. vol. Ioã. de Imol. ĩ c. j. de cõmo. Bald. in l. pign⁹. v. col. C. de pig. act. ¶ † Nec obstat dicta l. si seruus seruũ. §. si fornacarius. vbi dicitur, q cõpetit vtilis Aquilia p negligẽtia: quia vt dicit ibi Albe. de Rosa. ibi fuit culpa in cõmittẽdo, s. in supponendo ignẽ, ideo tenet de leuissima. & sic non obstãt. ¶ Quintò fuit allegatus tex. in d. l. si seruus seruũ. §. si furnũ. ff. ad legẽ Aquiliã. qui est immediate post §. si fornacarius. vbi si vicinus iuxta parietẽ cõem habet ignẽ, qui fit in furno: non tenet lege Aquilia p dãno dato in pariete. Sed datur solũ actio ĩ factũ, si paries sit exustus: ergo in pariete communi licet habere ignẽ, & si paries ẽ exustus, tenetur reficere. Si aũt damnũ nõ sit datũ, & timet de dãno, põt petere, q præstetur cautio dãni infecti, quæ nunq̃ in casu de quo quæritur, fuit petita. & ideo si sine culpa furnarij ignis dederit dãnũ vicino, & non sit præstita cautio, non tenet furnarius. iste tex. in ratione sui, bene facit, qñ liceret in dicto loco tenere ignẽ. Sed quia dicitur, q in dicto loco non licebat Baptistæ tenere ignẽ, ideo iudicio meo tex. iste parũ facit.

10 ¶ † Fuit igitur votatum per oẽs, excepto cõmissario causæ & vno alio cõsiliario, q dictus Baptista absoluatur. Illi duo cõsiliarij fuerunt in voto, q condẽnetur: quia fuit in culpa: quia p tempore pterito fecit ignẽ in loco non conuenienti, videlicet ĩ dicta corticella, & sic fuit in culpa, p id, quod dicit Salic. in d. l. quæ fortuitis. ¶ Sed ad hoc fuit responsum, si fuit Baptista in culpa faciendo ignẽ in loco insolito, ex tali culpa nõ fuit secutũ damnũ vicino, & quando pedites fecerunt ignem, ibi non põt ascribi culpa peditum ipsi Baptistę, cũ ipse erat absens, vt suprà dictum est. & ex diuersis nõ fit illatio. l. eum actum. ff. de nego. gest. l. fin. ff. de calum. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acquiren. possessio. & sic fuit sententiatũ, q Baptista absoluatur.

ADDITIO.

De incendio, & de culpa, q̃ in eo cõmittitur, & quis ad illud teneatur, vide Dominũ Pet. de Anchar. consi. cccxlviij. per totum. Et Stephanum Bertran. parte j. consi. cxcvij. num. 3. Et Hippol. de Marsi. in l. j. in princi. num. 113. ff. ad leg. Cornel. de sica. & singu. cccxciij. incipien. regula.

a CVLPA habitantium. Adde q incendium licet præsumatur culpa inhabitantiũ, p l. qui insulam. §. fi. & ibi Bart. ff. loca. tñ nõ psumit nisi leuissima, nisi aliud in oppositũ pbet. Glo. est sing. in §. ptererea. in verbo, debet. Inst. quibus mod. re cõtraha. oblig. quã notãter sequit Saly. ĩ d. l. q̃ fortuitis. A ex. in cõl. 50. visis & opportunè cõsideratis, primo vol. & 6 col. idẽ sequit Ias. in l. sed & si quis. §. q̃situ. ff. si quis caut. vbi subdit, ex hoc notãter sequi, q si quis cõduxit

domũ, vel apothecã, vel sit fictabilis aut emphyteota, qui cõduxit domũ cũ p̃dijs: & domus incẽdio cõburat, conductor ad nihilũ tenet: quia licet incendiũ p̃sumat culpa inhabitãtiũ, tñ cũ sit leuissima, conductor non tenet nisi de dolo, lata & leui culpa, & nõ de leuissima, p l. si vt certo. §. nũc videndũ. cõmod. Et rõ est, quia talis cõtractus celebrat gratia vtriusq;. & idẽ tenet ipse Iaso. in l. si quis. §. p̃tor ait in fi. ff. de edi. vbi plus subdit, q̃d doctrina illa Bar. ibidẽ vult, q incendiũ p̃sumit factũ culpa inhabitãtiũ. procedit in casibus, in quibus quis tenet de leuissima culpa: vt in cõmodatario. p d. Gl. in d. § praeterea. quã p sing. tenet Ioã. de Ana. in cõsil. lxxj. visis & diligẽter põderatis. Vbi plus subdit, q ad hoc vt quis de ĩcẽdio teneat, oportet pbari culpã certi determinati hoĩs: quia licet p̃sumat culpa inhabitantiũ, tñ absq; culpa determinatę personae fieri nõ põt, sed nõ p̃sumitur culpa determinati hominis: put dicit esse text. expressum in d. l. si vendita. & ita dicit tenere Saly. ibi, & in d. l. quae fortuitis. q qñ non pbat culpa determinatę psonae, remanet incertitudo: & sic nõ põt seq. cõdẽnatio. l. licet. §. fina. ff. nau. caup. stabula. Ad hoc ẽt allegat Bald. in l. si creditor. & in l. pign⁹ v. col. C. de pig. actio. q̃d valde dicit Iason esse notandũ p defendendo amicũ. Et ideo si regacius minus diligẽter custodiẽdo lucernã ĩ stabulo, ibi ignẽ imposuit, q eius dominus ad nihilũ tenet. ita dicit Saly. ĩ l. in iudicio. C. loca. & sequit Iaso. vbi s. Et in materia incendij vide cõs. Iac. de Pute. ĩter cõsilia, col. iij. nu. 61. ĩcipiẽte vẽtura & fr̃es. cũ alio seq. nu. 62. Tho. Bramaticus.

DECISIO LVIII.

De socida animalium societate & diuisione illius.

SVMMARIVM.

1 Diuisio erronea inter socios super socida, an valeat.
2 Aequalitas semper seruata praesumitur in societate.
Socius videns socium res malas ponere protestari debet: aliàs tacitè videtur consentire.
3 Taciturnitas in actibus p̃iudicialibus consensum quãdo nõ inducat.
Fauor potentiorem quem facit.
Protestatio non facta quo casu nõ inducat consensum.
4 Aequalitas inter socios seruanda. qualiter praesumatur.
5 Societas summam rationem in se debet continere.
Iudicis arbitrium versat super inaequalitate rerum in societate, & sup aestimatione. nume. 7.
6 Aestimatio rei eidem censetur cum re, & succedit loco rei.
Aestimatio fundi q̃liter fieri dẽat.
7 Praesumendum illud est, quod fieri est consuetum.
8 Voluntas datur intelligi ex actib⁹.
Exercitium personale venit in societate considerandum.
9 Sententia ante publicationem reformata in sacro Consilio.
10 Prudentiae suae nemo inniti debet.

VERTITVR dubiũ in sacro Cõsilio, quidã Masonus posuit in societate inita, Dccclxxx. pecudes suas ĩ pascuis: & sexcẽtas posuit notarius Nicola⁹ de Cerbarijs, & Garganarij cõiter positi custodierũt. ¶ In fi. triũ annorũ diuiserũt pecudes & oĩa, & vnusquisq; habuit sexcẽtas pecudes: qm̃ aliae videlicet trecentae pecudes erãt mortuę: vt dicebat liber Garga.
1 Mortuo notario Nicol. Masonus† petit ab eius haeredibus ducentas pecudes cũ fętibus. Dicti haeredes opponũt, q fuit facta diuisio. Replicat, q diuisio fuit erronea, qa ĩ veritate dẽt hr̃e ducẽtas pecudes. et sic nõ obstat

diuisio,per l.si post diuisionem.C.de iuris & facti ignorantia. Replicatur, ꝙ nullus fuit error:quia illæ ducētæ pecudes vltra numerū pecudū positarum ꝑ notarium Nicolaū cōpēsantur,& cōpensatæ ꝓsumuntur cū bonitate pecudum ipsius notarij Nicolai. Attento ꝙ est probatum, ꝙ illæ pecudes Masoni erant multum deteriores, & sexcentæ pecudes notarij Nicolaij erant meliores ducatis decem ꝓ centenario,& sic præsumitur, ꝙ in diuisione fuit facta ista æqualitas: & sic nullus est error.

2 † Semper enim præsumitur in societate seruata æqualitas: vt in l. si non fuerint.ff. ꝓ socio. Dicit̄ in cōtrariū, ꝙ ista æqualitas cōsideratur respectu numeri pecudū,& non respectu bonitatis vel deteriorationis rei positæ in societate: quia si socius videt socium ponere res non bonas, debet ꝓtestari,aliàs videt̄ tacite cōsentire, iuxta not.per Barto.in l.quæ dotis. ff. sol. matri.¶Sed istud de ꝓtestatione nō facta nihil obstat: quia licet fuisset facta ꝓtestatio, satis clarè ostenderet̄ de exclusione consensus, secundum Bal.in l.si quis testibus. C. de testib. tñ si non est facta ex hoc,non sequitur,ergo cōsensit, quia talis taciturnitas sibi præiudicaret:

3 †& taciturnitas in actibus piudicialibus non inducit consensum,qñ daretur reuerētia ex parte illius,qui debebat ꝓtestari,tūc ꝓsumitur dissensus: vt dicit Bart.in d l.quæ dotis. dū alleg.l.j.§. quæ onerandæ.ff. quarum re. act. nō datur.erat Masonus propter fauorē, quem habebat cum comite fundorū potentior notario Nicolao, & non audebat protestari contra eum imponentem pecudes macilentas & deteriores,ideo eius taciturnitas non inducit consensum:& ꝓtestatio nō facta nō inducit consensum,cū agebat̄ de euidenti præiudicio ipsius notarij Nicolai,vt in l.pe.ff. de furt. Idē Bal. voluit in l.si fine.C.ad Velle.gl. & Bal.in l.filius.§.inuitus.ff.de ꝓcu. voluit d.Ant.in c.nōne.de pręsump. Bald. in l.j.C.de bon.ma.¶Stat ergo dubiū vtrū ista æqualitas iter socios debeat cōsiderati solū respectu numeri pecudū,vel etiā respectu bonitatis valoris & æstimationis.¶Maior

4 † pars dominorū fuit in voto, ꝙ debeat considerari .æqualitas respectu numeri pecudū, & nō respectu bonitatis & deteriorationis & valoris:allegātes dictā l.si nō fuerint. q̄ dicit, ꝙ societas intelligitur celebrata æquis partibus: & sic ꝙ notarius Nicolaus debeat ponere tot pecudes quot posuit Masonus: & sic intelligit ista æqualitas inter socios seruanda. bene facit l.si pascēda.C.de pact. Sed ego & domi. Aud.Maricūda expressè votauimus cōtrariū,vt ista societas ꝓsumatur æqualiter cōtracta, nō solū respectu numeri, sed ēt respectu bonitatis,& deterioritatis & valoris hincinde: ꝑ infrascripta motiua.¶Et pri-

5 mo,†quia societas summā rōnē in se cōtinere debet.l. verū.in prin.ff.pro soc.nō enim esset summa ratio seruata,si societas cōsideret̄ solū respectu numeri, cū cōstat deterioribus pecudibus Masoni, & de melioritate pecudū notarij Nicolai: & in hoc multū versat̄ iudicis arbitriū: vt in l. societas contrahitur.§.societas.& l.societatē mecū,& l.quid enim. & d.l.si nō fuerint.& in l.imposita.ff. ꝓ soc. ¶Secundo,ego habeo tex. expressū, ꝙ debet haberi cōsideratio æstimatiōis,ex quo habeo tex. quid estimatio rei idē cēset̄ cū re, & sic tantū est posuisse centū : pecudes,quantū posuisse ducentū, dūmodo illi centum in æstimatione sit q̄tum ducētū.tex. est in l.ita fideiussorem,ff. de fideiussoribus.vbi dicit̄,ꝙ ille qui est obligatus ad frumentum, pōt dare eius

æstimationem,& ibi expressè Paul.
6 de Cas.dicit,† ꝙ æstimatio succedit loco rei,& censet esse eadē. Et ideo volunt doctores,ꝙ æstimatio fundi non debet fieri respectu numeri seu mensuræ:sed respectu bonitatis fundi: vt dicit Bartol.in l.si ex falsis,C. de transactionibus. Bal.in l.ij. C.de rescind.vendi.& Bar.in l.si quos.eo. tit.Sic in casu nostro non debet considerari ista æqualitas respectu numeri,sed etiā respectu bonitatis pecudū,vt seruet̄ æqualitas īter socios: & sic stante diuisione predicta non potest dici,ꝙ diuisio fuit erronea,cōsiderata qualitate pecudū positarū per Nicolaum,quæ erant optimæ,& qualitate pecudū positarū per Masonum, quæ erant morbosæ lapsę & multum deteriores. Et si dicatur, ꝙ non est probatum legitimè de valore pecudū notarij Nicolai,licet ꝓbetur,ꝙ erant meliores.† Dico ꝙ posito ꝙ testes non concludenter deponerent:de cōmuni æstimatione, ꝓut debent deponere: vt notat̄ in l. ꝓtia rerum.ff.ad l.Falci.in l.ij. per Bar.& Doc.C.de rescin. ven. Dicendū est, ꝙ tunc iudex ex officio debet æstimare.l alieno.§.si is cuius.ff.de fidei cōmis.liber.l.non dubium.§. fi.& in l.si quod ex Pamphila.§.fi.ff.de leg. ij.notat Alex.in ij.vol.cons.ix. ¶Et ego æstimarem tantundem, ex quo sic partes diuiserunt æqualiter propter quod est præsumendum, ꝙ de oībus habita fuit ratio in diuisione, ex quo omnia diuiserunt vsq; ad caldarias maxariæ. ¶Quia sic videt̄ fuisse consuetum, & sic præsumendum est vt in l. ꝙ si nolit.§. quia assidua. ff.de ędilit.edic.l.si prius.§. placuit. ff.de aqua plu.arcen.cū si.Et ex acti-
8 bus† enim dat̄ voluntas intelligi. §. ceruos.Instit.de re.diuis.l.repræhendenda.de instit.& substi.¶Itē considero,ꝙ notarius Nicolaus ministrabat expensas,& ipse visitabat pecudes ponendo exercitium personale, quod satis debet esse in consideratione in societate, & hoc debet multùm iudex cōsiderare:vt in d.l. si nō fuerint.& d.l.quid enim.¶Item considero,ꝙ Masonus stetit quietus viuentē notario Nicolao post diuisionem & nihil dixit:& Masonus est diligens in suis negotijs:& eo viuente nihil dixit per octo annos:& posteà eo mortuo molestauit pupillos eius filios penitus ignorantes, & ab eis petijt omnes pecudes.s. octingētas, non recognoscendo bonā fidem, ꝙ habuit sexcentas in diuisione. Et ꝓpterea ego & dn̄s Andr. votauimus, ꝙ filij & hæredes dicti notarij Nico-
9 lai sunt absoluendi. ¶† Cæteri votauerunt contrariū.Sed qm̄ posteà sequenti die ꝑfati dn̄i qui dixerunt,ꝙ æqualitas erat facienda iuxta numerū pecudum,mutauerunt opinionē, falsi sunt,ꝙ debet haberi consideratio de ipsa bonitate pecudum notarij Nicolai, & deterioratione pecudū Masoni:& non habemus certum quid legitimè probatum fuit. ¶Arbitratū extitit per sacrum consiliū, ꝙ solum condemnent̄ hæredes notarij Nicolai ad pecudes centum & ad centum ducatos pro fructibus annorum xxvij.Et sic fuit reformata prima sn̄ia per quam condemnabantur dicti hæredes ad pecudes ducentas cum fructibus. ¶In hoc ego & dn̄s And.assentiuimus,quia materia erat arbitraria,& non habebamus certā probationem de valore meliorationis pecudum notarij Nicolai:nec certam probationem de valore pecudū Masoni,quæ erant morbosę & dete-
10 riores:& propter votum aliorū,†vt euaderemus illud, Ne innitaris prudentiæ tuæ, vt in parabolis Salomonis,& xvj.q.j.cap. si clericatus. & in c.ne innitaris.de constitutio.

DECISIO LIX.

De condemnatione fructuum lite pendente perceptorum.

SVMMARIVM.

1 Condemnatio in fructibus lite pendente perceptis, à tempore publicationis, an & quando fieri debeat.

2 Fructus percepti lite pendente etiã si non sunt petiti, debent restitui, & iudex potest ad illos condemnare.
Fructus lite pendente & post publi. percipiens, est malæfidei possessor.

DOMINVS Camillus retulit processum causæ inter dominã Altã de Antignano matrem nobilis Motiæ de Motijs de Neap.& Petrillum de lo Richo super quarta parte terre cum fructibus quæ fuit olim concessa vsq; ad secundam generationem eorum antecessoribus:per Abbatem
1 de la Ferrata: † & fuit sententiatum per capitaneum Capuanum in fauorẽ do. Altæ quò ad terram pdictam pro quarta parte, & quo ad fructus Petrillus fuit absolutus:à qua sententia ambæ partes appellauerunt, quatenus contra se facit. ¶ Fuit pariter votatum, ꝙ bene fuit iudicatum per curiam Capuanam, exceptò in fructibus in quibus debuit condemnare in fructibus perceptis lite penden
2 te à tpe publicationis †quia ex tunc est malefidei possessor. vt in l.videamus.§.j. & ibi Bar. ff. de vsuris.& in l.cũ fundum. in princi. ff. si cer.pet. & l.si filius.§.j.de verbo.oblig. & in Spec.de appell.§.x.vers.Sed pone.& de expen.§.iiij.vers.hoc quoq;.& Inno.in c.grauis.de resti. spolia. etiam si non fuissent petiti, secundum eum ibi.& Bar.in l.& ex diuerso.§.j.ff.de rei vẽ & Bal ĩ ru.C.de vsu.& fr.leg. & i l.cũ Archimedorã.C.vt ĩ pos.le.

DECISIO LX.

De actione super contractu simulato.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum an excludat exceptionem simulationis in contractu non obtenta absolutione à iuramento.

2 Iuramentum super contractu nullo positum, an sit nullum.
Feudi vẽditio sine Regio assensu est nulla.
Actio post litẽ cõtestatã nõ mutãda.

3 Sententia absolutoria ferri debet, si actum est vna via in qua non competit ius.

4 Actori qui in vna via succubuit alia concedenda est.

1 NOTARIVS Goffredus†agit contra Petrum Anellum de sancto Patre, vt restituat sibi feudũ, quod ipse vendidit sibi, quia illa venditio est imaginaria & simulata. Replicat conuentus, ꝙ obstat iurm omnia & singula vera esse, quod excludit exceptionem simulationis non obtenta
a absolutione à iuro [a] iuxta verã conclusionem positam per Alex.in l.nemo pôt.ff.de leg.j. & Ioan. de Imo. in c.ad nostram de emp.& ven.& in c.cũ contingat.in vij.membro, de iureiur.& p d.Vitalẽ in clausulis suis, char.xcix.& per Alex.in ij.vol.consi. xxxvj. & per Abbatem in dispu.sua, stante statuto condito in Italia.¶Et ista cõclusio fuit approbata in sacro
2 Consilio: licet replicaret actor, ꝙ†iuramẽtum prædictum est inualidum, quia interpositum super contractu nullo, id est super venditione feudi sine Regio assensu:& sic licet venire contra iurm iure proprio per consti. reg. consti. & post litẽ contestatam non licet mutare actionẽ.l.edita per Bal.C.de eden. Et ideo succedit re
3 gula†ꝙ si est actum vna via, & non competit ius illa via, sed alia, debet ferri sententia absolutoria, secũdũ Bal.in auth. sed & si quis. C.de secũ. nu.habetur in c. examinata. de iudicijs.l.& habet. fi. de insti. Abb.in.c.

fi.de libelli oblatione. Pau.de Cast. in l.is ad quem.ff.de acqui.hær. Bal. in l.per hanc.C.de tēpo.appella.& in l.possessiones.C.de probatio.& in l. j.in fi.C. si cer.pe.& in Spec. in titu. de sentē.prolatione.§.qualiter.vers. quid si lis.& in tit. de offi.iud. §. de seruit.& Ioan.And.& in tit.de actio. & .pet.vers.& hoc quoq;, licet in veritate appareat de Regio assensu.Sed dicebat, ꝙ anteà fuit facta reuocatio, sed nō apparebat legitimè. reus replicat,ꝙ non egit hac via: sed via simulationis dicendo cōtractū simulatum. ¶†Fuit iudicatum per Consilium,ꝙ absoluat reus ab obseruatione iudicij,& actor condemnet in expensis.Et ꝙ sit ei licitum agere alia via sibi cōpetenti,per l. Bebius Marcellus.ff.de pact.dot.

4

a IVRAMENTO. Adde ꝙ idē tenet Bar.& Saly.in l.fi.C.de nō nume.pec. & sequit Fel. in c.tertio loco.x.de ꝓba.in 4.col.in vers.quarto fallit.vbi notabiliter subdit, ꝙ si probationes allegantis simulationē fuissent receptæ & admissæ, tunc post deiectam turpitudinē licitum est eam allegare allegat in simili Bal. in cap. intelleximus. ij. col.de iudic. & in l. si creditoribus. in fi.C.de tertio pig. dat.manu.idē tenet Iason in l.iniurãdū.la ij.§. ꝓcurator.9.col.ff. de iureiurā.in fol.89.& vide oīno Marc. Antonium de Bauer. in tractatu de virtu.iuramēt. in q.64. vbi habes, ꝙ si parte reluctāte fuissent admissæ ꝓba.non ꝓbarent allegat Ale.in cōsi. 89.ij.vol.& in consi. 133. Quod est menti tenendum: quia ita annis elapsis obtinui in audiētia Regia,in fauorē Lucæ Porcelli de Neapol.contra do.And.de Pace,alias de Viso.I. V.D.de Neapol.dn̄ aduersus obli.penes acta admissus fuisset ad ꝓbandū reluctāte ipso Luca Porcel. & licet suam intentionem probasset,fuit tādem condemnatus ad soluendum debitū petitum. Thomas Gramaticus.

DECISIO LXI.

De dotis promissione, & priuilegiis dotalibus.

SVMMARIVM.

1 Promissio constituendi dotē an habeat eūdē effectū,ac si eēt cōstituta. Conuentio de donādo est donatio. Infinitiuus oē tempus concernit.
2 Dos ꝓmissa parē vī hēt ac cōstituta.
3 Maritus futurus ꝓmittens vxorem dotare,cū cōtrahet ꝑ verba de p̄nti, an validè ꝓmittat,& quando. Donatio inter futuros cōiuges ante contractū matrimonij quo casu teneat,& etiam post contractum. Dos ꝓmissa cōstitui per virū ignobilē vxori nobili,an debeat ab hære. viri matrimonio ꝑ verba de p̄nti cōtracto copula non secuta.
4 Statutū de lucrāda certa parte dotis an se extēdat ad matri.sine copula.
5 Priuilegia dotibus & vxoribus concessa amplectunt etiam vxores per verba de futuro.
6 Dos promissa constitui, & non constituta, an debeatur vxore post annum renubente. Vxor per transitum ad secunda uota,vbi non sunt filij primi thori, nō perdit ea que habuit à marito. Ratio lucrorū nuptialiū & dotis datæ ꝑtextu nobilitatis vxoris ē eadē.

FVIT lata quædā sententia in Consilio prouinciali in ciuitate Licij de consilio do. Ioā. Baptistæ de Brancacijs,à qua fuit appellatum in sacro consilio, & cōmmissa causa d. Andr.Maricōda. Fuit dubitatum de quatuor.¶†Primò vtrum promissio constituendi dotē habeat eundē effectū,ac si esset constituta.Fuit dictū,ꝙ si vt euiteē circuitus, vt dicit Io.And.in additio.Spe.in ti.de obli. & solutione in restitutio.¶Secundò

1

per id ꝙ voluit Sal. in l. si vt proponis. de condi. ob cau. vbi si quis conuenit donare, tunc est donatio, quia infinitiuũ omne tẽpus cõcernit & sic præsens. & licet Sal. nõ alleget. gl. est in l. quarta. §. Cato. super verbo, ꝓ te non fieri. ff. de ver. ob. quæ dicit, ꝙ in fuitiuũ omne tẽpus respicit. Idẽ Alexã. in ij. vol. cõs. xxxj. in iij. colũ. & in iij. vol. cõs. lxxxiij. in iij. co. ¶ Tertiò,
2 †quia parẽ vim habet dos promissa, vel constituta, vt dicit Bald. in l. si C. de dot. promis. bene facit l. assiduis. C. qui potio. in pi. ha. & l. vnica. C. de re. vxo. act. & sunt multa cons. Ale. in ij. vol. cõs. ccxx. in iij. col. & in quarto vol. cõs. lxiij. in vij. colũ. & cõs. lxvij. in fi. & Aug. in cõs. clxxix. & Ale. ff. de re iud. l. non tantũ. in pe. col. & hoc quò ad primũ dubiũ. Item post multa idem cõcludit Andr. in c. j. de nat. suc. feu. in q. illa, si dos fuit ꝓmissa, & nõ soluta, vtrũ soror excludat, vt ibi per eum. & Alex. in iij. vol. cõs.
3 xiij. vj. col. ¶ †Secundò dubitatur, vtrũ si maritus futurus antequã cõtrahat per verba de præsenti, promittit dotare vxorẽ, cùm habet contrahere per verba de præsenti, quia vxor nobilior est viro, valeat talis ꝓmissio. Et fuit conclusum, ꝙ sic per ea quæ no. Bar. & doc. in l. diuortio. ff. de ver. ob. vbi licet sit vera cõclusio, ꝙ etiã si vir nõ est ignobilis, valet donatio inter futuros coniuges ante contractum matrimonij: & post cõtractum matrimonij non. ¶ Fallit, nisi vxor sit nobilis, & maritus ignobilis. idẽ Bald. in l. j. in fin. C. de don. ante nup. & hoc firmat Alex. plenè in d. l. si diuortio. circa finẽ. ¶ Tertiò dubitatur vtrum hæc dos promissa constitui ꝑ virũ non nobilẽ vxori nobili debeat ab hæredibus viri si matrimoniũ fuit solùm contractũ per verba de ꝑsenti, non secuta copula carnali, nec fuit transducta in domũ viri. ¶ Salice. in l. cùm te. C. de don. ante nup. tenuit, ꝙ
4 stante statuto, ꝙ vir lucretur certam partem dotis, non habet locũ, si matrimoniũ fuit solum contractum per verba de præsenti, & non secuta copula carnali, per multas rõnes, de quibus ibi per eũ. Idem consuluit Abb. in cons. j. in j. vol. & in ij. vol. cõ. lxxix. & in c. ex publico. de conuers. cõiugatorum. & in c. tertio loco. de ꝑsump. & in rub. de sponsalibus. ¶ Sed contrarium tenuit Pau. de ca. in l. cũ fuerit. ff. de cõdi. & dem. Idem Paul. in l. de diuisione. ff. sol. matr. & in l. si donaturus. ff. de cõd. ob caus. vbi Alexan. dat multas cotas, & Bal. in l. Deo nobis. C. de episc. & cler. Et maximè hæc cõclusio vera est in casu, de quo
5 quæritur, †quia priuilegia quæ dant doti & vxorib⁹, nedũ dant vxori, quę est per verba de præsenti, sed etiam per verba de futuro, vt in l. dabimus. de priuil. cred. secundùm Ange. in l. solet. de his qui not. infam. & hoc firmat in beneficijs Abb. in d. c. tertio loco. facit l. non sine. C. de bon. quæ lib. Vnde fuit votatum, ꝙ vxor nõ cognita, quæ est per verba de præsenti, debet habere dotem promissam ab hæredibus viri, licet non fuit matrimonium carnali copula consummatum. ¶ Quartum dubium, vtrum debeatur talis dos promissa constitui, & non constituta, si vxor transiuit ad secunda vota post annum ¶ Fuit cõclusum, ꝙ debeatur,
6 † quia per transitũ ad secunda vota, vbi nõ sunt filij primi matrimonij, vxor non perdit ea quæ habuit à marito, vt in l. fœminę, in fine. C. de secund. nupt. & in auth. de nup. §. si verò expectet. Alexand. in ij. volum. consi. cxj. in prin. quæ iura licet loquantur in lucris nuptialibus. Idẽ fuit per consiliũ interpretatũ esse in dote donata ꝑtextu nobilitatis vxoris, quia eadẽ est rõ, quod tenemẽti, & sic fuit iudicatũ, bene iudi

catū,& male appellatū, victū victori in secunda instātia in expēsis condēnādo. Matthæus de Afflict.V.I.D.

DECISIO LXII.

De iure congrui

SVMMARIVM.

1 Ius congrui non impeditur peti, vbi est via vicinalis in medio duarum terrarum.

2 Viæ vicinales sunt priuatarum personarum.

Sentētia tēpore guerræ lata nulla.

PER magnā curiā Vicariæ fuit iu
1 dicatū,ꝙ† vbi est via vicinalis in meḑio duarū terrarū,ꝙ nō impedit̄ ius cōgrui,fuit appellatū,& fuit in cōsilio cōfirmata, q̄a hoc ꝓbat tex.in l. ij.§.vicinales.ff.ne quid in loco pu-
2 blico.†Vbi istę vię vicinales sunt priuatarū ꝑsonarū, & ideo cōpetit ius cōgrui vicino. licet via sit in medio. & hoc firmarūt Neap.ī cōsue.vbi domus de iure cōgrui.tenet Bal.ī cōst. sancim⁹.de iure ꝓto.§.fi.& ibi dixi. Sed quia snīa magnæ curiæ fuit lata tpe guerræ.f.Regis Frāciæ fuit iudicatū esse nullā,& iterū ꝓnuntiatum per Consiliū, ꝙ cōpetit ius congrui non obstante via vicinali in medio.

DECISIO LXIII.

De exceptione impediente litis ingressum.

SVMMARIVM.

1 Exceptio opposita ad īpediendū ingressū,an reseruāda ad merita cāę, tanq̄ requirens altiorē indaginē.

2 Terminus ad probandū super replicatione actori dandus reo exceptionem litis ingressum impedientem probante per instrumentum.

1 FVIT dubitatum † si contra agētem opponitur exceptio iuris iurādi ad impediēdū litis ingressum & transactionis,iuxta c.j.de lit.contest.lib. vj.actor replicat, ꝙ transactio & iuramentū fuit ꝑ dolum facta,& offert ꝓbare in termino ꝓbatorio, vtrum possit reseruari ad merita tanquā requirens altiorē indaginē ex replicatione actoris,iuxta ea quæ habent̄ in l.nā & postea.& ibi cōcor.ff.de iure-
2 iur.Fuit cōclusum,ꝙ nō,†sed debet dari terminus ad ꝓbādū super replicatiōe,post quā re⁹ ꝓbauit ꝑ instrm exceptionē impedientē litis ingressum.hoc voluit Io.And.in c.j. de lit. cōte.in gl.in verbo,finita,in ver. sed ponē dicitur,ꝙ sententia nō tenuit, & ista gl.non est alibi.lib.vj.

DECISIO LXIIII.

De institoria actione & banci institore.

SVMMARIVM.

1 Institor banci qui procuratorio nomine prīcipalis se obligauit, an possit ꝑ creditorē criminaliter cōueniri ꝓpter periuriū,an ciuiliter nu. 3.

2 Bancum nō pōt criminaliter cōueniri,si nō ē iuratū de facie ad faciē.

Periurij causa est criminalis.

Procurator in causa criminali interuenire an possit.

3 Executio nō fit contra ꝓcuratorē, licet sentētia feratur contra eum.

QVIDAM mercator & institor bā
1 ci†se obligauit procuratorio nomine sui principalis ad summam ducatorum cccc.instrumēto publico mediante cum causa,adueniente tempore non soluit vtrum creditor contra eum possit criminaliter præsentare instr̄m iuxta formā ritus magnę curiæ Vicariæ.¶Fuit iudicatum per ipsam magnam curiam Vicariæ, ꝙ nō, quia iuramentum præstitum est pro
2 curatorio nomine banci.†& criminaliter bancum non potest conueniri, quia non est iuratum de facie ad faciem,& hoc voluit etiam Barto. in l. qui bona.§.si alieno.ff.de dam. infe. circa fi.Item quia causa super præsentatione instru.est criminalis pro-

pter periurium: vt in consti. Regni, cos. in dicta causa criminali non pôt interueniri procurator, secũdũ theoricam. Barto. in l. accusatore. §. ad crimen. ff. de pub. iud. & in l. seruũ quoque. §. publicè. ff. de proc. & doc. in c. veniens. de accusa. & per Ale. in ij. vol. cõsil. cxvj. Sed bene potest pro-
3 cedi contra eum† ciuiliter, si est obligatus tanquam institor vel procurator banci. & hæc sentẽtia fuit confirmata in Consilio per doctrinã Ang. in l. Plautius. ff. de procura. vbi ꝓcu. debet condemnari: sed non fit executio contra eum, sed contra dominũ. notatur in l. j. C. de sen. & inter. om. iud. vt dicit ibi Ang. per tex. in l hoc iure. ff. de soluti. & hoc ẽt dicit Spec. in tit. de execu. sentẽ. §. sequitur. versu, sed quid si procu. ¶ Et q̃d debeat ille creditor probare, vt probet eum fuisse institorẽ banci, vt possit bancũ obligare bene tangit Alex. in ij. vol. consi. xliij. viso & discusso.

DECISIO LXV.

De cõtractu simulato et vsurario

SVMMARIVM.

1 Contractus in quo dignoscatur simulatus.

2 Contractus simulatus in fraudẽ vsurarum an requirat consuetudinem fœnerandi vltra pactum redemptionis & vilitatem pretij.

3 Simulationis præsumptio oriri non pôt in emptione, cùm possessio est emptori tradita.

IN cã Melchionis de Auersa super simulationẽ cõtractus, vbi p capitaneũ Auersæ fuit iudicatũ cõtractũ si-
1 mulatũ, & fuit appellatũ ĩ cõsi. †Fuit bñ discussum, ꝙ male iudicauit: qa cõtractus nõ ẽ simulatus: qa nõ fuit bñ ꝓbatũ de pacto de reuẽdẽdo incõtinenti apposito, neq; fuit ꝓbatũ de iniustitia pñtij; neq; de cõsuetudine fenerãdi, licet non oĩa ista tria requirãtur ad faciendũ contractũ simulatũ,
2 †Sed sufficiũt duo tãtũ, videlicet pactũ de reuẽdẽdo incõtinẽti appositũ & iniustitia pñtij vltra dimidiã: vt patet ĩ c. ad nr̃am. de emp. & vẽdi. scdm Gl. in c. cõquestus. de vsuris. & idẽ voluit Inn. & post eũ Io. An. & Ant. de But. & Io. de Imo. in d. c. ad nr̃am. & Arch. xiiij. q. iij. c. plerique Alb. in l. emp. C. plus valere qđ agit. idẽ Glo. Inn. & Host. in c. illos vos de pig. Et licet Cyn. & Bal. in l. emp. præalleg. dicat, ꝙ illa duo nõ sufficiãt tñ d. Ant. de Ale. & d. And. Mariconda retulit sacrũ Cõsilium aliàs iudicasse, ꝙ dicta duo sufficiant ad faciẽdũ cõtractũ simulatũ, ẽt ꝙ nõ ꝓbetur cõsuetudo fœ-
3 nerãdi. † Itẽ nec ꝓbatur, ꝙ vẽditor remãsit in possessione, imò possessio fuit emptori tradita, & sic nõ potest oriri præsumptio illa simulationis. de qua per Bar. in l. post contractum. in iij. col. ff. de dona. per l. sicut. §. supervacuum. ff. quib. modis pign. vel hypothe. soluitur. Ideo reus per sententiam sacri Consilij fuit absolutus.

ADDITIO.

Adde ibi, vt patet ĩ c. ad nr̃am. Vbi dicit Abbas Sicu. ꝙ si appareat emptorẽ fuisse quicquã lucratũ eo casu solo censetur vsurarius. Et de isto cõtractu simulato vide Laur. Calca. cõs. xxv. col. xj. & Corneum consi. ccxlj.

DECISIO LXVI.

De iuris iniqui retorquutione.

SVMMARIVM.

1 Debitor impetrans moratoriã contra creditores, an possit repelli per retorquutionem iuris iniqui, si agat contra suum debitorem.

2 Retorquutio fit contra ius iniquũ impetrantem, ẽt ꝙ eo non sit vsus.

1 QVIDAM † impetrauit moratoriam, & sic ius iniquum contra suos creditores. demũ agit cõtra quendã suũ debitorẽ, ille debitor dicit, ꝙ nõ

pōt cōueniri,q̄a ipse ē creditor ipsi⁹ & sic ius iniquū retorquet̄ cōtra eū, p l.si quis iniquū.ff.qđ q̄s.iu. vbi dr̄,
2 † φ cōtra impetrātē ius iniquū fit retorquutio ēt,φ eo nō fit vsus. ille actor negat φ ille sit creditor,& sic debet ꝓcedi.¶Fuit cōclusum in Consilio,φ q̄n ille cōuet̄⁹ faciet cōstare,φ est creditor, φ tūc possit ius iniquū retorquere.

DECISIO LXVII.

De acquirenda quasi possessione in iuribus incorporalibus.

SVMMARIVM.

1 Quasi possessio acquirenda in iuribus incorporalibus quæ requirat.
Fusariū ad litiū maturandū habens q̄n habeat ius ꝓhibēdi alterū volētem facere fusarium in suo.
Actus vnus an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem in iuribus incorporalibus.
2 Quasi possessio non causat̄ in aduersario per patientiam ꝓpter preces.
3 Actor non ꝓbans quasi possessionē ꝓhibendi fusariū per pſcriptionē, vel priuilegiū corruit ab incepto.
4 Præscriptio cōtra ecclesiam est quadragenaria.
Hospitale gaudet priuileg.ecclesiæ.

SVPER causa iuris ꝓhibendi fusariū Annūtiatæ in loco Agnani p monasteriū S.Claræ, & illos nobiles de Guindacijs,& alios litis cōsortes:vbi fuit actū p dictos litis cōsortes cōtra hospitale Annūtiatæ de Neap. interdicto vbi pos.¶Fuit dubitatū,vtrū sit ꝓbatū in istis iurib.incorporalib.qđ iure suo ꝓhibuit fusariū fieri p hospitale, & eū scīa & patiētia œconomorū hospitalis. Et quot vicibus fuit fcā ꝓhibitio ¶Etvtrū ex pte hospi. fuit ꝓbata possess.faciēdi fusariū iux. aquā Agnani ꝓpe ripā terræ hospit. Et p quantū tēpus præscribat̄ contra hospitale ius prohibendi fusarium.

1 ¶ † Et certè primū dubium resoluitur per d.Ab.in c.cum ecclesia Sutrina.de causa pos.& propriè. in q. illa, quæ requirant̄ ad acquirendam quasi possessionē in iuribus incorporalib. vbi dicit do.Abb.in quarta col. φ primò requiritur exercitium illius iuris .s.φ in casu nostro actor ꝓhibuerit hospitali,q̄n voluit facere fusarium, & hospitale acquieuit prohibitioni, & an vnus actus sufficiat.tāgit ibi domi.Abb.& Ant.de butr.in repet c.in fi.de causa possess.& ꝓpriè.& Bald.in l.ij.C.de serui. & aqua. & concludit Abb.ibi,φ remittit̄ iudicis arbitrio, sed in casu nostro non est probatum nisi de vnica ꝓhibitione facta p Panzinum regalem Algoizinū, & sic patientia fuit violentia p̄cedenti, vt.j. dicetur.¶Scđò principaliter requiritur scientia & patientia hospitalis,vt .ff.de seru.rust.præd.l.j.in fi.& ibi cōcordant,& in casu nostro probat̄ sciētia,& patientia,sed contēplatione cu iusdam comitis,& ꝓpter prohibitionem Panzini prædicti,
2 † quia patiētia ꝓpter preces,& ꝓpter dictā violentiā nō causat̄ in aduersario quasi possessio.per no.per Bal.in l.ij.C. de seruit.¶Tertiò requirit̄,φ exercēs ꝓhibitionē,illa vtatur iure suo, & nō tāquàm alieno sibi concesso,& in veritate dicta prohibitione actor vsus fuit per violentiam de facto, & postmodum hospitale non acquieuit, & exercuit fusarium, & deuentum fuit ad sequestrum iudicis autoritate. Et sic non obst. prohibitione excreuit hospitale fusarium. vnde non potest dici, quòd actor fuit in possessione prohibendi, quia illa vnica prohibitio fuit violenter, & patientia fuit precario,videlicet precibus dicti comitis,& sic non iuuat, vt in l. prima. §.sed & iure.ff.de aqua quoti.& æsti. l.prima,& fina.ff de itin. actuq; priu. l.fin.ff.quemadmodum ser.amit.¶Et

sic cum illa patientia hospitalis contemplatione comitis non fuit voluntaria, sed violēter & postea precaria, ista non habetur pro quasi possessione: vt dicit do. An. i repe. c. si. xxxviij. colū. de cā possess. & proprie. & idem
3 dicit in seq. col. ¶ † Et sic concluditur pro attenta possessione hospitalis, q̄ exercuit fusarium in loco donato ab antiquo, cū iure fusarij. dictus actor non probat quasi possessionem iuris
a ꝓhibendi [a] prout requiritur. Maxime q̄ iste facultas prohibendi nō est concessa à principe, nec probatur de vetusta cōsuetudine, vel præscriptione quadragenaria contra ecclesiā, vt tenent do. Ant. & Abb. in c. significāte. de appel. & dicit Host. ibi secundum do. Ant. quòd si res sunt liberæ. nō acquiruntur tpe solo, quo ad hoc vt aliud prohiberi possit, si ille qui habet ius commune pro se, nisi probet seruitutem sibi deberi. bene facit ff. si ser. vendi. l. si quis diuturno. & ff. de aqua quoti. & æsti. l. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua plu. arcend. l. in summa. §. idē Labeo. & sic cum exercere fusarium in lacu iuxta ripam prædij hospitalis sit licitum de iure, ista facultas prohibendi solo tpe non causatur, sed priuilegio aut vetusta consuetudine. Maximè. quia hospitale Annuntiatæ est fundatum authoritate Archiepiscopi Neapo. vt est notoriū, sic requiritur præscrip. xl. anno.
4 † quia non minori tempore contra ecclesiam prescribitur vt in c. de quarta. de præscrip. sic contra hospitale, quia hospitale gaudet priuilegio ecclesiæ, vt bene allegat & probat Fel. in c. de quarta. in pen colū. & seq. de præscri. & Ale. de Imol. in ij. vol. cōs. ix. in j. col. & ex his sunt resoluta dubia. ¶ Fuit pariter votatum, q̄d hospitale Annuntiatæ absoluat ab impetitione actorū, saluo iure ꝓprietatis, si q̄d cōpetitur. Matthæus de Afflict.

ADDITIO.

De præscriptione aduersus ecclesiam vide Pet. de Anch. consi. clxxij. nu. 4. & Steph. Bertrādi parte ij. cōsi. cxlvij. nu. 14. & ccxliij. nu. 4. & Lud. Bolog consi. xxxiij. & Repertorium Felini super verbo, hospitale. Et de priuilegio hospitalis, Anchara consi. ccliij. nu. 5. & Steph. Bertrand. parte j. consi. ccxliiij. nu. 3.

a PROHIBENDI. De possessione iuris prohibendi, vide j. in decisio. ccclxxxviij.

DECISIO LXVII.

De uenditione terræ designatæ limitibus.

SVMMARIVM.

1 Terram circundatam finibus vendens, an præsumatur omnia secundum fines vendidisse nu. 4.
2 Pretium rei venditæ an potius considerandum, quam quantitas. Verisimile id est, quod ex pretio colligi potest.
3 Terra vendita cum expressione corporis circunscripti, licet sit maior quātitas, cedit lucro emptoris sine auctorio pretio, secus si numerus ē expressus intra fines designatos.

QVIDAM creditor in vnc. duodecim executionem fieri fecit virtute sententiæ contra bona sui debitoris super quadam terra, sita ad Monticellum, quæ erat dicti debitoris, & instrumentum diuisionis bonorum dicebat, quòd erat decem modiorum, executor dictæ sētētiæ appretiauit quatuor modia de terra, & nemus, & tertiam partem massariæ, & omnia quæ habebat dictus Iacobus vnc. xij. & cōsignauit illi creditori. Creditor ille vendidit domi. Carlo Pignatello dicta bona, & tradidit ꝓ dicto precio
1 Vnc. xij. solutarū. † Modò idem creditor vult pro alio debito recurrere ad modia sex de terra restantia dicti

Iacobi iuxta instrumētū diuisionis, quæ possidentur per hæredes do. Car li. Qui excipiūt, ꝙ ille creditor oīa q̄ habuit, vendidit do. Car. nā vidit ter rā circūdatā finibus, & secundū fines oīa sunt vendita. ¶ In cōtrarium dr̄, ꝙ non sunt vendita dicto dn̄o Carlo Pignatello nisi quatuor modia, quia iiij. modia fuerunt per executorē appretiata & consignata. Sed in veritate non est sic. Imo fuerunt appretiata iiij. modia, & nemus, & omnia quæ habuit ille Iacobus de Cortona debitor. Et maximè quia pretiū corre-
2 spondet rei venditæ. ¶ † Vnde præsumendum est in dubio, quòd ex pretio colligitur, ꝙ omnia fuerunt vendita pro Vnc. xij. quia tātum videtur iustum pretium dictorum bonorum illo tpe, quia potius cōsideratur pretium rei, quàm quantitas terræ: vt dicit Ioā. And. in regula, inspicimus. in vj. & Bal. in l. is q. in iiij. char. & col. ff. de adoptio. & dicit Bald. in rub. de cōtrahē. emp. ꝙ id est verisimile, qđ ex pretio colligi potest. l. j. ff. de reb. dubi. & in l. j. ff. de superfi. Lucas de Pen. in l. j. C. de vend. re. fis. cum pri. col. li. x. vbi essemus in dubio, ꝙ non est dicēdū, imò in casu claro, ꝙ quicquid habuit ille Iacobus, fuit venditū. Et pro hoc facit decisio illa posita per Bal. in rub. de contrahen. empt.
3 circa fi. † quæ vult, ꝙ qn̄ venditor vēdidit terram, incipiendo exprimere ipsam spēm seu corpus, videlicet ter
a ram modiorū iiij. [a] licet reperiatur, ꝙ sit plus, nō propterea debet augeri pretiū & totum cedit lucro emptoris: si aūt venditor incipit exprimere numerū dicendo, vendo iiij. modia terræ iuxta tales fines, tūc quicquid est intra fines exceptis iiij. modijs, ē venditoris. ¶ Hanc decisionē approbat Pau. de Cast. in l. Iulianus. in §. si Titius fundum. ff. de actio. emp. & videtur tex. in l. si venditor. ff. eo. ti. approbant ēt doc. maximè Io. de Imo. in c. ij. de dona. & Oldr. in cōs. cxcvij. & in consi. ccxxxij. idē Alex. in j. vol. consi. cxxxiij. & in ij vol. consil. cxx. & in consi. cxxvij. & in iiij. vol. consi.
4 viij. ¶ † Fuit ergo per sex docto. de Consilio votatum, ꝙ in illis sex modijs nullum ius competit actori: tum quia sunt cōprehensa in nemore vendito: tum quia omne & totū, & quicquid habuit Iacobus debito in illo loco de Monticello, fuit appretiatū vnc. xij. & vnc. xij. venditum. itē quia idest verisimile attento ipso pretio, vt supra dictum est, tum ēt quia vendita fuit terra, quę clauditur per confines, & in finibus includūtur illa vj. modia: & sic domi. Hector Pignatellus filius dicti Carli, venit absoluendus. duo Doctores, quos taceo, sequētes eorum conscientiam, vt dixerūt, fuerunt in voto contrario. ¶ Sed sententiatum fuit per sacrum Consiliū, vt supra conclusum est.

a MODIORVM iiij. Qn̄ est inceptum à corpore, & qn̄ à mensura, vide Alex. in consi. lxxiij. in iij. vol. & in consi. xc. in v. vol. Et ibi, an dicatur emptio conditionalis & non perfecta ante mensurationem. Et de præmissa quæstione vide etiam Alex. in l. Iulianus. §. si Titius fundū. ff. de acti. emp. Abb. in c. per tuas. de donatio. Fel. in c. significante. iij. colū. de rescrip. do. Ant. de Alex. in additionibus suis ad Bal. in rubrica, de contrahē. emptio. vbi plenè. Thomas Biamaticus.

DECISIO LXIX.

De testamento filiæfa. quæ patrem instituit hæredem. & de maritalibus blanditiis.

SVMMARIVM.

1 Testamentum ab incipiente mori factum, & sigillatum in absentia testatoris an validum.

Statutum vel consuetudo, ꝙ testa-

mentum in scriptis possit in absentia testatoris sigillari, an valeat.
2 Mulier donans uiro ob nimiam reuerentiam & subornationem, an cōtra eius voluntatem presumatur donasse, vt legatum corruat.
3 Notariatus autoritas præsumi facit pro testamento.
Clausula codicillaris quid operet.
4 Blanditiæ maritales multa à credulis vxoribus extorquent.
Metus reuerentialis an sit sufficiēs ad actus rescissionē. Et quid de metu verberum, aut minarum.
Legatum metu reuerentiali marito factum per importunitatem, & in alterius damnū, an rescindatur. n. 8.
5 Metu tyrrani fecisse vel ad eius preces importunas parificantur.
Præces tyrranorum metū inducūt, & æquiparantur iussin, qui solēt minas ad effectū ducere. secus in alijs, quę contractum non faciunt meticulosum.
6 Precibus compelli quis potest.
7 Blanditiæ maritales quando habēt dolum annexum, & an liceat marito blandiri vxori.
8 Dolus per varias cōiecturas ex qualitate facti percipitur.
9 Testamentum valere pro parte, & pro parte non, an & quando per sententiam iudicis fieri possit.
10 Iudex potest testamentum quo ad unum legatum declarare nullum, & in reliquo validum.

QVEDAM domina Catharina Carrasa vxor Scipionis Luczuti filia Francifcelli Carafæ fecit testamētū, & multa legata fecit de dotibus suis: ex quo nō habuit filios & dictum patrē suum fecit hæredē, & d. viro suo legauit infra medietatem dotium: ac legauit medietatem proprietatis domus sedilis nidi, ex quo vsu fructus fuit reseruatus in donatione, quā fecit sibi dictus eius pater. † Ea mortua oritur lis de viribus testī conditi per dictam Catharinam, inter Franciscellum & Scipionem. Franciscellus dicit testamentum non valere ex pluribus. ¶ Primò ꝙ illa sua filia qñ fecit assertum testamentum, nō erat in suo sensu, & incipiebat mori ¶ Secundo quia illud testamentum prætenditur, ꝙ fuit testamentum in scriptis, & non fuit sigillatum in præsentia testatoris, sed in sala, absente testatrice & per consequens non valet, vt in l. si non speciali. & in l. si vnus. C. de testamentis nec statutumvel consuetudo valet in contrarium, vt dicit Ang. in iiij. ff. de testa. ¶ Tertiò quia illud testamentum præsupponitur esse suppositum, attenta depositione iudicis ad contractus. qui dicit, ꝙ certi testes fuerunt subscripti in testō do. Catharinæ, qui nō reperiuntur in testō, de quo agitur. ¶ Quartò dicitur quantū ad legatum domus, ꝙ domus nō fuit in veritate legata per dictam Catharinam. Nam dicit frater Thomas confessor, & frater Petrus & Antonella testes examinati, ꝙ illa Catharina disponens de rebus suis cum confessore, nihil dixit de domo. † & postea maritus stabat suprà caput Catharinæ: & posuit faciem suam super faciē Catharinæ, & bis requisiuit rogando ipsam Catharinam, vt vellet sibi domum relinquere, & ipsa nihil respondit, & Scipio prædictus dicebat, Scriue notario che me lassa la casa. Et tādem notarius eā interrogauit, & illa mouebat caput: & tādē precibus importunis Scipionis qui per ingannū & dolū intrauit cameram, dicta testatrix dixit, ꝙ sic. Et multæ aliæ coniecturæ adducuntur, ꝙ testm̄ illud non fuit cōditū de voluntate Catharinæ. Ex parte Scipionis ad cōualidationē testī adducitur fides notarij & septē testiū qui subscripserūt in testō † Vnde præsumēdū est pro testō propter

autoritatẽ notariatus,vt in l.cũ preci
bus.C.de ꝓba.vt dicit Alex.ĩ iij.vo.
in cõsi.xxxiij.in ij.& iij.col.& in eo.
vol.cõsi.xxxv.itẽ & testes,qui dñt,ꝙ
Catharina erat in recto sensu tpe te-
stamẽti pdicti, in quo testõ est clau-
sula codicillaris, q̃ operat̃, ꝙ videñt
rogati in testõ hæredes scripti, vt si
testm̃ sit minus solẽne,soluant lega-
ta in eo contẽta,vt seruet̃ mens testa
toris,vt no.in l.ex testõ.C.de fidei-
cõmis.cũ alijs allegatis p Alex.in j.
vol.cons.xxvj.& in ij.vol.consi.xlij.
& in consi.clij.in princ.& in iij.volu.
consi.xvij.in vj.col.& in consi.xxxj.
in j.col.Et si nõ valet vt testm̃ in scri
ptis,valebit vt testm̃ nuncupatiuum:
vt dicit Paul.de Cast.in l.hæredes pa
làm.versi. sed an valebit.ff.de testa.
¶Fuit visum oĩbus doct.de sacro Cõ
silio, ꝙ attẽta fide notarij & iudicis
& testiũ, qui subscripserũt testm̃,di-
4 ctũ testm̃ sit validũ,† pterq̃ ad lega-
tum domus,ex quo dictũ legatũ fuit
factũ p vxorẽ ob nimiã reuerentiã
mariti stãtis supra eius caput,cõcur-
rentibus eius ĩportunis precibus &
blãditijs in dãnũ & præiudiciũ Frã-
ciscelli patris. ¶Vnde sicut actus re-
scindit̃ stãte metu reuerẽtiali,vel me
tu verberũ,vel stãtibus minis,vt di-
cit Bart.in l.j.§.quæ onerãdæ.ff.qua
rum rerũ actio nõ dat̃.Do.Abb.in c.
causam matrimonij.de offi. deleg.&
Bart.& Alex. in l. interpositas.C.de
transac. Ita etiã rescindit̃ illud lega-
tũ metu reuerẽtiali marito factũ cõ-
currẽtibus ĩportunis pcib⁹ mariti in
damnũ alterius. Nã ista æquiparanẽ
5 † esse factum cũ metu tyrãni, vel ad
eius ĩportunas preces,vt dicit Inno.
in c.petitio.de iureiur.& Bar.in trac.
de tyrãnide.in vij.q.& preces istorũ
equiparãtur iussui,vt dicit glo.in l.j.
in prin.ff.qđ iussu.& gl.in l.j.C.si re
ctor ꝓuinciæ.& glo.in Cle.j.in ver-
bo,optimũ.de rest.in integ.Bal.in l.
si.§.necessitate.C.de bo que lib. & al.
in l.si mãdato.C.qđ cũ eo. Et firmat
Ludo.in l.penul.ff.de cõdi.ob turpẽ
cãm.¶ Nec ob.ꝙ preces importunæ
nõ æquiparant̃ metui, vt dicit Abb.
in c cum inter R. de elect.& in c.ij.
quod met. cau.nisi in tyrãno & in so
lito ducere minas suas ad effectũ, vt
etiã dicit Alex.in iij.vol.consi.xvj.&
And.Bar.in c.j.de offi.deleg.¶ Quia
dico, ꝙ pterquã in tyrãno importu-
næ preces non sufficiunt ad faciendũ
6 contractũ meticulosum, † Sed benè
sequit̃, ꝙ quis dicat̃ cõpulsus medi a
tibus precib⁹, vt dicit Inn.in d.c.cũ
inter R.Et sic cõpræhenditur,ꝙ non
fuit libera & absoluta voluntas testa
tricis relinquere domũ marito. Sed
eius importunę preces fuerunt cã re
licti.¶Nec obstat l.fi.si quis aliquem
testa. prohi.vbi licet marito blandi-
ri vxori simpliciter. & istæ blanditiæ
pñt dici bonus dolus: vt in l.j.§.non
fuit.ff.de dolo.¶Quia ad hoc respon
detur,ꝙ maritus sciebat,vel scire de
bebat, ꝙ hæc domus erat hæredita-
ria patris dictæ Catharinæ,& iam vo
luerat dicta Catha. secundùm testi-
monium confessoris, quòd pater
eam haberet. Sed maritus fecit ei
importunas preces,istæ preces,si va-
luisset relictum, inducerent damnũ
7 ipsi Franciscello: † vnde ista mali-
tia Scipionis in intrando occultè per
aliam portam, quando volebat face-
re testamentum: & rogando vxó-
rem suam, vt relinqueret domum si-
bi importunè, habent annexum qua
si dolum: vt colligitur ex dictis per
Bald.in l.quæ fortuitis.C.de pigno.
actio. extenduntur in præiudicium
Franciscelli. ¶Item quia clàm &
occultè intrauit, quando voluit fa-
cere testamentum non permitten-
do, quòd ibi essent consanguinei
dictæ Catharinæ ex parte patris, vt
posset dictæ Catharinæ persuadẽ-

re, ad sibi relinquẽdum domũ, prout fecit, vnde non potest negari, quin ipse Scipio fuit dolo versatus, vt dãnificaret socerũ suũ in dicta domo, quam relinquere disposuerat suo patri, sed propter eius preces & persuasiones euenit dãnũ dicto Franciscello, propterea dr in dolo fuisse: vt dicit text in l. cum quis. ff. de dolo. Et hoc expresse tenet Ange. in l. j. C. si
8 quis al. quẽ testa. prohibuerit. ¶ † Et sic non obstat d. l. fin. quæ vult ꝙ si maritus in blanditijs vsus est dolo, vt sibi vxor relinquat, non valet relictum. Et sic cùm hic nedum fuerunt blanditiæ, sed importunæ preces & persuasiones, & interfuit dolus, vt percipit ex varijs coniecturis ex qualitate facti, vt dr in l. j. ff. de exceptio doli. ¶ Sacrum Consilium fuit in voto, ꝙ legatũ prædictũ de medietate domus, quò ad proprietatem solùm annulletur, & remaneat testm̃ & legata in eo contẽta. In cæteris succedat monasteriũ sancti Domini. quod fuit heres institutũ à dicto Franciscello. ¶ Nec videtur absonum, ꝙ testm̃ valeat quo ad institutionem, & quo ad
9 certa legata. nõ † quia hoc potest fieri per sententiam iudicis, vt dicit expresse Bald. in l. j. C. de sacro sanct. eccle. Et patet in l. nam & si parentibus. ff. de inoffic. testa. in fine. & per transactionẽ, vt in l. controuersia. ff. de transac. Et hoc verum ex postfacto, nõ ab initio, vt dicit Bald. in d. l. nam & si parentibus. ¶ Et sic hoc potest facere iudex per sentẽtiã ex post facto, vt ibi: sed de per se à principio non potest testamentũ pro parte valere, & pro parte non; vt in l. si ego. de iniusto rup. & in l. ius nostrũ. ff. de regulis iuris. & in l. nam absurdum. cum concor. ff. de bonis libertorum. Et ideo Bald. in l. cùm duobus. C. de inoffic. testam. dicit testamentum posse per sententiam pro parte rescindi, & pro parte confirmari.
10 † Item quòd iudex possit testamentum quantum ad vnum legatum declarare nullum, & quantum ad reliqua legata validũ, patet, quia si constat, ꝙ vnũ legatũ fuit factũ ꝑ vim, & alia legata nõ fuerunt per vim facta, illud quod fuit ꝑ vim, est nullũ, & alia remanent, secũdũ Bald. in l. j. ij. col. C. si quis aliquem testa. prohibue. & est tex. in l. j. in versi. sed si legatum. ff. si quis aliquem test. prohi. & tenet Ang. in l. fin. eod. ti. Et sic in casu nostro illud legatũ domus fuit factum ad persuasionẽ, & dolo interueniente. Ideo fuit iudicatum nullum; & alia legata sunt valida, quia sine dicta persuasione, & sic sententia fuit secundùm veritatem, & iustitiam, & æquitatem, & bonitatem sacri Consilij lata. Matthæus.

ADDITIO.

De blanditijs & minis maritalibus vide Steph. Bertrand. parte j. cõsilio cccxxxvij. num. 10. & parte ij. cõsi. cccxiiij. nu. 2. & Hipp. de Mars. sing. ccccccxlv. incipiente, aduertãt. & in pract. §. diligẽter. num. 88.

DECISIO LXX.

De expensis reficiendis in processu nullo, ratione inuasionis patriæ ab hostibus.

SVMMARIVM.

1 Gesta iudicialiter tempore incursus hostium sunt nulla.
Actor an teneatur ad expensas, quę nunc non possunt liquidari.
2 Expẽsæ litis ꝓbanẽ per iuramentũ.
Expẽsæ ꝓcuratoris & aduocati an veniant reficiẽdæ in causa iterũ mota propter nullitatem processus.
Aduocati labor consumptus ratione litis longioris satisfaciendus.
3 Processus tempore tyranni factus omnes reficit expensas.
4 Bald⁹ in l. eos. §. cautionẽ declarat⁹.

Expensæ

Expensæ reficiũtur data processus nullitate.

Instãtia perẽpta ꝑcessum annullat.

1 DICITVR † ꝙ processus est nullus & omnia acta: quia facta tẽpore inuasionis Regni, per no. in l. decernimus. C. de episco. & cle. & Bar. in tracta. de tyrannide. Actor videns ꝑcessum nullum tp̃e Regis Fer. secundi iterũ incipit dare libellũ suũ, reus opponit, ꝙ reficiant̃ expensæ primæ litis, in qua nondum erat lis contestata, actor non negat litẽ inceptam tunc, sed dicit, ꝙ non tenet̃ ad expensas: quia non possunt liquidari nũc ideo procedatur in causa, & qñ liquidabuntur, offert soluere. Dicit reus, ꝙ expensæ istæ possunt nũc liquidari per suũ iuramẽtum, per Gl. in c. dilecti. & ibi Io. And. & Abb. Sicu. de fo. cõpe. per tex. in l. sancim⁹.

2 C. de iudi. † vbi expensæ litis probantur per iuramentum. Dicitur etiam; ꝙ non debent refici expensæ procuratoris & aduocati: quia remanẽt aduocati, & solũ ratione mutationis iudicij reficiuntur istæ expensæ, rõne longioris litis, & sic non reficiuntur istæ expensæ in aduocato ꝑcuratore, per doctrinam BART. in l. edita. C. de edẽdo. ¶ Ego dicebam, ꝙ istæ expensæ in aduocato & procuratore, quantum tangit eorũ labor in illa lite, debent refici, prout taxabitur in arbitrio sacri Consilij: quia ille labor est consumptus: quia ratione longioris litis,

3 † & ideo debet refici, sicut aliæ expensæ factę in illo processũ nullo, ratione, quia factus tempore Tyranni. ¶ Omnes fuerunt in isto voto,

a a præter duos dominos de Consilio, qui dixerunt, ꝙ non deberet fieri cõdemnatio in expensis, per id quod dicit Bald. in l. eos. §. cautionem. de apel. in secũda col. vbi dixit ꝙ quãdo quis succumbit ex facto proprio, in quo non potest prætendi error, siue sumus in causa principali, siue appellationis, semper debet in expẽsis cõ-

4 dẽnari. † Sed dicto actori notorius error potest imputari, iuxta l. Barbarius, de offi. præto. & super hoc multa verba fuerunt prolata. Sed fuit replicatum, ꝙ Bald. loquit̃ de errore ĩ causa interueniente. Sed in casu de quo agitur, est allegata nullitas ꝑcessus: & non fuit aliquid replicatum de errore, & ideo debẽt refici expensæ, vt habetur in c. finem litibus. cũ concor. de dolo & contu. per Inno. vbi data nullitate ꝑcessus, quia ꝑempta instantia, reficiũtur expẽsæ.

IN isto voto. Et ꝙ actor semper debeat, dũ succumbit, condẽnari in expensis, tenet Pau. de Cast. in l. destitisse. ff. de iudi, ex quo debuit bene instructus venire ad iudiciũ: & ideo tanꝙ̃ temerarius litigator cõdẽnabit̃ in expẽsis, ꝑ l. eũ qui temere. ff. de iudi. idẽ sequit̃ Iacob. de san. Georg. in d. l. destitisse. Et ibi subdit hoc cõꝓbari posse optima ratione: quia actor potuit venire ꝓuisus ad iudiciũ, cum esset in potestate sua qñ ageret. Sec⁹ est in reo: q̃a nõ est in potestate sua, qñ conueniat̃. l. purè. §. fi. de doli excep. & idẽ tenet Bar. in d. l. eũ qui temere. vers. ad vnũ aduerte, ꝙ in actore requirit̃ magis iusta cã. & idem tenet Bar. in l. ꝓperãdũ. §. fin aũt reus. vers. itẽ põt apparere ex actis. et tenẽt ẽt Phil. Deci. ĩ c. iterposita. §. ille deniq;. in j. col. vers. hoc de plano. de appel. & faciũt dicta infrà in decis. 328. in fine, vers. 15. Thomas Bramat.

DECISIO LXXI.

De alimentis carceratis præstandis,

SVMMARIVM.

1 Debitor incarceratus qui non habet, vnde se alat, & quem creditor recusat alere, an possit per iudicem liberari simpliciter.

Carcerati debitoris sumptus fieri debent per creditores.
Carcerati pauperes pro crimine à fisco aluntur.
3 Captus debet sibi facere expensas, aut est à suis alendus.
4 Carceratus pauper qui non alimentatur à creditoribus, quod remediũ habeat.
Consuetudo turpis nõ approbãda.

1 FVIT dubitatum, † si debitor ad instantiam creditorum fuit positus in carceribus, & stetit ibi per aliquod tempus: deinde ipse carceratus vociferat, ꝙ non habet vnde se alat, & petit, ꝙ prouideat sibi de alimentis. iudex mandatum facit creditoribus, ꝙ ei pstent alimenta, illi non cõparent. ¶ Verum iudex possit ipsum liberare simpliciter absq; fideiussore, cũ illam fideiussionẽ nõ inuenit. Alex. de Imol. post Bart. in l. sanctũ. ff. de rerum diui. dicit, ꝙ iudex põt eũ liberare. allegat Gl. in l. fi. in verbo, agnoscere. C. de erro. mili. ãno. li. xij. & istam glo. allegat etiã Areti. in §. fin Insti. de act. Dicitur, ꝙ Rayne. de For. hoc dicit in l. iudices C. de epis. audi. Sed in veritate illa glos. hoc
2 non dicit. ¶ Et † ideo Ange. in l. minime. C. de appel. dicit ꝙ sumptus debent fieri p creditores: sed non dicit, ꝙ si non facit, põt iudex ipsum liberare. Bene de iure carcerati pro delicto, si sunt pauperes, recipiunt expẽsas à curia, vt legitur & not. in cõstitu. Regn. humanitate de his qui fid. dare pos. Et idem dicit glo. in d. l. fi. ꝙ expẽsæ debent fieri per illum, qui facit eũ custodiri, vel carcerari, & nõ dicit, ꝙ si non facit, iudex põt eũ liberare. Et dicit Lucas de Pẽna ibi,
3 † ꝙ captiuus dẽt sibi ipsi facere expẽsas: vt. ff. de re iudi. l. si victum. & ff. ad l. Aquil. l quemadmodum. §. magistratus. & de regula. c. ne religiosi. & in authen. vt cum de appellatione cognoscitur. §. si vnum. & in authen. de inceſt. nup. §. si nõ contigerit. in quibus probatur, ꝙ à suis alendus est. ¶ Et dicit, ꝙ in Regno expeditũ est, ꝙ si habet de suo, sibijpsi facit expẽsas, aliàs expensis curiæ, vt in dicta constitutio. humanitatem. Sed illa constitutio loquit, quando est carceratus pro causa criminali. Et ibi vide Lucam de Penna, qui multa dicit de diligentia custodis carceris habẽda.
4 ¶ † Et propterea fuit dictum ꝙ si ille carceratus est pauper, & non habet vnde se alat: & sumus in causa ciuili, & creditori nõ põt fieri executio ꝑ alimẽtis, debet carceratus petere beneficium cessionis bonorum, & liberatur, iuxta nota in. §. fin. Institu. de actioni. ¶ Et sic ista quæstio voto omnium fuit decisa, nec dubitet aliquis de cõsuetudine allegata: quia illa cõsuetudo non est legitime probata, nec eam vt turpem approbat Consilium, maximè in hoc casu, stante ista paupertate notoria, per ea quę not. ĩt docto. maximè Iason in d. §. finali.

Matthæus de Afflict.

ADDITIO.

Super alimentis carceratõ prestãdis, vide Guidonem Papæ decisio. ccxj. & ccccxlviij. in suis decisio. Delphinatus.

DECISIO LXXI.

De contractus emphyteutici simulatione, & de probatione super eo.

SVMMARIVM.

1 Emphyteusis in fraudẽ iuris cõgrui cõcessa, an pſumatur simulata. nu. 9
Alienatio per cõtractũ emphyteuticũ facta, nõ pbet vicino ius cõgruĩ.
2 Contractus emphyteuticus quãdo, & ex quibus præsumatur factus ĩ fraudem iuris congrui.
3 Testis deponens de venditione totius, an tacitè includat medietatem

altero teste de medietate deponente, & an sint singulares. num. 5.
Breuitas tẽporis fraudẽ ꝓsupponit.
4 Emphyteusis quæ concedit cuius summæ requirat ingressum.
Expressa plus mouent.
5 Testes duo cõtestes in probatione actus ad minus requiruntur.
Testes quando dicantur singulares.
6 Testes referens se ad scripturã, non facit aliam probationem, q̃ quæ cõtinetur in scriptura.
Testes singulares non probant.
7 Cõtractus emphyteutic⁹ de sui natura requirit scripturã, & cõtra eũ facienda est probatio ꝑ scripturã.
8 Simulatio contractus quo casu in scriptis probanda.
Pecuniam pro intratura an liceat dare in contractu emphyteutico.
Mutatio propositi pœnam, quæ à principio locũ habebat, nõ arguit.
9 Statutum prohibitorium in certo casu cũ pœna, an sufficiat, ꝙ à principio seruet, licet ex postfacto mutetur propositum.
Pretij interuentio emptionem causat, & venditionem.
10 Attenditur quod est in veritate, & non quod partes sibi fingunt.
Materia l. quærit. ff. de stat. ho. pulchrè per totam decisionẽ tractatur.

1 NARDVS Andreas Frõda† q̃dam terrã valoris ducatorum clxxx. ꝑ contractũ emphy. recepit à quodã priuato, & soluit pro intratura ducatos cẽtũ, pro annuo canone terrenorum vij. cũ pactis emphyte. & cũ potestate affrancandi in simili vel meliori sitũ, & postea infra quinq; menses Nardus Andræas & ille dominus directus cõueniũt, ꝙ affrancatio fuit in pecunia, & sic Nard⁹ Andræas soluit restantes ducatos lxxx. ¶ Modò quidã vicinus dictæ terræ petit dictã terrã iure congrui, dicens illã in emphyteusim concessionem fuisse factã in fraudem iuris cõgrui, & simularè fuit facta, cũ rei in veritate fuit vẽditio, licet apparẽter fuit cõtractus emphyteuticus: in quo cõtractu emphyteutico iuxta consuetudinẽ Neapo. 2 nõ hẽt locũ ius cõgrui. ¶ †Et ad ostendẽdũ de dicta simulatione adducit. ¶ Primò ꝙ plus est in q̃titate, q̃ sit in specie, vnde ꝓsumitur siue iudicat de quo magis participat. l. quæritur. ff. de sta. ho. l. legatis. §. si vnus. ff. de lega. iij. bñ faciunt not. ꝑ Bart. in l. Aristo. ff. de dona. ꝑ Bal. in l. j. C. de rerũ permu. & in ꝓludijs feudorũ ꝑ doct. in c. ad q̃ones. co. titu. & sic q̃d fuit venditio. ¶ Secundò adducitur dictũ duorũ testium dicentiũ de dicta simulatione, verũ vnus dicit, ꝙ tota fuit vẽdita, alius dicit de medietate 3 vendita, † & ille qui dicit de tota re vẽdita, videt̃ dicere de medietate: iuxta ea quæ not. ꝑ Ale. in l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. ¶ Tertiò adducitur, ꝙ intra breue tẽpus fuit facta affrãcatio, & sic ꝓsumitur ex breuitate tẽporis fraus: vt in l. si ventri. §. eorum. ff. de priuilegijs creditorũ. Bal. in l. fina. C. deposit. & in l. pro debito. C. de bonis autoritate iud. pos. & in l. pacta nouissima. C. de pact. not: per Bar. in l. post contractum. ff. de donat. ¶ In contrariũ adducitur, quòd nihil constat de simulatione. ¶ Primò, quia licitum est in contractu emphyteutico dare aliquid pro intratura: vt dicit Glo. in c. potuit. dë 4 loca. ¶ Item, †quia si res valet centum, potest cõcedi in emphyteusim cũ intratura de quadraginta, secundum Albe. de Rosa. in l. ij. C. de iure emphy. & ibi Iason dicit cum intratura de sexaginta. ¶ Itẽ illud q̃d dicitur in d. l. Aristo. & in similibus locis procedit in dubio. Sed vbi est expressum, ꝙ sit permutatio, non obstat quòd sit plus ĩ quãtitate, quàm in specie, quia attẽditur id. quod ex-

presè actum est, ita dicunt Bartol. & doct. in dictis locis: & sic non obstat primum fundamentum. ¶ Nec ob. dictum duorum testium loquentiũ de simulatione: quia illi testes sunt singulares ex quo deponunt de vno cõtractu: & vnus dicit, ꝙ vendita fuit to
5 tã terra: alius ꝙ medietas, † & sic sunt singulares in prædicamento quantitatis ipsius terræ, vt dicit Bal. in l. testium. C. de testi. & per consequens redduntur singulares, & non probãt. c. licet causam. de proba. c. bonæ. de electio. cum simi. Et ad probandum actum ad minus duo testes contestes requiruntur: vt in c. licet ex quadam. de testib. l. iurisiurandi. C. de testib. vnde cùm vnus deponat de venditione medietatis terræ, alius de tota terra, & de vno facto deponunt, dicuntur singulares: vt videt̃ innui in quodam cons. Alex. in ij. vol. consi. lxiiij. incipiente, visa consultatione &c. & not. Bald. in l. j. C. de testamẽ. & in l. actor. C. de probat. & doctor. in dicto c. licet ex quadam. & do. Ant. in ca. cùm olim. de accusat. Ale. in iiij. vol. consi. iij. in v. colũ. ¶ Præterea dicit Alex. de Imo. in j. vol. cõs. xviij. inci.
6 viso processu: † ꝙ illud, quod dr̃, ꝙ in maiori summa inest minor in testibus, non procedit in contractu facto ex cã onerosa: vt in d. §. si stipulanti. & in l. fi. ff. loca. Itẽ dicit idẽ Alex. in consi. cxviij. incipiente, in cã & lite &c. ꝙ si vnus testis deponit, quòd res fuit vendita vel cõcessa ꝓ decẽ, alius dicit, ꝙ fuit ꝓ xv. sunt singulares, & non probant: quia agitur de ꝓbãdo certũ actũ, & non agitur de probãdo aliquid in vniuersali, vel aliquid in genere. allegat Io. And. & alios post eũ in c. j. de arbit. li. vj. ĩ nouella. & alias cotas: vt ibi p eũ. ¶ Preterea vnus ex dictis testibus, vel ambo referunt se
7 ad instrumentum, † vnde non facit aliam probationem, quàm quæ continetur in scriptura, vt dicit Alex. in ij. vol. consi cxxxiiij. in ij. colũ. vnde cùm aliter dicat scriptura, ad quam se refert testis, non facit aliam probationem, quam quæ continetur in instrumento. ¶ Vnde fuit mihi visum, & maiori parti dominorum de Cõsilio, ꝙ dicti duo testes sunt singulares, & non probant: maximè cùm adducantur ad probandum simulationem contractus emphyteutici, qui secundum magis communem opinionem est contractus, qui de sui essentia requirit scripturam, vt notant doctores in l. j. C. de iure emphyteuti. &
8 Imo. in c. potuit. de locato, † quo casu debet ꝓbari simulatio in scriptis: vt dicunt Barto. & Bal. in l. generaliter. C. de non numera. pecun. ¶ Nec obstat, ꝙ illi duo testes referunt se ad scripturam simulatam, quia non deponunt de tenore, & sic nõ probãt tenorẽ, iuxta not. in c. cùm olim essemus. de priuilegijs. ¶ Nec ob. quod vltimo loco dicebatur de affrãcatione in pecunia post quatuor menses. Quia mutatio voluntatis contrahentium soluit obiectũ. vnde dicit Bart. in l. cætera. §. fi. ff. de leg. j. ꝙ si statutum dicit, ꝙ nullus possit emere frumentum in platea, nisi pro suo vsu, si aliquis tenet frumẽtum pro vsu suo. Si postea mutato proposito non conuertat in cãm usus, non incidit in pœnã: & sufficit, ꝙ à principio emit in cãm vsus. idẽ uoluit Bal. in l. unde q̃rit. ff. de exerci. & Io. de Ana. in c. significauit. vj. col. de Iudæis. & Fel. in c. ij. de cõstitutio. in vlt. col. sic in proposito à principio fuit facta cõcessio cum potestate affrancandi in simili vel meliori situ: & sic cum proposito dandi excãbiũ, licet postea dedit in pecunia, non ex hoc iudicatur cõtra
9 ctũs simulatus. ¶ † Vnde fuit conclusum per maiorẽ partem dominorũ, ꝙ Nardus Andreas debet absolui, &

sic fuit lata Regia sententia, licet Io. Baptista Brancatius, & do. Anto. de Alex. fuerint in voto, ꝙ Nardus Andreas condemnetur iure congrui ad restituendum medietatem dictæ terræ. Et ego putaui ipsos bene votasse: quia licet contrahentes dictum contractum appellauerunt emphyteuticum, tñ rõne pretij interuenientis quantum ad medietatem videtur, ꝙ sit emptio & venditio: quia vbi ptiũ interuenit, dr̃ emptio & venditio, vt dicit Glo. in l. fin. C. de prædijs curia. li. x. & Bal. in l. ex conuentione. C. de pac. & in l. cũ dotem. C. de iure do. Nec est in consideratione ꝙ partes appellent eum contractum emphyteuticũ, † quia attenditur id, qđ est in veritate, & nõ prout partes appellant cõtractũ. vt dicit Glos. in l. j. §. j. in verbo, agendo. ff. de superficiebus. quã ad hoc allegat Bar. in disput. sua publicanus. sic ẽt dicit Bart. in l. j. C. de iure emphy. ꝙ nõ est curãdũ, quo nomine contrahẽtes appellẽt contractũ, cũ similibus allegatis per Ale. in ij. vol. consi. vj. in prin. quia per nuncupationẽ contrahentiũ nõn põt mutari veritas ipsius contractus, vt in iuribus allega. per Alex. in ij. vol. cons. lxxxiij. incipiente, visa facti narratione in iij. col. versi. & licet contrahentes &c. Matthæus de Afflict. V.I.D.

DECISIO LXXIII.

De redibitoria per resolutionẽ contractus conditionalis lapsu termino.

SVMMARIVM.

1 Redibitoria an habeat locum lapso termino conuento de modico.
Tempus modicum an veniat in consideratione in conditione.
Inesse videntur q̃ incontinenti fiũt.
2 Modicum dicitur iudicis arbitrio, nec in modicis est uis facienda.
Transgressor mãdati tempore limitati an dicatur, qui in modico transgreditur.
3 Conditio causalis adueniẽte die deficit, & committitur stipulatio.
Conditio infrà tempus implẽda an post expressum tẽpꝰ impleri possit.
4 Tempus taxatum renuit implementum lapso termino.
Doctoris dictum secundùm legem, quam allegat, intelligendum.
5 Conditionem elapso die nõ sufficit postea euenisse.
Dispositio conditionalis si deficit in primo actu, an tota corruat.
6 Tempus pro tpe qñ poni nõ possit.
Temporis peccatũ quo casu sit peccatum formæ.
7 Redibitoria an habeat locũ in promissis qualitatem rei cõcernẽtibus non seruatis.
Tempus omne computatur de momento ad momentum, nisi aliter reperiatur in iure.
8 Laudum post diem compromissi latum per unum momentũ anvaleat.
Conuentionis lex seruanda.
Prætor voce diuina dixit, pacta seruabo.
9 Redibitoriam impugnans quid probare teneatur.
Aduocati in causis dubijs concordiam tractare debent.

1 EMPTOR cuiusdã serueꝫ† lite pẽdente super redibitoria conuenit cũ vẽditore, ꝙ si ancilla nõ habuerit mẽstrua ĩ. xl. di es, teneatur vẽditor recipere seruã depositatã, & soluere duc. xl. pro pretio, aliàs cessat redibitoria: euenit, ꝙ ancilla ĩ. xl. dies nõ habuit mẽstrua. Sed ipsis elapsis post duos dies habuit mẽstrua: & hoc pp remedia sumpta. ¶ Quæritur vtrũ sit commissa stipulatio, si cõditio deficit, vel possit impleri infra modicũ tẽpus. s. duorũ dierũ. ¶ Videtur prima facie, ꝙ infra modicum tẽpus venient mẽstrua, mulier post tempus xl. dierum

dicitur satisfecisse conditioni, per id qđ no. Bal. in l.j.vlt. col.C.de oper. lib.& faciūt not.in c.potuit. de loca. not.Bal.ī l.j.de insti.& substi.sub cō di.fa. ¶Item quia ea quæ incontinen ti fiunt videntur inesse.leg. lecta.ff.si
2 cert.pe.l.petēs.C.de pact. ¶Itē † q̄a modicum dř iudicis arbitrio.l.conti nuus.ff.de ver.obl.¶Et de his modicis non est facienda vis,vt dicit Glo. in l.scio.ff.de in integ.resti. & in l.in rebus.§.possunt.ff.commoda. vnde dicit Alex.in ij.vol.consi.xxv.in fi.ꝙ non dř transgressor mandati limitati tpe, si in modico tpe transgreditur. bene facit,quod no.Bal in l.fi. C.de edi.a&tio.bene facit tex.in l.si quis in graui.§.si conditioni. & ibi Bal.ff.ad Silla.vbi si hęres non impleuit conditione infra diem implendi,potest postea implere post diem, si processit: quia non potuit propter prohibitionem legalem. ergo multò fortius si ꝑꝑ prohibitionē naturæ non impleuit,pōt implere pòst,si natura pmit-
3 tit impleri. ¶ † In cōtrariū facit, q̄a eueniente die fuit defecta cōditio ca sualis,& sic fuit cōmissa stipulatio,vt in l.in illa.ī l.hoc iure.ff.de ver.obl. no.Bal.in l.j.de inst. & subst.sub con di.fa.¶Secundò,quia cōditio implēda in tempus,nō pōt impleri post tēpus expressum vt dicit Bal.in l.si plu res.C.de condi.inser.bn̄ facit ad hoc in l.Thais.§.intra certa tpa.ff.de fideic.liber.vbi non admittit ad implē dum conditionē post tēpus,vt habeatur,ac si esset impleta in tpe, si stetit ꝑ eū,qui habebat implere cōditionē in tps,& nō impleuit, & sic nō cōsequit libertatē,licet post tps,velit red dere rōnē & implere conditionē.cō- cor.tex.ī l.Sticho.§.Titius.ff.de sta. li.Et istū tex.allegat Bar. in l.hæc cō ditio.la.ij.ff.de cōd. & demō. Bal.in
4 d.l.si plures.vbi dicit, ꝙ † qn̄ tps est taxatum, nō pōt impleri post tps ex

pressum, p d §.intrà. siue loquamur in conditionibus momentaneis. vel successiuis ar.l.statu liberū.§.scriptū ff.de leg ij. ¶Nec ob.ꝙ dicit Bar.in d.l.hæc cōditio.in fi.quia verū est,ꝙ ad actionē cōsequendā non pōt post tempus implere. Sed ad excipiendū sic. ¶Nam hoc est verū in cōditionibus potestatiuis, vt loquuntur leges allegatæ ibi per Bar.& dictum doctoris intelligitur secūdū legē, quā allegat,secundū Bar. in l.nō solū.§.liberationis verba.ff.de libe. lega. Secus in alia cōditione nō potestatiua,vt si nō extēt in tps,tunc p viā exceptionis nō sufficit,si post tps sit impleta, quia p lapsum termini purificata est conditio : vt in l. ita stipulatus.ff.de
5 verb.obl.¶Itē † ad ostēdēdū,ꝙ elapso die nō sufficit cōditione postea euenisse,bene facit Gl.in d.§.Titius. ibi dū dicit,ꝙ si rōnes serui nō reddiderint ī.quatuor menses, & steterit per hæredes,audientur serui, si post quatuor menses,& sic post tps velint reddere rōnem: & consequēter libertatem, aliàs si non stetit per hæredes, non audientur, & si non habebunt libertatem : quia ī.tps non posuerunt rōnē. ¶Itē pro hoc adducitur illud, quod dicit Ang.in consi.cclxxviij.in j.col.vbi dicit ꝙ dispositio conditionalis principaliter vel secundariò purificatur,& deficit in primo actu existētiæ & defectus: quicquid aūt pòst contingit, nō curatur ex quo primò deficit,aut primò purificata ē totaliter,& impleta,perfecta omni sua perfectione.ff.de verb. obl.l.si ita quis stipuletur.ff.iud.sol.l.cùm quærebatur.ff.de arbitr.l.si duo. ¶Itē pro de-
6 cisione adducitur, † id quod voluit Bald. in l.liberti.in v.col.C.de oper. liber. quod quando tēpus est forma cōtractus,tunc peccatū temporis est peccatum formæ:& tūc nōn pōt poni tempus pro tempore,quando temi

pus dat esse rei.ar.ff.de cōdi.ob causam.l.si pecuniam. in princ.C.de re mili.l.j.lib.xij.bene facit id quod dicit Bar. in l.si vno.§ cùm quidam ff. locati.ꝙ qñ tempus est appositum in contractu: & ex illo tpe non resultat aliquod corpus: vt si promitto seruire de mense Martij,tunc non pōt seruire de mense Aprilis.Secus est,si resultat aliquod corpus: vt promitto scribere librū hinc ad annū, possum posteà scribere,cùm idem sit liber.

¶ At in casu nostro nullū corpus resultat ex dicta promissione, ita ꝙ tēpus fuit pro forma: vt dicit Bal.in d.

7 l.liberti. ¶ † Item ad hanc decisionē adducitur id quod voluit Bal. in d.l. fi.C.de ædi.ac.in ver.deinde nos videmus &c.vbi dicit, ꝙ quando aliquid dictū vel promissum est per contrahentes, respicit qualitatē seu bonitatem rei,& non seruatur promissum, habet locū redhibitoria.Sed hic fuit conuentum & dictum, ꝙ si in xl.dies non habuerit menstrua, resolutus sit contractus.& in xl.dies non venerūt menstrua,meritò habet locum redhibitoria ¶ Præterea omne tempus cōputatur de momento ad momentū, nisi aliter reperiatur in iure.dicit Gl. in l.iij.§ minorē ff.de minor. no.Io. And.& doc.in c.super eo.de appella. ergo elapso tpe conuentionis inducitur resolutio contractus,quia sic partes voluerunt,nec pōt fieri purgatio moræ,vt ita dixerim:vt dicit Bald.in

8 c.j.quo tpe miles. † Et ideo tempus compromissi est de momento ad momentum,& si feratur laudum per horam post diem compromissi,non valet laudum:vt dicit Bal. in ij.volum. consi.ccclxxij.incipiēte, proponitur ꝙ dictum compromissum &c. ¶ Itē iste contractus accipit legem ex conuentione partium.l.j.§.si cōuenerit. ff.depositi ergo seruanda est lex ipsa conuentionis, vt si infra terminū nō venerunt menstrua,seruetur conuentio,& sic ꝙ restituatur pretium. fuit enim quasi vox diuina illa vox prætoris,Pacta seruabo:vt dicit Raimūdus de Pœna forti,& sic pactis & conuentionibus est stādū.l.auia.C.de iure dot C.de pact. cōuen.l.fi.in fi.ff.sol. matrim.quoties.Cùm igitur vēditor dicat, ꝙ habuit menstrua in tpe conuento,& non potest tempus conuen-

9 tum:† & sic debet probare duo,videlicet ꝙ habuit menstrua,& in tempore conuento: vt in l.eum actum.ff.de nego. gest.l.matrem suam.C.de probatio.C. de petitio. hæred.l.si post motam litem.l.ei qui.ff.de prob.no. Bar.in l.non solùm.§. sed vt probari ff.de ope.no.nun. not.in Cle.fi.de rescrip.aduocati videntes hāc quæstiōnem dubiā,ipsam pro concordia tractauerunt expedire. & mihi ista vltima pars visa fuit verior de iure.

DECISIO LXXIIII.

De fori declinatoria non transeunte contra singularem successorem.

SVMMARIVM.

1 Exceptio fori declinatoria competens debitori cōtra creditorē,an obstet singulari successori creditoris.

2 Declinatoria fori est exceptio personalis & cohæret personæ.

Declinatoria fori non transit cōtra cessionarium,licet obstet cedenti.

3 Exceptio cohærens rei transit contra singularem successorem.

Exceptio non afficiens obligationē; sed personam repellens cessionario non obstat.

4 Cessionarius priuilegiatus in suum forum trahit cedentem.

1 FVIT excitatum,vtrum † exceptio declinatoria fori competens debitori contra suum creditorem obstet singulari successori creditoris,

hoc est eius cessionario. ¶ Fuit decisum in causa notarij Melchionis, qui agebat cõtra quendã debitorem sui debitoris iure cesso ex causa onerosa, ꝙ illa exceptio declinatoria, quæ competebat cõtra cedentẽ, non hẽt obstare ipsi cessionario agẽti, qui po test trahere quẽcũq; in ciuitate Nea
2 pol. Quia declinatoria fori,† est exceptio personalis, & cohæret personæ, & nõ realis, & sic nõ transit cõtra cessionariũ, licet obstaret ipsi ceden ti, vt tenet Bal. in l. ꝑ diuersas. C. mãda. Bar. in l. fi. tertius. §. si qs prius. ff. de aqua plu arc. Bal. in l. si cũ dotẽ. §. si pater. ff. sol. mat. Bar. in l. apud Cel sum. §. apud Iulianũ. ff. de doli excepti. Idẽ firmat Bal. & Ang. expresse
3 in l. si qs rẽ. ff. de ꝓcu. qui dicũt,† ꝙ exceptio nõ cohærẽs rei, sed ꝑsonæ nõ trãsit cõtra singularẽ successorẽ, vñ si cũ cedẽte dẽt fieri cõpromissũ, qa sunt cõsanguinei, nõ debet fieri cũ cessionario agẽti vtili actione. Et ideo dicebat Bal. i. l. qui stipẽdia. C. de procur. ꝙ si exceptio non afficit obligationẽ, sed repellit ꝑsonã, tunc nõ obstat cessionario. Idẽ dicit Bal. in disputatione sua quæ incipit, statuto cauetur, quòd fœnerato. penul. char. Dy. in regula, si quis in ius lib. vj. gloss. Ioan. And. in c j. de iure pa-
4 tro. lib. vj. † vnde cũ notarius Melchion sit Neapolitanus, & agit contra vnum debitorem debitoris sui de Costa Amalfiæ iure cesso ex causa onerosa, licet creditor non possit cõuenire debitorem nisi in suo foro, tamen cessionarius, qui est Neapolitanus, qui agendo potest alios trahere virtute priuilegij Neapol. illa exceptio declinatoria, quæ obstabat cedenti, non obstat cessionario, quia erat personalis respectu cedẽtis, quæ non afficit cessionarium, & sic fuit conclusum in sacro Consilio Matth. de Afflict. V. I. D.

DECISIO LXXV.

De successione matris in bonis filii etiam post trãsitum ad vota secunda.

SVMMARIVM.

1 Matri petenti hæreditatẽ filij quid competat, & quid sibi obstet. 3.
Mater nõ petens tutorẽ filio añ binubatum, an amittat filij successionẽ.
Mater per asportationem bonorũ à domo filij renunciasse hæreditariam videatur.
2 Tutoris petitio an hẽat locũ in matre renubẽte ad pœnã euitãdũ, filijs testamẽtarios tutores habẽtibus.
Mater est tutrix, si vult.
3 Binuba qualiter filijs succedat.
4 Intellectus ad authenticam ex testamento. & l. fœminæ. & l hac edictali. C. de secund. nup.
5 Binubẽtiũ pœnæ an hodiæ sublatæ.
6 Pœnæ concernentes fauorem liberorum manent incorrectæ.

QVAEDAM Ioãnella Baudice,
1 vxor Pinti de Superello,† petit pro quarta parte hereditatẽ Ioãnis Antonij sui fili, cuius ipsa erat relicta tutrix testamẽtaria cũ alijs tutoribus. ¶ Ad excludẽdã matrẽ dicũt fratres, & hæredes dicti Ioãnis Antonij seu Angelus eius patrinus & cõtutor, ꝙ mr̃ nõ succedit filio, quia nõ petijt tutorẽ filio antequã transiuit ad secũda vota, vt in authen. eisdẽ pœnis. C. de secun. nup. Itẽ quia post mortẽ filij secretò asportauit bona filij in domũ suã, & sic vr̃ repudiasse hæreditatẽ. ꝑ l. si quis extraneus. in prin. ff. de acqui. hæred. vbi est tex. ad literã de hoc. & ibi Bar. & Io. de Imo. & statim nupsit. ¶† Replicat mater, ꝙ nõ
2 oportebat petere tutorẽ, ex quo filij habebãt tutores testamẽtarios, & sic nõ ꝑdit successionẽ filiorũ, vt notat in l. matris. C. ad Tertullia. Itẽ vt asserebat, ipsa nõ acceptauit tutelã, &

mater est tutrix, si vult, ut hr in aut. matri & auię. C. qn̄ muli. tute. offic. fungi pôt. ¶ Nec obstat, ꝙ trāsportauit bona, quia illa transportatio fuit iure ꝑmittēte uigore testamēti Pinti, & tanq̄ executrix testamēti. ¶ Itē quia iam fuerat confectū inuentariū ꝑ alios tutores. Et nō apparet, ꝙ in articulis fuit articulatū pro parte cō uentorū dedicta expilatione hæreditatis.
3 tatis. ¶ † Et ideo fuit votatū, ꝙ dicta mr̄ admittat̄ ad successionē pro quarta parte cū fructib⁹ liquidādis. s. quo ad vsumfructum, iuxta auth. defuncto. C. ad Tertu. & ꝙ teneat̄ reddere calculū cū alijs cōtutorib⁹ de gestis & administratis ꝑ eā de bonis filij, & reliqua restituere. ¶ Et sic patet, ꝙ mr̄, quæ transiuit ad secūdas nuptias, nō succedit filio nisi in vsufructu bonorū paternorū, sed in ꝓprietate suc cedūt alij fratres, vt in auth. ex testamēto. de secund. nup. ¶ Et hoc est verum, qn̄ mater transisset ad secundas nup. & posteà morit̄ filius. ¶ Sed si filius morit̄ mr̄e existēte vidua. & posteà nubit, bene succedit in proprietate & vsufructu ipsa mr̄, quæ erat vidua tp̄e mortis filij, licet posteà nubat, vt ꝓbat̄ in l. fœminæ. C. de secūd. nup. ¶
4 † Et licet tex. in l. mr̄. C. ad Tertu. voluit, ꝙ mater, quæ nupsit post mortē filij, in bonis paternis succedat, quo ad vsumfructū, tn̄ hoc corrigitur per auth. de nup. §. cū igitur, quæ vult, ꝙ mater succedat filio pleno iure, una cum fratribus, ut etiam declarat Ang. in d. l. mater. circa fi. C. ad Tertu. Tamē Ang. ibidē tenet per §. hinc nobis. in auth. de nup. ꝙ mater hodie solùm succedat filio in bonis paternis in vsufructu, siue nubat ante mortē filij, siue post, & ꝓprietas est fratrū, vt patet in aut. ex testamento, & ibi Bal. C. de secun. nupt. & firmat Alex. in v. volu. consil. lxiij. Sed in bonis quæsitis per filiū succedit in totum. s. in ꝓprietate & vsufr. cū alijs fratribus, vt patet in d. auth. ex testō, & est text. in l. mater. C. ad Tertu. & ibi etiā hoc firmat Paul. de
5 Cast. ¶ † An autem hodie pœnæ secūdò nubentis sint sublatæ, plenè tangunt doc. in c. fi. de secun. nup. Et magis cōmunis conclusio est, ꝙ pœnæ appositæ mulieri secūdo nubēti post annū fauore filiorū, nō sint sublatæ, quia nō sunt appositæ in odiū matrimonij fauore, sed filiorū. hanc tenet Bart. post glos. ff. de his qui no. infa. l. liberorū. & in l. j. C. de secund. nup. & eam sequit̄ Bal. in d. l. liberorū. & Pet. de Anch. in c. rep. c. canonum statuta. de consti. & dicit Abb. in d. c. fi. ꝙ ista opi. tenēda est in iudicādo. Et ideo pœnæ, de quibus in l. hac edicta li. C. de secūd nup. & in aut. de nup. §. quia verò hactenus. & §. si uero ho
6 die nō sunt correctæ, † quia illæ pœnæ concernunt fauorē filiorū, omnes verò aliæ pœnæ nō concernentes fauorem filiorū sunt sublatæ, & in hac opin. resedit Alex. de Imo. in iiij. volum. consil. lxviij. in iij. col. & consil. cxxxiij. M. de Afflicto, V. I. D.

ADDITIO.

De pœnis renubentiū vide Pet. de Ancha. consi. cclxxviij. per totum. Et consi. xxxviij. nu. 8. & Stepha. Bertran. parte j. consi. clxvj. nu. 3. & cōsil. cccxxxviij. nu. 2. & parte ij. consi. ccclxj. nu. 7. & consil. cclxxxiiij. nu. 7. & parte iij. consil. cxxxvj. nu. 1. & cōsi. cxcix. num. 3. & 223. num. 3. & 241. nu. 11. Et an sint hodie hæ pœnæ sublatæ, vide Pet. de Anch. consi. xxj. numer. 7. & 278. num. 4. Et Bertran. parte iiij. consi. xxxvij. nu. 2. & 192. num. 2. maximè de iure cano. Bertran. parte ij. consil. cclxxx. nu. 6. & an perdat ornamenta etiam iussa tradi in casu renubij. Bertran. parte ij. consi. xxxvj. nu. 1. & parte iij. consil. ccxlj. num. 15.

DECISIO LXXV.

De legitima filiæ debita in bonis patris.

SVMMARIVM.

1 Legitima filiæ in bonis paternis, vbi sunt infra quatuor filij, qualis & quanta.

2 Frater petens portionẽ suæ sororis, habet conditionem ex lege cõtra hæredes patris.

3 Remedium quale habeat frater pro sororis portione, quãdo in tertium possessorem res peruenit.

IN causa Ioannis Brilli, petentis portionẽ super Castro nouo prouinciæ Principatus, tangentẽ partẽ Margaretæ suæ sororis filiæ cõmunis patris Roberti domini dicti Castri no-
1 ui. †Fuit uotatum ꝙ filiæ cõpetit legitima super dicto Castro paterno pro dote de paragio, quæ est tertia pars eius, quã habitura fuisset ab intestato, si succederet super dicto Castro. Et quãdo sunt infrà quatuor filij, vt notat in auth. nouissima. C. de inoffi. test. & notat per Bar. in l. quoties. de hære. insti. & in c. Raynutius. de testã. cũ alijs concord. Sic põt succedere dictus Ioan. Brillus ex perso-
2 na suæ, sororis †tñ feudũ prædictũ nõ est obligatũ pro dictis dotibus & legitima. Sed solũ hẽt cõditionẽ ex lege cõtra hæredes patris, vt est tex. ĩn auth. vt cũ de appell. cognoscitur. §. cęterũ, & tenet Io. de Im in l. iiij. ff. de leg. Fal. & in l. suus quoq;. ff. de hære. insti. Ang. in l. Papinia. §. si con ditioni. ff. de inoffi. testa. Salyc. in l. omnimodo. de inoffi. testa. & colligi tur ex no. per And. de Iser. in consti. Regni, in aliquib. us. & in const. vt suc
3 cessionibus. †Quid aũt si Castrũ nouum peruenisset ad tertiũ possessorem, quòd remedium haberet dicta soror Ioan. Brilli, & ipse, vt eius hæres, vide infra in deci. clviij.

ADDITIO.

De legitima filiorum & eius deductione, vide Petr. de Anchar. consil. cxxviij. nu. 3. & 152. nu. 9. & 220. nume. 2. Et per Chassaneũ consi. xxxix. nu. 76. & 67. nu. 28. & per Steph. Bertrandi, parte j. consil. cclxij. nu. 1. & parte ij. consil cxix. num. 1. & ccclxj. nu. iij. & parte iij. consi. vj. num. 2.

DECISIO LXXVI.

De gestis iudicialiter perturbationẽ tempore tyranni.

SVMMARIVM.

1 Principes debitas terras armis repetentes ab incolis earum, malè audiunt, & tyranni uocantur.
Acta per barones tẽpore tyranni, an sint valida, vel ob timorem facta.
2 Tyrannus est qui Regnum Neapo. sine papæ autoritate inuadit.
Patrimonium beati Petri quod sit.
4 Barones habent iurisdictionem ratione territorij.
Animus per quæ declaretur.
5 Facta à tyrannis reuocanda, & non facta à iudicibus tyranno subditis.
6 Processus facti nõ contẽplatione tyrãni, sed meriti valẽt, secus si aliter.
Modus consulendi principem.
Petitoriũ & possessoriũ an sint ĩdu cta narrato prius spolio ĩ libello, & posteà cõclusiõe restit. terrę facta.
7 Possessio solum restitui petitur in iudicio possessorio.
Restitutio rei, aliud est à restitutione possessionis.
Libelli conclusio attendenda.
8 Libelli vt soluenẽ, uerba ĩpropriãnẽ
Appellatio an suspẽdat executionẽ sniæ super fructibus in possessorio.
Causa super fructibus non est momentanea.
9 Executio pẽdẽte appellatiõe ñ fit.

FVIT satis excitatum† verũ acta sententiæ latæ per Barones, vel eorũ officiales, tẽpore, quo Rex Fran-

torum tenuit hoc Regnũ. Si aduenięte dño Rege Ferdinando ij. statim illi barones vt partiales & fideles Regis Ferdinandi, & eorũ loca & castra adhæserunt, vt fideles ipsi Regi Ferdinando, de quo actu fuerunt cõmendati per legatum dñi Papæ Alexandri, & per literas eiusdẽm dñi Papæ, in quibus actibus non nominat. Rex Francorũ, sed solum ipsi barones & eius officiales, qui habebant iurisdictionẽ à dño Rege Ferdinando, licet per timorẽ & impressionẽ erant sub vexillis Regis Francorũ, sint ipso iure nulla tanquàm facta tempore dicti Regis Franco. qui vt dr̃ per potentiam, & sine actibus legitimis accepit Regnũ, vel sint valida. ¶Prima facie vnusquisque diceret, ꝙ sint inualida, quia facta tempore prædicto, vt dicitur in l. decernimus C. de sacrosanct.
2 eccl. †Nam tyrannus dicitur ille, qui de facto occupat Regnum sine autoritate summi Pontificis, vt dicit ibi tex. &. Bal. vnde ille, qui occupat, qđ est proprium principis, dicĩt tyrãnus vt dicit tex. quẽ ibi not. Bal. in l. sacri affatus. C. de diuersis rescriptis. & no. dominus Abbas in c. Abbas. qđ met. cau. omnis .n. qui se facit Regem regni, sine summo Pontifice, tyrannus est, quia dominiũ huius regni est speciale patrimonium beati Petri, vt dicitur in c. Apostolicæ de re iudic. lib. vj. & Bar. in l. j. ff. ad legem Iul. maie. & ideo acta & sententiæ latæ tempore tyrannidis non debent valere tanquàm facta à carente iurisdictione. ¶Bene faciunt ad hoc notata per dominum Abbatẽ in c. P. & B. in fi. de offi. deleg. & quod notat gl. fi. in c. o-
3 lim. el iij. de restitu. spol. † vbi gesta tempore tyranni non valent, tanquã facta ob timorem, & no. Bart. in trac. de tyrannide in vij. q. & plenè istam materiam tangit Io. de Ana. in c. j. in j. & ij. col. de schismaticis. & Bald. in marga. in verb. tyrannus. post Innoc. cùm ex iniuncto. de ope. no. nuncia. ¶Sed in contrarium per omnes dños de Cõsilio fuit de iure visum. s. ꝙ et illa acta & processus, & sententiæ latę per officiales baronum, qui recedente impressione statim reduxerunt se ad fidelitatem Regiam facti, & prolatæ inter personas priuatas sub nomine officialium baronis, valent & tenẽt. ¶Pro hoc adducitur decisio Bar. in d. tract. de tyrannide, in vij. q. principali, vbi dicit ꝙ si populus est sub potestate tyranni, tamen populus solet creare certos officiales ad decisiones quarundam causarum, & tyrãnus patitur istas causas ventilari per officiales populi sub regula iustitię, tũc illa acta valent, quia voluntarię & nõ
4 coactè facta sunt. †Idem dicendum est in baronibus, qui regulariter habent iurisdictionẽ, saltem ratione territorij, vt dicit And de Iser. in c. j. q. d sit inuesti. vt si tempore tyranni ferant sententias non nominę tyranni, sed tanquàm baro. ualet, quia latæ sunt sub regula iustitiæ, & non ꝑ impressionem, vnde non inspicitur animus tyranni, sed animus ipsius baronis, pront in simili notat Bar. in l. j. ff. de itin. actuq; priu. qui ánimus declaratur per reductionem fidelitatis statim factam cessante tyrãno. ¶Ex quo comprehendiť, ꝙ animus suus fuit actum exercere licito modo, hoc est, vt baro autoritate veri domini, & nõ tyranni, per ea quæ not. per dominũ Abb. in c. nisi essent viri ꝓuidi. de ꝑbẽ. ¶†Hinc est, ꝙ dicit And. de Iser. 5
in consti Reg. Priuilegia. la ij. quòd facta à tyrannis debent reuocari, non autem facta à iudicibus tyrãno subditis, qui non peccauerunt, quia necessitas non habet legem. l. j. de offic. consulis cum similib. ¶Et odio alterius quis non debet grauari. C. de inoffi. test. l. si quis in suo. ¶Imò dicen-

dum est aperto ore, quod si isti barones protulerunt sententias sub eorum nomine, quod non est dicendum, quod videatur protulisse nomine tyranni, ex quo ille tyrannus non habetur pro superiore eorum, vt videtur innuere Bart. in tractatu repræsal. in v. q. ij. quæstionis principalis. dum allegat l. decernimus, & sic videtur quod lata sit sententia per baronem autoritate sui superioris, & non illius, qui nõ erat eius verè superior. ¶ † Et ideo bene dicebat Bald. in d. l. decernimus in ver. venio ad secundum, quod si quidem isti processus fiant obtentu personæ timentis tyrãnum, puta contra partem expulsam, & nõ valẽt, quia illi expulsi non valent comparere, vt in Clem. pastoralis. de re iud. aut non fiunt contemplatione tyrãni, sed meriti, vel demeriti, & tunc valent, quia vbi est iusta causa & autoritas iurisdictiõis, ibi nõ potest esse vitiũ, tamen fuit dictũ ex quo non est nostrũ ista iudicare, nec iudicauit, quod consultet Regia maiestas, & dicatur in consultatione, quod de iure isti processus facti per barones, vt suprà valent, & tenent Matthæus de Afflicto. V. I. D. ¶ Item in hacmet causa fuit dubitatum. si in libello narretur spolium, & posteà concluditur ad restitutionem terræ, si per hoc sit deductum petitorium & possessoriũ. Multi ex dominis dicebant quod est deductum petitorium & possessorium,

6

7 † quia in iudicio possessorio petitur solum restitui possessio, vt in toto titulo. ff. de vi & vi arma. & in c. cum ecclesia. de causa possessio. & proprie. & in c. cũ super. eo. ti. quia aliud est restitutio rei, aliud possessionis. l. officiũ. & l. qui restituere. ff. de rei ven. l. si duo. §. fi. ff. vti possi. & tenet expresse Alex. in ij. vol. cons. cxvij. in j. col. & in quarto vol. cons. xliij. in j. colũ. quod Tamen dñs Viceprotonotarius dicebat, quod ipse vidit de hoc dubitari, & fuit conclusum, quod si narretur spoliatio, & concludatur ad restituendum rem, quod videtur solũ possessoriũ fuisse intentatũ, & pro ista decisione allegabat in terminis Federi. de Senis in consi. cclxxiij. & dñm Anton. de but. in c. sæpe. de resti. spol. vbi hoc expresse firmat, & ibi dicit Ioan. Andr. quod rectius fuisset dictũ, quod petit possessionẽ restitui, quàm petere rẽ restitui, tñ secundum eum saluatur libellus, quia intelligitur rẽ restitui. s. quò ad possessionem. ¶ Bene facit quod notat Bar. in l. sed & si possessori. §. item si iurauero ff. de iureiuran. vbi dicit quod

8 † verba impropriantur pro saluatione libellorũ, pro hoc est tex. in c. auditis. & in c. cũ venissent. iuncta glos. de restitu. in integrum. & maximè hoc est verũ, si pars declarat, quod solũ possessoriũ vult prosequi, prout fuit in casu, de quo quæritur. Item etiã fuit dubitatum, si fuit lata sentẽtia in possessorio, & ad restõnem fructuum, & appellatum, & pendente appellatiõe fuit facta executio per l. vnicam. C. si de momen. possess. fuit appellatũ. An potest fieri executio etiam pro fructibus, vel super fructibus appellatio suspendat executionem sententiæ in possess. Et fuit votatum secundum Bald. in dicta l. vnicã, quòd causa super fructibus non est momentanea, vt. C. de appellat. l. & in maioribus. Idem si sententia super possessorio condemnet ad interesse, † quia non

9 fit executio pendente appellatione, secundum Bald. & ibi Barto. in l. creditor. §. iussus. ff. de appellatio. Et Specula. idem voluit in titu. de appellatio. §. in quibus. versicu. sed qui appellatione. bene tamen fateor, quòd si fiat executio rei spoliatæ, fit executio consequenter in fructibus pendentibus, quia pars soli sunt, vt in l. fructus pendentes. ff. de rei vendi.

DECISIO LXXVIII.

De sentētiis senatus à quibus fuit reclamatum reuidendis non obstantibus appellationum temporibus.

SVMMARIVM.

1 Sententia senatus lō. tēp.lata à qua fuit reclamatū ĩ. tps cū protestationes reuidendi an possit reuideri.

2 Sñia pfecti ptorio post duos annos transit in rem iudicatam.
Fatalia an curant in regio senatu.
Fataliū lapsus appellationē eneruat.
Pactum tacitū lapsu tpis roboratum plus operatur, quàm expressum.
Appellationi expresè renuntiari in criminalibus non potest.

4 Fatalia in causa appellationis introducta ĩ pricipis cōsistorio qñ currāt.

5 Diuisio qñ non piudicet reuisioni.
Protestatio fiēda solutionis saluo iure reuisionis trahit ad actus futuros.
Actus cōtrarius ptestationi ñ nocet.

6 Protestatio iudicialis cōtraria facto iuuat protestantem.
Stilus curię seruandus.

1 In cā Firmani de Racaneto†dubium fuit, vtrum sñia sacri cōsilii lata, iā sunt ferè anni xviij. à qua fuit reclamatū ĩ. tps, & pstita cautio de restituendo &c. Et ptestatum, q̄ sit saluum ius reuisionis, iuxta aut quæ supplicatio. C de pci.impera.offe.& fuit facta diuisio bonorū inter sorores vigore sñiæ. ¶ Si dicta sñia possit reuideri, vel sit transacta in rem iudicatam. ¶ Et si per diuisionē bonorū videat renūtiatū reclamationi. ¶ Et prima facie quilibet diceret, q̄cā nō pōt reuideri. Ex quo per cursum tanti tpis sñia transiuit in rem iudicatā,
2 cū omnia fatalia sint dicursa. †Item quia sñia pfecti ptorij post duos annos transit in rem iudicatam, vt dicit Glos.not. in l.j. C.de senten.præfec. præto. ¶ Item quia est regia pragmatica, q̄ etiam in sacro Consilio currūt fatalia, & fatalibus elapsis hr̄, ac si non .eēt reclamatū vel appellatū: vt in l.tpa.& in l.per hāc.C.de tēpo. appel. & dicit Bal. in l.cū anterioribus.eo. tit. q̄ tacitum pactum cursu temporis roboratum.s. patiēdo labi tps appellādi, plus operat, quàm ex-
3 pressum:† nam in criminalibus non pōt renūtiari expresè appellationi: & tñ pōt pati labi tps, & hic non solum lapsum est biennium, vt dicitur in aut.ei qui.C.eo.ti. sed spatium lōgissimi tpis.s.xx.ann ergo &c. ¶ Itē quia post sñiam fuit facta solutio.i. diuisio bonorū, & sic vr̄ recessum à reclamatione, per l.ad solutionē.C. de re iudi. ¶ In contrarium facit aut. sed lis.C.eo.ti.vbi dr̄, q̄ postquā causa appellationis est introducta in cōsistorio principis, non currūt tpa appellationis, donec priceps cōstituat quis cognoscat.qui tex.est canonizatus in Decretis ij.q. vj. in c.anteriorū.in §.ad hoc sancimus si qñ lex & sumit ex authētico, de appella.& ĩ. quæ tpa.in princ.col.iiij.quē tex.alleg.Specu.in ti.de appel.§.vij. Et dicit Archi.in d.c.anteriorū† q̄ in con-
4 sistorio principis qualitercunq; appellans sit impeditus, non currunt tēpora, anna le vel biennale. Sola enim negligentia imputat.idē Alexan. de Imo.in j.vol.cōs.xix ¶ At in casu, de quo agit, lata sñia Regia fuit reclamatum: & fuit facta executio pmissā ptestatione saluo iure reuisionis, & virtute sententiæ in vim executionis fuit facta diuisio, & dr̄, q̄ nulla fuit negligentia ex parte reclamantis, propter impedimenta allegata: videlicet præsidens in Cōsilio lacerauit supplicationem prosecutionis, vnde diuisio uidetur factā citra piudicium causę reuisionis stante præcedenti protestatione, quòd sit saluum ius reuisionis ante diuisionem:

cũ diuiſio non videt̃ actus cõtrarius actui reuiſionis & proteſtationis, ſed poſſunt ambo .ſ. diuiſio & reuiſio ſtare inſimul: †& ſic per diuiſionem nõ videt̃ receſſum à proteſtatione & reuiſione: ſed talis proteſtatio refertur ad omnes actus futuros, vt dicit Bar. in l. non ſolũ. ff. de oper. no. nun. ver. ex prædictis apparet, ꝙ ſit huius proteſtationis effectus: quia proteſtatio, ꝙ fiat ſolutio ſaluo iure reuiſionis, hoc importat, vt trahatur ad actus futuros: vt dicit Ioan. de Imo. in c. cũ. M. & ibi per Felinum, char. lxxv. in j. col. de cõſtitutio. Et firmat Pau. de Caſ. in l. pacta nouiſſima. C. de pactis ¶Item ſi proteſtatio fiat ex cauſa probabili, licet poſteà fiat actus etiam contrarius proteſtationi, non videt̃ receſſum à proteſtatione, vt dicit dominus Abbas in d. c. cum M. in ver. venio ad ſecundum. de conſti.

6 ¶Item † quia proteſtatio, etiam ꝓ ſit cõtraria facto, ſi eſt facta in iudicio, iuuat proteſtantem: quouſque reijciatur per iudicem, & non audiatur: vt dicit Ioan. And. in c. ſolicitudinem: de appel. & Imo. & Feli. in d. c. cũ M. char. lxxvj. in iij. colũ. Sed iſta proteſtatio nunquam fuit reiecta ꝑ ſacrum Conſilium. ergo &c. ¶Item quia diuiſio in vim executionis ſententię omnino non habebat fieri ẽt contra voluntatem ſuam, vnde non vitiatur tunc proteſtatio: vt dicit Io. Andr. poſt. Hoſt in c. Cumana in ij. colũ. de elect. ideo fuit viſum ſacro Conſilio, ꝙ attentis prædictis & etiã ſtylo ſacri conſilii, ꝙ ſententiæ Conſilij, à quibus fuit reclamatum, ſemper reuident̃, non obſtãtibus tpibus appellationũ, ꝙ in dicta cã procedat̃ ad reuiſionẽ, de quo ſtylo etiã capta fuit informatio à practicantibus.

DECISIO LXXIX.

De reuiſione interlocutoriæ ex eiſdem actis, non obſtantibus literis Regiis ĩ oppoſitũ.

SVMMARIVM.

1 Appellatio an ſit deſerta ꝓpter nõ præſentationem proceſſus infrà terminum ſtyli curiæ.

2 Impedimentum poteſt per iuramẽtum probari, ſi ex longinquo appellatio afferatur.

3 Sententia interlocutoria ex eiſdem actis reuidetur de iure.

4 Cauſarum longæuus vſus poteſt ꝓ iur: allegari.

I N cauſa appellationis † ab interlocutoria lata per D. Io. Baptiſtã Brancatium fuit appellatum per Gaſparem de Scocio ad ſacrum Conſilium per nobilem Iacobum Sanazarium. dicit, ꝙ appellatio eſt deſerta, q̃ nõ fuit pſentatus proceſſus infrà l. dies iuxta formam conſtitutionis Regni, Appellationum tẽpora. Imò nõ fuit facta citatio, nec cauſa fuit commiſſa infrà dictum tp̃s. ¶Ex parte altera allegat̃ impedimentum: & produxit literas domini Silueſtri auditoris, quę literæ ſatis probant eius diligentiam. Et impedimentum fuit ex eo, quia ſecretarius noluit ponere manũ in ſignatura. ¶†Licet aliàs impedimentum poſſit per iuramentum partis probari: vt dicit Fede. de Se. in conſi. cix. incip. ſuper puncto. vbi allegat multa iura. & in c. vt circa. in fi. de elect. in vj. & doc. in cap. ex ratione. de appella. & in Spec. de appel. §. nunc. ver. quid ergo, & verſ. quid appellatum tamen Ioan. Andr. dicit ibi prędicta procedere in appellationibus ad curiam de longinquo, ſecus quando appellat̃ ad locũ propinquum, tunc impedimentum, debet aliter probari, quàm per iuramẽtum, per tex. in l. fi. §. illud. C. de tẽpo. appella. ¶Tamen fuit dictum per omnes de Conſilio, ꝙ ſtylus in ſacro

Consilio est,† φ de sententijs interlocutorijs & etiam diffinitiuis,quando est causa deserta propter modicũ tempus,semp solet reuideri ex eisdẽ actis,& maximè sententia interlocutoria,quæ de sui natura reuidetur ex eisdem actis de iure:vt in Cle.appellanti.de appella.& Barto.in l.ait prætor.§.permittit.ff.de mino.& in l. p hanc.C.de tempo.appel. & in l.eius qui.ff.de appella & Bar.in l eos.§. si quid autem.C.de appel.fallit in certis casibus;vt per Bal.in d.l. per hãc in vlti.col.¶Vnde fuitvotatum,φ reuideat̃ dicta causa in sacro Consilio, literis Regijs non obstantibus,in q-bus dicebat̃,φ fiat iustitia iuxta Regni constitutiones & capitula : quia de iustitia non obstant literæ : quia impedimentum excusat à desertio-

4 ne:vt suprà dictum est.† Item quia ritus sacri Consilij sic vult, vt reuideat̃,si medio tpe esset deserta appellatio ab interlocutoria ex eisdem actis.Et ideo dicebat Card. Florẽ.in Cle.sæpe.§.quia verò.de verb.sig. φ longæuus vsus causarum potest allegari pro iure siue tendat ad litẽ ordinandam, siue decidendam. Faciunt ea, quæ solent allegari de efficacia styli per doc. in c.fi. de consue. & in. c.ex literis. de constitu. & in c.ij. de præben.in vj.& per dominum Georgiũ in repe.d.Cle. sæpe.in §. & qa. & per Feli in c.ij.de rescriptis.in vj. col.& per Bal.in l. prolatam. C. de sentẽ.& in l.iubemus.C. de iudicijs. Ioan.de Ana.in c.quàm sit graue.de crimi.falsi.cum concor.

ADDITIO.

De sty!o curiç attendendo vide. Chassa.consi.lxvij.nu.57.Et Hyppolitus de Marsil.singula. cxviij.incip. stylus. Et Bertrandi parte prima cõsil. ccclxxvij.nume.7.& parte secunda.consi.cxxiiij.nu.4. & parte.iij.cõsil.ccxiiij.nume.7.

DECISIO LXXX.

De iure emphyteutico, & de iure commissi propter non solutum canonem intra triẽnium in re magna pro paruo censu concessa.

SVMMARIVM.

1 Emphyteutica res magni valoris ꝑ paruo censu submissa,an cadat ex toto in commissum proter non solutũ canonem lapso triennio.

2 Clausula,dedit maiorem valentiam; quid operet̃, & an faciat cessare remediũ legis ij.C.de rescin.venditio.

3 Facta omnia in cõtractu emphyteutico sunt licita.

Pretium totum perdere propter cessationem vnius nummi graue est.

4 Pactum regulat̃ secundum principale propositum.

Donatio non dicitur,vbi potest capialia coniectura.

Necessitas liberalẽ neminem facit.

Obligato ex necessaria cã magis succurrit̃,quàm ex voluntaria.

5 Iuramẽtũ potest per partẽ remitti.

6 Index compellit ad remittendum iuramentũ etiã per captionẽ ꝑsonæ.

Iuramẽtũ verũ habet tres comites.

Homines simplices circũducti & errantes repetunt.

Iustitia cõsistit in naturalibus argumentis.

7 Iuramentum quando excludat erroris allegationem.

Iniquitas debet abesse à iuramẽto.

8 Differentia est inter solutionem cẽsus in recognitionẽ directi dñij,& solutionem census respectu pecuniæ receptæ.

Contractus nomen nõ inspiciendũ, sed reum substantia.

Sẽsus inspiciẽdus potius,q̃ verba.

9 Iustũ vnũ ꝑhibet̃ pp vnũ iniustũ.

FVIT magnum dubium in

1 Consilio,¶ †vtrũ res emphyteutica

incidat in commissum propter reditum non solutũ per trienium in emphyteota priuati in totum, vel solũ pro illa quantitate pecuniæ, pro qua fuit res illa submissa. ¶Verbi gratia, res quę fuit submissa sub nã emphyteutica valebat ducatis mille: dominus in naturam emphyteuticam pro ducatis tricentis, quos recipit submisit rem illam pro ducatis xv. annuatim in naturam emphyteuticã: vtrũ tota incidat in commissum, vel solũ pro illa parte, videlicet pro ducatis trecentis. ¶ Videt ꝙ in totũ incidat commissum: quid. n. refert, si concedat res magna sub nã emphyteutica pro paruo census? Si. n. non soluit cẽsus j. triennium, certè cadit à iure suo: vt in l. ij. C. de iure emphy. & in cap. potuit de locato. & insti. loca. §.
2 adeò. ¶ †Nec est in consideratione, ꝙ sub vno nummo pro censu in naturam emphyteuticam, & cessatũ sit in solutione per triennium, ꝙ tota cadit in cõmissum, vt dicit Glos. in authen. qui rem. in verbo, repelli potest. C. de sacrosan. eccl. Et licet glo. hoc non firmet: tamen Bald. hoc firmat ibi & in l. cũ allegas. in vii. opp. C. de vsur. firmat Ias. in d. authẽ. qui rem. & facit xij. inductiones, vt ibi ꝑ eum. Et si aliquis habens rem suam liberam magni valoris, totam rem illam mihi submittat pro certo paruo censu sub natura emphyteutica titulo donationis, vel titulo venditiõis cum clausula, si plus valet etiam in maxima quantitate, ꝙ donat cũ iuramento pro paruo pretio, quo casu cessat remedium l. ij. C. de rescindẽ. vend. secundùm communiter doct. ibi, certè nulla ratio diuersitatis assignari potest, vt incidat in cõmissum si non sit solutus redditus intra biẽnium in re ecclesiæ, vel triennium in re priuati, si non sit solutus reddit⁹
3 intra biennium vel trienniũ. †Quia virtus pacti seu cõuentionis hoc operatur, & omnia pacta sunt licita in contractu emphyteutico, vt dicit dicta gl. in d. auth. qui rem. ¶Sed in cõtrarium facit illud, quod dicit dicta gl. in d. authẽ. qui rem. ꝙ graue est, ꝙ propter cessationem vnius nummi totum pretium & res perdatur, vt ibi per eam. Ita nimis graue est, vt pro tricentis ducatis perdat rem valentem mille ex tardata solutiõe trium annorum, cùm censum semper posset petere, vt dicitur in dicta authen. qui rem. ¶Item licet in instrumento dicatur, quòd si non soluatur census intra triennium res incidat in commissum, tamen principale propositum fuit partium rem ipsam submittere pro ducatis tricen- 4
tis, †& sic illud factum regulatur secundùm principale propositum. l. si quis nec causam. ff. si cer. pet. aliàs illud pactum inducet donationem, & ibi potest capi alia coniectura quàm donationis, non debet dici ꝙ fuit donatio. l. si cùm aurum. ff. de solu. l. cũ de indebito. ff. de prob. & l. elegãter §. qui reprobos. ff. de pig. acti. Et maximè cùm in necessitatibus nemo liberalis existat, vt in l. rem legatam. ff. de adimẽ. leg. Glos. in l. si vsufruct. ff. de iure dotiũ. ¶Magis. n. succurrit illi, qui ex necessaria causa se obligat quàm ei qui voluntariè. l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cogã. ¶Cum ergo volens summittere domum pro tricentis ducatis erat in necessitate constitutus: quia sic dicẽdũ est à cõiter accidentibus. non est dicendum ꝙ voluisset pro tricentis ducatis ob tardatam solutionem trium annorum amittere rem valentem du- 5
catis mille. †& si secus diceremus, esset hic dolus re ipsa, quando pactũ sic esset expressum. s. ꝙ tota incideret in cõmissum. vt no. in l. ij. C. de rescin. vẽdi. & in l. si quis cũ alter. ff. de verbo.

verbo.obli.¶Et licet vbi esset in inſtro iurm, non possit venire contra iurm,per not.per Glo.& doctor.in l. ij.C.de reſcinden.vendit.& per Ioã. de Imo.in c.cũ contingat.de iureiu. tamen iudex posset partem compellere admittendũ hoc iurm:quia pars pôt remittere iurm:vt no.in c.cõſu luit.de vſu.Ioan.And.in c.ij.de ſpõ. ex quo non continet illos tres comi tes.ſ.veritatem,iudicium, & iuſtitiã. c.animaduertendum xxxij.q.ij.nam iuſtitia deſinit in hoc iuro,quia non continet licitum & honeſtum, non enim eſt honeſtum,vt pro trecentis ducatis habebat rem valẽtem mille, mille iuxta notata in c.debitores.de iureiur.& Bal.in c.j.§. item ſacramẽ

6 ta.de pace iuro firman.dicit,† quod boni præſides per capturam perſonæ faciunt talia iuramenta relaxari per l.illicitas.ff.de officio præſidis.¶Præ terea ſimplices homines circunuentionibus inducti repetunt tanquam errantes.dicit Bal. in l.j.C.ne filius pro patre. ¶ Vnde potius crederem, ꝙ per ſimplicitatem & circunuẽtio. aduerſarij fuit tale pactum factũ attenta iniuſtitia pacti,quàm ꝙ ex cer ta ſcía voluerit donare, ſtante dicta neceſſitate,quam habuit in ſubmittendo domũ prędictam. Iuſtitia.n. conſiſtit in naturalibus argumentis. dicit Bal.in l.ædem.C.locati.dum al legat l.ſcire oportet.§. ſufficit.ff. de excuſa.tutor.Nec obſtat,ꝙ iurm ex cludit erroris allegationem, vt dicit Alex.in.iij.vol.conſi. xvij.in j. colũ.

7 ¶†Quia illud verum, qñ iurm habet illos tres comites,vt ſuprà dictũ eſt, ſecus qñ non continet iuſtitiã & honeſtatẽ, prout eſt in caſu,de quo q̃ri tur ſecundum Ioan.And.in nouella in c.j.de iureiur.lib.vj.¶Pretereà in tali pacto,ꝙ tota res incidat in commiſſum,quæ valet mille,vbi recepit trecentos, non videt̃ ꝙ ſit cã,vnde potius ꝓſumit̃ erronea, niſi ꝓbetur certa ſcía:vt dicit Alex.in iij. vol.cõ ſil.xix.in j.col.¶Nec obſtat iuramẽtum,quia reſpondet̃ vt ſuprà magnã enim iniquitatem continet tale iura mentum,quæ debet abeſſe à iuro c. quanto.de iureiur. authen.ꝙ eis. C. de ſecun.nup.& Ioan.And.in nouel. in d.c.j.de iureiu.¶Nec obſtat illud, quod dictum eſt ſuprà,ꝙ non pôt ra tio diuerſitatis aſſignari inter illum qui concedit rem magni valoris ꝓ cenſu vnius denarij, vt ſi non ſoluat intra terminum,cadat à iure ſuo: vt tenet Pet.& Bal. in d.auth.qui rem. per tex.in auth.de non alie.§. itaq;, & dicit,ꝙ ita obſeruat conſuetudo, & dicit Bal.in rub.C. de iure emph.

8 †quod fallit in eccleſia, re publica, & minore,& illum qui ſubmittit rẽ ſuam valentem mille pro trecentis ducatis &c. ¶ Quia dico, eſt magna differentia.Nã in primo caſu cenſus ſoluitur in recognitionẽ directi dominij,vt dicũt doc.in d.auth.qui rẽ. Sed in ſecundo caſu in veritate cenſus ſoluit̃ ad rõnẽ quinq; pro centenario : & ſic reſpectu pecuniæ receptæ.vnde non inſpiciendum eſt nomen contractus:ſed potius rerũ ſubſtantia,vt dicit in ſimili Bald. in d.l. ædẽ. verſi. ſed quid de eo qui emit. C.locati.& in l.ſi eum. C. de rerum ꝑmut.& in l.licet.C.locati. & Bal.in l.ſi cùm anteà. C. de donat.añ nup. vbi potius ſenſum q̃ verba inſpicimus.Idẽ Bal. in l.j.C. de ædi. actio. Sed vt conſideret̃ potius effectus q̃ ipſa noíatio emphyteuſis,ex quo nõ continet iuſtitiã & honeſtatẽ:†ideo

9 pp vnũ iniuſtũ ꝓhibet̃ vnum iuſtũ. xij.q.j.habebat.xxj.diſ. deniq;.ff.de dãno infecto.l.ſi finita.§. ex hoc edi cto.& ſic cũ tale pactũ appoſitum in contractu emphyteutico dẽt obſeruari:quia oía pacta in tali contractu ſunt obſeruanda,tñ quia reſultaret

talis inhonestas & iniustitia, ꝓhibet hoc iustum pp iniustū:vt dicit Spec. in aureo libro suo, in titul. de vetitis seu permissis. & sic fuit iudicatum in Consilio, ꝙ pp redditū nō solutum ꝓ tricentis ducatis tm̄, res illa incidat in cōmissum, & nō tota res, quæ valet ducatis mille. Matthæus de Afflicto, vtriusq; Iuris Doctor.

DECISIO LXXXI.

De restituendis pecuniis hæreditatis cessionario exactis p cedētē ante trāsactionē.

SVMMARIVM.

1 Hæres cedens ex cā trāsactionis hæreditatem, an teneat debita ante trāsactionem exacta restituere cessionario, vt pecuniā hæreditariam. nu. 3.

2 Hæreditas vendita cessante conuentione trahit illa quanti erant tempore mortis testatoris.

Tempus contractus quando inspiciēdū, & non præcedens, nisi actum sit.

TESTAMENTARIA hæ-
1 res†vnius mercatoris noīe Infabrica: ex cā transactionis cessit hereditate dictæ Infabricæ suæ filiæ, vxori Antonij Follerij, pro certis alimentis præstandis annus vsq, ad summā ducatorū cētum p annū. ¶ Antequā fieret dicta transactio, hæres exegit certos debitores hæreditarios. Vtrū hæres teneat istam pecuniā per eum exactā post mortem testatoris, vt pecuniā hęreditariam restituere huic cessionario ex cā trāsactionis? Et sumus in casu, qn̄ nō est aliquid actum inter partes, qd de istis pecuni js hæreditarijs debitis dictis hæreditati.
2 ¶†Dico ꝙ istud dubiū exprefsè deciditur in l. ij. in §. j. ff. de hæred. vel actio. vendita. vbi dicit, ꝙ ille qui vēdidit hæreditatē cessante cōuentione, debet illa quāti erāt tpe mortis testatoris, & teneē hæres de eo quod ad eū peruenit cū effectu restituere emptori hæreditati, & sic ista hæres debitum hæreditarium per eū exactum ante transactionē debet restituere dicto cessionario, cū nihil aliud
3 in contrariū sit conuentū:†licet plerunq; conueniri solet, vt inspiciat tēpus contractus: tū si hoc conuentum non sit teneē pecunias hæreditatis exactas restituere: vt ꝓbat tex. in d. l. ij. in versi. plerunq; & in vers. peruenisse. & in vers. illud. ¶ Nec obstat Glo. ibi posita, quæ dicit ꝙ tp̄s contractus inspiciē, & non tp̄s p̄cedens,
4 nisi actum sit. ¶ Quia†illa Gl. ꝓcedit qn̄ res fuerunt demonstratæ tempore contractus: vt declarat tex. in l. ꝗ filij famil. ibi. nisi de substātia eius affirmauerit. ff. eo. tit. Aliàs, si secus vellemus dicere, ista Glo. esset falsa: quia contra tex. §. illud. & in versi. sed rerum. & melior est tex. in l. venditor ex hæreditate. in vers. cū hæreditas venit, tacite hic agi videē &c. Et sic fuit mihi uisum de iure dicendū: quia fui cōmissarius causę, & facta relatione in Consilio, Consilium fuit eiusdem voti.

DECISIO LXXXII.

De exercitoria, & de domino nauis, an teneat de dāno dato

SVMMARIVM.

1 Dominus ad damni emendationē, an & quādo teneatur ꝓ familia. 3. 5.

2 Familiares cōtra volūtatē principalis Simoniā cōmittentes, an ligēt prīcipalē, & idē de alio delicto. n. 8.

3 Administratoris gesta ēt in excessu p̄sumunē à domino approbata.

Exercitoris factū an obliget nauis dn̄m, etiam quò ad dolū & culpā, & quando. nu. 9. & 10.

4 Familiā bonā dn̄s teneē eligere.

Publicanus tenetur ex facto ministrorū exigenti ū, & an libereē si delinquentem exhibeat nu. 7.

6 Forma libelli spoliari à familia, &

vult contra dominum agere.
Familia extra districtum delinquente, dominus non tenetur.
7 Dominus ratum habens tenetur de facto familiæ liberæ, licet non mandauerit.
8 Dñs ppones aliquē, ne furta cōmittant, an teneat de furto cōmisso.
9 Intellect⁹ ad l.j.§.igit.ff.de exercit.
10 Casus specialis an exclusus à regulis iuris communis.

Dvbitatvr, an dominus nauis
1 †teneatur ad emendationem damni illati Georgio Veneto, cuius grippū cum bonis captum fuit per nautas & exercitores nauis, ipso domino absente & ignorāte, ac dante eis in mādatis expresse, ꝙ non capiant bona Venetorum. ¶In hoc dubio dico prima facie, ꝙ stāte mādato domini expresso facto exercitoribus & nautis nauis suæ. ꝙ non capiant bona Venetorū, si ipsi exercitores faciunt cōtrariū eius quid dñs mandauit, dñs non tenet de damno dato Venetis per dictos exercitores & nautas. ¶Ad hanc decisionem fundandam, allegat text. in c.Petrus diaconus.de homic.vbi illi consanguinei & familiares contra prohibitionē illius diaconi fecerunt delictū & homicidiū, dicit ibi Papa, ꝙ nō tenetur ipse diaconus, quia cōtra eius ꝓhibitionē expressam factū
2 fuit delictū. ¶†Item allegat tex.in c. sicut.de Simonia.vbi si consanguinei & de mea familia contra meā prohibitionē & contra meā voluntatem à qua minimè recessi, Simoniā cōmiserūt. Ego nō teneor de dicto delicto. ¶Item allegat text.in c.cōstitutis.in præsentia nostra.de testi. vbi delictū præstitum à consanguineo cōtra ꝓhibitionē principalis, non nocet ipsi principali. ¶Item allego text.in c.q̄a ꝓsulatus.j.q.quarta, vbi si cleric⁹ spoliauit alium clericū possessione sua, & cōsanguinei clerici spoliati reuulserunt oculos clerico spoliatori, dicitur ibi, ꝙ delictum non imputat clerico spoliato, quia illud ideo est, quia ignorauit consanguineos velle offendere aduersariū: multò fortius nō imputat, si expressè prohibuisset, licet in administratorib. & nautis & exercitoribus hoc.s.de ignorantia nō ꝓ
3 cedat, † quia illud q̄d gerit administrator etiā ꝙ excedat, ꝑsumit approbatū à dño, vt est tex.in c.fi. de iureiu.li.vj.bene facit l.quarta, in prin.ff. de dā.infe.& in l.j.in prin.ff. na. cau. stabul. Vnde dicit eleganter tex. in l. j.§.magistrū.ff.de exercito.ꝙ domin⁹ nauis obligatur ex omni facto magistri nauis. Itē tenet ex dolo & culpa nautarū, & sic ex delicto eorū, vt expsse etiā dicit tex.in l.debet exercitor.ff.nau.caup.stabul. ¶Itē allego tex.in l.j.§.igitur ꝑpositio.ff.de exercitoria, vbi dicit, ꝙ forma mādati est inspiciēda, & si magister nauis excessit formā mandati, dñs nō tenet, aliàs cessante dicto mandato seu ꝓhibitione ꝑdicta, si familia deliquit in illo officio seu ministerio, in quo dñs eā ꝑposuit, tunc tenet dñs de delicto familiæ, quia tūc non potest dño impu
4 tari, †ex quo non elegit bonam familiā, vt dicit tex.in l. j.§.familiæ .ff. de public.vbi præpositus ad vectigal tenet ex facto familiæ suæ, quā sibi adiunxit in illo ministerio. Et tūc si dominus illā familiā delinquentē exhiberet, liberaret. vt in d.§. familiæ. & l.si post. C.de assessoribus. & l.cum si exhibuissent.ff de public.hoc verum secundū do.Abb.in c.j.de restit.spoliatorum, cùm quis exercebat officium publicum, secus si priuatum, vt quia regebat hospitiū, tunc nō sufficit exhibere malefactorem. sed est in electione damnum passi an agat contra dominum, an contra familiam, vt in l.vnica.ff.furti aduersus nau.caup. sta.allegat Bart. etiam in dicto §.fa-

miliæ. & sic in casu nr̃o cessante dicta ꝓhibitione non liberare ĩ exhibẽdo nautas & exercitorẽ. ¶Et in hoc voto fuit magna pars dñorũ de Cõ-
5 silio. ¶Regulariter † in isto dubio, an dñs teneat ex delicto familiæ, sic dicendũ est, quantũ ad casum, de quo agitur, ꝙ si dñs sciuit delictũ fieri à familia, & potuit ꝓhibere, & non ꝓhibuit, & tunc teneť. Si aũt nesciuit, & tunc non teneť. ita tenet Spe. in titul. de lapsis dispẽsa. §. iuxta. ver. qd si amici. & Bal. ĩ l. j. iiij. col. de seruis fugit. dum allegat capitulũ, cũ ad sedem. de resti. spol. & ibi glos. & hãc cõclusionẽ firmat Alex. de Imo. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prętori. ff. de ope. noui nũtia. Bene facit tex. in d. l. ij. iij. & iiij. ff. de noxalibus. ¶Et bñ probatur hæc conclusio in d. c. cùm ad sedem. Et ideo Spe. in ti. de resti. spolia. §. j. versi. si verè tu me non expulisti, sed familia tua. ponit formã libelli qñ quis spoliatus est à fami-
6 lia, & vult agere contra dñm: † nam debet dicere, quod ipse est spoliat^9 à familia talis de tali re, quam expulsionẽ dñs ratam habuit, vel res spoliata ad eum peruenit. & idem dicit ĩ. eo. §. versi. item circa interdictum. Et sic puto quo debet intelligi illud quod dicitur, ꝙ dñs tenetur de delicto familiæ, vel ex dãno per eam dato: vt dicitur in d. §. si quis ipsi ꝓtori. & vt dicit Spec. ĩ ti. de iniur. & dam. dato. in fine, dũ allegat l. si verò. §. j. ff. de his qui deie. vel effuderũt. & idem in Spec. de furtis. §. j. versi. alia quoq; hoc addito, qđ si familia delinquit extra districtum, dñs non teneť l. debet. ff. nau. cau. sta. & ibi Bartol. ¶Item datur alia regula, ꝙ licet dñs ꝓhibuerit vel nesciuerit delictũ factũ à familia, si tñ ex facto familię res peruenit ad dominũ, dñs tenetur: vt dicit Ioã. de Imol. in d. c. cum ad sedẽ. licet Glo. Inno. & do. Anto.
7 hoc non firment: † sed in hoc nõ est dubiũ, ꝙ qñ dñs mandauit, vel non mãdauit, sed ratum habuit, tunc dominus tenetur: vt dicit ibi Gl. & patet in l. j. §. ait prætor. & §. quod ergo adijcitur. ff. de vi & vi arma. ¶Et hoc procedit in familia libera. Sed ĩ familia seruorũ, dñs tenetur, etiã si non mãdauit, vel si non ratũ habuit, si res ad ipsum dominũ peruenit, vel tenetur actione noxali: vt dicit gl. in d. c. cũ ad sedẽ. ¶Item est alia regula in proposito nostro, ꝙ si dñs præposuit familiam in aliquo exercitio, puta fecit exercitorẽ in naui, & ibi posuit nautas, & exercitor deliquit cõtra prohibitionem & mãdatum, tenetur dominus, si familia deliquit in exercitio: vel nauta in naui: secus si extra nauim. tex. est ĩ l. debet. ff. nau. cau. stabularij. ¶Item datur alia regula, quã ponit Bart. in l. ne quid. ff.
8 de inceu. naufr. rui. vbi dicit, † ꝙ si aliquis poneret aliquem ad custodiã totius territorij, ne cõmittanť furta & robariæ, ille custos disrobauit, certè dñs qui eum posuit teneť, licet fecerit cõtra mandatũ. bene ad hoc facit id, quod dicit Bar. in d. l. j. §. familię. ff. de publicanis. Ista regula est satis ad decisionẽ huius causæ. ¶Nec obstant in contrariũ allegata quia illi consanguinei, qui deliquerunt, ꝓsumuntur deliquisse de ordinatione illius beneficiati: cõtra istã iuris præsumptionem probari potest contrarium, ꝙ nõ de eius ordinatione, imò contra eius ordinationem. quod nõ est sic in casu, de quo quæritur: quia cũ ista familia, scilicet exercitor & nautæ deliquerint, videtur dominus in culpa ipsam eligendo talem familiam delinquentem. Ideo tenetur ex hac cõmissa contra prohibitionẽ &
9 mandatum. ¶ † Tota vis est in respondẽdo textui in l. j. §. igitur. ff. de exercitoria. vbi non tenetur dñs si magi-

ſter nauis exceſſit formam mãdati. ¶Aliqui dicũt ꝙ ibi eſt caſus ſpãlis vt ibi patet. Regulariter aũt dñs tenetur ex oĩ contractu & facto magiſtri nauis, & de oĩ delicto nautarum vt d. §. magiſtrũ. Imò ſi dñs ꝓhibuit exercitorem, vt nõ faceret ſubſtitutũ & ille cõtra ꝓhibitionem ſubſtituit, & ſubſtitutus deliquit, tenetur dñs, per tex. ĩ l. j. §. magiſtrum. & ibi Bal. ff. de exercito. vt dicit ibi Bal. ꝙ hoc eſt ſpãle in exercitoria. ¶Sũt ergo duo iura contraria, quæ reddunt cauſam iſtam dubiã, videlicet. §. igitur. & §. magiſtrum. ¶Sed Bal. ibi dicit, ꝙ in §. magiſtrũ. eſt caſus ſpecia

10 lis: ergo in contrariũ eſt ius cõe: vt in in l. ius ſingulare. ff. de legibus. ¶Vnde dicendũ eſt, ꝙ ex facto nautarũ non tenetͬ dñs, ſi dñs expreſsè prohibuit delictum: quia fecerũt cõtra mãdatũ: vt in d. §. igitur. ¶Vel poteſt dici, dñs tenetur ex delicto inſtitoris, ẽt ꝙ delinquat cõtra eius mãdatum. Secus qñ contrahit cõtra ei⁹ mandatũ, vt innuitur in Gl. in l dẽt. ff. nau. cau. ſta. in §. item ſi ƥdixerit. Et licet per ſnĩam magnæ Curiæ Admiratiæ, Io. Thomaſius Calatam fuiſſet condemnatus: tñ per ſententiam ſacri Conſilij fuit reformata in eius fauorẽ: quia aliqui teſtes fuerũt examinati minus legitimè, aliqui fuerũt repulſati, aliqui examinati poſt cõcluſum in cauſa cõtra formã pragmaticę, ꝑ dictã curiam Admiratiæ.

DECISIO LXXXIII.

De iure emphyteutico, & de confinibus antiquis.

SVMMARIVM.

1 Verbis enuntiatiuis inſtrumẽti quãdo ſtetur. & nu. 3.

Limitatio ad legem optimam. C. de contrahend. ſtipulatio.

Verba enuntiatiua quæ dicantur.

2 Confines in inſtr̃o enuntiati maximè in facto antiquo ꝓbant dñiũ ĩter partes enũtiãtes, & illis ſtatur.

Cõfines rei ſuę ꝗlibet ſcire ƥſumitͬ.

3 Cõfeſſio iurata oẽm repellit allegationẽ ĩ cõtrariũ, niſi iuſta ex cauſa.

iuramentum validat actum ſiue iureiurando inualidum.

Actus iuratus regulis iuris poſitiui non ſubeſt.

4 Verba in inſtrumẽto partib⁹ ꝓbata ƥſentib⁹ fidẽ ſemꝑ cõtra eas faciũt.

Confeſſio inſtrumentalis ad vnum prolata effectum inter partes eaſdẽ nocet ad alium.

Confeſſio in vna inſtantia nocet in alia inter eaſdem partes, niſi procurator illam feciſſet.

5 Verba enuntiatiua propter aliud emiſſa diſpoſitionẽ inducunt fauore piæ cauſæ, vt, ꝓ dote & monaſterij.

6 Iudex diluit quod inter partes actũ eſt, ſiue in cẽſu, ſeu in ƥtio, licet de illis aut de quantitate nihil cõſtet.

Pretij quãtitas expreſſa ĩ inſtrumẽto ſubiicitur iudicis moderamini, ſi de re contẽdatur, non de pretio.

7 Fama ĩ antiquis factis multũ opatͬ.

Factum antiquum de quanto tempore dicatur, & an illius limitatio iudicis arbitrio ſubmiſſa ſit.

8 Probatio plena an reſultet ex vno teſte oculato & duobus de viſu in factis antiquis, ſi coniungantur.

9 Cõdẽnatio ad nõ petita qñq; fit.

10 Solutio cenſus erronea eſt, ſi cõſtet de ꝓprietate ſoluẽtis, nec nocet: & ĩ illa verba enũtiatiua nihil poſſũt.

11 Liber terrarius & cenſualis an, & quando fidem faciat.

12 Emphyteuſis an finiatur re emphyteutica deſtructa.

13 Religioſus proximis ſuis ſuccedẽs acquirit ſuo monaſterio.

Deſcendentium appellatione monaſterium poſt mortem monachi non venit in emphyteuſi pro ſe & deſcendentibus conceſſa.

Contrahentium verba strictè inter pretanda sunt.

14 Monasterium dicitur filius fictus in contractibus,& non descendens.

Redintegratio fit eo,quòd loco rei surrogatur.

Aestimatio rei locũ habet, vbi res præstari non potest.

IN causa antiqua sancti Sebastiani super duabus apothecis, quæ per illos de Blanca possidentur: & p eos dicitur, ꝙ attento,instrumento emptionis factæ iã sunt anni xc.p antecessores eorum,ꝙ sunt Frãciæ:& monasterium sancti Sebastiani, dicit, ꝙ sunt indebitè distractæ & alienatæ à dominio & possessione ecclesiæ: petitur eas reintegrari. ¶Vtrum probet de iure monasterij taliter quòd sufficiat. ¶Et fuit mihi & alijs dominis visum, ꝙ nõ probetur de dominio vel possessione apothecarũ ipsius monasterij:sed solũmodo probat,ꝙ monasterium super dictis duabus apothecis habet censum perpetuũ: ꝙ declaratur per libros monasterij videlicet de terris xj .hoc modo. Nam producitur instrumentũ,in quo continetur,ꝙ monasteriũ cõcedit Petro de Blanca duas alias apothecas in emphyteusim coniunctas dictis duabus apothecis,de quibus contenditur, q̃ sunt ad censum perpetuo concessæ per dictũ monasterium dicto Petro.

1 †Et in isto instrumento est ista assertio partium,quæ eis nocet per l.optimã.C.de contrah. stip. ¶Nec ob. ꝙ verbis enuntiatiuis instrumenti non statur, qñ cõtingit principaliter dubitari de eo quod enũtiat.sic limitat Ale.dictã l.optimam. in cõsilijs suis, consil.xxj.in j.vo.& in co.vol. conf. cxxxvj.in vij.co.& in ij.vol.cõs.ccj. in ij.col.Et firmat d.Ant.in c.illud.d ꝓsump.& Alex.in l.ex hac scriptura. ff.de dona. & Bal.in l. ad ꝓbationẽ. C.locati.¶Quia ad hoc respondet,ꝙ verba enuntiatiua dicuntur illa, quæ cõtinent præambulũ vel proœmiũ, in quibus nõ consistit voluntas, seu per se non stant, & non est verbum principale orationis, & de istis verbis enũtiatiuis intelligit dicta doctrina:vt dicit Alex.in conf. lxxxij.ĩ vij. col.in iij.vol.

2 Secus † autem si instrõ partes dicunt & enunciãt cõfines.nã statur illis confinibus enũtiatis inter partes maximè in facto antiquo: vt no.in l.cũ aliquis.p Bal.C.de iure deliberã.vbi dicit An.ꝙ illi fines ꝓbant dominiũ inter ipsas partes hoc idẽ expressius firmat Ant.ĩ d.l.optimam.in apostilla mea ibi quia quilibet dominus præsumitur scire confinia rei suæ.dicit Alex. in iij.vol.cõs. lxxxvj.ĩ ij.col. præsumitur enim Petrus qui contraxit, & dixit iuxta bona censuaria in perpetuũ dicti monasterij,ꝙ scienter hoc dicit, & ꝙ ipse sciebat esse censuaria dicti monasterij.¶Maximè etiam considero,quòd ista confessio facta per Petrum fuit

3 iurata†contra quã non admittitur aliqua in contrariũ allegatio, quæ tendit in eius annulationẽ, nisi ex iusta causa:vt dicit Gl.in c.fi.in verbo, iusta de iurei.in v.gloss.xxxij.q.j. c. apud misericordẽ. vbi si confessio est redacta in scriptis,nõ põt ipsam mutare.& not.Bal.in l.generaliter. C.de nõ nu.pec.Et pro hoc facit,quia vbi actus non valet sine iuramẽto,cũ iuramẽto valet:vt patet in multis exẽplis relatis p Alex.in j.vol.cõs.xxvij v.col.nã actus iuratus non dicit subesse iuri positiuo,vt dicit ibi Alex.& in.iiij.vol.consi.cij.Itẽ licet Alex.& do.Ant.dicant. ꝙ verba enuntiatiua non probant,quãdo principaliter dubitatur de enuntiato, tamẽ reperio ꝙ Ioannes And.in c.cũ in iure.circa fi.de offic.delegat.

4 † dicit quod verba in instrumento prolata præsentibus partibus, semper faciũt fidẽ cõ-

tra eas:& hoc refert Pet.de Anch.in Cle.j.de proba. Et ideo hæc confessio facta ad vnũ effectũ in instrumento nocet ad alium effectũ inter easdem partes,iuxta no. per Inno. in c. causam.de testibus.& Bar.in l.cũ lite.ff.iudi.solui. Abb.in c.dilectus. in verbo,confessus.de ca. mo. vbi confessio facta in vna instantia nocet in alia instantia inter easdẽ partes etiã variato modo agẽdi,fallit nisi eẽt facta per ꝓcuratorẽ,vt dicit Cõpostellanus in c.per inquisitionẽ.& ibi Abb. Sic.de elec.de cuius intellectu ꝑ Felinũ in c.j.vlt.col.vt lite nõ contest. ¶Bene ad hoc facit quod dicit Abb. Sic.in c.cũ dilectus.de suc. ab intest. quod vbi tractatẽ de fauore piæ cau-
5 sæ† verba enũtiatiua emissa ꝑꝑ aliud inducunt dispositionẽ. & tenet Bar. in l.j.C.de sacro. san.eccl.vnde dicit Bar.in cõs.ꝙ incipit,factũ sic se hẽt, Titius & Seius &c.ꝙ verba enuntiatiua pro dote inducũt dispositionẽ, vbi aliàs non inducerent, ꝑ no. in l. ij.C.de dotis promissione.& hoc fauore piæ causę: scilicet dotis. cũ ergo dicta confessio Petri sit in fauorẽ piæ causæ.s.monasterij, esto ꝙ sit enũtiatiua ꝑꝑ aliud,dico ꝙ inducunt dispõnẽ,vt habetur in c.cũ dilectus, ꝑ Abb.Sic.de suc.ab inte.& Bar.in l. j.C.de sac.san.ec.·¶Nec ob.ꝙ in instrõ ꝑdicto non dicitur ꝓ quãta quã
6 titate sit census † quia potest iudex hoc liquidare,ꝑ id ꝙ dicit Bar in l.si quod ex Pãphila.ff.de leg.ij.& Bar. in l.vinũ.ff.si cer.pe. & Ang.in l.pretia rerũ.ff.ad leg.Fal. Vnde dicit no. Bar.in l.si duo.§.Marcellus.ff.de iureiu.ꝙ si pars cõfiteatur, ꝙ emit vel vendit,licet de pretio nihil sit dictũ, potest iudex hoc declarare.Et idem tenet ibi Bal.idẽ firmat Raph.Cu.in l.sciendũ.ff.de verb.obli. si tempore confessionis nõ fiebat disputatio de pretio,sed de re:de quo per Bald. & ibi remisi.in l.j.C.de re ali.non alie. & ꝑ Albe.de Ros.in l.hæc venditio. §.huiusmodi.ff.de contrahend.emp. ¶Vnde postquã tunc non erat qõ de quantitate ꝑtij, nõ curamus an quãtitas sit expressa,secus si fuisset contentio de pretio,& istud placet Ale. in d.§. Marcellus. Licet dicat aliter Pau.de Cast.ibi.¶Item probatur ꝙ dictæ duæ apothecæ erant dicti monasterij per famã,& ĩ factis antiquis
7 † fama multũ operatẽ, vt dicit Bald. in authentic.quas actiones.C.de sac. sanc.eccl. & in l.cũ super vernis, cũ multis cõcord.in Bal. meo. C.de rei vendica.& dicitẽ factũ antiquũ,quod excedit metã xl.anno.vt dicit domi. Anto.in cap.peruenit.de emp.& vẽdi.& doc.Moder.in l.sciendũ.de verbo.obli.& firmat Alex.in cõs.lxxix. in j.vol.in iiij.col.& in ij.vol. consi. iiij.in vij.col.Licet in alio cõs.dicat, ꝙ requiritur meta centũ anno.videlicet in j.vol.consi.vj.in iiij.colũ. tñ hoc iudicis arbitrio remittitur, secũdũ Alex.in iij.vol.cõsi.ix.in iiij.col. ¶Tamen in hoc ꝓ nũc nõ facio vim quia fama nõ est formiter probata. ¶Item est depositio vnius testis de visu ꝑceptionis ꝑẽsionis factæ ꝑ monasteriũ de dictis apothecis, ꝙ sic vnus testis de visu,& duo de fama,qñ
8 esset ꝓbata, cõiungerenẽ † ad plenã ꝓbationẽ faciendã, vt dicit Bald. in rub.de cõtro. inuesti. & ibi sunt remissiones in alijs locis, & in c.fin.de succes.ab ĩtesta.& in l. admonẽdi.ff. de iureiu.& Alex.ĩ ij.vol. cõs.cxliij. in ij.col.& idẽ Alex.in iiij.vo. consi. xj.& in eo.volum.consi.xix.in fin.& in eo. volum. consil. xxj. in ij. colum. ¶Vnde fuit mihi visum, quòd pronuntietur,quòd monasterium redintegrandum est in iuribus suis, scilicet in dicto perpetuo censu, quẽ habet supra dictam domũ,videlicet terrenorũ xj. prout dicebat li-

bet dicti monasterij, & licet fuisset petita redintegratio apothecarum, & non census, tamen sacrum Cōsilium potest condemnare conuentos ad cē
9 sum, quia † sic fecit Papa, in c. constitutus. de reli. do. vbi fuit facta condēnatio ad censum, licet non esset petitū. & no. Io. de Ana. in c. licet Hely. de Simo. & Ias. in l. vinum. ff. si certū peta. in vij. limita. aliàs de necessitate haberem dicere, ꝙ conuenti sunt absoluendi, quia monasterium non plenè probat dominium nec possessionē ipsarum domorū, maximè stante antiqua possessione aduersarij possidentis domos, vt frācas, & producūt instrm antecessorum ipsorum cōuentorū. Et illa verba enunciatiua possunt dici erronea enunciata, vt dicit Barto. in l. si rem aliquam. de acquir. poss. dum loquitur de eo, qui conduxit in emphyteusim rem suam ab ecclesia tanquam ecclesiæ. Et cōcludit, ꝙ si constat de proprietate soluentis
10 censum, † tūc non nocet sibi soluisse censum, & idem dicit An. in auth. de non alienan. §. emphyteusim. & Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. vers. vij. Ias. in l. ij. col. xxxij. C. de iur. emphyteutico. & Bal. in l. cùm falsa. & in l. post diuisionē. C. de iu. & fac. ign. & Bal. in l. ad probationem. C. loca. hoc etiam firmat Alex. de Imo. in v. vol. consiliorum. consi. lxix. in quarta colum. ¶ Tamen quia in casu nostro ꝓbatur per illos testes de auditu, ꝙ dictæ apothecę erant monasterij, & ille qui tenuit fuit procurator monasterij, & solum vbi sunt apothecæ, aliàs fuit solùm monasterij, vt plenè fuit hoc probatum in processu, & ibi monasteriū habet alias apothecas coniūctas, & depositio testis vnius de possessione monasterij, & sunt dicta verba enunciatiua iurata in dicto instrumento. vt suprà dictū est, & liber ꝑceptionis pensionum & reddituum
11 monasterij. ¶ † Fuit visum omnibus dn̄is de Consilio, ꝙ solummodò monasteriū habeat dictū censum territoriū xj. in perpetuū prout dicebant dicta verba enunciatiua, licet non dicebant de quantitate, sed quātitas declarat ex libro, qui liber licet non faciat fidem de iure, quia non concurrūt requisita, de quibus in c. ad audiētiā. de ꝑscrip. & in l. census. ff. de ꝓb. cū cōcor. tn̄ ita totum sacrū Cōsiliū arbitrat, postquā partes dixerunt, ꝙ erant dictæ apothecæ cēsuales, ꝙ cēsus debuit esse modicus. s. dictoꝝ territoriū xj. cū dictæ apothecæ sint redditus xl. ducatorū annuatim, ꝑ no. in d. l. si qđ ex Pāphila. §. fi. ff. de leg. ij. & sic fuit lata sn̄ia, ꝙ monasteriū redintegret ad dictū censum ꝓ tēpore preterito & futuro in perpetuū. ¶ Aliæ duæ apothecæ petitæ dirutę, quia de eis fuit facta via publica iussu Regis, & dn̄s Rex Ferdinandus primus, vt seruaret monasterium illęsum depositauit ducatos quatricentos pro eius pretio, quia descendentes sunt extincti, & nō existunt iuxta formā
12 instrī, † & quia perijt emphyteusis, ex quo reductæ sunt apothecæ in viā publicam quæ fuerunt cōcessæ in emphyteusim, quib⁹ destructis finita est emphyteusis, vt dicit Bar. in l. fi. ff. de superficie. secus qn̄ solū fuisset cōcessum vbi erat domus, tūc resoluta domo remanet emphyteute solū, secundū Bal. in l. j. in j. & quarta col. C. de iure emph. & Ang. in aut. de nō alie. §. lex itaque. in fi. de quo in c. potuit. locati. & in §. adeo. Insti. de locat. & in Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. cxxxviij. de quo per Iaso. in v. & viij. col. d. l. j. quod quidē solum minime remāsit in casu nostro, quia solum factum est publicum, id est, via publica. ¶ Et stāte dubitatione, an valuit concessio in emphyteusim ex defectu solēnitatis omissæ, de qua in c.

hoc consultissimo.de reb.eccle.nõ alie.in vj.¶Fuit pariter votatũ, quòd sunt deuolutæ dicto monasterio,& ꝑ consequens dictũ depositũ cccc. ducatorũ subrogatum loco dictarũ apothecarũ,debet consignari dicto mo-
13 nasterio.†Sed potissima rõ me strinxit,quia linea erat extincta, quia omnes filij Petri sunt mortui,solùm remansit quidam frater ordinis Prædicatorum,filius dicti Petri,qui confessus est dictas duas apothecas fuisse dicti monasterij sancti Sebastiani,& qñ ipse succederet,acquireret monasterio sancti Dominici per aut. ingressi. C.de sacrosan.eccl.& not.in c.in præsentia.de proba.Et monasterium sancti Dominici nihil dicit, & qñ se opponeret,dico,ꝙ in contractibus concessa emphyteusi pro se & descendẽtibus non intelligit, ꝙ appellatione descendentium veniat monasteriũ
a 2 post mortem monachi:vt dicit Anto.de Butr.in c.in pñtia.de ꝓba. q̃a verba contrahentium strictè intelligunt.l. quicquid astringendæ. ff. de verbo.oblig. & sic non intelligit in contractibus verbũ descẽdẽs de mo a
4 nasterio.† ꝙ per ingressum dicit filius fictus & non descẽdẽs: vt plenè hoc ꝓbat dñs And. Barb.in consi. xiij.in iij.columna, quod incipit, circa hanc existimationẽ. ¶ Fuit ergo conclusum per totum Consilium, ꝙ dictũ monasteriũ monialiũ sancti Sebastiani debet reintegrari in dictis apothecis dirutis, cuius solum est facta uia publica prope plateam Piscium ciuitatis Neapo.iussu Regio, depositatis ducatis quadringẽtis ꝓ earũ apothecarũ æstimatione, & q̃a in eis nõ põt fieri reintegratio, fiat in dictis cccc. ducatis tanq̃ subrogatis loco dictarũ apothecarũ iux. no. ꝑ doc.in l.vinũ.ff. si cer.pet. vbi qñ non potest fieri præstatio rei,fit condemnatio in eius æstimatione.

ADDITIO.

De verbis ꝓnũtiatiuis etiã ad aliud emissis,an disponãt & probẽt,videat Pet.de Anc.consi.ij.in ij.nu.2.& cõsil.xxxiiij.nu.6.& consi. cxx. nu.3.& cõsi.cxxvj.nu.6.& cõsi. clxxij.nu.6. Et D.Iacob.de sancto Geor.in epist. nu.1.ff.de pac. Et Bertrandi.parte j. consil.xciij.nu.4.& consi.cxviij. nu. 10.& par.ij.cõsi.lxxviij.nu.4.& parte iij.cõsi.cliiij.nu.6.Et Bartho.Cassaneũ cõsi.v.nu.2.& consi.xx.nu.10. & consil.xliiij.nu.18. & Hippoly.de Marsi. in sing. ccccxlij.inci. uulgata iuris regula.& in l.j.nu.39.C.ad leg. Cornel.de sica.Et de cõfinib⁹& probatione illorũ nõnihil videre poteris per Iacobinũ de sancto Georgio, in l.cũ aliquis.nu.10.& C.de iur.delib.& Hippoly.de Marsi. in l.de minore.§.plurimũ nũ.78.ff.de quæstio. Et de libro terrario & de fide & probatiõe librorũ cẽsualiũ,uade ad Pet. de Anch. consi.xliiij. nu.5.& Iacobinum in l.census.num.1.ff.de ꝓba.& Chassaneum consi.vj.nu.3.& consil. xv.nu.3.& consi.xviij.nu.13.

MONASTERIVM. Adde ꝙ monasteriũ hŕ loco filij, in casib⁹ à iure exp̃ssis, uide plenè Fely.ĩ c.in pñtia. 17.col.xv.char.extrà,de probatio.

DECISIO LXXXIII.

De statuto cõpromittendi inter consanguineos.

SVMMARIVM.

1 Statutũ d̃ cõpromittẽdo ĩter cõsanguĩeos,an hẽat locũ ĩ spolio recẽti.
2 Regula in non exceptis stat firma.
Causa incalescens criminalitati ꝓpter uiolẽtiã in spolio resistit statuto de compromittendo,& cur.
3 Criminalis ciuiliter mota potest compromitti.
Fraudulenter factum ab omni dispositione excluditur.

FVIT dubitatũ,utrum hæc cau-

sa debeat compromitti vigore Regiæ
1 pragmaticæ. † actor agit spolio contrà conuentum interdicto vnde vi, pro re stabili, reus qui spoliauit, quia est consanguineus actoris, petit ꝙ causa compromittatur: actor dicit, ꝙ non debet compromitti, quia spoliū est recens factum. Et pro hoc allegat quod in simili dr̄, ꝙ non habet locū priuilegium hosticæ, de quo in cōstitutione regni hosticæ. Si de recenti facta fuit spoliatio. Actor dicit, ꝙ Regia pragmatica loquitur generaliter non excipit nisi duos casus, istum nō
2 excipit † ideo manet sub regula, vt in l.nam quòd liquidè. §.j. ff de pe.leg. ¶Quæritur quid iuris. Fuit cōclusum in Consilio, ꝙ ex quo in spolio prædicto arguitur violentia, & sic causa incalescit criminalitati, ꝙ non habet locum dictum compromissum vt no. in l.non distinguemus. §. Iulianus. ff. de arbi. & probatur in l.fin. C. vbi & apud quem. & in c.causa. de resti. in integ. & Alex. in j.vol.cons. lxxxij. in iij.col. & voluit Lanfran. in tracta. de arbitris, in q. sup quibus rebus & qui bus causis possit fieri cōpromissum, & hoc pp pœnā, q̄ applicatur fisco.
2 † Bene tñ cā criminalis ciuiliter mota pōt de iure cōi compromitti: vt habet in d.§. Iulianus. & no. Abb. Sicu. in c.irrefragabili. §. cæterū. in iij. col. de offi. ordi. Itē quia ab omni dispositione excluditur id qđ factū est in fraudē. arg. l. creditor. §. Lucius. ff. mā da. no. Ang. ī l.si pater. ff. de his q̄ in fraud. credi. Sed istud spolium dr̄ esse factū parū antequàm sit petitū cōpromissum: vt de eo corā arbitris cognoscat ad fraudādā iurisdictionē iudicis ordinarij, & vt cā proteleť in lōgū, & ideo bene facit in hoc rō dispositionis allegatæ constitutionis Hosticæ. ¶Fuit ergo votatū dictis rōnibus cōsideratis, ꝙ nō fiat cōpromissum, & ꝑcedať in cā in sacro Cōsilio.

DECISIO LXXXV.

De processu facto a laico contra ecclesiam &c.

SVMMARIVM.

1 Iudex laicus an procedat in spolio contra clericum spoliantem instigāte laico.

Clericus etiam volens non trahitur coram laico.

2 Iudex laicus per modum defensionis extraordinariæ cognoscit clericum.

Spoliatus duo regulariter probare debet.

Extrema probanda in iudicio restitutorio.

3 Litis pendentia an impediat rem contentiosam alienari, titulo permutationis.

Priuilegiū l.omnes. & l.bene à Zenone. C. de quadri. præscri. competit causam habenti à Rege.

4 Iudicij substantialia quæ sint.

5 Emphyteusis ecclesię super qua nō interuenit decretum Apostolicum est nulla.

Pacta quæ fiunt in emphyteusi sunt seruanda.

Scriptura priuata & non verificata nullam facit fidem.

DIV est ꝙ fuit litigatū inter Leonardū Mazatū & venerabile monasterium sanctæ Trinitatis de ciuitate Caue super possessorio & petitorio cuiusdā fundi. ¶Primo in magna curia Vicariæ, & post ea in sacro Consilio corā diuersis cōmissarij. Tandē visō p magnificū Viceprotonotariū dicto processu, & eo relato p eū in Cōsilio de pluribus fuit excitatū. ¶†Et
1 primo, vtrū ꝓcessus factus super spolio, vt asseriť facto de dicto fundo in magna curia Vicariæ p ꝓcuratores dicti monasterij sit nullus. Et videbať ꝙ nō posset dici nullus, quia sup spolio iudex laicus pōt ꝓcedere contra

clericũ ad instãtiã laici spoliati, vt pa
tet ĩ illis tribus capitulis Regni, quo
rũ vnum incipit, ad regale fastigium
aliud incipit, finis præcepti charitas.
aliud incipit, charitatis affectus. ¶ In
contrarium fuit allegatũ, ꝙ ꝓcessus
magnæ curiæ dr̃ nullus ipso iure, q̃a
factus à iudice laico contra monaste-
riũ: vt in c. si diligenti. de foro cõpe.
vbi volens ẽt clericus non põt conue
2 niri corã iudice laico. † Nec obstant
dicta capitula, quia illa loquuntur q̃n
Rex per viã extraordinariæ defensio
nis præstat charitatiuũ subsidiũ cleri
co oppresso vel laico oppresso à cle-
rico, nõ ꝑ viã cognitionis iudiciariȩ,
sed ꝑ modum extraordinariæ defen-
sionis, vt dr̃ in dictis capitulis. ¶ At
magna curia non sic ꝓcessit. Sed citã
do nominatim ꝓcuratores laicos di-
cti monasterij, & per viã cognitionis
iudiciariȩ examinãdo testes nulliter.
Et ideò fuit pariter votatum, ꝙ stãte
dicta nullitate processus, dictus Leo-
nardus nõ probat extrema requisita
in cã possessorij, videlicet se possedis
se, & spoliatũ fuisse, iuxta iura vulga
ria, de quibus in c. consultationibus.
de offi. deleg. & in l. si quis ad se feu-
dũ. C. ad l. Iuliã de vi cũ multis con-
3 cordãtijs. ¶ † Secũdò fuit excitatũ, ex
quo dictũ monasteriũ dictũ fundũ,
de quo dictus Leonardus dixit se spo
liatũ, dicta lite pendẽte (si pendentia
dici põt) permutationis titulo aliena
uit Regi Ferdinãdo primo cũ decre-
to commissarij Apostolici. Et postea
dictus Rex habẽs, tenẽs, & possidens
dictũ fundũ ex cã p̃dicta illũ per suũ
authenticũ priuilegiũ ꝑ donationẽ
irreuocabilẽ inter viuos donauit Ioã
ni Brigliario suo seruitori, & ei tradi
dit corporalẽ possessionẽ. Et eo tenẽ
te & possidẽte dictus Leonardus cita
ri fecit dictũ Ioannẽ super restitutio
ne dicti fundi, cõparuit dic⁹ Ioãnes,
& ꝓducit priuilegiũ donationis Re-
giæ, ꝑ quã dicit se nõ posse in ius vo
cari: tũ quia princeps reuocauit iuris
dictionẽ iudicibus in dicta cã, tũ vigo
re l. oẽs. & l. bñ à Zenone. C. de qua-
4 dri. præscriptione. ¶ † In cõtrariũ di-
cebat dictus Leonardus, ꝙ prædicta
ꝓcederẽt q̃n nulla pẽderet lis super
dicto fundo. Sed lite pendente facta
fuit dicta permutatio & alienatio, &
sic res fuit effecta litigiosa: & iõ iste
contractus habetur ac si non esset fa-
ctus in sui præiudicium, per textũ in
l. ij. C. de litigiosis. Pro parte dicti Io
annis dicebatur, ꝙ de iure nulla fuit
litis pẽdentia inter Leonardũ & mo-
nasterium, ex quo illa lis non fuit co
ram iudice cõpetẽti. & tria sunt quæ
substãtiant iudiciũ, videlicet actor,
reus, & iudex: vt in c. forus. de verbo.
signifi. cum concordan. ibi allegatis.
sed in dicto processu deficit ꝑsona iu
dicis, ergo nulla ẽ litis pẽdẽtia. ¶ Fuit
per sacrũ Consiliũ votatum, ꝙ dicto
Leonardo obstat satis dictũ priuile-
giũ donationis Regiæ. ¶ Tertiò fuit
5 excitatũ † vtrũ concessio in emphy-
teusim facta dicto Leonardo ꝑ dictũ
monasteriũ ꝓ annis xxix. sub annuo
canone valeat, ex quo nõ interuenit
decretũ Apostolicũ. ¶ Et fuit conclu
sum, ꝙ nihil valet, per textũ in c. hoc
cõsultissimo. de reb. eccle. nõ alie. li.
vj. Et tãto magis quia in dicto cõtra
ctu ꝓmisit ex pacto expẽdere ĩ dicto
fundo, & ꝑ eũ nihil fuit ad impletũ,
q̃ pacta sunt seruãda in cõtractu em-
phyteutico: vt ĩ l. j. C. de iure emphy
teuti. & si nõ seruãtur pacta res, inci-
dit in cõmissum: vt ibi. Et tantò ma-
gis, quia nõ probauit legitimè soluis
6 se canonẽ, † nisi ꝑ certas priuatas, &
non verificatas, q̃ nullã fidẽ faciunt:
vt no. in l. scripturas. cũ auth. ibi posi
ta, & ibi per Ang. C. qui po. in pign.
hab. ¶ Ideo fuit votatum & sententia
tum, ꝙ dictus Ioannes absoluatur ab
impetitione dicti Leonardi.

ADDITIO.

Materia huius decisionis magnificētius examinat superius in decisio. ij.& maximè decisio.xxxiiij.ad quas remisisse sufficiat. Et super ij.dubio vide do.in c.fi.de resti.spol.in vj.

DECISIO LXXXVI

De dotis inofficiosæ rescisione.

SVMMARIVM.

1 Fratres an possit agere aduersus maritum sororis de inofficiosa dote ꝑ patrem filiæ promissa cōstante matrimonio,nu.4.

Dotatio filiæ per patrem an rescindendā per inofficiosę dotis querelam filijs in legitima fraudatis.

Dotatio per pactum in fraudē creditorum facta soluto matrimonio reuocatur.

2 Argumētum de maiori parte ad totum, est validum, vt in alienatione bonorum fraudulenta.

Reuocatoria dotis inofficiosæ an detur contra maritum constāte matrimonio.

3 Intellectus ad l.j.C.de inoffic.doti. & ad l.fi.§.fi à socero.ff.de his quæ in frau.credi.

1 FVIT dubitatū† vtrū ꝑ fratres possit agi cōtra maritum sororis de inofficiosa dote, ꝓmissa ꝑ patrē filiæ cōstāte mr̄imonio.¶Quidā ex dominis de Cōsilio dicebāt,ꝙ sic, ꝑ id q̄d dicit Pau.de Ca.in l.j.C.de inoffi.dotibus. vbi si filij per dictā dotationē sunt defraudati legitima, rescinditur ipsa dotatio ꝑ querelā inofficiosę dotis,& decisio tex.in l.fi.quę incipit,si fraudator.§.si à socero.ff.de his q̄ in frau.credi.q̄ vult,ꝙ dotatio facta per pactū in fraudē credito. soluto mr̄imonio reuocatur reuocatoria ꝑ creditores,hēt locum in hoc casu,secundùm Pau.de Ca. in dicta l.j.nisi diceres ꝙ Paulus loquitur, qn̄ pater oīa bona dedisset in dotē filiæ,tunc non præiudicat filijs in legitima ēt cōstāte mr̄imonio,per dictā l.j.¶Idē dico si non oīa bona dedit in dotē sed maiorē partem.† Nā sicut alienatio omniū bonorū præsumitur in fraudem, ita & alienatio maioris partis.Ale. in iiij.vol.consi.cviij.in j.col.¶Itē quia dicta lex prima,loquitur, ēt si non tam substantiam,sed modicā dotem dedit,vt filius possit reuocare, si est inofficiosa quo ad legitimā. ¶Quid dicendū an constante mr̄imonio possit filius agere contra maritū reuocatoria,quia dos est inofficiosa.nā tex. in d.§.si à socero.dicit,ꝙ soluto matrimonio pōt agere creditor reuocatoria: textus in l.ij.C.de reuo. his q̄ in frau. credi. nihil dicit an solu.ma. vel cōstante. Sed l.j.C.de inof.doti.

3 loquitur,† ꝙ creditor in legitima reuocat siue constante matri. siue soluto.secus in alio creditore, qui reuocat sol.ma.vt dicitur in d.§.si à socero.& ibi Bar.& Ang. & ita intelligit Pau.illā l.& dicit do.Ant.de Alex.ꝙ idem tenet Raphel fulgosius. ¶Quidam alij de Consilio dicebāt contrarium,per dictum §.si à socero,& pro eis facit decisio.Bal.in d.l.j.qui dicit ꝙ tunc hēt locum d.l.j.qn̄ doti permixta ē donatio, puta pactum de lucranda dote,& tunc concurrit remedium d.l.j.cum remedio l.hac edictali.C.de secund.nup.vt dicit Gl. in d.l.j. ¶Fuit tandem conclusum per omnes,ꝙ licet opinio.Pau. sit æqua: tamen in contrarium militat dispo-

4 sitio dicti §.si à socero. ¶† Vnde fuit votatum, quòd fratres constante matrimonio contra maritum non possunt agere de inofficiosis dotibus, sed soluto matrimonio filij recuperabunt legitimam ab hæredibus viri,per d.§.si à socero.Et licet à principio aliqui domini de Consilio tenuerunt cum Pau.de Cast. postea, putantes, quòd sententia Paul.

non poterat iure fundari per dictum §.si à socero.mutauerunt votum, & accesserunt, vt suprà fuit cõclusum.

DECISIO LXXXVII.

De alienatione rei minoris sine decreto.

SVMMARIVM.

1 Alienatio rei pupilli immobilis per tutorem absque decreto facta ẽt ad damnum euitandum, an valeat.

2 Fundus pupilli inutilis & sterilis an possit sine decreto alienari.

Decretum iudicis iustam facit cãm alienandæ rei pupilli.

Alienatio in commodum minoris decretum præcedere an requirat.

3 Tempus futurũ in alienatione rei minoris an & quando potius considerandum quam præsens.

4 Tutor in donatione & remissione non potest authorare.

Transactio rei stabilis pupilli remittentis non valet sine decreto.

Decretum est de substantia alienationis rei minoris.

Decretum alienandæ rei pupillaris qualiter fieri oporteat.

5 Fundus pupillaris etiam cũ decreto nisi ob æs alienũ nõ venit alienãdus.

6 Expensæ vtiles & necessariȩ ad ppetuam rei vtilitatẽ refundendæ restituenti rem pupilli malè alienatam.

Fructus an veniant computandi in expensis reparationum per emptorẽ in re minoris, sine decreto alienata factarum.

Reparationes quando non miscendæ cum fructibus perceptis.

7 Emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus.

Fructus pro vsu pecuniæ nõ debẽt.

Pecunia caret vsu.

8 Opinio doctorum aliquorum insignium iustam credendi causam validitatis in cõtractu nullo præbet, & iuuat credentem.

MAGNVM est dubium. Vtrum
1 † valeat alienatio rei stabilis facta p tutorem sine decreto, si illa alienatio facta fuit, vt pupillus euitet damnũ hoc modo, nam res emphyteutica & soluebat censum, & percipiebatur tãtum, quantum erat census soluẽdus, cessit alteri. ¶ Vtrum talis cessio gratuita sit nulla, ex quo non interuenit decretum. Quidam Moderni Papienses dicunt in l.ij.ff.de offic. eius cui man. est iurisdictio, ꝙ si fundus non affert impensam, nec vtilitatem, & ẽ sterilis, nõ potest alienari sine decreto. & ita intelligatur Glos. in l.si fundus.ff.de rebus eorum. & Gl. in l.ob æs.C.de prædi.mino. ¶ Si autem fundus afferat damnum pupillo, & tunc potest alienari sine decreto: ita intelligatur Glo. in dicta l.ij.& in l.cũ hi.§.causa.ff.de transac. Et dicũt ꝙ ista decisio est Bald.& Alberic in dicta l.
2 ij.§.si tutores.ff.de offi. eius. † Sed certè nec Bal. nec Alb. aliquid dicũt de impensis: sed bene dicunt, ꝙ si res nõ affert commodum nec incommodum, non põt alienari: sed si afferat incommodũ, est iusta cã alienandi: qđ intelligo præcedẽte decreto. nã dicit Bal. ꝙ ista est iusta cã alienãdi. s. præcedente decreto. & firmat hoc Pau. de Ca. i l.cũ hi.§ cã.ff.de transa. & tenet Gl. in l.ob æs.C.de prædi.mino. ¶ Bene tñ fateor, ꝙ Bal. in d.l.cũ hi. ita dicit: ꝙ sine decreto valet alienatio rei minoris, si continet manifestã vtilitatẽ minoris. ¶ Sed idẽ Bald. in l. quæcũq; C.de bo.quæ libe. tenet, ꝙ si alienatio sit facta in vtilitatẽ minoris, decretũ debet antecedere. & pro hoc l.non solũ. & l.ob æs.C.de pręd. mino. vbi sine decreto non valet alienatio rei stabilis pupilli. Et bene facit pro hoc, qđ dicit Alex. in iij.vol.
3 consil liij. in v.col. ¶ † Nec iudicio meo debet esse in consideratione in remissione bonorũ stabiliũ p̃iudiciũ

quod est de præsenti, sed præiudiciũ quod pôt euenire. secundũ gloss.& Archi.xij.q.ij.c. sine exceptione. & ideo nõ pôt fieri talis remissio rei sta bilis ꝓpter damnũ de pñti,si in futurum pôt esse vtile sine decreto iudicis. Bene facit ad hoc text.in l.j ff.de rebus eorũ. alias si in futurũ pupillus efficeret locupletior,valeret sine decreto,vt sensit illa glo. per text in l.si pupilli.in prin.ff.de nego.,gest.licet dicat Bal.in l.j.C.si aduersus dona.ꝙ impossibile est,ꝙ in remissione & donatione tutor possit authorare. Et ideo super donatione nõ pôt interponi decretũ,vt dicit Bal.&Alex. in primo vol.consi.cxxv. Et propterea dicit Bart.† ꝙ non ualet transa-

4 ctio rei stabilis, qñ pupillus ipsam rẽ stabilẽ remittit sine decreto,in l.nulli.ff.de transa.Bene ad hoc facit titulus.ff.de rebus eorũ & signãter l.j.& l.si pupillorũ.§.si prætor &.ff.de fideiuss.l.cũ lex.& not.in d.l.ob æs.C. de prædi.mino.vbi non valet alienatio rei minoris sine decreto, ex quo decretũ est de substãtia in alienatione rei minoris, & decretum dẽt fieri ꝓcedẽte causę cognitione, videlicet ꝙ subsit cã, & ꝙ liqueat iudici,vt in l.magis puto.§.ne passim.ff.de rebus eorũ.& in d.l.cũ hi.§.causa.& §.si ꝓtor.ff.de transac.†Et ad hanc decisio-

5 nẽ,ꝙ eti ĩ expediat pupillo prædium alienare, nõ pôt alienari sine decreto,nisi.Imò cum decreto, nisi ob æs alienũ.est tex.in d.l.magis puto.§.si æs alienũ,ibi dũ dicit, vel certè istis carere.¶ Ideo fuit ꝑ oẽs dños nemine discrepante votatũ, ꝙ talis cessio nõ valeat.Et ideo dẽt Ang de Lama cõuentus cõdẽnari ad restitutionem dictæ rei stabilis,vnà cũ fructibus ꝑceptis à tpe dictę cessionis cõpensatis fructibus expensarũ factarũ in reparatione dictæ domus pro rata,& refectis expensis ipsarũ meliorationũ liquidãdis tpe executionis,neutram partiũ in expensis condẽnãdo ex cã.

6 Nam † istæ expẽsæ in reparationib⁹ factæ debẽt restitui ipsi expẽdẽti, q̃a vtiles & necessariæ ad ꝑpetuã rei vtilitatẽ, iuxta no.in l.domos. cũ se.ff. de leg.j.& l.sed si quid inædificauerit.in princ.cũ ibi no.ff.de vsufruct. ¶Itẽ ex quo in veritate ipse Ang.fecit expẽsas,vt dñs dictæ domus,& sic habet ius retẽtionis, vt dicit Alex.in ij.vol.consi.xxxvij.in iiij.col.& fructus nõ debent excõputari cum istis sumptibus,ex quo iure dominij percepit fructus,licet percipiens teneaẽ restituere rem,vt dicit not.Ang.in l. emptor.ff.de rei vend. ¶ Item quia fructus sunt percepti propter expensas meliorationis. Ideo ipsę expendens habebit fructus ꝓ rata, ex quo de re sua prouenerũt pro rata,†sicut 7
emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus, vt dicit Alex.in ij. volu. consi.lxxiij. in princ.& probaẽ in l.curabit.C.de actio. emp. & licet nullus fructus debeatur pro usu pecuniæ,quia non est dare usum in pecunia, vt dicit Alex.in iiij.volu.cõsi. xxj.Tamẽ in casu isto fructus percipiũtur ex re,quæ effecta est fructuosa propter expensas, & sic recuperabit expensas integras,& fructus non cõputabuntur cũ illis expensis, ut dicit Ang.in d.l.emptor. & sic de sumptibus recipiet fruct⁹. ¶ Nec obstat, ꝙ cõtractus fuit nullus, quia habuit iustã causam credẽdi esse validũ, ex quo iste cõtractus habet pro se opi.

8 Bal. & Iaso.vt ŝ.retuli, scilicet, † ꝙ ualet iste contractus sine decreto,vt suprà dixi. & sic cùm fecit expensas in re tanq̃ sua, licet nũc res ipsa ueniat restituẽda,& sunt vtiles necessariæ, & ad ꝑpetuã rei vtilitatẽ,debet illas recuperare,& nõ excõputantur in fructibus:vt d.l.domos.ff.de leg.j. & in d.l.emptor.præallegatis.

DECISIO LXXXVIII.

De fideiussore de iudicio sisti.

SVMMARIVM.

1 Fiscus an sit idoneus fideiussor uel depositarius.

Fiscus est ad conueniēdū inhabilis.

IN CAVSA Ioānis Vitalis cū Marco Bergādino ꝺ Venetijs.¶ Vtrū
1 † Regius fiscus sit idoneus fideiussor de iudicio sisti, vel depositarius. Fuit cōclusum, ꝙ nō: quia nō habilis ad conueniēdū. ita not. Bal. in l. sententia. C. de fideiuss. glo. in l. ij. in prin. ff. qui satisda. cogan. text in l. ij. ff. de fideiusso. Et ideo debet dare idoneū, qui possit faciliter conueniri.

DECISIO LXXXIX.

De restitutione in integrū, & de superpositis per ecclesiam post publicationē in causa.

SVMMARIVM.

1 Beneficiū super de nouo ponendis ecclesiæ concessum post publicationē in cā, an admittat de directo contraria articulis partis, & eam repellat à productione aliorum.

2 Ecclesia ponens de directo cōtraria nō ponit noua, sed antiqua: & an repellat partē à beneficio, super positis in beneficio de nouo ponendis.

3 Beneficium debet esse inter partes commune maximè restitutionis in integrum.

1 FVIT decisum tale dubiū. † Ecclesia sancti Petri ad Aram agebat vēdicatione ad rē cōtra possessionē rei dato termino ad ꝓbandū, ecclesia nihil posuit vel ꝓbauit. Reus articulauit, & super illis articulis testes examinari fecit, Publicatur in causa. Ecclesia petit primū beneficiū super de nouo ponēdis, & concessum fuit, in isto bñficio ecclesia ponit de nouo de directo contraria articulis, & probationibus partis, pars vult producere alios testes super eisdem articulis, dicens, ego confisus in meis ꝓbationibus nō produxi alios testes, nūc video, ꝙ ecclesia vult debilitare meos testes, † ego volo ꝓducere alios, 2
iuxta not. ꝑ doctor. in c. fraternitatis. de test. dicit ecclesia, tu nō potes vti beneficio super positis, si ego uolo beneficiū nisi super de nouo ponendis, hoc quod dicis est super positis, ergo nō potes. Replicat conuētus, & dicit illud, ꝙ ecclesia ponit, nō est de nouo ponere, sed ponit contraria positis, & ideo licet super eisdem examinare. ¶ Fuit per sacrum Consiliū decretum, ꝙ illud, quod ecclesia ponit de directo contraria, non est de nouo ponere, sed est ponere antiqua de
3 directo contraria. ¶ † Et ideo aut recipiat beneficium simpliciter super positis & de nouo ponendis: aut super positis tantùm, aut super de nouo ponendis tantùm: & noua ponenda non intelliguntur de directo contraria ad hoc, vt beneficium sit commune inter partes, prout esse debet, iuxta nota. in l. petendæ. C. de in integ. restit. minorum.

ADDITIO.

Latius in practica hunc articulum inuenies decisum cum multis alijs pulchrè ĩ. decisione ccxvj. ad quam recurre, quia mirabilis est. Vide decisio. xxxiij. s̃. & quæ ibi adduntur.

DECISIO XC.

De mutatione monetę, & de illius valore, & solutione mutata pecunia.

SVMMARIVM.

1 Solutio an fieri debeat de pecunia currēte contractus tēpore, an verò solutionis in termino.

Pecunia quæ mutata est tempore solutionis, qualis esse debeat.

2 Pecunia solutoria eandem bonitatem in materia tenere debet, qualem habebat, cum mutuabatur.

3 Moneta mutata quomodo veniat in solutione.
Debitor morosus qualiter soluat mutato numero.
4 Depositum in argenteis eiusdem æstimationis numerandum.
Monetam princeps non potest facere minoris valoris in forma, quàm in lamina expensis deductis.
Expensæ pecuniæ cudendæ de publico fiendæ monetarijs.
Pecunia ære vitiata non uenit in solutione argenteæ, nec cogẽdus quis eam recipere.
5 Cõsuetudo inualuit pro assib⁹ aurũ pẽdente, & econtra, cui standũ est.

HOC tẽpore expendunt̃ quintinæ, quæ expendunt̃ quatuor pro vno carlino. Sed in veritate nõ sunt valoris vnius carlini de argento, tpe con-
1 tractus currebant carlini.† Tpe solutionis currunt quintinæ. debitores volunt soluere de quintinis ad rationem quatuor quintinarũ pro carlino.¶ Creditores non volunt recipere quintinas, nisi detur illud, quod minus est in quintinis respectu carlini.¶ Quæritur, quid iuris.¶ Bart. in l. cùm quid. ff. si certũ pet. dicit, quod debet reddi de antiqua moneta vel eius æstimatio, tamẽ remittit se ad l. Paul. ff. de solutionibus. Ibi Bar. in versi. declar. dicit, ꝙ pecunia debet esse talis, ꝙ præbeat suam vtilitatẽ in forma æqualiter sicut in materia. l. j.
2 ff. de cõtrah. empt.† & sic solutio debet fieri de pecunia argentea eiusdẽ ligæ, hoc est, eiusdẽ bonitatis in materia, licet esset diuersæ formæ. vnde si carlinus valet granis x. & quatuor quintinæ valent grana x. quia tamen est ibi de materia argenti, quantũ in vno carlino, idem videtur solui. Sed si dares monetã alterius formæ, & alterius materiæ, quia nõ esset eiusdẽ ligæ, de iure posset creditor licitè refutare, quia aliud pro alio solui non põt. l. ij. §. j. ff. si cer. pet. concor. ¶ Et subdit Bart. ꝙ licet hoc sit de iure, de consuetudine obseruat̃ in contrarium in ciuitate Perusij, & in multis alijs partibus, cui cõsuetudini debemus stare, ut ipse dicit. ¶ Posteà idẽ Bart. in l. Paulus subdit aliam quæ-
3 stio.† quid si moneta est mutata, de qua moneta dẽt solui, & dici, ꝙ aut mutatio monetæ fit in bonitate, ut si mutet̃ materia & forma. Aut nõ mutatur materia vel forma. Sed mutat̃ eius bonitas in hoc, ꝙ florenus auri valet plus vno tpe q̃ alio, & de hoc ego nõ loquor. Sed bene Bar. ibi examinat distinguendo. aut debitor fuit in mora aut nõ, vt ibi per eum. ¶ Sed in primo casu, quando mutat̃ materia, vel forma, & tunc aut vsus primæ monetæ nõ est reprobatus, & debet de antiqua moneta solui, si reprobatus est usus primæ monetæ, & debet solui æstimatio illius monetæ antiquæ. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio. Subdens ibi Bart. ꝙ si depono penes te centũ florenos cũ hoc ꝙ restituas centũ florenos, † etiã 4
ꝙ non dicat̃ in eadẽ æstimatione, intelligitur in eadẽ æstimatione, & sic ꝙ tpe solutionis debet reddi æstimatio florenorũ, & sic in casu isto debet reddi debitũ in æstimatione carlinorum. ¶ Et hoc verũ, nisi consuetudo uel ordinatio regis aliud suaderet, licet in moneta Inno. in c. quãto. de iureiuran. dicat, ꝙ princeps non põt facere monetam, quæ non sit valoris in forma quãtum in massa deductis expensis, licet Inno. dicat, ꝙ expensæ debent fieri de publico. Et in effectu in hanc sententiã inclinat etiã Bartol. in l. j. §. j. ff. de auro & argen. lega. dicens, ꝙ si pecunia noua est ære contaminata, quia quando contraxit, pecunia non erat ære contaminata, nõ tenetur recipere, allegat l. j. C. de fabric. libr. xj. & de cano. fru. vr.

fru.vr.Roma.l.j. quia non est eiusdē æstimationis in forma,sicut materia, & dicit hoc esse de iure,sed de cōsuetudine seruatur contrarium . quia ꝓ pecunia minuta soluitur aurum,& econtrà.¶Dom.Anto.de but.& post eum d.Abb.in prædictis locis vident in effectu sequi Bar.ibi vide remissiones de ista materia.

DECISIO XCI.

De solutione vsurarum propter mandatum,& de materia interesse,

SVMMARIVM.

1 Mandatum datum mandatario, vt recipiat ad vsuram, & numeret creditori,an liget mandantem ad pecuniam,& interesse refundendū mandatario,& illum indemnem releuare etiam vbi non iurauit.

2 Mandatarius an teneatur nominare cùm vsuras soluit ad mandantis mādatum.nu.6.& 12.

3 Mādatarius,si soluit creditori mandātis,an debeat ꝓbare solutionēverè,vel sufficit cōfessio credit. nu.3. Solutionē allegās,illā ꝓbare tenet. Papa non posset condemnare ad debitum,quod non est probatum.

4 Mandati ad recipiēdum pecuniam cum usura forma,Italico idiomate. Mandati verba, prout vobis placebit,vel videbitur,an inducant liberum arbitrium , vt arbitrio boni viri intelligantur.

5 Verbum prout visum fuerit,in mandato expressum, quid importet, & qualiter probet. Verbum omne,etiam liberam volūtatem inducens,est reducendum ad boni viri arbitriū,si de vitando dāno tractetur. Mandatario vsuras dicenti se soluisse,an quæstio possit referri.

6 Nominare non arctatur, qui ad probandum non est ligatus. Noīatio venit appellatiōe ꝓbōnis.

7 Mandatarius non tenetur cædere nisi facta solutione. Vsurarum solutio per eū qui repetit,qualiter probetur.

8 Pecunia sine vsura mutuo vt plurimum inueniri non potest. Consuetudo creditoris vsuras recipientis,attendi debet in quantitate vsurarum probanda. Consuetudo super vsuris nō valet.

9 Consuetudo illud facere potest,qđ potest pactum. Mādati verba diligēter cōsiderāda. Mandatum quicquid facies,sum cōtentus,an valeat. Mandati verba in præiudiciū mandantis latè sunt intelligenda. Mandatum inducens mandatarium ad delinquendum,an teneat.

10 Pactum quod super interesse steē dicto partis cum iuramento reducitur ad viri boni arbitrium,si debitū modum excedat interesse. Consuetudo ligat, ac si expreßè in contractu deductum esset.

11 Mādatarius fœnerator habēs man datū ad recipiendū sub vsuris, nullo mō repetit à mandante pp præsumptionem lucri interesse.Bart.re probatur propter opinionem quā tenet in l.fi.ff.de præt.stip.

12 Mandans pōt ꝓbare contrariū ei⁹ qđ dicit mādatarius vigore conuentionis de stādo dicto ptis sup interesse,nō aūt conuentionē reuocare.

13 Argm̄ à consuetudine procedit. Actum hoc inter partes tacitè videtur,quod est consuetum.

14 Conuentio partium operatur contra ius commune,& regulariter omne inualidum facit validum.

15 Fructus rei emptæ percepti ꝑ emptorem ante numerationem an restituendi venditori. Vsurarū taxa octo pro centenario.

ITERVM in cā Alexandri Chalce-

miliæ. & sic in casu nr̃o cessante di-
cta ,phibitione non liberarẽ exhibẽ
do nautas & exercitorẽ. ¶Et in hoc
voto fuit magna pars dñorũ de Cõ-
5 silio. ¶Regulariter†in isto dubio,an
dñs teneaẽ ex delicto familiæ, sic di-
cendũ est, quantũ ad casum, de quo
agitur, ꝙ si dñs sciuit delictũ fieri à
familia,& potuit ,phibere, & non ,p
hibuit,& tunc teneẽ. Si aũt nesciuit,
& tunc non teneẽ.ita tenet Spe.in ti
tul.de lapsis dispẽsa.§.iuxta. ver.q̃d
si amici.& Bal.ĩ l.j.iiij.col. de seruis
fugit.dum allegat capitulũ,cũ ad se-
dem.de resti.spol. & ibi glos. & hãc
cõclusionẽ firmat Alex.de Imo.in l.
de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff. đ
ope.noui nũtia. Bene facit tex. in d.
l.ij.iij.& iiij.ff.de noxalibus.¶Et bñ
probatur hæc conclusio in d. c. cùm
ad sedem.Et ideo Spe. in ti.de resti.
spolia.§.j.versi.si verè tu me non ex
pulisti, sed familia tua. ponit formã ĩ
libelli qñ quis spoliatus est à fami-
6 lia,& vult agere contra dñm :† nam
debet dicere, quod ipse est spoliat⁹
à familia talis de tali re,quam expul
sionẽ dñs ratam habuit, vel res spo-
liata ad eum peruenit. & idem dicit
ĩ.eo.§.versi.item circa interdictum.
Et sic puto quo debet intelligi illud
quod dicitur,ꝙ dñs tenetur de deli-
cto familiæ, vel ex dãno per eam da-
to:vt dicitur in d.§.si quis ipsi ꝑtori.
& vt dicit Spec.ĩ ti.de iniur. & dam.
dato.in fine,dũ allegat l.si verò. §.j.
ff. de his qui deie. vel effuderũt. &
idem in Spec.de furtis.§.j. versi.alia
quoq; hoc addito,q̃đ si familia delin
quit extra districtum, dñs non teneẽ
l.debet.ff.nau.cau.stã. & ibi Bartol.
¶Item datur alia regula,ꝙ licet dñs
,phibuerit vel nesciuerit delictũ fa-
ctũ à familia, si tñ ex facto familię
res peruenit ad dominũ, dñs tene-
tur:vt dicit Ioã.de Imol.in d.c.cum
ad sedẽ.licet Glo. Inno. & do.Anto.

7 hoc non firmet : † sed in hoc nõ est
dubiũ, ꝙ qñ dñs mandauit, vel non
mãdauit,sed ratum habuit,tunc do-
minus tenetur:vt dicit ibi Gl. & pa-
tet in l.j.§. ait prætor.& §. quod er-
go adijcitur.ff. de vi & vi arma. ¶Et
hoc procedit in familia libera. Sed ĩ
familia seruorũ, dñs tenetur, etiã si
non mãdauit,vel si non ratũ habuit,
si res ad ipsum dominũ peruenit,vel
tenetur actione noxali:vt dicit gl. in
d.c.cũ ad sedẽ.¶Item est alia regula
in proposito nostro,ꝙ si dñs præpo-
suit familiam in aliquo exercitio,pũ
ta fecit exercitorẽ in naui,& ibi po-
suit nautas,& exercitor deliquit cõ
tra prohibitionem & mãdatum,tene
tur dominus, si familia deliquit in
exercitio:vel nauta in naui : secus si
extra nauim.tex.est ĩ l.debet.ff.nau.
cau.stabularij. ¶Item datur alia re-
8 gula,quã ponit Bart.in l.ne quid.ff.
de incen.naufr.rui.vbi dicit,†ꝙ si a-
liquis poneret aliquem ad custodiã
totius territorij,ne cõmittanẽ furta
& robariæ, ille custos disrobauit,
certè dñs qui eum posuit teneẽ,licet
fecerit cõtra mandatũ. bene ad hoc
facit id,quod dicit Bar.in d.l.j.§. fa-
milię.ff.de publicanis.Ista regula est
satis ad decisionẽ huius causæ.¶Nec
obstant in contrariũ allegata quia il
li consanguinei, qui deliquerunt,ꝑ-
sumuntur deliquisse de ordinatione
illius beneficiati: cõtra istã iuris præ
sumptionem probari potest contra-
rium,ꝙ nõ de eius ordinatione,imò
contra eius ordinationem. quod nõ
est sic in casu,de quo quæritur : quia
cũ ista familia, scilicet exercitor &
nautæ deliquerint, videtur dominus
in culpa ipsam eligendo talem fami-
liam delinquentem.Ideo tenetur ex
hac cõmissa contra prohibitionẽ &
9 mandatum.¶†Tota vis est in respon
dẽdo textui in l.j.§.igitur.ff.de exer
citoria.vbi non tenetur dñs si magi-

ster nauis excessit formam mādati. ¶Aliqui dicūt ꝙ ibi est casus spālis vt ibi patet. Regulariter aūt dñs tenetur ex oī contractu & facto magistri nauis,& de oī delicto nautarum vt d.§.magistrū. Imò si dñs ꝓhibuit exercitorem,vt nō faceret substitutū & ille cōtra ꝓhibitionem substituit,& substitutus deliquit, tenetur dñs,per tex.ī l.j.§.magistrum. & ibi Bal.ff.de exercito.vt dicit ibi Bal. ꝙ hoc est spāle in exercitoria. ¶Sūt ergo duo iura contraria, quæ reddunt causam istam dubiā,videlicet.§. igitur.& §.magistrum. ¶Sed Bal.ibi dicit,ꝙ in §.magistrū.est casus specia
10 lis:¶ergo in contrariū est ius cōe:vt in in l.ius singulare.ff. de legibus.

¶Vnde dicendū est, ꝙ ex facto nautarū non teneť dñs, si dñs expresse prohibuit delictum:quia fecerūt cōtra mādatū:vt in d.§.igitur.¶Vel potest dici,dñs tenetur ex delicto institoris,ēt ꝙ delinquat cōtra eius mādatum.Secus qñ cōntrahit cōtra ei⁹ mandatū,vt innuitur in Gl. in l dēt. ff.nau.cau.sta. in §. item si ꝑdixerit. Et licet per sñiam magnæ Curiæ Admiratiæ,Io.Thomasius Calatam fuisset condemnatus : tñ per sententiam sacri Consilij fuit reformata in eius fauorē:quia aliqui testes fuerūt examinati minus legitimè , aliqui fuerūt repulsati,aliqui examinati post cōclusum in causa cōtra formā pragmaticę,ꝑ dictā curiam Admiratiæ.

DECISIO LXXXIII.

De iure emphyteutico, & de confinibus antiquis.

SVMMARIVM.

1 Verbis enuntiatiuis instrumēti quādo stetur.& nu.3.
Limitatio ad legem optimam. C. de contrahend.stipulatio.
Verba enuntiatiua quæ dicantur.
2 Confines in instro enuntiati maximè in facto antiquo ꝓbant dñiū īter partes enūtiātes, & illis statur.
Cōfines rei sue qlibet scire ꝑsumiť.
3 Cōfessio iurata oēm repellit allegationē ī cōtrariū,nisi iusta ex causa.
iuramentum validat actum siue iureiurando inualidum.
Actus iuratus regulis iuris positiui non subest.
4 Verba in instrumēto partib⁹ ꝓbata ꝑsentib⁹ fidē semꝑ cōtra eas faciūt.
Confessio instrumentalis ad vnum prolata effectum inter partes easdē nocet ad alium.
Confessio in vna instantia nocet in alia inter easdem partes, nisi procurator illam fecisset.
5 Verba enuntiatiua propter aliud emissa dispositionē inducunt fauore piæ causæ,vt ꝓ dote & monasterij.
6 Iudex diluit quod inter partes actū est,siue in cēsu,seu in ꝑtio, licet de illis aut de quantitate nihil cōstet.
Pretij quātitas expressa ī instrumēto subiicitur iudicis moderamini,si de re contēdatur,non de pretio.
7 Fama ī antiquis factis multū opať.
Factum antiquum de quanto tempore dicatur, & an illius limitatio iudicis arbitrio submissa sit.
8 Probatio plena an resultet ex vno teste oculato & duobus de visu in factis antiquis, si coniungantur.
9 Cōdēnatio ad nō petita qñq; fit.
10 Solutio census erronea est,si cōstet de ꝓprietate soluētis,nec nocet: & ī illa verba enūtiatiua nihil possūt.
11 Liber terrarius & censualis an, & quando fidem faciat.
12 Emphyteusis an finiatur re emphyteutica destructa.
13 Religiosus proximis suis succedēs acquirit suo monasterio.
Descendentium appellatione monasterium post mortem monachi non venit in emphyteusi pro se & descendentibus concessa.

Contrahentium verba strictè interpretanda sunt.

14 Monasterium dicitur filius fictus in contractibus,& non descendens.

Redintegratio fit eo,quòd loco rei surrogatur.

Aestimatio rei locũ habet, vbi res præstari non potest.

IN causa antiqua sancti Sebastiani super duabus apothecis, quæ per illos de Blanca possidentur: & p eos dicitur, ꝙ attento instrumento emptionis factæ iã sunt anni xc.p antecessores eorum,ꝙ sunt Frãciæ:& monasterium sancti Sebastiani, dicit, ꝙ sunt indebitè distractæ & alienatæ à dominio & possessione ecclesiæ: petitur eas reintegrari. ¶ Vtrum probet̃ de iure monasterij taliter quòd sufficiat. ¶ Et fuit mihi & alijs dominis visum, ꝙ nõ probetur de dominio vel possessione apothecarũ ipsius monasterij:sed solũmodo probat̃,ꝙ monasterium super dictis duabus apothecis habet censum perpetuũ: ꝙ declaratur per libros monasterij videlicet de terris xj. hoc modo. Nam producitur instrumentũ,in quo continetur,ꝙ monasteriũ cõcedit Petro de Blanca duas alias apothecas in emphyteusim coniunctas dictis duabus apothecis,de quibus contenditur, q̃ sunt ad censum perpetuo concessæ per dictũ monasterium dicto Petro.

1 †Et in isto instrumento est ista assertio partium,quæ eis nocet per l.optimã.C.de contrah. stip. ¶ Nec ob. ꝙ verbis enuntiatiuis instrumenti non statur, qñ cõtingit principaliter dubitari de eo quod enũtiat̃.sic limitat Ale.dictã l.optimam. in cõsilijs suis, consil.xxj.in j.vo.& in co.vol. conf. cxxxvj.in vij.co.& in ij.vol.cõs.ccj. in ij.col.Et firmat d.Ant.in c.illud.d̃ p̃sump.& Alex.in l.ex hac scriptura. ff.de dona. & Bal.in l. ad pbationẽ. C.locati. ¶ Quia ad hoc respondet̃,ꝙ verba enuntiatiua dicuntur illa, quæ cõtinent præambulũ vel procemiũ, in quibus nõ consistit voluntas, seu per se non stant, & non est verbum principale orationis, & de istis verbis enũtiatiuis intelligit̃ dicta doctrina:vt dicit Alex.in conf. lxxxij.ĩ vij. col.in iij.vol.

2 Secus † autem si instrõ partes dicunt & enuntiãt cõfines.nã statur illis confinibus enũtiatis inter partes maximè in facto antiquo: vt no.in l.cũ aliquis.p Bal.C.de iure deliberã.vbi dicit An.ꝙ illi fines pbant dominiũ inter ipsas partes hoc idẽ expressius firmat Ant.ĩ d.l.optimam.in apostilla mea ibi quia quilibet dominus præsumitur scire confinia rei suæ.dicit Alex. in iij.vol.cõs. lxxxvj.ĩ ij.col. præsumitur enim Petrus qui contraxit, & dixit iuxta bona censuaria in perpetuũ dicti monasterij,ꝙ scienter hoc dicit, & ꝙ ipse sciebat esse censuaria dicti monasterij. ¶ Maximè etiam considero,quòd ista confessio facta per Petrum fuit

3 iurata†contra quã non admittitur aliqua in contrariũ allegatio, quæ tendit in eius annulationẽ, nisi ex iusta causa:vt dicit Gl.in c.fi.in verbo, iusta de iurei.in v.gloss.xxxij.q.j. c. apud misericordẽ. vbi si confessio est redacta in scriptis,nõ põt ipsam mutare.& not.Bal.in l.generaliter.C.de nõ nu.pec.Et pro hoc facit,quia vbi actus non valet sine iuramẽto,cũ iuramẽto valet:vt patet in multis exẽplis relatis p Alex.in j.vol.cõs.xxvij ĩ v.col.nã actus iuratus non dicit̃ subesse iuri positiuo,vt dicit ibi Alex.& in.iiij.vol.consi.cij.Itẽ licet Alex.& do.Ant.dicant. ꝙ verba enuntiatiua non probant,quãdo principaliter dubitatur de enuntiato, tamẽ reperio ꝙ Ioannes And.in c.cũ in iure.circa fi.de offic.delegat.

4 † dicit quod verba in instrumento prolata præsentibus partibus, semper faciũt fidẽ cõ-

tra eas:& hoc refert Pet.de Anch.in Cle.j.de proba. Et ideo hæc confessio facta ad vnũ effectũ in instrumento nocet ad alium effectũ inter easdem partes,iuxta no. per Inno. in c. causam.de testibus.& Bar.in l.cũ lite.ff.iudi.solui. Abb.in c.dilectus. in verbo,confessus.de ca. mo. vbi confessio facta in vna instantia nocet in alia instantia inter easdẽ partes etiã variato modo agẽdi,fallit nisi eẽt facta per ꝓcuratorẽ,vt dicit Cõpostellanus in c.per inqsitionẽ.& ibi Abb. Sic.de elec.de cuius intellectu ꝑ Felinũ in c.j.vlt.col.vt lite nõ contest. ¶Bene ad hoc facit quod dicit Abb. Sic.in c.cũ dilectus.de suc. ab intest. quod vbi tractaẽ de fauore piæ cau-
5 sæ †verba enũtiatiua emissa ꝑꝑ aliud inducunt dispositionẽ. & tenet Bar. in l.j.C.de sacro. san.eccl.vnde dicit Bar.in cõs.ꝙ incipit,factũ sic se hẽt, Titius & Seius &c.ꝙ verba enuntiatiua pro dote inducũt dispositionẽ, vbi aliàs non inducerent, ꝑ no. in l. ij.C.de dotis promissione.& hoc fauore piæ causę: scilicet dotis. cũ ergo dicta confessio Petri sit in fauorẽ piæ causæ.s.monasterij, esto ꝙ sit enũtiatiua ꝑꝑ aliud,dico ꝙ inducunt dispõnẽ,vt habetur in c.cũ dilectus, ꝑ Abb.Sic.de suc.ab inte.& Bar.in l. j.C.de sac.san.ec.¶Nec ob.ꝙ in instrõ ꝑdicto non dicitur ꝓ quãta quã-
6 titate sit census † quia potest iudex hoc liquidare,ꝑ id ꝙ dicit Bar in l.si quod ex Pãphila.ff.de leg.ij.& Bar. in l.vinũ.ff.si cer.pe. & Ang.in l.pretia rerũ.ff.ad leg.Fal. Vnde dicit no. Bar.in l.si duo.§.Marcellus.ff.de iureiu.ꝙ si pars cõfiteatur, ꝙ emit vel vendit,licet de pretio nihil sit dictũ, potest iudex hoc declarare.Et idem tenet ibi Bal idẽ firmat Raph.Cu.in l.sciendũ.ff.de verb.obli. si tempore confessionis nõ fiebat disputatio de pretio,sed de re:de quo per Bald. & ibi remissi.in l.j.C.de re ali.non alie. & ꝑ Albe.de Ros.in l.hæc venditio. §.huiusmodi.ff.de contrahend.emp. ¶Vnde postquã tunc non erat qõ de quantitate ꝑtij, nõ curamus an quãtitas sit expressa,secus si fuisset contentio de pretio,& ist ud placet Ale. in d.§. Marcellus. Licet dicat aliter Pau.de Cast.ibi.¶Item probatur ꝙ dictæ duæ apothecæ erant dicti monasterij per famã,& ĩ factis antiquis
7 † fama multũ operaẽ, vt dicit Bald. in authentic.quas actiones.C.de sac. sanc.eccl. & in l.cũ super vernis, cũ multis cõcord.in Bal. meo. C.de rei vendica.& dicit factũ antiquũ,quod excedit metã xl.anno.vt dicit domi. Anto.in cap.peruenit.de emp.& vẽdi.& doc.Moder.in l.sciendũ.de verbo.obli.& firmat Alex.in cõs.lxxix. in j.vol.in iiij.col.& in ij.vol. consi. iiij.in vij.col.Licet in alio cõs.dicat, ꝙ requiritur meta centũ anno.videlicet in j.vol.consi.vj.in iiij.colũ. tñ hoc iudicis arbitrio remittitur, secũdũ Alex.in iij.vol.cõsi.ix.in iiij.col. ¶Tamen in hoc ꝓ nũc nõ facio vim quia fama nõ est formiter probata. ¶Item est depositio vnius testis de visu ꝑceptionis pẽsionis factæ ꝑ monasteriũ de dictis apothecis, ꝙ sic vnus testis de visu,& duo de fama,qñ
8 esset ꝓbata, cõiungerenẽ † ad plenã ꝓbationẽ faciendã, vt dicit Bald. in rub.de cõtro. inuesti. & ibi sunt remissiones in alijs locis, & in c.fin.de succes.ab ĩtesta.& in l. admonẽdi.ff. de iureiu.& Alex.ĩ ij.vol. cõs.cxliij. in ij.col.& idẽ Alex.in iiij.vo. consi. xj.& in eo.volum.consi.xix.in fin.& in eo. volum. consil. xxj . in ij . colum. ¶Vnde fuit mihi visum , quòd pronuntietur,quòd monasterium redintegrandum est in iuribus suis, scilicet in dicto perpetuo censu , quẽ habet supra dictam domũ,videlicet terrenorũ xj. prout dicebat li-

bet dicti monasterij, & licet fuisset petita redintegratio apothecarum,& non census, tamen sacrum Cõsilium potest condemnare conuentos ad cẽ
9 sum,quia†sic fecit Papa, in c.constitutus.de reli.do.vbi fuit facta condẽnatio ad censum,licet non esset petitũ.& no.Io.de Ana. in c. licet Hely. de Simo.& Iaſ.in l.vinum.ff. si certũ peta.in vij.limita.aliàs de necessitate haberem dicere,ꝙ conuenti sunt absoluendi,quia monasterium non plenè probat dominium nec possessionẽ ipsarum domorũ, maximè stante antiqua possessione aduersarij possidentis domos,vt frãcas, & producũt instrm antecessorum ipsorum cõuentorũ. Et illa verba enunciatiua possunt dici erronea enunciata, vt dicit Barto.in l.si rem aliquam.de acquir. poss.dum loquitur de eo,qui conduxit in emphyteusim rem suam ab ecclesia tanquam ecclesiæ.Et cõcludit, ꝙ si constat de proprietate soluentis
10 censum,†tũc non nocet sibi soluisse censum,& idem dicit An. in auth. de non alienan.§.emphyteusim. & Spe. in tit.de loca.§.nunc aliqua.vers.vij. Iaſ.in l.ij.col.xxxij.C.de iur.emphyteutico.& Bal.in l.cùm falsa. & in l. post diuisionẽ.C.de iu. & fac. ign. & Bal.in l.ad probationem.C.loca.hoc etiam firmat Alex.de Imo. in v. vol. consiliorum.consi.lxix.in quarta colum.¶Tamen quia in casu nostro ꝓbatur per illos testes de auditu,ꝙ dictæ apothecę erant monasterij,& ille qui tenuit fuit procurator monasterij,& solum vbi sunt apothecæ, aliàs fuit solùm monasterij, vt plenè fuit hoc probatum in processu,& ibi monasteriũ habet alias apothecas coniũctas,& depositio testis vnius de possessione monasterij,& sunt dicta verba enunciatiua iurata in dicto instrumento.vt suprà dictũ est, & liber ꝑceptionis pensionum & reddituum
11 monasterij.¶†Fuit visum omnibus dñis de Consilio,ꝙ solummodò monasteriũ habeat dictũ censum territoriũ xj.in perpetuũ prout dicebant dicta verba enunciatiua,licet non dicebant de quantitate,sed quãtitas declarat̃ ex libro,qui liber licet non faciat fidem de iure,quia non concurrũt requisita,de quibus in c.ad audiẽtiã.de ꝑscrip.& in l.census.ff. de ꝓb. cũ cõcor. tñ ita totum sacrũ Cõsiliũ arbitrat̃,postquã partes dixerunt, ꝙ erant dictæ apothecæ cẽsuales, ꝙ cẽsus debuit esse modicus.s.dictoꝶ territoriũ xj.cũ dictæ apothecæ sint redditus xl.ducatorũ annuatim, ꝑ no.in d.l.si qđ ex Pãphila.§.fi.ff.de leg. ij. & sic fuit lata sñia,ꝙ monasteriũ redintegret̃ ad dictũ censum ꝓ tẽpore prçterito & futuro in perpetuũ.¶Aliæ duæ apothecæ petitæ dirutæ,quia de eis fuit facta via publica iussu Regis,& dñs Rex Ferdinandus primus, vt seruaret monasterium illęsum depositauit ducatos quatricentos pro eius pretio, quia descendentes sunt extincti, & nõ existunt iuxta formã
12 instri,†& quia perijt emphyteusis, ex quo reductæ sunt apothecæ in viã publicam quæ fuerunt cõcessæ in emphyteusim,quib9 destructis finita est emphyteusis,vt dicit Bar.in l.fi.ff.de superficie.secus qñ solũ fuisset cõcessum vbi erat domus,tũc resoluta domo remanet emphyteute solũ, secundũ Bal.in l.j.in j.& quarta col. C. de iure emph.& Ang. in aut. de nõ alie. §.lex itaque.in fi.de quo in c.potuit. locati.& in §.adeo.Insti. de locat. & in Spec.in tit. de loca.§.nunc aliqua. ver.cxxxviij.de quo per Iaso. in v.& viij.col.d.l.j. quod quidẽ solum minime remãsit in casu nostro,quia solum factum est publicum, id est, via publica.¶Et stãte dubitatione, an valuit concessio in emphyteusim ex defectu solẽnitatis omissæ, de qua in c.

hoc consultissimo.de reb.eccle.nõ alie.in vj.¶Fuit pariter votatũ, quòd sunt deuolutæ dicto monasterio,& p consequens dictũ depositũ cccc. ducatorũ subrogatum loco dictarũ apothecarũ,debet consignari dicto mo-
3 nasterio.†Sed potissima rõ me strinxit,quia linea erat extincta, quia omnes filij Petri sunt mortui,solùm remansit quidam frater ordinis Prædicatorum,filius dicti Petri,qui confessus est dictas duas apothecas fuisse dicti monasterij sancti Sebastiani,& qñ ipse succederet,acquireret monasterio sancti Dominici per aut. ingressi. C.de sacrosan.eccl.& not.in c.in præsentia.de proba.Et monasterium sancti Dominici nihil dicit, & qñ se opponeret,dico,ꝙ in contractibus concessa emphyteusi pro se & descendẽtibus non intelligit̃, ꝙ appellatione descendentium veniat monasteriũ
a [a] post mortem monachi:vt dicit Anto.de Butr.in c.in pñtia.de ꝓba. qa verba contrahentium strictè intelligunt̃.l. quicquid astringendę. ff. de verbo.oblig. & sic non intelligit̃ in contractibus verbũ descẽdẽs de mo a
4 nasterio.† ꝙ per ingressum dicit̃ filius fictus & non descẽdẽs: vt plenè hoc ꝓbat dñs And. Barb.in consi. xiij.in iij.columna, quod incipit, circa hanc existimationẽ. ¶ Fuit ergo conclusum per totum Consilium, ꝙ dictũ monasteriũ monialiũ sancti Sebastiani debet reintegrari in dictis apothecis dirutis, cuius solum est facta uia publica prope plateam Piscium ciuitatis Neapo.iussu Regio, depositatis ducatis quadringẽtis ꝓ earũ apothecarũ æstimatione, & qa in eis nõ põt fieri reintegratio, fiat in dictis cccc. ducatis tanq̃ subrogatis loco dictarũ apothecarũ iux. no. p doc.in l.vinũ.ff. si cer.pet. vbi qñ non potest fieri præstatio rei,fit condemnatio in eius æstimatione.

ADDITIO.

De verbis ꝓnũtiatiuis etiã ad aliud emissis,an disponãt & probẽt,videat̃ Pet.de Anc.consi.ij.in ij.nu.2.& cõsil.xxxiiij.nu.6.& consi. cxx. nu.3.& cõsi.cxxvj.nu.6.& cõsi. clxxij.nu.6. Et D.Iacob.de sancto Geor.in epist. nu.1.ff.de pac. Et Bertrandi.parte j. consil.xciij.nu.4.& consi.cxviij. nu. 10.& par.ij.cõsi.lxxviij.nu.4.& parte iij.cõsi.cliiij.nu.6.Et Bartho.Cassaneũ cõsi.v.nu.2.& consi.xx.nu.10. & consil.xliiij.nu.18. & Hippoly.de Marsi. in sing. ccccxlij.inci. uulgata iuris regula.& in l.j.nu.39.C.ad leg. Cornel.de sica.Et de cõsuib⁹& probatione illorũ nõnihil videre poteris per Iacobinũ de sancto Georgio, in l.cũ aliquis.nu.10.& C.de iur.delib.& Hippoly.de Marsi. in l.de minore.§.plurimũ nu.78.ff.de quæstio. Et de libro terrario & de fide & probatiõe librorũ cẽsualiũ,uade ad Pet. de Anch. consi.xliiij. nu.5.& Iacobinum in l.census.num.1.ff.de ꝓba.& Chassaneum consi.vj.nu.3.& consil. xv.nu.3.& consi.xviij.nu.13.

MONASTERIVM. Adde ꝙ monasteriũ hr̃ loco filij, in casib⁹ à iure exp̃ssis, uide plenè Fely.ĩ c.in pñtia. 17.col.xv.char.extrà,de probatio.

DECISIO LXXXIII.

De statuto cõpromittendi inter consanguineos.

SVMMARIVM.

1 Statutũ d̃ cõpromittẽdo ĩter cõsanguieos,an hẽat locũ ĩ spolio recẽti.
2 Regula in non exceptis stat firma. Causa incalescens criminalitati ꝓpter uiolẽtiã in spolio resistit statuto de compromittendo,& cur.
3 Criminalis ciuiliter mota potest compromitti. Fraudulenter factum ab omni dispositione excluditur.

FVIT dubitatũ,utrum hæc cau-

sa debeat compromitti vigore Regiæ
1 pragmaticæ. † actor agit spolio contrà conuentum interdicto vnde vi, pro re stabili, reus qui spoliauit, quia est consanguineus actoris, petit ꝙ causa compromittatur: actor dicit, ꝙ non debet compromitti, quia spoliũ est recens factum. Et pro hoc allegat quod in simili dr̃, ꝙ non habet locũ priuilegium hosticæ, de quo in cõstitutione regni hosticæ. Si de recenti facta fuit spoliatio. Actor dicit, ꝙ Regia pragmatica loquitur generaliter non excipit nisi duos casus, istum nõ
2 excipit † ideo manet sub regula, vt in l. nam quò'l liquidè. §. j. ff de pe. leg. ¶ Quæritur quid iuris. Fuit cõclusum in Consilio, ꝙ ex quo in spolio prædicto arguitur violentia, & sic causa incalescit criminalitati, ꝙ non habet locum dictum compromissum vt no. in l. non distinguemus. §. Iulianus. ff. de arbi. & probatur in l. fin. C. vbi & apud quem. & in c. causa. de resti. in integ. & Alex. in j. vol. consl. lxxxij. in iij. col. & voluit Lanfran. in tracta. de arbitris, in q. sup quibus rebus & qui bus causis possit fieri cõpromissum, & hoc pp pœnã, q̃ applicatur fisco.
2 † Bene tñ cã criminalis ciuiliter mota pôt de iure cõi compromitti: vt habet in d. §. Iulianus. & no. Abb. Sicu. in c. irrefragabili. §. cæterũ. in iij. col. de offi. ordi. Itẽ quia ab omni dispositione excluditur id qđ factũ est in fraudẽ. arg. l. creditor. §. Lucius. ff. mãda. no. Ang. ĩ l. si pater. ff. de his q̃ in fraud. credi. Sed istud spolium dr̃ esse factũ parũ antequàm sit petitũ cõpromissum: vt de eo corã arbitris cognoscat̃ ad fraudãdã iurisdictionẽ iudicis ordinarij, & vt cã proteleẽ in lõgũ, & ideo bene facit in hoc rõ dispositionis allegatæ constitutionis Hosticæ. ¶ Fuit ergo votatũ dictis rõnibus cõsideratis, ꝙ nõ fiat cõpromissum, & ꝓcedat̃ in cã in sacro Cõsilio.

DECISIO LXXXV.

De processu facto a laico contra ecclesiam &c.

SVMMARIVM.

1 Iudex laicus an procedat in spolio contra clericum spoliantem instigãte laico.

Clericus etiam volens non trahitur coram laico.

2 Iudex laicus per modum defensionis extraordinariæ cognoscit clericum.

Spoliatus duo regulariter probare debet.

Extrema probanda in iudicio restitutorio.

3 Litis pendentia an impediat rem contentiosam alienari, titulo permutationis.

Priuilegiũ l. omnes. & l. bene à Zenone. C. de quadri. præscri. competit causam habenti à Rege.

4 Iudicij substantialia quæ sint.

5 Emphyteusis ecclesię super qua nõ interuenit decretum Apostolicum est nulla.

Pacta quæ fiunt in emphyteusi sunt seruanda.

Scriptura priuata & non verificata nullam facit fidem.

DIV est ꝙ fuit litigatũ inter Leonardũ Mazatũ & venerabile monasterium sanctæ Trinitatis de ciuitate Caue super possessorio & petitorio cuiusdã fundi. ¶ Primò in magna curia Vicariæ, & post ea in sacro Consilio corã diuersis cõmissarij. Tandẽ viso p magnificũ Viceprotonotariũ dicto processu, & eo relato p eũ in Cõ-
1 silio de pluribus fuit excitatũ. ¶ † Et primo, vtrũ ꝓcessus factus super spolio, vt asserit̃ facto de dicto fundo in magna curia Vicariæ p ꝓcuratores dicti monasterij sit nullus. Et videbat̃ ꝙ nõ posset dici nullus, quia sup spolio iudex laicus pôt ꝓcedere contra

clericũ ad instãtiã laici spoliati, vt patet ĩ illis tribus capitulis Regni, quorũ vnum incipit, ad regale fastigium aliud incipit, finis praecepti charitas. aliud incipit, charitatis affectus. ¶ In contrarium fuit allegatũ, ꝙ ꝓcessus magnae curiae dr̃ nullus ipso iure, qa factus à iudice laico contra monasteriũ: vt in c. si diligenti. de foro cõpe. vbi volens ẽt clericus non põt conue

2 niri corã iudice laico. † Nec obstant dicta capitula, quia illa loquuntur qñ Rex per viã extraordinariae defensionis praestat charitatiuũ subsidiũ clerico oppresso vel laico oppresso à clerico, nõ ꝑ viã cognitionis iudiciarię, sed ꝑ modum extraordinariae defensionis, vt dr̃ in dictis capitulis. ¶ At magna curia non sic ꝓcessit. Sed citãdo nominatim ꝓcuratores laicos dicti monasterij, & per viã cognitionis iudiciarię examinãdo testes nulliter. Et ideò fuit pariter votatum, ꝙ stãte dicta nullitate processus, dictus Leonardus nõ probat extrema requisita in cã possessorij, videlicet se possedisse, & spoliatũ fuisse, iuxta iura vulgaria, de quibus in c. consultationibus. de offi. deleg. & in l. si quis ad se feudũ. C. ad l. Iuliã de vi. cũ multis con-

3 cordãtijs. ¶ † Secũdò fuit excitatũ, ex quo dictũ monasteriũ dictũ fundũ, de quo dictus Leonardus dixit se spoliatũ, dicta lite pendẽte (si pendentia dici põt) permutationis titulo alienauit Regi Ferdinãdo primo cũ decreto commissarij Apostolici. Et postea dictus Rex habẽs, tenẽs, & possidens dictũ fundũ ex cã ꝓdicta illũ per suũ authenticũ priuilegiũ ꝑ donationẽ irreuocabilẽ inter viuos donauit Ioãni Brigliario suo seruitori, & ei tradidit corporalẽ possessionẽ. Et eo tenẽte & possidẽte dictus Leonardus citari fecit dictũ Ioannẽ super restitutione dicti fundi, cõparuit dict⁹ Ioãnes, & ꝓducit priuilegiũ donationis Regiae, ꝑ quã dicit se nõ posse in ius vocari: tũ quia princeps reuocauit iurisdictionẽ iudicibus in dicta cã, tũ vigore l. oẽs. & l. bñ à Zenone. C. de qua-

4 dri. praescriptione. ¶ † In cõtrariũ dicebat dictus Leonardus, ꝙ praedicta ꝓcederẽt qñ nulla pẽderet lis super dicto fundo. Sed lite pendente facta fuit dicta permutatio & alienatio, & sic res fuit effecta litigiosa: & iõ iste contractus habetur ac si non esset factus in sui praeiudicium, per textũ in l. ij. C. de litigiosis. Pro parte dicti Ioannis dicebatur, ꝙ de iure nulla fuit litis pẽdentia inter Leonardũ & monasterium, ex quo illa lis non fuit coram iudice cõpetẽti. & tria sunt quae substãtiant iudiciũ, videlicet actor, reus, & iudex: vt in c. forus. de verbo. signifi. cum concordan. ibi allegatis. sed in dicto processu deficit ꝑsona iudicis, ergo nulla ẽ litis pẽdẽtia. ¶ Fuit per sacrũ Consiliũ votatum, ꝙ dicto Leonardo obstat satis dictũ priuilegiũ donationis Regiae. ¶ Tertiò fuit

5 excitatũ † vtrũ concessio in emphyteusim facto dicto Leonardo ꝑ dictũ monasteriũ ꝓ annis xxix. sub annuo canone valeat, ex quo nõ interuenit decretũ Apostolicũ. ¶ Et fuit conclusum, ꝙ nihil valet, per textũ in c. hoc cõsultissimo. de reb. eccle. nõ alie. li. vj. Et tãto magis quia in dicto cõtractu ꝓmisit ex pacto expẽdere ĩ dicto fundo, & ꝑ eũ nihil fuit ad impletũ, q̃ pacta sunt seruãda in cõtractu emphyteutico: vt ĩ l. j. C. de iure emphyteuti. & si nõ seruãtur pacta res, incidit in cõmissum: vt ibi. Et tantò magis, quia nõ probauit legitimè soluisse canonẽ,

6 † nisi ꝑ certas priuatas, & non verificatas, q̃ nullã fidẽ faciunt: vt no. in l. scripturas. cũ auth. ibi posita, & ibi per Ang. C. qui po. in pign. hab. ¶ Ideo fuit votatum & sententiatum, ꝙ dictus Ioannes absoluatur ab impetitione dicti Leonardi.

ADDITIO.

Materia huius decisionis magnifi cētius examinaē superius in decisio. ij.& maximè decisio.xxxiiij.ad quas remisisse sufficiat. Et super ij.dubio vide do.in c.fi.de resti.spol.in vj.

DECISIO LXXXVI

De dotis inofficiosæ rescisione.

SVMMARIVM.

1 Fratres an possit agere aduersus maritum sororis de inofficiosa dote ꝑ patrem filiæ promissa cōstante matrimonio,nu.4.

Dotatio filiæ per patrem an rescindendā per inofficiosę dotis quærelam filijs in legitima fraudatis.

Dotatio per pactum in fraudē creditorum facta soluto matrimonio reuocatur.

2 Argumētum de maiori parte ad totum, est validum, vt in alienatione bonorum fraudulenta.

Reuocatoria dotis inofficiosæ an detur contra maritum constāte matrimonio.

3 Intellectus ad l.j.C.de inoffic.doti. & ad l.fi.§.si à socero.ff.de his quæ in frau.credi.

1 FVIT dubitatū† vtrū ꝑ fratres ꝑossit agi cōtra maritum sororis de inofficiosa dote, ꝓmissa ꝑ patrē filiæ cōstāte mrīmonio.¶Quidā ex dominis de Cōsilio dicebāt,ꝙ sic, ꝑ id qđ dicit Pau.de Ca.in l.j.C.de inoffi.dotibus. vbi si filij per dictā dotationē sunt defraudati legitima, rescinditur ipsa dotatio ꝑ querelā inofficiosę dotis,& decisio tex.in l.fi.quę incipit,si fraudator.§.si à socero.ff.de his q̃ in frau.credi.q̃ vult,ꝙ dotatio facta per pactū in fraudē credito. soluto mrīmonio reuocatur reuocatoria ꝑ creditores,hēt locum in hoc casu,secundùm Pau.de Ca. in dicta l.j.nisi diceres ꝙ Paulus loquitur, q̄n pater oīa bona dedisset in dotē filiæ,tunc non præiudicat filijs in legitima ēt cōstāte mrīmonio,per dictā l.j.¶Idē dico si non oīa bona dedit in dotē sed ma-

2 iorē partem.†Nā sicut alienatio omniū bonorū præsumitur in fraudem, ita & alienatio maioris partis.Ale. in iiij.vol.consi.cviij.in j.col.¶Itē quia dicta lex prima,loquitur, ēt si non tota substantiam,sed modicā dotem dedit,vt filius possit reuocare, si est inofficiosa quo ad legitimā. ¶Quid dicendū an constante mrīmonio possit filius agere contra maritū reuocatoria,quia dos est inofficiosa.nā tex. in d.§.si à socero.dicit,ꝙ soluto matrimonio pōt agere creditor reuocatoria: textus in l.ij.C.de reuo. his q̃ in frau. credi. nihil dicit an solu.ma. vel cōstante. Sed l.j.C.de inof.doti.

3 loquitur,† ꝙ creditor in legitima reuocat siue constante matri. siue soluto.secus in alio creditore, qui reuocat sol.ma.vt dicitur in d.§.si à socero.& ibi Bar.& Ang. & ita intelligit Pau.illā l.& dicit do.Ant.de Alex.ꝙ idem tenet Raphel fulgosius. ¶Quidam alij de Consilio dicebāt contrarium,per dictum §.si à socero,& pro eis facit decisio.Bal.in d.l.j.qui dicit ꝙ tunc hēt locum d.l.j.q̄n doti permixta ē donatio, puta pactum de lucranda dote,& tunc concurrit remedium d.l.j.cum remedio l.hac edictali.C.de secund.nup.vt dicit Gl. in d.l.j. ¶ Fuit tandem conclusum per omnes,ꝙ licet opinio.Pau. sit æqua: tamen in contrarium militat dispo-

4 sitio dicti §.si à socero. ¶ † Vnde fuit votatum, quòd fratres constante matrimonio contra maritum non possunt agere de inofficiosis dotibus, sed soluto matrimonio filij recuperabunt legitimam ab hæredibus viri,per d.§.si à socero.Et licet à principio aliqui domini de Consilio tenuerunt cum Pau.de Cast. postea, putantes, quòd sententia Paul.

non poterat iure fundari per dictum §.si à socero.mutauerint votum, & accesserunt, vt suprà fuit cõclusum.

DECISIO LXXXVII.

De alienatione rei minoris sine decreto.

SVMMARIVM.

1 Alienatio rei pupilli immobilis per tutorem absque decreto facta ẽt ad damnum euitandum,an valeat.

2 Fundus pupilli inutilis & sterilis an possit sine decreto alienari.

Decretum iudicis iustam facit cãm alienandæ rei pupilli.

Alienatio in commodum minoris decretum præcedere an requirat.

3 Tempus futurũ in alienatione rei minoris an & quando potius considerandum quam præsens.

4 Tutor in donatione & remissione non potest authorare.

Transactio rei stabilis pupilli remittentis non valet sine decreto.

Decretum est de substantia alienationis rei minoris.

Decretum alienandæ rei pupillaris qualiter fieri oporteat.

5 Fundus pupillaris etiam cũ decreto nisi ob æs alienũ nõ venit alienãd⁹.

6 Expensæ vtiles & necessariẹ ad ppetuam rei vtilitatẽ refundendæ restituenti rem pupilli malè alienatam.

Fructus an veniant computandi in expensis reparationum per emptorẽ in re minoris, sine decreto alienatarum.

Reparationes quando non miscendæ cum fructibus perceptis.

7 Emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus.

Fructus pro vsu pecuniæ nõ debẽt.

Pecunia caret vsu.

8 Opinio doctorum aliquorum insignium iustam credendi causam validitatis in cõtractu nullo præbet, & iuuat credentem.

MAGNVM est dubium.Vtrum
1 † valeat alienatio rei stabilis facta p tutorem sine decreto,si illa alienatio facta fuit, vt pupillus euitet damnũ hoc modo, nam res emphyteutica & soluebat censum,& percipiebatur tãtum,quantum erat census soluẽdus, cessit alteri. ¶Vtrum talis cessio gratuita sit nulla,ex quo non interuenit decretum.Quidam Moderni Papienses dicunt in l.ij.ff.de offic. eius cui man.est iurisdictio, ꝙ si fundus non affert impensam,nec vtilitatem, & ẽ sterilis,nõ potest alienari sine decreto.& ita intelligatur Glos.in l.si fundus.ff.de rebus eorum. & Gl.in l.ob æs.C.de prædi.mino.¶Si autem fundus afferat damnum pupillo, & tunc potest alienari sine decreto: ita intelligatur Glo. in dicta l.ij.& in l.cũ hi. §.causa.ff.de transac. Et dicũt ꝙ ista decisio est Bald.& Alberic in dicta l. ij.§.si tutores.ff.de offi. eius. † Sed 2
certè nec Bal. nec Alb. aliquid dicũt de impensis:sed bene dicunt, ꝙ si res nõ affert commodum nec incommodum,non põt alienari:sed si afferat incommodũ,est iusta cã alienandi: qđ intelligo præcedẽte decreto.nã dicit Bal.ꝙ ista est iusta cã alienãdi.s.præcedente decreto.& firmat hoc Pau. de Ca.i l.cũ hi.§ cã.ff.de transa.& tenet Gl. in l.ob æs.C.de prædi.mino. ¶Bene tñ fateor,ꝙ Bal. in d.l.cũ hi. ita dici t:ꝙ sine decreto valet alienatio rei minoris,si continet manifestã vtilitatẽ minoris.¶Sed idẽ Bald.in l. quæcũq; C.de bo.quæ libe. tenet,ꝙ si alienatio sit facta in vtilitatẽ minoris,decretũ debet antecedere.& pro hoc l.non solũ.& l.ob æs.C.de prẹd. mino.vbi sine decreto non valet alienatio rei stabilis pupilli. Et bene facit pro hoc, qđ dicit Alex. in iij.vol. consil liij. in v.col. ¶ † Nec iudicio 3
meo debet esse in consideratione in remissione bonorũ stabiliũ ꝑiudiciũ

quod est de præsenti, sed præiudiciũ quod pōt euenire. secundũ gloss. & Archi. xij. q. ij. c. fine exceptione. & ideo nō pōt fieri talis remissio rei stabilis, ꝓpter damnũ de pñti, si in futurum pōt esse vtile sine decreto iudicis. Bene facit ad hoc text. in l. j. ff. de rebus eorũ. aliàs si in futurũ pupillus efficeret locupletior, valeret sine decreto, vt sensit illa glo. per text in l. si pupilli. in prin. ff. de nego. gest. licet dicat Bal. in l. j. C. si aduersus dona. ꝙ impossibile est, ꝙ in remissione & donatione tutor possit authorare. Et ideo super donatione nō pōt interponi decretũ, vt dicit Bal. & Alex. in primo vol. consi. cxxv. Et propterea dicit Bart. † ꝙ non ualet transactio rei stabilis, qñ pupillus ipsam rē stabilē remittit sine decreto, in l. nulli. ff. de transa. Bene ad hoc facit titulus. ff. de rebus eorũ & signāter l. j. & l. si pupillorũ. §. si prætor & ff. de fideiuss. l. cũ lex. & not. in d. l. ob æs. C. de prædi. mino. vbi non valet alienatio rei minoris sine decreto, ex quo decretũ est de substātia in alienatione rei minoris, & decretum dēt fieri ꝑcedēte causę cognitione, videlicet ꝙ subsit cā, & ꝙ liqueat iudici, vt in l. magis puto. §. ne passim. ff. de rebus eorũ. & in d. l. cũ hi. §. causa. & §. si ꝑtor. ff. de transac. † Et ad hanc decisionē, ꝙ etiā expediat pupillo prædium alienare, nō pōt alienari sine decreto, nisi. Imò cum decreto, nisi ob æs alienũ. est tex. in d. l. magis puto. §. si æs alienũ, ibi dũ dicit, vel certè istis carere. ¶ Ideo fuit ꝑ oēs dños nemine discrepante votatũ, ꝙ talis cessio nō valeat. Et ideo dēt Ang. de Lama cōuentus cōdēnari ad restitutionem dictæ rei stabilis, vnà cũ fructibus ꝑceptis à tpe dictę cessionis cōpensatis fructibus expensarũ factarũ in reparatione dictæ domus pro rata, & refectis expensis ipsarũ meliorationũ liquidādis tpe executionis, neutram partiũ in expensis condēnādo ex cā. Nam † istæ expēsæ in reparationib⁹ factæ debēt restitui ipsi expēdēti, ꝗa vtiles & necessariæ ad ꝑpetuā rei vtilitatē, iuxta no. in l. domos. cũ se. ff. de leg. j. & l. sed si quid inædificauerit. in princ. cũ ibi no. ff. de vsufruct. ¶ Itē ex quo in veritate ipse Ang. fecit expēsas, vt dñs dictæ domus, & sic habet ius retētionis, vt dicit Alex. in ij. vol. consi. xxxvij. in iiij. col. & fructus nō debent excōputari cum istis sumptibus, ex quo iure dominij percepit fructus, licet percipiens teneat restituere rem, vt dicit not. Ang. in l. emptor. ff. de rei vend. ¶ Item quia fructus sunt percepti propter expensas meliorationis. Ideo ipsę expendens habebit fructus ꝑ rata, ex quo de re sua prouenerũt pro rata, † sicut emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus, vt dicit Alex. in ij. volu. consi. lxxiij. in princ. & probat in l. curabit. C. de actio. emp. & licet nullus fructus debeatur pro usu pecuniæ, quia non est dare usum in pecunia, vt dicit Alex. in iiij. volu. cōsi. xxj. Tamē in casu isto fructus percipiũtur ex re, quæ effecta est fructuosa propter expensas, & sic recuperabit expensas integras, & fructus non cōputabuntur cũ illis expensis, ut dicit Ang. in d. l. emptor. & sic de sumptibus recipiet fruct⁹. ¶ Nec obstat, ꝙ cōtractus fuit nullus, quia habuit iustā causam credēdi esse validũ, ex quo iste cōtractus habet pro se opi. Bal. & Iaso. vt s. retuli, scilicet, † ꝙ ualet iste contractus sine decreto, vt suprà dixi. & sic cùm fecit expensas in re tanꝗ sua, licet nūc res ipsa ueniat restituēda, & sunt vtiles necessariæ, & ad ꝑpetuā rei vtilitatē, debet illas recuperare, & nō excōputantur in fructibus: vt d. l. domos. ff. de leg. j. & in d. l. emptor. præallegatis.

DECISIO LXXXVIII.

De fideiussore de iudicio sisti.

SVMMARIVM.

1 Fiscus an sit idoneus fideiussor uel depositarius.

Fiscus est ad conueniẽdũ inhabilis.

IN CAVSA Ioãnis Vitalis cũ Marco Bergãdino đ Venetijs.¶ Vtrũ

1 † Regius fiscus sit idoneus fideiussor de iudicio sisti, vel depositarius. Fuit cõclusum, ꝙ nõ:quia nõ habilis ad conueniẽdũ.ita not.Bal. in l.sententia.C.de fideiuss.glo.in l.ij.in prin. ff.qui satisda.cogan. text in l.ij.ff.de fideiusso.Et ideo debet dare idoneũ, qui possit faciliter conueniri.

DECISIO LXXXIX.

De restitutione in integrũ, & de superpositis per ecclesiam post publicationẽ in causa.

SVMMARIVM.

1 Beneficiũ super de nouo ponendis ecclesiæ concessum post publicatio nẽ in cã,an admittat de directo con traria articulis partis,& eam repellat à productione aliorum.

2 Ecclesia ponens de directo cõtraria nõ ponit noua,sed antiqua:& an repellat partẽ à beneficio,super positis in beneficio de nouo ponendis.

3 Beneficium debet esse inter partes commune maximè restitutionis in integrum.

1 FVIT decisum tale dubiũ.† Ecclesia sancti Petri ad Aram agebat vẽdicatione ad rẽ cõtra possessionẽ rei dato termino ad ꝓbandũ,ecclesia nihil posuit vel ꝓbauit.Reus articulauit,& super illis articulis testes exa minari fecit,Publicatur in causa.Ecclesia petit primũ beneficiũ super de nouo ponẽdis, & concessum fuit, in isto bñficio ecclesia ponit de nouo de directo contraria articulis,& probationibus partis, pars vult producere alios testes super eisdem articulis,dicens, ego confisus in meis ꝓbationibus nõ produxi alios testes,nũc video,ꝙ ecclesia vult debilitare meos testes, † ego volo ꝓducere alios, 2
iuxta not.p doctor.in c.fraternitatis. de test.dicit ecclesia,tu nõ potes vti beneficio super positis, si ego uolo beneficiũ nisi super de nouo ponendis, hoc quod dicis est super positis, ergo nõ potes.Replicat conuẽtus,& dicit illud,ꝙ ecclesia ponit,nõ est de nouo ponere,sed ponit contraria po sitis,& ideo licet super eisdem examinare.¶ Fuit per sacrum Consiliũ decretum,ꝙ illud, quod ecclesia ponit de directo contraria,non est de nouo ponere,sed est ponere antiqua de
3 directo contraria.¶† Et ideo aut recipiat beneficium simpliciter super positis & de nouo ponendis : aut super positis tantùm, aut super de nouo ponendis tantùm : & noua ponenda non intelliguntur de directo con traria ad hoc,vt beneficium sit commune inter partes, prout esse debet, iuxta nota. in l.petendæ.C.de in integ.restit.minorum.

ADDITIO.

Latius in practica hunc articulum inuenies decisum cum multis alijs pulchrè ĩ.decisione ccxvj. ad quam recurre, quia mirabilis est. Vide decisio.xxxiij.š.& quæ ibi adduntur.

DECISIO XC.

De mutatione monetę,& de illius valore, & solutione mutata pecunia.

SVMMARIVM.

1 Solutio an fieri debeat de pecunia currẽte contractus tẽpore,an verò solutionis in termino.

Pecunia quæ mutata est tempore solutionis, qualis esse debeat.

2 Pecunia solutoria eandem bonitatem in materia tenere debet,qualem habebat,cum mutuabatur.

3 Moneta mutata quomodo veniat in solutione.
Debitor morosus qualiter soluat mutato numero.
4 Depositum in argenteis eiusdem æstimationis numerandum.
Monetam princeps non potest face rē minoris valoris in forma, quàm in lamina expensis deductis.
Expensæ pecuniæ cudendæ de publico fiendæ monetarijs.
Pecunia ære vitiata non uenit in so lutione argenteæ, nec cogẽdus quis eam recipere.
5 Cõsuetudo inualuit pro assib⁹ aurũ pẽdente, & econtra, cui standũ est.

Hoc tẽpore expendunt̃ quintinæ, quæ expendunt̃ quatuor pro vno carlino. Sed in veritate nõ sunt valoris vnius carlini de argento, tpe con-
1 tractus currebant carlini.† Tpe solutionis currunt quintinæ. debitores volunt soluere de quintinis ad rationem quatuor quintinarũ pro carlino.¶ Creditores non volunt recipere quintinas, nisi detur illud, quod minus est in quintinis respectu carlini.¶ Quæritur, quid iuris.¶ Bart. in l. cùm quid. ff. si certũ pet. dicit, quod debet reddi de antiqua moneta vel eius æstimatio, tamẽ remittit se ad l. Paul. ff. de solutionibus. Ibi Bar. in versi. declar. dicit, ꝙ pecunia debet esse talis, ꝙ præbeat suam vtilitatẽ in forma æqualiter sicut in materia. l. j.
2 ff. de cõtrah. empt.† & sic solutio debet fieri de pecunia argentea eiusdẽ ligæ, hoc est, eiusdẽ bonitatis in materia, licet esset diuersæ formæ. vnde si carlinus valet granis x. & quatuor quintinæ valent grana x. quia tamen est ibi de materia argenti, quantũ in vno carlino, idem videtur solui. Sed si dares monetã alterius formæ, & alterius materiæ, quia nõ esset eiusdẽ ligæ, de iure posset creditor licitè refutare, quia aliud pro alio solui non põt. l. ij. §. j. ff. si cer. pet. concor.¶ Et subdit Bart. ꝙ licet hoc sit de iure, de consuetudine obseruat̃ in contrarium in ciuitate Perusij, & in multis alijs partibus, cui cõsuetudini debemus stare, ut ipse dicit.¶ Posteà idẽ Bart. in l. Paulus subdit aliam quæ-
3 stio.† quid si moneta est mutata, de qua moneta dẽt solui, & dici, ꝙ aut mutatio monetæ sit in bonitate, ut si mutet̃ materia & forma. Aut nõ mutatur materia vel forma. Sed mutat̃ eius bonitas in hoc, ꝙ florenus auri valet plus vno tpe q̃ alio, & de hoc ego nõ loquor. Sed bene Bar. ibi examinat distinguendo. aut debitor fuit in mora aut nõ, vt ibi per eum.¶ Sed in primo casu, quando mutat̃ materia, vel forma, & tunc aut vsus primæ monetæ nõ est reprobatus, & debet de antiqua moneta solui, si reprobatus est usus primæ monetæ, & debet solui æstimatio illius monetæ antiquæ. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio. Subdens ibi Bart. ꝙ si depono penes te centũ florenos cũ
4 hoc ꝙ restituas centũ florenos, † etiã ꝙ non dicat̃ in eadẽ æstimatione, intelligitur in eadẽ æstimatione, & sic ꝙ tpe solutionis debet reddi æstimatio florenorũ, & sic in casu isto debet reddi debitũ in æstimatione carlinorum.¶ Et hoc verũ, nisi consuetudo uel ordinatio regis aliud suaderet, licet in moneta Inno. in c. quãto. de iureiuran. dicat, ꝙ princeps non põt facere monetam, quæ non sit valoris in forma quãtum in massa deductis expensis, licet Inno. dicat, ꝙ expensæ debent fieri de publico. Et in effectu in hanc sententiã inclinat etiã Bartol. in l. j. §. j. ff. de auro & argen. lega. dicens, ꝙ si pecunia noua est ære contaminata, quia quando contraxit, pecunia non erat ære contaminata, nõ tenetur recipere, allegat l. j. C. de fabric. libr. xj. & de cano.

fru. vr.

fru.vr.Roma.l.j. quia non est eiusdē æstimationis in forma, sicut materia, & dicit hoc esse de iure, sed de cōsuetudine seruatur contrarium. quia ꝑ
5 † pecunia minuta soluitur aurum, & econtrà. ¶Dom. Anto. de but. & post eum d. Abb. in prædictis locis videnť in effectu sequi Bar. ibi vide remissiones de ista materia.

DECISIO XCI.

De solutione vsurarum propter mandatum, & de materia interesse.

SVMMARIVM.

1 Mandatum datum mandatario, vt recipiat ad vsuram, & numeret creditori, an liget mandantem ad pecuniam, & interesse refundendū mandatario, & illum indemnem releuare etiam vbi non iurauit.
2 Mandatarius an teneatur nominare cùm vsuras soluit ad mandantis mādatum. nu. 6. & 12.
3 Mādatarius, si soluit creditori mandātis, an debeat ꝓbare solutionē vere, vel sufficit cōfessio credit. nu. 3.
Solutionē allegās, illā ꝓbare teneť.
Papa non posset condemnare ad debitum, quod non est probatum.
4 Mandati ad recipiēdum pecuniam cum usura forma, Italico idiomate.
Mandati verba, prout vobis placebit, vel videbitur, an inducant liberum arbitrium, vt arbitrio boni viri intelligantur.
5 Verbum prout visum fuerit, in mandato expressum, quid importet, & qualiter probet.
Verbum omne, etiam liberam volūtatem inducens, est reducendum ad boni viri arbitriū, si de vitando dāno tractetur.
Mandatario vsuras dicenti se soluisse, an quæstio possit referri.
6 Nominare non arctatur, qui ad probandum non est ligatus.
Noīatio venit appellatiōe ꝓbōnis.
7 Mandatarius non tenetur cædere nisi facta solutione.
Vsurarum solutio per eū qui repetit, qualiter probetur.
8 Pecunia sine vsura mutuo vt plurimum inueniri non potest.
Consuetudo creditoris vsuras recipientis, attendi debet in quantitate vsurarum probanda.
Consuetudo super vsuris nō valet.
9 Consuetudo illud facere potest, qđ potest pactum.
Mādati verba diligēter cōsiderāda.
Mandatum quicquid facies, sum cōtentus, an valeat.
Mandati verba in præiudiciū mandantis latè sunt intelligenda.
Mandatum inducens mandatarium ad delinquendum, an teneat.
10 Pactum quod super interesse steť dicto partis cum iuramento reducitur ad viri boni arbitrium, si debitū modum excedat interesse.
Consuetudo ligat, ac si expresse in contractu deductum esset.
11 Mādatarius fœnerator habēs mandatū ad recipiendū sub vsuris, nullo mō repetit à mandante ꝑꝑ præsumptionem lucri interesse. Bart. reprobatur propter opinionem quā tenet in l. fi. ff. de præt. stip.
12 Mandans pōt ꝓbare contrariū eiꝰ qđ dicit mādatarius vigore conuentionis de stādo dicto ꝑtis sup interesse, nō aūt conuentionē reuocare.
13 Argūm à consuetudine procedit.
Actum hoc inter partes tacitè videtur, quod est consuetum.
14 Conuentio partium operatur contra ius commune, & regulariter omne inualidum facit validum.
15 Fructus rei emptæ percepti ꝑ emptorem ante numerationem an restituendi venditori.
Vsurarū taxa octo pro centenario.

ITERVM in cā Alexandri Chalce-

donij Veneti cōuenti cum Francisco de Palmerio de Neapol.actore super solutionem interesse. Duo sunt principaliter examinanda post ostensionem mandati dati Francisco de Palmerio per dictum Alexandrum. ¶ Pri
1 mum, † vtrum Franciscus mandatarius Alexandri possit de iure repetere vsuras, quas soluit ꝓ pecunia quā mutuo recepit, vt pecunia illa solueretur creditori ipsius Alexandri ex causa venditionis Massariæ, quæ fuit ei soluta. ¶ Secundū, vtrum ipse mandatarius, qui habuit mandatum recipere pecuniā prout sibi vbi debitur, & placebit ad interesse: teneatur probare vel nominare personas, quibus ipse soluit ad effectum, vt mandans possit illas repetere. Et si quid ipse mandatarius probauit de solutione ipsius interesse. ¶ Ad primum dubiū dico, ꝙ si mandatarius soluit vsuras de mādato domini debitoris pro eo quo æquum & iustum est, ꝙ mandās qui dedit mandatum recipiendi pecuniam ad interesse, debet ipsum mādatarium seruare indemnē, ēt vbi nō iurauit, quia si iurasset, nō est dubiū. Istam snīam approbat Ioan. Andr. in mercu. in regula, damnum. in vj. & dicit, ꝙ ita tenent Theologi. Idem firmat Pau. de Rodolfis in repe. c. cōsuluit. in xlvij. q. de vsur. Idē concludit d. Car. Fl. in c. ꝑuenit. de fideiuss. Idē expresse firmat Bal. in l. si verò nō remunerandi. §. si mihi. ff. māda. vbi est tex. de iure ciuili. Et dicit ibi Bal. ꝙ idē dicendū est de iure canonico. Ita consulendo affirmat Alex. de Imo. in j. vol. consi. lvij. & in ij. vol. cōs. cxix.
2 ¶ † Ad secūdum dubium prima facie videtur dicēdum, ꝙ mandatarius nedū tenetur exprimere, cui soluit vsuras, verùm tenetur probare solutionem vsurarū, quam fecit pro pecunia mutuo habita, vt possit illas repetere vt interesse ab ipso mandāte: quia q̄ allegat se soluisse, debet probare, vt probatur in l. j. C. de proba. not. gl. & doct. in l. ij. C. de iure emphy. Bart. in l. illa. ff. de verb. obl. Nec papa posset condemnare ad debitum, quod not. Bar. in l. in illa. ff. de verb. obl. Nec papa posset condemnare ad debitum, quod non est probatū, vt dicit Alex. de Imo. in ij. vol. consi. ij. in j. col. ille enim quid dicit soluisse, debet probare solutionē, vt probat Ale. in ij. vol. cons. ccxj. in ij. col. Et in tantum hoc
3 est verū, ꝙ dubitant doctores, † si mādatarius vel fideiussor soluit creditori mandātis sufficiat probare solutionem per confessionē creditoris. Alex. allegat pro & contrà. finaliter cōcludit ꝙ sufficit probare solutionē per confessionē creditoris, in iij. vol. cōs. xc. in ij. colū. Sed verba mandati inferunt, ꝙ non necessitatur ipse mandatarius ad aliquā ꝓbationē, nec ei aliqua qō replicari pōt. ¶ Et pondero verba mandati, iuxta legē diligenter. ff. mandati. dī. n. in mandato. Et pero ve piacera in quello mō che meglio ad vui piacera per la prima paga che ei alo vltimo de Septembro proximo de prouedere de ducati cccc. per vno anno cō quello dāno parera & piacera ad vui. Et subditur, de liquali pregoue faciati siano pagati al tēpo. Et tuto quello farite restero contento si per lo interesse como per omne altra cosa &c. Et subditur, & si in questo hauesse mancato per questa scripta, supplira ꝑ me Ioanne de rise nostro. Et sera con voi de tutto quello accadera &c. ¶ † An ergo dicta verba importent liberū arbitrium, vel important arbitrium boni viri, remitto me ad Alex. de Imo. in l. si sic. ff. de lega. j. & ad ea quæ not. Bar. in extraua. ad reprimendam. in verbo, videbitur. & in l. alio. ff. de ali. & ciba. leg. & ad ea quæ no. Io. de Imo. in c. j. de his quæ fiunt à maio. parte capituli. & Alex.

in ij.vol.consi.cij.in vij.col. ¶ Et magis cōis conclusio est, ꝙ verbum placuerit, intelligitur arbitrio boni viri: vt dicit Abbas in ca.verum.ij.col.de foro competenti.& in c.j.de const.& Bald.in l.fi.§. j.C.com.de lega.per l. Thais.§.sororem.ff.de fideicō.liber. cum simi. ¶ †Tamen verbum, prout
5 visum fuerit, importat voluntatē, nō arbitriū: vt dicit Bal. in c.j.in verbo, animā nostrā.de pa.Constan.alleg.l. creditor.§.Lucius.ff.manda. idem dicit Abbas in c.ex parte.de consuetu. ¶ Sed posito, ꝙ dicta verba importent arbitrium boni viri, prout in veritate sic est, in casu de quo agitur, ꝑ id ꝙ dicit Bal. in l.j.in xiiij.col.ff.de lega.ij.vbi dicit, ꝙ vbi tractatur de damno vitando, omne verbum ēt qđ inducat liberam voluntatem, dēt reduci ad arbitrium boni uiri.allegat Cy.in l.iij.C.de dotis promis. certè dicto Francisco dicenti se soluisse usuras, non pōt qō referri, nec necessitatur aliquid ꝓbare. istud uoluit Ioā. And.in c.ij.de iuramen.calum.ubi dicit, ista uerba formalia sup uerbo, uideat expedire. Idem uerbum de maio.& obe c.cùm in ecclesijs.in fin.de præ ben.cap.pro illorū. in princip.de testi.c.ij.interim autem hęc relinquitur iussioni & arbitrio iudicis, vbi hæc uel similis clausula apponitꝰ: nulla probationis necessitas imponitur, nec qō de hoc pōt referri, si.no.de rescriptis.c. statutum.§.cū uerò.in fi. Et dicit Pet.de Ancha.in d.c.ij.& ēt Domi.& ibi, ꝙ quādo uerbum videt̄ refertur ad partem, licet intelligatur arbitrio boni uiri, tunc nulla ꝓbatio sup tali arbitrio & uisione sit exigenda. ¶ † Et si dicatur mihi fateor ꝙ
6 non tenetur uirtute mandati ꝓbare solutionem usurarum, tamē non potest se excusare, quin non tenent̄ nominare ꝑsonas. & licet in hoc uariè deponant mercatores & experti: tamen dico, ꝙ ille qui nō tenetur aliquid probare, non tenetur & nominare. nec de hoc potest inquietari, ut sonant uerba Ioann. And. ibi: non potest ei referre quæstionem. ¶ Itē quia si non tenetur aliquid probare, non tenet̄ nominare: quia appellatione probationis venit etiam nominatio: vt probat text. iuncta Glos.in l.j.in verbo, nomina ediderit.ff.de offic. consul.si enim teneretur nominare, & non probare, hoc nihil esset: quia si diceret talibus & talibus solui usuras, & illi hoc negarent, & nō posset probari, non possent usuræ repeti à mandante, & tamen tenetur illas soluere tanquam interesse ipsi mandatario, & sic frustrà esset ipsa nominatio, si nominatè teneretur. ¶ Item
7 †mandatarius nō tenetur cedere nisi facta solutione, ut dicit Bal. in l.si ꝓ curatorem.§.si tutores .ff. mandati. ¶ Imò dico, ꝙ in casu, de quo quæritur, potest dici, quòd probatum est, quòd Franciscus ipse soluit usuras, hoc modo prout in simili dicit Ioannes And.in cap.ex literis. de iureiur. ubi dicit, quomodo probatur quòd vsuræ sunt solutæ per illum qui recepit: dicit ipse probato mutuo. Item probata solutione, ex quibus apparet quando tpe debitor retinuit mutuum. Item probata consuetudine creditorum, quòd tantum pro centenario solēt recipi. ¶ Licet aliud noluerit Cyn. in l.j.C.de ꝓbationibus. Tamen opinio Ioan. And. ibi, & in capitu ij.de usuris. approbatur per Pau.de Ca.ibi. Vnde cùm notorium
8 sit, †ꝙ pecunia non solet ut plurimū inueniri mutuò sine solutione usurarū arbitrio boni uiri. ¶ Et ꝓbatū ē de solutione facta creditori ipsius mādātis per mandatarium. Item mutuum probatum est ꝑ illū mercatorē Cruigliæ ꝑ illū de Risio. Merito possemꝰ dicere prout dicit Io. And. vbi suprà

ꝙ sicut ex consuetudine illius creditoris ꝓsumit̃ solutio vsurarũ:ita ex consuetudine ꝓsumit̃ mandatarium non solitũ fœnerari habuisse pecuniam mutuò,quam soluit creditori, & soluisse vsuras postquã habuit mãdatum. ¶ Nec obstat ꝙ consuetudo super vsuris nõ valet.vt in Clemẽ.j.
9 de vsuris,q.a dico,ꝙ † illud quod potest facere pactum, pót facere cõsuetudo,vt dñt doc.in l.de quibus.ff.de leg.sed per pactũ pót fieri, ꝙ super interesse stetur simplici verbo tuo. vt j.ergo idẽ potest ꝙ consuetudo. ¶Præterea dico attenta forma dicti mãdati,vr̃ inferri, ꝙ inter ipsum mãdantem & mandatarium fuit conuẽtum,ꝙ quicquid faceret Franciscus tam pro interesse. q̃ pro alia re,ipse Alexan.remanebit contentus, quod tm̃ importat,quantum ꝙ fuerit conuentum,ꝙ de interesse & vsuris stet̃ dicto mandatarij:quia in ꝑiudicium mandantis verba debent late intelligi:vt in c.cũ dilectus.de consuetudine.¶Stat modò dubium,vtrum valeat talis cõuentio.¶Aliqui dicebãt, ꝙ non,vt fuit Petrus & Cyn.in l.si quis in conscribendo. C.de epis.& cle.quia induceret mandatarium ad delinquendum.l.conuenire.ff.de pactis dota.Et idem tenet Specu.in ti. de ꝓba.§.videndum,ver.quid si ibi. ¶Sed in contrarium estveritas.¶Nã Alber.Papie. & Ioan.Andr. in addi. Spec.in tit.de ꝓba.§. videndum.tenent,ꝙ valet talis conuentio, & sic
10 nõ necessitat̃ aliquid ꝓbare¶†Bene tñ verum est,ꝙ si ipse mãdatarius vigore dictæ conuentionis iurauerit soluisse vsuras vel interesse vltra debitum interesse, tunc arbitrio boni viri reducet̃ ad debitum interesse, prout consuetum est: quia consuetudo ita legat & obligat,ac si expresse in contractu deductum esset.vt dicit Alex.in ij.vol.cõsi.clxxxix. & in iij. vol.consi.cviij.in ij.col.¶Et sic stante dicta conuentione si mandatarius dicit soluisse vsuras,creditur sibi,sed taxantur arbitrio boni viri iuxta cõsuetudinem ipsius regionis: vel ipsi⁹ mandatarij,si est homo magni credi tus, ꝓut est ipse Franciscus. ¶Fallit hæc conclusio nisi mandatarius stante dicta conuentione esset persona
11 solita mutuare ad vsuras,†tunc ꝓsumit̃,ꝙ ipse de suo mutuauit,vt lucraret̃ vsuras:& tunc nullo modo ei debent per mandantem solui : vt dicit Ioã.Andr.vt s̃. Et ista opi.s. ꝙ valet talis conuentio,approbat̃ à Bar.in l. fin.ff.de præto. stipu.& ab Alexand. de Imo,in ij.vol.consi.liiij.in ij.col. & in consi.cij.in ij.col. ¶Licet idem Bar.dicat, ꝙ quò ad quantitatem interesse,reducet̃ ad arbitrium boni viri.¶Idem firmat in l. Theopompus. ff.de dot.ꝑlega.Et licet Bar.in d.l.fi. dicat,ꝙ talis conuentio pót reuocari:Tñ Bar.in hac cõiter reprobat̃.s. ꝙ nõ.possit dicta conuentio reuocari:vt tenet Bal.in l.iusiurandũ quod ex conuentione.ff.de iureiurã.& ibi per dictum Alex.de Imo.idem concludentem.& idem Bal.in l.ij.eo.ti. & Ang.in d.l.fi.& ibi Paul.de Castr. vbi dicit,ꝙ talis conuentio non pót reuocari.¶Idem consulendo firmat Alex.in j.vol.conf.cxxx.in fi. & Moder.idem concludunt in §.actionum
12 Insti.de actionibus.¶†Bene tamen fateor,ꝙ altera pars pót probare cõtrarium eius quod dicit mãdatarius vigore dictæ conuentionis: vt dicit Iacobus Butrig.in l.eleganter. C.de rebus credit.& refert & sequit̃ Paul. de Cast.in d.l.fi.ff.de præto.sti.& tñ non statur eius iuramento , vt dicit do.Abb.in c. proposuisti.de proba. & Alex.in l. qui bona.§. qui damni. ff.de dam. infect. & Bald.in l.j.C.de rebus credi.& Bal.in l.contra negantem.C.ad l.Aquil.Inno.in c.fi.quod

met.cau.¶Et sic cum ex conuentione per eum non necessitat ipse mandatarius dicere quibus soluit,nec ꝓbare quantum soluit,sed tenet dicere quantitatē solutam, quæ postmodum per iudicem reducet arbitrio
13 boni viri:† hoc tacitè videt esse actū inter partes, quia sic est consuetum. ¶Istud interesse per regulas iuris venit restituendum ipsi Francisco mādatario,attenta eius bona fama:quia non est suspectus de vsuraria prauitate. nec ꝓsumendum est delictū in eo.s.ꝙ ipse fecisset vsuras.l.meritò. ff.pro socio.aliàs secus esset dicēdū, ꝓut s̄.dictum est. ¶Conuentio partiū facit hoc,ꝙ aliàs secus eēt.Multa.n.conceduntur stante partiū conuentione,quę aliàs cessarēt: vt patet
14 in exemplis infrà scriptis.† Nā partes possunt facere,ꝙ credat parti,cui factum est mandatum,vt dicit Bart. in d.l.fi.de præto.stipul.Itē pñt facere,ꝙ credat testibus in cā propria:vt dicit Bal. in l.fi.j. col.C. de fideiuss. ¶Itē pñt facere, ꝙ credatur copiæ, cui aliàs non credetur,vt dicunt doctō.in authē. si quis in aliquo.C.de de eden.¶Item possunt facere,ꝙ ꝓbōnes inualidę valeant,secundū Inno.in c.cū cām.de testi.Bal.in l.fi.C. de test.Bar. l.j. §.j.ff. de ferijs, ideo dicit Ioan.And.in c.veniens.el ij.de testi.ꝙ partes possunt se submittere minus sufficientibus probationibus. ¶Item possunt facere, ꝙ credat dicto vnius testis.Spec.in ti.de testi.§. restat.vers.hoc tñ Bal.in l.in bonæfidei.v.colum.C. de rebus credi. ¶Itē possunt regulariter omne inualidū facere validum. Bal.in l.j.in fi.C. de iurisl.om.iudi.l.j.C.cum vtri.iudicij. & sic de multis alijs exemplis. quæ
15 omitto causa breuitatis ¶ † Accedit ad hanc conclusionem ratio alia inconuincibilis & naturalis.Alex. Venetus erat debitor in ducatis mille pro pretio massariæ, cuius possessionem habuit à filio Bern. Francis. de Palmerio soluit pro di.Alexand.ducatos Dcccc.pro pretio dictæ massariæ venditori, vel alijs pro eo.& habuit cessionem à venditore,ponente eum in locum &c.& antequā ipse Alex. soluisset pretium, recepit de fructibus massariæ vltra ducatos centum:quis dubitat, ꝙ illos debeat restituere venditori,& sic habenti causam ab eo,per l.curabit. C. de actio. empt.& ibi dixi in apostilla mea ad Bal.¶Et hæ sunt rōnes,quæ me mouent,ꝙ ipse Alex.debet condemnari ad interesse, remittendo me de quantitate interesse arbitrio sacri cōsilii.Posteà pariformiter fuitvotatū, ꝙ ad ꝓmissionē Alex.dicta pecunia per vsurarios fuit mutuata Francis. pro solutione pretii massariæ, ad rōnem octo pro centenario per annū, ita interesse summauit,cētū & duos ducatos, & duos tertios,ad quod interesse soluendū fuit dictus Alex.cōdemnatus,& sic lata fuit sñia de pñti mense Ianuarii.M.ccccxcvij.

DECISIO XCII.

De procuratoribus.

SVMMARIVM.

1 Procurator partis an cogi possit ad deponēdū vt prīci.ꝓcuratorio noīe.

FVIT dubitatū.† Vtrū procurator actoris non ad illā litē, licet sit cōstitutus et ad lites,possit ad instātiā cōsēti cōpelli ad deponēdū, vt principalis procuratorio noīe, et si prīcipalis,esset pñs, & pōt examinari: vt prīcipalis.Fuit cōclusum in sacro Cōsilio, ꝙ sic,ꝑ no.ꝑ Bal. & Ang.in l.nō solū.ff.de ꝓcura.& hoc fuit bis isto anno determinatum in Consilio in duabus causis.

DECISIO XCIII.

De astinentia pro dote & vsufructu illius.

SVMMARIVM.

1 Assistentia ꝓ dote vxoris & illius vsufructu an debeat pstari à tempore moræ.

2 Dotis vsusfructus ex consuetudine debit⁹ēt solui dēt lite pēdēteviduis

3 Sententia non inducit nouationem primæ actionis.

1 Si fuit actum†assistentia & appretio virtute instri dotalis, & ad vsufructū dotis à tpe motę secundū consuetudinē Neapolitanā, licet de iurę sit dubiū, vt hr̄ per scribētes in l.si insulā.§.vsuras.ff. sol. ma.& in c. salubriter.devsuris.& latū fuit decretū assistentiā esse pstandā pro dote & vsufructu dotis. ¶Fuit reclamatū

2 †vtrum pendente causa reclamationis debeat̄ ille vsusfructus dotis. Videbat̄ ꝙ nō per no.in l.fi.C.de vsur. rei iudica.tñ fuit in contrariū determinatū,quia consuetudo Neapolitana dat vsumfructū pro dote non soluta ad rationē tarenorū ij.ꝓ qualibet vncia, & istud debet̄ virtute instrumenti dotalis, & consuetudinis

3 potius,quàm decreti,† imò non inducitur nouatio ꝑ decretū, sicut est in sententia,quæ non inducit nouationē primæ actionis, secūdū Barto. in l.j.C.de iudi. & in l.nepoti.ff. de fundo instru.& firmat Alex. in l.singularia.in xiij.col. versi.itē fallit secundū eum.ff. si cer.pet.& no. Gl.in l.duobus .ff.de except. rei iudicatæ.

DECISIO XCIIII.

De duobus sociis reis credendi,quorum factum vnius præiudicat alteri.

SVMMARIVM.

1 Confessio receptæ solutionis per vnum ex reis credendi,quando piu dicet alteri socio.

Verba accepisse & habuisse fauore liberationis, inducunt dispositionē post triginta dies.

2 Fideiussor probās solutionem per confessionem creditoris repetit à debitore.

3 Bartolus reprehēdit in l.ex duob⁹. ff. de duo. reis tenens confessionē creditoris non sufficere fideiussori ad repetendum à debitore.

4 Stipulatio sine cessione alteri per alterum quando quæratur.

Svnt duo socij rei credendi

1 †vnius negotiationis: vnus ex eis cōfitetur se recipisse solutionem debiti,vtrum hæc confessio pͥudicet alteri socio reo credendi.¶Barto.in l.ex duobus.ff. de duo.reis.ver.viij.quęro dicit, ꝙ in confessione ad liberandū dicendū est,prout in pacto de nō petendo,& dicit,dic vt dixi s̄. in pacto,& ibi tenet,ꝙ si sunt socij,pactū & nouatio alteri nocet, qn̄ pecuniæ ab vno tm̄ est profecta.¶Sed quoniā in casu,de quo agebat̄,debitor in instrumento debiti ꝓmisit vni ex correis soluere, & ipse creditor asserit pecuniam fuisse suā,meritò talis cōfessio receptione debiti nocet socio.

2 †Eò maximè,quia aliud est confiteri per creditorem accepisse & habuisse,aliud est facere pactum de nō petendo;nam illa verba accepisse & habuisse,fauore liberationis, inducunt dispositionē post xxx.dies: vt bene declarat Paul.de Ca.in l. si ex pluribus.ff. de solutioni. ¶Et per consequens,Sicut acceptilatio & solutio facta vni ex reis credendi nocet alteri correo credendi, vt dicit Barto.in d.l.ex duobus.ver.iuxta pdicta quęro.in ij.col.ff.de duob. reis.ita dicta verba confessionis recepisse & habuisse.nā retenta vera opi.

3 † si fideiussor qui habuit cōfessionem à creditore ꝓest satisfactus à fideiussore, vigore istius confessionis,pōt agere contra debitorē, non aliter probatæ numeratione:vt bn̄ examinat Alex. de Imo.in l.ex duobus.§.j.ff.de iure

iurã. & idem firmat Alexã.in duob. cõsilijs, ꝓut remisi in d.l.ex duob⁹. & in hoc Bar.cõiter reprehenditur, in quantùm tenet, ꝗ non sufficit cõfessio creditoris ipsi fideiussori. ¶Et certè dignè & bene reprehendit, vt ibi per dñm Alex. ¶Eò maximè, ꝗ in casu, de quo quærit, reus credẽdi, qui agebat contra debitorẽ, qui soluerat reo creditori, cui facta fuit ꝓmissio solutionis. Agebat sine cessio
4 ne, † & sic ineptè egit. vt dicit Bal. in l. cum te. C. de dotis ꝓmissione. ¶Nec iste casus est vnus de illis qui ponunt in l. stipulatio ista, habere licere. §. si stipuler. ff. de verbo. oblig. vbi alteri per alterum quærit stipulãdo sine cessione. ¶Ideo fuit conclusum in Consilio maximè, quia apparet de vera solutione facta illi creditori, cui facta fuit stipulatio per confessionem in iudicio factam, & per aliũ testẽ omni exceptione maiorẽ, ꝗ talis confessio nocet alteri creditori, & ille debitor est liberatus: sed bene põt agere talis creditor cõtra ipsum creditorem, qui confessus fuit recepisse, & ita fuit datus terminus ad probãdum inter ipsos, & debitor fuit absolutus. vide ad hoc consiliũ Ludo. ccix. in titu. de solutionibus.

DECISIO XCV.

De emphyteuta alienante cũ debito censu de præterito, & de hypothecaria.

SVMMARIVM.

1 Possessor rei emphyteuticę põt cõueniri hypothecaria pro censu præterito. j. & nu. 3.
2 Hypotheca an transeat cum re alienate emphyteuta quòd alteri obligauerat.
Solutio census correspondens proprietati afficit quẽlibet successorẽ.
3 Fiscus qualiter agat contra possessorem rei emphyteuticæ pro solutione temporis præteriti, & quod remedium detur possessori.
4 Tributi onus rem sequitur.
Feudale seruitium trãsit ad emptorem pro tẽpore præterito, vasallo feudũ de Regis cõsensu alienãte.
5 Emphyteuta primus ius suũ vẽdẽs transfert pensionis præteritæ onus in emptorem.
Canonis solutio correspõdet iuri reali afficiens quẽlibet successorẽ singularem non admittendum, nisi de pensione satisfaciat.
Legatarius prędij tributarij agit cõtra hæredem pro censu ꝑterito.
6 Actio personalis non sequitur fundum, nec competit cõtra singularem possessorem.
7 Taciturnitas an operetur cõsensum obligationis, & quando.
Narrare factum coram principe an sufficiat.
Clausula petendo ius & iustitiam sibi fieri cuius sit effectus.
8 Pronuntiari quando possit sup materia non petita.

ANGELVS Galiota submisit domum quandam suam cuidam Iulio ꝓ ducẽtis ducatis in emphyteusim ad soluẽdũ ducatos decẽ annuatim. Demũ post sex mẽses idẽ Ang. vẽdidit dictã domũ Christofano saluo dicto cẽsu ducatorũ decẽ debendorũ in medietate Augusti. † An ille
1 Iulius possit agere cõtra ipsum Christofanũ ꝓ toto cẽsu ptõ, an verò solũ à die vẽditionis. ¶Ego dicebã, ꝗ possessor rei emphyteuticæ põt conueniri hypothecaria ꝓ cẽsu ptõ. ¶Et pro hoc allegabã Bal. in aut. si quas ruinas. in v. col. C. de sacrosan. eccle. ubi dicit, ꝗ ẽt p modũ directæ petitionis põt ad hoc cõueniri: nã ꝓ isto canone ẽ oblig. ipsa emphyteusis. vñ possessor põt cõueniri hypothecaria ꝓ canone. alleg. te. quẽ reputat multũ no. i §. scire. i aut. de nõ alie. ¶Sed

Iason dicit, ꝙ ille tex. nihil probat, in l. j. in xxxiij. col. C. de iure emphy. & remittit se ad Io. de Imol. in l. qđ dr. in xij. col. ff. de verb. obli. & ad Ang. in l. qui vniuersas. C. ne rei do. vel tẽplorum. ibi Ang. nihil de hoc dicit. Alexã. in ij. vol. in consi. clxxij. in iij.
2 col. tenet, † ꝙ si emphyteuta alienat id quod habet iure emphyteutico qđ alteri obligauerat, tunc nulla subest rõ quare illa hypotheca, quæ est ius reale, non transit cum re. l. si fundus. §. in vendicatione. ff. de pig. l. pignus. C. de pign. & sic transit ius hypothecæ in successorem. ¶ Item quia solutio census correspondet proprietati, ergo afficit quemlibet successorẽ. ff. de acti. emp. l. in vendi. secũdùm. Bal. in l. ij. in vij. col. versi. emphyteuta facit aliũ emphyteutam. C. de iur. em-
3 phy. ¶ Quid plura: † possessor rei emphyteuticæ tenetur ad sensum pro tempore præterito, quo tenuit illam emphyteuticam rem. tex. est in l. fin. C. de censi. lib. xj. ita tenet Saly. in l. fi. C. sine censu vel reliquis. Semper enim quando res est obligata, transit sic obligata in emptorem, & sic tenetur soluere pro tpe præterito, vt declarat Pau. de Cast. in l. Imperatores. ff. de publica. ibi, dum dicit, intellige tamen sanè, non ꝙ fiscus agat de directo contra possessorem vt soluat ꝓ tpe prçterito: quia pro illo non est obligatus ipse possessor, sed ipsa res possessa, sed agit per indirectum. s. hypothecaria, & si possessor vult euitare ꝙ sibi res non auferatur, cogetur soluere fisco pro tempore præterito, & posteà recuperabit ab authore suo. facit l. si vsufruct. nomine. ff. de vsufru. quemadmo. caue. & l. in venditione. ff. de actio. emp. secundũ Paul. de
4 Ca. ibi. ¶ † Onus. n. tributi rẽ sequit. vt d. l. Imperatores. & de pac. l. inter debitores. & ꝓpterea dicebat Archi. xvij. qõ. j. c. si quis loca. ꝙ si qs à me habet prædiũ, cui insit onus, si illud alienat emptor siue possessor, conuenitur ad oĩa, quia onus tunc sequitur ipsam rẽ, & sic pt loqui l. oẽs. C. sine censu vel reliquis. ¶ Idem dicimus in feudo, vt si vasallus habens feudũ illud vendidit cum consensu Regis, & tenebatur ad seruitium pro feudo ꝓ tpe preterito, poterit emptor conueniri pro seruitio ꝓ tpe præterito debito, vt dr in c. j. §. sed non est alia iustior. per. And. de Iser. quæ sit prima cã bñ. amit. & Luc. de Pen. i l. ij. in fi. C. de fundis rei priuatæ. lib. xj. & pro hac cõclusione allego ẽt Spe. in ti. de
5 loca. §. nũc aliqua. versi. clxxvij. † vbi dicit, ꝙ qñ primus emphyteuta vẽdit ius suum, videtur ꝙ res transit ad nouum possessorem cũ onere pensionis ab eo soluendæ. alleg. l. fin. in verbo, idoneas ad soluendum. C. de iure emphy. & in l. cũ fundus. C. cõia prædi. Idẽ tenet Cyn. in d. l. ij. vbi dicit, ꝙ solutio canonis correspõdet iuri reali, & afficit quemlibet successorẽ singularẽ, qui non debet admitti nisi satisfaciat de pensione. arg. l. in venditione. ff. de actio. emp. ¶ Pro hac conclusione est decisio in l. apud Iulianũ in §. heres. ff. de leg. j. vbi legato prædio tributario ꝓ censu tẽporis prçteriti legatarius pt cogere hæredem, vt soluat, & sic videtur, ꝙ legatarius potest conueniri vt soluat censum siue tributum pro præterito: sed ad eius instantiam cogitur hæres soluere. & declarat ibi Gl. in verbo, prçteritum. ¶ Idem firmat Lud. Ro. in cõs. cccxj. incip. in casu propositæ consultatio-
6 nis. † Vbi competit actio hypothecaria si agatur hypothecaria vel agatur hypotheca ad pensionem, contra singularem successorem, quia personalis actio nõ sequitur fundũ. l. fi. ff. de contrah. emp. l. j. §. si hæres. ff. ad Treb. l. æris alieni. C. de dona. ff. de iudi. l. fideicõ. §. tractatum. Tamen hoc

mō intentando: videlicet quia dum talis emphyteuta recipit emphyteusim ab ecclesia annua pensione, ipse emphyteuta qñ alteri vēdidit ipsam rem emphyteuticā, declarabit ipsam rē subiectā pēsioni annuæ, cui pensio ni ipse emptor non contradixit, assensum præstitisse videtur, & consequenter se obligasse. & licet ista taciturnitas non operetur consensum obligationis, ꝑ l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mod. pig. vel hipo. soluitur. & in l.
7 filiussa. §. inuitus. ff. de ꝓcura. ¶ † Tamē hoc fallit fauore pupilli. & ecclesiæ, & piæ causæ, vt ibi latius per Ludo. ¶ Sed hoc vltimū non militat in casu, de quo quæritur: quia non est fauor piæ causæ, nec est pupillus. ¶ Et si dicatur nō fuit actū hypothecaria, sed solùm generaliter petit sibi fieri ius & iustitiā. Dico, ꝙ sufficit de iure coram principe narrare factum, & petere iustitiam: nam intelligitur oī meliori via &c. ut in c. dilecti. de iudi. do. Car. in c. dilectus. quòd metus causa. Ioan. And. in c. dudum. de decimis. & ēt de iure ciuili corā principe sufficit narrare factū: vt in l. pen. ff. de auto. tuto. & not. xiiij. q. iij. ca. quæritur. & not. Inno. in c. j. de libel.
8 obla. plus dico, † quando est vnum pactum, & posteà discussum est inter partes de alia materia non petita, pōt super hoc pronuntiari, vt dicit Abb. Sicu. in c. abbate sancti Syluani. de verb. sign. allegat ēt Inn. in c. cum ecclesia Sutrina. de cā pos. & proprie. ita in proposito dicēdum est, ex quo partes disputauerunt super dicta hypotheca, igitur &c.

DECISIO XCVI.

De facto spurio succedente fratri suo spurio exclusa uxore.

SVMMARIVM.

1 Spurius vtrinq; coniunctus succedit ab intestato fratri spurio, etiam ex accusabili coitu. 5. 6.
2 Coitus damnatus an tollat successionem ab intestato.
3 Intellectus ad legem, si spurius. ff. vnde cognati. 7. 10.
Coitus nulgò quæsitorum non est accusabilis.
Infecta priuatiua, inficitur & deriuatiua.
4 Cognatio nō cadit in damnatos ex coitu damnato.
Natus ex accusabili coitu an succedat collaterali ex latere materno.
5 Fructus non nascitur ex radice putrefacta & arida.
6 Reuerentia discipuli aduersus magistrum.
7 Cognatio denotat sanguinē, id est naturalitatem.
8 Stipes corruptus corrumpit fructū in paterna linea.
Intellectus ad legē, si qua illustris. C. ad senatuscons. Orfici.
9 Domus & familia non conseruatur ex spurijs damnati coitus.
Agnationis & cognationis differentia est hodie sublata.
10 Spurius coitus accusabilis cognitionem cum cōiunctis ex parte matris retinet.
Spuriorū appellatione qui veniant: & vnde deriuetur tale nomen.
11 Correctiua non extenduntur.
Sententia Regia facit ius in Regno quò ad omnes.

FVIT in sacro cōsilio ista dubitabilis qō, † Quidā Marcus de Ricza Grande de ciuitate Muri egit petitione hæreditatis cōtra Mariā de lo Gallo vxorē quōdā Gasparis de Lariza fratris carnalis ex vtroq; parēte dicti actoris ꝓ eo, quia indebitè & minus iustè tenet & possidet hæreditatē & bona hæreditaria dicti Gasparis sui fratris defuncti ab intestato sine filijs superstite sibi dicto Marco suo fratre carnali & proximiore in gradu suc-

cedēte ei legitimè exclusa dicta sua vxore. Replicat dicta vxor, ꝙ imò ipsa est legitima successitrix dicto uiro suo, ꝑ aut. ꝑterea C. uñ vir & vxor. ex quo nõ supersunt filij, & dict⁹ frater nõ succedit, quia tā dictus Marcus actor, q̄ dictus Gaspar defunctus sunt nati ex dānato coitu. Nā pr̄ dictorũ fratrũ fuit p̄sbyter in sacris, videlicet dōni Petri de Laricza. & mr̄ eorũ noīe Margareta fuit cōcubina dicti dōni Petri, & sic nati ex dānato
2 coitu, † & ꝑ cōsequēs frater nõ succedit fratri ex eadē mr̄e, vt in §. fi. in auth. quib. mod. nat. effi. sui. & in §. nouissimè. Insti. ad senatuscon. Orfi. & not. glos. in l. si qua illustris. C. ad Orficia. ¶ In cōtrariũ dr̄, ꝙ frater spurius natus ex eadem matre fratri suo spurio succedit, vt dicit tex. ī l. si spurius. & in l. ex hac parte. ff. unde cognati. Quærit̄ modò quid iuris. Istā q̄ōnem examinat Alex. de Imo. in v. vol. consi. clxxiiij. incipiēte, super eo de quo quærit̄ &c. & finaliter consulendo cōcludit, ꝙ talis spurius natus ex dānato coitu non succedit fratri vterino, potissimè fretus authoritate Bart. in l. fi. ff. de his quib. ut indig.
3 versi. quæro an succedat matri. † Qui dicit, ꝙ d. l. si spurius. nõ habet locũ in spurijs natis ex dānato coitu, sed in spurijs, qui dn̄r vulgò quæsiti, quorũ coitus nõ est accusabilis, vnde sicut nõ cōtrahit̄ cognatio inter matrē & filiũ natũ ex dānato coitu accusabili: ita inter ipsos fratres natos ex dānato coitu. Quia infecta primitiua, inficit̄ & deriuatiua, vt dicit Bal. in l fi. C. de verb. signi. cum sim. vt latiorib⁹, verbis ibi allegat Ale. ¶ Hāc opin. refert tenuisse Dy. in tracta. de success. ab intest. dum tractat de successione ab intestato trāsuersalium, vers. de incestuosis & nefarijs. Idem refert tenuisse Matt. de Mathesylanis in tractatu successionũ ab intesta to. pe. char. versi. secundũ membrum principale. ¶ Hanc partē reperio tenuisse Benedictũ de Barzis in suo tractā. de filijs nõ legitimè natis. in iiij. char. in q. An licet natus ex coitu accusabili non possit succedere matri, possit succedere collaterali, dicens, ꝙ ista q̄ō est satis difficilis, & non est diu, ꝙ per oīa studia Italiæ fuerunt requisita hincinde consilia. & dicit, ꝙ ipse bene ruminauit istum articulũ, & finaliter cōcludit, ꝙ nõ pōt succedere, neq; ꝑ caput vnde legitimi, ne-
4 que per caput vnde liberi, † quod nõ habet locũ in bonis maternis, neq; ꝑ caput vnde cognati, quia inter tales natos ex dānato coitu nõ est dare cognationē, vt in l. j. §. permittit. ff. vnde cognati. Et sicut filius nõ pōt matri succedere, q̄n natus ex dānato coitu, vt in l. fi. §. fin. C. de natu. libe. ita nõ succedit collaterali ex latere materno, quia est stipes & radix infecta & sicca, ex qua nõ potest fructus in ramis nasci desiccata radice, vt in l. fi. C. de natu. libe. ¶ Hanc opi. tenet Hostien. in sum. in tit. qui fil. sint legi. circa prin. dicit enim audiuisse semꝑ dici à dño suo, quod leges quæ loquuntur de spurijs ad successionē admittendis etiam secundùm terminos legis, ex hac parte. & l. si spurius. & l.
5 Modestinus. ff. vnde cogna. † debent intelligi de spurijs vulgò q̄sitis seu coitu nõ accusabili, nõ aũt de spurijs natis ex coitu accusabili. ¶ Hanc partē consulēdo tenuit do. Benedi. Capra. Itē vr̄ tenere Io. Fa. in d. l. si qua illustris. prout allegat Ioan. Bapt. de sancto Seuerino. Idem tenet Ang. de Aret. Insti. de succe. cog. §. vulgò. ¶ Sed contrariā partē. s. ꝙ spurius natus ex dānato coitu succedit fratri spurio vterino, similiter nato ex dānato coitu defuncto sine filijs, expressè tenuit legēdo & cōsulēdo do. Ioan. Petrucij de mōte Sparello, in

d.l.si qua illustris. C.ad senatusconsultũ Orficianũ. Cuius rõnes & motiua refert in repeti.d.l.si qua illustris.præfatus do. Ioan. Baptista aduocatus cõsistorialis,dicẽs, ꝙ in hac opinione ipse perseuerauit ꝑ annos xl.& vltrà,& sic cõsuluit, & dicit,ꝙ hanc partẽ tenuit consulẽdo do. Philipp.de Corsinis de Florentia, & do. Torellus de Prato. Itẽ hanc partẽ tenuit etiã quidã auditor Rotæ,do.Nicolaus de Rabat, vt refert præfatus do.Ioan.Bap.Idem tenet etiã Nicolaus de Vbaldis. Ipse tñ Ioãnes Bapti. † nihil firmat,ob reuerẽtiam sui magistri,s.Ioãnis Petrucij. ¶ Cuius motiua delectat referre,quia reperta fuit quædã sñia diffinitiua olim in sacro Consilio regnãte Rege Ferdinãdo primo lata, & tunc præsidebat in consilio do. Lucas Tozulus Romanus,qui fuit discipulus Io. Petrucij, ꝑ quã sacrũ Consiliũ admisit ad successionẽ sororẽ spuriã natã ex dãnato coitu vterinã fratri suo spurio de domo de Ametrano de Neapoli.¶Et sic inter tãtas varietates fuit facta interpretatio in sacro Consilio,ꝙ spurius natus ex dãnato coitu succedat fratri. Et iõ ad cõprobationẽ istius sñiæ : & interpretationis registri,hic vide rationes præfati d.Io. Petrucij.

6 (margin, beside "Bapti. †")

7 ¶†Et primò dicit ipse,facit textus in d.l.si spurius.generaliter loquens de quolibet spurio,ergo de nato ex dãnato coitu, ut in l.j.§.& generaliter. ff.de leg.præstãdis.¶Secũdò,cognatio denotat sanguinẽ.i.naturalitatẽ, vt Insti.de succe.cogna.q nõ põt negari,ꝙ nõ sit in istis, ergo bonorum possessio vnde cogna.¶Tertiò , quia licet.§.fi.in aut.quib.mod.natu.effi. sui.& §.fi.in aut.qui.mod.na.effi.legitimi. corrigũt in ascendẽtibus & descendẽtibus, vt spurij ex damnato coitu ijs nõ succedãt,tñ nõ corrigũt in transuersalibus, ergo &c.l.sancimus.C.de testa. ¶ Quarta rõ est diuersa,quia ascẽdentes ex delicto puniunt̃,ergo nõ trãsuersales.¶† Quinta.l.fi.ff.de sta.libe.quæ dicit,ꝙ infecto stipite inficitur sequẽs, loquit̃ in paterna linea.¶Sexta, hanc partẽ tenet Cy.in aut.itaq;.C.cõ.de suc.per d.l.si spurius. ¶ Septima, quia si mater nõ est illustris, si sint veniẽtes ex latere mr̃is,inter cõiunctos,ex latere matris est successio, ꝑ d.l.si spurius. Sed qñ est mr̃ illustris, & legitimos habet,dicit Cy.ꝙ inter cõiunctos est successio , & punitio de matre illustri,de qua in d.l.si qua illustris. non se extẽdit ad illos gnatos. ¶ Octaua pro hac parte consuluerunt philipp. & Torellus suprà nominati.¶Nona, odia restringant̃,ergo dispositio illorum tex.in dictis authẽticis s̃.alleg. nõ extendit̃ ad cognatos. ¶ Decima rõ dictæ l.fi.C.de natu. liber.vr̃ tendere ad finẽ,ne in tales agnatio extẽdatur,quia tractat̃ de conseruatione domus & familiæ, † quæ in talibus spurijs nõ conseruat̃,secundùm Bal. in l.libertinũ.C. de interd. ma. & in l.fin.C.de ver.sig. sed hæc ratio non hẽt locũ in descẽdentibus ex matre, inter quos nõ cadit rõ ꝑdicta. ¶ Itẽ consanguinei ex parte matris certi sunt,secus ex parte patris. Hæc sunt motiua quæ fecit in lectura pro ista parte.Sed in cõsilio fecit ista alia motiua omittẽdo eius allegationes causa breuitatis. ¶ Et primò. Nam hodie sublata est differentia agnationis & cognatiõis.Inst.de suc.cogna. §.placebat.vnde prior in gradu cognationis sicut præfertur alijs vlterioribus cognatis, ita præfertur alijs vlterioribus agnatis. vnde natus ex damnato coitu,præfertur in successione mortui consanguinei sibi ex parte matris omnibus etiã cõsanguineis dicti mortui ex parte patris, si sunt vlteriores dicto nato ex dam-

natò coitu in gradu,ſicut alijs etiam
conſanguineis vlterioribus ex parte
10 matris præfertur.¶† Secũdò,quia li
cet ſpurius natus ſit ex dãnato coitu,
tñ retinet cognationẽ cũ cõiũctis ex
parte matris.d.l.ſi ſpurius.quæ loqui
tur generaliter, nec poteſt dici,ꝙ lo
quat de vulgo cõcepto tñ de quo tñ
locuta erat l.hac parte.vnde cũ apel-
latione ſpuriorũ contineanť nõ ſolũ
vulgò concepti : ſed etiã qui habent
patrẽ certũ,tñ illicitũ,puta patrẽ mo
nachũ uel inceſtuoſum , ut formali-
ter dicit gl.in l.vulgò.ff.de ſta.ho.er
go l.ſi ſpurius. loquiť etiã in ſpurio
nato ex dãnato coitu, quia lex ita in
terpretatur ſpuriũ , patet etiã in vir-
tute vocabuli ſpurius,quod vocabu-
lũ ſecũdũ Guidonẽ dicitur immũ-
dus & extra puritatem,ut in Spec.de
ſucceſ.ab inteſt. verſi. nũc de natura
libus. & ſic gloſ.in l.ſi ſuſpecta.§.in
teſtõ.ff.de teſta. mili. intelligit d.l.
ſi ſpurius.etiã in natis ex dãnato coi-
tu,ut querelet teſtamentũ matris iu
re illo.cùm dicat corrigi hodie inna-
tis ex damnato coitu, ergo loquitur
ille tex.in eis. aliàs non dixiſſet glo.
11 quod corrigitur. † Ex quo ſequitur
quòd dictus §.fi.correctiuus nõ extẽ
ditur,& multũ extendit iſtã ſecundã
rationẽ,vt ibi per eũ.¶ Tertiò, quia
non reperitur expreſsè prohibita in
tranſuerſalibus ſucceſſio, qñ ſunt na-
ti ex dãnato coitu:& ibi reſpõdet ad
rõnes, quæ in contrariũ allegantur.
¶Ego autẽ per iſtas rationes non re-
cederẽ à concluſione domi. Alex.de
Imol. ¶ Sed quia in hoc dubio fuit
producta dicta Regia ſententia, quæ
declarauit in regno tale dubiũ iuris,
talis ſententia Regia facit ius quo
ad omnes in regno, vt dicit Bal.in l.
fi.C.de leg.& do.Ant.in c.cùm Ber
toldus. de re iud. & ideo virtute di-
ctæ ſentẽtiæ fuit pariter in Conſilio
votatum,ꝙ dictus frater ſpurius ſuc
cedit fratri ſuo ſpurio uterino , licet
ambo ſint nati ex damnato coitu.
excluſa dicta vxore ſentẽtia lata fuit
die iiij.Februarij.M.ccccxciiij.

ADDITIO.

De ſpurijs & eorũ ſpeciebus iuribuſq; eorũ, & de ſpurinatu plura vide ꝑ Petr.de Anch.cõſi.cccxx.nu.4. Bertran.par.ij.conſi.cxxxv.nu.12.& conſil.cliij.nu.3.Iacob.de ſ.Geor.in l.iiij.§.ꝑtor ait.nu.3.ff.de in ius vocan.Chaſſaneum,conſi.xxxix.nume.38.Hyppoly.de Marſi.ſingu.cclxxv. incipien.notiſſimũ.& ſingu.cccclxxviij.incip. ſpurius. & an dicatur ſpurius natus ex vi cognita, Hyppo.l.j. num.15.C.ad legem Cor.de ſica. Et de etymologia huius nominis extra Guidonem hic allegatum , quòd ab ex & puro deriuatur,nonnulli à verbo Græco deducunt ſpeirein , quod eſt ſeminare,quaſi nihil à patre retineat præter ſemen. hunc Græci vocant , nothum.

DECISIO XCVII.

De iure emphyteutico , & de domino expellente emptorẽ rei emphyteuticæ ſine eius conſenſu,&c.

SVMMARIVM.

1 Dñs directus an poſſit ꝓpria autoritate emptorẽ rei emphyteuticæ expellere ementẽ ſine ſuo cõſenſu.

2 Dominus qui ſpoliauit à poſſeſſiõe emptorẽ rei emphyteuticæ ementẽ abſq; ſuo cõſenſu,an poſſit cõueniri ĩterdicto recuperãdæ poſſeſſiõis.

Emphyteuta alienans irrequiſito domino cadit ipſo iure.

3 Emphyteuta an poſſit per dñm expelli propter canonẽ non ſolutum.

Emptor rei emphyteuticæ ſine citatione & ſñia non põt de facto ſpoliari per dominũ irrequiſitum.

1 VTRVM dominus † directus rei emphyteuticæ poſſit expelle-

re propria autoritate emptorem ipsius rei emphyteuticæ ementem ipsam rem emphyteuticam sine dñi directi requisitione, vel consensu à possessione rei emphyteuticæ ad effectũ vt si priuauit eum possessiõe, & ipse emptor egit possessorio, non teneat dñs directus vel habẽs cãm ab eo ad restitutione. ¶Et prima facie videt᷑ q dñs ꝓpria autoritate possit expellere emptorẽ, qui emit rem emphyteuticam sine eius consensu, & p cõsequens non tenet᷑ restituere possessionẽ, & hoc per gl. fi. in verb. cadet. in l. fi. C. de iur. emphy. quæ expressè tenet, q quando emphyteuta alienat rem emphyteuticam irrequisito domino, q cadit ipso iure, & sic nõ requiratur sententia. ¶†Istum articu-
2 lum in alienatione facta irrequisito dño. Vtrum possit dominus ꝓpria autoritate spoliare, non reperio tactũ. ¶Sed bene reperio copiosissimè tactam istam qõnem, an propter canonem non solutum dñs possit expellere emphyteutam, ꝓut copiosè examinat dñs Ias. colligendo v. opi. in l. ij. C. de iure emph. Et remitto me ad eum ibi. ¶Et pro decis. huius principalis dubij, dico q licet ipso iure perdatur res emphyteutica, si alienet᷑ sine dñi requisitione, tñ quo ad aduocandam possessionẽ requirit᷑ sñia, ex quo oportet emptorẽ & possessorem
3 citare, †quia posset multas exceptiones opponere ipse emptor, propter quas non incideret res in cõmissum. Et ideo sine citatione & sñia nõ posset de facto spoliari, vt patet ĩ c. licet eps. de concess. pben. lib. vj. & in c. cũ secundũ. de hæret. lib. vj. & dixi in c. j. quo tpe miles. & in c. j. de feudo sine culpa nõ ami. hoc expressè firmat d. Ant. de but. in cons. suis cons. xxij. & Ale. in v. vol. cõs. cxxviij. in j. colũ. ¶Et sic fuit votatum & iudicatum in causa illorum de Tancredo.

ADDITIO.

Nota aliquos casus, in quib⁹ emphyteuta irrequisito domino potest alienare. Primò si alienet partem suã alteri emphyteutæ. ita dicit Hipp. de Marsil. sing. xxviij. incip. emphyteuta. Itẽ si alienatio sit nulla, quia contractus non tenet. idem in l. fi. nu. 12. ff. de quæst. & in l. j. §. præterea. num. 20. ff. ad l. Cor. de sicar. & in prædicto sing. ne si paciscatur de retrouendendo statim re. idẽ in l. fi. nu. 158. ff. de iur. om. iud. Item si alienat saluo iure dñi. idem in l is qui cum telo. nu. 40. C. ad l. Corn. de sica. Item si rẽ nõ tradiderit, vel se non constituerit ꝓcario. idem sing. cccc xij. inci. plures. Item si ignoranter alienet. idẽ in l. q falsam monetam. nu. 70. ff. ad l. Corn. de fal. Itẽ si alienet pp dotẽ vel donationẽ pp nuptias, vt firmat idẽ Hyp. in sing. ccccxliij. incip. postq̃ sunt. & Bertran. par. ij. cõs. ccclxxx. nu. 1. Et sup isto casu, vide m ãm diffusam ĩ. in deci. cxj. vbi sup feudis & emphy. alienationes ponderantur.

a EMPHYTEVTAM. Ob canonẽ non solutũ ñ ꝓt dñs ꝓpria autoritate expellere emphyteu. Adde, q cõtrariũ cõsulẽdo t3 Phil. Dec. vbi multa allegat, in cõ. 146. in iij. col. j. vol. Th. Br.

DECISIO XCVIII.

De sequestro rei immobilis facto lite pendente per iudicẽ ad quem.

SVMMARIVM.

1 Iudex appellatiõis an possit odio possessorũ rẽ contentiosam lite pendente sequestrare.
2 Possessiõe nemo priuãd⁹ lite pẽdẽ.
Iudex an possit ꝓcedere in cã principali, pendente lite sup innouatis.
Innouatur in causa per sequestrũ.
3 Attentata & innouata, an prius diluenda, quàm catur ad negotium principale.

Ordo seruād⁹ maximè in iudicijs.
Possessorio agēs facit supersedere ī petitorio p alterā partē opposito.
Exceptio petitorij opposita ī actione possessorij reiicienda.
4 Attentata præferuntur nullitati, super quibus prius prouideri debet.
Interdicto vnde vi, agēti obstat exceptio alterius spoliationis.
Exceptio spoliationis non obstat agenti remedio attentatorum.
5 Iudex iustitiam offendit non reuocans attentata pendente appellatione à diffinitiua.
6 Sequestrū dissequestrari petēs ītra sex dies allegationes pponere dēt.
Tempus sex dierum non importat interesse partis.
Attentatorum remedium cessat, quando notoriè constat de non iure petentis reuocationem.

1 PVLCHRVM est dubium† lata sententia cōtra possessorē rei stabilis, vt restituat naturalē possessionē: ab ista sentētia appellaī, & de nullitate dicitur. lite hmōi pendente iudex appellationis pp timorē armorū euitandū sequestrat, facto seqstro petitur, q nō obstante appellatione facta snīa mandeī executioni, quia ē super possessorio, per l. j. C. si de mo. pos. fuerit appella. Dicit, q snīa est nulla, & nō dēt mandari executioni, sed q reuocetur sequestrū factū lite pendente, quod fieri non potuit, ex quo cōstat de possessiōe sua, de qua fuit expoliatus per sequestrū lite pē dente. ¶ Dicta pars insistit in executione snīæ latæ in possessorio. An iudex possit & debeat reuocare seque-
2 strū? Nulli dubium est, q sic, †quia lite pendēte quis non dēt priuari sua possessione, per tit. vt lite pēdēte. Iudex non reuocauit sequestrū, sed debet terminū ad ostendēdū de nullitate snīæ, ab hoc appellatur, & terminus ē elapsus. Vtrū potuit iudex nō reuocatis prius attentatis: id est non reuocato sequestro: hoc est, vtrū pendente lite super innouatis, iudex possit pcedere in causa principali. ¶ Videt q prius est procedendū super innouatis: quia ista de sui natura habēt
3 ordinem in se, † sicut dicimus in possessorio & petitorio, ī l. ordinarij. C. đ rei vēd. c. ij. de cau. poss. & pprie. & sic donec cā pendet attentatorum nō proceditur in negotio principali. Nam sicut agens possessorio facit supersedere in petitorio opposito per alteram partē: vt in c. j. & ibi not. de restit. spo. & in c. ex conquestione. eo. tit. ita petens reuocari attētata, facit supersedere ī negotio principali, donec attentata reuocētur: vt habeī in c. non solū. de appel. lib. vj. ¶ Itē si actor pponit possessoriū, & reus excipit de petitorio, nō est audiendus. vt dicit Abb. in c. fin. de ordi. cogni. ¶ Ita si conuentus petit reuocari attentata, & actor dicit, fict executio
4 sententiæ, quæ allegatur nulla, †non pōt videri de nullitate, nisi prius prouideatur super attentatis. ¶ Itē quia licet agēti interdicto vnde vi, obstet exceptio alterius spoliationis: vt in c. ij. & fin. de ordi. cogni. & in c. frequens. de restitu. spol. libr. vj. tamen agenti remedio attentatorū, nō obstat exceptio spoliationis: vt dicit Inno. in c. j. de ordi. cog. & do. Abb. in c. bonæ. đ appel. Et p hoc videī tex. in c. non solū. in ver. dēt. de appel. in vj. vbi expresse probaī, q iudex ante
5 oīa hēt reuocare attentata:† adeo q iudex faceret iniustitiā, si non reuocaret ante oīa attentata appellatiōe pēdente à diffinitiua, secundū Ioan. Andr. in d. c. non solū. Et ita expresse firmat Io. Mo. in c. cupientes. §. pen. in fin. de ele. lib. vj. ¶ Licet Dominicus in d. c. non solum referat opini. doct. super hoc. Tamen Philippus in d. ca. dilecti filij. versi. ij. quæritur de

appel.tenet opi.Ioan.Mod.& Ioan. And.& idem Bal.in l. appellatione,ī princip.C.eod.tit.& Pet. de Ancha. in d.c.non solū. Et cū ego allegassē ī sacro Cōsilio Ioā.Mo.ita dicentē, Viceprotonotarius voluit videre ipsum originaliter, & nullus doctor ipsum habuit, & sic ostendi meū Ioā.
6 Mona.ī pgameno,quo viso, ¶†Fuit ꝓuisum, vt ille qui petit sequestrū dissequestrari intra sex dies, alleget, quare sententia lata contra eum non dēt mādari executioni,& nullitates, vt possit ꝓuideri. & quia tēpus erat modicū,& tēpus sex dierum non importat īteresse partis. Ego accessi ad hoc maximè quia remedium attētatorum ad instantiam partis non hēt locum,quādo notorie constat de nō iure petentis reuocationem attentatorum, secundū vnam opi. prout dicit Ioan.de Imol.in cap.bonæ.de appella.& Rota,decis.xiiij.in fi.& Ioā. Mona.& Pet.de Ancha. in c.ad decimas.de restit.spolia. licet alij cōtra, vt refert Philippus in d.ca. bonæ. & probatur in c.significasti.de diuor.

DECISIO XCIX.

De emphyteusi recepta pro se & filio spurio, & suis hæredibus.

SVMMARIVM.

1 Emphyteusis, potest per patrem recipi pro se & filio spurio & eius hæredibus.
Spurij hæredes, an possint ab intestato succedere in emphyteusi,recepta per patrem ꝓ se & spurio filio, & eius hæredibus.
2 Spurius potest de nouo acquirere feudum & emphyteusim.
Argumentum de spurio ad seruum in emphyteusi militat.

1 SI pater † mediante pecunia recepit emphyteusim, pro se & Titio & hæredib⁹ Titij filij sui spurij nati ex dānato coitu. ¶Vtrū in re ista post mortem patris succedant hæredes ab intestato,vel ipse spurius virtute stipulationis.¶Bis in duab⁹ causis in ciuitate Capuæ & posteà in sacro Consilio ꝑ remediū appellatiōis euenit iste casus. & fuit iudicatū in Consilio,per no. ꝑ Bald in l.ij.C.de iure emphyte.ꝙ spurius habebit ipsam emphyteusim virtute stipulationis.est ratio,quia nedū spurio, sed ēt seruo pōt de nouo dari feudū & emphyteusis:vt in c.j.§.ꝑsonam.ꝑ quos
2 fiat inuesti. † verū illa pecunia videt̄ donata pro alimentis: si ipse non hēt vnde se alat,iuxta not. in c.cū haberet.de eo qui duxit in matri.quā pol lu.per adulter.& habet̄ in authen.licet.C.de nat.liberis. & not. Glos. & Ang.in authē.de triē.& semisse.§.cōsideremus.Et illa emphyteusis computabitur etiā in alimētis.Do.Alex. Seuerinus Regius Consiliarius. & Nobilis Neapolitanus fuit commissarius causæ.Et ipse cum alijs fuit in hoc iudicio.

ADDITIO.

Super hac decisione vide do. Stepha. Bertrandi parte iij.cōs. lxxxvj. nūme.15.& quæ notantur ī.decisione xcvj.& in additione.

DECISIO C.

De iure emphyteutico.

SVMMARIVM.

1 Emphyteusis concessa minus solenniter ꝓ se & hæredib⁹an trāseat ad hæredes extraneos.
2 Emphyteusis ecclesiæ,transit ad hæredes extraneos.
Alexander de Imol. sibi cōtrarius.
3 Alexādrū de Imol. sufficit allegarī cōsilijs ꝑꝑ eius copiā & veritatē.

1 IN causa sancti Petri ad Arā de Neapoli,†Fuit dubitatum, si emphyteusis concessa minus solēniter pro se & hæredibus trāseat ad extraneos

hæredes. ¶Fuit cõclusum, quod nõ: quia non fuit legitimè concessa. ¶Et quia cõis opinio est, ꝙ nõ transit em phyteusis ecclesiæ ad extraneos hæredes. ¶Nisi dicat, quando legitimè facta est concessio: quia si põt ecclesia in casu à iure pmisso in totũ alienare, & sic ꝙ transeat ad hæredes ex-
2 traneos: †sic põt rẽ ritè & rectè cõcedere in emphyteusim, vt transeat ẽt ad extraneos hæredes, vt firmat Alex. in ij. vol. cõs. ix. & in j. vol. consi. xcj. in xij. col. & in ij. vol. cõs. xxxviij. in iij. col. & ĩ eo. ij. vo. cõs. clxxxviij. in j. col. sed in v. col. aliud sentit, & videt sibi contrariari. & in iij. vol. cõs.
3 xj. in xj. col. tenet vt s. ¶†Tamẽ veritas est, prout in dicto ix. cõsi. continetur, nec miretur aliquis, ꝙ vt plurimũ allegantur consilia Alexandri, & non iura, quæ loquuntur de materia: quia dictus doctor est copiosissimus, & gratia breuitatis eligi eum allegare solũ, quia ipse allegat ad propositum semper copiose. ¶Et ita fuit p sacrum Consilium iudicatum. vide ĩ cap. in præsentia. quotas quas allegat Felinus, de probationibus.

DECISIO CI.

De tabellionibus episcopalibus.

SVMMARIVM.

1 Notarij episcopales, an sint reuocabiles post episcopi decessum, maxime officium magistri actorum.
Gr͂a p mortẽ cõcessoris an expiret.
2 Priuilegium prædecessoris potest per successorem reuocari.
Episcopus quo casu potestatem habet disponendi de futuro in successoris præiudicium.
3 Ecclesia est immortalis.
Facultas non se habet in futuris.

1 ARCHIEPISCOPVS Bochus Salernitanus concessit† officiũ actorum magistri ad vitam notario Baptistę, mortuo dicto Archiepiscopo successor in prælatura concessit alteri dictum officium. notarius Baptista dicit, ꝙ non potuit successor priuare eũ: quia ad sui vitam fuit facta concessio dicti officij, & de iure contractus seu gratia facta non expirat per mortem concessoris: vt dicit Ioã. And. in no. in c. ex tua. de fil. presby. & in c. si super gratia. de offi. de-
2 leg. ¶In contrarium dicitur, † ꝙ successor potest reuocare priuilegium prædecessoris, per ea quæ no. Bal. in c. j. qui successo. teneantur. vbi dicit, ꝙ prælatus non potest concedere futura in præiudicium successoris, nec hẽt ptãtẽ disponendi de futuro. fallit, nisi fuisset facta dicta cõcessio ad vitam, cũ consensu capituli, tũc ipsa
3 ecclesia videtur cõtrahere, † quæ nũquam morit. xij. quæst. ij. ca. liberti. hoc firmat Ioan. de Ana. in c. fin. ne pla. vic. suas. & Car. in cons. xcv. vers. sed etiã ex alio capite. Abb. Sic. in c. j. de dolo & cõtu. Alex. in j. vol. consil. cxxiiij. vnde cum prælatus nõ potest administrare futura post eius obitum, sed præsentia tantum: quia facultas non se habet in futuris, secundum Inno. in c. j. de maio. & obe. secundum Bal. in d. c. j. qui succes. tene. non potuit Archiepiscopus vltra vitam suam viuẽte notario Baptista concedere dictum officium eius vita durante, sed tantum durante vita ipsius Archiepiscopi. ¶Et ita fuit iudicatum in sacro Consilio.

DECISIO CII.

De legato concubinis facto.

SVMMARIVM.

1 Legatum factum concubinæ p seruitijs presbytero præstitis an debeatur proportionaliter.

1 LEGATVM † factum per presbyterum concubinæ pro bonis seruitijs, si est moderatum respectu seruitutis, & probentur seruitia, debeẽ

secundum

secundum qualitatem seruitiorum. ¶Et ita fuit iudicatum in sacro Consil. allegabať hoc ad cōsi. Pet. de Ancha. in cōſ ccxlvij. incipiē. dubiū facit, aliàs incipit, qō talis est, quidam pſby. nã fuerūt taxata seruitia min⁹ q̃ fuit legatū. & hoc est not. dignū.

DECISIO CIII.

De iudiciis, & de accusatione falsi contra partem & testes causa ciuili pendente.

SVMMARIVM.

1 Testes possunt accusari de falso cū parte ante conclusionem in causa.
Præiudicialia in Regno Neapolitano hodie sunt sublata.
2 Causa ciuilis pendente falsi accusatione cōtra partem & testes, an possit expediri.

SI agitur ciuiliter & in ipsa cau-
1 sa sunt examinati testes. ¶†Pars ante conclusionē pōt partem & testes accusare de falso. Vtrum pendente cā criminali super falsitate cōtra partem, & testes, ꝓcedeť in cā ciuili, ex quo p̄iudicialia hodie in regno istò sunt sublata: vt in constit. Regni, si ci
2 uiliter agens. †cum de iure clarū est, ꝙ non pōt expediri causa ciuilis pēdente accusatione falsi cōtra partē, & testes: vt dicit Bal. in l. fi. C. de fide instr. & plenè ꝑ Cy. & Bal. in l. j. C. q. accusa. nō poss. ¶Fuit ꝑ sacrū Cōsiliū pariter votatū, ꝙ ꝓcedatur in vtraq; causa, sed non expediať ciuilis, nisi prius expediať cā criminalis super falsitate, nec constit. Regni hēt locum in hoc casu: vt dicit ibi Glo.

ADDITIO.

Hic articulus de falso in causa ciuili incidenti latius examinatur & ponderatur ĩ. decisi. ccxxix. Et vide Petr. de Ancha consi. lxij. per totum & Hipp. de Marsi. in rubr. ff. ad legē Corneliam. de fal. nume. 20. & quæ per eum allegantur.

DECISIO CIIII.

De apochis & fide illarum.

SVMMARIVM.

1 Apocha ꝑ tertium scripta, & signata per debitorem & subscripta per tres testes, an faciat plenam fidem.
2 Cōfessio dicētis se subscripsisse in testiū p̄ntia parem vim habet, sicut, si testes vidissent eū subscribere.
Scriptura priuata à tertio confecta & subscripta à testibus tantum ꝓbationē inducit, si testes deponūt de partiū voluntate & mandato.
3 Paria sunt cōstare per partiū subscriptionē, vel testiū depositionē.

DVBIVM contingit in sacro Consilio, ꝙ ego non inueni tactum nisi in quibusdam recollectis do. Ca roli de Rogerijs in l. admonendi. ff. de iurei. tale est: †Quidam hæres cre- 1
ditoris agit contra hæredē debitoris virtute apochæ scriptæ factę à tertio & subscriptæ ab ipso debitore & à tribus testibus. Examinãť ipsi testes subscripti, & dicūt, ꝙ illa subscriptio eorū est manu ꝓpria eorū, & ꝙ debitor in p̄ntia creditoris rogauit ipsos testes vt subscriberēt dictā apochā. quā dicebāt debitor & creditor fuisse subscriptam manu debitoris, non tñ viderūt debitorē scribere. ¶Vtrū dicta scriptura sic adiuuata, faciat plenā fidem. In illis recollectis dicit ꝙ
2 sic. †Quia parem vim habet cōfessio debitoris, dicentis se subscripsisse in præsentia testium, sicut si testes vidissent eum scribere. Vnde dicit Ludo. in d. l. admonendi. ꝙ si producitř priuata scriptura facta a tertio non subscripta à partibus, sed à testibus. si tamen testes deponant de partium voluntate, & mandato, ꝙ scriptura sit à tertio confecta, sufficit vt proba
3 tio inducatur: †cum paria debeant censeri de partium voluntate cōstare per eorum subscriptionem, vel ꝑ

testium depositionē.l.in exercendis. C.de fide instru.de quo in l. scriptu ras.C.qui po.in pign.hab.& ꝑ Bart. in l.nuda.ff.de dona.& in ca.ij.de fi. instru.& mirandū est ꝑ certo ꝙ Alex ā:& Iason in d.l.admonēdi. vbi exa minār istū articulū, & alij doctores hunc casum omiserūt, nec aliquis ex dominis Cōsiliarijs inuenit aliquam decisionē in terminis nisi vt supra. Nihilominus fuit iudicatū dictā scri pturā sic comprobatā, facere fidem.

DECISIO CV.

De confessione debiti soluti probata per testes.

SVMMARIVM.

1 Confessioni per duos testes proba- tæ standū contra confitentem.

2 Exceptio nō numeratæ pecuniæ in tra bienniū non habet locum, nisi ī contractu mutui, & in alijs contra- ctibus nō opponitur post xxx.dies.

3 Confessio enuntiatiuè facta nō ꝓ bat, secus si ꝓbeē ꝙ principaliter ēt ex semiplenis probationibus. Cōfessio solutionis probanda per testes rogatos in obligatione in scriptis redacta.

4 Cōtractus in scriptis celebrari quā do dicatur.

IN causa reductionis ad arbitriū boni viri inter Iacobum Riffum con ueutū & Isabellam de Palagano vxo rem domini Andreæ de Pace actricē de & super petitione ducatorū quin gentorum, ex causa depositi probati per scripturam manu propria reco-
1 gnitam.¶†Dubitatur, vtrum probeē de restitutione totius depositi vel partis.¶Mihi fuit visum, ꝙ per duos testes ꝓbeē de confessione Isabellæ facta pñte parte ad liberādū in eccle sia Annunciatæ, de ducatis ccc. Igiē standum est suæ cōfessioni, cōtra se: vt in l.Publia.in fi.ff.depositi.& no. Bald.in l. minoris. C. qui dare tuto. possunt. nec potest opponere exce-
2 ptionem non numeratæ pecuniæ:† ꝗ non habet locū nisi in cōntractu mu tui infra biennium:in alijs vero con- tractibus, non pōt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ nisi infra tri ginta dies:vt est text.& Bal.ī l.in cō tractibus.C.de non numera.pecu. & Glo.Institu.de lite.obli.in verbo,ex tendatur.& in l.pecuniæ.C. de solu. Et licet ipsa Isabella conata fuit il- los repulsare, ¶Tñ repulsa non fuit sufficiens.¶Maximè quia probatum fuit ex processu ex multis probatio- nibus semiplenis, ꝙ dicta confessio fuit vera. ¶ Item quia recepit mul- tas partitas, ita ꝙ nō solum cōfessio verificatur in dictis trecētis ducatis, sed etiā ꝙ plus habuit.¶Et ego cre- do, ꝙ plꝰ habuit vel rōne lucri, vel ra tione salarij do. Andrę pro aduoca- tione præstita, vel alicuius beniuolē tiæ.Ideo fui in voto, ꝙ condemneē in ducatis ducentis dictus Iacobus, prout condemnauit domi. Andreas arbiter:& sic ꝙ eius sententia veniat
3 cōfirmanda. ¶†Et in hoc voto fuit maior pars doctorum sacri Consilij, nisi vnus consiliarius, qui fuit in opi- nione, ꝙ dicta confessio facta præsen te parte in dicta ecclesia fuit enūtia- tiuè facta, & ideo non probat, per ca. fin.de succes.ab intestato. Sed certè fuit principaliter facta. Et vnus alius consiliarius concurrebat cum eo, & dicebat, ꝙ confessio debiti soluti in totum vel in partem debet probari per testes rogatos, allegabat iij. ꝗst. ix.cap.de his.& ibi Glos. aliàs testes non probant, vt dicit ille tex.sed fuit eis responsum, ꝙ illud procedit, quā- do cōtractus obligationis.fuit in scri ptis celebratus, iuxta l.contractus. C.
4 de fide instru. † & dicitur in scriptis celebrari contractus, quando actum est, ꝙ fiat in scriptis, & non aliter, vt ibi dicitur. & tunc solutio debiti vel

eius confessio debet probari per testes rogatos: vt in l testium. C. de testibus. & in authent. ibi posita.

DECISIO CVI.

De supellectili legata, & de specie contenta sub genere in legatis generis.

SVMMARIVM.

1 Legatum generis oīum, & quorūcunq; bonorum mobiliū, an restringatur ꝑ verbum supellectilium vltimo per testatorem prolatum, vel amplietur, aut declaretur.

2 Supellex legata, an ponatur ex superabundanti in legato generis omnium mobilium. 5.

3 Domus ponitur pro patrimonio. Voluntas ex antecedentibus & sequentibus depræhenditur.

4 Legato generali nō derogat̄ ꝑ speciē ex abūdāti īperitē enumeratā. Legatū pecuniæ quæ in domo est, non egreditur foras.

5 Species contenta sub genere, quandoq; ꝑ testatorē exprimitur ad dubitationem tollendam.

6 Legatum supellectilis domus an cōpræhendat uenalia, & quid de bonis ad negotiandum. Signa duo vniuersalia voluntatem contrahentium ostendunt latiorē, & sunt fortiora vno.

7 Regula generi per speciem derogatur, exponitur, & limitatur.

8 Copulatiua, &, quos effectus hēat.

QVIDAM Petrus de Monte alto, diues in mobilibus & pecunia fecit testm̄: & quia nō habebat filios, instituit nepotem ex fratre hæredē. & fecit multa legata, ad pias causas, & nō pias, & vxori reliquit vsumfructum omnium & quoruncunq; bonorum mobiliū & supellectiliū domus
1 suæ. ¶ † Vtrum illud verbum, & supellectiliū domus suæ, restringat verba ꝓcedentia omniū, & quorūcunq; bonorum mobiliū, vel sit positum ex abundanti. s. vt habeat omnia bona mobilia quæcunq;, & ēt supellectilia domus suæ. ¶ Oēs dñi de Consilio fuerunt in voto, ꝙ illa vltima verba; & supellectilium domus suæ, restringant illa verba generalia precedētia, quia gñi per speciē derogat̄: vt in regula gñi. ī vj. cū oībus alijs iuribus, quæ ibi allegantur. ¶ Ego solus fui in contraria opinione, & iudicio meo veritatē dixi secūdū iuris dispositio-
2 nem, † ꝙ illa verba, & supellectilia domus suæ, non restringūt legatū gñis omniū & quorūcunq; bonorum, sed sunt posita ex superabundanti, vt videatur legasse v sumfructū oīum & quoruncūq; bonorū mobiliū, ēt supellectilium domus suæ. Quia testator primò legauit in gñe & postea legauit speciē cōtentā sub gñe: hic est text. ī l. quæsitū. §. si quis fundum. ff. de fun. instr. vbi testator legauit fundū instructū, & adiecit cū supellectili. Propter illud verbum supellectili, nō videt̄ diminutum legatū gñis, sed potius illud verbū cū supellectili videt̄ adiectū ex abundāti. Et illud verbū domus suæ, exponitur, i. sui patrimonij: vt dicit Bal. l. si voluntate. C. de fideic. Albe. ī l. j. C. de inge. & ma. sicut accipitur. ff. si cer. pet. l. lecta. ff.
3 de offi. præsi. l. fi. ¶ † Et maxime quia ex alijs antecedentibus & sequētib⁹ cōpræhendit̄ hāc fuisse volūtatē defuncti, & qñ esset dubiū ꝓsumitur, ex abundanti posita illa verba, & supellectilium domus suæ. dicit gl. in d. §. siquis fundū. & ꝓ hoc optimus text. in l. pediculis. in §. Labeo. ff. de auro & ar. leg. & l. supellectili legata. ff. de supellecti. lega. vbi legato gñis, si aliqd qđ cōtinet̄ in gñe legauit, nō detrahit̄, sed ex superabūdanti videtur legatū. ista sunt verba tex. legata su-
4 pellectili. † cum species ex superabūdanti per imperitiam enumeret̄, ge-

neralì legato non derogatur. & istū tex. alleg. Bal. in ij. volumi. conf. clj. ¶ Quando enim illa verba, & supellectilium domus suę, determinarēt ꝙ restringerent verba præcedentia ad locum domus suæ, tunc esset quærendum an veniāt pecuniæ extra domū, & etiam nomina debitorum. ¶ Et certè non, vt dicit tex. in l. quæsitum. §. j. & ij. ff. de leg. iij. vbi legando omne argentū & suppellectilē quancūque in domo habeat, non venit argentū & supellex, quæ alibi esset. Et quia in veritate illud verbum, & supellectilium domus suæ, non restringit verbū omniū & quorūcunque bonorū pcedens, sed venit ex abūdanti, vt s. dictū est: ideo d. l. quæsitū. non meret allegari ad hoc dubiū decidendum.

5 ¶ † Maximè prædictum votum verificatur verum de iure, quia colligit ꝙ voluntas testatoris fuit, vt cū dubitationis tollendæ species contēta in genere sit expssa, vt deponit magister Gregorius doct. in Theolog. & cōfessor ipsius Petri, licet notarius ei contradicat. Et sic non pōt negari, ꝙ dubia sit voluntas, & per consequens in dubio, species pdicta fuit expressa ex superabundanti, vt dicit Bart. in d. §. si quis fundū. ¶ An autē in tali legato generali veniant etiā pecuniæ causa mercantiæ, & venalia. Dico, ꝙ quando legatum prædictum restringeret, ad bona supellectilia domus, non ue- 8 nirent venalia. Bal. in rub. C. de verbo. sig. in iiij. q. Bar. in l. generali. §. vxor. ff. de vsufr. leg. Bar. in l. diuus. ff. de bon. dam. & in l. si res. § fi. ff. de lega. iij. no. in l. cum tabernā. & ibi Bar. ff. de pign. docto. in l. si constante. ff. sol. mat. & Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure dot.

6 ¶ † Sed quia dictum legatum, & supellectilium domus suæ, non restringit genus omniū & singulorum bonorum mobilium, veniunt etiam bona ad negotiandum. ita Bar. in d. l. generali. §. uxori. & Pau. de Cast. ibi, Ias. in l. ij. §. prætor ait. ff. qui satisda. cog. & uoluit Alex. de Imol. in v. uolu. con cxviij. in ij. col. uers. ij. probatur. ubi dicit, ꝙ si factum sit legatū cum signo uniuersali, omnium rerū, quæ quoquo modo sunt in domo, ueniunt etiam res uenales in domo existentes, per l. pediculis §. Labeo. ff. de auro & arg. leg. & in l. Iulianus. ff. de leg. iij. Et tantò magis, quando sunt duo signa uniuersalia. s. omnibus & quibuscunque, latiorem uoluntatem contrahentium ostendunt l. falista. ff. ad Treb. Sali. in l. si serui uestri. iij. col. C. de noxal. ubi uult,

7 † ꝙ propter dicta uerba generalia dispositio non patitur interpretationem restrictiuā. hæc Ale. ubi s. ¶ Sed posset mihi obijci, nonne quando præcedit genus, & sequitur species, tunc species ex toto restringit genus & copula, & exponitur pro id est, ut dicit Abb. in c. sedes v. colum. de rescrip. ¶ Quia ad hoc respondetur, ꝙ prædicta procedunt, qñ genus & species non sunt diuersa. Et tunc stat expositiuè, pro id est, sed si differant vt genus & species quia copula non diuersificat, tūc uenit utrūque, ut lego alimēta & medicinas alimenta est genus, medicinæ species, & sic uenit utrunque, ita Io. de Imo. in l. si cum dotē. §. si autem. ff. soluto matrimo. Felin. in ca ij. ix. colum. de rescrip. Itē † quando copula ponitur inter talia, in quibus unum includit in alio, tunc unū resoluitur, ut l. quæsitum §. fi. ff. de fun. instruc. sed supellex includitur sub uerbo, omnia mobilia, ergo nō restringit, & ita fuit iudicatum per sacrum Cōsilium. Licet multi fuerunt in voto cōtrario, & ꝓpterea fuit reclamatum ad Regem, & dominus Rex cum suis auditoribus iudicauit, quòd bene fuit pronunciatum secundùm prædictum votum.

DECISIO CVII.

De rebus ecclesiæ non alienādis vltra solitum, & lege prohibente.

SVMMARIVM.

1 Emphyteusis in ppetuum concessa post cōcessionē vsq; ad scđam generationē nondū finitā, an valeat sine solēnitatibus, & an cōtractus resoluat vsque ad scđam generationem.

2 Contractus contra solitum an reddatur nullus.

Locatio facta vltra tps pmissū, non valet etiam in tempore pmisso. 4.

3 Nullitas potest per tertiū allegari.

Episcopus in indulgentijs concedēdis tempus limitatum excedens, an destruat tempus concessum.

5 Solennitates extrinsecæ, an & qñ ex tēporis diuturnitate præsumantur.

6 Probatio nulla maior, quam rei euidentia.

Præsumptionis allegatio, ex cursu tpis non venit, vbi ueritas patet.

7 Euidētia facti plus operatur, quàm vocis efficacia.

8 Solennitas ex tractu temporis præsumitur, probata superioris scientia & patientia.

1 IN causa domini † Motię de Motijs, fuit dubitatū vtrum secūda concessio in emphyteusim facta ab ecclesia in perpetuū, nondū finito tpe primæ concessionis usque ad secundam generationē, quia sic fuerat cōcessa, valuerit sine solennitatibus à iure requisitis? Fuit per me dictū, ꝙ nō valet, quia non fuit ecclesia solita concedere in perpetuū, sed ad scđam generationē, & si concessit in ppetuum

2 contra solitum, † contractus redditur nullus quò ad perpetuitatē. & solum ualet usque ad secundā gñationē, ꝓut erat solitū: allegabā in ꝓprijs terminis cons. Alex. de Imo. in ij. uolu: cōs. xxxviij. in ij. col. allegat no. in c. præsenti. de reb. eccl. nō alie. in vj. & Bal. in aut. si quas ruinas. in j. co. C. de sac. sān. eccl. & idē Bal. in l. si pupillorū. in fi. ff. de reb. eorum. & Ioā. de Imo. in c. ij. circa fi. de feud. licet Barto. in aut. qui rē. C. de sac. san. eccl. tenuit ꝙ in totū sit nullus. ¶ Tamen reliqui dñi dicebant, ꝙ sit nullus inquātum est contra solitū, sed do. Iaco. de Gello dicebat, ꝙ in totū dictus cōtractus non valebat, & allegauit suū doctorē Ias. in d. auth. qui rē. qui firmat opi. Bar. & dicit esse verā de iure, per tex. in §. emphyteusim. in authen. de non alienandis, aut permutan. rebus ecclesiæ. col. ij. & alleg. Bal. in multis locis tenere contrariū eius quod dicit, in aut. si quas. vt ibi per eū. & allegat etiam Alex. in cons. suis. ¶ Maior pars dñorum de Consilio tenuerunt, ꝙ ex quo prima cōcessio facta ab ecclesia fuit vsque ad secundā generationē, & secūda concessio fuit in perpetuum, ꝙ nō valet etiam ad scđam generationē. finita prima, ex quo lege prohibente facta fuit in perpetuū vt dicit Ioan. de Imo. in l. quod dicitur. & ibi etiā Alex. ff. de uerb. obl. &

3 subdit ibi Alex. † ꝙ talis nullitas pōt allegari per tertium, dato ꝙ ecclesia nihil dicat scđm Bal. in l. j. C. de reb. eccle. non alienan. Ioan. de Imo. in c. ea noscitur. in quarta col. de his quæ fiunt à pręla. pro hoc ego allegabam in simili Domi. in c. fi. de pœniten. & remissio. in vj. ubi dicit Io. Mo. dicere. Episcopus non pōt dare nisi quadraginta dies de indulgentia, si dedit quinquaginta, nō ualebit etiam quo ad quadraginta. licet Ioan. Andr. ibi teneat contrariū. facit etiā quod in simili dicit Pau. de Cast. in l. precib. in fi. C. de precib. Imper. offe. ubi dicit, ꝙ princeps potest dilationē quinquēnalem cōcedere, sed excedere nō potest, ꝙ si excessit, quia cōcessit usque ad vij. annos, non ualebit concessio

4 etiam quo ad quinque. ¶ †Item in ꝓprijs terminis allegaui Lapum, alleg. lxxx. uolentem post multa iura allegata pro & contrà, ꝙ si locatur res ecclesiæ ultra tempus permissum, ꝙ etiã non ualebit in tempore permisso. & ibi dicit idem uoluisse Bar. in cõ. incipiente, uisa quadam constitutione episc. Flo. clix. & in hanc partẽ distinguendo uidetur inclinare Ioann. de Imol. in l. quod dicitur. ff. de uer. obl. & pro eius distin. facit qđ dicit Bart. in l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. & Alex. in quarto uol. conf. xvij. in iij. col. ¶ Et sic stante secunda concessione nulla ꝓpter pacta insolita ibi apposita, stãdum est primæ concessioni, & per cõsequens ius est pro domino Motiæ, qui venit per ius accrescendi, quod non est præscriptum, & sic prima & secunda sententia debet confirmari. Nec obst. quod dicitur, ꝙ ex antiquitate secundæ concessionis, præsumũtur omnia solenniter acta,

5 †& solennitates extrinsecæ præsumutur, si earum defectus nunquàm fuit allegat' vt dicit Compostellanus & Io. And. in c. cum dilectus. de consue. ꝑ tex. in c. ea noscitur. de his quæ fi. à præla. & notant Moder. in l. sciẽdum. & in cõcord. ff. de verb. obl. Quia respondetur, ꝙ illud est verum, nisi producat instrumentum, in quo apparet, ꝙ non interuenerunt solennitates, tunc ex cursu longissimi temporis non præsumuntur solennitates interuenisse, ita dicit Pau. de Ca. in conf. xlviij. incip. in causa quæ vertitur inter reuerendum patrem. post medium, dicẽs, ꝙ si ex facie instrumenti apparet, ꝙ non interfuit citatio ad sententiam, non statur dictæ præsumptioni propter antiquitatem, quia sublata est ꝑ

6 euidentiam facti, †cùm nulla sit maior probatio, q̃ rei euidentia, vt not. Innoc. in c. proposuisti. de proba. Facit l. emptorem. in princi. ff. de actio. empt. & istud consil. Pauli allegauit Alex. in quarto volum. in consil. j. in vj. col. Sed ista secunda concessio est producta taliter, ꝙ per eam apparet, ꝙ non interuenerunt solennia requisita de iure in perpetuis concessionibus rerum ecclesiæ, ex quo simpliciter apparet facta. ergo vbi habemus veritatẽ, non cadit præsumptionis allegatio ex cursu temporis

7 †quia plus demonstrat per facti ꝑsentiam, q̃ per vocis efficaciam, secundum Bal. in l. j. ij. c. C. de ædi. action. tolliẽ ergo dicta ꝑsumptio, per id ꝙ in contrarium apparet, vt in l. cum multæ. C. de do. ante nup. ¶ Præterea ista scđa cõcessio in perpetuum, quę dicitur alienatio, nõ potuit fieri sine decreto summi Pontificis, cui est subiectum monasterium, vt in ca. dudum. de reb. ecclesi. non alie. in vj. & habeẽ in Cle. j. eo. tit. & in c. vt super. eod. tit. in antiquis. per Inno. & alios. & Bal. in aut. hoc ius por. C. de sacrosan. eccl. Et cũ nõ sit probatũ ꝙ Papa sciuerit, ꝙ talis concessio secũda facta fuit sine eius voluntate, ideo non potest ꝑsumi decretũ prædictum ex antiquitate tẽporis, vt dicit Bal. in l. ij. C. de legi. hæredib. & in l. si aliena. vers. sed si non adierit. ff. de acquir. hęred. & in l. si filius. C. de pet. hære. vbi ex antiquitate præsumitur solennitas, quia interuenit scientia & patientia illius, cuius authoritas vel consensus pręsumitur. igitur cùm non sit probata scientia Papæ, qui habebat consentire, nõ oritur dicta præsumptio, & ita re ꝑ io tenuisse Alex. in quarto vol. cõs. xvij. in ij. col. & in iij. vol. conf. ix. in iij. colum. Item semper pro parte Motiæ fuit negatum, ꝙ in dicta secunda cõcessione interuenerunt solẽnitates requisitæ, & ideo nõ possunt ꝑsumi ex antiquitate tpis xxx ann. vt not. in c. j. & ij. de his quę fi. à præt. & hoc firmat Abb. Sic. in c. ea noscit. eo. tit. &

voluit Alex.in d.ix.conf.& sic fuit iudicatum in fauorem Motiæ pdictæ. vide infrà decis.cccliiij.

ADDITIO.

Emphyteusis ecclesiæ an possit in perpetuum fieri, Anchar.cons. ccccxliij. nu.3. & vsque ad quem gradū veniētes vocet, idem d. cons.xliiij. in prin. & cōs.cccxciij.in princ. & quæ requirantur in alienatione eius.idem d. cōs.ccccxliij.nu.2.& Bertr.parte j.cō. vj.nu.5. Et in quibus casibus teneat sine solennitate, vide per Hippol. de Marsil.singu.cxxxij.inci. in alienatione.& in practica.§.ij.nu.27. Bertran. parte ij.conf.cclvj.in princ.

DECISIO CVIII.

De cautione fideiussoria præstanda in casu suspitionis in transactione.

SVMMARIVM.

1 Cautio de adimplendo adueniente conditione, an peti possit pendente conditione apposita in trāsactione.
Fideiussorē dare non tenet, qui recepit, & promisit de nō conueniēdo.

2 Intellectus ad l.omnibus.ff.de iudi. & ad l.dedi.ff.de cond.ob cau.
Transactio est contractus innominatus & stricti iuris.

3 Cautio fideiussoria habet locum etiam in actionibus stricti iuris.

PROCVRATOR patris Raymundi in partes conuentus fuit in sacro Consilio per dictum Raymundū procuratorem sui patris ad restituendum sibi maximam summā pecuniæ ex causa administrationis, tandem deuenerunt ad transactionem publico instrō mediante, in quo dictus procurator conuentus promittit dicto Raymundo ex causa dictæ administrationis soluere per eius hæredes vel eius vxorem post eius mortem ducatos octo mille dicto Raymundo procuratori, vt s. vel eius principali. ¶ Et est præmittendū, φ ante dictā transactionē, dictus procurator donauit irreuocabiliter inter viuos suæ vxori vltra dotes ducatos duos mille, & vltrà, cū iuro, & ista transactio fuit facta in ciuitate Neapoli, demum post aliquot menses iste pcurator pparauit suas sarcinulas pro eundo extra regnum, in quo nihil possidet. ¶ 1 † Quærit vtrū pendente dicta conditione contenta in d.transactione possit petere dictus Raymundus noīe quo suprà, vt dict⁹ pcurator idoneè caueat, φ post eius mortē eius hæredes, vel vxor satisfaciant dictos octo mille ducatos. ¶ Dubium facit l.dedi.in prin.ff.de condi. ob cau.vbi dr, φ si dedi tibi decē, ne me conuenias in iudicio, nō possum petere vt caueas mihi idoneè, φ non me conuenias.ista lex allegat p Bar. in l.in oībus.ff.de iud. pro contrario ad d.l.vbi dicit, φ ille qui tenetur ad diē vel sub cōditione, pōt conueniri ad cauendū cum fideiussore. ¶ Soluit Bar.secundū gl.in d.l.in oībus. vc 3, 2 φ lex † in omnibus.loquit in bonæ fidei iudicijs: lex, dedi.loquit in cōtractibus innominatis & stricti iuris, sed transactio est contractus innominat⁹ & stricti iuris, vt dicit gl. in verb. ex pacto.in l.siue apud acta.& ibi Barto. ver.quæro secundò vtrum.C.de transac.& ibi Bal.etiam, in ver.quærit hic Bar.& Bal.in rub.C.de rer. permu.ergo videt, φ nō debet pstari dicta idonea cautio, nisi qñ dictus debitor de facili pōt pstare dictā fideiussoriam cautionē, vt dicit gl. & Bart. in l.ij.in 3 prin.ff.so. ma. ¶ † Sed cōis conclusio est, φ dicta fideiussoria cautio nō solū hēt locū in actionibus bonæ fidei, sed ēt in stricti iuris, vt dñt Ang.Ioā. de Imol.& Paulus de Castro, & Alexander in dicta l. secunda non habita distinctione, an facilè debitor possit inuenire fideiussorem. hoc verum causa superueniente. puta quia

debitor effectus est suspectus, prout erat in pñti themate: vt multũ egregiè p multa iura firmat Alex. in d.l. ij. in princip. in v. col. & sequen. vbi hoc limitat tribus limitationibus: vt ibi per eũ. ¶ Fuit p oẽs votatum, ꝙ stãte dicta suspitione, ꝙ dictus debitor retineatur, donec idonee caueat, ꝙ eius heredes uel uxor adimpleant promissa per eum.

DECISIO CIX.

In ius vocati vt eant, vel cautum dent.

SVMMARIVM.

1 Actione personali conuentus, cauere debet de stando iuri.
Satisdare de iudicio sisti, non tenetur possidens immobilia in Regno.
Regnum ponitur pro vna prouincia.
2 Cauẽdũ est de iudicio sisti, donec pendet quæstio an debeat cauere.

1 ACTOR agit † actione personali contra cõuẽtũ, & petit, ꝙ reus caueat de stando iuri, iuxta formam. §. sed hodie. Institu. de satisdatio. Replicat reus, ꝙ ipse possidet immobilia in Regno, & sic cũ totũ Regnũ 1 sit pro vna prouincia ut dicit Lucas de Penna, in l. fi. C. de discussoribus. lib. x. non tenetur satisdare, ut in l. sciẽdum. ff. qui satisd. cog. rñdit actor, ꝙ donec constet, ꝙ possideat bona immobilia in Regno, debet cauere iuxta formã dicti §. sed hodie. quia interim posset recedere, & sic iudiciũ es- 2 set elusorium. † Fuit pariter votatũ in Consilio, ꝙ iste casus non reperitur in specie decisus. Sed bñ põt iuridicè decidi per titulum, in ius vocati ut eant aut satisdẽt. ubi pstatur fideiussio de eundo ad iudicẽ, & postea præstatur cautio de stando iuri. Idem dicit Alex. in l. j. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. Et conclusum fuit, ꝙ reus caueat iuxta formã iuris de stando iuri donec probauerit se possidere bona stabilia in Regno, & hoc constituto, sit annullata dicta fideiussio.

DECISIO CX.

De non numeratæ pecuniæ exceptione.

SVMMARIVM.

1 Exceptio non numeratæ pecuniæ põt in contractu mutui, p debitorẽ etiam post biẽnium opponi, si probatum fuit de non solutione. 2.
Cõfessio geminata an excludat ab exceptione non numeratæ pecuniæ.
2 Exceptio non numeratæ pecuniæ. qñ peti possit post solutionem.
Prorogatio intelligitur facta, iuxta qualitatẽ primæ obligationis.

VINCENTIVS de Foresta est obligatus ex causa mutui ad soluẽdum Io. Colæ oriliæ duca. lx. elapso biennio exequitur obligatio in magna Curia contra Vincẽtiũ in certis bonis mobilibus. Facta executionẽ, Vincẽtius vult pbare, ꝙ pecunia non fuit numerata, & ꝙ causa, p quã fuit facta obligatio non fuit secuta, & hoc probat p cõfessionẽ Io. Colæ 1 oriliæ pbatã p testes. ¶ † Ioã. Cola in contrarium post istã cõfessionẽ pducit instrumẽtum factum post dictam confessionẽ, per quod apparet ꝙ Io. Cola orilia prorogauit terminum solutionis dictorũ ducatorum lx. uirtute obligationis debitorũ, & sic uirtute geminatæ cõfessionis excluditur ab exceptione non nu. pec. p id ꝙ dr in l. in contractibus. C. de non nu. pe. & facit l. cũ fidẽ. C. eo. ti. ¶ In contrarium dr ꝙ dicta prorogatio intelligitur facta, iuxta qualitatẽ primæ obligationis. arg. in l. cũ stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de uerb. 2 obli † sed contra obligationem poterat promittens post biẽnium probare de non numeratione: vt plenè p Ioan. de Imo, in c. fi. de sol. & Bal. in l. si sub specie. C. de postulando.

Bal.& Sal.in l.si nõ singuli.C.si cer. pe.Fel.in c.si cautio.v.char.de fi.instru. Idē post prorogationē.& pro hoc alleg.Glo.Cyn.& Albe.de Rosa.in d.l.cū fidē. C.de non nu.pecu.
3 †ubi licet post solutionē,non possit allegari exceptio non nu.pec.tamen post secundā & tertiā promissionē sic.Et ita fuit uotatum in sacro Consilio.Bene facit quod dicit Ludo.in l.si uero.§.de viro.ff.solu.mat.Et sic fuit dictum, φ executio uirtute dictæ obligationis retractetur.

DECISIO CXI.

De dote sub cautione obligationis bonorum feudalium data,& de reuocatiōe ipsius.

SVMMARIVM.

1 Assensus Regis, an possit p uxorē mortuo uiro impetrari,sup obligatione bonorū feudaliū,non obstante reuocatione p hæredē facta.
2 Alienatio feudi sine Regio assensu, reuocari iure ppprio pōt p alienātē uel eius hæredem,nisi in dote.
3 Fraus excepta intelligitur in omni dispositione legali.
4 Reuocatio alienatiōis feudi pcedēs Regium assensum,fraudem arguit. Maiorū nrorū magna ē autoritas.
5 Alienatio feudi facta in augmētū feudi,pmissa est sine cōsensu dni. Alienatio feudi in pximū,imediate successurū,sine assensu ualet.
6 Alienatio in fraudē nō psumit,quādo fit pro uxore ducenda. Feudum obligari nō pōt,p dote ir reqsito pricipe de assensu,φ si secus nō reuocat ante requisitionem. Maritus in eadē uolūtate mori psumitur,in qua pmansit in uita.
7 Hæres fauore dotis,tenet hre ratū defuncti factū,maximè fauordotis. Donatio facta alteri, ut postea donet ecclesiæ,an possit reuocari per donātē in ecclesiæ piudicium:& an ius illud reuocādi trāseat ī hæredē.
8 Feudū ex pacto & ,puidētia obligatū p dote sine Regio assensu,reuocatur per hæredem, secus in feudo hæreditario.
Verba gnalia reuocatoria, n̄ capiūt illud qd in spē nō posset reuocari. Verba generalia, non adaptant ad impossibilia proferentium.
Ius reuocādi,nō trāsit ad hæredes.
9 Mentio de notatu dignis specifice fieri debet,& non generaliter.
Specificanda sub generalitate non includuntur.
10 Alimentorū legatum, nō venit sub legatorū ademptione in genere.
Dos æquiparatur alimentis.
Dos succedit loco legitimæ.
Dotis contractus,nō venit in gnall contractus reuocatione.
11 Legatis pijs,iuri legitimè, & doti nunq̃ sub gnalitate vr derogatū.
Gnalitas qn̄ in spālitatē vertatur.
12 Clausula generalis,an possit devno tantùm verificare.
Filij lucris nuptialibus priuari non possunt.
13 Reuocatio generalis,non extendit ad obligationes iuratas.
Statuta p Papā,aut Imperatorem abrogata,an includant iurata.
14 Saluus cōductus,non extēdit ad cōtractum iuratum.
15 Maritus an possit pro dote vxoris bona filij hæredis aliunde quæsita obligare, si filius nullum confecit inuentarium,uel minus iuridicè.
Defunctus an bona hæredis obligare possit.
16 Alexander de Imo.aliter in lectura,& aliter in consilijs dicit.
Dicere p Titio & noīe Titij,idē ē.
Hæres adeūdo hereditatē sine inuētario,videt quasi contrahere.
17 Hypothecaria accedit obligationi personali.
Hæres per aditionem, videtur ra-

tam habere obligationem bonorũ hæredum factam per defunctum.

1 Fvit dubitatũ, † ecce maritus habet bona feudalia, recipit dotem, & pinde obligauit oĩa bona sua burgẽsatica & feudalia saluo Regio assensu. ¶ Morit̃ maritus, sup̃stite filio ex anteriori matrimonio eius hęrede cũ bñficio inuẽtarij: antequãuxor impetret assensum Regiũ. Hæres mariti reuocat generaliter oẽm alienationẽ & obligationẽ bonorũ feudaliũ factã p eius patrẽ virtute cõstitutionis Regni. ¶ Postea vxor impetrat Regiũ assensum, sup obligatione bonorũ feudaliũ p dote. An talis reuocatio noceat mulieri. ¶ Prima facie vr̃, ꝙ sic: quia cõstitutio Regni constitutionẽ diuæ memoriæ, permittit obligãti vel alienanti feudũ, reuocare ipsam alienationẽ uel obligationẽ sine Regio assensu factã, tanquam nulliter factã, tã ex iuris dispositio-

2 ne, † qua cauet̃ ꝙ si quis sit alienans feudũ, alienatio sit nulla: ut in l. Imperialẽ si quis sit. cũ cõcor. de phi. feudi ali. p Feli. quàm vigore dictæ cõstitu. Regni: quæ cõstitutio nouũ ius inducit, quo ad hoc, vt sicut primit⁹ pdebat̃ feudũ per alienationẽ: p constitutionẽ non pdit̃, sed pmittit̃ alienanti iure pprio uel iure speciali reuocare alienationẽ feudi, & sic venire cõtra factũ propriũ. ¶ Tñ hoc non obstãte in casu de quo quærit̃, fuit uisum, ꝙ talis reuocatio non nocet mulieri ex multis rationibus.

3 † ¶ Et primò sp in omni dispõne legali intelligit̃ fraus excepta. l. impe rialẽ. §. j. de phi. feud. ali. p Fed. Maxima fraus esset, si mulier quæ dedit dotẽ sub cautione obligationis bonorũ feudaliũ reseruato Regio assensu deciperet̃ in eius restitutione propter ipsam reuocationẽ. ubi in petitione ipsarũ dotiũ. i. tpe quo petunt̃ dotes, interuenit Regius assensus.

¶ Intelliget̃ ergo cõstitutio pmittẽs reuocationẽ cõtractus feudalis: vt talis reuocatio tunc possit fieri iure pprio, qñ princeps fuit interpellatus vt assentiret, & expressè tenuit: tunc pmittat contrahẽti reuocare nõ obstãte iure, ꝙ tacitã conditionẽ habere vr̃, si dñs alienatiõi cõsentiat. arg. c. veniẽtes. de iureiu. & de rescrip. c. constitutus. secũdũ Lucã de Pen. in l. nulli. C. de fundis patri. lib. xj. vnde antequàm princeps sit requisitus an velit consentire, & antequàm ipse Rex recuset, est phibita reuocatio ipsi contrahẽti. Si ergo princeps consensit, licet reuocatio pcessit, talis reuocatio vr̃ facta in fraudẽ ipsius mu-

4 lieris † meritò non debet ualere. Et quidã antiqui practicantes, videlicet dñs Ant. de Alex: & do. Andr. de Maricouda, dicebãt, ꝙ ipsi viderũt, ꝙ de hmõi reuocationibus pcedẽtibus Regiũ assensum, interdũ non fuit habita aliqua rõ ex quo vr̃ in fraudẽ facta. Profecto ista est maxima restrictio ad dictã constitu. Regni, & hoc p nũc non affirmo esse verũ secundũ meã conscietiam, qa mẽs & verba dictæ constitutionis non sonant hanc restrictionẽ, sed magna est autoritas maiorũ nostrorũ. Melius uidetur mihi posse dici, ꝙ dicta constitutio pmitti contrahẽti de feudo iure proprio, reuocare contractum factũ de feudo sine consensu domini, quia hoc ipso pręsumitur dolosus cõtractus. Sed contra istam psuppositionẽ. potest cõtrariũ probari, ꝙ nõ

5 in fraudẽ, puta † quia facta fuit alienatio in augmẽtũ feudi, quo casu licita est alienatio feudi: vt dicit And. de Iser. in dicta constit. Constitutionẽ. & And. in c. j. an ille qui interfecit fratrẽ dñi sui. in additione. & in l. Imperialẽ. in princi. de prohi. feud. alie. per Fede. vel quia est facta alienatio in pximiorẽ aguatũ immedia-

-tē successurū:vt in c.j.ꝑ And.de alienat.feudi paterni.& in c.j.§.sed res.ꝑ quos fiat inuestitura.Bal.in cap.j.de ali. feud.Vnde si ꝓbet,ꝙ nō dolosè facta fuit alienatio,non ꝑmittit͂ reuocatio,vt sentit Gl.in dicta constit. in uerbo, reuocare. sem̃p.n. dolosa præsumitur,& reuocat͂ à contrario
6 sensu.¶Sed certū est, ꝙ †pro ducēda vxore,non ꝓsumitur ꝙ obligatio bonorū feudaliū, fiat in fraudē. verum est,ꝙ non pōt obligari feudum sine Regio assensu, ꝓ dotē,sed si obliget͂ saluo Regio assensu,non pōt reuocari,antequā princeps sit requisitus, si vult assentire: si assentit, reuocatio ꝓcedens nihil valet, quia obligatio nō fuit frauduléter facta, & ideo nō potuit reuocari.Si.n. princeps requisitus non assentit,sine dubio pōt reuocare:vnde si constat,ꝙ fraus ꝓsumpta cessauit,non ꝑmittit͂ reuocatio, ante requisitionē factam ipsi principi,& ista vr̃ mihi ꝙ sit mēs dictæ cōstitutionis.¶ Secūdò,maritus toto tē pore quo uixit, non reuocauit obligationē bonorū feudaliū,& sic cum eadē volūtate mortuus est:ut in l.cū hic status.§.ij.ff. de do.inter uirū & uxo.l.cū tacitum.ff de ꝓba.no.in l. si sue possidetis.C.de proba.hæres ei
7 ubi posset reuocare,in dote,†fauore dotis tenetur ratum habere factum defuncti,& sic non pōt reuocare.te. in l.si ego.§. si res.ff. de iure do.vbi fauore dotis, & ne mulier remaneat indotata, necessitas imponit͂ hæredi consentire ei quod defunctus fecit, vñ licet maritus potuisset ipsemet reuocare,tñ si non reuocauit,nō pōt in dote hęres eius reuocare,ꝑ d.§. si res & facit ꝙ not.Bart. in l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de verb.oblig.vbi si quis donauit alteri fundū , ut post certum tp̃s esset ecclesię, iste cōtractus pōt reuocari per ipsum donantem,per l.iij.ff.de seruis exportan.& tamē istud ius reuocandi, non trāsit ad hæredē,secūdū Bart.ibi.& Bal.in l.cū à socero.C. de iure do. ibi allegat d.§. si res.ponēs ibi casum in terminis in d.§. si res.vbi fauore dotis ius reuocandi cōpetēs defuncto, nō competit hæredi:& sic ista talis reuocatio nō nocet mulieri,qñ feudū eēt
8 hæreditariū. †Secus qñ esset ex pacto & ꝓuidétia,ꝑ c. Titius.si de feu. fue.contro.inter do.& agna.Istud sēcūdū motiuū est fortissimū.Et ꝑ cōsequēs sub istis verbis generalibus reuocatorijs, non venit illud, quod in specie nō posset reuocari:vt ē tex. in c.tua.de decimis. & in c.ecclesia. de const.ꝑ do.Ant.de But.& in c.fi. de immu.eccl.in vj.ubi verba generalia,non adaptātur ad ea, quæ sunt impossibilia de iure ipsis proferentibus uerba generalia. uoluit Bal.in l. fi.§. in computatione. de iure deli. & in l.omnes populi.de inst.& iure. ¶Eò maximè,ꝙ constitutio Regni ꝑmittit solum eisdē contrahentib• & alienantibus reuocare, non dixit hæredibus.vnde ad hæredes extenditur: quia ius reuocandi non trāsit ad hæredes.l. fina. C. de reuo.dona.
9 ¶Tertiò, †de eo ꝙ est not.dignum debet fieri expressa & specialis mentio,& non sufficit in genere mentionē facere.l. apud Labeonem.§. hoc edictū.ff.de iniurijs.Bar.in l.j.§.non fuit autē.ff.de dolo.Alex.in.j. volu. consi.ciiij.in fi. Sed recipere dotē & ꝓ ea obligare feuda reseruato Regio assensu est nota dignū. Vñ reuocando generaliter obligationes feudorum,in ista generali reuocatione non venit reuocatio huius obligationis bonorum feudalium pro dote, nisi specificè facta fuisset mentio. ¶Quarto ad idem facit. certum est. ꝙ ista obligatio bonorum feudaliū, in casu restitutionis dotium , facta fuit in fauorem vxoris , ne vxor

remaneat indotata, & sic fauore dotis, si postea sequatur generalis reuocatio obligationum bonorum feudalium, non videtur derogatum dictæ speciali prouisioni & obligationi bonorum feudalium ꝓ dote: allegatur dictum Bal. Perusini Moderni in tractatu de specialibus in dot. per tex. in l. libertis. §. posthumis. ff. de alimen.
10 & ciba. lega. † vbi factis certis legatis, & legatis alimentis, si testator de legatis ademit tertiam partẽ sub ista generali ademptione, nõ videtur aliquid ademptum legato alimentorũ. Istum tex. allegat Lud. Ro. in l. sed & si quis §. quæsitũ. ff. si quis cautio. vbi dicit, ꝙ in generali orõne non venit quid fauore alimẽtorũ, per text. in d. §. posthu. Idẽ dicendum est in dote æquiparando dotem alimentis, vt in generali reuocatione contractus nõ veniat reuocatio contractus dotis, nisi specificè fiat mentio. Et pro hoc facit, quia cũ dos succedat loco legitimæ. l. qm̃ nouella. C. de inof. testa. cũ si. sub verbis generalibus non videt̃ derogatũ iuri legitimæ: & per consequens nec doti. l. si qñ. §. & generali-
11 ter. C. de inof. test. & qñ aliquid† dẽt fieri verbis specialibus, non sufficit ꝙ fiat verbis generalibus, vt in d. §. & generaliter. & Angel. in l. de his. ff. de trãsa. accedit no. ꝓ Ale. in cõs. cxxiij. in j. col. in iiij. vol. ¶ Itẽ q̃a in restitutiõe fideicõmissi, nõ venit restitutio legati ꝓ dote, vt cõsuluit dñs Franc. de Are. in cõs. cliiij. ¶ Sed destruit̃ & cõfunditur ista quarta consideratio, ex eo, ꝙ in ꝓcessu non apparet maritũ fecisse aliã alienationẽ bonorum feudaliũ, vel obligationẽ bonorum feudaliũ sine assensu. Tunc talis reuocatio generalis non refert̃ nisi ad illã alienationẽ, q̃ apparet. Ista conclusio probatur ꝑ id quod voluit Bal. in authẽ hoc inter liberos C. de testa. vbi
12 dicit, † ꝙ clausula generalis derogatoria sufficit, qñ vnum tantum præcedit, ad quod solum, & nõ ad aliud referri põt, quia tunc circa id tm̃ operatur. Idẽ voluit Abb. in c. pastoralis. §. qñ. j. col. de rescrip. & in c. ex parte. el j. de offi. de lega. Et pro hoc ẽ tex. in l. Labeo. §. cũ. quæritur. ff. de au. & ar. leg. quẽ tex. ad hoc alleg. Lu. Ro. in d. l. sed & si quis. §. quęsitũ. ff. si q̃s cautio. ¶ Bene aũt cõcedo, ꝙ ista reuocatio sit generalis, non extenditur ad obligationẽ ꝓ dote. & ꝓ hoc allego tex. in §. solu. in aut. de nup. vbi filij non possunt priuari lucris nuptialibus, nisi expressim in aliũ transfulerim, non q̃dẽ verbis generalibus, sed specialib⁹. Et sic ꝓbat iste tex. ꝙ sub generali orõne non comprehenduntur dotes, & lucra nuptialia. & sic sub ista generali reuocatione non cõprehenditur reuocatio obligationis dotium, ẽt ꝙ non apparet de alia alienatiõe: quia hoc est speciale fauore do-
13 tis. ¶ † Et ꝙ hoc sit verũ ẽt, qñ nõ haberet alia bona pater, nisi lucra nuptialia, & institueret hæredem extraneũ in bonis suis, certe non intelligitur de lucris nuptialibus ꝑ illum, textũ, qui est satis ad ꝓpositũ. ¶ Itẽ ista generalis reuocatio, nõ extenditur ad obligationes iuratas, nisi specificè dicatur, ꝙ reuocat obligationes iuratas. ꝓ hoc allegatur gl. fi. in c. cũ nõ deceat. de ele. in vj. per quã gl. dicebat Ang. in l. j. §. q̃ onerandæ. ff. quarũ rerũ actio nõ datur. ꝙ si Imperator vel Papa cassat cõsuetudines vel statuta, non intelligitur cassare statuta iurata. Idẽ dicit Ioan. An. in c. j. de fi. presby. in vj. Inn. & Io. de Imo. in c. dilecto. de præb. & do. Abb. ĩ c. j. de his q̃ fiunt à maio. par. c. tenent Cy. & Sali. in l. fi. C. si cõtra ius. Inn. in c. cũ inter. de renun. Alex. in j. vol. cõs. xxvij. vlt. col. & in eo. vol. conf. cxxv. in ix. col. & in ij. vol. cõs. cxxv. in vij. col. & in ij. vol. cõs. xxxvij. in vij. col.

14 & in iiij.vol. consi.cij.ij.col.† Et id saluus conductus non extenditur ad debitũ iuratũ, si non facit mentionẽ de iuramento:vt consuluit idẽ Alex. in ij.vol.consi.cciiij.in fi.& idẽ in iij. vol. consi.xxxviij.in ij.col.& dictum fuit s.deci.v. ¶ Vnde fuit conclusum ꝙ talis hæres non põt reuocare obligationẽ bonorũ feudaliũ ꝓ dote. Et hæc fuit in cã comitissę. Ogenti contra comitẽ Castri.Secundũ dubiũ est vtrũ pater ꝓ dote quã recipit,potuit obligare ne dum bona sua,sed ẽt bona hæredis sui,quæ ad eũ puenerunt

15 ex successione materna, † qñ ipse filius nullũ conficit inuentariũ,vel nõ legitimũ.iuxta l.fin.C.de iure delib. Io. Fabri.Insti.de actionibus.§.fuerat.tenet,ꝙ defunctus non põt obligare bona hæredis.Idẽ tenent Cyn. & Salic.in l.assiduis C.qui po.in pig. ha.Idẽ tenẽt Io.de Imo. Pau.de Ca. & Francis.de Are. in l.si hæredis seruus.ff.de leg.j.Idẽ tenet Alb. de Ros. in l.ij.C.cõmu.de successio.& ĩ dicta l.assiduis.& Bald.in d.l.j.C.cõmu.de leg.¶Sed in contrariũ, ꝙ defunctus possit obligare bona heredis, tenuit Bald.& Ang.in d.l.assiduis. qui dicit sic fuisse ꝑ eum consultũ.& ita ẽt cõsuluerunt doctores Florentini secundũ eum. & ita fuit iudicatũ Perusij. Idẽ tenet Bal.in l.si vxor.C.de bonis auto.iudi.possiden.& in l.vbi adhuc. ix.colũ.C.de iure do. & in l.j.ff.sol. mat.& Pau.de Ca.in consi.viso puncto.& Alex.in ij.vol. cõs.clxxij.& in consi.ccvij.& in iiij.vol.consil.xj.& consi.xcj.Sed idẽ Alex. in d.l.si hære

16 dis seruus.ff.de leg.primo,†aliter dicit,q̃ in consilijs. Nã in lectura dicit, ꝙ si defunct⁹ obligat bona sua & bona hæredis nomine hæredis,tunc potuit obligare. Sed si obligauit bona sua & heredũ, tũc non sunt obligata bona hæredum. Ego & aliqui domini mirabamur de ista distinctione,cũ in effectu idẽ est dicere pro Titio, & nomine Titij:vt dicit Bar.in l.j.§.nũtiatio.ff.de ope.no.nun.dñ allegat l. fideicommissa.§. interdũ.ff.de legatis.iij.Et ideo totum Consilium fuit in opinione,ꝙ defunctus potest obligare bona hæredis ꝑ hanc rõnem potissimam. hæres adeundo hæreditatẽ sine beneficio inuentarij,videt̃ quasi cõtrahere,& obligare actione ꝑsonali, cui personali accedit hypotheca-

17 riæ vt ĩ l.j.in fi.ff.de pig.act.† Vnde obligante defuncto bona sua & suorum hæredum,per actum additionis, videtur hęres ratificare illam obligationem bonorum hæredum factã per defunctum.Et dicebant dñi de Cõsilio,ꝙ huic rõni non respondent doctores,qui tenent contrariũ,& in ista rõne fundantur consilia Alexandri s.allegata.Et licet Francis.de Are.in dicta l.si hæredis seruus. conet̃ respõdere,tamen fuit dictũ,ꝙ non sufficienter respondit. Et ꝑpea fuit cõi voto conclusum,& posteà finiatum, ꝙ defunctus põt obligare bona hæredis nõ conficientis inuentarium. Et fuit in cã comitissæ Ogenti cõtra comitem Castri,vbi fuit iudicatum assistentiã esse præstandam pro dotibus xviij. milia ducatorum super bonis defuncti possessis per eum, quæ in veritate erant ipsius filij comitis Castri, qui dixit se hæredem patris.& nullum demonstrauit inuentarium confectum infra legitima tempora. hæc sententia fuit die xxiij. Decembris, primæ ind.M.cccxcvij.

ADDITIO.

Quæ causæ priuent vasallum à feudo,tractat Ancha. consi.cclxxvij.nu. 2.& ex quibus causis perdat feudum, Hippo.in singu.incipi.Vasallus.

DECISIO CXII.

De alienatione patris de bonis filii.

SVMMARIVM.

1 Alienatio feudi facta per patrem sine filij consensu interueniente Regio assensu an possit per filium reuocari.

2 Ius reuocandi alienationẽ feudi, an transeat in successorẽ, & in quo feudo habeat uerum.

Feudum in quo viuitur iure Frācorum, non pōt per patrem alienari in præiudicium primogeniti.

3 Feudum paternum filius nō potest habere nisi sit hæres, quamuis cōfecto inuentario adiuerit.

4 Filius & hæres non potest contra factum patris venire.

5 Feudum nouum quando dicatur, licet etiam sit paternum.

6 Feudum nouū pt alienari per patrẽ cū Regio assensu sine filij cōsensu.

7 Fiscus quod impugnari nequit, nec causam habens ab eo.

8 Assensus Regis præstitus super alienatione feudi ita præiudicat Regi, ꝙ alienante sine descẽdẽtibus mortuo non reuocatur per Regem.

Dominus consentiens vasallo feudum alienanti, videtur ius suum remittere.

INTER dominā Laurā Pignatellā relictā quōdā Thomasii Guidacij filij quōdā dñi Cicci Antonii Guidacii đ Neapoli, singularissimi legū doctoris & famosi, tutricẽ Antonij Guidacij ei⁹ filij vtiles dños terræ Mirabellæ ex vna parte. Et magnificū dominū Gasparẽ de Aqno ex parte altera. Vertiẽ lis in sacro Cōsilio, sup medietate cuiusdā territorij seu massariæ de ptinẽtiis dictæ terræ Mirabellæ. In qua cā multa in facto & in iure fuerūt discussa, Solū ego referā decisionẽ vnius dubii, qđ mihi videtur dignū recitatione. ¶ Et dubiū ẽ, ex quo quōdā dñus Raimundus de Lautrico vtilis dominus dictæ terræ Mirabellæ uendidit cū Regio assensu per necessitatem, vt satisfaceret certis suis creditoribus medietatẽ dicti territorij, siti in ptinentijs Mirabellæ, dicto magnifico Gaspari pro vnc. xxx. ei solutis p dictū emptorem. 1 † Vtrū talis vẽditio præiudicet Io. Bernardino eius filio vt asseritur, qui non consensit in dicta vẽditione. Et posteā mortuus fuit dictus Raimundus superstite dicto Ioā. Bernardino: & dicti agentes post mortẽ Io. Bernardini prædicti sine descendentibus prætendūt se succedere in illo iure ex Regia cōcessione. ¶ Et fuit cōclusum in hoc dubio, Quòd aut istud castrū in psona Raimundi est feudū antiquū: aut est feudū nouū. Si est feudū antiquum, aut est feudū ex pacto & prouidẽtia, aut 2 hæreditarium. ¶ † Primo casu, si est antiquū, quia dr, ꝙ dictum Castrum Mirabellæ fuit patris ipsius Raimundi: & tūc aut istud feudū est ex pacto & prouidentia, & cōfecto inuentario poterit reuocare: vt in c. Titius. si de feud. fue. controuer. cū cōcordan. ibi allega. Idẽ si in eo viueretur iure Frācorū, qui non potuit alienari p patrẽ in præiudiciū filij primogeniti: vt est clara decisio And. de Iser. i c. j. §. hoc quoq; de successio. feud. & iō habentes feuda antiqua, in quibus viuiẽ iure Francorū, nō alienant sine consensu filij primogeniti, & sine eius consensu facta ei nō pиudicant. ¶ Ego tñ vidi declaratoriam Regis Alfonsi primi de hoc. Sed dictū feudū Mirabellæ non est ex pacto & ꝓuidẽtia, nec in eo viuitur iure Francorū. Iō istud 3 caput non facit ad hanc cām. † Si uerò dictum feudum antiquum est hæreditariū cōcessum sibi & hæredibus ꝓut dicit forma inuestiturę patris dicti Raimūdi. Et isto casu ex quo fili⁹ non pt habere feudū paternū nisi sit hæres, vt in c. j. an agnatus & in c. j. §. de c. qui curiā vẽdidit. & ī c. j. p And. de ali. feudi paterni. & in d. §. hoc

quoque etiam ꝙ fecisset inuentariũ, nihil operatur in feudo hæreditario, secundum Andr. in d. c. j. an agnatus. & in ca. j. de ali. feud. pa nõ potest filius & hæres patris venire contra alienationẽ eius factã per patrẽ cũ con-
4 sensu Regio: †quia filius & hæres nõ põt venire contra factũ patris. l. cùm à matre. C. de rei vendic. l. quæ à patre geruntur. de testamen. mili. cum similibus. hãc cõclusionẽ vltra And. de Iser. firmat Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de feudis. §. fi. in additio. quæ incipit, debet dicere &c. quã ad præsens propositũ allegauit Alexan. de Imo. in v. volu. consil. xxviij. incipiẽte, in causa & lite vertente. Igitur sicut iste filius Raymũdi non potest infringere dictã venditionẽ factam dicto Gaspari, per consequẽs nec habens ius ab eo ex eius persona. ¶ Secundo casu si feudũ Mirabellę in persona dicti Raymundi est nouũ. Et profecto nouũ dici põt, ex quo in Regia inuestitura facta dicto Raymũdo
5 adiecta est noua qualitas, † & est addita noua forma, quia dictũ est ꝙ dictus Raymundus habeat partẽ dicti castri Mirabellæ stãte pace inter dictum Raymundũ & Leonetum Lautricũ, & non stãte pace nihil habeat dictus Raymũdus, & sic rõne huius nouæ qualitatis inuestitura dicti Raymundi in eius persona reputat̃ feudũ nouum, licet fuit paternũ. hoc voluit Oldr. in consi. clxxviij. incipiẽte, Factũ tale est, quidã nobilis, vbi dicit ꝙ videtur nouum feudũ rõne nouarum conuentionũ &c. Et dicit Bal. in c. j. an agna. in viij. col. ꝙ noua causa, facit nouũ feudum. & idẽ dicit idẽ Bal. in l. Imperialẽ. §. insuper. in fin. de prohibi. feudi alie. per Fede. & idem Bal. in l. j. ij. col. ff. de rerũ diui. & idem dicit Paul. de Cast. in consi. ccxxxij. & Bal. in cõsilijs suis. cxvij. incipi. verba inuestituræ. Item dicit Bal. ꝙ quando fit noua inuestitura, quia fit sub nouis pactis, vt̃ tacitè feudũ in manibus Regis inuestientis refutari. Et deinde per Regẽ ipsum refutantẽ de nouo inuestiri, in c. j. in versi. iij. istud vt̃. de alie. feu. & refert & sequitur Franci. de Areti. in consi.
6 iij. † Sed clarum est, ꝙ pater habens feudũ nouum, si illud alienat cũ consensu Regis, filius non põt cõtra dicere, vt firmat expresse And. in c. j. de aliena. feu. paterni. & Bal. in c. j. de vasal. decre. æta. & Ioan. de Imol. in l. filiusfa. §. cum pater. in princ. ff. de leg. j. & in l. si domus. §. fi. in fi. eo. titu. & in c. potuit. x. colum. de loca. & Alex. de Imo. in v. vol. in d. consil. xxviij. igitur iste assertus filius Raymundi si fuisset viuus nõ posset alienationẽ factam dicto dño Gaspari ꝑ suum patrẽ infringere, ergo nec alius eius successor. ¶ Et tantò magis, quia dictus Ioãnes Bernardinus nunquã eo viuo cõtrauenit, & mortuus fuit sine filijs, & fiscus ei successit. & dicti actores habent causam à fisco.
7 †Si ergo fiscus nihil posset dicer̃ cõtra dictũ Gasparẽ. ergo nec habens causam à fisco. ꝙ autem fiscus nihil possit dicere contra Gasparem, patet manifestè. nam fiscus videlicet Rex assentijt vẽditioni factæ dicto Gaspari pro se & hæredibus suis per dictũ Ioan. Bernardinũ de medietate dictę Massariæ. esto quòd vẽditor posteà moriatur sine descendentibus, & fiscus ei succedat propter assensum præstitum in dicta venditione, non resoluitur dicta venditio per mortem venditoris sine filijs, vt concludit And. de Iser. in c. i. qui successo. teneatur. & in c. j. §. & si clientulus. de ali. feudi. & in c. j. §. qui ergo. de inue. de re. ali. facta. & in c. j. §. sed nec est alia. quæ sit prima causa bene. amit. & in dicta l. Imperialem. in fin. princ. & Pet. de Ancha. in consi. lxij.

vbi allegat bonũ text.in c.vnico,de iure patr.lib.vj. & dicit Bal.in d.c.j.
8 de alie.feu.iiij.col.† ꝙ quis põt alienare feudũ de consensu domini, & tunc domino consentiente præiudicatur in totum,& excluditur ab omni iure suo: vt dicunt Iaco.de Are, Cy.& Bal.in l.dotalem.ff.sol.matri. quod si dñs consentit vasallo vendenti feudum,ꝙ videtur remittere totũ ius suum. ad hoc bene facit qđ dicit Bar.in l.qui Romæ.§. duo fratres.in viij.q.ff.de verb.obl.Ideo ex prædictis & alijs rationibus.¶ Fuit votatũ per sacrum Consilium, quòd dictus Gaspar absoluatur ab impetitione dictorum actorum.

ADDITIO.

Feuda de consuetudine regni Frãciæ an alienari possint sine dñi voluntate,consuluit Bertrãdi parte ij.cõsi. xviij.nu.43. Quæ in Frãcia vasallorũ sunt patrimonia. idem parte j.consi. cxcj.nu.7.& adeò sunt alterata,vt redacta sint ad instar patrimoniorum. idem parte j.consil.cclxxvj. num.7. Chassaneus,consil.lxvj.nu.1.

DECISIO CXIII.

De talibus exhibendis,& testamento falsó nõ authẽticãdo.

SVMMARIVM.

1 Notariꝰ an inhiberi possit ne testm̃ extrahat de falsitate suspectum.
2 Practica ꝙ testamentarij testes examinẽtur diligẽter in suspitione falsitatis testamenti,& qualiter.

1 FVIT dubitatum,si dicatur, † ꝙ testm̃ est falsum,& nullum quod est penes notarium,an possit iudex parte petente mandare notario, ꝙ illud nõ reassumat in formã publicã, donec aliter fuerit prouisum.¶Fuit cõclusum in Consilio, ꝙ fiat mãdatum pœnale dicto notario,ꝙ dictum asser tum testm̃ non reassumat in formam publicam,donec aliter fuerit prouisum,& hoc per not. per Bartol.in l. 2 fin.in fi.ff. de tabu. exhib. † Et fuit hæc practica seruata per sacrũ Consilium,quòd testes descripti in testamẽto exhibito in sacro Consilio examinentur diligenter cum interuentu vnius consiliarij mediante iuramẽto vocatis quorũ interest:& si testes ipsi dicant in eorũ depositione in fauorẽ testamẽti,tunc detur licentia ꝑ sacrum Consilium notario,ꝙ dictum testm̃ reassumat in publicam formã. Si verò deponat contra testamẽtum, publicentur ipsi testes, & detur copia eorum depositionũ partibus, & detur ipsis partibus terminus ad defendendum super ipsa reassumptione petita. Et proceditur super causa petitionis hæreditatis intentatæ per hæredes ab intestato contra scriptos hæredes in testamento asserto, hæc practica fuit obseruata in causa testamenti domini Martini Marizalis per sacrum consilium.

DECISIO CXIIII.

Si sæpius in integrum restitutio postuletur.

SVMMARIVM.

1 Restitutus in causa principali an restituẽdus in processu executiuo liquidationis, si sit minor,uel mulier uel ecclesia.
Restitutiones pendẽte lite postulatæ nõ curant læsionis probationẽ.
2 Restitutiones plures etiam minoribus concedere non est licitum.
Beneficiũ restitutionis in principali causa concessum,nõ impedit secũdum cõcedi in causa liquidationis.
3 Renũtiatio & cõclusio nihil obstãt quo minus læso minori secundum beneficium concedatur.

IN Sententia diffinitiua aliquid fuit reseruatum liquidari post sententiam,† vtrĩ dato termino ad probãdum super liquidatione & facta pu- 1
blicatione in causa si vna ex partibus est mulier,vel minor, vel ecclesia, &

ſia, & petat primum beneficium ſup liquidatione ſi ſibi ſit concedēdū, & qñ illo reſtitutiones petuntur, pendē te lite de iure non eſt neceſſe ꝓbare læſionem, vt dicūt Matth. & Paul. de Leaza. & Card. in xx. qō. in Clemen. j. de reſti. in integ. ſed ſufficit læſionē allegare. idē Bart. in l. ij. ff. de in inte. reſti. Et fuit deciſum in Conſilio, ꝙ ſi primum & ſecundū beneficiū fuit conceſſum in cā principali ante diffinitiuam ſnīam, ꝙ non eſt concedendum nec primū nec ſecundū beneficiū, quia eſſent plures reſtitutiones,
2 † quod non eſt licitū: vt dicit Bal. in l. j. & ij. C. ſi ſæpius in integ. reſti. poſtuletur. & And. de Iſer. in conſti. Regni, obſcuritatē. ſi aūt in cā principali non eſt cōceſſum nec primum nec ſecundū beneficium, ꝙ dēt concedi in cauſa liquidationis: & ſi vnum tantùm fuit conceſſum in cā principali, poteſt concedi ſecundū beneficiū in cā liquidationis: quia concluſio & renuntiatio in cauſa nō habet obſtare,
3 † quia hoc ipſo ꝙ renuntiauit, eſt læſus: vt ī l. interdum. & l. ſi iudex. ff. de mino. & tenet And. in dicta cōſti. ob ſcuritatem. Et ita fuit poſtea bis determinatum in Conſilio in diuerſis cauſis: vt patet ſuprà deci. xxxv.

DECISIO CXV.

De ſcripturis publicis impugnatis probandis poſt concluſionem in cauſa.

SVMMARIVM.

1 Scripturæ publicæ productæ nō planè comprobatæ quæ poſt cauſæ cōcluſionem improbantur, an poſſint defendi. & pars ad illas comprobandas veniat admittenda.
2 Concluſio cauſæ tacitè videtur reuocata in admittendis poſt concluſionem articulis.
Iudex tacitè vel expreſſe poteſt ſuā reuocare interlocutoriam.

IN cauſa illorū de Percatijs fuit
1 excitatum, † ſi ante concluſionem
a. [a] in cauſa ſunt præſentatæ ſcripturæ publicæ, quæ indigent comprobatione, deinde partes fecerunt concluſionem in cā, demū pars, quæ pſentauit ſcripturas, videt, ꝙ illæ ſcripturæ impugnantur petit terminū ad ipſas cōprobandas. Vtrū talis terminus ſit dādus. ¶ Fuit determinatū in Conſilio ad veritatē indagandā reciſa dicta cōcluſione tacitè vel expreſsè ex cā iuſta, vt dicunt dñi de Rota, deciſio.
2 quinta, † ꝙ ſi poſt concluſionē admittuntur articuli, tacitè videt̄ reuocata cōcluſio. & patet in deciſio. bellame. deciſi. lv. & deciſio. lvij. Nā iudex tacitè vel expreſsè pōt reuocare ſuā interlocutoriā. c. cū ceſſante. de appell. l. quod iuſſit. ff. de re iud. Ita expreſſe firmat Abb. Sicu. in c. qm̄ cōtra. in ix. col. in gl. in verbo, productionis. de probationi. ꝙ detur terminus ad impugnandum & comprobandū dictas ſcripturas. Et hoc potiſſimè fuit deciſum authoritate deciſionis Rotæ. vj. ar. no. per Inno. in ca. illud. de præſum. & de verb. ſig. c. veniens. Sed ſi illæ ſcripturæ fuiſſent priuatæ. ¶ Sacrum Conſilium ſubſiſtit, ut melius & maturius deliberetur.

a CONCLVSIONEM. An poſt cōcluſum in cā, detur terminus ad probandū ſcripturas productas ante concluſionem, uide ĩ. in deciſ. 27. & 216.

DECISIO CXVI.

De reſtitutiōe rebellis ad feudū amiſſum alienatū ſurreptitie.

SVMMARIVM.

1 Rebellis ad feudem amiſſum & alienatum reſtituitur pro bono pacis.
2 Exceptio dominij nō admittitur in iudicio reſtitutorio, & quid ſi prompte probetur.
3 Surreptio in reſcriptis committitur per ſuppreſſionem ueritatis & ex-

pressionem falsitatis.

4 Difficilius concedi per principem, qualiter intelligatur & exponatur.

5 Exceptio conuenti dubia non releuat opponentem contra probātem possessionem & spolium.

Spoliati per literas regias remedio possessorio conueniri possunt.

6 Surreptio fundata super vno articulo nō vitiat totū priuilegiū restitutionis plenariè, sed articulū solum.

PRINCEPS Bisignani alienauit quoddā feudū paternū cū cōsensu sui filij primogeniti cuidam nobili pro certo pretio, & tradidit, & interuenit Regius assensus, demū tam emptor, q̄ venditor ipsius feudi, & ipse primogenitus commiserunt culpā contra Regem huius Regni, per quā feudū & totus status eiusdē principis deuolutus fuit ad Regem, & ipse Rex possedit dictū statum persistente illo primogenito in rebelliōe post mortem patris, ipso adhærente Regi Francorum, hosti Regis Ferdinandi secundi, dictus princeps primogenitus recuperauit statum suū, & dictū feudū tempore Regis Caroli dominantis in Regno. Rex Ferdinādus secundus deinde recuperauit Regnū, & eo dominante vēdidit illud feudū Petro Baccario, & tradidit, & eo tenente & possidente princeps Bisignani concordauit se cum Rege Ferdinā do ij. & ꝓ bono pacis restituit eū ad bona feudalia alienata, & ad feudum alienatum dicto Petro Baccario, &

1 ad integrum statum suū, †quæ restitutio de iure pro bono pacis & bono publico potest fieri, vt dicit Alex. & ibi concor. in l. fi. C. de sen. passis. in apostil. Et ego dixi in c. j. de vasallo decrepitæ ætatis. ¶Et sic princeps vigore dictæ restōnis capit possessionē dicti feudi, spoliando de facto dictū Petrum Baccariū, vt dicit vnus testis. licet appareat, ꝙ fuit inductus in pos-sessiōe authoritate cōmissarij Regij deputati ad restituendū principē in possessione sui status & dicti feudi. de qua dicit se spoliatum, & probat se possedisse virtute dictæ emptiōis, & spoliatum fuisse à dicto principe, vt suprà dictū est. ¶Dubitaē an obstet exceptio, ꝙ ipse princeps est restitutus à rege etiā ad bona alienata per contractū ob statum publicū &

2 beneficiū pacis. †Et videbaē, ꝙ ista sit exceptio dominij, quæ regulariter non obstat agenti possessorio recuperandæ possessionis: vt no in l. naturaliter §. nihil commune. ff de acq. pos.

Et licet sit dubiū, ꝙ si in prōptu appareat de exceptione dominij, an impediat restitutionē. de quo in d. §. nihil cōe. & per And. in consti. Reg. violentia cū concor. quæ ibi alleg. Tamē posito sine præiudicio veritatis, ꝙ dicta exceptio dominij in prōptu ꝓbata impediat restōnē possessionis. Dubium est, an dictus princeps sit restitutus ad dictum feudū, ex quo tēpore dictę restōnis dictum feudū fuerat alteri alienatū per dictum principē præfato nobili, qui fuit rebellis Regis, & ꝓpterea deuolutū fuit dictum feudum ad Regem, & sic non erat de statu principis, & licet dicatur in restitutione, ꝙ restituit principem ēt ad feudum alienatū Petro Baccario, hoc intelligitur, si feudum fuisset ipsius principis, & non si fuisset alienatum per principem, fuit enim in dicta restitutiōe facta principi suppressum Regi, ꝙ dictum feudum per rebellionem illius nobilis qui emit à principe feudum, fuit deuolutum ad Regem, & per rebellionem prædictā feudum venit in possessionē Regis.

3 Item† fuit expressum mēdacium, ꝙ dictum feudum erat de statu suo. & consequenter quantum ad hoc feudū illa restitutio dicitur surreptitia, & non extenditur ad hoc feudum

venditum Petro Baccario. vnde stãte suppressiõe veritatis,& expressiõne falsitatis & mendacij dicta restitutio non cõprehẽdit dictum feudum existens in posse tertij,iux.no. in l.ꝑ scriptione.C.si cõtra ius velvti.pub. & in c.sup literis.& in c. postulasti. de rescri. ¶Item dicta restitutio fuit surreptitia,quia non expressit illud, quod si fuisset expressum, difficilius concessisset princeps,vt no.in.d.c.po

4 stulasti.¶†Et quando dicitur, ꝙ difficilius cõcessisset,dicit Lapus alleg. lxxxix.ꝙ colligitur, si princeps fuit consuetus illa facere, non dr̃ difficilius,si antẽ non est consuetus,dr̃ difficiliter.¶Vnde cũ in casu nostro nõ reperit̃,ꝙ princeps sit solit⁹ restituere rebellem ad bona quæ ipse delinquens per prius alienauit, sed solum consuetus est restituere bona rebellis quæ fuerant rebellis,& alienata ꝑ principem, ad quem deuenerunt ex causa rebelliõis ipsius restituti, & nõ reperitur,ꝙ sit solitus restituere bona per prius alienata per cõtractũ, vt suprà,igitur dicendũ,ꝙ nõ debet extendi ipsa restitutio ad hunc casum, & hoc est qđ facit dubia exceptio opposita per principem Bisignani. Et

5 †propterea exceptio cõuenti dubia nõ releuat opponentẽ cõtra probantẽ possessionẽ & spoliũ. Et ideo princeps debet condẽnari ad restõnẽ possessionis feudi vnà cũ fructibus & expensis.Nam illi qui spoliant̃ mediãtibus literis Regis, possunt conueniri remedio possessorio,vt in l.meminerit.& l.authoritate.C.vnde vi. Et q̃à solum possessorium fuit deductum, fuit reseruata exceptio dñij dubij in causa proprietatis,& declaratũ ꝙ nõ fuit intentionis Regis iuri tertij præiudicare.¶Nec per hoc cætera contẽta in priuilegio restitutiõis plenariè factæ d.princip. Bisignani annullan-

6 tur,†quia illa surreptio non fuit causa obtinendi omnia,sed solum illud capitul ũ,vt dicit do.Abb.in c. sedes. per.c.super literis.de rescrip.& dom. Anto.in c.exhibita.in fi. de iud. ¶Et ita fuit per omnes votatum nemine discrepante.

DECISIO CCXXVII.

De promisiõe causata ex laudo nullo emologato.

SVMMARIVM.

1 Promissio ex laudo nullo emologato tenet.

Laudum latum super non compromisso nullum est.

2 Laudum latum extra compromissum nõ pt̃ emologari nec valet authoritate partiũ ordine ꝑtermisso.

3 Obligatio efficax orit̃ ex ꝓmisione super præcedenti obligatione,& in vim constituti transit.

4 Promisio facta ex certa scientia de eo ad quod non tenetur.valet.

Iurisdictio ad vnam rem quãdo possit ad aliam prorogari.

5 Laudi executio quando peti possit, licet de compromisso non doceat̃.

Laudum nullum nõ põt ratificari, vt valeat in vim laudi,sed pacti.

1 Promissio † facta & causata ex laudo nullo emologato valet & tenet,nec põt dici erronea,eò q̃a laudũ latũ est sup re,de qua nõ fuit cõpromissum,& sic laudum nullũ.l. nõ distinguemus.§.de officio.ff. de arb. & no.Alex.in ij.vol.cõs.cxxiiij. quia valebit virtute ꝓmisionis & pacti ꝑ no.in l.ij.C.cõ.vtr.iud.¶Nec obstat, ꝙ laudũ nullũ non põt emologari, vt dicit Bal.in titu.de pace Constan.

2 §.sententiæ quoque.dicens, †ꝙ laudum latum extra compromis.nõ põt emologari,nec ualet authoritate partium ordine prætermisso,vt in l.prolatã.C.de sen.& inter.om. iud. Quia licet laudũ & emologatio sit nulla, tamẽ promisio tenet, nã licet causa

promissionis fuit laudū, tñ ex quo promissio oritur ex causa dimissionis bonorū,& sic sup pcedenti obligatione ēt, ꝙ illa pcedens obligatio eēt inefficax, tñ oritur efficax obligatio ex
3 promissione, † & trāsit in vim cōstituti:vt in l.j.& l.Titius.ff.de cōstitu. pecunia.¶ Itē quia ista promissio facta fuit ex cā diuisiōis factæ, licet cā pp quā fuit facta diuisio, profuit laudū nullū,& facta fuit ex certa scia, licet promissio facta de eo ad quod quis nō tenet̃,psumit̃ erronea, quia si probet̃ certa scia, valet:vt dicit Alex.ī l. j.vol.conf.xiij. ¶ Nec est probatum, ꝙ ad dictos vndecim ducatos tenebatur.Ideo non præsumit̃ erronea, sed facta ex certa scientia. ¶ Præterea licet cōpromissum fuit de certis rebus
4 & laudū de alijs rebus, † tamen potuerūt partes tacitè prorogare ď istis alijs rebus: vt firmat pulchrè Bal. in j.iiij.col.C.si à non cōpe.iudi.vbi dicit not.ꝙ iurisdictio ad vnā rem pōt prorogari ad aliā,secus putat in prorogatione formæ, & in prorogatione de psona ad personā: vt ibidē p Bal. in.ij col.& idem Bald.in c.j. de inuesti.de re.alie.fac.Et in c.j. §. ad hæc. de pace iura.firman.Et in specie hoc idē firmat Alex.in v.vo.cōs.lxxxiiij. incip.super consultatione.pro hoc allegat Ange.in l.sciendū.ff.de verbo.
5 obliga. † vbi dicit, ꝙ si arbiter tulit sententiam partibus præsentibus & emologantibus, poterit peti executio laudi,licet de compromisso nullatenus doceatur:quia partes tunc potuerunt facere illum arbitrū, sed nō potuerūt eū facere iudicē ordinariū vel delegatū: vt clarè per Alex. ibi, & sic dictū Bal. vt suprà relatum nō est.verū,quando intelligeremus eū, ꝙ non potest ratificare laudum nullum,vt valeat vt pactum:sed bene est verū, ꝙ non potest ratificare vt valeat vt laudum. Et sic concordatur suprà dicta doctrina Angeli & Alex. Idem dicit Ludo. Roma. in consilio clxxv.quod incipit,dictum vltimum
6 laudum &c.† ꝙ laudum nullum non potest ratificari vt valeat in vim laudi,vt in capitè examinata.de cōfirm. vti. vel inuti. quē allegat Bald. in d. §.sententię quoque bene tamen partes possunt facere ꝙ laudum nullū valeat in vim pacti, per no.in l.ij.C. cōmu.vtr.iudi.nisi altera pars nō obseruasset : quia frangenti fidem fides frangatur eidem,vt in c.peruenit.cū concor.de iureiurando.

DECISIO CXVIII.

De interdictis, & de libello continente duo remedia possessoria.

SVMMARIVM.

1 Possessoria duo adipiscendæ & restituendæ possessionis an possint in eodem libello cumulari,& ad inuicem concurrere.
Libellus interdicti quorum bonorum,quam conclusionem requirat.
2 Interdictum restituendæ possessionis competit hæredi.
Interdictum adipiscendæ quando detur hæredi.

Frater dicit se debere & posse succedere fratri in feudo,& obtinuit inuestituram à Rege. Et quia frater suus fuit spoliatus possessione dicti feudi, petit restitutionem dicti
1 feudi.†Conuentus replicat, ꝙ iste libellus cōtinet duo possessoria remedia.videlicet adipiscendæ,& restituēdæ possessionis,quæ adinuicem sunt cōtraria, & non possunt cumulari, p ea quæ no.Bal.in l.incerti.in xj.q.C. de interdictis. ¶ Itē quia ēt in libello quorū bonorū,cōcludit̃: vt restituat possessionē,vt dicit tex.ī l.ij. C.quorū bonorū.& patet in forma libellādi in interdicto quorū bonorū. quā ponit Spe.in tit.de testa.§.nunc dicē-

dũ.in princip. ¶Tandẽ per sacrũ Cõſiliũ vnanimiter fuit votatũ, ꝙ iſta duo remedia ĩ caſu pdicto non ſunt
2 contraria,& cõpatiũtur:†nam vt hæredi competit interdictũ reſtituẽdæ poſſeſſionis:vt.ff.de vi & vi arma.l.j. §.hoc interdictũ. & hæredi .& cæteris ſucceſſoribus cõpetit,vt etiã cõtra hæredes & bonorum poſſeſſores: vt dicitur in eadẽ l.j.in fin.Sic etiam hæredi datur interdictum quorũ bonorum, quando defunctus poſſedit tẽpore mortis ſuæ, & ſic adipiſcẽdæ poſſeſſionis: & per conſequens non tenetur ſic taliter agẽs declarare, an agat interdicto reſtituendæ, vel adipiſcendæ,cum ambo poſſunt concurrere in caſu prædicto ; quia nulla cadit in hoc caſu contrarietas.

DECISIO CXIX.

De diſpoſitione ſucceſſionis ĩ feudo legitimis hæredibus facta ſine aſſenſu Regio.

SVMMARIVM.

1 Diſpoſitio nulla valet in feudis ſine Regio aſſenſu,& qualiter intelligatur.nume.3.& 5.
2 Francorum ius in feudis quale.
3 Aſſenſus Regius quo caſu non requiſitus in feudis.
4 Filia hæres inſtituta petens immiſſionem in poſſeſſionem,an mittenda in rebus feudalibus.
6 Remediũ l.fin.C. de edicto diui Adri.tollen.cui cõpetat,& in quibus locũ habeat, & qualiter intelligatẽ.
7 Hæreditas ꝓpriè non poſſidetur.

1 VTRVM † diſpoſitio l.fin.C.de edicto diui Adri.tolle.habeat locum in feudis quaternatis, vbi non apparet,ꝙ teſtamentum ſit factum præcedẽte Regio aſſenſu.cum de iure nulla diſpoſitio teſtatoris valeat in feudis:vt in c.j.in princi.de ſucceſſione feudi.ergo ſi in feudis teſtamentum non valet ſine aſſenſu,quo modo poteſt peti miſſio in poſſeſſione vigore dictæ.l.fin.¶Ad hoc fuit reſponſum
2 per totum Conſilium†ꝙ quando teſtator habens feuda diſponit de feudis aliter,quàm ius velit,puta in feudis antiquis, in quibus viuitur iure Francorum,diſponit dimittẽdo feuda omnibus filijs,iſta diſpoſitio non valet,quia eſt contra ius Fran. Ita è contra ſi pater habet feuda antiqua in quibus omnes filij debent ſuccedere,prout dicit tex.in ca. omnes. ſi de feud.fuc.cõtro.inter do. & agna. & ibi cõcor.& ipſe diſponit, ꝙ ſolus primogenitus ſuccedat, iſta diſpoſitio non valet.& ſic intelligitur dicta regula.Sed ſi habens feuda diſponit, prout ius vult,valet, ſi in feudis non viuitur iure Francorum,ſed iure cõmuni feudorũ, quo iure omnes filij ſuccedunt, niſi in feudo Comitatus
3 & Marchionatus. † Et in regno omnes filij ſuccedunt, niſi probetur, ꝙ in illis feudis viuitur iure Francorũ, vt plenè per Andr.in l.Imperialẽ.§. ꝑterea ducatus.de ꝓhibi.feudi.ali.ꝑ Fede.& ibi qualiter probeẽ. & ſi pater inſtituit omnes filios hæredes in omnibus bonis ſuis,licet ipſi filij debeant de neceſſitate habere feudum paternũ ex diſpoſitione iuris : tamẽ valet illa inſtitutio facta in teſtamento de eis ad operandum eis fauorem etiã ſine aſſenſu Regio: quia ius aſſẽtit,& ideo poterunt petere iſti filij immiſſionẽ in poſſeſſionẽ vigore dictæ l.fi.feudorum paternorũ:quia de iure ipſi erant ſucceſſuri: vt dicit Albe.de Roſa.in d.l.fi.hoc expreſſe firmauit d. Barth.de Capua, in allegationibus ſuis, quas fecit ꝓ Rege Roberto inſtituto hærede à Rege Carolo ſecundo ſuo patre,in verſi.prætera prænominatus dominus noſter Rex Robertus &c. Et ego in lectura mea in d.c.j.in princ.in v.not.multũ prolixè hanc concluſionem firmaui.

& firmat et hanc conclusionē Alex. in d.l.fi.vbi alle. Ioan. Andr. in addi.
4 Spe. in tit. de test. §.pe in fi. †vbi dicit, quod filia hæres instituta petēs se immitti in possessionē, mittet et in possessionē rerum, quæ fuerunt patri in feudū concessę, nec agnati masculi erunt legitimi contradictores ad impediendū hanc immissionē, p tex. in c.ij. si de feu. fuerit contro. iter do. & agna. Et vltra Alex. ego alleg. Oldr. in consi.cclxx. qui idē tenet. & Bald. multū egregie i iij. vo. cō.cccxcvij. Hanc partē secutus fuit consulendo Alex. in iiij. vol. cōsi. lv. incip. prospe ctis his quæ in themate &c. in xvij.
5 col. vbi dicit,† quod illa regula q dicit, quod nulla dispositio valet in feudis, intelligitur qn tenens feuda ordinat quod extrane[9] hæres succedat excluso fratre qui debebat succedere. Sed qn habens feuda disponit vt succedant legitimi hęredes: tunc valet dispositio. Et idem in quinto volumine, cōsilio secundo, in iiij. col. Et cum iste casus contigisset de facto post mortē, dominus Ioā. de Annichino qui fuerat dominus multorū castrorum in prouincia Aprucij inter Alfonsum primogenitum ex prima vxore, & Antonium & Berardinū ex secūda vxore, qui dominus Ioānes eos instituit hæredes in testamento, & filij ex secundo matrimonio petierunt se immitti in possessionē feudorū, iuxta formā dicti testamenti vigore d.l.fi. & citato dicto Alfonso primogenito & cōtradicente. ¶ Fuit decretum per totū Consiliū quod ponantur dicti fratres in possessionem dictorū feudorū, reseruatis exceptionibus in iudicio petitorio forsan intētādo. Do. Marcellus
6 fuit cōmissari[9] dictæ causæ. ¶ †Quid aūt si primogenitus statim post mortē patris venisset ad Regē, & nulla facta mentione de testamento patris, in quo sunt instituti hæredes omnes filij, obtinuit à Rege confirmationē illorū castrorū tāquā primogenitus, dicens se succedere iure Francorum, demū alij fratres intentauerūt remedium dictæ l. edicto. & frater primogenitus dicit, quod tale remediū cessat, ex quo ipse possidet mediante inuestitura Regis: & dictum remediū nō datur contra titulo possidentem, vt dicit Glos. in d.l.fi. ¶ Fuit cōclusum, quod illud procedit quando titulus est quæsitus ante mortē testatoris. Sed si titulus est quæsitus post mortem testatoris, ille titulus nō impedit immissionem virtute dictæ l. finalis, secundum doct. ibi. & firmat hoc Alexā. in secundo volumine. consi. iiij. in viij. col. quod incipit, videret inspectis.
7 † Omnia enim quæ opponuntur contra dictū remediū d.l.fi. quæ requirunt futurā indaginem, nō officiunt huic possessorio: quia est possessorium quasi recuperandæ possessionis, ac si diceremus, quod hæreditas fuerit quasi spoliata in persona hæredis restituenda, & redintegrāda, licet hæreditas propriè nō possideatur. hæc sunt verba Bal. ī suo iij. vol. cōsiliorū, cōs. cxxvj. incip. pmissis verbis.

DECISIO CXX.

De stipulatione per uerbum promitto probata per testes.

SVMMARIVM.

1 Promissio per testes probata, an sit stipulatio vel pactum nudum.
2 Verbum promitto, inducit pactum nudum & stipulationem propter æquiuocationem.
Pactum nudum nō parit actionem de iure ciuili.
3 Testium dubia depositio cōtra producentem interpretanda.
4 Verbum promitto, repetitum stipulationem operatur.
Partiū pñtia in dispōne testium de pmissione stipulationem causat.

Actio de dolo ĩ pacto nudo qñ detˆ.
5 Pactorum tota materia quomodo limitetur & intelligatur.
Obligatio naturalis ex nudo pacto procedẽs, executionem ex iudicis officio habet.
6 Rex est monarcha in Regno.
Senatus regis personam gerit.

LATA fuit sententia in magna curia Vicariæ in fauorẽ notarij Francisci de Iungano cõtra dominã Helenã Carafolã relictã quondã do. Syluestri Galiotæ physici,& Petrũ Iacobũ eius filiũ, à qua dicta do. Helena appellauit ꝓ suo interesse ad sacrũ Cõsiliũ,& dubitatũ fuit in eius dis-
1 cussione: †Vtrum si dicta do. Helena ꝓbauit, ꝙ dictus Frãciscus ꝓmisit reuocare & annullare cõtractũ submissionis factæ ꝑ dictũ Petrũ Iacobũ dicto notario Frãcisco de quadã domo ꝓ cẽsu ducatorũ decẽ annuatim : & ipsa do. Helena ꝓmisit restituere dicto notario Frãcis. ducatos xx. quos soluit dicto Petr. Iacobo: quã ꝓmissionẽ nolẽs dictus Frãciscus obseruare, dña Helena, ipsum cõueniri fecit in magna curia Vicariȩ, q̃ seruatis seruãdis ꝑ diffinitiuã sniam absoluit dictũ Frãciscũ. Vtrũ inq̃, ꝓmissio per testes ꝓbata, sit stipulatio vel pactũ nudũ. ¶ Et dubiũ facit, quia dicta ꝓmissio ꝓbata est ꝑ testes: & sic nõ videtˆ ꝙ fuerit stipulatio, sed pactũ nu-
2 dũ: †quia verbũ ꝓmitto, ꝓlatũ à testibus ĩtelligitˆ ꝑ pactũ nudũ: vt not. in l. j. C. de vsuris. & in l. j. C. de contra. & cõmit. sti. & habet in l. sciẽdũ. ff. de verb. ob. & ex pacto nudo non oritˆ de iure ciuili efficax actio ad agẽdũ: vt in l. iurisgentiũ. §. igitˆ. ff. de pactis. ¶ Sed ĩ cõtrariũ facit, quia verbũ ꝓmitto, est æquiuocũ, & potest referri ad pactũ nudum & ad stipulationẽ: vt in l. sciendũ. §. dictũ. ff. de ædil. edict.
3 †Sed dubia depositio testiũ interpretatur contra producentẽ testes: vt in c. in presentia. de probat. & testes quos produxit notarius Franciscus, dicunt, & notarius Franciscus Per humanità hauea promesso alla madre de ditto Petro Iacobo &c. ergo debet fieri interpretatio ꝙ fuit ꝑ stipulationẽ facta promissio. Et tãto magis, quia testes dicuntur audiuisse à notario Francisco dicente se promisisse dictæ dominæ præsenti, & sic
4 deponunt de confessione partis. † & quando verbũ promitto repetitur ĩ cõfessione partis, intelligitur per stipulationẽ: vt dicit Bal. in l. j. C. de cõtrahen. & cõmit. stipu. & dicit Ludoui. Ro. in d. l. sciendum. ꝙ data præsentia partium testes deponentes de promissione intelligitˆ ꝑ stipulationem. ¶ Præterea vbicunq; ille, cui ꝓ pacto nudo expromissum est, pateretur dãnum si sibi promissa non seruarentur, & nulla actio speraretur, tũc vigore talis pacti contra eũ non seruantẽ dabitˆ actio de dolo. tex. est in l. elegãter. §. seruus pactionis. & ibi Bart. ff. de dolo. & no. Bald. in l. cum mota. iij. col. C. de transact. & Ang. in cõsi. j. & tenet Alex. in l. iurisgẽtium §. sed cũ nulla. ff. de pactis. Sed si dictæ dominæ Helenæ non seruaretur dictũ pactum ꝑ notariũ Frãciscũ, dicta domina Helena sustineret damnũ clausuræ cuiusdã fenestræ, iuxta pactũ inter Petrum Iacobum prædi-
5 ctũ & dictũ notariũ Franciscũ. †Igitˆ ex dicto pacto quãdo esset nudũ, cõpetit sibi actio ad agendũ, & isto modo limitatur tota materia pactorum. & dicit plus Alex. in d. §. sed cũ nulla. ꝙ licet ex pacto nudo nõ oriatur actio de iure ciuili, tamen naturalis obligatio, quȩ surgit ex nudo pacto, debet habere executionem ex lato iudicis officio allegat Ant. de Butr. in cap. quæ in ecclesiarum. de consti. post Compostella. & Inno: Sed Ioã. de Imo. ibi dicit, ꝙ in practica non

tenetur nisi adiretur Imperator, sed
6 Rex habet iura Imperij,†quia est mo
narcha in Regno, vt dicit glossa. in
proœ.constit.Regn. & sacrū Cōsiliū
repræsentat personā Regiam,& ideo
potest reformare sententiam magnę
curiæ Vicariæ, & condemnare dictū
Franciscum ad obseruandam dictam
promissionem per testes probatam.
& in hoc voto fuit totum Cōsilium,
& sic fuit iudicatum.

DECISIO CXXI.

De compensationibus, & de illarū exceptionibus post sententiam.

SVMMARIVM.

1 Cōpensatio an admittenda in sententiæ executione.
2 Iudici necessitas ad compensandū imposita.
Exceptio cōpēsationis ipso iure extinguit actionem,cæteræ elidunt.
3 Compensatio post sententiā quę in rem transiuit iudicatā,opponitur.
4 Compensans non venit contra instrumentum dotale.
Exceptio cōpēsatiōis uī hēt soluti.
Cōpensare uel soluere nihil refert.
5 Agentis non interest agere.
Renuntiatio eorū quæ naturalem lædunt æquitatem nulla.
Renuntiatio in his quæ iudex ex officio facere potest inualida.

FVIT dubitatum in Consilio, si hæres mulieris petit ab hæredibus viri dotē mediāte instr̄o dotali,& hæredes viri nihil dicūt, ꝙ hæredes vxoris sunt per instrumentū mutui obligati ad certā pecuniæ quātitatē, fertur sn̄ia cōtra hæredes viri,& illa sententia transiuit in rem iudicatam, deinde petitur,ꝙ sn̄ia exequat̄,in executione dicunt,ꝙ hæres mulieris debet soluere dictū mutuum.Quæritur de duobus.¶ Primò vtrum ipso iure sit inducta cōpēsatio.¶ Secūdò vtrū ista compensatio possit opponi post sn̄iam,quæ transiuit in rem iudicatā.
¶Tertiò vtrū stante cōsuetudine ciuitatis Neapoli. quæ incipit, contra instr̄m autem dotale nulla probatio admittitur. possit admitti exceptio
1 cōpensationis.¶†Ad primū fuit decisum ꝑ sacrū Consiliū,ꝙ postq̄ cōstat per instr̄m mutui liquidū contra hæredē mulieris, ꝙ inducta sit ipso iure cōpensatio, & ꝙ hæredi mulieris nō cōpetat actio,& licet istud dubiū sit de apicibus iuris,ut dicit Pau. de Cast.in l.si constat.C.de cōpensationibus. vbi gl.tangit hoc dubiū,& sunt opiniones inter doctores,tn̄ ista est uerior opinio,quā firmat Bart.in l.verū.ff.de cōpensatio. & quia text. in §. bonæfidei. Institutio de actio.
2 † imponit iudici necessitatē ad compensandū. Et firmat hoc Tindarus discipulus in suo solenni tractatu de cōpēsatiōe,ꝑ iura & authoritates:vt ibi per eundē. nā speciale est in ista exeptione cōpensationis, vt ipso iure extingat actionē,sed aliæ exceptiones elidunt, vt in l.si vnus.§.pactus
3 ne peteret.ff.de pactis.¶† Ad secundum dubiū fuit decidendo rn̄sum ꝑ sacrū Consiliū, ꝙ cōpensatio potest opponi etiā post sn̄iam, quę transiuit in rē iudicatā,vt cōcludunt Abb. post alios & Felinus in c.suborta. de re iudi. & vr̄ text.in l.ij.C.de compensa.& in l.si cùm militi.§ cùm intra.ff.de compensa. & firmant Alexand.in lege,si duo patroni.§.si quis iurauerit.ff.de iureiuran. Ang.in cōsil.cxxx.incipiēte; quidā noīe Nicolaus.& Anto.de Butrig.in cap.bona fides. depositi.Ludo.in consi.lxxvj.
¶Ad tertiū dubiū fuit dictū,ꝙ glos. Neapol.super dicta consuetudine,in verbo, solutum. tangit dictum du-
4 bium,† & concludit quòd contra instrumentū dotale potest opponi exceptio cōpēsationis, quæ habet vim

solutionis,vt in dicta lege,si constat. & qui cõpensat nõ facit cõtra instrumentũ dotale,imò acceptat validum esse instrumẽtum,sed est satisfactum & solutum per cõpensationẽ,cum nihil intersit an quis soluat vel cõpensét.l.si debitor.ff. qui potio.in pig. habe. Idẽ firmant Bar.& Bal.in l.diuortio.§.donationes,ff.sol. matr.Facit quod not. Bar.in l.amplius non peti.ff.rẽ ra.habe.& idẽ sentit Neap. in consuetudine,dos. in verbo, peti. ¶Et si dicatur in instrumẽto dotali fuit renuntiatũ exceptioni cõpensationis.

5 ¶† Respondet,ꝙ nõ fuit renũtiatum, nec iuratũ nõ opponere exceptionẽ solutionis, nec id quod habetur loco solutionis, nex exceptioni carentiæ actionis, quæ propterea possunt opponi,& sic repellit agẽtẽ, quia agentis nõ interest agere,vt in l.iij.ff.de cõpensatio.¶Secũdò respõdetur, ꝙ nõ valet renuntiatio ut nõ possit opponi cõpensatio, quia esset cõtra naturalẽ æquitatẽ,vt in d.§.in bonæfidei.Itẽ esset cõtra bonos mores,vt in l.alia.§.elegãter.ff.sol mat. 2

6 ¶† Itẽ nõ valet renuntiatio in his,q̃ iudex ex officio facere potest, vt dicit Hostien.in summa de offi.iudi.§. vtrũ desideret, Sed iudex ex officio debet facere cõpensationẽ,vt in d.§. in bonæfidei.ergo renuntiatio nõ tenet.¶Et sic fuit conclusum per Consilium quod talis renuntiatio non debet esse in consideratione. Matthæus de Afflicto.

DECISIO CXXII.

De mero & misto imperio nõ cõcesso per verba generali.

SVMMARIVM.

1 Imperiũ merũ & mistum an veniat sub generalitate alienationis.

2 Imperium merum & mistum de regalibus est.

3 Verba generalia non sufficiunt,vbi specialia requiruntur.

Specialiter dictum quid dicatur.

Regalia non transeunt per generalia verba.

SI COMES alienauit cum Regio assensu castrũ cũ iurisdictione & pertinentijs suis nihil sibi reseruãdo,nõ tñ dixit cũ mero & misto imperio, quod ipse comes habebat à Rege in

1 dicto castro: † an videat̃ alienasse ipsum merũ & mistũ imperiũ?¶ Videt̃ ꝙ sic,quia cũ sit alienatũ castrũ cum vniuersitate nihil sibi reseruãdo, vr̃ alienatũ etiã merum & mistũ imperium,quod habebat à Rege. hoc expressè firmat Bal.in c.j.de capi. qui curiã vẽdidit.& Bal.in l j.§.in initio. ff.de off.præfec.vrbis.& Bal.in l.ij.ff. de const.princ.& in l.penul.C.de bonis,quæ lib. & Alb.in l.imperiũ.ff.de iurisd.om.iud.& Bar.in cõsil.clxxxix. incip.primò quærit̃.& Ale.in iiij.vo. consi.xxv.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de iur.om.iud.in addi. quæ incipit,vide istas duas opi.& Hostien. in sum.de potesta. iud.deleg.§.qui delegari.circa fi.

2 †Sed in isto Regno nũquã veniunt regalia p generalia verba,ut dicit And.de Iser. in c.j.§.si qs alium.de pace.tenen.Nã merũ & mistũ imperiũ est de regalib⁹,vt in c.i. quæ sint regalia.& iõ nisi specialiter cõcedat̃,nõ venit p verba gñalia, ut in cõst.regni.Ea q̃ ad decus.

3 † & ubi requirunt̃ verba specialia,non sufficiunt generalia,vt in c.fi.de off.vica. lib.vi.& illud dr̃ specialiter dictum, quòd est à generalitate verborũ extractũ.l.uxorem. §.felicissimo. ff. de lega.iii.Item ea quæ sunt regalia nõ transeunt p generalia verba,ut in c. quod translationẽ.de offi.leg.& Alexan.in l.j.col.j.ff.de iur.om.iud.¶Et propterea fuit iudicatũ in Cõsilio in causa comitis Consiæ cõtra dominũ terræ saluiæ, quòd non sit cõcessum merum & mistum imperium, licet

sit dictum, nihil sibi reseruando, sed ipse comes habebit merum & mistũ imperium in dicto castro prout habebat ante alienationem.

DECISIO CXXIII.

De promissione vulnerati chirurgo facta.

SVMMARIVM.

1 Promissio infirmi medico facta an valeat.

Promissio defuncti obligat hęrdes.

2 Medicis an liceat ab infirmo recipe ꝓmissionẽ pecuniæ pro curatione.

3 Intellectus ad l. archiatri. de profes. & medi. libro. x. C.

DOMINVS Carolus copula 1 chirurgicus petit† ducatos centũ ab hæredibus Petri de Blancha tanquã sibi ꝓmissos tpe quo ipse Chirurgicus medicinabat eius feritã. Vtrũ debeatur sibi Oẽs dñi dicebant, ꝙ sic, quia illa promissio defuncti obligat hæredes. l. si pactũ. ff. de ꝓbatio. cum cõcord. Ego fui per momentũ in cõ 2 traria opinione, ꝙ nõ debent, † quia nõ licet medicis recipere ab infirmo ꝓmissionẽ pecuniæ pro eo curãdo, & si ipsam ꝓmissionẽ recipit, nõ valet, allegabã tex in l. archiatri. & ibi Bar. C. de professo. & medicis, lib. x. & alle. ff. de varijs & extraord. cogni. l. medicos. Sed melius cogitando dixi, ꝙ dicta lex, archiatri loquitur in medico, qui habet salariũ ã publico & 3 ideo nõ† facit ad factũ. Itẽ in d. l. medicos. loquit̃ qñ medicus dedit mala medicamẽta, & infirmus ꝓmisit centum vt curaret ipm, talis ꝓmissio cassatur. Et ideo Spec. in tit. de salarijs, ponit versum Ioãnis de deo. ¶ Dum dolet infirmus, medicus sit pignore firmus. Licet Io. An. ibi dicat, ꝙ hoc nõ est bene dictũ ¶ Et iõ p sacrũ Cõsiliũ vnanimiter fuit cõclusum, ꝙ valuit dicta promissio, & hæredes dicti infirmi, qui conualuit de il a ferita, fuerunt condẽnati ad dictos centum ducatos soluendos dicto chirurgico.

DECISIO CXXIIII.

De restitutione in integrũ aduersus probatione omissam, & dedicatione in ea.

SVMMARIVM.

1 Beneficiũ quod denegari non potest, proficere debet.

2 Beneficiũ restitutionis in integrũ aduersus probationẽ omissam, & illius tẽpus est iudici arbitrarium.

3 Tẽpus ad defensiones faciendas in beneficio debet esse congruum.

Citationis tẽpus congruere debet, ne citatio reddatur nulla.

1 ECCE† datus est terminus ad probandum incumbentia arbitrio iudicis, facta publicatione reus cui cõpetit beneficium, petit beneficium primum per extra Regnum, & petit dilationem competentem, dicitur, ꝙ non debet habere nisi medietatem primi termini, quia sic semper fuit obseruatum. ¶ In cõtrarium dicitur, ꝙ dictum beneficium postquàm non potest sibi denegari, debet esse sibi proficuum, vt arbitretur à iudice tempus secundùm distantiam loci 2 vbi sunt testes, † quia tempus beneficij est arbitrarium iudici, vt dicit Inno. c. coram. de restit. in integr. & Card. in Cle. j. eo. tit. in vlt. q. aliàs si esset medietas primi termini, esset terminus impossibilis ad faciendum suas defensiones, & per indirectum tollitur sibi beneficium. i. restitutio in integrum aduersum probationem omissam, per quam omissionem perderet possessionẽ siue dominium, vt dicit Bal. in l. ab hostib⁹. §. sed quod simpliciter. ff. ex qui. cau. maiores. & 3 in l. interdum. ff. de mi. † tẽpus ad faciendum defensiones in beneficio debet esse congruum, sicut dicimus in tempore quod ponitur in citatio-

rie, quod debet esse congrum, aliàs citatio redditur nulla, secūdum Bar. in l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clā. & Old. in consil. xliij. inci. quæritur vtrum &c. Et Abb. in c. cum dilecti. de dolo & contu. & Barto. in extrauaganti, ad reprimendam. in verbo, per edictum. ¶ Fuit tandem conclusum in Consilio, ꝙ primum beneficium arbitretur secundùm distātiam loci, & nō prout vulgariter dicitur, quod sit medietas primi termini, & ita postea vidi fuisse pluries seruatū, & maximè in causa Ia. Rubei cū domina.

DECISIO CXXV.

De inofficioso testamento, & legitima à legatis immuni.

SVMMARIVM.

1 Soror quæ fratris testamentum pro quarta parte dixit inofficiosum, an teneatur ad legata pro illa parte.

2 Legitima debetur fratri vel sorori in institutione turpis persona, & quanta sit.

3 Testamentum in quo turpis instituta est persona, qualiter rumpatur, & in quibus.

4 Legata an præstanda in testō inofficioso per turpitudinem institutionis.

Clausula codicillaris quam habeat virtutem.

1 SOROR † dixit testamentum fratris inofficiosum, quia in eo fuit instituta turpis persona, puta frater spurius. Et fuit pronuntiatum testm̄ inofficiosum, & hæres scriptus fuit condemnatus ad restituendum quartam partē hæreditatis defuncti sorori: in quo testō testator multis personis fecit certa legata, & ēt ad pias causas. ¶ Vtrum illa soror teneatur ad legata pro quarta parte. ¶ Fuit votatū per totū sacrū Consiliū ꝙ non, quia fratri vel sorori debet legitima turpi persona instituta: vt in l. si fratres. & in l. fratres. C. de inoff. testa. & in l.
2 j. ff. eo. tit. † ista legitima est quarta pars: vt firmat Ange. in d. l. j. qn̄ fratres sunt infra quatuor, aliàs esset semis: vt dixit ibi Ang. & Alc. in ij. vol. consi. lxiij. in ij. col. Et ista legitima debet sine onere: vt C. de inoff. testa. l. omni modo. & l. quoniam in prioribus. vnde hæres scriptus tenetur soluere legata integra, si hēt tantū ꝙ de bonis testōris remanet sibi Falcidia de legatis. Et sic hæres scriptus qui habet tres partes hæreditatis soluet
3 integra legata. † Et sic testm̄ non rūpitur instituta turpi persona quo ad legata, sed solū quo ad institutionē, hoc est quo ad ipsam legitimam, secundùm Pau. de Ca. in l. Titia filia. ff. de inoffi. test. licet alij velint ꝙ si testamentum dicitur inofficiosum per fratrem, quia fuit in eo turpis persona instituta, non prestantur legata, vt volunt magis communiter doctores in authen ex causa. C. de liber. pteritis. per Alex. & Ias. tn̄ hoc esset, quando teneretur illa opinio, ꝙ in totum testamentum in quo turpis persona est instituta fuit. Sed secundum opi. Ang. in d. l. j. quævult, ꝙ solū cōpetit
4 fratri legitima, † vitiatur institutio quantū ad legitimā, & legata soluuntur: vt firmat ēt Alex. in l. si patroni. §. fi. ff. ad Trebel. vt firmat hoc indistinctè procedere, vbi in testamento esset clausula codicillaris, quæ operatur ut uenientes ab intestato sint grauati restituere hæreditatem hæredi scripto: & tunc detrahit quartam sine honore: ut ibi latius per eū. ¶ Et sic fuit uotatum, ꝙ legatum alimentorum factū tertijs soluatur integrē per hæredes scriptos, & nihil contribuat illa soror.

DECISIO CXXVI.

De possessione restituenda per inquilinos possidentes.

SVMMARIVM.

1 Inquilinus de possessionis restitutione condẽnatur pp simplicẽ possidẽdi assertionẽ in principio causæ.

2 Expẽsarũ cõdẽnatio pp mendaciũ.

PETRVS Gammitella egit cõ
1 tra certos coniuges,† eò ꝙ ipsi occupatũ tenẽt quondã mẽbrũ terraneũ domus suæ:illi coniuges interrogati si tenet & possident,dicunt ꝙ sic, postea in limine conclusionis dicunt,ꝙ tenent vt inquilini monasterij sanctę Mariæ Carmino,& producũt instrumentum locationis per tres annos. Petrus actor probat suam possessionem dicti membri, quæ possessio indebitè puenit ad dictũ monasteriũ. ¶Dubitatur modò, vtrũ illi conuẽti sint cõdẽnandi ad restitutionẽ membri prædicti. Videtur ꝙ non per not.
2 in l.j.C.vbi in rẽ actio. † quia possessor possideit vt inquilinus,& nominat dominũ in iudicio. ¶In contrarium, quia semel dixerunt se possidere, ió debent cõdẽnari ad restitutionẽ possessionis quã habent,ex quo semel se obtulerunt liti,per l.qui se liti obtulit.ff.de petitio hæredita. & l.is qui se obtulit.ff.de rei.ven. ¶Et sic fuit votatum citra præiudiciũ iuriũ dicti monasterij. Sed ipsi conuenti pp dictũ mendaciũ debent cõdẽnari in expensis:& sic fuerunt condemnati.

DECISIO CXXVII.

De augmento dotis,& de successione in illa.

SVMMARIVM.

1 Soror uterina præfertur proximioribus alteri⁹ ĩ successiõe antiphati. Cã proxima & nõ remota inspicit.

1 MATER hẽt duas filias, † vnam ex primo viro,& aliã ex secũdo uiro, lucrata fuit antiphatũ quo ad vsumfructum. ¶Demũ deuenitur ad conuentionẽ & transactionẽ, vt pro vsufructu antiphati habeat talẽ rem stabilẽ pro vsufructu & proprietate: moritur mater superstitibus ipsis filiabus hæredibus matris. ¶ Demũ moritur filia ex primo mrimonio superstite sorore vterina,& superstitibus agnatis ex parte patris sui. ¶ Vtrũ in illo antiphato succedãt proximiores ex parte patris,vel soror prædicta vterina. ¶ Fuit iudicatum in Consilio nemine discrepãte, ꝙ soror uterina succedat:quia antiphatũ procedit à matre tanquã cã proxima. & licet pro-
2 cessit à patre,tñ ista ẽ cã remota:† & cã proxima & non remota inspicitur vt sunt concordantiæ p me in c.j.Imperator Lotharius:hoc concludit gl. in consuetudine ij.de success.ab intestato,in verbo, obuenerunt. & in gl. in verbo, materna, tene menti istam decisionem,quia prodest ad multa.

DECISIO CXXVIII.

De priuilegio legitimandi reuocato per successorem.

SVMMARIVM.

1 Priuilegiũ legitimãdi spurios mortuo cõcedente,an expiret & qñ.8. Priuilegiorum confirmatio p nouũ Regem cõsilij est,cuius defectu nõ inficiuntur.

2 Indulgentia post indulgentis mortem nõ protrahitur, & eadẽ ratione dispensatio.3.

Sententia tractũ successiuum habẽs sine causæ cognitione lata effectum in tempus successoris non extẽdit.

4 Licentia concessa cum concedente, an moriatur.5.

Neapolitanum regnum liberum est ab imperio.

6 Indulgentia ex causa necessaria cõcessa durat post cõcedẽtis mortem.

7 Confirmatio ex certa scientia & cũ causæ cognitione prorogatur in tẽpus successoris.

9 Successor laici in feudo habet ratũ factũ defuncti etiam consummãdũ.

10 Priuilegium in uim contractus cōcessum, est irreuocabile.
11 Princeps quæ iuris ciuilis sunt, facile tolli.
12 Princeps legitimatū ad illegitimationem reducere potest.
13 Legitimationes sunt de iure ciuili.
14 Rescriptum principis habet vim legis.

FVIT dubitatum: Ecce Imperator dedit priuilegium dño Michaeli Ricio.I.doctori,& eius filio in doctorali dignitate in futurū existēti legitimandi spurios in regno, & Rex Alphōsus primus dictū priuilegiū con
1 firmauit. ¶ † Vtrū mortuo Rege Alphōso tale priuilegium expirauerit. Multi dicebant, ꝙ non: quia defectus confirmationis noui Regis, non inficit priuilegium, licet sit consilij ꝙ confirmetur, vt dicit Cy.in l.priuilegia.C.de sac.sanc.eccle.& Bal.ī cōsi. xcvj.in iij.vol.Alij dicebant, ꝙ illa licentia legitimandi concessa ab Imperatore,& confirmata per Regem Alphōsum expirauerit in Regno ꝑ mortem Regis Alphonsi per glo.in c.pe.
2 de cleri. non residen. quæ dicit, † ꝙ indulgentia non extēditur post mortem illius qui concessit. & pro hoc facit l.fi.ff.de pœnis.& Insti. de perpetuis & temp.actio.Vnde sicut sñia quæ habet tractum successiuum, si ē lata sine causæ cognitione, nō durat vltra tempus proferentis eam, & nō operatur effectum suum in tempus successoris: vt dicit glo.& Abb. Sicu. in c.à nobis. el j.de senten. excom. Ita videtur dicendum in ista licentia data per dominum Regem. & illam glo.in dicto c.pe. sequuntur Pet. de Ancha.& Cardi.Flo.ibi, licet referat alios tenere contrariū.Io.And.tenet ibi, ꝙ si licētia data causa non cognita, expirat per mortē concedētis eam dominus Gaspar. de Calda. simplici-
3 ter sequitur illam glo.† Et dicit, ꝙ in dulgentia extinguitur ꝑ mortē,& eadem ratione dispēsatio.postea dicit, quòd si indulgētia fuit cum causæ cognitione concessa, valet etiam intra tempus successoris. Et dicit Ioan. de Imo.in d.c.penul.ꝙ ista est communis opinio.& hoc firmant domini de Rota in decisionibus antiquis in ix. char.incip.camerarius Papæ &c.Quare videbatur esse dicendum, ꝙ si illa cōfirmatio facta ꝑ regē Alphonsum fuisset facta in forma communi,& sine causæ cognitione, de qua in ca.j. de confir.vti.vel inuti.& not.in c.inter dilectos.de fide instr.ꝙ talis confirmatio extinguitur per eius mortē.
4 † Et si diceretur, ꝙ ista confirmatio Regis non pōt dici licentia, sed priuilegium, per ea quæ no.in l.& quia.ff. de iur.om.iud.transiens in filium doctorē. Ad hoc quidam respondebant, ꝙ priuilegiū Regis Alphonsi non est aliud in effectu, nisi ꝙ dat licētiā domino Michaeli,& eius filio, domino Pirrho Loisio doctori, vt possit in Regno legitimare spurios, quos legitimare nō poterat sine licētia Regis: vt dicit Cardi.Flo.in Cle.fi.in ver.v. quæro.de elec.quia hoc Regnum liberum ē ab imperio: vt dicit Andr.in prælu.feu.& ꝑ consequēs Imperator in successionibus bonorum, non pōt legitimare spurium in isto Regno: vt habetur in c.ꝑ venerabilem.qui filij sint leg.igitur ista licentia non trāsit intra tempus Regis successoris. Sed do.Card.in loco præallegato dicit, ꝙ
5 mortuo † concedente licētiam, licentia non expirat. & idem firmat Abb. Sicu.in d.c.pe.allegans Inno. in c.ꝙ trāslationē.in fi.de offi.lega.vbi vult, ꝙ indulgentia vel licentia semel concessa non expirat ꝑ mortē concedentis, secus in pœnalibus, ꝑ d.l fin.ff.de pœnis.Ideo res ista fuit effecta dubia in Cōsilio, ¶ Dicebāt do. Ant.de Alexandro, ꝙ ista.licētia Regis Alphōsi

fuit concessa ex causa voluntaria, & non necessaria. unde reintegra nõ durat post mortẽ concedẽtis licẽtiam. l. inter causas. in prin. ff. mandati. Si
6 enim† licẽtia concedaẽ ex causa necessaria, tunc durat post concedẽtis licentiã. vt hr̃ in l. fundi. ff. de acquir. pos. & not. Bald. in l. j. C. de postul. Item dicebat idem doctor, ꝙ ista cõfirmatio Regis Alfonsi importat cõcessionẽ volũtariȩ iurisdictionis. s. legitimare spurios. & ꝑ consequẽs reintegra finiẽ morte delegantis: vt in d. l. & quia. ff. de iurisd. omniũ iud. c. gratũ. & c. relatũ. & c. licet. de offici. deleg. vbi morte mandantis re integra statim expirat mandatum. Ego dicebã, ꝙ ex quo priuilegium Regis Alfonsi erat cũ inserto tenore priui-
7 legij Imperatoris, † ꝙ talis cõfirmatio dr̃ facta ex certa scia, & dr̃ facta cũ causȩ cognitione, vt volũt doct. in c. j. de transa. & in d. c. j. de confir. vti. vel inuti. & ibi ꝑ Abb. & in Spe. de instru. edi. nunc autẽ. vers. itẽ opponiẽ contra confirmationẽ. Ex hoc sequiẽ, ꝙ si confirmatio est facta ex certa scia, & cum causæ cognitione transit in tp̃s successoris: vt Ioan. de Imo. in d. c. penul. Et donec successor in regno non reuocauerit illã licentiã datã per Regẽ Alfonsum, durat illa licẽtia & cõsumatio: vt dicit Albe. de Rosa in l. digna vox. C. de legi. Et qñ fieret talis reuocatio, nõ operaẽ in ꝑiudiciũ legitimationum factarũ de filijs spurijs per do. Firrhum Loisiũ Riciũ antequam fieret ipsa reuocatio: vt dicit Albe. in d. l. digna vox. ¶ Dicebat domi. Caro. de
8 Rogerijs, † ꝙ licet mandatũ legitimandi expiret post mortẽ mandãtis reintegra, per Cle. fi. de procu. tamẽ fallit nisi actus veniat gerẽdus post mortẽ defuncti mãdantis: vt est tex. in c. cum tibi de testa. vt est etiã videre exẽplũ in executore testamẽti. vt in c. Ioan. de test. & not. in d. c. licet. & in d. c. relatũ. per Abb. Sic. & ꝓbat tex. in l. si ꝓcuratorẽ. §. idem Marcellus. ff. manda. Ego dicebã, ꝙ actus legitimationis poterat fieri ꝑ dictũ Michaelẽ tam ante mortẽ Regis Alfonsi: q̃ post. & ideo secundũ dicta iura allegata per dñm Carolũ, morte mandantis debet finiri dictũ mandatũ: vt Iusti. manda §. rectè. & dicta l. inter causas. & l. si ꝗs. §. morte. ff. manda. Vnde videbaẽ, ꝙ dicta confirmatio non põt dici mandatũ, sed potius licentia. quæ operabitur effectũ suũ donec nõ sit reuocata: vt
9 s. dictũ est. † Et pro hoc facit: quia successor laici in feudo hẽt ratum factũ defuncti, cuius est hæres, etiã nõ consummatũ, sed consummandũ: vt in c. j. qui success. teneantur. secus in successore, qui non est hæres, sicut in ꝑlato ecclesiȩ: vt ibi dicitur. & c. fin. ne ꝑlati vi. suas. & idẽ in successore, qui non est hȩres ex idẽtitate rõnis: & in hoc remanserunt dñi de Consilio. Sed dubitauerũt an Rex Ferdinãdus secundus possit reuocare priuilegium legitimandi sui prȩdecessoris concessum domini Michaeli & filio doctori sine causa. & quid de legiti-
10 mationibus factis: vigore illius cõfirmationis. † Fuit dictum, quòd si illud priuilegium confirmationis fuit concessum pretio mediante, uel ob seruitia [a] & sic in vim contractus, non posſit reuocari per id quod dicit Bal. in l. qui se patris. C. vnde libe & And. de Iser. in consti. Reg. Ea quæ ad decus. & Alexand. de Imo. in ij. volum. consi. primo, in vj. colum. & cons. cc viij. in iiij. colum. & in consil. ccxv. Secus si illud priuilegium non transiuit in vim contractus, quia tunc potest reuocari, vt dicit Andre. in capitu. primo de vasal. decrepitæ ætat. & Innocent. in capitul. nouit. de iudic. & not. in l. qui fun-

dos.C.de omni agro deserto.lib.xj. & firmat Caro.Floré.in repetit.in c. ppédimus de senté. excom. in dist. magna,an princeps possit tollere priuilegium.& ponit exéplum in priuilegio legitimationis : & de hoc dixi in c.j.de natura feudi & not.Bald in l.rescripta.C.de preti.Imperat.offe.

11 † Id ergo quod fuit acquisitũ facto principis,sine causa princeps pôt tollere.dicit Ang.in l.Luci⁹.ff.de euic. nam ea quæ sunt de iure ciuili princeps de facili tollit.dicit Bald.in l.fi. penul. colũ.C.senté.rescin.non pos. & Abb.Sic.in consil.lxxxv.in cipiéte,illud in summa.vbi firmat,ꝙ ius quæsitũ mediante iure ciuili priceps pôt tollere.idẽ Paul.de Cast.in l.cũ hæredes.ff. de acquir.pos.hř per scribétes in c. quæ in ecclesiarũ . maximè per Moder. de constitu. At illa confirmatio Regis Alfonsi non transiuit in contractum,quia nõ interuenit ptium,nec seruitia fuerũt expressa,ideo successor Rex pôt ipsam re-

12 uocare.†Sicut.n. priceps de illegitimo facit legitimũ cũ clausula , non obstante &c.Ita legitimatum ab eo pôt reducere ad primũ statum tollẽdo illam legitimationem factam virtute sui priuilegij,& hoc p totum titulum.C.de interdicto matrimonio. & p id ꝙ voluit Bar.in l.si is qui pro emptore.in iij.quæstione princip.ff. de vsuca.¶Fuit igit̃ votatum post lõgam discussionẽ, ꝙ donec licẽtia & cõfirmatio Regis Alfonsi priuilegij Imperatoris concessi domino Michaeli Ricio,& post eius mortẽ dicto domino Pyrrho Loisio Ricio docto ri,legitimandi spurio,non fuerit reuocata per Regem,ꝙ pôt ipse Pyrrhus Loisius legitimare spurios,licet non habuerit confirmationẽ à Rege Ferdinando primo & successoribus. Et facta relatione de prædictis Regi Ferdinando secũdo,dictus Rex scripsit sacro Consilio ꝙ ipse reuocat illam licẽtiam datam per Regem Alfonsum pdictum, & etiam oẽs legitimationes factas per dominũ Pyrrhũ Loisium Riciũ post mortem Regis

13 Alfonsi: † quia istæ legitimationes sunt de iure ciuili,quę pñt per Regẽ tolli sine causa:vt no.in c.proposuit. de concession.pbẽ. & in iuribus pallegatis.& in consilijs Alex. in ij.vol. consi lxxxviij. Et licet pro parte ipsius domini Pyrrhi Loisij fuisset de hac reuocatione reclamatũ ad dominũ Regem Ferdinãdũ secũdum. Et idem Rex decretasset supplicationẽ ꝙ sacrũ Consilium iustitiam faciat: tñ hæc decretatio non tollit illam re-

14 uocationẽ:†quia qñ princeps mandat per literas aliquid seruari,de quo pôt disponere, talis litera habet vim legis.dixit Ang. per illum tex.in lege,itemueniunt.§.cæterũ.ff.de peti. hæredi sed dictus Rex potuit facere dictam reuocationem:ut suprà.ergo iustitia est,ꝙ seruetur dicta reuocatio.& sic illa decretatio ꝙ fiat iustitia,nihil profuit impetranti.

SVIS priuilegium concessum pretio mediante , uel ob seruitia , transit in contractum, & non potest reuocari sine causa,per text.in l.fundum.C.de fund. patri. & in cap.primo de feud. sine culp.non amitten. Et dicit Bal.in l.j.ff. de constitutio. princi.quòd concessa per principem iure contractus,non possunt per eũdem uel eius successorem reuocari. ita Petr. de Ancha.in cap.quoniam. de concessio. preben.in vj.Alexand. in cõs.192.4.col.ij.vol.ex quo Deus nõ subiecit cõtract⁹ sub ptãte prinpis.dixit Bal.in c.j.de nã feu.vñ non poterit reuocare , nisi ex cã:vt qñ s. nõ adimplet quod adimpleri debet, secũdũ Bald. in l.pe. C.de don.inter vir.& vxo.Bal.in additio.Spe.in tit. de sent.col 23.ver.sũa quoq;Pet.de

Ancha.in repetitio.c.canonum statu ta.q.xiiij.2.col.ext.de consti. Alex. consi.5.2.col.primo uo.Ro.in l.si ve rò.§.de viro.24. fallen.ff.solu.matr. & in consi.67.& 255.& 350.Thomas Bramaticus.

DECISIO CXXIX.

De iure emphyteutico.

SVMMARIVM.

1 Feudo redditítia res est, ergo est feudalis,non tenet consequentia.

2 Reditus non est de feudi substãtia sed fidelitas.
Feudum propriè quid dicatur.

3 Feudum non est sine inuestitura.

4 Feudalis res non concesse in feudo, de qua pręstatur annua pẽsio in du bio,an sit præsumenda emphyteu- tica uel censualis.8.

5 Iason Modernus doctor clarus.

6 Dominium utile & directum ꝑ cõ- tractum cẽsualẽ alienatur.
Contractus feudalis uerè non est quando soluitur pecunia.

7 Feudalis res in emphyteusim à do- mino concessa:sub canone alienata sine consensu,cõmissum cõtrahit.

9 Superficiarius sine domini cõsensu non põt sua melioramẽta uẽdere, sic nec emphyteuta.

8 Pẽsio per alienantẽ soluta procura tori ante declaratum commissum ꝑ dominũ, an præiudicet domino sciẽti.Et quid si procurator ignora uerit.10.

10 Dominus an ignorare uideatur ge sta per procuratorem.

11 Procuratoris factũ qñ noceat dño. Procurator generalis recipiẽdo ca nonẽ,ius domini donare nõ põt.

12 Procurator non põt ad solutionẽ recipiẽdam dilatare terminum.

13 Consuetudo res feudo redditítias alienare concedens irrequisito do- mino,quid requirat.

14 Feudi dominus incultam rem sub canone potest redigere sine Regio consensu,ut colatur & ferillescat.
Domus dicitur modica causa.

15 Modica non curanda.

COMES sancti Angeli agit tanquam vtilis dñs terrę Cirignolæ de ꝓuícia Apuliæ cõtra archipresby terũ dictæ terræ possidẽtẽ quandam domum cũ Casaleno, vbi aliàs erat furnus dictę curiæ, quam petit red- integrari ad feudũ. Et in articulis di cit,ꝙ debet redintegrari, ex eo quia Iosue vẽdidit dictam domum & Ca salenũ dicto archipresbytero sine eius consensu.¶ Quæritur modò de quinque.¶ Et primò,vtrũ sit proba- tum,ꝙ dicta domus cũ Casaleno sit feudalis de dicto feudo Cirignolæ. ¶ Secũdo,an si non ꝓbetꝛ, ꝙ sit feu- dalis,vtrum ꝑsumatur emphyteuti- ca vel cẽsualis. ¶ Tertio vtrũ per re- ceptionem cẽsus siue reditus factum ab ęrarijs comitis ab ipso emptore videatꝛ pręiudicatum in iure caduci- tatis ipsi comiti?¶ Quartò,utrum sit probata cõsuetudo ꝙ res redditítiæ feudo possint alienari sine consensu dñi?¶ Quintò, vtrum in regno si res sterilis feudalis sit vẽdita sine cõsen su dñi,dñs possit illã vẽdicare?¶
1 †Ad primã quæstionem fuit decisum, ꝙ ex ꝓcessu non apparebat,ꝙ dicta do mus cum Casaleno eẽt feudalis.Sed tñ apparebat,ꝙ erat redditítia feu- do annuatim in terrenis vj.& nõ se- quitꝛ, res est redditítia feudo, ergo est feudalis:vt dicit Bal.in l.liberti li bertæq;.C. de oper. liber. Idẽ tenet
2 Iaco.de Belui.in ꝑlu.feud.† quia re ditus non est de substantia feudi,sed fidelitas,secũdũ Andr. in c.j.§. item qui domino,quæ sit prima causa be- ne.amit.ideo dicit Cyn.in authẽ.in- gressi.in vlt.col.ver.circa ꝑmissa ad hoc quæro.C.de sacrosanctis eccle- sijs.ꝙ illud propriè dicitur feudum, in quo quis habet præstare seruitiũ personale. Sed quando præstatur ser

uitium

uitium reale, nō dicitur propriè feu dum† Item quia sine inuestitura nō est feudum, vel id quod habet pro inuestitura, secūdum Bal.in l.j.C.de rerum permu. & in Specu. de loc.§. nunc aliqua.versi.lxxxv.notant.scribētes in l.si stipulatus sum Damā.ff. de verb.obli.not.Alex. in j. vol.cōs. cxxxvj. in iij.col.nec obstant testes dicētes, ꝙ dictæ res sunt feudales, q̄a pro eis soluūtur annuatim dicti vj. tr.& gr.xv. quia p hoc nō probatur ꝙ dicta domus, cū Casaleno sit feudalis:vt in ꝓprijs terminis firmauit Alex. in ṗalleg.conf. cxxxvj. in iiij. col.& sic in isto dubio fuit conclusum p totum Consiliū. ¶ Ad secūdā quæstionē dicit Bald. in d. l.liberti.

4 † ꝙ præsumit contractus emphyteuticus, vel cōtractus innominatus. Et idē vr̄ dicere Bal. in l.falsa.C.de iur. & fac.igno.vbi dicit ꝙ est cōtractus emphyteuticus uel locationis. Sed in veritate potius est iudicandus cōtractus censuarius: vt dicit Alber de Rosa in l.ij.in iiij.col.C.de iure emphy.vbi dicit. Quid de quæstione à me quæsita per quēdam priorē cuiusdam monasterij, in cuius instr̄is fuit repertum vnum, in quo continetur, ꝙ Titius dare ꝓmiserat omni anno ipsi monasterio sextaria decem frumenti pro quodam fundo: Nunquid ex cessatione cadat à iure suo? per l. ij.C.de iure emphy. dixi ꝙ quantocunq; tpe cessaret, quia non constat esse emphyteuticum: vel colonum. Idem si cessaret in solutione census perpetui vel in eleemosyna vel in legato:vt in Spec.in dicto ver. lxxxvj. & not.in ca. constitutus. de reli.do.

5 †Hoc dictū reassumit in scriptis suis iste Modernus doctor clarus Iason in d.l.ij.in ix.q.col.ccxxiij.dicens, ꝙ sol⁹ Io.Fab.in l.j.C.de iure emphy. tangit istā q.& dicit, ꝙ si in regione illa magis frequentatur contractus emphyteuticus, p̄sumit emphyteuticus. Si verò magis frequentat contractus censualis. p̄sumitur cēsualis. Sed idem Iason.ibi in xxj.col.solum refert dictum Alber.& remittit se ad id quod dixit in vj.q. Sed ibi q̄rit, si per quadraginta annos possedit vt emphyteuta, an p̄sumatur ꝑpetuus emphyteuta ille qui tanto tpe soluet canonem:& distinguit vt ibi per eum. Quæstio nostra est, quis cōtractus in dubio præsumat, qn̄ non apparet an soluit vt emphyteuta, vel vt censuarius, & nulla allegatur consuetudo regionis. & istam tangit Alberi.vbi suprà.

6 †Ego dicebā, ꝙ iste casus non est decidendus per dictas authoritates: quia res istæ, de quibus annuatis soluuntur dn̄o Feudi Cirignolæ tr.vj.& gr.xv.& sunt intra fines dicti feudi, impossibile est, ꝙ possit præsumi censualis contractus, q̄a per talem contractū esset res alienata in totū.s. utile & directum dominiū, vt not.in d.c.constitutus & not. Io.de Imo.in c.ad audientiā.de reb. eccle.non alie.in ij.colū. & feudales res non possunt alienari taliter vt transferatur omne dominiū: vt in cōstit.Regni, Constitutionē diuæ memoriæ. ¶ Nec obstat, ꝙ dictū est in prima quæstione: quia concedo ꝙ nō est contractus feudalis verè, qn̄ solui tur pecunia, sed tn̄ res de feudo. Et ideo sicut nō pōt res quæ est de feudo, concedi ad sensum, ita non pote

7 rit præsumi concessa ad cēsum.† Ex quo sequitur, ꝙ dicta domus cū Casaleno præsumit concessa à dn̄o feudi in emphyteusim sub dicto canone, & sic nō poterit alienari sine eius consensu. Et si alienauerit sine consensu, & dn̄s feudi declarauit, ꝙ vult ex hac culpa, ꝙ dictæ res sint amissæ, ex quo malè versatus est alienando sine eius consensu: tunc dictæ res incidunt in cōmissum, vt not.in d.l.ij.

& firmat Ale. in ij.vol.cōsil.xiij.in
j.col.& in eodē volu.consi. clxxxvj.
in iiij.col.& in iij.uol.consi. xliiij.in
j.col.& in hac mea opin.maior pars
dñorū assensit. Illi qui noluerunt cō
currere,dicebāt contractū prædictū
esse potius cēsualē. Mouebant per
id ꝙ dicit Ang. Aret.in §.adeò.in fi.
Insti.locati.vbi dicit,ꝙ sicut emphy
teuta non pōt uendere sua meliora-
8 mēta sine consensu dñi,†ita etiā cen
sualis vel superficiarius:& sic dñs nō
solū habet illū cēsum,sed etiā habet
ius ꝗ cēsuarius non pōt vēdere illā
rē censualē sine consensu eius cui de
bet soluere cēsum.Ego dicebam , ꝙ
Ang.ibi non loquitur de censuario
in quē omne dominiū est translatū,
sed de superficiario vel censuario, ꝗ
soluit aliquid noīe pensionis , & sic
de eo cēsuario qui habet utile domi
niū,qui non pōt alienare sine cōsen
su dñi.Vel illud dictū procedit , ubi
expressè apparet de cōtractu cēsua-
li,secus ubi sumus in ꝓsumēdo quis
contractus sit,ubi prestat annua pen
sio de re quæ est de feudo: licet non
sit concessa in feudū,& sic in dubio
præsumit in emphyteusim , vt s̄.di-
ctum est.¶Ad tertiā q.fuit dictum,ꝙ
9 non est dubium. † ꝙ procurator vel
ærarius recipiēdo pēsionē ab eo cui
fuit facta alienatio rei , quæ prestā-
bat canonem, antequā fuerit per do
minū declaratū,ꝙ volebat,ꝙ illa res
incideret in cōmissum propter cano
nē non solutū præiudicauit domino:
ut tenēt Gl.Io.Andr.& Ioā.de Imo.
in c.potuit.de locato. & cōiter doc.
in d.l.ij.C.de iure emphyteu. & fir-
mant Ale.& alij,ut ipse refert in iiij.
uol.consi.cxij.in ij.col.Quod est ve-
rū,si ꝓcurator & dominus sciuerūt,
ꝙ res illa inciderat in cōmissum ob
aliquam culpam:nam recipiendo pē
sionē,videntur remittere illā culpā.
Sed stat dubium, quid si procurator
ignorauit caducitatē,& recipit pen-
10 sionem,dño ignorāte.†Vtrū dño ꝑ-
iudicauit?vr̄ ꝙ id quod facit procu-
rator, ꝓbabiliter vr̄ ignorari à dño:
ut in l.vulg.ff.pro empto.l.fi. ff.pro
suo.Gl.in l.si res obligata.ff. de leg.
j.in l & si quis delegauerit.ff.de no-
ua. Non .n. sufficit scīa procuratoris
ut dñs constituat sciens.Sed propria
scīa dñi requirit:ut in l.j.C.de acqui.
pos.l.ij.§.si seruº.ff.pro empto. hæc
iura ad hoc allegat Alex.in iiij.uolu.
consi.lxiij.in iiij. col. ¶In contrariū
facit,quia dñs potuit procuratorem
uel ærarium certiorare , ꝙ fuit facta
alienatio rei quæ est de feudo sine
eius consensu,ideò caueat ne reci-
piat reditū . Et sic non certiorando
ipsum, vr̄ ꝙ factū procuratoris no-
ceat dño:ut dicit Bart. in l.in illa sti-
pulatione.in fi.ff.de uerb. obli. & in
l.si fideius.§. si mandato.ff. mandat.
11 † Solutio,ille ærarius fuit constitu-
tus procurator ad exigēdū & recolli
gendū.vnde non vr̄ sibi data ptās,ut
possit per receptionē canonis aliena
re ius dñi,per l.quicūq;.§. itē si insti
tor.ff.de institori.quē allegat ad hoc
Ludo.in singularibus suis , in uerbo
procurator.Itē quia procurator ge-
neralis recipiēdo canonem,non pōt
donare ius dñi.l.contra iuris.ff.de pa
ctis.no.Bal.in l.nec ambigi.C.de do
natio.& Bar.in l.si ꝓcurator.ff.de cō
di.indebi.Et tanto magis,quia ꝓsup-
ponitur,ꝙ dominus ignorante ꝓcu-
ratore protestatus fuit,ꝙvoluit rem
ipsam incidisse in cōmissum:per quā
declarationem domus cū Casaleno
effecta fuit ipsius domini & per con
12 sequēs † sicut non possit de ea tran
sigere, vt not.in c.petitio.de procu.
per Abbatem Sicu.& per Barto. in l.
nulli.ff.de trāsac.& Abb.Sic.in c.con
tingit.eo.tit. & not.in c.qui ad agen
dū.de procu.in vj.Ita recipiēdo so-
lutionē,non posse t domino post di-

dam declarationē præiudicare. Item procurator ad solutionē recipiēdam non potest prorogare terminū: ut in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de uerb. obli. & not. Bal. in l. non abstulit. C. de noua. ergo nec recipere solutionē per quā domino ꝑiudicaret in remissione ipsius rei. Itē iste ærarius erat præpositus ad recipiendas pēsiones domini: ergo non ad cōsentiēdū alienationi rei: vt in l. i. §. igitꝰ præpositio. ff. de exerci. nec ad ꝑiudicādum domino: ut in l. creditor. §. Lucius. ff. mandati. l. ignorātis. ff. de procura. l. si quis hac l. §. si seruus. ff.
13 de rei vendi. ¶ † Ad quartā quæstionē non oportet insistere: quia non probatur legitimè, ꝙ sit consuetudo in terra Cirignolę, ꝙ habētes res reddititias feudo possint alienare irrequisito domino, iuxta requisita in l. ij. ꝑ Albe. C. quę sit longa consue. & in l. de quibus. ff. de legi. & in c. fi. de consuetu. ¶ Ad quintū dubiū fuit dictū, ꝙ est clara decisio, ꝙ dominus feudi pōt concedere res steriles & incultas cū redditur sine Regio cōsensu: quia dicit And. in ca. j. circa fi. an ille
14 qui interfecit fratrē domini sui, † ꝙ dominus feudi res parū vtiles de dominio feudi pōt concedere, ut plantetur, & certa portio fructuum inde reddatur annuatim domino non in pecunia, tunc valet concessio, & non reuocatur. Secus si modica portio reddatur ita ut possit fraus præsumi. Idē puto dicēdū devna domo uel de vna uinea, quia ista dicitꝰ modica cā: vt dicit constit. regni, quæ incipit, Causas ꝑ magistros camerarios. Ad hoc facit c. terrulas. xij. q. ij. cū cōco. suis. & no. in l. Senatus. §. Marcellus.
15 ff. de leg. j. ideo dicitur, † de modicis nō est curandū: ut per Bal. in l. si prædiū. C. de ædi. actio. & ꝑ Iac. But. ī l. si post morā. ff. cōmo. & ꝑ Præpositum in c. Moyses. vij. distin.

DECISIO CXXX.

De fideiussoribus reorum de repręsentādo toties quoties, & deliberatione eorum.

SVMMARIVM.

1 Fideiussor de repræsentando reum toties quoties, an liberetur à fideiussione ꝑ incarceratione rei, maximè si propter aliam causam. 4. 5.
2 Nouatio prioris obligationis non inducitur nisi expressè dicatur.
3 Cōmodatarius iussu depositarij rē tradēs, etiam si per latorem perdat, à custodia liberatur.
Extraordinariam uiam eligens uidetur renunciare ordinariæ.
4 Furem capiēs & adiudicē ducēs, an pœnæ dupli sibi debitæ renuntiet tacitè.
Cautela fideiussoribus de repræsentando, ut liberentur à fideiussione.
6 Fideiussores de representando toties quoties, per binam præsentationem liberantur.
Fideiussores non tenentur principali causa reipublicæ recedente.

HABVIMVS istum casum bis in Consilio, quidam † fide-
1 iusserunt pro quodam accusato de stando iuri, & se præsentando in curia toties quoties fuerit requisitus. post hæc curia fecit capi de persona ipsum accusatum, & posuit in vinculis publicis, ipse accusatus aufugit à carceribus, curia requirit fideiussores, quòd præsentent accusatum, & si non præsentant intendit exigere pœnam contentam in fideiussione. fideiussores dicunt, quòd per illam carcerationem sunt liberati. ¶ Quid iuris. Istam quæstionem posuit Lucas de Penna in l. si quis decurio. C. de decurionibus. libr. decimo ubi arguit ad par-

tes .& tandem cōcludit, quòd si accusatus iustè positus fuit in carceribus, fideiussores tenenē ꝑ iura ibi ꝑ eū allegata. istā q. posuit dñs Bartholomeus de Capua in l. ij. ff. de custo. reorū. vbi primò allegat, ꝙ fideiussores per capturā illius principalis non sunt liberati, & sic si eū nō ꝓsentanē
2 tenenē ad pœnā, † quia ꝑ prædictā capturā nō est inducta nouatio prioris obligatiōis, nisi expressè dicat. l. fin. C. de nouationibus. ¶ Secūdò arguit per locū à sufficiēti partiū enumeratione, cū certis modis finiatur obligatio. ff. de acti. & obli. l. obligationū ferè. §. j. Inst. quib. mo. tol. obliga. per totum. hic non interuenit aliquis modus ex eis obligationis tollendæ, per quem liberati sint à fideiussione, ergo si non sunt liberati, remanent obligati ob fideiussionem non sublatam. ar. l. expressè. ff. de præto. stipul. l. penul. ¶ In contrarium ipse arguit. nam recipiendo curia ab isto accusato fideiussores, nihil fuit quā ipsum eorū custodiæ cōmittere, ut l. expressè dicit. ff. de custo. reorū. l. ij. ex quo ergo curia accepit ipsum vt haberet eum in custodia sua, videtur renun-
3 tiare custodiæ fideiussorū, † nam si quis deposuit vel cōmodauit rē alicui, & ipse mittit aliquē qui rem ipsam ad eum perferat, si missus fugiat cum re cōmodata vel deposita, commodatarius nō tenet, quia liberatus fuit à custodia rei. ff. cōmodati. l. eū qui. §. fi. & l. si mei causa. ¶ Præterea dicit ipse curia recepit fideiussores ab accusato, hoc ordinariū fuit, quia lege cauet, vbi quis pōt dare fideiussores, non est carcerādus. Sed postea accipiendo ipsum de persona, hoc fuit extraordinarium. & ideò nō est dubium, ꝙ quis eligendo viam extraordinariam, vr̄ renuntiare ordinariæ. ar. l. si filius emācipatus. ff. de mi.
4 ¶ † Item si aliquis accepit furem ducendo ipsum ad præsidē, vr̄ renuntiare iuri ordinario competenti sibi ad pœnā dupli vel quadrupli, vt. ff. de fur. l. interdum. §. qui furē. Solutio. dicit ipse, vera conclusio est, ꝙ ex quo Curia non fuit contenta fideiussoria cautione, sed fecit ipsum accusatum capi de persona, ꝙ eius fideiussores nō tenenē, imò sunt liberati de ipso repræsentando per iura præallegata. Et dicit Lucas de Penna in loco præallegato, ꝙ ipse reperit hanc opinio. tenere And. de Iser. Sed nō dicit vbi. Istam qōnem posuit Ioā. And. in iij. parte, in titulo, de accusatione. §. sequit. in additione, quæ incipit, Odofre. super l. sed & si quis &c. Conclu-
5 dit, † ꝙ si ex causa ꝑꝑ quā ipse accusatus dedit fideiussores, fuit captus, fideiussores sunt liberati. Secus si ex alia causa fuit captus, & aufugit, quia nō sunt liberati, nisi fideiussores qñ ille est carceratus, ꝓtestati fuissent, ꝙ habēt illū pñtatū ꝑ eos in carceribus, & amplius nolunt esse obligati, vt dicit ibi Ioan. An. quē in ista limitatione sequit Ang. in l. nullus. C. de exhi. reis. Sed idē Ang. in d. l. ij. §. qui exhibēdi. ff. de custod. reo. refert Io. And. prout s̄. retuli. Et dicit, ꝙ ipse credit eius opinionē esse verissimam, nisi promissio fideiussorū haberet in se clausulā, ꝙ teneanē pñtare toties quoties videbitur iudici, & dicit ita
6 consuluisse, scilicet, † ꝙ facta bina præsentatione sunt liberati. & idē dicit in l. si finita. in princ. ff. de dam. infec. dictā opin. Ioan. An. secutus fuit Bald. licet nō alleget Io. And Sed dicit, fideiussores ꝑ carcerationē accusati sunt liberati, licet aufugerit accusatus, quia culpa custodū nō debet nocere fideiussoribus. Lud. in l. ij. §. in fideiussorē. ff. qui satisdare cogan. dicit istū casum habuisse de facto in ciuitate Bononiæ, & tenuit partē cōtra fideiussores, ꝙ non sunt liberati,

& sic ꝙ teneātur ad pœnā. Sed in consilijs suis, in consil. cxxxvj. incipiēte, ista ꝓmissio transit cū opin. Ioā An. istam q̄onem posuit etiā Lud. in l. sti a pulatio. §. inter certā. ff. de verb. obl. 1 & idē in consi. cxciij. incipiente, negari non pōt. vbi tenet, † ꝙ si recesserit principalis ob causam reipublicæ, fideiussores nō tenentur. dns Carolus de Rogerijs de Salerno vnus ex consiliarijs portauit in cōsilio Digestum nouum suum antiquum, in quo erat ista apostilla antiqua, quæ sic dicebat. Et ego habens istam q̄onem quā habuit d. Bartho. de Capua, prout ipse scripsit in d. l. ij. dum essem iudex in ciuitate Neapol. consului do. Ioannē de Auersana magnæ authoritatis virū, qui dixit, ꝙ tpe suo do. Bartholomæus de Capua determinauit in fauorē fideiussorū, deinde ipse habuit in regno pluries de facto, & ita determinauit, ꝙ fideiussores ꝑ carcerationē accusati, si postea aufugit sunt liberati. ¶ Et ita dicit fuisse determinatum per Consiliū Neapo. Et habita magna discussione istius quæstionis nuperrimæ in sacro Consilio fuit visum maiori & saniori parti cōsiliariorū, ꝙ isti fideiussores sunt liberati, & ꝙ nō tenētur ad pœnā contētam in obligatione propter dictā incarcerationē factā ex dicta causa, pro qua fideiusserunt. ¶ Et hoc bis fuit decisum in Consilio tempore meo.

DECISIO CXXXI.

De attentatis lite pendente reuocandis.

SVMMARIVM.

1 Attētata lite pēdēte an reuocāda.
2 Attentatorū cā nō impedit quo minus nō procedatur in cā principali.

QVIDAM concessit feudum Titio in emphyteusim, & constituit se precario nomine Titij tenere & possidere. Demum concludens agit contra Titium, & petit illū contractū declarari nullū. Et citatur ille Titius lite huiusmodi pēdente, ille Titius reuocat precarium [a] † capit possessionem fundi, ille qui concessit petit à iudice reuocari attētata lite pendente. Ille Titius dicit, ꝙ iure ꝑmittente reuocauit precariū. Et sic ante litem motā possedit ciuiliter, iuxta l. quod meo. & l. interdum. ff. de acquir. poss. an debeant reuocari dicta attentata. ¶ Fuit in sacro Cōsilio iudicatum in causa magistri Francisci Chiani de Neapoli, ꝙ debet reuocari dicta attētata per decisionē Rotalē in decisionibus Bellameræ, cap. j. ¶ † Et in dicta causa fuit dubitatū, vtrū lite huiusmodi pēdēte super attentatis, sit procedendum in causa principali super nullitate ipsius contractus. ¶ Fuit cōclusum, ꝙ potest ꝓcedi in vtraq; causa simul, nec vnū iudicium suspendit alterum, ut probatur in l. si constiterit. C. finium regun. Et firmat Bar. & Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. possess. quicquid dicant alij Moder. scribentes in d. §. nihil commune, ut est Aretius & Iason, vt ibi per eos.

PRECARIVM. Pro prædictis facit optima ratio. nam licet possit quis ex pacto, uel aliàs sua propria autoritate aliquid facere. si prius de ipso facto adiuit iudicem, nō poterit uariare, & redire ad exercendū suam potestatē. ita Inno. in c. bonæ. el secūdo, de postula. prælato. versi. requisitus. Bald. in l. ædem. C. loca. in iij. q. Idē Bal. in propria mā in l. j. v. col. in x. q. C. de seruit. & aqua, non. n. hoc fieri pōt in contemptū iudicis, & ꝑiudiciū litis pēdētis: ut ꝑ totū titul. ut lite pendente. Tho. Brama.

DECISIO CXXXII.

De tpe recursus ad arbitriū boni uiri à laudo arbitrorum.

SVMMARIVM.

1 Arbitrium boni uiri intra quod tẽpus peti dẽat, & adiri à laudo arbitrorũ,ne transeat in rem iudicatã.

FVIT dubitatum in Consilio in causa duorũ mercatorũ,† intra quantum tẽps possit haberi recursus ad arbitrium boni viri à laudo arbitrorũ. An iuxtà x.dies sicut in appellatiõe. vt in aut.hodie.C.de appella.si intra x.dies nõ fuit habitus recursus ad arbitrium boni viri,laudũ, transeat in rem iudicatã, sicut sñia,vt in c.quod ad consultationẽ.de re iudi.¶ Fuit pariter votatũ, ꝙ põt haberi recursus ad arbitriũ boni viri à laudo arbitratoris intra annos xxx. ipsis elapsis, transit in rem iudicatã, ut concludit Abb.Sicu.in c. Quintauallis.de iureiurã.in viij.differẽtia, vbi refert opi. pro & contrà.hanc sententiã firmat Bart. in l. si societatẽ.§.arbitrorũ.ff. pro soc.Idem concludit do.Baptista de sancto Blasio in tractatu differentiarum inter arbitrum & arbitratorem, q.lxxxiiij.

DECISIO CXXXIII.

De renuntiatione priuilegii fori per contumaciam.

SVMMARIVM.

1 Contumacia tollit priuilegium fori si expresse renunciari possit 5.

2 Fori declinatoria cõtumacia timet in suo priuilegio.

3 Priuilegiũ facilius perditur, quàm ius commune.

4 Cautio de iudicato soluẽdo præstita nõ excludit declinatoriam fori.

FVERVNT citati ad instãtiam filij do.Io.de Mõsorio Neapoli,quidam de ciuitate Capuæ pro causa ciuili de mãdato magnæ Curiæ Vicariæ,illi citati fuerunt reputati contumaces,posteà cõparuerunt & purgauerunt contumaciã.†Et allegant de- 1 clinatoriã fori: quia Capuani habẽt priuilegium, ꝙ in primis causis possint conueniri nisi in ciuitate Capuę. Replicat, ꝙ illud priuilegiũ militat, nisi citatus per interlocutoriã iudicis sit factus cõtumax.† quia tunc pdit 2 priuilegiũ declinãdi forum. hoc voluit Ang. in l.eum qui.la.j.ff.de priuileg.credi.vbi dicit, ꝙ in pœnã suæ contumaciæ perdit,ut nõ possit opponere exceptionẽ declinatoriã fori.alleg.glo.in d.l.si finita.§.item videamus.ff.de dam.infec.& dicit esse casum,quem alibi nescit, in l.de die. 3 §.planè.ff.qui satis.cog.† facilius.n. perditur priuilegiũ, q̃ ius cõmune. vt in l.eius militis.§.qui militia missus.ff.de test.mili.¶ Magna curia noluit admittere dictam exceptionem. ¶ Fuit appellatũ ad sacrũ Consilium, & dicebãt illi Capuani,ꝙ habent priuilegiũ ꝙ etiã si sunt contumaces debent remitti. Item quia & si præstitissent cautionẽ de iudicato soluen- 4 do,†non videntur renunciasse priuilegio fori, vt dicit Barto.in l.vir bonus.ff.iudi. solui. & p Io.de Imo.in l.quidã cõsulebant.ff.de re.iud.¶ Viso per Consiliũ dicto priuilegio fuit per oẽs votatum,ꝙ sicut ipsi Capuani possunt exprẽsse dicto priuilegio declinandi forũ renuntiare per iura vulgaria, ita possunt renuntiare per contumaciã,vt bene firmat Ioan. de Imol. in d. §. item videamus. licet Bartol.in l.si pupullus.§.primo ff.de priui. credi.hoc non decidit, sed re- 5 liquit cogitandum. † Secus esset dicendum quando habens declinatoriam,non posset illi exprẽsse renuntiare, ut in c. si diligenti.de fo.compe.quia tunc contumacia non excluderet dictam exceptionem.

DECISIO CXXXIIII.

De codicillis,& de exceptionibus contrariis per reum oppositis.

SVMMARIVM.

1 Testamentum tempore pestis factum sine solennitate requisita, an ualeat.

2 Intellectus ad legem fin. C. de codicil.

3 Exceptiones cõtrarias plures reus opponere potest.

4 Codicillus dicitur testamentum largè.

QVAEDAM mulier Neapolitana fuit dotata à fratribus secundũ consuetudinem Neapolitanã in scriptis redactã, & dote tradita marito & consummato matrimonio, fuit infirmata morbo pestifero, & portata in loco deputato in monasterio sancti Ianuarij extra mœnia ciuitatis Nea. Et ibidem existens in persona præsbyteri, & quatuor testium deposuit relinquẽdo marito suo medietatem suarũ dotiũ: quia nõ habebat filios, & in ista dispositione non fuit facta hęredis institutio, neque fuit clausula codicillaris. Fratres dictæ mulieris tanquàm eius hæredes ab intestato, petunt in sacro Consilio integras dotes eis debere restitui à marito, virtute instrumenti dotalis

2 †marit⁹ excepit, ꝙ eius vxor reliqt sibi medietatẽ ipsarum dotium. Illi fratres replicãt, ꝙ relictũ est nullius momenti, pro eo, quia illa dispositio sororis non est testm̃, quia nõ interfuerunt septẽ testes, prout de iure requiritur. Item non interuenit institutio hæredis, quæ est vnũ de requisitis in testõ, vt in iuribus vulgaribus. Replicat maritus, ꝙ si illa dispositio non valet vt testm̃, debet valere vt codicillus. R̃ndent fratres, ꝙ maritus semper in toto processu & vsq; ad conclusionẽ inclusiuè semp dixit, ꝙ ei erat relicta medietas dictarũ dotiũ per suã vxorem in testõ, & nunquàm dicit ꝙ codicillãdo legauit sibi medietatẽ. † ideo nõ potest post cõclusionẽ allegare, ꝙ dicta medietas est sibi legata in codicillis, p tex. in l. fi. C. de codicillis. ¶ Quærit quid iuris. ¶ Fuit per totũ Consiliũ determinatũ, ꝙ d. l. fi. hẽt locum qñ actor agebat virtute testemẽti, & postea vult dicere ꝙ agit virtute codicilli, tunc non põt, si ibi non est clausula codicillaris. Sed qñ reus replicat de testõ, licet nõ valeat testm̃, põt di-

3 cere, ꝙ ualet iure codicillorũ, † quia reus põt plures exceptiones, ẽt contrarias opponere, vt in c. nullus pluribus. de reg. iur. lib vj. Sed actori non licet: vt hr̃ in l. j. C. de furtis. Imò debet eligere: vt ꝓbat̃ in d. l. fi. iuncta l. ꝙ in hære. §. eligere. ff. de tributo. & facta electione non põt uariare. ue no. in l. si stipulatus sum Damã ff. de uerbo obli. & no. Bal. in l. si à patre. §. si possessor. ff. de peti. hęre. Et pro

4 ista decisione facit † quia largo sumpto vocabulo codicillus dr̃ testm̃: vt est Gl. in l. j. ff. de testa. p quã Gl. ita determinat Bal. ibi, ꝙ si dr̃, talis fecit testm̃ ĩ quo legauit Titio x. & nõ apparet de ĩstitõne hæredis ꝙ ĩtelligit testm̃, id est, codicill⁹. Et firmat hoc Pau. de Cas. ĩ l. ꝓximè. ff. de his quæ in testõ delẽtur. firmãt hoc Moder. Papiẽses in l. nõ codicillũ. C. de testamẽ. ¶ Fuit ergo maritus condẽnatus ad soluẽdũ dictis fratribus medietatem dictæ dotis: & ab alia medietate fuit absolutus.

DECISIO CXXXV.

De pęna obligationi facti adiecta

SVMMARIVM.

1 Pęna facto adiecta an de iur̃ debita

2 Præsumptio fraudis usurarũ cessat in pœna obligatiõi q̃titatis addita.

3 Styl⁹ curiæ attẽdẽd⁹, q vĩ legis hẽt

4 Pœna obligationi in fieri cõsistẽti adiecta limitat̃ secũdũ interesse ad qđ cõcurrit, & eadẽ ratione in pœ-

na, quæ parti debetur pro contumacia.
5 Obligatio apud acta facta quãdo dicatur.
Iuramentum stipulationem operatur pro absente.
6 Notarius potest absenti stipulari.

Qvidam Venetus nomine Ioannes Bergadini, egit in sacro Cõsilio contra certos particulares homines de monte Fusculo, petẽdo ab eis ducatos mille quingẽtos pro pœna, ex quo contrauenerunt Regio priuilegio concesso eidem Ioanni, ꝙ nullus audeat extra Regnum extrahere auellanas sub graui pœna, nisi ipse Ioannes. & pœna contrafacientium applicetur ipsi Ioanni. Item quia dicti de monte Fusculo se obligauerunt penes acta curiæ montis Fusculi sub pœna prædicta de non extrahendis nucellis extra Regnum, & postea cõtraueniendo extraxerunt extra Regnum multam quantitatem auellanarũ. Illi cõuenti duas excusationes allegabãt. Primũ ꝙ ipsa extractio auellanarum facta per eos nullum interesse parauit dicto agenti. ¶ Secundum, quia illa obligatio penes acta fuit facta absente dicto Io. cuius non quæritur. ¶
1 † Dubitabatur an dicto actori sit debita dicta pœna. Ego dicebam, ꝙ dicta pœna de iure est debita d. Io. quia ista pœna est adiecta facto, videlicet extrahentibus auellanas extra Regnum, & sic cessat præsumptio, ꝙ
2 sit apposita in feudum vsurarum, † q. præsumptio habet locum qñ pœna ẽ addita obligationi quantitatis. Ista est vera & indubitata conclusio Canonistarum, prout refert Abb. Sicu. in c. cùm dilecti de arbit. not. in l. cũ allegas. C. de vsuris. Et not. glo. & doctor. in l. Iulianus §. ibidem Papi. & in l. Lucius. ff. de actio. empt. & in c. suã. de pœnis. & ꝑ hoc l. si dictũ. in princ. & in l. prius. in princ. ff. de euictio. & in lege, sed & si quis. §. fi. & ibi plenè ff. si quis cau. & in lege, rogasti. §. si tibi. ff. si certum petat. & in lege, stipulatio ista. §. alteri. ff. de verbo. obli. & Bar. in lege iiij. §. Cato. eo. tit. firmat Alex. in iiij. vol. consil. lj. ¶ Dicebant
3 alij domini, ꝙ licet ita sit de iure: † tñ stylus sacri Consilij est: ꝙ siue pœna sit opposita obligationi quantitatis, siue facti ad pœnam ipsam, sacrũ Cõsiliũ non solet condemnare, nisi quatenus inter esse concurrat, & iste stylus hẽt vim legis, secundùm Cyn. & Bal. in l. j. in fi. C. quæ sit lõga cõsue. & in l. de quib. ff. de legib⁹. & iste stylus debet attendi secundùm Bar. in l. Iurisperitos ff. de excusa. tut. & in l. iij. ff. de testibus. Et dicebat do. Ant. de Ale. Vice ꝓtonotarius, ꝙ Io. de Ligna. in d c. cùm dilecti. tenet, ꝙ etiã,
4 † quando pœna est adiecta obligationi, quæ consistit in fieri, non debetur pœna, nisi quatenus cũ interesse concurrat. Idem tenet Laure. de Rodulphis in repeti. c. consuluit. de vsu. in q. lxvij. & in hoc videtur residere Io. de Ana. in c. fi. de vsu. & Ale. in præal leg. cons. ij. sicut ẽt dicimus in pœna, quæ debetur parti pro contumacia, quę non debetur parti nisi quatenus cum interesse concurrat, secundùm Abbatẽ in d. c. cum dilecti. dum allegat l. sancimus. C. de iudi. ¶ Et sic fuit pariter votatũ, ꝙ dicti de monte Fusculo condẽnetur ad dictã pœnã, quatenus cũ interesse dicti Ioannis concurrat, qđ interesse liquidabit in exe
5 cutione. ¶ † Nec obstat, ꝙ obligatio non est facta in ꝑsentia iudicis, & sic non põt dici apud acta facta: vt dicit Lucas de Pen. in l. ij. C. de iure fisc. li. x. quia satis dr̃ apud acta facta dicta obligatio, postquã constat, ꝙ de mãdato iudicis notarius actorũ scripsit, & sic oĩa nostra facimus, quibus autoritas nostra impartitur: vt in l. j. §. sed neque. C. de vete. iu. enu. & ff. de ma.

vin.l.pater.in fi.& ff.de falsis.l.diuus.§.item Senatus ibi,videri.n.&c.¶Itẽ non obstat,ꝙ nõ fuit in dicta obligatione præsens altera pars, quia propter iuramẽtum præstitum per ipsos obligãtes,quæritur ius absenti cuius interest,per no.vij.q.j.c.quoties cordis.& firmãt doct.in l.stipulatio ista.
6 §.si stipuler.ff.de verb.obli. ¶†Item quia notarius põt stipulari absenti: vt no.Bald.in l.j.viij.col.C.per quas personas.& Bart.in l.ij.ff.rem pupil. saluã fo.& Bal.in l.cùm à socero.C. de iure do.& in l.j.ff.de iust.& iur.licet And. dubitauerit de hoc in c.j.§. item sacramenta.v.col.de pace iura. fir. Tñ hodie non oportet dubitare, vt ipsemet dicit.& firmat Spe. in tit. de satisdando.§.expedito.versi.item quæritur.& tenet Bal.in l.non enim. ff.de adoptio.

DECISIO CXXXVI.

De æstimatione subsidii charitatiui.

SVMMARIVM.

1 Subsidium charitatiuum quãti æstimandum in consecratione episcopi uasallis illius super adoa Regiæ curiæ debita.

SVPER charitatiuo subsidio pe
2 tito per episcopũ Liciensem à vasallis suis [a] sancti Petri pro sua cõsecratione iuxta cõstitutionẽ Regni, quã
1 plurimũ &c. ¶†Fuit dubitatũ quantũ erit istud charitatiuũ subsidiũ,fuit die xviij.Iulij M.cccxcviij declaratũ per sacrũ Cõsiliũ cõsiderata dicta cã quæ cõtinetur in dicta constitutione Regni,& considerato c.regni. incipiẽte,comites.& quadã declaratione antiqua Regis Caroli secũdi,ꝙ tale subsidiũ sit quarta pars valoris annui ipsius feudi sui terræ sancti Petri hoc est medietas seruitij siue adoæ q̃ debet Regiæ curiæ, qñ imponit feudatarijs & baronibus Regni ꝑ Regẽ.

a VASAL. suis. Adde appostillã d.Ant.de Alex.super And.de Iser.in constit. Regni,quam plurimum. sub tit.de adiutoribus exigẽdis.vbi dicit ꝙ per dictam cõstitutionem, dum dẽ de adiutorio præstando per vasallos prælatos,fuisse decisum, ꝙ vasalli ecclesiæ Liciensis teneantur ei contribuere:& fuit taxata contributio per sententiam sacri Consilij ad medietatem collectæ generalis seu foculariorum,quã soluit Regi quolibet anno. & sic ad mediũ ducatũ pro foculari. cùm Regi eo tpe soluebatur vnus ducatus ꝓ foculari:& hæc taxatio sumpta fuit ex quibusdam capitulis antiquis.Aduerte tñ ꝙ in quibusdã registris regis Roberti fuit inuenta litera eiusdẽ regis,per quã mandabatur, ꝙ si Abbas Casinensis probauerit,qđ suis prædecessoribus consuetũ fuerit per vasallos dictæ abbatiæ subueniri pro sua consecratione & benedictione,debeat ei iuxta consuetum & debitum subueniri,quæ verba requirũt ꝙ probetur prælatos præcedentes illũ qui petit consueuisse habere talẽ subuentionẽ Cogita.Thomas Bram.

DECISIO CXXXVII.

De instrumentorum cancellatione, & de fideiussoribus in loco iudiciis præstandis.

SVMMARIVM.

1 Cautio fideiussoria an præstanda in partibus vel in iudicio,vbi causa tractanda est.
2 Actor in præparatorijs iudicij non excusatur, ꝙ scit se debere venire cum sacco paratum.
Contumax purgando moras nõ remittitur ad locũ domicilij pro cautione præstanda,nisi in loco iudicij satisdare non posset.
3 Satisdare promittens dare debet in loco promissionis fideiussorem.
Necessitati magis succuritur,quàm

voluntati.

4 Testes in loco iudicij reperti si non examinentur, an fienda remissio ad locum illorum.

Practica pro actore de præstanda cautione in loco domicilij.

DICTAT nouella pragmatica
1 Regis Ferdinādi primi,† q si aliquis præueniat aliquem vt casset instrumē tum debiti ex aliqua iusta cā quam allegat, debet antequam citetur pars præstare fideiussoriā cautionē de probando causam legitimam allegatam, aliàs soluere. ¶Dubitatur, vtrum isti fideiussores sint præstādi in loco iudicij, vel fieri debeat remissio in loco domicilij ipsius petentis præuentionē. id est, vt præstetur fideiussor in loco domicilij. Videbatur dicēdum, q sufficit q præstētur fideiussores in loco domicilij vbi præstari possunt, p no. p Pau. & Ale. in l. j. & in l. de die. §. tutor. ff. qui satisdar. cogā. & in l. si fideiussor. §. si necessaria. eo. tit. ¶In contrariū fuit decisum & determinatū per sacrū Cōsiliū. s. q dicta fideiussio dēt dari in loco iudicij: vbi petiē cassari instrm: quia iste debitor præueniendo potuit antequam præueniret scire se oportere dare fideiussorē
2 de probando, aliàs de soluēdo.† ideo debuit in primis inuenire fideiussorē ante citationē: quia hoc est præparatoriū dicti iudicij, si ergo fuit in mora in nō dādo in primis dictos fideiussores, nō dēt audiri petēdo q fiat remissio in loco domicilij, p dictis fideiussoribus dandis: vt dicit Bal. & Ale. in d. §. tutor. Itē si citatus est contumax, & vult purgare cōtumaciam, & pstare fideiussorē de stando iuri, put tenet de iure, & petat q fiat remissio in loco domicilij pro pstandis dictis fideiussoribus, certè non dēt fieri remissio: vt dicit Ale. in d §. tutor. sic in illo, qui nō aliter pōt agere nisi prius præstita dicta fideiussione. Itē quia
3 qui promittit satisdare,† debet dare fideiussorē in loco promissionis: secūdū Bar. & Ale. in d. §. si necessaria. qui tex. loquitur qn reus est conuentus, & nō pōt satisdare in loco iudicij, remittitur in loco domicilij pro dicta fideiussionæ: quia magis subuenitur ei qui ex necessitate fecit, quàm ei q ex voluntate: vt ibi. & in l. q si minor. §. restitutio. ff. de mino. & l. cū postulassem. ad. fi. ff. de dā. infec. sed iste q vult prçuenire non est in necessitate præueniendi, sed volūtarie præuenit, igitur &c. ¶Et dicit Pau. de Ca. in d.
4 §. tutor. in fi. † q si pars potuit testes semel examinari facere in loco iudicij, & neglexit, & sic recesserunt testes, q nō pōt petere remissionem ad locū vbi sunt. & dicit hoc esse mē ti tenendum: sic dicendū in isto debitore volente præuenire suū creditorē, vt præuideat in pmis de dicto fideiussore iuxta formā dictæ pragmaticę, & nō citare faciat suū creditorē, nisi prius inuenta & præstita dicta fideiussione. ¶Bene tñ ante citationē poterit impetrare à iudice, vt rescribat iudici in loco domicilij, qđ recipiat idoneos fideiussores iuxta formā Regiæ pragmaticæ, & dictā fideiussionē trāsmittat. qñ quidē ipsi fideiussores sunt sub eodē Rege, per ea quæ no. Bart. in l. iij. pen. q. ff. de fideiuss. & Alex. in l. j. ff. qui satisda. cog.

DECISIO CXXXVIII.

De uita & militia secundo genito per primogenitum debita in feudis antiquis non obstāte feudo per patrem relicto secundo genito.

SVMMARIVM.

1 Transactio & compromissum in feudis regulariter sine Regio assensu non procedunt, & quid de laudo super uita & militia.

Compromissum de uita & militia

inter primogenitum & secundogenitum factum, qualiter procedat.

2 Laudum latũ super feudo sine Regio assensu etiam emologatum est alienatio, nec tenet.

Vita & militia est portio feudi & onus.

3 Secundogenitus pro vita & militia præstat seruitium militare.

Laudum latum super feudo sine cõsensu Regis in quæstione fratrũ super quãtitate uitæ & militiæ tenet.

4 Vita & militia, an debita secũdo genito super feudis paternis primogeniti, si pater secundogenito reliquit castrũ vnum, an videatur animo cõpensandi reliquisse nu. 8.

Debitor ex dispositione legali creditori suo legãs, an videatur animo compensandi reliquisse.

5 Pater non tenetur dare uitam & militiam filio secundogenito, sed iudicis officio tenetur ad alimenta.

STANTE constitutione Regni, Cõstitutionem diuæ memoriæ, quæ vult, ꝙ transactio cõpromissum, & laudũ sup feudis sine Regio assensu non valeat. ¶ † Quæritur quid si post factum compromissum inter primogenitum & secundogenitum sup vita & militia, & deinde lato laudo super ipsa vita & militia sine Regio assensu. Vtrũ istud laudũ sit exequendũ? Multa hinc inde possunt allegari de quibus dixi in lege Imperialẽ §. præterea ducatus. de prohibita feudi aliena. p Federicũ. Sed die xxiij. Martij. ij. ind. Mcccclxcix. Fuit decretũ p sacrũ Cõsiliũ, ꝙ si est qõ, vtrũ vita & militia debeat secũdogenito quia secundogenitus dicit se ad illã nõ teneri ex cã, & tũc nõ valet nec cõpromissum, nec laudũ sine regio assensu per dictã cõstitutionẽ Regni, Cõsti. diuę memoriæ. & And. ĩ c. j. §. inter pares. de lege Corra. Doc. in c. cũ ipse. de arbi. Ale. in l. j. §. & post operis in fi. ff. de ope. nou. nun. Bald. in j. vol. consi. cccxxij. incip. à capite inchoãtes col. pe. † quia est species alienationis ẽt ꝙ sit emologatũ secundùm Bal. in c. j. in verbo, infam. de pace Constã. & ita dẽt intelligi illud consiliũ Bal. in iij. vol. consi. cclix. incipiẽte, cũ essent plures. quia vita & militia est portio feudi. idem dicit And. de Ise. in cõst. comitibus. & Ioan. And. in c. licet. de voto. Abb. Sic. in consilio xij. incipiẽte, casus talis est. & Mart. de Laude. in tractatu de primogenitura. Item quia vita & militia est onus feudi: vt dicit And. de Iser. in dicta consti. Comitibus. & in consti. aliquibus. ix. co. & in c. Regis Roberti, qđ incipit, alienationis actus. & Neap. in cõsuetudine ciuitatis Neapoli. q incipit, si qua mulier. in verbo, de bonis. Itẽ † quia 3
pro vita & militia secundogenitus præstat seruitiũ militare, vt in const. Regni, Comitibus. Sed si est qõ non super vita & militia, sed super quãtitatevitæ & militiæ, quia frater primogenitus dicit, ꝙ vita & militia est xx. frater secundogenitus dicit ꝙ est xj. & est differentia inter plus & minus, tũc valet cõpromissum & laudũ sine regio assensu. hoc colligitur ex mẽte And. de Ise. ĩ cõst. Regni, Comitibꝰ. ¶ Et ita fuit iudicatũ in causa Cubelli curialis cum Ioan. Antonio curiale de sancto Seuerino. & iterum in eodẽm mense fuit iudicatum in causa inter Ladislaum Dentecæ, & vxorẽ Ioannis de Sangro de Neapol. ¶ Et in dictis causis fuit dubitatũ de alio dubio, videlicet pater reliquit vnum castrum filio secũdogenito. Et filius primogenitus habet omnia alia feu- 4 da paterna. † Vtrum super feudis filij primogeniti paternis filius secundo genitus debeat habere vitã & militiam, vel censeatur habere illud feudum relictum à patre in compẽsationem vitæ & militiæ sibi debitæ à pri-

mogenito super ipsis feudis. Videbatur dicendum, ꝙ tale castrum videt̃ relictum animo compẽsandi cum vita & militia debita secundogenito. Pro hoc facit illa regula, quæ vult, ꝙ quando aliquis est debitor ex dispositione legali, & legat suo creditori, videtur reliquisse animo compensandi: vt concluditur in distin. tradita ꝑ Alex. in l. si cũ dotem. §. si pater. ff. solu. matri. licet aliqui teneant, ꝙ qñ debitum est in quantitate, & legatũ est in specie, non videtur relictum animo compensandi. vt dicunt Paul. d Cast. & quidam alij in l. huiusmodi. §. cum pater. fin. de lega. j. tamen alij tenent contrarium, vt dicit Alexã. in d §. si pater.

5 ¶ † Tamẽ domini de Cõsilio dicebant, ꝙ legatum feudi factũ à patre filio secundogenito, erat factum ab eo, qui non tenebatur dare vitam & militiam filio secundogenito, nec ipse filius iure amoris poterat à patre petere vitã & militiã, sed officio iudicis tenebatur ad alimenta, vt in l. si quis à liberis. ff. de libe. agno. ideo videtur relicta animo cõpensandi: vt dicit Alber. de Rosa. in l. vnica, in princip. in iij. colũ. C. de rei vxo. actio. allegat l. creditorem. ff. de legatis secũdo. & subdebant, ꝙ feudũ relictum secundogenito erat feudũ nouiter quæsitũ per patrẽ cũ potestate disponendi inter filios. Sicut pater potuisset alienare cũ consensu Regio in præiudiciũ primogeniti &

6 omniũ filiorum, † ita potest alienare in secundogenitum: vt dicit And. in c. j. de alie. feudi paterni, & in c. j. de natura succes. feudi, cum concor. habebit ergo secundogenitus feudum à patre relictum, & habebit vitã & militiam à fratre primogenito super feudis antiquis: nisi fuisset expresse relictũ dictum feudum in cõpensationem vitæ & militiæ sibi debitæ super feudis antiquis.

DECISIO CXXXIX.

De tertio possessore ignorante & præscribente alienam hypothecam.

SVMMARIVM.

1 Possessor tertius ignorans hypothecam alienam an præscribat, & quanto tempore.
Remedium l. fi. C. de acqui. poss. exceptionem præscriptionis longi tẽporis admittit.
Intellectus l. j. C. si aduer. credi.
2 Precariũ resoluit̃ cõtractu resoluto
3 Precarium regulatur secundum naturam sui principalis.
Conditio ex lege, personalis est.
4 Precarium quomodo tollatur.
Tempore liberat⁹, similis est ei qui satisfecit.
Præscriptio longi tẽporis cũ titulo & bonafide æquiparat̃ pacto, & pro veritate habetur, & habet vim satisfactionis.
5 Precarium an sit accessorium ad hypothecam, vt leuata hypotheca tollatur & ipsum.
Accessorium non est sublatũ sublata principali præscriptione.
6 Cõdictio ex lege durat trigin. ãnos.
Precarium an trahatur ad futura.
7 Possessor tertius an conueniendus indiscusso principali in obligatione bonorum precariata.
8 Intellect⁹ ad l. fi. ff. de acquir. poss.
9 Cõstitutũ maius ẽ ꝑcario, & ĩ quo.

MAGNA fuit dubitatio in cã. dñi Roberti Piciscelli Archiepiscopi Brundusij ex vna, & dñam Mariã de Tocco ex altera.

1 † Si tertius possessor cũ titulo & bonafide nesciens ꝙ res possessa ꝑ eũ fuerat ꝑ prius alteri hypothecata, ꝑscribat cõtra creditorẽ hñtẽ ꝑ prius rẽ ipsam hypothecatã cũ ꝑcario spatio x. vel. xx. ãno. iuxta l. j. & ij. C. si aduer. credi. vel requirat̃ cursus xxx. an. ¶ Et mihi & aliquib⁹

doctoribus videbat dicendū, ꝙ tertius possessor aduersus creditorē agētē hypothecaria & remedio l.fi.C. de acqui.poss.& l.iij.C.de pig.& l.fi. C.de iure do.impetrā.pōt opponere exceptionē pscriptionis lōgi tpis x. anno.iter pñtes,& xx.inter absentes, p tex.in d.l.j.C si aduersus credi. Et hoc firmāt Paul.de Cast. in cōs.cxv. in fi.& Old.in cōs.xix.& Spec.in tit. de pscrip.in fi.& Bar.in cōs. incipiēte,qrit nūquid.& Spe.in ti.de oblig. & solu.§.j.voluit Gl.& Bar. in l.j.§. cū pdiū.ff.de pig.Gl.est ordinaria in l.cū notissimi.in prin.& ibi Ange.C. de pscrip.xxx.vel xl.ann. firmat Ale

2 xā.in conf.cxxxvj.j.col.in ij.vol.† Tñ in dictis locis nulla fit mētio qñ oīa dicta remedia sunt cumulata cū hypothecaria:sed dicta iura & doctores loquūtur,qñ creditor agit solū actione hypothecaria. Quid dicendū qñ creditor habuit bona debitoris sui obligata,& ille debitor constituit se precario nomine possidere. Et demū debitor bona obligata quæ cōstituit se pcario nomine tenere & possidere alienauit in tertium: & ille tertius possedit cum titulo & bonafide p x. an.inter pñtes vel xx. iter absentes. ¶Vtrū hoc casu habeat locū dispo.d. l.j.C.si aduersus creditorē. Prima facie videt dicendū, ꝙ sic, p tex.in l.si debitor.ff.de pcario.vbi dicit,ꝙ resoluto cōtractu resoluitur ēt precariū appositū in ipso contractu. Et dictā l.ad præsens ꝓpositū,allegat Bar. in l.ab emptione.ff.de pactis. Sed hypotheca vbi est appositū pcariū est extincta p pscriptionē longi tēporis:ergo & pcariū similiter est extinctum.

3 †Et ꝓ hoc facit, quia regulariter pcariū regulatur secundū naturā sui principalis. dicit Bal.in c.j. de feudo dato ī vicē l.cōmis.& idē Bal. in l.ex testō.C.de fideicom.& Alexan.in ij. vol.consi.lxxij.in ij.col.& in iiij.vol. consi.xl.in iiij.col. hanc partē firmāt Rapha.Cuma.in consi.liiij. vbi dicit ꝙ illa psonalis actio ex l.fi. C. de acqui.poss.quæ durat anni xxx. vt in l. j.C.de condicti.ex lege, qñ est in rē scripta,sicut est in casu ꝓposito: tūc sicut tollitur realis, id est hypothecaria,ita tollitur illa personalis.ff.de captiuis.l.in bello.§.si quis seruū. & ff. de vsucap.l.sequitur.§.fructus. & C. de fur.l.ancillæ.non.n. tollitur citius realis,q̄ personalis.¶Secundo ꝓ ista parte allegatur id quod dicit Bar. in l.si rē alienā.ff.de pigno. actio.vbi di

4 cit† ꝙ pcariū tollitur solutione, vel sublato contractu de voluntate partiū:secus si alia iuris solennitate vel statuto. Sed sublata hypothecaria p pscriptionē longi tēporis cum titulo & bona fide, videtur sublatum pcariū ex tacito consensu partiū, qui est in pscriptione,vt in l.fi.C.de his qui à nō domino manu.& in l.j.§.si quis eū.ff.de dolo.& not.Bal.in l.licet,C. de iure delib.nā qui tempore liberatur, similis est ei qui satisfecit. text. est in l.pupillus.ī fi.ff.de administratuto. Item ista præscriptio æquiparatur pacto:vt in l.ij.C.de dotis ꝓmissi. & habetur ꝓ veritate. dicit Bald. in consi.xxj.in ij.vol. ergo si sublata est hypotheca virtute pscriptionis longi temporis,quæ vim habet satisfactionis & pacti,& sic tacitè inest voluntas partium,merito debet esse sublatū illud precarium tanq̄ accessorium ad ipsam hypotecam. Sed ista

5 ratio confunditur, † quia Barto. in multis lecturis dicit in dicta l. si rem alienā.ꝙ sublato contractu præscriptione vel statuto, non tollitur precarium. & sic sublata hypothecaria remanet precarium,& sic remedium agendi,ex l.fi.C.de acquir.pos.quod remedium durat ānis xxx. & hoc expresse firmat Pet.de Ancha.in regula,accessorū.li.vj.char.lxxiiij.& seq.

vbi dicit, ꝙ sublata principali pſcriptione, non est sublatum accessoriū. idem dicit Cyn. in l. intelligere. C. de luitione pigno. Et ideo dicendū est ꝙ quando debitor hypothecauit omnia bona sua: & constituit se precario nomine tenere & possidere &c. tunc creditor vel hæres creditoris poterit agere contra tertium possessorem, qui possedit rem hypotecatam cum titulo & bona fide lōgo tempore intra annos. xxx. cōditione ex dicta l.
6 fi. C. de acquiren. posseſ. †quia tanto tempore durat condictio ex lege: vt in l. j. C. de condi. ex lege. & firmant scribentes in l. exitus. ff. de acquir. posseſ. Et hoc expſſe firmat Rapha. Ful. in conſ. ccxiiij. & in proprijs terminis hanc conclusionē posuit quidam doctor Moder. do. Franciscus dē Crema ī suis cautelis, cautela lxij. Et hæc vera sunt quo ad bona, q̄ possidebat debitor tempore constituti p̄carij. Sed quo ad bona quæ postea q̄siuit non extēditur precariū: vt not. Alex. in l. iij. §. incertam. ff. de acquirē. poſſ. Item hodie in Regno nō est dubium pp pragmaticam Regis Ferdinandi primi, quę vult, ꝙ vbi est precarium in obligatione bonorum, potest agi cōtra tertiū possessorē absq;
7 discussione principalis debitoris, †cū de iure communi erat contrariū: vt consuluit Alex. in v. vol. conſi. lviij. ī fi. col. vt in aut. hoc si debitor. C. de pigno. & sic creditori nō currit pſcriptio longi temporis, nisi a tempore quo fuit facta discussio, & à tempore quo principalis debitor fuit excuſsꝰ & repertus non soluēdo, quia antea agere non potuit, & sic non currit tēpus x. annorum. & ibi respondet ad obiecta in contrariū. Nihil tamen dicit, quando est precariū. ¶ Dicebant quidā dñi pro limitatione pdictorū, quod Angel. in l. quod meo ff. de acquirenda possessione, dicit quando precarium generaliter cōstitutū est sup oībus bonis, nō transit possessio ciuilis in creditorē, quasi velit, ꝙ dicta l. fi. de acquirēda possessiōe loquatur solū, qn̄ spāliter quis cōstituit aliquas res pcario noīe tenere & possidere, & non qn̄ gn̄aliter. Sed Rap. Cuma. in d. conſi. lj. & Ange. in l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obl. & in dicta l. exitus, tenent cōtrariū. ſ. ꝙ sem
8 per †vbi est præcariū, hēt locū remediū dicta l. fi. quæ loquitur de his qui possident alieno noīe. Nā licet debitor habeat naturalē, & creditor ciuilē: vt dicit Bart. in l. Pompo. ff. de acquirenda possessione, tn̄ dicit Bald. ī d. l. finali, ꝙ illa lex habet locum ēt ī debitore, qui pcario noīe creditoris sui cōstituit sua bona possidere, etsī illa bona vel eius partē alienat, interuertit possessionē ciuilē ipsiꝰ creditoris. & iō si primo fuit res vēdita vni, & vēditor cōstituit se pcario noīe tenere & possideř, si postea idē vēditor alteri vendidit & tradidit, præfertur primus propter possessionem ciuilē traditam per precari um: & tatno fortius si fuisset cōstitutum, †quod est
9 plus, q̄ precarium, cū per constitutū transeat ciuilis & naturalis possessio: vt plene per Alexandrum in l. quod meo. & in l. interdū. ff. de acquirenda possessione. & volunt Baldus in iiij. vol. conſ. ccccxciiij. & Modernus doctor Iason ponit in l. quoties. C. de rei vendi. ¶ Fuit ergo p maiorē partē dñorū votatum in cā prædicta, ꝙ licet sit sublata hypotheca per præscriptionem longi temporis, non est sublatū precariū, & sic nec remediū dictæ l. fi. C. de acquirēn poſſ. ¶ Et p sentētiam fuit præstita assistentia dicto creditori contra dictum tertium possessorem: qui possedit longo tpe cū titulo & bona fide. Et in eodē anno iterum sic fuit iudicatum contra Antonellum de Alexandro.

DECISIO CXL.

De feudo hæreditario in personam descendentium.

SVMMARIVM.

1 Feudum hæreditarium quod est.
2 Feuda omnia sunt hodie hrditaria.
4 Argumentum à sæpius iudicatis.

Tene menti, ꝙ sacrum Consiliũ
1 bis isto anno pronuntiauit, † ꝙ data cõi forma inuestituræ tibi & tuis hęredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus, ꝙ istud sit feudũ hæreditariũ in persona descendentium. ¶ Et dicebat do. Anto. de Alexand. ꝙ maiores nostri ita tenuerunt, referendo ita tenuisse do. Io. Ant. Carrafam de Neapoli, & dominum Gof. de Gaieta. Et ita tenuit dominus Neap. Sebastianus in consuetudine Neapolitana, quæ incipit, & si testator, in verb.
2 disponit. dicens, † ꝙ hodie oĩa feuda sunt hæreditaria, quia communis est dicta forma. Idem voluit Bald. in c. j. de eo qui sibi & hæredibus suis, & Pau. de cast. in l. ex facto. §. fina. ff. ad Trebel. Et Bal. in authen. hoc ampli⁹ C. de fideicom. & sic fuit iudicatum in causa domini Berardini de Marchisio contra certas mulieres de domo de Samframundo. Idem fuit iudicatum in causa nobilis Cubellis curialis de sancto Seuerino cum eius nepote. ¶ Ego autem legendo tenui cõtrariam sententiam, vt patet in c. j. ex q. bus causis feu. amit. Sed quia sæpius iudicatũ est, ꝙ dicta forma facit feu-
3 dum esse hæreditariũ, † minimè sunt mutanda quæ antiquã interpretationem habuerunt, sed de libero meo arbitrio quando non fuisset, vt s. iudicatum, ego iudicassem contrarium, & crederem non errare in iure in materia feudali in isto articulo, vt patet in scriptis meis super feudis.

DECISIO CXLI.

De testamentis & perduellionibus.

SVMMARIVM.

1 Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.
2 Immorigeratio non conuenit nobilibus.
3 Dictio in, qualiter exponatur.
4 Immorigeratio in testamento posita quomodo interpretetur.
Delictum cadit statim post infantiam.
Adolescentiæ via incognita.

Qvidam Franciscus de Racta fecit testamentum, & instituit Thomasium de Racta suum nepotem hæredem, cum hac qualitate, ꝙ durante eius minori ætate, vsque ad decem & octo annos magistri hospitalis sanctæ Marię Annuntiatæ de Neapo. sint gubernatores personæ dicti Thomasij & bonorum, & si in fine dictorum xviij. annorum dictus Thomasius fuerit immorigeratus, tunc in bonis ipsis succedat dictũ hospitale sanctæ Mariæ Annuntiatæ, & ꝙ teneatur præstare certa alimenta limitata dicto Thomasio. Et cum hac voluntate decessit dictus testator superstite dicto Thomasio. Et dicti magistri Hospitalis prædicti gubernauerunt bona prædicta iuxta dictam voluntatem defuncti, & etiam personam dicti Thomasij minoris. Sed erat maior infante. ¶ Demum adueniente in regno Rege Carolo Francorum iste Thomasius qui erat tunc annorum duodecim, se posuit ad seruitia cuiusdam domini Gallici. Et demum recedente Rege Carolo recessit cum dicto domino Gallico in Franciam, & ibi dictus Thomas mortuus fuit, dum esset ætatis annorum tredecim. Euenit quòd dominus Girardus Gambacurta qui fuerat factus aduocatus pauperum, habuit dono à Rege Federico nõnulla bona existentia in territorio Carsatano, quæ fuerunt dicti quondam Francisci, & dicti Thomasij eius hæ

redis, tanquàm bona spectantia Regi ob rebellionem dicti Thomasij, qui recessit cum hostibus Regis Federici, & virtute dictæ donationis quam ostendebat per priuilegium Regis Federici, cepit possessionem dictorũ bonorum. Insurgunt magistri dicti hospitalis, & dicunt ꝙ dominus Girardus non potuit turbare dictos magistros possidentes dicta bona virtute dispositionis prædictæ dicti quondam Francisci. Et subdunt, ꝙ si diceretur, ꝙ casus comprehensus in dicta dispositione non venit, quia dictus Thomas non fuit mortuus in xviij. anno immorigeratus, sed solùm fuit
1 mortuus in ætate xiij. annorũ. ¶†Et sic iste casus fuit omissus, qui remanet in dispositione iuris communis. Et per consequẽs bona dicti Thomasij propter dictum delictum, quia accessit cum hostibus deuoluta fuerũt ad Regẽ Federicum, & Rex Federicus illa donauit domino Girardo.

¶Ad hoc respondebãt dicti magistri ꝙ ex quo testator disposuit, ꝙ si in ætate decem & octo annorum dictus Thomasius esset immorigeratus, ꝙ dictũ hospitale succedat, certè si fuisset interrogatus testator, quid si ante decem & octo annos fuisset immorigeratus, idem verisimiliter statuisset, vt est gl. singularis in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. quam omnes doctores approbant. facit tex. in l. Lucius Titius. & ibi Barto. & docto. ff. de lib. & posthu. & l. fi. C. de posthu. hær. insti.
2 ¶†Ad hoc respõdebat do. Girardus, ꝙ testator non intellexit de immorigeratione, qua adhæsit hostibus Regis Federici, nec de hoc cogitauit. Sed de immorigeratiõe circa ea, quę non conueniunt nobilibus personis. Si ergo dictus Thomasius fuit rebellis, quia iuit cum hostibus, nõ potuit dici, ꝙ de ista immorigeratione intellexerit testator, & sic bona dicti Thomasij non spectant ad dictũ hospitale, sed sunt deuoluta ad Regem Federicum, & sic ad habentẽ cãm ab eo:
3 †nam illud verbũ, immorigeratus, exponitur, in pro non, vt in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solu. matri. ibi, iniussu patris. i. nõ iussu. & in aut. quomodo opor. episcopos. §. si non inter. col. j. & in c. Romana. de sentẽ. excom. in §. fi. ibi, innoxios, & sic nõ morigeratus. i. qui non habuerit bonos mores. inde tex. dicit improbato more in l. j. circa fi. ibi. & vt generaliter dixerim. ff. de actio. emp. & tantũ est dicere, quantũ dicere, si dict⁹ Thomas stultus fuerit, vt dicit Plaut. in Tri. Amor mores hominũ, & morosos efficit, & nõ intellexit de morib.
4 qui respiciunt omnes virtutes. †Vel exponitur immorigeratus. i. non morigeratus. i. non obediens, vt dicit Teren. in Adelph. Si adolescẽti esset morigeratus, quasi dicat, si dictus Thomas in xviij. anno non erit obsequiosus & obediẽs, quibus debet esse obediens. Cũ igiẽ casus superueniens. i. mors Thomasij supuenit ante xviij. an. & repertus fuit morã trahere cũ hostibus in ætate annorũ xiij. in qua ætate cadit delictũ, quia non est infans, vt dicit tex. in c. j. de delict. puerorũ. & C. si aduersus delictũ l. j. & in l. præteritas. C. de pœn. ¶Nec est verũ, ꝙ verisimiliter idẽ disposuisset testator, si fuisset interrogatus, quod si intra ætatem. xviij. ann. dictus Thomas fuisset non morigeratus, ꝙ ei succedat hospitale. ex quo via adolescẽtis est incognita: vt dicit Salomon, prout refert gl. Instit. de iusti. & iur. §. j. in verbo, auertit, & ideo non est verisimile, quod idem disposuisset. ¶Vnde videbatur dominis de Consilio, ꝙ dictum hospitale in dictis bonis non fauebat ius. hoc intelligens habuit concordiam cum domino Girardo: nã de dictis possessionibus vnã

habuit

habuit hospitale, aliam do. Giraldus.

DECISIO CLII.

De diuisione debiti per creditore agente cotra certos debitores insolidu obligatos, & non contra omnes.

SVMMARIVM.

1 Protestatio an requiratur in creditore conueniente debitores insolidu obligatos, vt diuidere videatur debitum in conuento vno.
Diuisionem debiti non inducit receptio partis.
2 Creditor agens pro virili cotra suos debitores, diuidere videtur debitu.
3 Diuisio debiti non inducitur, vbi aliquis debitorum non est soluedo.
4 Lex expssa in petete no pscripta. Intellectus ad l. inter eos. §. j. ff. de fideiusso.

QVIDAM creditor pluriu suorum debitoru insolidum obligatorum pro ducatis trecentis egit contra dictos debitores suos, excepto vno debitore, qui erat clericus & hæres sui
1 debitoris. ¶† Fuit dubitatu an per hoc videtur facta diuisio per creditore, ex quo creditor non fuit protestatus, quod vnica solutione sit contentus: vt not. i aut. hoc ita. C. de duob. reis. Prima facie videbatur, quod no erat facta diuisio, p tex. in l. inter eos. §. j. ff. de fideiul. vbi per receptione partis debiti, non inducitur diuisio. sic videtur dicendu si creditor agit contra parte debiti, & no sit inducta diuisio. ¶ In contrariu facit tex. in l. si creditores. C. de pactis. Vbi dicit cotrariu,
2 ;† quod si creditor pluriu debitoru insolidu obligatoru exegit pro virili, videtur diuidere: ita si egit cotra eos sine protestatioe excepto vno clerico, que non poterat conuenire cora iudice seculari, videt diuidere inter eos illud debitu. ¶ Fuit votatu & iudicatu in Cosilio, quod ex quo oes debitores sunt soluedo agedo cotra aliquos sine dicta protestatione videt diuidere, & vltra virile non possunt
3 couenire,† secus si non essent oes soluedo, quia tuc no esset facta diuisio. Bene aduertendu est, quod ista iura no loquutur in creditore petete, sed in creditor recipiete parte debiti. Ideo dubitat quid in creditore agete contra aliquos debitores isolidu obligatos & no cotra oes. pro eo quia dicit Fracis. de Aretio in l. si ex toto. §. si ita. ff. de lega. j. quod in petete non habe
4 mus lege expressam † sed bene habemus lege expssa æquiparate creditore recipiete parte debiti, creditori petenti parte debiti, in dicta l. si ex toto §. si ita, pallegata Nec obstat l. inter eos. §. primo, pallegata: quia illa lex het locu qn obligati insolidu haberet beneficiu diuisionis inuito creditore, vt sunt fideiussores. & tuc non piudicat sibi: & ad hoc fuit lecta pulchra distinctio Bal. i d. §. si ita. & quo ibi p eu, & p alios scribentes ibi.

DECISIO CXLIII.

De testamento in scriptis per multas rationes inualido.

SVMMARIVM.

1 Testm in scriptis quæ requirat. 2. 3.
2 Testm suppositu inualidum, Notarius in testo recipiendo debet esse rogatus, & de hoc costare debet.
Testamentum ad interrogationem notarij conditum, an validum.
4 Testamentum sanæ mentis testado non esse, quæ faciant apparere.
5 Senatus Romanus furiosi cuiusda validum iudicauit testamentu pp eius perfectionem.
6 Testari in scriptis quando appareat testatorem voluisse.
Testamentum nuncupatiuu expressionem nominis hæredis cora testibus requirit explicite vel implicite p relationem ad aliam scripturam.

7 Legatum implicitè relictum p relationem ad aliam scripturam valet.

1 Vtrvm testamentum† Martini Martialis scriptum per manus notarij Modestini clausum & sigillatũ valeat vt testm̃ in scriptis. Et si non valet vt testm̃ in scriptis, valeat vt nuncupatiuũ. Et certè tale testm̃ nõ pôt valere vt testm̃ ĩ scriptis, ꝓpter multos defectus. ¶ Et primo, quia illud testamentum non fuit subscriptum à testatore manu propria, quã do testator scit scribere, ꝓut erat ipse Martinus, & in testamento in scriptis requiritur ista solennitas: vt expresse dicitur in l. hac consultissima. C. de testamẽ. ¶ Secundo ꝓbatũ est, ꝙ dictus testator non tenuit dictum testamentũ in manus suas, nec dixit, ꝙ istud erat suũ testm̃. Sed notarius ꝑdictus tenebat in manibus suis certas chartas, quas extraxit à pectore suo, & interrogauit præfatum Martinum infirmũ, si vellet istud esse suũ testamentum: aliqui testes dicunt, ꝙ Martinus respondit, misser si. Alij di

2 cunt qđ dixit, ma fe si.† & per consequens istud testamentum potuit esse suppositum à dicto notario: & ideo tale testamentũ non debet valere ꝑ d. l. hac consultissima. ¶ Tertio non apparet aliquo modo, ꝙ dictus notarius fuit rogatus, quando interrogauit testatorem si volebat testamẽtũ, quod ipse notarius tenebat in manu sua, ꝙ esset suum testamentum, & testator dixit, vt s̃. qui rogatus est de vno requisito in testamento in scriptis: vt dicit Barto. in l. ij. ff. quemad. testa. ape. Et licet gloss. communiter approbata in l. iubemus. C. de testa. voluerit, ꝙ testamentum conditũ ad interrogationẽ notarij, hoc modo, videlicet, vis talem facere hæredem: & testator dicit, quod sic, quod tale testamentum est validum. tamen illa Glo. procedit in testamento nuncupatiuo. Secus in testamento in scri-

3 ptis† quia in eo si interrogetur testator si vult illud esse suum testamentum, & ille respondit sic, nõ valet tale testamentũ in scriptis. ita expresse firmat Ioan. An. in addi. Specu. in titu. de testa. §. in primis. Et multi doctores sic consuluerunt in suis consilijs, vt fuit dominus Bartholomeus Suczina, do. Io. Baptista de Caccialupis ĩ simili materia. & Moder. Papiẽses in d. l. iubemus. ¶ Et totum Consiliũ ꝓ maiori parte affirmabat ita fuisse per sacrum Consilium a iâs iudicatũ in quodam testõ in scriptis facto in ciuitate Auerse. ¶ Quarto dictũ testm̃ non fuit scriptum & sigillatum à testibus in præsentia testatoris. Sed in sala extra cameram vbi iacebat in lecto testator, vt deponunt testes, quo casu non valet testm̃: vt ĩ

4 dicta l. hac consultissima. ¶ † Quinto, illud testamẽtum fuit factũ eo tempore, quo testator grauatus in firmitate non erat ĩ recto sensu, vt deponebant certi testes, licet quidam alij testes deponebant contrariũ. Tamen quia dictũ testamentũ erat ita indiscrete conditũ, quia in eo instituit vxorẽ suam iuuenẽ hæredẽ, & fratres carnales non instituit hæredes. & certa verba indiscreta continetur in dicto asserto testamẽto, ꝙ attentã qualitate dicti testatoris, qui fuit vir prudens & commissarius Regius, ꝙ ex his multi præsumpserunt dicere, ꝙ dictus testator tunc nõ fuit in recto sensu. ¶ Ad hoc accedat id quod di-

5 cit Valerius Maximus, † ꝙ Senatus iudicauit testamẽtum cuiusdã furiosi esse validũ: quia bene fuit dispositũ: vt refert Baldus in l. ij. de test. & ĩ l. furiosum. C. eodem titulo. & idem Baldus in ca. j. in prinipio, per quos fiat inuestitu. Et refert Alex. in ij. volu. consi. lxxxv. in primo vol. cõsilio cxlj. ita econtra dicendum videtur.

¶Sexto de volũtate, testatoris nihil cõstat nisi per scripturam dicti notarij, & sic cum non appareat de voluntate testatoris nisi per dictã scripturam, non potest valere vt testamentum: vt dic. Ioannes Andr. in dicto. §. i primis. ¶Ex quibus & multis circunstantijs consideratis fuit per omnes dominos votatum, & postea sententiatum, ꝙ dictum testamentũ nõ valet vt testamẽtũ in scriptis. ¶Fuit deinde dubitatum, an saltem posset valere, vt testamẽtum nuncupatiuũ.

6 †Et certe cum appareat, ꝙ dictus testator voluit testari in scriptis, & nõ nũcupatiue, quod apparet ex eo, qa voluit, ꝙ voluntas sua non esset nota testibus, & sic apparet, quia voluit in scriptis testari: vt dicit Paulus de Castro in l. hæredes palàm. in ij. col. ff. de test. & Cyn. in l. hac consultissima § per nuncupationem. C. de testa. nec potest valere vt nuncupatiuum: quia testator coram testibus non expressit nomina hæredum, nec explicitè nec implicitè per relationem ad aliam scripturam: vt dicitur in l. asse toto. ff. de hære. institu. & per Barto. in l. si ita scripsero. ff. de conditio. & demonstratio, & per Moder. in dicta

7 l. hæredes palàm. † Valet enim tam legatum, quod est implicitè relictũ per relationem ad aliam scripturam, secundum Bartol. in d. l. si ita scripsero, quàm hæredis institutio, secundum Bald. & Ange. in dicta l. asse toto. vnde si testator nominauit hæredem nec implicitè nec explicitè, nõ potest valere tale testamentum vt testamentum nuncupatiuum. ¶Et sic fuit iudicatum, quòd dictum testamentum non valebat, & quòd hæreditas dicti Martini spectat ad Ianotum & ad Antonium fratres carnales dicti Martini tanquam hæredes ab intestato. lata fuit sententia die iiij. Iulij. M.ccccxxix.

DECISIO CXLIIII.

De testamento in scriptis resoluto in nuncupatiuũ propter clausulã, oĩ meliori uia.

SVMMARIVM.

1 Testm̃, in quo nullus testis dicit se subscripsisse loco testatoris imperiti, qui nesciebat scribere, an validũ.

2 Clausula, omni meliori via &c. in testõ facit valere testm̃ in scriptis vt nuncupatiuum.

IN quodam testamento condito per quendam testatorem de ciuitate

1 Terami. ¶†Fuit dubitatum si in dicto testamento in scriptis condito sunt subscripti nedum septẽ testes: sed quatuordecim: tamen vnus ex dictis quatuordecim testibus non dicit ꝙ ipse se subscribit loco testatoris non valentis subscribere dictum testamentum. An dictum testamentũ sit validum? quidam dicebant, ꝙ nõ valet: quia l. hac consultissima. C. de testamen. expresse dicit, quòd si testator scribere nequeat, octauo subscriptore pro eo adhibito, eadem seruare decernimus. & ita iudicauit dominus Guilielmus Fricina tunc auditor prouinciæ Aprucij. à qua sententia fuit appellatum ad sacrum Consilium. Et in sacro consilio fuit proba

2 tum, ꝙ†testator dixit, quod volebat testamentum prædictum valere omni meliori via, modo, & forma, quibus melius valere potest & debet. ꝙ sic testator non se astrinxit velle testari solẽniter in scriptis. ¶Ideo fuit omnibus visum, ꝙ dictum testamentum propter dictã clausulam valeat vt testamentum nuncupatiuum, vt firmat Alex. in v. vol. conf. clxxvj. & sentit Host. in sũma. de testa. §. qualiter conficiatur. ¶Et sic fuit reuocata dicta sententia, & pronuntiati fuerunt dicti hæredes scripti in testamẽto esse hæredes dicti testatoris.

DECISIO CXLV.

De sentētia lata in interdicto uti possidentis, contra defunctum non exequenda contra hæredem.

SVMMARIVM.

1 Sententia lata cōtra defunctum an exequenda contra eius hæredē infra tēpus conficiendi inuentarij. 2. Possessio noua an præsumatur in persona hæredis.

2 Hęres nō tenet ex defuncti relicto.

LATA fuit snīa sup interdicto vti possidētis, cōtra B. q̄ transiuit in rem iudicatā: sed nō fuit mādata executioni. Mortuus est ille cōdēnatus supstite eius hærede: hæres cōtinuat possessionē, quam defunctus possidebat, & fuerat cōdēnatus ad desistendū à turbationibus, petit vt illa snīa mandetur executioni contra hæredē cōdemnati, & implorat iudicis officiū nobile ꝓ executione dictæ snīæ contra hęredē defuncti condemnati.

1 †Citat hæres: qui cōparet, & dicit, ꝙ snīa non pōt exequi contra eum, q̄a tenet & possidet pacificè post mortem defuncti condemnati, & in eius ꝑsona est noua possessio: vt in l. cum hæredes. ff. de acquiren. possess. ¶In contrariū dicebat, ꝙ snīa lata cōtra defunctū pōt exequi contra hæredē etiam infra tempus conficiendi inuētariū: vt dicit Pau. de Ca. in l. fi. §. donec. C. de iure deliberan. no. Imo. in c. quia gu. de iudicijs. ¶Fuit votatū

2 in Consilio per oēs, ꝙ snīa † lata in interdicto vti possidētis cōtra defunctum, non mandat executioni cōtra eius hæredem ex facto hæredis. hoc voluit Inno. in c. abbate. de verbo. significati. in ij. col. vbi dicit ista verba, Sed oppo. nonne actio in factum ex re iudicata datur in hæredem. ergo si iudicatum est in interdicto, ꝙ aliquis nō turbet, ergo & hæres ꝑ hāc sentētiā cōpēscetur. Respondeo, quādo actio in factum est ex re iudicata, dabitur in hæredem ex turbatione defuncti contra quem lata fuit snīa. sed nō dabitur ex turbatione hæredis, quia fortiter iste turbat, vt puta, quia nō vi, nec clam, nec p̄cario possidet ab aduersario. Item hæres non tenetur ex delicto defuncti &c. Et istam doctrinam In. alleg. Bald. in l. de eo. §. hæres. ff. ad exibendum.

DECISIO CXLVI.

De habitatione genero per socerū promissa in domo, post ea variata.

SVMMARIVM.

1 Socer ꝓmittens genero suo habitationē in sua domo, an possit reuocare & aliorsum illam constituere.

2 Variare an liceat ei q̄ semel elegit.

DOMINVS Antonius Mac-

1 zucca † maritauit quandam filiā suā, & vltra dotem traditam genero suo promisit dare sibi habitationem, quā sibi dedit in domo sua. Postea idem dominus Antonius vult generum & filiam expellere à domo sua, & offert dare habitationem seorsum à domo sua. Ille suus gener replicat, ꝙ semel ipse elegit dare habitationem in domo sua, & ibi steterunt, non licet ei variare: vt no. in l. serui electione. ff.

2 de leg. j. & in regula, ꝙ semel. † de re. iuris, in vj. cum simili. ¶Fuit determinatum, ꝙ dictus dominus Antonius potuit variare, per text. in l. si sterilis §. fi. ff. de actio. empti.

DECISIO CXLVII.

De depositario liberato per restitutionem illegitimo tutori factam.

SVMMARIVM.

1 Depositarius pōt restituere ei, qui nō erat legitimus tutor, & liberat.

2 Monaco potest solui, licet actio q̄sita sit monasterio.

1 QVIDAM gerebat† se pro tutore.& non erat, quia non fecerat solenia,deposuit res & bona pupilli penes aliquem,publico instrumẽto mediante, in quo stipulatus fuit dictas res restitui sibi vel pupillis, demum pupillis factis maioribus,agunt contra depositariũ,depositarius dicit, ꝙ bona ipsa restituit tutori. & probat per scripturam primam verificatam, replicant illi qui fuerant pupilli,ꝙ ille non erat tutor, & per consequens malè fuit ei facta restitutio.¶Fuit determinatũ,ꝙ ille depositarius potuit restituere res depositas per eum qui
2 non erat legitimus tutor eidẽ:† quia & monacho qui mutuauit põt ei solui: licet actio sit quæsita monasterio: vt not.Bart.in l.filius.C.de pactis. & l.cum quis.in princ.ff.de solu.& in l. non ideo.ff.de noua.faciunt ea quæ not. Bar. & scribentes in l.si vrbana. ff.de condi.inde. & sic ille depositarius cõsecutus fuit liberationem ab illis pupillis effectis maioribus, saluo iure recuperandi res illas ab illo asserto tutore.

DECISIO CXLVIII.

De compromisso nouo ex detractione unius ex arbitris de partium consensu, & de confessiõe procuratoris facta coram arbitro compromisso per empto.

SVMMARIVM.

1 Compromissum nouum an dicendum propter detractionem vnius ex arbitris inter partes.
2 Arbiter tertius per partes electus nouum reddit compromissum. Libellus renouatur per detractionẽ vel additionem.
3 Acta probataria non pereunt instantia perempta,nec confessiones. Confessio procuratoris coram arbitro facta perempto cõpromisso non perit.
4 Confessio ꝓcuratoris nomine procuratorio,an nociua sibi,si aliter de veritate constet.

IN cã Iulij de Vrso de Neapo. fuit de duobus dubitatum. Et primò
1 ¶ †Ecce ꝙ partes fecerunt compromissum in duo, deinde ipsæ partes prolongauerunt compromissum in longiorẽ dilationem, & voluerũt,ꝙ vnus tantum ex illis arbitris haberet cognoscere & determinare : vtrum istud sit cõpromissum nouũ, vel cõpromissum prorogatum. ¶Secundò, posito ꝙ sit nouũ cõpromissum vtrũ cõfessio procuratoris facta ꝓcuratorio nomine tpe primi cõpromissi extincti sit nulla, vel valida tpe scdi cõ promissi : ita ꝙ ille arbiter possit in ea se fundare.¶Ad primũ dubiũ fuit per sacrũ Cõsiliũ votatũ, ꝙ sit nouũ cõpromissum,ꝑp illã detractionẽ.ad hoc allegat Bald. in l.ius ciuile.ff.de
2 iusti.& iur.& ibi ꝑ Iasonẽ.† Item si eligit̃ ꝑ partes tertius arbiter,dr̃ nouũ cõpromissum: vt dicit Bart.in l.si dominiũ.ff.de furt.ita dr̃ nouũ, si de duobus detrahitur vnus. Itẽ sicut interuentu nouę ꝑsonæ in cõpromisso prorogato censetur nouũ cõpromissum scd̃m Dy.& Bal.in l.Titius.ff.de excu.tut.ita rõne detractationis ꝑsonæ arbitri censetur nouũ cõpromissum,sicut dicimus si aliquid additur vel detrahitur libello cẽsetur nouus libellus : vt habetur in l.edita.C.de edẽdo.¶Ad scd̃m dubiũ fuit votatũ,
3 †ꝙ sicut instantia perẽpta nõ pereãt acta ꝓbatoria,neq; confessiones : vt tenet expressè Bal. in l.cũ antea.C. de arbit. docto.in l.ij.C.de edendo. & Ale.in ij.vol.conf.lvij.& conf.lxj. in iii.col.ita nõ perit cõfessio ꝓcuratoris facta corã arbitro perempto cõ promisso,vt videtur firmare Bald.in d.l.cũ antea.¶Et iõ valuit sñia illius

vnius arbitri fundata sup cõfessione procuratoris facta pendente primo cõpromisso corã duobus arbitris ex pirato, vigore cuius facta fuit solutio per reum condemnatũ. ¶ Sed resultaba aliud dubiũ in hac cã: † Vtrũ cõfessio facta per procuratorẽ procuratorio nomine noceat sibi tanquàm personæ propriæ. Si apparet, quod aliter se habeat veritas, quàm quod cõtinetur in confessione procuratoris: fuit votatum quod re integra non nocet. per l. cum quidã. C. de admi. tut. & l. aduersus. §. si tutor. ff. de inoffi. test. & l. inter officiũ. ff. de rei vend. & per gl. in c. cùm inter canonicos, de ele. & Bal. in l. de tua. C. de rei ven. Secus quñ res nõ est integra, tunc illa confessio nocet sibi. Faciunt not. per Lucam de Penna. in l. fin. in iij. col. C. de tabu.

DECISIO CXLIX.

De contractu ad commodum carcerãtis cum carcerato in debite, & de fideiussore pro carcerato soluente.

SVMMARIVM.

1 Promissio & fideiussio facta per carceratum an valeat.
Carceratus an teneatur fideiussoribus soluentibus, quos dederat per obligationem factam per metũ incarcerantibus.
2 Carceratus in priuato carcere ad vtilitatem detinentis vel participis cõtrahere an possit.
3 Latrunculis promittens vt euadat, an obligetur, & teneatur, & quãdo.
Contractus ad commodum carcerãtis, non valet cum cacerato.
4 Fideiussor soluens ex contractu nullo pro incarcerato an possit repetere, maximè si sponte soluat. nu. 5.
Imputari an debeat ei qui nõ opposuit quod admissum non fuisset.
6 Iudex compellere partes ad compromissum an possit, & quando.
7 Quies publica violatur per magnatum discordiam.
8 Tribunalia maiora qualiter compellant partes ad compromittendum.

IN cã magistri Palamedis de Caua architecti cum archiepiscopo Brũdusino dubitatur. ¶ Vtrũ promissio facta per dictum Palamedem certis Francigenis de soluendo eis certo termino ducatos centũ, & proinde dedit fideiussorem ipsum archiepiscopũ quod si ipse Palamedes nõ soluerit dictos ducatos cẽtum dictis Gallis pro talia. & excarceratione ipsius ipse fideiussor promisit soluere, & postea fideiussor soluit: & nũc repetit à dicto Palamede, qui dicit se nõ tenere: quia obligatio nonvaluit tanquam facta per metũ dictorum Gallorũ, qui tenebãt eum incarceratum vt faceret taliã. ¶ Fuit votatũ per Consiliũ, quod talis obligatio cũ fideiussoribus nõ valuit, per text. in l. metũ. §. sed licet. ff. qd met. cã. vbi promissio facta illi qui metũ intulit, non valet. ¶ Hinc est quod dicit Ioã. de Imol. in l. qui à latronibus. ff. de test.
1 † quod quñ quis detinet in carcere priuato, nõ põt contrahere ad vtilitatẽ detinentis vel participis, per l. qui in carcerem ff. quod met. cauf. & per d. §. sed licet. Sed si detineretur in carcere publico: & ipse carceratus ẽ iniustè carceratus respectu ordinis omissi: & sic non ritè fuit carceratus, vt quia fortè erat verus debitor, non tñ erat casus, in quo de iure potuisset capi personaliter & carcerari sed propter potẽtiam creditoris de facto fuit captus & carceratus in vinculis publicis. Et tunc dicendum est, prout dictũ est, quñ detinetur in carcere priuato. Multò fortius idẽ dicendum est, si nec ritè nec rectè fuit detentus in carceribus publicis propter potentiam asserentis se creditorẽ, secundum Io. de Imo. vbi s. Idẽ tenet Bal. in l. uã & seruus. in prin. ff. de
2 neg. gest. vbi dicit Ang. † quod si quis

esset captus à latrũculis, & eis ꝓmitteret pecuniã, iste ꝓmittens nec ciuiliter nec naturaliter ẽ obligatus esse ctualiter, saluo nisi esset iustũ bellũ, puta inter Ecclesiam & subditos, vel inter Imperatorem & subditos, & captus esset de rebellibus Ecclesiæ vel Imperatoris. patet ergo, ꝙ cõtractus factus ad vtilitatẽ carcerantis cũ iniustè carcerato nõ valet: vt not. in d.l. qui in carcerẽ. & ibi Ang. Et si nõ valet cõtractus principalis, minimè cõtractus accessorius. s. ipsius fideiussoris. Sed an fideiussor q̃ soluit ex isto contractu nullo, posset repetere à principali. quilibet prima facie diceret, ꝙ non: quia obligatio illa nõ valuit. ¶Tñ fuit dictũ, ꝙ in cõtrariũ est

4 veritas, † quia licet fideiussor potuisset opponere, qñ fuit cõuentus vt solueret ꝓ principali illã taliã, ꝙ illa obligatio nõ valet: tñ apud ipsos Gallos talis exceptio non fuisset admissa, iõ non dẽt imputari si illam non opposuit, & soluit, ꝓ id qđ dicit Io. de Im. ĩ c. ꝑuenit de fideiuſ. & Ale. de Imo. in ij. vol. conſ. ccix. in j. col. Et idẽ dicit in j. vol. cõſ. lvij. Et pro hoc facit gl. in d. §. sed licet. in verbo, operæ. q̃ dicit, ꝙ si habes bonũ pp me, æquũ est vt habeã ꝓ te. Sed principalis qui fecit taliã fuit liberatus à carcere pp dictam fideiussoriã cautionẽ, & dict⁹ fideiussor postea soluit, meritò ęquũ est vt ipse non sit in damno. Et hoc ꝓcederet, qñ dict⁹ fideiussor coactè soluisset. Sed quid si spontè soluisset sine aliqua coactione, an possit repe-

5 tere à principali? † tunc recurrendũ est ad materiã l. creditor. ff. de sol. cũ concor. & ad votum quod sequit̃ in sequenti decisione. hæc cã non fuit sñiata: qa erant certæ coniecturę contra dictum fideiussorẽ ꝑ quas cõiecturabãt, ꝙ ipse fideiussor fuit cã capturæ dicti principalis: & ꝑpea non tenebatur dictus principalis ad restituen-dum id quod apparet soluisse, ꝑ not. in d.l. metum. & tñ non erant legitimè probatæ. sed in conscientia credebantur veræ. Fuit partibus ꝑsuasum ꝑ Consilium, vt partes ipsam causam cõpromittãt, & sic partes cãm ipsam compromiserunt in arbitratores, qui postea concordauerunt dictas partes hic dominus Viceprotonotarius quę

6 fuit. ¶†Vtrũ sacrũ Cõsiliũ possit, si sibi videbit̃, ex aliqua iusta cã cõpellere partes ad cõpromissum? Et fuit conclusum, ꝙ regulariter iudex non põt compellere partes ad cõpromissum, vt dicit gl. & Barto. in l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui notan. infa. & idem credit Bal. in c. j. §. si quis quinque solidos de pace tenen. & idem tenet Bal. in l. ex stipulatione. C. de senten. & interloc. omniũ iudic. & Alex. in l. æquissimum. ff. de vsufruct. Paul. de Cast. & Ale. & Ias. in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. & idẽ Ale. in l. j. §. & post operis. ff de ope. nou. nun. Sed hæc regula fallit nisi fortè esset lis inter magnates, & esset ti-

7 mor ne venirent ad scandalũ. † Et iõ turbaretur quis publica. arg. l. congruit. ff de offic. pręſi. & in d. l. æquissimum. & in authen. de man. princi. §. titulos. Item fallit nisi lis diu durasset, & non fuit determinata, per tex. xc. distin. c. placuit. & not. do. Ant. de But. in c. j. de mutuis peti. q̃ iura ad hoc alleg. Lud. Ro. in cõſ. cxxvj. inci. considerato ad quid. & Alexã. in d. l. æquissimum. Itẽ fallit, nisi esset Papa vel rex qui habet liberã administrationem: vt in c. cum inter. de electio. facit ad hoc c. cũ pridẽ. de pactis. firmat Alex. in d. l. æquissimum. & Pau. de Cast. & Alex. in d. l. quidam existimauerunt. & Alex. in d. §. & post operis. & dicebat d. An. de Alex. Viceprotonotarius, quòd etiam sacrum Cõsilium habuit hanc potestatem cõpellendi partes ad compromissum, prius

mouendo & requirendo, ꝙ compromittat, si sacro Cōsilio videat; quia sacrum Consiliū repræsentat personā Regiā: tñ ipse nunquā uidit facere cōpulsionem pœnalē, & exigere pœnā, uel ipsas partes carcerādo. Tñ sicut possit Rex facer̄, ita dicebat posse facer̄ sacrū Cōsiliū, maximè facta relatione Regi de causis, quæ mouēt sacrum Consilium. Item posset esse causa iusta, si quæstio esset dubia, & nō esset decisio in terminis, & essent rationes pro & contra: vt dicit Petr. de Anc. in consi. ccx. inci. inter contraria & varia consilia eccellētissimorū doctorū &c. ¶Et ego uidi, qñ causa est multū dubia, sacrū Consilium monet partes ad cōpromissum, & ad monitionē Cōsilij partes faciunt cōpromissum, & ñ ꝑmittūt se cōpelli.

DECISIO CL.

De debitore morofo, qui tenetur de casu fortuito propter non solutionē in loco & tpe.

SVMMARIVM.

1 Alfonsus timens aduentum Caroli octaui Neapolitanum regnum Ferdinando primogenito renuntiat.

2 Neapolis ꝑ quadrimestre à Gallis possidetur.

3 Ferro uiam aperit, qui per cōtraria transit.

Periculum casus fortuiti eueniens post moram an imputādū debitori. 10. 11. 31.

Casus fortuitus post morā cadens, an & quando liberet debitorem. 7.

Mora contrahitur in nō reddendo rationem statuto tempore.

4 Fur & morosus debitor æquiperanť.

Debitor morosus teneť, si res ꝑeat.

5 Debitor morosus superueniēte casu teneť de casu, & quid si solū fuit in culpa.

Differentia inter morā & culpā. 9.

6 Mora quando trahat ad se periculū casu fortuiti. 32.

7 Periculum interitus proueniēs debitor intra tempus purgādi morā non liberat.

8 Debitor exactus in iniuriā creditoris an sibi imputādū ꝙ soluerit, an uerò creditori noceat iniuria. 12. 17. 25. 26.

11 Debitor teneť offerre debitū creditori cōgruo loco & tpe, me in se trāsferat periculū propter moras.

Oblatio debiti cōgruo loco & tpe non facta habetur infecta.

12 Debitor generis uel quātitatis morosus iussu ꝑfidis soluēs tyrāno, an liberetur, maximè si de facto cogitur. 14. 33.

13 Debitor morosus exactus à tyrāno propter auri sacram famem, qualiter liberetur. 15. 27.

Tyrannus à tyranno differt.

16 Metus sufficiēs debitori tyrāno soluēti qlis ꝓbari debeat, ut excuseť.

18 Debitor soluēs alteri quàm creditori propter simplex mandatum pœnale, an liberetur.

19 Debitoribus odio creditorum exactis non imputandum.

Iniuria facta debitori creditori qñ non debeat nocere.

Limitatio ad regulā, bona fides. ff. de reg. iuris. & hic amplè tractatur materia ad illam regulam.

20 Debitor necesse h3 parer̄ magr̄atui

21 Debitor spoliatus uel eiectus propterea non liberatur.

Debitor creditori iniurios⁹ eē ñ d3

22 Soluens alteri q̃ creditori metu statuti pœnalis, iusto metu vr̄ soluer̄. 37

23 Debitor ab alio exactus bona fide debet esse munitus.

24 Mora debitoris cum culpa creditoris compensatur. 29.

Iudicis iussus coactionē an opeť.

25 Debitor morosus soluēs inuito creditori creditoris sui, an liberetur.

26 Præceptum iniustum excusat.

28 Iussus superioris debitorem exigẽs ad quid consideretur.
29 Compensatio fit de dolo ad culpã. Morosus est culpabilis.
30 Creditoris vltima culpa præponderat præcedenti culpæ debitoris. Dolus dolo truditur.
31 Intellectus ad l. si uehenda. ff. ad l. Rho. de iact.
33 Solitum excusat à mora.
34 Mora ex lapsu tẽporis quando non veniat imputanda.
35 Confessio non probat numerationem in tertij & creditoris præiudicium.
36 Differentia inter confessionem & numerationem.
Confessioni vnius non statur in tertij præiudicium.
38 Mora in quibus sine interpellatione nõn committatur.
Exitus acta probat.

REX Alfonsus secundus multos habebat debitores ex diuersis causis in diuersis summis. Et aliqui ex dictis debitoribus fuerunt condemnati ꝑ Regiam camerã, aliqui non cõndemnati, sed fuerũt similiter in mora soluendi, quia venit dies & nõ soluerũt sed non fuerunt interpellati vt soluerent, aliqui fuerunt interpellati vt soluerent: † venit Rex Carolus Francorum, cũ magno exercitu. Et Rex Alfonsus perterritus renũtiauit Regnũ filio primogenito, videlicet Regi Ferdinando scdo, & recessit à regno relicto ibi eius filio, qui se cõtulit in quãdam ciuitatem fortissimam, quæ dr̃ Iscla. & Rex Carolus cœpit Neapolum cũ Castro nouo & alijs fortalitijs: & per quatuor menses possedit Neapolim, & magnã partẽ regni: qui Rex Carolus suis hominibus fecit diuersa dona de debitoribus ꝑfatorum regum de Aragonia. Qui debitores iussu officialiũ Regis Caroli fuerunt condemnati ad soluẽdum virtute donationũ factarũ diuersis Frãcigenis ꝑ dictũ Regẽ Frãcorũ, qui debitores aliqui soluerunt realiter virtute mandatorum ipsorum officialium ipsis donatarijs. Aliqui verò se cõcordauerunt soluendo partem, & receperunt quitationem de toto. Aliqui ostendunt confessionẽ factã ꝑ dictos Gallos, qui confitentur se recepisse illud debitum totũ. † Post dictos quatuor menses, Rex Ferdinandus recuperauit Neapolim expulsis Gallis, & deinde totũ Regnũ. procurator fiscalis Regis Ferdinãdi prædicti citari fecit dictos debitores ad soluẽdũ, ex quo dicit illos non esse liberatos, quia fuerunt oẽs in mora soluendi. Illi ostendunt dictas quitationes, & mandata ꝑdicta. ¶ Quæritur, vtrum dicti debitores sint liberati, vel teneãtur soluere [a]? Multi doctores Consiliarij fuerunt requisiti à Regia curia, vt in scriptis votarent, & inter alios fuit mihi hoc onus impartitum: ideò pręsens votũ patefeci. ¶ Ista quæstio multos tangit, & tractať de magno interesse. Ideò ꝓcedã ꝑ contraria: † quia dicit Bal. in l. petens. C. de pactis ferro uiã aperit, qui ꝑ contraria trãsit iõ videtꝰ ꝙ illi debitores soluẽtes Gallis post morã cõtractã nõ sunt liberati. ¶ Et ꝓ hoc primo adducitur illa regula, ꝙ dicit, qđ qñ debitor est in mora periculũ casus fortuiti cõtingens post dictã morã spectat ad ipsum debitorẽ. no. gl. Bar. & doct. in l. qđ te. ff. si cer. peta. vbi si debitor generis ĩ pecunia fuit in mora: periculũ cõtingens spectat ad debitorẽ, vt in l. incẽdiũ. C. si cer. pet. Insti. ꝙbus modis re contra. ob. §. itẽ is cui, ꝑ Io. Fab. Idem dicit Azo in summa. C. locati. & Sal. in l. in iudicio. C. eod. probatur in l. in ratione. §. incertæ. ff. ad l. Fal. & ĩ l. si ex legati cã. ff. de verbo. obli. Ideo dicit Bar. in ij. vo. cõs. ccxxviij. incipiente, alia vice. in fine. Quòd post morã su-

ueniens casus fortuitus non liberat debitorē.allegat d.l.quod te. Et subdit ꝙ ille,qui debet reddere rōnem, & reliqua restituere nō reddendo rōnē statuto tēpore est in mora. Et piculū interitus etiam p casum fortuitū nocet debitori.¶†Item p hoc facit fur,
4 & morosus debitor æquiparanē,vt in l.in re furtiua i fi.ff.de cōd.furti.& in l.inter stipulantē.§.fi.ff. de ver. obli. Sed fur tenetē de omni casu cōtingēti,siue naturaliter,siue fortuito,vt in l.penul.ff.de vi & vi arma.ergo idem in debitore moroso. Nam dicit Specul.in tit.de interrog.§.ij. vers.verū. quod debitor morosus tenetur,si res pereat,vt in legibus ibi p eum alleg. quia rōne moræ aliquid fit, qđ aliter non fieret.dicit Spec.in ti.de petito. & possesso.§.j.vers. sed nunquid pōt simul agi.Et vbi piculum est pp moram,non seruatē iuris regula. dicit itē Spe.in tit.de pb.§.j.ver.sed vbi vterque vult testes.& in tit. de instr. edi. §.compendiosè.ver. q d de consuetudine alicuius loci.Sed clarū erat, ꝙ illi debitores regis Alfonsi post morā videbant piculum pditionis Regni, pp aduētum Regis Caroli, debuerūt ei soluere,vt euitarent piculum, qđ postea incurrerūt quia ille qui ē obligatus ad quantitatē,si casus cōtingit interitus quantitatis,debitor qui primò fuit in mora non liberatē, vt in d. l.incendium.& in d.§.incertæ.tenent hoc Alb.de Ros.in l.quę fortuitis.C. de pig.actio & Bar.in l.si vt certo.§. sed interdum.ff.commod. vbi si debitor fuit in mora, & postea supuenit casus,tenetē de casu. Si autē fuit solū in culpa,& non in mora, distinguitē. Aut illa culpa non est ordinata ad casum,& non tenetē de casu.l.nō omne. ff de statu lib.l.si alios.§.est & alia.ff. quod vi aut clā.Aut illa culpa fuit ordinata ad casum. Et tunc subdistinguit Bar.ibi,omitto illam distinctionem referre,quia non est ad casum. Facit ergo Bar.differētiam inter moram & culpam.Et in quibus differūt, patet etiam ex nota.per Ludou. in l. quod te.ff.si cer.peta.& not.in l.& in totum.ff.de impensis.& patet ex scriptis p Ioan.de Imol.in l.creditor.ff. de solution & p Pau.de cas.in l.j.§.si
5 rem.ff.deposi.¶†Item semper mora trahit ad se periculū,quādo sumus in actione psonali, etiam si quantitas esset peritura penes creditorē, sicut penes debitorem,vt dicit Bar. in d.l. quod te.in vers.iuxta hoc dubitatur. Et dicit,ego dico vobis hic solùm puram veritatem.et in l.item si verberatum.§ si seruus.ff.de rei vend. Idem tenet,dum se remittit ad distinctionē suam in d.l.quod te. ¶Ita etiam dicit expressè gl.magistra in l.mora.ff. de vsur.Et hoc etiam notatē in l.j. C. qđ metus causa.et in l.si de possessione. C.vnde vi. Et accedat ad hoc gl.not. in l.contractus.ff.de regu.iu. quæ dicit,ꝙ licet in cōtractibus debitor nō teneatē de casu fortuito, vt in d.l.contractus.et in l.j.ff.commod.tamē fallit nisi mora debitoris intercesserit, tunc enim tenetur de casu supuenienti per tex.in l.si in Asia.§.fi.ff. depo-
7 siti.†Et dicit gl.ꝙ hoc procedit sine distinctione,licet alij distinguāt, aut res erat eodem modo peritura penes actorem,vel non,vt ibi per eam. Facit ad hoc c.mora.de reg.iu.in vj.vbi mora sua debet esse sibi nociua. et dicit ibi Dyn. ꝙ si debitor est in mora soluēdi,erit sibi nociua, quātū ad rei interitū ex casu contingenti, vt in d. l.si in Asia.§.fi.et d.l.si ex legati cā.et l.si seruum.ff.de ver.ob.et l apud Iulianū.§ ipsius quoque. et l. cùm res. §.fi.ff.de leg.j.Et intātùm hoc est verum,ꝙ si periculū interitus pueniat ad debitorē intra tēpus purgādi moram,non liberatur, vt dicit notanter Barto.per illum tex.in l.sancimus.C.

de fideiuſ. Idem volunt ibi Bald. & Ang. Idem dixit Bar. in l. qui ob rem. ff. de condic. indebi. & Alexã. in d. l. ſi ex legati cauſa. Et ad confirmationẽ prædictorũ allego Ang. in l. creditor. ff. de ſolutio. vbi dicit iſta verba for
8 malia. † Si autem debitum erat in genere, & ſolum in iniuriam creditoris debitor eſt exactus, tunc creditori iniuria nocet, & non debitori .l. ſi merces. §. culpæ. ff. loca. l. ſi per imprudentiam. ff. de euic. fallit fortè ſi debitor fuit in mora ſoluendi, quia illa mora præponderat. licet idem Ang. poſteà dicat. arg. tamen contra, quia non fuit ordinata ad illum caſum, vt in l. ſi vehenda. §. idem iur. ff. ad l. Rho. de iac. Sed ſi fuit exactus in iniuriam debitoris, ſequitur debitorem, niſi creditor fuiſſet in mora recipiendi pecuniam, quam ſi recepiſſet, non fuiſſet debitor exactus, per l. qui decem. in prin. ff. de ſolutio. Et hoc ſine dubio eſſet verũ, ſi mora fuiſſet ordinata ad caſum. aliàs eſt dubium, vt prædixi de debitore moroſo. Et licet ipſe Ange. loquat per verbum fortè, & dubitatiuè. & dicat, ꝙ vbi mora nõ eſt ordinata ad caſum, &c. Tamen Ioan. de Im. ibi tenet opinionem Ang. Et illud ꝙ mora nõ fuit ordinata, ad caſum &c. non tenet
9 quia l. ſi vehenda. † non loquit in mora, ſed in culpa: Et eſt maxima differẽtia inter morã & culpam, vt ſuprà dictum eſt. Et præcedente mora debitoris generis, indiſtinctè, ſecundum gl. et doct. caſus non liberat debitorem. & cum Ioan. de Imol. in hoc caſu cõcurrit dominus Vitalis de Cambanis, qui fuit conſiliarius Regis Renati, in lib. Clauſularum, in clauſula, de metu carceris. in vj. col. char. cxiij. dicens, ꝙ ſi talis debitor fiſco ſoluens fuiſſet ĩ mora ſoluẽdi, quia erat obligat⁹ ad diem certam, vel quia fuit interpella
10 tus, et non ſoluit, † tunc non liberat debitor priuati per ſolutionem factã fiſco, quia periculũ eſt debitoris poſt moram. per d. l. quod te. &. d. l. ſi ob rẽ et non dicit plus. ¶ In contrariam partem adducit ad probandum, ꝙ iſti debitores, qui iuſſu officialiũ Regis Frãcorum donatarijs Regijs ſoluerunt, ſunt liberati de iure, et non tenentur ſoluere Curiæ Regis Ferdinandi ſecũdi. ¶ Et primò autoritas Bar. in d. l. creditor. ff. de ſolut. vbi dicit iſta verba,
11 † ꝙ prima facie iſti debitores ſic ſoluentes, ſunt liberati, per dictã l. creditor. quæ vult effectualiter, vt declarat Pau. de caſt. ibi, ꝙ ex quo debitor nõ obtulit cõgruo loco, & tempore debitum creditori, periculum pertinet ad ipſum debitorem, qui tenetur in genere, vel ad quantitatem, vt in d. l. incendium. Aliàs ſi oblatio, fuiſſet facta cõgruo loco, & tempore, & creditor fuiſſet in mora, periculum eſt creditoris, vt in d. l. qui decem. Et ſic propter oblationem non factam cõgruo loco & tempore, per ipſum debitorẽ, talis oblatio habetur pro non facta, & ſic videtur ꝙ debitor fuit in mora. Et tñ Bar. & Pau. de ca. reſpondent ad dictam l. creditor, ꝙ ideo ille debitor, non eſt liberatus, quia in iniuriam debitoris fuit exactus. Sinautem fuiſſet debitor in mora, & iuſſu pſidis fuiſſet exactus, ob iniuriã creditoris: tunc periculum pertinet ad creditorem, quia culpa debitoris eſt exactus, vt in l. ſi merces. §. culpæ. ff. locati. ſecundùm Pau. de caſt. ibi, & in d l. creditor. Et ex hoc infero ꝙ Bart in d. l. creditor.
12 ſentit, † ꝙ quando debitor generis, vel quantitatis eſt in mora, ſi ſoluit iuſſu præſidis tyranno eſt liberatus. Et ſubdit, aut res publica habet bona illius creditoris obligata, & de hoc nihil ad caſum nrm. Aut bona creditoris erãt publicata ex iuſta cã, & ſimiliter de hoc nihil ad caſũ nrm. Aut bona nõ erãt publicata vel erãt publicata iniuſtè: & tũc ſi debitor eſt exactus

ad iniuriam debitoris, non est liberatus,vt in d.l.creditor. puta, quia fuit exacta pecunia vt pecunia debitoris: ideo eo etiam existente non moroso non est liberatus. Si verò est debitor exactus,ad iniuriam creditoris, puta propter suas inimicitias,tunc periculum est creditoris,per dictum §. culpæ.& l.penul.ff.sol.mat.vbi idem firmant scribentes,& Ioan.de Imo.in l. ij.§.item si in facto.ff.de ver.oblig.& pro hoc est text. in l.Paulo Callimacho.in fi.ff.de leg.iij.vbi debitor alterius fuit exactus à fisco ob iniuriam creditoris, & consecutus fuit liberationem.ex solutione facta fisco, iussu procuratoris Cæsaris.Et tamen secūdùm veram intelligentiam Barto.ille debitor quando fuit exactus, iā fuit in mora,vt suprà dictum est. Bene facit l.liberto.§.Lucius.ff. de ann. lega. & ita tenet post Bar.Pau. de ca.ibi,& Ang.in alia lectu.quàm illa quam su-
13 prà retuli.Si verò †tyrannus simpliciter exegisset debitorem, nec ob iniuriam debitoris,nec creditoris,sed exegit propter cupiditatem habendi pecuniam,distinguitur,aut erat debitor speciei,aut generis.Si generis,periculum est debitoris,& hic non est casus noster,quia Rex Francorū fuerat hostis & inimicus dictis regibus de Aragonia,& sic ob inimicitiam,mandauerat exigi à suis officialibus,pecuniam debitam à debitoribus regis Alfonsi, & sui filij,vt est notorium, & sic Bar. in d.l.creditor.quem oēs doct. sequūtur,tenet ꝙ debitor exactus ob iniuriam creditoris,etiam ꝙ fuisset in mora,est liberatus. Hanc sententiā firmat ipsemet Bar.in tracta.de tyrannide.in vij.q.vbi dicit,quod si debitor ciuitatis soluit tyranno qui nō potest inferre terrorem nec metum, non est liberatus,per no.in l.si vrbana.ff.de cōdi. indebi.& per Inn.in c. nihil. de elect.
14 † & de isto tyranno debet intelligi conclusio ista,quam firmat Lucas de Pen.in l.j.vers.secundò quæro, quid si prout fuit de facto,coactus est debitor,&c.vbi multa pro hoc alleg.C.vt nullus ex vicarijs pro alienis vicariorum debitis teneatur.lib.xj.vbi tenet ꝙ soluens tali tyranno non est liberatus. Si autem tyrannus potest vim & metum inferre seu minacem feruorē ratione iurisdictionis,quā exercet,licet de facto,quia erat subditus,& non valebat sibi resistere, & tunc soluēdo ei vel alteri,eius iussu,est liberatus. allegat dictā l.Paulo Callimacho.§. fi. & d.§.Lucius.vbi est casus. & allegat istam rationem,videlicet:Nā ista violentia exactionis,quæ fit debitori, fit in iniuriam ciuitatis, cui ipse est debitor:ipsam.n.ciuitatem tyrannizat, & ideo culpa ipsius creditoris videt̄ contingere,vt in d.§.culpæ. & d.l.pen.ff. sol.mat.Sed quando quantitatis debitor culpa creditoris est exactus, debitor liberat̄ ope exceptionis, per l.qui
15 decem.in prin.ff.de sol. †Sed quādo est debitor speciei, tunc minus est dubium, quia liberatur per solutionem factam tyranno ob iniuriam creditoris ipso iure,vt.ff.de pericu.& cō. rei vend.l.lectos.& se.cum si. ibi alleg. p Bar.Similem distinctionem facit tex. Aut vis infertur ab eo,qui habet iurisdictionem,aut non.ff.si quis cau. l. ij. in fin. Et subdit ipse Bart. Sed forsan posset dici,ꝙ si talis tyrannus esset talis conditionis, à quo sine magna difficultate solutum posset repeti, tunc debitori ei soluenti non daretur exceptio,vt in d.l.ij.in fi.secus si non esset facilis repetitio,vt in l. fi.ff. de eo per quem factum erit &c. Et subdit postea Bartolus dicens, Ego puto,quòd hæc diffinitio habet locum, quando alicui refertur violentia in iniuriam debitoris, secus in iniuriam creditoris,per supradicta. Et dicit plus Bartolus ibi, quòd ad inducendum me-

cũ ipsi debitori soluenti tyranno suf
16 ficit, † si probetur, ꝙ tyrannus legẽ fecerit, vel pręconiũ, ꝙ quilibet debitor talis debeat sibi soluere. idem si speciale mandatũ fecerit, qui.n. propter dictũ pręconium, vel mãdatum soluit tyrãno, iustè timuit, & hoc sufficit ad ei⁹ excusationẽ. text. est egregius in l. nouissimè. ff. qđ falso tut. gest. hoc firmat etiã Lucas in d. l. j. in j. quæst. ver. quid si debitor. C. vt nullus ex vicar. lib. xj. vbi allegat multa iura. & d. l. Paulo Callimacho. ff. de le. iij. & pro hoc facit ratio liberationis: vt Dy. dicit in d. l. creditor. & Cy. & Bal. & Alb. de Ros. in l. ij. C. quod met. ca. & hoc firmat Ioã. Cald. in c. significauit. de cẽsi. vbi dicit ista verba: videlicet in qõne pręposita fuit accepta pecunia in iniuriam creditoris, ergo nõ debet nocere debitori: vt in d. l. si merces. §. culpæ. & d. l. penul. ff. solu. matri. Et ista procedunt, quãdo bona creditoris non sunt confiscata:
17 † quia si essent confiscata nõ est dubiũ, ꝙ bene soluissent debitores, per l. bonorum. ff. de verb. signi. ex quo tunc fiscus est loco hæredis: vt in l. si fideiussor. ff. de solut. Patet ergo ex prædictis, ꝙ in quæstione præposita, debet ponderari in cuius iniuriam factum fuit debitori mandatum, ut soluat alteri q̃ creditori: ut si in iniuriã creditoris, si soluit, est liberatus, si in iniuriam debitoris, non est liberatus: ut d. l. creditor. Si non apparet, utrum sit exactus in iniuriam creditoris uel debitoris, quia simpliciter factũ est mãdatum debitori pœnale, ꝙ soluat:
18 † tunc soluendo alteri quàm creditori est liberatus, secundum Bart. & alios, ut s̃. retuli. ¶ Sed aduertendum est, ꝙ Specul. & post eum Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de obliga. & solu. §. nunc aliqua. tangunt istam quæstionem. Et arguunt ad partes, & referũt disputationem Alberti Galeoti, qui dicit debitorem soluentem iussu curiæ exceptione tutũ, sed non determinat. tamen dicit quod Marti. de Fano dixit, ꝙ si fuit iusta causa iubendi debitori, si ipse soluit, est liberatus, secus si non fuit iusta causa iubendi, & quoniam Ioan. And. non ad plenum refert dictos doctores antiquos. quos ego non habeo. Propterea uolui videre Albe. de Ros. in libro statuto. in prima parte, q. cxiij. qui refert dictos doctores antiquos, & vltra eos Albertum Papiẽ. & Guido. de Suza. in. ij. fol. suarum disputationum. & ibi refert argumenta pro & contrà. Et posteà refert quandã distinctionem, quę non cõprehendit casum, de quo loquimur. ideo ea non
19 refero: † Tamen ipse dicit, ꝙ si debitores odio creditorũ sunt exacti, non est imputãdũ ipsis debitoribus, per d. §. culpæ. & illud ꝙ dicitur, ꝙ iniuria facta debitori, nõ debet nocere creditori: vt in l. si per imprudentiam. ff. de euict. procedit, nisi iniuria odio creditoris facta sit. ¶ Item illud, quod dicit, ꝙ solutio facta per debitorẽ alteri, quã creditori, non liberat debitorem, ꝓcedit quando debitor sponte soluit, secus si coactè: tunc bonafides nõ patitur, ꝙ semel iterũ exigat. l. bona fides. ff. de reg. iu. in. c. bonafides. eo. tit. li. vj. quia magistratus habet potestatẽ etiam ius iniquũ statuẽdi: vt patet in l. j. ff. qđ quisq; iur.
20 † Et ipse debitor necesse habet parere magistratui: vt ĩ authẽ. ut oẽs obe. iudi. prouin. & in l. j ff de iu. & iur. Et in hoc iudicio meo consistit quasi tota decisio huius qõnis? ꝓut etiã aperto ore cõcludit Bal. in d. l. nouissimè ff. qđ fal. tut. aut. ꝑ illũ tex. ibi, quid si cõpulsus &c. & ꝑ text. in l. nã & sernus. §. j. ff. de neg. gest. & dicit Bal. ibi in l. nouissimè. ꝙ tales debitores, sic soluẽtes liberant ope exceptionis doli. Quia nõ debent soluẽtes damnum

pati, ex eo quod solutio fit propter odium creditoris expulsi: ut d.l. uiam & seruus. §. j. ¶ Nec obstat, quod dicit Bal. in l. si te bonis. C. de iure delibe. quod si expulsus vel spoliatus est debitor, non est
12 propterea liberatus à suis creditoribus: † quia licet debitor ab alio patiatur iniuria, non tamen ipse debet esse iniuriosus suo creditori: ut in Gl. secundum Bald. ibi nam ad hoc respondet: quia ut dicit Pau. de Cas. ibi ista coactio & spoliatio fit in odium expulsi: ideo nō debet creditori nocere, per dictum §. culpæ. ¶ Accedat ad hoc id quod dicit ipse Bal. in l. falsus. ult. col. C. de fur. ubi dicit, quod si debitor est cōpulsus per uiam facti ad soluēdū alteri quam creditori, & ipse debitor adhibuit omnē diligētiam suam, quam potuit, ne soluezet, tamen contra superioris imperiū resistere non potuit: tunc debitor est excusatus, etiam si debitor sit generis. Secus dicēdum est, in priuato extorquente solutionem: ut in l. qui hominem. ff. de sol. quia tunc in priuato compellente, sunt remedia. Et dicit ibi Bal. quod si debitor sine compulsione solueret alteri quam creditori, nō est
22 liberatus. Itē dicit, † quod ille qui soluit alteri quam creditori metu statuti pœnalis, vr soluere iusto metu. allegat Bar. in d.l. creditor. Item dicit ibi, quod si debitor suscepisset in se periculum, casus fortuiti, iussu superioris soluendo priuato esset liberatus: quia non intelligitur de isto casu fortuito extraordinario, procedēte facto odio & inimicitia ipsius creditoris. arg. l. fistulas. §. frumenta. ff. de cōtrahen. emp. Et hoc uerum secūdū Bar. in l. ij. §. quæsitum. ff. si quis cautio. quando prius non tenebatur de casu fortuito. Sed si primò tenebatur de casu fortuito, ut in debitore morosa, tunc si promittit in se suscipere casum fortuitum: tunc operatur, quia & prius tenebitur de casu contingente, absque culpa alterius partis, & nunc per dictā promissionem tenebitur etiam si contingat culpa alterius partis, dūmodò dolus absit. l. qui officij. §. fi. ff. de cōtrahē. emp. quæ quidem promissio non est in præsenti quæstione, de qua quæritur.
23 ¶ † Et finaliter concludit Bal. in d.l. falsus. quod debitor quando exigitur ab alio, debet habere bonam fidem vt legalitatem obseruet. & sic si dolum velatum adhibet, in hoc non liberatur à creditore. Item dicit, quod ipse debitor, qui compellitur iussu magistratus alteri soluere, non tenetur prius subire carceres, uel cruciatū. Sed agat quicquid honestè licet, ut non soluat salute sua salua. l. nepos Proculo. ff. de uerb. signi. l. ea demū. ff. de ope. lib. Et hæc oīa iudex debet considerare, æquo suæ mentis oculo, & sic nō solum moram debitoris, quando est exactus debitor ob iniuriā creditoris, prout erat Rex Alfonsus & eius filius, qui erant hostes & inimici Regis Caroli Francorum. sed cōsideret iussum magistratus dicti Regis, factū suis debitoribus, qui non poterant resistere,
24 † & pōderet morā debitorū ex una parte, & exactionē in iniuriā creditoris inimici Regis Francorū, quæ culpa creditoris cōpensatur, cū mora debitoris. ¶ Ad confirmationē prædictorū, allegatur ad hoc id quod voluit Paul. de Cas. in l. ij. §. cōsensisse. ff. de iudi. ubi dicit, quod non dicitur coactus facere ille, cui iudex iubet, nisi ipse resistat iubēti, & dicat se non teneri hoc facere. Et dicit hoc facere, ad quæstionem debitoris exacti per officialem tyranni, vt debeat resistere tyranno, iussum facienti. Et tunc ei soluendo liberatur, aliàs si non resistit, & spōte soluit, non liberatur. ¶ Facit ad hoc, quò dicit Pet. de Ancha in c. fundamenta. in fine. de electio. lib. vj. vbi
25 dicit ista uerba formalia. † Certè, quia ista exactio contingit propter

odinm creditorum expulsorum, debitores coacti soluẽt, liberant̃, per l. Paulo Callimacho.in fi.ff.de leg.iii. alleg.ẽt Bart.in d.l.creditor.& Bald. in d.l.nouissimè:& nõ dicit ꝑlus.Idẽ firmat ipse Pet.de Ancha.in cap. ad Apostolicæ.in xv. not.de re iudi. li. vj.ubi dicit, ꝙ si debitores sunt expulsi, à tyr.no,ꝗ forte occupauit re gimen ciuitatis,soluendo debita ipsi tyrãno,liberantur per talẽ solutionẽ, à ueris creditoribus, & hoc dixit dixisse plenius,in c.j. qđ metus causa. Et pro hac decisione facit,ꝙ si debitor fuit in mora soluendi creditori, deinde soluit creditore inuito:creditor creditoris sui liberat̃, quia soluit iure ꝑmittente:ut in l. si liber hõ.ff. de nego.gest.& l.soluẽdo.& l.cũ pecuniã.eo.tit.ff.de pigno actio.l.solutum.§.solutã.not.Hostien.& abb.in c. eã te.de iureiur. Sed si possidens
26 iurisdictionẽ de facto,† facit iussum ut debitor soluat aleri, q̃ creditori ob iniuriã creditoris,iste iussus tãtũ ualet,quãtum permissio legis,qñ debitor soluit creditori creditoris. Et est sciendum, quòd Ioan.de Imo. in c.ex literis.in fine,de pign. firmat eandem opinionẽ Barto.in d.l.creditor. ꝓut s.retuli Et ad ꝑdicta accedat id quod dicit Bart.in l.si mulier. ff.rerũ amo.ubi parẽs præceptis Marchionis iniustè,non tenebit̃:quia excusat̃ ꝓpter dictum præceptũ iniustũ.Et ita dicit fuisse determinatũ in l.nec minorem.ff.quod metus causa l. ꝓhibere.§. penul.ff. qđ ui aut clã. Idẽ dixit Alex.de Imo.in j.uol.cõs. lvij.incipiente,qm̃ in qõne ꝓposita circa finẽ.ubi allegauit ad hoc etiam
27 Bart.in tractatu de tyrãnide.†ubi dicit,ꝙ qui soluit tyrãno, ex suo præcepto est liberatus, à suo creditore. ꝑ tex.in d.l.nouissimè. iussus iudicis excusat:ut ibi.& in l.si quis id quod. §.doli.ff.de iurisdi.om.iudi.l.quanq̃ in princi.ff.de aqua plu.arc.no.Ang. in l.si superatus.ff. de pignoribus. & in l.in rẽ actio.§.tignum alienũ.ff.de rei uendica.hoc etiã firmauit Paul. de Cast.in consi.cclxxvj. incipien.ui sis his,quæ superius narrant̃.uersi.super tertio passu dico &c.ubi concludit,ꝙ iussus superioris consideratur ad effectum, ut debitor sit liberatus à creditore.¶Secũdò considerat̃, ꝙ ad iniuriam creditoris sit exactus.
28 ¶Tertio considerat̃,†ꝙ uerè & realiter soluit, ita ꝙ non sufficit ꝓbare solutionem per confessionem illius, cui factum fuit donum ꝑ Regẽ Carolum:quia tal s confessio nõ nocet uero creditori,ꝑ multa iura,quæ allegat ibi Paul. de Ca.quæ omitto cã breuitatis.Si uellem tenere istã partem in decidẽdo,possem rñdere iuribus in contrariũ allegatis, ꝙ oĩa illa iura ꝓcedunt,qñ casus superueniẽs, post morã debitoris, venit sine culpa creditoris.Sed si casus supueniẽs, ueniat ex culpa creditoris,puta propter inimicitiam creditoris,tunc cõpensat̃ mora debitoris,cũ culpa cre-
29 ditoris:† quia de dolo ad culpã fit compensatio. l.si ambo. & ibi Paul. de Cast.ff.de compensa.& culpa, id est mora debitoris: quia qui est in mora,est in culpa.ff.loca.l.uideam⁹. in G'.in uerbo.nomine. in fi.& not. Azo in summa.C.ad l.Aquil.cõpensant̃ cum culpa creditoris, propter eius inimicitias: ut d.l.si ambo.& l. si planè.ff.ꝓ socio. & habet̃ in l semel mora.ff.sol. matrimo. & in c.ad decorẽ.de instit.Ioan.And.in regula,frustrà.in vj.sicut aliàs dicim⁹, ꝙ mora debitoris cõpensat̃ cum mora creditoris:ut dicit Bar.in l item illa.
30 ff.de cõstitu.pecu.†Imò vltima culpa creditoris ꝑponderat præcedenti culpæ debitoris. Sicut vltima mora nocet.l. si seruum. §. sequitur.ff. de uerbo.obligat. ff.de actio. empt.l.si

per emptorem.c.veniēs. de decimis, sicut dolus cum dolo compēsatur. d. l.si ambo.& l.si duo.de compensatio. l.si mulier.ff.sol. mat. & paria delicta mutua compensatione tolluntur .l. viro atque vxore.eod.titu.¶Pro solu tione & decisione huius dubitatiōis, ego fui in voto, ꝙ ista exactio facta iussu officialium Regis Caroli, nō po test dici, ꝙ sit facta ob culpam Regis Alfonsi,& Regis Ferdinandi secundi eius filij,ex quo isti Reges nullā im micitiam causatam ex eorum facto habuerunt cum dicto Rege Francorum,vt est notorium, & ideo iste casus exactionis potius ascribi debet ca sui fortuito.¶Et ex hoc sequitur ista
31 cōclusio.†ꝙ illi debitores dictorum regum de Aragonia, qui fuerunt in mora soluēdi dictis regibus, pecuniā debitam in genere,& iussu regis Caroli,& suorum officialium soluerunt ipsis donatarijs, ꝙ non sunt liberati, & tenentur soluere dictis regibus ve ris creditoribus, quia mora eorū eis debet nocere,& non creditori, vt fir mat Ioannes de Imo.in d.l. creditor. ¶Nec obstat, ꝙ mora debitoris non fuit ordinata ad istum casum superuenientem per l.si vehenda.ff.ad leg. Rhod.de iac.prout dicebat Ange. in l.creditor. quia dicit Ioan. de Imol. in d.l.creditor.ꝙ non est verum, ꝙ l. si vehenda. loquatur in mora. sed in culpa.Et ideò debitor qui fuit in mo ra,si alteri soluit quàm creditori,etiā iussu superioris tenetur soluere vero creditori.Et ideo dicebat Bart. in l.si vt certo.§.sed interdum.ff.commod.
32 †ꝙ si mora præcedit casum fortuitū ille qui fuit in mora, tenetur de casu fortuito,vt in l.si ex legati causa.ff.de ver.obl.& in d.l.quod te cum simi.s. alleg. Et in hanc sententiam fuerunt certi Domini consulentes. ¶Secunda conclusio sit ista,ꝙ illi debitores, qui non fuerunt in mora soluendi dictis creditoribus,sed iussi fuerunt ab officialibus regis Franciæ,ꝙ soluant illis Gallis,virtute largitatis Regis, & ipsi fecerunt quicquid eis fuit possibile, vt non soluerent,& realiter eis solue runt ꝓpter iussum pœnale, & isti sunt liberati per omnia illa iura allegata, ꝙ iussus excusat, vt suprà ostensum fuit.¶Tertia conclusio sit ista,ꝙ si de bitor fuit in mora,sed erat infra tempus purgandi moram.& infra illud tē pus sit exactus ab illis Gallis iussu ma gistratus,tunc soluendò Gallis perinde habetur,ac si non esset in mora, & sic erit liberatus.& hoc per l.sanci.C. de fideius.ꝙ per id quod voluit Bar. in l.qui ob rem.ff.de condi.indebi.
33 ¶†Quarta conclusio sit ista, ꝙ debitor qui soluit Gallis illam pecuniam debitam regibus de Aragonia virtute iussus magistratus, cui non potuit resistere, & pecuniam illam debitam post diem solutionis faciendæ, erat solitum,ꝙ ipsi debitores penes se retinebant pro expensis occurrentibus in administratiōe officij noīe Regio, si ipsam pecuniam Gallis soluerunt, sunt liberati,etiam ꝙ fuerint in mora, quia illud solutum excusat eos à mora,argu.ff.de pet. hære.l. sed si lege.§.ꝙ autem.&.ff.de acquir.hære.l. cùm quidam.&.ff.ad l.Aquiliam.l. ꝗ foueas.& ff. de vsu. l. qui semisses. §. quæsitum.&.ff.de iure dot.l. ita constante. Et pro hoc allego optimum consil.Ange.cccxj.incip. prout patet
34 ex themate.in ij.co.vbi dicit,†ꝙ nō potest mora imputari ex decursu tēporis,nec potest adscribi culpæ, si ex more & consuetudine debitoris post diē expectatur per aliquod tempus. allegat l.vel vniuersorum.ff.de pign. actio.& alia iura & rationes, de quib⁹ ibi per eū.¶Quinta conclusio sit ista, ꝙ illi debitores,qui solutionem probant p confessionē Gallorū publicā, vel priuatā,ita ꝙ non probant veram nume-

num eratiōnē pecuniæ eis factā, non sunt liberati, sed debent soluere ueris creditoribus quātūcūq; oñderint dictū iussum ut dicit Paul. in allegato cōsi. cclxxxvj. † quia p confessio-
35 nē nō pbatvera numeratio, maximè in pīudicium creditoris & tertij: ut no. p Gl. in l. si ex ptio. G. si cer. pet. & in l. si ex cautione. C. de nō nu. pecu. & no. in c. si cautio. de fi. instru. & Bar. & doc. in l. si ita stipulatus fuero §. Chrysogonus. de uerbo. obliga. cū cōcor. & ideo Gl. in l. duobus. §. à fideiussore. ff. de iureiu. uoluit, q si fideiussor pbat p confessionem creditoris, q ipse soluit debitū, ex illa cōfessione non pōt ageř ad repetendū contra debitorem. Et illā Gl. secut⁹ fuit ibi Bar. & in l. & p iusiurandum. §. antepen. in fi. ff. de accep. & in l. cū filius. in fi. prin. ff. de uerb. obli. & in l. reos. de duo. reis. in v. q. & Ludo. secutus fuit illam Glos. in l. pdia. ff. de acqui. poss. licet contrariū teneat Sali. ibi, & Pau. de Cas. & Alex. ibi, & in consi. xxv. in ij. uol. consi. xc. & licet illa Glos. cōiter non teneat: & multi doctores contra eam consuluerunt.
36 † Hoc solū induxi ad ostendendum differentiam inter confessionem & numerationem, & non ut illam Glo. sequar: quia non expedit nunc illam Gl. examinare. Sed bene ad hoc facit illud, quod dicit Pau. in dicto consil. q confessioni vnius non stat in pīudiciū tertij, p multa iura ibi p eum allegata, & p Alex. in v. uol. cōs. xlvj. in j. col. & p Frāc. de Are. in cōs. xxj. ¶ Sexta conclusio, q illi debitores, qui se concordauerunt, & nō oñdūt ueram solutionem in totum, uel in partem, non sunt liberati: ut dixi in pcedenti conclusione: quia debitor tractat de lucro, & creditor de dāno: ut dicit Pau. in d. consi. quod secutū fuit p me & alios ī ista materia. ¶ Su-
37 peruenit aliud dubiū. Quidā † baro nes regni qn̄ uenit Rex Carol⁹ Neapolū, repti sunt carcerati ordinatione dictorū Regū de Aragonia, & fiscus dictorū Regū exegit debitores ipsorum baronum. Demum illi barones liberantur à carceribus, & conueniri faciunt illos debitores corā officialibus Regis Franciæ. Illi oñdunt soluisse fisco, & ostenderunt iussum pœnalem. Barones replicant, q isti iniustè fuerunt carcerati. Nec cōtra eos lata fuit sñia de ptensis culpis, & ideò malè soluerūt, & tenent iterū eis veris creditoribus soluere, maximè quia fuerunt in mora soluendi ipsis baronibus. Fuit p me r̄nsum, q illi debitores, qui fuerūt in mora soluendi dictis creditoribus, & post morā soluerunt Regiæ curiæ, q ille iussus non liberat eos, p ea quæ supradicta sunt in j. conclusione. Sed si possent moram purgare: puta quia eēnt debitores instrumentarij, & iuxta ritū magnæ curiæ possent, qn̄ fuissent citati, comparere cū pecunia, & purgare morā: tunc iussus pœnalis dictorum Regum, & solutio eis facta liberat eos. Idem si essent debitores, & non erat dies & pœna, & non fuerūt interpellati à baronibus, vt eis soluerent: tunc quia non sunt in mora soluentes p iussum pœnalem sunt libe-
38 rati, † quia in istis sine interpellatione non cōmittit mora: ut hr̄ in l. magnam. C. de contrahē. & cōmittē. stipula. not. Bar. in l. fi. ff. quorū lega. & Gl. ī c. cupiētes. §. si uero. de elect. lib. vj. & Glo. in Cle. quia contingit. in uerbo, annis singulis. de relig. do. & Bal. in c. j. an ille qui interfecit. & Iacob. de Bel. in c. j. hic finit. l. Corradi. Exitus rei approbauit istas conclusiones.

a TENEANTVR soluere. An debitor, qui fuit in mora, si est exactus per tyrannum, teneatur iterum soluere. uide omnino Philip. Deci.

Q

in consi.25.incipiẽte,diuino ꝓsidio ꝓ tenui facultate &c.Pet.de Anch.cõsil.54.incipiente,in cã,quæ vertitur. ui de omnino Bal.in consi.228. inci. factũ tale ꝓponit.in ij.uol.Tho. Bra.

DECISIO CLI.

De baptismo paruulorũ Iudæorũ,& de eorũ educatiõe.

SVMMARIVM.

1 Iudæorum filij inuitis parentibus an possint baptizari.4.7.

2 Militẽ uoluntariũ Christus elegit. Iudæis nulla iniuria inferenda. Dominus tpalis non hẽt potestatẽ super animam subditi.

3 Seruus liber est quo ad sacramẽta.

4 Filii Iudæorum non sunt in parentum potestate.nu.9.

5 Baptismus paruulorum Iudæorum quid requirat. Baptizandis paruulis fides offerentium sufficit.

6 Fides parentũ uel offerentiũ paruulos baptizatos obligat ad fidem.

7 Baptizatus paruulus Iudæus an tradendus parentibus uel educandus cum Christianis.10.

8 Baptizatus Iudæus paruulus ad fidem seruandam est cogendus.

9 Baptismi charaĉter in fide parentis spiritualis imprimitur in infante.

10 Pueri Iudæorum baptizati apud Christianos alendi.

11 Baptizatus infans factus posteà pubes nõ põt baptismo cõtradicere. 13.nec renuntiare charaĉteri, sed effeĉtui tantùm. Differentia inter uoluntatẽ requisitam in baptismo, & uoluntatẽ requisitam in matrimonio. Baptizatus Iudæus reuersus ad iudaismum ut hæreticus puniendus.

Serenissimvs Rex Federicus uoluit intelligere,utrum Rex Portugalliæ potuit de iure cõpellere consanguineos vnius infantis filij Ioesph Hæbrei absente ipso Ioseph patre,ut baptizare faciant à sacerdote ipsum infantẽ. ¶ Itẽ utrũ imprimatꝰ charaĉter in animo ipsius infantis ex dicto baptismo ei dato ꝑ sacerdotem sine cõsensu parentum, uel pater possit ipsum filium suum trahere in domo sua ad iudaismum.

1 ¶ † Et fuit ꝑ me & alios doĉtores dictum & rescriptum quò ad primum dubium, ꝙ Gl.Ioan.Theoto.in cap. Iudæorũ.xxviij q.j. expreſsè tenet, ꝙ paruuli Iudæorum non pñt eripi à parentibus eorum & baptizari:qa si possent eripi in ꝓcessu tpis,nullus esset Iudæus in mundo,& sic nõ posset adimpleri illa ꝓphetia Esai.x. & Roma.ix.cap.ꝙ reliquiæ Israel saluæ fient.hanc Glos. sequitꝰ Cardina. Florenti. & Marianus in ca. sicut.de Iudæis.¶ Istam opinio.tenet s̃.Thomas de Aquino, ij.q.x.articulo ultĩ. ¶ Idem firmat Richardus in iiij.Sententia.distin.vj.¶ Idem firmat dom. Abb. Sicu.in d.c.sicut Idem firmat Calderi.in consi.iij.in tit.de Iudæis, quia nullus ad fidem est cogẽdus:vt

2 dicit tex.in d.c.sicut.† & quia uoluntarium militem Christus elegit.xv. q.j.c.nõ est.& quia iura cõia uolũt, ꝙ nulla iniuria & nulla uiolentia debeat fieri Iudæis:ut in l.Christianis. C.de paga.& sacrific.eor.& in cap.si Iudæos.de Iudæis. Et quia dñs tpalis huius mundi licet habeat ptãtẽ sup ꝑsonam subditi uel serui,nõ hẽt ptãtẽ sup aĩam:ut dicit Arch. vij.q. j.c.si quis inde dicit Car.in c.de uxo

3 re.in fi.in princ.de sepultu.†ꝙ quò ad sacramenta seruus liber est.de cõiugio seruo.c.j. hanc sñiam firmant etiam Card.Flo.in Cle.j.in fi.de Iudæis.& Ioan.de Ana.in d.c.sicut. & Ioã.de Ligna.qui dicit,ꝙ cõiter approbatꝰ illa Gl.Ioã.Theoto. Et idem Ale.de Imo.in l.ij.ff. de his qui sunt sui uel alie.iur.Et illam Gl.sequitur

Canonista noster Neapolitan⁹. Stephanus de Caieta in suo sacramentali, in sacro baptismi, quæst.xlij. in fi. Et idem dicit, ꝙ tenet Laudinus in sacro de baptismo, penul.col.& frater Ang.de Clauasio in summa sua, in uerbo, baptismus.§.ij.& Cardinalis Alexandrinus, xlv.dist.c. qui syncera.& Pet.de Palude in iiij.Sniarũ, distinc.iiij.idem in summa Pisanella in uerbo, Iudæ⁹.iij.& in summa Cõfessorum, ibi allegata.

4 ¶†Sed contrariam partem.s. ꝙ Rex Portugalliæ potuit compellere cõsanguineos huius infantis, & ipsum infantẽ ad baptismum etiã sine consensu parẽtũ. hoc noluit Arch.in d.c. qui syncera. ꝑ rationem, quia Iudæi sunt serui Regis, & non habent filios in ptãte: nam possunt ipsos vendere, & fortius ad baptismum ducere. Ista ratio Archi. non est uera: quia ueritas est ꝙ filij Iudæorum non sunt in ptãte parentum: ut firmat Alex.in d.l.ij.& in.ij.uo.consi.lxxj.& clarius Ioã.de Ana.in c. & si Iudæos.de Iudæis. & idem firmat Card.Alexãdrinus in d. c.qui syncera.& hãc partẽ tenet Scotus in iiij.Sen.dist.iiij.refert Ioa.de Lig.in c & si Iudæos.eo.titu.dicens, ꝙ opinio Scoti posset de rigore iuris defendi.hãc opi.tenet beatus Anto.Arch Flo.in iij.parte.suæ summæ titu.xiiij.c.xiij.char.cxcj. qui dicit,

5 † ꝙ qñ baptizanẽ paruuli Iudæorũ, sufficit oblatio parentũ spiritualiũ: quia sicut in fide parẽtũ carnalium paruuli baptizati recipiunt caracterem cũ offerunẽ à parentibus: ut in c.maiores. de baptis.ita quãdo offerunẽ à parentibus spiritualibus. Et si diceret, dicit ipse, ꝙ illa oblatio parentũ spiritualiũ intelligiẽ, si uoluntate parẽtũ carnaliũ fiat dicta oblatio. dicit beatus Ant. ꝙ ista Gl.nõ reperiẽ in iure.& ꝓbaẽ hoc in c.paruuli.de consecra.distin. iiij.ubi dr̃ indistinctè, ꝙ paruulis sufficit fides offerentium, nulla facta mentione de fide parentum, & hoc est maximum in ista mã. & firmat hoc Pet.de Ancha.in consi.cxcj.

6 †ut fides parentũ uel alterius offerentis obliget pueros ad fidem.tex.est in c.illud. de cõsecr.dis.iiij.& in c.paruuli.hãc opin. sequi vr̃ Io.And.in ꝑallega.cap.sicut de Iudæis.& domi.de sancto Gemi. in d.c.qui syncera. & quidam magister Theologus in libro quem nominauit, Firmamentum fidei.qui tenet ꝙ ex cã Rex sicut põt filios Iudæorũ parentibus inuitis eos nutriri facere & instrui ad bellãdũ: ita potest ipsos infantes recipere, ut baptizenẽ: quia legislatores pñt ordinare ad salutem vniuscuiusq; subditi, uelit nolit. ¶Nec obstat illa ꝓphetia Esaiæ, quia põt intelligi de fidelibus, uel põt intelligi de aliquibus Iudæis, q sunt in aliqua insula, quia tunc salui erunt.& ꝑ ista patet generalis respõsio ad fundamenta doctorũ tenentiũ contrariã partẽ.

7 †Sed posito ꝓp authoritatem tãtorum patrum, ꝙ paruuli Iudæorum inuitis parentibus non possint baptizari: ut tenet beat⁹ Thomas de Aqui.per tres rationes, quas refert & sequitur beatus Antoninus in secunda parte summæ.titu. xij. capitu.ij. §.pueri Iudæorum. Quæro & nunc trãseo ad secundam quæstionem. ¶Quid si Iudæus paruulus baptizatus sit ordinatione Regia in uitis parentibus carnalib⁹ sub oblatione alicuius Christiani, si talis baptizatus recipiat characterem baptismi, uel tradendus sit parentibus Iudæis. dicit beatus Thomas de Aqui. in loco præallegato, quòd paruuli baptizati inuitis parentibus sunt uerè baptizati

8 †& cogendi sunt ad fidem seruandam. Sed Petrus de Palude in loco ubi suprà, uidetur dicere, quòd ta-

lis non sit obligatus:& idem videtur tenere Cardin. sancti Sixti post argumenta pro & cõtrà, in d.c.qui syncera. Et idem Card. Alex. ibi, scilicet ꝙ non recipiat characterem. Quæ opi. sit tenenda? dico prout dicit beatus Antoninus in iij. parte summę. char. cxcj. ꝙ licet iste paruulus filius Iudæi non debeat baptizari inuitis parentibus carnalibus, tñ si baptizetur, tenet baptismus. Idem tenet in summa Pisanella in verbo, Iudæus. & sic tenet opi. beati Thomæ, scilicet ꝙ talis baptizatus recipiat characterem. ¶ Nec obstat, ꝙ parentes huius paruuli non cõsentiunt in baptismo paruuli: quia sufficit, ꝙ in fide patrinorum, vel alicuius Christiani sit oblatus in baptismo. de consecra. dist. iij. c. illud perscrutari. & c. hi qui. & de conse. dist. iii. c. paruuli. & c. constat. vt dicit dñs Steph. de Gaieta in dicto sacramentali de baptismo, in quæst.
9 xxxviij. & q. xlj. † Nec paterna potestas Iudæorum est in consideratione: tum quia Iudæi non hñt filios in potestate: tum quia quò ad animam non est potestas temporalis: vt suprà dictum est. Nam in isto baptismo huius pueri oĩa requisita ad baptismum interuenerunt, videlicet materia, & forma, & intentio seu voluntas sacerdotis baptizãtis, & voluntas parẽtis spiritualis offerentis eũ in baptismo: & sic in fide parentis spũalis recipit characterẽ baptismi ipse infans, qui non habet nec nolle nec velle: vt dicit btũs Antoninus in d. §. pueri Iudæorũ. & postq̃ sic est baptizatus, debet cogi ad ea quę sunt fidæi, vt in c. Iudęorũ. xxviij. q. j. & c. de iudæis. & c. sicut videmus. Et dicit Io. de Ana. in d. c. sicut. referendo dictũ consiliũ
10 Cal. † ꝙ si de facto sunt baptizati ipsi paruuli Iudęorũ sunt alẽdi cũ christianis, & nõ cũ parẽtibus Iudæis, per tex. in c. j. de conuer. infide. & sic videt inferre, ꝙ recipit charactẽrẽ. Et maximè, ꝙ ille puer filius Ioseph non posset dicere, ꝙ violẽter fuit baptizatus: quia erat infans, qui non habet nec velle, nec nolle. & qñ fuisset maior infante, non interuenit violentia præcisa, quæ est, qñ ligatus manibus & pedibus deductus fuisset ad baptisma: tũc nõ reciperet charactẽrẽ: aliàs cõpulsus per vim cõditionatã recipit charactẽrẽ: vt concludit̃ in
11 d. c. maiores. ꝓ scribẽtes. † vnde baptizatus in ĩfantili ætate sub fide parẽtis carnalis vel spũalis postq̃ venit ad pubertatẽ, non põt contradicere: vt in c. quãto. de diuor. & de consec. dist. iiij. c. q̃ris. & c. paruuli. & firmat Car. in d. c. maiores. §. item q̃ritur. & firmat gl. in c. cõtra Christianos. de hær. li. vj. ¶ Et in hoc est dr̃ia in volũtate, quæ requirit̃ in matrimonio, & in volũtate, q̃ requirit̃ in baptismo: nã matrimoniũ cõtractũ per vim cõditionatã nõ valet, quia requirit̃ absoluta volũtas: vt in c. cũ locũ. de spõsa. Sed in baptismo coacta voluntas cõditionata, volũtas ẽ, & talis baptizatus coactè recepit charactẽrẽ. ita firmat Hosti. ĩ sum. in ti. de baptis. §. quæ sit eius forma. versi. hi qui baptizant̃ inuiti. & ꝓ ista parte vr̃ text. in
12 c. de iudæis. §. qui aũt. xlv. dist. † Et sic negari non põt ꝙ iste infantulus baptizatus de ordinatione regis ad oblationẽ sui patrui xp̃iani, & in fide ecclesię abñte patre carnali nõ sit baptizatus, imò recepit verũ charactẽrẽ baptismi, & est verus xp̃ianus. Et si velit reuerti ad p̃nũ iudaismũ, puniri posset vt hæreticus: vt in c. cõtra xp̃ianos. de hær. li. vj. ¶ Nec est verũ illud. q̃d dicit Fely. in d. c. sicut, referẽdo cõsiliũ Cal. dicẽs, ꝙ talis infans baptizatus inuitis parẽtibus detinebit̃ per parẽtes, si p̃stabũt cautionẽ, ꝙ ponent eum in libertate cũ fuerit ætatis maturæ. Et interim nõ detesta-

bitur fidem, aliàs nō est restituēdus, & ita videtur trāsire Io. de Ana. in d. c. sicut. & sic vñr sentire, ꝙ nō imprimitur iterim character dādo idoneā
13 cautionē: † quia imprudēs dictū est, ꝙ character in aīa dependeat à cautione ꝑdicta: nam dicit Ioan. And. ꝙ paruuli recipiūt characterē. Et eo semel recepto renūtiari non pōt. de diuor. c. quātò. Et si reclamat, qñ venit ad ꝑfectam ætatē, tñ characteri renūtiare non pōt, sed effectui tm̄ sic: quia damnatio & saluatio depēdet ab eius arbitrio: vt patet de consecr. dist. iiij. c. quærit. & c. paruuli. Et sic illa cautio prædicta solū pōt hr̄e locum quo ad educationē apud parētes quousq; puer venerit ad ætatem ꝑfectam. Et tunc si renuntiet ꝓpriæ saluti, punit vt hæreticus, vt in d. c. contra xpianos. de hæret. in vj. Sum igitur voti, ꝙ non debeat iste paruulus filius Iudæi baptizatus restitui dicto Ioseph patri suo ꝑ fauorem fidei Christianæ, ne dictus baptizatus morādo cū patre Iudæo incidat in hæresim. ¶ Et in hoc voto fuerunt multi Theologi & doctores iuris canonici de Consilio suæ maiestatis: & ita postea executum fuit.

DECISIO CLII.

De iudice laico prouidente sup alimentis vxori ꝑstandis causa matrimoniali pendente coram delegato Apostolico.

SVMMARIVM.

1 Iudex laicus an possit pendente causa matrimoniali corā Apostolico delegato prouidere sup alimentis vxori per virum præstandis. nume. 6.
2 Argumentum de iudice ad quem ad iudicem laicum super alimentis incidenter prestandis.
3 Alimentorum præstantia non impeditur per litis pendentiam.
Appellatio non admittitur à sententia præstationis alimentorum.
4 Casus, in quibus repetitio præstiti non datur.
5 Alimenta debentur vxori per virū. Sententia in causa matrimoniali nō transit in rem iudicatam.
6 Præsumptio fit in dubio ꝓ iudice, qui sententiam protulit.
7 Casus vnus inserendus ad alios per Spec. in quibus licet attentare pendente lite in causa appellationis.

1 FVIT Dubitatū in Cōsilio † vtrū iudex secularis possit decernere ad petitionē mulieris, quæ litigabat coram iudice ecclesiastico sup fœdere matrimonij, & obtinuit sñiam ꝓ matrimonio, à qua maritus appellauit: & causa appellationis pendet coram delegato Apostolico petentis alimēta à dicto marito lite pēdente, & maritus dicebat, ꝙ lite pendente nihil est innouandū, & sic non pōt iudex secularis prouidere sup ipsis alimentis petitis: cùm sit quæstio an illa sit vxor. ¶ Sup quo dubio dicebat, ꝙ iudex secularis non pōt sup. dictis ali-
2 mentis petitis se intromittere: † quia si iudex à quo est. appellatum sup dictis alimentis n ō pōt ꝓuidere ꝑ titulum, nil nouari appella. pen. & c. bonæ. & c. secundò requiris. de appel. ergo nec iudex laicus, postquā scit, ꝙ appellatio pendet super causa, an sit vxor. ¶ In contrarium dicebat, quòd si iudex appell. potest ꝓuidere super dictis alimentis: vt not. in c. ex parte. de accusa. ita per viam principalis petitionis sup ipsis alimentis potest iudex laicus ꝓuidere: quia hoc non est
3 de ꝓcessu causæ. † Quia talis pēdentia litis non impedit præstationem alimentorum stante paupertate mulieris & diuitijs viri: vt in simil. dicit Specu. in titu. de appel. §. penult. ver sic. illud autem. ¶ Item quia licet sit appellatum à sententia lata in fauorem matrimonij, tamē dicta senten-

tia continet tacitè præstationem alimentorū,& à sententia præstationis alimentorū non admittitur appellatio:vt in l.fi.ff.de ap.reci.& not. Bal. in l.Mela.ff.de alimen. & cib. leg. & per consequens sup alimentis tā iu dex ecclesiasticus,quàm secularis po
4 test ꝓuidere: † quia hæc alimēta lite pendente sunt præstanda per maritū vxori in oēm euentū, si in secūda instantia vxor vicerit,bene factum est, si succūbit,maritus non repetit,sicut dicimus qn̄ datur ab hærede vel substituto alimenta mulieri ventris nomine misse in possessionē, non repetunt,si non est prægnās, nisi per calumniā dixerit se prægnātem:vt in l. j.§.interesse.ff.si mu.ven. no.in pos. mit. Idem si est quæstio, Vtrū talis sit filius,&agitur ex Carboniano edicto,debent ipsi filio lite pendēte pręstari alimenta,vt dicit Spec.in tit. de primo & secūdo decreto.§.videndū
5 restat.vers.idē quoq;. † Ego dicebā, ꝙ ista mulier habuit sn̄iam ī fauorē matrimonij, & sic est vxor , & vxori à marito debentur alimenta: vt not. in l.si cùm dotem.§.si maritus,ff.solu.mat.cum cōcor. & licet sit appellatum,tn̄ quia sn̄ia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatā . vt in c.lator.de re iudi. & c. consanguinei.de frig.& male.ideò speciale est in hoc casu,vt lite pendente præstentur mulieri,quæ obtinuit per sententiā in fauorem matrimonij alimenta
6 à viro,cum p̄sumendū sit † in dubio pro iudice,qui protulit illam sententiā:vt dicit Inno. in c.fi.de fer. & ibi alleg.opt.tex.in c.in præsentia.de re nun.nec dicitur attentatū hoc casu attentata æquitate, sicut non dicitur attentatū qn̄ lata est sn̄ia super beneficio contra eū,qui non possedit triēnio, à qua fuit appellatū , & iudex à quo sequestrauit beneficiū, quia magna æquitas hoc dictat : ut in Cle.j. de sequestr.pos.& fructuū.¶Et ideo fuit determinatū,ꝙ iudex laicus potest pendente causa matrimoniali corā delegato Apostolico per appellationem à sn̄ia lata in fauorem matrimonij decernere & compellere maritū ad præstandū alimenta vxori: nec
7 dicitur attentatum : † quod est notādū,& addendus est iste casus ad alios casus positos per Spec.in ti. de appella.§.pen.in princ. vbi ponit casus,in quibus licet attentare lite pendente in causa appellationis , & non reuocantur tanquàm attentata: vt ibi per eum & Cardi. in dicta Clemen.j.de seq.pos.& feu.in ix.no.

DECISIO CLIII.

De collateralibus euincentibus rem emphyteuticā & diuidentibus, & de solutione canonis in illa,& de commisso.

SVMMARIVM.

1 Diuisio rei emphyteuticæ īter collaterales per ius ꝓmisisos euictæ, an operetur canonis solutionē insolidum pro qualibet parte ad integrum censum.3.5.
2 Emphyteutica res ecclesię in plures diuisa,an debeat pro qualibet parte integrum canonem.
Fiscus & ecclesia æquiparantur.
Fiscus quēcunq; tenentē tributariū fundum conuenit ad tributum.
3 Emphyteuta canonē soluere ꝑ partes non potest inuito domino.
Obligatio ad canonem est realis.
4. Emphyteutica res inter hæredes diuisa ꝑ nō solutionē canonis in vna parte,an tota in commissum cadat.
Solutio particularis non sufficit ad euitandam pœnam.
Obligationis prima conditio ex facto hæredum non mutanda.
6 Emphyteuticā rem diuidētes, quid consilij capere debeant.

VENDITVR domus emphy

teutica cum cõsensu directi dñi. iste emptor cõuenit iure cõgrui à duob⁹ collateralib⁹ iuxta cõsuetudinẽ Neapolitanã, cõdẽnat ille emptor ad vẽdendũ ꝓ ꝑtio ꝓut fuerit appretiata dictis collateralibus. Illi duo collaterales habita illa domo ipsam diuiserũt inter se.
1 ¶ † Quærit utrũ dñs directus possit vnũquẽq; ipsorũ collateraliũ cõuenire insolidũ ad totũ canonẽ, vel solũmodò ꝓ parte. ¶ Aliqui ex dñis dicebant, ꝙ sicut plures emphyteutæ pñt inter se diuidere rẽ emphyteuticã, & tunc quilibet teneẽ ꝓ parte soluere canonẽ, vt dicit Bar. in l. qui Romæ. §. duo frẽs. ff. de ver. ob. & in l. si domus. §. fi. ff. de leg. j. & idẽ qñ sunt plures hrdes firmãt Moder. scribẽtes in l. fi. col. lxxiiij. & seq. C. de iure emphy. Ita dicendũ videbaẽ qñ plures collaterales euincũt rẽ emphyteuticã iure cõgrui, & diuidũt eã vt quilibet teneaẽ ad canonẽ ꝓ parte eũ tãgente.
2 ¶ † Alij dicebãt cõtrariũ, si ista erat emphyteusis ecclesiæ: quia fiscus & ecclesia æquiparanẽ: vt no. ĩ l. j. C. de iur. fis. li. x. & fiscus quẽcunq; tenentẽ fundũ tributariũ põt cõuenire ad tributũ. l. fi. C. sine cen. vel reliquis. hãc æqparationẽ faciũt Moder. Papiẽ. in d. l. fi. licet eã nõ sequanẽ: sed referũt Io. de Imo. illã sequentẽ in c. potuit. xxxvij. col. de loca.
3 Et ꝓ hoc facit talis ratio: † nã emphyteuta ĩuito dño non põt soluere canonẽ ꝑ partes, sed semel totũ & integrũ teneẽ soluere: vt dicit Paul. de Cast. in l. quidã existimauerunt. ff. si cer. pet. ergo nec hrdes debẽtes canonẽ pñt dicere, ꝙ volũt soluere vnusquisq; ꝓ parte sua, quia obligatio ad canonẽ est realis, licet ipsi hrdes diuidãt inter se, tñ quilibet teneẽ insolidũ ad cẽsum. & hoc per gl. in l. cõi diuidũdo. ff. cõi diuidũ. in verbo, confundet, q̃ vult, ꝙ si hrdes emphyteutæ diuiserũt inter se rẽ emphyteuticam, & vnus soluit ꝓ parte sua canonẽ, & alter nõ,
4 † tota res incidit in cõmissum, & istã gl. cõiter sequunẽ ibi doct. & Alex. in v. uol. cõsil. vij. in ij. col. istud ẽt tenet Host. in sum. in ti. de loca. §. fi. versi. quid si vnus ex pluribus. Et Alb. de Ros. ĩ l. ij. ix. col. C. de iure emphy. & ibi ẽt Moder. Papiẽ. in iij. col. Idẽ firmaẽ Spec. post argumenta ꝓ & cõtrà, in tit. de locato. §. nũc aliqua. ver. lxxj. Idem Ioan. An. ibi Dy. Barto. & Lud. in l. fraudati. ff. de publi. quia quo ad euitationẽ pœnæ non sufficit particularis solutio. l. in executione. §. fi. de verb. ob. Item quia ex facto hæredũ non debet mutari conditio primę obligationis l. ij. §. ex his. ff. de ver. ob. cum cõcor. hoc idem tenet Fede. de Senis, in consil. ccxxviij. inci. duo fratres.
5 † ita per diuisionem istorum collateralium non potest fieri præiudicium primæ obligationi, quæ erat vt emphyteuta teneatur ad integrũ cẽsum nõ per partes, sed ad integrũ & totũ censum, & sic quilibet eorum teneẽ insolidum ad integrum censum, tanquã duo rei debendi insolidũ obligati. ¶ Solutio: Fuit per sacrũ Cõsiliũ decisum, ꝙ si dominus cõsentijt dictæ diuisioni, sibi præiudicauit in hoc, quòd si vnus soluit partẽ suam, & alter non soluit per biennium vel triennium: solùm pars non soluentis incidit in commissum, non aũt pars alterius soluẽtis, &
6 hoc sentit Barto. in d. l. fraudati, † & ideo in ista diuisione diuidentes ꝓcurent habere consensum dicti dñi. Si aũt non interuenit cõsensus domini directi in diuisione necessaria, sicut est, quando hæredes diuidunt inter se, vel collaterales vincentes rem iure congrui, tunc quilibet eorum tenetur insolidũ ad canonẽ, & si vnus soluit partem suã, & alter nõ ꝑ biennium in emphyteusi ecclesiæ, vel triennium in emphtyeusi priuati, to-

ta res incidit in cōmissum: vt firmat Alb.de Ros.in d l.cōi diuidundo. circa fi.quæstionis prædictæ, quam ibi bene examinauit,& retulit doctores antiquos:vt ibi per eum. ¶Et sic fuit decisum in sacro Consilio.

DECISIO CLIIII.

De pactis dotalibus & dotis restitutione.

SVMMARIVM.

1 Dos & Antiphatum non obstante pacto de non petēdo, an peti possit per mulierem.

2 Pactum per quod dotis conditio fit deterior in præiudicium mulieris, est nullius momenti.

3 Pactum soluto matrimonio factum à muliere de dote restituēda primo quoque die post annum luctus, an & quando valeat.

Pactum remissionis antiphati loco pœnæ succedit.

4 Dotis priuilegia communicantur constitutioni antiphati.

Dotium lucra ita æqualiter seruanda,vt dotes in pactis eorum.

QVEDAM mulier de ciuitate Caiaciæ soluto matrimonio ꝑ mortē sui viri fecit cōuentionē & pactū cū illis qui tenebant ad restitutionē dotis,ꝙ si ab eis peteret dotē intra quatuor annos perderet quartā & basa-
1 turā per eam lucratū. † Demū dicta mulier petit dotē & quartā ab intra dictū tp̄s quatuor annorū opponitur ꝑ conuentos pactū de nō petēdo, q̄a incidit in pœnam petendo intra quatuor annos . ex parte mulieris dr̄, ꝙ ipsa non tenetur ad obseruantiā pacti. ¶Lata fuit snīa ꝑ Capitaneū Caiaciæ,ꝙ tale pactū valet:fuit appellatum ad sacrū Consiliū.¶Quæritvtrū
2 † dicta snīa fuerit bene lata . Fuit dictū per dn̄os consiliarios quod pactū ꝑ quod cōditio dotis fit deterior in præiudicium mulieris paciscentis , non valet : vt in l. Attilicinus. & l. de die.cum duabus ll.seq.ff.de pact. dotali.hoc firmat ēt Io.de Im. in l.si socer.§.Lucius Titius ff.sol.ma. vbi dicit,ꝙ si pactū fuit in ꝑiudiciū mulieris,soluto matrimonio non valet nisi iusta cā interueniat:sed ī casu, de quo agit,nulla iusta cā potuit esse, igitur
3 &c.†Bene tn̄ valeret pactū soluto matrimonio factū à muliere de sibi restituēda dote ꝑ hæredes mariti vlteriori die vltra annū ex cā fortè ꝑp paupertatē hæredū mariti,qui post annū non possunt soluere iuxta l.j.§.exactio.C.de rei vxo.acti.Ita dicit gl.in l.licet.ff.de pact.dota.Itē q̄a istud pactū remissionis antiphati, seu quartæ succedit loco pœnæ.& stylus ē in sacro Cōsilio nunquàm condēnare ad pœnā,nisi quatenus cū interesse cōcurrat,& ex parte hæredū mariti nullū est interesse.¶Ideo per sacrū consiliū fuit iudicatū malè iudicatum ꝑ dictū Capitaneū. Nec obstat ꝙ dicta iura loquuntur in pacto super dote , sed casus iste loquitur de pacto sup lucro dotis.s.quarta & basatura:qui a
4 patet responsio. † Nā priuilegia dotis sunt cōicata cōstitutioni antiphati,siuæ quartæ: vt in l.fi.& in authen. sed iā necesse. & in l.cū multæ.C.de donatio.ante nuptias.& not. in l.vbi adhuc.C.de iure dot.cū. concordan. bn̄ ad hoc accedat id q̄d dicit Ange. in authen.de æquali.do.§.j.ꝙ in pactis super lucris dotiū seruanda est equalitas,sicut in dote.unde sicut nō ualet pactum soluto matrimonio,ut mulier perdat dotem: ita non ualet pactum,ut mulier perdat lucrum dotis,uel antiphatum,uel quartam.

DECISIO CLV.

De seruitute uiæ.

SVMMARIVM.

1 Seruitus intentata ꝑ interdictū uti possidetis,an possit iungi cū ꝓprie

tatis cã, vt simul ꝓcedatur ꝑ curiã.

2 Possessoriũ retinendæ concurrit cũ petitorio super iuribus incorporalibus, & possunt in prima instãtia accumulari. nume. 4.

3 Petitoriũ intẽtari nõ põt pendẽte cã reuisiõis sup ĩterdicto retinẽdæ. Iudex appellationum non cognoscit extra deducta in prima ĩstãtia.

4 Reconuentio de ꝓprietate in causa appellationis super interdicto retinendæ non admittitur.

5 Agens interdicto retinendæ sup re corporali, an possit ageṙ petitorio.

6 Iudex de possessorio cognoscẽs, de petitorio nõ cognoscit, si alterius iurisdictioni præiudicatur.

FVIT lata sententia in sacro Consilio per quam confirmata fuit sententia viceducis ducatus Amalfiæ quæ fuit lata sup interdicto vti possidetis in fauorem actoris, vt cõuẽtus desistat à turbatione & molestatione cuiusdã seruitutis viæ ꝑ dñm ipsius cõuẽti, eò quia actor est in quasi possessione dictæ seruitutis saluo iure ꝓprietatis, Fuit pro parte conuenti reclamatũ à dicta snĩa sacri Consilij, & cõmissa cã reclamationis ꝓ parte ipsius reclamantis. petitur terminus ad ꝓbandũ sup ꝓprietate viæ. dicit altera pars, non põt dari super ꝓprietate, quia nõ fuit actum super ꝓprietate, sed solum actũ fuit interdicto vti possidetis. & lata fuit snĩa ĩ sui fauorem, & condẽnatus fuit ipse

1 reclamãs ad expẽsas, † & nisi renũtiauit reclamationi, & soluat expensas, nõ põt ꝓcedi in sacro Consilio sup ꝓprietate dictæ viæ. Sed ꝓcedi posset corã viceduce ducatus Amalfiæ, q̃a vigoṙ priuilegiorũ primarũ cãrũ dicta cã ꝓprietatis dẽt ibi videri, & nõ ĩ sacro Cõsilio. replicat iste reclamãs, quod ipse in prima instãtia fuit reus sup interdicto vti possidetis dictæ seruitutis viæ, & nũc ipse in causa reclamationis vult se defendere sup dicto interdicto vti possidetis dictæ seruitutis viæ, nec non põt cumulare ẽt ꝓprietatẽ dictæ viæ: q̃a dicit Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. in prima & secunda cõbinatione. ff. de acqui.

2 poss. † quod q̃n agit̃ sup iuribus ĩcorporalibus, vt in seruitutibus, prout erat casus, de quo agit̃, cõcurrit possessoriũ retinẽdæ cum petitorio. hoc ẽt firmat Bal. in l. incerti. C. de interdi. & Abb. Sicu. in c. pastoralis. v. col. de cã poss. & ꝓprię. & ꝓ hoc soleo allegare tex. in l. iiij. §. interdictũ aũt hoc. ff. de iti. actuq; priua. ꝓ parte illius qui habuit snĩam. In sui fauorẽ replicabat̃, q licet sit verũ, q q̃n sumus in iuribus in corporalibus, concurrit possessoriũ retinẽdæ cũ petito-

3 rio: † quia nõ sunt contraria, vt dicit Bar. in loco ꝑallegato, tñ hoc ꝓcedit in prima instãtia nõ aũt in tertia instãtia causæ reuisionis. nã pẽdente cã appellationis, imò uerius pẽdẽte cã reuisionis sup interdicto retinendæ nõ põt appellãs intẽtare petitoriũ: vt dicit Bal. in aut. & cõsequẽter. C. de sen. & inter. om. iud. no. in Cle. j. de cã possess. & ꝓprie. Itẽ quia iudex causę appellationis hẽt iurisdictionẽ ꝑ deuolutionẽ circa ea, quę in prima instãtia vertunt̃. & nõ sup alijs: vt dicit Bal. in l. ꝑ hãc. vj. col. C. de tẽpo.

4 appel. † Itẽ quia nõ admittit̃ recõuẽtio de ꝓprietate in cã appellationis sup interdicto retinẽdæ. vt dicit Bal. in l incerti. C. de interdictis, & ĩ aut. & cõsequẽter. C. de sen. & inter. om. iudi. & sic cũ vicedux iudicauit sup possessorio retinendæ saluo iure proprietatis, non põt in cã appellatonis cognosci de ꝓprietate, licet ĩ prima

5 instãtia in iuribus incorporalibus super interdicto retinẽdæ poss. petitoriũ accumulari possit, vt dicebat Barto. in d. j. & ij. cõbinatione. & Bal. in d. l. incerti. quod non est sic in rebus

5 corporalibus. nam † si actum fuit in terdicto retinẽdæ sup re corporali, si postea ageret peti:orio, esset sibi cõtrarius: quia diceret aduersariũ possidere: vt dicit Bar. in d. §. nihil cõe in tertia lectura. & ꝑ hoc est text. in l. exitus. ff. de acquir. pos. quem Ang. sic summat, possessorium retinendæ prius dẽt terminari ad hoc, vt petitorium intentari possit, & videri quis partibus petitoris fungatur: & idem qñ possessorium retinẽdæ intentatur ab vno, & petitoriũ ab alia parte: qa nõ licet vt dicit Bart. ĩ d. §. nihil cõ. in v. col. nõ quidẽ rõne contrarietatis, sed rõne ordinis. ¶ Fuit notatum in Cõsilio, ꝙ non potest ꝓcedi per sacrum Consiliũ in dicta cã petitorij in reuisione causæ, sed remitti dẽt ad viceducẽ ratione priuilegij primarũ causarum, ꝑ id quod dicit Bald. in l. si de proprietate. in fi. C. si à non competenti iudi. vbi dicit, ꝙ † ille iudex,
6 qui cognouit de possessorio, de petitorio non cognoscit, si per hoc alterius iurisdictioni & cognitioni præiudicatur. allegat Ioan. Mona. in c. accusatus. de hæreti lib. vj. no. Pau. de Cast. in l. si de certa. C. de trãsactio. Tamen quia partes prorogauerunt iurisdictionem sacri Consilij, & voluerunt facta executione sentẽtiæ super dicto interdicto retinendæ, ꝙ cognoscatur de causa proprietatis, quæ quidem ꝓrogatio fieri potuit, ex quo vicedux Amalfiæ non contradixit, vt dicit Cyn. in l. si qui ex cõsensu. C. de episco. audiẽ. ¶ Fuit postea iudicatũ in causa ꝓprietatis in fauorem illius, qui obtinuit sententiam super dicto interdicto retinendæ.

Decisio CLVI.

De interdictis retinendæ, & recuperandæ, & illorum missione in eadem causa.

SVMMARIVM.

1 Interdictum recuperandæ an intentari possit omisso iudico retinẽdæ, & super eo iudicari.

2 Iudicis officium implorandum, ne quid lite pendente innouetur.

Pro parte venerabilis Monasterij sanctæ Mariæ de Tremite actũ fuit coram Vicerege prouinciæ sup certis territorijs interdicto retinendæ contra Galiaciũ Caraczolũ. Demum nõdũ lite finita coram Vicerege, causa certo modo deuoluta fuit ad sacrũ Consiliũ. lite huiusmodi pẽdente dictus Galiacius dicta territoria possedit. ꝑ parte monasterij supplicatũ lite pendente super interdicto retinendæ, ꝙ ꝓuideatur sibi de restitutione possessionis, ex quo fuit spõliatus. ¶ Fuit dubitatum vtrũ possit
1 iudicari sup possessorio recuperandæ omisso modo ꝓnuntiandi super interdicto retinendæ. Fuit dictũ, ꝙ istã quæstionem posuit Bal. in l. si de ꝓprietate. vlti. col. C. si à non compe. iudi. ꝙ si coram iudice intentatũ est interdictũ retinendæ, & pendente iudicio vnus spoliat alterum, nunquid omisso iudicio retinendæ possit intẽtari iudiciũ recuperandæ. dicit ipse, argumentũ est, ꝙ sic. l iij. §. Iulianus ff. de aqua plu. arcẽ. l. si post acceptũ. ff. de rei vendi. dixit ipse. dic contra-
2 riũ, † sed debet officiũ iudicis intentari: quia nihil debet innouari lite pẽdente, vt no. Archi. ij. q. j. in primis. ĩ j. col. versi. sed quæro fretus hac authoritate. Consiliũ condẽnauit dictũ reum ad restituendũ dicto monasterio possessionẽ dicti territorij, & ea restituta, vt desistat à molestationibus & turbationibus iuxta naturam dicti interdicti retinendæ.

Decisio CLVII.

De sententia præstandæ rationis, quæ ad reliqua extẽdit.

SVMMARIVM.

1 Sententia an debeat extendi ad id, de quo non loquitur.
Sententia redditionis computi extenditur ad reliqua.
2 Rationem reddere duo continet.

LATA fuit sententia in Curia consulatus Catalanorũ contra Bernardum de Pau.p quam fuit condẽnatus ad præstandũ computũ & rationem cuidã Iaimo de gestis & ad ministratis.Hæc sententia transiuit ĩ rem iudicatã, & in vim executionis ipsius petiť, ꝙ exequať in eo, in quo
1 apparebit esse debitorem.†dicit ipse Bernardus, ꝙ sententia non condem nat ipsum ad soluendũ: & ideo non debet extendi ad id, de quo non loquitur:fuit habitus recursus ad consilium. ¶Quæriť an dicta sentẽtia cõ tineat in se cõdẽnationẽ ad reliqua. ¶Fuit conclusũm, ꝙ si. ¶Primò per text.in l.quamuis.ff. de condi.& demon.vbi dicitur quãuis rationes red dere nihil aliud sit,q̃ reliqua soluere &c.¶Secundo ad idem tex.in l cum seruus.ff.eo titu.vbi dicit si seruo le gata sit libertas ea conditione,si rõnes reddiderit hæredi : nõ hanc solã habet significationẽ,si cautiones instrumẽtaq; omnia actus sui exhibue rit hæredi:sed & si qua soluerit.¶Ter tio idẽ habeť in l.si ita fuerit §.quæro.ff.de ma.testa.& in l.purè.in fi.ff. de fideicõmiss.libe & ff.de statu lib. l.statu liber.§.si qnis non dare.ff. de verb.signi.l.boues.§.fi.& ff. de libe.
2 laga.l.non solũ. §. is qui rõnes. † in quibus legibus diciť, ꝙ reddere rationẽ duo continet.s.computũ dare, & reliqua restituere. Et ideo posita rõne in eo quod apparebit Bernardũ debitorẽ fuit declaratũ, ꝙ contra eũ fiat executio virtute dictæ sentẽtiæ transactæ in rem iudicatam etiã sine citatione.vt dicit Ang.in l.ĩstar. C.de iure fis.lib.x.& est tex.no. in l. ij.§.de frumentaria. & ibi Bartol.ff. de admi.re.ad ciuita.pertinen.

DECISIO CLVIII.

De filia maritata & dotata nõ dicente testamẽtũ nullũ causa præteritionis propter constitutionem in contrarium.

SVMMARIVM.

1 Masculi ꝑferunť in successione bonorum paternorum fœminis ꝑ cõstitutionem Neapoli.3.
Testm̃ an possit dici nullum ex causa ꝑteritionis non obstante constitutione in contrarium.6.
2 Substitutio vulgaris verbis directis an sit nulla per testamentum nullũ ex causa præteritionis.
4 Fęmina exclusa ꝑ masculum eo mortuo admittitur ꝑꝑ temporalẽ exclusionem.
5 Dotata excluditur à bonis eius, cuius fuit dotata.

DICIT constitutio Regni in aliquibus,patre mortuo supstitibus filijs masculis & fęminis in successione bonorum paternorũ,filij masculi
1 †ꝑferunť fęminis:dum tamẽ fratres masculi sorores ꝑ modo facultatum secundũ paragiũ debeant maritare. Euenit ꝙ pr̃ maritauit filiã, & ei dedit dotem post hęc pr̃ fecit testm̃ & & instituit filios hæredes. dictã filiã maritatã & dotatã sciẽter ꝑterit in testõ,nullã de ea faciendo mẽtionẽ, filijs,vero suis fecit certã substitutionẽ.Demũ mortui sunt filij, ita ꝙ locus est substitutioni.venit illa filia dicit testm̃ nullum: quia fuit ꝑterita. ¶Quæriť vtrum ista filia ꝑterita stãte dicta cõstitutione regni possit dicere testamentũ nullũ post mortem fratrũ,& excludere substitutos. ¶Et
2 †videbať aliquibus,ꝙ ipsa filia ꝑterita possit dicere testamentũ nullũ,& ꝑ consequens substitutio nulla ꝑ authẽ.ex causa.C.de libe.ꝑte. q̃do sub

stitutio facta esset vulgariter verbis directis, scdm Bart. in d. authē. in iiij. char. ver. quid de substitutione fideicommissa. quę substitutio conseruatur per d. authen. secundū cōem opi. vt ibi per scribentes. ¶ Mouebantur autoritate Bal. in l. si auus. C de libe. præte. & Pet. de Ancha. in cōs. ccxxj. incipi. hæc quō iam vulgaris dici pōt. & Bal. in l. si quis posthumos. §. si filiū. ff. de lib. & posthu. vbi tenent, ꝙ defuncto masculo, filia præterita ad-
3 mittitur: † quia fuit filia exclusa temporaliter. s. donec superest masculus. Et ideò dicebat And. in dicta constitutione, in aliquibus. in iij. colū. ꝙ si frater non vult maritare sororem & dare ei dotem, soror pōt petere partem successionis, cum scdm iura con stitutionis sub modo maritandi masculus in successione præfertur fœminæ, quo non adimpleto per fratrem filiæ non repelluntur à successione. bene ad hoc facit id, quod dicit Bal. in c. j. §. quinetiam episcopum vel ab
4 batem. vbi dicitur, † ꝙ fœmina est exclusa ꝑ masculū, sed eo mortuo succedit: quia temporaliter fuit exclusa. hoc firmat Barto. in l. fi. ff. ad Tertul. vbi sunt cōcor. in apost. Ale. de Imo. & dicit Alex. postquam retulit doc. pro & contrà, ꝙ veritas est, ꝙ ante mortem filij ista filia præterita non potest dicere testm̄ illud nullū, nec il lud impugnare. Sed post mortem fra tris statutum videtur eam permittere succedere, vt ibi latius per Alex. in dicta l. si auus. ¶ Alijs dominis videbatur contrarium dicendū, ꝙ filia prædicta maritata, & dotata à patre, & ꝑterita, nunquā poterit dicere testm̄
5 nullum. † Nā dicta constitutio exclu dit filiā maritatā & dotatā de bonis paternis à bonis eius, cuius fuit dotata: vt dicit ibi And. dum allegat l. qm̄ nouella. C. de inoffi. test, & sic habuit portionē sibi contingentē de bonis paternis, ideò ꝑpetuò à bonis paternis est exclusa. & sic per dotationem constitutio excludit eam perpetuò. Sed quando non est dotata, non excluditur nisi modaliter, videlicet si non dotetur. cùm igitur filia præterita fuit maritata & dotata, & postea mortui sunt filij, non pōt tanquam præterita rumpere testm̄ patris. & pro ista opi. do. Ant. allegabat. Nea. Sebasti. in consuetu. ciuitatis nostræ Neapo. in prima consuetudine, in gl. in verbo, succedunt. Et pro ista opi. allegabam ego consilium Alex. in ij. vol. consi. xlvij. incipiente, abundè ꝑ celeberrimos Iurisconsultos &c. ver. infrà. ideo totum fundamentū vide-
6 tur &c. vbi dicit, † ꝙ dicta præteritio filiæ non reddit testm̄ nullum vel irritū stante dicta constitutione Regni, disponente, quod filius masculus in successione præferatur fœminæ. Et si excludatur per dictam constitutionem fœmina ab intestato si maritetur & dotetur à fratre, dicitur etiam excludi condito testamēto ab omnī iure dicendi nullum, vel rumpendi, secundum magis veras conclusiones communes, saltim quando filius masculus est institutus: vt communiter concludunt Angel. & alij communiter in l. Gallus. §. & quid si tantum. & in §. in omnibus. ff. de libe & posthu. & doctores alij in locis allegatis per Alexand. in dicto consil. xlvij. Fuit ergo per omnes dominos votatum, quòd filia maritata dotata à patre nunquam poterit dicere testamentum nullum vel irritum stāte dicta constitutione Regni. Et maximè etiam consue. dictæ ciuitatis Neapolis.

DECISIO CLIX.

De mora fratris in non prouidendo sorori de uiro & dote, sæpius requisiti.

SUMMARIUM.

1 Soror an admittẽda ad partẽ succeſſionis pp matrimonium ſæpius poſtulatũ & denegatũ p fratrẽ.

2 Mora fratris in non maritanda ſorore, an noceat ſibi in bonis pr̃nis.

FUIT dubitatum, ſi mortuo pa-
1 tre, filio relicto & filia, †frater non maritauit ſororem intra xv. annos & ipſa ſoror pluries interpellauit fratrem: ut eam nuptui traderet, & det dotem de paragio: & frater fuit in mora, & ſoror petit à fratre in iudicio partẽ ſucceſſionis. An frater poſſit ipſam excludere à ſucceſſione, ſi offerat velle dare dotẽ. ¶ Fuit p oẽs dños concluſum, q̃ nunquam ſoror ſuccedit, ſi quocunq; tp̃e frater paratus eſt dare dotẽ, etiã ſi frater fuiſſet in mora. hoc voluit Andr. in conſtit. Regni in aliquibus. in iij. col. ibi ſed quid ſi fratres maſculi nolunt maritare? Et idẽ dicit Gl. Neap. in prima conſuetudine ciuitatis Neapo. ſuper verbo paternis. vbi firmat, q̃ in regno quãtũcunq; frater differat maritare ſororẽ: ſoror ipſa non põt peter̃ ſucceſſionem, ſed tñ agit ad dotem de paragio p dictã conſtitutionẽ in
2 aliquibus. ¶ †Sed aliud eſt de iure cõſuetudinario Neapolitano ſecũdum dictam Gl. ibi. nam ſi ſoror interpellauit fratrem, & ipſam maritet, & dotet poſt xvj. annos, ſoror ipſa tãquã maſculiata poterit petere ſucceſſionem, vt dr̃ in dicta prima conſuetudine. Sed extra ciuitatẽ Neapolis nunquam ex mora fratris põt ſoror petere ſucceſſionem, ſed paragiũ tãtũ. Et ita firmat Gl. Neapo. in conſuetudine, ſi moriat̃. in uerbo, differentibus. dũ dicit quòd de iure Lõgobardo frater excludit ſororem ſimpliciter abſque temporis præfinitione, ſed tenetur ſecundum paragium maritare, dicit ipſe. Et idem vr̃ in regno p conſtitu. Regni in aliquibus.

DECISIO CLX.

De dote & paragio ſorori per fratrem debito.

SUMMARIUM.

1 Paragium debitum à fratre ſorori, quantum debeat eſſe.

2 Dos congrua in innupta poteſt eſſe ultra legitimam.

3 Dos quanta debeat eẽ in maritata

1 ALIUD fuit dubiũ, † quantũ erit iſtud paragium debitum à fratre ſorori. Fuit p oẽs dominos concluſum, q̃ ſi ſoror non eſt maritata, paragium eſt ultra legitimam, conſiderata quantitate patrimonij, qualitate cõiugium, & numero liberorũ: vt eſt tex. in l. quæro. ff. de iur̃ dotiũ. & in l. filiæ. & ibi Bar. ff. de leg. iij. firmat And. in cõſtit. in aliquibus. circa fi. Si uerò ſoror eſt maritata, puta ,p pter pulchritudinem ſine dote: uel fuit maritata à patre de bonis pater-
2 nis: †& petit ſoror paragiũ à fratre de bonis maternis, uel fuit maritata dotata ab extraneo: tunc paragium erit non minus legitima. quę ſibi cõpetebat in bonis patris & in bonis matris. hoc firmauit And. de Iſer. in dicta conſti. In aliquibus. in multis partib⁹, & ſingulariter in prima col. itẽ in ij. col. itẽ ĩ x. col. Et ſic dos cõgrua in non maritata põt eẽ ultra legitimã: ut dicit Bal. in authẽ. res quæ. C. cõmo. de leg. Et uoluit Iacob. de Belui. in aut. de reſtitu. & ea quæ pa-
3 rit in xj. quæ. † Sed in maritata dos erit vt legitima & tũc minus legitima eẽ non poterit: ut in d. authẽ. res quæ. ¶ Et ita poſtea uidi pluries iudicatũ p ſacrum Conſilium.

DECISIO CLXI.

De fratre mortuo ab inteſtato ſupſtitibus ſororibus nupta & innupta, & de ſuccedẽtibus in bonis illius.

SVMMARIVM.

1 Soror à fratre dotata an succedere debeat cum a'ia indotata, si frater intestatus decedat.
2 Collatio i bonis collateraliũ cessat.
3 Soror à fratre dotata quæ renunciauit hæreditati fraternæ, an excludatur à fratris successione.

1 MORTVVS est pater † superstitibus filio masculo & duabus fœminis. Iste frater maritauit vnam ex dictis sororibus, & dedit ei in doté ducatos mille: postea morit iste frater sine filis superstitib. sibi, illa sorore maritata & dotata, & superstite alia sorore existente in capillo. An in bonis istis fraternis solũ succedat soror in capillo, vel ambæ. Neapolit. in cõsuetudine Neap. j. in verbo, ipsi successores, tangit istam qõnẽ, & facit drĩam inter ius Longobardũ, & ius Francorum. ¶ Sed eius drĩa non habet locũ, nisi in feudis quaternatis, quia constitutio Regni. Vt de successionibus, quã ipse allegat, dicit Andr. ibi, ꝙ nõ habet locũ, nisi in feudis quaternatis quia in bonis burgensatis fuit cõclusum in Consilio, ꝙ illa gl. Neapol. habet locũ, qñ tractat de succededo ascendenti. Sed qñ tractat de succedendo fratri. i. collaterali, † quo casu
2 cessat collatio, vt in l. e mancipati. cũ cõcord. C. de colla. tunc ambæ sorores succedunt. Sed soror in capillo habet prius in bonis fratris defuncti suũ paragium, & deducto paragio ambæ succedent æqualibus partibus, quia illud paragium est sicut æs alienũ: vt in cõstitu. in aliquibus. ¶ Et ita fuit iudicatum in Consilio. ¶ Sed fuit dubitatũ retento dicto themate, quid si ipsa soror maritata renũtiauit fratri & eius hæredib⁹ hæreditati paternæ, maternæ, & fraternæ: an tunc qñ frater mortuus est, succedat, vt s̄. dictum est? Di
3 cebat domi. And. de Alexand. † quòd tunc solùm succedit soror in capillo, & non illa, quæ renuntiauit frãtri, & eius hæredibus, quia hæres fratris est soror in capillo, ideo virtute renũtiationis exclusa est. allegabat ad hoc cõsilium Angeli, l. ij. incipiens, dñs Gilius. circa fi. Eandem opin. ego confirmabã authoritate Bal. in quarto vol. conf. xcvj. vbi dicit, ꝙ si soror renuntiauit fratri bonis paternis & maternis ꝑ contractum donationis, lꝫ postea eius frater moriat, standum est dictæ refutatiõi, & hæreditas fratris deueniet ad eius hæredẽ etiã extraneũ: vt in l. si auia vestra. C. de dona. Et similem differentiam inter renũtiationem per contractũ, & quando simpliciter renũtiat, facit Pau. de ca. in con si. cccx. incipiente, viso puncto superscripto, &c.

DECISIO CLXII.

De paragio debito filiæ in bonis patris per tacitam obligationem dotis legatæ.

SVMMARIVM.

1 Bona paterna alienata in tertiũ possessorem an transeãt cum onere paragij filiæ debiti.
2 Feudalia bona transeũt in tertiũ cũ onere præstandi vitam & militiam.
Paragium est legitima.
Legitima est quota bonorum.
3 Ius eligendæ legitimę super aliqua re hæreditaria arbitrio boni viri.
Filius dicitur creditor in legitima.
Grauamen oẽ de legitima deducit.
4 Bona patris non sunt obligata filio pro legitima ipsius.
5 Cõdictio ex lege est ꝑsonalis actio.
Obligatio personalis non sequitur possessorem rei.
6 Verbũ, super, importat obligõnem.
Dotare filiam pater tenetur.
7 Demonstratio non inducit onus rebus ipsis.
Rei vendicatio contra tertios possessores ꝑ legitima competit filio.

8 Agere vno modo vel alio multum refert.

FATER reliquit bona burgensatica & feudalia,& filium & filiã. fra-
1 ter † alienauit feuda & multa bona burgẽsatica. Deinde morit̃ sine filijs supstite eius sorore in capillo & quodã nepote ex fratre pmortuo. ista soror petit dotẽ de paragio sup bonis burgensaticis & feudalibus, quæ fuerunt cõis patris, & alienatis p fratrẽ existentibus penes tertios possesso-
a res.[a]illi possessores citati se defendũt ꝙ bona,quæ ipsi possidẽt, nõ sunt de iure expressè, nec tacitè hypothecata pro dote,quia nulla lex vel constitutio hoc dicit:& sic ipsi nec actione reali,nec psonali possunt conueniri. Dicit illa soror,frater tenebat̃ ad paragium de bonis paternis, quia ppea fuit exclusa à successione bonorum paternorũ à fratre.Si ergo alienantur in tertium,debent transire cũ onere
2 suo,†sicut transeũt bona feudalia in tertium cũ onere pstandi vitã & militiam,vt continet̃ in declaratione facta per Regem Robertũ, quæ incip. alienationis actus.char.xliij.in lib. capitulorum Regni. ¶Itẽ dicit illa soror,paragium ad minus est tertia ps eius quã habitura esset ab intestato. Et sic est legitimã:sed legitima competit sup omnibus bonis hereditatis, quia est quota bonorũ l.Papi. §.quarta.ff.de inoffi.test.Bar.in l. generaliter.§.in his.C. de secund.nupt. facit
3 tex.in aut.hæc res.C.eod.tit. †& hẽt ius eligendi sup aliqua re hæreditaria arbitrio boni viri:ut dicit Iaco.de Belui.in aut.de resti.& ea quæ parit. in iij.q.p tex.in §.quamobrem.eo.ti. nam filius dicitur creditor in legitima,secundùm Cy.in autẽ.res quæ. in fi.C.cõmu.de leg.et Io.de Imo. in l. Marcellus.§.res quæ.in fi.ff.ad Treb. Et firmat Old.in cõs.cvij.incip. cùm ius municipale.& tenet Io.And.in c. Raynaldus.de testã.et Bart.in l. suus quoque.in fi.principij.ff.de hær.inst. in tantũ,ꝙ oẽ grauamen deducit̃ de legitima,ut in c.Raynuti⁹.et ĩ c.Raynaldus.de test.et not.in l.qm̃.et in l. sancimus.in prin.C.de inoffi.test. firmat Alex.in ij.vol.cõs.xliij.incip.attenta et considerata.et in eo.vol.cõs. ciiij.et in.cõs.cxxj.in j. col. et in iij.
4 vol.cons.xiij.in iiij.col.¶†Dicebant illi tertij possessores, ꝙ lꝫ pdicta sint vera,tñ bona patris nõ sunt obligata filio p legitima ipsius. Sed solũ hẽt condictionẽ ex lege,contra hæredes patris:vt est casus in §.cæterũ.in aut. vt cũ de appel.cognoscit̃. et ita communiter firmãt doct.in l.in quartam. ff.ad l.Falcid.et in l.suus quoque. in prin.ff.de hær.insti.et Ange.in l. Papi.§.si conditioni.ff.de inoffi.test. et Salic.in l.oĩmodo.in prin.C.e.ti.quę cõdictio ex lege,est actio psonalis,et nõ realis,vt no.in l.actionũ.ff. de act. & obl.et in l.sicut.C.de pscr. xxx.an.
5 et dixi s̃.deci.cxxxix.† et de iure obligatio psonalis nõ sequit̃ possessorẽ rei.l.fi.1 fi.et ibi Bar.ff.de cõtra.emp. ¶Quærebat̃ quid iuris.Fuit distũ, ꝙ And.de Iser.in cõsti.Reg.in aliq̃bus. v.col.vers.quid si desinat hẽre feudũ. tangit istã q̃õnẽ,et post multa hincinde allegata cõcludit,ꝙ debet prius cõueniri frater vel eius hæres,ut præstet paragiũ sorori:et ipse debet cõdẽnari.et si nõ hẽt vnde possit soluere paragiũ,si tenens feudũ cõfiteat̃, ꝙ fuit de bonis patris,põt fieri executio p ipso iure paragij in dictis bonis.Si uerò neget illa bona fuisse paterna,iudex dabit curatorẽ bonis paternis,qui reuocet alienata p filiũ,et facta reuocatione fiet exe utio p dote de paragio debita in bonis paternis.Si enim constitutio Regni dixisset, ꝙ super bonis paternis filia hẽat
6 paragium:tunc quæstio esset † clara, quia omnia bona essent obligata pro

ipso paragio, per tex. in l. codicillis §. instituto. ff. de leg ij. vbi istud verbũ 8 super, importat obligõnẽ, vt not ibi Bar. Sed nec dicta constitutio, nec capitulum aliquod Regni, nec ius cõe reperitur, vt bona patris sint obligata pro dote filiæ, nisi expressè obligauerit: licet pater teneaẽ dotare filiã, vt in l. obligamur. §. lege. ff. de actio. & obli. l. filiæ. ff. de lega. iij. l. qui liberos. in prin. ff. de ritu nup. l. fina. C. de do. promis. cum si. Ergo cum de iure filia non habeat pro paragio bona patris obligata, si bona illa sunt alienata per fratrem, non habebit nisi remedium narratum per Andr. in loco vbi suprà. Hanc eãdem quæstionẽ posuit noster Neapo. in consuetu. Neap. de successi. ex testa. quæ incipit, si qua mulier. in glo. in verbo, bonis. & post à duas columnas concludit, & dicit, ꝙ ex quo constitutio Regni, In aliquibus. mandat sorori dari paragium, &
7 vnde debet illud solui: † Ista demonstratio, vnde debet solui, non inducit onus rebus ipsis, per text. in l. quidam testã. ff. de lega. j. & l. Paulo Callimacho. §. fi. ff. de leg. iij. & ff. de ali. leg. l. Lucius, & sic non cõpetit tacita nec expressa hypotheca pro dicto paragio in bonis paternis contra tertios possessores, quod secus est in legitima. pro qua cõpetit rei vendicatio filio contra tertios possessores, q̃n hæres non possidet tantũ quod sufficit pro legitima, vt dicit Paul. de cast. in con. ccliiij. incipiente, super j. dubio. per tex. in l. sancimus. §. repletionem C. de inoffi. test. de quo per Bartol. & Alex. in l. in quarta. in vlti. col. ff. ad l. Fal. ¶ Fuit igitur votatum, ꝙ stantibus oppositionibus factis per dictos tertios possessorios illa mulier malè egerat petendo paragium, sed debuit petere legitimam, & hoc intelligẽtes aduocati mulieris produxerunt testamentum patris, in quo faciebat hære-dem filium, & filiæ reliquerat dotes de paragio, † & sic cum virtute dicti 8 legati. omnia bona burgensatica erãt tacitè obligata pro dote de paragio legata, vt in §. sed nostra. instit. de lega. & in l. j. C. communia de legat. & no. doct. in l. j. ff. de leg. j. ꝙ ipsi tertij possessores possunt condemnari ad dandum vacuam possessionem ipsorum bonorum paternorũ tacitè obligatorum virtute legati dotis de paragio. ¶ Et ita fuerunt postea ꝑ sñiam sacri Consilij condemnati dicti tertij possessores ad consignandã possessionem dictorum bonorum paternorũ alienatorum per filium, tenendam ꝑ illam mulierem iure hypothecę virtute dicti legati. Saluo iure declarandi, quantum sit ipsa dos de paragio.

TERTIOS possessores. An filia pro legitima seu paragio possit agere contra tertios possessores, tenentes bona paterna, vide additionẽ do. Ant. de Alexan. ad Bar. in l. j. C. de inoffi. do. vbi dicit fuisse iudicatũ in sacro cons. contra Pau. de ca. in d. l. j. tenentem, ꝙ possit agi contra tertios possessores, et uide plenè Phil. Deci. in cõs. xvj. in j. vol. Thom. Bramat. Adde Bal. in cõs. clxxj. inci. condẽnatus fuit, &c. in j. vol. vbi dicit, ꝙ si fiscus habet bona cõia rõne cõdemnationis cũ illis, qui prætendũt hr̃e ius in eis, puta in vxore cõdẽnati ꝓpter dotẽ, vel in filijs, quibus debeẽ legitima, quod põt illa vendere vt cõia: tñ vxor potest illa bona retinere, donec sibi dos soluaẽ, pariter & filius, donec sibi legitima assigneẽ: & hoc rõne hypothecę tacitę. Idem in terminis cõsuluit Fulg. con. lxxxiiij incip. Bonacursius condidit testamentum. ij. col. in fi. vbi concludit, quod sicut datur hypotheca pro legatis, ita etiam daẽ pro supplemento legitimæ: quia in hoc non debent esse filij deterioris cõditionis quàm extranei legatarij.

Tñ cõtrariũ consuluit Philip. Deci. respondendo prædictis in suo consil. ccxxxv.iiij.col.in ij.vol.vltimo incipiente.in casu magnifici domini. & subdit,quòd hæc videtur uerior opinio, quod not.Thomas Gramaticus.

DECISIO CLXIII.

De exceptione compẽsationis opposita & probata per debitorem exactum.

SVMMARIVM.

1 Exceptio compensationis probata an obstet contra agentem ad debitum pecuniarium sibi promissum cum iuramento.4.

2 Iuramentum in forma specifica seruandum.

Iuramentum non potest mutari de vno ad aliud propria autoritate.

3 Iuramentum Deo factum, præcisè seruandum,& non per ęquipollens etiam melius.

Iuramentum in obligationibus facti,quid operetur.

Iuramentum non adimpletur cõpẽsando,vbi est promissio de soluẽdo.

4 Debitor conuentus potest opponere debiti cessi compensationem.

Confessio credentis post cessionem an noceat cessionario.

Die vij.Octobris iiij.ind.fuit
1 discussum in Consilio,† Vtrũ contra agentem ad debitum pecuniariũ sibi promissum cũ iuramento,obstet exceptio cõpẽsationis opposita,& probata.¶ Fuit conclusiuè responsum,p tres maximos Consiliarios, videlicet dominũ Antoniũ de Palmerio,dominũ Carolũ de Rogerio de Salerno,& dominũ Iacobũ de Gello de Trano, ꝙ ipsi sunt in voto sc̄dm opi. Bart.in l.amplius non peti.ff.rẽ ratã haberi. vbi voluit,ꝙ agenti obstet exceptio cõpensationis, ẽt ꝙ promissio de soluendo fuerit iuramento firmata per rõnes Bar.ibi positas;cuius opi.secuti fuerunt Ang.& Rapha. Cuma.ibi. Idẽ tenet Io.Fabr. Instit.de actio.§. bonę fidei.in viij.col.Hanc.opi.Bar. secutus fuit Abb.Sic.in c.ad nr̃am.el j.de iureiur.& in c.cùm dilectus.xij. col.de ordi.cogni.& in c.cùm inter. de excep.Eandẽ opi.tenuit Ioan. de Imo.in l.Iulianus.la prima.ff.de cõdi.& demon.firmauit hoc ẽt Bald.in d.c.ad nr̃am.hanc partẽ firmauit do. Tyndarus in suo pulchro tractatu de compensatione,dicens opi.Bart. esse humaniorẽ de iure,per rõnes suas, & p alias quas ipse allegat in dicto tractatu.& Ale.de Imo.in ij.vo.cõs.xij.
2 † Quidã alij dñi non minus scientifici fuerũt in cõtraria opi.s. ꝙ pp promissionem iuratã ipse conuentus qui promisit & iurauit, dẽt omnino soluere pro obseruatione iuramenti,& non pt̃ impedire solutionẽ p dictam excep.cõpensationis: quia iuramẽtũ est seruandũ in formã specifica. Hãc sñiam firmauit gl.Ber. ĩ d.c.ad nr̃am post eã Inn.Io.An.Io.de Im.ibi hãc eãdẽ opi.firmauerũt d.Marianus Socinus & Ioã.de Ana. in c.q̃relã.de iu rei.& Bal.in c.q̃ in ecclesiarum.in vj. col.de cõsti.& cumulatius doc. Feli. in d.c.ad nr̃am. quia aliàs mutaretur iuramentũ,de vno in aliud.qđ nõ pt̃
3 fieri propria autoritate. † dẽt ergo iuramẽtũ Deo factũ præcisè seruari, & non p æquipollẽs,ẽt si æquipollẽs melius esset:vt ibi latius p eũ.allegat Inn. in c.peruenit.lo ij.& in c.debitores.de iureiu.Lud.Ro.in l.stipulationes non diuidunt.ff.de verb.obli. in q.illa, An in obligationibus facti iuramẽtũ operetur, vt possit pręcisè cogi ad factũ. tenet opi.gl.in d.c.ad nr̃am. quæ vult, ꝙ ille qui promisit cũ iuramẽto soluere, nõ adimpleuit cõpensando. Idẽ videtur tenere ibi Ant.de But.& reperio,ꝙ Ale.de Im. doctor famosus secutus fuit hãc opi. in consi.xcj.in ij.vol. Et eãdẽ opi.te

secutus fuit similiter famosus doctor Franc.de Arc.in cõs.xcix.Ego stimulo conscientiæ alligatus dixi,ꝙ si ille qui promisit cũ iuramento,nõ põt soluere:quia ẽ onere filiorũ oppressus, vel paupertate,iudicarem secundùm opi.Bar.arg.rõnis.c.breui.de iureiu.
4 † Sed qñ debitor esse diues & pecuniosus: tunc iudicarẽ secundùm opi. gl.& aliorũ in d.c.ad nrãm.¶ Et quia fuit visum,ꝙ ille conuentus nõ erat diues,fuit iudicatũ & sñiatum per sacrum Cõsiliũ, in quo præsidebat illustris do.Ferdinãdus de Aragonia frater illegitimus Regis Federici, sc͞dm opi.Bar.& sequacium. ¶Sed in dicto processu,incidit aliud dubium, uidelicet vtrũ iste debitor, qui promisit soluere cũ iuramẽto possit cõpẽsare debitũ,ad qd̃ tenebat ipse actor cuidã tertio suo creditori, q cessit huic conuento illud debitũ. Dyn. tangit istud dubiũ in c.cũ q̃s in ius. de reg. iur.li.vj.& Cy.& Bal. in l.eius qd̃.C. de cõpensatio. ¶Et fuit cõclusum ꝑ oẽs dños,ꝙ stante opi. Bart. ꝓ vera,
5 † debitor cõuentus põt opponere cõpẽsatione debiti cessi.Et sic fuit iudicatũ stãte dicta paupertate,vt s̃.dictũ est.¶Itẽ in dicto processu insurrexit aliud dubiũ,videlicet vtrum cõfessio cedẽtis post cessionẽ nocet cessionario.q̃ q̃onem pfectè tetigit Paul. de Ca.post Bar.i l facta.§.si hæres.ff.ad Treb.& Alex. in v.vol.cõsi.cix.in ij. col.ver.nec obstat.& Cy.in l. fi.C.de ꝓcurato.Et fuit cõclusum,ꝙ cedens post cessionẽ si cõfiteť,ꝙ sibi fuit satisfactũ antequã cederet, talis cõ fessio nõ nocet cessionario: quia nõ potuit ei p̃iudicare. arg.l.si partẽ.§.fin. ff.quemadmo.serui.amit.cum cõco.

DECISIO CLXIIII.

De recognitione enuntiatiua iurata, & sæpius repetita ad probandum dominium.

SVMMARIVM.

1 Confessio recognitionis enuntiatiuè facta an probat dominium rei.
2 Intellectus ad l.fi.C.de sacros.ecc.
Confessio ex interuallo pluries repetita, habetur ac si facta esset in iudicio.
4 Confessio enuntiatiua iurata videť facta Deo,& præiudicat confitentĩ.
Fauor piæ causæ quas habeat specialitates in cõtractibus, remissiuè.
5 Confessio ad obligandum absente parte,valet fauore animæ.
Confessio ad exonerandam consciẽtiam parte absente,tenet.

IN cã monasterij sanctæ Mariæ dominarũ de Amalfia fuit dubitatũ.
1 ¶ † Vtrũ confessio & recognitio facta ꝑ quendã secularẽ, ꝙ certũ territoriũ,qd̃ ipse tenebat,erat ipsius monasterij in quodã instr̃o, absente monasterio,ꝓbet territoriũ illud in dominio & possessione esse ipsius monasterij.vbi aliter non apparet de dñio, & possessione dicti monasterij. ¶Videbať dicendũ esse, ꝙ talis confessio nõ probat dominiũ rei esse dicti mo-
2 nasterij.†Quia l.fi.C.de sac.san.eccl. q̃ vult,ꝙ ex cõtractu trãsit dominiũ in ecclesiã sine traditione, nõ hẽt locũ nisi in quatuor casibus,inter quos nõ ẽ casus simplicis recognitionisvel cõfessionis:vt dicit Bal.in ꝓprijs terminis in rubrica,x̃.de p̃scri.ver.quid si cõfiteor rem meã esse ecclesiæ: qñ quidẽ talis cõfessio & recognitio facta ẽ enuntiatiuè, & nõ dispositiuè, ꝓut erat in facto: nã si dispositiuè & ex certa sciã facta ẽ dicta recognitio, tũc ꝓbaret dominiũ: vt dicit Bal. in l.cũ falsa.C.de iur.& fac.igno. in iij. col.de quo ꝑ scribẽtes in l.si rem aliquã.ff.de acqui.poss. & ꝑ Bal. in l. Titius.§.falsam.ff.de cond.& demõ. & per Bald. in l.non idcirco.C. de iur.& fact.igno.& in Spec.de loca.§. nunc aliqua.ver.vij.& per mod.Pap.

in l. ij. columna cxxxij. C. de iure em phy. & ibi concordantię. ¶In contrarium in dicta cā fuit conclusum, quia non solum inerat ꝑ parte dicti monasterij, supradicta recognitio
3 enũtiatiua, sed ēt † ꝓbatum fuit ꝑ testes, ꝙ ille qui tenebat & possidebat dictum territorium, pluries dixit: & confessus fuit ex interuallo di ctũ territoriũ eē dicti monasterij. & sic hr̃ ac si esset facta in iudicio secũdũ Bar. in l. cũ scimus. C. de Agri. & cẽsi. lib. xj. & not. Feli. in c. si cautio. uersi. quintus casus. de fide instr. & Ludo. Ro. in l. si verò. §. de viro. in sua solenni repetitio. in xxxj. fallen. ff. sol. ma. ubi posuit xviij. potentias geminationis actus: ut ibi per eũ. & ꝑ Feli. in c. nonnulli. uersi. vj. fallit. de rescript. & per Moder. Papi. in l. sed & si possessori. §. itẽ si iurauero. ff. de iure iur. Itẽ dicta confessio enũ tiatiua, fuerat iurata in dicto instru-
4 mento: & sic pp iuramentũ, † vr̃ facta Deo qui ē pñs vbiq;, & per cõsequẽs ꝑiudicat confitenti, & eius hæredi: ut dicit Bar. ĩ l. cũ quis decedẽs. §. codicillis. in fi. ff. de leg. iij. & uoluit hoc Ant. de But. in c. cũ dilect⁹. de suc. ab intesta. & Bal. in rub. C. res inter alios acta. Ioã. de Imo. in repe. c. cũ contingat. in xxxj. char. de iure. & Fel. in d. c. si cautio. ubi ponit xij. fallen. ad regulam l. certum. §. si qs absente. ff. de confessis. Item accedat ad hoc fauor piæ causæ, quæ hẽt mul tas spẽlitates ēt in contractibus, ut plenè per Ludo. in repe. aut similiter. C. ad leg. Falcid. & inter aliàs spe
5 cialitates est ista: † ꝙ fauore aĩæ, & de ęquitate canonica valet confessio ad obligãdũ absente parte: ut not. in c. fi. de succes. ab intest. & notat. Bal. in l. gñaliter. C. de non num. pecu. in x. q. & Fel. in d. c si cautio. Itẽ dicta confessio ꝓbata per testes, vt aliqui dñt, fuit facta, ad exonerandam con-

scientiã: quo casu ualet, licèt sit facta absente parte: ut bene cõsuluit Ale. de Imo. in ij. uol. consi. clxxxv. & in iij. uo. con. xlv. in iij. col. ¶Et ita fuit iudicatũ in fauorẽ dicti monasterij.

DECISIO CLXV.

De testamenti reassumptione nõ obstãte falsi accusatione.

SVMMARIVM.

1 Testamentum, an reassumendũ per notariũ pẽdẽte accusatiõe de falso.
2 Iudex in cã ciuili añ litẽ cõtestatã, an debeat officiũ suum impartiri.
Materia l. fi. C. de edic. di. Adri. tol. tractatur aliquantulum.

QVIDAM hæres scriptus in testõ volebat agere remedio l. fi. C. de edicto diui Adria. tollend. Sed nõ habebat testm̃ in scriptis in forma ꝓbãte. Sed erat illud testm̃ filcza notarij, quia notarij non ponunt testa-
1 menta in protocollis. †petit à iudice, ꝙ mandet notario, ꝙ illud in publicã formã reducat, cũ subscriptione iudicis, & testium, iuxta formam constitu. Regni. instrorũ robur. hæres sanguinis vel alius de cui⁹ interesse agitur, hoc sentiens, vadit ad iudicem: & porrigit accusationem de falso, dicendo, ꝙ illud est falsum, & pendente questione falsi non est reassumendũ. ¶Replicat hæres scriptus, ꝙ debet reassummi, quia si non reassumiẽ pẽdẽte q̃stione falsi, testes descripti de facili pñt mori, & postea nõ pñt testes subscribeř, & illud testm̃ nihil ꝓbaret, secũdũ dictã cõstit. q̃ hẽt locũ ēt in testamẽtis secun dũ Gl. & And. ibi. & sic fieret sibi ma ximũ ꝑiudiciũ. Dicit ille, qui accusa uit de falso: Citò pñt examĩari testes descripti ĩ testõ nũcupatiuo ex officio anteq̃ subscribant se: dicit altera
2 pars hoc nõ debet fieri: †quia in cau sa ciuili ante litẽ cõtestatã iudex nõ debet illud officiũ impatiri. fuit q̃st-

tum, quid debet facere iudex. ¶ Fuit in consilio per omnes dominos consiliarios votatum, & conclusum, ꝙ testamentum reassumatur p notarium & subscribatur per iudicē & testes, si se subscribere velint, & non tradatur hæredi scripto. Sed sit testm̄ illud in sequestro in posse sacri Consilij, donec cā falsitatis decidatur, & ꝓcedat in dicta cā falsitatis, ad actus incumbentes: & ista decisio sumpta fuit ex l. de tabulis. ff. de tabulis exhibendis.

DECISIO CXLVI.

De testamentis, & testamento per tres testes subscripto reliquis descriptis.

SVMMARIVM.

1 Testamentū per manus publici notarij in præsentia septem testiū descriptorum cum subscriptione triū testium sumptum an valeat. 3. 6. 8. Et in quibus casibus. 11. 12.

Argumentum de contractibus ad testamenta, an procedat.

2 Testamentum nuncupatiuū, an contentum sit descriptione testium, sine subscriptione.

Testamentum esse factū coram septē testibus, probatur per duos testes, & quando. 10.

Constitutionis interpretatio, in dubio qualiter facienda.

4 Iuris communis interpretatio, per constitutionē, quatenus procedat.

5 Testes in testamento debent esse præsentes.

Subscriptio testis in testō vocatur testimonium, & tunc demum testificari videtur, cùm se subscribit.

7 Testis nesciens se subscribere in testamento in aliorum præsentia facit notas alio manum eius ducente.

9 Notariorū consuetudo in testamentis nuncupatiuis qualis.

13 Periculum non est adeò grande in contractibus, sicut in testamentis.

FVIT dubitatum, Si ad probādum testamentum nuncupatiuū, sufficiat produxisse instrumentum conditum, p manus publici notarij, qui asserit, ꝙ in dicto testamento interuenit talis iudex ad contractus, & septē testes, nominando eos per nomina propria, & cognomina. Verum de illis vij. testibus non sunt subscripti nisi tres testes, nec alij quatuor descripti possunt se subscribere, quia sunt mortui: & illi tres testes subscripti non possunt examinari, vt deponant, ꝙ illa scriptura est manus propria: nec de solemnitate dicti testi: nec de voluntate dicti testatoris: quia nescit quid sit de eis, vel ꝙ de necessitate in isto Regno testes omnes requisiti de iure in testō nuncupatiuo, debeāt se subscribere, ita ꝙ si vnus de septem testibus requisitis & descriptis se nō subscripserit, testm̄ dicatur minus solenne & inualidum. ¶ † Aliqui ex dominis dicebāt, ꝙ dictum testm̄ factū per manus publici notarij in ꝑsentia iudicis & vij. testium descriptorū cū subscriptiōe triū testiū, valet. ¶ Quia constitutio Regni, Instrumētorū robur. dicit. Statuimus, vt si quantitas quæ in cōtractu deducit̄, excedit librā auri, tres testes ꝓbatæ fidei præter iudicē & notariū, in eodē instrumēto subscribāt &c. Cōtra prædictā aūt formā instrumēta cōfecta in posterū, nullū habeāt firmitatē. & clarū est ꝙ licet dicta constitutio loquatur in contractibus, tn̄ idē est in testamētis, scdm gl. & And. ibi ergo sufficit, ꝙ dictū testm̄ hēt suscriptionē triū testiū de septē descriptis. ¶ Secundò dicebant dicti dñi de iure cōi. Vera ē
2 sniā, ꝙ testm̄ † nuncupatiuum factū in præsentia septē testiū rogatorū, de quo notarius rogatus, & conficit publicū instrumētū cū descriptione dictorū vij. testiū, probat testm̄ esse validū & solēne: vt est gl. no. in l. hac

redes palā.ff.de testa. & alia gl.magistra ē, in l.fi.C.de fideicōmis.& istas gl.cōiter à Bartolovsq; ad præsentia tpa sequunē doctores scribentes ibi. & in alijs locis. superuenit constitutio pdicta Regni, quæ vult, ꝙ in contractibus, & testamētis tres testes se subscribant, & iuri cōi addit istā solēnitatē Igitur cum non reperiatur cōstitutio, q dicat, ꝙ in testō nuncupatiuo septē testes debeāt se subscribe
3 re, † sed tm̄ dicta constitutio loquit de tribus testibus. remanet ergo incorrecta dicta sniā dictarū glossarū, vt sufficiat descriptio aliorum quatuor testiū, & sic tale instrumentum testī cū subscriptione trium testium in Regno probat testm̄ esse factū corā vij.testib⁹ descriptis. sicut in simili dicit Bal. in l.ij.C.de bo.pos.scdm tab. vbi p duos testes pbatur testm̄ esse factū corā septē testib⁹. ¶Tertiò dicebant, semper facienda est interpretatio cōstitutionis in dubio, quā tum minus corrigere pōt ius cōe.l. ij.C.de noxa.c.cùm dilectus. de consue. Et vt dictū ē de iure cōi, non requiritur subscriptio testium, vt dicit ibi gl per iura allegata per eam in dicta constit.& gl.in aut.de hære.& Falci. §.si verò absunt.in verbo, ad hoc cōpetit.& dicta cōstitutio requirit subscriptionē testiū statuendo numerū ipsorum, qui debent subscribere. vi-
4 delicet tres testes:vt s.† Ergo in hoc solū corrigit ius cōe, & remanet ius cōe in reliquo non correctū, ꝙ in reliquis testibus sufficiat descriptio. facit ad hoc tex.& gl.in aut.de nō alie. §.fi.in verbo, tn̄. ¶Alij dn̄i erant in contraria opinione.s.ꝙ testm̄ nuncupatiuum prędictum, requirat subscriptionem omniū septē testiū. ¶Et inducebant primo verba And. de Iser. in dicta cōsti.vbi dicit ista verba formalia: ¶Itē no.ꝙ non sufficit testes esse præsentes nisi subscribant pro-

pria manu contra ius Romanū. & sic in Regno testes descripti debent se subscribere. Et debemus de necessitate intelligere illud dictū Andr.ꝙ illi testes debent se subscribere, qui de necessitate requiruntur in actu: vt si in contractu, infra librā auri duo testes sufficiant, si vltra librā tres: si in
5 testō, illi septem testes, † qui debent esse pſentes de iure cōi:vt.C.de test. l.hac consultissima.§.per nūcupationem.& Insti.de test.§.vlt. debent se subscribere, quia si vnus ex eis diceret se non interfuisse, & nollet se subscribere, testm̄ non valeret.l. si vnus. C.de test. Bar.in l.j.§.si qs se neget. quemadmo.testa.ape. & no.Inno.in c.cùm Ioannes hæremita.de fide instr.quia dicit And.non sufficit testes esse præsentes, nisi se subscribāt. ¶Et credo esse rōne, quia qn̄ testis se subscribit, talis subscriptio appellatur testimonium.dixit Bald.no.in l.fi.C.si cer.pet.dicens, ꝙ tunc testis testificari videtur, cū se subscribit. cū igitur testes tunc se subscripserunt, & non alij quatuor. In Regno tm̄ operatur illa descriptio sine subscriptione testium, qui necessariò requiruntur, tāquam si nihil actū essēt: quia septē testes debent se subscribere in testō. vt dicit idē And. in suo repertorio sup constitutionibus Regni. in verbo, In
6 strumentū. ¶Secundò, † pro hac parte allegabatur Luc. de Pen. in l.vnicuique.ij.q.C.de proximis sacrorū scriniorum.li.xij.vbi dicit ista verba formalia: hæc faciunt ad qōnem vulgatam, sæpe tū malè decisam, videlicet vtrū per duos aut tres testes, vel per publicum instrumentū habens subscriptionem trium testium, sufficiat probari testm̄ conditū corā vij. qui necessariò requiruntur in testō nuncupatiuo, vel in scriptis.& arguit ad partes, & remanes cum illa parte, quod testamentum non valet: licet

rationes suæ pařum stringant. Est bñ verum, ꝙ idē Lucas in l.nulli in §. omnia. C. de numerarijs. lib. xij. in verbo, mentione. dicit ista verba formalia: hinc inoleuit fortè mos quem seruant hodie tabelliones in Regno dicentes in principio instr̄orum: Nos talis iudex & talis notarius & subscripti testes vc; talis & talis notum facimus, & testamur, & ibi multa dicit
7 de materia subscriptionis. †vbi dicit, vnũ uerbum notandũ, quod alibi nõ ē repertũ, ꝙ si aliqs testis nesciat scribere, tunc ꝑ aliũ porteť eius manus. & hoc fiat in ꝑsentia testiũ ipso mandante, ꝙ satisfacit ad limitationē gl. in d.l.instr̄orum robur. ¶Tertiò pro hac parte allegaē Luc. de Pēn. in l.ij. C. de conuenien. fisci debitoribus. li. x. in verbo, subnotauit. vbi dicit ista verba formalia: aliud tñ in testis in q bus op; testes subscribere, & qa hoc posset intelligi de testō in scriptis, deiñ subdiť: in Regno est necessaria subscriptio iudicis, notarij, & testiũ: vt in consti. instr̄orum robur. Et dicit, ꝙ satis prudēter cogitauit in hoc lator dictæ cōstitutionis, ad tollendũ materiã fabricandi falsa instr̄a &c.
8 ¶†Nec obstant in contrariũ allegata, quia constitutio, instr̄orum robur nihil dicit de subscriptione testium in testō. Sed doctores extendunt illã ad testm̃, ut in eis descripti testes debeant se subscribere, non tñ dicũt doctō. ꝙ de vij. testibus descriptis, sufficiat tres esse subscriptos, quia dareť materia fabricandi falsa testamēta in Regno, si ita dicerent doctores, & tñ nullus hoc dicit. subiecta materia testamenti, in quo requirunť vij. testes præstat oĩbus interpretandi viã, dicit Bal. in l. oēs populi. cir. fi. ff. de iust. & iur. dũ allegat Cle. exiui. de ver. sign. f. ꝙ omnes septem debeãt se subscribere, postquàm in testamentis vij. requiruntur præsentes. & And. dicit, ꝙ præsentia nõ sufficit sine subscriptio
9 ne, vt suprà dictũ est, † & tanto magis, quia consuetudo notariorũ est, ꝙ testamenta nũcupatiua etiã faciãt subscribere à septē testibus, & cõsuetudo est optima legũ interpres, ut in l. minimè. ff. de legi. & no. in l. de quibus. e. tit. no. in c.j. de treug. & pace. cum simi. & sic cessat primum motiuum. ¶Nec obstat secũdũ, quia illud procederet, si constitutio prædicta loqueretur de testamentis, sed non loquitur de testamentis, sed doctores extendunt ad testamenta, vt requiratur subscriptio vij. testiũ, postquam de iure cōi septem testes debent esse præsentes: & illud, quod diciť, ꝙ testamentum factum coram septem testibus potest probari ꝑ duos testes, vt no. in d.l.ij. C. de bon. possess. secũdum tabulas. intelligiť, secundum qđ intelligit Bar. in l. hæredes palàm . in
10 prin. ff. de testa. †vbi dicit, ꝙ tũc potest probari testamentum factum coram septem. testibus per duos testes, qñ illi duo testes deponerent, ꝙ in testamento fuerunt descripti, supple in Regno isto, & subscripti septē testes. Sed qñ illi duo testes nõ sic deponerent, tunc esset qō, non solũ de solennitate, sed de voluntate testãtoris: quia in testamento licet sint descripti septem testes, tñ non sufficit nisi sint subscripti, quia vt dixi, illa subscriptio est testificatio testium in regno isto, & sic instrumentum testiũ cum subscriptione trium testium de septem testibus descriptis non ꝓbat
11 nec voluntatem, †nec solennitatem nisi in duobus casibus notatis ꝑ Modern. Papien. in d.l.ij. de bo. pos. secũdum tabu. ¶Primus, quando testator fecit testamentum, in quo instituit filium hæredem, & in illo testamẽto fecit legatum alicui, & stipulatus est ab hærede pro legatario, & sic immiscuit contractum testamēto, quo ca-

su si hæres negat testamentum, pôt ꝑ duos testes probari illud legatum, quod transiuit in contractum cũ hærede. alleg. Bar. & Io. de Imo. in l. nemo pôt. ff. de leg. j. & alia: vt ibi per eum. ¶Scd's casus, qñ de testamento fuisset condita publica scriptura manu notarij, quæ postea fuisset perdita: certè talis amissio & tenor posset probari ꝑ duos testes, per tex. in l. testium. C. de testi. & ibi per Bal. & Sali. de quo plenè per Alex. in d. l. ij. C. de bo. poss. secundùm tabu. ¶Nec ob
12 stat tertium motiuum, † quia procedit, quando constitutio faceret mentionem de testamento: sed nullam de hoc facit mentionem. & doctores extendunt illam ad hoc. s. sicut in contractibus requirit̃ subscriptio testiũ necessariorum in contractu. Ita in testamento testes descripti debent se subscribere in testõ, vt euitetur falsitas: & maximè quia illud, quod dicit̃, ꝙ testamentum nuncupatiuum ꝓbatur per instrm, vbi sunt descripti vij. testes, est, secundùm opi. Ioannis, de consuetudine: sed Azo dicebat, ꝙ de rigore iuris erat secus. Sed Dy. Bar. & alij tenent, ꝙ etiam de rigore iuris ꝓcedit opi. Ioan. Non est ergo lædere ius commune, si interpretetur, ꝙ illi septem testes descripti in testaméto debeant se subscribere, ex quo constitutio hãc subscriptionem requirit in
13 contractibus, † vbi non est tantũ periculum, sicut in testõ: vt dicit glo. in dicta constitu. Instrumentorũ robur. Et cum ista discussione non fuit sup hoc sententiatum: sed ego ita sententiando crederem bene iudicare per supradicta.

DECISIO CLXVII.

De possessione defuncti ꝑ colonum hęredi continuata.

SVMMARIVM.

1 Possessio ex quibus probetur.
Possessio an probata ꝑ custodis impositionem.
2 Accessus frequẽtatus ad rem, an ꝑbet possessionem.
3 Possessio an transeat ad filium hrdẽ nisi per hæredem appręhendatur.
Fructuum perceptio clandestina nõ probat possessionem.
4 Possessio tẽpore defuncti possidẽs per hæredem turbari an possit.
Pręceptũ firmũ manet, ex quo contumacia per citatum incurritur.
5 Aduocato streuuo in agitandis causis opus est.
6 Possessio hæredi acquirit̃ defuncto suo aĩo possidẽte, & corpe alieno.
7 Conseruatorium possessionis parte non vocata est inefficax.

GABRIEL de Dato, maritus & procurator suæ nobilis vxoris de domo Gaietanæ egit in sacro Consilio interdicto vti possidetis contra quendã Rubinũ filium Isaac Hebræi, sup quodã territorio existente in pertinẽ
1 tijs terræ Sũmæ. †Et dictus Gabriel probat, ꝙ post mortẽ Isaac dictũ territoriũ ipse intrauit, & de eo cœpit possessionẽ. Itẽ producit conseruatoriũ postea factum per reginalẽ Maię. Itẽ ꝓducit bãnũ emissum ad eius instantiam obtentum à Reginali curia, ꝙ nullus intret dictum territorium. Itẽ ꝓbat imposuisse postmodum custodes ad custodiẽdũ dictum territorium, per quam impositionem custodis probatur possessio, secundũ doc. & ibi Alex. in l. iij. ff. de acquir. poss. Itẽ probat, ꝙ fuit visus pluries acce
2 dere ad dictum territorium, † & pro hoc dicit etiam, ꝙ probat suam possessionem. allegat Bald. in l. indicia. C. de rei vendi. & Alexand. in primo volu. consi. cxxxiij. in iiij. colũ. ¶Ex parte dicti Rubini dicitur, quod licet dictus Gabriel possedit post mortem Isaac sui patris ipso Rubino absente, illa possessio fuit clandestina in-

scio & ignorante ipso Rubino,& statim q̃ habuit scientiam de morte sui patris,Iacobus de Martina eius noīe cœpit possessionē dicti territorij, & recepit fructus. Dicit ipse Gabriel,q̃ licet Isaac pater Rubini possedit toto tpe vitæ suæ,licet iniustè,quia dictum territoriū spectabat ad suā vxorem ex successione patris:† tñ illa posse
3 ssio non trāsit ad filium hæredem: nisi appræhendatur per hæredem: vt est tex.in l.cū hæredes.ff.de acquirē. posses.& statim mortuo Isaac ipse vidēs possessionem vacātem, animo & corpore intrauit possessionem dicti territorij.Et eo tenente & possidente ipse turbatur & molestaē per dictum Rubinū: & quatenus ipse Rubinus possidente dicto Gabriele percipit fructus, hæc perceptio fructuum fuit clādestina,& non ꝓbat possessionem,ex quo ipse Gabriel ꝑ prius fuit in possessione vt est tex. & ibi docto. in l.quāuis.§.si conductor.& ibi Alexā.ff.de acqui.poss.& in l.Pōponius.
4 ff.quib.mod.vsusfruc.amit. † sic possidente ipso Gabriele post mortem Isaac,nō licuit Rubino eius filio turbare dictū Gabrielem per prius post mortē Isaac possidentē dictum territoriū vacās, vt bene hoc firmat Alexā.in ij.vol.consi.cxcix.in j.colū.Et tanto magis dicit ipse Gabriel: quia factū fuit mādatum iustificatū ad instantiā dicti Gabrielis dicto Rubino, q̃ non debeat ipsum Gabrielē turbare in possessione dicti territorij.& ipse Rubinus non cōparuit, & contra eū fuit accusata cōtumacia, & sic dictū preceptū remāsit firmū,iuxta notata in l.ea quidē.C.si māc. ita fuerit alienatū. & in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de ope.no.nun.& Bal.& Sali. in rub.C.cōminationes,epistolas.Superuenit in ista discussione aduocatus egregius dicti Rubini, & ostēdit
5 vnum instrumentum, † in quo continebaē,q̃ dictus Isaac pater dicti Rubini qñ viuebat, cōcessit dictū territorium ad cultiuandū & laborandū cuidam Sabbatino pro certo tpe nōdum finito tpe mortis dicti Isaac,ipsumq; constituit eius ꝓcuratorē. Et post mortē Isaac dictus Sabbatinus coluit dictū territoriū, & fructus soluit dicto Isaac. Et hac de causa dicebat Rubinum possidere statim post mortē Isaac patris sui per dictū colonū,per id qđ volunt doc.& ibi Alex. in l.qui vniuersas.§.qđ per colonū. ff.de acqui.pos.vbi dicit,Nota q̃ possessio defuncti nō trāsit in hrdē, nisi appræhendat,vbi defunctus possidebat per se animo & corpore.†Sed si
6 defunctus possidebat aīo suo & corpore alieno,puta per colonū,acquiritur possessio hæredi,si cōtinuet colonus in possessione noīe hęredis,vt est tex. in d.§.qđ per colonū. & ꝑ istud motiuū fuit hæc lis decisa.Nec est facienda vis de dictis actibus possessiuis dicti Gabrielis:ex quo stante possessione filij per colonū constitutū à patre laborantē noīe hæredis Isaac, ipse Gabriel dicitē turbare & molestare dictū Rubinū, & cōseruatoriū ipsius Gabrielis:est nullius momēti fa-
7 ctū,†quia parte non vocata,ꝓut est de iure,& ꝑ pragmaticā Regis Ferdinādi primi.¶Ideo fuit votatū,& postea sñiatū in Consilio q̃ dictus Rubinus & Iacobus prædictus eius ꝓcurator absoluanē ab impetitione facta ꝑ ipsum Gabrielē, & dictus Gabriel absoluatur ab expensis: quia ignorabat dictū Sabbatinū fuisse colonum Isaac & eius hæredis.

DECISIO CLXVIII.

De confessione facta in mortis articulo successori non præiudicante.

SVMMARIVM.

1 Abbatissa ęgrotās an possit in detri

mentũ monasterij & succedentis cõ trahere sine superioris autoritate. 3. Cõfessio prælati ad liberandũ valet, & successori præiudicat.

2 Infirmitatis tps non ita cõmodũ ad contrahendũ, quantùm sanitatis.

Prælatus in mortis articulo contrahens dicitur vsurarius bonorũ ecclesiæ, & non vsufructuarius.

3 Confessio debiti facta in vita nocet hæredi: & in morte si iuretur.

4 Abbatis confessio gratuita in præiudicium monasterij, non tenet tanq̃ ambitiosa.

Confessio prælati extrà præiudiciũ ecclesiæ, an noceat, & quam habeat distinctionem.

VTRVM quictatio facta p abbatissam s. Marię de Capua suo ꝓcuratori tpe infirmitatis dictæ abbatissæ, ex qua ĩfirmitate mortua fuit, ualeat in ꝓiudiciũ monasterij & abbatissæ successitricis ĩ dicto monasterio. Prima facie videbat̃ ꝙ dicta quictatio debebat esse valida dicto quondam

1 ꝓcuratori. † Quia confessio prælati ad liberandũ valet & præiudicat successori: vt not. in c. de Cõstantinopolitana. xxij. dist. cũ cõcor. quæ ibi allegabant̃. ¶ In contrariũ fuit votatũ & decisum per sacrũ Consiliũ. s. ꝙ dicta quictatio non prę iudicat monasterio nec abbatissæ, quæ successit canonicè in abbatissatu, ꝓ eo quia facta fuit tpe infirmitatis, de qua mortua fuit, & sic licet sit facta ad liberandũ.

2 fuit in mortis articulo facta: † quo tpe prælatus dicitur vsurarius bonorũ ecclesiæ, & nõ vsufructuarius. Et sic non põt in morte, nec ẽt cõfitendo in præiudiciũ ecclesiæ aliquid cõfiteri, iuxta ea, quæ not. in c. præsenti. de offi. ord. lib. vj. quia dicta cõfessio & quictatio satis habet̃ ꝓ suspecta, respectu ꝙ est facta tpe mortis ꝑꝑ præiudiciũ successoris & ecclesiæ, ꝙ hoc ego allegabã bonum tex. iuncta glo. in c. de his. de sepultu. vbi actus factus in morte non ꝓiudicat alteri, de cuius ꝓiudicio tractatur. Secus, si actus ille factus esset in sanita-

3 te. † Hinc est, † ꝙ dicimus, ꝙ cõfessio debiti facta in vita nocet hæredi. C. de non nu. pe. l. generaliter. Sed in morte non nisi sit iurata: vt in autẽ. ꝙ obtinet. C. de ꝓba. ¶ Ego ultrà dicebã, ꝙ illa cõfessio illius abbatissæ, nõ põt nocere ecclesiæ, nec successori sine autoritate superioris, nisi ꝓbetur ueritas: ut dicit Fede. de Senis in consi. cxliij. incip. cõcessio facta &c. quia per confessionẽ non dabit monasterij bona, vt not. in. c. cũ in officijs. de testa. Et ideo Pau. de cast. in. j. consi.

4 incip. ego Paulus, tenet, † Quòd confessio gratuita abbatis non valet in ꝓiudicium monasterij tanq̃ ambitiosa per iura ibi per eũ allegata. Et firmat dñs Abb. Sicu. in c. fi. de prescri. vbi extra iudicium confessio prælati non nocet ecclesiæ. Idẽ Ioan. And. in addi. Specu. in rub. de reb. eccle. non alie. nisi per illam confessionẽ deueniretur ad alienationes bonorũ immobiliũ. Iste articulus an confessio prælati noceat ecclesiæ, habet distinctionẽ magnã, de qua per Abb. in d. c. fin. & ibi per Feli. & in cap. edoceri, de rescri. & per Io. And. in c. fi. de solu. & per Ang. in consi. cxlv. & per Abb. Sicu. in cõsi. xlij. in v. & vj. col. & p Pe. de Anch. in cõsil. ccxxiij. & per Ioã. Cald. in tit. de cõfessis. col. v. Abb. in c. dilectus. de capel. monac. gl. in c. ij. in verbo. cõuentũ. de testi. cũ simi. & in alijs locis, quæ omitto breuitatis causa. ¶ Fuit ergo iudicatum, quòd non obstãte dicta quictatione dictus procurator det rationem, & reliqua restituet.

DECISIO CLXIX.

De in litem iurando propter cõtumaciam.

SVMMARIVM.

1 Iuramentũ in litem an deferendum parti ꝓpter alterius contumaciam.
2 Iurm in litem non præstatur hæredi.
3 Iurm dandũ est ei, qui scit ueritatẽ. Probationis omne genus transit ad hæredem, nisi priuilegium probationis per iuramentum.
4 Iuramẽtum in litem vt possit deferri, quid requirat. 6.
5 Tutor iurare in litem volens in causa pupilli admittitur. Tutor & prælatus ecclesiæ an æquiparentur, & in quibus.
7 Affectio non cadit in quantitate.
8 Iuramentum in litem datur legis autoritate.
9 Decisio Consilij noua vim hẽt legis.

IN dicta causa post dictã sñiam lata contra dictũ ꝓcuratorem fuit excitatum, qm̃ ꝓcurator prædictus fuit contumax in ponẽdo rõnem, & abbatissa, quæ successit in abbatissatu petit cũ instantia sibi deferri iuramẽ
1 tũ in litẽ cõtra dictũ ꝓcuratorẽ: † si dictæ abbatissæ sit dandũ iurm in litem ob dictã contumaciã ꝓcuratoris non ponentis rõnem iuxta condẽnationem sñię sacri Consilij. ¶ Dicebat dñs Carolus de Rogerijs, ꝙ ex quo tractatur de fructibus perceptis & assignatis per dictũ ꝓcuratorẽ abbatissæ præteritę, & ista successitrix abbatissa non põt verisimiliter habere notitiã de annis præteritis tpe abbatissæ nouissimè prædefunctæ, quæ quictauerat dictũ ꝓcuratorem, ut in præcedenti decisione. Ideo non põt successitrici abbatissæ deferri iuramentum. Et pro hoc allegabat glo.
2 in l. in bonæfidei. C. de iureiur. † vbi tale iuramentũ in litem non præstatur hæredi. & patet hoc in. l. generaliter. C. eo. tit. quia hæres non nouit veritatẽ, quia factũ erat alienũ, etiã si dicat ꝙ per famã scit: quia ista notitia nõ in notitia quantum ad istum effectũ: vt dicit glo. & Bald. in dicta l. in bonæfidei. & Inno. in c. cum causam. de iura. cal. & firmant doc. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & in c. fina. de successio. ab intesta. Ideo dicit
3 Bart. † quòd iuramentum dandum est ei, qui scit veritatẽ. in l. j. §. pœna. ff. de libe. agno. & docto. in dicta l. in bonæfidei. & in dicta l. admonẽdi. & Pau. de cast. in consil. lxxxvij. Et hãc conclusionem, scilicet quòd iuramẽtum istud non est dandũ hæredi, firmat Bal. in l ait prætor. circa princi. ff. de iureiuran. & Ludo. ibi in §. iurari. & in l. nõ erit. eo. titu. & hoc per text. in d. l. generaliter. Idem voluit Bal. in l. ij. ff. de condi. indebi. vbi dicit, ꝙ omne genus probationis transit ad hæredem, nisi priuilegium probationis per iuramentum. debet ergo concurrere habilitas personæ iu-
4 rantis, † vt possit deferri iuramentum in litem: vt dicit Barto. in l. in actionibus. in iij. colum. versic. quartò & vltimò. ff. de in litem iuran. in ista abbatissa non est habilitas personæ: quia verisimiliter non potest habere notitiam facti alieni, scilicet abbatissæ suæ prædecessoris: ergo non potest ei deferri iuramentum in litem. ¶ Sed dicebat dominus Iacobus de Iello, in contrarium, non habemus ꝙ tutor volens iurare in litẽ in causa pupilli debet admitti: vt est text. in l. videamus. ff. de in litẽ iurã.
5 † & tutor & prelatus ecclesię per gl. æquiparantur, quò ad quid: vt ipsa dicit in c. fin. v. q. iij. & alia gloss. in verbo, iure. in c. auditis. de restitu. in integrum. Cùm igitur ista abbatissa cum maxima instantia petat sibi iuramentum in litem deferri à sacro Consilio. Et præsumendũ est de ista abbatissa religiosa, quòd iurabit de eo quod scit. Ideo sibi deferendũ est iuramentum in litem. Nam Bart. & doct. in l. in actionibus. ff. de in lit. iu-

rādo.in ij.col.expressè dicit, ꝙ si res non restituit ad mandatum iudicis
6 seu eius pceptum, dr arbitraria, † ut iudex habeat ptātē deferendi iuramentum in litem, p l.qui restituere. in fi.ff.de rei vēdi.& sequit ibi Ale. in d.l.in actionibus.in iij.col.ubi allegat multos docto.sequentes. Sed iste pcurator iā fuit condemnatus ad ponendum rationem ergo: cùm non ipsam posuit ad mandatum iudicis, debet dari iurm in litem cōtra eum: sicut dr in tutore non ponente rōnē, ut contra eum iureē in litē.l.j. § offic.ff.de tute.& rō.distra. ¶ Nec ob ꝙ ista abbatissa est successitrix in dicto abbatissatu: quia ex quo monasterium patiē damnum ex dolo & contumatia pcuratoris in non reddendo rationem ad quā est condemnatus: & ipsa est canonicè creata abbatissa monasterij, pōt ipsa quæ hēt sciam introituum & exituum mona
7 sterij iurare non de affectione: † quia in quātitate non cadit affectio: ut in l.nūmis.ff.de in litem iurād. sed de veritate, quod locum habet: quia cō currit difficultas pbōnis.s.pp rōnē non redditā: vt dicit Ale.in ij.uol cō sil.cxcvj in iij.col.quo casu pōt sibi deferri iurm in litem: ut bene cōcludit Paul.de Cast.post Ang.in l.fi §. hoc iudicium.ff.ne quis eum qui in ius uoca.est.& ibi per Ale.ubi hæredi dolum passo pōt dari iurm in litē:
8 † hoc iurm daē legis autoritate. Itē quia ubi hæres pōt hre notitiā uerā, pōt sibi deferri etiā iurm decisiuum: ut dicit ibi Ale.& tātò fortius huic abbatissæ, quæ dicit uelle iurare de veritate: & est fœmina illustris & timoratæ cōscientiæ. Satis totum Cōsilium laborauit, si posset particularis decisio inueniri, ꝙ successori in beneficijs ecclesiasticis de facto tpe sui pcessoris possit uel non possit iuramentum in litem petitum p iudi-
9 cem deferri: † & tñ quia particularis decisio de hoc non potuit reperiri, p dicta iura fuit decisum & sententiatū, ꝙ deferaē dicta abbatissæ iurm in litem, arbitrādū arbitrio sacri Cōsilij, p not.in d.l.videamus.§.iurare. ff.de iu litē iurando. Et quia ista est noua decisio sacri Consilij, quæ hēt vim legis, & sic facit ius: vt dicit Bal.in l.fi.C.de legibus.& Alex.in l. j.in.v.col.ff.de ferijs.Abb.ī c.in causis.de re iudicata.And.de Iser.in c.j. §.pterea.de capi.Contra.ideo dico, ꝙ notarius Marinus Ruta magister actorum sacri Cōsilij habet dictum processum & sententiam.

DECISIO CLXX.

De cautione de stando iuri super particulo, an iudicium debeat assecurari pp suspitionē

SVMMARIVM.

1 Citatio debitoris suspecti & fugitiui quid requirat.
2 Debitor fugitiuus, qui p statutum tanquàm consanguineus petit cōpromitti, an teneaē interim cauere.
3 Cautio de stando iuri semp pstanda est, ubicunq; est suspitio aliqua.
4 Suspectus de fuga an ueniat liberādus sub fideiussione de stando iuri, uel soluēdi iudicati.

HABVIMVS in facto hoc dubiū. dictat Regia pragmatica Regis Ferdinādi primi, ꝙ ſā inter consanguineos compromitti debeat.
1 † vnus consanguineus vadit ad iudicem, & dicit, ꝙ talis suus debitor ut apparet p instrumentum, qđ non est liquidum, est suspectus de fuga: & paratus est iurare, ideò petit, ꝙ capiat, ut assecuret iudicium. iudex mādat, ꝙ realiter citeē. ille debitor comparet, & dicit, ꝙ ista citatio fuit minus legitimè facta, quia non cōcurrunt ea, quæ ponit Ioan. Baptista Cazalup.in suo tractatu de debitoribꝰ

suspectis & fugitiuis, Item dicit, quod ipse est consanguineus actoris, & dicit, quod debeat compromitti iste articulus.
2 † An debeat praestari ista cautio cum fideiussoribus propter allegatam suspitionem: actor dicit donec videatur an iste articulus debeat compromitti, hic reus debet assecurare iudicium. ¶ Videbatur aliquibus dominis, quod etiam quando est dubium super eo, quod concernit ordinem iudicij, super eo etiam causa debet compromitti: ut dicit Pau. de Cas. in l. si quis in conscribendo. C. de pactis. & dicit, quod ita fuit obtentum in facto. Alij dicebant, quod ex quo dubium erat, an iudicium debeat assecurari, hoc non debet compromitti: quia interim posset reus aufuge-
3 re: † & propterea debet cauere de stando iuri super dicto articulo, an iudicium debeat assecurari. & si decidetur per arbitros, quod iudicium debeat assecurari, tunc renouetur idonea cautio de stando iuri coram eis, iuxta formam capituli, consulatus Catalanorum. ¶ Et ita fuit per sacrum Consilium limitata & intellecta praefata doctrina Paul. de Cas. vbi supra. Quia illa cautio semper debet praestari ubicunque est suspitio aliqua: ut dicit Bar. in aut. nisi debitor. C. de sol. & Ang. in l. nemo carcerem C. de exacto. tribu. lib. x. & Bal. de pace iura. fir. in princ. de quo latè per Bar. & alios in l. ait praetor. § si debito-
4 re. ff. de his quę in frau. credi. ¶ † Sed magnum fuit dubium in consilio, Vtrum ille, qui est suspectus de fuga & concurrunt requisita, ut possit capi possit liberari sub fideiussione de stãdo iuri: uel requiratur, quod fideiubeat etiam de iudicato soluendo. ¶ Et fuit decisum in consilio, quod debet fideiubere de iudicio sisti & iudicato soluendo: quia sic dicit Pau. de cas. in l. nec impuberes. § qui in ius. ff. de in ius voc. ¶ Et ita fuit visum do. Ioã. Baptistæ praedicto in allegato tractatu suo, q. ix. vbi dicitur, quod iste articulus est dubius, & non reperitur à doctoribus bene dilucidatus.

DECISIO CLXXI.

De fideiussoria cautione, de euictione, & non retractanda solutione propter euictionem.

SVMMARIVM.

1 Solutio an retardãda imminente euictione.
2 cautione fideiussoria de euictione nõ praestita, an pretium retineri possit.
3 Auctor laudatus suscipiens in se iudicium, habetur ut fideiussor.
Fideiussor non dãdus, ubi principalis est idoneus.

1 QVIDAM † uendidit fundũ habita fide de pretio soluendo ad certum tempus, & promisit de euictione emptori, antequam ueniret tempus soluendi pretium, tertius mouit litem in magna curia Vicariæ huic emptori super dicto fundo. iste emptor laudat in auctorem suum illum uenditorem, & sibi denuntiat litem praedictam. ille uenditor comparet, & paratus est suscipere in se defensionem, & suscipit in se iudicium. Et laudat in auctorem suũ illum, qui sibi per prius vendidit dictum fundũ, & ei denũtiat in forma omnia acta: iste comparet & suscipit similiter in se defensionem & iudiciũ. Lite huiusmodi pendente uenit tempus solutionis pretij praedicti, & dictus uenditor petit pretiũ ab emptore. dicit emptor,
2 nũc iminet euictio. † paratus sum soluere dũmodo praestes fideiussoriã cautionẽ de euictione, aliàs uolo retinere pretiũ: quia ita dicit l. si post perfectam. C. de euict. Replicat ille uenditor, quod pretiũ debet sibi solui, & non tenetur ad dictã fideiussionẽ, quia ipse laudauit suũ auctorẽ, qui est diues in bonis stabilibus, & ipse cõparuit. et suscepit in se iudiciũ: et per cõsequẽs habetur ut fideiussor. et ideo ad aliã fideiussionẽ nõ te-

net. Per magnam Curiã Vicariæ fuit cōdēnatus emptor ad solutionē ptij, fuit ab eo appellatū. ¶ † Fuit votatū p Consiliū, q illa susceptio iudicij facta p illum diuitem, habeẽ vt fideiussio:& ideo ad aliam fideiussionem non teneẽ. Et ,p hoc facit, quia vbi debet dari fideiussor, si principalis ẽ idoneus,non est dandus fideiussor, secundū Bal.in l.cū clericis.C.de epis. & cler. Et sic fuit remissa causa ad magnā Curiam Vicariæ, & ista sunt addenda ad ea, q̃ scribit Pau.de Ca. post Bar.in l.j.§. stipulationū.ff. de præt.stipul.& Bart.in l habitationū. §.ante.ff. de peri. & com. rei vend. quod est satis menti tenendum.

DECISIO CLXXII.

De depositione pro executione laudi iterum non fienda propter superuenientem inopiā depositarii.

SVMMARIVM.

1 Depositarij superueniẽs inopia an noceat depositanti pro executione laudi,vt iterum deponere cogaẽ.3.
2 Satisdare an iterum teneaẽ, qui ex promissione semel satisdedit,& fideiussor factus est non soluendo. Periculum inopiæ subsecutæ ad quem spectet.

IN sacro Cōsilio me existēte relatore fuit excitatum:Si partes in cōpromisso fecerunt pactū, q quilibet eorū intra certū diē deberet deposi tare ducatos mille,qui habeāt pmanere,vt in eis possit exequi laudū fe
1 rendū p arbitros.Demū † vnusquiq; eorū fecit depositū ducatorū mille penes diuersos banchatios, iuxta dictū pactū,& lato laudo cū condēnatione vnius dictorū banchorum, qui cōfessus fuit habere dictos ducatos mille in depositū ab illa parte, quæ fuit condemnata,sed condēnatio nō est liquidata, patrimoniū decoxit. vtrū teneaẽ iterum deponere ,p executione laudi?allegabaẽ Bar.in l.pto
2 riæ.ff.de pto.stip. vbi dicit, † quæro quid in eo,qui teneẽ satisdare ex ,pmissione,& satisdedit:& fideiussor factus est nō soluēdo, an iterū teneaẽ satisdare?dicit Bar.puto,q non:quia periculū inopiæ subsecutę ptinet ad creditorē.l.pupilli.§.soror.ff. de sol. Secus in ptorijs stipulationibus : vt ibi p Bart.& in concor.allegatis per Alex.ibi in apostillis. ¶ Et ,p hoc facit Gloss.in l.si ,p parte.§.versum.ff. de in rē verso.iuncto tex.in l.Marti⁹ ff.locati . Quia nulla culpa vel factū illius,qui deposuit potest ei imputari,quare nō pōt exequi laudū ĩ illis
3 mille ducatis depositatis . † Secus si ex facto suo nō duraret depositum, ,put est in casu quē not Bart. & docto.in l.si fideiussor. §. meminisse.ff. de leg.j.& in l.inter Castelianū.ff.de arbitris.Et his allegationibus cōsideratis,¶ Fuit in Cōsilio votatū, q illa pars non teneẽ iterum deponere: faciunt ad hoc omnia illa quæ allegat Felinus in ca.innouamus. de treuga & pace,q sufficit semel actum fuisse adimpletum:vt ibi per eum. Et ego subdebam, q solum non teneẽ iterū deponere, sed etiam non potest in alijs bonis ipsius deponentis exequi laudū:vt dixit Bar.in l.pignus.C. de pignorati.actione.in fin.

DECISIO CLXXIII.

De clerico reconuento corā iudice laico pro causa merè ciuili &c.

SVMMARIVM.

1 Cleric⁹ an possit recōueniri à laico corā iudice laico ,p cā merè ciuili.
2 Opinionum diuersitas dubias facit casuum decisiones.
3 Consuetudo in casu dubio est legū interpres.
4 Renuntiatio p clericum facta sup

desistentia à conuentione corã laico non obstat, quin non possit procedi in reconuentione.

5 Actori non licet desistere post ius reo quæsitum lite contestata.

IN causa Hectoris de Dato duo
1 dubia resultant. † Primũ vtrum clericus possit reconueniri à laico corã iudice laico ꝓ cã merè ciuili. istud est magnũ dubium apud Doct. vtriusq; censuræ. Et licet Bald. in aut. & consequẽter ij. col. versi. quæro vtrũ clericus agens &c C. de senten. & interlocu. om. iudi. dicat, ꝙ hoc casu pôt fieri reconuentio corã iudice seculari p text. in aut. de san. episco. §. reuerendissimi. & dicit, ꝙ hoc dictat naturalis æquitas. iij. q. xj. c. prius. & Bal. in ca. j. de cõtro. feu. apud pares terminanda. & hoc tenent multi doctores, quos refert do. Abb. Sicu. in c. at si clerici. de iudi. in. vij. col. tamẽ quia multi alij doctores, quos refert idẽ Abb. in d. c. at si clerici. tenent cõ
2 trarium. † ideo dicẽdũ est, ꝙ hoc dubium est fortè ad decidẽdũ, pp multas autoritates hinciude cõtrarias: vt refert Abb. ĩ d. c. at si clerici. & ideo dicit Io. And. & Abb. in d. c. at si clerici. ꝙ in decidẽdo isto articulo vidẽdũ est, quid fuit obseruatũ de cõsuetudine: vt si consuetũ sit, ꝙ clericus agens corã i ‹ › lice seculari cõtra laicũ ꝓ causa ciuili sit reconuentus coram iudice seculari pro causa ciuili, poterit iudicari, ꝙ clericus possit reconueniri corã iudice laico ꝓ causa
3 ciuili. † quia consuetudo in casu dubio est optima legũ interpres. Et q̃a notorium erat, ꝙ in ciuitate Neapoli in magna Curia Vicariæ, & in alijs tribunalibus consuetũ est ꝙ clericus actor in cã ciuili semper fuit recõuẽtus coram eodẽ iudice laico ꝓ mera causa ciuili, ideo Cõsiliũ ꝓcessit sine dubitatione. hoc p̃supposito dubitatur. Ecce ꝙ clericus cõuenit laicum corã iudice laico ꝓ cã ciuili. dicit clericus, ego volo desistere à conuẽtione, & nolo vlterius ꝓcedere in dicta cã, & sic debes me cõuenire corã iudice ecclesiastico, an iste cleric⁹ bene dicat? Specu. tãgit istam q̃õnẽ
4 in ti. de reconuentione. in fi. † Et cõcludit, ꝙ potest procedi in recõuentione cõtra clericũ non obstante dicta renũtiatione facta cõtra clericũ. arg. c ij. de ordi. cogni. à cõtrario sen su. facit c. j. de mu. peti. Idẽ firmant Guido de Suza. & Bal. in d. authẽ. & cõsequẽter. q̃a ista ꝓrogatio est necessaria, & iudiciũ reddit in inuitũ l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. ff. de ver. ob.
5 † & post ius q̃situm reo lite cõtestata non licet actori desistere: vt in authẽ. qui semel. C. q̃uo & q̃n iudi. & habet in l. postquã liti. C. de pac. no. Ioan. And. in c. j. de rescrip. lib. vj. & Iaco. de Are. in l. ex ꝑsona. ff. de fide iusso. Et ꝓ hoc facit, quia post datũ libellum p actorẽ iudici & parti intimatum nõ licet actori in totũ desistere: vt dicit tex. in d. authẽ. qui semel secus si vult corrigere addendo vel retrahendo: vt in l. edita. C. de eden. p Bal. & in d. authen. qui semel. hanc conclusionẽ firmant ẽt Bald. in l. si cõuenerit. ff. de iurisdi. om. iudi. & Guil. de cuneo in l. j. ff. de iudi. & Pet. de Ancha. in d. c. j. ver. venio ad Glo. & omissa prima &c. & Bald. & Pa. de ca. in. l. iij. ĩ princ. ff. q̃d quisq; iuris & ibi p Alex. de Imo. c. y. in d. aut. & cõsequẽter. in j. q̃õ. Et Anto. de But. in ca. j. in xv. & sequẽ. col. de mu. peti. & in c. fi. eod. ti ¶ Et sic fuit votatũ p totum consiliũ, ꝙ in p̃iudicium reconuenientis actorem clericũ actor non pôt desistere à lite: quod est menti tenendum.

DECISIO CLXXIIII.

De mora nõ purgãda propter retardatã canonis solutionẽ.

SVMMARIVM.

1 Emphyteuta, qui p trienniũ nõ sol uit canonẽ, an possit moras purgare deponendo penes iudicem, maximè si sit emphyteuta priuati.

2 Emphyteutica res dño volente cadit ĩ cõmissum pp nõ solutũ canonẽ ĩ triẽnio absq; moræ purgatiõe.

3 Mora nõ purgat̃ resoluto cõtractu.

4 Clausula rato manẽte pacto, moræ purgationis exclusionem operat̃.

Mora non venit purganda, cum illi est renuntiatum.

5 Iuramentũ habet vim clausulæ specialis, & tollit moræ purgationem.

Iuramentum effectum litis contestationis operatur.

6 Moram purgare post litem contestatam non licet.

QVIDAM rusticus quendam fundũ publico instr̃o mediante recepit à Petro laico ĩ emphyteusim cũ pactis emphyteuticis solitis apponi in similibus cõtractibus, & ꝓmisit oĩ anno soluere canonẽ cõuentũ cũ pacto, ꝙ si intra trienniũ non soluerit, cadat ipso iure à dicto fundo: euenit ꝙ dictus emphyteuta nõ soluit per triẽniũ, dictus Petrus in p̃ntia rei declarat, ꝙ vult, ꝙ fundus incidat in cõmissum, & capit possessionẽ ipsi⁹. Et facit à iudice fieri mandatũ, vt euacuet dictũ fundũ. & resignet possessionẽ ipsius dicto Petro.

1 †cõparet ille rusticus, & facit depositũ penes iudicẽ de canone debito ꝓ ãnis trib⁹. Petrus replicat, ꝙ nõ põt morã purgare. Ille rusticus dicit, ꝙ põt morã purgare. iuxta nota. in ca. potuit de loca. Quærit̃ quid iuris. ¶Fuit votatũ & sñiatũ p Consiliũ, ꝙ ille rusticus non potuit moram purgare rõnibus infra scriptis. ¶Et primo, q̃a licet de iure cano. emphyteuta ecclesię possit morã purgare: vt in d. c. potuit. tñ de iure ciuili in emphyteuta priuati nõ reperit̃ iure cautũ, ꝙ possit moram purgar̃.

2 †Imo te. in l. ij. C. de iure emphy. vult, ꝙ absq; more purgatione ob cessationẽ solutionis canonis intra triẽniũ res emphyteutica dño volẽte incidit in cõmissum: vt firmat̃ Alex. in iij. vol. cõs. cij. & Mod. Papiẽses in d. l. ij. ¶Secundo, quia p instr̃m publicũ cõstat rẽ eẽ emphyteuticã: & rusticus ẽt confitebat̃, ꝙ fundus erat emphyteuticus, & ꝙ non soluerat p triennium, vt dicebat depositũ p eũ factũ. Et p instr̃m publicũ apparebat, ꝙ anteq̃ fieret dictũ depositũ, dñs directus declarauit, ꝙ volebat rẽ illam incidisse in cõmissum,

3 †& sic facta fuit resolutio contractus, quo casu non licet moram purgare: vt dicit Spec. in tit. de loca. §. nũc aliqua versic. xlviij. & Ioã. de Imol. & alij in d. c. potuit. & p̃fati Mod. in d. l. ij. Item quia dicit Bal. in c. j. iij. col. quo tẽpore miles, ꝙ quotiescunq; iure pmittente facta est resolutio cõtractus à iure vel ab homine, nõ est tractandũ de moræ purgatione. Idẽ dixit idem Bal. in l. super. C. de trãs. & in l. si plures peuul. col. C. de cond. inser. Facit ꝙ no Bar. in l. si quis. §. si plures. ff. in di. sol. & ĩ l. qui ob rẽ. ff. de cõdi. inde bi. & in l. si insulã. ff. de verb. obliga.

4 ¶†Tertio ĩ istr̃o emphyteutico erãt multæ clausulæ, pp quas nõ poterat mora purgari, nã erat ibi clausula rato manẽte pacto: q̃ operat̃ more purgationis exclusionem: vt volũ doctores, maximè Alex. in d. l. si insulam. ¶Itẽ erat clausula, ꝙ renũtiabat moræ purgationi: quo casu non põt mora purgari: vt dicunt Ange. & Ludo. Rom. in d. l. si insulã, & hoc ꝓbat̃ p tex. in l. pen. C. de pact. & p text. in l. sancim⁹. verf. nisi pacto. C. de fideiuss. ¶Itẽ est renuntiatũ oĩ legũ auxilio, defensioni iuris & facti, & sic specificè videt̃ renũtiasse facultati purgandi morã, iuxta no. in l. q̃sitũ. ff. quis cautio.

5 ¶†Itẽ in dicto instr̃o est iu-

ramentum, quod habet uim clausulæ specialis iux. no. in l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg ij. Et vbi est iuramentũ nõ põt mora purgari, ut in l. si quis maior. C. de transa. & firmat Bar. & doc. in d. l. si insulam. & in d. l. si quis maior. & in l. & si post tres. ꝑ Bal. & Ang. ff. si quis cautio. & Sal. in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. ¶ Et pro hoc facit illa ratio, iurm etiã operat effectum litis contestationis, secũdum Bar. in l. nam & postea. ff. de iu-
6 reiur. † Sed post litem contestatã nõ licet moram purgare vt dicit gl. in d. c. potuit. Ergo idem dicendũ est, vbi est iuramentum. ¶ Et sic fuit ꝑ Consilium condemnatus dictus rusticus ad restituendum dictum fundum, & ei⁹ possessionem vacuam & expeditam dicto domino directo.

DECISIO CLXXV.

De restitutione in integrum propter lęsionem.

SVMMARIVM.

1 Vniuersitas appellans & intra quinquaginta dies nõ petens in integrũ restitutionẽ aduersus tempus, ꝙ omisit processũ præsentare, an possit intra quadriennium illam petere.

2 Vniuersitas læsa, quod tempus restitutionis in integrum habeat. 3. 5.

4 Restitutionis in integrum petitio in ecclesia est quadriennis.

6 Restõ in integrum an petenda intra tm̃ tp̃s, quantũ fuit impedimenti. Intellectus ad Cle. j. de restit. in int.

VNIVERSITAS, quæ appellauit à sententia diffinitiua, non ꝑsentauit processum iudici ad quem intra quinquaginta dies secundum qđ vult cõstitutio Regni quæ incipit, Appellationum tempora. Et sic hr̃ ac si non esset appellatum, vt dr̃ expressè in d.
1 constitutione. ¶ † Quærit̃ modò, vtrũ dictã vniuersitas, si intra alios qnquaginta dies nõ petijt restitutionem in integrum aduersus tẽpus decursum, intra quod omisit præsentare processum, & sic est lęsa, possit intra quadriẽnium petere dictam restõnem in integrum aduersus dictum tẽpus decursum constito ꝙ fuit ex hoc læsa, vel: debeat ꝓnuntiari appellationem esse desertam, & sententiam transactã esse in rem iudicatam. Et decisio huius dubij dependet ab illo dubio.
2 ¶ † Vtrum uniuersitas ad petendũ restitutionem in integrũ aduersus lapsum temporis ꝑdicti quinquaginta dierum habeat quadrienniũ uel tantum tempus, quantum est dictũ tp̃s quinquaginta dierũ. Magna dñia est inter Legistas & Canonistas suꝑ hoc. nam Legistæ, vt est gl. in l. supuacuã C. de temp. in integ. restit. & Azo in summa, de restit. militum. §. superest. & gl. in l. diuus. ff. de in integ. rest. t 3,
3 † ꝙ qñ uniuersitas est læsa in tempore minori quadriennio, non dat̃ quadriennium ad petẽdum restõnem in integrum. Sed tantum tempus ad petendum dictam in integrum restitutionem, quantum fuit tempus, quod induxit ei læsionẽ. Et hoc etiã tenuit Dy. in §. rursus. Institu. de act. & Iac. de Are. in l quod tẽpore. C. de restit. mili. hoc idẽ expresse tenent Bar. & Bal. in l. interdũ. ff. de mino. & in d. l. quod tempore. licet aliter dicat in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. in vij. col. ff. ex quib. caus. maio. Vbi plenissimè hunc articulũ examinat.
4 Et tenet, † ꝙ in ecclesia est speciale, vt det̃ quadriennium ad petendã in integrum restitutionem aduersus minus tempus quadriennio. Sed in minore aliud est: sed de uniuersitate nihil dicit. Et cum hac opin. concurrit Paul. de castr. in l. j. & in d. l. quod tẽpore. C. de rest. mili. & pro ista opin. multa iura allegantur, et signanter tex. in l. ait prætor. §. si conditionalis. ff. de his quæ in frau. cred. et text. in d.

in d.l.interdum.ff.de mino. quem ad hoc alleg.Iaco. de Aret.in d.l.quod tempore.hãc partem secutus fuit Iaco.de But.in d.§.rursus.secundũ Iaso.ibi vbi dicit,quòd ipse nõ recederet ab opinio.Bulgari,qui fuit in ista opin.Idem tenuit Inno. in.c.dilecto

5 filio.de verb.sig.¶ † Sed multi doct. tenuerunt contrariũ,scilicet, ꝙ tempus quadriennij quod datur ad petẽdam restitutionẽ in integrũ,est vniforme. siue læsio sit respectu contractus, siue respectu sententiæ, siue respectu tẽporis vltra quadriennĩũ, siue minus quadriennio, vt sunt Placẽtinus, Martinus, Odofredus, Guido de suza, Petrus de Bellaperti. Cyn. Alb e.de Rosa. in d.l.superuacuã. Et dicit ibi Alb. quòd ista opinio est approbata de iure canonico in Clem.j. de restit.in integ.Et hoc tenet Ioan. Andre.ibi in glo.& dicit ibi Paul. de Leaza.quòd ista opin.est approbata.

6 Idẽ firmat Car.Flo.ibi. dicens:† ꝙ iure nõ probatur ꝙ restitutio in integrum debeat peti intra tantum tempus quantũ fuit tempus impedimenti.vnde dicit, ꝙ cõmuniter dicta Clemen.j.intelligitur, ꝙ sufficit proponere restitutionem in integrum intra quadriẽniũ. & hãc partẽ tenet Ioan. Fab.in d.§. rursus.& Pau de ca. in l. diuortio.§.nõ solũ.ff.sol.mat. dicẽs, ꝙ opin.Martini cõmuniter tenetur. Hanc eandẽ opi. tenet Pet.de Anch. in c.j.de rest.in inte.li.vj.vbi dicit,ꝙ licet de hoc sit magna altercatio inter Legistas, tamẽ hodie quæstio est decisa per dictãm Clem.j.vt suprà dictũ est,& cum ista opin. pertransiuerunt in isto articulo omnes domini de Consilio:& sic fuit decisum.

DECISIO CLXXVI.

De confessione adulterii incidenter in inquisitione super furto facta.

SVMMARIVM.

1 Quæstio non irrogatur sine sufficiẽtibus indicijs.

2 Adulterium in iudicio cõfessum an punibile.

Inquiri non potest de adulterio ex officio sine accusatore,si crimen nõ est notorium.

Notorium resultat ex cõfessione facta de crimine in iudicio.

3 Confessio in causa ciuili nõ inducit notoriũ,nisi fctã cõclusiõe ĩ causa.

4 Confessio adulterij incidẽter in inquisitione super furto facta an præiudicet confitenti, vt puniatur, & quando,& ad quid prosit.

5 Confessio sine instantia non trahit post se pœnam.

1 QVIDAM † mulier vidua ĩ magna curia Vicariæ fuit ĩquisita de magno furto bonorũ cuiusdam clerici beneficiati,fuit examinata vt principalis,& negauit nec erant indicia sufficientia ad torturã:iterũ examinata similiter negauit.Sed confessa fuit aliud delictũ.videlicet ꝙ tpe, quo viuebat suus maritus eo inscio cõmisit adulteriũ cũ quodam iuuene. seruatis seruandis fuit per sñiam absoluta à furto.Magna curia deinde carcerauit eam pro adulterio per eam cõfessato,& intendit eam punire de adulterio.dicta vidua appellauit ad sacrũ Consiliũ,& vocato vno ex iudicibus dicebat, ꝙ iure licito dicta mulier debet puniri de adulterio,ex quo cõstat de adulterio per eius confessionem in iudicio factã.Et licet de adulterio non possit inquiri ex officio sine accusatore,tñ fallit,qñ crimẽ adulterij est notorium:vt dicit Andre.de Iser.in constit. Regni, Humanitatẽ. notorium.n.resultat ex confessione facta de crimine in iudicio: vt dicit Bar. in.l.scriptus.ff.de reli.& sumpt. fun.& not.in l.ictus fustium.ff.de his qui not. infa.& no. Bal.in.l.ꝓperan-

S

dum.in fin.principij.C.de iud.no. in c.vestra.de cohabi cle.& mul.¶Dice
3 bat aduocatus dictę mulieris,† ꝙ tūc ex cōfessione mulieris de adulterio posset sequi condemnatio, qñ ipse fecisset suas defensione,& aduersus cōfessiouē suā nòn esset aliquid ꝓbatū: quia sic in simili dicimus, ꝙ confessio in causa ciuili non inducit notoriū, nisi facta cōclusione in causa: vt no.gl.in c.significauernnt. in verbo,lique re.de testib.& ibi per.Io.de Imo.& per Fel.in c.ex insinuatione. de appel.¶Per sacrū Consiliū cōmuni voto fuit decisum, ꝙ dicta confessio fuit facta incidēter in īquisitione super furto, quo casu ex ea non pōt
4 nunc fieri condēnatio.† etiā ꝙ ex dicta iudiciali cōfessione sequatur notoriū.sed oportet, ꝙ specialiter īquiratur de adulterio, & deē sibi copia defensionis:vt dicit Bar. ī l.ij.§.si publico.ff.de adul.& voluit Bart. in.l.si cōfessus.ff.de cust.reo. & pro decisione huius qōnis allegaē decisio Bald. in l.mercalē.C.de condi. ob tur.cau. vbi dicit,ꝙ dicta cōfessio valet ad iudicem instrnendū, vt possit formare inquisitionē,& non vt ex hac sola cōdēnetur: quia dicta cōfessio fuit sine
5 instātia, & ideo nō pōt puniri,†quia iudiciū nō erat ad hoc ordinatū. Bene ad hoc facit,qđ dicit Abb.sic. in c.cām quæ.lo j.in.ij.col. de test. vbi dicit,ꝙ iudex ex officio suo rōne cōfessionis factæ in ꝓcessu inter priuatas ꝑsonas pōt inchoare nouā instantiā contra illū virtute cōfessionis. & ibi alleg.alias quotas:vt ibi per eū.& hoc no. ēt Alex.in l.capite quinto.in apo.ff.de adul. & in.l.ij.ff.vi bo. rap. & ibi allegat alias quotas:vt ibi ꝑ eū. fuit ergo liberata dicta mulier ex voto sacri Cōsilij à carceribus præstita fideiussione de se præsentādo toties quoties pro crimine adulterij:& ꝓcedatur,prout iuris fuerit.

DECISIO CLXXVII.

De expensis pro examinatione absentis tanquā principalis.

SVMMARIVM.

1 Principalis examiuandus expensis suis procuratore suo relicto.
Absentia vnius litigatorū alteri nocere non debet.
2 Principalis licet ꝓcuratorē relique rit, qñ per iudicem mandari possit ad personaliter ueniendum.
3 Expensæ per quem ueniant soluendæ in examine absentis.

NOBILIS quidam litigabat in Consilio sup re merè ciuili,& suū constituit ꝓcuratorē dato termino ad ꝓbandū.dictus nobilis se absentauit ꝓ suis familiaribus negotijs,pars altera petit, ꝙ ille nobilis examineē cū iuramēto tāquā principalis, dicit suus ꝓcurator,ꝙ ipse,qui hoc petit, soluat expēsas ꝓ examinatore. dicit altera pars,ꝙ expensis ipsius nobilis
1 debet fieri ipsa examinatio.¶†Quæritur quid iuris.Fuit per oēsdños de consilio decretū,ꝙ expēsis ipsius nobilis abñtis debeat ipse examinari vt principalis vt ī ꝓprijs terminis dicit Pet.de Anch.in c.statutū.§.insup.de rescrip.in vj.quia per absentiā vnius ex litigatoribus nō debet effici alterius cōditio deterior: vt in l.ij.ff.qui bus ex cau.in poss.ea. Bar.ī l.si actor.
2 ff.de ꝓcu.dicit, † ꝙ si principalis in iudicio est interrogandus tanquàm melius sciens veritatē,quàm ꝓcurator,tūc iudex pōt ei facere mādatū, ꝙ ꝑsonaliter veniat, vel debet mitti ad domū vbi est: sed non dicit cuius expēsis.Sed bene vltra Pet.de Anch. hoc idē dicit Ang.post Guil.de cun. in d.l.actor.Idē Dy.ff.ad trebel.l.sed sciendum. hoc bene firmat Alberi. de Ros.in d.l.actor. qui arguit ad partes:& postea cōcludit, ꝙ expensis absentis debet ipse deponere. Idem cla

rius firmat Bal.in d.l.actor. allegans d.l.ij.§.defendi. vbi est gl.ord. & ibi Bart.ff.ex quib.cau.in poss.ea.& per
3 consequens † non veniunt restituendæ per succumbentem in ipsa causa absenti, vel eius procuratori, qui fortè vinceret in causa: quia ex causa suæ absentiæ factæ fuerunt: quod est menti tenendum.

DECISIO CLXXVIII.

De successione filiorum in bonis maternis.

SVMMARIVM.

1 Successio filiorum in bonis maternis qualiter procedat.
2 Parentum appellatione veniunt pater & mater.
3 Renuntiatio generalis bonorũ paternorum & maternorum per filiam facta non includit legitimam, nisi expresse nominauerit.
4 Soror quæ renũtiauit bonis paternis & maternis, non videtur bonis fraternis renuntiasse.
5 Decretum iuri dicendi nullum quanto tempore præscribatur.
6 Clausula, liceat ꝓpria authoritate bona capere, operatur ꝙ decretum dici non possit nullũ defectu citationis.
7 Notorium inter partes & nõ iudici, non impedit sententiæ prolationem.
8 Decretum non est nullum, si erratũ est in æstimatione rei, secus si erratũ in debito.
9 Scriptura minus solennis probat semiplenè.
10 Processus minus solennis cuius probationis sit.
Confessio facta coram arbitris facit fidem coram iudice.
11 Emptor ab titulũ & possessionẽ habente per longa tẽpa an sit in mala fide, si fama est, ꝙ res sit ecclesiæ.
Fama sæpe à ueritate discordat, & magis ꝓ ipsa q̃ ꝓ titulo præsumit.
12 Iudex est vir bonus.
Tps longissimũ malã fidẽ euacuat.
13 Intellectus ad l.fi.C.de dot.ꝓmiss.
14 Bona fides debet cõcurrere & allegari cũ titulo pͥscribere volentis.
Bona fides nõ pͥsumit, si nõ allegat.
15 Bona fides an possit tempore disputationis allegari.
Bona fides non intelligenda iudice in causa ciuili iudicante, & ex præsumptione non allegata.

In causa filiorũ & hæredũ Iesuæ Vulcani de Surrento cõtigit in sacro Consilio de pluribus dubitari. ¶ Et primò ex quo cõtracto matrimonio inter Paulũ vulcanum & Catharinã de Alaneo, à qua habuit dotes vnciarum lxxx. in pecunia & iocalibus, & vnciatum xxx. in quadam terra per Issaliam. secundum consuetudinẽ nobilium ciuitatis Neap. vt apparet per instrm dotale cũ omnibus clausulis cõsuetis. Et ex dicto matrimonio nati fuerunt tres filij: videlicet Philippus, Iacobus, Mutus, & Priscida. Et postea mortua fuit dicta Catharina superstite dicto marito, & dictis tribus filijs. Quærit modò, in dictis dotibus maternis an succedant filij, vel solũ succedãt filij masculi cũ onere dotãdi de bonis maternis ipsam Pri-
1 scidã. ¶ † Super hoc dubio fuit cõclusum, ꝙ sicut in bonis paternis filius masculus præfert filiæ fœminæ ĩ successione, dum tñ sororem maritet secundũ paragiũ. vt in cõsti. Regni, In aliquibus. ita in bonis maternis masculus præferẽ sorori in successione bonorũ maternorũ, dummodò sororẽ maritet & dotet scdm paragium: quia dicta constitutio dicit parentũ.
2 † & sic intelligitur de patre & de matre vt dicit Andr. in dicta cõstitutione, in prin. in verbo, parẽtum. & hoc est verum, quando apparet sic fuisse interpretatam dictam constitutionẽ per consuetudinem alias si nõ appareret de dicta cõsuetudine, filius ma-

sculus & filia fœmina pariter succedunt in bonis maternis:& in hac conclusione residet And. in dicta consti. in viij.& ix.col.versi.sed nunquid filius præfertur in successione bonorū maternorū &c. Vnde cùm appareat consuetudo Neapo.in scriptis redacta, q̄ incipit, si moriatur aliquis uel aliqua,quæ vult, ꝙ si moritur mater superstitibns filijs masculis & fœmina, masculi succedunt: sed tenentur ipsam maritare secundum paragiū. cum ergo secundum consue.Neapo. factū fuit dictū introductū dictæ Catharinæ matris,sequitur à patre,ꝙ dicta Priscida nō succedebat matri ꝑꝑ existentiam dictorū masculorū. ¶Et

3 ita fuit votatum per Consiliū,¶†Secundò in dicta cā dubitatur, pone ꝙ ista Priscida post mortē matris fuit maritata à patre, qui ipsam dotauit de paragio, & ipsa renuntiauit patri & eius hæredibus bonis paternis & maternis.nunquid videtur ipsa renūtiasse patri postquā non succedit ꝑꝑ existentiam filiorum masculorū. & fuit conclusum, ꝙ ex quo reperitur ista filia maritata & dotata à patre,licet renuntiauerit bonis paternis & maternis,non dicendo expresse legitimæ,ꝙ nonvidetur renuntiasse legitimæ per illam generalē renuntiationem,vt dicunt Guil.de Cuneo,Bald. & Ang.in l.de his.de transa.& firmat Neapo.in consue.contra instrumentum.in gl.in veibo, solutum. & Ale. de Imo.in j.vol.consi.lxix.quod incipit, Petrus de Rodulphis. Sed aliud ius in bonis maternis non competebat filiæ ꝑꝑ existentiam masculorū: ergo illa renuntiatio nihil operatur.

4 ¶Et ita fuit decisum in Cōsil. ¶†Tertiò dubitabatur vtrum mortuis illis fratribus vtrinque coniunctis dicta Priscida possit eis succedere in dotibus maternis, posito sine præiudicio veritatis,ꝙ illa renuntiatio bonorum paternorum & maternorum facta patri & eius hæredibus valeat, possit dictis fratribus succedere in dictis dotibus maternis. Et certè nulli dubium fuit,ꝙ soror, quæ renuntiauit bonis paternis & maternis nō vr̄ renūtiasse bonis fraternis: vt firmat Lucas de Pen.in l.j.C.qn̄.& quibus quar. pars debetur.Bald.in l.pactū.C.de collat. & ī l.si tibi.ff.de pact.& bene hoc firmat Ale.in l.j.§.veteres. in vlt.char. ff.de acqui.posses. vbi allegat multas quotas.& sic ista soror potuit succedere fratribus in dote materna. ¶Et ita fuit votatum per totum Cōsiliū.

5 ¶†Quartò dubitatur, ex quo dicta Priscida post mortem dictorum suorum fratrū uigore instrumenti dotalis matris suæ volens sibi satisfieri de dotibus maternis prædictis, cœpit possessionem cuiusdam terræ sitæ in ciuitate Masse,in loco Villaczani iuxta suos fines.Et adiuit curiā baiulorum ciuitatis Surrenti,& obtinuit decretum adiudicationis dictæ terræ ꝓ ea quantitate qua appretiabitur dicta terra, quæ postea fuit appretiata vncijs lxxxv. & post hæc dicta terra fuit tenta & possessa à dicta Priscida & ab habentibus cām ab ea vltra annos xxxv. Vtrum nunc dicti agentes possint dicere dictum decretum nullum?Et fuit conclusum, ꝙ non licet dictis agentibus dicere dictū decretū nullū obstante cursu xxxv. annorū: quia tanto tp̄e præscribitur iuri dicēdi nullum:vt dicit Spe.in tit.de sent. §.iusta.versi.fin.per viam principalis petitionis,prout dixerunt dicti agentes.Secus per viā exceptionis: vt concludit multum egregiè Philippus in c.dilecto.vij.col.versi.quintò quærit not.in l. sicut.C.de præscrip.xxx.vel xl.annorum.& in c.in nr̄a. de procura. ¶Et sic fuit appunctatum per to-

6 tum Cōsilium.¶†Quintò dubitatur posito sine præiudicio veritatis,ꝙ li-

cuiſſet non obſtante curſu temporis prædicti, opponere de nullitate. Vtrū dictum decretum potuit dici nullum, ex eo ꝙ hæredes dicti Pauli non fuerunt in eo citati ſuper dicta adiudicatione. Ego dixi, ꝙ nō pōt dici nullū: quia inſtrumentum dotale dicebat, ꝙ liceret ꝓpria authorita capere bona dicti Pauli, dictæ Catharinæ & eiꝰ hæredibus, & in ſolutū retinere pro dicta quantitate dotium. & ſic non erat faciendum niſi appretium dictæ terrę: quod factum fuit, vt ſ. ſed non apparet de citatione hæredum ipſius Pauli in appretio: ſed ex hoc non pt dici nullum: quia dicti hæredes non poterant contradicere, ꝙ non fierent appretium, ex quo notorium erat, ꝙ non poterant illi hæredes Pauli hoc denegare, & ſic non requirebatur citatio: vt dicit Bart. in l. j. §. qd de frumentaria. cum ſimilibus, de admini-

7 ſtra. rerū ad ciui. pert. ¶† Item poſſet dici ꝙ minus fuit dicta terra appretiata, & ideo debebant citari hæredes dicti Pauli, per not. per Bartolum in l. à diuo Pio. §. ſi pignora. ff. de re iudi. Ad hoc poſſet reſponderi, ꝙ ſimiliter notorium eſt, ꝙ dicta terra non erat tanti valoris, quantum erant dictæ dotes, prout etiam hodie dicta terra nō eſt tanti valoris, quantum ſunt dotes vt conſtat ex proceſſu, vnde ex hoc non pt dici appretium nullū vigore nulli decreti adiudicationis: cum illa adiudicatio eſt potius declaratio adiudicationis pp pactum, vt poſſit ſibi in ſolutū retinere tātùm de bonis debitoris, ꝙ poſſit ſibi ſatisfieri de debito. & ꝓ hoc facit dictū Inn. in c. tua. de coha. cle. & mulie. vbi dicit, ꝙ ſi iudici non fuit factū notoriū, & iudex ferat ſnīam antequam probetur, ꝙ factū ſit notoriū, ſi tñ in rei veritate factum ſit notoriū, licet iudici non ſit, valet ſnīa, vt firmant dñi de Rot. in dec. anti. char. xliiij. in iij. col. in par-

8 ua impreſſione. ¶† Allegatur ēt nullitas decreti baiulorū ex alio capite: quia dī, ꝙ plus debito fuit dicta terra adiudicata: vt in l ſi nō ſortem. §. ſi centum. ff. de cōd. indebiti. per Bar. & doc. ¶Sed ad hoc reſpondetur, prout dicit Io. Petrucij ibi. & idē Mod. Papi. ibi, dicētes, ꝙ ſi in æſtimatione rei eſt erratum, decretū non eſt nullum, & valet pro rata debiti. ſecus qñ eſſet erratū in debito. Hoc fuit originale dictū Bal. in c. qm̄ frequenter. §. ſinautem. in j. col. vt lite non conte. Idē voluerunt Pau. de Ca. & Alex. in d. §. ſi cētū. ¶Præterea non hēt locū regula d. §. ſi centū qñ virtute Pacti executiui quis poſſedit & recepit in ſolutū, per tex. in l. j. in §. ſi duæ. ij. reſpō. ff. quorū legato. vt dicit Fran. de Are. in l. j. §. pen. v. col. ff. de verbo. oblig.

9 ¶Sextò maximè fuit dubitatū, vtrū ſit legitimè probatū, ꝙ dicta Priſcida filia dicti Pauli renuntiauit bonis paternis & maternis dicto Paulo & eius hæredibus: ex quo producit̄ qdā charta papyrea, quæ dicit, ꝙ eſt ſumpta ex quodā protocollo, vbi mortui ſunt iudex, notarius & teſtes. Certè iſta charta nō probat, niſi ſemiplenè: vt dicit Cy. in l. Cōtractus. de fide inſtru. Sed in Regno per conſti. Regni, Inſtr. robur. crediderunt oēs dñi, ꝙ non probat. Sed ad coadiuuandū dictam chartā fuit adducta quædam cōfeſſio facta per dictam Priſcidam in proceſſu arbitrorum: in qua confitebatur ſe renuntiaſſe patri & eius hæredibus bonis paternis & maternis. Sed quia contra talē cōfeſſionē multa fuerunt oppoſita. Et ſignanter, ꝙ proceſſus, vbi eſt dicta confeſſio, nō eſt productus in forma probāte, quia

10 non† hēt ſubſcriptionē arbitrorum & actorū notarij: vt dicit Pau. de Ca. in l. ſi. C. de teſti. Itē quia non apparet, ꝙ talis confeſſio in proceſſu arbitrorū ſit facta parte pſente, uel corā

ipsis arbitris,& propterea habetur vt confessio extra iudiciū:vt not. Cy.in l.j.C.de confessis.& firmat Ale. in ij. vol.consi.xiij. ¶Septimo fuit dubitatum,vtrū cōfessio facta corā arbitris faciat fidem corā iudice? & conclusum fuit,ꝙ sic, per l.penultimam in fi.C.de arbitris. & firmat Abb.in c. præsentata.in j.col.de testibus.sed intelligitur,vt valeat vt extraiudicialis, secundum Cyn.in l.j.C.de confessis. & Ioannem And.& dominum Antonium in dicto c.præsentata.& idē Antonius de But.in c.Quintauallis.ver. xiiij.differentia.de iureiu.sed Io. de Imo.in d.c.præsentata.tenet,ꝙ valet vt iudicialis.¶Tamen dñi votauerūt, ꝙ dicta confessio probat corā iudice vt extra iudicium, & maximè qñ illi essent arbitri & arbitratores, & non apparet,ꝙ processerint vt arbitri,sed
11 vt arbitratores. ¶†Octauò dubitatur, vtrum isti, qui habuerūt cām à dicta Priscida, qui sunt conuenti ab hæredibus dicti Iesuæ possint dici, ꝙ fuerīt in mala fide pro eo,quia dictus Iesua denuntiauit eis,ꝙ nō emerent:quia dicta terra spectabat ad eū, & hoc non obstante ipsi emerunt, sic possunt dici malæfidei possessores.Allegabatur per aduocatum conuentorū,ꝙ sunt ꝑ hoc malæfidei possessores,per tex.& gl.in l.si fundum.C.de reivend.¶Sed ad hoc fuit respōsum, per id quod dicit Bal.in ca.vigilanti. de præscrip.vbi dicit,ꝙ si emi ab eo, qui titulum hēt,& possedit longissimo tpe:tñ est publica fama,ꝙ res illa est ecclesiæ,per hoc non dicor habere malam fidem: quia fama sæpe à veritate discordat,& magis præsumitur pro titulo,quàm pro ipsa, nec tenet credere nisi quod credit bonus vir,i. iudex:qui in facto alieno non dēt credere nisi probationibus.ideo nec ex vno teste debeo habere conscientiā
12 læsam. & dicit † ita tenuisse magnū Iuristā.& de isto dicto Bald.fuit memor Felin.in capit.si diligenti.in iij. column.de præscrip. Cùm igitur isti conuenti,qui emerunt ab illa Priscida, viderunt instrumentum dotale matris post mortem fratrum decretum curiæ baiulorum,super dicta adiudicatione,meritò non crediderunt dictæ denuntiationi: & bonæ fide dicuntur emisse: posito ꝙ in aliquo errauerunt siue in facto,siue in iure, attenta longissima earum possessione non possunt dici in mala fide, per ea quæ habētur in c.de quarta. per Fel. de præscriptio. ¶Nonum dubiū fuit: vtrum dispositio l.fi.C de dotis promissio.quæ vult,ꝙ si pater dedit dotem pro filia, & in instrumento dotali dicatur,ꝙ ipsam dotat de bonis paternis & maternis, & nō expressit in speciequātùm dabat de bonis paternis, & quantum de bonis maternis,ꝙ non præsumitur pro medieta-
13 te de bonis maternis:Sed † præsumitur totum dedisse de bonis patris,si substantia patris sufficit. habeat locum si filia renuntiauit qñ fuit maritata à patre bonis paternis & maternis. ¶Fuit cōclusum,ꝙ dispositio d. l.fin.hēt locum in dicta renuntiatione.& pro hoc allegat Pet.de Ancha. in c.quamuis. de pactis.li.vj.& tenēt doctores Mod.in l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.obli. ¶Decimum & vltimum dubiū est, ex quo isti conuenti allegauerunt se emisse, & possedisse vltra triginta annos dictam terram:& ideo opposuerunt exceptionem præscriptionis, non tñ in processu dixerūt se bona fide possedisse.Vtrū requiratur ad præscriptionē perficiendam, ꝙ allegent bonam fidem: & si non allegent,non dr̄ fundata præscriptio. Et vtrū talis allegatio possit fieri post conclusionem in
14 cā. ¶†Fuit per oēs dños conclusum, ꝙ licet appareat de titulo præscribe-

te volentis:tñ dēt allegare bonā fidē, & ista bona fides præsumitur ex titulo, aliàs si non allegatur, non præsumitur hoc voluit Bal. in c.si quis per xxx.si de feu.fue.contro.inter dominum & agna.& in l.super lōgi.in iij. col.C.de præscrip. longi tempo. per l.si adulteriū cū incestu.§. idem Pollioni.ff.de adulterijs hoc tenuit Ale. in ij.vol.consi.lxxvj.ij.col.& in cōsi. cxxxvj.in vj.colū.& in iij.vol.consi. lxix.iij.col.& Feli. multa ad hoc allegat in c.cum ordinem. de rescrip. & Alex. in l.à diuo Pio.§.si super.ff.de re iud.Licet Archi. teneat contrariū in cap.episcopum.de præben.li.vj.& Abba.Sicu.in c.fi.de præscrip.quorū opi.non tenetur,vt uideri potest per Ale.in d.§.si super. ¶Et sacrum Consilium totū cōclusit, ꝙ bona fides debet allegari.Sed in facto isto nō fuit
15 allegata. † Fuit habitū studiū si pōt allegari tpe disputationis.Et inuenimus Ant.de But.& Io.de Imol.in c. peruenit.de empt.& ven. vbi tenet, ꝙ talis allegatio bonæfidei pōt allegari post conclusum tpe disputationis.hoc firmauit. Ale.de Im.l.unica. ij.col.C.ut quæ desunt.& pro hoc facit id quod dicit Bart.in l.eū qui ita, §.qui ita.ff.de ver.ob. ¶Alia præsumptio q̄ bona fides non oportet ꝙ allegetur, ex quo iudex pōt in cā ciuili iudicare ex præsumptione nō allegata:ut ē tex.in c.afferte. de præsumpt. & istum tex.ad hoc allegat Abb.Sic. in repe.c.ecclesia sanctæ Mariæ.iij. col.de consti. ¶Et cū ista decisione fuit ista cā decisa,& cōfirmāta prima sniā sacri Consilij:& impositum perpetuum silentiū dictis actoribus per diffinitiuam sniam sacri Consilij.

DECISIO CLXXIX.

Materia l.fin.C.de dotis promis.& de paupertate patris dotantis filias.

SUMMARIUM.

1 Pater an dicatur in egestate nō habens bona nisi pro dote vnius filiæ, cum plures habeat.
2 Inops est,qui nihil habet.
3 Pauper quis dicatur.
4 Commodè fieri posse, quando aliquid dicatur.

IN quadam cā certorū nobiliū fuit dubitatum, ex quo dispositio l.
1 fi.C.de dotis promissione,† dicit,ꝙ si pater dotat filiā de bonis paternis & maternis,& substantia patris sufficit ad illā dotē,ꝙ vr̄ de suo dotasse. Quid si substantia patris sufficit ad dotandū illam filiā,sed non ꝓ omnibus filiabus, an dicatur tūc pater esse ī egestate? Ego dicebā,ꝙ hoc dubiū non reperi esse tactū ab aliquo doctore sic in specie. Sed dicebā,ꝙ ex quo tex.in d.l.fi.dicit, penitus inopia, ꝙ
2 nō cōsideratē numerus filiarū,¶†Sed utrū pater sit in inopia, ꝙ non possit illā dotē soluere de suo? Et pro hoc bene facit id qđ dicit Pau.de Ca.in l. id quod pauperibus.C.de epis.& cle. ubi dicit, ꝙ inops est, qui nihil hēt. allegat Archi.viij.distin.c. quo iure. Sed dicta l.si dicit penitus inopia:ergo consideratur inopia respectu dotis promissæ pro filia,& non respectu aliarū filiarum.Et pro hoc dñi allegabant Bal.in aut.præterea.C.unde uir
3 & uxor ubi dicit,† Quæro quis dicatur inops. Respondeo aut lex facit mentionem de inopia respectu certi & determinati effect⁹, puta respectu certi debiti soluendi.Et tunc ille dicitur pauper,cùm uires non sufficiūt ad soluendum illud debitum: ut in authen. de fideiussoribus.§.sed neq; Aut lex loquitur absolutè, & statur iudicis arbitrio. At in casu, de quo agitur, inopia consideratur respectu certi effectus, scilicet respectu dotis promissæ filiæ: ergo non consideratur paupertas patris, si non sufficit

eius substantia ad æqualiter dotādū
4 oēs filias suas. † Et qñ dicat aliquid posse cōmodè fieri, tāgitur per Glo. xij.q.ij.c.faciat. & per Feli.in c. postulasti. de rescript. & uigore dictæ authoritatis Bal.in d.auth.preterea. Sic fuit per omnes Doctores sacri consilij votatum.

DECISIO CLXXX.

De consensu patris interueniēte in cā filii cū ratificatione actorū post cōclusionē in cā.

SVMMARIVM.

1 Consensus paternus an requisitus in causis filij, & quid si consentiat post conclusionem in causa.

2 Iudiciū factū nomine filij, an possit per patrem ratificari.

3 consensus patris sufficit ꝙ interueniat in quacunque iudicij parte.

4 consensus patris generalis in omnibus causis pñtib⁹ & futuris sufficit.

1 FILIVS FA. † egit cōtra aliū hypothecaria, & assistentia, & adiudicatione super quadam terra, ꝓbauit oīa requisita, præterq̃ ꝙ non interuenit consensus patris in iudicio. facta conclusione in cā pr̄ consentit in iudicio filio agenti, nec non ratificat oīa acta in ꝑteritū facta per dictū filium sine eius consensu. ¶ Quæritur utrum dictum iudicium sit conualidū. Spe.in tit.de actore.§.j.uersi. sed nunquid filius, ponit casus, in quib⁹ filiusfa. pōt esse in iudicio sine cōsensu patris. Et ex dictis eius bene pōt decidi hęc quæstio: tñ ipsam non attingit in specie. Sed Bal.in l. cū non solū.§.necessitate. C. de bonis quæ liber.in uerbo, pone ꝙ pr̄.dicit, ꝙ nō ratificat iudicium nulliter cœptum; quia quod ab initio non ualet &c.ut in l. quod ab initio. ff.de regu. iur.

2 † Item quia iudicium nō est factum noīe patris, sed filij: ideò non pōt ꝑ patrem ratificari. l. si pupilli.§.si ego ff.de neg.gest. Item quia cōsensus patris requiritur ad solennizandum iudicium, & integrandam personam filii, quæ non est integra persona in iudicio. Et propterea consensus patris debuit interuenire in ipsa litis contestatione, & non post. & ista fuit opi. Gl.in d.§.necessitate. & ipsam sequit̄ Pau.de cast.ibi. & dicit Bal.ibi, ꝙ opi.Glo.est sequenda. ¶ Sed aduertēdum est, ꝙ illa Gl.refert opi. Ottonis, qui tenuit ꝙ sufficit, ꝙ cōsensus patris interueniat in quacunque parte iudicij. Et opin. Ottōnis secutus fuit Iaco.de Aret. Richardus Malum. cyn. Bar. & Ang ibi, † quia cōsensus 3
patris qñ filius agit uel conuenit̄, requirit̄, si tractat̄ de re ubi patri quęritur ususfructus: tunc aduersarius pōt dicere in signū repudiationis ususfructus, uolo ꝙ pr̄ cōsentiat. Sed ubi in illa re, quæ uentilat̄ in iudicio nō quærit̄ patri ususfructus, non requiritur consensus patris in iudicio. Et iō si pr̄ consentit in quacunq; parte iudicij, satis cōstat de eius repudiatione: & ideò ualet iudiciū: ut patet ex dictis Bart.in d.§.necessitate. & hanc partem sequitur Sali.dicens, ꝙ ista opi.est uerior de iure. Sed de cōsuetudine approbat̄ opinio Gloss. hanc partem tenuit ēt Guido de Suza: ut refert Ioā.An.in addi.Specula.in loco ꝑallegato, in uersi.uerūtñ. Et idē uoluit Innocen. in c.consuetudinē. de cōnsuetudi. & tenuit hoc Ale. de Imo.in j. vol. consi. cvj. incipiente, quo ad pñs quæsitū.uersi.& dña est. Et dicit idem Ale.in ij. uol.cōsi.lix.
4 † ꝙ sufficit consensus patris generalis in omnibus causis pñtibus & futuris. Et idem dicit Bal.in cōsi.cliij.inci.casus corā epō.circa fi.dicens, ꝙ sufficit consensus patris generalis.in j.uol. Albe.de Rosa.in d.§.necessitatem. Bene attigit istam quæstionem. & refert Old.tenere indistinctè qđ

in quacunque parte iudicii pōt consensus patris interuenire,& refert Innocen.in d.c.consuetudinē.idem tenere.Sed posteà refert Host.tenere contrarium.Et postea ponit multos casus in quibus filius pōt esse in iudicio sine consensu patris. Tandem pari voto per iudices magnæ Curiæ Vicariæ & per decem doctores consiliarios,cū quibus ego fui, decisum fuit,ꝙ ubi de re, de qua litigat,patri non quærit usus fructus,non requirit consensus patris. Et tunc si interuenit,sufficit ꝙ in quacunq; parte iudicij interueniat.Sed ubi patri quærit usus fructus,sunt opin.ut patet ex relatis per Albe. ubi s. ¶Tñ per sacrū consilium cum uoto magnæ curiæ Vicariæ fuit uotatum,ꝙ sufficit consensus patris ī quacūq; parte iudicij.

DECISIO CLXXXI.

De fide priuatarum scripturarum & literarū comparatione,& probatione illarum.

SVMMARIVM.

1 Apocha priuata quomodo & quanpo fidem faciat. nu.6.
2 Probatio plena an possit resultare ex literarum comparatione.
3 Apocha negata an probet.
4 Scriptura ad quam fit comparatio quæ sit,& qualis.6.
Cautela pro mercatoribus in conficiendis apochis priuatis.
5 Scribendi forma quotidie mutatur ex multis accidentibus.
7 Comparatio sola non sufficit ad cōdemnandum.
Apocha sine subscriptione testium per comparationem approbata semiplenè probat.
8 Testes de pñtia deponentes in confectione apochæ plenè probant.

1 In quodam processu fuit † ꝓducta vna apocha, quæ dicebatr̄ scripta manu Alexandri,per quam confitebatr̄ se recepisse certam pecuniæ quantitatem,& illa apocha nō habebat subscriptionē uel descriptionem testium:altera pars negabat illā apocham esse scriptā manu dicti Alexandri defuncti.dicit reus,ego volo verificare per testes, ꝙ illa apocha est scripta manu dicti Alex. dato termino ad probandum super ista uerificatione,examinat multos testes,qui dicunt,ꝙ ipsi non interfuerunt,qñ dictus Alex.scripsit dictam apocham, Sed hñt notam eius manum,& facta comparatione cum alijs scripturis dicti Alex.eis vr̄,ꝙ illa apocha sit scripta per dictū Ale.¶Fuit dubitatum, an de dicta apocha debeat haberi de iure aliqua ratio.¶Dicebant quidam domini, ꝙ per dictam scripturam priuatam sine testibus cū depositionibus dictorum testium deponētiū, ut s.de comparatione literarū,ꝙ dicta apocha semiplenè probat: † sed 2 tanta pōt esse uis comparationis, ꝙ ēt plenè probaret:ut dicit Bart. in l. admonendi.in vj.col.versi.circa primam.ff.de iureiur.& hoc refert etiā Alex.in iiij.uol.consi.cxviij.& sequitur Ant.de But.& d.Abb.Sic in c.ij. de fid.instr.in iij.col. & se.¶ Alij dicebant,ꝙ illud dictū Bar.pōt ꝓcedere,qñ cōparatio scripturarū fieret ꝑ iudicem,& in pñtia expertorū, tunc tāta pōt esse cōparatio scripturarū, ꝙ haberet locū dictum Bart.uel testes possent esse ita viri prudentes, quibus eēt credēdū,& cū cōparatione literarū,ut ꝓbatr̄ in §.si quis igit. 3 in aut. de instr.cau.& fide.¶†Tertij dicebant,ꝙ dicta apocha negata nō probat: per l.instra. C. de ꝓbō.& l. inter chartulas.C.de conuen.fisci debito.lib.x. Nec est uerū illud dictū Bar.vꝫ,ꝙtāta pōt esse cōparatio,ꝙ plenè ꝓbaret,vt dicit Ioā. de Imo. in d.c.ij.de fide instru.in v. col.in fi. & seq.& contra Barto. tenet Sali.in

hoc in dicta l.admonendi.& ita ptrāsit Ias.in d.l.in repeti.in iiij.& ij.co. & seq.¶Ego dicebam,ꝙ Ang.in authē.si quis. posita super l.scriptura. C.qui po.in pigno.hab.dicit ista uerba formalia,in Gl.j. ibi l.cōparationes.hic articulus scholaribus est dif-
4 ficilis.†Et ideò scias,ꝙ scriptura, ad quam fit comparatio, est illa scriptura principalis,qua producit̄ in iudicio ad debitum consequendum : & negat̄ scriptura manu eius cuius asserit̄,& si illa scriptura est priuata, non pōt peti vt per illam fiat comparatio literarum, nisi habeat subscriptionem trium testium, uel ꝓbetur per tres testes,qui uiderint illam scribi:ut hic.Sit ergo cauti mercatores, ut non confidant in simplicibus apochis in absconso factis,& à nullo subscriptis:quia si producant̄ in iudicio, & debitores negant eorū manu scriptas , uel forsan debitores mortui sunt,non poterit peti,vt per talē simplicem apocham fiat comparatio li-
5 terarū:ut hic in fi. †Bene poterit interrogari an manu sua scripta sit ex æquitate.l. ubicūq;.ff.de inter.actio. & s̄.de ingenu.& manu.l.ad cognoscendas.poterit ēt compelli ad scribendū:tm̄ hæc non erit sufficiēs comparatio,cum quotidie forma scribendi mutet̄ ex multis accidentibus: ut in authē.de fide instro.circa principium.Scriptura autē, ex qua est illa, quæ ꝓducit̄ in iudicio,ad hoc,ut fiat cōparatio ex illa scriptura , oportet ꝙ semper sit indubitata , & iō oportet,ꝙ sit publica, aut de archiuo publico sumpta,aut trino teste notata, quorum saltem duo eorum subscri-
6 ptionem attestent̄: †aut dictas subscriptiones eorum manu factas esse per comparationem ꝓbent,ut in l. comparationes.uel ꝙ illa scriptura, ex qua petit̄ cōparatio ꝑ aduersariū, producat̄ uelut scriptura scripta manu eiusdem:ut in aut. ad hæc de fide instrorū.Et subdebā,ꝙ qñ petit̄ cōparatio de simplici apocha sine testibus cū alia scriptura eiusdē qui dicit̄ fecisse illā apochā,quę est simplex & sine testibus,talis cōparatio nō pōt fieri:quia facilius contrafit scriptura vnius , quàm scriptura ubi sunt plures subscriptiones,ut dicit Saly.in d. l.comparationes.in iiij.col.in princ.
7 †Et ideò famosus doctor Franc. de Aret in consi.lxiiij.incip. diligenter & maturè discussis.tenet,ꝙ ista testificatio testium deponentium, ꝙ ipsi non fuerūt p̄ntes ,qñ fuit scripta dicta apocha,sed hn̄t illam pro scripta manu illius,quia hēt notā manū illi⁹ non ꝓbat,quia sola comparatio nō sufficit ad condemnandū.& hoc tenet Bar.in auth.at si contractus. C. de fide instrorū.dū dicit,ꝙ circa cōparationē de facili errat̄ &c.& in sequē col.ubi dicit,ꝙ apocha sine subscriptione testium si approbet̄ per comparationē,non facit plenā,sed semiplenam ꝓbōnē.Item idem , si testibus tm̄ approbet̄ : quia semiplenè ꝓbat.Sed si utroq; modo testibus &
8 cōparatione , plenè ꝓbat.† Et intelligitur de approbatione testium,qui uiderunt eum præscribere illam apocham,ut declarat Barto.in l.nuda.in ij.col.ff.de dona.Et ibidem tenet illud idem,quòd dixit in dicta authē. at si contractus. ut s̄.retuli.Et idem tenet Barto.in d.l.admonendi.& Anto.de But.in d.c.ij.de fide instrumē. Sed Ioan.de Imo.in d.c.ij.& Ludo.
a in l.nuda.tenent,ꝙquādo testes [a] deponunt se fuisse præsentes, quando ille debitor scribant illam apocham, tunc plenè ꝓbāt:quia tūc bñ deponūt.& sequit̄ Feli.in d c.ij.versi. vij. limita.in v.col.his sic discussis.¶Fuit
9 totū Cōsiliū ī hoc uoto,ꝙ† illa scriptura priuata sine subscriptiōe testiū & sine depōne testiū q̲ uiderint illa

fcribere. fed funt teftes q. dñt, ꝙ ipfi hñt notã manũ illi⁹, & eis vr̃, ꝙ fit ei⁹ manus: tamen nõ viderunt eum fubfcribere, ꝙ talis apocha nullam fidẽ facit. & fic fuit iudicatũ. Qñ teftes. Idem confuluit Alexã. in confi. cl. in vij. col. in v. vol. & conf. lxxx. incipiẽte, vifu ꝓceffu. in iiij. vol. Iaco. Butri. in d. authen. at fi contractus. Bar. in l. fcripturas. qui potio. in pig. habeã. Panor. ĩ d. c. ij. extra, đ fid. ĩftru. Et nimirũ, fi teftibus dicẽtibus fe habere notã fcripturã illius qui fcripfit nõ credat: quia dicit Bar. in d. auth. at fi cõtractus. ij. col. verfi. oppono, dicitur hic. & docto. ĩ d. c. ij. ꝙ teftes poffunt de facili decipi pp fimilitudinẽ literarũ: & quia põt quis literas alicuius de facili cõtrafacere. & idẽ in particulari cõfuluit Stepha. Bertrã. ĩ fuo confi. cxl. incipiẽte, locatio, feu arrendamẽtum in ij. vol. Thomas Brama.

DECISIO CLXXXII.

De ftipulatione iudicatũ folui cõtra fideiufforem, & de iure edendi nõ referuato propter claufulam generalem.

SVMMARIVM.

1 Iudicatum dici ex quo principalis nunquã fuit citatus an poffit.

Citatio nõ ẽ neceffaria, vbi notoriẽ cõpetere nullã de fenfionẽ apparet.

2 Condẽnatio ex ꝓceffu nullo fequi an poffit ex debitoris confeffione.

Stipulatio iudicatũ folui priufquã committatur, quid requiratur.

3 Stipulatio iudicatum folui contra fideiufforem quando cõmittatur. 8

Sententia fine fubftantialibus non habet vim rei iudicatæ.

Citatio vbi nõ eft, ibi nulla ẽ fnĩa.

4 Paria funt non effe iudicatum, vel nulliter effe iudicatum.

Citatio inualida nullius effectus, ficut nec litis conteftatio.

5 Exceptio carceratiõis & fpoliationis bonorum an impediat ꝓceffum ad vlteriora.

6 Apocha per carceratum facta ex cõmiffione iudicis, dicitur facta in figura iudicij.

Carceratus ꝓ læfæ maieftatis crimine ante cõdẽnationẽ eft integer homo, nec inculpandus ante fentẽtiã.

7 Carceratus an citari poffit.

Iudex fciens impedimẽtum an ꝓcedere poffit.

8 Carceratus cum fpolio omniũ bonorum æquiparatur deportato.

9 Confeffio nõ contentatur habere vim fententiæ vbi requiritur myfteriũ iudicis in fententiando.

10 Exceptio cedendarum cui cõpetat.

Fideiufforem in inftrõ poffunt renuntiare beneficio cedendarum. 12

11 Claufula renuntiatoria omni legũ auxilio &c. an includat exceptionem cedendarum nu. 13.

13 Cautela pro contrahentibus vel renuntiantibus vt caueant à verborũ generalitate.

14 Creditor in inftrõ liberationis cõfideiufforis referuãs fibi ius cõtra alios fideiuffores, an videatur referuaffe ius faciendi ceffione in alijs fideiufforibus.

Qvia Regia maieftas voluit mittere me ꝓ certis negotijs tangẽtibus intereffe fuum in ciuitate Trani, fuit mihi iniunctũ, vt in caufa Iacobi de Rubeis cum nobili Maczeo Arcella de fedili capuanę deberẽ relinquere votũ meũ ĩ fcriptis, vifa difcuffione ipfius caufæ cum dominis ẽ cõfilio & Regiæ cameræ fummariẽ fuit mihi vifum, ꝙ totũ fundamentũ huius caufæ ftat in hoc. ¶ 1 †Vtrũ cõmittatur ftipulatio de iudicato foluẽdo contra dictũ Maczeum fideiufforem, fi reus principalis nũquã fuit citatus ad inftãtiã Iacobi creditoris, nec lis fuit cõteftata inter debitorẽ & creditorẽ, & per confequens non

potest di ci iudicatum,ex quo principalis nunquã fuit citatus:& ꝑ consequens non potest dici condemnatus.

¶Dicebatř pro parte Iacobi, ꝙ citatio contra debitorẽ non erat necessaria,ex quo notoriũ erat sibi non cõpetere defensionẽ,ex quo constabat. de debito trium milium & vltra ducatorũ,per scripturã debitoris,videlicet illustris Hieronymi de sancto Seuerino recognitam,vt dicit Gloss. in c.cũ olim. & ibi Abbas in vj. col. de re iudi.& in c. ex insinuatione. in fi.de appel.cũ cõcor.per Innoc. Barto.in l.ij.§. quod de frumentaria. ff.
2 de admini.re.ad ciui.pert. †Item dicebatur,ꝙ nõ remansit per Iacobũ, quin citaretur ipse debitor, qui erat carceratus.ꝓ crimine læsæ maiestatis.Sed noluerunt fiscales,ꝙ citaretř. præsumitur ex iusta causa factũ,iuxta plene no.ꝑ Feli.in c.quæ in eccle. de constitu.Itẽ quia stante confessio ne dicti Hieronymi in dicto albarano recognito,potuit sequi cõdemna
a tio ᵃ contra eũ sine citatione,ex quo clara decisio est, ꝙ ex ꝓcessu nullo põt sequi condẽnatio ex confessione debitoris,secũdũ Inno.in c.fi. de resti.spo.& ibi Abb.in c.at si clerici.de iudi.& Bald.in l.mercalem.C. de cõ di.ob turpẽ cãm.¶Sed ꝓ parte dicti Maczei fideiussoris dicebatur,regula est,ꝙ ad hoc,vt cõmittatur stipulatio iudicatũ solui requiritur, ꝙ lis sit cõtestata cũ reo principali post ꝑ stitã satisdationẽ,aliàs cõtra eũ absẽ
3 tẽ nõ posset ad diffinitiuã ꝓcedi.†& sic nõ cõmittitř stipulato iudicatum solui contra fideiussorẽ,nisi lata sñia ꝓmissa citatione cõtra principalem, & facta litis contestatione, & ꝙ sñia ipsa transiuerit in rem iudicatam. ita voluit Paul.de Cast.ĩ l.cũ quæreret. ff.iudi.sol,per l.j.eo.tit. Vnde cum ĩ casu,de quo agitur, reus principalis nunquã fuit citatus, nec lis contestata cũ eo,esto ꝙ per sñiam magnæ cameræ fuit cõdẽnatus ad dictũ debitũ vigore suæ scripturæ recognitæ, talis sñia nõ hẽt vim rei iudicatæ: ex quo deficiunt substantialia,vt res iudicata dicatř:quia vbi nõ est citatio q̃ est de iure diuino & naturali,ibi nulla est sententia.nota.in l. vir. bouus. ff.iudi solui.not.in Clem.pastoralis.
4 de re iudi.†Nã paria sunt,nõ eẽ iudicatũ,vel nulliter esse iudicatũ,.l.iiij. §.cõdẽnatũ.ff.de re iudicata. Faciũt multa similia allegata per And.de Isern.in c.j.§.ꝑterea,& q̃ ibi dixi,quæ fit prima cã.Sic etiã dicitur, ꝙ inualida litis contestatio, & inualida citatio nihil operatur.dixit Bald. in l.ij. C.ex delictis defunctorũ. Et sic patet, ꝙ non est cõmissa contra fideiussorẽ stipulatio de iudicato soluẽdo.

¶Nec obstat primũ motiuũ:quia negatř, ꝙ sibi non cõpetebat defensio a imo dicto domino Hieronymo carcerato competebat defensio:quia potuisset opponere,ꝙ ipse est in carceribus Castri noui, & nõ põt exire ad se defendendũ:vt dicit Spe. in tit.de citatione,§.j.vers.item est, ꝙ detentus à magistratu.& sic postea processus factus esset nullus, si iudex sciuit impedimentũ: vt dicũt Bart. & Pau. de Cast.in l.ij.§.ij.ff.si quis cau.Ioã. de Imol.in l.is qui reus.vltima char. ff.de pub.iudi.ꝑ l.quæsitũ.ff.de re iu
5 dic.†Itẽ opposuisset,ꝙ erat notoriũ, ꝙ absq; citatione & processu fuit de facto captus & spoliatus oĩbus bonis & statu suo, & ideo potuit se defendere,& clarũ est, ꝙ illa exceptio impedit ꝓcessum ad vlteriora: ᵃ vt dicit
a Ant.de Butrio,in c.olim. el ij.de restitutio.spolia.ita intelligendo c. frequens.el j.eod.titu.lib.vj.licet Abb. Sicu.in d.c.olim.non sequatur dictũ Anto.in hoc tñ do. Anto, melius dicit,ex quo ratio inductiua dispositionis dicti capituli,frequẽs fuit caluin-

nia opponentis,ergo vbi constat no toriè, ꝙ cessat calumnia, cessat dispo sitio dicti capituli. Et idem reperio te nere Specu.in titu.de citatione. §. j. versi.item ꝙ est spoliatus.& Ange.in recollectis.in l.si te bonis.C. de iure deliberan. Item potuisset opponere exceptionem particularis solutionis dictæ scripturę, quæ probata est in ꝓ cessu formato contra fideiussorē. Itē potuisset opponere, ꝙ dicta ratifica tio scripturæ nō est facta in iudicio, sed debitore existente in dicto carce
6 re, † licet si appareret de cōmissione iudicis, diceret facta in figura iudicij: vt dicit Bal.in j.vol.consil.cxxviij.se cus qñ esset facta coram notario, non de commissione iudicis: vt no.glo.in l.iubemus.C.de libe. caus. & sic mul ta potuisset opponere si citatꝰ fuisset & ꝓpterea non obstat primum moti uum. ¶Nec obstat secūdum motiuū, ꝙ fiscus non permisit, ꝙ citaretur di ctus dñs Hieronymus, quia hoc non apparet legitimè ex processu. Nā car ceratus pro crimine læsæ maiesta. do nec non est conuictus & condemna tus, est integer homo: quia donec nō sequitur sentētia ꝑmisso ordine iuris naturæ, nō pōt dici, ꝙ inculpatus de crimine læsæ maiest. sit reus dicti cri minis, secūdum Anto.in c.j. quo tem pore miles.& in c.j.de feudo sine cul pa non amit.cum concordā.ibi ꝑ me
7 alleg. † & ideo poterat citari: sed ipse potuisset allegare impedimentū car ceris, vt s.dictum est: & sic nō potuis set procedi ad condemnationem, & si processum est, non valet ipsa con dēnatio, vt suprà dixi: cū etiam Papa et Imperator inaudita parte dicunt se non posse condemnare, vt in l. fin. C.de lega.c.j.de cau.poss.et proprie. & habetur in c.olim.et in c.cū in cau sa.de re iud.et no.Io.And. in additi. Spec.in titu.de sentē. prolat.§. iusta. ver.est etiā.et per Lud.cō. ccclxxix.

et Old.cōsil.xliij. Item si iudices scie bant illū carceratum, sciebant impe dimentum, & per consequens nō po terāt procedere, vt in allegata l.quę situ, & procedentes ad condemnatio nem, nihil ualuit: & sic non pōt dici
8 condēnatus. ¶† Nec obstat tertium motiuū, quia illa recognitio & cōfes sio principalis debitoris non pōt prę iudicare fideiussori iudicatum solui: quia illa cōfessio facta fuit, quando dictus dñs Hieronymus principalis fuit spoliatus omnibus bonis: quo ca su non potest esse in iudicio, ut dicit Bal.in l.ij.C.de iuris.om.iudi.& licet Bal.loquaī in deportato, qui est exu latus omnibus bonis: tamen dicta car ceratio principis de facto cum spolio omnium bonorum non esset peccatū in spiritū sanctum, si hoc æquiparetē deportato, licet non sit cōuictus, nec condēnatus. Itē per dictam confessio nem in carcere factam per dictū debi torem, licet resultet notorium, qñ fa cta esset in iudicio, & sic haberet vim sentētiæ, ut no. Bart.in l. ictus fustiū. ff.de infamibus. & in l.is qui bonis. de uerb.oblig.& in l.si decesserit.ff.q̄ satisd.cog tamē quando requiriē mi nisterium iudicis in sententiando, nō
9 sufficit † ꝙ confessio illa habeat uim sententiæ, ut dicit notanter Bal. in c. j. qualiter dominus proprie. priuetē. vbi dicit, ꝙ quando requiritur mini steriū iudicis in pronuntiando, nun quam notorium habet uim sentētiæ. Sed ad hoc ut committatur stipula tio iudicatum solui, requiritur mini sterium iudicis .s. ut condemnet reū principalem, ut in l.fi.C. de usuris rei iudica.ergo dicta confessio etiam ꝙ ex ea resultet notorium, non potest facere committere stipulationē de iu dicato soluendo, cum non sit iudica tum. Et in casu isto non potest dici iudicatum, quia nulliter ex defectu ci tationis, ut in Clem. pastoralis. de re

iudica.cum si.& per ea quæ supradi-
cta sunt.¶ Ex quibus concludo, ꝙ cō
tra ipsum fideiussorem non est com-
missa stipulatio iudicatum solui.stā-
te ista cōclusione dictus nobilis Mac
ꝛeus de libero uoto meo debet ab-
solui ab impetitione dicti Iacobi, et
non oportet uenire ad discussionem
aliorum dubiorū . ¶Sed quia allegat
pro parte dicti fideiussoris , ꝙ dictus
Iacobus creditor liberauit magnifi-
cū do.Ant. Carrafam à fideiussione
iudicatum solui,quam fecit insolidū
cum dicto nobili Maczeo Arcella.Et
ideo prætēdit se liberatū pro medie-
tate dictorū triū milium centū duca
torum,quando prædicta non milita-
rent.Ideo primo formabo dubium :
deinde ueniam ad eius resolutionē .
10 ¶†Creditor per instrm publicū sti-
pulatus est à duobus fideiussoribus
insolidum de iudicato soluendo cum
pœna,& obligationibus, et renuntia
tionibus,et iuramento.deinde credi-
tor liberauit à dicta obligatione unū
ex dictis fideiussoribus insolidū obli
gatis.demum creditor agit insolidū
contra alium fideiussorē,et in ipsa li-
beratione reseruauit sibi ius contra
alium confideiussorem insolidū obli
gatum,secundū theoricā Bar.in repe
ti.auth.hoc ita.C de duob. reis . Iste
fideiussor dicit , obstat tibi exceptio
cedendarū actionū , quia si vellem ti
bi soluere totū debitum, teneris mi-
hi cedere actionem , & iura contra il
lum confideiussorem insolidum obli
gatum,quam cessionem facere non
potest.quia eum liberasti: ideo quan
do essem obligatus , non teneor nisi
pro medietate. ¶Quæritē quid iuris .
Dicebant aduocati dicti Iacobi cre-
ditoris,ꝙ dicti fideiussores renuntia-
uerunt beneficio cedendarum in di
cto instrumento,ut infrà dicetur . et
tali beneficio à principio in ipso in-
strumento ipsi fideiussores potuerūt
renunciare.per gl.in l. nisi hoc actū .
ff.de pact.& gl.in l.si stipulatus .§. si
ex duobus.ff.de fideiussori. ubi dicit
gl.ꝙ renuntiauit beneficio cedenda-
rum,quando intercessit,quod potuit
& uoluit Spec.in tit.de renun. & con
11 clu.§.j.uer.postremò .† Quod autē
dicti fideiussores renuntiauerunt etiā
beneficio et exceptioni cedendarū ,
ut patet ꝑ illa uerba posita in instru-
mento,omni legū auxilio , & oī alio
iuri,per quæ uerba includitur exce-
ptio cedendarū,ut illi uideatur renū
tiatum à principio , & in hoc allega-
uerunt multa similia , quæ breuitatis
causa omitto. ¶Aduocati verò Mac-
ꝛei dicebant,ꝙ Bar.in l.si stipulatus.
§.si ex duobus. præalleg. dicit in sua
distinctione,ꝙ quando creditor libe
rauit unum ex fideiussoribus, si alius
fideiussor non consentit illi liberatio
ni , nec fideiussor renuntiauit benefi
cio cedendarum , & fideiussit simul
in vno , et eodem contractu cū alijs
fideiussoribus nō diuersis temporib.
tunc creditori obstat exceptio ceden
darum,nec aliter tenetur ipse fideius
sor nisi sibi fiat cessio valida,ut ē tex.
in l.cū aliter.C. de fideiuss. et in l. ut
fideiussor.ff.e.tit.et in l.Modestinus.
et ibi Bar.et materia.ff.de solu. hanc
conclusionē approbāt Ange.et Paul.
de ca.in d.§.si ex duobus.per text.in
l.Stichum.§.fi.ff.de solu. Et ideo im
putet sibi creditor,secundū Paū.qua
re ademit sibi potentiam cedendi,q a
ille nō fideiussisset,si sciuisset sibi nō
11 debere cēdi actionē. †Et quia dict
Iacobus in dicta liberatiōe facta do
mino Antonio cōfideiussori insolidū
nō reseruauit ius cedēdi , meritò nō
censetur reseruata facultas cedendi ,
fallit qñ vnus fideiussor alteri succes
sit.de quo per Alex.in l.de die.§.si fi
deiussor.ff.qui satisd. cog. ¶Nec ob-
stant in contrarium allegata de renū
tiationibus generalibus factis in in-

strumento fideiussionis quia sub illis verbis generalibus non includit, quod sit renuntiatū per fideiussores exceptioni cedendarum, dixit Bald. in l. si diuisa. C. locati. & tenuit hoc Lud. in cōsilio suo ccccLxxij. incipiente, ī eo quod quæritur. bene fateor, quod in specie exceptioni cedendarū pōt renunciari: vt s. dictum est: vel qn renuntiatur beneficio de fideiussoribus, & bñficio nonarum constitutionū de fideiussoribus, de pluribus reis debendi: tunc ita renuntiādo renuntiatur beneficio cedēdarum, tam in hypothecaria, q̄ in personali, secundū Bal. in l. ij. C. de fideiussoribus. & Vitalē, in

a 3 penul. char. suarum clausularū. †nam ista exceptio cedendarū cōpetebat de iure antiquo confideiussori insolidum obligato: vt in l. si fideiussores. §. fi. ff. de fideiusso. & ideo renuntiando beneficio de fideiussoribus. renūtiauit beneficio cedendarū. Sed melius considerando, idē videtur dicendum, quando renuntiauit omni legū auxilio, vt renuntiare videatur etiā

b beneficio cedendarū, quod est de iure cōi: vt patet in d. l. si fideiussores. §. fi. & propterea dicebat Bal. in l. pactum. C. de colla. in xvj. qō. caueant contrahentes vel renuntiantes à verbis gñalibus, ne effuso sermone ī periculū incidant, vt in l. fi. C. de dotis pmissi. faciūt multa q̄ inducit Alex. de virtute gñaliū verborū, in v. vol. consilio lxviij. incipiente, visis & opportune consideratis, & maxime qñ interuenit iurm: vt consuluit Alex. in eodem volumine, cōsilio cxxxiij. incipiente, super quæsitis. Et ideo in hoc dubio propter renūtiationes appositas in instrō fideiussionis, sum in voto, quod dictus Macceus fideiussor non potest se iuuare de exceptione cedendarū pp liberationē factam à creditore cōfideiussori cum ptestatione de consequēdo totum ab alio

4 fideiussore. ¶ †Dicebat domin. Anto. de Alex. Vice ptonotarius, quod ipse ī recollectis suis quādo legebat l. nisi præallegatam. dicebat, quod ex quo creditor in instrō liberationis cōfideiussoris, reseruauit sibi ius contra alios fideiussores, videtur in consequentiā reseruasse ius faciēdi cessionem alijs fideiussoribus cōtra ipsum fideiussorem liberatum. argument. l. ij. ff. de iurisdictione omnium iudicū. tamen reliquit hoc recogitādum. ¶ Sum igitur in voto, vt supra ī primo dubio. Et hoc voto consignato domino Iulio de Scornatis locum tenenti Magnæ cameræ & alijs dominis de Consilio accessi p seruitio Regio: vt supra, & postquam reuersus fui, reperi quod dictus Macceus mediantibus illis quibus dominis de Cōsilio ductus fuit ad concordiam cum dicto Iacobo pro ducatis quingentis.

a Cōdemnatio. Stante processu nullo, si est confessio, sequitur condemnatio. Adde infra in decis. 372.

b Ad vlteriora. Adde, exceptio spoliationis omniū bonorū impedit processum ad vlteriora. Idem tenet Io. And. in d. c. cū olim. in fi. Ang. in l. si maritus quodā C. de dona. inter vir. & vxo. Io. Petru. ī l. si te bonus. C. de iur. delib. Inno. & Abb. in c. nouit de appel. Et iō dicit Io. Fa. in §. fi. instit. de actio. qđ si qs ē spoliatus pp guerrā, æquū & piū est, vt cōueniat catenus quatenus facere pōt. quod et refert & sequit ibi Iaso. Nec aduersus dictā exceptionē spoliationis, obstaret excipere de iuro pstito per debitorē. ita Io. And. ī c. ij. de ordi. cogniti. Quia nō haberet locū, qñ spolium esset factū post iurm: vt in specie declarat Imo in d. c. ij. & in proprijs terminis Philip. Fran. in c. frequens & assidua. de resti. spolia. in sexto. & Socy. ī suis fallē. in regula cxxv. subdēs, quòd periurium etiam euitatur per

impotentiam soluendi, quæ excusat à piurio.c.breui.de iureiur. & sic oẽs actiones actiuæ & passiuæ essent in fiscũ spoliantẽ translatæ ipso iure, & spoliatus esset à suis creditorib. liberatus.text.est in l.ij.C.ad l. Iul. de ui publ.per quẽ tex.dicit ibi Bal. eẽ notandũ, ꝙ banniti nostri temporis, qui bus adimuntur omnia bona, sunt ab eorum creditoribus liberati.text. est in l.si debitor.& in l.si adeptis .C. de senten.passis.& in l.si marito publico ff.sol.mat.& in l.j.ff.de duob.reis. & in dictis iuribus gl.Barto. & Doctor. Thom.Bram.

DECISIO CLXXXIII.

De tutoribus,& matre præferenda auo paterno in tutela filiorum.

SVMMARIVM.

1 Mater in tutela an ueniat præferenda auo paterno.nu.5.6.

2 Filiusfamilias non potest dare tutorem filiæ in potestate aui.

Emancipatus qñ præsumatur quis non probata emancipatione.

3 Emancipatio requirit scripturam.

4 Filiusfamilias de bonis castrensibus potest testamentum facere.

1 QVIS debeat † præferri in tutela Faustinæ, an mater uidelicet dña Trusiana de Borsis de Neapoli uxor Annibalis de Furgiano de Suexa filij Gasparis de Furgiano, uel ipse Gaspar auus dictæ Faustinæ. Et præsupponit ꝙ dictus Annibal fecit testm̃, in quo instituit hæredem dictam Faustinam eius filiam, & ei dedit tutricem.s.personæ & bonorũ dictam Trusianam eius uxorẽ & matrem dictæ pupillæ. ¶Prima facie unusquisque diceret, ꝙ dictus auus paternus debet præferri in dicta tutela, ut in authen. matri & auiæ.C.qñ muli.offi.tu.fungi posset. & in l.nam ciuium.cum concor.ff. de his qui sunt sui, uel alie.iur. tum quia ipse habet dictam Faustinã eius nepotẽ ex filio in potestate: † tum quia filiusfamilias in ptãte patris nõ põt facere testm̃, nec dare tutorẽ filiæ in potestate aui. Insti.quibus non est permissum facere testm̃.§.j.& l.qui in potestate.cum si. ¶Tñ his non obstantibus fuit decreta tutela dictæ Trusianæ matri, ex rationibus infrà scriptis. ¶Et primò, quia fuit allegatum, ꝙ dictus Annibal fuit emancipatus à pr̃e, & probatum fuit, ꝙ per x. aut xx. annos uixit seorsum à patre, ut filius emancipatus: licet non sit probata aliter emancipatio, præsumitur emancipatus, secundùm Albe.de Ros.& Bal. in l.post mortem.ff.de adopti. & no. gl.& Bar.in l.ij.C.si aduer. rem iudi. & no.Bal.in l.j.C.de patri.pote.dum se remittit ad dicta per eũ in d.l.post mortem.no.Moder.in l.sciendum.ff. de uer.obl. ¶ † Nec obst. ꝙ in emancipatione debet interuenire scriptura, secundum Cy.& Bal.in l. de emancipatione.C.de fide instrum. quia satis dicitur præsumpta scriptura in emancipatione interuenisse, ubi scriptura allegatur & probatur quasi possessio emancipationis, per xx.annos: tunc p̃sumitur emancipatio, ut s̃. alleg. est: & sic ista neptis non est in ptãte aui, sed patris, & pater potuit facere testamentum, & dedisse tutricẽ matrẽ suę filiæ. ¶Secunda rõ est, quia dict⁹ Gaspar dedit pro alimentis dicti filij et nurus irreuocabiliter inter uiuos dicto Annibali & eius hæredib. quoddã feudũ della Roccha mõtis Draconis, & medietatem feudi de Saluatico, & tradidit: et ipse Annibal p se & alios eius noĩe tenuit & possedit usque ad tempus mortis suæ, † quæ feuda sunt bona castrensia, ut dicit Bal. in l.cùm multa.C.de bo. quæ libe. & in bonis castrẽsib filiusfami. põt facere testm̃ etiã ꝙ eẽt in potestate patris, ex quo in istis bonis reputat̃, ut paterfamilias,

In the margins beside the text: 2 beside "ptẽ ex filio in potestate"; 3 beside "de uer.obl."; 4 beside "tempus mortis suæ".

lias:vt in l.Macedoniani.C. ad Macedo.& le pe.& fi.C.qui testamẽ.facere possunt.& not.ĩ l.fi. C.de inof.testa. intelligendo tñ secũdũ disp.c.prim. de succes.feudi.§. qñ disponit in immediatũ successorem. ¶ Tertia ratio est,ꝙ dicta tutela dictæ pupillæ non debet dari dicto auo paterno,sed matri:quia dictus auus, habet filium masculum secundo genitũ qui per mortem huius pupillę succederet in omnibus dictis feudis,& probatur, ꝙ dictus auus odio habebat dictum patrem huius pupillæ, etiam vt cesset
5 omnis suspicio,†fuit visum dictis dominis, ꝙ tutelam ipsius pupillæ mater, quæ est mulier honestissima & prudẽs administret,per tex.in l.j. ff. vbi pupillus educari debeat, vbi dicit,Solet prætor frequentissimè adiri,vt constituat,vbi filius vel alatur, vel moretur,nõ tantũ in posthumis, verum omnino in pueris.Et solet ex persona,& ex conditione, & ex tempore statuere,vbi potius alendus sit, & nonnunquã à voluntate patris recedit prætor. Denique cũ quidã testō suo cauisset,vt filius apud substitutum educaretur, Imperator Seuerus rescripsit,prætorẽ existimare debere præsentibus cæteris propinquis liberorũ. Id enim agere prætorem oportet, vt sine vlla maligna suspicione alatur partus, & educetur. dicit Glo.ĩ verbo, suspicione, q̃a forte eum occideret pp substitiã. accedat ad hoc tex.in l.pe.eod. tit. vbi dicit, cã cognita debet id prætor statuere, vt ẽt euitet suspitio pudicitiæ.& alius tex.ĩ l.j.C.vbi pupi. educari debeat. dicit,educatio liberorũ nulli magis, quàm matri cõmittenda est. & alius tex.in l.ij.eodẽ titulo,dicit,ꝙ ille pferendus est, qui non est successionẽ pupilli speraturus propter suspicionem.
6 ¶ † Quarta ratio est:quia ,puisum est p capitulum Regni, ꝙ incipit, feudatarius &c. ꝙ mater pferatᵹ alijs cõiunctis, qñ mater est honesta & sobria in ipsa tutela,qñ feudatarius mortuus est ab intestato. ¶ Quinto & vltimo ad dictam decisionẽ faciendã multũ mouit authoritas Andr. de Iser.in constitu.mino.in fi.vbi dicit, ꝙ si baiulus datus est pupillo p testatorem,qui non habet ipsum in potestate, & ille baiulus vult administrare:pater qui habet pupillũ in ptãte cõtradicit,quia vult ipse administrare,concludit,ꝙ baiulus datus per testatorẽ pfertur.Et quia magna curia Vicariæ sic pronuntiauit,&pro parte Gasparis fuit appellatũ ad sacrũ Cõsiliũ : auditis istis rationibus fuit decretũ,ꝙ bene fuit decisum p magnã cuiã Vicariæ, ꝙ dicta mr̃ pferatur in tutela dictæ filiæ pfato auo paterno.

DECISIO CLXXXIIII.

De aliena reposita in domo conducta ad tempus uolente domino non obligata pro pensione tacite.

SVMMARIVM.

1 Executio pro pensione an possit fieri in bonis alienis in domo conducta repertis:& quid sit super hoc distinguendum.4.
2 Illata vt tollantur ante finitam locationem, nõ habentur ,p inuectis.
3 Bona aliena inducta in domo,vt tacitè obligata habeãt,tria requirũt.
4 Lecti locati an sint tacitè obligati pro pensione domus,& quid de veste penes sartorem.

NOBILIS quidã locauit domũ pro certa mercede per annũ.iste inquilinus patitur,ꝙ in hac domo locata,quidam amicus suus ponat aliqua mobilia,cuius custodiam ipse inquilinus recepit:deinde ille suus amicus recessit alibi,eo existente absente,ille nobilis adueniente mense Augusti in quo tẽpore debet fieri solu-

T

tio pensionis secundum consuetudi nẽ Neapolitan. vadit cum Alguezitijs in domũ prædictã locatã, & pro pẽsione facit executionẽ super illis bonis repositis per dictũ amicum Inquilini: quia alia bona non erant in dicta domo, ut de eis posset ꝑ pẽsione fieri executio.

1 †Dubitatᷣ an super istis bonis inuectis & illatis in domo conducta, quæ constat esse aliena, potuit fieri executio pro pensione: vel veniat retractanda. ¶ Fuit dictum, ꝙ istam qõnẽ posuit Cyn. Bald. & Saly. ĩ l. certi iuris. C. loca. vbi distinguũt, ꝙ aut res aliena est inuecta & illata domino rei sciente & patiẽte, & tũc erit tacitè obligata pro pensione: aut eo ignorante, & tunc nõ erit obligata. l. aliena. ff. de pigno. actio. Sed aduertendũ est, ꝙ illud quo dicitur, ꝙ si res aliena inducta est in domo conducta de uolũtate domini, ipsius rei, ꝙ est tacitè obligata pro pensione, procedit, si res illa perpetuo, id est, durante locatione erat mãsura in domo.

2 †Secus si ad certum tempus ibi reposuit, tunc non est tacitè obligata pro pensione, nisi aliter appareat de consensu domini ipsius rei illatæ, quod voluit rem illam obligari pro pensione: vt dicunt Doctor in lege, si fine. C. ad Velleian. Debet ergo fieri articulus pro parte domini domus, ꝙ dominus rei illatę imposuit in domo conducta res illas, ut toto tempore cõductionis ibi starẽt. aliàs illata, vt tollanᷣ ante finitam locationẽ, tũc non habentur pro inuectis & illatis. arg. l. j. C. de verb. sig. secundum Saly. in d. l. certi iuris. post Bald. ibi. & ꝑ hoc videtur tex. in l. prædijs. §. videndũ. ff. in quibus cau. pig. taci. contrahi. vbi dicit tex. videndum est, ne non oĩa illata & inducta, sed ea sola quæ, ut ibi sint illata, scilicet perpetuo. dicit Gl. non temporis cã &c. Et ꝑ hoc Gl. in d. §. uidendũ, allegat l. debitor. ff. de pigno. ibi, eos dũtaxat qui hoc animo induci possent, vt ibi perpetuo. s. quandiu essent ibi, non temporis causa accommodarent &c.

3 †& pro hoc text. in l. si non inducta. C. in quibus cau. pig. taci. contra. vbi dicit Glo. ꝙ tria requirũtur, ut bona aliena inducta in domum sint tacitè obligata. ¶ Primo ut res sit inducta. ¶ Secundo, vt domino rei sciente & patiente. ¶ Tertio, ꝙ sit inducta, ut ꝑpetuo sit ibi, i. durante locatione, & si aliquid de tribus prædictis deficiat, res illa nõ est tacite obligata, ut declarat Pau. de Cast. in l. itẽ quia. ff. de pac. procedit ergo opinio Gl. d. l. certi iuris. quę dicit, ꝙ sola patientia domini permittentis, ꝙ res sua introducaᷣ in domum cõnductam per alium, facit ꝙ res illa est obligata, procedit, quãdo interuenit fraus, uel apparebat de eius consensu, ꝙ voluit rem suam esse obligatã, vel fuit inducta, ut sit ĩ domo donec durat locatio. ¶

4 †Fuit ergo votatum, ꝙ res aliena reposita de voluntate domini in domo cõducta ad tẽpus nõ est obligata tacitè ꝑ pẽsione domus, & sic fuit retractata illa executio. ¶ Sed ista causa cecidit aliud dubiũ: qa Vincẽtius Malfitanus ĩquilinus dictæ domus locauit duos lectos, quos induxit in domo locata. Vtrũ isti lecti locati sint tacite obligati ꝑ pẽsione domus. dicit Ioã. Fa. Insti. de actio. §. itẽ Seruia. ꝙ nõ: qa si cõductor rẽ alienã expsse obligare nõ põt inuito dño, multomagis nec tacite C. si res aliena pig. data sit l. ij. tunc enim res aliena tacite est obligata ꝑ pẽsione domus. q̃ est illata ibidẽ, qn interuenit fraus ex parte dñi, ipsius rei, forte quia cõmodauit rẽ inquilino ad finẽ, vt appareret ditior, & locator alliceretᷣ ad locandũ &c. secundũ Io. Fa. dicẽs idẽ esse si dedi sartori uestẽ, ut arctaret, nõ est tacite obligata ꝑ pẽsione: quia nõ fuit tradi-

ta uestis animo, ut durante locatione ibi esset & ibi etiā per Aretinū.

DECISIO CLXXXV.

De causis non compromittendis inter cōsanguineos post litem contestatam.

SVMMARIVM.

1 Contumacia an repellat consanguineū petentem beneficium cōpromittendi inter cōsanguineos, secundū constitutionem Neapolitā contestata & termino dato.

2 Facultas eligendi iudicē durat usq; ad litis contestationem.

Facultas petendi, ut in arbitros cōpromittatur, durat ad litis usque contestationem.

DICTAT Regia pragmatica Regis Ferdinand. primi, ꝙ debeat cā compromitti inter consanguineos vna parte petente. ¶ Consanguineus dedit supplicationem suam in consilio, petendo actione reali & personali aliquid a suo cōsanguineo ? cōmittitur causa: cōmissarius eum citat in termino dato, citatus est contumax, & in contumaciam iudex dedit terminum ad cōprobandū & defendendū: intimato termino ille citatus petit, ꝙ causa cōpromittatur iuxta formā pragmaticæ: replicat altera pars, ꝙ non debet cōpromitti: quia datus fuit terminus ad probandum in cōtu
1 mac.a. ¶ †Fuit determinatum in consilio, ꝙ postquam est lis contestata, uel datus terminus ad probandum, nō potest peti, ꝙ causa cōpromittat: quia ista allegatio, ꝙ causa compromittatur inter consanguineos uigore dictæ pragmaticæ, est exceptio declinatoria: vt dicit Bal. ī auth. habita. C. ne filius pro patre. in §. uers. ver.
2 iiij. quæritur. †ubi dicit, ꝙ quando quis habet electionē eligendi iudicē, ista potestas durat usque ad litis contestationem: ut C. de exceptio. l. fin. Sic ista facultas petēdi, ut in arbitros compromittatur, non durat usq; ad litis contestationem. Et ita in ꝓprijs terminis determinauit Lanfrā. in suo tractatu de arbitris. in ulti. q. & dicit ista consuluisse famosum doctorē d. Iac. de Zochijs de Ferra. qui optime scripsit sup iiij. lib. Decre. & sic post ea pluries fuit determinatum in cōsilio in diuersis causis.

DECISIO CLXXXVI.

De reuocandis decretis, quò ad pęnam pro tertiis possessoribus.

SVMMARIVM.

1 Creditor secūdus præfertur primo quo ad pęnam.

2 Vsuræ pręferunt secundum debitorem primo.

QVIDAM tertij possessores fuerunt cōuenti assistentia, & appretio, & adiudicatione super quibusdā bonis hypothecatis per prius pro debito principali, pęna dāni & interesse. qui quidem tertij possessores habuerunt causam onerosam à debitore, qui per prius obligauerat ipsa bona: dicto agenti fuit præstita assistentia per magnam curiam Vicariæ pro debito principali & pęna. ¶ Dicti tertij possessores appellauerunt dicētes ꝙ pro pœna ipsi ut secundi creditores præferūtur primis, & ideo debet quò ad pęnam retractari dictum de
1 cretū magnæ curiæ Vicariæ. ¶ †Fuit decisum in consilio, ꝙ reuocetur dictū decretū quò ad pœnā: ꝑ id quod uoluit Spec. ī tit. de obl. & so. §. ante oīa igit. Illud etiā quærit. ubi dicit, ꝙ quò ad pœnam secundus creditor ꝓferatur primo, ꝑ l. Luci⁹. ff. qui pot.
2 in pign. habe. †quæ dicit, ꝙ in usuris secundus creditor præfertur primo. Idē dicit Spec. in tit. de teste. §. nūc tractemus & Ioann. And. in c. si propter. de rescrip. lib. vj. Saluo iure agē

di dictis possessoribus condemnatis pro debito principali pro euictione contra suos autores.

DECISIO CLXXXVII.

De iure offerendi post sententiam.

SVMMARIVM.

1 Ius offerendi debitum, & petendi cessionem an possit peti post decretum & sententiam.

2 Appellatio sustinet ius offerendi post sententiam.

Creditor secundus habet ius offerẽdi primo, item debitor & quilibet possessor.

3 Agens remedio l.uetustissimam.C. de iu.do.impetran.an gaudeat iure offerendi.

Dominium non transfertur, nisi re appretiata.

4 Ius offerendi ante litem contestatã locum habet.

5 Mora potest purgari vsque ad sentẽtiam quò ad pœnam.

FACTA relatione in Consilio per iudicem magnæ curiæ Vicariæ de cã Nardi Andreæ Frõdæ ortum fuit
1 dubium. ¶ † Vtrum lato decreto per magnã curiã assistentiã petitam &c. præstãdã esse super bonis stabilibus, & ipsa præstita appretianda esse, & ipsis appretiatis adiudicãda &c. possit reus offerre debitũ, & petere cessionem. ¶ Videbatur, ꝙ hẽt locum ius offerẽdi post dictũ decretũ & sñiam, per id ꝙ dicit Bar. in l.si quis stipulatus fuerit x.in melle.ff.de so. vbi si quis sit cõdẽnatus ad decẽ in tali fundo, & sic decẽ sunt in obligatione, & aliud est in executione, i.super fundo, hẽt locũ ius offerẽdi post sñiam, donec nõ sit lis contestata super executione illius sñię. hoc ẽt firmat Bar. in l.stipulationes non diuiduntur. in vlti.char.ver.ix.restat videre.de ver. obl. ¶ Et ppea dicebat Bald.in l.per
2 hanc.C.de tẽpo.ap. † ꝙ ius offerẽdi non est extinctum ẽt post sñiam, si fuit appellatum ab illis quibus cõpetit: vt est possidens, qui cõuenitur hypothecaria. vt in l.mulier.ff.qui mo. pig.vel hyp.sol. Itẽ scds creditor hẽt ius offerendi primo, vt in l.j.& ij.C. si antiquior creditor. Itẽ debitor & quilibet possessor. de quo per Are. in §.si quis in fraudem.in iij.char.Insti. de actio. Ista fuit originalis theorica Spe.in tit.de oblig. & sol.§ j.ver.q.d si l.mihi.vbi dicit, ꝙ ius offerẽdi, hẽt locũ post sñiam, vsque quo suscipiat iudiciũ in actione iudicati p l.itẽ veniunt.§.idem rectè.ff.de pet. hære. ¶ Alij domini dicebãt, ꝙ supradictæ doctrinæ loquũtur, qñ actũ est hypothecaria. Sed casus noster est, qñ actũ est nõ solum hypothecaria, sed ẽt remedio l.vetustissimam.C.de iure do
3 mi.impetrãdo. † quo casu dicit Ang. ibi, ꝙ si in ordine iudiciario facta est adiudicatio, nõ hẽt locũ ius offerendi.& firmat Bal in l.ꝑperandũ.§.fin aũt reus.C.de iudicijs. ¶ Per oẽs dominos fuit ita conclusum, ꝙ qñ latũ est decretũ, assistentia est præstanda & appretiũ fiendũ, & appretio facto sit adiudicata res illa ad disponendũ &c.donec nõ est factũ appretiũ, non est translatum dominiũ, hẽt locũ ius offerendi: sed si appretiũ est factũ, cessatius offerendi: quia tunc trãslatum est dominiũ: & pp ea cessat ius offerendi, p doctrinã Aug. præallegatam. interdum lata est sñia siue decretum iuxta dictã formã, & petitur executio dicti decreti & sñiæ, & super hoc
4 datur libellus, & lis contestatur: † & tunc ante litẽ cõtestatã hẽt locũ ius offerendi: sed post litẽ contestatã nõ hẽt locũ, vt firmat Bar.in d.l.si stipulatus quis fuerit x.in melle.cũ si.s.allegatis. Et hoc verũ, vt post litẽ contestatã super actione iudicati non habeat locũ ius offerendi, nisi per viam

purgationis moræ:quæ mora pt purgari vsq; ad sniam,per no.per Bal.in lege, & si post tres, in v.col.ff.si quis cautio.per legẽ,si maior.& legẽ, siue apud acta.C.de transa. ¶Nec obstat lex si insulã.ff.de verb.ob.vbi post litem contestatã non purgatur mora: quia verũ est,quò ad pœnã,secus quo ad alios effectus, secundùm Bald. & Pau.de Cast. in d.l.si maior annis. &
5 Bar.& alios in d.l.insulã.† ubi admittitur purgatio moræ vsque ad sniam exclusiuè quò ad alios effectus: licet Cy.in d.l.siue apud acta. dicat, ꝙ sit purgatio moræ usque ad primũ actũ qui postea fit.Sed quia in dicta causa oblatio verbalis facta post dictũ decretum non fuit effectualis, fuit dictum decretum executum per dictã magnam curiam.

DECISIO CLXXXVIII.

De fructibus medio tempore cadentibus inter apprettum factum & appellationem.

SVMMARIVM.

1 Fructus existentes lite pendente in bonis an spectent ad tertios possessores qui ab appretio appellauerũt, an ad actorẽ cui fuerunt adiudicata & appretiata bona.3.6.
2 Fructus rei uenditæ post uenditionem spectant ad emptorem..
3 Fructus pendentes tempore sententiæ sunt pars fundi.
4 Appellare licet à snia expertorum.
5 Appellatio suspendit pronuntiatũ, quatenus respicit futurum, sed præsens extinguit.
Ablatiui absoluti inducunt conditionem.
Fructus recepti per actorem añ cõpletam æstimationem pro rata extinguunt sortem principalem.
6 Appellatio debet esset præsidium innocentiæ.
7 Fructus sequestrantur, si dubium est de dilapidatione.
Fructuum adiudicatio ex sententia proborum pendet.

1 SI conuenitur † tertius possessor hypothecaria,assistentia, & appretio,& adiudicatione,& seruatis seruãdis profertur snia siue decretũ assistẽtiam esse præstãdã,qua præstita dicta bona esse appretianda, quibus appretiatis adiudicanda esse, prout præsenti decreto adiudicantur ad faciendũ & disponẽdum &c. & hoc decretum transiuit in rem iudicatam,petitur ꝑ parte actoris,ꝙ committatur dictum appretiatũ tabularijs ciuitatis Neap. & facta cõmissione dicti deputati appretiauerunt dicta bona, & fecerunt relationẽ in scriptis quantùm valent dicta bona. Illi tertij possessores ab ista relatione tabulariorum sentiẽtes se grauari,quia minus appretiauerũt intra legitima tpa appellauerunt, & reuisio dicti appretij cõmissa est alijs cõmissarijs. ¶Dubitatur modò,quid de fructibus ipsorum bonorũ existẽtibus in dictis bonis lite pẽdente, an spectent ad ipsos tertios possessores. An verò ad dictũ actorem cui fuerũt dicta bona adiudicata,& demum appretiata,licet à dicto appretio fuit ap
2 pellatũ.¶†Dicebatur pro parte actoris,ꝙ fructus dictorum bonorũ post adiudicationẽ iudicis spectant ad eũ: quia per dictã sniam & decretum,dominiũ fuit in eũ translatũ: vt in l.iij. C.de iure do. impe. & l.ordo.C.de execu.rei iudic.sic ẽt dicimus, ꝙ facta venditione fructus rei vẽditæ post venditionẽ spectãt ad emptorẽ: vt in l.fructus.& ibi Bal.C.de actio.empt. no.in l.fi.§.fi.& ibi concor.ff.de iure fisci.Sic ẽt dicimus,ꝙ fructus post litem contestatã ex re quæ petitur in iudicio,si fertur snia pro actore,spectant ad eũ:vt in l.si fundus.§ in uenditione.ver.interdum.ff.de pigno.facit tex.in l.fi.§.fructus.ff.de his q̃ in

fran.credi.vbi q possedit fundū plenū fructibus fundū possidet, licet pl⁹ valeat fundus pp fructus pendentes.
3 ¶Dicebat,†conuentus tertius possessor,decretum dicit,ꝙ primo dicta bona,super quibus est præstita assistentiā,debeant appretiari, quibus appretiatis adiudicamus &c.& sic antequā sit factum appretiū,non est translatū dominiū in agentem:vt dicit Bart.in l.Iulianus.in vij.col.ff de condi & in de.& in l.Pomponius.§.si iussu.ff.de acqui.pos.& in l.excep.ff.de excep. rei iudic.& in l.sunt & aliæ.§.ait prætor.ff.de publi.& in l.ordo.C.de exe cu.rei iudi.iūcta d.l.iij.C.de iure do. impetran. quia isti fructus extantes t pe sniæ siue decreti sunt pars fundi: vt in l.fructus pēdētes.ff.de rei vēdi. & in l.in lege Falci.placuit.ff.ad leg. Falc.& sicut de fundo non est translatum dominiū,ita de fructibus pendētibus. ¶Replicabat actor, imò factū est appretiū, & sic trāslatū dominiū.
4 ¶†Respōdet conuentus,ꝙ licet sit factum appretiū, à dicto appretio fuit appellatum,quod licuit: quia à snīa expertorum licet appellare: vt dicūt Bar. Bal.& Ang.in l.arbitro.ff.qui satisd.cogan.& Ioā.de Imo. in l.fi.qui & à quibus.quę appellatio suspendit illam relationem tabulariorum.l.j.in fi.ff.ad Turpil.vnde sicut operatē pendentia inter decretum & appretiū faciendum,quæ pendentia facit, vt nō sit trāslatum dominiū,nisi secuto appretio:ita operatur pendentia appellationis à relatione tabulariorum,secundùm Io.de Imo. in l.qui à latronibus.§.si quis incapax. per illū tex. iuncta l.si quis post.ff.de testa. & per consequens fructus sunt ipsorū possessorum, donec non est completum appretiū.Et per hoc facit illud dictū Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact. † vbi dicit, ꝙ appella-
5 tio,suspendit pronuntiatum, quatenus respicit futurū. Sed quaten⁹ respicit præsens,extinguit. ¶Secundò dicebant isti conuenti:decretum trāsfert dominium in creditorem sub cōditione,videlicet bonis appretiatis, & sic sunt ablatiui absoluti, qui inducunt conditionem:vt in l.à testatore ff.de cōdi.& demon.& sic non facto appretio dominium ipsorum bonorum remanet penes conuentum tertium possessorem,& sic fructus ipsorum bonorū sunt ipsius rei.Et si fructus recipiantur per actorem ante cōpletum appretium,illi fructus pro rata extinguunt sortem principalem, iuxta not.in l.à diuo Pio.§.si pignora.ff.de re iudi. ¶ †Per totum sacrū 6
Consilium fuit votatum,ꝙ si in causa appellationis à relatiōe tabulariorum reuisores ipsius appretij augent æstimationem,vel illa confirmēt, fructus pendentes à tpe primi appretij erūt ipsius actoris,vt dicunt Io.And. & Abb.Sicu.in c.fin.de seque. pos.& fru.quia appellatio conuentorū à dicto appretio non debet esse vinculū iniquitatis, sed præsidium innocentiæ: vt in c.cum speciali.§.porro. & c.cōsuluit.el ij.de appel. Secus si illi reuisores pronuntiauerint in eorum relatione, ꝙ malè æstimauerunt dicta bona:quia sunt maioris æstimationis: tunc ipsi conuenti possessores faciunt fructus suos: quia iustè appellauerūt.& appellatio illa iustè suspēdit illam relationem Tabulariorum: vt in c.pastoral.§.verū. de appel. & c.venientes. de iureiu. † Et interim 7
dicti fructus possunt sequestrari, si ē dubium de dilapidatione: vt dicitur in d.c.fi.de seq.pos. & fruc. Tamē dicti fructus non fuerunt sequestrati, quia actor & conuenti erant personæ diuites,& non erat timor dilapidationis,pendet ergo acquisitio fructuum ex relatione dictorum reuisorum: vt suprà dictum est.

DECISIO CLXXXIX.

De declaratione producentis testes, si uelit uti depositionibus eorum.

SVMMARIVM.

1 Declaratio super depositionibus testium per vnam ex partibus productorũ, qualiter fiẽda ĩ usu eorũ. 3.4.
Aduocati cauti quã protestationẽ faciant super testibus producendis.
2 Cautela circa instrorũ & testiũ productionem, et qualiter ad illam se debeat habere iudex.
3 Instro uel testibus utens cũ protestatione, qñ pœnã falsi nõ cõtrahat.
Responsio super obscuris anceps, an sufficiat.
4 Testẽ falsum producẽs, uel eo utẽs perdit causam.

FACTA publicatione in causa fuit petitum ab vna partiũ, quæ litigabat, ꝙ altera pars debeat declarare, 2 si vult uti depõnibus testiũ nominatim expressorũ. ille rñdet, ꝙ vult uti dictis testibus, si apparebit eos veritatẽ dixisse. Replicat, ꝙ debeat ꝑcise sine dicta qualitate rñdere, an uelit uti dictis testibus: ita uel non.

1 ¶ † Quærit, quid iuris. Dicebat Bald. in l. si aduersarius. C. de fi. instr. in fi. ꝙ cauti aduocati semper solent facere tales ꝓtestationes, ꝙ non intẽdũt uti depõnibus testiũ nisi inquantum uerũ dñt. Et ideo dicebat Spec. in ti. de instru. edi. §. vj. qui incipit, uidendũ restat qualiter. uer. qđ si uelis &c. ꝙ si producatur instrm in iudicio, ꝙ altera pars hẽt eũ suspectũ de falso producẽs poterit dicere, ꝙ si reperiet falsum, non uult eo uti, nec haberi ꝓ ꝓducto ac si usus non fuisset, nec aduersarius põt partẽ compellere, ut sine dicta protestatione rñdeat. arg. l. si quidẽ. C. de excep. & l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de oper. no. nun. et dicit Cyn. in l. si falsos. ꝙ talis protestatio 2 prodest. C. de falsis. ¶ † Sed cõtrariũ tenuit Bar. in l. diuus. la secũda. ff. ad l. cornel. de falsis. dicens, ꝙ qñ iudex uidet talem ꝓtestationẽ, debet dare terminũ ei ad deliberãdũ an uelit uti dicto instro: et quod dicit de instro, idẽ dicit de attestationibus. Et cum Bar. transit Lapus alle. cxix. incipiẽ. quæro pone ꝓcurator. et Barth. Veronensis in suis cautelis, char. ix. ubi alleg. pro opi. Bar. vnũ cõsiliũ Bald. et etiã Alex. in apostil. in d. l. diuus. Ego autẽ oñdi vnũ notabile consiliũ Rapha. Fu lg. clxxvij. inci. publicato ꝓcessu etc. ubi post allegationes ꝓ et contra, dicit, vr posse dici horũ do- 3 ctorũ non eẽ notas contrarias. ¶ † Nã no. Bar. et Cyn. ꝓcedunt, cũ aduersarius ꝓducens instra uel testes, vlteri⁹ post hmõi attestationem non instat apud iudicẽ, ut clarius et certius respondeat. Quinimò loquitur quãdo nec ulla per iudicem uel ꝓducentis aduersariũ interrogatio facta præcesserat: tunc nãq; uerũ est, ꝙ utens instrumentis uel testibus cũ huiusmodi præmissa protestatione in pœnam falsi non incidit, et hoc aiunt dicti doctores, ubi suprà. ¶ Cæterum si interrogatio facta sit producenti instrumẽta uel testes post publicationem, an eis uti uelit, necne, eò quòd aduersarius eos uel ea falsi suspectos uel suspecta habet, non arbitror secundum Bartol. eam responsionem sufficere tanquã incertam et obscuram, et interrogantem rursus in incerto relinquentem arg. l. de ætate. §. nihil. ff. de 4 inter. actio. † Sed si interrogatus se dicat dubitantem, dandum est spatium temporis, ut sic certioretur. al lega. d. l. si aduersarius. et tex. et Gl. in l. qui interrogatur. ff. de interoga. act. et l. iusiurandum quod ad pecunias. §. j. ff. de iureiuran. ¶ Viso isto consilio fuit uotatum per sacrũ cõsilium, ꝙ producens dictos testes, si

pars petit, ꝙ ſimpliciter rñdeat, an uelit ipſis uti, tenetur ſimpliciter reſpondere, & maximè, quia dictat Regia pragmatica Regis Ferdinãdi primi, ꝙ producens falſum teſtem vel eo uſus fuerit, ipo iure perdat cãm, niſi intra octo dies poſt publicationem renuntiauit ſpecificè &c. & ſic ſicut ſpecificè debet renuntiare uſui dicti teſtis: ita ſpecificè debet dicere, ſi interrogetur, an velit uti, necne, ſine dicta proteſtatione.

a DEBEAT declarare. An debeat ꝑcisè declarari, ſi quis uult uti teſtibus, ita vel non, uide plenè Fel. in c. pñtiũ. & quæ ibi addidi, x̃. de teſtibus Thomas Bramaticus.

DECISIO CXC.

De primo creditore, non reuocante ſolutum ſecundo.

SVMMARIVM.

1 Pecunia ſoluta poſteriori creditori per debitorem an repeti poſſit per creditores anteriores. 5. 7.

Creditor ille potior eſt, cui primò numeratum eſt.

2 Ius commune ſcriptum eſt, uigilantibus, & non pigris.

3 Intellectus & limitatio ad l. pecuniam. C. de priuile. fiſci.

4 Hypotheca conſiſtit ẽt in pecunia.

Creditor primus quõ agat aduerſus ſecũdũ ſuper ſolutione à debitor̃ fcã đ re prius ſibi hypothecata.

Pecunia ad numerũ ſoluta dr̃ gen⁹.

Genus perire non poteſt.

5 Conſulti ualentiſſimi pro utraque parte nominantur.

6 Hypotheca primo creditori pro pecunia ſoluta ſecũdo creditori in pecunia bona fide conſumpta non competit.

7 Sententia Regis cum Cõſilio facit ius uniuerſale in Regno.

PVLCHRVM fuit dubium
1 in ſacro Conſilio. ¶ Vtrum† Magdalena creditrix Franciſci in caſſas uigore publici inſtrumenti cũ hypotheca generali omnium bonorũ cũ conſtitutione ꝑcarij etc. quæ eſt anterior creditrix potuit agere contra dñm Guilielmũ, ad quem peruenerunt ducati quatuor mille ex cauſa tranſactionis initæ et firmatæ inter eum et dictum Franciſcum hypothecaria actione ad dictos quatuor mille ducatos per prius obligatos dictæ Magdalenæ: licet dictus Guilielmus dicat illos fuiſſe conſumptos. ¶ Pro parte dicti Guilielmi conuenti allegabatur, ꝙ contra eum non poterat agere hypothecaria ad dictam pecuniam ſibi ſolutam et conſumptam. Quia regula eſt, ꝙ qñ ſunt plures creditores vnius debitoris, ille eſt potior, cui primò ſatiſfactũ eſt. l. ſi non expedierit. ff. de bo. autho. iud poſſi. quia ſolutio facta à cõi debitore mihi ſolerti non retardatur per aliũ creditorem, qui fuit in negligẽtia in nõ petẽdo ſibi debitum: ut probat tex. in l. pupillus. ff. quæ in frau. credi. ibi
2 allegat ratio, † quia uigilantibus et non dormientibus ius commune ſcriptum eſt. ¶ In contrarium multum fortiter allegabantur pro parte primi creditoris iſtæ rationes et authoritates: nam certum eſt, ꝙ iſtã pecunia ſoluta ſecũdo creditori, fuit pri⁹ hypothecata primo creditori, et ſic in illis cõpetit hypotheca uel condictio indebiti, uel cõdictio ſine cauſa, uel condictio ex lege: ut dicit Glo. in dicta l. ſi non expedierit. et uoluit Bart. in d. l. pupillus, et in d. l. ſi non expedierit. §. j. ¶ Secundo dicebatur de hoc eſſe caſum in l. pecuniam. C. de priui. fiſci. ubi pecuniam, quã creditor à debitore ſuo fuit conſecutus fiſcus, qui anteriorem hypothecã habebat, fortius ius habet in illa pecunia, q̃ ille ſecundus creditor, qui pecuniam fuit conſecutus, et dicebať ꝙ

ista l.ponit gladium ad radicem,nec
est uerum,q dicta l.ponit priuilegiũ
3 fiscale: † quia Glo.ibi dicit, q dicta
lex habet locum etiam in creditori-
bus priuatis. & idem tenet ibi Salic.
& Ang.qui dicunt hoc esse notandũ
& quotidianum.¶Tertiò pro hoc be
ne facit tex.in l.ex facto.§ fi.ff.de pe
culio.& l.deferre.§.fi.cũ l.sequenti.
ff.de iure fisci.Et dicit Raphael Cu-
ma.in d.l.pupillus, q hæc ẽ cõis opi.
¶Quartò pro decisione huius dubij
allegabat authoritas Ioan. Andr. in
addi.Spec.in tit.de oblig.& solu. in
rub.ver.uideamus gñaliter, an vnus
creditor reuocare possit,q alteri iam
solutum est &c.ubi cõcludit,q si pri
mo creditori non est consultũ cõtra
principalem debitorẽ: quia non est
soluendo,prout erat in isto casu: tũc
debet distingui,Aut ille secũdus cre
ditor,cui satisfactũ est, recipit ultra
suum debitum, & tenet primo credi
tori restituere per condicti.indebiti.
ff.de condi.indebiti.l.tutor. Aut de-
cepit,q sibi debebat,& tũc aut id q
recepit, erat obligatũ priori credito
ri,aut non,primo casu reuocat quod
solutum est per hypothecariã:†quia
4 ẽt in pecunia consistit hypotheca.ff.
qui potio.in pign.habean.l. idemq;.
in fi.de pig.l.si fundus.§.in uendica.
per quẽ §.dr idem esse,si dolo desijt
possidere secũdus creditor, cui facta
fuit solutio.¶Si uerò pecunia soluta
bona fide cõsumpta sit:tunc primus
creditor agere poterit cõdictione ex
lege,uel actione in factũ.d.l.deferre.
§.fi.cum l.seq.& d.l.pecuniã.& C.de
iure delibe.l.si uerè creditor.quia cũ
dicta pecunia soluta sit ad numerũ,
dicit genus:& genus perire non põt.
l.in ratione.§.incertæ.ff.ad l.Falci.&
in l.incẽdiũ.& ibi Bal.in fi.C. si cer.
pet. ¶Quintò allegabat ad hanc sen
tẽtiam comprobandã authoritas Ia-
cobi de Arena doctoris Bononiẽsis,
quẽ refert & sequit Bal.in l.fi.v.q.C.
depositi.& aliqualiter Bal.in l.j.in le
ctu.antiqua.ff. de distra. pign.Et au-
thoritas Io. Fab.Insti.de actionibus.
§.itẽ si quis in fraudẽ.xij.co.ubi etiã
refert uerba pfacti doctoris Iacobi
de Arena: ut latus ibi per eũ, & per
5 Bal.in d.l.j.in lectura antiqua.¶†Et
iuribus in contrarium s.allegatis,Re
spondebat p parte primi creditoris:
quia illa iura loquuntur, qñ oẽs illi
creditores erant pares:quia oẽs habe
bant tñ actionẽ personalẽ: nec vnus
habebat maius priuilegiũ altero: ut
in l.priuilegia.cũ ibi not.ff.de priui-
le.creditorũ.Sed in casu isto primus
creditor habebat hypothecã anterio
rem.¶Vltimò allegabat, q cũ istud
dubiũ aliàs contigisset in facto inter
quendam Heliam Hebreum primũ
creditorẽ Dulczetæ Hebreæ,& secũ
dos creditores Dulczetæ, q effecta
fuit non soluendo.¶Fuit per dicta iu
ra consultum in fauorem primi credi
toris contra secũdum creditorẽ, cui
soluti fuerunt floreni quingenti &
ultrà, per infrà scriptos doctores: ui
delicet do. Angelum de Gambiglo-
nibus de Aretio, legentẽ tunc in stu
dio Ferrariensi, et per dñm Alexan.
de Tartagnis de Imola,et dñm Fran-
ciscum de Acolitis de Aretio,et dñm
Bñdictũ de Medicis de Luca,et do.
Ciccũ Antouiũ Guidatium de Nea-
po. et dñm Troilũ de Aczaiolis de
Florentia,aliàs de Firmo et do.Anto
nium de Alexandro de Neap. et do.
Nicolaum Antoniũ Orilia de Nea-
poli.et fuit dictum consiliũ cũ dictis
subscriptionibus dictorũ doctorum
6 pñtatũ in Consilio.†Tandem die ix.
Octobris,iiij,ind.M, cccclxxxiiij.sa-
crũ Consilium,in quo erãt infrà scri
pti Cõsiliarij,uidelicet do. Io.Bapti-
sta de Bentiuolis, d. Bartholomæus
de Vermo Maiorchinus, et do.Anto
nius de Alexandro tunc Viceproto-

notarius, & dñs Nicolaus Antonius Orilia, & dominus Andreas Mariconda de Neap.& dñs Antonius de Ianuario, & do. Franciscus de Ana. fuerunt in uoto contrario,s. ꝙ ꝓ pecunia soluta secundo creditori non competit hypotheca primo creditori,qñ pecunia est bona fide consumpta:nec est uerum,ꝙ Bar.in d.l.pupillus. dicit illud ad quod allegat: quia Bar.loquit qñ concurrit primus creditor priuilegiatus. Sed in casu isto creditor hñs prioré hypothecam nõ dr creditor priuilegiatus: de quibus creditoribus priuilegiatis loquit titulus,de priuile.credi. qui non loquit de creditore,qui habet anterioré hypothecam,in quo non consistit priuilegium:ut patet in l.j.ff.de priui. credit.& qñ Gl.in d.l.si pecuniam. dicit idem in priuato,intelligit de priuato
7 creditore priuilegiato. † Et si secus dicet,sequereturvnum inconneniés, ꝙ si essent plures creditores vnius debitoris falliti,& ille debitor soluisset secundis creditoribus tpe,quo habebat creditum,ꝙ ille primus creditor posset agere contra illum secũdũ creditorem,qui habuit suum, & totus mundus esset in litib⁹,& mercatores non possent cõtrahere.Et in hoc uersatur æquitas sacri consilij. ¶ Et ita sub nomine Regio fuit sententiatũ, & dictam sñiam legit notarius Iacobus de Balneo de Amalfia vnus ex actorum notarijs sacri Cõsilij.¶Hec sic notaui in specie: quia iste articulus erat dubius,& nunc est decisus ꝑ sententiam Regis cum Consilio,quę facit ius vniuersale in Regno.ut in l. fi.cum concordan. aliãs allegatis in hoc opere.C.de legibus.

DECISIO CXCI.

De re emphyteutica data in solutum ex causa necessaria irrequisito domino.

SUMMARIUM.

1 Emphyteutica res in solutum datæ ex decreto curiæ irrequisito domino an cadat in commissum ex causa uolũtaria,& quid in necessaria.4.
Domini contemptus commissum in re emphyteutica contrahit.
Alienare prohibitus irrequisito domino,an excusetur ex cã necessaria.
2 Solutio ex causa necessaria quando dicatur.
3 Emphyteutica in generali bonorũ hypotheca ueniunt.
Emphyteutica possunt obligari sine domini consensu.
4 Decretum sine suis solennitatibus an nullum.
5 Ordo iudicij non seruatus decretum an nullat.
Differentia inter sententiam & decretum.
Instrumẽti liquidi præsentatio uim habet libelli.
6 Confessio debiti per debitorem in iudicio inducit litis cõtestationem.
Citandus non est, qui impedimentum non præstat.
7 Iudex de partium uoluntate potest omittere,ꝙ sententia in scriptis feratur.
Iuramentum testium per partium uoluntatem remitti potest.
Libellus omittitur ad uoluntatem partium.
8 Ordo iudicij formalis de consensu litigantium remittitur.
9 Confessio locum tenet libelli & litis contestationis.
Sententia ex sola confessione sequi põt, licet processus sit nullus,
10 Confiteri tripliciter quis potest.

ABBAS Russilus egit contra certos creditdres Virgilij possessores cuiusdã domus emphyteuticæ pro eo,quia dictus Virgilius dedit dictam domum emphyteuticam in solutum,& pro soluto mediante de-

creto magnæ curiæ Vicariæ sine cō-
sensu dicti Abbatis directi domini:
ideò petijt declarari ꝙ incidit in cō-
missum,& facta relatione in Cōsilio
fuit de duobus dubitatum.¶Primò,
vtrū dicatur dicta datio ī solutū alie
natio ex causa necessaria. ¶Secundò,
vtrū decretū magnæ curiæ sit ipso iu
re nullū,cū in eo nō interuenerūt re
1 quisita in ordine ꝓcessus.¶†Ad pri-
mū dubium fuit dictū,ꝙ vera cōclu-
sio est ista,ꝙ datio in solutum de re
emphyteutica sine cōsensu dñi si fiat
ex causa volūtaria nō potuit fieri. Et
ideò quia dominus est contemptus,
incidit res illa in cōmissum: ut habe-
tur in c.potuit. de loca.& in l.fin.C.
de iure emphyteu. Si aūt fiat ex cau-
sa necessaria sine cōsensu domini,nō
incidit in commissum:quia prohibi-
tus alienare sine cōsensu domini, nō
videtur prohibitus,si alienat ex cau-
sa necessaria sine consensu domini.vt
probatur in.l.pater fili.& ibi per Bar
to.ff.de lega.iij.in l.j.C.de fundo do
ta.& per Bart.in l.j.C.de prædijs mi
no.& in auté.res quæ.C.cōm.de leg.
& Bal.in l.uolūtas.& in.l.quoties.C.
de fideicō. & in l. peto.§.prædiū.ff.
2 de leg.ij.† dicitur autē datio in solu
tū ex necessaria causa facta, qñ iudi-
ciaria autoritate , & sic cum decreto
iudicis est facta:ut dicit Bal. in c.j.in
prin.& in iiij.col.de prohib. feu.ali.
per Fed.allegat not. in.l.si finita.§.si
de uectigalibus.ff.de dam.infe.& ibi
per Bar.& alios. hoc uoluit Albe. de
Rosa. in secunda parte statutorū . in
ij.q.& per Alexā.in j.volu.consil.lij.
circa fi.& per Spec. & Ioan.And.ibi,
in titu.de emptio. & uendi.§.nūc di
cendū restat.ver.sed pone.Sed hic in
teruenit decretū iudicis, & præcessit
ista causæ cognitio : quia cōtra debi-
toré productū fuit instrumentū pu-
blicū de debito,in quo obligauit oīa
bona sua.Et licet Lud.Ro.in l.si con
3 stante.in prin.ff.sol.mat.†voluerit ꝙ
sub hypotheca generali oīum bono
rū non ueniunt bona emphyteutica:
Tñ eius opi.cōiter nō tenetur, sed te
netur opi.Bar.ibi,ꝙ in generali obli
gationū bonorū ueniunt bona em-
phyteutica:ut firmat Alex.ibi. Et bo
na emphyteutica possunt obligari ir
requisito dño:ut in l.tutor.§.fi.& ibi
Bal.& de pig.act. & tenet glo.Bal.&
Saly.in d.l.fi.C.de iure emphyt. & in
Spe.de loca.§.nūc aliqua.uer. cxxij.
& scdm opi. Bart.vidi pluries iudica
tū fuisse . Et quia fuit obligata dicta
domus emphyteutica , & dictus Vir-
gilius non hñs modum soluendi fuit
carceratus,& ut euitaret carceres, cō
fessus fuit debitū , & dedit in solutū
dictā domū emphyteuticā suis credi
toribus, pp quā nō est eis integrè sa
4 tisfactū.† & hoc videntes iudices ma
gnę curię interposuerunt decretū.ꝙ
fiat talis datio īsolutū.& sic fuit alie-
natio necessaria . & per cōsequens di
cta res emphyteutica non incidit in
cōmissum, ex quo nō interuenit con
sensus dicti dñi directi.¶Ad scdm du
bium in aliquibus fuit visum , ꝙ su-
pradictum decretū magnæ curiæ Vi-
cariæ fuit nullū: & per cōsequens, ꝙ
datio in solutum fuit sine decreto,&
sic ex causa uoluntaria facta:nā in di
cta causa non interuenit libellus,nec
litis cōtestatio, nec datio termini ad
defendendū,nec cōclusio. & sic non
5 fuit seruatus ordo iudicij .†& sic sna
iudicū est nulla, ut in l.prolatam.C.
de sent.cum cum tōcor. Sed in ueri-
tate non potest dici snīa illud decre-
tum magnæ curiæ,sed decretum : vt
dicit Bar.in.l.nec quicquā.§.vbi de-
cretū.ff.de officio proconsulis.& in
l.si finita.§.Iulianus.ult.col.ff.de dā.
infect.& dicit Alex. in iiij. vol.cōsil.
lxxiij.in vj.col.in hoc decreto suffi-
cit prædicta causæ cognitio adhibi-
ta.Et si bene consideretur omnia so

lennia interuenerunt:nam interuenit libellus, dum per creditores p̄sentatū fuit instr̄m debiti, quæ præsentatio instr̄i liquidi, habet vim libelli.
6 ¶†Item interuenit litis contestatio: quia debitor cōfessus fuit debitū & dixit nō h̄re modū aliter satisfaciendi, & de eius paupertate erat notoriū: & sic per ista inducit̄ litis cōtestatio sc̄dm Bal. & Pau.de cast.in l.j.C.de lit.contesta.¶Item constat dictā domū fuisse hypothecatā: vt suprà dictū est. fuit per ambas partes imploratū iudicis officium sup̄ interpositione decreti prædicti, nec dn̄s directus si fuisset citatus, potuisset dictū decretū impedire: & ideò nō erat citandus: vt dicit Bal. in d.§.vbi decretū.in iij. char.& Pau.de ca.in consi. ccxxiiij.per l.recusare.in princi.ff.ad treb. & not.doct. in l.maiorem.ff.de pac.& sic non pōt dici, ꝙ dictum decretū sit nullum.
7 ¶†Præterea nonne iudex de voluntate partiū pōt omittere, ꝙ s̄nīa feratur in scriptis, vt dixit Bar.in.l.quoties.C.de priui. scholа.lib x. & tñ de iure requirit̄ scriptura in s̄nīa,ut in l.ij.C. de sen. ex peri. recitā. ¶Item de uoluntate partium pōt remitti iuramentum testium· ut not. in l.j.ff.de ferijs. & in l.ij.§.sed quia.C.de iura.calum. ¶Item de uoluntate partium pōt omitti libellus, vt in auth. offeratur.C.de litis cōte. licet quidā contrà. de quo p̄ Abb. sicu.in c.j.de libelli obla. & per glo.in Cle. sæpe.in verbo,necessario. de ver bo.sign. ¶Itē tacitè pōt remitti iuramentū calūniæ,licet nō exp̄sse:ut no.
8 in d.§.sed quia. ¶†Item p̄nt partes ex toto remittere ordinē iudiciorū, non tñ substantialem: sicut est litis contestatio:vt in c.vnico,de lit. con. test.& in d.Cle.sæpe.in fi.not. Ioan. And.& Abb. sicu.in c.de causis.de off.deleg.in gl.in uerbo,partium,allegat glo.in c.fi.de re iud. lib.vj. Cùm igitur per cōfessionem instrumentalem cōstabat in iudicio de debito, & hypotheca, & per cōfessionem debitoris in iudicio de debito, & qđ nō habeat modum satisfaciendi, & ꝙ sine alia solennitate,ut liberaret̄ à carcere petijt instanter interponi dictū
9 decretum,† non pōt dici nullum ex omissione ordinis iudiciarij. hoc uoluit expresse Bart. in l.creditores.C. de pig.vbi dicitur, ꝙ si facta est confessio, non requirit̄ libellus nec litis contestatio. Sicut etiam dicimus, ꝙ ex sola confessione pōt sequi cōdemnatio, licet p̄cessus sit nullus, sc̄dm Bar.in l.si confessus.de cust.reo.Bal. in l.mercalem.C.de condi. ob turpē cau ista confessio nō pōt dici solum sibi cōfitenti præiudicare:ut dicit gl. in l.duobus.§.j.& ibi per Moder.Papiē.ff.de iureiur.sed etiam omnibus: quia cum ista confessione concurrit rei euidentia: ut dicit glo.nota.in c.
10 nullus. de præsump.quæ dicit,† ꝙ tripliciter quis cōfitetur,ore,rei euidentia,& contumacia: & sic cum confessione partis in iudicio & cum instrumento prædicto satis videtur posse dici, ꝙ decretum prædictum fuit interpositum cum causæ cognitione, & non potest dici nullum. ¶Inde uotatum fuit, quòd dicti creditores conuenti absoluantur ab impetitione dicti Abba. directi domini dictæ domus,quæ prætendebatur incidisse in commissum propter dictum, dationem in solutum sine consensu domini directi.

DECISIO CLCII.

De compensationibus.

SVMMARIVM.

1 Officialis duarum fiscalium stationū an possit creditum vnius cū debito alterius administratione durante compensare.& quando.
2 Cōpensatio peti an possit p̄ h̄rdem

administratoris duarum stationum vnius cum altera.

Limitatio ad l.j.C. de compẽsatio.

3 Abbas rem unius monasterij uendens pertinentem ad aliud de mensa sua, an illa reuocare possit.

Præses duarũ ꝓuinciarum negotia vnius in alia ꝓuincia pôt tractare.

4 Consuetudo in dubijs attenditur.

MICHAEL Bonoballo socius omniũ bonorũ fratris sui, qui habuit pro regia curia administrationẽ olei in ciuitate Trani, & in dicta administratione ꝑ cõputa sua, repertus est creditor curiæ in certa summa ꝑ introitum, et exitum, et antequã recuperasset debitum à Regia curia, mortuus est, iste Michael antequam decederet, fuit arrendator gabellarũ Regiæ curiæ, et in dicto arrendamento per suũ quinternũ, in quo continebatur introitus, et exitus, repertũ est, ꝙ erat debitor regię curiæ: hæres eius petit, ꝙ fiat cõpensatio cũ eo, in quo ipse est creditor in administratiõe olei.

1 ¶ † Dicebat ꝓcurator fiscalis, ꝙ non pôt fieri cõpensatio, per l.j.C. de cõpensationibus. ¶ Dicebant oẽs ꝑsidentes Regiæ camerę, ꝙ illud, ꝙ dr̃, ꝙ officialis duarũ fiscaliũ stationũ nõ potest cõpensare creditum unius stationis & administrationis cũ debito alterius stationis, donec durant ipsę administrationes penes eũ. Secus si ipse officialis qui habuit duas stationes mortuus fuit: tũc eius hærede petendo, ꝙ fiat cõpensatio, debet fieri cõpensatio, et isto mõ limitabant l. j. ¶ Fuit super hoc cõsultatũ regium Cõsilium: aliqui ex dominis dicebãt, ꝙ ista limitatio bene pôt in iure fundari:

2 † nam d.l.j. habet locũ, qñ diuersæ stationes essent penes diuersos officiales. Sed si diuersæ stationes administrantur per unũ: tunc pôt fieri compensatio cum debito unius stationis cum credito alterius stationis ꝓ hoc facit id, quod dicit Bartol. in l.j.C. ne fiscus rem quam uendi. eui n.li.x. ubi

3 dicit authoritate glo. ibi, † ꝙ si abbas vendidit rem vnius monasterij sibi subditi, quãquam sit alterius, ꝙ non pôt illã reuocare, si illa duo monasteria erant de mensa abbatis. ¶ Itẽ facit, si aliquis est præses duarũ ꝓuinciarũ, negotia unius pôt tractare in alia prouincia, secundũ Innocẽ. in c. nouit. de offi. deleg. not. Alex. in l. fi. j. col. ff. de iurisd. om. iud. ¶ Alij dicebant, ꝙ istæ inductiones sunt multũ à remotis. ¶ Ego dicebã, ꝙ d.l.j. dat priuilegiũ fisco, vt non possit obijci cõpẽsatio ex diuersa statione, ut not. Bal. in l.j.C. de hær. uel act. uend. nisi quãdo fiscus succedit debitori & creditori: ut dicit gl. in l. ij. C. de solu. & in d.l.j.C. de compensa. Et sic nõ uidetur uera dicta limitatio dominorũ

4 præsidentiũ. ¶ † Et propterea ipsi recurrebant ad consuetudinẽ dicendo, ꝙ semper sic fuit obseruatũ. Et ideo domini de Cõsilio decreuerũt, ꝙ fiat relatio dño Regi de prędictis, & facta relatione uoluit Rex, ꝙ fieret dicta cõpensatio, postquã præsidentes dicunt sic fuisse consuetum fieri.

DECISIO CXCIII.

De protestationibus ante litem contestatam faciendis in possessorio recuperandæ.

SVMMARIVM.

1 Protestatio ante litẽ contestatã in actione possessorij recuperandę nõ facta, locum præstat iudicio super proprietate.

2 Priuilegio per patientiã renuntiať.

3 Actor litem contestatus super exceptione ꝓprietatis vr̃ consentire.

Cautela pro aduocatis.

1 FVIT decretũ in Consilio, ꝙ si agens possessorio recuperandæ ante litem contestatam non protestatur, ꝙ nõ audiatur reus excipiens de ꝓ-

prietate, et lis cōtestetur, et detur terminus ad probādum incumbentia, et facta publicatione tacet, & nihil actor dicit, & proceditur ad cōclusionē, ꝙ iudicādū est etiā de proprietate. hoc voluit expresse Abb. in c. fi. de ordi. cognitionū. Et est rō, quia patiendo, ꝙ aduersarius excipiat de ꝓprietate,
2 renūtiasse vr suo priuilegio, † quod vult, vt spoliatus ante omnia restituatur, vt in c. j. & ibi Abb. Sicu. de resti. spol. Vbi notanter dicit Bal. si consentit qui restitutionē possessionis petit pōt quæstio ꝓprietatis referri. & subdit. Et ideo caueat sibi actor, ne litē cōtestetᷓ super proprietatis exceptione, quia tunc videretᷓ consentire, ut in l. sed si susceperit. in prin. ff. de iud.
3 † vnde actor cōtra excipiētem replicet, ꝙ sua exceptio nō debet admitti ut in gl. quæ incipit. duo dixerunt. in aut. de testi. Idē dicit Ang. in l. si quis ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. & ideo dicit, Sit cautus aduocatus agentis, vt non permittat examinari testes super exceptione proprietatis.

DECISIO CXCIIII.

De restitutione dotis.

SVMMARIVM.

1 Dos an restituenda ad monetā temporis contractus vel restitutionis. Noīa doctorū collegij Neapolitani.
2 Moneta mutata in ualore post tempus cōtractus qualiter soluenda. Pecunia in eadē bonitate reddēda. Cōdemnatus soluit ad monetā tempore sententiæ, & non executionis.
3 Pecuniæ mutatio ex interuallo nocere creditori nō debet debitore etiam non moroso.
4 Tempus medium inter contractum & solutionem, an considerandum non data mora.
5 Pecuniæ bonitas est respectu vsus principaliter.

FILIVSFAMILIAS duxit vxorem, & eius pater recepit dotem mille & centū florenorū, quo tpe in ciuitate Aquilæ ducatus Venetus valebat baiocchis lxx. & lxx. baiocchi sunt floreni duo, & baiocchi iij. cum uno terno. & sic illo tpe ducatus Venetus erat valoris duo florenorum & baiocchorū triū cum vno tertio. Demū post mortē patris alij filij & hæredes eiusdē patris ex alia uxore ipsam dotē per longū tpis interuallum restituunt, & soluūt eorū fratri & marito florenos M. & centū: & tpe restitutionis pdictæ dotis probatū est, ꝙ ducatus Venetus erat valoris cētum & decem baiocchorum, sed centum & decem baiocchi sunt floreni tres, & baiocchi x. habuit ergo filius minus pro quolibet ducato Veneto florenū unū & baiocchos sex cū duobus tertijs, & sic facto bono calculo filius restat habere vsque ad cōplemētum
1 ducatos cc. de dictis dotibus. ¶ † Quęritᷓ modò, vtrum ista dos ueniat restituenda secundū valorē monetæ quæ currebat tpe traditæ dotis, uel scdm ualorē monetæ, quæ currit tpe restitutionis & cōsignationis dictę dotis. ¶ Istud dubium fuit decisum per collegium Neapo. cum subscriptione infrascriptorū doctorū de collegio, vcꝫ d Io. Antonij Carrafa, do. And. Mariconda d. Thomæ uaxallo. d. Cicci Abbatę. d. Nicolai Carduino, d. Antonij de Alex. d. And. Angrensi, d. Rencij Copulæ, d. Andreoli de Alex. d. Antonij Orilia, d. Nicolai Antonij Orilia, d. Pauli de Marchesijs, & ego, qui de cōmissione collegij scripsi decisionē tanquam iunior. Quòd restitutio dictæ dotis debet fieri secundū ualorē monetæ tēpore, quo soluta fuit dos patri ipsius mariti. Et nō secundū æstimationem & valorem monetæ tēpore restōnis dictæ dotis, & hoc per id ꝙ voluit And. de Iser. in c. j. in verbo, monetæ. in ij. col. quæ sint rega-

2 lia.vbi tenet,†ꝙ qñ mutatur moneta in valore post tẽpus cõtractus, debet folui ſcdm ualorẽ tẽporis cõtractus, allegat c.olim.de cenſi. & c. cũ canonicis.& quia tẽpus cõtractus inſpicit ff.de euic.l.ſi fundũ.&.ff.de cõtrahẽ. emp.l. Rutilia Polla.debet ergo reddi pecunia in eadẽ bonitate, ut no. in l.cũ quid.ff.ſi cer.pet.& ibi Cy. & Albe.de Roſ.& idẽ Cy.in l. in minorũ. in quib.cauſis in inte.reſti.nõ eſt neceſſaria.allegabatur ad hoc id, qđ dicit Old.in cõſ.xxxj.vbi dixit,ꝙ cõdemnatus ad centum,debet ſoluere de illa moneta,quæ currebat tpe ſententiæ,et nõ de moneta,quæ currebat tẽpore executiõis alle.l.vxorẽ §.teſtõ. ff.de leg.iij.et aliud cõſi. Old. xiij.et in alio cõſi.ccl.volẽs, ꝙ ſi tpe legati currebat una moneta:& tpe ſolutionis alia debet ſolui ſcdm tẽpus legati.¶Itẽ allegabatur Bal.in l.acceptã.C. de vſur. ubi dixit, ꝙ ſi iſta mutatio fiat ex iteruallo,nõ debet nocere creditori,etiã ſi debitor nõ fuit in mora

3 †quia cũ debitor ſentijt cõmoditatẽ ante morã,et nemo debet lucrũ hre cũ aliena iactura:ut in l.nã et natura. ff.de cõdi.inde.¶Itẽ allegabatur Bald. in l.illud.C.de ſacroſan. eccl. qui dicit in vj.col.ꝙ in cõtractibus inſpicitur moneta,quæ currit tpe cõtractus.alleg.Spec.in tit.de obl.et ſol.§. nũc aliqua.uer.ſi.et qđ no.in Cle.ſi.de decimis.Idẽ Abb.Sicu. in c. olim pallec. de cẽſi.poſt Io.An.ibi,ĩ ult.gl. ¶Nec ob.id qđ dicit Bar.in l. cũ quid. ulti. col.uerſ. et hæc faciunt ad qõnẽ &c. et id ꝙ dicit Bar.in l.Paulus.et ibidẽ Pau.de ca.ff.de ſol. ꝙ qñ non mutatur pecuniæ bonitas,ſed variatur valor,ꝑut erat in caſu,de quo loquimur: qa florenus valebat plus tpe cõtractus,

4 quã tpe ſolutionis,†ſi debitor fuit in mora,debet illud plus, ſecus ſi non fuit in mora.et idẽ dicit Bar.ff.de auro et arg.leg.l. cũ certũ.quia in facto cõſtabat,ꝙ filij et hæredes ex ſecunda vxore patris,qui habuerunt dotes uxori filij primi matrimonij. fuerũt in mora in nõ reſtituẽdo dotẽ prædictã.et ſic mutatio monetæ in ualore inter tẽpus cõtract⁹ et ſolutionis nõ cõſideratur nõ data mora,et ita tꝫ Card.in d.Cle.ij.de cẽſi.xiij.q. in ſi. Sed qñ mutatur monetæ aliter ꝗ in ualore, tũc ſiue ſit mora debitoris,ſiue non, nõ inſpicit ips ſolutionis, ſed tẽpus cõtractus,ut ſ.dictũ eſt. ¶Et dicebãt dicti dñi,ꝙ etiam qñ in hoc caſu nõ fuiſſet mora, debet ſolui æſtimatio ſcdm ualorẽ tpe cõntractus, ꝑut firmant Odof.in d.l in minorum .C. in quib.cau.et Ant.de But.in c.quanto.

5 de iureiu.†quia bonitas pecuniæ eſt reſpectu uſus principaliter. ideo in illa bonitate debet fieri reſtitutio, ut in d.l.cũ quid.ſi iſta diminutio valoris hẽret durare in perpetuũ,uel longo tpe. Si aũt parũ haberet durare, tunc conſideratur an fuit in mora ſoluẽdi necne,ut declarat do. Abb. in d.c. quanto.v.col.& ſeq.¶Fuit ergo ꝑ dictũ collegiũ uotatũ, ꝙ dicti hæredes condẽnentur ad dictos ducatos marito et fratri eorũ ſcdm ualorẽ monetę tẽpore cõtractus. ¶Collegiũ prædictũ fuit electum tanquã arbiter ꝑ ambas partes ad uotãdũ in dicta cã, quæ uertebatur inter filios quondam domini Colucij de ciuitate Aquiliæ prouinciæ Aprucij.

Decisio CXCV.

De ſucceſsione ſpuriorum in feudis.

SVMMARIVM.

1 Feudorum ſpecifica mentio in legitimatione fieri debet.

Legitimatus nihil differt à legitimis et naturalibus.

2 Legitimatio clauſulam derogatoriã cõtinere an debeat, et qualiter.

3 Legitimat⁹ licet ſit uerè legitimus,

non est tamen legitimè natus.

4 Leges, quibus est derogandum circa legitimationes.

5 Actus medius non habetur in consideratione.

Inuestituræ primæ tenor attēdēd⁹.

Extrema spectātur, nō intermedia.

6 Origo rei probanda.

7 Surreptitium quid, & quando dicatur.

Feuda hæreditaria quæ sint.

8 Spurius legitimatus per Regis priuilegium, an gaudeat nobilitate paterna.

9 Spurius re & uita honestis fungitͣ muneribus & honore.

DICTAT capitulum Regni, qđ incipit, ex p̄sumptuosa, ꝙ aliquo feudatario decedente sine ꝓle legitima quæ ad successionē eius de aperto iure claroq; uocetͣ, possessionem hmôi intra annū cōputādo ab obitu defuncti, nec fisco nec priuato prodesse: sed possessio ipsa per modū sequestri sit penes fiscū &c. Modò contingit, ꝙ magnificus dñs Franciscus Branchacius utilis dñs castri Loriani & Trentulæ fuit uiolēter occisus extra Neapolim superstite filio suo bastardo, sed legitimato ētͣ ad feuda p̄dicta specificè per Regē Ferdinandū primū, ut constabat authētico priuilegio le-

1 gitimationis, † ꝓut de iure debet fieri specifica mentio in legitimatione de feudis, ut dicit Bal. in c. naturales. si de feu. fue. contro. inter do. & agn. dictus filius legitimatus supplicabat Regi Federico, ꝙ uellet eum inuestire de dictis feudis, ex quo claro & aperto iure filius legitimatus succedit, ex quo nil differt à filijs legitimis & naturalib⁹: ut dicit tex. in aut. quib. mod. naturales effician. sui. §. si quis ergo filius. ¶ Fiscales dicebāt, ꝙ fiscus debet facere sequestrum, prout incontinenti factū fuit: dictus fili⁹ reclamauit à dicto sequestro ad Regem prædictū. Rex cōmisit sacro Cōsilio, ut uideret, si de iure dictū sequestrum poterat fieri, iuxta formā p̄dicti capituli Regni. ¶ Dicebat d. Anto. de Alex. Viceprotonotarius, ꝙ dictū sequestrū potuit de iure fieri, quia si dicta legitimatio præsentata ad feuda esset adeò certa, ꝙ non hēret dubiū, tunc nō potuisset fieri dictū se-

2 questrū. ¶ † Sed cōtra dictā legitimationē opponebat ipse domi. Antoninus, quia iā dixeratRegi, ꝙ potuit fieri dictū sequestrū: ad id comprobandum dicebat, ꝙ dicta legitimatio nō continebat clausulā derogatoriā specificè, non obstante capitulo, naturales. præallegato, quę debet poni in tali legitimatione, vt inquit Bal. in l. eā quā. C. de fideicō. & ideo redditͣ dubia dicta legitimatio. ¶ Scđò dicebat ipsa feuda p̄dicta erant antiqua cōcessa prædecessoribus pro se & hæredibus suis ex suo corpore legitimè descendentibus, & de hoc nō erat facta mentio in legitimatione: meritò legitimatio non extenditͣ ad dicta feuda, vt videtͣ tenere Bald. in l. Gallus. §. si eius. ff. de lib. & posth. & doct. in d. c. naturales. & Pet. de Anc. in cōs. cccj. & Bal. in d. l. eam quā. C. de fideic. Et pro hoc bene facit, quod dicebat ip-

3 se, † quia licet legitimatus sit uerè legitimus. tñ nō est legitimè natus: vt dicit Bar. in l. si is qui pro emptore. dū loquitͣ de fictione inductiua. ff. de vsucap. ¶ Tertiò dicebat, in dictis feudis superesse agnatus vz dña Catharina Branchacia amita, quæ p̄tēdebat se successuram in dictis feudis, licet reuocaretur in dubium, ut patet ex nota. per Andr. de Iser. in c. j. Imperator Lotharius. & per gl. in cōstitu. Regni, Vt de successionibus. prætendebat dicta amita, ꝙ in sui pręiudiciū dicta legitimatio nō valebat, ex quo de agnatis non erat facta mentio, ut patet ex notatis per Andre. in dicto

cap.

cap.naturales. ¶Ego aũt & do. Marcellus de Gaieta, & quidã alij consiliarij dicebamus cõtrariũ, ꝙ de iure dictũ sequestrũ non debebat fieri, & factũ debeat reuocari,attẽto ꝙ iste filius legitimatus in prõptu oñdit priuilegium legitimationis ẽt in dictis feudis.& sic dicitur claro apertoq; iu
4 re succedere. ¶†Nec est ui considera tione;ꝙ nõ fit ibi mentio de clausula,nõ obstante cap.naturales. & §.fi. in auth.quib.mod.natu.effic.sui.& l. qui contra.& auth.ex complexu.C. de incest.nup.& l.licet.C.de nat.lib. Quia in dicto priuilegio legitimationis sunt verba æquipollentia, videlicet,non obstantibus oĩbus legibus, constitutionibus,& quibusuis in cõtrariũ facientibus. quæ clausula derogatoria generalis tantũ operatᷣ,quantũ clausula derogatoria specialis dictis legibus in materia ista legitimationis:ut expresse dicit Alex.in v. uolu.consi.clxxxvij.in vij.col.alleg.gl. in l.j.iuncto tex.C.de natu.lib.& ibi Bal.& Ange.& consil.Pet.de Ancha. cccxxiij. & sic sublatũ fuit in ueritate primũ dubium. ¶Nec obstat secũdum dubiũ ꝙ feuda prædicta erant antiqua pro se & hęredib⁹ & suo corpore descendentibus, & in dicta legitimatione non fit mentio de ista qualitate dictorum feudorum.Et sic non videtᷣ, ꝙ legitimatus per priuilegiũ ueniat sub appellatione hæredis ex suo corpore, secundũ conclusionem Andre.in d.c.naturales. Vbi latè etiã
5 hoc examinat. ¶†Quia ad hoc respõdebamus alta uoce, ꝙ in facto clarè cõstabat, ꝙ dñs Paulus Branchacius emit dicta feuda pro se & hæredibus & successoribus.& præfatus dñs Frãciscus mortuo patre habuit cõfirmationem à Rege pro se & hæredibus absq; illis verbis ex suo corpore &c. ¶Et licet media confirmatio facta in personam domini Raynaldi Brãchacij patris dicti domini Francisci diceret pro se & hęredibus ex suo corpore, hæc mediata confirmatio non debet attendi,sed prima & ultima inuestitura.Nam dicit Bal.in cõsilio,sanctissima & illustrissima domina Regina. & in præludijs feudorum, ꝙ tenor primæ inuestituræ debet considerari.¶Item,quia extrema considerantur,& non media:ut dicit Bald.in l.si plures. in prima char C.de cõdi. inser. no. in l.sed & si.§.seruus.ff.de hære.insti.& in concor.allegatis. per Spec.aureo repertorio suo,ult. char.
6 † Nam prima inuestitura, quæ dicit tibi & heredibus.& potissima,per l.i. ff.de orig.iur.cum simi.allegatis per Alb.in l.qui de crimine.de accusatio. in iij.col.inde dicit text.in l.creditores.ff.de pigno.actio. si originem rei probare potes. de quo per Alex.in l. deniq;.§.si quis.ff.de mino. in apost. & in.l.rogasti ff.si.cer.pet.¶Dicebat dominus Antonius, ꝙ propter dictã mediam inuestituram ipse dubitabat de dicta legitimatione. Tamẽ ego & dominus Marcellus & dominus Carolus de Rogerijs, & dominus Iacobus de Gello dicebamus, ꝙ nos non dubitabamus,ꝙ ex isto capite legitimatio est ualida,licet nõ fecerit mentionem,ꝙ media inuestitura prædicta quæ dicebat pro se & hæredibus ex suo corpore legitimè descendentibus:ex quo prima & vltima inuestitura simpliciter dicebat pro se & hæredibus, & ideo non potest dici legi
7 timatio surreptitia. † & hæc si fuissent expressa, non reddidissent Regem difficiliorẽ: & ideò nõ potest dici surreptitia, vt in c.super literis. de rescriptis. ¶Nec obstat tertium dubium: quia posito, ꝙ illa media inuestitura diceret,ꝙ confirmat pro se & hæredibus ex suo corpore legitimè descendentibus, scd̃m hoc dicta feuda sunt hæreditaria, scd̃m cõmu-

nem opinio. ¶ Et sic pluries fuit iudicatũ. ergo si sunt hæreditaria, potuit pater facere à Rege legitimare filiũ suum spurium etiã ad dicta feuda hæreditaria in præiudicium agnatorum qui poterant succedere, declarãdo, ꝙ uult, ꝙ succedat, ut firmãt cõiter doctõ. in l. Gallus. §. & quid si tantũ. ff. de lib. & posthu. & Præpositus in c. ꝑ uenerabilem. xviij. colũ. qui filij sint
8 legiti. † quando pater non hẽt alios filios, prout erat in isto casu, ut dicit Alex. in l. ex facto. viij. col. de uulg. & pup. & Bal. in l. nã ita diuus. j. co. ff. de adop. Et bene firmat Pet. de Anchar. in consi. cccix. incip. prima facie &c. ¶ Et ideo illa allegatio de amita est impertinens stante dicta legitimatione. hæc omnia fuerunt dicto Regi relata, et cõmisit do. Ferdinando, attento, ꝙ ipse desiderat, ꝙ dicta feuda habeat Paulus branchatius gener Iacobi de Grisono sui domestici et familiaris, ꝙ procuret concordare dictum filium legitimatũ cum dicto Paulo. Et sic facta fuit de uoluntate ipsarũ partium certa cõcordia, ut in ea cõtinetur. An autem filius spurius legitimatus per priuilegiũ Regis, et restitutus natalibus cũ oĩbus clausulis derogatorijs gaudeat nobilitate paterna. Bal. dicit, ꝙ non est de stirpe nobili. in c. per tuas. de maio. & obe. et Alex. in l. ex facto. in fin. prin. ff. ad Trebel. fateor, ꝙ nõ est de stirpe nobili, nisi per principẽ restitutus est natali-
9 bus, † ꝙ quidem facere põt ipse princeps, ut in aut. quib. mo. na effi. sui. et in aut. qui. mo. na. effic. legitimi. Imò spurius, si est honestus re & vita ad decurionatũ admittatur. ff. de decuri. l. generaliter. §. spurij. ad quem plebei non assumuntur. in e. tit. l. honores. §. primo. ut dicit Lucas de Penna in l. mulieres. C. de dignit. lib. duodecimo, ubi ponit nouem species nobilitatis.

DECISIO CXCVI.

De actione super feudi possessorio.

SVMMARIVM.

1 Possessorium recuperãdæ in feudis, an possit post annum intentari.

In quadam alia causa fuit dubitatum. Ecce mortuo Barone sine filijs sup̃stite sorore maritata à patre, quæ statim recepit possessionem Casalis Vallis, & ea tenente & possidẽte intra annum fuit de facto priuata possessione, et ĩtra annũ fiscus Regius scripsit ꝙ tenetur in sequestrum possessio, iuxta c. Regni, quod incipit, ex ꝑsum ptuosa. deĩ finito anno dicta soror egit possessorio contra fiscum. ¶ Opponebatur, ꝙ non poterat agere possessorio, sed de proprietate tantum. ¶ Vtrũ possit agi de possessione, uel
1 solum de proprietate. ¶ † Fuit per sacrum Consi. decisum et determinatũ ꝙ post annũ nõ possit agere dicta soror de possessorio recuperãdæ, sed solum agere potest de proprietate. Et ita dictum capitulum intelligit And. de Iser. in l. Imperialẽ. §. illud. de prohi. feu. ali per Fede. et idẽ dicit dom. Bartho. de Capua, in quadam apostil la sua super d. c. ex præsumptuosa: & de illo capitulo facit mentionem Lucas de Penna in l. facultas. iij. colũ. in uerbo, constitutis. de iure fis. lib. x. et dicit Lucas in quadam apostilla, sup d. c. ꝙ illud c. fuit sumptũ ex l. apud Iulianum. ff. de iure fisci.

DECISIO CXCVII.

De feudi possessoribus sine Regio assensu priuandis.

SVMMARIVM.

1 Fiscus an possit possessores feudi priuare, qui illud possederũt sine Regio assensu.

Feudũ alienatũ sine Regio assensu, an possit penes fiscum sequestrari.

2 Alienatio feudi sine Regio assẽsu ẽ

in contractu nullo nõ excusatur propter nullitatem.

QVAEDAM mulier noĩe Constanzella de Bisignano habebat duo feuda in ꝓuincia Calabriæ, vnũ vocabatur feudũ S. Georgij. Aliud feudũ de iudica Feudũ. s. Georgij donauit Nicolao suo marito per publicũ instrũ: aliud donauit Io. a. bapti. suo nepoti consobrino, & tradidit istis possessionem. demũ ista Cõstanzella mortua fuit sine filijs. fiscus vult priuare dictos possessores dicta possessiõe vigore dicti capituli, ex præsumptuosa. quia nõ succedũt claro aper-
1 toq; iure. ¶ Fuit dubitatũ, † Vtrum in hoc casu possit fieri dictũ sequestrũ, attento ꝙ illi possederunt per annos ante mortem feudatarij dicta feuda, nullo tũ interueniẽte Regio assensu sup dictis donationib9 Fuit decisum ꝑ doctores Regiæ cameræ & aliquos sacri Consilij, ꝙ ex quo claro apertoq; iure cõstat, ꝙ dictæ donationes sunt ipso iure nullæ: quia possessores interrogati an hẽant cõsensum Regium, & dixerũt, ꝙ adhuc nõ impetrauerũt, ꝙ põt per Regiã curiã fieri di-
2 ctũ sequestrũ. ¶ † Et sic notandum, ꝙ dictum c. ex præsumptuosa. habet locum ẽt si successor per viã cõtractus inualidi habuit possessionẽ feudi ẽt viuente feudatario virtute cõtractus sine Regio assensu.

DECISIO CXCVIII.

De solutionibus.

SVMMARIVM.

1 Debitor, qui dimidiatã summã debiti solutã ꝓbat per apochã, alterã ꝑ testes, an liberãdus in totũ quasi numerauerit in duabus uicibus.
2 Pluralitas non præsumitur.
Cõfessio debiti soluti ꝓbata ꝑ testes nõ est noua dispositio, sed ꝓbatio.

QVIDAM creditor petebat centũ à suo debitore ex causa mutui uigore scripturæ ꝓpriæ manus ille debitor recognouit in iudicio illud chirographũ esse scriptũ manu ꝓpria. Sed dicit satisfecisse dato termino ad ꝓbandũ, aliàs ad soluendũ. Iste debitor ꝓduxit quandã scripturã manu ꝓpria dicti creditoris, in qua cõtinetur, ꝙ dictus debitor in centũ ex causa mutui sibi soluit ducatos quinquaginta. & ista scriptura est recognita ꝑ dictũ creditorẽ. ¶ Itẽ ꝓduxit depositionẽ triũ testiũ, qui deponũt, ꝙ dictus creditor cõfessus fuit se recepisse à dicto debitore ducatos quinquaginta, & isto modo dicebat satisfecisse dictos ducatos centũ. Creditor dicebat, ꝙ totũ habuit ducatos quĩquaginta: ut cõstat ꝑ suã scripturã ꝓductã per dictũ debitorẽ: & ꝙ uerũ est, ꝙ postea cõfessus fuit recepisse ducatos quinquaginta, s. illos, de quibus ĩ scriptura sua. & sic una fuit summa.
1 ¶ † Quærit quid iuris. Facto uerbo in Cõsilio de ꝑdictis per unũ ex iudicibus magnæ curiæ Vicariæ in consilio fuit decisum & determinatum, ꝙ ex quo dictus debitor ꝓbauit ꝑ scripturam manu creditoris se soluisse quinquaginta, & ꝑ testes ꝓbauit, ꝙ dictus creditor cõfessus fuit postea se recepisse & habuisse quinquaginta, ꝙ vna præsumit quantitas soluta. & nõ duę
2 solutiones: † quia cõfessio illa ꝓbata per testes nõ est noua dispositio, sed ꝓbatio: ut in l. publia. in fine. ff. depositi. Est ergo eadem summa ꝓbata ꝑ scripturã, & per cõfessionẽ ꝓbatam per testes: ut dicit Bar. in l. triticũ. ff. de uerbo. oblig. per l. Sempronius. ff de lega. ij. Idẽ tenet Floria. de sancto Petro in l. quinquaginta. ff. de probatio. & Alex. in j. uolumi. consilio iij. in iij. colum. ¶ Fuit uotatum, quòd contra dictum debitorem fiat executio pro ducatis quinquaginta: quia tãtùm quinquaginta ducatos de centum soluit.

DECISIO CXCIX.

De iute offerendi dotem mulieri per creditorem ob uiri inopiam.

SVMMARIVM.

1 Dotis restitutio constāte mr̃imonio a uiro ad inopiā vergēte, fieri an possit

2 Creditor posterior an hēat ius offerē di dotem mulieri pp viri inopiam.

3 Possessor tertius an habeat ius offerē di, quando vxor uult se assecurari cō stante matrimonio super bonis per virum alienatis priusquam ad inopiam vergeret.

VXOR habens instrumentū do tale vnciarum centum & vnciarum l. de antiphato, quia maritus suus ver git ad inopiā, petit se assecurari pro dotibus & antiphato super quadam massaria ipsius viri ei hypothecata ꝓ dictis dotibus & antiphato, qn̄ casus obuenerit restitutionis dotium & an
1 tiphati.† & quia viro vrgente ad ino piam pt fieri dicta restitutio dotium & antiphati constante matrimonio, per l. si constante. in princip. ff. solu. ma. quæ solum loquitur in dote. & p l. vbi adhuc. C de iure dotium. quæ loquitur in antiphato: opponit se qui dam creditor mariti, qui desiderat ha bere dictam massariam, licet sit poste rior hypotheca, & offert dictæ mulie ri integrè soluere dictas dotes & antiphatum, & petit, ꝙ cedat iura sua. vxor dicit, ꝙ ipsa vult illā massariā ꝓ sustentatione sua, & uiri & filiorum.
2 †creditor ille scd̃s dicit, ꝙ ipse habet ius offerendi debitū: vt in l. fi. C. si an tiquior creditor &c. & ius petēdi ces sionē, & se ponēdi in locū suū: vt in l. j. C. de his qui in prio. credi. locū. & ibi Bald. & habet in l. Modestinus. ff. de sol. cū concor. ¶ Quæritur quid iu ris? An dictus creditor contra dictam mulierē hēat ius offerendi dotē & an tiphatū stāte dicta inopia viri? ¶ Fuit bn̄ discussum hoc dubiū. Et dictū, ꝙ super isto dubio doctores sunt varij. Nam & Bar. in l. si constante. in prin. fuit in opi. ꝙ dictus creditor non ha beat dictū ius offerendi dotem & an tiphatū: & per consequens nec pt cō sequi dictā massariā a, sequutus opi. a Iac. de Are. & Cy. in l. cū cibi. C. qui potio. in pig. habe. & in l. vbi adhuc. in xiij. q. Et idē tenuit Io. And. in addi. Specu. in titu. de dona. inter vir. & vxor. §. formatis instrumētis. in addi tione, quæ incipit, vt not. in l. vbi idē in socero &c. & idē voluit Bal. in d. l. vbi adhuc. in iij. col. in tex. ibi, quæsi uerit. & idē dixit in l. j. vlt col. ff. sol. matri. Et idē dicit Pau. de Cas. in l. ij. in princ. ff. sol. matri. Idem consuluit Bal. in j. vol. cons. cclxxxij. incip. præ mittendum &c. hanc. opi. firmat etiā Bal. nouel. in trac. dotium, in vij. par- b te, in priuilegio xlvij.[b] Sed cōtrariā opi. s. ꝙ creditori cōpetat dictū ius offerendi in dicto casu, firmauerunt Bal. Ang. Io. And. de Imo. Lud. Ro. et Pau. de cas. & Ale. de Imo. in d. l. si constante. in prin. & Bal. in aut. qd̃ locū. C. de col. & Barth. Veronen. in lib. Cautelarū, cxxj. circa. fin. ¶ Sacrū Consilium bis prounciauit secūdū primā opi. quia tūc dicta assecuratio non est uera restitutio dotis, sed tenet dicta bona loco pignoris, & hypothecæ, & ideo creditor non habet ius offerendi. Secus esset dicēdū, qn̄ mulier ageret hypothecaria, & adiudicatione super bonis mariti tūc cre ditor haberet ius offerendi, secundū Cy. in. d. l. cū tibi. ¶ †Quid aūt si mu 3 lier uellet illam massariam vendere, qn̄ sup ea, fuerit assecurata constan. matri. pro dote & antiphato, an tunc cōpeteret dicto creditori ius offeren di, tangit Bal. Nouel. in loco prealle ga. Quid aūt si vxor uult assecurari constan. matrimo. super certis bonis alienatis per uirum antequā verge-

ret ad inopiam an ille tertius possessor habet ius offerendi. ¶ Per iudices magnæ curiæ fuit iudicatum, ꝙ ille tertius possessor, & dñs habet ius offerendi, per theo. Bal. in d. aut. ꝙ locũ, & per tex. in l. Paulus. § qui pig. ff. qui. mo. pig. uel hyp. soluitur.

a DICTAM massariã. Adde decisionem Capellæ Tholosanæ, numero 338. quæ idem tenet, & allegat Ioã. Pet. de Ferra. idem tenere.

b IN priuilegio xlvij. Sed præterito anno 1530. fuit cõtrarium iudicatũ per magnam curiam Vicariæ, & successiuè confirmatum per sacrũ consilium, contra Sebastianũ de Cecca Setayolum, & hoc per consiliũ Bar. qđ incipit, quæritur utrum per uiam retentionis, & per consilium Paul. de Cast. nu. 219. quod incipit, in causa, quæ uertitur, & idem Pau. de cast. in l. ij. in prin. ff. sol. mat. vbi tenẽt, ꝙ mulier eo casu non poterit impedire creditores mariti, nisi prius agat contra virum. idem refert & sequit̃ Hyppo. Marsil. in sua practica causarum criminalium, in uers. aliàs. §. aggredior. in antepenul. col. 61. char. Thomas Brama.

DECISIO CC.

De dotis restitutione soluto matrimonio.

SVMMARIVM.

1 Bona hæredũ defuncti nõ sunt obligata pro dotis restitutione, nisi defunctus specialiter bona hæredis obligasset, & distinguitur. 3.

2 Defunctus an & qñ rem sui hæredis obligare possit.

INSTRVMENTVM dotale dicebat, ꝙ uir pro restitutione dictæ dotis receptæ obligauit omnià bona sua, & se & suos hæredes, & successores, nõ aũt obligauit bona sua & suorum hæredũ. Soluto matrimo. vxor uel hæredes uxoris agunt hypothecaria, assistentia, & appretio, & adiudicatione contra certa bona hæredũ viri, quæ non fuerunt hæreditaria ipsius viri, sed fuerunt acquisita per dictos hæredes viri, uel aliter eis obuenerũt. ¶ † Quærit̃ an dicta bona sint obligata pro restõne dictæ dotis.

1 ¶ Bis fuit iudicatũ in consilio, ꝙ bona dictorũ hæredum per dicta verba non sunt obligata, hoc uoluerunt expressè Bald. & Angel. in l. assiduis. C. qui po. in pig. hab. vbi dicũt, ꝙ bona hæredis non sunt tacitè obligata ꝓ restitutione dotis, nisi defunctus expressè obligauit bona sua, & suorum hæredum. Et dicit ibi Ang. ꝙ sic iudicatum fuit Perusij se existente aduocato idẽ tenet Cy. in d. l. assiduis. Idem voluit Bald. in l. si vxor. C. de bo. aut. iud. pos. & in l. ubi adhuc. ix. col. C. de iur. do. Ita ẽt tenuit Pau. đ Cast. consulendo in consi. cclxxiij. in cip. viso puncto supradicto. Idẽ consuluit Ale. consi. clxxij. in. ij. vo. & in consi. ccvij. & in. iij. vo. consi. xj. & cõsil. xcj. & in. v. uol. consi. lxxiiij. in. j. co. † vbi dicit, ꝙ licet bõa patris sint

2 obligata pro restitutione dotis, non tñ sunt obligata bona eius hæredis: ut est tex. in l. paulus. aliàs incipit, gñaliter. ff. de pig. Idẽ dicit Albe. de Ros. in l. ij. C. com. de suc. imò dico vnũ, ꝙ est fortius scđm Albe. in. d. l. ij. ꝙ defunctus non põt obligare rẽ hr̃dis acquisitam per eũ, nec cõpetit hypothecaria, si obligauit bona hære dis ad ipsa bona acquisita. Et idẽ tenet Bal. in l. ij. C. cõm. de leg. & Frã. de Are. in l. hr̃dis seruus. ff. de leg. j. Idem tenet Cy. & Sal. in. d. l. assiduis. Io. de Imo. & Pau. de castr. in. d. l. si hæredis seruus. Ioã. Fab. in. §. fuerat. insti. de act. † licet Ale. in. d. l. si hære

3 dis seruus. distinguat, aut defunctus obligauit bona hæredis nomine hæredis, & potuit obligare, aut simpliciter obligauit bona sua, & suorum

hæredũ,& non sunt obligata bona hæredũ,ut ibi ꝑ eũ,uide ad hoc Bal. in l.tabernam.in fi.ff.de pig.

DECISIO CCI.

De bonorũ obligatione pro dotis obligatione.

SVMMARIVM.

1 Hypotheca an inducatur in bonis hę redum defuncti per clausulã, cũ potestate capiendi propria authoritate

2 bona sua,& suorum hæredum. Textus,qui non est alibi in toto corpore iuris.

EVENIT aliud dubiũ in di-
1 ctis causis.†Quid si in instr̃o nõ sunt expresse obligata bona hæredis, sed dictum fuit in dicto instr̃o,ꝙ dictus uir dedit potestatem in casu cõtrauentionis capiendi propria autho. d bonis suis,& suorum hæredũ. An ꝑ ista uerba uideantur obligata bona hæredũ.¶ Prima facie uidebat̃,ꝙ illa uerba,cũ ptãte capiendi propria autho.bona sua,& suorũ hr̃dũ,inducãt hypothecã per tex.in l.creditor. §. post diuisionem.ff.qui po.in pig. ha. qui tex.non est alibi in toto corpore iuris,scd̃m Bal.in l.creditores. C.
2 de pig.¶†Sed certe fuit uocatum in consilio,ꝙ ille tex.in.§.post diuisionem,nõ dicit,ꝙ important illa uerba obligationẽ bonorũ hr̃dis,sed ipsius contrahentis:non aũt importãt obligationem bonorũ hæredis, quæ nõ sunt ex cã hr̃ditaria,sed aliter acquisita ꝑ hæredem,ꝙ est multũ not. ꝙ menti tenendum.

DECISIO CCII.

De successione consanguineorum matris ab intestato per cõsuetudinẽ nobiliũ Capuę.

SVMMARIVM.

1 Hæres extraneus filij mortui post mortem matris excludit proximiores ex parte matris in ipsis dotibus.

CONSVETVDO nobilium Capuæ,& Nidi est, ꝙ in cõtrahẽdis matrimonijs faciunt hoc pactum,uidelicet, ꝙ si ex eodem matrimonio superstit filij, & decesserint in pupil. etate,uel ab intestato qñcunq;, dos debeat reuerti ad proximiores consanguineos matris mortuis istis coniugibus superstitibus duobus filijs hr̃dibus patris,& matris. Deinde moriunt̃ isti filij unus post alium cũ testamentis ualidis. Et reliquerunt in testõ multa legata,unus frater ultimo moriẽs,qui fuit hæres fratris sui fecit hæredem quandam filiam suã naturalem in ducatis mille & centũ.
1 ¶†Vtrum consanguinei ex parte matris possint petere restõnẽ dotis prę dictæ à dictis hærede,& legatarijs. ¶ Fuit iudicatum in consilio, ꝙ non competit dictis cõsanguineis ius petendi dictas dotes à dictis legatarijs: quia dictum pactum à contrario sensu excludit dictos cõsanguineos,qui si consanguinei possunt petere dotẽ, qñ filij moriuntur ab intestato,† er-
2 go à contrario sensu,si moriũtur cũ hærede testamentario, non possunt petere dotem ab hr̃de testamentario,per tex in l.inter socerum.§.cũ inter.ff.de pact dot.firmant scribentes in l.j.§.huius rei.ff.de offic. eius cui mand.est iurisdi.& Bald.in l.uenditi.ff.de act.empt. ¶ Et ita fuit dictum,ꝙ semper fuit obseruatum.

DECISIO CCIII.

De successione spuriorum.

SVMMARIVM.

1 Nati ex uilissimo scorto,& uiro dignissimo sunt spurij.

2 Spurij ex ancilla in domo retenta ut concubina,relictorũ sunt incapaces.

1 VVLT † dispositio l.j.C.de nat. liber.quòd nati ex concubinis uilissimis,& parentibus in dignitate positis sint spurij,& incapaces tã per uiã ultimæ uoluntatis, quã contractus,

modò euenit, ꝙ quidam nobilis, quẽ causa honestatis taceo, ex ancilla retenta in domo ut concubina habuit filium, & filiam, demum iste nobilis fecit testamentum, & reliquit libertatem dictæ ancillæ et dictis filijs suis. similiter reliquit libertatem, et certa
2 legata eis fecit. ¶ † Quærebat, an isti filij sint capaces talium relictorum. aliqui Doct. dicebant, ꝙ sic, per text. insti. de ser. cog. ¶ Per totum consilium fuit cõclusum, ꝙ dicti filij sunt incapaces relictorum. ¶ Nec obst. ille tex. quia intelligitur qñ dominus retinuit ancillam in domo, et cum ea de facto contraxit matrimonium cũ inter eos non poterat esse matrimonium, tunc tales filij succedunt, ut filij naturales, quẽ tex. sic ĩtelligit gl. ibi in uerbo, ueniant, et Ang. et Ale. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. et Fel. in c. in præsentia. de pro. Et Aret. insti. de ser. cog. ubi ponit rationem, quare hoc est, et refert Mat. de Matesi. Idem tenet Ioan. Bab. de sancta Seuerina aduocatus consistorialis. ĩ rep. aut. si qua illustris. in. vij. char. d. ad Orsi. et idem Areti. insti. de succes. agna. in. §. uulgo.

DECISIO CCIIII.

De inofficioso testamento, & legitima fratris turpi persona instituta.

SVMMARIVM.

1 Soror an possit testamentum fratris in toto expugnare turpi persona instituta, si quicquam est sibi relictũ. 3.
2 Quærela inofficiosi, ubi est minus legitima, nõ expugnat in totum testamentnm.
3 Legitima fratris turpi persona instituta, quanta sit.
4 Ascẽdẽtiũ legitima quãta olim erat.

Qvidam Archiepiscopus fecit testm̃, et instituit certos fratres suos spurios hr̃des, sorori uerò suæ reliquit certũ quid, et post eius mortem soror dicit testm̃ fratris inoff. et agit cõtra dictos fratres suos spurios
1 ¶ † Et primò, utrũ ista soror legitima et naturalis, cui in dicto testõ relictũ fuit minus legitima, et expugnat testamentum prædictum ex toto, an solũ aget ad supplemẽtũ legitimæ. Pau. de ca. in l. omnimodo. in pri. C. de inoffi. testa. tenet, ꝙ si frater in testamento fratris habuit minus legitima, in quo fuit turpis persona instituta, ꝙ expugnat testm̃ ex toto, ut dicit Guli. de Cu. et Bal. in l. frs. C. de ĩof. test. ꝙ nõ est sic in descẽdẽtibus. quibus ab ascẽdẽtib9 relictũ est minus legitima, quia nõ expugnat testm̃ in totũ, sed usq; ad legitimã, ut ĩ. d. l. oĩmodò, et hãc op. s. ꝙ rũpat testm̃ in totũ dicit Paulus esse ueriorẽ, et idẽ tenet Pau. de cas. in consi. lxj. et
2 dicunt Mod. Papi. † ꝙ cõis sñía est, ꝙ odio instituti rũpat testm̃ in totũ l. pãtonius. in prin. ff. si quis à part. fuerit ma. hãc opi. tenuit ẽt Sali. ĩ. d. l. frs in. iij. q. ¶ Sed istorũ opi. p sacrũ cõsilium nõ fuerũt approbatæ. Sed fuit approbata opi. Ang. in l. j. ff. de inoff. testa. ubi tenet reprobãdo dictas opi. ꝙ nõ expugnat testm̃ in totum, sed usq; ad legitimã, qñ est aliquid relictũ, quia non debet esse melioris cõdõnis frater, q̃. descẽdentes in bonis ascẽdentis, uel econtra. ¶ Secũdò quia est cõtra casum in. d. l. oĩmodo. ubi aptè lr̃a dicit, ꝙ oẽs illi, qui ad q̃relã uocañ, si nõ habẽt legitimã integrã, nõ expugnãt testm̃ in totum, sed agũt ad supplementũ. Idẽ tenet
3 And. in auc. res q C. cõ. de succ. † Et sic hodie in Regno est approbata p sñtam Regiã transactã in rẽ iudic. ꝙ frater uel soror turpi p̃sona instituta in testõ fratris, qui aliquid reliquit sorori, nõ rumpit testamentum in totũ, sed aget solũ per uiã querelæ ad supplementũ legitimæ. ¶ Secũdò du-

bitatur, quantum erit ista legitima fratris turpi persona instituta. dicit Angel.in d.l.j.ff. de inof.test. ꝙ non habemus in iure cautũ. & subdit ꝙ Gl.in authen.de hære.& Falci.§.j.tenet,ꝙ fratri debetur legitima. Vnde necessariò oportet nos dicere, ꝙ erit quarta illiꝰ portionis, quã habiturus
4 fuisset ab intestato. † Nã eadem erat olim legitima ascendentiũ:ut in l.cũ quæritur.C.de inoffi.testa.& ff. eod. tit.l. Papinianus.§. si quis mortis. & §.quoniã aute quarta.Et sic legitima ascendentiũ & descendentiũ hodie ẽ aucta:& est triens vel dimidia secundũ numerũ liberorum: ut in aut.de trien.& semis.§.j. & in authen.nouissima.C.de inoffi.testa.Tñ in fratre legitima est quarta.& tenet Bar.in d.l. fratres.in iiij.q.ista sunt uerba Ang. in d.l.j.licet aliud uoluit Alex.in ij. vol.consi.lxiij. incip.super primo dubio.in ij.col.¶Tñ sacrum consilium die xxvij. Iunij.xv.ĩ d.M.ccccxcvij. in cã dictæ sororis de Mormilo de sedili Portæ nouæ iudicauit secũdum opi.Ang.in d.l.j. ꝙ in sorore legitima sit quarta illius portionis, quam habitura fuisset ab intest. & sic dicta sententia fuit executa.

DECISIO CCV.

De mora non commissa in liquidandis.

SVMMARIVM.

1 Mora an committatur, quando debitum non est liquidum.

2 Oblatio debiti illiquidi qualiter fieri debeat.

QVIDAM clericus nomine Cæsar de Borsis locauit certũ territorium beneficiale cuidam Petro Burdono pro certa quantitate frumenti, & pro certis annis, quæ frumenta nõ fuerunt integrè soluta per dictũ Petrũ, tũ propter temporis sterilitatẽ,
1 tũ etiã propter guerras.† Dicebaẽ p dictum clericũ,ꝙ per dictũ Petrum fuit cõmissa mora in soluendo quantitatẽ frumenti promissam, & ideo frumenta sunt soluẽda ꝑtio, quo plurimi ualuit post morã,iuxta not.in l. uinũ.cum concor. ff. si certũ pet.replicabat couuentus,ꝙ quantitas debita non ẽ liquidata:& sic non põt dici,ꝙ fuit in mora. ¶ Quæritur an sit cõmissa mora,qñ debitũ non ẽ liquidũ,sed uenit liquidandũ. ¶Fuit decisum in consilio,ꝙ in liquidandis nõ cõmittiẽ mora,antequã per iudicem sit liquidatũ & declaratum,per l. ij. C.de usuris.Ita dicit Bald.in l.acceptã.iij.colũ. uersi.vj.opp. C.de usu. Idẽ consuluit Ale.de Imo.in ij. vol. consi.xlix.in j.colũ. faciunt not.per Alex.in l.j.§.si stipulanti.ff.de uerb.
2 oblig. † Qualiter autẽ debeat fieri oblatio debiti illiquidi, tangit Bald. in l. si residuũ.C.de distrac.pig. & ꝑ Alex.in iiij. uol. consi. xxiiij. & in l. iiij.§.ait.prætor.ff.de re iud.& Ang. in l. prætor. §. si quis paratus.ff.de ope.no.nuntia.

DECISIO CCVI.

De fideiussoribus clericorum, & de excessu in defendendo.

SVMMARIVM.

1 Fideiussor laicus clerici non remittitur ad ecclesiasticũ iudicem.

2 Exceptio declinatoria competens principali,nõ competit fideiussori.

3 Defensionis excessus qualiter puniendus.

4 Prouocatus excedens alleuiatur in pœna excessus.

PENES & apud acta magnæ curiæ duo iuuenes adinuicẽ sub pœna vnciarũ xxv. ꝓmiserunt vnus alterũ non offendere,& dederunt fideiussores.Vnus istorũ offendit alterũ: offensus se defendit, sed excessit modũ in defendendo. ¶Dubitaẽ de duo
1 bus¶†Et primò,ex quo ille,qui of-

fendit ē clericus beneficiatus, vt cōstat ex literis significatorialibus Vicarij archiepiscopi Neapoli. & sic curia Vicariæ non pōt procedere contra eum, an possit procedere ad pœnā contra eius fideiussorē laicū. ¶Et fuit conclusum per iudices magnæ curiæ, & per sacrū consiliū, ꝙ fideiussor laicus clerici non debet remitti ad iudicē ecclesiasticū, per id quod uoluit Spec. in tit. de cōpe. iudi. aditione. §. regulariter. uersi. pone fideiussor. quē allegauit ad hoc Bal. in l. j. in fi. C. de priui. dot. & est tex. in l.
2 si reus. ff. iudi. solui. †ubi exceptio declinatoria cōpetens principali, non cōpetit fideiussori seu cessionario. & probat̄ bene in l. sed & si restituatur. §. j. ff. de iudi. Et dicit Lud. Rom. in sing. suis. in uerbo, fideiussor. ꝙ hoc alibi non habes, nisi in dictis locis.

¶Secūdò dubitat̄, utrū ille, qui excessit in defendendo, debeat puniri pœna contenta in obligatione uel pœna excessus. ¶Facta relatione in consilio per vnū ex iudicibus sequēti die fuit uotatū, ꝙ non debet puniri pœna dictæ obligationis: sed tm̄ pro excessu in defendendo: Quia iste, qui se defendit, fuit prouocatus, & si excessit, imputat̄ offendenti, qui incœpit, ad excusationē: ut non teneat̄ pœna, qua tenetur offendens, per l. j. §. cū arietes. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. & in l. ut uim. per scribentes. ff. de iu-
3 sti. & iure. & in l. j. C. vnde vi. † Sed quia excessit modū in defendendo, punitur solum pro isto excessu, secū dn̄i Io. An. in c. significauit. de pœnité. & remis. quē allegauit Bal. in c. j. in princ. iij. col. de pace tenenda. not. Abb. Sic. in cap. significasti. de homi. scribentes. in c. sicut. de iureiur. Ale. in j. vol. consi. lxxvj. incip. Redēptoris nostri visa inquisitione. & Franci. de Are. consi. lxxx. circa fin. & Ludo. in singularibus suis in uerbo, defen-
4 sio† Multū alleuiat pœnam, qū quis fuit ꝓuocatus, & excessit modum in defendendo, secundū Lucā de penna in l. errat. C. de castren. pecul. mi. lib. xij. Et ultra ꝑdicta ad ostendendū, ꝙ secundus offendens, quia ꝓuocatus, non incidat in pœnā dictæ obligationis, allegabat̄ Bal. in l. qui fidem. ff. de transac. & in l. cū ꝓponas. C. de pac. & Ioan. And. in c. j. de treu. & pace. & Bar. in l. pr̄. §. libertis. ff. de lega. ij. & Bal. in l. cū mulier. in vj. oppo. ff. sol. ma. Bal. & Io. de Imo. & Pau. de Ca. in l. semel eo. ti. ¶Et fuit conclusum, ꝙ iudices leuiter puniāt dictū offensum ꝑ dicto excessu, nō aūt puniant eū, nec eius fideiussorē pœna cōtēta in obligatione de non offendendo.

DECISIO CCVII.

Quando mulier officio tutelæ fungi possit.

SVMMARIVM.

1 Tutelæ priuationē quæ inducant, & causæ sint sufficientes. 2. 4.
Mater tutrix aut auia an possint ꝑꝑ litē, quam habent cum pupillo, à tutela remoueri.
5 Tutor etiā pro causa leuissima pōt à tutela expelli.
6 Inuentarij omissio reddit tutorem suspectum.

QVAEDAM dn̄a Polyxena auia filiorū quondā nobilis ColæGaietani tutrix ipsorū filiorū fuit citata ꝑ magnā curiāVicariæ ad dicendū quicquid uoluerit, quare non debeat priuari tutela dictorū filiorum. ¶Et cāē quæ allegabant̄ ut deberet priuari dicta tutela, sunt istæ, vc 3. ¶†Et prima, quia dicta tutrix hēt litē cū ipsis pupillis. dicebant iudices magnæ curiæVicariæ, ꝙ hęc cā nō est sufficiēs: quia licet regulariter tutor ꝑꝑ litem quā hēt cū pupillo, debeat remoueri à tutela, tn̄ fallit in matre & auia secūdum Bal. & Salice. & scribentes in

auth.mat.et auiæ.C. qñ mulier tute. offic.fungi poss.sed pp istam cām debet dari adiunctus, ut in l. si tutor ab aliquo.ff.de suspe.tuto.et in l.eū quē
2 C.eo.tit.¶†Scda cā suspicionis erat, quia pp dictam litē in magna curia Vicariæ dictæ tutrici tpibus pteritis dedit in adiunctū tutorē magnificum do.Ioan.de Cicinellis de Seduli Montaneæ.Et dicta dña Polixena nō patitur,ꝙ cōtutor pdictus possit administrare,pp qđ redditur suspecta, ut in l actus.et ibi Bar.ff. de admini. tuto. ¶Tertia cā suspitionis erat, quia oīa bona pupillorū dissipabat dādo filia-
3 b⁹ fœminis,†et uolūt iura,ꝙ tutor ēt pro leuissima cā pōt remoueri à tutela,scdm Bar.in l.si.ff.de suspec. tuto. et Bal.in l.quæ fortuitis.viij. colū.C. de pig.acti.¶Quarta cā, quia ista tutrix habuit perfectā notitiā de testō pfati Nicolai,in quo fecit ipsam tutricē,et administrauit nullo cōfecto inuētario,et ideo quia nō fecit inuētarium tutoris,ipso iure reddit suspecta,ut est tex.in l.si.in fi.C. arbi.tute. Et hoc casu ēt tutor testamentarius pōt allegari suspectus,ut in l.ēt.C.de suspec.tuto.et isto casu nō debet dari adiunctus,secundum doct.in d.l.si.
4 ¶†Fuit iudicatū p magnam curiā dictam tutricē debere remoueri à dicta tutela dictorum suorū nepotum tanquam suspectā,maximè quia nō confecit inuentariū.Et licet pro parte dictæ dñæ Polyxenę fuisset appellatū ad sacrum Consiliū: Tñ per oēs dños sacri Consilij fuit uotatū, ꝙ bñ fuit prouisum per iudices prædictos.

DECISIO CCVIII.

De confessione minoris spontanea facta in iudicio sine curatore.

SVMMARIVM.

1 Minor ex cōfessione iudiciali facta sine curatore an possit ad pœnam condemnari.
2 Apices iuris vbi de mera uoluntate agitur,non considerantur.
3 Minor an torqri possit, et qualiter.
4 Minor delictum cōfessus in iudicio sine curatore restituendus in integrum,si dicat se læsum.

MINOR adultus nō habēs curatorē inquisitus est de furto, et examinatus confitetur se participem esse in dicto delicto cōmisso p aliū, nihil tñ
1 ad eum peruenit. ¶†Fuit dubitatum in Consilio utrū dictus minor ex cōfessione iudiciali facta sine curatore possit condēnari ad pœnā, sicut si eēt maior. Aliqui dicebāt, ꝙ talis cōfessio est ualida,et pōt per eam condemnari,quia dicebat Dyn. vt refert eum Bal.in l.clarū.C.de autho. pstanda,ꝙ tenet cōfessio adulti facta in iudicio sine authoritate curatoris.et ideo dicebat ibi Nico. de Matthe. ꝙ qñ minor sine authoritate curatoris confitetur ad ueritatis indaginē,tunc non requiritur authoritas curatoris, et ideo
2 est,†quia ubi agitur de mera uoluntate,non est curandum de iuris apicibus,ut.ff.mand.l.si fideiussor.§. quædam.¶Itē dicebant illi,pone, ꝙ sunt iudicia contra minorem de delicto, quod prætenditur commisisse, nōne iudex poterit ipsum quæstionare?certè sic,ut dicit Iac.but.in aut.sacramēta pub.C.si aduers.uend.et ualebit talis confessio extorta per tormentum, secundum eum, et Bal.in d.l.clarum, licet ponat vnum granum salis,videlicet,ꝙ prius ipse minor sit examinatus cum authoritate curatoris, et cau
3 sa cognita † tunc tortura est executio pręcedētis adhibitæ causę cognitionis:ut.ff.de adulte.l. postulauerit. §.quęstioni.Sed idem Bal.in additio. Specu.in titu.de cōfessis,dicit, quòd propter iussum iudicis tātum valebit confessio minoris in tormentis, quantū valet authoritas curatoris in acti-

bus agendis. dicit tamen Salyc. in d. l. clarum. ꝙ ista opi. vbi agitur ad veritatis indaginem, non est curãdum de ista solennitate curatoris, potest tolerari, si iudex præstitit authoritatem adulto iurandi dicere veritatem, quia tunc simpliciter uidet in respõsionibus pstitisse authoritatẽ. aliàs forsitã nõ sufficeret. p d. l. clarũ. et dicit hoc
4 dixisse. in l. j. C. de confessis. ¶†Dicebat do. Ant. de Palmerio doctor memoriosus, ꝙ Cyn. in d. l. clarum simpliciter tenet. ꝙ in delictis spontanea confessio minoris in iudicio sine curatore nõ nocet sibi, et hoc firmat Are. in trac. maleficiorum, in verbo, comparent inquisiti. Idem dicit Alber. de Ros. in d. l. clarum. dicens, ꝙ quando cõfessio delicti facta est à maiore infante sine curatore, indistinctè nõ valet, et subdit, ꝙ ipse sępe ĩpugnauit cõfessiones minorum etiam factas in tormentis. & dicit se obtinuisse per hanc l. clarum. et idem dicit in d. l. j. in ij. col. C. de confessis. Idem dicunt duæ gl. coniunctæ in constitu. regni, minorum iura. vna est prima glo. alia quæ debet coniungi cum ista est in
5 verbo, tutorum. †Fuit tandem p totum Consilium votatum et conclusum, ꝙ si minor confessus est delictũ in iudicio sine curatore, et post ea allegat se læsum ex dicta confessione, et petat se restitui in integrũ aduersus dictam confessionem, ꝙ talis confessio nihil sibi nocet. ita singulariter dixit Ang. in l certum §. in pupillo. ff. de cõfessis. ubi ad hoc allegat tex. cum gl. ij. in c. ij. de restitu. in integ. lib. vj. et dicit quòd est valde notandum et quotidianum. et hoc tenet Alexan. multum notanter in l. nam et postea. §. si minor. ix. colum. ff. de iureiuran. et eum sequuntur Modern. Papien. ibi, et idem Alexan. in iij. volu. consi. cxvj. in j. col. incip. in causa inquisitionis, &c.

DECISIO CCIX.

De venditione rei pro dote obligatæ facta per virũ vxore consentiente.

SVMMARIVM.

1 Coniuges vendentes et se pretium recepisse confitentes, an præsumantur quilibet pro parte recepisse, et quando. Et an talis confessio vxori præiudicet. 3. 5.
2 Cautela pro mulieribus in vẽditione rerum pro dote obligatarum.
4 Mulier non põt se obligare p viro.

IN causa sororis domini Antonij
1 de Rao dubitabatur, †vir et vxor vẽdunt quandã rem stabilẽ ipsius mariti, quæ fuit paterna mariti sui obligata pro dote, et cõfitentur in instrõ se recepisse pretium. Soluto matrimonio per mortẽ viri, vxor petit dotem ab hæredibus viri. dicunt hæredes, qñ fuit vendita per te et maritum tuum illa res stabilis, habuistis pretiũ. quod pretium pręsumitur, ꝙ pro medietate peruenit ad vxorem, & pro medietate ad virum, ut dicit Bar. in consil. suo, incipiente, domina P. nupsit &c. per tex. in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. Et de isto consilio facit mentionem Bal. in auth. si qua mulier. C. ad Velle. et in l. j. C. de duob. reis: licet ibi non determinet. Sed bene determinat Bal. in l. mater. in vij. col. ver. sed hic quæro, quid in tali cã su. C. de rei vendi. et sic cùm sit doti satisfactum pro medietate pretij pdicti dictæ vxori, id quod deficit vsque ad complementum dotium offerũt
2 velle soluere. ¶†In contrarium pro parte dictæ vxoris dr̃, ꝙ quanquã in instrõ vẽditionis dicat̃, ꝙ vir et vxor cõfitent̃ se recepisse ptiũ, et sic psumit̃, ꝙ pro medietate pretiũ peruenerit ad vxorẽ: tñ in rei veritate totũ dictũ pretiũ peruenit ad virũ, et eius in vtilitatem conuersum fuit. ¶ Et be-

ne sacrum Consilium habuit de hoc ueritatem, ꝙ totum pretiũ peruenit ad uirũ, quo casu tolliť illa præsumptio, ut dicit Bal. in d. authen. si q ua mulier. subdens, ꝙ cautæ mulieres qñ uendunt res dotales uel res uiri si bi obligatas pro dote faciunt sibi fieri cautelã de totis dotibus sup reliquis bonis viri, uel ꝙ vir cõfiteatur, ꝙ totum pretium peruenit ad eum.

3 ¶Quæritnr modò quid iuris ¶†Fuit pariter & unanimiter uotatũ, ꝙ qñ vir & uxor confitentur se pretiũ recepisse nunquã talis confessio præiudicat mulieri, qñ repetit dotes: nisi doceatur, ꝙ medietas dicti pretij sit uersa in utilitatẽ mulieris. hanc sententiam firmauit Spec. in tit. de obliga. & sol. §. ante omnia. uersi. sed pone. & dicit Ioan. de Imo. in repeti. c. cùm contingat. de iureiuran. ꝙ ipse hanc partẽ putat ueriorem de iure, per dictã authenti. si qua mulier. Et quia, ut docet experientia, dicit ipse, maritus uidetur pretium recepisse: nec cõmodè uxor potuisset resistere uoluntati uiri, ideo satis est iustum, ꝙ non teneatur medietatẽ dicti pretij in dicta dote excõputare. & hoc est de mente Cy. in d. auth. si qua mu

4 lier. ¶†Nec obstat dictus §. cũ in tabulis. quia ille tex. & quæ ibi dicunť, procedũt in his personis, quæ pñt inter se obligari. Sed non in muliere, quæ non põt se obligare pro uiro, ut in d. auth. si qua mulier. & in l. j. & ꝑ totũ tit. ff. ad uelle. Et sic cõcludit, ꝙ ad hoc, ut mulier obligetur, qñ contrahit unà cũ uiro, & cõfiteną se pretiũ recepisse, est necesse aliter apparere, pecuniã esse uersam in utilitatem uxoris: & dicit hoc esse ualde consentaneũ rõni. Idẽ firmat Bald. in l. j. C. de duo. reis. & ideo dicebat Bal. in d. l. mater. licet dicta cõfessio coniugũ de receptione pretij facta in instrõ probet: inter emptorẽ & mulierem, non tñ inducitur, ꝓbatio inter mulierem & maritũ, cum quo nõ est facta

5 confessio. †& ideo Ale. in ij. uol. cõsi. xxxviij. incip. considerato, dicit, quia contra opi. Bar. nõnulli tenuerũt: nõ ponit illã opi. pro cõstãti. ¶Et scđm istud uotũ fuit indicatũ, & licet pro parte illorũ de maioribus conuentorum fuisse reclamatũ. Tandẽ seruatis seruandis illa snĩa iterum per sacrũ Consilium fuit confirmata, & imposi tum perpetuum silentium.

DECISIO CCX.

De restitutione in integrum.

SVMMARIVM.

1 Restitutio in integrum quibus personis competat.

Instantia inter priuilegiatos litigantes non perit.

2 Beneficium petitum per minorem qui factus est maior lite pẽdente, an concedendum. 4.

Finis consideratur, & nõ principiũ.

3 Initium est spectandum.

5 Minores litigãtes facti maiores qñ in integrum ueniant restituendi.

6 Actor an possit uti restitutione, qñ minor est læsus dolo aduersarij.

Dilatione cessante dolo gaudet aduersarius.

1 MVLTAE sunt personæ, † quibus de iure cõmuni & per cõstitutiones Regni cõpetit restitutio in integrũ, ut suut minores: ut in l. auxiliũ. ff. de mino. & in cõstit. Reg. minorũ iura. & illi qui eisdem cõparãtur. Itẽ mulieres in iudicijs: ut iu cõstitu. Regni, Obscuritatẽ. item fiscus: ut in cõstitu. Regni, Beneficiũ restitutionis. itẽ ecclesia, ut in toto tit. extrà, de in integ. resti. Et concludit An. ꝙ in iudicijs istis ꝑsonis bis tantũ conceditur restitutio in dicta constit. Regni, Obscuritatẽ. Et hodie ex uetusto usu prima restitutio uocať primũ beneficiũ. Secũda restitutio uocatur scđm

beneficium.¶Fuit dubitatū in Consilio.Ecce fiscus uel ecclesia agit actione reali contra minorē: & ꝓceditur in causa usq; ad publicationē.Et quia isto casu nō perit instantia, ut in l.ꝓperandū.in prin.C.de iudi. & in c.pe uul.de iudi.durat ista causa per longū tp̄s: ita ꝙ īfra istud tp̄s ille minor factus est maior,dū postea causa sollicitatur, iste qui fuit minor, & tunc maior est,petit primum beneficium.

2 ¶†Quæritur, an sit concedendū uel denegandū?uidebatur dicēdū, ꝙ nō debet cōcedi: quia tp̄e, quo petitur, erat maior cui nō cōpetit: nā idē uidemus in filiofamilias,qui stipulatus est mutuū,quo tp̄e non obligatur, si postea effectus est paterfamiliàs,& si ibi numerata fuit pecunia,cessat exceptio Macedoniani: quia finis cōsideratur,& non principiū:ut in.l.si filiusfamiliàs.§.fi.ff.ad Macedo. & no.gl. in l.iij.§.j.ff.de mino. ¶In contrariū facit tex.in l.iij.C.ad Macedo.ubi dicitur,origo.n.potius obligationis, q̄ titulus actionis cōsiderandus est. sic uidetur dicendū, ꝙ tp̄s incepti iudicij debemus inspicere, ut iudicetur, an sit concedendū primū beneficiū, Idē dicemus in electo:ut tp̄s electionis cōsideretur, an electus habeat aliquē defectū: ut in c.dudū. lo.j.& ibi gl.quæ allegat multas cōcordantias,

3 †ꝙ initiū est spectandū, extrà de electione. & alia iura in contrariū:ut ibi per eā.& ibidē p Ant.de But. de isto brocardo.sed Bar.in d.l.iij.§.j.dat in ista materia unā regulā, uidelicet ꝙ qñ finis habet necessariā consequentiā ad principiū:ut est in auth.qui semel.C.qūo & qñ iu. ubi actor habet de necessitate ꝓsequi litem usq; ad finē, & sic reus de necessitate habebat ꝑsistere in lite,& sic habet necessariā consequentiā ad principiū:& sup ista restitutione cōcedenda inspicit principium litis quo tp̄e sibi cōpetebat.

ergo & nūc licet sit maior, & ad hoc facit id,qđ dicit Bar.in l.& an eādē.

4 §.actiones.ff.de excep.rei iud. † ꝙ si lite pēdente superueniat ius, qđ habet dependentiā ex causa de præterito,debet haberi ratio,ut ibi per eū. ¶Tādē fuit allegata decisio Guil. de cun.in.l.sancimus.C.in quib. cau.in integ.rest.non est necess. quam refert ibi Alb.de Rosa.ꝙ qñ impedimento aliquo,uel malitia aduersarij protrahentis causam currit tp̄s, tunc lapsus tp̄is non nocet ipsi minori. allegat l. intra utile.ff.de mino.ff.de excusa.tuto.l.si cū ipso.ff.de inoffi. test.l.contra maiores.¶Alij dicebant, ꝙ si minor lite pēdente factus est maior, & intra quadriēnium postquā factus est maior,petit beneficiū, ꝙ est sibi concedendū, secus si elapsi sunt quatuor anni, qui dantur ad petendū restitutionē in integrū post ætatē ꝑfectam:

5 †quia tunc non pōt concedi beneficiū,per id quod dicit Bar. in l.supuacuum.C.de tempo. in integ. resti. & Ang.in.§.illud.in authen.de hære. & falci.& not.in.c.j. de rest. in integrū lib.vj. & habetur in l.Aemilius.ff.de mino. ¶Tandē fuit per oēs docto.uotatum.ꝙ ex quo dolo & malitia actoris lis prædicta fuit ꝓtracta in longū, idem si ex causa iudicis, ꝙ cōcedenda est restitutio, & beneficiū minori tp̄e publicationis, & nūc maiori tp̄e quo petit beneficium, sc͂dm Guil. & Bal.in d.l.iij.§.j.nisi in minori ætate cōclusum esset in causa.allegat.C.de adulte.l.quāuis.& in authen. ut eum de appel.cog.§.j.& idem dicit Albe. in d.l.iij.§.j.¶Et sic fuit concessa dicta restitutio, quæ dicitur primū be-

6 neficiū? ¶†An ipse actor poterit uti dicta restitutione, qñ minor ē læsus dolo aduersarij?¶Et fuit conclusum ꝙ non,per id quod dicunt Bar.Pau. & Ludo. et Moder. scribentes in l.j. §.nuntiatio.ff.de ope.no.nuntia.per

tex.in l.qui res.in princ.iuncta Glos. ff.de solutio. sed dolo cessante beneficio,quod conceditur reo, gaudere debet actor:ut in Specu.de dila. §.fi. uersi.in summa.& ibi Ioã.And. cum concor.quæ ibi a leguntur.

DECISIO CCXI.

De restitutione in integrum competēte hærede minoris.

SVMMARIVM.

1 Restitutio in integrum an concedēda hæredi minoris defuncti.

2 Priuilegium ætatis non transit in successorem.

3 Minoritas sine læsione non sufficit in restitutione in integrum.

PVPILLVS litigabat cũ curatore dato ad litem,uel cũ tutore,lite pendente moritur pupillus superstite suo herede maiore ante conclu-
1 sionem,†iste hæres maior petit primũ beneficium ex persona minoris defuncti,an debeat sibi concedi.dicit Bal.in l.si infanti.in antepenul.colũ. C.de iure deliberan. ꝙ si minor succedit maiori,debet censeri secũdum suam ætatē non secundũ ætatē ꝑdecessoris,quãtum ad beneficia consequenda, quæ sumunt originē ex persona,& non reperiebatur in persona ꝑdecessoris conseruata, sed consumē-
2 da.ff.de mino.l.Aemilius.¶†Item q̃a priuilegium ætatis non transit in successorem:ut in l.priuilegiũ.& in l.oĩbus.ff.de regu.iur.& in regula, priuilegium.lib.vj.¶Sed in contrariũ allegatur text. in l.minor autē magistratus.ff.de mino.vbi dicit:non solum autem minoribus, uerum successoribus quoque minorum datur in integrum restitutio, & si sint ipsi maio-
3 res.¶†Fuit uotatum in consilio,ꝓut dicit Bart.in l. interdum.ff.de mino. ꝙ causa restitutionis in integrũ non est principaliter fauore personæ minoris,sed est cã restitutiõis deceptio siue læsio,& ideo transit talis restitutio ad hæredem maiorē. Idem dicit Barto.in l.non solũ.ff.de in integ. restitu.mino.& firmat Dyn.in dicta regula, priuilegiũ.& firmat Oldra. in consi.ccxxiiij.in cap.istæ sunt allegationes.in xvj. col.& tenet Barto.in l. quia tale.ff.solu. mat. & ideo beneficium,quod cõpetebat minori rõne læsionis,competit eius hæredi licet maiori Et ita concessum fuit hæredi maiori nõn quidē ratione ꝑsonæ minoris,sed rõne, q̃a minor fuit læsus.

DECISIO CCXII.

De restitutione in integrum minori non concedenda.

SVMMARIVM.

1 Restitutio in integrum an cõcedēda minori hæredi maioris,qui litem inchoauerat.

Minor succedens defuncto nõ utitŭ iure suo, quod hẽt in restitutione in integrum.

2 Priuilegiatus succedens non priuilegiato,an utatur suo priuilegio.

LITIGATVR inter maio-
1 res,†& proceditur usque ad conclusionem. vnus ex litigantibus moritŭ superstitibus filijs minoribus, ꝓ eius tutorē petit primũ bñficiũ.¶Fuit votatũ & determinatũ,ꝙ non sit concedēdũ.Quia minor non utitŭ iure suo, q̃n succedit defuncto,cui nõ cõpetebat restitutio in integrũ ꝑꝑ aliquam ꝓbõnē non factã:ut not.Bart.in l.cũ filius §.in hac.ff. de uerb.obli.& probatur in l.j & ij.C.si aduer. ven.pig. & in l.apud Iulianũ. in prin.ff. quib. ex.cau.in poss.ea.& no.doc.maximè Bal in auth.quas acti.in iij.& v.col.
2 C.de sac.san.eccle. in illa.q.¶†Vtrũ priuilegiatus succedēs nõ priuilegiato utatŭ priuilegio suo,dũ alle.l.Aemilius Largian⁹.ff.de minori.Secus eēt dicēdũ,q̃n fuisset dat⁹ termin⁹ ad ꝓbãdũ cũ ipsis minoribus, & sic aliq̃d

esset factum per ipsos minores in cā, tunc competeret restitutio in integrum:per doctrinā Bar.in d.§ in hoc ¶Et ita fuit determinatum in Regia camera summariè in cā filiorū & hæredū minorū Petri Collæ de Ale. & in magna curia Vicariæ, & in sacro consilio in diuersis causis, diuersis temporibus.

DECISIO CCXIII.

De beneficio minori debito nō trahendo ad maiores eiusdem litis consortes.

SVMMARIVM.

1 Restitutio in integrū fauore minoris an extendat̄ ad maiores eiusdem litis consortes.

2 Restitutio in integrū quæ iure minori conceditꝰ in indiuiduis, trahit̄ ad consortem litis maiorem.

3 Connexorum electio in melioribꝰ cadit,quorum idem est iudicium.

4 Hypothecæ ius est indiuiduum.

AGITVR hypothecaria,assistentia, & appretio, adiudicatione contra hęredes debitoris,qui diuiserunt inter eos bona obligata super quibus agit̄ hypothecaria & dictis remedijs. Vnus istorū hæredū est minor:reliqui sunt maiores. Minor petit primū beneficiū,& concedit̄.†An
1 isto beneficio gaudebūt alij litis cōsortes maiores. Gl.in l.vnica.C. si in eo.eadēq; causa in integ.resti.postu. a distīguit inter diuidua & indiuidua: ut in diuiduis restitutio, quæ concedit̄ minori,non trahat̄ ad maiores,Secus in diuiduis:ut in seruitutibꝰ &c. ut dicit ibi Gl.& Azo in summa. eo. titu. Sed aduerte,quia Cyn.ibi approbat Gl.inquantū dicit, ꝙ in diuiduis b non extendit̄ restitutio,quæ competit minori ad maiores.Sed in indiuiduis,in quibus dicit,ꝙ beneficiū cōpetens minori extendit̄ ad consortē maiorē. Cyn.ibi hoc non tenet,& reprobat Gl.& contra Gl.in hoc tenēt etiā Guido de Suza, Alb.de Rosa.& Pau.de cast.ibi† Sed reperio, ꝙ idē
2 Alb.de Rosa.in l.ij.C.si vnus ex pluribus.in fi.expresſè tenet,ꝙ in indiuiduis restitutio in integrū, quæ concedit̄ minori extendit̄ ad consortem litis maiorē,ꝑ l.si cōmunē.ff. quēad. serui.amit.quā allegauit Glo. in d.l. vnica. Idē dicit Ang.in d.l. si cōem. Idē Bal.in l.ea.l.vj.col.C. de condictio. ob cām. nam in istis connexis eligendū est,quod magis prodest, q̄ quod nocet.ff.de iure fis.l.non intelligitur.ff.de libe.cā.l.liberis.§. si duobus.faciunt ad hoc nulla, quæ allegātur per Alex.in l.ꝑcipimus.C. de ap-
3 pellatio.†ꝙ de connexis idem est iudicium.& quę allegat Io.And.in c.j. de iure patro.lib vj.& Moder.& Papien.allegant.xvij.similia in l.emancipati.C.de collatio.& aliàs concor. allegat Feli.in c.j.de ꝑscriptio.Alex. in iiij. uolumine. consi. cxxij. in iiij. col.& sequen.¶Fuit per sacrū consiliū conclusum, ꝙ in indiuiduis & cōnexis beneficiū, ꝙ cōpetit minori, extenditur ad consortes eiusdem litis maiores,& hoc per doctrinā Bal. in proprijs terminis ī l.ij.§.sed vtrū. in fi.ff.de mino.¶Sed dubitatū, vtrū istud iudiciū intentatā sit diuiduum
4 uel indiuiduū? † Et fuit cōclusum & uotatum per oēs dnos de consilio, ꝙ ius hypothecæ est indiuiduū a licet res hypothecatæ sint diuiduæ.& quot sunt res obligatæ,tot sunt obligationes:ut in l.scire debemus. ff. de uerb.oblig.Et quia dicti hæredes diuiserunt sibi bona obligata, bñficiū ꝙ cōpetit minori,non trahit̄ ad maiores consortes eiusdē litis. b Secus esset si possiderēt oīa bona obligata per communi & indiuiso. Et ita post bis uidi iudicatum per sacrū cōsiliū.

INDIVIDVVM. Ius hypothecæ est indiuiduum.

Litis. Et idem dicit idem Matth. in constitutione Regni, Obscuritatē.

DECISIO CCXIIII.

De testibus Iudæis.

SVMMARIVM.

1 Iudæi testes in causa ciuili an faciāt fidem contra Christianum.

2 Iudæi in actis iudiciarijs non admittuntur in testimonium.

3 Iudæi, hæretici, & excommunicati testes in quibus esse possint.

QVIDAM Iudæi sunt debitores cuiusdā neophyti, & fuerunt in mora soluendi: & pp dictā morā per eos cōmissam fuerunt extracti à certis Gallis, conueniunt à dicto neophyto ad dictū debitū soluendū: ipsi debitores ad ostendendū, ꝙ non fuerunt in mora, allegant, ꝙ dictus neophytus creditor ꝓrogauit eis terminū ad soluendū, & pēdente termino fuerunt cōpulsi à dictis Gallis ad soluendū, & dictā prorogationē termini in termino probatorio ꝓbauerūt per quatuor testes Iudæos, qui non sunt contestes. Sed posito, ꝙ essent
1 contestes. ¶ † Fuit dubitatū, utrū in causa ciuili testes Iudæi faciunt fidē contra Christianū. dicit Gl. in l. quoniā. in uerbo augustet. in fi. C. de hære. ꝙ nulli Iudæo permittit ferre testimoniū contra Christianū siue orthodoxū. alia Gl. in c. Iudęi. de testi. dicit, ꝙ nullus infidelis contra fidelē debet admitti in testimoniū: ut in c. non pōt. & in c. si hæreticus. ij. q. vij. & in c. miramur. xxiiij. q. j. & no in c. cū sit. de Iudæ. & tenet Spe. in titu. de teste. §. j. ver. itē ꝙ Iudæus. ¶ Dicebat do. Carolus de Rogerijs valentissimus doctor, ꝙ Azo in summa. C. de hæret. dicit ꝙ in contractibus & in ultimis uoluntatibus Iudæi pñt esse
2 testes contra Christianū: † secus in ꝓbandis actis iudicialibus. & hoc uoluit Glo. in d. l. quoniā in uerbo, iudicialia. Felin. in d. c. Iudæi. ponit pro regula, ꝙ Iudæus non pōt esse testis contra Christianū. Deinde ponit septē fallentias: ut ibi per eū. & aliā limitatio. posuit Paris de Puteo in tractatu de syndicatu, in uerbo, testis. Bartholomæus de Capua in quadam apostilla, in d. l. quoniā. dicit, ꝙ de iure canonico Iudæus non pōt esse testis contra Christianū, secus de iure ciuili, per tex. in l. quoniā. ubi tex. di-
3 cit, † ꝙ Iudæus vel hæreticus in quocunque contractu inter uiuos ē idoneus testis, sic excōicatus pōt eē testis in contractu: ut dicit Inno. in ca. pia. circa. fi. de excep. lib. vj. sed nō ut testis de eo contractu cū iuro in iudicio. ¶ Fuit tandē conclusum per dominos de consilio, ꝙ Iudæi non faciunt fidē contra Christianū, qñ examinanē ut testes in iudicio regulariter, nisi in dictis casibus spālibus: & ita dicit Ale. in j. uol. consi. xxxv. in fi. & in consi. lxx. & in ij. volu. consil. lxxvij. in fi. & Albe. in d. l. quoniā. & Ioan. de Ana. in d. c. cū sit. de Iudæis.

DECISIO CCXV.

De executione contra certos ex pluribus debitoribus insolidum pro rata facienda.

SVMMARIVM.

1 Debitores plures insolidū obligati cōdēnati simpliciter tenenē ꝓ rata.

2 Obligatio quæ oriē ex sñia sup aliquibus ex pluribus debitoribus diuidit debitū per partes quò ad oēs.

3 Condēnantur non uocati, qñ certū est eos non habere defensionem.

4 Sñiam interpretari & declarare spāle est in principe.

Executio contra non condemnatum non fienda.

SEXDECIM Iudæi se obligauerunt soluere ducatos quadringentos cuidā nobili, rōne cuiusdā debiti
1 insolidū. † Ille nobilis creditor conueniri

ueniri fecit quatuor Iudæos ex illis sexdecim in ducatis quadrīgentis in solidū cū ꝓtestatione, ꝙ unica solutione erit cōuentus. Fertur sñia simpliciter per sacrū Consiliū, & cōdemnanť illi quatuor ad soluendū ducatos quadringētos. Illi quatuor cōdēnati reclamauerūt à tali condēnatione, & dicunt per l.j.C.si plures una sñia.quæ vult, ꝙ si plures debitores in solidū obligati cōdemnanť simpliciter, vnusquisq; teneť pro rata sua: quia licet originalis obligatio sit in solidū:tñ illa, quæ oritur ex sñia, nō est sic, quia quilibet vř cōdēnatus ꝓ
2 parte, † nisi cōtrariū iudex dixerit in sñia:ut declarat Pau.de cast.ibi.Sicq; isti quatuor debitores ex sexdecim condēnati, censenť condēnati pro rata habito respectu ad oēs sexdecim, & nō respectu ipsorū quatuor cōuentorū. Replicabať pro parte illius nobilis, ꝙ d.l.j.non dicit, qñ alij debitores in solidū obligati non fuerūt cōuenti:sed loquitur, qñ omnes debitores in solidū obligati fuerunt cōuenti:tunc si simpliciter condemnanť, intelligiť pro rata.¶Per sacrum consiliū nemine discrepāte fuit uotatum & decretū, ꝙ illi quatuor debitores cōdemnati ad dictos quadringētos, intelliguntť condemnati pro rata, habito respectu ad sexdecī Iudæos obligatos, & non ꝓ rata ipsorū quatuor cōdemnatorū ad dictos ducatos qua
3 dringentos:† quia licet alij debitores non fuerunt uocati in iudicio: tñ illi non uocati non hñt aliquam defensionem:ut pro rata non teneantur, & omnes in uirilem censenť condemnati:ut dicit text. in l.qui separatim.§. quoties.ff.de appella.¶Et sic fuit interpretata dicta sñia per dominos de consilio, licet dictos quatuor condēnasset ad quadringentos ducatos, ut intelligatur pro rata respectu oīum obligatorū. Nam speciale est in principe, ut possit suam sñiam interpretari etiam corrigendo, secundū Barto. in l.ab executore.ff.de appel. & Ioā. de Imo. in l.iudex posteaquàm.cum simi.de re iudi. ¶Et sic facta fuit executio cōtra illos quatuor pro rata habito respectu ad sexdecim obligatos ad dictā summam quadringentorū.
4 † Sed contra illos alios non citatos non poterit fieri executio: quia non sunt condēnati, nec habuerunt scientiam huius litis, iuxta not. in l.sæpe. cum materia sua.ff.de re iudi. Bene tñ ille nobilis creditor posset de nouo agere cōtra quem uellet insolidū obligatū, ut sibi soluat totū integrū debitū, secundū glo. & Pau. de cast. in.d.l.j.C.si plures una sñia. Et fuit mihi uisa ista decisio ita noua, ꝙ nūquam aliàs legi, nec audiui: tñ habet æquitatē, & ideo menti tenenda ꝑꝑ authoritatē tantorū sapientiū, qui sic declarauerūt, qui fuerūt d. Antonius de Alexādro, d. Carolus de Rogerijs, do. Antonius de Palmerio, d. Iacobꝰ de Gillo de Trano. & ego accessi ad eos: quia dicta declaratio habet conformitatem cum dispositione rationis d.l.j.& d.§.quoties.

DECISIO CCXVI.

Variæ practicæ super testiū examinatione & eorū productione post publicationem.

SVMMARIVM.

1 Testes post didicita testificata produci & examinari an possint. 5.
Articulos in causa appellationis similes primis an liceat ponere, & qd inde directo contrarijs. 4.
2 Minor ecclesia, mulier per vim restitutionis in integrum possunt ponere idē, & cōtraria articulis partis.
3 Pars admittitur ad probandum per rei euidentiam post didicita testificata.

QVOTIDIE habemus in fa-

1 ctio, † ꝙ facta publicatione in cã petitur repulsa contra testes, & dicta. Et partes formant articulos de directo contrarios articulis partis aduersæ.in terdũ ponũt illud idẽ, quod positum fuit in primis articulis, ex quo illi articuli nõ fuerunt probati. Et sine dubio hoc non licet ẽt in cã appellationis: vt not.in Cle.secunda, de testi.& in c.fraternitatis.eo.ti.in antiquis. & in aut.qui semel.C.de probationi. Et istud datur pro regula: tñ contra istã regulã dantur plures limitationes, de quibus per Ioannem Andræ. & post eum per Abb.in c.fraternitatis.de testibus.& per Spec.in tit.de teste.§.satis vtiliter.in princp. Et inter alias li-
2 mitationes. ¶†Semper fuit practicata ista, ꝙ minor, ecclesia, mulier per viam restitutionis in integrũ possunt ponere idẽ & contraria articulis alterius partis. Ista practica fuit sumpta ex theorica Inn.in c.auditis. de restitutio.in integrũ.quem sequũtur dñs Ant.de But. Abb.Sic.& Ioã.de Imo. firmant Bald.& Saly.in dicta authen. qui semel.Bar.in l.j.§.nuntiatio.iiij. col.ff.de ope.no.nun.& Bal.in l.eos. §.si quid autem.de appella.& Spe. in titu.de restitu.in integrum.§.videndũ.ver.quid si in cã minoris &c. ¶Itẽ fuit practicatũ in Consilio, ꝙ perempta instantia & noua inchoata, licet ponere idẽ & contraria articulis partis aduersæ.ita voluit Ange.in l.si qs in seruitute.ff.de furt.& Abb.in d.c.
3 fraternitatis.in iiij.fal. ¶† Item fuit practicatũ, ꝙ post didicita testificata super eisdem & de directo cõtrarijs, fuit pars admissa ad probandũ ꝑ eui dẽtiam rei, puta rector ecclesiæ dicit rem ad se deuolutã: quia est deteriorata contra pacta. & hoc probauit, si pars dicit, ꝙ per rei euidentiam uult probare cõtrarium, & illud idem, qđ ipse posuit, debet audiri, per id quod dicit Bald.in l.si quis testibus. in fin. C.de testi.& in Spec. de proba.§.videndum.ver.hoc quoque. Bal.in l.de quibus.pe.char.ff.de leg.Ant de But. in c.cãm in fi.de probatio.facit quod not. Bar. in l.j.§.fin.ff.quemadmodũ testa.ape.& Cyn.in l.ij.C.quæ sit lõ-
4 ga consue. ¶†Item fuit practicatũ in Cõsilio, ꝙ qñ testes examinati sup articulis datis in termino probatorio non plenè probant, pars altera in causa appellationis põt facere articulos de directo contrarios illi articulo partis aduersæ, & inducere testes super eis, scđm Antoniũ de Butr. in c.at si clerici.de iudicijs. ¶Itẽ, fuit practicatum in Cõsilio, ꝙ si pars probauit articulum suũ per duos testes, & altera pars probauit contrariũ, ego qui probaui per duos testes facta publicatione in termino repulsatorio, uel in cã appellationis, potero facere articulũ illum eũdem, & inducere alios testes ad probandum illum eundem: quia non põt mihi imputari, quare in primo termino illos non produxi: quia cõfidebam de illis duobus, quos exa-
5 minari feci: † & sic cessat præsumptio subornationis. ita dicit Inn.in c.cũm clamor.de testibus. & voluit expressè Abba.Sic.in c.fraternitatis præallegato.in vij.col. uoluit ẽt Bal.in l.j.in fi. ff.de leg.ij. ¶Itẽ fuit practicatum, ꝙ si producitur instrumentum, qđ indiget aliqua probatione per testes ad concomitantiam ipsius instrumenti, possum producere testes post publicationem [a] secundũ do.Ant.de But. in c.series.de testi.& ibidẽ per Abb. ¶Itẽ fuit practicatũ, ꝙ facta publicatione & concessa termino ad repulsam, licet ponere articulũ de directo contrarium articulo partis aduersæ, si articuletur, ꝙ testes examinati sup articulo partis aduersæ falsum deposuerũt corrupti vel subornati. Ita uolunt doctores in c.licet. de proba. & Abb.in d.c.series.in iij.col.in fine.

ADDITIO.

Vide quæ annotata sunt suprà decisio. xxxiij. & decisi. lxxxix. in hac materia practicabili & quotidiana.

a POST publicatioñẽ. Adde Alex.in consi.lviij.in.iiij.uol. Feli.in.c.fraternitatis. extrà,de testi. uide suprà, in deci.cxv.& ĩfrà.cclxxj. Tho.Brama.

DECISIO CCXVII.

De nominatione domini in iudicium in causa possessorii recuperandę.

SVMMARIVM.

1 Possessorio recuperãdæ cõuentus,an possit euitare iudiciũ noĩando dñm.
2 Conuentus de delicto ex facto proprio non potest iudicium declinare.
3 Nominatio domini in iudiciũ quando locum habeat.

1 FVIT dubitatũ. ¶†Vtrũ conuentus possessorio recuperãdæ possit euitare iudicium dicendo, ꝙ ipse tenet & possidet noĩe talis nobilis, & ipm ad euitandũ iudicium nominat eum in dñm & possessorẽ. Bart.in l.ij.uer. quæro,extrà glo.C.ubi in rem actio. tangit istam q̃onem,& refert gl. contrarias. Itẽ Abb.in c.qm̃ frequenter. §.in alijs.in xxv.col.vt lite non contest.ut ibi per eos. ¶Fuit in hoc dubio uotatum per oẽs dños de Consilio,ꝙ conuentus possessorio recuperãdæ,si in libello narratur, ꝙ ipse est ille, qui spoliauit, vel mandauit spolium fieri, uel ratã habuit spoliationẽ,& ꝙ nõ possidet noĩe alterius,sed suo noĩe, non habet locum nominatio dñi in iudicium: quia conuenitur 2 de delicto & facto ꝓprio, † ideo non põt iudiciũ declinare, hoc tenet Abbas in loco pręalle. & idem Ioan. de imo.ibi.¶Sed si ageretur cõdictione c.sæpe.de resti.spol.uel remedio constitu.Regni,Circa uiolentiam. uel remedio c.reintegranda.iij.q.j. in qui- 3 bus non agiẽ de facto conuenti,†tũc habet locum nominatio dñi in iudicium,secundùm ueram cõclusionem doctorum in dictis locis. ¶Et ita fuit determinatum in causa inter magnificum dominum carolum licentiatum in utroque iure de Amotrano, & eius fratres.

DECISIO CCXVIII.

De decreto interposito super bonis non obligatis.

SVMMARIVM.

1 Decretũ sup̃ bonis nõ obligatis an nullũ, & quid si sit erratũ in adiudicatione bonorum obligatorum.
2 Missio facta in uero debito in re maioris,q̃ sit debitũ, ualet vsq; ad concurrentem quantitatem.
3 Decreta tot sunt,quot sunt res.
4 Decretum iudicis est indiuiduum.
5 Fructus autoritate iudicis percepti non debent restitui.

PETITA fuit assistẽtia & adiucatio ꝓ ducatis mille sup̃ multis bonis stabilibus,& ex ꝓcessu constabat, ꝙ quædã bona ex illis nõ erant obligata:interponiẽ decretũ assistentiam esse præstandã, & dicta bona cõtenta in libello appretiãda esse &c. & ipsis 1 appretiatis adiudicanẽ: † dicitur tale decretũ nullũ quia interpositũ super bonis non obligatis. & ideo decretũ dicitur nullum, q̃n deficit obligatio. l.j.§.hæc uerba.ff.ne uis fiat ei. not. Bal.in repe.l.ij.ff.de iureiuran. & est text. in l.cum verò.§.subuentũ.ff.de fideicõ.liber. habetur in l.iustè.ff.de acquir.poss.¶Dicebant aliqui dñi de consilio,ꝙ tale decretũ nõ sit nullũ per id qd' dicit Bal. in.c.qm̃.§.fin aute.ut lite non cõtest.ubi dicit, Quid si missio facta est partim ex falso debito,partim ex uero? Rñdeo,ipso iu- 2 re nõ ualet in aliquo.†Sed si totũ debitũ est uerũ, ꝓut erat in p̃senti causa, sed facta est in re maiori, quàm

sit debitum, ualet usq; ad eius cōcurrenté quantitaté. casus est no. in l. fi. §. j. C. de bonis autho. iud. pos. ¶ Ita dicebant dñi dicendū eē in ista adiudicatione pro uero debito super bonis obligatis & non obligatis, ut ualeat pro bonis obligatis tm̄. Et licet BAL. in d. §. sin auté & Pau. de Castr. & ALex. in l. si non sorté. §. si centum. ff. de condi. indebiti. & BAL. in l. fin. ij. col. C. de iure domi. impetra. loquantur, qñ erratum est in æstimatione rei adiudicatæ, quo casu decretū non est nullū, ut ipsi dñt. ¶ Idem dicebāt dicti dñi de Consilio esse, qñ est erratū in adiudicatione bonorū obligatorū, & est erratū in vna re, quæ non fuit obligata, ut remaneat decretum

3 ualidū, quātū ad bona obligata: † q̄a tot sunt decreta, quot sunt res. l. scire debemus. ff de uerb. obli. Ista extensio nunquā potuit residere in animo meo: quia aliud est, qñ est erratum in æstimatione, & aliud est qñ est erratum in adiudicatione rei, quæ nō est obligata: licet sint adiudicata bona obligata, & in ista adiudicatione sit erratū super vna re: quia in primo casu non errat iudex, qui interponit decretū: sed erat ille, cui cōmittitur appretiū. Sed in secundo casu, errat iudex, qui interponit decretū, & illud ē in parte uerū, & in parte falsum: & p

4 consequens in totū ruit, † quia iudicis decretū est indiuiduum: ut in d. §. hæc uerba, ut dicit BAL. in l. certi condi. §. qm̄ igitur. ff. si cer. pet. ¶ Et ideo fuit iudicatū, q illud decretū in totū fuit nullū, nec est uerū, q tot sunt decreta, res, qñ decretū latū est sup pluribus rebus sub vno constructu verborū indiuisibili: quia dicit, dicta bona petita adiudicanda esse, & sic uniuersaliter, quo casu non hēt locū dispō. d. l. scire debemus. secūdùm BAR. ibi. & ille creditor non fecit fructus suos illorū bonorū, ut uirtute nulli decreti pceptos: sed illi fructus medio tpe percepti iure creditoris debent excōputari in sorté, per l. j. & finalē. C. de pig. actio. & not. in l. si do-

5 miniū. C. de pign. † nec obstat, q fructus iudicis authoritate percepti nō debēt restitui: ut est tex. in l. fi. C. de carbo. edicto. quia illud intelligitur, secundū BAL. ibi. nisi authoritas iudicis sine ordine esset concessa Idē similiter per l. non putauit. §. non quæuis ff. de bono. possess. contra tabu. cum concordan.

DECISIO CCXIX.

De iudice laico super testium falsitate ícidēter cognoscēte.

SVMMARIVM.

1 Testes falsi ad ecclesiasticū iudicē remittendi.

2 Iudex quilibet pp magistratuū diuersitatē iurisdictionē habet.

3 Præuentio, quæ per citationē fit, attenditur.

4 Pœna per ecclesiasticū super falso imponenda non tollitur p falsi pœnam à iudice laico imponendam.

5 Iudex secularis an agnoscat incidenter de cā mrīmonij in q̄stiōe facti.

6 Iudex laicus pcedit cōtra falsos testes puentos coram ecclesiastico. Snīa contra snīam diuersorum iudicium in eadem materia.

IN foro archiepiscopi Neapolitani uertebatur causa super fœdere matrimonij, & ibidem fuerunt pducti & examinati testes in fauorem matrimonij. Altera pars, cui displicet dictum matrimonium, accusat ipsos testes de falso in magna curia Vicariæ, quæ rigorosè procedit contra dictos testes. Pro parte ipsorū testiū habetur recursus ad sacrū Consiliū,

1 & corā † sacro Consilio aduocatus dictorum testium dicit, q magna curia Vicariæ non pōt pcedere super dicta falsitate: quia si testes cōmisе-

runt falsum, deliquerunt in curia Archiepiscopi, et aures iudicis ecclesiastici offenderunt: ideo cã debet ad eũ remitti: ut dr̃ in nullũ. C. de testibus. ubi testis falsus punitur per iudicẽ, corã quo falsum testificauit. ¶ In contrarium dicebatur, ꝙ ẽt iudices magnæ curiæ pñt ꝓcedere. Et hẽt lo
2 cũ inter eos præuentio: † quia dicit Bal. in l. j. in fi. C. qũo et qñ iudex, ꝙ pp diuersitatẽ magistratuũ qui libet habet iurisdictionẽ, quia sunt diuersi fori. Et idẽ Bal. in d. l. nullũ. in simili. q. dicit, ꝙ in hoc uterq; magistratus hẽt imperiũ. & dicit Bald. in l. executorem. in viij. col. C. de execu. rei iudi. ꝙ istæ remissiones nõ fiũt nisi in locis, qui sunt sub eodem dominio, sed diuersa est iurisdictio iudicis ecclesiastici à iurisdictione iudicis temporalis: ergo non hẽt locũ remissio, nec põt fieri inhibitio: ut dicit Alex. in apostillis in l. iudicium soluitur. ff. de iudi. per not. per Inno. in c. uolentes. de offi. deleg. et Archi. in c. de ꝑsona. xj. q. j. ¶
3 † Fuit uotatũ in Consilio, ꝙ curia reuerendissimi dñi archiepiscopi Neapolitani ꝓcedat in causa matrimoniali, et magna curia ꝓcedat super cã falsitatis testiũ, quia accusatio falsi fuit primò inchoata in magna curia Vicariæ, q̃ fuisset incepta per iudicẽ ecclesiasticũ inquisitio super dicta falsitate: & in his quæ concurrunt iurisdictionẽ per ꝑuentionẽ attendit̃ ꝑuentio per citationẽ: ut in l. siquis postea. ff. de iudicijs. not. Bal. in l. pluribus. ff. de leg. j. Bene tñ fuit dictũ, ꝙ si curia archiepiscopi vult inquirere super falsitate dictorũ testiũ,
4 ꝙ põt: †, quia per pœnã falsi imponẽdã à iudice laico, nõ tollit̃ pœna imponenda per iudicẽ ecclesiasticũ pro dicto testimonio falso, ꝑ id quod dicit Cy. in l. ij. C. de sportu. & Bald. in d. l. executorẽ. & Bart. in l. sepulchri. ff. de sepul. viola. & Bal. in l. cunctos populos. xj. col. uer. modò circa hoc. C. de summa tri. & Io. And. in c. felicis. de pœnis. lib. vj. in nouella. & Abbas Sicu. in c. de causis. ulti. col. de offi. dele. cũ concor. ¶ Nec obstat, quod dr̃, ꝙ iudex secularis ẽt incidẽter nõ cognoscit de cã matrimonij. & si cognosceret de falsitate contra testes, qui deposuerunt ꝓ matrimonio incidenter, cognosceret de cã matrimoniali, quod ei non licet: ut in c. tuã. de
5 ordi. cogni. quia † diuisa est iurisdictio spũales à tpali. c. cãm. in Gl. qui filij sint legitimi. ¶ Quia ad hoc rñdet̃, ꝙ si incidit quæstio facti, an sit matrimoniũ contractũ, iudex secularis põt cognoscere: ut dicit Bar. in l. oĩ nouatione. C. de epis. & cleri. & in l. quoties. C. de iudicijs. & in l. ij. ff. de iurisdi. om. iud. & tenẽt scribentes in l. iij. ff. sol. ma. Sed si dubitet̃, an ibi sit aliquod impedimentum, uel an sit validũ dictũ matrimonium, uel aliter dubitet̃ in iure, an sit matrimonium: tũc nec incidenter, nec principaliter iudex laicus põt cognoscere, secũdũ doctores in dictis locis: & ideo iudex laicus põt procedere cõtra testes accusatos de falso testimonio deposito
6 corã iudice ecclesiastico: † nec ꝑ hoc impeditur iurisdictio iudicis ecclesiastici, qui similiter pœna canonica poterit illos falsos testes punire, ut suprà dictum est. Et si iudex laicus absolueret, & iudex ecclesiasticus condemnaret testes de falsitate, quia meliores testes haberet, qui deponerent de falsitate testium, eius sententia ualeret, secundum Bald. in c. fin. de re iudi. iunctis not. per Ioan. Andr. in d. c. felicis. in nouel. cum concor.

DECISIO CCXX.

De trãsactionibus, & de absolutione à iuramẽto. Et de surreptione in rescriptis habilitationis ad effectum agendi.

SVMMVRIVM.

1 Remedio l.ij.C.de rescin.uend.partes an possint specificè renuntiare, item & omni legum auxilio.

2 Transactio an rescindatur prætextu læsionis ultra dimidiam.

3 Remedium l.ij.C.de rescinden.uendi.quando locum habeat.

Aestimatio dubij litis euentus consideratur.

Transactio ad quid inducta.

4 Transactionẽ ex capite læsionis rescindere uolẽs,an acceptum offerre te neatur.

Restituere qui tenetur,agere nõ potest,nisi opponente parte offerat.

Debitum petere non põt,qui quod debet facere,differt.

5 Clausula rato manente pacto,in trãsactione posita,quid operetur.

6 Dolus ex proposito in transactione allegatus,qualiter probandus.

Dolo futuro per renuntiationẽ exceptionis doli non renuntiatur.

7 Dolum excludit ratificatio.

Iuramentum non obligat constito de dolo.

Transactio,quæ per consensus defectum est inanis adueniente cõsensu uires assumit.

8 Dolus pteritus qualiter remittat.

9 Iudex laic⁹ cognoscit de obreptione,de qua ñ cognouit ecclesiastic⁹.

Iudex laicus quando ecclesiastico obedire teneatur.

10 Absolutio ad fines agendi parte nõ uocata,nõ obstãte iuro an fieri possit & ualeat,& an concedi possit etiam inuita parte.

11 Surreptio opponi an possit aduersus habilitationem parte non citata & inuita concessam.

12 Absolutio à iuro est inefficax,si Papæ fuit obreptũ in illius ĩpetratiõe.

Iurm cogit seruare,qui iurat absolutionem non petere, & quãdo illũ Papa possit absoluere.

Surreptio opposita in absolutione, quid denotat.

13 Rescriptũ an reddatur surreptitiũ, si de litis pẽdẽtia mentio nõ fiat.

Lis pendere dr per citationẽ ad instantiam actoris emanatam.

14 Lis in aliquo statu non est ante litis contestationem.

15 Gratia an debeat mẽtionẽ facere de litis pẽdẽtia,uel de primo rescripto.

16 Mẽtio generalis nõ sufficit, ubi particularis in nota dignis deficit.

17 Clausula,omnia pro expresso habẽda,quam habeat uim.

Periurus an,& quando possit absolutionem à iuramento petere.

18 Liti simpliciter renuntians,an & qñ uideatur causæ renuntiasse.19.

19 Dictio lis,quid importet.

Regressus aduersus renuntiationẽ non datur.

20 Ratificatio allegationem tollit nullitatis.

IN causa dñi Ioãnnis de Sãgro de sedili Nidi & Adrianæ Dẽticis cõiugũ ex vna parte,& Ladislai. Denticis de sedili Capuanæ.¶Super quadã transactione fuit de pluribus in sacro a Consilio excitatũ & discussum. a¶Et 1 primò posito† ꝙ in instro trãsactionis nõ esset iurm si liceret dictis coniugibus transigentibus dicere, se deceptos dolo re ipsa, ubi quidẽ in instro renuntiatũ est exceptioni doli, uis,metus,in factũ & omni legũ auxilio.¶Et fuit cõclusum in Cõsilio, ꝙ partes pñt renuntiare remedio l. ij.C.de rescind.uen.specificè:ut concludit Io.de Imo.c.cũ contingat.de iureiur.& doctores in d.l.ij.¶Itẽ pñt renuntiare oĩ legũ auxilio:ut patet ex scriptis per Bar.in auth. matri & auiæ.C.qñ mulier tutelæ offi. fungi possit.& consuluit Ale.in j.uol.cõsi. 2 xliij.& in ij.uolu.cõs.xj.†Item quia transactio non põt rescindi ptextu læsionis vltra dimidiã iusti pretij: ut

dicunt Cyn.Bal.& Sali.in d.l.ij.C.de
rescind.uend.& Bald.in l.ordo.C.de
execu.rei iudi.& in l.fi.§.j.C. cōmu.
de leg.Gl.in l.Lucius.§.fi.ff.ad Tre-
bel.& tenent quasi cōiter docto.in l.
si quis cū aliter.ff.de uerb. obliga.&
Moderni.in l.fratris.C.de trāsac.ubi
dnt istā esse cōem opin. & firmāt Ca
no.in c.cū cām. de empt. & uend. &
Ale.in d.cō.xliij.inci.sup pmisso the
mate.& hoc uerū, nisi habito respe-
ctu ad æstimationē dubij euentus li-
3 tis,sup qua transactio facta est, † tūc
habet locū remediū,d.l.ij.licet cùm
Bar.concurrant.ibi Ang.& Ioann.de
Imo.in c. Quintauallis.in xvj. char.
de iureiu.& Ang.& Io.de Im.in d.l.
si quis cū aliter.& Abb. in c.cū cām.
de emp.& uend.tñ contraria opinio
est uerior.& pro hoc facit,quia tran-
sactio inducta est ut sit litium finis.
¶Et sic sacrū Consiliū uotauit cōtra
opinionē Bar.in d.l.ij. & sic etiā te-
nuit Ale.de Imo.post multa in dicta
l.si qs cū aliter. & ibi multa allegat:
ut ibi per eū. ¶Secūdo dubitatur ex
quo dicti coniuges ex cā dictæ tran-
sactionis habuerunt castrū Pescasi,&
uolunt uenire contra dictā trāsactio-
nē ex capite læsionis.An teneāt offer
re restitutionē dicti castri: & si non
offerunt,non debeāt audiri. ¶Et alle
gabant aduocati Ladislai pdicti tex.
4 in l.si diuersa.C.de trāsac.†vbi is qui
vult rescindere transactionē,tenetur
restituere acceptū.& ibi hoc no.Sali.
& Pau.de Ca.& Bal.in c.j.§. notādū
de his qui feu.dare pos.Et p hoc fa-
cit illud, quod dr, φ si aliquis tenet
aliquid restituere:nisi id offerat par-
te opponēte,non pōt agere: ut not.
doc.in l.iurisgentiū.in princip.ff. de
pactis.& in l.filiæ licet.C.de colla. &
in l.Iulianus.§. offerri.ff.de acti. em.
& Bald.in l. si traditio.in iij.q.C. de
emp.& uend.¶Fuit votatum in con-
silio,φ dicti coniuges debebāt offer-

re restitutionē castri,si uolunt rescin
dere dictā transactionē:ideò dicebat
Bal.in authentic.dos data. C. de do.
ante nup. φ qui differt facere quod
debet,nō pōt petere, quod ei debet.
concordat l.si non fuerit.ff.de iureiu
rā.¶Nec obstat,si dicat,φ Ladislaus
talē oblationē nō acceptasset,ex quo
5 vult stare transactioni: † quia stante
clausula apposita in instro transactio
nis,uidelicet, rato manente pacto,
operat in fauorē eius,qui seruat con
tractū,non autē in fauorem eius qui
cōtrauenit:imò operatur in eius odiū:
ut dicit Gl.in l.qui fidē.ff.de transac.
& in l.iij.C.de iure emphy.facit c.ex
eo.de iureiur.in vj.& uoluit Vitalis
in dicta clausula. in iij. char. et ideo
debuit fieri dicta oblatio,ex quo di-
ctus Ladislaus opposuit, φ aduersa
rij agere non pñt obstante dicta trā
sactione.et ideò debet absolui,prout
dicit Paul.de ca in d.§.offerri.¶Ter
tio fuit dubitatū,posito φ in transa-
ctione non fuisset iuramentū, et eēt
renūtiatū exceptioni doli,uis,metus,
et omni legū auxilio. ¶Vtrū posset
dicere,φ dicta trāsactio facta fuit do
6 lo ex pposito interueniente? † Fuit
votatū,si allegatus transactio dolosa
ex proposito,debet dari terminus ad
probandū ipsum dolum:ut dicit Io.
Andr.in c.j. de litis contesta. lib.vj.
Nec obstat renuntiatio doli facta in
instrumento:quia dolo futuro renun
tiari non pōt l.si vnus.§. illud nulla.
ff.de pactis. Itē quia, eadē facilitate,
qua contraxit,inducta per dolū,renū
tiauit dolo,et sic non ualet, ut dicit
Bart.in cōs.xc.inci.dilecto domino.
alleg.l.l.doli exceptio.uer.diuersum
ff.de noua.facit quod not.Bar.in l.fi.
§.itē qsitū est.ff.de cōdi.indeb.¶Sed
in casu isto nō hēt locū ista allegatio
ex quo dicta trāsactio fuit postea rati
ficata.Et illa ratificatio ñ allegat do-
7 losa ex pposito.†Et ppea ñ fuit dat.

terminus ad probandum de dolo ex proposito, secundũ Io. And. in d. c. j. de litis cõtesta. Imò & si fuisset iurata, & fuisset facta dolo ex proposito, iuramentũ nõ obligat cõstito de dolo: vt bene consuluit Alex. in iij. vol. consi. liij. quod est duplicatũ in j. vol. consil. xxv. in ij. vol. consil. lxxxix. in iiij. col. Sed pp dictã ratificationẽ factam ex interuallo, ẽt ꝙ illa trãsactio fuisset nulla ex defectu consensus, validatur postea interueniente cõsensu vt dicit Bar. in l. si mater. §. hoc iure. ff. de exceptio. rei iudica. per l. ratum ff. rem ratam habe. & de reg. iur. c. rati habitio. lib. vj. Et iõ dicit Bart. in l. Põponius. v. col. versi. venio ad vers.
8 sed superius &c. ff. de nego. gest. † ꝙ dolus præteritus põt remitti in alio contractu ex interuallo: vt. ff. de pact. l. iurisgẽ. §. si paciscar. secus si fuisset dolus cõmissus in ratificatione. Idem dicit d. Bar. in eadẽ l. in pe. col. in ver. venio ad ratihabitionẽ. ¶ Quartò fuit dubitatũ, ex quo ꝓ parte dictorũ cõiugũ fuit primò ex cõmissione Apostolica cõmissa cã rescisionis iuramẽti interpositi super dicta transactione vicario Neapolitano, & citata fuit pars, & lite huiusmodi pẽdente impetrauit secundum rescriptum absolutionis à iuramento ad effectũ agendi, & fuit facta absolutio & habilitatio ad effectum agendi, absque partis citatione, & dicta habilitatio fuit p̃sentata in sacro Cõsilio, & contra illam oppositũ, ꝙ non ualet, quia ẽ subreptitia, et tacita ueritate impetrata. ¶ Vtrũ sacrũ Consiliũ possit cognoscere an dicta habilitatio et absolutio sit surreptitia et obreptitia?
9 † Et fuit uotatũ per sacrũ Consilium secundùm consiliũ Petri de Ancha. ccclxxxij. ꝙ incip. retento ordine dubiorũ. ubi dicit, ꝙ iudex secularis nõ obedit iudici ecclesiastico, nisi qñ iudex ecclesiasticus ꝓcessit seruatꝰ iuris ordine: ut ibi latius p eũ. et firmat Fel. in c. cùm sit. in v. col. de foro cõpetenti. ¶ Et ideo sacrũ Consiliũ uotauit, ꝙ si opponitur, ꝙ absolutio est surreptitia, ꝙ põt de hoc cognoscere et ita pluries fuit in Cõsilio practicatũ. ¶ Quintò fuit dubitatũ, utrũ dicta absolutio et habitatio, ut possit agere, nõ obstante iuramento, possit dici subreptitia? ¶ Dicebat aduocatus dictorũ cõiugum, ꝙ nõ põt allegari subreptio: quia ista absolutio à iuramento facta est ad effectũ agendi, ut possit solùm agere nõ obstante iuramento, et ostendere de iure suo, non aũt est absolutus, ut non teneatur ad obseruantiam iuramenti interpositi
10 in contractu. † Et ita absolutio seu habilitatio secũdùm magis cõmunẽ opinionẽ põt fieri ẽt parte nõ citata: ut dicit Io. And. in addi. Spec. in titu. de iureiu. in uersi. ubi aũt iurasset. et Old. in consi. cxx. incipiente, ad duplicem finem. et idẽ tenent Cald. in cõs. vij. de iureiu. et Ant. de But. in c. debitores. de iureiu. et in antepen. colum. versi. sed in principali proposito. et Ioan. de Imo. in c. j. de iureiur. et in dicto c. debitores. in ix. col. versi. alia fuit practica. eo. tit. Idem tenet in cõsilijs suis Pau. de Cast. ccxvj. incipiẽ. circa primũ quæsitũ. ubi dicit, ꝙ etiã inuita parte p̃t cõcedi. et Ale. in iiij. vol. consi. xlix. non ẽ consilium Ale. sed d. Antonij. de Prato Veteri. ubi magistraliter loquit̃ in ista materia. sed bene cõsuluit idẽ Alex. in ij. vol. conf. ccxxij. et in ij. consi. liij. et Pet. de Ancha. in conf. xviij. incipiente, in qõne inter Nicolaũ etc. et Lapus allegatio. decima. Idẽ cõcludit Laurentius de Rodulfis in repe. c. consuluit. q. cxxv. de usur. Iaf. in l. nec quicquã §. ubi decretũ. ff. de offi. ꝓcõsulis. et in l. si opꝰ. ff. de ope. no. nun. do. Ant. de Ale. de Neapo. in recollectis suis in rub. C. q. admitti. Marianus Socinus

tractatu de citationibus, articulo septimo, in char.lxxvij. Florianus de sancto Petro in l.in lege aquil. si de letum.ff.ad.l.aquil.Lud.Rom.in fin. suis in uerbo, absolutio. Pet. de Anc. in consi.cxcix.& d. Bartho.Veronē. in trac.cautelarum, char.xviij. & do. Ant.Corse.in sua tabula super Abb. Siculo.in uerbo absolutio.& Ioā. de Milis in suo aureo repertorio, in uer
11 bo iurm.Feli.in c.j.de iureiuran.†Si ergo potest ista absolutio ad dictum effectum concedi parte non citata,& inuita, quia ei non fit præiudicium. ergo nō potest opponi de surreptione, cùm ius suum remaneat saluum, ut dicit consilium Cardi.floren.nouiter impressum xcij.incipiens, nobilis uiri de Vinciguerra, quod allegat Feli.in c.super litteris.de rescrip.

¶Fuit per omnes dominos de consilio dictum,& conclusum, ꝙ licet magis cōis conclusio sit, ꝙ ad effectum agendi posset concedi absolutio à iuramento interposito in contractu ex causa iusta allegata in rescripto Apostolico sine partis citatione, per allegationes supradictas, Tamen si summo Pontifici fuit obreptum uel subreptum in impetratione absolutionis, talis absolutio non tenet, ut in l.& si legibus consentaneum.C.si cōtra ius uel utili.publi.& in distinctione tex.in c.super litteris.de rescrip. ut est videre exemplum, qñ iuratum est in contractu non uenire cōtra cōtractu,& omnia singula vera esse, & non petere absolutionem etiam ad effectum agendi, si impetrauit absolutionem à iuramento ad effectū agē
12 di,†& non fecit mentionem, ꝙ iurauit non petere absolutionem à iuramento, non est absolutus, nec habilitatus, ut possit agere, nisi prius sit absolutus à iuramento de non petēda absolutione à iuramento, ut uoluit Bald.in repe.l.ij.ff.de iureiurand. & idem Bal.& Io.de Imo.in l.hæc scriptura.ff.de cond.& demon.& firmat Feli.in d.c.debitores licet Ludo. de Roma.in consi.cccxxvj.incip.in præsenti consultatione.dicebat, ꝙ iurās non petere absolutionem, cogitur tale iuramentum seruare, licet possit denunciare per Euangelicam denunciationem illum existentem in peccato, qui recepit tale iuramentum, Tamen non est dubium ꝙ Papa à tali iuramento potest absoluere, qñ ex presse sibi narratum est, ut dicit bal. in d.l.ij.Ergo qñ opponitur de surreptione, tñ est dicere, ꝙ illa absolutio nō tenet, quia non est absolutus, & sentit do.Ant.in.d.c.j. de iureiuran. & hoc tenet Lud.Roma.in consi.ccclxxix.incip. circa primum quæstionis articulum,& idem Feli.in c.constitutus.vij.col.de rescri.¶Sexto dubitatum fuit utrum dictū rescriptū impetratum, ut dicti cōiuges possint absolui à iuramento præstito in dicta transactione ad effectum agendi, tñ possit dici surreptitium, & obreptitium ex surreptionibus allegatis.
13 ¶†Et prima surreptio, quę allegatur per dictum Ladislaum est, quia non fecit mentionem dependētia litis coram uicario archiepiscopi Neapolitani ex delegatione Apostolica, sup absolutione petita per dictos coniuges à iuro præstito super dicta transactione ad effectum rescindendi, pp ꝙ redditur rescriptum impetratum super absolutione ad effectum agendi inualidum, per not.in ca.cæterum & in c.super litteris de rescrip.& per Abb.Sic.in c.cum cām.el.ij.de testi. & in c.prudentiam.§.sexta de offic. deleg.Et dicitur lis pendere per solā citationem emanatā ad instantiam actoris, ut est gl.in c.ut debitus, d appel.& patet in cle.ij.ut lit.pen.de cuius intellectu p Lud.in consi.cccxxx. incip.circa primum in.ij.col.& Feli.

Spec.in titu.de actore.§.j. uer.itē ꝙ est periurus.Ale.in cons.xvij. incip. ponderatis his in ij.uol.Sed quia posset dici,ꝙ gnāliter fecit mētionē de dicto piurio,ex quo retulit se qn̄ supplicauit Papæ ꝓ dicta habilitatione ad dictū instrm̄,ubi prędicta erāt expressa,& Papa se refert ad illud,iō ɗ ista surreptione nō fuit facta magna uis.¶Quarta surreptio,quia nō fuit
18 facta †mentio,ꝙ in cā uertente sup absolutiōe à iuro corā uicario Neapo.ex delegatione Apostolica ad effectum rescindendi,fuit renū tiatum liti,& cāæ,& consequēter nō potuit impetrare dictā habilitationem,ēt si simpliciter renunciasset liti,nā uidet̄ ēt cāæ renuntiasse,ut uoluit glo.in l. postq̄ liti.C.de pact.& Bald. Ang.& Sal.& Pau.de cast,ibi,licet Bart. ibi teneat contra,tn̄ eius opi. nō tenet̄, nec opi.Ant.in c.ueniens. de renunc. ut patet ex scriptis per Ale.ibi.& maximè eius opinio non ꝓcedit,qn̄ renunciat̄ liti ante litem contesta.post partis citationē,nam tunc ēt uidetur renunciatū cāę,secus si pars non fuisset citata,ut ibi per Ale. quia uerbū lis,pōt importare instantiam,& ius ī iudicio deductū l.litem.C.de procu.
†Item lis importat ius in iudicio de
19 ductum,ut est glo.& ibi Domi.in c. j.de ꝓcu.lib.vj.& per cōsequēs renunciando liti,vr̄ iuri suo renunciasse,& ad ius renuncianti non dat̄ regressus l.item queritur.§.si uenditor ff.de edil.edi.cū si.& Bal.in.d.l.postquam liti.¶Et sacrum cōsiliū tenuit scdm̄ dist.Ale.in d.l.postquā liti. ꝙ si pars fuit citata in iudicio, & actor renunciauit liti,ꝙ vr̄ renunciasse iuri siue cāæ,ut ibi per eum. ¶ Quinta & ultima surreptio est,quia nō fuit facta mentio,ꝙ dicta transactio fuit postea ratificata,que ratificatio facit ut licet primus contractus fuerit nul
20 lus,†tn̄ ratificatio tollit allegationē nullitatis,ut ꝓbat̄ in l.fi.C.ad ≈ ace. & l.licet.ff.de iudi.nec dictū fuit, ꝙ fuit dolosè facta,ut supra dictū est.. Ideo die iij.Aprilis iij.indi. M.cccc. ꝑ totū cōsiliū uocatū, & ꝓnūciatū fuit stante dicto instro transactionis iurato nō esset ꝓcedendū ad ulteriora in dicta cā nō obstante dicta habilitatione obtenta tanquā obretitia.

DECISIO CCXXI.

De dotis assecuratione in pecunia uiro debita.

SVMMARIVM.

1 Vxor an possit assecurari in pecunia uiro debita marito ad īopiā uergēte.
2 Dos in pecunia assecurata qualiter tractanda.
3 Intellectus,& extēsio ad c.ꝑ uestras. de do.inter uir.& uxo.

IN cā cuiusdā Franciscæ petentis assecurationē dotium ᵃ sup quadam pecunia debita uiro, quia alia bōa nō sunt,dubitat̄,an marito uergente ad inopiā †possit uxor assecu-
1 rari in pecunia prædicta.Videt̄,ꝙ nō quia si pecunia prędicta ueniret ī pos se uxoris uel mariti,consumeret̄, & ipsa remaneret indotata. ¶ Per oēs dños de consilio fuit uocatū,ꝙ dicta uxor assecuraret̄ pro dotibus suis,& antiphato,iuxta l.ubi adhuc do iure dotiū,sup dicta pecunia debita uiro dūmodo pecunia ipsa deponat̄ penes fidū mercatorē,ut ex lucro honesto alimentet̄ ipsa,& eius uir, arg
2 c.per uestras.de dona.inter uirum.& uxo.†ubi uir inops agit, ut sibi tradat̄ dos promissa,dūmodo deponat̄ penes fidum mercatorem, ut de lucro alant̄.Idē dicēdū per eandē rationem,qn̄ uxor petit assecurationē dotium super pecunia uiri,uel debita uiro,& dictum c.per uestras. allegat Bal.in.d.l.ubi adhuc.in vj. colū. uer.sed pone,ꝙ uir non confidit. per rōnem l.si soluturus.ff.de solutio. &

etiam Bal. Nouellus. in vij. parte. in vj. col. ver. secundò fallit. vbi dicit, ꝙ de dicta pecunia poterit etiam emi p̄dium, vt deseruiant fructus oneribus matrimonij, vt not. in c. conquestus. de vsur. cum si. & in l. si constante. in fi. ff. sol. mat. per Bar. & per Cy. in d.
3 l. vbi adhuc. in x. q. Et licet † in ꝓprijs terminis nō fuit inuenta decisio huius dubij: tñ ego allegaui quod dicit Bal. in auth. ꝙ locum. C. de colla. vbi viro vergente ad inopiam si vxor cō stante matrimonio agit hypothecaria super rebus obligatis: creditores mariti possunt dotem in pecunia cō sistentem offerre, & sic fiet assecuratio super dicta pecunia, scd̄m Bal ibi. & in l. si constante. in prin. & ibidem Ang. Ioan. de Imo. & Pau. de castr. & Lud. licet Bart. ibi teneat contrariū, per l. cùm tibi. C. qui po. in pig. habe. & ibi per Cy. & alios. Tamen Alexā. in d. l. si constante. dicit, ꝙ verior est prima opinio. & sic poterit fieri assecuratio dotis etiam in pecunia, iuxta rationem dicti capituli, per vestras. vt suprà dictū est. & ista decisio est mēti tenenda: quia est noua. & non reperiẽ alibi tacta. & est noua extensio ad dictum capitulum, per vestras.

a DOTIVM. In hac materia assecurationis dotiū vide decis. Capellę Tolosanæ. nu. 338. incip. item fuit quæsitū, si mulieri. Et ꝙ talis assecuratio dotiū petaẽ p̄ uxorē, dū vir vergit ad inopiā. & malè vtiẽ substantia sua. t3 etiā Luc. de Pen. in l. litibus. pe. colū. C. de agric. & censi. lib. Th. Gr.

DECISIO CCXXII.

De iure dotium.

SVMMARIVM.

1 Dotis restitutio qualiter fiat.
2 Maritus non conueniẽ in plus q̄ facere possit, nisi in viginti casibus.

DICTAT consuetudo Neapolitana in scriptis redacta, quæ incipit,
1 vbi dos. in ti. de iure dot. † ꝙ si dos in casu restōnis dotis debet restitui ab eo, qui teneẽ dotē restituere, fit condēnatio & exactio in solidū, nec habetur respectus ad l. maritū. ff. sol. mat. & ad l. rei iudicatæ. eo. ti. & l. non tm̄. ff. de re iud. quæ vult, ꝙ maritus non teneẽ, nisi inquantùm facere pōt, nisi in xx. casibus, vt ibi per Alex. nec tali beneficio maritus pōt renuntiare, vt in l. alia. §. eleganter. ff. sol. mat. An dicta consuetudo debeat extendi ad casum, qn̄ promissa est dos marito, vt ꝓmittens exigaẽ in solidum absque eo in quantum facere pōt. ¶ Fuit iudicatum in Consilio contra Fabriciū de Zangonissa, qui promisit dotem pro filia Galeaczo Caracxulo, ꝙ in solidū exigaẽ, & non inquātum facere pōt.
2 ¶ † Et idem fuit postea iudicatū per Regiam cameram summariè ꝓ filio Iuliani de la Foresta, contra Francis. in Torres, contra l. sicut autē. ff. de re iud. Vbi socer, qui promisit dotem ꝓ filia genero, matrimonio manente si agatur contra eum, nō tenetur, nisi in quantū facere pōt. Profectò ista est magna extensio & decisio, quare minimè sunt mutanda, quæ ab antiquis interpretationem habuerunt l. minimè, ff. de leg. cum concord.

DECISIO CCXXIII.

De iure protomiscos.

SVMMARIVM.

1 Ius congrui in vicinis qualiter se habeat.
2 Vicinus in re rustica an præferaẽ uicino in vrbanis per ius congrui. Rusticum non trahit ad se urbanū.
3 Coniunctus terræ tantum non habet ius congrui ad domum coniunctam dictæ terræ.

IN ciuitate Neapolitana est con
1 suetudo de iure cōgrui: † ꝙ vicinus & collateralis rei immobilis uenditæ potest iure congrui rem illam pete-

re intra annum, et soluere pretiũ, ꝑut fuerit æstimata per appretiatores Neapolis. Euenit ꝙ venditur quædã domus, quæ est collateralis & coniũcta horto vel curti domus cuiusdã uicini, & coniuncta domui alterius uicini. ¶ Quæritur utrum dominus horti vel curtis, qui hortus vel curtis est de domo quæ habet introitũ & exitum ad dictũ hortum uel curtim, possit petere iure congrui dictam domũ uen-
2 ditam. ¶ †Bis fuit iudicatũ, ꝙ vicinus horti uel curtis non habet ius cõgrui ad domũ coniunctam dicto horto, uel curti: quia dictus hortus uel curtis licet sit de domo, tamen est res rustica, & rusticum non trahit ad se vrbanum. argu. ff. de actio. emp. l. fundi. & ff. de leg. iij. l. Lucius. § collegio. secundũ gl. Neap. in j. consuetu. de iure congrui in versicu. domum. & alia gl. in verbo, terram. in fi. vbi dicit, ꝙ
3 coniunctus† terræ tantùm, non habet ius congrui ad domum coniunctam dictæ terræ, etiam si per ipsam domũ habeatur aditus ad terrã. ¶ Et sic post ea fuit iudicatum per regiam Cameram summariè in causa appellationis Georgij Scarczæ cum Benigno de Spanothij.

DECISIO CCXXIIII.

De seruitutibus.

SVMMARIVM.

1 Seruitus fenestrę quomodo consideretur.
2 Extensio ad consuetudinem Neapolitanam super seruitute fenestræ.

CONSVETVDO ciuitatis Neapolis, in titulo, de seruitutibus, quæ incipit, si quis habet domum di-
1 cit, † ꝙ habens domum iuxta curtim vel hortum domus vicini, & habet fenestram uel aperturam, per quam habet aspectum ad dictam curtim, vel hortum uicini cum cantonibus modulatis. Si supradictam domum velit fabricare, & facere aliud membrum, potest facere fenestrã cũ cantonibus, prout est illa inferior per directum. ¶ Fuit dubitatum in sacro Consilio, vtrum sicut potest facere fenestram per directũ fenestræ inferioris in mẽbro superiori, ita possit facere fenestrã per directum fenestræ superioris mẽbri in membro inferiori in quo nõ
2 erat fenestra. ¶ †Et fuit votatum in pleno Cõsilio doctorũ, ꝙ licet in mẽbro inferiori facere fenestrã per directũ in mẽbro inferiori eiusdẽ latitudinis, prout erat fenestra existens in mẽbro superiori. & sic fuit extẽsa dicta consuetudo, ut nõ solũ liceat facere aperturã in mẽbro superiori. prout est apertura in mẽbro existente in medio duorũ mẽbrorũ. Sed etiã licet facere aperturã similem in membro inferiori per directũ suprã solũ vicini, dũ tamen illam cancellet, ne de facili habeat introitũ & exitum ad curtim vel hortum vicini.

DECISIO CCXXV.

De seruitute fenestræ.

SVMMARIVM.

1 Fenestra quando veniat claudenda ad petitionem domini soli, vbi habet aspectum.

EST cõsuetudo Neapolitana in titu. de serui. quæ incipit, & vbicunque. quæ vult ꝙ apertura vel fenestra debet esse cũ cantonibus, quando est supra solum vicini ad hoc vt vicinus possit ipsam retinere supra solum ui-
1 cini. ¶ †Fuit dubitatũ, q̃d si fenestra supra hortũ vel solũ vicini nõ est cũ cantonibus, sed est cũ cancella ferrea fabricata calce et puteolana, vtrũ possit claudi. videř ꝙ sic, quia non est cũ cantonibus. ¶ Fuit facta fides in Consilio, ꝙ semper fuit obseruatum, ꝙ si apertura non est cũ cantonibus, sed cũ cancella ferrea, ꝙ illa cancella ferrea uel de lapide marmoreo hr̃ loco

tantonum: secus si cācella est lignea. ¶ Et ita fuit postea pluries iudicatū: secus si cancella esset de ligno in fenestra sine cantonibus, quia tunc deberet claudi ad petitionē domini soli vbi habet aspectum.

DECISIO CCXXVI.

De dotis exactione.

SVMMARIVM.

1 Contractus matrimonialis in dubio an intelligatur factus secundum loci consuetudinem.

2 Consuetudo regionis in contractibus, an & quando cōsideranda. 6.7. Doctor conductus ad legendum an possit legere per substitutum.

3 Testandi facultas concessa, loci respicit consuetudinem.

4 Contractus interpretatur secūdùm loci consuetudinem. Testator in dubio id videtur voluisse, quod statutum suæ patriæ.

5 Feudum concessum morem suæ patriæ trahit.

7 Dos est sequela matrimonij, quę debet exigi secundū loci viri modū. 9. Instrumentum dotalium secundum cōsuetudinem loci mulieris, in quo fit contractus, celebrandum.

8 Baldus varius. Forus legis municipalis ibi est, vbi est forus solutionis.

SERENISSIMVS Rex Ferdinandus primus voluit intelligere à doctoribus suis consiliarijs decisionem huius dubij. Rex Alfonsus tunc dux Calabriæ, eius filius primogenitus cū eius voluntate filiā suam dedit in vxorē illustrissimo duci Mediolani, & Matrimonium per verba de præsenti contractum fuit in ciuitate Neapolis, & ibidem fuit promissa fieri solu-
1 tio dotis. †Quæritur vtrum capitula matrimonialia debeant stipulari secū dū cōsuetudinē Neapolis, vbi fuit factus cōtractus matrimonialis, & vbi solui debet dos, uel secundū consuetudinē Mediolani, cuius dñs est illustriss. dux Mediolani, & ibi natus est. ¶ Per dictos Doctores fuerunt allegata infrà scripta iura, ad ostendendū, ꝙ contractus prædictus matrimonialis & promissio dotiū intelligitᷣ in dubio factus secundū consuetudinē loci, ubi fuit factus dictus contractus. ¶ Et primò allegatᷣ tex. in c. j. de precario. ibi, & antiqua consuetudo renouetur de quinquennio in quinquenniū. dicit ibi Inno. s. patriæ, vbi fit cō tractus. †Nā in contractibus veniunt 2
ea, quæ sunt moris & cōsuetudinis regionis, ut in l. ꝙ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædi. ædic. pro hoc l. si finita. in prin. ff. de dā. infec. l. si quis reū. ff. de cust. reor. l. si prius. ff. de aqua plu. arc. not. Abb. Sicut in c. quanto. de iureiur. cū concor. Hinc est, quòd dixit Bar. í l. nemo est q̃ nesciat. ff. de duo. reis. ꝙ si doctor cōductus est ad legē dum in aliqua ciuitate, & de iure est, ꝙ non pōt legere ꝑ substitutū, quia videtᷣ electa industria personæ: ut in l. inter artifices. ff. de sol. tñ si est cōsuetudo loci, ꝙ doctores pñt legere per substitutū, intelligitᷣ tacitè actum, ꝙ posit legere per substitutū: & sic secundū consuetudinē loci, vbi fit contractus. Et pro hoc facit quod dixit Bal. in l. j. ff. sol. mat. ꝙ contractus intelligitᷣ celebratus secundū consuetudinē, ubi fit. Et idē Bal. in l. fi. C. de fi
3 deicom. †dicit, ꝙ si alicui data est potestas testandi, intelligitur secundum consuetudinem loci, ubi fit testamentum. hinc est, ꝙ dicit Barto. in l. ut iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. liber. ꝙ si pr̄ recepit rē in emphyteusim ꝓ se & filijs suis masculis & fœminis, admittenē post mortē pr̄is in dicta re emphyteutica pariter masculi, & fœminæ, ut in §. emphyteusi. in auth. de nō alienā. sed si loco illo erat statutū uel cōsuetudo dispones, ꝙ exītibus

masculis filiæ fœminæ non succedāt, tunc admittenē ordine successiuo .s. primò masculi, postea fęminę mascu lis deficientibus: quia uerba dicti con tractus intelligunē scđm statutū loci vbi est factus. per not. in l. Gallus .§. quidā rectè. scđm quintā lecturā .ff. de lib. & posthu. Et de ista decis. fuit memor Alex. in j. uol. con. cxxvij. in
4 cip. uiso testō &c.¶ †Semp.n. contractus interpretat scđm consuetudinē loci, ubi celebratus est. l. dñi pdiorū. C. de agri. & cēs. lib. xj. not. Bart. in l. nemo est qui nesciat. ff. de duob. reis. Io. And. in regula, qui facit. in mercu rialibus. Bal. in l. j. C. p soc. in iij. q. et in l. hmôi. ff. de leg. j. Sicut ēt dicim⁹, ꝙ testator in dubio vr̄ id uoluisse, qđ uoluit statutū suæ patriæ, secundum Dy. ut refert Bar. in l. hæredes mei. §. cū ita. ff. ad Trebel. Et hoc uoluit Io. de Imo. in c. potuit. circa fi. de locat. & Pet. de Anch. in cōs. ccccxiij. prout allegat Alex. in iiij. uol. cōs. lij. in ix. col. & idē Alex. in v. vol. cōsil. xlvj. in fi. & And. barba. in c. ꝙ translationē. de offi. leg. ubi multa circa hoc dicit. ¶Scđō pro hac parte allegabat Bald. in c. j. § si qua controuersia. de pace
5 Constan. †vbi dicit, ꝙ si Imperator dat feudū in Alamania mihi Tusco, vr̄ concessum scđm consuetudinem Alamaniæ, & nō secundū consuetudi nē Tuscię. & sic econtrà. Et est rō, qa præstatio rei intelligit secundū locū, vbi debet fieri traditio. l. semp in stipulationibus. ff. de reg. iur. Io. And. in c. Raynutius. de test. aliud de iure Lō gobardo, secundū Bal. ibi. ¶Tertiò p hac parte allegat Bal. in l. vnica. §. taceat. C. de rei vxo. actio. ubi dicit, ꝙ indefinita cōuētio in matrimonio in telligit secundū consuetudinē regionis, vbi fit cōtractus. alleg. l. ex ea par te. in prin. ff. de uerb. obli. Accedat ad hoc quod not. Andr. de Barulo, in l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. x. vbi dicit, ꝙ mandatū regium, ꝙ quis exigat pecuniam fiscalē, intelligit secundū consuetudinē loci, vbi debet fieri solutio siue exactio pecuniæ, hoc ēt retulit Bal. in l. j. C. si propter publ. pensita. & Lud. in cōsi. cxj.
6 †Et licet regulariter consuetudo loci, ubi fit contractus, debeat inspici, p l. si fundū. ff. de euict. hoc verum, qñ agit quò ad originē uel ordinē contractus: nā tunc in actu gerendo inspi citur consuetudo loci, ubi fit cōtractus, ut dicit Bar. in l. j. in fi. ff. de ven. inspi. Sed si agatur quò ad resolutionē contractus, inspicimus locū iudicij, ubi debet conueniri, per tex. in l. exigere dotē. ff. de iudic. bene faci. l. cōtraxisse. ff. de actio. & obli. secūdū Guiliel. de cuneo, & alios scriben. in d. l. exigere dotē. ut refert Bal. in l. cū ctos populos. & ibi Bar. C. de summa trinita. Idē dicit Albe. de Rosa. in d. l. exigere dotē, dicēs, ꝙ si quidē tractatur de conficiendis instrumentis dotalibus, & super pactis in eis apponēdis secundū quæ debet celebrari in-
7 strumentū dotale, †& tunc debet seruari consuetudo loci, ubi celebratur matrimoniū, quia dos est sequela matrimonij, secus si tractatur de repetitione dotis: tūc inspicit consuetudo viri, per d. l. exigere. ita etiā dicit Ab. Sicu. in c. j. de sponsa. Sed in casu, de quo quæsiuit Regia maiestas, tractat de instris dotalibus cōficiendis, & nō de restōne dotis, meritò debet celebrari dotalitiū instrm scđm consuetudinē loci mulieris, vbi fit cōtract⁹. Et sic debet intelligi qđ dicit Bal. in l. fi. C. si à nō cōpe. iud. & in l. volūtas. C. de fideic. ꝙ in contractu dotis inspicit cōsuetudo uiri, si uxor traducitur in domū viri. Secus si vir ad domiciliū uxoris. p d. l. exigere dotē. quę loquitur in repetitione dotis, & non in traditione dotis. licet Bal. in auth. omnes peregrini. C. commu. de suc-

cef.dicat,ꝙ tã in promittẽda dote,q̃ in restituenda inspicitur consuetudo
8 viri.†Sed Bal.in hoc fuit varius:quia aliter dicit in c.j.§.fi.de ĩuesti.de re. ali.facta. vbi dicit, ꝙ tunc inspicitur cõsuetudo viri,qñ contractus est celebratus in loco domicilij viri,vel in quodã loco tertio. Sed si contractus est celebratus in loco domicilij uxoris: tunc inspicit̃ cõsuetudo loci,vbi fit cõtractus.Et vbi est forus solutionis,ibi est forus legis municipalis. al le.Io.And.in c.j.de spõsa.& dicit, ꝙ istud dictũ est paucis notũ. his sic discussis. ¶Sumus ergo in conclusione in hmõi quæsito ꝙ in dote exigenda attenditur consuetudo loci ipsius uiri,per d.l.exigere dotẽ. quæ induxit hoc speciale, scd͂m Bart.ibi, in dote, ut maritus non sortiatur forum in loco contractus, qui locus est domicilium uxoris, sed sortitur forũ in domicilio ,ꝓprio.licet Pau.de cast.ibi, in d.l.exigere dotem. dicat,ꝙ nõ est
9 speciale in dote,vt ibi per eum. † Tamen Bar.& Bald.dicunt,ꝙ si in loco domicilij mariti statutum disponit, ꝙ uxore decedente sine liberis, maritus lucretur tertiã partem dotis, sed in loco domicilij uxoris,ubi celebratus est cõtractus dotis est, alia cõsuetudo: attenditur statutũ loci,in quo maritus habet domiciliũ, secus in alijs contractibus: vt in d.l.si fundus. cum simi.& ita tenet expresse Ange. in d.l.exigere.licet ponat alias opin. Idem Bar. in d.l.cunctos populos.& Arch.xxxij.distin.c.jllud. & hanc cõclusionem firmãt Anto. de Butr. & Abbas in d.cap.j.de sponsa. & etiam Præpositus sancti Ambrosij ibi. & Abbas in c. fin.xij.col. de foro compe.& firmat Alexã. de Imo.in.iij.uolu.consil.cj.incip. ex inspectione di-
10 ctorum statutorũ &c.¶†Quare nobis videtur,ꝙ fiat stipulatio in restitutione dotium secundùm consuetudinem ciuitatis Mediolani inter magnates & illustres ꝑsonas.Et ita scriptum fuit præfatæ Regiæ maiestati, & dicit ibi Ang.ꝙ hæc est ueritas, ꝙ est speciale,ꝙ in dote quis non sortitur forum in loco contractus.Et hoc tenendum est, & ita audio quòd factum fuit.

DECISIO CCXXVII.

De officio delegati.

SVMMARIVM.

1 Iurisdictio delegata non est prorogabilis ad ꝑsonas non expressas.
2 Annexa ueniunt in delegata iurisdictione.
Citatio est de annexis ad litem.
Venditor in foro emptoris debet emptorem defendere.
3 Ius exorbitans ratione connexitatis extenditnr.

QVIDAM nobilis agit petitorio & possessorio cõtra quendã tenẽtem & possidentẽ quandã rem stabilẽ,& impetrauit iudicem delegatũ à Rege.Citat̃ ille possessor, cõparet & laudat auctorem suũ, & idem iudex delegatus citat illũ auctorẽ laudatũ, qui nõ est nominatus in rescripto delegatorio. ille auctor laudatus est cõ
1 tumax.¶†Fuit dubitatũ, utrũ iudex delegatus prædictus potuit citare illũ auctorem non noiatũ in rescripto. Videbat̃ dicendũ, ꝙ non per c.P.& G.de offi.deleg.Vbi iurisdictio delegata nõ est ,ꝓrogabilis ad ꝑsonas nõ expressas,intantũ,ꝙ si est impetratũ contra Titiũ, qui tpe impetrationis erat mortuus, non transit in eius successorẽ:ut in l.neratius.ff.de reg. iur. no.Abb.in.c.significauit.de rescri.in
2 fi.¶Tñ in contrariũ fuit decisum,†uidelicet, ꝙ iudex delegatus in dicta causa potuit citare illum auctorẽ laudatum non nominatum in rescripto uel supplicatione, quia hoc uenit in consequentiã primæ litis, & sic hæc citatio

citatio est de annexis ad dictum litē, sc̄d̄m Pau.de cast.in l.uenditor.ff.de iudi.hoc etiam voluit Abb.sicu.in d. c.P.&.G.& ꝙ hoc in consequentiam vī sibi cōmissum, probatur in l.j.C. vbi in rem actio.uenditor in foro em ptoris debet emptorē defendere. ad idem l.uenditor.ff.de iudi.& licet do mi Abb. in loco præalleg. dubitauit de hoc: tñ Andr.barb.ibi dicit,istam decisionem esse verissimam, ex eo,
3 †quia rōne connexitatis extenditur ius exorbitans:ut in l.ij.C.de cōsorti.eiusdē litis.& in Cle. si religiosus. de procu.& ꝙ no.in c.fi. de postu.fa cit c.prudentia.§.sexta.eo.tit.de of- fi.deleg.vbi fit extēsio rōne accessorij ex iuris dispositiōe. & ibi allegat alia similia. & ideo quia cōstabat, ꝙ tenebatur de euictione, fuit condēna tus ut breui manu fiat executio con tra eū,iuxta formā Regiæ pragmatice Regis Ferdinandi primi.

DECISIO CCXXVIII.

De hæreditatis possessione data cōtra possidentē titulo.

SVMMARIVM.

1 Hæreditatis petitio,& q̄ñ detur contra titulo possidentem.

2 Titulus nullus habet̄ pro nō titulo.

QVIDAM egit petitione hæreditatis cōtra conuentū,qui opponit,
1 ꝙ ipse possidet cū titulo,†& petitio hæreditatis non dat̄ cōtra titulo po sidentē:ut in l.regulariter.ff.de peti. hære.& not.in l.hæreditatis.C.eo.ti. & ibi Bart.ponit rōnem, quare petitio hæreditatis non datur cōtra titulū possidentē.& est tex.in l hæreditatē.C.in quib.cau.cessat lōgi tēp.præscrip.¶Fuit determinatū in cōsilio, ꝙ ex quo repertū est, ꝙ ille titulus donationis fuit quæsitus post mortē illius,de cuius hæreditate agitur, ꝙ petitio hæreditatis datur contra possidentē titulo a quæsito post mortē illius, de cuius hæreditate agitur: ut bene firmat hoc Pau.de cast.in cōsi. v.idem q̄ñ ille titulus fuisset quæsitus ante mortem eius, de cuius hære
2 ditate agitur,& fuisset nullus.† tunc titulus nullus habet̄ pro non titulo. vt in l.nec ullā ff.de peti.hęre.& si titulus fuisset quęsitus viuo defuncto, de cuius hæreditate agitur, & eēt ualidus,tūc petitio hæreditatis non datur contra titulo valido possidentē. ita Bal.in l.fi.xj. op.C.de edic. diui. & ibi Pau.de cast.in dicto consilio.& Bar.in l.etiam.§.si quis sciens.ff. de petitio.hæredita.

a POSSIDENTEM TITVLO. Petitio hæreditatis datur contra titulo possidentem.in contrariū teuet Alexan.consil.clxxxix.in.v.volum.cum seq.Thomas Gram.

DECISIO CCXXIX.

De quæstione falsi incidenter cadente in causa ciuili.

SVMMARIVM.

1 Falsum incidens an faciat supersedere in causa ciuili.

2 Accusatori nimium se arctanti imputandum.

3 Limitatio ad l.fi.C.de ordi. cogni.

4 Testes plures in una accusatione de falso possunt accusari.

SAEPE & sepius euenit, ꝙ pendente causa ciuili in sacro cōsilio accusant testes aliqui examinati in dicta causa ciuili de falso:& principali, qui eos produxit in magna curia Vicariæ: & pro parte accusatoris petit̄ in sacro consilio, ꝙ pendente dicta causa falsitatis nō ꝓcedatur in causa
1 ciuili. ¶†Dubitat̄ an pendente dicta causa falsitatis sit supersedendum in causa ciuili.Fuit per me ostēsus Tancredus in sua cōpendiosa, in titu. de iudi.in x.q.qui tenet, ꝙ ista causa falsitatis est præiudicialis ad causam ciuilem. & ideò debet supersederi in

causa ciuili, per l. fina. C. de ord. iud. & bene examinatur ista qõ in l. j. C. qui accu. non pos. per Cy. & Bal. & dicit gl. & And. de Iser. in constit. Regni, si ciuiliter agens, ꝙ per dictã cõstit. est correcta dicta l. ij. quia in regno pariter procedi potest sup utraque causa. ¶ Dicebant alij domini, ꝙ in hac qõne est sic distinguendũ, aut nomẽ receptum est inter reos, i. ꝙ sit lis contes. & non liquet de cã, nec est cã cõclusa, & tunc debet in ciuili supersederi. Si uerò liquet de cã, & est conclusum in causa ciuili, tunc ꝑ accusationem prædictam non debet supersederi in causa ciuili, ut in l. negãda. C. qui accu. non pos. & dicebãt dicti dñi, ꝙ ita dicit Bar. in l. is qui re[9]. in fi. ff. de pub. iud. licet Bal. contra ĩ l. si quis testibus. C. de tes. † quia imputãdum est dicto accusatori, qui nimium se arctauit, ut in. l. ij. §. si quis. ff. si quis caut. ¶ Item quia ubi dicto accusatori põt negligentia uel mora imputari, tuñc per accusatiõnẽ falsi prædictam non supersedetur in cã ciuili. & hoc dicunt uoluisse Cyn. in d. l. j. ult. q. C. qui accu. non pos. arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. resti. & de temp. app. l. nemo. & hoc tenet Sali. in l. si docueris. C. de fal. & Ioã. and. in loco. ĩ. allegando. d. Anto. de Ale. & do. Anto. de baldaxi, subdebãt aliam distinctionem, ꝙ ubi non põt mora uel negligentia imputari, aut ius totius causæ consistit in illis testibus accusatis de falso, et tunc debet supersederi in cã ciuili, & hoc per duas authoritates coniunctas, uidelicet, per id ꝙ dicit Bal. in l. fi. C. de fi. instru. et per id ꝙ dicunt Cy. Rich. & Bal. ĩ d. l. i. C. qui accu. nõ pos. & ꝑ id ꝙ dicit Abb. Sicu. in ij. uol. consil. xvj. incip. in præsenti q. fratrum &c. et sic intelligitur, ꝙ dicit Bart. in l. si

3 testiũ. ff. de peti. hære. † ꝙ si accusãt principalis & testis debet supersederi. & ad hoc faciunt omnia iura, quæ alleg. Pet. de anc. in cons. lxj. inci. duplici respectu. Si uero ius totius cãæ non consistit in illis testibus accusatis, sed tñ adminiculatur in causa, et tunc non supersedetur in cã ciuili, ut dicit gl. vj. q. j. in summa. & ita limitatur d. lex fi. C. de ordi cognit. & sic intelligitũ d. gl. in d. consti. Si ciuiliter. Et licet istud dubium tangãt diffusè in d. l. j. C. qui accu. non pos. & in locis prealle. & per Ale. in apostil. in l. ij. ff. ui bo. rap. & in l. ꝙ ait. §. quod ait. ff. de adul. & per Io. and. in rub. de crimine falsi. in additi. Spec. ubi se remittit ad additionem suam quam posuit in Spec. in tit. de off. de leg. §. restat. in addi. quæ incipit, Ol. in sua disputatio. uersi. & quia &c. ¶ Tamen in dicto casu sic præposito in consilio Regio, ubi fuerunt undecim doctores consiliarij. Ita fuit conclusum ut. ĩ. An approbata sentẽtia

7 Ang. † ꝙ plures testes in una accusatione possunt accusari de falso, ut ipse concludit in l. hos accusare. §. lege iulia. ff. de accu. & Ioã. de ana. in. c. ij. eod. ti. Et dicebat do. Andræas Maiconda unus ex dictis regijs consiliariis, ꝙ cum ista distinctione de qua ĩ. fuit aliàs deliberatum, in consilio Regio Ferdinãdi primi in cã Castrorum Cogliani & Sinerchiæ inter Rogerium de Iesualdo & eius uxorem ex una, et Amelium de Cinerchia ex altera.

DECISIO CCXXX.

De clerico falsum deponente coram iudice seculari.

SVMMARIVM.

1 Clericus falsum corã iudice laico deponẽs, qualiter et ꝑ quẽ puniẽdus. Intellectus ad l. nullũ. C. de testi.

2 Clericus delinquendo quem sequatur forum.

4 Iudex causa ciuilis non põt crimina-

liter procedere.

Opinio quæ magis adhæret conſcie-tiæ tenenda.

5 Conſcientia decidit maledicta continere.

Vſurpare iura nemo debet alterius.

FVIT per relatorem cauſæ dubitatum,† ſi clericus depoſuit falsũ coram iudice ſeculari, qualiter ſit cõtra eum ꝓcedendum per iudicem ſecularem. fuit dictũ, ꝙ ſuper iſto dubio ſunt tres opi.¶ Prima fuit opinio glo.in l.nullum C.de teſtib.quæ uult, ꝙ iudex laicus pôt punire teſtẽ clericum falſum deponentem corã ſe. Et iſtam opinio.ſecuti ſunt Cyn. Bal.& Sal.ibi ¶Secunda fuit opinio Hoſtiẽ.uidelicet, ꝙ d.l.nullum. non aſtringit clericos,& ſic iudex laicus nec principaliter, nec incidenter poterit punire teſtem clericum depo-nentem falſum coram ſe,& pro iſta opini.alleg.tex.in aut.ſtatuimus. C. de epi.& cler.ubi dicitur, ſtatuimus ut nullus eccleſiaſticam perſonã in ciuili uel criminali detrahere ad iudicium ſeculare præſumat, cõcordat c.ſi diligenti.de fo.compe.hanc opi. ſecuti ſunt do.Ant.de But. poſt Inno & Io.and.in c.uerum de fo.compet.& Ioan.and. in c.at ſi clerici. de iud.& communiter Canoniſtæ in capitu.dilectus filius de pœnis. & in c. ij.de crimine falſi & ibi per Ioan.de ana.poſt alios.¶ † Nec ob.id ꝙ dici-

2 tur ꝙ clericus delinquendo ſequitur forum in loco delicti, quia intelligitur de foro eccleſiaſtico, et non de foro iudicis laici, ut in c.dilecti.de foro compe.hanc opin. canoniſtarum ſecutus fuit Bar.in l.diuus.ff.de fal. facit bonus tex.in aut.de teſtib §.& licet, ubi ille iudex pôt punire falsũ teſtem, qui habet authoritatem ſupeum hoc etiam tenet Arch.v.q.vj.c. præsbyteri.& Petr.de anch.in l.quoties.C.de iudi.¶Tertia fuit opi. Fed. de Sen.in conſil.xcij.incip. factum tale eſt, ubi uoluit, ꝙ iudex ſecularis non ad accuſatiõem partis, ſed ex officio extraordinarie in pecunia uel contra fideiuſſores pôt punire clericum.†Sed extraordinarie & per uiã

3 accuſationis non pôt, ſed debet remittere ad epiſcopum ſuum.hãc opinionẽ.dicit æquam eſſe Pet.de ancha.in regula, ea quæ.in xxj.q. & eã tenet Ange.in d.l.quoties.C.de iud. & idem Ange.in l.ſi uacantia C. de bon.uac.bene facit, quod dicit Petr. de anc.in conſi.clxxij.incip.circa primum dubiũ,&c.ubi tenet, ꝙ iudex delegatus in cauſa ciuili beneficiali pro falſitate commiſſa coram eo pôt punire iactura cauſæ, et ĩponere ꝑpetuũ ſilentiũ, et ſic non ordinariẽ, ſed extraordinariẽ, ſed iſtud cõſiliũ parũ facit, q͂a ille iudex erat eccleſiaſticus, licet cauſa eſſet ciuilis. quia † iudex

4 cauſæ ciuilis non pôt criminaliter ꝓcedere, ut dicitur in dicto conſilio. Quam opi.ex dictis tribus opi.elegerit ſacrum conſilium, non poſſum cũ ueritate decidere, quia uota erant uaria.nec Viceprotonotarius ſtrinxit Conſiliarios ad uotandum, prout erat moris. Sed prout ego comprehendere potui, domini de Conſilio magis inclinabant in ſecundam opinionem. Et ex libero uoto meo concurro cum dictis Doctoribus tenentibus opinionem Hoſtiẽ.quæ fuit ſecunda in ordine, quia illa eſt magis ſecura quò ad conſcientiam.et ita uidetur inclinare Aretinus in tractatu maleficiorum.in uerbo, falſario, et ibidem adijcio Auguſtinum in duobus locis ibi, et dicit quòd in practica ab opi. Bart.in dicta l.diuus.la ſe-

5 cunda, non recedas. ¶ † Conſcientia enim didicit maledicta continere, ut dicit Philoſopus ſecundum Abba. in capitu.magnæ.ij.columna.de uoto, quia Diuiſum Imperium cum

Ioue Cæsar hēt, secundùm Virgiliū. & alibi, Nolite tāgere Christos meos i. clericos. cum tota humana creatura diuisa sit in duas partes. s. in laicos & clericos: ut in c. duo. xij. q. j. & sic distinctos hēt iudices. iura sunt uulgaria: ut in c. solitæ. de maio. & obe. & in toto titu. de fo. competē. & xcvj. dist. c. duo sunt. & nullus debet iura alterius usurpare. xcvj. dist. c. cùm ad merum.

DECISIO CCXXXI.

Reuisionis materia.

SVMMARIVM.

1 Reuisionis causa est ad instar causæ appellationis.

2 Arresta parlamentorum non suspēduntur per reclamationem.

3 Reclamatio à reuisionali arresto nō admittenda.

Dicit Regia pragmatica Regis Ferdinādi primi, ꝙ qui in cā principali nihil posuerit uel probauerit, cum in snīa condemnatur in expēsis, & condemnatus appellat, ꝙ non proceditur in cā appellationis, nisi prius reficiat expensas, ad quas fuit condēnatus &c. ¶ † Fuit dubitatum, vtrum
1 ista pragmatica hēt locum in cā reuisionis à snīa sacri Consilij, ut non audiatur in cā reuisionis, nisi prius refectis expensis, ad quas fuit condemnatus in snīa sacri Cōsilij ex quo in prima instātia nihil posuitvel probauit. ¶ Dubiū facit: quia cā reuisionis ē ad instar causæ appellatiōis. licet in multis inter se differant: ut patet in Spec. in tit. de supplicatione. §. antepenul. ¶ Sed in contrarium fuit decisum in Consilio, ꝙ dicta pragmatica nō hēt locū in cā reuisionis à snīa sacri Consilij. Et est rō, † quia snīa sacri Con-
2 silij non suspenditur per reclamationem, imò mandatur executioni non obstante reclamatione: ut in l. j. C. de senten. præfect. præto. & in authen. q supplicatio. C. de preci. imperato. offeren. & in authen. ut sponsa largi. §. illud. & notatur in ca. suscitata. de in integrum restitutio. præstita tamen fideiussoria cautione de restituenda executione in casu retractationis: ut in dictis iuribus non tñ fiet executio in expensis contentis in prima snīa sacri Consilij, ēt ꝙ nihil sit positum uel probatum in prima instantia. Et qñ illa snīa cōfirmabitur, tunc fit exe-
3 cutio in expensis. † Et ab illa snīa lata in cā reclamationis non est licitū reclamare: nec admittitur, si reclametur: ut in l. si quis. C. de precib. Imperato. offerē. & in l. j. C. ne liceat in vna eademq; causa tertiò prouocare. & sic semper obseruatum fuit.

DECISIO CCXXXII.

De renuntiatiōe hypothecæ rei feudalis sine domini cōsensu.

SVMMARIVM.

1 Renuntiatio hypothecæ super feudis per creditorem feudatario, an teneat facta sine Regio assensu.
Pactum omne est contractus etiam ordinatum ad distrahendum.
Contrahere prohibitus, an prohibitus sit distrahere.

2 Liberatio est donatio.
Remittere idem est quod donare.

3 Cōmercium omne super feudis sine domini consensu est prohibitū.

4 Vinculum id soluere debet, quod ligauit.

5 Remissio iurium ad feudum dicitur donatio.

6 Alienatio feudi sine consensu domini quando teneat.

7 Remissio pignoris & hypothecæ non est prohibita inter uirum & uxorem.

8 Feudatarius non potest remmittere minimum quid de feudo.

9 Refutatio nō plus operatur, quàm carentia iuris à principio.

FEUDATARIUS habens feudum, quod erat alteri obligatū & hypothecatū pro certa pecuniarum quantitate interueniēte Regio assensu in forma probante, venit ad conuentionem cū dicto creditore, ꝙ dictus creditor dicto feudatario renunciet iuri hypothecæ, quā hēt super dicto feudo: & super ista renuntiatione hypothecæ nullus interuenit assensus
1 Regius. ¶ † Dubitatur an talis renuntiatio, hypothecæ super feudis valeat sine Regio assensu. ¶ Prima facie videbatur, ꝙ non sit valida: quia ista remissio hypothecæ facta dicto feudatario est contractus, vt apparet ex istro hinc est quod dicit Bal. in rub. C. de pac. Omne pactū est contractus, ēt si ad distrahendum ordinetur. alleg. gl. ff. de act. & obli. l. j. ¶ Itē quia prohibitus contrahere, uidetur ēt prohibitus distrahere, secundùm Bal. in dicta rub. Et idē Bal. in l. fi. in prin. C. si tutor vel cura. inter. Et prohibitus contrahere est ēt ꝓhibitus cōtrahere ad
2 liberādū: † quia liberatio donatio ē, secundùm Bart. in l. si vnus. §. pactus. iij. col. ff. de pact. per l. in ædibus. §. j. ff. de dona. cum simi. tenet Bar. in l. si de certa. C. de transact. ēt si remittat hypotheca: ut dicit Bar. in l. iubemus C. ad Velle. & Gl. in l. j. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. ¶ Itē quia idē est remittere qđ donare. l. quinetiam. ff. de calū. no. in c. ueniēs. lo j. de testibus. Et voluit Abb. Sic. ī cōsi. lxxxij. inci. cōditoris omniū postulato suffragio
3 q̄q̄. &c. circa fi. in j. vol. ¶ † Præterea dicit tex. in c. j. de prohibi. feudi. ali. per Lotha ꝙ oē cōmercium sup feudis ē prohibitū sine cōsensu dñi. Sed sub prohibitione cōmercij est ēt prohibitus cōtractus resolutiuus obligationis feudi: quia ꝑ talē resolutionem fit cōmutatio de persona ad personā qđ nō licet sine cōsensu dñi: ut dicit And. in l. Imperialem. in prin. de prohib. feudi. ali. per Fede. nā uerbū cōmercium, est generale uerbū cōpræhendens oēm contractū: vt dicit gl. in l. ex hoc iuregentiū. ff. de iusti. & iur. & iō dicit Ang. in cons. cclxij. inci. dictum statutū. ꝙ magis lata est prohibitio cōmercij, q̄ prohibitio aliena-
4 tionis. † Præterea unūquodq; uinculū, per quod ligatū est, eodē uinculo dēt dissolui: ut in l. nil tā naturale. ff. de reg. iur. Et ea solēnitas quæ requiritur in cōtractu, requiritur in distractu: ut no. in c. cùm dilecti. de emp. & uendi. Cùm eiusdē naturæ sit distractus, prout cōtractus, secundùm Bar. in l. & iō. ff. de cōdictio. fur. ¶ Item ea solennitas, q̄ requirit in conficiendo, requiritur ēt in commutando, secundùm Bart. in l. hæredes palam. §. j. ff. de testa. sed in contrahenda hypotheca super feudis requirit regius assensus: ut in consti. Regni. constitutionē diuæ memoriæ: ergo & in remittēdo hypothecam. indeq tex. in l. Imperialē prætallegata, expresè prohibet ēt distractus super re feudali. & idem in c.
5 j. de prohi. feudi. ali. ꝑ Lotha. ¶ † Præterea donatio dr̄ non solùm cùm donatur feudū, sed ēt qñ remittūtur iura ad feudū: ut dicit And. in constitutione Regni, prætallegata, cōstitutionē diuæ memoriæ. per l. quærebatur. ff. ad leg. Falci. & l. si mulier. ff. de cōdictio. ob cām. & l. magis puto. §. si pupillus. ff. de rebus eorum. ergo &c. Et ꝓ ista parte bñ facit dictū Bal. in l. Iulianus. ff. de fundo dota. ubi dicit ꝙ ubi prohibetur alicuius rei alienatio prohibita est eius iuris remissio, ꝑ illū te. & in l. ij. C. de au præ. & l. j. §. ait prætor. de his quæ ī frau. credi. ¶ In contrariū dicebatur, ꝙ regula ē
6 in feudis, † ꝙ licet feudū non possit alienari directè uel indirectè sine cōsensu dñi: tñ in augmentū feudi pōt fieri alienatio feudi sine cōsensu dñi: ut dicit And. in c. j. §. econtrario. de

inue sti.de re aliena facta. & in c.j.an ille qui interfecit fratrem dñi sui. & in d.l.Imperialem.in princ. in x.col. & in c.j.§.fi.de capi.qui cur.uend.in add.& in l.j.§.præterea.de capi.Corra.creditor ergo renuntiando iuri hypothecæ.quam hēt in feudo,feudatario,facit augumentū & utilitatē feudi:quia eū liberat à dicta obligatiōe: ergo ualida est fine assensu. Iō dicit And.in dicta cōstit. Constitutionem
7 diuæ memoriæ, † ꝙ alienationes tenent,qñ non præiudicāt reipublicæ, nec ipsi dño feudi.Et est rō:quia non est alienatio,sed potius cōsolidatio, sed potius consolidatio. hinc dicit tex.in l.si pignus.ff.de his q̄ in frau. credi.ꝙ licet sit prohibita donatio inter virum & uxorē:tñ remissio pignoris & hypothecæ non est prohibita: quia nō est donatio talis remissio.cōcordā.sunt ibi in gl.& maximè text. in l j.§.j.& l.Lucius.ff.qb.mod.pig. uel hypo soluitur.ubi dr,ꝙ si est prohibita donatio.non est prohibita remissio obligationis.do.Ant.de Alex. dicebat,feudatarius qui hēt feudum, nō pōt remittere aliquod ius feuda-
8 le:† imò reditū vnius gallinæ nō potest remittere,vt dicit Andr. in dicta consti.Cōstitutionē diuæ memoriæ. &sic intelligūtur oīa iura in cōtrariū allegata.Sed si tertius, qui non possedit feudum,sed hēt actionē ad feudū qđ ab alio possidetur:tunc hēns istud ius pōt liberare feudum ab illo iure vel obligatione,& in hoc non requirit assensus, & dicebat ꝙ ita dicebat do.Bartholomæus de Capua in quadā apostilla,quam ipse habebat in libro suo in l.iiij.§.fi.ff.de manu. vindi.per illum tex.& hoc probatur per quandā literā Regis Caroli secundi, quæ incipit,vniuersis præsentes literas inspecturis.& per quandā literam Regis Roberti,uniuersis tenore præ
9 sentium. † Et per hoc facit, ꝙ non plus operatur refutatio, quā carētia iuris à principio,secundùm Bal. in l. si mihi.ff.de ser.rusti. prædio. & in ista vlt.opi. remāsit totum Consiliū, & sic fuit cōclusum & deliberatum.

DECISIO CCXXXIII.

De confessione defuncti reuocanda per hæredem.

SVMMARIVM.

1 Hæres an possit reuocare confessionem defuncti,& quando.3.
2 Reuocatio non operatur effectum suum post concedentis mortem.
3 Hæres & defunctus pro una persona habentur.
Limitatio ad legē, quæ à patre.C. de testamen.militari.

PATER in quodam istro con fessus fuit cum iuramento aliquid sic nō esse enuntiatiuè:eo mortuo filius & hæres in iudicio probat per ueras probationes totum cōtrariū eius,qđ dixit pater in dicto instrumento.
1 ¶†Quæritur,vtrū dictus hęres possit dicere confessionem patris fuisse erroneam,& eam reuocare,sicut posset reuocare pater,si viueret Bal.in l.error.in fin.C.de iur. & facti ignorantia tangit istā qōnem.& dicit,casus ē in l.non idcirco.eo.tit.Sed idē Bald. in l.j.C.ex delictis defunctorū.in iij. col.dicit,ꝙ hęres pōt reuocare confessionē defuncti,probando cōtrariū eius, quod defunctus fuit confessus. allegat not.ff.de appel.l.creditor.§. iussus. ¶In contrariū facit l.fin.C.de reuo.dona. vbi ius reuocandi de suā natura non transit ad hæredē. ad idē in c.fin.de donatio.not.Bal.in l.cùm antiquitas.C.de vsufruc. inde dicit Albericus de Rosatis in l.digna vox.
2 C.de leg.†ꝙ reuocatio nō operatur effectum suū post mortē concedētis. Ego pro decisione huius qōnis vltra Bal. in dicta l.j.C.ex delictis defunctorū,allegaui Bal.in l.Titia.§.Caius

ff.de leg.ij.Vbi dicit, ꝙ si sunt uerba negatiuè prolata per modũ abnegationis dñij, hæres põt probare cõtra riũ.vnde si testator confitetur debitorem nihil debere, ista cõfessio præiudicat hæredibus testatoris, nisi hæredes probent contrarium. Nam tũc
3 præsumitur cõfessio erronea. ¶†Oẽs dñi fuerunt in voto,ꝙ talis confessio defuncti, eò quòd hęres per publicã scripturã probat contrariũ, ꝙ potest ipsam reuocare, sicut posset defunctus:.quia hæres & defunctus una & eadẽ persona esse cẽsetur: vt in auth. de iureiu.à mo.præsti.§.j.& quia hæres põt vti iure defuncti: ut in l.cum quidam.§.fiscus.ff.de usuris. qđ uenit ad limita.l.quæ à patre.C.de test. milita.cũ concor. & hæc decisio fuit in cã illorũ de Momilis.de Neapoli.

DECISIO CCXXXIIII.

De fideiussoribus de iudicio sistia

SVMMARIVM.

1 Fideiussor de iudicio sisti ad quid teneatur. 3.
2 Intellectus ad glo.in l.fina.ff.si quis in ius voca.non ierit.

FIDEIVSSOR de iudicio
1 sisti † si nõ stetit principalem,agitur contra eum ad interesse,nisi pœna sit apposita:tunc ad pœnam solum agitur.tex.est in l.fin.ff.si quis in ius voca.non ierit.Sed quærit ibi gl.quid si interesse est plus q̃ sit pœna. ¶Vtrũ fideiussor teneatur ad interesse,quod
2 est vltra pœnã. [a] Et dicit, ꝙ sic.& illã Glo.cõiter sequuntur doc. & dicit ibi Pau.de ca.ꝙ est in electione actoris,an velit agere ad pœnam uel interesse.licet Pau. in l.ij.§.in fideiussorẽ.ff.qui satisdare cogantur,dicat, ꝙ fideiussor de iudicio sisti ad certam quantitatẽ nõ tenetur ad aliud inter
2 esse.†& respondet ad illam gl. uideli cet,ꝙ glo.illa loquitur in principali, qui est obligatus bd pœnam, non tenetur ad interesse, quod est plusquã in pœna.sed nõ in fideiussore,& dominus Marcellus Cancela de Gaieta Regius consiliarius, quem diligo ob eius conscientiam,erat in ista opinione.Sed dom.Iacobus de Iello de Trano similiter Regius Cõsiliarius dicebat, ꝙ Iason eius doctor reprobat Pau.de cast.dicens Paulum nõ bene dicere.ex quo illa glo loquitur in fideiussore de iudicio sisti ad certã pœnam.& tñ tenetur ad interesse.¶Fuit tandem conclusum per totum consilium,
3 † ꝙ ex quo ille fideiussor promisit sistere in iudicio principalẽ pro cã criminali ad certam pœnam, quæ pœna venit applicãda fisco & nõ parti:vt dicit Bar.in l.si quis reũ.ff.de custo.reorũ,ꝙ vltra pœnã debitã fisco tenetur parti ad interesse.& hoc fuit in cã Manfredini cũ uno Ianuense.

VLTRA pœnam. Fideiussor de iudicio sisti an ultra pœnam teneatur ad interesse parti. Adde ꝙ idẽ quod hic do.Ant.de Alex. in additionibus ad Bart. in d.l.fi.ubi firmat ẽt si interesse excedere pœnã, per glo.ibi. & hoc fuit seruatum in persona Mãfredini cum Vberto de Nigris Ianuense, Licet in contrarium allegaretur Pau.de ca.in d.l.ij.ĩ fi.ubi uide oĩno Ias.Tñ p̃senti anno 1531.fuit seruatũ cõtrariũ p magnã curiã Vicarię in cã Frãcisci Paragalli cũ Frãcisco de Vighena Hispano,qui ꝓmiserat sistere Hiero.suũ nepotẽ, in cã criminali. q aufugit,& ipse carceratus soluit pœnã fisco,& liberatus fuit Tho.Gram.

DECISIO CCXXXV.

De tertio producente testes post publicationem in causa.

SVMMARIVM.

1 Tertius ueniens ad causam pro suo interesse an possit testimonia producere post causæ publicationem.
2 Tertius cõparens pro suo interesse

an sufficiat, ꝙ sciat litem & non publicationem.
3 Tertius post didicita testificata sup articulis directo cõtrarijs, an audiendus.
4 Tertius ueniens ad incitandũ reum contra agentem approbare uidetur omnia, per reum gesta, quæ sibi pariunt præiudicium.
5 Reus malitiosè introducens tertiũ ad quæ faciat ipsum admissum.
6 Tertius pro interesse suo ueniens in causa arctatur, & qualiter.

1 AN tertius† ueniens ad causam pro suo interesse possit ꝑducere testes, quos principalis nõ ꝑduxit post didicita testificata. Bar. in l. si ꝑlusorio de appella. tangit hoc dubiũ, & sic determinat, ꝙ si iste tertius veniat post dilationes datas ad ꝓbandum, uel publicationem testium factam, & non põt de nouo testes ꝑducere: quia primũ processum prosequit̃ & non nouum. allegat ad hoc Innoc. in c. cũ super. de re iud. hoc uerum dicit ipse, qñ iste tertius sciuit istas dilationes dari, & testes examinari. Sed si ignorauit, tunc auditur: ut ipse plenè dicit se dixisse in l. sæpe. de re iud. nõ tñ tangit specificè Bart. An sufficiat scire litẽ, uel specificè debeat scire
2 publicatũ esse in causa. ¶ †Bñ tamen do. Ant. de But. in d. c. cũ super. hoc tangit post Innoc. & dicunt, ꝙ sufficit, ꝙ iste tertius cõparens pro suo interesse sciat litem, licet nesciat publicationem. & ita tenet Io. de Imo. in l. a sententia. de appellati. allegat Ant de But. in d. c. cũ super. Et licet Bar. solũ tãgat, qñ tertius uenit post dilationes datas ad probandũ, ꝙ post publicatũ in cã: nihil tñ dicit, qñ post didicita testificata. ¶ Fuit sup dubio uotatũ per sacrum consilium, ꝙ tertius ueniens pro suo interesse, qui sciuit litẽ motam, licet ignorauerit publicationẽ, & ignorauerit didicita te 5 stificata, debet audiri in terminis, in q̃bus reperit cã. Et sic si est publicatũ, & didicita sunt testificata, non poterit tertius audiri nisi super articulis nouis, non super hisdem vel directò contrarijs, iuxta c. fraternitatis. de testibus. et in auth. qui semel. C. de proba. uel poterit producere scripturas et instrumenta, et testes pro eorum confirmatione et approbatione, iuxta not. in c. series. de testibus. Sed si tertius ignorauit litẽ, tũc põt inducere testes in cã, etiã ꝙ sint didicita testificata, etiã super eisdem uel directò contrarijs, ut dicũt doc. in d. c. super. et in d. l. si prolusorio. et in l. si quis libertatem. ff. de peti. hære. inquantum ibi dicitur, ꝙ tertius, cuius interesse põt opponere et facere differri illud iudiciũ. Sed melius hoc declarat Ang. in l. si instituta. ubi Gl. ff. de inoffi. test. ubi dicit, ꝙ si tertius venit ad cãm ad inuitãdũ reũ conuẽtum aduersus agẽtẽ, et hic est ꝓpriè casus noster, et admittitur, nec tenet̃ libellum offerre de nouo, nec litem contestari: sed sufficit contestatio facta per reũ, secũdũ Inno. in d. c. cum
4 super. †et ideo tertius approbare v̾r omnia gesta facta per reũ, et illa gesta pariunt sibi p̄iudiciũ. et ideò põt opponere exceptiones perẽptorias, et producere testes in cã, non tñ poterit ꝑducere testes attestationibus publicatis, nisi casu quo potuisset ꝑducere reus principalis. Idem dicit Bal. in authen. nunc si hæres. C. de litigiosis. quod intelligendũ est, qñ sciuit litẽ motã: ut s̃. dictũ est. Sed quãdo ignorauit litem motã, põt nõ obstante publicatione inducere testes: quia licet principalis sit exclusus ꝑ publicationẽ, non est exclusus ipse tertius ignorans litẽ, per tex. in c. cõstitutus. de testibus, secũdũ Bar. in d. l. si prolusorio. et Abbatẽ Sic. in d. c.
5 cũ super. ¶ †Fallit nisi reus principa-

lis malitiosè ꝓcurasset hunc tertium ignorantē, ut deberet cōparere quia tūc admitteretur solū in terminis, in quibus est cā, ut in c.ij. in fin. ut lite pendente lib.vj. et ibi Glo. et uoluit Card. Florē. in c. ueniens. in ij. et iij. oppo. de testibus. Et sic intelligitur, quo dicit Bar. in l. ita tñ. §. quoties. ff. ad Trebel. ubi dicit ꝙ tertius ueniēs opponit exceptionē, quā conuētus non pōt opponere, ut in concor. ibi allegatis. Cætera de materia uide in d.c. cū super. per scribentes et in iurib⁹ allegatis per Bar. in l. Titia. ff. sol. mat. et Bal. in l. si eo. tpe. C. de re

6 missio. pigno. † ubi dicit, ꝙ tertius ueniens pro suo interesse in cā arctaē illis terminis, quibus utuntur principales citati, ut in c. ut circa. de elect. lib. vj. Sed si uenit, ut ex se, bene potest post terminū comparere, et oīa fiant de nouo quo ad eum: ut in l. à diuo Pio. §. si post. et §. si super. de re iud. et habebit locū l. si is à quo. ff. de rei uen. non tñ pōt opponere exceptiones dilatorias uel declinatorias, secūdū Bal. in d. l. si eo tpe. in fi. nec poterit opponere ꝙ dicta acta sunt nulla, eò quia non citatus: ut dicit Inno. in c. statuimus. ult. col. uers. sed si non ē appellatū. de elec lib. vj. bene tamen poterit recusare iudicē ut suspectū, ut dicunt doc. in c. cū super. de offi. deleg. et doct. maximè Anto. de But. Abb. et Philip. in c. cū speciali. xx. q. de appella.

DECISIO CCXXXVI.

De nato in octauo mense, cui non succedit pater in dote matris.

SVMMARIVM.

1 Filius ex aditione facta per patrem succedit matri in dote.

2 Pater succedit filio mortuo in bonis maternis exclusis ex parte matris proximioribus.

3 Virginitatis signa per maritū ostēsa. Virginitas de ptō qualiter probatur Confessio geminata maiorem ueritatem inducit.

4 Mulieri se grauidā dicēti credēdū. Natus in octauo mēse nō pōt uiuere. 5. et habetur ac si mortuus natus sit. 6.

Mortuus habeē, q̃ uiuere non pōt.

5 Dos à patre profecta ad quem reuertatur.

PETRVS de sancto Iuliano † petit in sacro consilio à Georgio de Falco restitutionē dotiū Caradoniæ suę filiæ, quas sibi tradidit ꝑ eiusdem Caradoniæ mortem sine liberis: dicit dictus Georgius conuentus, ꝙ non tenetur restituere dictas dotes: quia dicte Caradonia mortua fuit superstite filio, qui successit matri in dotibus maternis, iuxta not. in l. post dotē. ff. sol. ma. et in l. dos à patre. C. eod. et in authen. defuncto. C. de leg. her. Maximè ex aditione facta per patrem. Et licet dictus filius post aliquos dies mortuus fuit, pater succedit ei in dotib⁹ maternis, iuxta l. si infanti. C. de iur. delibe. et hoc tenet gl. Neap. in cō suet. si quis uel si qua. in gl. j. in ℣. sed puto uerius. in

2 gl. in ℣bo, ꝑter q̃. † ubi tenet, ꝙ pr̃ filij sui defuncti succedit in bonis mr̃nis ad ipm filiū spectātibus, exclusis ꝓximioribus ex parte mr̃is: licet Lucas de Pē. faciat hoc dubiū, ꝓ argumēta ꝓ et cōtrà. ī l. j. ī. v. col. C. de ipo nē. lucra. def. li. x. ¶ Dicit pr̃ dictæ Caradonię, ꝙ ille filius natus hr̃ ꝓ non nato: quia natus fuit in octauo mēse. et ꝓbauit hoc bñ cōcludēter. Nā ꝓbauit, ꝙ dicta Caradonia fuit uirgo vsq; in diē festi scī Martini, qđ est vj. die Nouēbris: et hoc cōfiteē dict⁹ ei⁹ uir. Itē eo die fuit cōsummatū mr̃imoniū ꝑ carnis copulā: et ostēdit pannū sanguinolētū consanguineis, secū

3 dū morem Ciuitatis. Nolē. † et iste

mos erat in ueteri testō: ut patet Deuteronomij c. xxij. & de ista authoritate facit mentionē gl. in c. hæc imago. xxxiij. q. v. & Abb. in c. ꝓposuisti. de ꝓba. Et in iudicio cōfitet̄ maritus dicta nocte ꝙ habuit eā uirginē: ita ꝓbat̄ uirginitas de ptō, ut in c. requisisti. xxxiij. q. j. & in c. j. & in cap. laudabilē. de frigi. & male. & in c. cōtinebat̄. de despōsa. impube. & maximè cū fuit pluries geminata confessio, ex quo p̄sumit̄ vera, ut dicit Io. And. in addi. in titu. de instru. edi. §. porro. in addi. quæ incipit, hæc subscriptio. & qui bis vel sæpius dicit, vr̄ velle, ꝙ contra id nihil possit opponi. secūdū Bal. in consilio schismatis posito. C. si quis aliquē testa. ꝓhib. ¶ Itē probat̄ per testes, ꝙ ab illa die fuit p̄gnans, & sic dicebat ipsa Caradonia. ad hoc allegabatur gl. & Ang.
4 in l. illud. ff. si pars hære. pet. †vbi dicit, ꝙ creditur mulieri dicenti se prægnantem, etiā si non dicat ex quo sit p̄gnans, secūdū Bart. in l. iij. §. j. ff. de a lib. agno. ¶ Item probatur, ꝙ dictus uir semper dicebat, ꝙ uxorē suā impregnauit die p̄dicto festi sancti Martini. Et de die in diem secuta et confirmata fuit dicta ingrauidatio. die xij. mensis Iulij peperit filiū, et post partū p duos dies post mortua fuit mater. et sic patet, ꝙ dictus filius natus fuit in octauo mense: et clarū est in iure, ꝙ filius natus in octauo mēse non pōt uiuere, et ideò hr̄ pro mortuo: et sic non succedit pr̄ filio: sed succedit pr̄ filiæ in dictis dotibus. Et ꝓ hoc alleg. Cy. in l. septimo mense. ff. de statu. homi ubi refert epistolarem literam magistri Gentilis de Fulginio tunc legentis in studio Pe-
5 rusino: †ubi tenet, ꝙ natus in octauo mense & ēt duobus diebus, de nono non pōt uiuere. hoc ēt firmat Paul. de Ca. in l. vxor. C. de posth. hęre. insti. & Bal. in l. ea quidē. iij. col. C. de accusa. & multi Philosophi fuerunt sup hoc dubio examinati, & ꝓ maiori parte dixerunt, ꝙ natus in octauo mense non pōt uiuere. & sic dos profecta à patre liberis non extantibus debet reuerti ad patrē filiæ, p l. dos à patre. C. sol. mat. & p iura supra dicta stante isto dubio p sacrū cōsiliū fuit habitū iudiciū à ualentissimis doctoribus in Philosophia in scriptis, uidelicet à magnifico dn̄o Siluestro Galiota protomedico Regis Ferdinādi primi, à dn̄o Luca Tōto, à dn̄o Nardello, & quāplurimis alijs medicis: qui oēs votauerūt, ꝙ natus in octauo mēse nō pōt uiuer̄ [a]. ¶ †Et tādē post 6 lōgā deliberationē votauerūt do. de Cōsil. ꝙ talis filius hr̄ ac si mortuus natus sit. Et fuit postmodū lata sn̄ia in fauorē p̄ris ipsius mulieris, cōdēnādo dictū maritū ad restitutionem dictæ dotis.[b] Et licet fuisset reclamatū fuit postea confirmata, & impositum perpetuum silentium.

a VIVERE. Et idē tenet Michael Scotus in libris Philosoph[o]nomię c. 10. ꝙ natus octauo mēse nō pōt uiuere ultra octauū diem. Tho. Gram.

b DOTIS. Vide do. Ant. de Ale. in aditiōibus ad Bar. i[n] l. septimo mē. ff. de sta. hom. Tho. Grammat.

DECISIO CCXXXVII.

De aditione hæreditatis mr̄næ p filiū hæredē p̄ris inducente [...]onē bonorū paternorum [...], & non solutionē.

SVMMARIVM.

1 Cōsuetudo Neap. sup do. restituēda.
2 Dotes auctæ sunt pp auctas diuitias.
3 Hypotheca qualiter extinguatur.
4 Aditio hr̄ditatis nū solutiōis hēt iter creditorē & debitorē si alter succedat
5 Hæres succedens creditori, quando inducat solutionem.
6 Aditio hr̄ditatis qn̄ hēat ꝓ solutiōe.

NOBILES Capuanæ & Ni-

di habent istam cõsuetudinem, quæ in instrumentis dotalibus exprimit, videlicet.¶†Si dictum matrimoniũ dissolui contingat per mortem uiri uxore superstite,liberis ex dicto matrimonio superstitibus,uel nõ superstitibus dictæ dotes datę & per uirũ receptæ restituant,& earum restitutio & assignatio realiter fiat dictæ uxori superstiti,seu eius hæredibus. Si uerò dictum matrimonium dissolui contingat per mortem uxoris superstitibus liberis ex dicto matrimonio,dictæ dotes solutæ restituant, & eorum restitutio fiat ipsis liberis ex dicto matrimonio procreandis superstitibus.Et ubi,& in casu ꝙ non superessent liberi ex dicto matrimonio superstites,uel ēt si tempore mortis dictæ uxoris liberi ex eodẽ matrimonio superessent,& postea adita hǣditate,uel nõ adita per eos uel alium, seu alios eorũ nomine liberi ipsi decederent uel morerent in pupillari etate uel post qñcunq; ab intestato sine liberis legitimis & naturalibus, dictæ dotes modo prædicto receptæ ueniant,& deuenire debeant,& ipsarũ restitutio realiter fiat & fieri debeat heredibus, & successoribus dictæ uxoris seu heredibus dotantis in pace & sine molestia & contrarietate,quacunq;,ac omni exceptione, & excusatione remota. Ita ꝙ eo casu quo,ut ꝑdicit,restitutio est faciẽda de dictis dotibus hæredibus, & successoribus uxoris,uel eius hæredibus & successoribus eius uiro,uel alijs quibuscunq; personis,eisdẽ liberis sicut ꝑdicit decedentibus in pupilla. ętate uel post qñcunq; ab intestato sine liberis legitimis,& naturalibus ex paterna linea,uel ēt succedente eis uigore pupillaris substõnis uel aliter, nullum ius in eisdem dotibus sicut ꝑdicit datis & receptis acquirat. Sed ipsas dotes,ut ꝑdicit,& quicunq; hæres dictorũ filiorũ ꝓcreãdorũ,ut. s. dictũ est ex mrĩmonio. s. dicto eis uel ab intestato uel ex pupilla.substitutiõe succedẽs,uel aliquo iure quocũq;,hǣdibus,et successoribus dictæ uxoris restituere teneat absq; detractione alicuiꝰ portionis iure naturæ forsan debitæ seu debẽdæ dicto marito in eisdẽ dotibꝰ dictorũ filiorũ suorũ exinde ꝓcreãdorũ ex dicto mrĩmonio,salua ptãte testãdi dictæ uxori,iuxta usum cõsuetudinis Neapolitanæ in scriptis redactã.Et ubi cõtigerit uirũ præmori superstite uxore ac supestitibꝰ liberis ex dicto mrĩmonio uno uel pluribus,postmodũ filij ipsi morerent,seu alter ipsorum moreret in pupil.etate,uel. post qñcũq; ab intestato sine legitimis liberis,& nãlibꝰ, nullũ ius eisdẽ, uxori, & suis hǣdibꝰ & successoribꝰ seu matri suæ ex materna linea rõne successionis debeat,nec sit eis uel lateri ipsorũ quõlibet acquisitũ super bonis paternis ipsorũ filiorũ,nec ei succedãt,nec succedere debeant, nec ipsa uxor succedere debeat quoqũo, nec de bõis ipsis pr̃nis suorũ filiorũ detrahǣ possit Trebellianicã, Falcidiã,ēt legatũ debitũ iure naturæ, & ius aliꝗ portionis cuiuscũq; inquantũ ipsa uxor uel eius mr̃,& alijs quibuscũq; ex mr̃na linea debeat,quibꝰ oĩbꝰ iuribꝰ ac successionibus ipsis,& legitime debitis in casu ꝑdicto dicta uxor et sic partes adĩuicẽ renũciauerũt per stipulationẽ,&c.& iurauerũt &c.¶†Stãte ista cõsuetudine euenit ĩter dictos nobiles,ꝙ cõtracto mrĩmonio,& solutis dotibꝰ vnc. cc.,ꝓut olim solitũ erat,in ꝑsentiarũ aũt dãtur dotes excessiue,& ut plurimũ nõ scdᵐ dictã cõsuetudinẽ,sed secũdũ cõsuetudinẽ baronũ,quia aucte sunt diuitiæ in particulari. Morit uir superstite filio & uxore,filius se immiscuit ĩ hǣditate pr̃na absq; inuenta-

rio,& mater ſtetit in uiduitate.moritur deinde mater ſuperſtite filio ſuo & hærede, deinde hic filius deceſſit maior ab inteſtato ſuperſtitibus ſibi ꝓximioribus ex parte patris,& ꝓximioribus ex parte matris. Sed proximiores ex pte patris ſunt ſibi magis coniuncti in gradu. Quæritur in illis dotibus,quæ fuerũt matris ſuæ, quis ſuccedat, an magis ſibi proximiores uel remotiores ex parte matris? Dubiũ facit, ex quo iſte filius ſucceſſit patri,& ſic fuit debitor matris in dote. ¶ Demum iſte filius debitor dotis ſucceſſit matri creditrici,ꝑ cuius aditionẽ vr̃ induci ſolutio, ꝙ ipſe filius vt hæres patris debitoris ſoluit ſibi ipſi ut hæredi matris ſuæ creditricis
3 dictarũ dotiũ, † & ſic ſolutione eius quod debet extincta ſit hypotheca ꝓ ipſis dotibus:ut eſt tex.in l. grege .ff. de pig.nec rei propriæ cadit hypotheca,ut in l.neque pignus.ff. de pig. cũ cõcor. Et hoc eſt verũ, qñ hęres nullũ commodũ uel incommmodũ patitur ex aditione: quia unus eſt creditor,& vnus eſt debitor,ut dicit Bart. in l.Vranius.ff.de fideiuſſo.& ibidem clarius Pau.de ca.idem uoluit Bar.in l.hæres à debitore.§.fi.ff. de fideiuſſ. & in l.ſi is qui pro emptore. uerſi.vj. principaliter quæ fuit cauſa introducendæ fictionis.ff de uſuca.col. xxvj. & ꝓ hoc eſt tex.in l.ſi ei cui .ff. de euic & in l.Stichũ.§.aditio. ver. aliqñ. ff.de ſolution.& Bar.& Pau. de ca.in l.ſi ſocę.ff ſolu.mat. ubi ponunť duæ
4 concluſiones.†Prima concluſio, ꝙ ſi unus creditor & vnus debitor,ſi alter alteri ſuccedit,habet uim ſolutionis ipſa aditio hæreditatis: quia ex hoc non ſequiť nec damnũ nec lucrũ. Secunda cõcluſio eſt, ꝙ ſi ſunt duo rei debẽdi,& creditor uni tm̃ eorũ ſuccedit,uel ecõtrà,eſſent duo rei credendi,& alter eorũ ſuccederet creditori, tũc aditio non hẽt uim ſolutionis,ſed confuſionis:ut in l.fi.ff.de duob. reis. Et eſt ratio,quia ſi haberet uim ſolutionis,liberaretur correus:& ſic pateretť damnũ,non ſic ſi hẽret uim cõfuſionis,quia tũc ꝑſona tantũ illius,cui ſuccediť,ab obligatione eximiť,& alter remanet obligat⁹.hoc uoluit tex. in l.Vranius.§.ſi cũ duo.ff.de fideiuſ. hoc firmat,& ſic declarat Pau. de ca. in conſi.ccclix.inci.notandũ eſt ad euidentiã.Cũ igiť iſta aditio hr̃ditatis inducit ſolutionẽ ipſius debiti dotalis,ut ſ.dictũ eſt, quia unus eſt debitor & creditor,& non patiť damnum nec lucrũ,& per ſolutionẽ debiti extincta eſt hypotheca,ut in d.l. grege. §.ẽt ergo ꝓximiores ex parte patris ſuccedũt dicto filio excluſis cognatis
5 ex parte matris remotioribus. ¶†In cõtrariũ tñ facit id, quod dicit Paul. de caſt.in l.debitor .ff. ad Trebel. vbi dicit,ꝙ ſi hæres,qui ſuccedit creditori,nullũ habet cõmodũ uel incõmodũ,tunc demũ inducit ſolutionẽ, qñ ad ipſum hæredẽ hæreditas illa obuenit irreuocabiliter,ſecus ſi reuocabiliter:tunc.n.aditio hæreditatis nõ extinguit illã hypothecã,quia illa hæreditas materna quæ filio obuenit, hr̃ ꝓ nõ ſua,eatenus,quatenus põt auocari à cõſanguineis ex linea materna & tũc aditio nõ hẽt uim ſolutiõis, et ſic nõ extinguiť hypotheca.& ꝓ hoc l.ex ſextante.§.Latinus.ff.de except. rei iud.& quod not.Cyn.poſt glo. in iij.opi.& ſi antiquior credi.l.j.& Bal. in l.ſi vxor. C.de bo.autho. iud.poſſi. & ſcrib.in d.l. debitor. vñ cũ iſta dos ad filiũ poſt mortẽ matris ꝑuenit reuocabiliter in caſu,in quo nõ feciſſet teſtm̃,& decederet ſine filijs quia tũc debet ꝑuenire ad ꝓximiores matris ꝑ dictã conſuetudinẽ, abſq; obſtaculo ꝑſcriptionis.Ideo dicta aditio non habet uim ſolutionis, ſed cõfuſionis, & ideo remanet ipſis proximioribus ex parte matris hypotheca pro doti-

bus prædictis cõtenta in instr̃o dota-
6 li, si dos cõsistat in pecunia. ¶†Quid dicẽdum in hoc dubio? Aliqui ex dominis pro solutione huius dubij dicebant, prout vltimo loco dicebat Neapo. Sebastianus in cõsuetudine huius ciuitatis Neapolis, quæ incipit, si qs vel si qua, de successi. ab intest. in gl. in verbo, à matre. cir. fi. ubi dicit, ꝙ ꝑ l. si ei cui. §. si is qui. s̃. allegatã, vr̃ posse dici, ꝙ aut debitor succedit creditori, & tunc aditio non hr̃ per solutionẽ, sed hr̃ ꝓ cõfusione. Aut creditor succedit debitori, & tunc tollit̃ actio solutione, quasi ipse creditor videat̃ sibi soluisse antè de bonis hæreditatis. ar. l. j. §. si debitor. ff. ad l. Falci. Et hoc verũ, nisi sibi euinceret̃ hæreditas. quia tunc nõ est credendũ, ꝙ ipse sibi soluisset, à quo hæreditas euincitur. ff. de solu. l. Stichũ. §. si creditor. Per alios dn̄os, vcꝫ dn̄m Antoniũ de Baldaxi, & alios, dicebat̃, ꝙ dicta l. si cui. §. si is qui. loquit̃ in casu diuerso à casu ꝓposito, ubi erat unus debitor & unus creditor. sed in casu in d. l. si cui. §. si is qui. erant duo debitores, uidelicet principalis & fideiussor, ideo illa aditio nõ inducit solutionẽ, ut liberet̃ correus fideiussor, ut s̃. dictum
8 est in secunda cõclusione. ¶†Fuit ergo per oẽs dn̄os sacri Consilij uotatum, ꝙ dicta aditio hr̃ditatis maternæ factæ per filiũ, qui fuit hęres p̃ris, inducat solũ confusionẽ & unionem bonorũ paternorũ & maternorũ, & non solutionem, ex eo, quia ista dos materna, quæ peruenit ad filiũ, peruenit reuocabiliter in casu, si post eius mortẽ sine filijs & ab intestato: quo casu adueniente ꝓximiores ex parte matris huius filij decedẽtis sine liberis, uel ipsi liberi sine descẽdentibus ab intestato uirtute dictæ consuetudinis contentæ in instrumento dotali, possunt agere hypothecaria in bonis dicti filij ultimò morientis ab intestato contra eius proximiores ex parte patris eius hæredes, per iura ꝓ hac parte inducta. Et dum iste casus iterum fuisset de facto in persona ꝓximorũ dominæ Margaretę Capanę, quæ fuit mater nobilis Ioannis Thomasij Branchacij, & post mortẽ dicti Io. Thomasij sine filijs, & sine hærede testamentario dicti proximiores ex parte matris egerunt hypothecaria contra bona uiri ꝓ dotibus dictæ dn̄æ Margaretæ, & fuit p̃stita dicta assistentia per sacrũ Consil. & postea ꝑ ius offerendi fuit eis satisfactũ. Matthæus de Afflicto.

DECISIO CCXXXVIII.

De locato, & conducto & nouo colono non expellẽte ueterem.

SVMMARIVM.

1 Colonus anni pręcedentis pensionẽ volẽs illã facere quã nouus, an possit ꝑ dn̄m expelli. & quando. 3.
Casus omissus à consuetudine deciditur per ius commune.
Dominus fundi an teneatur inuitus relocare idem, si non vult.
2 Emphyteusis finita denuo concedẽda descendentibus.
4 Inquilinus nouus an possit ueterẽ expellere.

Dicit consuetudo Neapolitana in scriptis redacta in titul. de locato & conducto, quæ incipit, Sed & si fundum. quod si cõceditur fundus ad pensionem in pecunia, uel pro ni ctualibus, debet dn̄s de mense Maij denuntiare uel prohibere, ꝙ nõ uult pro sequẽti anno dimittere sibi dictũ fundum. Et similiter ipse locatarius debet intra mensem Maij dn̄o fundi se pręsentare. & dicere, ꝙ pro sequẽti anno non uult dictum fundum, & ꝙ illud assignabit in medietate mensis Augusti. ¶Fuit dubitatum in Consilio, pone. ꝙ nec dominus fundi, nec

colonus de mense Maij aliquid dixerunt,postea de mense Augusti dicit dñs fundi ipsi colono, ꝙ euacuet fundũ,quia vult ipsum alteri locare , vel ꝙ locauit alteri.dicit ille colonus, tu nihil mihi dixisti in tempore debito. ego uolo pro anno sequẽti colere dictum fundũ,& paratus sum pensionẽ soluere prout soluit anno præterito , vel sicut alius cõductor.dñs fundi dicit,ego uolo fundũ meũ , & nolo ulterius tibi locare. ¶ † Quæritur, utrũ
1 dñs fundi pro ea mercede, quam soluit anno præterito,teneatur concedere,uel ꝓut alius cõductor uerè uult soluere,uel dictus cõductor teneatur restituere possessio. dicti fundi. ¶ Hic casus est omissus à dicta consuetudine , ideo debet decidi secundum ius cõe,ut in l.si extraneus .ff. de condi. ob cau.& in l.cõmodissimè.ff. de lib. & posth.cum si.¶ Sed ius cõe uult, ꝙ dñs fundi non tenetur inuitus relocare eidẽ si non uult , ut dicit text. in l. nẽ cui.C.locat.& dicit,l. cõductores. quæ est penul.eo.ti. ꝙ qui rem cõductam non restituet ante sententiam , post sententiam condemnatoriã tenetur tanquã inuasor,ad idẽ in l. si quis cõductionis.eo.tit. ¶ In contrariũ allegabat id.quod dicit Bar.in l.j.§. ꝑmittitur.ff.de aqua quotidia. & æsti.
2 vbi dicit,† ꝙ si emphyteusis est finita descendentibus debet concedi , & si non conceditur fieret eis iniuria , & posset appellari ad superiorem . concordantiæ sunt in apostillis Alex.ibi. Eadem rõne dicẽdum est in colonos vt si velit dare tantùm quantùm ab alio reperitur,fieret ei iniuria, & posset appellari.Ideo dicit Luc. de Pen. in l.congrui.C. de locatione prædio. ciuil lib.xj.ꝙ dicta lex,congruit. ꝓbat,ꝙ colonus antiquus debet ꝑferri nouo , si tantundem pro prædijs sol
3 uere sit paratus . † nec d.l. ponit casum specialem in locatione prædiorum publicorum , sicut in domo conducta per scholarem,ut in c. j. extra de locato,quia regulariter hoc est,ꝙ quando conductor nouus uult ueterẽ expellere,iniquũ uidetur,ut si antiquus uelit tantundem exoluere , depellatur,nec per hoc oneri perpetuæ locationis subijcitur , nã si neutri locare uult,non cõpellit̃, sed põt eã ꝓ libito retinere.¶ Fuit ergo cõclusum per factum Consilium , ꝙ si colonus anni præcedẽtis uult tm̃ soluere,quãtum nouus de pensione,dñs fundi nõ põt ipsum expellere. secus si uult retinere fundũ pro se in dñio,quia tunc
4 põt ipsum expellere.¶ † Quid autem in inquilino an nouus inquilinus possit expellere ueterẽ inquilinũ, qui offert se paratũ tantundẽ soluere dẽ pẽsione,& fuit cõclusum,ꝙ nouus inquilinus põt expellere ueterẽ inquilinũ, qui uelit tantundẽ soluere,per d.l.ne cui.Dicta ergo cõsuetudo solũ habet locũ in fundis rusticis,nõ autẽ in fundis urbanis,ut dixerunt antiqui doct. extra Consiliũ,& doctores Consiliarij dicebant,ꝙ hoc expresśe dicit gl. Neapo.in dicta consuetudine , sed & si fundũ.ubi dicit,ꝙ sic fuit interpretata semꝑ dicta cõsuetudo, ut non habeat locũ in domibꝰ sitis in ciuitate .

DECISIO CCXXXIX.

De consuetudine Neapolitana,ꝙ ripa sit domini terræ superioris,& non inferioris.

SUMMARIUM.

1 Ripa in terris confinium duorum ex consuetudine Neapolitana cui accedat.nu.6.

Titulũ habere an præsumatur, si alleget,qui triginta annis possedit.

2 Verbũ eius est, qualiter exponatur.

3 Exceptio firmat regulam.

4 Consuetudo põt possessionẽ totius transferre ratione partis.

Princeps committens causam sub

uerbo, de iustitia, insinuat petitoriũ & possessorium.
Causa petitorij quando absorbeat causam possessorij.
5 Cõsuetudines Neapolitanæ sunt facta per uerba usitata.
Genitiui casus faciunt, ut quis dominus præsumatur.
Consuetudo non transfert possessionem sine actu corporeo.
6 Possessio immemorialis uim habet constituti & effectum publici instrumenti.

Alia cõsuetudo ciuitatis Neapolis in scriptis dicit: Si duorum terræ sunt confines, & una est in eminentiori loco, alia in inferiori, siue in loco depresso, ripa pertinet ad dñm superiorem, & non ad inferiorem, nisi cõtrarium probet per terminos finales, uel instrm &c. ¶Quæritur in facto, quid si dñs terræ inferioris ꝓbat se possedisse ripam, usque ad summitatem & planitiem terræ superioris, & dñs supioris dicit, ꝙ dicta ripa est sua, quia ita dicit præsens cõsuetudo & si dñs terræ inferioris possedit ipsam ripam, talis possessio est sine titulo & contra dictam consuetudinem.
1 ¶†Quæritur modò, an sufficiat dño terræ inferioris probare solam possessionem ripæ, uel debeat probare etiã titulum. ¶Prima facie vr dicendum, ꝙ sufficiat dño terræ inferioris ꝓbasse possessionẽ ripæ absque titulo, qñ possessio est antiqua cũ allegatione tituli, sicut dicimus in capitulo, si quis per xxx. si de feudo fuerit controuersia, ꝙ probata possessione triginta annorum feudi, & allegato titulo præsumitur, ꝙ inuestitura præcessit. accedat ad hoc nota. per gl. in l. cùm de in rem uerso. ff. de vsuris. & notant docto. iuxta glo. fi. in l. si certis annis. C. de pact. ¶In contrarium allegatur. nã dicta cõsuetudo dicit, ꝙ ripa est eius, cuius est terra in eminentiori loco: & sic ripa erit virtute cõsuetudinis quò ad dominiũ & possessionem domini terræ superioris, 2 †quia uerbum istud eius est, exponitur. id est, remanere debet, ut in l. si patronus. ff. de concubinis. & in l. Iulianus ait. in gl. ff. de iudic. uel exponit. i. pertinet, ut in l. nõ solùm. §. hæc actio. ff. de aliena. iudi. mutan. causa facta. vel exponitur, eius est. i. esse præsumit, ut. ff. de iudicijs. l. si debitori. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. uir mulieri. Itẽ quia istud uerbum, eius est, non solùm respicit præsens tẽpus, sed etiam præteritum, ut. ff. de uerb. sig. l. uerbum erit, sed propriè præsens tẽpus significat. ut. ff. de aur. & arg. leg. l. inter uestem. §. idem scribit. Et sic cõsuetudo facit dominum & possessorẽ ripę illũ, qui possedit terram ex parte superiori, nisi dñs terræ inferioris probasset, ꝙ termini diuisorij sunt in parte superiori, ita ꝙ propter dictos terminos apparet, ꝙ ripa esset domini terræ inferioris, uel probasset ꝑ instrm. 3 †hæc ergo exceptio confirmat regulã pręter in exceptuatis. l. quæsitũ. §. inde Neratius. ff. de fundo instruc. l. in his. ff. de legibus. cum ergo duos casus excipit consuetudo à regula, uidelicet quãdo apparent termini in contrariũ, uel instrumentum publicũ. Ergo excludit possessionẽ antiquam. ¶In contrariũ dr, bene enim sciuissent dicere cõpositores consuetudinũ. inter quos fuit ille magnificus Doctor Bartholomæus de Capua, nisi ripa fuisset per longa tempora possessa per dominum terræ inferioris. non ergo excepit hunc tertium casum. ergo comprehenditur sub regula, ut non obstante naturali possessione dictæ ripæ domini terræ inferioris, ripa sit domini terræ superioris. ¶Item ista consuetudo est realis, quia respectu rei loquitur: & sic dicit ripam esse domini superioris respectu dominij & pos-

ſeſſionis ratione partis terræ,quã poſ ſidet ex parte ſupiori.arg.l.ij.in prin
4 ci.ff.de acquirẽ.poſ.†Et conſuetudo põt trãsferre poſſeſſionem totius ratione partis,iuxta nota. in.c.ij.de cõ ſuetu.Et ſic dñs terræ ſuperioris poſ ſedit ciuiliter,ſed ꝓpriè loquendo ciuiliſſimè,ſcd̃m Bald.in rubr. de cau. poſſ.& ꝓprie. dictam ripã : licet dñs terræ inferioris naturaliter poſſederit,ciuilis poſſeſſio eſt validior naturali poſſeſſione, per dictam conſuetudinẽ,quæ trãsfert dñium & poſſeſſionẽ in dñm terræ ſuperioris ripæ prædictæ , & habuit reſpectum ſuper mera iuſtitia. Sicut qñ princeps committit cauſam de iuſtitia,ſub iſto uerbo, de iuſtitia, comprehẽditur petitoriũ & poſſeſſorium:vt dicit glo.in c.dilectus.de ord.cog.& in c.fi.eod.titu.& not. Bald. in l.ſi de proprietate.C. ſi à non compe iud.ſic etiã dicimus.ꝙ qñ conſtat de ꝓprietate, de qua fuit cognitum , cauſa petitorij: abſorbet cauſam poſſeſſorij : ut habetur in c. cum dilectus de cau. poſſ.& ꝓprie. & in c.eccleſia eo. tit.& in c.i. de reſti.ſpol.
5 ¶†Præterea in dicta conſuetudine dicitur, ꝙ ripa eſt eius, cuius eſt dñs terræ ſuperioris:& ſic ſtatuit, ꝙ nõ ſolum dñium, ſed poſſeſſio eſt eius: ut probat text.in l.ꝙ autẽ.ff.de lib.cau.ibi, in libertate fuiſſe, id eſt, in poſſeſſione libertatis . ¶Præterea iſtæ conſuetudines Neapol. ſunt formatæ per uerba vſitatã : vt dicit glo. Neapol.in proœmio dictarũ conſuetudinũ in fin. Et Neapol. dicit, iſta terra eſt talis per genitiuum, ſignificat , ꝙ talis ipſam poſſidet , & ꝙ eſt ſua,accedãt ad hoc not.Bart. in rub. ff.de oper.no. nun. & ibi ſunt multæ concor.¶Nec obſtat illud,qđ poſſet dici, ꝙ conſuetudo non põt trãsferre poſſeſſionem ſine actu corporeo, ſcd̃m Bald.in l.j.C.commu. delega. Quia rñdetur, ꝙ ſatis ĩteruenit actus corporeus per poſſeſſionem terræ ex parte ſuperiori , vt per eam videatur poſſidere ipſam ripã : vt ſuprà dictũ eſt . & ſic conſuetudo põt per iſtum actum transferre poſſeſſionem ripæ per nota.in d.c.ij. de conſue. per Inno.& doct.& tenet Alexã.in ij.volu. conſi.lxxxiij. incip. viſa facta narratione.
6 ¶†Fuit tandẽ per doctores ſacri conſilij deciſum & determinatũ, ꝙ non obſtante poſſeſſione probata xx.anno. per dñm terræ inferioris dictæ ripæ, condemnetur ad reſtituendum ipſam ripam dño terræ ſuperioris virtute dictæ conſuetudinis : quia non ꝓbauit per inſtrm̃ vel per terminos finales:ut dicit dicta conſuetudo.¶Bene tamen fuit dictum, ꝙ ſi illa poſſeſſio fuiſſet longiſſima tanti tẽporis , in cuius contrarium memoria hominum non exiſtit , tunc haberet vt conſtitutum:& tũc non eſſet opus allegare titulum, ſecundùm Io.And. in.c.j.de præſcrip.lib.vj. cum cõcor. quæ ſolent ad hoc allegari . Et ſic dicta poſſeſſio antiquiſſima haberet effectum publici inſtrumenti , ſecundùm Inno.in c.nouit.de iudi. & in c. ſuper quibuſdã.§.præterea. de verb. ſig.& Bal.in l.j.C.de emancipa.libe.

DECISIO CCXL.

De fructibus hæreditariis reſtituendis per hæredem in iudicio petitionis hæreditatis.

SVMMARIVM.

1 Fructus hæreditarij an ueniãt reſtituẽdi in iudicio petitiõis hr̃ditatis.
Hæres iuſtam habet ignorãtiæ cauſam,ob id bõæ fidei poſſeſſor dicit.
Poſſeſſor bonæ fidei cum titulo fructus facit ſuos.
Poſſidens xxx.annis bona fide à reſtitutione fructuum excuſatur.
2 Iudicium petitionis hæreditatis eſt uniuerſale.
Fruct⁹ bona fide ꝑcepti ĩ iudicio petitionis

titionis hæreditatis, augēt portionē:
3 Multa fides allegari non potest post trigin ta annos.
Mala fides patris nocet filio successori uniuersali quò ad restōnē fructuū.
4 Testes discordātes in summa, an solū probent de minori, & qualiter cōcordentur.
5 Summa minor in testibus, quādo insit in maiori. 6.
Instrumenta duo diuersarū summarū ex eadē causa & eodem die confecta, an præsumant duo debita.
7 Dispositio nulla in feudis tenet sine Regis assensu.
Filius an teneat acceptare omnē dispositionē factā per patrē, & illas possit reuocare, sicut potuisset pater.
8 Hæres non tenetur approbare factū defuncti à iure reprobatum.
Obligare ad uniuersum debitū unū ex suis hæredibus an quis possit.
9 Legatum relictū creditori à debitore an ualeat.
Dispositio feudalis siue Regio assensu procedit quò ad fructum feudi hęreditarij.
10 Feudum hæreditarium ex forma inuestituræ depræhenditur.
11 Hæres ēt cū īuētario nō uenit cōtra factū defuncti in feudo hæreditario.
Defunctus hrēdem suū obligare pōt.

IN causa Cubelli curialis de. s. Seuerino ex una, & Ioan. Anto. curialis eius nepotis ex fratre primogenito ꝑdefuncto. ¶ De tribus fuit dubitatū in sacro cōsilio. ¶ Et primò, ex quo dictus Cubellus egit petitione hæreditatis petendo portiones aliquorū bonorū paternorū contentorū in inuentario, tam ex ꝑsona ꝓpria, quàm duorum fratrū, quibus ipse successit, cōtra ꝑfatum Ioan. Anto. filiū & hæredem quōdā Ioā. curialis fratris dicti Cubelli ex parte patris tantùm.
1 Dubitatur † verū dictum Ioan. Antonius cōuentus teneatur ad restitutionem fructuū dicto cubello pro rata sua à tpe mortis patris, & à tpe mortis fratrum, & ꝓ tpe, quo eis fructus portionis bonorū paternorū non fuerunt soluti ipsis fratribus. Dubium faciebat, ꝙ dictus conuentus fuit bonę fidei possessor, ex quo fuit hæres, qui habet iustam cām ignorantiæ: ut in l. qui ī alteri⁹. ff. de reg. iur. & bonæ fidei possessor si habet titulum facit fructus suos ēt naturales: ut in l. bonæ fidei. ff. de acquir. re do. & firmat Bar. in. l. ex diuerso. ff. de rei uē. & uoluit do. Ant. in c. grauis. de resti. spo. & Ioan. de Imo. in l. nesennius. § j. ff. de re iud. ¶ Item quia in materia d. c. grauis ille qui possedit xxx. an. bona fide, excusat à restitutione fructuū, secundū Bald. & Ange. in l. pen. C. in quib. non ob. longi temp. præscrip. & iste cōuentus bona fide possedit bona prædicta vltra xxx. ann. ergo &c.
2 † In cōtrariū dicebatur, in iudicio petitionis hæreditatis, quod est iudiciū vniuersale, ut dicit glo. in l. ij. ff. de euict. & ꝓbatur in l. si quo tpe. & l. cū hæreditatē. ff. de peti. hære. not. glo. in c. cùm ecclesia. de cau. poss. & proprie. in quo quidē iudicio fructus ēt bona fide percepti augēt portionem: ut in l. item ueniūt. §. fundus. ff. de pe ti. hære. hoc uoluit etiam Bald. post glo. & Cyn. in l. non est ambiguū. C. famil. herc. Imò fortius dicebatur, ꝙ etiam si essemus in iudicio particulari, adhuc dictus conuentus teneretur restituere fructus dictarum portionum: quia dicti fructus sunt cōsumpti, & ipse factus est locupletior: ut dicit Ang. in l. item ueniunt. in prin. per glo. ibi. ff. de pet. hære. ¶ Fuit per totum consilium uotatum, ꝙ dictus reus licet sit hæres patris sui, tamen pater suus fuit in mala fide: quia sciebat dictas portiones cōpetere dicto cubello & sic tenetur ad restitutionem fructuū, vt dicit Bald. in l. post

3 spoliam.C.de sen.nec obstat,† q̄ post xxx.annos non põt mala fides allegari:ut dicit Bar.in l.fi.C.vnde vi. & Bal.in c.sæpe.de resti.spolia.quia qñ incepta fuit hæc controuersia inter istos coniunctos,adhuc nõ erant trãsacti xxx.anni. Et illa mala fides patris nocet huic cõuento eius hæredi. vniuersali:ut in l.iutia C.de acquirẽ poss.& not.Bal.in l.ij.C.de peti.hære.& tenet Bart. in d.l.& ex diuerso. circa finẽ.& illa mala fide; patris sui nocet hæredi vniuersali ẽt q̄ ipse sit in bona fide,quo ad restitutionẽ fructuũ:ut dicit Bart. in d.l.& ex diuerso.dum alle l.ij.in fi.C.de fru. & lit. expen.& maximè in hoc iudicio uniuersali.¶Secũdo dubitaẽ, utrũ testes uariantes sup quantitate fructuũ ex quo uariè & diuersimodè deponunt de minori quantitate,aliqui de maiori fructuũ quantitate,iudex possit cõdẽnare ex depositionibus ipsorũ testiũ deponentiũ de minori quantitate, ita q̄ illi testes qui deponunt de maiori quantitate possint dici contestes in minori quãtitate. Bal. in l.ex facto.§.itẽ quæro.ff.de vul.& pup.& hoc dubitauit, & non determinauit

4 †Ioã.de Imo.ĩ l.j.§.si stipulãti ff.de ver.obli.ponit istã q̄õnẽ quã dicit habuisse de facto,quidã dicit se mutuasse Titio xx. ꝓbat per duos testes,vnus dicit, q̄ uidit numerari xx. alius dicit, q̄ uidit numerari x. isti testes nõ ꝓbãt:quia sunt singulares.Io.an, in c.j.de arb.in nouella. pro ista parte dicit,si nõ ualet testimoniũ testiũ discordantiũ in loco vel tpe.iij.q.ix. c.nihilominus multò minus cum discordãt in re.c.cum ecclesia. de cau. poss.& ꝓprie. Idẽ cõcludunt Pet.de Anch.& Lud.Ro.in d.§.si stipulanti. Idẽ tenet Archi. per uerbũ fortè. in d.c.nihilominus.¶Contrariũ opi.tenuit Spe. in tit.de teste.§.postq̄.ven quid si plures.vbi dicit.q̄ si unus testis deponat de x.alter de xv.alter de xx.nõ vĩr ad inuicẽ cõtradicere.Idẽ dicit Ang. in d.§ itẽ quæro. dicẽs,q̄ si uolo ꝓbare fructus pceptos ex uinea per testes,& vnus deponit,q̄ recolligit x.corbes,alter dicit de octo. Isti dicunt cõtestes: quia de nouo recollectiuo uineę q̄ritur. Secus dicitĩ eo, qui agit ex mutuo ad centum, & unus testis deponit de centũ, ali⁹ de quinquaginta, q̄ nõ ꝓbaẽ mutuũ de centũ:sed non dicit an ꝓbent de q̄nquaginta. Sed bene Ioã.de Imo.in l. inter pares.ff.de re iud.dicit,q̄ ꝓbãt de quinquaginta. & dicit q̄ hæc pars vr̃ verior.Alex.de Imo.in l.qui quartã.ff.de le.j.dicit,q̄ istud est magnũ dubiũ,& ibi dat plures remissiones,

5 vt ibi per eũ.¶†Dicebant dñi Consiliarij,q̄ Alex.in ij.vol.consi.xliiij.in ci.uisa cõsultatione pręmissa.post argumenta pro & cõtrà:tenet. q̄ ad ꝓbandũ,q̄ ego passus sum dánum pro tali ad talẽ summã,& unus testis deponit,q̄ damnũ est vsq; ad summam x. alius usq; ad summã xv. q̄ isti testes nõ sunt cõtrarij in x.& multa allegat ꝓ hoc,quæ omitto causa breuitatis,& ibi r̃ndet singulis obiectis.Accedat ad hoc aliud consiliũ Alex. in v.uol.cõsi.lxxv.inci.in causa uertẽte inter Ioannẽ.in pe.col.¶Per totũ cõsilium fuit uotatũ sup isto dubio, q̄ ex quo dicti testes deponũt de quantitate & ualore fructuũ eiusdẽ anni, & de eisdẽ bonis:tunc in maiori summa inest minor in testibus,Et ꝓ hoc allegabaẽ Bal.in l.Impator.ff.de sta.homi. vbi dicit,q̄ si ꝓducuntur duo instrũa eodem die confecta diuersarũ summarũ ex eadẽ causa, nõ p̄sumuntur duo debita,sed ualebũt in minori summa, per l.Sẽpronius Proculo. ff.de leg.ii. & hoc uoluit Alex.in d.

6 § stipulanti. vbi sic cõcludit,†q̄ aut ex diuersitate summarũ resultat singularitas testiũ,& nõ ꝓbãt ẽt in mi-

nori summa,iuxta c.licet cām.de ꝓba.aut non resultat singularitas testium,& tūc in maiori summa deposita ꝓ teste inest minor,p d.l.Sepronius. & sic testes sunt cōcordes in minori summa. unde cū sic deponebāt dicti testes, qui erāt discordes de quantitate & valore fructuū eorundē bonorū,sed respectu tpis & bonorū,erant cōcordes.Ideo illi testes,qui diuersimodè de quātitate & ualore deponebāt,sunt cōcordes,cū illis testib⁹, q̃ deponebāt de minori sūma,&ſm minorē sūmā fuerunt dicti fructus ꝑ sacrū Cōsiliū taxati. ¶Tertiū dubiū ē, quia quondā Iacobus curialis pater Ioānis primogeniti & Cubelli ĩ suo testō solenni grauauit dictum Ioannē, ut ipse solus satisfaciat dotes, ad quas ipse testator tenetur,& n.hī ab alijs cohæredibus suis petat. Et demū dictus Ioannes hæres dictum testamentū acceptauit,& in suo testō, in quo instituit dictū Ioan. Antoniū eius hæredem, & mandauit adimpleri oīa legata facta per quondā Iacobū patrem suū.Modò dictus Ioānes Antonius hæres cū beneficio inuentarij petit dictas dotes pro rata à dicto cubello:†et dicit,ꝙ dictæ dispo-
7 sitiones inquantū tangūt bona feudalia,nō ualēt,ex quo nō interuenit Regius assensus:quia dicit tex.in c.j. de success.feu.in prin.ꝙ nulla dispositio manet in feudis,cū concor. ibi al legatis::quantū ad bona burgensatica nō tenet ultra uires hæreditarias, per l.fi.C.de iure delib. ¶Itē quia filius nō tenet acceptare vllā dispositionē factā per patrē suū, imò ipse filius p̄t reuocare, sicut potuisset eius pater:ut dicit An.in c.j.§.donare.in vij.col.qualiter olim feu.alie. pot.et in c.j.in prin.in xvj.col.in addi.de ꝓhi.feudi alienati.per Fede.alleg.aut. hoc amplius.ibi.l.repræsentatum.C. de fideicō. et l.quēadmodum.C. de
8 agri.et censitis.vbi ꝓbatur.†ꝙ hæres nō tenetur approbare factū defuncti à iure reprobatū,et ꝙ ipsemet, q̃ fecit,pōt reuocare.facit ad hoc glo. in l.Lucius.ff.sol.matr. quæ uult,ꝙ hr̃s non tenet̃ approbare factū defuncti, ex quo cōtra illū nō cōpetebat actio nec exceptio. Sic in ꝓposito patris Ioānis Antonij q̃ acceptabāt testm̃ Iacobi, inquantū tangit bona feudalia,in quibus successit ipse Ioan.Anto.est ipso iure nulla: q̃a sine Regio assensu.ergo ipse non tenet̃ illam dispositionē habere ratā,et ideo cohęredes tenent̃ cōtribuere in dictis dotibus,quæ minuunt dictā hæreditatem.¶Pro parte dicti Cubelli replicat̃:nam licet aliàs in cōtractu quis nō possit unū ex suis hęredibus obligare ad uniuersum debitū: ut in l.eū qui ita §.j.et l.continuus.§.fin.ff.de uerbo.obli.tñ bene potest in ultima uoluntate ad effectum, ut ipse hæres grauatus ab illis cohæredibus actione ex testamēto uel familiæ herciscūdæ ad vniuersum debitū cōpellatur, non tñ ad effectum,ut creditores agere nō posśint cōtra omnes hęredes. l. seruo legato.§.si testator.ff.de lega.j.l.pacto successoꝶ.C.de pac.hoc uoluut doct.in d.l.cōtinuus.§.fi. per text.in l.cum ab vno.ff. de lega.ij.et Cy.in l.pro hęreditarijs.C.de here. actio.et ubi hęres dānatus est nō petere à cohęrede,uidetur legata cohęredibus liberatio.l.ij. in prin.ff de libe.leg.not.Bar in.l.iij.in prin.ff. eo.
9 tit.¶†Nec ob.si diceretur, ꝙ tale legatū,ꝙ hęres primogenitus non possit petere à cohr̃de dictas dotes, non ualet:quia hr̃s erat creditor et nō debitor,et sic tale legatū tanquā relictū creditori à debitore nō ualet: ut in l.si creditor.ff.de le.j.Quia respōdet,ꝙ licet nō ualeat quò ad ipsum primogenitū creditorem ,ualebit tñ quò ad ipsum cubelli:quia ei ꝓ hoc

uidetur relicta liberatio dictarũ dotium per tex. in l. Aurelius. §. cũ q. ff. de lib. leg. & in l. si fideiussor. in prin. ff. de leg. j. ¶ Nec obst. ꝙ dicta dispositio quãtũ ad feuda sine Regio assensu non valet: quia ualuit quò ad fructus feudi hæreditarij uiuẽte ipso Ioanne, qui acceptauit dictum testm̃ Iacobi patris sui, de quibus potuit in eius uita disponere, scd̃m Andr. in l. Imperialẽ. in prin. in ij. col. de prohi. feu. ali. per Fede. in cõsti. Reg. Cõsti. diuæ memoriæ, circa fi. & in c. j. §. q̃d ergo. de inuest. de re alie. facta. & in consti. Regni, Si quis post litẽ. & sic tenetur ad dictas dotes relictas in testamento Iacobi uirtute acceptationis factæ per eius hæredem de fructibus bonorũ feudaliũ tp̃e Ioannis hęredis Iacobi. ¶ Præterea ista feuda, q̃ fuerunt dicti quondam Iacobi, sunt feuda hæreditaria: quia inuestitura dicit, tibi & hæredibus ex suo corpore

10 legitimè descẽdentibus. ¶ †Et iam hodie decisum ẽ, ꝙ inuestitura, quæ sic dicit, designat feudũ esse hæreditariũ, vt dicit Neap. in consuetudine Neapolitana, q̃ incipit, & si testator. super verbo, disponere. & Andræ. in c. j. de aliena feudi paterni. & in ca. j. ex quibus causis feudum amittatur. & in ca. j. de capita. qui cur. vendi. & patet ex notatis per And. in c. j. an cognа. & in multis aliis locis. Et clarũ est, ꝙ in feudis hæreditarijs sicut p̃t fieri executio in fructibus feudi pro obligatione personali ipsius defuncti: ita ẽt in persona hęredis, qui similiter est obligatus, sicut defunctus in fructibus feudi hæreditarij, põt fieri executio in fructibus dicti feudi, vt concludit And. in cõsti. Regni si quis post litẽ. & ĩ dicto §. quid ergo. de in

11 uestit. de re aliena facta: † q̃a ĩ feudo hæreditario ẽt ꝙ hæres fecisset inuẽtariũ, nõ p̃t uenire cõtra factũ defuncti secũdum Andræ. in c. j. an agnat⁹.

¶ Nec obstat si diceref, ꝙ obligatio bonorum feudalium & dispositio testatoris super feudis, & trãsactio hæredis est ipso iure nulla. & licet filio dicti Ioannis reuocare iure ꝓprio, ꝑ constitu. Regni, constitutionẽ, diuæ memoriæ, ꝙ nõ erat permissum per iura feudorũ. ¶ Quia ad hoc facilis ẽ responsio, quia fateor, ꝙ obligatio & dispositio tãgens feuda nõ valet sine assensu dñi. Sed bene defunctus põt personaliter se obligare & eius hæredẽ. Ita ut in fructibus feudi hæreditarij fiat executio: quia defunctus põt obligare hæredẽ: vt notatur in l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habe. cũ cõcor. alle. in deci. xxvj. & fiet executio in fructibus feudi hæreditarij, ex quo ipse hæres est obligatus, sicut defunctus est obligatus, Et per istas allegationes pro parte Cubelli adductas. Fuit votatum & conclusum, ꝙ dictus Cubellus attenta dicta liberatione facta, vt non teneatur ad contribuendũ in dictis dotibus in testõ Iacobi ratificato per patrẽ Ioannis Antonij: vt supra, absoluatur ab impetitione dicti Ioannis Antonij. ¶ Et ista decisio fuit bñ ruminata ꝑ sacrũ Cõsiliũ ꝑ multos dies: aliã decisionẽ sup ista causa vide s̃. decisione cxxxiiij.

DECISIO CCXLI.

De restitutione fructuum beneficii ecclesiastici per patrẽ filio fienda.

SVMMARIVM.

1 Filius beneficiatus an repetat à patre fructus beneficij perceptos.

2 Peculiũ clericorũ dr̃ quasi castrẽse, de quo possunt disponere, & in quo pr̃ nullũ hẽt usũfructũ, nec cõfert.

Filius aduentitia non põt alienare patre uiuente.

3 Beneficiũ ecclesiæ in filiofamiliàs iudicatur peculium quasi castrense.

Fideiussor in quibus casibus contra

principalem priusquam soluat, agere possit.

4 Fideiussor pro euictione diu stans in fideiussione an possit petere liberationem.

5 Obligatio pro dote conditionalis an habeat effectum agẽdi ad liberationem obligationis.

QVIDAM notarius Iacobus habens Antonellũ clericũ beneficiatum filium suũ, recepit fructus beneficiorum ecclesiasticorum dicti filij sui per plures annos. Demum dictus clericus duxit vxorem, & dictus eius pater fideiussit de dotibus restituendis in casu soluti matrimonij. post hæc pater petit à filio, ut liberet eũ à dicta fideiussione, filius dicit, q̃ nõ tenetur & recõuenit patrẽ, ut sibi restituat fructus beneficij eum perceptos, pater dicit, q̃ nõ tenet̃. Quærit̃
1 de duob⁹. ¶ †Et primo utrum pater qui percepit fructus beneficiorũ ecclesiasticorum sui filij, teneatur ipsos restituere filio petenti ab eo. ¶Fuit deliberatũ per oẽs cõsiliarios q̃ ex quo clerici dicunt̃ hr̃e peculiũ quasi castrense, & possunt de ipso disponere, iuxta gl. in c. præsenti. de offic. ordin. licet fuerint & sint filijfamilias & in potestate patris, & possint succedere cum fratribus, & non conferunt dictum peculium, & in dicto peculio nõ habet pater aliquem usumfructum, ut est tex. & ibi exp̃sse Bal. in l. sacrosanctę. C. de episc. & cleri. Nam filius clericus de fructib⁹ sui beneficij põt facere alienationẽ,
2 ut in. d. l. sacrosanctæ. †et clarũ est, q̃ si pater habet usumfructum in bonis aduentitijs filij, filius non põt alienare illa bona patre uiuente. tex. est in l. cũ non solũ. §. filij. C. de bon. quæ lib. ergo in bonis ecclesiasticis pater nullum habet usumfructum. Et ideo tenetur fructus p̃ceptos ex bonis ecclesiasticis, quæ filius habebat in beneficiũ ecclesiasticũ restituere ipsi filio uel eius pretiũ. hoc firmauit expresse Abb. Sic. in c. quia nos de test. Gard. zaba. ibi dicit allegãdo, q̃ ĩ his pr̃ nõ hẽt usũfructũ, quia in istis beneficijs est filiusfa. extra patriã prãtem c. fi. de iud. lib. vj. Azo in sum. C. de bo. quæ lib. & tex. in aut. de sanct.
3 epi. §. præsbyteros. †q̃ in filiofamilias bñficia ecclesie iudicant̃ peculiũ quasi castrense. & idẽ dicit Host. in sum. de peculio clerico. Et idẽ exp̃sse dicit Car. in c. indecorũ. de etate, & qualit. ¶Scđo quærit̃, an dictus notarius Iacob. debeat liberari à dicta fideiussiõe, quã fecit p̃ filio. ¶ Fuit uocatũ p oẽs, q̃ nõ, quia regula est, q̃ fideiussor nõ põt agere cõtra prĩcipalẽ anteq̃ soluat, uel ut eũ liberet à fideiussione, nisi in certis casibus, ut est tex. in l. lucius titius. §. fi. ff. mãda. ubi dicit gl. no. q̃ in casib⁹ anteq̃ soluat fideiussor, agit actiõe mandati. ¶Primo si cõdẽnet̃. ¶Secundò si diu stetit in obligatione, q̃ intelligit̃ iudicis arbitrio, s̃m gl. no. in d. §. fin. & l. si p̃ ea. C. mã. ¶Tertiò obtulit, cõsignauit, & deposuit, ut ff. mã. l. q̃ mutuã. §. fideiussor. ¶Quartò si hoc actũ est, ut ad tp̃s teneat̃, ut C. mã. l. si p̃ ea. ¶Quintò si cœpit principalis sua bõa dissipare, alias nõ nisi sol uat. ff. de cond. indeb. l. indebitam, & de istis fallentijs loquitur text. in ca. fina. de fideiussori. & in alijs casibus de quibus per Doct. in l. si pro ea. &
4 ibi per Salice. †At in casu contingente in facto ille fideiussor non stetit diu in fideiussione pro dotibus restituendis, nec adhuc solutum est matrimonium, nec mora commissa per principalem, merito non põt petere se liberari à dicta fideiussiõe. hoc uoluit Bal. in l j. C. de fideiuss̃ mino. allegat Iaco. de Are. in l. facere posse. ff. soluto matrimo. Et pro hoc fuit allega. decisio Cyn. in dicta l. si pro ea.

ubi quærit. Si datus est fideiussor ꝓ euictione, & diu stetit in fideiussione, an possit petere ut liberetur à fideiussione. Et dicit, ꝙ non, quia euictio non est secuta, ut dicit Iaco. de Are. ¶ Item quia sub conditione est obligatus, nam nõ uenit dies, nec cõditio, ut insti. de uerbo. obliga. §. ex conditionali. Idem Bal. in d. l. si pro ea. requirit ergo, ꝙ principalis diu ĩ solutione cessauerit, ut fideiussor possit petere se liberari à fideiussiõe, nõ aũt si diu stetit in obligatione, ut bene declarat Ant. de but. & Io. de Im. in d. c. fi. de fideiuss. Et hoc ẽt sequit Sali. in d. l. si ꝓ ea. Bene facit ad hoc id ꝙ dicit Bal. in l. ex ꝓdijs. in fin. C.
5 de euict. † ꝙ si uendidi tibi rẽ meam francã & liberam, & illa erat ꝑ prius obligata gñaliter, puta ꝓ dote uxoris meæ, non põt agere cõtra me, ut liberem ab illa obligatiõe, si ego habeo alia bona, in quibus poterit dos satisfieri soluto matri. ex quo obligatio pro dotibus est cõditiõalis, & nõ põt agi, ut libereť a dicta obligatione, secus si eẽt pura. Idẽ uoluit And. in addi. Spe. in ti. de iud. §. j. uer. si uero fideiussor. & ideo uolũt doct. ꝙ ille qui diu stetit in fideiussione non põt petere se liberari, secus si diu stetit in obligatione, scilicet post moram principalis, ſm Cy. & Bald. in. l. certũ. C. fa. ercis. & hoc uolũt Alex. post alios doct. antiquos in l. facere posse. ff. so. mat. ꝙ tene mẽti, quia uidi aliquos errasse super isto dubio.

DECISIO CCXLII.

De dotis promissæ tardata solutione.

SVMMARIVM.

1 Donatio ꝑꝑ nuptias an debeať dote ꝓmissa in termino non soluta.
2 Augmentum dotis promissum uel constitutum uxori mortuo uiro qñ debeatur.
3 Matrimonium esse põt sine dote.
4 Mulier minus soluens de dote quam promisit, dotarium lucrari facit ꝓ rata quantitatis solutæ.
5 Dos data donationem propter nuptias meretur.

IN causa inter Lisam sororẽ quõdam Berardine relictæ quondã Francisci filij do. Gabrielis Pagensis de ciuitate Aversæ ex una, & do. Gabrielem prædictũ ex altera, fuit dubitatũ
1 † Vtrum si dos ꝓmissa uiro incerto tẽpe solui non fuit soluta, si quarta ꝓmissa constitui per mortẽ uiri uxore superstite sit debita uxori, uel so-
a lum pro rata dotiũ solutarũ. [a] ¶ Iura apertè dicunt, ꝙ si uxor differt dotem soluere, nõ mereť donationem propter nup. ut in aut. dos data. C. de do. ante nup. et hoc uerum, qñ antiphatum seu donatione propter nuptias fuit ꝓmissum, uel promissa seu constitutum uel cõstituta, alias si nõ est ꝓmissum, uel nõ cõstitutum, nõ debeť, si non fuit petitum cõstante matrimonio constitui soluta dote, ut dicit glo. in. d. aut. dos data. cõiter approbata per doct. ibi, et tenet glo. Neapo. in consuetu. Neapo. quæ incipit, quartã autẽ. in uerbo, constitutam, et vr̃ text. in l. si intra illũ diem et ibi Bar. ff. de pac. et Ang. in auth. de æqua. do. in prin. et Inno. et Abb. Sic. in c. donatio. de do. inter uirũ et vxo. et Ang. in auth. de nõ elig. secũ.
2 nub. §. fi. ¶ † Patet ergo, ꝙ antiphatũ ꝓmissum uel constitutum tunc est debitũ uxori per mortẽ uiri, qñ dos fuit soluta: ita ẽt dicit gl. in auth. de æqualitate dotis §. hoc igitur. in uerbo uirũ. ubi dicit, ꝙ si dotẽ ꝓmissã uxor nõ dedit, nihil ex pacto lucrať. Si uerò partem dotis soluit, ꝓ parte lucrať donationẽ ꝑꝑ nuptias. tex. est in. §. illud quoq;. in aut. de nõ elig. secundò nuben. et ibi Angel. et. C. de pact. do. l. ex morte. Sed si nulla dos

promissa nec data, tunc antiphatum promissum uel constitutum lucratur uxor:ut dicit gl.in l.lege Leonis.C.
3 de pactis dota. † quia matrimonium potest esse sine dote.ff. de relig.l.qđ si nulla.cum præceden.Et pro ista decisione fuit ostensa quędam Apostilla dñi Bartholomei de Capua i c.Regni,ꝙ incipit,dotariũ. Et ꝓ registro dictam apostillã seu glo. de uerbo ad uerbum ponã. ¶Intelligas hoc c.qñ dos non fuit data nec promissa: tunc .n.lucrifacit mulier dotariũ seu donationẽ ꝑꝑ nuptias,ẽt si nullã dotẽ dedit.sic no.C.de pac.dota.l.lege Leonis.in gl.quæ incipit, quid si in dotẽ nihil pactus est &c.per quam legem ueterem determinatur nouũ capitulũ seu cõsti.ff.de legi.l.sed & posteriores.põt.n.esse matrimonium sine dote.ff.de reli.l.ꝙ si nulla.cũ ll.præceden.C.de dona. ꝑꝑ nup.l.fin.circa prin.Sed ubi dos promittitur, & de ea nihil datur, non lucrifacit aliquid mulier de dotario seu tertiaria, uel
4 donatione ꝑꝑ nuptias. ¶†Item si minus soluit mulier q̃ promisit in dotẽ pro quãtitate quam soluit,lucrari facit dotarium seu tertiariã uel donationẽ ꝑꝑ nuptias & non ultra: ut in aut.de non elig. secundò nub.§.si.q̃ signatur C.de pactis dota.l.ex morte.in fi.Et sic uidimus de facto pronuntiari in conflictu sapientum. Istorum aũt diuersitatis rõ patet apertè: quia qñ fit matrimonium nulla dote promissa per mulierẽ, qnod plerunq; fit contracto matrimonio sine dote, ut in dictis ll. ꝙ si nulla.cum ll.præcedentibus,& maritus promittit dotariũ seu tertiariam, talis promissio dotarij non respicit dotem,cùm nulla ẽ promissa, sic intellige dictam l.lege Leonis.Sed ubi dos promittitur per mulierẽ & dotariũ seu tertiaria per uirum,talis promissio dotis respicit
5 dotarium seu tertiariam:† quia dos data donationẽ ꝑꝑ nuptias meretur. C.de donatio.ꝑꝑ nupt.auth.dos data.& ꝓmissio dotarij seu tertiariæ respicit dotẽ,uñ dote deficiente in toto uel ĩ parte dẽt deficere solutio dotarij seu tertiariæ pro mõ seu quantitate non solutæ dotis.argu.l.morte. præallega.¶Et per ista iura fuit uotatũ ꝑ oẽs consiliarios, ꝙ ex quo dos promissa solui in tpe statuto nõ fuit soluta,& post morã uxoris in soluenda dote maritus mortuus fuit,ꝙ pro rata dotis solutæ soluatur dicta quarta,& si nihil sit solutũ de dote, nihil soluatur de antiphato seu quarta.

Vide decisionem.37.s.

a SOLUTARUM. Vide j. in decis. 333.ubi loquitur dũ adhuc nõ uenit tps soluendi dotem:nam eo casu debetur totum antiphatũ.Th.Gram.

DECISIO CCXLIII.

De suffeudo uendito cum baronis assensu & non Regis.

SUMMARIUM.

1 Suffeudum cum consensu baronis & non Regis uenditum,an ualeat.
2 Feudum de tabula per consuetudinem Neap.assensu baronis contentatur in alienatione.
3 Assensus baronis in alienatione feudi interuẽtus an legitimè probetur per testes sine scriptura.
4 Gratia principis scripturã uidetur exigere.
5 Stylus curiæ Neapolitanæ sup processibus præsentatis ante pronũtiationem appellationis desertæ.

NARDUS Cocus emit medietatẽ cuiusdã suffeudi plani & de tabula à Suprano de Lagenissa cũ cõsensu dñi Francisci de Lagonissa dñi castri sancti Martini cum assensu dicti Francisci directi dñi dicti suffeudi publico instrõ mediãte, ubi est precarium &c.Et omnes clausulæ cõsuetæ & iuramentum.Et per aliud instru-

mentũ dictus Nardus locauit dicto Suprano dictam medietatẽ feudi pro certis annis pro certa quantitate victualium, & pro primo anno dictus Supranus pro dicto affictu soluit dictã quãtitatẽ uictualiũ dicto Nardo. Demũ sequenti anno non soluit dictũ affictũ. Et sic Nardus vocari fecit in magna curia Vicariæ dictũ Supranũ agendo petitorio & possessorio, & seruatis de iure seruandis fuit condẽnatus Supranus ad restitutionem dictæ medietatis fundi cũ fructibus. ¶ Procurator Francisci ꝑdicti appellauit ad sacrum consilium pro dicto Suprano. Et cã introducta in sacro consil. & concluso, de tribus fuit ex-
1 citatum principaliter. ¶ † Et primo Vtrũ dicta emptio sit valida, ex quo non interuenit Regius assensus, sed solum assensus baronis probatus per testes. Istã q̃ōnẽ ego plenẽ examina, ui in l. Imperialem in prin. in vj. q̃ō. de proh. feudi ali. per Fed. ideo non me extendo: sed solum referam quid fuit decisum per sacrum consilium. ¶ Fuit igitur decisum, ꝙ si alienatur feudum planum, & de tabula quod dr̃ Excandeciale, uel actenesia, uel feudũ rusticum solitũ concedi per baronẽ: ut dr̃ in cõsti. Regni, constitutiõne diuæ memoriæ. in ista alienatione sufficit, ꝙ interueniat cõsensus ipsius baronis, & iste est sensus gl. in dicta constitutione, consti. diuæ memoriæ. in uerbo licẽtia. & dicit And. de Iser. in d. l. imperialẽ. ꝙ ita vtimur in Regno: licet postea dicat, ꝙ uerius est, ꝙ requiratur cõsensus utriusq; s. Regis & baronis in alienatione feudi quaternati & non quaternati, & hoc sentit etiã in dicta consti. constitutionem.
2 † tñ de generali consuetudine regni in istis feudis de tabula semꝑ fuit obseruatũ, ꝙ sufficiat consensus baronis: nã in istis feudis nõ quaternatis, sed de tabula non hẽt locũ dicta cõstitutio, const. diuæ memoriæ. ut dicit gl. in d. cõsti. in ṽbo, magistri iustitiarij. ¶ Et ex hoc inferebãt alij do. de consi. ꝙ d. consti. constitutionẽ, quæ permittit alienauit sine consensu Regis feudũ iure ꝓprio reuocare, non habet locum, nisi in alienatione feudi quaternati, uel in feudis, in quibus Rex debet consentire: sed ubi Rex non habet consentire, sicut est in istis feudis rusticis, planis & de tabula, tunc non licet alienanti iure ꝓprio reuocare, quia non reperitur iure cautũ, ut in istis feudis q̃ñ alienantur sine cõsensu Regis, liceat iure proprio reuocare, ex quo ualet contractus, si consensus baronis interuenit, & pro ista decisione est capitulũ Papæ Honorij, quod incipit si contingat sub feudatariũ. & dicebant antiqui doc. Consiliarij, ꝙ ita semper fuit interpretata dicta constitutio, constitutionẽ. Et sic fuit uotatũr per consil. ꝙ sufficiat consensus baronis in alienatione feudi plani & de tabula, nec licet reuocare alienationem, ex eo ꝙ non interuenit consensus Regiꝰ.
3 ¶ † Secũdò dubitatur, an iste assensus baronis sit legitimè ꝓbatus ꝑ testes, uel debeat in scriptis ꝓbari. Et fuit conclusum, ꝙ sufficit probare assensum baronis per testes. Et ita firmãt gl. And. & cõiter doc. in c. j. in gl. iiij. de ꝓhi. feu. ali. ꝑ Lotharium. Et licet And. teneat idẽ in cõsensu Regis, tñ mihi contrariũ fuit uisum: ut patet ex scriptis meis
4 in d. c. j. sup gl. iiij. † quia oĩs gratia principis vr̃ fieri hoc acto, ut inde conficiatur scriptura. secũdũ Bal. in c. j. ij. col. ꝑ quos fiat inuesti. Idẽ Dominicus post alios in procemio Sexti & Feli. in rub. de consti. & gl. idem tenet in consti. Regni, si dubõ. tñ quia casus iste non fuit necessariò tũc decidendus, non fuit tunc votatñ utrũ assensus Regis possit ꝓbari ꝑ testes:

licet secundum And. in loco ꝑalleg. dicat ꝙ sic. ¶ Tertiò dubitatur. Ecce consti. Regni appellationum tpa ex pressè dicit, ꝙ à die appellationis, ꝓ cessus debeat pntari corā iudice ad quē, & rñsum recipere intra quinqua ginta dies, aliàs habetur ac si non ap pellasset. & hæc constitutio per nouā pragmaticā Regis Ferdinandi primi hēt locū etiam in sacro consilio. Mo dò quæriē, pntatus ē ꝓcessus per ap pellationē in sacro cōsilio post quin quagita dies: pars instat, ꝙ ꝓnunciet,
5 ꝙ appellatio sit deserta. † Fuit in cō silio seruatū, ꝓut de isto stylo capta fuit informatio. ꝙ si antequā pronū tietur, ꝙ appellatio sit deserta, ꝓces sus reperitur pntatus in sacro consi. stylus ē, ꝙ uideatur ꝓcessus ex eisdē actis, & iudicetur ꝓut iustitia suade bat, an bene uel male fuit iudicatum.

DECISIO CCXLIIII.

De legato relicto sancto debito ecclesiis eorum.

SVMMARIVM.

1 Legatum relictum sanctis an debeatur ecclesiæ, in quā sunt eorū reli quæ, uel ecclesijs illis dedicatis. 2. 5.
Dictio alijs ē implicatiua similium, & positionem eiusdem qualitatis facit, & impropriatur. 4.
2 Mulieres plerūq; īperitè loquūtur.
3 Legata fiunt ecclesijs sanctorū, & non sanctis qui sunt in cœlo.
Legata sanctis facta conducunt sa luti animarum.
4 Iudex gratificandi potestatem in quibus habeat, remissiuè.

ILLVSTRISSIMVS Al phonsus primogenitus Regis Ferdi nandi primi dux Calabriæ voluit in telligere à me & à doctoribus sacri consilij. uotū nostrū in isto dubio, vi delicet, illustrissima ducissa Calabriç eius uxor in testō legauit ecclesiæ sancti Ianuarij certā pecuniæ quāti tatē, & ecclesiæ. s. Arpini, & alijs san ctis patronis Neap. Et ē sciēdū ꝙ in eccl. s. Ianuarij sunt iiij. corpora san ctorū patronorū Neap. Itē sunt in ciuitate Neap. eccl. sub noīe dictorū sanct. patro. Neap. ¶ Quæriē, an dictū legatū debeat sāctis ꝑdictis exñtibus intus maiorē eccl. Neap. vel eccl. sub noīe dictorum sanctorū existentium in ciuitate Neap. ¶ Ad pñs dubiū sic fuit rñsum, ꝙ illa dictio, alijs sanctis, posita in dicto legato ē implicatiua similiū: ut dicit Abb. Sic. in ca. sedes de rescri. ubi dicit, ꝙ dictio alijs, facit pōnē eiusdē qualitatis, qñ poniē īter ea, quæ sunt eiusdē rōnis. allegat no. in l. quidā relegatus. ff. de rebus du bijs. Idem Abb. hoc uoluit in c. offi cij. in ij. not. de pœni. & remi. & in c. mulieres. in prin. de sentē. excō. hinc dicit Ang. in cons. lxxxiij. incip. subti liter & eleg īter &c. ꝙ dicto ista, alijs,
2 implicatiua est de sui natura. † Et sic cū dicta testatrix priō legauit eccle sijs, & postea dixit, aliis sanctis, intel ligitur ecclesijs dictorū sanctorū. Ac cedat ad hoc gl. cōiter pōderata per doc. in l. si fugitiui. in uerbo, alia pœ ne. C. de seruis fugitiuis. ubi in uer bo, alia, subauditur simili: quia hæc dictio implicat, ut dicit Cyn. in aut. sed neq;. C. de epis. & cle. & C. qūo & qñ iudex. aut. qui semel. in gl. in uer bo, aliud. Nec debet esse in cōsidera tione, ꝙ testatrix dixit, alijs sanctis, & non dixit, ecclesijs dictorū sancto rū: quia secundū vulgarē usum loquē di fœminarū, cum uolunt noīare ec clesias, nominant sanctos, uerbi grā: cū vult nominare ecclesiam S. Petri martyris, dicit lego S. Petro martyri, intelligitur de ecclesia S. Petri mar
3 tyris: † quia legata fiūt ecclesijs san ctorū, & nō sanctis, qui sunt in cœlo. Et ꝑpea dicit tex. ꝙ legata, quæ fiūt sanctis proficiunt ad salutē aīarū: ut in c. iniustū. de rerū ꝑmuta. no. in c.

requisisti.de test.de poen.distinc.j.c. quãobrẽ.xiij.q.ij. c.aiæ defunctorũ. Et ideo qñ legatur al.cui sancto, debetur legatum ecclesiæ illius sancti: ut no.in l.ij.ff.de rebus dubijs.Bñ satendum est, ꝙ si non essent ecclesiæ in ciuitate Neap.sub nomine sanctorũ patronorũ ciuitatis eiusdẽ:& corpora illorum sanctorum essent in maiori eccl.Neap.dicta legata uenissent soluẽda dictæ maiori ecclesiæ Neap. quia tunc illa dicto,aliis, impropriarẽt:ut dicit gl.in auth.ex testõ.C. de
4 colla.†ut cũ dr̃ Christus est crucifixus,& alij duo latrones.ut dicit Spe. in tit.de sponsa.in princ. & Alber.de Rosa.in l.non solum.§. q̃ritur. ff. de ꝓcura.Et si essent plures ecclesiæ dictorum sanctorũ,legatum deberetur pauperiori:& si essent pares in paupertate, Eps posset gratificari,ut dicit Hostiẽ.in summa de testamentis. §. fi.& Spec.in tit. de instr.edi.§. xiiij. ver.quid si quis.& no. in auth.de eccle.tit.§.si quis in noĩe.in multis.n. iudex hẽt ptãtẽ gratificandi:de quibus per Ludo.in l.j. §. si cum oẽs.ad Sylla. & Bald.in l. adoptione. C. de adopti. & no.in l. per agrum.uer.in his.C.de serui.& aqua.& in c.uenerabilẽ.in §.obiectioni,de elec.& in c.ꝙ aũt.de iure patro.& in l.fi. ff.de religio.Bar.in l.hoc artic.ff.de hær.inst. & in multis alijs legibus, quæ omitto breuitatis cã.¶Quare concludit, ꝙ legata facta dictis sanctis patronis, debentur ecclesijs sub nomine dictorum sanctorũ patronorũ exñtibus in dicta ciuitate,& nõ maiori ecclesiæ, ubi sunt corpora dictorum sanctorũ:
5 †quia legatum factũ Deo uel sanctis intelligitur factum ecclesiæ,secundũ Barto.in l. j.§.ad municipium. ff. ad l.Falci. per tex.in authent.de eccle. titu. §.si quis in nomine magni Dei. & ita postea fuit factum & executum.

DECISIO CCLV.

De instr̃orum cautela & fide.

SUMMARIUM.

1 Instr̃m tp̃is ĩmemoria lis an faciat fidẽ stãte negatione,maximẽ factũ per notariũ Apostolicum de rebus ad ecclesiam spectantibus.
2 Iudex ad contractus non requirit.
3 Notarius instr̃i antiquissimi nõ mereTur probationem notariatus.
Præsumptio.ex actu antiquo orit̃.
Snĩa antiqua facit p̃sumptionẽ sine productione actorum.
4 Factum antiquissimum ex quo tempore dicatur.
Verba annũtiatiua ĩ antiquis ꝓbãt.
5 Notariũ fuisse in quasi possessione notariatus, an sufficiat pro instrumentorum robore.
6 Nomen pluribus congruens oportet exponi cũ duabus qualitatibus.
7 Notarius nõ põt facere instr̃m, nisi de his quæ coram se gesta sint.
8 Notarius de actibus iudiciarijs scriber̃ nõ põt sine iudicis mãdato,nec deferre iuramentum in litem.
Confessio facta in absentia iudicis nõ põt dici facta in figura iudicij.
Notarius irrequisitus per partẽ,instrumentum sumere non potest.
9 Notario asserẽti se rogatũ,stãdũ ẽ.
10 Citatio debet antecedere in tractatu præiudicij partis.
Citatio est solennitas iuris naturalis,quæ omitti non potest.
Sindicatus capituli ecclesiæ quãdo ualere debeat.
11 Confessio non præiudicat nisi inter confitentes.
Confessio prælati sine capitulo qñ noceat ecclesiæ.
12 Inuentarium temporũ antiquissimi præsumptionem inducit.
13 Iuri petenti executionem alicuius decreti, uel iuri implorãdi iudicis officiũ nobile quãto tp̃e p̃scribat.

MAGNIFICI nobiles sedilis montaneæ ciuitatis Neap. egerũt in Sacro consil. contra ciues de Platea Forcellæ stauritarios staurite Sancti Arpini de dicta Platea Forcellæ sup eo, videlicet, ꝙ ipsi magnifici nobiles prætendũt, ꝙ in gubernatione dictæ stauritæ debeat creari unus nobilis stauritarius de sedili ꝑdicto eligẽdus ꝑ sex dicti sedilis, qui debet gubernare dictã stauritã cum alijs quatuor stauritarijs, qui creãtur ꝑ hoĩes dictæ plateæ Forcellæ, & ꝙ illi quatuor nihil põt facere sine illo quinto nobili, & illi quatuor stauritarij habeant ponere rõnẽ dicto nobili de gestis ꝑ eos ꝓ dicta staurita. Illi staurictarij dato termino ad probandum & defendendũ, dñt, ꝙ dicta staurita S. Arpini semꝑ attento tꝑe, in cuius contrariũ memoria hominũ non exiſtit, fuit recta & gubernata per quatuor stauritarios amouibiles ꝑ annũ ꝑ hoĩes dictæ Plateæ Forcellæ & nũquàm fuit à sex dictis sedilis Mõtaneæ creatus & electus dictus quĩtus stauritarius cũ dictis quatuor stauritarijs: & hoc fuit bñ ꝓbatũ. ¶ †Pro

1 parte dictorum nobilium nihil sufficiens. fuit ꝓbatũ ꝑ testes: sed solũ fuit pñtatũ vnũ instr̃m, quod fuit factũ sunt anni lxxx. ꝑ vnũ assertũ notariũ Dionysiũ de Acerris, qui asseriẽ ꝙ erat notarius Apostolicus, qui dicit, ꝙ ipse attestaẽ, ꝙ quidã pauci de Platea Forcellæ dixerunt corã Reuerẽ. quodã Archiepiscopo Neapolita. & quondã asserto cõmissa io Apostolico, ꝙ ipsi viderunt quondã instr̃m, quo dicta staurita fuit fundata & dotata ꝑ nobiles sedilis Montaneæ. Et deinde subiungit, ꝙ ipse attestaẽ ex parte dicti Reuerẽ. Archiepi & commissarij in pñtia quodã Serenissimæ Reginę Ioannæ, ꝙ in gubernatione dictæ stauritæ debeant quatuor ab hoĩbus dictæ Plateæ deputari: & vnꝰ nobilis de dicto sedili à sex sedilis ꝑdicti: & omni anno debeant ponere cõputumvni nobili à sex sedilis prædicti ordinando: facta conclusione in causa ꝑdicta. ¶ Fuit de duobus dubitatũ. Et primò vtrũ dictũ instr̃m faciat fidẽ stãte negatione ꝓcuratoris hominũ dictæ Plateæ, ꝙ illud nõ est in instr̃m publicũ. Et qñ eẽt, vtrum ꝑiudicet hoĩbus dictæ Plateę. ¶ Secũdo posito, ꝙ fidẽ faceret, vtrũ cõtra dictũ instr̃m ꝓ parte hominũ Plateę

2 Forcellæ sit ꝑscriptũ. ¶ †Ad primum dubiũ dicebãt pro parte dictorũ magnificorũ nobiliũ, ꝙ dictũ instr̃m, ex quo ẽ factum per notarium Apostolicũ de rebus spectantibus ad eccle. licet ibi non interuenit iudex ad contractus, nec testes sint subscripti iuxta cõsti. Regni, instrõrũ robur valet & tenet: tũ quia de iure cõi nõ requirit iudex ad contractus, nec subscriptio testiũ, vt aliàs dictũ ẽ: tum quia notarius Apo. põt de rebus ecclesiæ facere instr̃m in Regno: quia sic ẽ cõsuetũ. imò Lucas de Pẽna tenet, ꝙ ẽt in prophanis: in l. fi. in iiij. q. C. de loca. ꝑdio. ciuili. lib. xj. Sed eius opinio in hoc nõ teneẽ, sed opinio cõtraria.

3 And. in d. cõsti. instrõrũ robur: † tũ quia dictũ instr̃m ẽ antiquũ. quo casu voluit Bal. in aut. quas actiones. in fin. C. de sacro sanc. eccle. ꝙ in instrumentis antiquissimis nõ expedit probare, ꝙ notarius, qui scripsit fuit notarius: quia ex ipo actu ita antiquo oritur ꝑsumptio: ut not. in c. ueniẽs. de uer. signi. Idẽ dicit Bal. in l. Barbarius. ff. de offi. ꝑto. si reperiunẽ plura instrã. & idem Bal. in l. j. C. ad Macedo. & in l. j. v. col. C. de fideic. & Abb. Sic. in c. j. de fide instru. & Feli. in c. sicut. xviij. col. de re iudi. Sic etiã dicitẽ ꝙ præsumitur pro sententia antiqua sine ꝓductione actorũ, & ꝑsumitur etiam citatio, secundum Inno in c. Alb. de testib. secundum Bal. in c. j. v.

col.de milite vasa.qui contumax est. nisi altera pars neget, secundũ Alex. in iij.vol.cõsi.ix. in fi. ¶In contrariũ dicebatur, ꝙ illud instrumentũ non pōt dici antiquissimum. ex quo non
4 excedit metam centũ annorũ, †tunc .n.dr factum antiquissimum, qn excedit metam centũ annorum, secundũ Inn.in c.ueniēs.de testib.& in c.quid per nouale.de uerb.sig.& in Spec. de prob.§.j.uer.ualet.& Ioā.de Imo.in l.ij.§.idē Labeo.ff.de aq. plu.arcē. & in dictis instr̄is probanť ea,quæ ibi enuntiatiue narrantur, ut dicunt Bal. & Sal.in l.cũ aliquis.de iure delib. & Alex.in iiij.uol.consi.xij.in fi. & cõ. lxxv.incip.nisis ponderatis. Et ideò, ut tale instr̄m antiquissimũ probet, debet coadiuuari istis probōnibus,uidelicet,ꝙ ille, qui scripsit dictũ instrumentũ,fuit notarius:ut dicunt doc.in c.j.de fide instr.& Spec.in ti.de instr. edi.§.restat.uerfic.illud autem notandum.& ibi per Io.And.& Io. de Im. in l.ad testm.§.j.ff.de testa.& Ang.in
5 consil. cclxxiiij. † uel ꝙ fuit in quasi possessione notarius, secundum Bar. in d.l.Barbarius.Alberi.ibi & Ang.in auth.de tabellio.§.j.& Ange.in l.j.ff. ad Maced.& Ioan.Fab. Inst.de testa. §.sed cum aliquis.& Ang.in cõsi.cxl. incip.quidam Mattheus. Inno.in cã. innotuit.de eo qui fur.ordinem suscepit,quod non fuit factum in pręsenti causa.Ideò tale instr̄m non ꝓbat,maximè ꝙ dr̄,ꝙ dictum instr̄m est factũ per manꝰ notarij Dionysij de Sarno, quia de eo non habetur aliqua notitia,nec est notus per duas qualitates, videlicet per cognomen, prout de iure requiritur,ut in Specu de instrum. edi.§.breuiter.& Angel. in cousil.cc-
6 lxxiiij.incip.ex themate. † quia ubi nomen potest pluribus congruere, oportet illud exprimi cum duabus qualitatibus, ut dicitur in l.hac consultissima.C.qui testam. facere poss. & Barto.in l.demonstratio falsa.ff.de conditio.& demonstra. ibidem cõncordantiæ. Sed posito, ꝙ dictum instrumentum esset uerum. Verum probet,ꝙ ea,quę ibi enuntiantur, faciant probationē.pro parte dictorum nobilium de Sedili Montaneę dicebatur, ꝙ standũ est enuntiatiuis uerbis dicti instrumēti. Ex quo dicta ecclesia sancti Arpini sita est in pertinentijs Sedilis Montaneę,& stauritariæ gubernātur per laicorũ personas Platearũ: vt dicit Neapo.in consuetudine ciuitatis Neapol.quæ incip.si ecclesię. in titu.de iure congrui.ideò quę continentur in dicto instrumento, habent concomitantiã secundũ consuetudinem ipsarum stauritarũ,nã sedile Nidi hēt stauritã sanctę Trinitatis, quę ita est iuxta domũ quondã magnifici & excellētis domini Neardi de Aflicto lngum doctoris, Cancellarij Regni Siciliæ, et postea locum tenentis magni Camerarij,et regit, et gubernatur per nobiles sedilis Nidi. Item
7 †quia assertio dicti notarij asserentis ꝙ decretum fuit per Archiepiscopũ Neapolitanũ, ꝙ in gubernatione ex staurite sancti Arpini debeat esse qntus nobilis de sedili Montaneę &c.debet facere plenã fidē de dicto decreto,ex quo interuenit etiam cõsensus commissarij apostolici, ut ipse notarius assertus asseruit, argumento eorum,quę dicit Bal.in l. omniũ .C. de testam.¶Sed profectò non est standũ verbis dicti asserti notarij:quia notarius non potest facere instrumentũ, nisi de his,quę corã se gesta sunt, ut dicit Bal.in rubri.C.de fide instrum. in v.et vj.colum.et in l.cum precibꝰ. C.de probatio.et Inn. in c. fraternitatis.de hęreticis.Sed iste assertus notarius attestatur, ꝙ quidam pauci de Platea Forcellę dixerunt coram reuerendissimo Archiepiscopo et corã asserto cõmissario Apostolico, ꝙ ipsi

viderunt quoddam instrumentũ, &c. & ꝙ ipse assertus notarius attestatur ex parte dicti reuerendissimi Archiepiscopi &c.& non dicit, ꝙ Archiepiscopus fuit præsens,& ꝙ dicta cõfessio fuit facta in præsentia domini Archiepiscopi,& sic iste notarius assertus nihil potuit scribere de istis actibus iudicialibus sine mandato iudicis ſm Bal.in l.j.viij.colum. C.qui accu. nõ possunt.& uoluit do.Ant. de but. in c.tuis.j.col. de testibus. ubi dixit,
8 ꝙ †.notarius nõ potest deferre iurm in litem,nisi præsente iudice,& mandante,& tenet Fel.in c.qm̃ contra. in vij.col.de probat. Imò dicta cõfessio duorũ de Platea Forcellæ facta corã dicto notario absente iudice cõtra dictos cõfitentes nõ faceret plenã probationem ſm Bal.in l.iubemus.C.de lib.causa.& ideo nõ potest dici facta in figura iudicij,cùm nõ sit facta in p̃sentia iudicis:ut dicit Bald. in l. inter rogata.eo.tit.& Luc.de Penn. in l.ij. C de iure fis.lib.x.& Bal.in l. si ea.C. qui accu.non poss.& in c.j.§.item sacramenta de pace iur.fir. ¶Prætereà, notarius nõ potest cõficere instrumẽtum de aliquo actu,nisi sit requisitus ab eo,cuius interest: ut dicit Bald. in rub.C.de fi.instr.& in l.j.ult. colũ.C. plus ualere quod agi p text. in §.nos autẽ.in auth.de tabel.& Bald. in l.ij. C.quando fiscus uel priu. & Barto.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.doc.
9 in l.sciendum.de uerb.obl.†& si diceret se rogatũ, staretur eius dicto de rogitu:ut dicit Alex.in iij.uol. consi. cx.circa fi.& in cõsil.clij. incip.uidetur prima cõsideratione dicendũ, &c. dũ allegat Innocẽ.& alios in c.j. de fide instrum. Sed iste Dionysius assertus notari⁹ nõ dicit ab aliquo se rogatũ, ut de asserta cõfessione dictorũ duorum de Platea Forcellæ conficiat instrumentum,ac de illa asserta ordinatione archiepiscopi Neapolitani,meritò nullam fidem facit dictum instrumentum.¶Prætereà,quando Archiepiscopus fuisset præsens in tali cõfessione duorum de staurita Forcellæ, nõ potuisset interponere tale decretum enuntiatum in dicto instrumento,nõ citatis ciuibus Plateæ Forcellę,uel saltim stauritarijs,ex quo in tali decreto requirebatur causæ cognitio:ut in l.fi.C.si per uim uel alio mo
10 do.†Et ubi tractatur de præiudicio partis,semper debet præcedere citatio l.de unoquoque.ff.de re iudi.quæ quidem citatio est solennitas iuris naturalis,quæ omitti nõ potest,iux.nota.in clemen.pastoralis. de re iudica. ¶Nec illa cõfessio duorum de Platea Forcellæ poterat nocere toti Plateæ, quæ cõsistebat in uocibus ultra lx. p nota.per doctores in cap. quanto. de his quæ fiunt à Præla.& not. Bart. in l.fina.C.de prædijs curiali.libr.x. ubi dicit,ꝙ si in instrumento dicatur,tales canonici constituunt talem syndicum,non ualet syndicatus, nisi dicetur,quòd constituentes faciebant maiorem partem capituli. Meritò confessio dictorum duorũ de Platea Forcellæ nõ potuit præiudicare toti stau
11 ritæ.†ideò dicitur, ꝙ confessio non preiudicat nisi inter cõfitentes.l.duobus.§.j.& ibi per Mod. Papien.ff. de iureiur.Bene facit id quod dicitur,ꝙ confessio prælati sine capitulo, non nocet ecclesiæ,nisi habeat à capitulo mandatum litigandi: ut dicit gl. in c. dudum.de elec.& in c. fi. de præscri. & ibi plenè per Abba.Sicu.& ibi concordantiæ.¶Et propterea concludit, ꝙ confessio illorum duorum nõ præiudicat toti plateæ,per not. per Bald. in l.j.C.de confessis.cum concordan. quæ ibi allegantur.¶Nec obstat,si dicatur,quòd in dicto instrumẽto enũtiat illos duos esse stauritarios, quia illa uerba enuntiatiua non probarent illos esse stauritarios,secũdùm com-

munem conclusionem doctorum. in auth. si quis in aliquo documento. C. de eden. & in c. cum in iure. de offi. de a leg. & in l. optimam. C de cõtrahē. et committen. stipu. nisi inter se, nõ autem in præiudicium absentium. Bene facit, id quod dicit Barto. in l. ꝙ si fortè. ff. de castren. pecu. & Vitalis, in clausula. uerba enuntiatiua, in contractibus. & doct. in d. l. optimam. & ibi
2 cõcordan. †Et tantò magis, quia illa cõfessio nõ est vera, cùm cõstet per inuentarium ecclesiæ & testes, & antiquā famam, quòd dicta ecclesia est staurita dotata per homines Plateæ Forcellæ: quod inuentarium excedit metam centū annorū, & sic pro eo p̄sumitur stante dicta antiquissima scriptura, per iura suprà allegata. Et ex his cõcludebatur, ꝙ dictum instr̄m nihil p̄iudicabat hominibus de Platea Forcellæ stauritarijs sancti Arpini. ¶Et in hoc uoto fuerunt omnes cõsiliarij per supradicta iura, & alias rõnes, quas omisi breuitatis causa.

¶Ad secundū dubium breuiter fuit
2 respõsum, ꝙ iuri petendi executionem decreti archiepiscopi Neapolitani cõtenti, ut asseritur in dicto instrumento, est p̄scriptum spatio xxx. anno. per l. fi. C de p̄scri. triginta uel xl. ann. et no. Bal. in l. creditor. C. de pac. Io. And. in ti. de execu. senten. §. post
3 me. †nam & tantò tempore p̄scribit iuri implorandi iudicis officiū nobile, ut in l. sicut. cū ibi not. C. de p̄scri. triginta uel xl ann. no. in c. in nostra. de procuratorib. etiam si quid ꝑ parte nobilium cõtra p̄scriptionem p̄dictam fuit allegatū, fuit peremptum per interemptionem facti, ideò non oportet aliter in hoc insistere. Et ex his & alijs lõgissimis discussionibus adhibitis. ¶Fuit cõc usum & deliberatū ꝑ oēs dños cõsiliarios, ꝙ absoluant dicti homines de Platea Forcellæ ab impetitione p̄dicta dictorum Nobilium, sedilis Montaneæ, & sic lata fuit sententia.

IVRI petendi. Ius petēdi executionem decreti seu sententiæ p̄scribitur spatio 30. annorum. uide j. in decis. cccxlv. Tho. Gram.

DECISIO CCLVI.

De contractu meticuloso metu verberum inter virum, & vxorem.

SVMMARIVM.

1 Maritus est ignobilis, qui sine causa vxorem verberat.
2 Heredes mulieris, qui probant per testes maritum eam verberasse, an sufficienter probent.
Instrumentum meticulose factum, qualiter probetur.
3 Verba quando probent contractum meticulosum. 4.
4 Intellectus ad c. causam matrimonij. de offic delegati.

1 QVIDAM †maritus nobilis origine, sed nõ moribus, continuè suā vxorē nobilē uerberabat secretè: tñ non poterat ita secretè uerberare eā sine iusta causa, ꝙ uicini & cõsanguinei, & aliæ personæ non audirent uoces vxoris, & percussiones, quas recipiebat a viro, nõ vidissent & audiuissent. tādē vna die in publico testimonio corā iudice notario & testibus in numero sufficienti dicta uxor & dictus vir venerunt ad quandam conuētionem, ut dictæ vxori p̄stētur alimēta annuatim vsque ad tantā summā, & hoc fuit in læsionē uxoris, et in dicto instrumēto interuenerunt clausu-
2 læ consuetæ, & iur̄m. hæredes †mulieris agunt contra virum, dicēdo, illud instrumentū fuisse meticulosè factūt & probant per certos idoneos testes, ꝙ ante dictum contractum maritus verberauit vxorem, non tñ probatur, quòd ex dicta causa eam verberauit. Vtrum p̄sumantur dicta verbera esse

facta pro dicto contractu faciendo. Aliqui nimiū subtilizātes allegabāt Inn. in c. accedēns. de conuersi. cōiugato. hoc mō: dr in d c accedens. ꝙ uir petebat ab vxore licentiā, vt potuisset intrare religionē. uxor ꝑp verbera annuit votis mariti. nihil dicitur in tex. ꝙ uerbera fuerunt facta occasione, ut consentiret uxor uiro volēti intrare religionē. superuenit Inno. & fecit ibi glo. q̄ dicit, ꝙ ob hoc uerberabat, vt licentiā præberet intrādi monasteriū, & sic p̄sumitur pro ipsa,
3 ꝙ verbera ob hoc fuerunt. ¶ † Oēs alij dñi fuerunt in contraria opinione. s. ꝙ non sufficit probasse uxorem esse uerberatā, nisi probetur, ꝙ fuit uerberata, ut faceret dictū cōtractū. & hoc per authoritatem Inn. in c. accedens. & ita dicit Bar. in l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cām. & ita intelligit illud, quod dr̄, ꝙ sufficit, ꝙ maritus semel uerberauit uxorē, ut consentiret contractui, tunc semper præ sumitur durare idem metus, donec durat matrimonium: ut in l. si per impressionē. C. qđ met. cau & doc. & in l. interpositas. C. de transactio. & in c. cām matrimonij. de offi. dele. & in c. perlatū. quod met. cau. & pro hoc ego solus allegaui ad hoc decisionē Inno. & Io. And. in nouella. in c. cum locū. de sponsalibus. ubi dicit ista verba formalia: † si metus uel coactio in
4 teruenerit super eo, vbi consensus requiritur, uerbi gratia, si cogitur contrahere matrimoniū non valet. secus si super diuersis interueniat consensus & uis, ut si carcerauit quis aliū, ut pecuniā ab eo extorqueat, si aliū cōtractū faciat, valet &c. quia non ob illum contractū fuit adhibitus metus: ut in l. qui in carcerē. ff. quod metus cā: ut habeē in l. qui à latronibus. ff. quod me. cau. cū igitur non fuit probara cā, ex qua fuit uerberata, non ꝑt dici dictus contractus meticulosus, ex eo, quia fuit uerberata, nisi probetur, ꝙ fuit uerberata, ut faceret dictū contractū. quod est menti tenendum pro intelligentia eorum, quæ scribūtur in d. c. cām matrimonij.

DECISIO CCXLVII.

De collatione cessante bonorū cōsumptorū sine dolo & culpa.

SVMMARIVM.

1 Bona mobilia in dotem data & consumpta, an expellant sororē à successione paterna.

2 Conferendum quid sit in restitutione dotis conferendæ marito ad inopiam redacto.

Librorum collatio, qualiter fiat.

3 Bona in collatione ueniunt prout reperiuntur tempore mortis.

4 Collatio cessat in bonis sine dolo & culpa consumptis.

Habvimvs in cōsilio sup quodā processu fabricato in ciuitate Po-
1 tentiæ, † utrum soror, quę habuit in dotem certa bona mobilia inæstimata, q̄ usu cōsumūtur, ex sic dēnt restitui soluto mr̄imonio, ꝑut reperiuntur. Mortuo patre ab intestato vult succedere ei unà cū aliis sororibus suis in bonis Burgēsaticis, dñt illæ sorores, tu nō potes succedere, qa non potes dotes, quas habuisti, conferre: quia dotes prædictæ sunt cōsumptæ ¶ Quæritur quid iuris? fuit uotatum in Consilio, ꝙ si illa bona mobilia data in dotē sunt consumpta non dolo uel culpa coniugum, ꝙ illa soror debet admitti ad successionē, ēt ꝙ dicta bona non possint conferri, ꝑ tex. in l. ij. §. de illis. ff. de colla. bonorū. Et pro hoc bñ facit, id qđ no. in aut. qđ locū. C. de colla. invet his cessan
2 tibus. ¶ † Accedat ad hoc illud, quod dr̄, ꝙ si debet fieri restitutio dotis, & maritus non est soluendo, & dos dēt conferri, solum debet conferri illud, quod maritus soluere potest: ut

in l.j.§.cũ dos.ff.de colla.dot. Licet hodie per d.authen.quod locum. cõfert solũ actionem ad dotẽ, licet inanem. Et ideo dicũt doc. in l.illud.C. de colla. maximè Pau.de ca. ꝙ libri conferunt prout sunt tpe mortis pa-
3 tris,& nõ prout sunt empti. ¶†Item in collatione ueniũt bona,ꝑut reperiunt tpe mortis, & non ea,quæ sunt consumpta,scđm Bal.& Ang.in l. ea demũ.C.de colla.& Bal. in authẽ.ex testã. versi.xv.& xvij. ¶Nec obstat, ꝙ æqualitas in materia ista collationis debet attendi:quia intelligit si bona reperiuntur tpe mortis defuncti. Sed si sunt consumpta sine dolo & culpa, cessat collatio, & admittit ad successionem:ut in d.§.de illis.& d.l. ea demum. Aliud esset,qñ bona data
4 essent in dotem æstimata:†quia tunc pretiũ debet restitui:ut in l.quoties. & l. inter virum.& l.si cum dote.C. de iure do.& no. in l.æstimatę.ff.sol. mat.¶Et ita fuit iudicatum ex uoto dominorum de sacro consilio.

DECISIO CCXLVIII.

De feudo nouo nouiter obuẽto per legatum cum Regio assensu.

SVMMARIVM.

1 Feudum antiquum an possit alienari sine consensu primogeniti.
2 Soror succedit fratri in feudis, quibus uiuitur iure Francorum.
Soror dotata à fratre,nõ succedit fratri in feudis iure Longobardorũ.6.
3 Ius speciale allegatum est probandũ, in feudis.
4 Feudatarij in feudis uiuere iure Francorum quando dicantur.
5 Testis de auditis,non probat.
7 Personam primitiuam inficient,deriuatiuam uituperat.
8 Feudum nouũ causa noua facit,item & noua forma.
9 Legatarius,largo modo hrs dicitur.
10 Clausula in fine contractus posita, qñ extendatur ad præcedentia.12.
11 Conditio apposita in principio orationis, cẽset repetita in tota orõne. Dictio,ita,qualiter stet.
13 Qualitas unius facti aliud factum, quando non qualificet, licet ambo regantur eodem uerbo.

FVIT diu in consilio dubitatũ: Vtrum casale sancti Nicolai de Vmfredis in pſona dñe Catharinæ de castiglono, in pſona Gulielmi de Griphis sit feudũ nouum,& an antiquũ. Ex quo istud feudũ olim fuit quondã magnifici Antonelli de castiglono,qđ habuit ex successione materna: cui Antonello successit Iacobus eius filius primogenitus,qui maritauit & dotauit dñam Catharinã eius sororẽ carnalẽ vtrinq; coniunctã de bonis maternis & fraternis. Videns posteà dictus Iacobus,ꝙ nõ habebat filios,supplicauit Regi,vt cõcederet sibi facultatẽ, ꝙ posset in vita vel in morte donare uel legare dictum feudũ,cui uoluerit: & Rex Ferdinandus primus,fecit talẽ grãm,post hęc d.Iacobus fecit testm̃ & codicillũ,& legauit pfatæ suæ sorori, & Gulielmo de Gripho eius filio & nepoti dicti Iacobi dictũ feudũ:& sic mater & filiꝰ virtute dicti legati pcedẽte dicto Regio assensu receperũt possessionem dicti feudi,& soluto releuio habuerũt cõfirmationẽ à rege Ferdinãdo primo, deide dicta dña Catharina cũ Regio assensu donauit suã medietatẽ dicti feudi cuidã Iacobo Gripho,filio suo secũdogenito,cũ hoc pacto,ꝙ si ipse decederet sine filijs ĩ dicto feudo,succedat Gulielmus Griphus. Et euenit casus, ꝙ dictus Iacobꝰ fuit mortuus sine filijs,supstite dicto Guilielmo,ꝗ virtute dicti pacti succedit ĩ dicta medietate dicti feudi, & sic totũ dictum feudũ supradicto modo puenit ĩ possionẽ dicti Gulielmi, qui Gulielmus tenens

tenens & possidens dictũ feudũ Regio assensu donauit inter viuos Alberico de Griphis eius filio quartogenito & tradidit.
1 †dicit Ioãnes Griphus filius primogenitus dicti Gulielmi, ꝙ dictus eius pr̃ nõ potuit donare dictũ feudum dicto Alberico eius filio quartogenito in eius p̃iudiciũ: quia dictũ feudũ est antiquũ in quo uiuit iure Francorũ, & ipse tanq̃ primogenitus debet succedere. ¶In cõtrariũ dr̃ ꝓ parte Gulielmi & Alberici, ꝙ dictũ feudũ est nouũ. & ideo potuit dictus Gulielmus cũ Regio assensu illud alienare ĩ dictũ Albericũ, sicut in extraneũ: vt cõcludit Andr. in c.j.de alie.feu.pater.& in cõsti.Regni, cõstitutionẽ.& in c.j.de natu.succe.feu.in iiij.col.& Bart.in c.j.de uasal. decre. ætа.& Io.de Imol.in l.filiusfamilias. §.cũ pater.in prin.& in l.si domus.§. fi.ad fi. de leg.j. & in c.potuit.x.col. de loca.& Alex.in iiij.vol.cõsil.lv.in viij.co.& in v.vol.cõsi.xxviij.Secus, si esset antiquũ,&viuit iure Frãcoℝ, tũc nõ potuisset alienare in p̃iudiciũ primogeniti, vt in d.c.j.p And.& c.j. an agnatus.& ĩ c.j.ad fi. qui succe.teneant.& in c.j.§.hoc quoq;. de succ. feu.& in c.j.§ quid ergo. circa fi.per Andr.de inuestitu.de re ali.fac.ĩ iiij. uol.cõsi.cvj.& seq.& est ꝓducta sup hoc quædam declaratoria Regis Roberti, & quædã alia Regis Alphonsi primi. ¶Et dubium faciebat, ꝙ esset dictũ, ꝙ feudũ antiquũ: quia dicebatur, ꝙ domus de castiglono uiuebat iure Francorũ, & sic soror, uidelicet dñа Catharina, tanq̃, uiuens iure Frãcorũ succedebat de iure fratri suo Iacobo, et sine legato, vt dicit declaratio Reginæ Ioannæ secũdæ, quæ fuit facta cũ consilio ualentissimorũ doctorũ ad instantiã dñæ Catherinæ Filigiriæ, uxoris quondam excellentis dñi Ioannis caracoli magni senescalli Regis Siciliæ.
2 †ubi dicitur, ꝙ soror succedit fratri in feudis, in quibus uiuitur iure Francorũ, secus si uiuitur iure Longobardorũ. quia tũc maritata & dotata à fratre, non succedit fratri. ¶Et sic intelligit glo. Marini de caramanico in cõst.ut de successionibus.in verbo, dotatas.& sic intelligitur id quod dicit, ꝙ dotata à fratre, nõ succedit fratri, per l.qñ nouella. C.de inoffi.test.& not. And.in c.j.de natu.succe.feu.& tenet Luc.de pen. in l.fi.C.qñ & quibus quarta pars de beat.li.x. & iudex Blasius de Morcono in Longobarda.de success.l.pater filiam, & dicit ita tenere dñm Barthо lemæum de Capua. Et ego ita cõclusi in c.j.§.quinetiã. epm uel abbatẽ. ubi allegaui alias sñias Regias sic eẽ latas, & isto ca u fiscus excludit sororem à successione fratris in feudo, in quo uiuitur iure Longobardorũ. et istam distinctionẽ dicta dña Regina mandat seruari in causis pręsentibus & futuris.& hoc factũ fuit per uiam legis condendæ. Et sic in eius persona feudũ fuerat antiquũ, et ipsa tanquàm in antiquo feudo debebat succedere. et ideo si erat antiquũ, nõ potuit ipsa donare, ĩ aliũ, quàm ĩmediate successurũ, qui erat Gulielmus suus primogenitus, qui debebat ei succedere in feudo paterno. Et in illo feudo materno debebat succedere Ioannes primogenitus dicti Gulielmi uigore cõsti.Reg.ut de successionibus. ¶In contrariũ dicitur. ꝙ dictũ feudũ sancti Nicolai in persona dñæ Catherinæ de castiglonæ et Gulielmi fuit nouũ, et non antiquum. Quia dña Catharina tanq̃ dotata et maritata à dicto suo fratre de bonis paternis et fraternis nõ poterat succedere dicto fratri in dicto feudo fraterno, ex quo non est probatum, ꝙ dñs de castiglono uixerit iure Francorum,
3 †quod de iure debuit probare dictus Ioannes: quia ꝙ iure Francorũ uixe-

rit,debet ꝓbari:quia eſt ſpeciale ius, ut dicit tex.& And.in conſti.Regni, ut de ſucceſſionibus.& in l.Imperialem.§.pręterea ducatus.de ꝓhi.feu. alie.per Fede.alias ꝑſumitur, ꝙ iure Longobardo uiuat, ut dicit Andr.in ꝑludijs feudoꝝ,in iij.q.principali.et idem And.in conſti.Regni,puritatē. ubi dicit,ꝙ fallit in Neapoli et Auerſæ,et in medietate Salerni.bene facit quod no.idē And.et in d.§.ꝑterea ducatus.¶ Nō apparet per priuilegia,ꝙ dicta domus vixerit iure Frācorum. Nec apparet, ꝙ in dicta domo fuerint plures fratres:q̃a ſemꝑ fuit unus primogenitus,quo caſu non pōt probari per teſtes,ꝙ uiuitur iure Frācorū:ut dicit Andre.in d.l.Imperialē.§. ꝑterea ducatus.et in cōſti.Regni,cōſtitutionē diuæ memoriæ. et in conſti.ut de ſucceſſionib⁹.¶ Nec obſtat, ꝙ dictus Ioannes probauit,ꝙ oēs barones montis Fuſculi uiuūt iure Frācorū:et ideo ꝑſumitur,ꝙ ſic uiuaẽ in iſto caſtro:ut in c.j.§.et quia.per Andre.de his,qui feu.dare pñt.et ſic res ſequiẽ conditionē perſonę. ut ibi, et in l.j.C.de imponē. lucra.de ſcrip.li. x.et ibi ꝑ Lucā de Penna.

4 † Quia reſponſum fuit, ꝙ per hoc non ꝓbaẽ, ꝙ domus de caſtiglono uixerit iure Francorū:ut dicit Andr.de Iſer.in.§. præterea ducatus.prealle. in additione.in dicta conſti.conſtitutionē,Bene tñ uerum eſt,ꝙ ſi ꝓbetur, ꝙ talis viuat iure Francorū,ſed dubitatur in quibus,ꝙ tunc recurritur ad cōſuetudinē uicinorū.ita dicit Andr. in dicta additione.& pro hoc c.ſopitę. & c.ſuper.eod.de cēſibus.Vnde probato ꝙ barones montis Fuſculi uiuunt iure Francorū,non ꝓbat conſequenter,ꝙ domus de caſtiglono uixerit iure Francoꝝ in ſucceſſionibus,ſtāte hoc ꝙ ī domo de caſtiglono nunq̃ fuit, niſi unicus primogenitus.¶ Idem dictū caſtrū per authen.priuilegiū fuit ſeparatum à ꝑtinentijs mōtis Fuſculi in omnibus,& per omnia, & ſic nō pōt reſtringi dictū caſtrū cū cōſuetudine mōtis fuſculi, vt dicit And.ī cōſti.ī aliquib⁹.in ix col. & meli⁹ ī c.j. §.ſimiliter.iij.col.de capi.Corradi.ꝑ l.j.quæ ſit longa cōſuetu. ¶ Nec obſtant teſtes deponentes de auditu. ꝙ domus de caſtiglono uiuat iure Frācorū:

5 † quia teſtes de auditu nō probant.l.teſtiū.C.de teſti.l.ſolā.eo.tit. nota. in l.ij.§.idem labeo.ff.de aqua plu.arcen.Inn.in c.ꝑterea, & in c.cauſam quæ.de teſti.& tātò magis, quia ratio quare hoc audiuerunt, eſt, quia barones mōtis Fuſculi in ſucceſſionibus uiuūt iure Francorū,ꝓut audiuerunt.Et tñ ꝓductum eſt vnū inſtr̃m, in quo domina Catharina dicit ſe uiuere iure Lōgobardorū.¶ Secūdò dicebaẽ,ꝙ poſito, ꝙ dicta domina Catharina uixerit iure Frācorū, ex quo fuit maritata à patre,& poſtea dotata à fratre,ut confitetur dictus Ioannes in xij.exce. Alberici, ſine dubio dotata à fratre repellitur à ſucceſſione bonorū fratris:ut dicit Andre. in conſtit.Regni, in aliquibus.in xij.columm.vbi dicit non obſtat l.ſi pater filiam.in Longobarda, à qua ſumpſit originem tex.in cōſtitu. ut de ſucceſſionibus.ibi, coniugatæ & dotatæ à fratrū ſucceſſione repellūtur:quia ille tex.debet referre ſingula ſingulis, vt quod dicit de paterna ſubſtantia, referaẽ quando pater dotauit, quod ſequitur de fraterna, quando frater dotauit:

6 ſemper †enim ut repellatur ſoror à ſucceſſione propter dotē, requiritur, ꝙ ſit dotata de bonis eius, de cuius hæreditate agiẽ,per d.l.quoniā nouella.in fin.C.de inoffic.teſta. C.de colla.l.vt liberis. & idem dicit idem Andr.in conſtit.ut de ſucceſſionibus.& Lucas de Pēna in loco præallegato.& Alex.in j.vol conſi.xxix. in.ij.col. Et ſic patet, ꝙ domina Ca-

tharina tanquam soror post mortem fratris non poterat succedere in feudo. Cũ ergo præcedente Regio assen su dictus Iacob. de Castiglono ei reliquit feudum prædictum pro medietate dictæ dominæ Chatarinæ dicit habuisse medietatem dicti feudi de nouo uigore dicti legati cum Regio assensu, per quem assensum dicitur habuisse medietatẽ dicti feudi à Rege: ut dicit And. in c. j. qui succe. test. & in l. Imperialẽ. in princ. de prohi. feudi. alie. per Federi. & in c. j. de ali. feudi. allegat l. lege obuenire. ff. de uerb. signi. bonus est tex. quem non allegat And. ĩ l. si liqueat. C. de inof. dona. & in authen. de defen. ciuit. §. interim. & uoluit Cy. in l. neq;. C. de confir. tuto. Et similiter alia medietas dicti feudi legata d. Guilielmo, p dictũ Iac. de Castiglono eius patruũ erit feudum nouum in persona dicti Gulielmi: ex quo ipse non erat imme diatè successurus d. Iacobo: nec ex persona sua, nec ex persona matris,
7 quæ non † poterat succedere fratri, & qui primitiuam inficit, deriuatiuã uituperat: ut dicit Bal. l. fi. C. de uerb. sign. & in l. maximũ uitiũ. C. de libe. pteritis. & in l. quoties. C. de suis. & legi. & in auth. quas actiones. C. de sacr. san. eccl. & in c. j. §. & quia. de his, qui feudare poss. Et ideò de necessitate dicendũ est, ꝙ in persona dñæ Catharinæ in persona Gulielmi dictum casale de nouo obuenit non uirtute successionis, sed uirtute Regij assensus, ut dicit Bal. ĩ c. j. §. hoc quoque. de success. feu. & in c. j. de fratri. de nouo bene. inuesti. & in ca. j. de gra. succed. in feudum. & in c. j. de natura suc. feu. & in c. j. in pri. de ali. feu: paterni. & ĩ c. j. de uasa. decrepi. ætã. & in c. j. qui testes sint necessarij ad ꝓbandũ nouam inuesti. ¶ Quare fuit notatum per maiorem & sanctiorem partem dominorum de consilio, ꝙ di ctum feudum S. Nicolai in persona dñæ Catharinæ, & Gulielmi fuit nouum feudum nouiter eis obuentum per legatum cũ Regio assensu. Et ista uota habet notarius Vincentius Sapon⁹, & tãto magis, quia princeps in confirmatione facta d. Catheri. & Gulielmo expressè dicit, ꝙ uirtute legati prędicti cũ Regio assensu admittit eos ad successionem, & sic ex noua cã virtute legati cũ Regio assen-
8 su, & noua † cã facit esse nouũ feudũ: ut dicit Bal. in c. j. viij. col. an agnat⁹. & uult, ꝙ illud habeant tanquam noui domini, & sic dicitur feudũ nouũ: ut dicit And. in c. j. de eo qui finẽ fecit agnatis. & uoluit Pau. de Cast. in consil. cliiij. inci. circa pñtẽ casum. & ibi alleg. ad hoc c. j. de duobus. fra. à c. inue. Et ideo dicebat Bal. in d. l. Imperialem. §. insuper. de prohi. feu ali. per Federi. ꝙ noua forma facit nouũ feudum. Et idem dicit Old. in consi. clxix. incip. quidam nobilis tenebat quodam castrum &c. ¶ Nec obstat, quod dicitur ꝙ fuit per dominã Catha. & Gulielmũ solutum releuium, quod non soluitur, nisi per successionem habeat feudum: ut not. p Andr. in c. j. §. similiter. de capi. corradi: & usus curiæ ẽ, ꝙ legato feudi cum regio assensu pcedẽti soluiẽ releuium.
9 Et iste fuit bonus mos: † quia legatarius largo modo dr hæres: ſm Bal. in d. l. Imperialẽ. in princ. penul. col. & Bar. in l. inconuentio. ff. de uerb. sig. & Bal. in l. instra. uersi. oppo. ꝙ imo instra. C. de fideicõmi. & non tenet ad releuium ſm Andr. in d. §. sed & res. not. And. in constitut. regni. post mortem. ¶ Sed quia post dictum uotum aduocatus dicti Ioannis hoc sentiens, dixit, ꝙ etiam si feudum prædictum fuisset nouum, non potuit dictus Gulielmus donasse cum regio assensu dicto filio suo quartogenito in sui præiudicium, pro eo, quia iste

Gulielmus donauit dictum feudum per prius Iacobo illo tertiogenito, cum certis conditionibus, & cum tali declaratione, q̄ in oī casu & euentu & omni tpe dēant masculi de domo de Griphis succedere in dicto feudo, seruata prærogatiua prædicta.s. ætatis & sexus: igitur per istam clausulā ultimā, quæsitū est ius dicto Ioanni primogenito.s.ut ipse sit futurus successor post mortem patris. Et hanc clausulā pater non potuit reuocare donando postea Alberico prædicto:

10 †quia dicta clausula in fine contractus prædicti apposita, extenditur ad oīa præcedentia.s.ubi dictum est, q̄ pr̄ mortuo Iacobo succedat &c. p l.talis scriptura.& ibi Bar.ff.de leg.j: in l.si.ff.de rebus dubijs.& Bar. & doc. in l.si idem cum eodem.ff.de iurisdi.omni.iudi. & Bal.in l.j.C.de libe.præte.& Abb.Sic.in c.sedes.de rescrip.& in c.ij.requiris.de appella. & Abb.& Inn.in c.cùm dilecti.de dona. cum multis simi. & sic uirtute dictæ clausulæ positæ in instr̄o donationis factæ Iacobo, fuit quæsitū ius dicto Ioāni primogenito, & nō potuit Gulielmus mortuo Iacobo donare Alberico in præiudiciū iuris quæsiti uirtute dictæ clausulæ dicto Ioanni primogenito. ¶ Ad præsens motiuū ego respondebā, q̄ dictus Gulielmus in donatione, quā fecit dicto tertiogenito apposuit duas cōditiones. ¶ Prima si ipse donatari⁹ moriat̄ sine filijs uiuo Gulielmo patre, pr̄ ipse succedat. ¶ Secūda cōditio, si ipse Iacobus moriatur post mortē Gulielmi, superstitibus filijs, filij succedāt, seruata sex⁹ & ætatis prærogatiua. Si moriatur sine filijs masculis, succedat Albericus & eius filij. Si Albericus moriatur sine filiis masculis, succedat Antonellus frater dicti Gulielmi. Ita q̄ in oī casu & euentu, & in omni tpe dēant masculi succedere seruata sex⁹ & ætatis prærogatiua. & sic hæc clausula, in omni casu &c. intelligitur repetita in oībus uerbis in præsenti ultima cōditiōe apposita, uidelicet si Iacobus mortuus fuerit post mortem Gulielmi patris.

11 † nā cōditio apposita in principio orationis, cēsetur repetita in tota ipsa orōne cōtinuatiua: ut uoluit Bar.in l.in repetendis.ff.de leg. iij.& gl.in l.auia.ff.de cōdi.& demō. & ī l. Seię.§.Caio.ff.de fundo instru. & in l.si tibi purè.ff.de lega.iij.Dictio.n.illa, ita q̄ in oī casu &c. est cōtinuatiua: ut patet in d.l.si tibi purè. ubi de dictione, ita.& tenet expressè Bar.in l.quibus diebus.§.Termilius. ff.de cōdi.& demon. et est tex.ad literā in l.libertus.§.j.ff.de manu. testa.& in l ita tn̄.ff.ad Treb.cum ergo euanuit cōditio, quia Iacobus tertiogenitus mortuus fuit sine filijs, superstite Gulielmo patre, nullū ius p̄t p̄tēdere dictus Ioannes fuisse sibi quæsitū ex dicta clausula. Nec illa clausula ita q̄ in oī casu, censetur repetita in cōditione, si tertiogenitus moriatur sine filijs superstite patre:

12 †q.a clausula apposita in una cōditione: nō cēsetur repetita ī alia cōditione, ut no. in c.cū dilecti.de dona.& tenet Bar. in d.l.talis scriptura.de leg.j. Et ideò dicit Bar.in cōsilio, qd̄ incipit, testastator reliquit &c. q̄ si testator dixit, relinquo uxori meæ habitationē domus meæ, si castè & honestè uixerit. Itē, lego ei oēs pannos, non intelligitur repetita illa cōditio seu qualitas, si castè & honestè uixerit: quia si uoluisset, dixisset: ut in l.j.§.fin aūt. C. de caduc.tollne. & firmat hoc dn̄us Bartholomæus Sucza de Senis ī cōs. x.in vj.col. Bene ad hoc facit qd̄ dicit Abb.Sic.in c.ecclesia uestra. lo x. de elec. q̄ clausula in fine apposita, nō referī ad præcedētia capitula, qn̄ ex tali relatiōe sequeretur absurdū, uel aliud incōueniēs, seu iuriū corre

ctio,uel possset reddi ratio diuersitatis.& idē dicit Ale.ī ij.vol.cō.ccxiij. Itē clausula in fi.posita,nō refert ad oīa præcedentia, qñ est posita ad dispositionē aliā qualificandā,tūc nunquā refertur ad oīa præcedentia, ſm Bar.in l.fi.ff.de rebus dubijs. & Ale.
13 ubi ſ. ¶†Itē ad hoc facit, ubi plura facta iungūtur in eadē dispositione, qualitas apposita inter aliqua unius facti,nō qualificat aliud factum,licet ambo facta regātur eodē uerbo.gl. ē in Cle. ne Romani. in uerbo, cœtus. de electio.Abb.in c.ij.requiris. de appel.Bart.in d.l.talis scriptura.& in l. prætor.ff.vi bono.rap. Et ideò talis clausula nō refertur ad primam cōditionē,qñ tertiogenitus mortuus eēt superstite patre casu,prout euenit.& sic nullū ius quæsitū fuit per dictam clausulā dicto Ioanni.Et pendēte decisione huius dubij mortuus fuit Ioannes & ei⁹ filius:& deinde mortuus est ipse Albericus post mortē patris. Et sic dicta cā nō fuit determinata p sñiam, tñ ex prædictis patet decisio dictæ causæ.Matthæus de Afflicto.

DECISIO CCXLIX.

De alienatione rei stabilis pupilli.

SVMMARIVM.

1 Alienatio rei immobilis pupilli, ut ualeat quid requirat.

2 Decretum iudicis in alienatiōe rei minoris interuenire debet.

1 FVIT in Cōsilio in quadā cā pupillari discussum,† quæ sunt necessaria,ut ualeat alienatio rei stabilis pupilli. Et fuit pariter cōclusum,ad hoc ut ualeat & teneat dicta alienatio: ꝙ requiruntur ista:Videlicet, primò ut existat cā urgēs alienandi, ut in l.ob æs.C.de præd.min.& in l.magis puto.§.ne passim.ff.de reb.eorū.¶Secūdo, ꝙ debitū pupilli ex bonis mobilibus nō possit solui: ut in d.§.ne passim.& in §.in primis.in eadem lege. ¶Tertiò,ꝙ hoc liqueat iudici per discussionē bonorū:ut ī d.§.ne passim. & in d.§.in primis. ¶Quarto, ꝙ uēdatur res minus dānosa,ut in dictis iuribus. ¶Quintò,ꝙ ꝓ paruo debito nō uendatur res magna,ut in l.& si fine. §.j.ff.de minori.& in dicto § ne passim. ¶Sextò , ut interueniat tutoris authoritas.l.neq; & l.eū qui.C.de autho.tuto.& Insti.de autho. tuto. per totum.& dēt cōstare de tutela,iuxta no.per Bar.in l.legitimos.de legi. tuto.& de inuentario tutoris.de quo in l.tutor qui repertoriū.ff.de admi.tuto.¶Septimò,ꝙ oīa ista præcedāt decretū iudicis,& his præcedentibus interueniat Iudicis decretum in dicta alienatiōe rei stabilis ipsius minoris: ut in l.j.ff.de reb. eorū. & in l.lex q̄ tutores.C.de admi tut. & in l.si pupillorū.§.j.ff.eo.ti.& no. in l.cū lex. ff.de fideiuſ.& in d.l.ob æs.C.de prædijs min.firmat Lud Roma. in conſ. cccxxj.inci.in casu præpositæ consul
2 tationis.† & dicit Spe.in tit.de procurato.§.j.verſ.quid ergo.si cōstitueris,ꝙ si iudex sine dicta causæ cognitiōe interposuerit decretū prædictū, ꝙ ualet decretū.¶Sed in contrariū alleg.l cū hi.§.si prætor.ff.de transac. & l.in testō.ff.de testa.tute.et l.quāuis.ff.de rebus eorū.de quo dixi in l. Imperialem.§.in princip. in xij.not. in xvj.q.de prohibita feudi ali. per Fed.¶Octauo,ꝙ post decretū. interueniant subhastationes. ut in l.et si fine.§.j.iūcta gl.et ibi Bar.ff.de min. et in Spec.de empt. et uendi.§.nunc dicendum.verſ.si igitur tutor. et uide in tractatu de emptione et uend. in quæstiōe principali, verſ. sequitur tertia pars de forma et solennitate contractus.de quo per Bart.in l.alio. ff.de alimen.et ciba.leg.et in l.si tempora.C.de fide instrumē.et iure hast. lib.x.Et quia ista sunt necessaria, et

continuè accidunt. Ideò mihi fuit uisum, ꝙ hæc sunt digna annotatione.

DECISIO CCL.

De temporis declaratione in interdicto unde ui.

SUMMARIUM.

1 Tẽpus spolij, an per actorẽ dẽat declarari, qñ agitur interdicto undevi. Remedium famosum tam ciuiliter, quam criminaliter intentatum expressionem loci, & tẽporis requirit.

2 Libellus ciuilis quo casu non valeat sine temporis declaratione. Exceptio continens infamiam sine tempore declarato non tenet.

3 Remedia c. reintegrãda. iij. q. j. c. sæpe. de restitu. spo. quæ remedia sint, & cui competant.

4 Iudicium summarium, temporis expressione non eget.

Saepe & sæpius per aduocatos conuentorũ super possessorio recuperandæ possessionis petitur, ꝙ declaretur tempus spolij, & actor dicit, ꝙ
1 non tenetur. ¶ † Fuit determinatum pluries in Consilio, in diuersis causis, ꝙ qñ agitur inter dicto unde ui, tunc dẽt declarari tps spolij: quia tale interdictũ producit infamiã, saltim facti. l. honori. & l. licet. ff. de obsequi. & in l. j. §. interdictũ hoc. ff. de ui & ui ar. & no. gl. in l. neq; eo. tit. & ideò qñ intentatur remedium famosum, ẽt si ciuiliter agatur, requirit expressio loci & tẽporis, sicut qñ criminaliter agitur. l. itẽ exigit. de dolo. l. prætor edixit. in principio. & ibi Bart. ff. de iniurijs. & expressè firmat Barto. istam cõclusionẽ in l. j. §. siue autem. ff. de vi & vi arma. habet in c. tuæ. de procura. & in l. edita. C. de edendo.
2 Semper. n. qñ libellus ciuilis cõtinet infamiam, dẽt declarari tps: ut dicit Barto. in l. inde Neratius. ff. ad legem Aquiliam. & in l. j. ff. de edendo. & in l. uiro atq; uxore. ff. sol. mat. & Salic. in l. atrocẽ. C. de iniur. & Bart. & Bal. in d. l. item exigit. & Pet. de Anchar. in c. ut circa. de elect. in vj. & in c. præsentiũ. §. testes. de testi. eo. li. & Bart. in d. l. prætor edixit. ¶ Item qñ exceptio continet infamiam, dẽt declarari tempus. s̃m Bar. in d. l. prætor edixit. & in d. l. j. ff. de excep. Sed qñ agitur remedio c. reintegrãda. iii. q. j. vel remedio c. sæpe de restit. spo. uel cõstitutionis Regni, circa uiolentiarũ, tunc nõ requiritur, ꝙ declaretur tps:
3 quia ista sunt remedia ad recuperandam possessionem & non infamiam: quia agitur condictione ex dicto canone, uel ex dicta constit. uel ex d. c. sæpe. quæ condictiones. intẽtatæ nõ infamant: ut in l. cessat. ff. de actio. & obli. & firmant hoc doc. post. gl. in c. cũ ad sedẽ. in uerbo, interdictum. de resti. spoli. & Archi. in d. c. reintegranda. & Ant. de But. in c. sollicitæ. de resti. spoli. & Ale. de Im. in iij. vol. cõs. vj. inci. circa ꝓcessum causæ. in j. col. ubi dicit unũ uerbũ multum notandum in isto Regno, ubi est c. Regni, quod incipit, de testãtes. bene glossatum per Paridẽ de Puteo in suo tractatu de syndicatu, ꝑ qđ mandatur iudicibus, ꝙ causæ expediãtur summariæ, simpliciter & de plano, sola ueri
4 tate inspecta ꝙ † attento, ꝙ istæ solẽnitates, ꝙ declararetur locus tẽpus, sunt inductę de iure ciuili: ut in d. l. prætor edixi. & in l. libellorum. ff. de accu. & ꝑ dictũ c. sunt sublatæ solẽnitates iuris ciuilis: ut not. in Cle. sępe. de verb. signi. & ꝑ Bar. in extra. ad reprimẽdũ. in uerbo, sine figura, ꝙ ubi dẽret exprimi tps, nõ est de necessitate exprimendũ, qñ iudicium est summariũ. & istud dictũ fuit approbatũ per Consilium, qñ agebatur cũ inter Gasparẽ de Strotijs, et nobilẽ Iacobũ Senezariũ sup spolio certorũ mõtiũ ad faciendum alumen, in qua fuit cõmissarius do. Io. Bapti. Branchacius.

DECISIO CCLI.

De tabellionibus & fide instrumentorum propter notariũ.

SVMMARIVM.

1 Instrumentum extra Regnũ factũ, quod qui fecit, non probatur notarius, an sit ullius momenti.
2 Instrumẽti publica forma præsumptionem inducit pro notario.
3 Notaruis pro præsumptione sui tabellionatus, qd ut probet, sufficiat.
Fama & communis opinio quem fuisse notarium, dat uires officio.
4 Tabellio de longinquis partibus, reputatione tabellionis satis habet.
5 Notario sufficit notariatus quasi possessio.
6 Instrumenta antiquissima nõ requirunt notariatus probationem.
Antiquitas operatur, ꝙ stetur probationi imperfectæ.

DETERMINATVM fuit in Cõ
1 silio, † ꝙ si producatur unum instrumentum factum extra Regnũ, & nõ est facta fides per officialem loci, ubi factum est instrũm, ꝙ ille est notarius publicus, bonæ famæ & opinionis, prout requiritur per ritum magnæ curiæ Vicariæ, char mihi xcv. in j. co. & nota Card. in Cle. j. de ꝓcu. in iij. q. et pt probari in Regno per testes idoneos, ꝙ ille est notarius publicus existens in quasi possessione notariatus, cõficiendi publica instr̃a, et hoc offertur ꝓbari, ꝙ dẽt dari terminus ad uerificandum per testes, ꝙ iste est notarius, & bonæ famæ. alias dictum instrũm nõ ꝓbat, nisi ꝓbetur, ꝙ ille sit notarius, hoc tenet And. in cõsti. in Regni instr̃orum robur. & Io. An. in ti. de instr. edi. §. restat. uersi. quid si ꝓducatur. & Anto. de but. in c. j. de fide instr. & Ang. in authen. de tabel. & Bal. in aut. sed nouo iure. C. si cer.
2 petat. in iij. colũ. † Licet ɔ̃rium tenuerit Goffre. in summa. de fid. instru. scilicet, ꝙ tale instr̃m probat, licet non cõstet notariũ, qui scripsit, esse notarium, quia præsumit, ex quo apparet in publica forma, in qua dicit se notariũ. & idẽ tenuit Angel. in aut. de hære. & fal. §. hinc nobis. ¶ Bene tñ conclusum fuit in consilio, ꝙ sufficit ꝓbare, ꝙ ille fecit plura instrumenta tanquã notarius, & fuit in longa possessione conficiendi instr̃a, vt dicit Inn. in d. c. j. de fid. instru. & Spec. in ti. de ꝓb. §. j. & Bald. in l. ij. xix. col. C. de serui. & aqua. & Bald. ĩ l. barbarius ff. de offi. pret. licet Bart. in l. actuarios. C. de nume. & act. lib. xij. & in l. Herẽnius. ff. de decur. dicat, ꝙ hoc non sufficit, & idem dicit Ale. in. j. vol. consi. cxxxviij. incip. vr̃ circa primũ in. iiij. col. Sed põt intelligi dictũ Bar. qñ est qõ inter ipsum notarium & alium, qui negat ipsum
3 fuisse notariũ, † tũc debet probare de titulo suo, ꝙ est notari⁹, ut dicit Ale. in d. l. Herennius. & ibi vide multas remissiones. ¶ Ad hoc accedat, ꝙ dicit Pau. de cast. in l. scriniarios. C. de testa. mili. ꝙ præsumit notarius. & Bal. in l. ij. C. de sen. & int. om. iudic. de quo per Feli. in. d. c. j. de fid. instr. & idẽ dicit Bal. in. d. l. Barbarius. dicens plus, ꝙ fama, & cõis opi. ꝙ est notarius, dat robur officio. ¶ Et post longam examinationem Albericus de Rosato in dicta. l. Barbarius. concludit, quod ipse vidit obseruari,
4 quòd † si tabellio est de longinquis partibus, sufficit, quod probetur, quòd reputatur tabellio. & quòd adhibetur eius instrumẽtis fides, vt publicis. Si autem tabellio est de loco de quo agitur. sufficit, quòd probetur eum esse uel fuisse in quasi possessione notariatus, & ꝙ publicè reputatus sit notarius. Et dicit Bald. in l. j. iiij. col. C. de fideicõ. ꝙ ille, qui fuit in possessione notariatus pro decem annis, præsumitur notarius, se

cus si ꝓ tribus annis, nisi inter contrahentes. uide ad hoc multas remissiones positas ꝑ Ale. in d. l. actuarios. C. de nume. actua. lib. xij. cũ Ang. in aut. de tabel. in ij. col. expresse dicit
5 † ꝙ sufficit ꝙ notarius sit ĩ quasi possessione officij notariatus. alle. Inn. ĩ c. dilectus. de fi. inst. & Spe. cod. ti. in §. postremò, uer. quid ergo, si tabellio. Et dicit Bal. unũ verbũ notandũ in l. cõparationes. C. de fi. instr. ꝙ si instr̃m esset multũ antiquũ, & notarius dicit, se illud fecisse, sed nõ põt probare ꝑꝑ antiquitatẽ tpis neq; ꝑ famã, neq; ꝑ alia instr̃a, quæ ipse scripsit, ꝙ credẽdũ est ei, sed in d. l. barbarius, dicit, ꝙ sufficit si reperiantur plura instr̃a confecta ꝑ eũdem notarium, nã ex hoc præsumit̃ notarius. ¶ Quid aũt, si vnũ instr̃m ꝓducatur excedens metã centũ anuo. uel ducẽtorũ, & nõ est fama, ꝙ ille fuit notarius, neq; sunt alia instr̃a eiusdẽ notarij, nec aliter põt ꝓbari, ꝙ ille est notarius, an præsumat̃ notari⁹ ex eo ꝙ reperit̃ se nominare notariũ, & ibi sunt subscriptiones testium. † Dicit
6 Bal. in aut. quas actio. C. de sac. sanc. ecc. ꝙ in instrumẽtis, ita antiquissimis non expedit ꝓbare, ꝙ notarius fuit notarius, vel in quasi possessione notariatus, quia ex ipso actu ita antiquo orit̃ præsumptio, ut not. Inn. in c. veniens. de uerb. sig. ¶ Nã ꝑꝑ temporis antiquitatẽ pręsumunt̃ omnia solẽniter acta, ẽt qñ solẽnitates sunt extrinsecæ, ut ꝓbat Ale. in. j. uol. cõsil. lxxix. in iij. col. & in consi. cxij. ij. col. nam & ꝑꝑ dictã antiquitatẽ stat̃ ꝓbationi imperfectæ, dicit Alexã. in iij. uol. consi. xij. circa fin.

DECISIO CCLII.

De uita & militia secundogenito debita.

Et de solutione adoę per primogenitum.

SVMMARIVM.

1 Vita & militia qualiter deducatur, & an primogenitus teneatur ad solutionem adoæ.
2 Adoæ solutio an sit perpetuæ utilitatis uel temporalis.
Secundogeniti an debeant cõtribuere in adoa soluenda.
Vsufructuarius quas expensas teneatur subire.
3 Adoa quid sit, & qui ad illam teneantur.
Vsufructuarius manibus proprijs, & non alienis usumfructum recipit.
4 Vxor ad quas expensas pro re dotali factas teneatur.
Maritus constante matrimonio, rei dotalis est dominus.
Euentus tristis non consideratur.
Vsufructuarius ad collectas, & tributa rei in qua habet usum fructũ, tenetur.
Fisco contra non soluentem collectas quomodo subueniatur.
5 Vita, & militia æquiparant̃ alimẽtis.
Alimenta uitæ & militiæ secundogenito de quibus pręstanda.
6 Feudi fructus ueniunt, deductis expensis.
7 Expensæ omnes nõ minuunt fruct⁹.
Adoæ solutio fauorem publicum respicit.
8 Alimentorũ præstatio, est pia causa.
9 Quæstio indecisa, differenda.
Iudicium in rebus ambiguis qñ non debeat esse absolutum.

MAGNIFICVS do. Anto. de ale. viceprotonotarius proposuit in consilio differentiam ortam inter Marianum de Ale. ex vna, & Robertum & Iulium filios quondã Iacobi de Ale. sui fratris carnalis, quæ talis erat. ¶ Vtrum stante testamento dicti Iacobocij, qui de nouo acquisiuit feudum casalis Cardeti cum potesta te testandi de eo inter dictos filios, habita à Regia maiestate Regis Fer-

dinandi, primi dicti filij secundogeniti, quibus præstatur certa portio fructuum dicti feudi ex dispositione testatoris, debeant contribuere in solutione adoæ, ad quã tenet Regiæ curiæ dictus Marinus. ¶ † Et quantum
1 ad istũ casum oẽs dñi fuerũt in voto ꝙ dicti fratres secũdogeniti nõ tenẽ
a tur contribuere in solutione adoæ, a sed totũ onus soluẽdi adoam ꝑtinet ad dictũ Marinũ primogenitũ, quia dicti fratres secũdogeniti nõ habẽt illã portionem fructuũ Castri Cardeti pro uita & militia, sed pro alimentis eorũ legatis ꝑ dictũ Iacobocium & post mortẽ Iacobocij ꝑ instrumẽtũ actũ fuit, ꝙ dicti fratres capiant dictã portionẽ fructuũ à manibus ipsius Marini, & sic non sunt usufructuarij pro illa portione Castri Cardeti, sed legatarij, iuxta doctri. Bart. in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufruct. leg. & no. in l. defuncta. §. fi. ff. de vsu fruc. & sic cũ dicti fratres nõ ꝑcipiãt vitã & militiã à primogenito, sed tñ dictũ legatũ pro alimentis, non tenenẽ contribuere in dicta solutione adoæ, nec in releuio, quia limitata cã legati limitatũ ꝑducit effectum. l. in agris. ff. de acqui. re. do. & in l. age cũ Geminiano. C. de transac. no. Felyn. post glo. in c. cũ ordinẽ. de rescrip. ¶ Sed ponamus, ꝙ feudũ esset antiquum, in quo uiuiẽ iure Francorum, quo iure solus primogenitus debet succedere, & habet fratrem secundogenitum, cui debet præstare uitam, & militiam ꝑ constitu. Regni, comitibus. Et contingit guerra in Regno ꝑꝑ quam Rex imponit adoã in Regno. ¶ Vtrum in solutione huius adoæ debeant cõtribuere alij fratres secundogeniti, quibus præstaẽ uita, & militia. ¶ Dicebat præfatus domi. viceprotonotarius, ꝙ totũ dubium
2 consistit in hoc, † vtrũ solutio adoæ fiat ad perpetuam utilitatem feudi, vel sit temporalis. Si enim fiat ad ꝑpetuam vtilitatem, sine dubio fratres secundogeniti non debent contribuere. Sed si fiat ad tpalem vtilitatem, fratres secundogeniti debent contribuere. ¶ Nãm idem dicimus ĩ vsufructuario, qui expensas tpales debet ipse subire, & non proprietatius ut in l. hactenus. & l. si pẽdentes. §. si quid cloacarij. ff. de vsufru. ¶ Sed expensas cõcernentes ꝑpetuam rei vtilitatem debet subire proprietarius, & non vsufructuarius. Et pro hoc est gl. no. in l. pen. § fi. ff. de leg. iij. & firmat Bar. in l. quero. ff. de usufru. leg. & glo. & Bar. in l. qui concubinã. §. q. ortis. ff. de leg. iij. Et firmat Ludo. in consi. cclxxviij. incip. præmissorum doctorum cõclusionẽ. Et dicebat dictus dñs Viceprotonotarius, ꝙ ipse est in opinione, ꝙ adoa, quæ soluitur Regi, respicit perpetuã vtilitatẽ feudi, pro eo, quia adoa est seruitiũ, qđ præstaẽ pro feudo qñ princeps declarauit uelle seruitium prædictum in pecunia, debet uasallus interpellatus præstare illud seruitium, ut in c. j. §. sed nec est alia iustior. quæ sit prima cã bene. amit. Nec vasallus põt dicere, ego uolo seruire personaliter ut dicit And. in l. Impialem. §. firmiter. de prohib. feu. ali. per Fede. & in c. j. vlti. col. quis dicatur dux, comes uel Marchio. & ibi declaraẽ quantũ
3 c ista adoa. † Et si nõ soluiẽ adoa q̃ est seruitiũ feudi, uasallus debet perdere feudũ, vt dicit text. in. d. §. sed nec est alia iustior: non tñ ipso iure, sed per sñiam, ut dicit ibi Andr. dum alleg. ꝙ no. in l. si quis in tantam. C. unde ui. & dicit And. in. d. §. firmiter ꝙ hæc est culpa contra dñm interdictè, scilicet in non iuuãdo. & ideo cõstitutio Regni, si vasallus, dicit si vasallus nõ præstat seruitiũ, põt dissasiri, nisi quãdo ꝑꝑ paupertatem nõ præstitit seruitium, tũc dominus per

sententiam ponetur in possessionem feudi pro adoa non soluta, ut declarant And. in d. c. firmiter in vlti. col. ergo ista adoa soluitur ꝓ perpetua utilitate, & sic vsufructuarius nō debet participare de dicta impensa, et per consequens nec frater secundogenitus. ¶ Ego dicebam, ꝙ ista vita, & militia, quæ præstatur fratri secundogenito, non potest æquipararari vsufructuario, quia vsufructuarius non recepit vsumfructum à manibus alterius, sed ipse recipit manibus proprijs, ut dicit Bartholo. in d. l. fundi Trebatiani, sed frater secundogenitus recepit portionem sibi agentem de fructibus feudi à manibus primogeniti, ut patet ex scriptis per And. in prædicta constitu. comitibus, & ꝑ Hoctiē. c. licet, de voto & voti redē. Nec etiam vř mihi, ꝙ sit bona æquiparatio, si vellemus æquiparare fratrem secundogenitum recipientem vitam, & militiam, marito, qui recepit fundum dotalem, qui præstabit expensas temporales, sed si facit expensas ad perpetuam vtilitatē, tunc vxor soluet istas impensas, ut ꝑ Ale. in l. diuortio. §. impendia. ff. sol. mat. quia maritus est constante matri. dominus rei dotalis, ut in l. doce ancillam. C. de rei uen. & in l. in rebus. C. de iur. dot. Similiter non vř, ꝙ culpa in omittendo soluere adoam post requisitionem, faciat censeri solutionē adoæ esse factam ad perpetuam feudi vtilitatem, quia iste casus nou est in consideratione, quia ex quo uassall⁹ urat præstare fidelitatem, & seruitium, non est præsumendum in dubio, ꝙ uelit deierare arg. l. meritò. ff. ꝓ soc. & quia tristis euentus non est in consideratione, ut in l. inter stipulantē. §. sacrā. ff. de ver. ob. Item quia vsufructuarius debet soluere collectas & tributū rei, in qua habet vsūfructum. ut in d. l. hactenus. & in d. §. si quod cloacarij. quia iudicať ista solutio temporalis. Et tamen si nō soluitur, procurator fisci mitteť in possessionem rei pro tributo non soluto, ut scribit Luc. de penna. in l. fi. C. de exacto. tribu. lib. x. & in l. obsistere. C. de anno. & tribu. eod. lib. Et iō ego dicebam, ꝙ Andr. in. j. constitu. comitibus, ante constitutionem, in aliquibus dicit, ꝙ fratres minores tenentur facere seruitium curię de ipso feudo ad expensas, & equos, & arma fratris maioris, semper tamen debet maiori tantum remanere, & tantum dare minori, ut inde possit viuere, sicut primogenitus. † & sic tenet Andr. ꝙ frater minor debet seruire Regi ad expensas primogeniti, & sic primogenitus etiam alimentabit eū non solum quando seruet sed etiam qñ non seruiret, & tamen de istis alimentis nihil detrahēdū est, arg. l. cū hi. ff. de transact. ¶ Et propterea satis est, ꝙ teneatur seruire personaliter, & si Rex non vult seruitium personale, sed solutionem adoæ, ipsam soluet primogenitus: & præstabit alimēta fratri, nec detrahet aliquid de ei⁹ alimentis, quia ista vita & militia eq̄paratur alimentis, secundū Andr. in dictis constitutionib. comitibus. Sufficere debet primogenito, ꝙ ipse est honoratus in succedendo in feudo, cuius ipse est dominus, nec inuideat fratri secundogenito, qui solum ab eo recipit alimenta, & tenetur seruire personaliter Regiæ curiæ, quando est guerra in Regno, & dñs vult seruitium personale, nec detrahēdū est eius alimentis, qñ dñs vult seruitium, in pecunia: quia sufficit, ꝙ lex grauauit in hoc, ꝙ nō succedit. Item grauauit: ꝙ in illis alimentis nihil in morte pōt disponere, ex quo finitur illa vita & militia cū ꝑsona, et non trāsmittit ad filios suos, secundum gl. & And. in d. consti. comitibus. &

ista alimenta licet sint loco portionis feudi, s͡m Andr. in d. constitu. co-
6 mitibus. † tñ ista portio est ita exigua, ꝙ non pōt supportare aliud onus. arg. l. Titia. §. qui in uita. ff. de lega. ij. & l. nauis onustæ. ad legem Rhodiam de iactu. quæ iura allegat Andr. de Iser. in c. j. in uerbo. extraordinaria, quæ sint regalia. & facit illud generale, qui in vno grauatur, in alio releuatur: ut in l. eū. qui in prin. ff. de iureiur. cū concor. ibi allega. ¶ Nec obstat illud, quod posset dici, ꝙ ista alimenta p̄standa secundogenito p̄stantur de fructibus feudi, ut colligitur ex mente gl. et And. in d. constit. comitibus. et fructus feudi intelliguntur deductis impensis. ut in l. fructus. et in l. diuortio. §. impendia. ff. sol. ma. cū alijs iuribus allegatis p Spec. in titu. de expensis. §. j. vnde si feudū ualet ducentum. portio uitæ et militiæ erit. xxxiij. et tertium, s͡m And. in d. constitu. si frater soluet centum pro adoa, nōne minuitur portio illius uitæ et militię? prima facie diceretur, ꝙ sic. Et tñ nō ē sic dicendū:
7 † quia non oēs expensę minuunt fructus, sed illæ quę fiūt gratia fructuū: ut dīt gl. et docto. in d. §. impendia. ¶ Item ubi datur fauor diuinus vel iuris publici, qui æquiparant̄: ut in l. fi. C. de sac. san. eccle. non considerant̄ expensæ, quæ necessariò fiūt pro habendis fructibus: ut in c. tua nobis. et cap. pastoralis. de decimis. sed solutio adoæ respicit fauorē publicum: quia p̄stantur tpe guerræ, vt Regnū sit securū. et ideò dicit Pau. de cast. in dicta l. fructus. ff. sol. mat. ꝙ stante statuto, ꝙ de fructibus soluatur gabella, debet solui absq; deductione expensarum. ratione iuris publici. Idem dicit Bal. in l. si à dño. § fi. ff. de peti. hære. in d. l. fructus. et Sali. in l. j. C. de fru. et liti. expen. et licet Ang. teneat contrarium in gabella: tū in solutione adoæ non est dubitandū, ꝙ soluitur rōne iuris publici: ut patet in c. j. §. similiter. per And. de capi. corradi. Sed posset dici ꝙ ista consideratio militat inter primogenitum soluentē adoam et Regem, nō autem inter primogenitum et secundogenitum, cui soluit
8 uitam et militiā. ¶ † Dico, ꝙ ex quo p̄statio alimētorū est pia cā, consideratio iuris publici militat ratiōe piæ cāæ. cui piæ cāæ iura concedunt etiā priuilegia iuris publici: ut patet ex scriptis p Lu. ī aut. similiter. C. ad leg. Falci. ¶ Preterea dicit Hostiē. in d. c. tua nobis. quem refert ibi Abb. Sicu. ꝙ qñ tractatur de resti. quotæ, uel alicuius partis, tunc fructus deducūtur sine aliqua deductione expensarum. Idem dicit ibi And. post Innocen. et Spec. in titulo de locato. §. postquam uer. quid si tibi. et sic tñ certa portio fructuum soluitur secūdogenito, non est in consideratione, ꝙ frater debet soluer̄ adoā, qñ est guerra. ¶ Pro hoc benefacit, quod dicit Io ī. And. in d. c. tua. referendo Inno. ꝙ ubi p̄statio soluitur pro aliquo seruitio, uel custodia, uel defensione dātis uel simili cā, non consideratur, ꝙ decimauit, ita nō consideratur in fructibus, qñ feudum soluit adoam. Hæc motiua placuerūt dicto insigni doctori et multis domi-
9 nis de consilio. † Et dicebat do. And. Mariconda, ꝙ ipe nunq̄ uidit hoc in quæstione deductū, et semp uidit primogenitum soluere adoam, et nō petere à fratribus minoribus, ꝙ diminuantur eorū alimenta, pp solutionē adoæ. et postea dū ueniret ista qō inter Ant. Pulquericū primogenitum, et Iacobum secundogenitum, fuit propter eius dubietatem per sacrum con sil reseruata deliberatio, sed ꝙ īterim primogenitus soluat adoā. Quia non reperit̄ ista qō tacta p aliquē doc. Iō nō est nūc decidēda, sed differēda. sic fecit And. qui non determinauit quā-

tum erit ista vita & militia: vt pꝫ ex scriptis eius in d.cōsti.comitibus. inde dicit tex.Graegorij xxxiij. di.c. si. in reb⁹ ambiguis absolutū nō debet esse iudiciū, qñ de ṗiudicio alterius tractat̃, ſm gl.ibi.& text.in c. graue. xj.q.iij.Et supradicta q.iā apparet decisa per alia media & rōnes.placuit tñ haec inserere.quia in lectura mea in l. Imperialem §.ṗterea ducatus. de ꝓhi.feu.alie.per Federic. aliud sensi legendo illam l.sed hic credo scripsisse veritatem.

a IN solutione adoae. Adde do.Anto.de Alex.sup And.de Iser.in cōsti. comitibus.sub titu. de adiutorijs pro militia fratris.vbi dicit facere ad qōnem,de qua saepe vidit dubitari,an in adoa seu seruitio militari,qđ imponitur in Regno,teneat̃ cōtribuere secūdogenitus pro vita & militia,quā hēt à primogenito sup feudo.Et vidi decidi,ꝙ nō,per Regiā camerā summariè in cā filiorū Iacobocij de Alexādro.nā si hoc dictū intelligat̃, post habitā vitā & militiā, ꝙ nō minus debet hr̄e equos & arma, & expēsas secūdogenitus à primogenito ꝓ militando,ergo nō tenet̃ cōtribuere ei,à quo ipsi deberet cōtribui, si militare vellet,si nō intelligimus,ꝙ vita et militiā det̃ secūdogenito pro oīb⁹ his, quae hic dicunt̃, sequeret̃ qđ ipsi debet ꝓ sua rata cōtribuere, sicut deberet in persona seruire·qm̄ hoc militare seruitium, quod soluitur in pecunia,succedit loco seruitij,quod personaliter debet praestari, & sic probarēt verba And.contra dictam decisionē. Tho.Gram.

DECISIO CCLIII.

De assensu Regio super alienatione feudi, per verbum fiat.

SVMMARIVM.

1 Assensus Regius in alienatione feudi factus per verbū,fiat,an valeat.
2 Sigillū est substātiale literae Regiae.
3 Litera principis materialiter considerata,est tantū tituli probatio, secus si intellectualiter.
Gratia sine scriptura non valet.
4 Scriptura ad effectum gratiae principis,nō requiritur,sed ad eius probationem.
Stylus Cancellariae Regiae hēt vim legis.
Vsus causarum longaeuus, pro iure potest allegari.
5 Styli principis virtus & efficacia, remissiuè.
Rescriptum aut priuilegium principis,an expediat quòd mādetur scripturae.
6 Verbum,fiat,quid importet.
Sensus regalis non contemnendus.
7 De Veritatis effectu,& ipsius laudes nonnullae.
8 Scientia certa principis probari potest per testes.
9 Gratia an possit valere sine bulla.
10 Artifici cuique experto in sua arte credendum.
11 Virtus, vt alicui sine literis credatur,facit.

DVO Regij Consiliarij, vcꝫ do. Io.Bapt.de bētiuoglis,& do. Bartholemaeus de Verino fuerunt Regij delegati in cā cuiusdā castri inter Ioā. Bapt.branchatiū filium dn̄i Maselli brāchacij ex vna,& dn̄am Antonellā Deriticē.Et ꝓposuerūt dubiū in cōsilio,† vtrū si Rex in memoriali oblato,in quo supplicant, ꝙ praestet assensum sup alienatione feudi dicat, fiat, per scripturā suae propriae manus, & antequā expediat̃ assensus in forma cancellariae regiae ipse idē alienās reuocat ipsam alienationē virtute cōstitutiōis Regni,cōstitutionē diuae memoriae & ꝯhit cū alio de dicto feudo, & Rex assentit, & sigillatur assensus. ¶Vtrū stante dicto memoriali expedito ꝑ fiat,potuit vel nō potuit fieri

dicta reuocatio? Et videbatur, quod dicta reuocatio fieri potuit: quia non dicitur in alienatione feudi interuenisse Regium assensum, nisi quando Regius assensus in
2 scriptis fuit sigillatus, †quia sigillum, est substantiale literæ Regiæ: vt dicit And. in c. j. in addi. de prohi. feu. alie. per Lotharium. Et pro hoc facit l. tribunus. §. fi. ff. de test. mil. Vbi attenditur tempus sigillationis. ¶Secundò pro ista parte facit id, quod dicit Bal. in l. falsis. in x. colū. C. de furt. vbi dicit, quod licet in priuilegio inspicitur tempus datæ, quo ad nūtiationem gratiæ, tamen quo ad eius executionem requiritur, quod literæ exierint de cancellaria: cum non contineant in se actum perfectum statim signata supplicatione, & pro hoc l. bene à Zenone. & ibi Bal. in ij. lec. C. de quadr. præscri. Idem firmat Card. Flor. in proœ. cle. §. nec sanè. in clem. j. §. j. versi. ij. quæro de priuil. ¶Tertiò adducitur, supplicatio seu memoriale porrectum vel oblata Regi fuit signatum vel signata per verbum futuri temporis, vcz fiat, & supplicatum, quod assensus expediatur in forma, tunc de vi sermonis requiritur actus secundum eiusdem loquentis explicatus, & sic habet in seipso intrinsecus debitam substantiam. s. quod expediatur assensus. Ista sunt verba assumpta ex Bal. in c. j. in finalibus verbis, de his qui feud. dare poss. Idem Bal. in l. fi. C. de cōmu. ser-
3 uo manu. ¶ †Quartò allegatur id quod dicit Ant. de but. in c. in nostra. de rescri. vbi dicit, quod si consideretur litera principis materialiter, ipsa nō est titulus etiam remotus, sed probatio tituli, sicut charta testamenti nō est testamentum, sed probatio testamenti. Si verò cōsideretur ipsa litera ratione contenti intellectualiter, & tunc si princeps facit gratiam in forma literarum, & in qua cōmuni stylo literę effici solent, dicit ipse, credo, quod scriptura sit de esse, & tunc effectiuè litera est titulus. de esse enim gratiæ est litera, ex quo sic se habet stylus: vnde nō valet gratia, nisi adsit scriptura. vt no. gl. de censi. c. j. lib. vj. Alex. in l. contrahitur. ff. de pign. & hæc procedūt tenendo id, quod curiales tenent, quod literæ sunt de substantia gratiæ. de quo latè per Archid & Ioan. And. in dicto proœmio. lib. vj. vbi alleg. multa bona iura pro ista parte: quæ refert Dominicus de sancto Gem. ibi, & per glo. in cōstitu. Regni, si dubitatio. Quintò allegatur quod dicit Bal. cōcludendo in l. si qua per calumniam. C. de episc. et cle. et in l.
4 humanum. C. de legib. †vbi voluit, quod ad effectum gratiæ principis non requiritur scriptura, sed ad eius probationem sic, vnde si Papa interim moritur antequam literæ fierent, nō expirat gratia, sed debēt de illa gratia expediri literæ sub bulla successoria, faciendo mentionem de gratia facta per prædecessorem. ergo si literæ nō expediantur per successorem, illa gratia nō probatur per illam signaturam. ¶Sextò stylus Regiæ curiæ est, quòd assensus Regij fiant cū sigillo magno Regis, et stylus cancellariæ Regiæ habet vim legis, quia dicit Card. Flo. in cle. sæpe. §. & quia. de ver. sig. quod lōgæuus vsus cārum pōt allegari pro iure, siue tēdat ad litem ordinandam, siue decidendam. vnde lex appellat stylum vsum Imperatoris: vt in l. iij. in fi. ff. de supel. leg. Et propterea actus principis, nō dicitur cōsuetudo, sed stylus vt dicit Alberic. de Ros. in l. de quibus. colū. xlvj. ff. de legibus. Inno. & Abb. in c. bone. el ij. de postu. pla. glo. est in l. circa. ff. de prob. & Rota in antiq. in tit. de cōsue. fol. xiij. & not. Cyn et Bald. in l. ij. C. quæ sit lon. cōsue. & Cardi. Flor. in c. fi. v. col. de consuet. et
5 de effectu †et potētia styli principis, multa cumulat Fel. in c. ij. de rescrip. Sed Regij assensus expediti

per fiat, de stylo est, quòd expediātur literæ cùm sigillo magno Regis: ergo omissio styli prædicti facit, quòd non ꝓbatur assensus per dictam signaturam Regiā, nisi ad effectum, vt expediantur literæ in forma cancellariæ. Ad hoc accedant omnia illa, quæ allegat Luc. de Penn. in l. vnicuique. C. de proxi. sacro. scrini. in iij. colū. li. xij. dum probat, ꝙ nihil de solennibus est omittendum, maximè quæ sunt consuetudinis: iuxta nota. in l. semper. ff. de regu. iur. cū concordan. ¶ In cōtrarium adducitur id, quod dicit Pau. de castr. in l. j. C. vt lit. pend. vbi dicit, ꝙ rescriptum habet vim à tpe signaturæ supplicationis, licet ex post literæ expediantur. et hoc in gratiosis: per cap. tibi qui. de rescrip. libr. vj. ¶ Secundò adducit̄ authoritas Ang. in l. j. in fin. C. de senten. passis. vbi dicit. nā hic videtur casus, ꝙ priuilegium principis nō sit necesse, ꝙ redigatur in scripturā, eodē modo nec Papæ, & ꝓ hoc vr̄ mihi, quòd sit casus in clemen. j. de sepult. Et ideò si Papa concessit ecclesiæ. S. Mariæ Angelorum, & beato Frācisco de Assisio, & etiam ecclesię beati Dominici de Perusio illā indulgentiam, quæ ita notoriè proclamatur in calendis Augusti, sufficit: licet priuilegium
6 non appareat in scriptis. ¶ † Tertiò adducitur c. Regni, ꝙ incipit, detestātes ꝙ dictat, quòd iudices debeant iudicare sola veritate inspecta, ꝟm veritatē prīceps suū præstitit assensum,
a per verbū, fiat [a] ꝙ verbum, fiat, importat de p̄senti & non de futuro .i. ꝙ nunc assentimus: vt voluit Ioann. Calder. in c. quisquis. de elec. & istud dictū refert Felyn. in c. j. de cōstit. & ꝑ consequens nullus debet dicere, ꝙ princeps nō assensit ꝓ eo, quia eius assensus non est sigillatus: quia nullus regalē sensum debet cōtemnere. dicit tex. in l. fi. C. de legibus, & in l. ij. C. de crimi. sacrile. et si opponatur de stylo, replicatur de veritate, quæ vincit stylū. c. veritati. vij. distin. Ve-
7 ritas .n. est † res solidissima & murus inexpugnabilis: vt dr̄ in ij. libr. Esdrę. c. iij. & sic not. Bal. in cap. sicut de probat. inde Isidorus de summo bono ita exclamat, O q̄ magna est vis veritatis, quę omnia ingenia, astutias, & caliditates superat, quę ꝯ ficta simulataq́; figmenta seipsam defendit, quæ denique post Deum colenda est: quia ꝓxima Deo est. Imò Deus est via, veritas, et vita. Et quia dicebat Bald. in capit licet cām. in v. char. de ꝓb. ꝙ qui confidit in veritate, nō vadit per mendicata suffragia, sed festinat, vt veritas inquiratur. Fuit ꝑ directos commissarios veritas reperta, ꝙ memoriale illud fuit verè ꝑ Regē expeditum, per fiat, ex certa
8 scīa. s. Regis, † quæ certa scīa principis pōt etiam ꝓbari per testes, ꝟm Bal. in c. j. in princi. ꝑ quos fiat inuesti. et no. And. de Iser. in cōstitu. Regni, dignū. de iure cur. obseruando. Et pro hoc est vna optima & singularis decisio Rotę cccxxxij. quæ incip. licet Romana curia. de quo dixi post Bald. in c. j. §. sed & res. ꝑ quos fiat inuestitura. Et sic assensus potuit ꝓbari per testes, ꝟm Andr. in c. j. de ꝓhib. feu. ali. ꝑ Loth. & Luc. de Pēn. in l. si quos. in verb. consensum. de decur. lib. x. igitur dicta reuocatio fieri nō potuit. ¶ Quartò, pro hoc allegat̄ gl. Io. An. in clem. dudū. §. nos eteuim. in verbo, verbo. de sepul. vbi dicit, ꝙ ibi vr̄ casus expressus, ꝙ
9 † priuilegium vel gratia Apostolica valet, de qua constat, licet scriptura sup ea cōfecta non sit. alleg. gl. xxv. q. ij. cap. institutionis. q̄ vult, ꝙ princeps sine scripto dat, priuilegium. ¶ Quintò, adijcit̄ authoritas Innoc. in c. cōstitutus. in verb. iuro. de rescrip. qui dicit, ꝙ exceptio, ꝙ in rescripto

non est facta mentio, quod canonici iurauerunt non recipere canonicũ vltra numerũ, semp pôt opponi usq; ad diffinitiuam sniam, tanq̃ vere peremptoria: quia hęc exceptio non afficit lras, sed gratiam Papę, quæ pôt fieri sine lris. Patet ergo quod princeps pôt facere gratiã, & ualet gra etiam
10 sine literis. ¶ Sextò adducitur, † si de iure credendũ est unicuique de arte sua: ut l. distinct. c. ut constitueret. nã & notario creditur de suo officio. C. de fals. l. si quis decurio. & not. Inn. in c. cũ in iure. in glo. hoc uidere. de offi. deleg. & plenè p Bartol. in proœ. ff. Vet. in iiij. colũ. & Andre. in cõstit. Regni, terminũ uitæ. & plenè p Alex. ix. distin. c. ut ueterũ. Luc. de Pe. in l. curiosi. C. de curiosis. libr. xij. Bal. in l. cõpensatione. de fid. instru. in vj. col. & Alex. in j. uol. cõsil. xv. & in ij. uo. cõ. j. & cõsi. cvij. & in iij. uolu. cõ. cxvij. & in iiij. uolu. cõsil. lv. & Bar. in l. j. §. fina. ff. de uẽtre inspic. cũ cõcor. quæ ibi allegantur. Quãtò magis credendum est scripturæ principis asserẽtis in memoriali per uerbũ, fiat, qñ constat, quòd illa est scriptura
11 principis: † cum & legato principis sine literis legationis credi debet, ubi ipse est uir magnæ uirtutis. xcvij. distin. c. nobilissimus. Igit̃ maiori rõne credendum est scripturæ principis asserentis per uerbum, fiat, in memoriali super assensu eiusdem Regis impetrando. ¶ Quare fuit uotatũ & sententiatũ per Regiã maiestatem Regis Ferdinandi primi, dictã reuocationem fieri non potuisse post memoriale signatũ per Regem super alienatione castri per uerbum fiat, licet adhuc nõ fuerit sigillatum ex quo constabat de ueritate, quòd dictus Rex assensit dictę alienationi per scripturã suã, fiat. ¶ Nec obstant in contrariũ allegata, quia hñt locum in alia mã, quam in materia assensus Regij, qui non requirit scripturam sicut requirit scripturam eius priuilegium. Hęc sunt digna memoriæ commendanda: quia fortè quilibet diceret contrarium prima facie.

a Verbum fiat. Et quod gra dr perfecta ex solo uerbo, fiat, not. Bald. in l. fi. in princi. C. de cõmu. ser. manu. & in l. fi. ij. col. uersicu. & iõ fuit q. C. sentẽ. rescin. nõ posse. facit quod no. Bal. in l. humanũ. in fin. C. de legib. & cõsuluit Dec. in cõ. lxxv. incip. in cã falsitatis. vij. col. Tho. Gram.

Decisio CCLIIII.

De communione nulla propter defectũ Regii assensus.

SVMMARIVM.

1 Communio inter duas ciuitates sine Regio consensu præscribi an possit longissimo tempore.
2 Feudum inter priuatos, ut feudum an præscribatr longissimo tẽpore. Præscriptio longissima omnem tollit actionem.
3 Præscriptionis patientia alienationis est species.
4 Feudi pars nullo tpe pscribi pôt. Possessio immemorialis uim Regij assensus & priuilegij habet.
5 Clausula nulla pscriptione obstante, non excludit præscriptionem immemorialem.

Saepe fuit iste casus in sacro consil. quod inter duo castra, uel inter duas ciuitates est ꝯdcta cõio super aquis, herbis, & pascuis, et lignis, & in tali cõione non interuenit assensus Regius, & sic cõiter uixerũt per
1 lxxx. ann. ¶ † Demũ una pars nõ vult stare in d. cõione, & altera pars uult stare in cõione. ¶ Vtrum ex possessione lxxx. an. sit quæsitũ ei aliquod ius super dicta cõione. ¶ In isto Regno est declaratio Regi. Ioannę ij. quæ incipit, põdus æquum, &c. Quę dicit, quod talis communio continet

ſpeciem alienationis, quæ in feudalibus abſque ſuperioris licentia eſt penitus interdicta, & ideò talis cōio nō ualet. ¶Fuit dubitatum, utrum per pſcriptionem pdictam longiſſimā allegato ſolum aſſenſu dicta cō io dicatur pſcripta & nō poſſit rumpi? ¶Dicebant quidā doc. de conſilio Regio ꝙ tex. in c. j. §. ptereà. de capi. Corradi, qui dicit, nulla pſcriptione obſtante intelligitur de pſcriptione longi
2 tpis, non de longiſſima, † quia feudū inter priuatos ut feudū pōt pſcribi pſcriptione longiſſima: quia per eam omnis tollit actio. l. ſicut. C. de pſcri. xxx. anno. ne dominia rerum ſint ſub incerto. & ita tenet gl. in d. §. ptereà. quam ſequunturBal. & Iaco. de Bel. & pro hoc facit c. ſi quis per xxx. ſi de feu. fuerit controuer. Et hāc opinionem firmant Iacob. Alueroti, & Mart. de Laude, & Præpoſitus in d. §. ptereà. & pro hoc And. in c. j. §. illud de prohi. feu. ali. per Federi. Sed illi non viderunt And. in d. §. ptereà. qui dicit, ꝙ nulla pſcriptio ēt longiſſima hēt locum in feudis ꝫ dñm. hæc opinio approbatur in ſumma Iacobi de Ardi. in rubr. ¶Vtrum currat pſcriptio in feudis: & hoc probat per tex. in l. Imperialē. quæ dicit, ꝙ nullo tēpore pſcribitur feudū: quia ſicut vaſallus prohibet alienare feudū, † ita
3 vr phibitus pati pſcriptionē, cum in fraudē dñi videat fieri. l. alienationis uerbo. ff. de uerbo. ſigni. Et dicit, ꝙ ppeà emanauit cōſtitutio Regni, cōſuetudinem, de pſcriptionibus, quæ dicit, ꝙ omnis pſcriptio eſt ſublata ꝫ dñm Regem in feudis niſi centenaria; & pro hoc facit quod dicit Bar. in l. cū ſatis. C. de agri. & cenſi. lib. xj. vbi dicit, ꝙ illud uerbum, nulla pſcriptione obſtante, cōprehendit etiam præſcriptionem. xxx. vel xl. annorū. ¶Alij dicebant, ꝙ prima opinio glo. quam ſecuti ſunt pdicti doctores loquitur, qn̄ tractatur de præſcribēdo feudum inter priuatum, & priuatū, præſtito ſeruitio, prout loquitur textus in c. ſi quis per triginta. allegato. ¶Secunda opinio procedit, qn̄ eſſet quæſtio inter fiſcum & priuatū. Sed nunc non ē quęſtio inter fiſcum & priuatum, ſed inter priuatos de iſta cōitate: ideo iſta cōio pōt præſcribi allegato tit. & præſtito ſeruitio, iuxta dictū capi. ſi quis per triginta. Ego dicebam, ꝙ iſta cōio non eſt quota
4 feudi, ſed eſt pars feudi, † & pars feudi nullo tpe pōt præſcribi: quia in dicta cōione nullum eſt certum ſeruitiū taxatum: ut dicit expreſsè tex. in conſtitu. Regni, conſuetudinem, in §. cæterum præallegata. ¶Vnde omnes domini uotauerunt, ꝙ dicta communio ē ipſo iure nulla pp defectum Regij aſſenſus, non obſtante dicta pſcriptione lōgiſſimi tpis: ſi tn̄ fuiſſet probata poſſeſſio centum annorum, uel tanti tpis, cuius initij memoria hominum non exiſtit: iſta præſcriptio operatur vim Regij aſſenſus & priuilegij, & conſtituitur in c. ſuper quibuſdam. §. prætereà. de uerb. ſig. cum concordan. ibi allegatis in gloſſ. & not. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiua. & in c. ueniens. & in c. quid per nouale. de uerbo. ſigni. & in l. ſi arbiter. ff. de probationibus, & in l. j. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcend. voluit. Andr. de Iſer. in l. Imperialem. §. prætereà ducatus. de prohi. feud. alie. per Federi. & in titulo quæ ſint rega. in uerbo flumina & Bal. in l. de quibus. ff. de le
5 gibus. Et ſic † illa uerba, nulla præſcriptioue obſtante, non excludunt præſcriptionem tanti temporis, cuius initij memoria hominum nō exiſtit: ut dicit Ang. in l. j. C. ne rei dominicæ uel templorum. ut patet ex not. in c. j. de præſcr. lib. vj. & de hoc eſt glo. in auth. ut de cætero rerum eccleſia.

commuta.& c.in §.de cætero. quam ad hoc ponderauit ibi Ang. & allegauit in ipsum Bald. in l.j.C. de annali excep.& idem tenet Ludo. Roma.in l.j.ff.de usucap.& Bald.in auth. quas actiones.C.de sacrosanc.eccl. Vbi autem in cõmunione prædicta interuenisset Regius assensus, uel possessio centenaria,& postea vnum ex dictis castris effectum esset inhabitatum,vt solet contingere in guerris, tunc dñs illius castri inhabitati posset dicere, ꝙ nõ vult vlterius stare in cõmunione, vt dicitur in d.c.pondus æquum.

DECISIO CCLV.

De alienatione feudi, ut res Burgensis.

SVMMARIVM.

1 Feudum,tanquam res Burgensis,alienatum,an sit deuolutum.
Feudalis res qualiter probanda.
2 Venditoris culpa an trãseat in singularem successorem.
3 Feudum ipso iure deuoluitur nõ petita inuestitura.

HABENS feudum rusticum sine uasallis in baronia baronis sub certo paruo annuo reditu, stetit ꝑ multos,& non præstitit domino dictum reditum, nec dñs petijt. demum iste habẽs hoc feudum, alienauit magno pretio recepto illud, tanquã rẽ Burgensaticã emptori ignorãti rem esse feudalem,& tradidit.isto emptore tenente & possidente, dñs baroniæ facit conuenire in consilio istũ emptorẽ,dicens feudũ ad baronẽ spectare:
1 † quia fuit alienatũ tanquã res burgensatica: ideò feudum est deuolutũ iuxta materiam c.si uasallus feu.si de feudo fuerit controuer.inter dom.& agna. dato termino ad probandum & defendendum. dñs probat,ꝙ illud territorium est infra fines feudi,& ꝙ est scriptum in publico inuẽtario authentico,ꝙ est feudum de sua baronia,& ꝙ fuit solitum concedi in feudum sub annua præstatione per vnũ instrumentũ.Item ꝙ est fama publica,ꝙ est feudũ. Item ꝓbat, ꝙ semel ipse uenditor præstitit reditũ. & sic ꝓbauit, ꝙ uenditor sciebat esse feudum. Itẽ ꝓbauit ꝙ dictus uenditor dixit extra iudicium, ꝙ dictũ territorium est de feudo baroniæ. Ille emptor conuentus laudauit suũ authorem, & ille cõparuit & suscepit in se iudicium,sed nihil fecit. Sed emptor dedit articulos suos, dicendo, ꝙ ipse emit dictũ territoriũ, ut rem burgensaticã:& nunquam sciuit, ꝙ erat feu-
2 dalis, †ꝙ illa culpa uenditoris nõ trãsit in singularẽ successorem, qui non fuit in culpa,quia culpa unius nõ debet esse pœna alterius:ut not.in c.uenerabilem.de elect. qui per ignorantiã contraxit, puniri non debuit. ar. ff.de admi.tut.l.chirographus.§.fin. cum ipse nõ debuit diuinare.ff.ad legem aquil.l.si putator.cum cõcord. & offert soluere reditũ præteritũ & futurum. ¶Dicebat dñs baroniæ, ꝙ rei uẽdicatio intentata cõtra emptorem prædictũ cõpetit ipsi actori, contra quemlibet possessorem:ſm Bald. ĩ c.j.§.porro.quæ sit prima causa benefi. amitten. allega.C.de dona. quæ sub modo.l.j.nam illud directum dominiũ domini sufficit ad uẽdicandũ, nec emptor replicare põt de utili dominio quia replicatur de culpa, & in modum replicationis priuabitur iure suo.uerba sunt Bal. ibi facit id qđ dicit Bal.in l.Imperialem.in §. insuper.de prohi.feu.alie.per Fede. dum dicit,ꝙ partis demeritum ponderatur:& non oblatio competẽtis satisfactionis. ¶Fuit per omnes dños uotatum,ꝙ ex quo per dictã alienationem feudi alienati, ut burgensatici à uasallo, qui habuit notitiam, ꝙ erat
3 feudum.†ipso iure feudum est deuolutũ ad dñium, per text. in d. c.si ua-

fallus feudum. ubi dicit text. ex hoc feudum amittat, exponitur .i. ipso iure: ut not. in c. j. §. j. porrò, præallega. & not. Andr. in c. j. quo tpe miles. & in c. j. de feudo sine culpa non amit. & tũc quia iniuria commissa in dñm ex dicta alienatione, ut in §. si. quæ sit prima causa benefi. amit. trahit secũ executionẽ, & transit illa pœna etiã in singularem successorẽ, sicut in hæredem: ut in l. iij. qđ ait. ff qđ quisq; iur. & not. Bal. in d. §. insu per. Et pro hoc melius facit id, quod dicit Andr. in d. §. porrò. ubi dicit, quòd ista pœna est rei psecutoria, & sequitur rem, & transit penes quẽcunq; res transit. ¶ Et sic fuit iudicatũ, ꝙ dictũ feudũ debeat dicto baroni applicari cũ fructibus à tpe dictæ alienationis, & breui manu fiat executio contra uenditorem pro euictione promissa, iuxta formã dicti instrumenti ad instantiã dicti emptoris.

DECISIO CCLVI.

De curatore ad litem pupillo conuento dando.

SVMMARIVM.

1 Curator ad litem pupillo conuento, an dari debeat. 3.

2 Intellectus ad §. si pupillus. l. qui habet. ff. de tutelis.

MATER uidua egit contra tutorẽ pupilli pro dotibus suis quia uolebat transire ad secunda uota: & petijt, ꝙ cõpellatur tutor ad producendũ solennia, ut iudicium ualeat. ille tutor non curat producere solennia & sic causa dilatat. pro parte matris fit instantia, ꝙ postquã non possunt haberi solennia, ꝙ huic pupillo detur cura-

1 tor ad litem. ¶ † Quæritur, vtrũ possit hoc de iure fieri? ¶ Videbatur prima facie dicendũ, ꝙ hoc non potest fieri: per tex. in l. qui habet. §. si pupillus. ff. de tutelis. ubi dicitur, sciendũ est siue pupilli agãt, siue conueniant, dari his curatorem posse. sed non aliter, quã si ipse petat cui dari cũ oportet. ergo si infans non petat sibi curatorẽ dari, iudex non põt sibi dare curatorẽ ad litem, Item tunc iudex põt dare curatorem ad litem pupillo, qñ pupillus non habet tutorẽ præsentẽ uel absentẽ. Sed si habet tutorẽ præsentẽ uel absentem, non ualet datio curatoris: ut in l. curatorem. ff. de tuto. & cura. datis ab his. & not. Bart. in l. curator. ff. eo. titu. & ibi per Alex. in

2 apostillis. ¶ † Pro intelligentia iuriũ prædictorũ fuit conclusum in consilio, ꝙ dictus §. si pupillus intelligitur solum in casu suo, scilicet qñ tutor agit contra pupillum. Sed quãdo alius non tutor agit in iudicio cõtra pupillũ maiorẽ infante, tunc dat per iudicẽ curator ad litẽ, etiã ꝙ ipse pupillus nõ petat, seruata tñ forma l. j. C. qui pet. tut. uel cur. quę forma est, ut ad instantiã actoris iudex facit mãdatũ pupillo maiori infanti, ꝙ ueniat ad petẽdũ curatorẽ ad litem: & si cõparuit, dabitur curator ille, quẽ petierit. Sinaũt sit contumax, iudex dabit sibi curatorẽ ad litẽ. Idẽ dicit ibi Salic. aliàs si pupillo cõuento iudex nõ posset eo non petente curatorem ad litẽ puidere ei de curatore ad litem. sequeret, ꝙ nunquã pupillus non habens tutorẽ non possit conueniri, nisi prius ei prouiso de tutore, cum ipse nunquã peteret sibi curatorem dari ad litẽ: qđ non est dicendũ ẽm Sali ibi. & idẽ dicit Bal. in l. ait prætor.

3 §. permittitur. ff. de minor. ¶ † Ad secundã inductionẽ dicebat, ꝙ satis dicitur pupillũ non hr̃e tutorem, si habet & non põt exhibere solennia. l. elegãter. §. si seruus. de dolo, cũ concor. allegatis per Andr. in c. j. §. præterea. quæ sit prima causa benefi. amit & ideò quia habetur ac si nõ eẽt tutor, põt eo non petente, dũmodo primò præcedat dictũ mandatũ per

iudicem, pōt dari ei curator ad litem & ita tenēt moder. scrib. post Io. fab. instit. de curato. §. item inuiti. & cum ista doctrina, ita fuit ꝓuisum in con silio de curatore ad litē. & non ſm il lum ritū antiquū magnæ curiæ corruptæ intellectū à ꝓcuratoribus, ꝙ sine difficultate daī pupillo curator ad litē. verū est, s. ſm dictā intelligentiam, aliàs ꝓcessus esset nullus ex defectu personæ inhabilis in iudicio sine dicta solennitate.

CONSILIO. Vide etiā infrà in decisione. clxij.

DECISIO CCLVII.

De priuilegio eligēdi forū miserabilium personarum.

SVMMARIVM.

1 Miserabiles personæ quæ sint.
Ecclesiastica persona an habeat priuilegium eligendi forum, sicut miserabiles personæ.
2 Ecclesia qñ habeat fori electionem.
3 Feudi quaternati cognitio ad quem pertineat.
4 Fori electio miserabilibus personis non datur ad eligendum in competentem iudicem.
5 Fauor miserabiliū personarum iniustitiam operari non debet.
6 Causa utētis iure cōmuni fortior est qui elegit forū ſm priuilegium.

DICIT constitutio Regni, statuimus, ꝙ miserabiles ꝑsonæ hñt priuilegium eligendi forū magnæ curiæ Vicariæ, si iurant se aduersariorū potentiā perhorrescere in loco iudicis
1 ordinarij. † Et miserabiles ꝑsonę, ſm Azo. in summa. C. qñ Impera. inter pupil. vidu. uel miserabi. ꝑso. sunt pupilli, viduæ, miserabiles ꝑsonæ: ut senes & decrepiti, & diuturno morbo fatigati, & debiles, & oēs hi, de quibus natura mouetur ad miserandū. ¶ Fuit dubitatū: Vtrum ecclesiastica persona pro bonis ecclesiæ hēat hoc priuilegium eligēdi forū magnæ curiæ Vicariæ, hoc nō dicit cōstitu. Regni, nec l. vnica. C. qñ Imper. Sed bñ And. de Iser. in d. constit. statuimus. dicit, ꝙ de hoc vidit dubitari. ¶ Et determinatū fuit in consilio, ꝙ sic, & exīde facta fuit declaratio Regis Roberti, qñ fuit Vicarius Regis Caroli secūdi patris sui. Et pro hoc facit c.
2 cum sit gñale. de foro cōpe. † Sed illud c. intelligit data uiolētia uel rapina uel fraude, aliàs cessantibus his ecclesia nō habet fori electionē, sed debet sequi forū rei: ut dicit ibi expresse Io. and. in nouel. quē sequit Alex. in v. uol consil. ciij. in fi. Et dicebant dñi de consil. ꝙ istud qd dicitur, ꝙ miserabiles ꝑsonæ & ecclesia, per declarationē ꝑdictam sacri consilij Regis Roberti, ut refert And. pñt eligere si uolūt agere iustitiariū regionis, est uerum, si iustitiarius regionis est iudex cōpetens cōuenti, aliàs si reus non pōt conueniri corā eo, puta quia conueniebatur de feudo quaternato,
3 † cuius cognitio non spectat ad iustitiarium regionis, sed ad magnam curiam Vicariæ: ut in constitutione Regni, iustitiarii nomen & normā, tunc ecclesia non pōt eligere iustitiarium regionis. & hoc expressè firmat Andre. in dicta constōne, statuimus. in uersi. item quid si pupillus & uidua. Et eadem ratione, si pupillus uidua, ecclesia, uel miserabilis persona uellet conuenire aliquem nobilem curialem, qui non potest conueniri ex priuilegio nisi coram illustri magno Seneschallo, coram iustitiario prouinciæ, uel in magna curia Vicariæ, uel in sacro cōsilio, non posset, quia illa electio fori, quæ datur miserabilibus personis, intelligitur & impetratus, si ille iudex electus per miserabilem personam, habeat iurisdictionem in ipsum cōuentum: † quia non
4 daī electio fori dictis miserabilibus

personis eligere iudicē incōpetentē: ut firmat And.in d.cōst.statuimus.in uersi.generalia tñ uerba &c. sic ēt debet intelligi d.cap.cùm sit generale. ut ecclesia data uiolentia uel fraude possit forū eligere secularem uel ecclesiasticum,dūmodò ille iudex electus sit iudex cōpetens ipsius cōuenti. ¶ Et ita fuit pnuntiatum per sacrū consiliū tpe Regis Federici de uoto omniū cōsiliariorū in quo tunc præsidebat ille doctissimus iurisćōsultus do. Antoni⁹ de Alex.qui me ob suas uirtutes nimia charitate dilexit, & me corā nostris superioribus extollebat,qui multū ingeniū meū erudiuit,& ab eo multa docui, cuius anima requiescat cum sanctis Angelis,
5 & pñtiam Dei uideat.† Et ita naturalis ratio hoc suadet: quia pp fauorē impēsum miserabilibus psonis in tribuendo eis priuilegium eligendi forū cōueniendorū,ubi illi rei hñt plures iudices, non est ipsis reis iniustitia facienda:ut not.in c.ex tenore.de foro compe.et in c.uolentes. de priuile.lib.vj.ibi, quia certus iudex datus est.¶ Dicit tñ Dñicus in d.c.uolētes.§.& idipsum.ꝙ istud, quod dicitur,ꝙ miserabilis psona habet ius eligēdi iudicem rei,ubi reus habet plures iudices, procedit, qñ reus habet plures iudices de iure cōmuni,ut est uidere exemplum in authen.habita. C.ne filius pro patre.Si uerò reus habet plures iudices de iure cōmuni.& alium ex priuilegio sibi et actori tributo,ut in miserabilibus psonis, tūc ille qui elegit forum ſm ius commune,pręfertur eligenti forū ſm priui-
6 legium:†quia fortior est causa utentis iure cōmuni, quàm eius qui elegit forū ſm priuilegiū.C.de edic. d. l.fina.& in authen. de consangui. & ute.fra.§.fina.& sunt cōcor. in c.suggestum.de decimis,et per alias rationes.ut per Domi. in d.§.et idipsum.

& cessante priuilegio dictæ constitutionis,statuimus,et dicta lege,unicę, quando Imperator.si reus habet plures iudices, electio est rei, ſm Baldū notanter in l.clericis.C.de epi. et cleri.et idem Bald.in l.cum longi.C.de pręscri.long.temp.siue agatur actione psonali,siue reali.de quo in Spec. de cōpe.iudi.ad.§ j.versic.septimus. et habeī in l.fi.C.ubi in rem actio. et per Ioan.And.et Anto.de But.in c.si dilectus.lo.ij. de rescri.et p Abb. Sicu.in c.diligenti.de fo.compe.

DECISIO CCLVIII.

De pensione inquilinis nō remittenda propter pestem.

SVMMARIVM.

1 Pensionis remissio propter pestem, an inquilinis fieri debeat.
2 Consuetudo & pactum parem vim habent:et tenet argumentū de uno ad aliud.
3 Dictio integer,intelligitur sine diminutione.
Locatio non ad longū tps, an mereatur remissionem ,ppter pestem.

POSTQVAM cessauit pestis in ciuitate.Neapoli superuenit lis īter inquilinos et dños domorū locatarū. Nam domini domorū petebant pensiones domorū, inquilini dicebāt, ꝙ ipsi nō potuerūt īhabitare pp pestē
1 superuenientē. ¶†Fuit dubitatum apud Regē et eius sacrū consilium, an pp pestē superuenientē debeatur
a inquilinis fieri remissio pensionis? a Videbatur aliquibus,ꝙ sic per l.habitatores.ff.loc.et p Alexā in.l.si uno. §.itē cū quidā.ff.eo. Philippus in c. ex parte.de app.et p id,qd' dicit Bar. in l.j.§.pensio.ff. de migrādo.et per cōsiliū Gasparis de calderino in tit. de loca.quinto in ordine.Alex. in v. vol.cōsi xxx.et idē dixit Abb.Sic.in c.,ppter sterilitatem.de locato. licet dicat, ꝙ vix potuit obtineri ī practi-

a. Concordantiæ sunt in dicta apostilla Alex.& idem Alex. in apostilla in l.inquilino.ff.de damno infect.& per Alex. in j.vol.consf.cxij.& in ij. vol.consf.cvj.& in iij.vol.consf.cviij. & ultra uide tractatum de gabellis, editum per do.Io.de Firmo,in ij.parte,qõ.xxiiij.Et profectò bene dixit Abb.ꝙ in practica nõ potuit obtineri.Nã temporibus nostris rex Alphõsus secundus declarauit, ꝙ nulla fiat remissio pensionis accedẽtibus uotis dominorũ de cõsilio,ꝑp pestẽ super

b uenientem ipsis inquilinis.[b] Et de dicta determinatione patẽt literæ dicti Regis registratæ in magna curia Vicariæ:expeditæ die xiij.mensis Iunij. M.ccccxciiij.quia sic fuit solitum &

2 consuetũ pro præterito. † Et ꝓ ista determinatione facit, ꝙ consuetudo & pactũ parem uim habent.gl. est in rub.C.de decretis decuri.li.x.& uoluit Bal.in l.liberti.xv.col.versi. quæritur.C.de ope.liberto. & Bal.in l.j. C.de ser.fugi.Sed clarũ est, ꝙ si fiat pactum,ꝙ etiam in tpe pestis soluatur pensio,vel ꝙ integrè fiat solutio pensionis,nõ est faciẽda remissio pẽsionis ꝑp pestẽ: quia bona fides exigit,ut quod conuenit fiat.dicit text.

3 in l.cũ uenderem.ff.locati. † & uerbũ,integer,intelligitur sine diminutione:ut in l.j.§.cũ dr.ff.si cui plus, quã per leg.Falci.Alex.in ij.vol.cõs. cxlj.in fi.Idẽ dicendum est si consuetudo hoc dictat. Maximè hoc procedit,si locatio fuisset perpetua:ut in l. malè agit.C.de præscri.xxx.vel xl. anno.& Alber.de Rosa.in l.j.C.de iure emphy.¶Quid de locatione nõ ad lõgum tps:tangit Bal.in d.l.j.&Ang. in §.qa uerò Leonis auth.de nõ alienan.rebus eccl.& Luc.de Pen.in l.q. cunque.C.de fundis patri.li.xj.Ale. in j.volum.conf.cxiij.& in ij.volum. conf.vj.& in iiij.volum.conf.xxviij. in ij.colum.

a Remissio pensionis. Adde in hac materia decisionẽ Guido. Papæ in parlamẽto Grationapolitano.nu. 630.& incipit thesaurarius Delphinalis. ubi pulchrè & magistraliter loqtur & cõcludit ꝙ nõ recordat̃ uidisse decidi hũc casum pestis.Tho.Gra.

b Ipsis inquilinis. Adde ꝙ Io.Baptista de sancto Seuerino in repetitione l.diem functo.ff.de offi.assesso. tenet,ꝙ ad hoc ne inquilinus teneatur ad pensionẽ tpe pestis,debeat cõsignate claues domus dño locatori, & sic excusabitur à solutione. ita cõsuluit ipse. Et idẽ refert & sequitur Io.Frã.de sancto.Nazario in trac. de peste,in 4.char.in i.col.in uersi.incipiente,secundò dubitatur.in uerbo, sed subtiliter dubitatio. & allegat Ioann. Baptist am ita dicere in 40.q. Thom.Gram.

DECISIO CCLIX.

Qui potiores in pignore habeantur,& de iure offerendi.

SVMMARIVM.

1 Creditor primus, an et quando teneatur rem hypothecatam secũdo creditori tradere.

2 Oblatio per secundum creditorem, an habeat locum creditore priore possidente.

3 Offerẽdi ius superuenienti cuilibet possidenti competit.

1 Fvit decisum in Consilio in facto contingente, † ꝙ si fundus reperitur duobus obligatus et hypothecatus,et ile cui secundo loco fuit obligatus, offerat debitũ illi primo creditori,qui fundũ ipsum possidet, tenetur iste primus creditor dare et tradere fundũ huic secũdo creditori. Nisi ipse primus creditor et possessor dicti fundi pro dicto suo debito offerat illi scdo creditori soluere debitũ suũ,si fundus ille est sufficiẽs pro debito primi et secundi creditoris.

Hoc probatur per l.j.C.qui potio.in pign.habeã.ubi dicit tex.qui pignus secundo loco accepit,ita ius suũ con firmare põt,si priori creditori debitã pecuniã persoluat, aut cùm obtulisset,isq; accipere noluisset,eam obsignatã deposuit,nec in suos usus con
2 uertit, † dicit ibi gl.quod si prior cre ditor possideat rem hypothecatã, an habeat locũ oblatio per secũdũ creditorem.et.dr̃,ꝗ sic, nisi ipse primus creditor offerat secundo: nam tunc poterit retinere,sicut quilibet possessor.ut in l.Paulus.§.qui pignoris.ff. qui.mod.pig.uel hypothe.soluit: qa ius offerendi cõpetit cuilibet possessori: ut in l.Paulus. & in l.mulier.ff. qui.poti.in pign.habeã.et in l.Sẽpronius.§.j.eo.tit.Et in tantum hoc est.
3 Verum,† ꝗ etiam si possessor esset in iustus,haberet ius offerendi:ut tenet glo.in d.l.mulier.quam sequũtur ibi Bar.et Sali.et cõiter doctores. ¶ Et ità fuit iudicatũ in sacro Consilio. Licet aliud uoluerit Paul.de Ca.in l. si res obligata.ff.de legatis primo. Matthæ.de Afflicto,I. V. D.

DECISIO CCXL.

De testamento mulieris siue mundualdo ex iure Longobardorum.

SVMMARIVM.

1 Statutũ disponens,quòd mulier nõ possit testari sine uiri consensu, an ualeat.
2 Vidua uel uirgo plus habet conditionis in iure testandi per Longobardam,quam nupta.
Mulieres, minis et precibus facilè inducuntur ad alienandum.
3 Mulier soluta in uita sua longiores habet habenas,quàm coniugata.
Filiusfamilias potest in morte pro anima disponere.
4 Maritus est legitimus uxoris mundualdus.
Alienare prohibitus, an ullũ possit actum facere,per quem dominium transferatur.
Testamenti factio requirit personã integram.
5 Personam integram nõ habet, qui est in alterius potestate.
6 Testamentũ,continetur appellatione contractus.
7 Mulieris consilium fragile.
8 Statutum rationabile patitur interpretationem extensiuam.
9 Lex prohibens contractum sine cõsensu alicuius,an extendatur ad testamentũ, et ultimam uoluntatem.
10 Mundualdus mulieris quis dicatur, remissiuè.

NVNQVID mulier de iure Lõgobardorũ sine mundualdo possit facere testm̃? ¶De hoc fuit satis dubitatũ,apud Regios cõsiliarios † Et p̃
1 aliquos insignes dños dicebatur, ꝗ ubi cõceditur alicui posse disponere cũ cõsensu alterius,non intelligit de actu testandi:quia talis actus nõ põt pendere ab arbitrio et ptãte alterius. l.captatorias.et l.illa institutio.ff.de hære.insti.no.in l.tã is.§.j.ff.de don. cã mor.et l.seniũ.C.qui testã facere possunt.In tm̃,ꝗ dicit Pau.de cas.in l.ex facto.in princ.ff.de uulga.et pupil.ꝰ statutũ disponẽs, ꝗ mulier nõ possit testm̃ facere sine cõsensu uiri, nõ valet.et ita tenet ẽt Ale.in ij.vol. cõs.clv.incipiẽte,uisis actis etc.Sic dicẽdũ est in isto dubio,ius Longobardũ dicit,ꝗ mulier sine mũdualdo nõ p̃t contrahere, et si dixisset nec testari,nõ ualeret.¶In cõtrariũ allegabatur glo.Caroli in Lõgobarda,de sanctimonialibus in l.si qua mulier. in gl.in uerbo,cæterũ.quæ dicit,ꝗ mulier coniugata nec pro anima, nec aliter p̃t sine muudualdo de rebus suis in ultima uolũtate aliquid iudicare. Hoc idẽ tenet alia gl.ordinaria in Lõgobardo, qualiter mulieri alienare

permissum sit,l.j.in prima gl.Mulier.n.sine mũdualdo nec p̃t uiuere, nec uitã ducere.Imò dicere põt, morior sine mũdualdo.sicut piscis sine aqua: ut in d.l.j.Subdit aũt Carolus,ubi s̃.
2 †q̃ mulier uirgo uel uidua põt siue mũdualdo usq; ad tertiã partẽ bonorũ suorũ disponere ꝓ anima in ultima uolũtate, p casum in allegata l.si qua mulier.ĩ ver.nã si in domo remãserit. ¶ Rationẽ diuersitatis cur hoc tam variè,ipse ibi nõ dicit. Sed rõ diuersitatis est ista. Nã ius Lõgobardorũ strictius ꝓhibuit alienationẽ rerũ suarũ mulieri cõiugatę,q̃ solutæ,qđ patet ex eo,q̃ de ipso iure,ut alienatio rei mulieris cõiugatæ,ualeat, req̃rit cõsensus mũdualdi, & debẽt esse p̃sentes cõsanguinei duo uel tres mulieris,aliàs nõ valet:ut est tex.in Lõgobarda, qualiter mulieri alienare ꝓmittit̃.l.si qua mulier.& hoc ideò, quia eius maritus minis & p̃cibus facilè induceret ipsam ad alienãdũ.Sed in alienatiõe bonorũ mulieris nõ maritatę sufficit cõsensus mũdualdi tm̃: quia in ea cessat talis formido.ita no. Carolus glossator in allegata l.si qua
3 mulier.†Nã mulier soluta in vita sua lõgiores hẽt habenas,quã cõiugata, nimirum si in morte ẽt.Et ꝓ ista opiniõe glossatoris p̃dicti optimè facit: quia in casu speciali ꝑmittit̃ mulieri nõ cõiugatæ ꝓ aia disponere in morte sine mũdualdo.Ergo in ꝯ̃riũ ẽ ius in alijs: ut in l.j.ff.ad muni.l.ius singulare.ff de leg. Sicut in simili dicimus filiusfamiliàs in p̃tate patris cõstitutus,põt pro aĩa sua in morte disponere.c.licet.§.fi.de sepul. li.vj.& tñ de iure regulariter testari nõ põt. Et ꝓ hac parte cõsuluit doctor egregius dñs Petrus Picculus de monte Forti, sepultus in ecclesia sanctę Mariæ Donneromatę in sedili Nidi, ꝓut ræ pertũ fuit in Lõgobarda dñi Anelli Arcamoni.V.I.D.& Regij consiliarij:vbi tenet, q̃ testm̃ mulieris sine cõsensu mũdualdi factũ ex iuris Lõgobar.censura,sit ipso iure nullũ,maximè mulieris cõiugatæ:quia tũc de ipsius mundualdi præiudicio tractat̃,
4 †hoc est mariti,qui ẽ legitimus mundualdus uxoris:ut in l.j.qualiter mulieri ali.ꝑmis.sit rõne successiõis &c. ¶ Cõfirmatur p̃dicta opinio:quia mulier de rebus suis nõ p̃t aliquid alienare sine mundualdo:ut in d.l.j.Et qui est ꝓhibitus alienare,intelligitur nõ posse facere actũ aliquẽ, p quẽ dominiũ trãsfertur.l.fi.cũ simi.C.de reb. alie.nõ alienãdis.Sed p testm̃ trãsfertur dñium recta uia:ut in l.cùm hæredes.in prin.ff.de acqui.possel.l.à Titio.ff.de furtis.ergo &c.¶ Ad idẽ adducitur,testĩ factio,requirit p̃sonam integrã,ut ualeat testm̃: ut dicit Iac. But.in l.seniũ.C.qui testa.facere pos-
5 sunt.†Sed qui est in alterius p̃tate nõ hẽt personã integrã:ut dicit gl.in l.cùm nõ solùm.§.necessitate. C.de bonis q̃ li.Sed de iure Longobardo mulier est in p̃tate mũdualdi: nec p̃t sine eo uiuere : ut dicit tex.in allegata l.j.ergo ad hoc ut mulier de iure Longob.testari possit, oportet interuenire cõsensum mundualdi,qui hẽt suã integra re personã, ut dicit gl.in simili ĩ allegato.§.necessitate.¶ Prçtereà,lex Lõgobarda mãdat, q̃ mulier nõ possit cõtrahere sine cõsensu mũdualdi:ut in d.l.j.Sed de cõtractibus ad ultimas uoluntates & ecõtrà validũ est argumentũ.l.seruũ filij.§.
6 eũ q̃ chirographũ.ff.de leg.ij.¶†Itẽ appellatione contractus , continetur testm̃:ut in l.eadẽ.ff.de duobus reis. & not.glo.de qua Bal. alibi facit magnũ festũ in titulo de pace iuramẽto firman.§.itẽ sacramẽta in gl.magna, ultra mediũ.uerbũ enim,contractus, latum est : ut in l.omnem.ff.de iudicijs.Et quod latè dictum uerbum intelligatur,probatur per id,quod ali-

bi dicit Bar. si statutum dicat, ꝙ mulier non possit sine consensu duorũ consanguineorum ꝯhere, certè nec poterit hereditatẽ adire. & sic istud verbum, ꝯhere, largè interpretatur, ut cõprehẽdat omnem obligationẽ, & etiã quasi ꝯctum, qui cãtur ex aditione hæreditatis. ita dicit ipse Bar. in l. mutũ. §. j. & in l. more. ff. de acqui. hære. Pro hoc bene facit gl. in consti. Regni, instru. robur quam tenet ibi And ꝙ constitutio illa loquẽs de cõtractibus extenditur etiam ad testamenta. Et potissimè hæc decisio dẽt habere locũ in pñti dubio, ex quo iure Longobardo mulier non põt contrahere sine mondualdo,

7 † ꝑ sexus fragilitatem ac imbecillitatẽ consilij mulieris: ut no. gl. in l. ij. qualiter mulie. permiſ. aliena. ergo dictum ius est extendendum potius, quã arctandũ. l. cũ quidam ff de lib. & posthu. Nec talis extensio diceẽ fieri per hoiem, imò est legis interpretatio, ꝑ uerbũ alienandi, positum in allegata. l. j. ꝙ uerbum lex interpretatur in omni actu, per quem dñm transfertur, ut in l. alienationis uerbo. ff. de uerbo signi. Sed per testm̃ transfertur dominiũ: ut in l. si quis ita. § ea lege. ff. de uerb. obl. & ita in simili facit lex quę legem loquẽtem de seruo, extendit ad filium: ut dicit gl. in l. si quis seruo C. de furt. & tñ non est extensio, sed legis interpretatio: ut ĩ l. quod uerò. ff. de legib. quasi alleg. gl. in d. l. si qs seruo. Nã nedum ius Lõgobardum, quod est ius spãle in Regno. ut in cõsti. regni puritatẽ.

8 † sed etiã statutum rõnabile patitur interpretationẽ extensiuam: ut not. Iaco. But. & Bal. in d. l. quod uerò. & Bar. & alij in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iu. Sed lex prædicta Longobardorũ rõnabiliter prouidet mulieri de Mundualdo ꝑ eius fragilitatem & consilii imbecillitatẽ ratione sexus, sicut prouidet ius commune pupillis & adultis de tutore & curatore ꝑ imbecillitatem iudicis intellectus ratione ętatis. Et tanto fortius: quia magis timetur de consilij imbecillitate in ultimis uoluntatibus, quã in ꝯtibus. Nã humana fragilitas mortis cogitatione turbata. &c. dicit text. in l. hac consultissima. §. at cũ humana. C. qui testamen. fa. poſ. si ergo est eadẽ ratio seu maior imbecillitatis consilij, sequiẽ necessariò, ꝙ eadẽ debet esse iuris dispõ, per iura vulgaria. Et si diceretur, ꝙ hoc est introductũ de iure Longobar. in fauorẽ mulieris; ergo si vult, põt renuntiare in ꝯrium disponẽdo: ut in l. si quis in conscribendo. C. de pactis, cũ concordã.

9 ¶ † Rñdetur, ꝙ ex quo lex Longobardorũ prohibet & vetat uerbis prohibitiuis, huic fauori introducto, per dictã legẽ Longobar. non põt renuntiari per mulierẽ, in cuius fauorẽ hoc fuit introductũ: ut uoluit gl. in l. j. C. ne fideiusso. dotiũ dẽtur: nec posset talis renuntiatio iuro firmari. ¶ Præterea, qñ lex ꝓhibet contractũ fieri sine consensu alicuius, extenditur lex etiã ad testm̃ & ultimã uolũtatẽ: ut in c. j de prohi. feu. alie. per Lot. & l. Imperialẽ. §. callidis. de prohibi. feu. alie. per Federi. & pro hoc bene facit quod not. Bal. in c. j. §. donare. qualiter olim feud. alie. poterat. & in l. uxor patrui. C. de legat. ¶ Et his rationibus consideratis Domini de consilio inclinabant in hanc partẽ, ꝙ mulier viuens inter Longobardo, sine mundualdo, non põt testari, & hoc ꝑ sexus fragilitatẽ, vt ſ. dictũ: quicquid dixerit Pau. de Ca. in d. l. ex facto. qui non considerauit fragilitatem sexus.

10 † Quis autem dicatur mundualdus mulieris an pater, uel frater, uel maritus, plenè hoc examinat Lucas de Penna in l. quicunque. in prima gloſſ. C. de re milita. lib. xij.

DECISIO CCLXI.

De executione appellatione non obstante.

SVMMARIVM.

1 Executio appellatione non obstante, in quibus casibus fieri possit, ut decretis, & numerant plures casus.

EST ritus in magna curia Vicariæ, q à decreto ipsius curiæ non appellatur, ut in illo ritu, qui incipit, itē in causis duarū vnciarū. deinde superuenit regia pragmatica regis Ferdinandi primi, quæ dicit magnæ curiæ Vicariæ ritū, q à decreto super assistentia affirmatiuo non appellet, intelligitur, q non appelletur ad effectū retardandi executionē. Sed bene pōt appellari ad effectū reuocādi de-
1 cretū, si ē iniustè latū. ¶ †Fuit in consilio iudicatū, idem in quocūq; alio decreto magnæ curiæ affirmatiuo, ut si appelletur, mandetur executioni, præstita idonea cautione de restituēdo executionē in casu retractationis dicti decreti: & facta executione proceditur ad ulteriora in cā appellationis. ¶ Quæ autē sunt ista decreta, patet ex no. per Bar. ī l. nec quicquā. §. ubi decretū. ff. de offi. pconsulis & lega. & in Spec. in titulo de primo & secūdo decreto, & ut aliqua perstringamus. ¶ Est decretū super alienatione rei stabilis minoris: ut in l. j. et in l. ob æs. C. de pdijs mino. et C. de admini. tuto. l. lex. quæ tutores. quod interponitur ob æs alienū: ut in d. l. ob æs. ¶ Itē in dote et donatione ppter nuptias: ut in d. l. lex quæ tutores. & C. de pdijs mino. l. pdia. ¶ Itē ppter famē. ff. de tu. et ratio. distra. l. j. §. sed nonnullos ¶ Itē decretū iudicis, qñ est discordia inter creditores de remittenda debitori parte debiti secūdū Bal. Pau. de ca. & Moder. in l. iurisgentiū. §. hodie. ff. de pactis. Decretū iudicis in tute la, fm Bar. in l. legitimos. ff. de legi. tuto. ¶ Decretū iudicis in transactione, quæ fit super re stabili minoris: ut per Bal. in l. pses. C. de transac. ¶ Itē decretū super alimentis futuris: ut in l. cū hi. ff. de trāsac. ¶ Itē decretū ad confirmationem actus. Bal. in l. nō aliter. C. de adopt. ¶ Itē decretū insinuationis: ut dicit Bar. in l. Modestinus. ff. de sol. ¶ Itē decretū iudicis in reuocatione curatoris: arg. l. si ut proponis. C. de nuptijs. ¶ Itē decretū in inuentario tutoris. Bal. in l. si tutor. in princ. C. ex qui. cau. integ. resti. nō ē necess. ¶ Itē decretū emancipationis, manumissionis, adoptionis, ut in proprijs titulis. ¶ Itē in omni ɔ̄ctu pōt peti interponi iudicis decretū, fm Bartol. in l. si quos. in princip. C. de decurio. lib. x. ¶ Itē decretū in diuisione, quam petit pupillus: ut in l. inter pupillos. ff. de autho. præstan. ¶ Itē decretum in constitu. actoris, ut insti. de curato. §. fin. ¶ Itē in alienatione rei stabilis dotalis, ubi requiritur cā in alienatione: ut dicit noster Sebastianus in consuetudine Neapolitana, quæ incipit: Et si mulier iustā. ¶ Itē decretū sup tutela matris, de quo in auth. matri et auiæ. C. qñ mulier tu. officio fungi pōt. ¶ Itē decretū iudicis in ɔ̄ctu filijfamili. habentis procuratorem insanum, ut per Bal. in l. si furiosi. C. de nup. & in rubr. C. de contrahen. em. in fi. ¶ Item decretum in causis, ubi imploratur iudicis officium: ut in d. §. vbi decretum. in alijs casibus notatis per Lucam de Penna in l. ordinis. C. de decretis decurio. lib. x.

DECISIO CCLXII.

De curatorē ad litē īfanti dato.

SVMMARIVM.

1 Tutor testamentarius infantis an possit dari curator ad litem.
Infans an citari possit, ut legitimè compareat.

2 Agnati & cognati citādi pro infante quando tutorem non habent.
Pupillus maior septennio, pōt citari, ut legitimæ compareat.
3 Processus quando possit ualere, licet citatio sit nulla.
4 Processus cum tutore factus infanti an noceat.
Curator infanti non conceditur.
5 Curator, ad litē non daī nisi petēti.
6 Cōstitutus à tutore, dicatur actor.
Administratio bonorū pupilli, qñ à iudice tutori non decretanda.
7 Tutor ante litem contestatam pro curatorē quando possit cōstituere.
Practica ad reualidandum processum nullum.
8

1 FVIT in consilio dubitatū, †si citatur per iudicem delegatum sacri consilij pupillus, qui in ueritate est infans, ꝙ legitimè compareat: & pro eo comparet tutor testamentarius, sed non adimpleuit solēnia. Ideò petitur, ꝙ prouideatur sibi de curatore ad litem: iudex delegatus fecit illum tutorem testamentariū curatorē ad litem, & iste curator ad litē cōstituit procuratorem, & cum eo processus est conclusus, dr̄ ꝙ iste processus est nullus, ex multis. ¶ Et primò, quia iudex non potuit citare infantem, ꝙ legitimè cōpareat, per id, quod dicit Ioan. Andr. in titulo de reo. §. j. in additione quæ incipit, quærit Goffre. ubi tenet, ꝙ ille qui vult conuenire hæredes alicuius debet prius diligenter inquirere, si aliquis hæres est infans intra septem aunos, & si ibi sit infans, non faciat citationem [a] cōtra ipsum, ut hæredē, ꝙ legitimè com- 2 pareat: quia citatio esset nulla. † Sed citari faciat tutorē pro eo, si habet, per tex. in l. j. §. sufficit. ff. de administratio. tuto. & tenent hoc Bartō. & Pau. dc Ca. in l. ij. ff. de cōdic. fur. Et si nō habet tutorē, citari faciat agnatos & cognatos, ut ueniant ad ipsum infantem defendendum: ut dicit Bal. notanter in c. j. de milite vasallo, qui contumax est. Et idē dicit Bart. in d. §. sufficit. Tūc. n. citabit̄ pupillus, ꝙ legitimè compareat, qñ est maior septēnio, s̄m Io. And. ubi s̄. & Bart. in d. §. sufficit. & Bal. in l. donatarū. C. de acquir. poss. & in tm̄ hoc est uerū, 3 † ꝙ si citatur ille, qui est infans, ut legitimè compareat, non pōt procedi ad primū decretū: ut dicit Io. de Im. in l. contra pupillū. ff. de re iudicata, qui refert de facto ita fuisse decisum: licet aliter uelit Bar. in d. §. sufficit. & in l. qui hn̄t. §. si pupillus. ff. de tutelis. ¶ Sed in hoc caditvna dubiō, pone, ꝙ est citatus infans, ꝙ legitimè compareat, & sic nu liter est citatus. Tñ pro eo cōparuit tutor, & ipm defendit, an ualeat ꝓcessus. Pau. de Ca. in d. l. contra pupillū. tangit qñ pupillus nulliter ē citatus, & cōparet ꝓ eo tutor, & ipsum defendit, ꝙ ualebit ꝓcessus, licet citatio fuisset nulla. Idē firmat ibi Alex. ¶ Sed ista decisio nō facit ad hoc, qñ citat̄ infans 4 nulliter. † Vtrū ꝓcessus factus cū tutore, noceat infanti. Bene tū Angel. dicit in l. ij. §. j. ff. de in ius uocan. ꝙ citatio facta infanti, ē ipso iure nulla, ēt si citet̄ ut maior, & in ueritate apparet, ꝙ sit infans: ut dicit Alex. in d. §. sufficit. & in l. si ex legati cā. ff. de uerb. obli. & in l. ij. & in l. neque. ff. de in ius vocā. & uide ad hoc Bal. in l. si quis fundū. C. sine cen. vel reliquis. & in l. si minor. ff. de bo. authoritate iudic. possiden. ¶ Concludit ergo, ꝙ infans ñ pōt citari, ꝙ legitimè cōpareat: sed solum maior infante, & sic minor pōt sic citari: ut notat glo. in d. l. si minor. quam ad hoc allegat Bal. in l. nō eo minus. C. de ꝓcuratoribus. ¶ Secūdò dr̄, ꝙ dictus ꝓcessus est nullus: quia iudex dedit curatorē infanti, qui nō pōt petere curatorē sibi dari. Quia illa ætas quicquid ui-

5 det, ignorat, † & curator ad litē non datˀ nisi petētiːut in d. §. si pupillus. Et firmat Ale. in j. uol. cōsil. xxij. & fi. & Bal. in d. c. j. de milite uasallo, q. cōtumax est. ¶ Tertiò ille ꝓcurator cōstitutus ab illo tutore, dato ꝑ iudicē curatore ad litē, nō est legitimus actor uel ꝓcurator, ex quo in eius cōstitutione anˀ litē cōtes. non interuenit decretū iudicis, ꝓut de iure requiritˀ, ut in §. fi. Insti. de cura. inde dicit tex. in l. solet. ff. de tutelis. solet ꝑtor ꝑmittere &c. intelligitˀ de ꝑmissione ꝑ decretum: ut dicit Auch. de æta. & quali. c. j. & not. Bar in l. actor. ff. rem ratam haberi, de curatore. Nec ē uis in nomine, siue dicat: constituo actorē siue ꝓcuratorē: † quia cōstitutus à tutore drˀ actor: ut dicit Barto. in l. neq; C. de ꝓcu. ¶ In cōtrariū diceba turˀ, q licet ille tutor testamentarius nō adimpleuisset solēnia: tñ ex testō apparebat, q prˀ infantis nō solū fecit eū tutorē, sed ēt administratorem bonorū pupilli: quo casu nō requiriturˀ, q ei à iudice sit decreta administratio, ſm Bar. in l. legitimos. ff. de leg. tuto. & firmat Anto. in cons. ciij. dicens, q idē est in curatore, qui non adimpleuit solēnia, ut sufficiat, si sibi fuit in testō concessa libera administratio. Et tūc potuit cōstituere ꝓcuratorē ad litē ꝑdictˀ sine decreto, ſm Bal. in ij. oppo. l. j. C. de bonis maternis. ubi dicit, q si in testō tutori data esset libera administratio, pōt ad litē cōtestatā cōstituere ꝓcuratorē, si fecit inuentariū uel non fecit, † & sibi

7 fuit remissa cōfectio inuentarij: ut in l. fi. C. arbi. tute. & ibi ꝑ Bar. sed in d. testō nō fuerat remissa inuētarij confectio, nec dictus administrator fecit inuentariū, ideo istud motiuū parū operatˀ. Dñi de consilio uidentes uincula dictæ litis nō posse dissolui per regulas iuris, nisi ꝓnuntiaretˀ ꝓcessus nullus, ac uidentes, q ipse assertus tutor fecit quicquid potuit: & iustitia erat contra ipsum pupillū. Magni. d. Ant. de Alex. Viceprotonotarius inuenit hanc uiam, q dictus pupillus factus maior infante, petat curatorem sibi dari per sacrum consilium. & sic factum fuit. Et cū illo curatore ad litem omnia acta fuerunt reintegrata: prout dixit Bar. in l. si ut proponis. in ij. col. C. qñō & qñando iudex, & vnico contextu dicendo, recipio libellum, contestor litem, recipio terminum ad probandum, & sic omnia acta repetantur: ut in simili dicit Bar. in l. iij. col. C. de senten. & interlo. om. iud. & idem Barto. post gl. & Guliel. de Cugneo in l. mutari. ff. de procura. Idem tenet Bal. ibi &

8 Ang. & in d. l. j. † Et dicebat ipse viceprotonotarius, q ipse uidit hoc practicari, quando ꝓcessus redditurˀ nullus ex defectu: quia factus cū minore: licet glˀ. & docto. in d. l. mutari. non loquātur in ista nullitate processus: quia factus cum minore sine solēnibus: uerum fuit data sibi restitutio inintegrū ad ponendū, & probandū quicquid uoluerit. & sic facta fuit cōclusio cum dicto curatore, & fuit lata sententia in fauorem actoris contra pupillum. & in alia causa sic uidi fuisse seruatum. & iudicatum post mortem dicti domi. Antonij. Hæc sunt notanda: quia non reperiuntur scripta à doctoribus: sed sufficit, q sic bis fuit extensa gloss. & docto. in dicta l. mutari. et in d. l. j. per doctores sacri consilij.

a NON faciat citationem. Quomodo citabitur pupillus et processus teneat, uide etiam suprà in deci. 156. Thom. Gramma.

DECISIO CCXLIII.

De iuramento per metum extorto, &c.

SVMMARIVM.

1 Renuntians et cedens ius suum, cũ iuramento an possit agere.
Periurium incurri an possit uenien do contra iuramentũ absque absolutione, si constet de ui et metu.
2 Iuramentum per uim et metum, an sit ipso iure nullum.
3 Iuri canonico in materia iuramenti standum.
Absolutio à iuramento, qñ requiratur, priusquam iurans agere possit.
Iuramentum accumulat forũ foro.
4 Iuramentum illicita an seruanda.
5 Iuramentũ per metũ extortum an, quatenus sit obligatorium, et quotuplex ex eo obligatio oriatur.

1 IN cã Lucillæ de Apenna, † in qua contra eã opponitur exceptio iurisiurandi, pro eo, quia renuntiauit et cessit oẽ ius suum: prout patet publico instrõ. Et iõ non põt agere. ¶ Pro eius parte replicatum fuit, ꝙ tale iuramentũ fuit ab ea exactũ per uim, et metum illatum ab eius marito. Et de tali ui et metu cõstat in sacro Cõsilio per alium processum factum inter easdẽ partes, et sñiatũ per sacrũ Cõsiliũ. ¶ Dubitatur, utrũ dicta Lucilla cõstito de vi et metu possit dici periura ueniendo contra dictũ iuramentũ absq; absolutione à iuramen-
2 to? ² ¶ Dicebant dñi de Consilio, ꝙ licet doc. Legistæ, ut est Cy. Bar. Pau. de Cas. et Saly. et cõiter alij teneant,
2 † ꝙ iuramentũ præstitũ ꝑ uim et metum sit ipso iure nullũ, et nõ obligat tale iuramẽtũ pręstitũ, ut dñt ipsi in aut. sacramenta puberũ. C. si aduersus uendi. et Bal. in c. j. §. itẽ sacramẽta. de pa. iur. fir. Tñ doct. Canonistæ tenẽt, ꝙ de mero iure iuramẽtũ exactum ꝑ uim. metũ obligat, licet possit peti absolutio, ut tenet Inn. in c. ad aures. ꝙ met. cau. & Io. And. in c. si uerò. de iureiur. & eo. ti. c. ve℞, & in c. ad audientiam. ꝙ met. causa. & Abb. Sic. in. d. c. si verò. ubi alle. bea. Tho. idẽ tenẽtẽ ij. q. lxxxix. art. vij. & hoc tutius est ꝼm Arch. in c. quãuis. de pact. lib. vj. & Io. de Imol. in c. cũ cõtingat. in ij. col. de iureiur. Et in materia iuramẽti tanquã rei spiritualis stãdũ est iuri cano. & nõ ciuili, ꝑ Io. and. & doc. in. c. j. de oper. no. nũ. et ꝑ Legistas in l. priuilegia. C. de sacrosan. ec. & Ale. in. j. vol. cõsi. xxvij. in v. col. et in. iij. vol. consil. liij. cum cõcor. ¶ Dicebat do. Io. d̃ ale. et tres dñi vel quatuor secuti sunt eũ, sicut sunt dñs Marcel. cãcel. & d. Ia. de Iello, & d. Carol. de Rogerio: & do. Ioã.
3 Ba. Brãcacius, † ꝙ prædicta habẽt locũ, qñ uis & metus non esset detecta & detectus, tunc requirit̃ absolutio à iuro, aliàs agere nõ põt ꝼm opi. Canonistarũ. Secus si de ui et metu legitimè, & constat, prout erat in præsenti cã, tũc ex quo constat de ui & metu iudex secularis põt cõpellere partẽ, cui iuratũ est, ex eius uiolẽtia, & metu illato ad relaxãdũ dictũ iuramentũ, ꝑ l. illicitas. ff. de offi. presi. ꝼm Bal. in d. §. sacramẽta. Ideo dicit Abb. Sicu. in c. cũ sit gñale de fo. cõpet. ꝙ si agit̃, ꝙ iurm seruet̃, uel nõ seruet̃, & constat, ꝙ iurm est licitum & tũc põt esse iudex laicus & iudex ecclesiasticus, et sic iuramentũ accumulat forum foro, ut in c. cũ laicus, et ibi Domi. de foro compet. lib. vj. qñ verò constat, ꝙ iuramẽtum est illicitum, Abba. in. c. cum sit generale. multum dubitat, sed potius inclinat ꝙ debet adiri iudex ecclesiasticus ꝓ absolutione. sed in c. venerabilem. ulti. col. de elec. tenet expresse, ꝙ qñ iuramentum constat esse illicitum, et tunc propria authoritate poterit contrauenire. alleg. xxij. q. iiij. quasi per totum. ¶ Sed ego dicebã, ꝙ cõstat iuramentum esse exactũ ꝑ vim & metũ, hoc non põt cognoscere, nisi iudex ecclesiasticus, secundũ Ca-

nonistarum, secundũ quam est iudicandũ in foro ciuili. ¶ † Nec obst. ꝙ
4 detectũ & ꝓbatum est de vi & metu, quia fateor, ꝙ maritus posset cõpelli ad relaxandũ per iudicẽ secularem, per d. l. illicitas. Sed ex ista renũciatione iurata quæsitum est ius tertio, uidelicet ei, cui facta est reuũciatio ob uim & metũ illatũ vxori, cui tertius nullam vim & metum commisit. Et ideò ego fui in voto cõtrario solus, ꝙ ẽt q̃n detectum est de vi & metu, ꝙ iudex ecclesiasticus debet cognoscere, an constet de vi & metu, & ipse habet soluere à dicto iuramento. ¶ Nec ob. ꝙ iuramenta illicita nõ sunt seruanda, q̃m iurm̃ per vim & metum exactum: de iure canonico de mero iure obligat, sed põt peti absolutio, tamen hoc meo voto non obstante fuit processum ad vlteriora, dicta exceptione periurij opposita non obstante. ¶ Omnes domini secuti fuerunt opinionẽ Legistarum in d. aut. sacramenta puberum. Accedat pro opinione dominorum de consilio consiliũ Raph. cu. clxxx. incip. vr̃ prima fronte. & consilium d. Francisci de zabarellis cõsi. cxxvj.
5 incip. & fuit q̃ð Regis Cypri. † vbi dicit, ꝙ licet iurm̃ per lucrum extortum obligatorium sit, vt in c. j. & in c. abbas. quod met. cau. & de restitu. spol. c. solicitę. & in d. c. si verò. vbi hoc tenet gl. tñ hoc non est simpliciter verũ, imò quo ad extorquentem non obligat. & alle. beatũ Tho. in loco prælleg. q. lxxxix. arg. vij. in rñsione ad tertium arg. ꝙ ex iuramento exacto per metum duplex oritur obligatio, vna qua obligatur homini & talis obligatio tollitur per coactionem, alia aũt est obligatio, qua quisquis Deo obligatur, vt impleat & in ista requiritur absolutio. Sed ego in his nõ cõsentio in casu, de quo agit, quia ille tertius cui ius q̃situ est ex renũciatione metriculosa, nullũ adhibuit metũ uel uim dictæ Lucillæ, cui fuit uis & uiolẽtia illata ꝑ maritũ, vt renũciaret ius suũ illi tertio, ꝑ no. in l. qui in carcerẽ. ff. ꝙ met. cau. cũ cõcor. nisi dicet ꝙ postq̃ detectũ est de ui & metu dictæ renũciatiõis, ipse qui cõmisit vim, & dolũ, scit ꝙ eius cõtẽplatione fuit illatus metus & uis, et sic põt cõpelli ad relaxandũ dictũ iurm̃ ex actũ ꝑ vim et metũ. Tñ salubrior est mea opinio.

a IVRAMENTO. Iuramentum præstitũ ꝑ vim et metũ an sit ipso iure nullũ, et an requirat absolutio, uide. j. i decl. 322. et i decl. 363. T. G.

DECISIO CCLXIIII.

De silentio perpetuo, post binã monitionem imponẽdo.

SVMMARIVM.

1 Intellectus et practica ad l. diffamari. C. de inge. et manu.
Contumaci, an et q̃n possit imponi perpetuum silentium.
2 Claritas amica legibus.
3 Ius quæsitum illi, qui se iactat ad agẽdũ. j. tempus à iure statutũ, an possit tolli per sententiã, nisi bina præcedat solutio.
4 Silentium perpetuum non imponit unica monitio.

QVIDAM baro habens nonnulla feuda quaternata, dedit supplicationẽ in sacro consi. ꝙ quidã nobiles se iactant hr̃e ius in quodã suo
1 feudo, † petit ꝙ cõpellant ad agẽdũ, aliàs imponat eis silentiũ, iuxta not. in l. diffamari. C. de inge. et manu. et Cy. et Bal. in l. si ea quæ. C. qui accu. non pos. no. ꝑ Inn. in c. cum in tua. qui mat. ac. pos. iudex delegatus, cui cõmissa est cã, citat illos nobiles ad dicendũ et allegandũ, et illi sunt cõtumaces, et an i cõtumaciã iudex statuit terminũ dictis cõuẽtis ad agẽdũ j. 30. dies, et j. illos dies minimè illi

nobiles egerunt. Quæsiuit cōmissari⁹ causæ, si poterat imponere silentium perpetuum illis contumacibus. ¶ Et dicebant ipsi, ꝙ sic, & portauit declaratione regis Roberti, quæ erat hmôi tenoris: Robertus &c. regenti curiam Vicariæ Regni & iudicibus eisdē curiæ consiliarijs, familiaribus, & fidelibus suis, &c. Bartholemæus de capua, miles & Logotheta & protonotarius Regni Sicilię, &c. Nobis nuper exposuit, ꝙ ipse baroniā Iohe cū cas salibus, hominibus, iuribus, & ptinētijs suis omnibus sitā & positā in iustitiariatu ꝓuinciæ terræ Laboris & comitatus Molosij, tenet & possidet ex celsitudinis nostræ dono. Claritia tamen de Frāco cōsors Cerui de Palmerio de capua se iactat in baronia iā dicta ius sibi cōpetere, quā dicit se uelle suo loco & tpe uēdicare, pp ꝙ Logotheta p̄fatus nobilis supplicauit humiliter, ut ad succedēdū circa hoc cuiuslibet cōfusiōis inuolucrū et dubietatis incertū ius declarari p̄dictū mādare humanius dignaremur. Nos aūt nostrorū fideliū ingesto p̄sidio, si
2. nē uolētes imponere, †illudq; in amicā legibus reddere claritatē: p̄cipuè cū in hac parte nostræ curię similiter ius uersetꝰ, qui baroniā ipsam in feudū Bartholemęo cōcessimus memorato, fidelitati uestræ p̄sentiū tenore cōmittimus & mādamus, quatenus si ueritas cōcordat expositis, mulieri iā dictæ certū cōpetentē & peremptoriū statuatis terminū, ꝙ ipsa ad curiā ueniat, & ius suū, si qd in baronia ipsa sibi credit cōpetere, corā uobis oñdat, faciētes su p hoc uocatis, qui uocādi pp ea fuerint, nec nō ꝓcuratoribus & aduocatis fisci nostri, qui in his iura nostræ curiæ inquantū exinde tāgitur, teneantꝰ, quod iustitia suadebit. Quòd si fortè dicta claricia in statuēdo p uos p̄fato termino ad curiā ipsam nō curabit accedere, & de suo iure legitimè in illa docere. Vos ei & suis posteris, & quibuslibet alijs ab ea sup hoc cām hn̄tibus circa petitionē iuris ipsius perpetuū silentiū imponatis: ut refrenetꝰ p̄sumpta calūnia, & nubilata iustitia notis terminis p̄missis, & circa p̄missa audientiā denegamus tenore p̄sentiū uestræ iurisditionis & magistratus alterius cuiuscūque p̄sidiū, ut per hoc corā quocūque tribunali nullatenus audiatꝰ. p̄sen
3. tes aūt literas &c. datū &c. ¶ †Fuit dictū per aliquos dn̄os de cōsilio, ꝙ dictus Rex potuit fecisse dictā literam. Sed de iure nisi iudex moneat bis illū, qui dr̄, ꝙ se iactet, ut agat infra dictū terminū, non obstante lapsu termini pōt agere: quia ius quæsitū illi, qui se iactat ad agendū infra tēpus à iure statutū, nō pōt sua interlocutoria tollere, nisi bina monitio interueniat. ita egregiè firmat Ange. in auth. de hæred. & Falcid. §. si quis autē. & idē dicit in §. si quis autē. de eccles. titu. licet in fine dicat, hoc tn̄ non firmo. & hanc doctr. Ange. secutus fuit Alex. in j. vol. cō. cviij. incip. uiso themate. in fi. & Maria. Sozi. in c. licet. de accus. & idē Alex. in l. Titia. C. de accusa. Sed Ludou. Ro. in l. quādiu. §. j. ff. de acquir. hær. rephendit hæc dicta Ang. per rōnes, de quibus ibi per eū, quibus rōnibus nō obstātibus iudex ꝓnunciauit s̄m dictā sententiā Ang. ut ipse Ludo. dicit. ista dicta Ang. refert Alex. in l. fi. ff. de ferijs. & dictam corā Ludo. Ro. refert Aug. in Apost. super Ang. in trac. de mal. in uersicu. nec non ad querelam. & Fely. in c. ex
4. literis. de constit. ¶ †Alij dn̄i dicebāt ꝙ antē dictā sententiā ipsi seruarent opin. Ang. sed post dictā sententiam ipsi non annullarent dictā sententiā, ex quo non interuenit nisi una monitio ¶ Et sic fuit conclusum, ꝙ iterum dicti nobiles moneantꝰ ꝟ. dictū terminū assignatum ad proponendum iura

sua, aliàs impartietur silentium. & qa postea nõ cõparuerunt. ¶ Fuit eis p sententiam impositum silentium, & q non audiantur ulterius.

DECISIO CCLXV.

De obligationibus vasalli, ad dominum, & econtra.

SUMMARIUM.

1 Vasallus uices domino reddere debet, qui adinuicem obligantur.
2 Dominus & uasallus, an & quando iudicantur ad paria. 13.
3 Vasallus fidelitatem domino iurat, non econtrà.
4 Dominus uasallo nõ tenetur iurare nec astringitur ad eum iuuandũ, nisi ex urbanitate.
5 Superior agere põt pro subditorum suorũ iniuria, & illis auxiliari teneẽ.
6 Dñs inquirere non tenetur contra subditũ de maleficio commisso extra suam iurisdictionem.
7 Prçceptũ cadit domino in vasallos.
8 Vasalli ad dñm, qualiter se habeãt.
9 Prælatus pcepto non efficitur, sed obedientia.
10 Filius ad obsequendum parentibus obligatur, non econtrà.
Iurisdictio per solũ præceptum nõ probatur, nisi interueniat obedientia præcepti.
11 Obediẽtia per obedientiã possideẽ. Subditi psentiam Regis desiderant, & de ipso multùm lçtantur.
12 Vascones dicunt, q non subsunt Regi Angliæ, nisi ipso prçsente.
13 Dominus in uasallum delinquens, non cadit à feudi proprietate, sicut econtrà.
14 Papa, est omnia, & super omnia.
15 Personæ magnæ non ueniunt in generali locutione.
16 Episcopatus non includitur appellatione dignitatis.
17 Feudorũ titulatorũ qualis natura.
18 Feuda titulata, in quibus differant à quaternatis.
19 Differentia adueniens generi ponit speciem.
20 Prçlatus, appellatione capituli non includitur.
21 Rei uendicatio an competat, si quis comitatum uel marchionatum iure dominij petat.
22 Mentio specialis de eo, quod est notatu dignum, facienda.
23 Generalitas non comprçhendit, qđ alterius est naturæ.
24 Ecclesia proprietatẽ feudi non perdit propter prælati delictum.
25 Pactum per dominum fractum, an mereatur eandem pœnam, cui obnoxius est uasallus.
26 Extensio de persona ad personam in contractibus non fit.
27 Reuerentia respicit uasallum & nõ dominum.
Vasallus contra fiscum Regium sine licentia non agit.
28 Vasallus cuius cogitationis aduersus dominum suum esse debet.
29 Rex potest aliquid de facto, & quæ priuilegia habeat remissiuè.
30 Adulterum uasallum occidere, an domino permissum.
31 Delictum domini in uasallum non transfert feudi proprietatem in uasallum, sicut econtrà.
32 Vasallus non excipit de dolo contra dominum suum.
33 Feudi alienatio sine consensu, an cadat, tam in uasallo, quàm domino.
34 Pugna indici potest per dominum uasallo, non econuerso.
35 Licentia domini an requisita, uasallo conuento coram alio iudice.
36 Vasallus non uocabit in ius dominum sine uenia.
37 Rex effectus monachus, non transfert Regnum in monasterium.
Feudum transit in ecclesiam, quandoque uiuente uasallo.

Contumax.

Illvstrissime dom. Dux. Qm̃ ex parte vestræ. Illustriss.dominationis mihi cõmissum fuit referente Antonello Piczulo domestico & familiari V.illu. D.ut cunctos casus in q̃bus uasallus de iure est dño obligatus. Et ecõtra,in quibus dñs tenetur vasallo,colligere. & uestræ Illu. sapientiæ transmittere. Cuius uotis. uolẽs summo amore & affectione parere, statim calamũ assumpsi, & plus solito me ĩplicui. Et incipiens de prępositus qõnib⁹ attingere, necessariũ in primis putaui regulã ante oculos ponere, demũ limitatiões ad regulã, & posteà ad solutionẽ oneris iniũcti
1 ptingere.¶†Regula est,ꝙ dñs debet reddere uicẽ uasallo.Nã sicut dñs habet vasallũ obligatũ in multis. ut infra dicet: ita uasallus ĩ eisdẽ hẽt dñm obligatũ,vt in l.imperialẽ.in fi.& ibi ꝑ And.de Iser.de ꝓhi.ali. ꝑ Fed.sũt .n.ista quasi correlatiua, dñs & uasallus,ut dispositũ in uno,cẽseat̃ dispositũ in alio:ut not.ꝑ Iac.de aluaro.in c.j.§.ꝑterea.in ij.not. quid sit ĩuesti. Ideo dicit tex.in.c.j.de for. fide. cir-
2 ca fi.†ꝙ dñs & uasallus inducunt̃ ad paria.& dicit bal.ibi,ꝙ iste tex.debet uideri dñis terribilis,qui tex,est canonizatus in decretis.xxij.q.v.c. de forma. & patet in c.j.§.si enĩ. in fi. quid sit inuesti.& in c.j.§.fi.de mili.uasal. qui cõtu.est.per And.& in c.j.§.porrò.in fi.quæ sit prima cau.bñ.amit.& in §.qui dño. eo.tit. & in c.j.§.fi.hic finit̃ lex Fede.& no.Bal.in l.si is qui. ff.de adop.& in c.j. qualiter dñs propri.pri.¶Sed hęc regula habet̃ xv.fal-
3 lentias. ¶†Et prima fallẽtia est,quia uasallus iurat fidelitatem dño suo:ut in.c.j.qua uasal.iu.de be.fid.cũ duobus se.ti.Sed dñs nõ iurat fidelitatẽ suis uasallis: ut in c.j.de for.fid. & in c.j.qua.do.ꝓprie.priue. & in c.dño. si de feu.fue.cõtro.ĩter do.& agna.& in c.nulla.ꝑ quos fiat inuesti.licet.n. dñs teneat̃ uasallo,ꝓut uasallus tenetur dño:tñ strictius tenet̃ uasallus do-
4 mino,quàm ecõtra: † quia uasallus iurat dño, & dñs non iurat uasallo. hæc scribit And.in c.j.de for.fide. in fi.& in d.c.j.quali. do. ꝓprie. priue. sicut etiã dicitur, ꝙ uasallus tenet̃ iuuare dñm:ut in c.j.in prin.qui. mod.

feud.amit.cum concor.ibi alleg.Sed
dñs non pôt astringi ad iuuandũ ua
sallum, nisi ex vrbanitate.ar.l.credi-
tores.& l.ancillæ.C.de pig.no. doct.
in c.breui.de iure iur.licet Bal.in c.j.
§.conuenticula.iu princ.de pace iur.
fir.dixerit,ꝙ dñs dẽt iuuare uasallũ,
etiam iniustè , in tantum ꝙ non dẽt
ipsum tradere suo inimico,ẽt si fecis
5 set mille delicta. † inde dicit Oldr.in
consi.ccvj.inci.in cã Carnonẽsi.ꝙ su-
perior agere potest pro vexatione,q̃
subditis infertur arg.c.licet in fin. &
ibi per Hosti.de.probat.& dicit Bal.
in c.j.§.iudices.de pace tenen.ꝙ dñs
non debet esse beccarius sui subditi,
6 quẽ tanquam pater dẽt fouere:† nec
tenetur inquirere contra suum subdi
tum de maleficio cõmisso extra suã
iurisd.ſm Bal.in.§.iudices.& Ale.in
v.vol.consi.xv.ij.colũ.versic. sed dñs
feudi.vbi dicit,ꝙ dñs debet auxiliari
vas.quemadmodum uasallus dño: ut
ibi per eũ.¶Secunda fallen.est in ma
7 teria imperatiua† & iurisdictionali :
nam dñs præcipit uasallo, & in eũ ha
bet iurisdictionem:ut in l.Imperialẽ.
§.præterea inter duos.de prohi. feu.
ali.per Fede.& in c.dño committen-
te.si de feu.fuer.contro.per Andr. &
in ca.j.quid sit inuesti.per Andr.Sed
uasallus nihil potest dño præcipere ,
nec iurisdictionẽ aliquam hẽt in eũ
8 imperatiuã,sed subiectiuam. † Nam
uasalli & subditi habẽtur, loco mate
riæ,cuius natura est subiectũ passio-
nis,domini habentur loco formę, cu
ius ntaura est actiua in subiacentem
materiam.Et sicut in naturalibus ma
teria debet esse obediẽs formæ : quia
actus actiuorũ sunt in patiente bene
disposito:vt dicit Philo. secundo de
9 anima.Sic in arte iuris ciuilis:† unde
præceptum nõ facit quẽ prælatũ,sed
obedientia suppositorũ. hæc notan-
ter inquit Bal.in c.j.xij.col.de his,q.
feudare pos.& sic ẽt dicemus,ꝙ fili⁹
10 debet obedire parentibus,† & non
econuerso: ut no.in l.ueluti.ff.de iu-
sti.& iure.Et propterea dicimus . ꝙ
per solum præceptũ, quod facit dñs,
nõ probatur iurisdictio dñi,nisi pro-
betur , ꝙ subditi obedierunt prçce-
pto.& id dicebat Bal.in c.j.de maio.
11 & obe. † ꝙ obedientia per obedien-
tiam possidetur,& qui præcipit,& si-
bi non paretur , nihil iu alium possi-
det.subdens, ꝙ subditi desiderãt præ
sentiam Regis , & multum lætantur
12 de ipso. † Et ideò Vascones dicunt,
ꝙ nõ sub sunt Regi Angliç,nisi ipso
pręsente: ut no.in l.j.ff.de offi.præsi.
nam ut ait Inno. in c.quapropter.de
elec. dulcius est bibere de aqua fon-
13 tis,quàm de aqua torrentis. ¶†Ter-
tia fallentia est,quia illud, quod dici
tur ꝙ dominus & vasallus iudicãtur
ad paria,vt si vasallus delinquat in do
minum, perdat vtile dominium rei ,
quam habet à domino in feudũ : ita
si dominus delinquat in vasallũ , per
dat directum dominium : ut in dicto
c.qualiter dominus proprie priuetur
ut non habeat locum,quando domi-
nus directus est rex , uel dominus
non recognoscens superiorem , ut si
delinquat in uasallum, nõ propterea
cadat à proprietate feudi uel Regni ,
& sic in hoc non iudicãtur ad paria .
hæc est conclusio Lucæ de Penna in
l.in sacris.C.de proxi. sacro. scrinio
lib.xij.circa fin.Idem firmat Bald.in
c.j.qualiter dominus proprie priue-
tur.ubi dicit,ꝙ ille tex.non hẽt locũ
in dñis magnis , prout sunt reges .
14 †sicut dicimus in Papa, qui est oĩa
& super oĩa.& sic ille tex.loquens de
15 dominis,non hẽt locum, † ꝙ in ge-
nerali locutione nõ ueniunt magnæ
personæ:ut firmat Lucas prædictus ĩ
loco prælleg.ideo in alia materia di
xi istis proximis diebus vestræ illus.
D.ꝙ assensus regis præstitus super
obligationę bonorum feudaliũ facta

per illũ ducem, non intelligitur præstitus ut sit obligata ciuitas, quę est titulus illius ducatus, nisi expresse dictum sit in obligatione bonorũ feudalium & ciuitatũ, quæ sunt tituli di-
16 gnitatis. † Sicut dicimus, ꝙ dignitas episcopatus non uenit appællatione dignitatis, quia est culmẽ dignitatis, ut dicit glos. in c.ij. de præben. li.vj. & no. Card. Flor. in Clem. j. in v. not. de renuntia. per illum text. & Abba. Sic. in ca. solitæ. iij. col. de maiori. & obedientia. & pro hoc bonus text. in c. quia periculosum. de senten. excõ. li.vj. ¶ Item quia ista feuda titulata habent aliam & diuersam naturã ab
17 alijs feudis: † quia de iure feudorũ feudum ducatus, comitatus, & marchionatus nõ diuiditur: sicut diuidũtur alia feuda, nec oẽs filij succedũt, sicut in alijs: ut in c.j. de feudo mar. & in c.j. quis dicatur dux. & in dicta l. Imperialem. §. præterea ducatus. & not. in c. oẽs. si de feud. fuer. contro. Bal. in l. si plures. C. de cond. insertis. Item quia differt in titulo, item in dignitate, item in honoribus, & sessio-
18 nibus. † & sic est dare magnam differentiam inter ista feuda titulata & alia feuda, & sic cum feuda simplicia quaternata sunt diuersa à dictis feudis titulatis, nõ cõpræhendũtur sub appellatione inferiorũ maiora: quia dicit Bal. notanter in l.j. C. de succes-
19 so. edicto. † ꝙ differentia adueniens generi constituit speciẽ. ff. de adop. l.j. Bene facit gl. i c. ut hi. qui. de æta. & quali. in uerbo, in eisdẽ. quæ dicit, ꝙ cũ prælatus & capitulũ sint diuersa, appellatiõe capituli nõ includitur prælatus. Item quia licet prælatus &
20 capitulum faciant unũ corpus, † non per hoc sequitur prælatũ includi appellatione capituli. & sic cùm uerbũ sit simpliciter prolatũ in obligatione feudorum, uidelicet obligãdo feuda simpliciter in materia differenti: cùm ergo de feudis titulatis nihil actũ sit, debet solùm intelligi de feudis non titulatis: & sic non includuntur feuda titulata. & pro hoc faciunt no in c. sedes. de rescript. bene facit ad hoc quod dicit Inn. in c. cùm venerabilis. de re. do. † ꝙ si quis petat co- 21
mitatũ uel marchionatũ ad se spectare iure dominij, & sic agit rei vẽd. nõ cõpetit sibi rei vendicatio. Sed solũ iudicis officium ad petendũ illa, & tñ ꝙ feudis quaternatis sine dignitate cõpetit rei uend. ut patet in c. abbate sanè de re iudi. & in multis iuribus allegatis per And. in usibus feudorũ.
22 † Et ideò de eo, quod est no. dignũ. dẽt fieri specialis mentio, & nõ in genere: ut in l. apud Labeonẽ §. hoc edictũ. ff. de iniurijs, & istũ textũ alleg. gl. in d.c. quia periculosum. & not. in c. cũ in generali. de offi. vica. li.vj. & Io. Mo. & Io. An. in c. in genera i. de
23 reg. iur. li.vj. † nec uenit sub generalitate id, quod est alterius naturæ: ut dicit Ioã. And. in c. ex literis. de iure patro. hoc scripsisse impertinẽter aliqualiter volui, quia de hoc pridie uestra illust. D. me interrogauit, & pro misi in hoc tractatu scribere, q̃ mihi occurrunt. ¶ Quarta fallentia est, qa nõ hẽt locũ dispositio d.c.j. qualiter dñs propriet. priuetur, in dominio ecclesiastico, ut in prælato habente va-
24 sallos, † ut si prelatus delinquat, nõ propterea ecclesia perdit proprietatem feudi, sicut si ilud delictum commisisset uasallus: ut concludit And. in c.j. §. si de cap. Corra. Et ibi sunt plures remissiões in lectura mea. ¶ Quinta fallentia est, ut dicta regula non procedat in pœna conuentionali: nã si vasallus promisit certũ determinatũ seruitiũ, soluendũ, in tpe determinato, sub certa pœna, & dñs aliquid
25 ei promisit. † Si dñs uenit ꝯ pactũ, non tenetur ad similẽ pœnã, ad quã tenetur vasallus, si contrauenit: ut di

cit Bal.in d.c.j.qualiter dñs propriè. priuetur.uolens ꝙ dictum.c. nõ hẽt locũ,nisi in pœna legali:& nõ cõuen-
26 tionali,†quia in ꝯctibus non fit extensio de persona ad personã.l.miles ff.de test.mili.l.ita stipulatus.§.Chrisogonus,cũ si.ff.de ver. obli.¶Sexta fallen.est,qñ in dño concurrit diuersa ratio,q̃ in vassallo, tunc non iudicantur ad paria, & dispositũ in vno de eis,nõ censetur dispositũ de alio, argu.l.inter stipulantem.§.sacrã. ff. de ver.ob.ibi:hæc dissimilia sunt faciunt no.in l.si conuenerit.ff.de pac. & no.Cy.& Ang.C.de indi. viduita-
27 tol.† Et propterea dicimus, ꝙ vassallus debet dño reuerentiã, sed dñs non debet reuerentiã vassallo, vt dixit Luc.de Pen.in l.ij.C.in qui. cau. colo.lib.xj. & ideo vasallus nunquã poterit agere contra fiscũ Regiũ,nisi prius habita licentia, ſm Andr.in c.j.de lege corradi, ꝙ non est sic in
28 dño. Itẽ vasallus†semper debet cogitare dñm suũ esse bonũ, & sanctũ, sicut libertus,vt in l.honori.ff.de obseq.à libe.patro.præstan. & hoc idẽ voluit Spe.in ti.de accu.§.j.uersi.itẽ libertus.Et debet ipsum Regẽ timere,quia põt aliquid de facto agere:ut dicit And.in ti.quæ sit prima cã be-
29 nefic. amitt.†quia habet Rex multa priuilegia,de quibus dixi,in tit.quæ sunt regal.& in trac.do. Mar.de Lau. de principibus. ¶Septima fallentia,
30 †quia dñs non põt occidi à vasallo si eum reperiẽt adulterantẽ vxorẽ suã uel eius filiam,sicut põt dñs econtra argu.l.marito.§.j.& l.adulteriũ.§. liberto.ff.ad legem iul.de adul.nã Doctores æquiparant vassallos liberto, ut pluries hoc facit Andr.& Luc.de Penna in l.ij.C.in quib.cau.colo. li.
31 xj.¶Octaua fallentia,†quia si dominus delinquat in vasallũ, proprietas feudi nõ acquiritur vasallo, sicut acquiritur illud utile dñiũ feudi dño: pp delictũ vasalli,ut cõcludit And. in d.c.dño cõmittente,si de fud.fue. contro.inter do.& agna.¶Nona fallentia est,nam dominus litigans cũ suo vasallo non iurat de calũnia, sicut tenetur iurare uasallus litigans cũ dño suo,ut in c.j. §. in quibus de consue.recti feudi,& no.Bal.ĩ c.j. §.
32 finaũt.de contro.inuesti.¶†Decima fallentia, quia vasallus non põt agere cõtra dñm de dolo,nec ẽt excipere de dolo sicut agit, & excipit dñs contra uasallum de dolo.arg.l.apud celsum.§.aduersus parentes.ff.de dolo.iuncta l.ij.C.de arb. ¶Vndecima fallentia est,quia vasallus non põt alienare feudũ sine consensu domini pari:vel superiori,vel inferiori,ut in l.Imperialem.in princi. cũ concord.
33 præalle.†Sed dominus põt alienare proprietatem feudi pari uel æquè idoneò,uel maiori,sine uolũtate uasallorum,ut uoluit And.in c.j. §. eadem lege.de lege.corradi, & hr̃ in l. ij.C.de iur.emphy.& in Spe.de loc.
34 §.nunc aliqua. uer.xcij. ¶Duodecima fallentia,† quia dominus potest offerre pugnam vassallo,sed non est ecõtra, ut dicit And.in.d.c.j.§.fi. de alie.feu.paterni.& in c.j.§.si miles d̃ pace tenenda.¶Decimatertia fallentia,quia dominus Rex habet ordinariam iurisdictionem & merum & mixtũ imperiũ in vasallos suos, & tenentur stare iuri coram eo,& suis officialibus.in c.j.quæ sint regal. & in consti.ea quę ad decus,ut dicit Spe. in ti.de feud.§.qm.versi.& no.ꝙ vassalli,& no.And.in constit. Regni,cũ satis & in c.j.quid sit inuestit.& in l. Imperialẽ. §.prætereà si inter duos: & not.in cle.pastoralis.de re iudica.
35 †In tantum ꝙ uassallus non potest conueniri etiam eo uolente coram alio iudice sine licẽtia domini,ut dicit Bal.in l.j.ff.de offi.præf.urbis .& not.Doc.in l.j.§.& post operis.ff.de

oper.no.nun.& Bal.in.d. §.prætereà si inter duos. Sed uassallus nullam habet iurisdictionem in dñm nisi subiectiuã, ut.s̃.dixi. ¶ Decimaquarta fallentia, quia dominus vocabit in ius
36 vassallum suum sine venia, † sed vassallus non vocabit in ius dñm suum siue venia, ut dicit Spec. in prælleg. §.qm̃ in verſ.xviij. & hr̃ in c.j.de mili.vaſal.qui contu.eſt. ¶ Decimaquinta fallentia eſt, quia ſi Rex efficiatur
37 monachus, † Regnum non tranſit in monaſterium ẽt uiuente Rege, vt dixit Bal.in l.Deo nobis.in vj. col. C. de epiſco.& cleri. Sed ſi vaſſallus habet feudum, ꝙ præſtatur ſeruitium in pecunia uel alia præſtatione: ſm̃ concluſionem Ale.de Imo.in v.uol. in conſil.x. ſi efficiatur monachus, feudum tranſit in monaſterium eo uiuo, poſteà redibit ad agnatũ vel dominum, ſicut etiam dicebat Bal.in c. quæ in eccleſiarum.de conſt.& in auten.niſi rogati.C.ad Treb. Sed in Regno hoc credo, quòd non procedit conſtitu.Regni, quæ incipit, errores. de his qui debent accedere ad ordi. cleri.ubi ſtatim dimittunt feuda, & nihil tranſit in monaſterium: & hoc
38 eſt † propter iuramentum ligij, ꝙ præſtatur Regi, prout ego firmaui in c.j.de mili.uaſal. qui ar. belli. depo.& in c.j.de bene.fratris. Et ex his patet, ꝙ in prædictis dominus, & uaſſallus non iudicantur ad paria, & in multis alijs, ut patet ex priuilegijs datis Regi, quæ non competũt eius uaſallis, ut dixi in c.j.in princi. quæ ſint regalia.& in tract.Martini Lau. de priuilegijs principis:& per Ludo. in l.imperium.ff.de iuriſ.om.iudi. & in tractatu de priuile.fiſci. ¶ His præmiſſis deſcendo ad dubium in quibꝰ uaſallus eſt dño obligatus, & apparebit ex.j̃.dicendis, in q̃bus dñs eſt obligatus vaſſallis. ¶ Et imprimis dico, ꝙ vaſallus eſt dño obligatus iurare fidelitatem, quã iurare debet nõ
39 ſolũ vaſſallus rõne feudi, † ſed etiã vaſſallus burgenſis. ut declarat And. in c.j. qualiter vaſallus iurare debet fideli. Sub quo quidẽ iuro ſex principaliter cõtinenẽ, ut patet in cap.j.de forma fide.& in c.j.de no. for. fideli. & in c.decretis.xxij.q.c.de forma, & ſic eſt obligatus ad ea, quæ ſubſunt ſub iuramento fidelita.ut dicit Ale.
40 in j.uol.conſil.lxxix.in v.col. ¶ † Primum contentũ eſt, quia vaſallus iurat ſeruare dñm incolumẽ, ideſt, ut non offendat eũ in corpore ſuo, nec per alium, imò curare & facere iuxta ſuum poſſe, ut alius eum non offendat, & nedum ꝙ non offendat eum, ſed etiam, ꝙ non offendat filium uel fratrem domini, ut hoc extenditur ꝑ And.in c.j.de forma fidelita. Et ſub
41 iſto † verbo incolumẽ, continetur, ꝙ uaſallus non accuſet dñm ſuum, niſi ſuam uel ſuorũ iniuriam proſequatur. Item, ꝙ non dicat teſtimonium in cauſa criminali cõtra dñm. Item, ꝙ non ſit in conſilio, uel in facto, ut dñs uitã, uel mẽbrũ, amittat, uel in perſona recipiat læſionẽ, iniuriam, uel contumeliam, uel amittat honorem, quẽ habet uel habebit, ut ibidem dr̃. ¶ Secundũ contentũ eſt, quia iurat dominũ tutũ, id eſt, ꝙ nõ reuelabit ſecreta domini in dãnum
42 domini. † Nam crimẽ læſæ maieſtatis eſt, reuelare ſecreta hoſtibus, uel dando ſignũ, uel nuntium, aut literas mittere hoſtibus, ut in l.j. ij. & iij.ff.ad leg.Iul.maieſtat. ſm̃ Andr. ubi.s̃. ¶ Tertium contentũ eſt, quia iurat eſſe honeſtum. ideſt ne ſit in dãnũ de iuſtitia domini, & ꝙ ei faciat iuſtitiã, ut.j̃.dicetur.& eſt tex.in c.q dño: q̃ ſit prima cau.bene.amit. ¶ Itẽ ꝙ ſeruet honeſtatẽ circa vxorẽ dñi, & filias, & nurũ, & ſororẽ dñi, et alias ꝑſonas, de q̃bus in c.j.§.itẽ ſi fidelis. quib.mod.feu.amit. ¶ Quartũ cõtẽ-

tum,quia iurat esse vtile, id est, ne sit in damno in bonis dñi uel in alijs negotijs.puta uolebat dñs facere ma trimoniū cum aliquo dño, uassallus
43 †non debet seminare zinzaniam, ut negotium utile dñi non concludat, ut ibidem per And.Et sub hoc etiam continetur,ꝙ non consentiat si aliquod malū parat contra dñm, imò obuiabit & auxilium præstabit ut latius declarat ibi And.unde si vassallus scientia secretè, ꝙ dñs passurus est à suo inimico magnā iacturā sui patrimonij,aut ꝙ sibi paranī insidie, uel aliquod malum tenet dño suo re uelare,ut no.in c.j.§.item si uassall9 &.§.qui delator.quæ sit prima causa bene amit.& in c.j.§.si à morte. de alie.feu.pat.Bene facit l.uirum.& ibi Bar.ff.de particip.Et dicit And.in c.j.§.præterea quæ sit prima cā benef.
44 amit.†ꝙ quilibet uassallus tenetur iudicare quācunq; offensionē domini contra regulā,quæ dicit,ꝙ nullus tenetur indicare malefactorē,ut hř ī l.in ciuile.C.de fur.¶Quintū contētum,quia iurat esse facilem & possibilem,id est,ꝙ rem facilē nō faciat difficilem dño suo,uel non faciat rē difficilē facilē,vel ꝙ sit possibile non faciat impossibile,uel extra,ut sonāt uerba tex.¶Sextum contentū, quia iurat præstare in prædictis auxilium
45 & consilium, †quia non solum vassallus tenetur abstinere à malo, sed ēt tenet pro dño facere bonū, ut dř in tex.ī.d.c.j.de for.fide.Et ideò uassallus non pōt aduocare uel procurare in aliqua lite contra dñm suum defendere.Nan si tenet uassallus dominū suum defendere & adiuuare in prælio cāpestri,ut dicit tex.in c. j. in princ.quib.mo.feu.amit. cū cōcor. ita tenet adiuuare in prælio iudiciali
46 †nam iudiciū dř iudiciale certamen l.aduocati.C.de aduo.diuer.iudi. cū sim.no.per And.ubi.ŝ.Et si uassallus est requisitus,ut præstet iurm̄ fidelitatis,& recusat iurare,debet perdere bona feudalia,quæ tenet ab eo,ut in c.j.§.est & alia.in quib.cau.feud.
47 amit.†Et si iurat fidelitatem, stante fidelitate,dominus non pōt eū priuare feudo,ut in dicto c. de forma, & no.Bal.in c.j.de manu.feu.& notauit Abb.in c. quæ in ecclesiarum. de consti.cū si.Et dicit Bar.in c.j.§. hæc sunt.de pac.tenē.ꝙ comes tenet facere iurare suos vassallos illi,cui ipse iurauit.Idem dicit And.in.d.l.imperialem.§.præterea.& Bal.in c. omnes,si de feud.fuer.contro.inter do. & agn.& Bar.in l.de pupillo.§.si pluribus.ff.de ope.no.nun.Bald.in l.j.ff. de re.diui.& Bart.in l.cū unus.ff.de alimen.& cib.lega.Et ista est prima obligatio prægnans a d quā tenetur uassallus domino suo.¶Secundò, tenetur uassallus domino suo,si dominus Rex mouet bellum iustū contra alium,uel mouetur sibi bellū illicitè tenentur uassalli dñm suū adiuuare, & ei præstare auxiliū,ut in tex.in c.
48 j.in prin.quib.mod.feu.amit. †esset enim uitium ingratitudinis,si uassallus non defendat dñm, à quo habet beneficium,ut in d.c. de forma. Sic etiam de iure cōi reuocatur donatio ꝑ ingratitudinem,ut in l.j.& si .C. de reuo.dona.Et si est dubiū,an bellum sit iustum,uel iniustum standū
49 est,†quantum ad excusationē uassalli præstantis opem uerbo principis,ut.xxiij.q.j.c.quid culpatur. ut bene concludit And.in.d.c.j.in prin. quib.mo.feu.amit.& in c.j. hic finit lex corradi.de quo per doct.in.c .sicut.de iureiur.& in c. olim el primo de resti.spol.¶Quid autem, si Rex habet guerram extra Regnum, an teneatur vassallus adiuuare?dicit And. in d.c.j.quibus mod.feu.amit.ꝙ qñ
50 persona Regis,extra Regnum, † & inuocat auxilium vassallorū, vassalli

tenentur iuuare: quia ubi est Rex, ibi est territoriũ, ſm And.& ibi Bal. ibi, qui allegat Cyn.in l.iij.ff.de offi. præſi.& Iacob.But. in l.cunctos populos.C.de ſumma trinita. Et dicit, ꝙ ita ſeruatur de facto. unde ſi Rex accederet extra Regnum pro uendicanda iniuria ſua uel ſui uaſalli, tenẽtur uaſali dominum adiuuare, ſm And.ubi ſuprà & in c.j.§.ſed non eſt alia iuſtior. quæ ſit prima cã benefi. amit.& hoc qñ elegit Rex, ꝙ uult di
51 ctum ſeruitium perſonaliter. † ſed ſi elegit uelle ſeruitiũ in pecunia, quę dr̃ in Regno adoa: tunc uaſalli rõne feudi præſtare tenẽtur illud ſeruitiũ in pecunia, ſm And.in c.j.quis dicatur dux.& in d.§.ſed non eſt alia. & in c.j.§.ſimiliter.de c.Corra. & in d. l.Imperialem.§.firmiter.& in c.licet ſi de feudo fuerit controuer. inter do.& agna.& Bal.in l. j.C.de oper.liber.& habetur in conſtitutio.Regni,
52 q̃plurimùm.¶†Hic caderent multæ quæſtiones, quæ tangunt ẽt obligationem uaſalli erga dominum ſuum præliantem, de quibus, ut ſim breuis, ex quo de illis non quæſiuit veſtra Illuſt.D.ideo remitto me ad An. in dicto capi.primo, in princip. quibus modis feudum amit.& ad ſcribentes in dicto cap.ſicut. & in d.c.olim. & ibi ſunt concordátię, ex quo iſta materia belli requireret tractatum de ꝑ
53 ſe. ¶ † An autem, ſi uaſallus uult renuntiare feudis potius, q̃ ſeruire domino, dominus teneatur recipere renuntiationem? Et concluditur quod non: quia feudum datum eſt gratia utriuſque, ſm Bal.in c.j.de noua forma fidelitatis.& And.& Bal.in præludijs feudorũ.& Andr.in c.j.de vaſal. qui contra conſtit.Lotha.per docto. & ibi remiſſiones in l.is cum quo.ff. de aqua plu.arcen.& Card.Florẽt.in Cle.paſtoralis.§.denique.de re indi-
54 ca. ¶†Tertiò, eſt obligatus dño. ſuo uaſallus, ad præſtandum adiutorium & præſidiũ moderatè, qñ eſſet capta perſona domini ab inimicis domini. ¶Item pro faciendo filio milite: uel pro faciendo eius fratre milite, ut cõſtitutio Regni, comitibus.& habetur in capitulis Papæ Honorij: ut infrà dicam. ¶Item pro emenda terra. Itẽ pro maritanda filia uel ſorore. Itẽ, ut dictum eſt, pro ſeruitio Regis uel ſui exercitus: ut in dicta cõſti. quã plurimũ.& habetur in Spec.in tit.de feudis.§.qm̃.uer.& not. ꝙ uaſalli. & per capitula Papæ Honorij prouiſum ẽ, ꝙ ſi contingat Regnum inuadi inua-
55 ſione notabili: † non procurata, nõ ſimulata, non momentanea ſeu tranſitura, ſed manente: aut ſi contingit in eodem Regno notabilis rebellio, ſimiliter, non ſimulata, non momentanea, ſed manens: tunc Rex poteſt exigere adiutorium à vaſallis, & ipſi tenentur per collectas dominum adiuuare. Idem, ſi perſona Regis eſſet capta ab inimicis pro redimenda eius perſona, tenentur uaſalli adiuuare in pecunia. Item pro militia fratris ſui vel alicuius ex liberis ſuis. Item pro maritanda ſorore, uel maritãdis filiabus, uel nepotibus, uel qualibet alia de genere ſuo ex linea deſcendenti: & ibi dr̃, ꝙ tale adiutorium erit pro inuaſione vel rebellione, aut detẽtione prædictis quinquaginta miliũ unciarũ: pro militia verò xij.miliũ, pro maritagio verò quindecim miliũ, ut latius in dictis capitulis continetur.
56 † Sed barones ſine literis Regis in caſibus permiſſis in dicta cõſtit. quã plurimũ.exigere àvaſallis adiutoriũ ſine literis Regijs nõ poſſunt: ut cautum eſt in capitulis Regis Roberti, char.liiij.licet Rex Carolus ſecũdus uoluiſſet, ꝙ non requirerẽtur literę Regis: ut in ca. item ſtatuimus.char.
57 xxij. ¶†An aũt vaſalli burgenſes teneant ad hoc adiutoriũ.gl.& An. i d.

constitu.quam plurimum. dicunt, ꝙ non.& dicit, ꝙ ita seruatur. Idem dicit And.in c.j.§.fi.de pace iur. fir.de quo per Andr.in c.j.in uerbo extraordinaria.quę sint rega. Et si est qõ inter dñm & uasallum super isto adiutorio pstando, iustitiarius ꝓuinciæ cognoscit ſm ordinatioem Regis Caroli secundi,quæ incipit, Comites.char.xxviij.Sed ego semp vidi, ꝙ Regia camera summariè cognoscit & taxat.Et pdicta sunt uera, nisi pñs fuisset excõicatus ab ecclesia,uel dãnatus de publico crimine: ut dicit Bal.in c.j.pen.col. quo tempore miles. & in c.j. hic finitur lex Corra.Ioan.And.in c.pia.de excep. lib.vj.& Bal.in c.j.in fi.per quos fiat inuestitura.Innocen.& Ioan.And.in
58 c.veritatis.de iureiur.¶†Quartò,est obligatus vasallus dño suo, ut dictũ est in prima obligatione, ad seruandam honestatem circa pudicitiã uxoris,filiarum, nurus, neptum,sororũ, & matris,& etiam concubinæ domini:ut probatur in §. itē si fidelis.quibus modis feudũ amit.ibi quærũtur plures qõnes super hoc, uidelicet. ¶ Quid si uasallus non seruauit honorem uxoris domini,quæ transiuit ad secunda uota, & quid si uxor dñi esset vna fœmina inhonestissima? Et quid si ignoranter concubuit cum vxore dñi,uel filia,uel sorore,de quibus ibi per And.Ita contrà dñs tenetur abstinere,ut non cõmittat adulterium cũ uxore sui uasalli, nec defloret eius filiam inuitã:ut in consti. si uasallus, de fideiuss.dñorum à va-
59 sallis.¶ † Quintò , tenetur uasallus abstinere ab omni iniuria & in omni malo contrà dñm suum. c.j.§.simili ter. quibus modis feudũ amit. vnde debet abstinere , ne lædat in aliquo dominum suum,in persona uel in bonis.& si dominum læderet in persona uel in bonis,faceret cõtra iurm fidelitatis:ut dicit Iaco. de Belui.in d. §.similiter.& And.ibi,& in c.j.§.porro.quæ sit prima cã benefi.amit. Et generaliter debet abstinerẽ,ne aliquo modo incidat in crimen læsæ maie-
60 statis,†quod multis modis committitur,ut patet in l.j.ij. & iij.ff. ad legem Iuliam maiesta. & dixi in c.j. in uerbo , & bona cõmitten. crimen læsæ maiesta.quæ sint regalia.& aliquid per And.in c.j.§.porro.quæ sit prima cã bene.amit.Ita econtra,dominus debet abstinere,ne suũ uasallum verberet sine causa , nec atrocẽ iniuriam ei facere debet,ut in d.con
61 stitu.si uasallus.¶Sexto,†tenetẽ uasallus abstinere , ne malè loquatẽ de domiuo suo,& eius linguam in hoc comprimere,ut dicit Iaco. de Ardi. in sua laudabili summa in rubr.qui. mo.feu.amit.per multa iura,quæ ipse alleg.¶Idem dicit Cato:Virtutem primam esse puto cõpescere linguã.
62 †Nã de factis Regis non licet dispu tare:ut no.in constit.Regni,disputare.per Andr.olim erant cõstituti certi officiales,qui corrigebant eos,qui malè loquebantur de principe:ut est gl. singu.in rub. C.de ꝓpositis laborum.lib.xij.licet tex.in l.j. C.si quis Impera.maledixerit.dicat, ꝙ in hoc multũ uersatur iudicis arbitrium,an leuitate uel insania,& ex qualitate ꝑsonarũ dicta pensantur, ſm Bal.in c. j.ex quibus causis feu amit.& notat Ang.in l.famosi.ff ad legẽ Iuliã maiesta.Et bene facit ad hoc exẽplum, qđ refert Reuerẽ.do.Anto.Archieps Florẽ. in prima parte sui historialis titu.vj.c.xxj.§.iij.Quòd Agrippa,ꝗ affectabat imperium pro Caio nepote Imperatoris Tiberij dixerit, utinam viderẽ mortẽ importuni senis, scilicet Tiberij: & Caiũ dñm totius orbis.fuit de hoc accusatus apud Imperatorem pdictum de crimine læsæ maiestatis,quia orauerat Deum pro

morte Imperatoris.& Tiberius Imperator eum carcerari fecit,& ibi stetit per sex menses usque ad mortem Tiberij:& succedente Caio in impe
63 rio,liberauit & sublimauit eũ.¶†Septimò,uasallus tenetur cauere à ꝓditione,non solum ꝯ dominum, sed etiam ꝯ fratrem domini sui:ut in c. j.§. itẽ si fratrem. quibus modis feudũ amit.& in c.j.de eo,qui fratrẽ domini sui interfecit, & etiam à subditis partialibus Regis,ut dicit Bal. in c.j.§.Opizoni.de pace Constan.bene facit l.quisquis. C.ad legẽ Iulia.
64 maiesta.†dr̃ tunc proditoriè occidere,qñ sine diffidatione occiderit,ſm And.ubi s̃.& hr̃ in c.j.de homicidio, lib.vj. Sed Bar. in extraua. ad reprimẽ.dicit in uerbo,rebellis. ꝙ proditoriè dr̃ fieri,qñ fingo me amicum, et tracto te,ut inimicum,et sic vnum oñdo in animo, et aliud in corpore, de quo latè per Lucã de Penna in l.
65 fi.C.de deser.lib.x.†plus.n. considerattur animus, q̃ factũ:ideò dicebat Bal. ꝙ partialis cõsideratẽ ex animo, et non ex loco:ut in l.athletas.§.calumniator.ff.de his qui not.infa. Bene facit quod dr̃ in Psalmo lxj. Ore suo benedicebat,corde uerò maledicebat. et ad hoc bene faciunt, quæ
66 scribit Ang.in cõs.cclvj.† dũ dixit, ꝙ Iudas animo erat cum Iudęis,et corpore erat cum Iesu Xpo Deo oĩpotenti.et iste aĩus ex multis coniecturis percipitur,ut per Alexã. in ij. uol.cõs.cxxx.¶Octauò,teneẽ uasallus dño suo, qñ vult feudũ alienare, petere eius assensum super ipsa alie-
67 natione.†Aliàs vr̃ ipsum contẽnere, et ei iniuriã facere.et de iure feudorũ si ꝯriũ faciebat, debebat perdere feudũ:ut in c.j.§.fi.quæ sit prima cã benefi.amit.et in c.j.de alie.feudi.et in c.j.§.aut si liuellario. quibus modis feudũ amit.et in d.l.Imperialẽ.et in c.j. de prohi.feud.ali. per Lotha,

Sed in Regno hoc nõ procedit,quia ipse idẽ qui alienauit sine consensu Regio põt reuocare, per constitut. regni,constitutionẽ diuæ memoriæ. et si ipse non reuocat, poterit dominus reuocare,ut bene declarat And. in c.j.de uasal.qui ꝯ constitutio.Lho
68 tharij.†Nec tenetur sp̃ dñs consentire:ut dicit And.in d.l. Imperialẽ.in princ. Nisi in quatuor casibus, uidelicet qñ uasallus contraxit debitum,ꝓ dño suo,puta quia fideiussit pro eo. ¶Secundò si uellet alienare feudum pro adiuuando dñm.¶Tertiò si uellet alienare feudũ pro maritanda filia uel sorore, uel pro dando militiá fratri.¶Quartò,si uellet alienare feudũ pro liberãdo se ab aliquo onere, quod esset huius feudi:ut dicit And. in c.j.§.quid ergo.de inuestitu.de re ali.facta.& in constitutio. Regni, si
69 quis post litem.†Ita econtra, dñs uasallus inuitis non alienabit feudũ, ſm gl.in l.inuitus.ff. de fideicõmis. liber.not.per Bar.in l.debitorum.C. de pac.Bald.in l.ij. de nouatio. & in c.in generali.si de feudo fuerit controuersia.Bar. in l. prohibere.§.planè.ff.quod ui aut clàm de quo tamẽ per Bal.in l.j.C. de furtis. & ꝑ And. in d.l. Imperialem. §. ꝑtereà. & per Lucam de Penna in l.ij.C. de censibus.& in l. generali. de decurio. lib.
70 x.& And.in d.§.itẽ si fratrẽ. ¶ † Nonò,uasallus hñs castrũ in Regno nõ põt,si est dirutum, illud reędificare sine licentia Regis,ut in constitutione,Regni castra.& multo forti⁹ nec castrum facere de nouo : ut exprſsè dicitur,in d.constitu. sine licentia regis.¶Decimò teneẽ uasallus à domino requisitus, esse fideiussor pro eo: & si non fideiubet, poterit eũ priua-
71 re feudo,quod tenet ab eo.†Et econtrà, si dñs pro uasallo suo nolit fideiubere in cã criminali, ꝑterquàm si inquietatur de crimine,quod ad re-

giam maiestatem ptinet, perdit ius uasallagij, quod habebat in eũ, ut est tex. in consti. Regni, Si uasallus. de fideiussione dominorũ uasallis. ¶ Vndecimò, uasallus teneť dño bene tractare res feudales, quas tenet à dño:
72 nam si † malè uersať in feudo, puta malè tractando uasallos, põt eũ pri-
a uare [a] arg. c. ad Apostolicæ. de re iud. lib. vj. facit l. iij. C. locati. & not. in c. j. qualiter dñs proprie. priueť. ¶ Idẽ si destrueret uel dissiparet bona feudalia, ꝭm Ioan. And. in nouella in d. c. ad Apostolicæ. & Bar. in l. eleganter. in fi. ff. de pig. actio. & Lucas de Penna in l. fundi. C. de loca. prædi. ci
73 ui. lib. vj. † quia ille, qui abutiť domino suo, se facit indignum dominio: ꝭm Bal. in d. c. j. per l. ij. ff. de his, qui sunt sui uel ali. iur. Inde dicimus, ꝙ uasallus nõ põt incidere arbores fructiferas, ut dicit Bar. in l. in fraudem. §. fi. ff. de iure fisc. ¶ Duodecimò, uasallus ẽ obligatus dño, quia teneť qñ opus ẽ ire ꝑ seruitijs Regiæ curiæ, ubi vult Regia Curia expẽsis curiæ,
74 † non autẽ pro seruitijs priuatis: puta, pro mercantia uel alio priuato cõmodo: ut ẽ tex. in constitu. Regni, sicut nostra. & Bal. in l. fi. in prin. C. de bonis, quæ libe. nisi esset uasallus angarius, uel perangarius, de quibus loquitur consti. Regni, si contingit. &
75 constitu. Regni, ꝓsequẽtes. † isti. n. uasalli angarij & perangarij si recedũt à feudo, dñs põt ipsos cõpellere, ut reuertantur ad habitandũ. ar. l. oẽs. C. de agri. & cẽsi. lib. xj. ꝭm Bal. in ꝑludijs feudorũ. viij. col. & idem Bal. in l. j. & in auth. ibi posita. C. de Lati. liber. tollen. & Lucas de Penna in d. l. oẽs. & in l. j. C. de colo. palestrinis. lib. xj. & in l. j. de colle. illici. libr. xj. & in l. fi. C. de censibus. & ẽ capitulum Papæ Honorij, quod incipit: ad nouas cõmunantias. & Bal. in l. si plures. v. col. C. de conditio. insertis.

& And. de Iser. in c. j. in uerbo, pangariæ. quæ sint regalia. ¶ Decimotertiò, tenetur uasallus dño suo facere iustitiam. c. j. §. item qui Dño suo. ꝗ sit prima cã benefi. amitten. & in c. j. de noua forma fidelitatis. Sic etiam
76 ecõtrà dñs teneť † uasallo suo facere iustitiam, & eum contrà ius non grauare, nec ab eo aliquid auferre iniustè, ut in consti. Regni pñti de hominibus baro. & not. Andr. in constitu. Regni, ut participatio. circa finẽ, nã qui te iudicat, dñs ẽ, dicit And. in cõstitu. Regni, ab officialibus nostris in primo lib. Et dicit Andr. de Iser. in c. j. de militẽ uasal. qui contu. est,
77 † ꝙ Rex dẽt facere iustitiã suis subditis, aliàs põt ei resisti ĩpunẽ de iurꝭ ut in l. ꝓhibitũ. C. de iu. fis. lib. x. cũ ꝯco. caueãt tñ à resistẽtia & occasiõe
78 ne faciãt de facto: † q̃a dicit Deꝰ ꝑ os ꝓphetæ Oseæ. viij. c. dabo Reg in furore meo & nota. Andr. in ꝑludijs feudorũ, in ij. char. & dicit, ꝙ sic faciunt Catalani, quia Rex ẽ debitor
79 iustitię, † & per iustitiã acquiritur pax: ut dicit Andr. in consti. Regni, pacis cultũ, & in consti. non sine de obseruatione iustitiæ, & in consti. ut participatio. & bene facit ad hoc, ꝙ dicit Bal. in c. j. in ℣. in noĩe domini: de pace Constantiæ. & ad hoc faciũt omnia dicta, quæ allegat Paris de Puteo in prima char. sui tractatꝰ de syndicatu, per quæ apparet regẽ esse de
80 bitorẽ iustitiæ, † & obligatũ esse ad iustitiã faciẽdã: ut xxxiij. q. v. c. regũ. & plenẽ per Lucã de Penna in l. neminẽ. de susce. & arca lib. x. Caueãt etiã Reges, ne condãt leges iniquas: quia semen eorũ nõ durat super terrã: ut dicit And. in cõsti. Regni, quãto. dũ allegat exẽplũ Imꝑatoris Fe-
81 derici, † cuius semen etiã tẽpe suo ñ est sup terrã, quia reditus ẽt Regni, quos hẽt Rex, sunt stipẽdia quasi ad hoc instituta, ut iustitiã soluat: ut di-

cit S.Thomas ij.ij.q. lxiij.ſm Andr. in consti.Regni, super incisionibus. & in c.j.de pace tenenda.& in c. j.in uerbo,uectigalia. quæ sint regalia.in consti. si damna clandestina. in pen. col.¶Decimoquartò,tenetur uasall⁹ terrę de manualis Regis si uadit ad habitandū in terra baronis redire ad terras demanuales Regis,& barones tenent illos dimittere sub pena vni⁹ libræ auri:ut in constit.Regni, quisquis de burgensibus. Et econtra uasalli baronū, si accesserint ad terras demanuales uel alterius baronis, tenentur redire:ut dicitur in d.consti. & talis uasallus debet puniri iuxta
82 constitutio. Regni,personas.† nam Rex solet concedere terras baronibus & nobilibus personis cū uasallis:& sic cū hac conditione,ꝙ uasalli non recedant à terra, vnde sunt, & quia hæc clausula ē consueta appo.
83 †si non exprimitur vr̃ expressa, nisi aliud constet,ſm And.in d.constitu. quisquis.Faciunt ad hoc not. in l. si prius.§.placuit.ff.de aqua plu.arcen. & not.in l.generaliter.C.de fideiuss. & ea quæ hn̄r in l.qđ si nolit.§. quia assidua.ff.de edil. edicto. cū concor. quæ ibi allegantur, etiā per Alex.in
84 ij.uol.cons.cvij.penul.col.¶†Decimoquintò,tenetur uasallus domino suo tenere secretū consiliū & occultū,& non manifestare sub pœna priuationis feudi,p tex.in c.j.qui mod. feudū amitt.& notauit hoc Bal.in c. j.§. credentia. de pace Constantiæ. nec posset uasallus se excusare reue-
85 lando,ꝙ alij hoc sciebant:† quia secretū etiā dicit quod quinq; homines sciunt:ut in c.veritas.§ econtrà. de pœn.dis.prima. ¶Decimosextò,ē obligatus uasallus dn̄o suo in hoc, ꝙ non pōt ei imponere defensam ex parte Regis,si dn̄s facit aliquā uiolētiā,ut eius uirtute possit agere criminaliter ꝯ dn̄m suū iuxta constitutio.

Regni,iurisgentiū ſm An.ibi.& pro hoc facit tex. in c.j. §. sed qui debitor.quæ sit prima causa bene. amit.
86 †ubi uasallus nō pōt accusare dn̄m suū criminaliter,nec etiā ꝯ eum pōt dicere testimoniū:ut ibidē per And. & Bal.in c.j.§. similiter.de consuet. recti feudi.Nec ēt pōt eē aduocatus ꝯ dn̄m suū,ut dicit Iac. de Ard.in dicta summa in tit.quib. mo.feu.amit. x.char.§.itē si dixerit uasallus.& no. in §.cās.in authen.ut cū de appella. cognoscitur.¶Decimoseptimò,tenetur uasallus dn̄o interpellanti eū ut demonstret bona feudalia,ꝓ quibus pstāt seruitiū,dicer & demōstrare:ut no.in c.j.§.cū aut.& ibi dixi ī iij.no. de ꝯtro.īuest.& no.And.ī c.j.de ꝯtro. īter ma.& fęminā.& Lu.de Pē.ī l.ij. C.de fundis limitro.& p Bal.post Ia. de Bel.ī c.uasall⁹si feudū.si de feu lo fuerit controuersia.& per Pileum in
87 cons.xix. char. lxxxvj.† Nam licet aliàs nemo teneatur ondere titulū suæ possessionis:ut in l. cogi.cū concor.C. de petio.hæredi tamen fallit in feudalibus,si dominus hoc requirit,et ille qui est requisitus, fatetur se esse uasallū eius ſm Iac.de Ardi. in dicto tit.§.ꝙ si dn̄s.per l.quicūq;. C.de feudis limi. et bene in Longobarda firmat hoc Bald.in l.ij.C. quō et qn̄ iudex. de quo latè per And. in consti.Regni, circa uiolentiarū.et in d.l.Imperialē.§. illud.et per Bald.in c.si uasallus feudū.si de feudo fuerit controuer.inter domi.et agna. et p Io.And.in addi.Spec.in ti.de feudis. §.qm̄.in prin.et Bar.in l.j.C.de conducto.et procur.lib.xij.bene ad hoc facit tex.in c.j.§.si aliquis.de cōtro. inuesti.et in d.c. si uasallus feudū.si
88 de feudo fuerit cōtro.†ubi uasallus interrogatus à dn̄o,sup feudo,semp tenet dicere ueritatē, et abstinere se ab oī mendacio.Idē dixerūt Ant.de But.et Io.de Im.in c.cæterū.de iud.

Decimo octauò,tenetur uasallus dño quia si pôt capere malefactores & exbannitos,debet illos capere & ducere ad curiã, aliàs diceret infidelis, &
89 †multò magis si ipsos receptauerit: ut dr in Longobarda in l. iudices. de feud.& bene.in l.qui latronem. & de hoc hr in c.j.§.receptatores. de pace iur.fir.& no.And.in cõstit.Regni,receptans.de pactaneorũ receptationibus.Et idẽ And.in cõsti.Regni,si dãna clãdestina,& hr in c.Regni,ꝙ incipit,nuper apud Tranũ.& in alio c.Regni,qđ incipit,dudũ cõtra.¶Decimo nonò,tenet uasallus uolẽs succedere in feudo paterno uel materno,aut fraterno, uel suo patruo petere inuestiturã & cõfirmationẽ à dño feudi, & sibi soluere releuiũ.iuxta not.ꝑ And. in c.j.§.sed res. per quos fiat inuestitura.& est tex.in c.j. quo tpe miles. & ibi sunt cõcor.Et facere iurm fidelitatis, aliàs ſm ordinationẽ Regiã, positã in capitu.Regni, incip.in noĩe Dei æterni.die viij.mẽsis Maij &c.cadit ab oĩ iure,qđ hr in feudalibus.Et
90 † super hoc sufficit quædam simplex declaratio,quæ possit absentibus, & nõ citatis his,qui ꝑtendũt ius hre scilicet dicat And.in c.j. quo tpe miles.ꝙ in Regno isto cõsueuerunt remitti istæ pœnæ,dũmodò non ex cõtẽptu nõ petierunt infra dictũ tẽpus,
91 †quia Rex munificus nõ debet angustare uasallos iuris ignaros per angustiã tpis,quia dr se defendere ex circũuentione, quia defendit se ex tpe: ut in auth.de his qui ingre. ad appella.§.uolumus.solet ergo curia ꝓ istis culpis,vz pro seruitio non ꝑstito in tpe requisitionis, & pro releuio non soluto,& nõ petita inuestitura infra annum & die de benignitate nõ priuare uasallos bonis feudalibus: sed eos admittere ad compositionem: ut patet in declaratorijs Regis Roberti: quarum una incipit,significamus uobis Marino de Diano.Alia incip.supplicat Pe.de Stella.char.xxxv.¶Vigesimò,tenet hodie in Regno Baro, ut habens feudũ quaternatũ à Rege, si vult à suis uasallis habere iurm fidelitatis,non aliter ab eis põt illud recipere,nisi prius impetrauit à Rege literas pro assecurandis uasallis,
92 †& si authoritate propria exigit iuramentum fidelitatis à uasallis suis, debet perdere ipsum feudũ: ut est constitu. Regni,quæ incipit, comite uel barone.de successionib. nobilium feudorum.hoc etiam dicit Andr.in c. si minori.si de feudo fue. contro,inter domi.& agna.¶Vigesimo primò, uasallus tenetur domino suo ad obedientiam:
93 †nã si citatus tribus uicibus à domino,fit contumax, dominus potest priuare eum possessione feudi, quam per purgationẽ contumacię infra annũ cõparẽdo recuperabit: ut dicit tex.in c.j.de milite uasal.qui contumax est.& in consti.Regni, edictorum,& ibi dicit An. ꝙ dñs põt citare uasallũ,ut ꝑstet seruitium pro feudo sub pœna priuationis feudi. Et idẽ in cõstitutione,si uasallus.de fide.à uasal.
94 †debet ergo uasallus eẽ obediẽs, humilis,& fidelis domino suo: ut no. And.in c.j.in j.co.ex quibus cau.feu.amit. Et hoc intelligitur cum grano salis,scilicet,ut uasallus non sit nimis delicatus erga dominum suũ, nec econtrà dominus sit nimis onerosus suis uasallis,ſm Bald. in l. seruos .C. de pig.actio.& And.de Iser.in proximo allegato c.j.§. j. Debet ergo uasallus dominum curialiter tractare. Aliàs dominus quærit occasionẽ cõtra suum uasallum etiã non de iure, sed de facto:
95 †quia potentioribus nostris pares esse non possumus, secundùm And.ibi suprà. Debet ergo subditi & uasalli esse deuoti domino suo ſm Bal.in c.j.in uerb.deuotionis. de pace Cõstantiæ. Ideo caueant uasal-

ti domini Regis, ne faciant guerram in Regno:quia inciderent in pœnam magnã.de qua in constit. Regni, comes uel baro.de guerra nõ mouẽda: nec etiã duella,quæ sunt ꝓhibita sub pœna criminis læsæ maiestatis, ut in cõsti. Regni,monarchiã.& de hoc habetur per Andr.in c.j.§.si quis hominẽ.de pace tenen. & ibi sunt concor-
96 dantiæ.† An autem baronibus liceat portare arma offendibilia, quæ regulariter sunt prohibita portari: ut in l. j.C.de gladiato.lib.xj. & in authẽ.ut armo.vsus.& in cõstit.Regni, intẽtionis.patet in c. Regis Caroli primi, qđ incipit,dũ regiæ considerationis.Caueant etiã barones Regni, ne faciant sibi recõmendatos in terris domanij: quia est eis expressè prohibitũ, ut patet in c. Regis Caroli secundi, quod incipit,ꝑdecessorũ nostrorũ. ¶Vigesi
97 mo secundò, † tenentur barones regni domino Regi permittere & non impedire aliquo modo directè uel indirectè eorũ uasallos uolentes uenire ad curiã Regis pro querelis,quas uolunt facere Regi. Nã si hoc facerent inciderent in pœnã legis Iuliæ maiesta.per l.cuiusque.in iij.respõso.ff.ad legẽ Iuliã maiestat. secundũ Luc.de Penna,in l.j. in fi. C. ut nemo ad suũ patroci.lib xj.¶Vigesimotertiò,tene
98 tur uasallus† ducere filiũ suũ delinquentẽ erga dominũ suũ ad præsentiã domini, ad satisfaciendũ de delicto cõmisso erga dominũ, uel à se filiũ separare.aliàs debet perdere feudũ,quod habet à domino.text.in d.l. Imperialẽ.§ insuper.Bene ad hoc facit tex.in l.qui cũ uno.& l.milites.ff. de re milita.¶Vigesimo quartò, tenetur uasallus honorificè recipere literas sibi missas à domino suo, & illas non despicere uel paruipendere, & si
99 †aliter facit,potest ex ista iniuria priuari feudo in Lõbar.de feud. & bene l.si liber homo.hic inoleuit mos, ꝙ in receptione literarũ assurgitur, & ponuntur literę supra caput in signum honoris mittentis literas.¶Vigesimo quintò,uasallus tenetur conuenire aliũ uasallũ de causa, quæ pertinet ad forũ seculare corã iudice cõpetenti
100 Regni seculari.† Et si in foro ecclesiastico facit cõueniri de causa prædicta pertinenti ad forũ seculare,puniẽ pœna priuationis omniũ bonorũ: ut in constitutione Regni,quæ incipit, cũ iustitiæ.de foro cõpe. Sicut puniẽ qui trahit scienter persõnã ecclesiasticã in uetito examine:ut in c.si diligẽ-
101 ti.de foro cõpet.† Sic etiã puniuntur pœna omniũ bonorũ barones, q̃ sine priuilegio Regis usurpant merũ & mixtũ imperiũ:ut in constitutione Regni ea quæ ad decus.et not. in c.regis Roberti,ꝙ incipit,ad regale fastigiũ. ¶Vigesimosextò tenetur uasallus dño suo obseruare omnia quæ sunt de natura feudi, & omnia pacta apposita in inuestitura feudi: ut in c. j.§.ex eadẽ.de lege Corradi. & no.in d.l.Imperialẽ.§. illud. quia nil tã naturale est,quã pacta seruare. l. j.ff. de pactis,cũ concordan. Ideò dicit Bal. in prçludijs feudorũ, ultima charta.
102 in j.colũ.† ꝙ semper ad tenorẽ inuestituræ recurrendum est: quia uim contractus ostendit:ut in c.j.de duobus fratribus à ca.inuest.& in c.si cui de extraord.c.alteri cõpila. Et idẽ dicit Bal. in suo eleganti consil. incip. Sanctissima & illustrissima domina regina.& tanta est uis inuestiturę, ꝙ dixit Bal.in consi.lxx.in j.uol.quòd potius inspicitur tenor inuestituræ, q̃ natura feudi. Nã natura feudi est genus,inuestitura est species,quæ dero-
103 gat generi,† & ideò tenor inuestituræ derogat omni naturæ feudorũ, secundũ Bal.in d.c. j. de duobus fratribus à c.inuestitis.¶Vigesimo septimò,tenetur uasallus, quando est requisitus à domino Rege, ut ueniat

cum eo honorifice ad eum associandum pro suscipienda corona Regni à summo Pontifice, siue in Regno, siue extra Regnū, aut ad uoluntatē Regis mittere aliū domino Regi acceptabilē, ut habetur in c. j. §. fi. de pace
104 iuram. firm. ¶ Vigesimo octauò † tenetur uasallus ope & sermone tractare dominū ut dominū. dixit Bal. in c. ij. in fi. C. de oper. liber. Et ideò si dominus uenerit in necessitate aliqua, tenetur vasallus ei subuenire, secūdū Bal. in l. j. in fi. C. de oper. liber. & no. in c. j. §. similiter. de capi. Corra. Et iō secundū Dy. & Bar. in l. alimēta. ff. de lib. agn. si dominus deuenerit in pau
105 pertatē, est alendus a uasallis. † Et pro hoc bene facit, quod dicit Spec. in titu. qui filij sint legitimi, uer. sed nunquid. & ea quæ habentur in c. nobis. de iure patrona. & quæ dixi in c. licet. si de feudo fue. controuer. inter domi. et agna. et dixit Alex. in ij. uol. cō. xxxv. ꝙ pro necessaria causa dn̄s pōt uēdicare res proprias uasallorū. ¶ Vigesimo nonò, tenetur uasallus do
106 mino suo, † quia possunt pro domino suo debitore capi bona sui uasalli pro represalijs, ut no. docto. in c. j. §. similiter. de capit. Corradi. de his tn̄ plenè p Bar. in suo trac. de repræsal. ¶ Trigesimò, nedū vasalli demanuales sunt subiecti Regi: sed ēt principaliter oēs uasalli baronū sunt subiecti dn̄o
107 Regi † in tm̄ ꝙ principaliter tenenē adiuuare Regē, et cōtra baronē dn̄m suū, & nō adiuuare baronē contra Regē, sed bn̄ cōtra aliū adiuuare baronē ut in Spec. de feu. §. qm̄. uer. uasallus uasalli. & no. And. in d. l. Imperialē. §. ꝑtereà. si inter duos. et gl. in cōst. Regni, probationum defectum. ¶ Trigesimo primò, tenetur uasallus præstare uiam domino suo per sua prędia, si domino hoc expedit: ut dixit And. de Iser. in c. j. §. si quis. de manso. & ibi dixi in tertio nota. de controuer. inuesti. arg. l. si quis sepulchrum. ff. de
108 relig. et sump. fune. † quæ lex habet locum nō solum ratione religionis, sed etiam ratione publicę utilitatis, ut dicit Andræ. in c. j. § similiter. in v. colum. de capi. qui curi. uend. et Lucas de Penna in l. ij. C. de bon. uacan. libr. x. et Guido de Suza. in l. binas. C. de ser. urba. prædi. et g o. xij. q. j. cap. religiosam. et Specu. in titulo, de emptione et uenditione. §. primo. uer. ad euidentiam. et iam uidimus de facto quando Rex uenit Neapolim, et expedit ei habere bonam uiam per funda priuata, eius iussu adaptantur uiæ, ut Rex transeat. ¶ An
109 † autem si uasallus præstat uiam inimicis domini debeat perdere feudum. uide consilium Rapha. cuman. con. lxj. per totum. ¶ Trigesimo secundò, tenentur uasalli domino Regi soluere tractas, et antiquas gabellas, et iura doanæ, et fundi, et collectas debitas, et consuetas, et omnia alia iura regalia: ut in cap. primo, quæ sint regalia. Et iuxta ritus magnę cameræ summariè compositos per Andræ. de Isern. bene facit c. tributum.
110 xxiij. quæsti. octaua. † Et pro istis iuribus fiscalibus soluendis non potest uasallus dicere: ego uolo cedere bonis, ut euitet collectas et alia iura, et debita fiscalia secundū Bald. in l. j. post cyn. in iij. q. C. de cessio. bonor. & Bar. in l. j. ff. eod. tit. de quo tamen per Salyc. in d. l. j. in uer. vj. quæro. et per scrib. in §. fi. Insti. de actio. ¶ Trigesimo tertiò, tenetur uasallus domino suo ex delicto uel quasi delicto, et ex contractu uel quasi, dūmodò conuincatur de culpa, iuxta not. in c. j. de feudo sine culpa non amit. cū concordan. ibi allega. Sunt. n. lxv. causæ, per quas uasallus debet perdere feudū: de quibus per Iacob. de Ardizo. in dicta sua sum. Et ego dictas causas enumeraui in c. j. §. fi. qui. mod. feud.

111 amit.¶†Trigeſimoquartò, tenetur uaſallus domino Regi dare hoſpitia pro familia Regis: ut patet in capitulis Regis Caroli primi, de hoſpitijs prꝑſtandis.& not. Bal.in l.obſeruare. in princip.ff.de offi.procon. & And. in c.j.in uerbo,ex ordina.quę ſint regalia.hæc enim ſunt quæ mihi occurrunt in iſta materia profunda, in qua multa cã breuitatis omiſi per longũ examinare,ne tædio veſtram Illu.D. afficiam.Sed non reperitur per alios ſcribentes ſic cumulata:credo tñ ueras concluſiones ſcripſiſſe ſub correctione veſtræ Illu.D.& doctorũ de Cõſilio Regio.M.de Affliđ.V.I D. ¶Nõ eſt meũ dicere,quãtũ hęc ſcripta fuerũt laudata & apꝓbata ꝑ ſuã Ill.D.& ꝑCõſiliarios ſuę maieſtatis.

2 POTEST eum priuare. Si dñs maletractat uaſallos, põt feudo priuari.Et ideo Bald.in c.j.§.publici latrones.de pace tenenda, dixit, quod ſi habens caſtrum in feudũ malè tractat burgẽſes caſtri, ꝙ dominus põt ipſum monere ut eos tractet debito modo & conſueto,aliàs curia domini poteſt ſibi caſtrum auferre. Et rõ eſt:quia malè utitur ſubſtantia dñi. arg.l.ſi cùm dotem.§.ſi uerò dotem. ff.ſol.matri.& uide omnino Bartho. Socin.conſ.292.incipien.not. primò ſequẽdo. uerſi.ſextò iſta concluſio. in ij.vol.Et dixit Flor.in l.ſi filia nupta.in princ.ff.fam.erciſ.ꝙ licet quis plus ſolito grauetur à ſuperiore, qđ tamen per hoc non poterit plus ſolito grauare ſuos ſubditos.Alibi tamẽ Bal.in prima rubrica Digeſtorũ, in fi.tenet, ꝙ licet ſubditi non poſſint expellere dominũ intolerabiliter eos oprimentem:tamen interim nõ tenẽtur obedire.Et dicit Albe.in l.bene à Zenone.C.de quadr.præſcrip. ꝙ põt talis dñs priuari ab Imperatore uel Papa.Imò mirabili⁹ dicit s.Thomas in ſecundo ſñiarum, articulo pen. ꝙ licitum & meritorium eſt ſubditis interficere dominum ipſos intolerabiliter opprimentem. Sed contrariũ tenet Auguſ.de Ancho.in tracta.de poteſtate eccleſiaſti. quæ.54.articu.iij. uerſ.oĩa aũt iſta.& cõtra beatũ Tho. fuit deciſum in Cõſilio Cõſtantiẽſi, ẜm Brixi.in repertor. in uerbo Tyrãnus.& ita refert & tranſit Feli. in ca. cùm nobis.col.iij.extra,de præſcrip. & uide omnino Fran. Curti.in tract. feu.in 6.parte principali,in j.colum. uerſi.quæro ergo.Et dixit Bal.in c.j. qualiter dñs propriè priu.& eſt tex. ĩ l.ij.ff.de his,ꝗ ſunt ſui uel alie.iur. ꝙ dñs,ꝗ abutiť dñio,facit ſe indignũ dominari.Idem ſequitur Iac. de ſan. Geo.in tractatu de homag. ꝑ ſex co. añ ult.col.& uide ĵ.ĩ hacmet charta.

Adde retrò ſcriptis ꝙ ſi dñs grauaret ſuum uaſallum atrociter in carcere,uel aliàs, dñs ſuperior põt ipſum totaliter eximere à ſua iuriſdictione & ſubiectiõe,& hoc faciet ex officio ẽt ꝙ talis oppreſſus non conquerať. ita Io.Fab.in §.fi.Inſti.de his,ꝗ ſunt ſui uel alie iur.& ſequitur Guido Papæ in ſuis deciſ. parlamẽti Grationapolitani,in deciſ.62.incip.ſi quis baro.Et aduerte,quia loquiť ſi dñs atrociter tractat,& hoc, ex quo moderata ſæuitia uidetur permiſſa dominis in ſuos ſubditos arg.j.q.j.not.Ange. de Are.in §.in poteſtate.iij.col.uerſ. in ea gl ibi Inſti. de his qui ſunt ſui uel alie.iur.faciunt ibi not. per Chriſtoph.Porc.ĩ eo.tit.ij.co.in additiõe Adde ꝙ hodie & ibi Iaſ.de Nay.inadditione incipiente, not.ẽt Tho.Gra.

DECISIO CCLXVI.

De repulſa contra teſtes examinatos in prima inſtantia.

SVMMARIVM.

1 Teſtes non obiectati in prima inſtãtia an in alijs poſſint impugnari, & quando.5.3.

2 Repulsa testium in causa appellationis fieri an possit.

Testis in productione toleratus potest prætextu criminis obiecti repelli etiam in ciuili causa.

4 Crimina in causa appellationis, quãdo possunt objici.

6 Didicita testificata etiam super directo contrarijs non obstant reo, ad ꝓbandum in admisso.

FVIT in quadã causa humiliũ ꝓso
1 narũ appellationis dubitatũ : † si testes, qui non fuerũt repulsati in prima instãtia, possint repulsari in causa appellationis. Et sic, an facta publicatione in causa appellationis, sit dandus terminus ad repulsandũ testes, q fuerũt examinati in prima instãtia, & non fuerunt repulsati, dicebat, ꝙ si pars diceret, ꝙ uult ipsos repulsare ex capite falsitatis: quia corrupti falsum
2 deposuerũt,† ista repulsa potest fieri in causa appellationis. ꝑ no. in l. fi. C. de fide instru. & in c. j. de ꝓcur. & in c. j. de excep. & hoc firmat And. de Iser. in cõstit. Reg. iuris peritorũ. circa fi. & in tantũ hoc est uerũ. ꝙ ẽt si in prima instãtia fuisse concessa repulsa, & fuisset obiectũ de falsitate cõtra dictos testes, & nihil fuisset ꝓbatũ, põt fieri ꝓbatio falsitatis cõtra dictos testes in causa appellationis. & hoc ꝑ gl. ĩ d. c. j. de excep. Sed si uellet repulsare testes examinatos ĩ prima instantia: quia aliter sunt c. criminosi: uel quia non sunt idonei testes: tũc nõ admittiť in cã appel. ad repulsandum dictos testes in cã principali examinatos. & hoc dicit And. in consti. iuris peritorũ. Nisi in prima instãtia fuisset repulsa petita & nõ cõcessa
3 tũc debet cõcedi repulsa. ¶ † Et dicebãt quidã dñi, ꝙ ita fuit practicatũ. Ego dicebã, ꝙ Abb. sic. in c. sup eo. de testi. dicit, ꝙ testis quantũcunq; tolerať tpe ꝓductionis põt prętextu criminis obiecti, repelli nõ solũ in cã criminali, sed etiã in ciuili. Secus, si fuit descriptus in instr̃o tpe tolerationis: non. n. reprobatur instr̃m, si posteà apparet inhabilis: ut in l. j. C. de testa. Et idem dicendum est, dicit ipse si per testimoniũ illorũ testiũ lata esset sñia, ut non possint repulsari uel reprobari: licet posteà offerantur ꝓbationes sup inhabilitate: ut in c. præsentiũ. eo. tit. ¶ Dicit ipse, nisi fue
4 rit appellatũ: † nam tũc in cã appellationis pñt crimina obijci, per glo. in d. c. j. in uerbo, per sñiam. ibi, nisi appellatũ fuerit, uel nisi ꝓbetur corruptio seu periurium, ꝓut ipse dixit in c. sicut. de testi. & sic Abb. sicu. dicit contrariũ eius, qđ dicit And. de Iser. & de iure can. est tex. in c. ij. de testi. lib. vj. in §. testes. ¶ Fuit tandẽ in cõsilio decisum s̃m opi. do. And. ꝙ non concediť repulsa cõtra testes exami-
5 natos in prima instantia: † nisi uelit pars repulsare ipsos, tanq̃ falsarios, ꝑ ea, quæ hñr in c. licet. de testi. & per id quod dicit Inn. in c. cùm in tua. de testi. & ĩ d. c. sicut. eo. ti. uel quia fuit petita repulsa & nõ cõcessa: ut supra dictũ est. & pro ista practica ego allega. Bal. in c. j. §. itẽ uasallus. de cõtro
6 uer. inuesti. † ubi dicit, ꝙ qñ reus non fuit admissus ad ꝓbandũ, tũc nõ obstat didicisse didicita testificata etiã super directo cõtrarijs, allegat. l. officium. ff. de rei uendi.

DECISIO CCLXVII.

De territorio reperto intra fines feudi quaternati.

SVMMARIVM.

1 Possio quadragenario, an obstet dño reperiente fundũ infra fines feudi.

2 Feudi particularis res quanto tempore prȩscribatur.

3 Domino quando incumbat probatio super feudali prædio.

4 Fundus an præsumendus feudalis, quia infra fines feudi est.

Allodium

Allodium præsumitur, si feudum nõ probetur.

5 Clericus possidens liberè bona in baronatu, an sit sub iurisdictione uel dispositione.

6 Ius idem est de toto, quó ad totum: sicut de parte quo ad partem.

7 Feudum habere terras in alio feudo separato non est inconueniens.

VIDI in cõsilio dubitari. ¶ Vtrũ
1 ¶ † si intra fines a feudi quaternati re
a periat territoriũ, qđ possidet̃ ꝑ quendam priuatũ, possit per dñm feudi reintegrari ad feudũ, nõ obstãte possessione xxx. uel xl. annorũ. ¶ Videbat̃ aliquibus dñis, ꝙ ex quo reperit̃ dictũ territoriũ intra fines feudi quaternati, & non ꝓbat̃, ꝙ fuit exẽptũ à feudo, ꝙ dẽat ad feudũ ꝑdictũ reintegrari tanq̃ distractũ & sepatũ à suo
2 corpore: † quia res particularis feudi non põt ꝑscribi ꝑscriptione xxx. uel xl. annorũ: ut in cõstit. regni. cõsuetudinẽ hactenus. in iij. lib. Et res ista est ĩtra fines feudi quaternati, ergo præsumit̃ de feudo: quia dicit Andr. i c. j. de cõtro. inter mascu. & fœmi. in additione. Ea uerò, quæ infra fines feudi cõtinent̃, erũt feudalia, si non ꝓbent̃ exẽpta; vt si donat curia in feudum castrũ cum hoĩbus & ꝑtinẽtijs eius: sicut est forma priuilegiorũ in regno Siciliæ, oĩa quæ sunt intra territoriũ, nisi ꝓbent̃ exẽpta, erunt feudalia. xvi. q. vii. c. oẽs basilicę. ff. de of
3 fic. ꝑfec. vrb. l. j. §. cũ urbem. ¶ † Nisi esset cõsuetudo ꝑscripta in castro, ꝙ tenentes uendũt liberè possessiones suas, tũc incũbit ꝓbatio dño, ꝙ prædiũ istud sit feudale, aut si uicina prędia erũt de allodio. Sic ecõtrà. Si uicina ꝑdia essent feudalia, incũberet ꝓbatio possidẽti, qđ eẽt allodiũ. ¶ Itẽ semꝑ ĩspicit̃ an sit in possessione uel quasi tenendi sicut allodiũ, uel ut feudale: vnde cũ nõ appareat de exẽptione dicti territorij siti ĩfra fines castri tanq̃ allodialis: licet ĩ castro sint alij, qui possideãt bona allodialia, ut sunt ecclesiæ. Tñ ꝑ maiori partes oẽs alij tenent bona reddititia feudo ꝑdicto. Ideo ꝑsumẽdũ, ꝙ dictũ territoriũ ẽt
4 sit de feudo. ¶ † In cõtrariũ dicebat̃, ꝙ dictũ territoriũ non ꝑsumit̃ feudale, ex eo, ꝙ est infra fines feudi: ut expresse tenuit Host. in. c. nimis. de iureiur. quia multa allodia sunt in dicto feudo, & à iure primæuo oĩs terra libera est, nisi in quantũ uiolẽtia est illata, & eũ refert & sequit̃ Ioã. and. in nouella in d. c. nimis. & no And. ĩ. c. j. de cõtrouer. inter ma. & fœmi. Idẽ uidet̃ uoluisse Andreas de Iser. in l. Imperialẽ. §. illud. de ꝓhi. feu. ali. ꝑ Fede. ubi dicit, ꝙ nõ est ꝓbata intentio Regis, ꝙ oĩa quæ sunt infra fines Regni sint de feudo. & idẽ dicit in con
5 stit. si dubitatio, ubi dicit, † quòd non oĩa, quæ sunt in Regno, præsumunt̃ esse dñi Regis. Et idẽ Andr. in cõstit. Regni, ab officialibus nr̃is. dicit, ꝙ illa q̃stio est contra ꝓceres & aduocatos fisci, qui dicũt, ꝙ oĩa quæ sunt in regno, sunt Regis &c. & in c. j. qualiter vas. iur. de be. fide. circa fi. dicit si cleric⁹ tenet domos, uineas, & terras in Regno liberè, uel in terra alicuius baronis, non ꝓbat̃ ex hoc, ꝙ sint feudalia, nec sunt in dispositione Regis, sed solũ in iurisdictione Regis: & sic intelligit̃ d. c. oẽs basilicæ, scilicet, ꝙ oĩa existentia in Regno, sunt sub iurisdictione & ꝓtectiõe Regis: & hoc etiam dicit Spec. in titu. de feudo. §. q̃m. uersi. xiiij. nec est facienda vis, si diceret̃, ꝙ aliud est in Rege, & aliud in barone: nã Andr. in locis præalleg. loquit̃, ꝙ nõ oĩa quæ sunt in Regno, præsumunt̃ esse Regis: sed in baronia aliud est, ꝓut ipse dicit in præallega
6 ta additione. † Quia in ueritate nulla ratio diuersitatis reddi põt, ex quo idẽ iuris est de toto, quo ad totũ: sicut de parte, quo ad partẽ: ut in l. quę

de tota.ff.de rei ven.& in concor. alle.in l.qui scit.ff.de vsu. & idẽ Andr. in c.j.si de inue.inter dominũ & vassalis oriatur.ibi cõcludit, ꝙ sicut vasallus Regis in Regno potest ferre testimoniũ pro Rege,ita vasallus baronis: nec præsumit feudũ id, quod est iuxta feudum:secundũ Bal.in c.j. § ecõtrariò.de inuest.de re alie.¶Et plus dicebat vnus singularis doctor, ꝙ etiam, ꝙ fuisset probatũ, ꝙ dictũ territoriũ esset feudale, nisi esset probatũ, ꝙ esset de illo feudo feudale, nihil opitularetur agenti, ex quo poterat esse feudale de alio feudo qua-
7 ternato: † quia non inconuenit, ꝙ vnũ feudũ habeat territoria & terras in alio feudo separato; vt est videre exemplũ in feudo Loriani, quod habet territoria in feudo Acerrarũ: & sic de multis alijs feudis. ¶Fuit ergo sup hoc dubio & varietate do. And. ostẽsa quædam Regia sñia lata sub nomine Regis Ferdinandi primi, lata in simili materia, inter ducẽ Grauinæ & quẽdam nobilem Nicolaum de Effrem, & baronem super certis terris,quæ prætẽdebãtur fuisse infra fines de Bello monte: per quam declaratur attento processu, ꝙ non præsumitur feudale,quicquid intra fines feudi continetur,quæ conseruatur ꝑ Antonium Saponum. ¶ Et sic fuit ꝑ totum Consilium pari voto nemine discrepante votatũ, ꝙ dictus conuentus possessor dicti territorij absoluatur ab impetitione dicti baronis.

Intra fines. An res existens infra fines feudi præsumatur feudalis, vide infrà in decis.277.Tho.Gram.

DECISIO CCLXVIII.

De actore super l.diffamari.

SVMMARIVM.

1 Actor rei forum sequitur.
2 Actor in materia l.diffamari. quis dicatur. 3.
Causa naturalis vincit accidentalem.
3 Excõmunicatus nõ potest agere vigore l.diffamari.C.de inge.& manu. Reus excommunicatus se defendit.
4 Actor censetur, qui primò aliquem in ius vocat.

IN alia causa fuit dubitatũ,quidã dedit petitionẽ suã cõtra Titium,eò quia ille Titius se iactat habere ius sup fundo ipsius libellantis,ideò petit,ꝙ statuatur sibi terminus ad agẽdũ,aliàs imponatur silentiũ. iste Titius citatus cõparet,& dicit ego sum priuilegiatus,& nõ possum in prima cã cõueniri in sacro Consilio: sed in prouincia mea,vbi debẽt videri primæ causæ.dicit ipse libellãs,si Titius vellet proponere & agere cõtra mẽ
1 sup dicto fundo,ego essẽm reus.† & de iure actor sequit forũ rei.l.fin. C. vbi in rẽ actio.l.iurisdictionem. C.de iurisdi.om.iudi.Bart.in l.ij.in fi.ff. si quis in ius voca.nõ ierit.c.si diligenti.&c.si cõtra clericum.de foro cõpetenti.cũ si. & ideò debet dicta causa videri in Consilio. ¶Ille Titius replicat,ꝙ ipse libellans super materia l. diffamari.C.de ingenuis & manu.est actor,& ipse Titius est conuentus, &
2 iõ actor sequit forũ rei. ¶ † Quærit, quis est actor in materia d.l.diffamari. Abb.Sic.in d.c. si quis cõtra clericũ.dicit ꝙ debet attendi origo causæ naturalis, nõ quod accidentaliter cõtingit,quia cã naturalis vincit accidẽtalẽ.l.qui habẽt.ff.de tute. & ponit tria exempla. & tertiũ est de d.l. diffamari.& sic secũdũ eum iste agẽs super materia l. diffamari. dicit reus super negotio principali,& sic nõ attenditur quod nunc agit cõtra Titiũ vt agat,sed attenditur, ꝙ si Titius aget,ipse libellans super materia l.diffamari esset reus. Et ad hoc allegat plura similia:vt ibi per eũ. Et in hac opinione fuit etiam Ant.de But.in c.

3 cũ inter. de exceptio. ¶† Alij dñi dicebant, ꝙ iste libellans vigore legis diffamari, est actor: quia dicit Paul. de Castr. in l. libertus. ff. de in ius voca. quòd excommunicatus nõ potest agere vigore legis diffamari: qa ipse voluntariè hoc petit, & ideò est actor, qui nõ pôt esse in iudicio agẽdo, sed defendẽdo sic: vt in c. intelleximus. de iudicijs. & in c. j. de exceptio. lib. vj. & in c. cum inter. de exceptio. & hoc tenet expressè And. de But. in d. c. intelleximus. dicens plus ꝙ excõmunicatus nõ pôt petere cogi actorem persistere super actione
4 intẽtata. ¶† Fuit ergo votatum per omnes dominos de Cõsilio deliberatè super ista difficultate, quòd iste agens vigore l. diffamari. est actor. & ita sentit Bar. in d. l. libertus. & dicit ibi Alex. de Imol. quòd opinio Ant. de But. in d. c. cũ inter. non est vera. & eam ibi reprahẽdit do. Abb. dicẽs, ꝙ ille qui primò prouocat aliquẽ ad iudiciũ dicitur actor: vt in l. in tribus ff. de iudicijs, &c. & ita tenuit Alexã. in v. vol. consi. ciij. Ideò si est actor, debet super hoc cõuenire illum, qui se iactat in foro suo, & ideo habet locum remissio: & sic fuit executum.

DECISIO CCLXIX.

De appellatione à sententia, in possessorio.

SVMMARIVM.

1 Appellari an possit à sententia interdicti retinendæ possessionis. 2.

3 Executio per appellationẽ nõ retardatur super possessorio.

4 Appellatio qd operẽ, cũ fit executio.

IVDICES inferiores sæpissimè iudicant in interdicto retinendæ possessionis; & ab eorum sententijs
1 appellatur ad sacrum Consiliũ; † & dicitur, quòd à tali sententia nõ potest appellari, per tex. in l. vnica. C. si de momenta. possess. fuerit appellat. & voluit Bar. ĩ l. ij. ff. de appel. recipi. & in l. fina. de appella. & Bal. in l. ij. C. de epis. audien. ille qui appellauit, dicit, quòd à sentẽtia lata super pos-
2 sessorio potest appellari: † nam licet olim fuisset dubium, hodie autem per tex. in Clem. j. de sequestratione possess. & fruc. Clarum est, quòd pôt appellari: vt dicit Baldus in iij. volumine consilio cxxvj. & cõsilio cxxxviij. et in iiij. volumine, consi. xciiij. ¶ Fuit decisum per totum Consiliũ, quòd in foro ecclesiæ clarum est, quòd à sententia lata in possessorio potest appellari: vt dicit glossa in capite, cum ad sedem. in verbo, interdictum. de restitut. spoliat. & ista opinio communiter tenetur, vt dicit dominus. Abbas Sicul. in dicto ca. cum ad sedem. & ita tenet Archi. ij. quæst. vj. c. quoties. & Ioan. Andr. & Cal. in d. c. cum ad sedem & Fede. de Sen. in consi. lxxvij. & Paul. de Leaza. in d. Cle. j. & Spe. & Io. And. in addi. in
3 tit. de ap. §. ij. ver. vj. † Sed in foro ciuili corã iudice seculari regulare est, ꝙ potest appellari à sententia lata super causa merè possessorij. Sed per appellationẽ non retardatur executio, sed facta executione iudex ad
4 quẽ, cognoscet de iustitia vel iniustitia causæ appellationis. hoc expresse firmat Bart. & Ange. in l. ij. ff. de appel. recipiendis. licet Bal. in d. l. vnica. C. si de momẽ. pos. nõ sequat̃ istã opi. sed indistinctè teneat, ꝙ à sen. super possessorio nõ licet appellare. & eũ sequit̃ Sal. ibi tamẽ dictam opi. Bart. secutus fuit ẽt Abb. Sic. in ij. vol. cõsi. lv. & in d. c. cũ ad sedẽ. & Archi. in d. c. quoties. & Bal. in d. l. ij. vlt. col. C. de epis. audi. Et istam opi. Bar. & aliorum reperio fuisse Albe. de Rosa. ĩ d. l. vnica. vbi dicit ista verba formalia: imò qđ plus est rectè intuenti, hæc lex nõ inhibet appellationẽ, imò cõcedere videtur ibi, dũ dicit

appellatio interposita fuerit: licet gl. ibi exponat de facto: sed nr̃ solum in nuere, ꝙ talis appellatio nõ impediat executionem per uerba illa, snia tñ sortiatur effectum contra titulum. ff. nil nouari. Simile est in supplicatiōe: ut in authen. quæ supplicatio. C. de preci. impera. offe. & in restitu. in integ. ut in c. suscitata. de resti. i integ. & in senten. excom. ut in ca. licet. de
4 senten. excom. in vj. † Et si dicatur, quid operatur appellatio, si fiet executio: dic ꝙ multũ: ut in Spec. de appel. §. ij. ver. vj. ¶ Et dicebant domini Consiliarij antiqui, sicut do. And. Mariconda, & do. Ant. de Alex. & do. Carolus de Rogerijs, ꝙ dicta opi. Bart. in l. ij. ff. de appel. recipi. semper fuit obseruata in Consilio. Et ego, cùm eram aduocatus, uidi seruatam esse in Consilio, qñ præsidebat do. Lucas Tozulus Romanus, in cõsilio, in quo tunc temporis etiam erãt doctissimi viri. M. de Afflicto, V. I. D.

DECISIO CCLXX.

De dotis æstimatione.

SVMMARIVM.

1 Dotis æstimatio, ãn ad tempus donationis, uel restitutionis referẽda.
2 Emptio, in dubio facta intelligitur, ubi mentio pretij facta est.
3 Lucrum cum damno alterius, est reprobatum.
4 Augmentum oẽ in dote proueniẽs à natura, est mariti & eius hæredis.
5 Vxori qñ succurrendũ in æstimatione dotis bonorum traditorum.

1 DOMINA Clarella dedit † in dotẽ suo uiro certa bona stabilia æstimata uncijs lxxx. quæ tũc temporis neq; plus ualebãt, nec min⁹, ut patet ex instrõ dotali sol. matri. p mortẽ viri superstitibus filijs, ista uxor petiũt ab hæredibus viri æstimationẽ bonorũ datorũ in dotẽ, ꝑut valẽt nũc tpe restitutionis dotiũ, ex quo illa bona sunt augmẽtata in pretio non quidẽ industria viri, sed tps induxit istud augmentũ ualoris, qđ augmentũ ultra dictas vnc. lxxx. est vnciarũ xxx. dicunt hæredes, dicta bona fuerũt data in dotem ea æstimatione quę facit emptionẽ, licet nõ sit dictũ in instrõ
2 pdicto, hoc tñ sic presumitur, † quia ubi in dubio facta est mentio pretij, intelligitur emptio: ut est glo. in l. fi. C. de prædijs curialiũ, li. x. ſm Baldũ in l. ex conuentione. C. de pactis. Et ꝑ consequens dominiũ irreuocabiliter fuit viri iuxta no. in l. si æstimatis cum seq. ff. sol. matri. & in l. quoties. & in l. si inter. & ibi gl. C. de iure do. & sic illud augmentũ respectu tẽporis, erit hæredum uiri. ¶ In contrariũ dicebat vxor, quòd dicta ęstimatio dictorũ bonorũ contentorũ in instrõ prędicto non fuit per modũ veri pretij, vt faciat emptionẽ, sed ut sciatur valor, & sic est fundus dotalis: iõ hæredes vel restituant dicta bona, uel eius æstimationẽ, per dicta iura. ¶ Et unus magnus doctor ꝓ dicta muliere allegabat Azo. in summa. C. de iure do. i iij. col. vbi dicit ista uerba for
3 malia: † Item constituitur dos facta & nõ facta æstimatione. Sed si in æstimatione decipiatur alteruter ẽt maior xxv. annorũ, ẽt sine alterius dolo, ẽt nõ ultra dimidiam iusti pretij, ubi speciale sit in dote, succurrẽdum est ei, quia bono & æquo non conuenit lucrari aliquid cũ dãno alterius, aut dãnũ sentire cũ alterius lucro. ff. eo. l. j. §. vlt. Si ergo decepta est mulier, ꝙ seruũ minori æstimatione non debuit dare in dotẽ, restitueretur in integrũ, uel suppleatur ei iustũ pretiũ, vel reddatur ei res data electione marito, & hoc si seruus uiuit, alioquin debebit mulier esse contenta æstimatione facta, nisi dolo mariti fuit dece
4 pta. ¶ † Fuit votatũ ꝑ dños Consiliarios, ꝙ si simpliciter fuit facta ęstima

tio bonorũ datorũ in dotẽ,& non fit dictum, ꝙ in restitutione dotis restituantur dicta bona, sed dicta æstimatio, ꝙ maritus vr̃ emisse dicta bona, & sic omne augmentũ proueniens à natura, est mariti, & eius hæredis: ſm Bald. in l. j. & in l. quoties. C. de iure dotium. Et si fuissent data in dotem æstimata ut sciatur ualor, ita ꝙ dicta bona debeant restitui, tunc siue sint deteriorata, siue augmentata, oẽ deterioramẽtũ sine culpa uiri, & omne augmentũ veniens ex tpe esset uxoris: ut bene declarat Bald. in l. si inter virũ. C. de iure dotiũ, dummõ sit idẽ pretiũ, ſm gl. ibi. sed doctores dicũt, ꝙ hoc quod dicit gl. non est verũ: ut
5 dicit ibi Bal. ¶ †Procedit ergo dictũ Azonis, qñ tpe traditionis bonorũ, & æstimationis eorũ fuisset mulier decepta ẽt ͠j. dimidiã, tũc succurrendũ est ei: vt ipse dicit, nõ aũt debet ei succurri, si dominiũ dictorũ bonorũ peruenit ad uirum per emptionẽ & venditionẽ, & ex tpe bona ipsa sunt augmentata, augmentũ est domini: & uxor nihil potest petere, & tantò magis, quia præsupponitur, ꝙ dicta bona tpe dictæ æstimationis neq; minus ualebunt vncijs lxxx. licet nunc tpe restitutionis dotiũ essent valoris uncia. cxx. Matth. de Afflicto, nobilis Neapolitanus.

DECISIO CCLXXI.

De banno producto post publicationẽ in causa & testiũ examinatione, uirtute reseruationis factæ in conclusione de producendis scripturis.

SVMMARIVM.

1 Terminus ad examinãdos testes super inualida scriptura, an cõcedendus post conclusum in causa.
2 Reseruatio facta in conclusione de producẽdis scripturis, de quibus intelligatur.
3 Tituli appellatione, uenit ualidus.
4 Scriptura authẽtica est, qua iudicis authoritate per quoscunque fit.

IN quodã processu præsentatũ fuit bãnũ magnũ curiæ Vicariæ post conclusionẽ in cã factã cũ reseruatione producendi scripturas. Altera pars impugnat dictũ bannũ, ꝙ non facit
1 fidẽ ex sua facie. ¶ †Producens uult illud approbare ꝑ testes: & petit terminũ ad probandũ dictũ bãnũ per testes. Altera pars dicit, ꝙ talis terminꝰ ad examinãdũ testes ſuꝑ tali scriptura inualida, non dẽt dari post conclusum in cã: maximẽ stãte Regia pragmatica Regis Ferdinãdi primi: qua cauetur, ꝙ iudex post cõclusionẽ in cã: nõ pt ẽt ex officio testes examinare, ẽt cũ clausula, ꝙ ponant x̃. ꝓcessum
2 nisi à principio sint nominati. ¶ †Itẽ, quia illa reseruatio facta in cõclusiõe de ꝓsentandis scripturis, intelligitur de scripturis validis & nõ de inualidis: vt dicit Bart. in l. diuus Traianus. ff. de testõ militis. & in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de bo. poss. contra tabu. cũ si. alleg. per Ale. in ij. vol. cons.
3 iij. in iij. col. † sic appellatione tituli, intelligit̃ de titulo valido, & non de inualido. ff. de peti. hære. l. nec vllã. et ad hoc accedant multa similia, q̃ allegaui post And. in c. j. §. prætereà. quæ sit prima cã bene. amit. ¶ In cõtrariũ dicebat̃, ꝙ sicut super recognitione sigillorũ & signorũ scripturæ factæ ꝑ notariũ ꝓsentatæ post conclusionẽ possunt examinari testes: ut dicit Rota decisi. vj. incip. ꝑ eadẽ motiua, per notata ꝑ Inn. in c. illud. de præsump. & in c. veniẽs. de verbo. signi. Ita sup approbatione banni emanati per iudices magnæ curiæ Vicariæ, quæ scriptura respectu cõtẽti est publica: quia ille, qui scripsit bannũ, prætenditur, ꝙ sit notarius, & ꝙ scripsit de mãdato iudicis: quia asseritur, ꝙ ibi ẽ sigil-
4 lũ iudicis, † & sic est scriptura publi-

ca:et no.in c.qm̃ contra.de proba.& Bal.in authen.quæ supplicatio.C.de preci.Impera.offe.& uoluit Inno.in c.j.de fid.instru.ubi dicit, ꝙ autheti ca scriptura est,quæ fit iudicis auctoritate per quoscũque, ut acta iudiciorũ &c.¶Fuit uotatũ & cõclusum, ꝙ super dicti banni approbatione, & reprobatione possint testes examinari uirtute reseruationis factæ in cõclusiõe de ꝓducẽdis scripturis,moti potissimè per dictã Rotalẽ decisionem.

DECISIO CCLXXII.

De scripturis priuatis productis post conclusionem in cã per reseruationem.

SVMMARIVM.

1 clausula salua scripturarum productione in conclusione causa apposita,quas comprahendat scripturas.

Testes post cõclusionẽ, nõ possunt examinari.

2 Scripturarũ appellatione,an ueniãt priuatæ.

3 Probationis appellatione, in dubio plena tantùm uenit.

4 Differentia inter publicã & priuatam scripturam,qualis.

5 cõclusio in causis,in quibus nõ requirit̃ facta, suũ operatur effectum.

Deinde in alia cã euenit quasi simile dubiũ.facta conclusione in cã salua productione scripturarũ producuntur ab una parte certe scripturæ priuatæ,quas uult cõprobare per testes.Altera pars dicit,ꝙ nõ potest,

1 quia est cõclusum in cã, † & post cõclusionẽ nõ possunt testes examinari:ut dicit Ant.de But.in c.fraternitatis.de testi.in viij.col.& in c.auditis. de resti.in integ.doc. in c.pastoralis. de cã possess.& ꝓprieta. Bal. in auth. at qui semel.circa.fi.C.de probatio. doc.in c.cũ dilectus.de fid.instrumẽ. ¶Nec obstat, ꝙ in conclusione fuit reseruata ꝓductio scripturarũ,et earũ impugnatio et approbatio, & sic vr̃, ꝙ scripturæ priuatæ præsentatæ post cõclusionẽ,possint approbari et

2 impugnari. ¶†Quia respondebat̃,ꝙ illa reseruatio de p̃sentandis scripturis,intelligitur de scripturis publicis & nõ de scripturis priuatis: quia tũc esse post conclusum in cã facere nouũ processum, ꝯ intentionẽ cõcludẽtium.Et si diceretur,ꝙ appellatione scripturarũ, cõtinentur ẽt scripturæ nõ solùm publicæ sed priuatæ:prout dicit Bal.in l.j.C.de iuramẽto calũ. & Inn.in c.j.de sent.excom.li.vj.ubi dicit,scripturis publicis siue priuatis c.cordi.de appella. Idẽ gl.ĩ c.j.de appella,in uerbo,scriptis. & habetur in c.ut debitus.eo.tit.¶Respõdetur, ꝙ intelligitur de scripturis priuatis, q̃ tñ fidẽ faciunt:ut expresse dicit do. Abb.in rubrica, extrà de fide instru. aliàs si intelligeretur de scriptura, q̃ non facit fidẽ,posset ꝓduci una charta scripta à quocunque,& sup illa examinare testes,& sic esset peruertere

3 ordinẽ iudicij,† et protelare cãm in infinitũ,quod leges abhorrent,et daretur materia fabricandi falsum ꝯ dispositionẽ c.fraternitatis. cũ materia sua,de testi.sicut.n.in dubio appellatione probationis,intelligitur de plena probatione: ut dicit Bald.in c.j.in princ.si de inuestitu.inter dñm et uasallũ lis ori.allegat no.in l.Lucius.ff. de cond.et demon. Ita appellatione scripturarũ,intelligitur ẽt de scriptura priuata,q̃ de se facit fidem plenã. ¶Sed in hoc est differentia inter scripturam publicã et priuatã: quia publica põt uerificari.Sed priuata,q̃ de se non facit fidem,vel de se facit fidẽ nõ põt uerificari,nisi in termino pro

4 batorio:† quia in illa scriptura priuata non est illa,præsumptio, q̃ est pro scriptura publica:vt in l.cũ precibus. C.de probat.not.Inn.in c. si quis.de clerico percussore,ubi statur instrõ,

donec contrarium probetur, et scripturæ priuatæ non statur sine adminiculis, ut in l. instrumēta. C. de probatio. Nec obstat si dicatur, ꝙ in causis summarijs non requiritur cōclusio: ut no. in c le. sæpe. de uerbo. sign. ¶ Quia respondetur authoritate decisionis Rotæ Egidij de Bella. in duabus decisionibus, uidelicet lv. et lvij. ubi dicit, ꝙ in causis, in quibus nō requiritur cōclusio, tñ si facta fuit, operatur suum effectum, ita ꝙ nō dēt reuocari sine cā, maximè ad instantiā
5 eius, qui petijt ipsam fieri. † Altera pars dicit, ꝙ sicut publicæ scripturæ possunt approbari ĩ sigilis et signis. ut in præcedēti decisione cōclusum est, ita pōt approbari scriptura priuata. Sed istis motiuis bñ suprà responsum fuit. Ideò ego tres doctores de consilio post mortē do. Ant. de Ale. et tunc præsidebat in consilio don Ferdinādus. Fuimus in voto, ꝙ sub reseruatione prædicta facta in cōclusione de producendis et uerificādis scripturis, non intelligitur de scripturis priuatis, quæ de se fidem non faciūt. et ideò non licet examinare testes super scriptura priuata, quæ de se non ꝓbat virtute dictæ reseruatiōis factæ in cōclusiōe ꝑ iura et rōnes ꝓdictas.

I N causa. An et qñ post conclusum in cā liceat producere testes ad corroborationem scripturarum, uide suprà in decis. 15. et melius suprà in decis. 216. et uide etiam in præcedēti decis. 271. Tho. Gram.

DECISIO CCLXXIII.

De instrumenti fide mentionē de alio instrumento faciente.

SVMMARIVM.

1 Instrumentum uenditionis narrans procurationem, an probet uenditorem procuratorem. 4.

2 Instrumentū per se sufficiens ad inducēdam obligationē, præsumptionem ueteris obligationis in eo mentionatæ inducit.

3 Instrumentum de alio mentionem faciens, an probet.

5 Instrumento nō creditur, quod de præterito attestatur.

I N quadam cā, ubi petebatur quoddam molendinum rei uendicatione, reus ad sui defensionē in termino probatorio produxit unum instr̃m uenditionis factæ per procuratorē ipsius agētis de dicto molēdino et in dicto instr̃o uenditionis dicebatur, ꝙ talis procurator dñi dicti molendini specialiter erat cōstitutus ad uēdendū dictū molendinum, de qua procuratione et potestate plenè constat notario, iudici, et testibus: de quibus in instr̃o uenditionis dicti molēdini per quoddā publicū instr̃m procurationis factū ꝑ manus talis notarij sub anno, et mēse, et die tali. ¶
1 † Dubitatur, an tale instr̃m uēditionis narrans dictā procurationē, ut s̃. probet illum uenditorē fuisse procuratorem dñi dicti molendini ad illud uendendū. Aliqui dicebant, ꝙ sic, per id, qđ dicit Specu. in tit. de instru. edi. §. restat. in fin. ubi dicit, ꝙ si in aliquo instr̃o cōtinetur ꝙ A. promisit soluere decē B. quæ sibi debebat ex cā uēditionis cuiusdā equi, ꝓut cōtinetur in instr̃o scripto per manus talis notarij uiso et lecto à me notario, ꝙ ualet, nec dr̃ exemplum, sed originale nouū per se ¶ Sed ista decisio nō me
2 retur allegari ad dubiū formatū: † q̃a ipsum instr̃m sufficiens est per se ad obligationē inducendam: ut in l. Publia. ff. depo. et ideò quia tale instr̃m per se est sufficiens, inducit præsumptionem ueteris obligationis mētionatæ in eo: ut bene declarat Alber. de Rosa. in authen. si quis in aliquo documento. C. de eden. Et ideò dicebat Bald. in l. si donatio. C. de dona. ꝙ qñ in uno instrumento fit mētio de alio

instr̃o, non est necesse, ꝙ constet de primo, qñ ſm poteſt per ſe principa
3 liter ponere. ¶ † Alij dicebant, quod instr̃m faciens mentionẽ de alio instr̃o, facit fidẽ inter eaſdẽ partes: ut in l. optimã. C. de contrahen. & com mit. ſtip. Sed inter alias perſonas non facit fidẽ. hoc uoluit Bar. in d. authẽ. ſi quis in aliquo. ult. col. & idẽ dicit Bal. ibi circa finẽ. Et eſt rõ ſm Paul. de Ca. in d. auth. quia ſicut exẽplo ñ datur fides, ita huic narrationi, quia in illo instr̃o procurationis poſſent eſſe cancellaturæ & uitia, ꝑp quæ ſi appareret, non faceret fidẽ. & Alber. ibidẽ format iſtã quæſtionẽ in proprijs terminis, & dicit obtinuiſſe in
4 practica, † ꝙ instr̃m faciens mentionẽ de instr̃o procurationis non probat procurationẽ, & hoc per tex. in d. auth. ſi quis in aliquo. & idẽ dicit Paul. de Caſtr. ibi. Et ego ſatis ſum admiratus, ꝙ dicti duo magni doct. mirantur de Spec. in d. §. reſtat. in fine, qui dñt eũ tenere contrariũ, cum Spec. in d. loco non loquat̃ niſi ꝓut ſ. dictum eſt. Eandẽ ſniam, ꝙ tale instrumentũ faciens mentionẽ de alio instr̃o procurationis, non faciat fidẽ de dicta procuratione, tenuit Ang. in repe. l. ſciendũ. ff. de uerb. obli. ubi refert Spec. in §. reſtat. in fi. præællega. tenere, & talia uerba non ꝓbant hãc conclu. firmant Salice. & alij. ſcribentes in d. auth. Bene facit ad hoc glo. in c. abbate ſancti Siluani. in uerbo fiat fides. de uerb. ſigni. in quantũ dicit, ꝙ ſi per notarium fiat mentio de alio priuilegio uel ſcriptura, nõ probat illud etiã ſi totũ priuilegiũ uel ſcriptura ſit inſertũ uel tranſumpta in d. instr̃o: quia non eſt facta authoritate iudiciaria: ut ibi latius per eã. Et idẽ tenet Inno. ibi, in ult. col. & in
5 c. fi. de fide instrorũ † ideo datur pro regula, ſi instr̃m aliquid atteſtat̃ de ꝑtõ, non credetur instr̃o, ſm Bar. & doct. cõiter in d. auth. ſi quis in aliquo. & Inno. in c. qm̃ contra. de proba. & in c. cũ in iure. de offic. delega. ¶ His iuribus conſideratis fuit uotatum per omnes dominos Conſiliarios, ꝙ tale instr̃m uenditionis factę per procuratorẽ dñi, ẽt ꝙ notarius dicat cũ iudice & teſtibus ſe uidiſſe instr̃m factum per manus notarij talis, cũ interemptiõe iudicis & teſtiũ in quo continetur, ꝙ talis dñs fecit eum procuratorem ad uendendũ, talis aſſertio non probat vendentẽ fuiſſe procuratorem.

DECISIO CCLXXIIII.

De probõne ſcripturę ꝑditæ.

SVMMARIVM.

1 Scripturã publicã qui perdidit uel instrumentum, quid ꝓbare debeat.
2 Scripturę publicæ dici nõ poſſunt, in quibus deſunt ſubſtantialia.
3 Teſtes duo ꝓbãt notoriũ & famã.
4 Teſtes debent eſſe diſcreti.
5 Teſtes in iudicio & instr̃m, an & qñ parem uim habeant.
6 Instrumenti perditio per iuramentum probatur cum coniecturis.

QVAESITVM fuit in Con
1 ſilio Regio, † quid debet probare ille, qui dicit instr̃m publicũ eſſe amiſſum, uel perditã eſſe ſcripturã publicã ad effectũ, ut poſſit legitime conſtare de contentis in dicta ſcriptura publica. Super iſto dubio formatum fuit c. cũ olim eſſemus apud Peruſiũ de priuilegijs, & omiſſis ſuperfluis. ¶ Oẽs dñi fuerunt in iſta concluſione, ꝙ ille qui vult probar̃ id quod cõtinet̃ in aliqua ſcriptura publica cumulatiuè de neceſſitate hẽt ꝓbare infra ſcripta per teſtes, prout ĩ. dicetur. ¶ Et primò debet probare, ꝙ illa ſcriptura facta fuit in tali loco, & tali anno, menſe & die, & de omnibus ſubſtantialibus requiſitis in illa ſcriptura publica, de quibus per Abbatẽ

2 Sic.plenè in c.j. de fid.instrorũ:†q̃a non põt dici instr̃m,si nõ adsunt sub stantialia ipsius:ut in aut.ut ꝓpo.nomen Impera.in princ.& no. in c.abbate sanè. de re iudi. Et ideo si erat instr̃m,ĩ quo quinq; uel septẽ testes oportet interuenire,tunc necessariũ est,ꝙad minus duo testes deponant, ꝙ in illo instr̃o,quod nunc non appa ret, interfuerunt illi v. uel septẽ testes requisiti:ut ẽ glo.& ibi Bal. in l. ij.C.de bono.poss.ſm tab.Sic etiam
3 dicimus,†ꝙ duo testes probant notoriũ & famã: ut no.gl.ij.q.j.§.fi. & omnia,quæ sunt de tenore instrumẽti.Si.n.instr̃m exemplatum non facit fidem sine istis substantialibus, fortius nec depõnes testiũ.¶Secũdò debet ꝓbari authoritas instrumẽti.s. ꝙ fuerit sine aliquo uitio falsitatis: nã in fraudẽ posset dici instr̃m perditũ, quod in ueritate erat falsum. Et ideò oportet, ꝙ testes deponant de authoritate ipsius. Et hoc satis aptè
4 vult tex. in c. cũ olim.de testib. †& in hoc testes debent esse discreti. ¶Tertiò requiritur,ꝙ probetur ꝑditio instrumenti, ne fraudulenter allegetur perditio,ut non possit deprehendi falsitas.Sed diceres tu:ad quid oportet probari perditionẽ instrumenti,cũ parẽ uim habeant in iudicio testes & instr̃m?ut in c.cũ Ioannes.de fide instrorũ. & in l.exercendis.C. eo.tit.r̃ndeo,ꝙ uerũ ẽ,ubi te stes deponerent de ueritate rei, ꝙ fuerunt p̃ntes in gestis contentis in instr̃o.Secus q̃n deponerent de teno
5 re instrumenti,† nam tunc nunc deponunt de ueritate rei, & instr̃m poterat esse falsum.Vnde concludendo ſm mentẽ doctorum, dicit do.Abb. Sic.in d.c.cũ olim, ꝙ q̃nq; scriptura ẽ de substantia actus, ut in s̃nia uel gr̃a papæ,& tunc non sufficit, ꝙ testes fuerunt p̃ntes,sed oportet ꝓbari,ꝙ scriptura interuenerit, & ꝙ fuit perdita.l.testium. in fin. C. de testi. ¶Q̃nq; scriptura non ẽ de substãtia actus.Et tunc aut testes non uiderũt gesta in instr̃o:sed tm̃ tenorẽ instrumenti. Et oportet,ꝙ probetur perditio:quia potuit instr̃m esse falsum,& melius sciret cognoscere iudex, q̃ testis.¶Q̃nq; testes interfuerũt gestis contentis in instr̃o,nec scriptura, est de substantia, & tunc non ẽ necesse probari perditionẽ instrumenti uel ꝙ instr̃m fuerit sine falsitate, sed sa-
6 tis ẽ,ꝙ deponant de ueritate rei:†q̃a testes æquiparantur instrumentis,ut s̃.Et talis perditio instrumenti ꝓbari põt per iur̃m præcedentẽ causæ cognitione,hoc ẽ, ꝙ præcedant aliquæ coniecturæ circa perditionẽ, ſm Inno.Ioã.And.& Abb.in d.c. cũ olim. & c.uide j̃.decisio cclxxxiij.

DECISIO CCXXV.

De fundo legato in uita,cũ reseruatione ususfructus.Et de donatione inter uiuos nõ reuocata ꝑ secũdũ testamẽtũ.

SVMMARIVM.

1 Donatio inter uiuos an fieri possit in testamento. 7.
Legatum transit in donationem inter uiuos.
2 Donatio ĩter uiuos ẽ irreuocabilis.
3 Legatum donatio est.
Vsusfructus reseruatio facit censeri donationem inter uiuos.
4 Verba impropriantur ratione uitãdæ impossibilitatis.
5 Legatũ an requirat confirmationẽ per hæreditatis aditionem.
6 Testator tradẽs simpliciter rẽ legatam in uita, an constituat donationem inter uiuos.
8 Donatio facta absenti,an q̃n ualeat

TESTATOR quidã legauit suis nepotibus fundũ suũ,quo ad ꝓprietatẽ, & post eius mortẽ quo ad proprietatem, & usumfructum reser

nato usufructu dicti sui fundi dicto testatori uita eius durante cũ ptãte capiẽdi ꝓpria authoritate post mortem dicti testatoris, adita uel nõ adita hæreditate, & ꝙ ille fundus sit liber ab hypotheca dotiũ suæ vxoris ibidem pñtis & consentientis. Demũ uiuente testatore dicti nepotes uidẽte & sciente testatore ceperunt possessionẽ d. fundi, & per plures annos possederunt, & fructus tradiderunt d. testatori: qui testator ueniens ad mortem dictum testamentũ ubi fuerat factum legatũ reuocauit, & uxorem instituit hæredem, ubi in primo testõ instituerat fratrem, & de d. fundo tradito dictis nepotibus nullã fecit mentionem. Mortuo testatore oritur contentio inter uxorem & illos nepotes possidentes dictum fundum.

1 dum.† de dicto fundo dicit uxor hæres, ꝙ ſm testm̃ tollit primũ, ubi ẽ dictum legatum: ut in §. posteriore. In sti. quibus modis testa. infirmantur. cũ concor. ¶ In contrarium pro parte dictorum nepotũ dicitur, ꝙ legatum contentũ in primo testõ transitũ, fecit in donationẽ inter uiuos, ex quo testator tradidit in uita sua suis nepotibus retẽto sibi usufructu. Et pro hoc allegatur dictum Bal. in addi. Specu. in tit. de instru. edi. ulti.

2 co. ubi dicit, † ꝙ si ego dico, dono tibi proprietatem talis fundi reseruato mihi usufructu usq; in tps uitę meæ, ꝙ ista dr̃ donatio inter uiuos, & sic irreuocabilis: & hoc refert & sequit̃ Ale. in l. quæ dotis. ff. sol. mat. in vj. col. & dicit, ꝙ alibi non reperit̃ ista decisio. ¶ Nec obstat, ꝙ in casu, de quo agitur, testator non dixit dono: sed dixit, lego. † Quia ad hoc rñdet̃,

3 nam legatum, donatio ẽ: ut dicit Bar. in l. si fundũ per fideicõmiss. ff. de lega. ij. Et si diceretur, legatum ẽ donatio, intelligitur de donatione causa mortis. Rñdetur, ꝙ pp illa duo adiũcta, uidelicet, quia testator reseruauit sibi usumfructum uita sua durante. ¶ Item quia testator tradidit fundũ legatũ nepotibus in eius uita, illud uerbũ lego, mutat suam naturam, & importat donationẽ inter uiuos, ut in simili dicit And. de Iser. in c. j. §. donare. qualiter olim feu. ali. poterat. allegat. l. sed si adijciatur. ff. pro socio. & leg. qui lancem. ff. de auro & argẽ. leg. no. Bar. in lege Imperator. la secũda. ff. de statu. homi. l. si cõem. in princ. ff. quẽadmodũ serui. amit. l. j. C. si in cõmuni eademq; cã in inte-

4 grũ resti. postu. † Sicut dicimus ꝙ ratione impossibilitatis uitandæ uerba improprientur, ſm Bart. in l. si Titio. ff. de usufru. lega. ubi coniũcta resoluitur in disiunctam ratione impossibilitatis. Voluit ergo testator in uita liberè tradere dictũ fundũ dictis nepotibus & liberũ ab hypotheca: ut dicit Alex. in ij. uol. consi. ccvij. incipiẽte, uiso summario & processu cãe, ob quam traditione dicti fundi illud legatum transit in donationẽ inter uiuos: ut dicit Bal. in l. Lucius, in fine. ff. de leg. ij. ubi dicit, quæro, testator rem legatã tradidit, quem titulum interim hẽt legatarius. Solutio, ut no.

5 ĩ. eodẽ. l. legatũ & ibi dicã. † & per hoc patet an legatũ requirat confirmationẽ per aditionẽ hæreditatis, et credo ꝙ nõ, quia excedit notissimos terminos legati. Ad hoc facit. l. cum pater. §. matrem. in gl. j. ĩ. eod. Bald. ¶ Et ultra hoc allegatur id, quod dicit Bar. in l. legatum. ff. de legatis. ij. ubi tenet opinionem Dyn. et gl. ꝙ si testator legauit et tradidit rem legatam in uita sua simpliciter, non sub cõmemoratione legati, prout erat in facto ꝓposito, ꝙ ista dicit̃ donatio inter uiuos, et sic ẽ irreuocabilis per ſm testm̃. Idem expressè firmat ibi Bal. Secus, si tradidisset sub cõmemoratione legati: quia tunc diceretur le-

gatum,ut uidetur puenire in traditione.hoc idem firmat Bal.in c.j. de cõfirmatione utili uel inutili.et Pau. de Ca.in conf.ccxxxvj. et sic intelligitur l. Lucius.ff. de lega.ij. ut dicit ibi Pau.de Ca.referendo Bar. in d.l. legatum.Et firmant Moder.Papien. in l. filiæ dotem.in fin.C.de colla.

6 †Nec ob.quod dicit Bal.in l.ij.C.de iure dot.ꝙ si testator simpliciter tradidit rem legatam in uita, uidet̃ tradere ut præueniat tps legati. et hoc dicit uerius eẽ,per tex.in d.l. Luci⁹. et per gl.in d.l.legatũ.et per gloss.in Cle.dudũ.§.uerum.de sepul.¶ Quia rñdetur,prout dicit Bar. in d.l. legatũ.f.ꝙ si testator dedit rem legatam legatario in uita sua sub cõmemoratione legati,erit legatũ.Sed si simpliciter dedit, erit donatio inter uiuos, ſm Bald.in d.l.legatum. et Pau. de Ca.in d.l.Lucius. Et gl. in d. §.uerũ intelligitur ſm materiam d.Cle. uidelicet,qñ testator ex eadẽ infirmitate ẽ mortuus.¶

7 † Fuit ergo p totum cõsilium deliberatum et cõclusum, ꝙ ꝓpter traditionem fundi factam per testatorem in uita dictis nepotibus,et possessionem quatuor annorum dictorũ nepotũ, à quibus testator recipiebat fructus uirtute reseruationis factæ in d.testõ, ꝙ illud legatum transiuit in donationem inter uiuos:et per consequens reuocato illo primo testõ per secundum, non ẽ reuocata dicta donatio inter uiuos. ¶Nec obstat,ꝙ donatio inter uiuos non ualet,nisi donatarius sit pñs, qđ non accidit in dicto legato et sic nõ põt esse donatio,ut in l. nec ambigi.

8 C.de dona.† Quia rñdet̃, ut dicit ibi Bal.ꝙ licet donatio absenti facta nõ ualeat:tñ si illi absenti sit notificata et cepit possessionẽ rei donatæ,trãsit dominium in ipsum donatariũ.Et idõ non fuit talis donatio reuocata per clausulã derogatoriã generalẽ posi- 2 tam in secundo testõ:ut dicit Bal. in l.sancimus.C.de testa.et ĩ c.j.de feudo dato in uicẽ leg.com et Ioan. de Imo.in l.hæredes pala. §.fi.ff. de testa.et Lud.in consi.clxix. incip. pro decisione consultationis ꝓpositæ. et Bar.in d.l.legatũ. quæ oĩa sunt mẽti cõmemorãda.Mat.de Afflic.V.I.D.

DECISIO CCLXXVI.

De pęna de osculãtis uirginẽ

SUMMARIUM.

1 Attentatum pro consummato an habeatur,et quo casu ut cõsummatum puniatur.

Osculum rapiẽs uirgini inuitę qua puniendus pœna.5.7.9.

2 Intellectus ad l. si quis non dicã rapere.C.de episc.et cler.8.

4 Vis illata in uirgine,præsumitur.

6 Stuprum sine uiolentia consummatum pœna mortis non punitur.

8 Iudex ubi per legem punitur affectus ac si fuisset consummatus, an possit pœnam mitigare.

Serenissimus Rex Federicus uoluit à me,et certis alijs Doctoribus et consiliarijs,et auditoribus suę maiestatis.Quæ pœna uiro danda sit de iure osculanti mulierem uirginem sine eius consensu, ætate maturam, in platea publica extra Neapolim.¶Fuit rescriptum suæ maiestati in hunc modum,uidelicet, in isto dubio duæ sunt opiniones.

1 ¶†Prima, ꝙ puniatur pœna capitis: quia in atrocissimis delictis punitur affectus cum attentato,etiam non secuto effectu,eadem pœna, sicut in delicto consummato,secundùm Bal.in l.si fugitiui. C.de ser. fugi. alleg.l. si quis nõ dicã raper.C.de epis.et cle. et hoc ẽ ſpãle in hoc delicto, qa attẽtauit pudicitiã ſm eũ.Idẽ dixit Bal. in l.qui ãt opas.ff. de infamib⁹. Idẽ dicit Bal.ĩ d.l.si qs ñ dicã rape: in Ꝟ. vij.opp.et idẽ ĩ pe.col.†Et sic ĩtelli-

git dictā l. si quis non dicā rapere. in pœna capitali & corporali:pro vt dicit tex.in d.l.idē tenet Saly.ibi dicēs φ ipse credit,φ prima opinio glo. in d.l.sit verior:quia tex.in l.j. in princ. C.de rap.virgi.dicit,φ ex raptu virginis sequiť pœna mortis. Igitur in dubio de propria & vera morte intelligiť.arg.l.qui vltimo.de pœnis.& l. fi.C.de his qui veniam ætatis.Et illa opinio ꝓcedit, qñ pœna imponitur ipso iure à lege, vt in l.raptores. C.
3 de epis.& cle. † quo casu punitur attentatū sicut cōsummatum: Vt dicit Ioan.And.in c.perpetuæ. de electio. li.vj.& in regula,in pœnis.in mercu. Et idē dicit Bal. in l.data opera. xvj. col.C. qui accusare non possunt. & idē dicit Abbas Sic.in ca.j. de eo qui mit.in posses.cā rei seruā.in versi. ex prædictis.φ attentaus punitur,si peruenit ad actū propinquū, nec per eū steterit.quin perfecerit,sed impotentia facti habetur ac si esset pfectum, nisi pœna imponeretur per statutū, tūc debet esse delictū consummatū, secūdū gl.ibi.Idē Pau.de Ca.& Lud. in l.j.in fi.ff. quod quisq; iur. & Bar. in l.j.§.diuus.ff. ad l.Corn. de fal. & hoc ponit pro regula Fel. in scriptis suis post titulū de appellationibus. Et post regulā ponit octo limitationes,vt ibi p eū. Et pro ista opin. multùm facit authoritas Bart.in l.j.ff. de
4 extraordi.crimi.† vbi dicit,φ peruenire ad osculū,tūc punitur hoc attētatū,ac si esset perfectū delictum,per d.l.si quis nō dicā rapere. Et alex. in d.l.j.in apostillis allegat multas quotas ꝓ ista materia Satis pōt dici atrocissimū hoc delictū ex quo fuit osculata virgo cōtra eius voluntatē. arg. l.qui vas.§.vetare.ff.de fur.maxime, cū in virgine præsumitur, φ sit ei facta vis,per text.in l.j. C.de rap.virg. & in l.j.§.qui puero.ff.de extraordi. crim.¶Et ad istā opinionē cōprobādam faciūt multa,quæ allegat Lucas de Pena in l.iij. C.de cursu publico li.xij.¶ Secūda opi.fuit,† φ pro isto osculo pœna sit arbitraria. & hoc tenet gl.in d.l.j.in prin.de extraor.crimi.& Cy.in d.l.si quis nō dicā. in vj. opp.& in sua distinctione. Et idē dicit Bal.ibi in sua oppositione, dū dicit, φ si peruenit ad actū remotū, vt osculū,mitius punitur. allegat dictā gl. Iaco. Butr.ita tenere.hæc opinio fundatur ex tex.d.l.j.ff.de extraordi. cri.ibi,& si effectus sceleris potiri nō possit propter voluntatē perniciosæ libidinis extra ordinē puniť.qui tex. intelligiť secundū gl.in eo qui peruenit ad colloquia & oscula sine basia.
¶Et probatur rōne euidēti ista secū-
6 da opinio.† nā de iure stuprū cōsummatū sine violētia nō punitur pœna mortis sed alia pęna vt i §.l.Iul.Inst. de pub.iudi.Sed p stuprū attētatū,& nō cōsummatū,sed solū puētū ē ad osculū & amplexū cōtra virginē inuitā & acclamātē, nō maculatur virginitas corporis,neq; mētis, ergo mitius arbitrariè debet puniri, non ad mortē naturalem: quia illa gl.in §.in summa.quæ dicit φ iudex in arbitrarijs pōt punire vsq; ad mortē,est cōmuniter reprobata,per doct.& cōtra illā gl.tenet gl.in c. inquisitionis. de accusa.& Ant.Butr.in c.de causis,de offi.deleg.& Bal.in l.quicūq; de ser.
7 fug.†Et in ista opinione,φ in osculo prædicto sit pœna arbitraria, vř esse Sal.in l.is qui cū telo.C.de sicarijs.in sua disti. dū allegat l.j. de extraordi. cri.& Raphael Cuma. cōsuluit, φ si virgo nō est corrupta,licet eā violēter ꝓstrauerit in terrā, vt eā cognosceret carnaliter,quod nō fecit, quia nō potuit,nō venit puniendus pœna mortis.& dicit Salic. in d.l.si quis cū telo.φ ipse audiuit Bal.dicentē qñ legebat d.l.si quis nō dicam rapere. φ vbi per legē puniť affectus ac si fuis-

8 set cōsummatus, † iudex pōt ex potestate concessa sibi à lege, mitigare pœnā si vult, sed nō necessitatur, tñ casu de quo quæritur nō reperitur à iure certa pœna statuta: vt dicit gl. in d.l.j.ff.de extraor.crimi. ¶ Item quia dixit idē Bald.in l.iij.in ij.opp.C. de seru.fugi.ꝙ mitius debet puniri iste affectus quàm delictū consummatū. & de ista materia plenè per Host. in summa de pœnis.§.quib9.& ꝑ Arch. xvij.q.j.§.si ergo. & ꝑ And. de Iser. in c.j.§.si voluerit. de cap. qui curiā vēdidit.& ꝑ Feli.in c.j.de præsump. & in remissionibus Alexā.in d.l.·. de
9 extraordi crimi. ¶ † Fuerunt dñi in voto,& ego cū eis, ꝙ iste ꝓpter dictū osculum cū amplexu contra voluntatē mulieris acclamantis in strata publica,puniat̄ ad pœnā relegationis à dicta ciuitate Sarni,vbi fuit factū dictū osculū per xxx,miliaria, & ad pœnā pecuniariā moderādā secūdū eius diuitias & paupertatē, & sic rescripsimus ꝑfatæ Regiæ maiestati.

DECISIO CCLXXVI.

De re allodiali, quæ legitimæ non probatur feudalis.

SVMMARIVM.

1 Testes de auditu & fama publica deponētes,super feudali fundo, an probent fundum esse feudalem.
Dominium rerū antiquum in factis antiquis qualiter probetur.
2 Fama in factis antiquis multū opat̄.
Opinio generalis in factis antiquis, an habenda pro veritate.
3 Testes deponētes de auditu auditus an probent.
Factū antiquū de quo tēpore dicat̄.
4 Testes causam suæ scientiæ non reddentes,non probant.
5 Fūdū fuisse feudalē,qͣliter testes ꝓbēt
6 Possessio antiqua præsumitur habere iustitiam permanentem.
7 Libera oīs res ꝓsumit̄,nisi ꝯriū ꝓbet̄

1 AN testes † deponētes de auditu & fama publica a,ꝙ talis fundus erat feudalis, & de feudo de Liminutuli, ꝓbēt fundū illū esse feudalē? Et vr̄, ꝙ sic:q̄a dicit Bal.ꝙin factis antiquis dñiū rerū nobiliū ꝓbat̄ ꝑ indicia & famā.in l.cū sup vernis. C.de rei vē. & idē Bal.in l.indicia.eo.tit.in ij.co. dicit,ꝙ testes de auditu, ꝙ erat publica vox & fama, probāt iustissimā credulitatē tituli.et dicit Bal.in auc. quas actiones. C.de sac.sanc. ecclesi.
2 †ꝙ in factis antiquis multū operat̄ fama alleg.Inno.in c.veniens.de verb. signi.Idem dicit Ang.in l.at qui natura.§.cū me absente.ff.de neg.gest. et dicit Bal.in l.cōuenticula.vij.col. ver.ex his etiā infero etc.C. de epis. & cle.ꝙ in factis multū antiquis opinio generalis habetur pro veritate, nec est necessaria alia probatio, dum tamē talis opinio sit vniformis apud oēs, nec de ea sit contradictio apud peritos, aliàs non posset probari, ꝙ Cæsar fuisset Imperator. † Et sic in 3
factis antiquis testes deponentes de auditu auditus,probant: vt dicit dñs Ant.de But.in c.licet ex quadam. de test.& no.in l.si arbiter.ff.de ꝓba.& Bar.in l.in summa.§.itē Labeo.ff.de aqua plu.arc.& dr̄ factū antiquū, qn̄ excedit tps cētū ānorū,ſm uerā op. Inn.in c.veniēs.lo.j.de testi. et ibi ꝑ Ant.de But.& ī c.illud de ꝑscri.et in Specu.de proba. §.j. ¶ In cōtrarium fuit decisum per totum Consilium s. ꝙ per testes de auditu, et per testes deponentes de fama, ꝙ talis res erat feudalis, non probatur rē fuisse
4 feudalē.† eò quia nō reddūt causam sciētiæ ad ꝓbandū, ꝙ dictus fundus fuit feudalis, ideò nō probāt.ꝑ l.solā.C.de testibus.et in c.cū cām, q̄ inter Archiepiscopū.eo.tit. Etiā ꝙ nō sint interrogati de causa scientiæ. hoc in proprijs terminis voluit Ale. in.j.volu. consi. cxxxvj. incipiente,

viso & examinato processu ubi dicit,
b ꝙ ad ꝓbandũ,ꝙ res est feudalis,[b]nõ sufficit probare per testes, ꝙ res illa est feudalis,nisi dicãt rationẽ conclu dentẽ,ut quia fuerunt p̃sens in inue- stitura facta de dicta re:ut feudali per traditionẽ annuli uel birreti:uel quia uiderunt talẽ possidere rẽ illã ut feudũ,& tanquã uasallũ, & quod p̃stitit seruitiũ pro feudo domino directo il lius feudi,iux.not.in c.j.de noua for
5 ma fideli.†uel dicant testes, quia uidimus & legimus registra bonorum feudaliũ,in quo registro bonorũ feudaliũ erat scriptus dictus fundus: ut dicit And.in c.j.in addi.ex quib.cau. feud.amit.uel dicant, ꝙ ut feudũ talis fundus tentus, & possessus fuit ꝑ triginta annos:ut dicit And.in c.j. de cõtroner.feu.apud pares terminãda, aliàs per solã famam & per testes de auditu siue redditione causæ sciẽtiæ non probatur,ꝙ res est feudalis, ubi possessa fuit ut burgensatica per an-
6 nos xxx.& ultrà:†quia possessio antiqua præsumitur habere iustitiã permanentẽ,ſm Cyn.in l. si solennibus. de fideiuſ.secundũ Bal. in c.j.§. cùm autẽ.de controuer.inuesti. ¶Itẽ talis possessio habet pro se iuris præsumptionẽ,quòd sit burgensatica & non feudalis,ut dixit Bal. in c.j. in princ. penul.col.de controu.inuesti.ubi dixit,ꝙ omnis res præsumitur libera, nisi probetur seruitutẽ habere l. altius.C.de seru.cũ concord ibi allegatis per eũ.Idẽ dicit Bal.in l. libertas.
7 ff.de sta hom.†ꝙ libertas præsumitẽ, nisi cõtrariũ probetur, & fidelitas,et iuramentũ fidelitatis est quædã seruitus,ut dicit gl.in l.si cuius.§.j.ff.de usuf.Sic feudũ est seruitus ut no.do. cto.in c.ij.si de feu.fue.controuer. & dicit Io.And.in c.nimis. de iureiurã. ꝙ res non præsumitur feudalis, sed burgensatica.et ibi concordantiæ. & in cõ.Alexã. cxxix.incip.ponderatis his.in j.uol.¶Et sic fuit super isto dubio pronuntiatum per sacrum Consiliũ,contra quendam nobilẽ per diffinitiuam sententiam.

a FAMA publica. Vide suprà in decis.cclxvij.Tho.Gram.

b FEVDALIS. Quomodo debeant deponere testes,ut probent rem esse feudalẽ Et adde ꝙ non sufficit deponere esse feudalẽ nisi assignata causa, uide infra,in decis.cclxj in iij. char. Tho.Gram.

DECISIO CCLXXVIII.

De restitutione pretii in rescissione contractus.

SVMMARIVM.

1 Alienatio feudi irrequisito domino est ipso iure nulla.
2 Heres & defunctus vna & eadem est persona.
3 Pretium emptori bonęfidei hęres tenetur restituere.
Emptor sciens uitium rei, caret re, & pretio.
4 Reuocatio alienationis rei feudalis sine retraditione,non operatur.
5 Hæres irritans patris factum pretiũ quando debeat restituere.
6 Pretium redditur,ubi contractus re scinditur.

1 FATER meus habens quandã terram ipsam pro suis necessitatibus, tanquàm francam,liberam & exemptam ab omni obligatione, nexu & seruitute, publico instrumento mediante Titio et hæredibus uendidit, et promisit de euictione in cauta forma.hic emptor tenuit & possedit dictam terram tanquam burgẽsaticam per annos triginta,cum titulo et bona fide Demum post mortem patris ueuit ad notitiam mei, ꝙ dicta terra est de feudo,quod fuit patris mei.
¶ Et ego ago contra illum emptorẽ rei uendicatione,et probo, quòd illa terra fuit patris mei, ꝙ pater meus

de illa fuit inuestitus tanquam de re feudali,& ꝙ pro ea præstitit seruitiū dño directo,& illa uēditio fuit ipso iure nulla tanquā sine assensu dñi. Ille emptor opponit exceptionē contra me hæredē pr̃is mei,exceptionē, quē de euictione tenet actio &c. ¶Itē, ꝙ ipse emptor emit bona fide dictā terrā tanquā burgensaticā: & ut burgensaticā tenuit p ann. xxx. ¶Itē ꝙ ego tanq̃ hæres patris teneor restituere p̄tiū,ex quo fuit emptor bonæfidei,ꝓ
1 ut nūc ualet dicta terra. ¶†Quæritur mō,an ego ut hæres patris mei tenear restituere pretiū.¶Quidā dicebāt,ꝙ nō:quia postquā constat terrā ipsam fuisse feudalē, alienatio sine assensu dñi fuit ipso iure nulla,p l. Impialē. in prin.de ꝓhi.feu.ali.p Fede.cū cōcor.& p cōstit.Regni, constitutionē diuæ memoriæ.ipse idē venditor pōt
2 cōtrauenire,ergo & eius hæres, † qa una & eadē persona est hæres & defunctus:ut in aut.de iureiu. à moriē. pstito.in prin.&hr̃ in l.quia tale.ff.so lu.ma.licet aliàs uidi magnū doctorē dubitare,si dicta cōstitutio, quæ permittit reuocationē alienationis bonorū feudaliū,sine assensu dñi Regis,ipsi idē qui alienauit hoc ius reuocādi, si transit in filiā fœminā hæredē, quā quæstionē ego examinaui ĩ c.j.§.hoc quoque.ultima charta,de success.feu. sed posito sine p̄iudicio ueritatis, ꝙ sic possum ego ut hæres reuocare di-
3 ctā alienationē.†Et quia scienter pater meus uendidit rē feudalē ut burgensaticā emptori ignoranti illā esse feudalē,teneor restituere pretiū emptori bonæfidei. ut est gl. in d.l. Imperialē.in uerbo,bonæfidei.in prin.& nō solū pretiū,prout empta fuit, sed prout nūc ualet ipsa terra: ut Bart. in l.j.circa fi.ff.de euic.& Paul. de ca.in l.Titius.la prima.ff.de actio. empt. & in l.uenditores.ff.de uerb.obliga.Secus,quando emptor sciuisset rem esse feudalē,& emit ut burgensaticā:quia carebit re & pretio:ut dicit gl. in d.l. Imperialē.in uerbo,bonæfidei.& Andrę.ibi.
4 †Et quidā doctor bonus Legista dicebat, ꝙ reuocatio alienationis rei feudalis,est permissa per dictā constitutionem,si fiat cum retraditione eius,quod accepit. aliàs ubi requiritur retraditio, non ualet displicentia animi sui sine traditione:ut uoluit Bal.in l.si penult.charta:uer.itē obst. dicta lex,quod si nolit,&c.C. de contrahen.emptio. accedant ad hoc not. per gl.in c.si à iudice.de appella. lib. vj.& quod not.Alexan.in l.si quis arbitratu.ff.de uerb.oblig.& sentit gl. in d.constitu.constitutionē. sup uerbo,super feudis.ibi, & pōt respondери.quæ uult,ꝙ si alienatur feudū, qđ potest alienari cū Regio assensu. sed alienatur sine Regio assensu:si tamen filius maior natu adiuit hæreditatem patris,licet dicta alienatio possit per eū infringi, tamen tenetur fratribus
5 ad æstimationē &c. ¶†Fuit ergo cōclusum in Consilio, ꝙ filius & hæres patris si uult uenire contra factū patris,prout poterit pater contrauenire,tenetur emptori bonæfidei restituere pretiū,prout nūc est, si est plus augmentatū pretium, & emptor iste bonæfidei facit fructus suos, per nota.in l.in fundo.& in l.sumptus.ff.de rei uendi. & hoc propter ignorantiā ipsius emptoris, ementis illam terrā ut burgensaticam nesciens esse feudalem:si enim sciuisset feudalem esse non fecisset fructus suos,ut bene concludit Lucas de Penna in l. nulli .C. de fundis patrimo. circa finem. libr.
6 undecimo.†redditur enim pretium, ubi contractus rescinditur. l. emptorem.§. ibidem .ff. de actio. empt.
¶Et ideò dicit Bald. in l.si prædium. C. de prædijs, uel alijs rebus minor. quòd quando rescinditur contractus ratione solennitatis omissæ,

debet restitui pretiũ,secus qñ rescinditur ex defectu causę,de quo p Barto.in l.cũ hi.§.eam.ff.de transac.

DECISIO CCLXXIX.

De creditore ad certum tẽpus agente ante diem, ut aduenientẽ te termino sibi numeretur. Et de interesse ꝓpter solutionẽ tardatam.

SVMMARIVM.

1 Creditor ĩ diẽ an possit añ tps agere, ut adueniente termino sibi soluatur.
2 Vsufructus de sui natura non transit ad hæredes.
3 Tps miserationis causa,qđ dicatur.
4 Debitor creditore petente satisdare de soluendo adueniente die quando teneatur.
5 Actio ante diei aduẽtũ ex obligatione in diem competit,& qualiter.

PLVRIES per diuersos cõsilia-
1 rios fuit dubitatũ. ¶†Vtrũ creditor ad diẽ certã possit agere ante tps, ut adueniente die sibi soluať,& interim formeť ꝓcessus. Dubiũ facit text.in §.plus.Instit.de actio. ubi diciť, ꝙ q præmaturę petit,plus peterevideť,& ꝑ ꝯñs cõpetit exceptio,ꝙ agere non põt ante tps:vt in §.tpales. Instit.de excep.Sed Bart. in l.ita stipulatus. in ij.q.ff.de uerb.oblig.distinguit.qñq; dies in obligatione est appositus ab hoĩe: interdum à lege.¶Primo casu, si in obligatione est deductũ aliquid, qđ nõ transit de sui natura ad hære-
2 des,†ut ẽ usus fructus, & tũc ante diẽ non nasciť nec obligatio, nec actio: ut in l.j.circa fi.ff.qñ dies usufru. legato cedit.Si uerò est in obligatione deductũ aliquid,qđ de sui natura trãsit ad hæredes,& tunc statim cõmittitur stipulatio quo ad obligationẽ & actionẽ:ut in l.cedere diẽ.ff.de verb. sig. & in d.l.j.in fi. & ff.manda.l.qui mandatũ. ¶Secundò casu,qñ tps appositũ est à lege,& tũc aut tps istud legale intelligiť ex natura cõtractus uel rei, & tũc statim est nata obligatio & nõ actio:vt est uidere exemplũ in l.si tutor reipublicæ.§.fi.ff.de tut.
3 & ratio.distra. †Aut tps legale oppositum est ꝓpter aliquod extrinsecum accidens, vt in actione de dote solu. matri. ubi dať tps anni ad soluẽdum dotem:ut in l.unica.§.exactio.de rei vxo. actio. & istud diciť tps miserationis causa, & isto casu põt agi ante diẽ ut soluať in tpe:ut latius ꝓsequitur Bart.ĩ d.l.ita stipulatus.in.i.&.ij. q. Sed idem Bart. in l.eum qui ita.§. qui ita.ff.eo.tit.de uerb.obli. dicit ꝙ debitor ante diem põt cõueniri, sed obstat exceptio.& si non opponitur, debet sequi condẽnatio ut soluat in tpe debito: quia dilatio fuit data ad differendam solutionẽ. de quo latius ibi per eũ.& hoc ẽt tenet Inno. in c. pastoralis.de excep.& Ant.de but.in c.j.de plus petitio.& Alex.in j.uolu. consil.xcv.incip.in causa & lite.& in iiij.uol consil.ij.in v.col. & in v.vol.
4 consil.cxxxiij.in iij.col.¶†Sed aduertendũ est,ꝙ Alex. post Ang. & alios in l.si cõstante.§.quoties.ff.sol. mat. ponunt conclusionẽ istã, uidelicet ꝙ qñ à lege cõcessa est dilatio debitori, tenetur debitor creditore petente satisdare de soluendo adueniẽte die, & hoc in dilatione concessa à lege miserationis causa. Sed Cy.in l.j.C.ut in pos.leg. & in l.uniuersa.C. de preci. imper.offer.& Bal.in d.§.quoties. tenet indistinctè,ꝙ debitor hñs dilationẽ legalẽ ad soluendũ, tenetur satisdare de soluendo adueniente die.Secus est in debitore ad diẽ ex cõuētione legali:ut dicit Cy. in d.l.uniuersa. & Alexã. in d.§.quoties. & ut omne cesset obstaculũ, dicit Neapolitanus in cõsuetu. Neapo. quæ incipit,uiro mortuo,in uerbo, dati. Tutius est agere ad interponendã cautionem de soluẽdo adueniẽte die,per l.in omni-

bus

bus bonæfidei.ff.de iu. & ff.de actio.
5 & obl.l.is cui.†Et de ista materia nũ quid ex obligatione in diẽ ante diei aduentũ, cõpetat actio, Cy. in l.j.C. ut actio.ab hæred.& cõtra hære.indu cit xvij.argumẽta, ꝙ ante diem non est nata actio.¶Et xiij.argumenta in contrarium,ꝙ non sit nata actio ante diem,& r̃ndet argumentis in ꝯriũ:ut ibi latius per eũ.¶Fuit in cõsilio cõclusum, ꝙ qñ dilatio data est à lege ad soluendũ, ꝑut est in dote:ut in l. unica.§.exactio. creditor põt agere ante diẽ,ut adueniente die condemnet ad soluendũ dictã dotem. Et pro hac decisione bene facit id quod dicit Neapol.ĩ loco prȩalle.quia si põt quis agere ante tp̃s, vt caueatur sibi de soluẽdo adueniente tpe, ut suprà dictũ est:ergo ut soluat̃ tpe aduenie te, & omnia illa iura, quæ dicunt, ꝙ ante tempus non põt agi,intelliguntur,ut tunc soluatur.Sed bene põt agi ante tempus, ut adueniente tpe soluat. & ita pluries uidi fuisse practicatum.

DECISIO CCLXXX.

De contractu cõditionali non resoluto ab emptoribns post diem conuentum.

SVMMARIVM.

1 Emptori an liceat recedere à ꝯctu, uenditore in tpe non satisfaciente, maximè in rebus pondere, numero, uel mensura consistentibus.
2 Venditio ad mensuram ante mensurationem est imperfecta.
3 Venditio cõditionalis,dr̃ perfecta.
4 Venditio quot modis ꝑfecta dicat̃.
5 Intellectus ad l.qd̃r sæpe.§.in his.ff. de contrahen.emp.& uendi.
6 Pœnitentia in cõtractibus bonæfidei quando locum habeat. 10.
7 Venditor in mora tradendi constitutus an teneatur ad interesse emptori contingens post moram.
8 Mutatio monetæ moroso ẽ nociua.
9 Consuetudinibus duabus probatis, cui illarum standum.

QVONDAM Ioannes de Lando uendidit Raynerio de Stephano, & Bartholemæo Vespulo, libras mille argenti uiui,& libras centum solimati pro pretio ducatorũ centũ quinquaginta de moneta, quæ tunc tpis currebat, quo tpe currebant cinquinæ ad rõnem quatuor pro quolibet carleno, & dictus uẽditor ꝓmisit tradere & consignare dictas merces per totũ mẽsem Nouẽbris. M.ccccxcvj. in dohana & fundico Regio ciuitatis Neapolis.Quo termino aduenięte dictus Ioãnes venditor nõ tradidit nec consignauit dictis emptoribus in dicto fundico dictas merces. ¶Illi emptores ꝓtestati sunt,ꝙ ex quo dict⁹ uẽditor rẽ uenditã nõ tradidit,ꝙ ipsi recedũt à dicto cõtractu. ¶Post hæc dictus uẽditor certã quantitatẽ argẽti uiui & solimati posuit ĩ Regia dohana,ut cõsigneẽt dictis emptoribus. & post paucos dies dictus uenditor mortuus fuit supstitibus sibi eius filijs & hæredibus.Qui filij & hæredes cõuenire fecerũt in magna curia Vicariæ dictos emptores, vt soluant dictis hæredibus dictũ pretium:quia ar gentũ uiuũ & solimatũ paratum est traditioni & cõsignatiõi, ex quo stat in dohana Regia. Et citatis ipsis emptoribus, & seruatis, seruandis lata fuit sñia per magnam curiã Vicariæ, per quã condẽnati sunt emptores, ꝙ debeãt recipere dictas merces,& soluere dictũ pretium ducatorum clab. ista sñia est appellatũ ad sacrum con siliũ:& in eo cõcluso ꝓcessu, & audi tis aduocatis fuit dubitatũ de duo-
1 bus. ¶†Et primò,utrum in cõtractu uenditionis rerũ consistentiũ in numero, uel põdere, uel mensura, quæ certa die debẽt consignari emptori, & nõ consignant̃,si licet emptori di-

scedere à dicto ꝯtu & obligatione. Et ꝙ liceat emptoribus dictarũ merciũ, quæ debebant põderari & tradi certa die, discedere à dicto ꝯtu: quia dictus uenditor fuit in mora tradendi & mensurãdi in die cõuenta, alle. gl. in l. ij. C. de peric. & cõmo. rei uendi. ubi dicit, ꝙ si res uendita nõ mensureť uel pondereť, nec tradať, & sit in mora uenditor, talis ꝯtus dr̃ conditionalis, si mensureť: vt in l. quod sæpe. §. in his. ff. de ꝯhen. emp. & istum tex. etiam alleg. d. Fran. de are. in consil. xj. & Bal. in l. sicut. C. de actio. empti. & Bar. in l. Iulianus. §. si titius. ff. eo. tit. & ante mẽsurationem uel ponderationẽ ꝯtus est imperfectus, quãtum ad periculũ & obligationẽ, licet Imerius glossator dixerit, ꝙ est ĩperfectus, quantũ ad periculũ, non quantum ad obligationẽ. Et opi. glo. secutus fuit Bar. in consil. lxxiiij. incip. vi
2 so instrõ. † ubi dicit, ꝙ uenditio, quæ fit ad mẽsuram antequam mensureť, nõ ẽ pfecta uẽditio: ut d. l. qď sæpe. §. in his. & idẽ dicit in cons. cxxj. inci. in qõne dñi Cioli. ¶ Secũdò ad idem adducitur id, qď dixit Ioã. de Imo. in l. si ita quis. §. Seia. ff. de uerb. obli. ubi dicit, ꝙ ille tex. vř uelle, ꝙ eò ipso, ꝙ pactum fuit factum, ꝙ pretium deberet restitui infra certũ tempus, & tunc restitui res, videť tacitè agi, ꝙ post tempus non teneať reddere rem, licet pretium reddať, ut ibi per eum. ¶ Tertiò, pro hoc allegať text. in l. si quis fundum. ff. de ꝯhen. emp. ubi dicit, ꝙ si uenditur fundus ꝓ eo pretio ꝓut defunctus emit, & defunctus non emit, sed fuit donatus sibi: ideò quia uenditio videtur facta sub conditione, & conditio deficit, ergo uenditio nulla. Sic in proposito facta fuit uenditio, si merces dicto die põderentur & tradantur: non est facta traditio nec ponderatio, uolentibus emptoribus est resolutus dictus contractus, & hoc est quod dicit Paul. de cast. in l. j. C. de pericu. & commo. rei
3 uendi. † ꝙ ꝗñ contractus est conditionalis, & pendet conditio, si conditio deficiat, uenditio habeť pro non facta, & per consequens licet dictis emptoribus recedere à dicto contractu. ¶ In ꝯtrarium dicitur, ꝙ uenditio cõditionalis diciť perfecta, ita ꝙ ab ea non licet uni parti discedere, hoc firmat glo. in l. necessariò. §. ꝙ si pẽdente. in uersi. si ita res. ff. de pericu. & cõmo. rei uendi. & tenet glo. in l. j. C. de pericu. & cõmo. rei uendi. & glo. Insti. de emptio. & uendi. in prin. Et tenet Host. in summa de emptio. & uẽdi. §. ij. in fi. Et pro hoc videť text. in l. si quis vina. ff. de pericu. & cõmo. rei uenditæ. ubi re uendita ad pondus uel mẽsuram ad certã diem, si uẽditor non tradat, nõ est resolutus cõtractus, sed tenetur ad omne ĩteresse: ꝓut dicit l. j. ff. de actio. empt. Et illã glo. in l. ij. C. de pericu. & cõmo. rei uen. non tenet ibi Sali. cuius opinio. sequitur Alex. in d. l. quod sæpe. §. in his. Et pro intelligentia refero uerba Bal. & Sali. in l. ij. C. ꝗñ liceat ab em-
4 pti. disced. † ubi dicunt, ꝙ uenditio potest dici perfecta altero de tribus modis. ¶ Primò, dicitur perfecta, ꝗñ cõuentum est inter partes de rei pretio, & consensu, etiam ꝙ sit ista uenditio conditionalis, & uni partiũ non licet recedere ab isto contractu. l. j. & ij. C. ꝗñ liceat ab emptio. disce. ¶ Secundò modo, dicitur perfecta uenditio quo ad periculum: & ista dicitur perfectio obligatiua. ¶ Tertio modo, dicitur perfecta uenditio, quãdo res tradita est: ut. ff. de acti. empt. l. si quis rem aliẽã. & istas tres perfectiones originaliter posuit gl. in l. j. C. de pericu. & cõmo. rei uendi. & glo. Insti. de empti. & uendi. in prin. Et ꝗñ Iurisconsultus in l. quod sæpe. § in his. dicit uenditionem factam de re con-

ſiſtente in pondere, numero, uel mẽſura, eſſe conditionalem & imperfe-
5 ctam. † intelligitur quantũ ad periculum, ut ſit periculum uenditoris, qđ non eſt ſic, qñ uenditio fit purè, quia periculum eſt emptoris: vt in d.l. neceſſariò. & hoc uult glo. in d. §. in his. in uerbo, perfecta uenditio. exponit glo. quãtum ad periculum. & hoc uoluit Paul. de caſt. in l. ſicut. C. de acti. emp. ubi dicit, & not. legem. nam puto, ꝙ habeat locum, etiam cum uenditio fuit facta ad menſuram, & menſuratio adhuc non fuit facta. licet. n. uenditio non uideatur perfecta quantum ad hoc, ut periculum interitus uel deteriorationis vini pertineat ad emptorem, quantum tñ ad augmentum uel diminutionem pretij, cenſetur perfecta, ut ſic ſi pretium poſteà diminuatur, nihilominus emptor tenetur ſoluere pretium cõuentum, & ſi augeatur, nõ tenetur plus ſoluere, quam conuenerit &c. ideò quantum ad hoc non attendit, an fuerint uẽditiones in ſpecie, uel ad menſurã, ſed ſtatim dicit̃ pfecta uenditio, etiã ante menſurationẽ, vel deguſtationem: per d.l. ſicut. & dicit eſſe menti tenẽdum: quia per alios non tangit̃, & ſic patet, ꝙ non licet emptori recedere
6 à dicto ɔ̃tu. † Et quia regula eſt, ꝙ in contra ̃tibus bonæ fidei, ut eſt contractus emptionis, non habet locum pœnitentia parte altera inuita: vt in l. in ciuile. C. de rei uendi. & not. Paul. de caſt. in l. bona fides. ff. de actio. empti. alleg. l. ſi. ff. de cõdi. ob cau. & ibi Iaſon ponit ſeptem limitationes ad hanc regulã. Et licet magni ſit autoritas glo. in d.l. ij. quæ uoluit, ꝙ contractus cõditionalis eſt imperfectus, quantum ad obligationẽ. ¶ Aduerte. quia glo. non dicit, ꝙ ſit conditionalis, quãtum ad indiſſolubilitatem cõtractus. unde ſtat hoc pro uero, ꝙ ante conditionis euentũ non ſit nata actio, neq; obligatio, tñ non habet locum pœnitentia: & ita in proprijs terminis declarat Pau. de ca. in l. ij. C. qñ liceat ab empt. diſced. circa fi. dum dicit glo. non bene dicere, ꝙ cõtractus conditionalis ſit pfectus quãtum ad obligationem, debuit dicere quãtum ad ɔ̃ctus indiſſolubilitatem: quia non eſt in uoluntate unius partis diſſolue re contractũ emptionis, licet quantũ ad periculum non ſit pfectus. ¶ Fuit per ſacrum cõſilium uotatum & determinatum, ꝙ non licuit dictis emptoribus poſt diem cõuentum reſoluere ɔ̃ctum: quia merces non fuerũt traditæ in tpe, & ex ſupradictis patet reſponſio ad ɔ̃rium allegata. ¶ Scđm
7 dubium eſt. † Vtrum ſi uenditor fuit mora tradendi, ſi tenetur ad intereſſe emptori cõtingens poſt morã, & intereſſe eſt circa mutationem ualoris monetæ. Ad hoc dubiũ breuiter fuit rñſum, ꝙ licet pro parte actoris ſint ꝓbatæ aliquæ oblationes poſt morã cõmiſſam factæ. & ante mutationem monetæ, tñ quia mora ſemel fuit cõmiſſa, & fama erat tunc tpis, ꝙ quintinæ minus ualebunt in breui tempo
8 re: † ideo mutatio monetæ debet nocere moroſo, ſ'm doctrinam Bart. in l. Paulus. ff. de ſolu. & in l. cùm quid. ff. ſi cert. peta. & docto. in c. quanto. de iureiur. & in c. olim. de cenſi. ideo ſuccedit diſpoſitio l. ratio. §. ſi per uenditorem. ff. de actio. empti. quæ uult, ꝙ ſi uenditor fuit in mora tradendi rem uenditam, debet emptori paſſo intereſſe condẽnari ipſe uenditor ad illud intereſſe: quia fuit in dolo in non tradendo merces in tempore cõuento. & not. doct. in l. vinũ. ff. ſi cert. peta. & in l. illud. ff. de pericu. & commo. rei uendi. ¶ Et ita fuit uotatum & concluſum per totũ cõſilium. Et tanto magis, ꝙ eſt probata conſuetudo mercatorũ cõformis iuri communi, uidelicet l. j. ff. de actio,

empt.ꝙ si res uendita nõ tradatur in tpe conuento, agitur ad interesse, & qñ contraria consuetudo prætendere
9 tur esse probata, † tunc debet iudicari secundùm consuetudinem conformem iuri communi, ſm Bal.in l.non solum.ff.de iure dotium.& Bart.in l.ij.in fi.principij.ff.sol.mat. vbi dicit, ꝙ licet instrumenta debeant confici secundum consuetudinem loci: ut in l.si prius.§.rectè.ff.de aqua plu.arcē. tamen si in ciuitate diuersimodè cõficiebantur instrumēta, tunc propter tales diuersitates reccurrendũ est ad ius cõe.& voluit Ale.in v.vol.consi. v.in j.col.ergo cum ius cõe vult, ꝙ uenditor, qui non tradidit rem in tēpore conuento, teneatur ad interesse
10 per d.l.j. † & ꝙ in contractibus bonæfidei non habet locũ pœnitentia: vt in d.l.inciuile, sequitur, ꝙ isti actores tenentur ad interesse liquidandũ, & sic fuit uotatum & declaratum.

DECISIO CCLXXXI.

De tutela decreta matri & non auiæ.

SVMMARIVM.

1 Mater præfertur auo & auiæ in successione, & tutela. 3.
2 Matrem præferri legitimis qualiter intelligendum.
4 Tutela matri deferenda & nõ auiæ.

1 VTRVM † auia ex parte patris pręferatẽ in tutela huius pupillæ matri, uel mater petens tutelā filiæ præferatur auiæ paternæ. Dubium facit, quia tutela defertur, sicut ius successionis: vt in l.meminimus.C.de legi.hære.& ibi Bal. & Bar.in l.j.ff.de legi.tuto. Sed mater excluderet auiā à successione filiæ, quia est proximior in linea ascendētium: ut in authē.defuncto.C.ad Tertul.& firmat Alex. in j. vol.cõs.lxxx.in prin.& in ij.vol.cõs. cxv.in j.col. ergo idē quo ad tutelā. ¶Sed in contrariũ allegatur id, quod dicit Bar.in l.si quis sub conditione. ff.de test.tut.in vers.quid si est pater
2 & mater &c.ubi vult, ꝙ tex. † qui dicit matrem præferendā legitimis intelligitur.s.à latere: ut tex.exprimitur in §.ex his.in authen.de hęred. q̄ ab intesta. ergo in ascendētibus iura antiqua remanent incorrecta. præfertur ergo mater in tutela oībus legitimis collateralibus, non aũt ascendentibus.& ideò gl.j.in authen.matri & auiæ.C.qñ muli.tute.offi.fun.po. tenet, ꝙ si in tutela concurrat auus & mater, auus præfertur: licet Bart.ibi dicat, ꝙ hoc sibi nõ placet, quia tex. in d.§.ex his.uocat istos ad tutelam,
3 secundum ꝙ hæreditatē: † sed in hæreditate non est dubiũ: quia mater præfertur auo, ut in d.authen. defuncto.ergo &c. ¶Et hanc partē firmat Sali.in d.authē.matri & auiæ.ver. an auus paternꝰ matrē pupilli excludat, vel ecõtra.& Albe.de Rosa.ibi dicit, ꝙ mater uincit auiā: ergo & auũ. & dicit, ꝙ in hac parte inclinat Odo.licet nõ firmiter.& Cy.ibi, qui dicit, ꝙ mater præfertur oībus præterquàm
4 testamentarijs tutoribus. ¶† Per sacrum Consilium tutela fuit decreta matri & non auiæ: maximę quia mater erat ditior.

DECISIO CCLXXXII.

De feudis quaternatis & de rebellione per feudatarium cõmissa.

SVMMARIVM.

1 Feuda quaternata plana & de tabula, quæ sint, & qualis inter ea differētia. 3.
2 Quasi possessio in feudis & iuribus incorporalibus non quæritur sine aduersarij scientia & patientia.
3 Feudum quaternatum ex vnica cõcessione Regia fit.
4 Castrum omne est feudum quaternatum in Regno Neapoli.

5 Cōſenſus regius etiam requiſitus quando baro infeudat.
6 Scriptura ſumpta de ſumpto, an fidem faciat.
7 Regi non licet cōtrauenire ſuo cōtractui in tertij præiudicium.
8 Proteſtatio clàm facta, quæ potuit palàm fieri, non ualet.
9 Inueſtitura obreptitiè impetrata parte, opponente non valet.
10 Res de facili reuertitur ad propriā naturam.
11 Natura eſt conſtans & perpetua, accidens uerò facilis eſt reſolutionis. Neapolitanū Regnum eſt Romanæ eccleſiæ.
12 Feuda quæ à barone tenentur pp commiſſam rebellionē, an applicentur baroni, & non regi.
13 Feudum ciuitate deſtructa, cui applicandum.
14 Rebellionis crimen feudū eccleſiæ deuoluit.
15 Feudum, uaſallo delinquente, agnatis, & nō domino etiam uiuo delinquente, applicatur.
16 Bona ſtabilia publicata cui fiſco applicanda.

ORTA lite inter excellentē dominum Paſcaſiū comitē Alifij & dominū vtilē terræ Draconis ſuper feudis Cornelij & Canneti ex vna, & nobilē Paulonū de Tufo de Auerſa. Et cōmiſſa cā prædicta do. Ant. de Alex. & dño Troiano de Bucthonibus de Trano, vt audiāt & referant Regi Federico: & formato ꝓceſſu, de tribus principaliter fuit dubitatū, poſt relationē factā in Cōſilio præſente ꝑfata
1 Regia maieſtate. ¶ † Et primò, vtrū dicta feuda Cornelij & Canneti, ſint feuda quaternata, vel feuda plana & de tabula. & dubiū faciebat, ꝙ ſunt feuda q̄ternata. ¶ Quia dñs Rex Ferdinādus primus dicta feuda cornelij & cāneti cōceſſit Iacobo Scaquare, vt illa teneret ī capite à Regia curia immediatè, eiq; ſeruire teneat, & nō alteri. Sed hæc inueſtitura parū operatur, ut ĩ. diceť. ¶ Itē q̄a idē Rex Ferdinādus primus inueſtiuit de dictis feudis quōdā Illuſtrē Honoratū caietanū comitē feudorum deuolutis Regio fiſco ob notoriā rebellionem Magdalenæ filiæ quōdā Benedicti de Liſola de Sueſſa, & Maſu Scaquere eiꝰ viri. Et in veritate ꝑfatus dñs Rex Ferdinādꝰ tūc tpalis in an. M.cccl x. q̄n fuit facta dicta īueſtitura nō tenebat nec poſſidebat dictā terrā Draconis. Sed illam tenebat & poſſidebat quōdā illuſtris marinus, Ioānes, Frāciſcus de Marczano, dux Sueſſæ utilis dñs dictæ terrę Draconis. Nec unquā dictus comes fundorū tenuit & poſſedit dicta feuda; nec ꝓbať de ſcīa & patientia dicti ducis Sueſſæ, ut conſtitueret Rex in quaſi poſſeſſiōe cōferēdi dicta feuda in ꝑiudiciū d. ducis
2 † quia in iſtis iuribus in corporalibus nō q̄riť quaſi poſſeſſio ſine ſcīa & patiētia aduerſarij: ut in l. ij. C. de ſerui. & aqua. ꝑ Bal. & Bar. in l. j. §. hoc interdicto. de itine. actuq; priua. Inn. in c. bonæ. lo ij. de poſtu. præl. & ī c. cōquerēte. de offi. ordi. & q̄q̄ ex unica collatiōe cōſtituať quis in quaſi poſſeſſiōe cōferēdi: ut dicit And. in proprijs terminis in c. j. de cōtrouer. feu. apud pares. dū allegat gl. in c. cum eccleſia Sutrina. de cā poſſeſ. & ꝓprie. & c. cū de beneficio. de ꝑben. li. vj. tñ hoc uerū eſt, q̄n vnica collatio fuiſſet ſortita effectū ſuū, aliàs dicere poſſe diſſe labia ſua: ut no. in d. c. cū eccl. & ī d. c. cū de bñficio. & uoluit Ab. Sic. in c. cū olim de cā poſ. & ꝓprieta. & in c. nobis. in iiij. no. de iure patro. & in c. q̄relā. de elč. & Ant. de but. in re petitio. c. fi. de cā poſ. & proprie. ſed dicta collatio facta comiti nunquam ſortita fuit effectū ſuū: quia nūquam comes feudorū habuit poſſeſſionē dictorū feudorū: ergo dicta collatio nō

constituit Regē in quasi possessione
3 cōferendi.¶†Et dicebant aliqui dñi ꝙ eò ipso,ꝙ Rex concedit feudū,ex illa cōcessione Regia dr̄ feudū quaternatū:vt dicit And.in c.j.de cōtro uer .feud. apud pares term.in iij.co. ibi,dū dicit:& primò Rex cōcedens feudū,dr̄ quaternatū illud:vñ oĩa feu da ad collationē Regis ꝑtinētia,sunt quaternata. Et parum infrà dicit. vñ. ſm dictū peritorum Regni oĩa sunt feuda quaternata pertinētia ad colla tionē Regis, specialiter ĩ terris, quæ nō sunt de domanio. ¶ Sed in contrariū allegat̄, ꝙ dicta feuda nō sunt quaternata , sed sunt feuda plana , & de tabula ad collationē baronis terræ Draconis, vt deponūt oēs testes . ¶ Itē ad hoc probandū producta est scriptura publica ex archiuo Regio, ĩ qua sunt scripta oĩa feuda quę sunt sub dicta baronia Draconis,& singulariter dicta feuda cauēti & Corneli. ¶ Itē, ad hoc probandū producta est inuestitura facta de dictis feudis, per dictū quōdam ducē Suessæ, vtilē dominū dictæ terrę Draconis antecesso ribus Andreæ Scaquare, qui ab eo re cognouerūt dicta feuda,& dicto duci iurauerūt fidelitatē, & ꝓmiserunt ei seruire.¶Itē ad hoc ꝓbandū producit̄ instr̄m in quo dictus Andreas ꝓmisit tenere dicta feuda immediatè & in capitè à dño Pascasio Comite Alifij & dño terræ Draconis.¶Itē ad hoc probandum producit̄ instr̄m solutionis releuij facti per dictū Andreæ.qñ succeſsit Iacobo fratri suo decedēti sine liberis,tanquā subfeudatarius dicti Comitis. ¶ Itē ad hoc probādū ꝓducit̄ instr̄m , in quo Baptista de Clauellis . q.ex donatione comitis feudorū habuit dicta feuda, dicit se feudatarium dñi dictæ terræ Draconis , & ei soluisse militare seruitiū tanquā eius subfeudatariū. Ex quibus patet,ꝙ dicta duo feuda non sunt feuda quaternata:quia probat̄ ꝙ sunt ad collationē baronis dictæ terræ Draconis. ¶Itē ad hoc ꝓbādū patet,quia nō reperit̄ in registris ante ducē Suessæ : nec ēt post , ꝙ dicta feuda sint descripta tāquā feuda qua ternata in quaternionibus Regiæ ca-
4 meræ,†& propterea nō possunt dici feuda quaternata:vt dicit And. in dicto c.j.de cōtrouer.feud.apud pares termi.in iij.co. ¶Pro solutione quæstionis fuit cōclusum p dños Cōsilia rios,ꝙ nō sequit̄ quicquid concedit Rex in feudū,ꝙ sit feudū quaternatū,nisi dicat̄ , ꝙ vult esse feudū quaternatū,vel dicat̄ æquipollēs qñ non est castrū : quia in Regno oē castrū est feudū quaternatū , secūdū Andr. vbi suprà , aliàs sola collatio Regis nō facit feudū quaternatum, nisi qñ res fuit effecta feudū per Regem, & postea Rex cōcedit rē illā in feudū , tūc est feudū quaternatū : secūdum And.in d.c.j.in iij.co.vñ si Rex cōce deret feudū,qđ antiquitus esset attenesia vel planū & de tab.alicui nō efficeret̄ feudū quaternatū ex sola col latione Regia,nisi dicat̄ , ꝙ vult esse quaternatū.hoc voluit And.in cōsti. Regni,si aliquis baro.in iij.li.ibi , dū dicit.¶Sed feuda collata p Regē dicūtur quaternata , quia in scriptura & registris & quaternis donorū sunt scripta. ergo non sola collatio facit feudū quaternatū,vnde habens feudū planū & de tabula, si illud alienat cū cōsensu dñi baronis & consensu
5 Regis,† prout verius est, ꝙ requirit̄ cōsensus vtriusq; , vt dicit And.in l. Imperialē.in prin.de prohi. feu.alie- p Fed.p quē cōsensum Regis vr̄ habere feudū à Rege.vt in l.lege obue nire.de verb.sign. ſm And.in c.j.qui succeſ.teneā . & tñ nō diceret̄ feudū quaternatū, sed planū , & de tabula, aliàs oĩa feuda essent quaternata : ex quo ĩ omnibus requirit̄ in alienatio-

L.

ne cõsensus regius. Ex dicta cõclusione sequit, ꝙ dictæ inuestituræ factę per Regẽ Ferdinãdũ primũ absq; eo, ꝙ dicat, ꝙ uult dicta feuda esse quaternata, non faciunt dicta feuda esse quaternata. ¶Nec obstat, si diceretur, ꝙ inuestitura regis Ferdinãdi primi facta Iacobo Scaquara, dicit, ꝙ dicta feuda immediate teneat à Regia curia, q̃ verba important, ꝙ dicta feuda sint quaternata. ¶Quia ad hoc respondetur quinq; modis. ¶Primò, quia illa inuestitura Regis Ferdinãdi primi facta dicto Iacobo non est pro
6 ducta in forma probante: † quia est scriptura sumpta de sumpto, quæ nõ facit fidẽ: ut in l. ꝓcurator. C. de edẽdo. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. ca. si. de fide instr. no. doc. in authẽ. si q̃s in aliquo. C. de edẽdo. ¶Et si diceret, ꝙ dicta scriptura sumpta est ex copia priuilegij præsentati in actis magnæ cameræ ĩ cã inter dictũ Andræã & comitẽ Alifij: & sic sumptũ ex scriptura in actis præsentata fecit fidem: ſm Bal. & Ang. ĩ d. auth. si quis in aliquo. & Inn. in c. qm̃ contra. de proba. ¶Ad hoc respõdetur, ꝙ hoc verũ esset, qñ præsentatio facta fuisset uocata par
a te,[a] vt dicit Io. And. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. §. nunc dicamus. & Inn. in d. c. qm̃ contra. & Bar. & Alc. in d. authen. si quis in aliquo. ver. vij. fallit in iij. vol. consi. cvj. ij. colũ. & in iiij vol. consi. vj. ij. col. & in cõs. cxij. in princ. & sic cũ in præsentatione dictæ collationis in Regia camera non fuit vocatus Comes, transsumptũ ex eius copia non facit fidẽ contra comitem. ¶Scđo mõ respondetur: nã prout dicit dictũ sumptũ de sumpto, dicta inuestitura regis Ferdinandi primi fuit facta die xxv. mẽsis Augusti M.ccccLxxxiij. Quo tpe excellẽs dñs Pascasi⁹ comes Alifij, & do. dictæ ter
8 ræ Draconis erat utilis dñs terræ Draconis cum oibus subfeudis existenti bus in pertinẽtijs dictæ terræ Draconis virtute priuilegij habentis naturã contractus emptionis à dicta Regia maiestatis regis Ferdinãdi primi facta die x. mẽsis Iulij. M.ccccLxxxij. in qua uenditione uult Rex, ꝙ tenentes feuda quaternata & non quaternata in dicta terra Draconis à Regis curia, q̃ primitus tenebãt à dicto Duce Suessę, nõ ipsam regiã maiestatẽ sed ipsum comitẽ in immediatũ dñm recognoscãt, quemadmodũ feuda ipsa à d. duce Suessæ teneri cõsueuerunt, & ꝓut plenius dictus Dux Suessæ tenuit & possedit nõ obstãte, ꝙ feuda ipsa à Rege Ferdinãdo immediatè & in capite tẽta sint, & nullũ aliũ in superiorẽ recognoscere teneantur, & alijs (quãtũuis benemeritis) sine concessa q̃busuis rõnibus atq; causis, & facta sunt exempta authoritate dñica & motu ꝓprio, idẽ dñs Rex reuocat, cassat, tollit &c. Et sic post dictũ contractũ nõ potuit dictus Rex ĩuestire dictũ Iacobũ de feudis p̃dictis existẽtibus in terra Draconis in p̃iudicium
7 dicti dñi terræ, Draconis: † quia nõ licet Regi uenire ꝯ suũ ꝯtractũ in p̃iudiciũ alterius: ut p Bal. in c. j. de natura feudi. & in l. qui se patris. C. unde li. & And. in cõstit. Regni, ea q̃ ad decus. & Card. Flo. ĩ repe. c. p̃pẽdimus. de sent. excom. Abb. & alij in ca. j. de ꝓbat. Lud. ro. ĩ cõs. l. & in alijs locis q̃ allegãtur in locis p̃allega. Et ad maiorẽ cautelã Andræas frater dicti Iacobi Scaquare vidẽs dictũ ꝯtractum factũ inter dictũ regẽ & dictũ comitẽ expressè ĩ actis Regię cameræ summariè renũtiauit v sui dictæ collatiõis Regis Fer. j. factæ d. Iac. Nec ꝓtestatio occultè facta, ꝙ dicta renũtiatio fuit facta p uim & metũ p dictũ Andræã aliq̃d nocet d. comiti: q̃a voluit Bal. in l. clari. C. de fideicõmissis, † ꝙ ille qui poterat palã ꝓtestari, & ꝓtestatus fuit clã, nõ valet ꝓtestatio: neq;

vnquam fuit aliquid ꝓbatũ de vi & metu.& sic illa protestatio nõ tollit effectũ renuntiationis iudicialis subsequentis:secundũ Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de ope.no ui nunt.& Ange. in l.cũ quidã. ff.de appella.nã in actu, qui fit cum alio, non annullatur per protestationẽ in occulto factã antecedentẽ, vt dicũt doctor.in l.qui in aliena.§.Celsus. & ibi per Alexan.ff.de acqui.hæredi. & Bar.in l.nõ solum.§.morte.in v. col. & sequen. ff. de operis noui. nuntia. & habetur in l.cùm in plures.§.locator horrei.ff.locati.& in c. solicitudinẽ.de appel. ¶Tertio modo respondetur nã dictus Iacobus Scaquara filius & hæres Masij Stacchari & Magdalenæ nõ potuit obtinuisse inuestituram prædictam à Rege Ferdinando primo, ex quo dicti Masius & Magdalena habuerũt dicta feuda ꝓ se & hæredibus suis à Duce Suessæ dño terrę Draconis tanquã feuda de tabula & de plano.& sic dicta feuda, si culpam aliquã commisissent dicti coniuges debuissent applicari baroni et nõ Regi,vt dicetur in sequenti dubio, et tantò magis, quia dictus Dux Suessæ habebat ex priuilegio Regis Alfonsi primi multa iura Regalia in terris suis & signanter,quòd omnia feuda quaternata existẽtia in terris suis, sint ad eius collationem tã deuoluta,quã deuolenda ẽt ex crimine læsæ maiestatis, vt patet ex priuilegio dicti Ducis ostenso dictis iudicibus. Et sic dicta inuestitura fuit obreptitiè et subreptitiè impetrata, quia non fuit facta mentio de prædictis:† et iõ parte opponente nihil va-
9 let:vt in c.sup literis.cũ materia sua, de rescriptis. ¶ Quarto mõ,rñdetur, certũ est,ꝙ ista duo feuda nunq̃ fuerũt quaternata ante Regem Ferdinãdũ primũ,pone,ꝙ baronia Dracõis, vbi sunt sua dicta feuda, deuenit ad Regẽ ꝑ rebellionẽ baronis, vel ꝑ excãdescentiã,& ipse Rex cõcederet alteri dicta duo feuda:qa forte erãt de uoluta dictæ baronię alicui suo familiari,& diceret, ꝙ teneat in capite à Regia Curia.nõne ista collatio facta à Rege habeẽ,ac si esset facta à barone?et illa verba,ꝙ teneat in capite à Rege,intelligunẽ vt a barone? certè sic,nisi ipse Rex aliter declararet.Ita dicit Bal.in c.j.quid sit ĩuestitura. et And.in c.j.ex quib.cau. feudũ amittaẽ.Bene facit,qđ dicit Bal.in c. studuisti.de officio deleg.Cũ ergo Rex nõ dixit,ꝙ cõcedit,vt feuda quaternata,vr̃ cõcessisse ſm naturã suã, tãquã feuda plana & de tabula.¶Quintò & vlti.rñdeẽ,ꝙ in priuilegio vẽditionis dictæ terræ Draconis & Comitat⁹ Alifij facta ꝑfato dño Pascasio ꝑ dictũ Regẽ Ferdinãdũ primũ cassantur & annullanẽ oẽs cõcessiones feudorũ factæ à Rege Ferdinãdo primo ꝑ quas mutareẽ natura feudorũ existẽtiũ in dicta terra,& dicta feuda reducit ad pristiuã naturã: ꝓut erãt tẽpore Ducis Suessæ. certè Rex potuit
10 hoc facere.† quia rei suæ est moderator & arbiter ẽt abutẽdo.tex.est in l. sed & si lege.§.cõsuluit.in verbo,dũ se abuti re sua putãt.ff.de peti.hære. Maximè, qa res de facili reuertiẽ ad suã pristinã naturã: vt in ca.ab exordio xxv.dist.et in l.si vnus.§. pactus ff.de pactis. Nã princeps feudũ nouũ põt cõcedere. quod habeat naturam antiqui feudi.vt dicit Bald.in ca.j.de alie.feudi paterni arg. l.quicũq;. C. de oĩ agro deser.fortius potuit facere,ꝙ feudũ reuertaẽ ad naturã anti-
11 quã.† Et propterea dicit Bal.in c. j. in iij.co.quis dicaẽ Dux,co.vel mar. ꝙ natura ẽ cõstans & ꝑpetua,sed accidẽtia sunt facilis resolutiõis. Bene ad hoc facit,qđ dicit Bal.in tit.de pace constã. in verbo,inuestitura, ꝙ licet istud Regnũ sit ecclesiæ Roma.

ut in c.ad Apostolicæ.de re iud.i vj. & in Cle.pastoralis. eo.titul.pone ꝙ Regno uacante Papa concessit pluribus multos comitatus ꝑdicti Regni, posteà creat ibi regē.¶Quærit̃ an illi comites teneantur facere fidelitatē illi Regi,tanquā uasalli Regis. & dicit ꝙ sic.& alle.Odof.ibi.¶ Et pro ista parte ē expeditū primū dubiū. ¶Secundū dubiū ē.Vtrū feudatarius baronis cōmittens rebellionē notoriam ꝯ Regē & baronē fidelē Regis, dicta feuda sint deuoluta baroni:in cuius baronia sunt feuda, uel sint deuoluta ad Regē,sicut alia feuda quaternata.& sicut alia bona burgensati
12 ca. ¶ † Et in primis, ꝙ dicta feuda, quę tenentur à barone ꝑꝑ rebellionē cōmissam ꝯ Regē applicantur baroni & non Regi,adducitur authoritas And.de Iser.in c.j.§.si quis hominē.de pace tenen.vbi dicit ista uerba formalia: Patet ergo ꝙ si comitatur delictum in terra Comitis uel baronis per eius uasallos,de quo delicto erat pœna publicationis bonorū, ꝙ bona uasalli delinquentis uenirent in fiscū,nisi essent feudalia, uel alia. quæ à Comite uel barone tenerent̃, illa redeunt ad eū, à quo tenebat.l. fin.§.si in libertinū.ff. de bonis damna.Idē expressè firmat idē And.in c. j.iij.col. si uasallus feudo priuet̃, ibi dū dicit:Nam & feudū,quod ab alio tenet is, cuius bona publicantur, redit ad eū,à quo tenebat,ut in §. si in libertinū.& remittit se ad id, quod dixit in d.§.si quis hominē.ubi And. extendit constitutionē Regni,si qñ. de homi.baro. posside. in terra Domanij.quæ vult,ꝙ qñ uasallus morit̃ sine filijs feudū,quod tenet à barone, deuoluitur ad baronē & non ad Regē:ut similiter habeat locū, si per delictū debet perdere feudū:ut applicetur baroni,& non Regi.Idē uoluit idem And. in c.j.de uasallo decrep. ætа.ibi dum dicit:Vtrum autē restituetur ad ea, quæ alij, sunt quæsita, redierant.n.per dānationē ad dominum suū,à quo tenebantur, non ad fiscū:ut in d. §.si in libertinū.Idē uoluit idem And.in c.j.§.fi. in additio-
13 ne,de capitulis Corrar.†Vbi dicit, ꝙ ciuitate destructa feudū nō applicatur fisco, sed dño, à quo ipsa ciuitas habebat feudū.¶Secūdò pro ista decisione allegatur glo. in constitu. Regni,post mortē,quæ dicit, ꝙ si uasallus hñs feudū à barone cōmittit rebellionē ꝯ Regem.¶Iudicauerūt iudices magnæ curiæ Vicariæ, ꝙ feudū prædictū deuoluitur ad baronē: alia uerò feuda quaternata & bona deuoluuntur ad Regē.¶Hanc eandē sñiam approbauit Luc. de Penna in l.j.in uerbo,plectendi.C. de peti.bono.subla.lib.x.vbi dicit, ꝙ ista sententia cōprobatur authoritate PapęHonorij in capitulis suis huius regni, quod capitulū incipit, si contingat sub feudatariū crimen committere, ꝑꝑ quod publicanda fuerint bona eius,aut ipsum sine hæredibus munus humanū implere, si feudū eius fuerit quaternatū, dominus immediatus illud cū onere seruitij cōsueti ꝑsonæ idoneæ ꝯcedat. Si ꝟò quaternatū nō fuerit ad īmediatū dominiū reuertat̃,ut ipum hmōi ꝑsonæ ꝓ sua uolūtate ꝯcedat,nec regis ꝯsensum re-
14 quirere teneatur. ¶†Tertiò pro ista decisione allegatur text. in c.felicis. §.si qua uerò feuda.ubi ꝑꝑ crimen rebellionis,feudū applicatur non fisco,sed ecclesiæ: à quo tenebat feudū.Et ad hanc conclusionem accedant,quæ notat Bar.& doct.in l.si finita.§.si de uectigalibus.& ibi ꝑ Ale. de Imo.ff.de dam.infec.& Specu. in titu.de feu. in §.quoniam.uersic. xl. quæritur.& decisio Rotæ ꝯm Bellāeram.decisio.cccccccxxv. quæ incipit, pro introductione quæstionis.

¶Dicebat do. Troianus de Bunctunis de Trano Regius auditor, ꝙ Specu.in tit.de feu.in §.qm.in uersi.pal. tenet,ꝙ Rex debet tenere dicta feuda uiuente Andrea Scaquara delinquente ꝯ Regẽ.& eo defuncto reuertitur ad baronẽ, per tex. in l. statius Florus.§.fi.ff.de iuř fisci.Et istũ tex. & Speculato.refert Andreas in c.j.si vasallus feudo priuetur. & in d. §.si quis hominem. ¶Dicebant alij Dñi, ꝙ Baldus in c.nulla.per quos fiat inuestitura.circa finem, dicit, ꝙ si uasallus cõmittat talem ingratitudinẽ ex qua neniunt bona publicanda, & dñs nolit feudũ uendicare, quod feudũ cõfiscabitur, ita donec delinquẽs uiuit, eo carebit:ut in d.l. Statius.§. fi.& in auth.de ali.emphy.§.j.Sed in casu de quo agitur comes Alifij dicit dicta feuda ad se spectař ex dicta culpa: & sic non hẽt locũ dispõ dicti §.

15 fi. ¶ † Ego dicebam, ꝙ ille §.finalis nõ põt allegari ad materiã feudalẽ: quia feudũ, quod conceditur à barone, est concessum conditionaliter, donec est fidelis,& si non est fidelis, feudum debeat reuerti ad baronem, & sic ad dominũ à quo habuit feudum. & in hoc est fundata decisio l. imperialem.§.illud.de prohi.feu.ali. per Federi.& ideò uasallo delinquente feudum applicatur agnatis & non dño etiam uiuo delinquente:ut dicit And.ĩ c. j.si uasallus feudo priuetur. Item si dictus §. fi.haberet locum in feudis,esset ꝯ gl.in d. constitut.post mortem & ꝯ capitulũ Papæ Honorij.& tex.in d.§. si qua uerò feuda. ¶Dicebat do.Anto.de Ale.ꝙex quo comes Alifij & terræ Draconis in dictis terris hñt merũ & mixtũ imperium & ius confiscationis bonorum burgensaticorum & feudalium, etiã ꝙ esset uera opinio Spec.per d.§.fi. & ꝓcederet in feudis,dicta feuda ꝓpter delictum Andræ debent applicari ipsi dño terræ Draconis,cui sunt cessa dicta iura fiscalia.s.bonorum publicatio.tunc dř ipse procurator fisci in rem suam,ut dicit Bal in l.j.C. de hære.vel ac.uendita.& sentit And.in d.§.si quis hominẽ. dum dicit ad utilitatem populi hñtis ex priuilegio. & dicit Ludo.Ro. in singu.in uerbo,

16 sñia.ꝙcõis opinio Legistarũ est,†ꝙ qñ de iure cõi publicanť oĩa bona stabilia applicanť illi fisco, ubi sita sunt bona stabilia, si dñs hẽt cõfiscationẽ bonorum. Cũ ergo dictus dñs terræ Draconis hẽt spãle priuilegiũ publicationis bonorum à Rege, ut dicit Bal.ĩ l.Imperatores.ff. de offi.presfe. vigilum.ubi dicit,ꝙ bonorũ publicatio non conceditur,nisi uerbis spãlibus: ut in l. j.C. ne sine iussu principis.dicta feuda etiam in uita uasalli delinquentis applicantur ei & nõ regio fisco uirtute translationis iuris publicandi à fisco sibi deriuati ꝑ dictum priuilegium. ¶Fuit ergo super hoc dubio uotatum , ꝙ dicta feuda ꝑꝑ dictam rebellionem sunt deuoluta dicto dño terræ Draconis etiã uiuente delinquente.

VOCATA parte. Vide Alex. in consi cvij.in v.uol.Tho.Gram.

DECISIO CCLXXXIII.

De nullitate ex defectu iuris naturalis impediente executionẽ sententię principis.

SVMMARIVM.

1 Executio sententia nullæ fieri an possit.

Instrumentum quod per statutum executionẽ hẽt,debet esse perfectũ.

2 Nullitas quæ apparet ex inspectione processus executionem an impediat,&qualiter dicať opposita.7.

Nullitas per uiam exceptionis habet duo capita.

Nullitates, quæ in promptu allegãtur,quæ sint.

3 Litis conteſtatio eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij, qua omiſſa non ualet ſententia.
Iudex compellit ad litem conteſtandam.
4 Litis conteſtatio non requiſita in cauſis ſuper poſſeſſorio ſummarijs.
Sententia perempta inſtantia lata redditur nulla.
Inſtantia habet locum in cõſiſtorio principis.
5 Maior duodecim annorum poteſt ualidè interuenire in quocunq; iudicio poſſeſſorio.
6 Stylus ſuper audienda ſententia ſine citatione.
Citatio ad audiendam ſententiam cõcluſi proceſſus quæ ſolẽnitas ſit.

DIV eſt, ꝙ fuit lata ſñia ſub nomine Regiæ maieſtatis de uoto conſiliariorum & auditorum regiæ maieſtatis, & petitur in conſilio ꝙ exequa-
1 tur contra condemnatum. ¶ †Opponitur, ꝙ dicta ſententia eſt nulla nullitatibus apparentibus ex eodẽ proceſſu per reuolutionem chartarum. Et ideò non poteſt fieri executio ſententiæ nullæ. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. & ibi per Bar. & in l. j. §. & parui. ff. quod ui aut clam. vnde ſi non eſt ſententia, ergo nec executio. Similiter dicimus in inſtrumento, ꝙ uigore ſtatuti debet mandari executio, intelligitur, ſi eſt inſtrumẽtum validum factum per notarium, & habeat neceſſaria requiſita ad inſtrumenentum: ut per Bart. in l. nõ putauit. §. non quæuis. ff. de cõtra tabu. & in l. diuus. ff. de teſta. mili. & Bald. in l. j. C. de iur. & fac. ign. & in l. fi. C. de liti. & in l. ſi abſentis. C. ſi cer. pet. & de iſta nullitate ſẽtẽtiæ, quę apparet ex inſpectione proceſſus, quæ impedit executionem ſententiæ, loquitur Bal. & Paul. de Ca. in aut. quæ ſupplicatio. C. de pręci. Imper. offe. & Bart. in l. extra ad repri. in uerbo, ſummariè. circa fin. & Bart. in l. j. C. ne liceat, tertiò prouo. & in l. fin. de
2 ord. cog. † Et iſta nullitas, quæ in promptu apparet ex inſpectione proceſſus, ſemper dicitur incidenter & non principaliter oppoſita: ut dicit Old. in conſi. ccv. & no. Bar. in l. ſi expreſſim. pe. col. ff. de appel. ubi dicit, ꝙ nullitas per modum exceptionis habet duo capita. ¶ Primum quando contra executionem opponitur exceptio nullitatis. ¶ Secundò, quando reus dicit ſententiam contra ſe latã fuiſſe nullam, & ideò petitur reformari. ¶ Nullitates, quæ in promptu allegantur, ſunt iſtæ, uidelicet quia ubi petitur aliquid dari uel fieri, nõ poteſt perueniri ad diffinitiuam, niſi lite conteſtata, ubi pars eſt præſens, & ſi eſt abſens peruenitur ad primũ & ſecundũ decretum, uel ad alias cõpulſiones, de quibus per Bald. in l. j. C. de litis cõteſta. Sed iſte reus ſemꝑ inſtitit. in declinatoria fori, & proceſſum fuit ad ulteriora lite non conteſtata. Meritò ſententia eſt nulla,
3 †ex quo litis conteſtatio eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij: ut in c. de cauſis. de offic. delega. & in c. cũ cauſam. de appell. & in Spec. de litis conteſ. §. j. & ea omiſſa non ualet ſentẽtia. c. accedens. ut lite non conteſtata. & in c. ad hæc. & c. dudũ eccleſiæ. & ibi gl. in uerbo, irritum duximus. de electione. & in Cle. ſæpe. de uerb. ſign. doct. in Cle. j. de libel. obla. & ideò qñ reus non vult litẽ cõteſtari, iudex ſub pœna cõpellit eum ad cõteſtandũ litẽ, dixit glo. in aut. qui ſemel. C. quõ & qñ iudex. ¶ De iſta nullitate per ſacrum conſilium nulla fuit habita ratio, potiſſimè uigore capituli Regni, qđ icipit, deteſt ites. quod capitulũ bene cõmentauit domi. Paris de Puteo in ſuo tractatu de ſyndicatu, concludens, quòd dictum capitulũ tollit ſolẽnitatẽ litis

conteſtationis,ut ibi per eum:et quia
4 †cauſa erat ſummaria ſuper poſſeſſorio:ut in l.j. C. ſi de mo. poſſ. in qua nõ requirit lit.cõteſt.ut no.in Clem. ſæpe.ꝑalleg.¶Secũda nullitas allegabat: quia lata fuit ſententia perẽpta inſtãtia,et ſic reddit nulla,per l.ꝓperandũ.C.de iudi.quæ lex habet locũ etiã in conſiſtorio principis, ut dicit gl.in aut.ut ſponſalitia.§.hoc quoq;. et in aut.de ap.§.ad hęc.¶Tertia nullitas,quia proceſſus eſt factus cũ minore xxviij.annis, ſine tutore,et ſine curatore,et ſic cũ perſona minus legitima:ut in l.acta.et l. contra pupillũ. ff.de re iu.¶Sed de iſta nullitate nulla fuit habita ratio: quia pater filius minoris fuit ille,qui ſpoliauit,et cœptũ fuit iudiciũ contra patrẽ,& filius minor maior xij. annorũ fuit uocatus,et ſuas fecit defenſiones,
5 † & qñ iudiciũ eſt ſuper poſſeſſorio, maior xij.ann.põt eſſe in iudicio ſine cura-
a tore,[a] ut in l.momentaneæ.C.q leg. perſo.quæ lex ſecundũ Bal.habet locũ in quocunque poſſeſſorio. ¶Quarta nullitas, quia ſententia Regia lata eſt ſine citatione ad audiendã ſñiam, & ſic eſt ipſo iure nulla.l.iij.§.Stichꝰ et ibi Bar.ff.de ſtatulib.c. ij. de dolo et cõtu.lib.vj.Inno.in c.conſuluit.de offi.deleg.et in c.olim. de teſti. Rota deciſ.lxxvij.Alex.in ij.uol.cõſ.cij.et gl.in d.Cle.ſæpe.in uerbo,ad id. ¶Et dicebat audacter aduocatus pro nullitate ſentẽtię,ꝙ dicta ſñia lata ſub nomine Regio eſt nulla ex defectu citationis ad ſententiã,per text. in c.j. in fi.de cau.poſſ.et proprie. et per text. in c.nos in quẽquã.ij.q.j.et per text. in Cle.paſtoralis.de re iud. et gl.in l.
6 fi.ff.de legib. ¶†Sed de iſta nullitate nulla facta eſt uis: quia ſtylus eſt antiquus,ꝙ cõcluſo proceſſu ſit parte inſtante alteri parti mandatũ ad dicendũ et allegandũ, et poſteà omittitur citatio ad audiendã ſñiam: quia citatio ad audiendã ſententiã, poſtquam proceſſus eſt cõcluſus, eſt ſolennitas de iure poſitiuo,et nõ ꝑpteà tollit defenſionẽ:quia poſt concluſum põt ſe defendere:et princeps põt omittere ſolennitatẽ iuris poſitiui,ut dicit Archi.in c.Cœnomanenſem.lvj. diſt. et ita firmat plura allegando dñs Georgius Aſtenſis in rep.Cle.ſæpe.in §.et quia.in xxix.co.et ſeq.ꝑalleg. quę omitto cauſa breuitatis. ¶Fuit per to-
7 tũ conſiliũ uotatũ unanimiter, † ꝙ qñ ſententia ſacri conſilij, q̃ fert ſub nomine Regiæ maieſtatis allegatur nulla,et illa nullitas eſt ex defectu iuris naturalis,puta quia deficit citatio ad defendendũ, prout loquitur in d. cle.paſtoralis. & hoc apparet in prõptu:talis nullitas ĩpedit executionẽ, ſecus qñ nullitas eſſet ex defectu iuris poſitiui.hoc tenent Innoc.in c.in cauſis.de re iud. et ibidẽ Abb. Sicul. in ij.no.et in ult.q.et in c. propoſuit. de cõceſſ.præben.& Alex.in d.l.fi.C. de legi.in apoſt. et ideò dicit Innoc. in c.cum ex literis.de reſtit. in integ. ꝙ contra ſententiã principis quis nõ põt uenire,niſi per ſupplicationem, non per uiã nullitatis, qñ nullitas eſt de iure poſitiuo.Idẽ in c. ſuſcitata.e. tit.Et uoluit Ang.et Ioan.de Imo.in l.falſa.C.ſi ex falſis inſtrum. et Fely. in c.eccleſia S.Mariæ.x.col.de cõſti. et p Fel.in c.dilecto.lxvj.co. de app.

a SINE curatore. Maior põt eſſe in iudicio ſine curatore, dũmodo excedat ann. xij.Adde plenè deciſ. capel. Tholo.nu.106.incip.itẽ fuit q̃ſitũ, ſi minor xxv.annis. et ibi dicit additio magiſtri Stephani Aufrerij,ꝙ licet talis minor poſſit agere in huiuſmodi iudicio ſine curatore,per l. iij.C. qui legi.perſon.et gl.j.c.ex parte. de reſti ſpol.nõ tñ põt cõueniri,ut uoluit gl.Cy.et Io.Fab.Bar.Bal.et Salyc.in l.iij.et ſi ſuccũbit,põt in integrũ reſtitui,ſecundùm gl.in l.unica.C.ſi de

momen.possess.et ibi Cy.Bar.et Sal. Tho.Gram.

DECISIO CCLXXXIIII.

De vsufructu dotis soluto matrimonio.

SVMMARIVM.

1 Dotis usufructus soluto matrimonio mulieri moram passæ an debeatur,et quando 4.

Vsufructus pecuniæ an sit usura.

2 Interesse dotis non solutæ pp moram in restitutione quando possit exigi per mulierem.3.

AN soluto matrimonio per morté uiri superstite filia paruula,et matre eius et uxore dicti quondam uiri debeatur per hęredé uiri usufructus dotis consistentis in pecunia tpe soluti matrimonij dictæ uxori.¶Si essemus in ciuitate Neapoli,ista qõ non haberet dubiũ,quia est ibi consuetudo in scriptis,quæ incipit, uiro mortuo,per quã uxori uiduæ,cui nõ fuit soluta dos, debeẽ usufructus dotiũ ad rationẽ septẽ pro quolibet centenario. Sed dubiũ hoc procedit extra

1 Neapolim.¶†Et profectò sunt super hoc dubio opiniones. Nã Canonistæ cõiter tenent,ꝙ sol.ma.mulieri passę morã in restitutione dotis nõ debeatur usufructus ipsarũ dotiũ nõ restitutarũ: quia ille usufructus pecunię est usura,quæ est prohibita omni iure.hoc tenent Inn.Io.Andr. Anto.de but.et Abb. Sicu.et alij in c. salubriter.de usur.et Bart.in l.insulã.§. usuras.ff.sol.mat.et idẽ uoluerunt Bart. et Ang.ibi.et Bart.in cõ. cxxviij. qđ incipit,Franciscus. ¶Sed contrariam opin.firmauit Bal.in authẽ.ei qui iurat.C.de bo.autho.iud.poss.et cy.in l.j.§ exactio.C.de rei uxor. actio. et Bal.in l.fi.in fi.C.de peti.hęredita.et card.in cle.j.q.vj. de usur. ubi dicit se ita consuluisse.Et multa pro et cõtrà allegat Ale.in l.diuortio. in prin. in iij.char.ff.sol.mat.¶Dñi de consilio uotauerunt ẜm opi. Pe.de Anch. in regula,peccati ueniã.in iiij.q. prin

2 cipali.in vj.†ubi dicit, ꝙ si ista uxor est inops, et non habet unde ꝑcipiat alimenta nisi de dote sua,et tunc põt exigere interesse ꝑꝑ morã sibi factã in restitutione dotis. et idẽ uidentur tenere Io.de Imo.et Ludo.in d. l.diuortio.et Ang.de Are.in §.fuerat.Instit.de actio.Si autẽ illa uxor esset diues,et aliunde possit se alimẽtare, et neglexisset agere ad dotẽ, imputetur sibi:et tũc non aget ad usumfructũ. Sed isto casu,qñ est diues illa mulier, tunc poterit petere interesse, si illud interesse probauit bene, prout de iu-

3 re requiritur,†siue sit interesse damnũ uitandi,siue lucri cessantis,ut per Bar.in l.unica.C.de sen.quæ pro eo, quod interest.et in l.iij.§.fi.ff. de eo, quod certo loco.per Pau.de ca.et firmat Alex.in l.diuortio.in iij. charta. ¶Et ideò cõsuluit Alex.in ij.uol.cõ. lxj.ꝙ si permissa sunt quatuor ꝓ cẽtum pecuniæ dotalis propter morã in restituenda dote, non debẽtur dicta quatuor,sed tñ interesse si probetur.allegat cõsiliũ Pe.de Anc.cxlviij. quod incip.in quæstionæ, quæ uertiẽ

4 inter nobilem dñam &c.†Concludiẽ ergo,ꝙ non datur sol.mat.usufruct. dotis,nisi qñ debitor dotis fuit ĩ mora,et uxor est pauper,et non hẽt unde uiuat nisi de sua dote. Vel cõstat, ꝙ passa fuit interesse, ẽt ꝙ haberet aliunde,unde possit uiuere, tunc rõne interesse passę debeẽ istud interesse, si est probatũ:ut firmat Alex. in v.uolu.cõ.lxxiiij.et cõ.cxlvij.unde cũ dicta dña erat inops, et non habuit modũ aliter uiuendi,fuerunt sibi taxata alimẽta seu usufructus ipsarũ dotiũ ad rõnẽ quinque pro centenario, per tex.in auth.de nõ alie.§. si uerò alicuius.ubi hr,ꝙ tanta deẽ pensio, ꝗ collecta in xx.annis cõtineat rei æstima-

tionẽ.hoc etiam uult gl.in aut.perpetua.in uerb.iusta.C.de sac.san.eccl.

DECISIO CCLXXXV.

De generali ratificatione uenditionis per pupillam factam maiorem.

SVMMARIVM.

1 Exceptio iurisiurandi impedit ulteriorem litis ingressum.
2 Iuramentum maioris ratificantis est ex parte recipientis personale.
3 Residui appellatione totũ cõtinet̃.
4 Verba generalia posita in contractu post uerba specialia, quando non restringantur ad specificata. 7.
5 Ratificans secundã uenditionẽ an uideatur & primam ratificare ratione connexitatis, si in instrumento de utraque fiat mentio.
6 Approbans secundum, an uideatur primum improbasse.
8 Creditor recipiens partem debiti, cum pacto de non petendo, an ultra solutum uideatur promisisse.
9 Dictio, residuum, quid supponat.
10 Alienandi licẽtia ꝓ debito ꝑ patrẽ pupilli data decretũ non requirit.
11 Hæres tenetur factum defuncti ratificare.
12 Geminatio facta in eodem cõtractu an operetur.
Pactum generale, etiam ad incognita porrigitur.
13 Intellectus ad l.si de certa C.de trãsactio.
14 Regius assensus nõ requirit̃ in ratificatione ꝑcedentis ꝯctus approbati.
Ratificatio inducit commutationẽ de persona ad personam.
15 Decretum iudicis requiritur in compromisso facto per minorem, uel ecclesiam super re immobili.
16 Laudum descendit ex compromisso, & est compromissi executio.
17 Assensus Regius in ratificatione uẽditiõis rei feudalis, qñ nõ requisitus.
18 Contractus conditionem implens non contrahit.
19 Alienare non dicitur, qui ratificat, uel consentit.
20 Iudicium idem de sequela, quòd de principali.
21 Procurator solenniter constitutus ad uendendum rem ecclesiæ, an possit uendere sine alia solennitate.
Procurator ad uendẽdũ cum pacto redẽptionis uendens simpliciter, an uideatur uendidisse cũ dicto pacto.
22 Tutor de iure sine inuentario non administrat.
23 Verba enuntiatiua probant contra enuntiantem.

BALII & tutores nobilis Domiciæ Barrensis debitricis dotiũ maternarum uolentes ipsam Domiciam liberare à dicto debito, quia uocati fuerunt in iudicio à dña Maria Iacoba uxore Henrici Barrensis, ut soluerет ducatos mille quingentos dotiũ & antiphati, certã partẽ casalis esse pertinentiarũ ciuitatis Aduersæ, qđ erat ipsius Domiciæ, uẽdiderũt quõdam Anello de Pirocijs pro ducatis mille sexcẽtis, & nõ uendiderunt certã designatã partẽ dicti casalis, sed tãtũ de dicto casali uendiderũt quantũ ascẽdit dicta quãtitas dotiũ, in qua uẽditione facta dicto Anello cõsensit ẽt mater dictæ Domiciæ. Et statim dicti mille & quingenti ducati cõuersi fuerũt in satisfactionẽ dictarũ dotiũ maternarũ, & dictus Anellus cõstituit se debitorẽ pro dicta quantitate matri dictæ Domiciæ soluenda in certo tpe. Et quia dictus Anellus nõ soluit in tpe dictã quantitatem matri dictæ Domiciæ, egit hypothecaria & assistẽtia super dicto casali pro dicta quantitate, & de uolũtate dicti Anelli fuit dicta pars data in solutũ, & ꝓ soluto matri dictæ Domiciç ꝓ dicto debito descẽdẽte ex suis dotibus, & interpositũ fuit decretũ dñi Lucæ de Tozu-

lis Regij consiliarij & auditoris, per qđ dicta pars dicti casalis adiudicata fuit dictæ matri dictæ Domiciæ pro dicta quantitate mille ducatorũ.& totũ hoc cessit in euidentem utilitatem dictæ Domiciæ pupillæ, pro eo, quia ex cã pdicta mater remisit, cessit & donauit dictæ Domiciæ ducatos quingentos de dicta summa sibi debitos, quo ad usumfructũ, per dictã eius filiã. ¶ Itẽ quia remansit dictæ Domiciæ reliqua pars dicti casalis. Deinde tutores prædicti, per publicũ instrumentũ residuũ dicti casalis ascendẽs ad summã ducatorũ sexcentorũ nonaginta, secundũ æstimationẽ & appretium factũ per expertos de dicto casali, uendiderunt do. Anello pro ducatis mille ducentis cũ hoc pacto, ꝙ cũ dicta Domicia efficeretᷣ maior, vtranque uenditionẽ ratificare deberet, nec possit pretiũ prædictum petere, nisi facta ratificatione pdicta utriusque uenditionis. Et si dicta Domicia ante ratificationẽ prædictã decederet, ipse Anellus tantũ tenereᷣ soluere suis hæredibus ducatos sexcentos nonaginta, prout uerè dictũ casale fuerat appretiatũ, & sic dictos mille ducatos soluere non teneatur. Et in dictis uenditionibus & oĩbus promissionibus interuenit Regius assensus in forma cancellariæ. Facta itaq; maior dicta Domicia, in publico instrumento asseruit dictos suos tutores olim uendidisse residuũ dicti casalis dicto Anello pro ducatis mille ducentis: & ꝓmiserunt ipsam ratificari facere à dicta Domicia maiore effecta, prout hæc & alia in instro dictæ uenditionis asseruit contineri. Et de prædictis oĩbus bene certiorata uenditionẽ residui dicti casalis una cum promissione de defendendo cõstitutione precarij ac pœna desuper adiecta ratificauit & acceptauit, necnon oĩa & singula in instro dictæ secũdæ uenditionis cõtenta cum iuro. Post hæc mater dictæ Domiciæ dictã partẽ sibi adiudicatã dicti casalis pro dictis mille ducatis, ad quos sibi tenebaᷣ dictus Anellus, ut suprà uendidit nobili & egregio militi Antonio Maramaldo de sedili nidi, & tradidit & in possessionẽ dictæ partis casalis inductus fuit, & eo tenẽte & possidẽte. Deinde dicta Domicia egit in sacro cõsilio cõtra dictũ Antoniũ, petẽdo ab eo restitutionẽ possessionis dictæ partis dicti casalis: quia alienatio facta ꝑ dictos tutores nõ ualet: & eo citato opponiᷣ per dictũ Antoniũ cõtra dictã Domiciã exceptio iurisiurandi. hoc mõ: uidelicet dicta Domicia ratificauit, postꝗ̃ effecta fuit maior. primã uenditionẽ factã Anello Pirocio ꝑ eius tutores, & iurauit nõ ꝯuenire: ut cõstat ꝑ publicũ instrm:

1 †quæ exceptio iurisiurãdi impedit litis ingressum, & ꝓcessum ad ulteriora: ut in c. j. de litis cõte. lib. vj. & per doc. in l. nã & posteà. de iureiurã. Et quia dictus Anellus nõ soluit ducatos mille & ultrà, ꝓut promisit dicta Maria Iacoba, egit assistentia & appretio, & dicti tutores dederunt in solutũ & ꝓ soluto dictã partẽ casalis, ut suprà, cũ decreto pfecti Regij auditoris, dictæ Mariæ Iacobæ, q̃ uẽdidit Antonio dictã suã ptẽ dicti casalis, & d. Domicia hãc uẽditionẽ postꝗ̃ fuit effecta maior ratificauit, & iurauit,

2 †ꝙ iurm ex parte recipiẽtis nõ est ꝑsonale, & sic trãsit in successorẽ, ſm Inn. in c. ueritatis. de iureiu. & Io. An. in noue. in c. fi. de foro. cõp. li. vj. & sic istud ius excipiẽdi de iuro sup re trãsit in singularẽ successorẽ, ꝑ tex. in l. si tibi decẽ. §. pactũ cõuẽtũ. ff. de pac. & ꝑ Bal. ĩ l. si terti⁹. §. si prius. ff. de aq. plu. arc. facit qđ dixit Bal. in l. fi. in v. q. de ꝯh. emp. vbi ꝓmissio depurgãdo riuũ, arbitrio meo, trãsit ĩ meũ singularẽ successorẽ. ¶ Pro pte d. Domiciæ replica-

tur, ꝙ ipsa nunquã ratificauit primã uenditionẽ factã dicto Anello, sed tantum secundã uenditionẽ. ¶Replicat Antonius, ꝙ imò ipsa ratificauit etiã primã: quia ratificando venditionẽ residui dicti casalis uideť ratificasse pri-
3 mã uẽditionẽ: † quia appellatione residui, totũ continet: ut dicit Bal. in l. ij. C. de hære. insti. Idẽ post eum Bal. & Pau. de cast. & per Bar. in l. centurio. antepen. col. versi. quæro. q.d si in substõne. ff. de uulg. & pup. & Bal. in l. ab Anastasio. C. mã. & in l. si quidẽ. C. de trãsac. & Pau. de cast. in l. si ex pluribus. ff. de sol. Bald. in l. fin. C. de vsur. rei iudi. Ang. in l. instra. C. de iure fis. lib. x. Lucas de Pẽna in l. j. C. de uen. rei fisca. cũ priua. cõmu. li. x. ¶Secundò ostendiť, ꝙ dicta Domicia ratificauit primã, qñ ratificauit secundam, patet: nã in secunda uenditione dicitur, ꝙ dicti tutores ꝓmiserunt, ꝙ qñ dicta Domicia erit maior, ratificabit primã & secundã uenditionem factã Anello. & ipsa Domicia ratificauit uenditionẽ scdam, & quicquid in ea contineť, ergo ratificauit primam
4 uenditionẽ contentã in secunda. †Et pro hoc allegať: quia licet aliàs uerba gñalia posita in cõtractu, post uerba specialia, uideanť restringi ad specificata, per ea quæ not. in l. si de certa. cũ suis cõcor. C. de trãsa. Tñ istud non habet locũ, qñ ante specificationẽ aliquid aliud gñale præcessit: ut dicunt glo. Bal. & Sali. & Alex. in l. sub prætextu. la. ij. C. de trãsac. ubi dixerunt, ꝙ licet præcessit petitio gñalis, & ꝓsecutio fuerit specialis: si deinde sequiť transactio, nedum sup specialiter ꝓsecutis: sed sup omnibus in petitione contentis, dicta trãsactio iudicabitur gñalis, & non restringitur ad specialiter ꝓsecuta tantũ. Sed clarũ est, ꝙ in instrõ ratificationis secundæ uenditionis dictũ est, ꝙ dicti tutores promiserunt dictam Domiciam, quando erit effecta maior, ꝙ ratificabit utranq; uenditionẽ, & posteà ratificat secundã, & oĩa & singula cõtenta in instrõ secundæ uenditionis. ergo ratificauit etiam primã uenditio-
5 nem. †Maximè cum ꝓmissio facta ꝑ tutores Anello Pyrocio & eius hæredibus & successoribus uniuersalibus & particularibus in secunda vẽditione, ꝙ Domicia ratificabit utranq; uẽditionẽ, ratificauit secũdã, & omnia, quæ continenť in secunda, ratificauit primã uenditionẽ tanquã cõnexam secundæ: per gl. in c. accusatus. in uerbo, iudicari. de hære. li. vj. Voluit Ange. & Ioã. and. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de uerbo. obli. ¶In contrarium pro parte Domiciæ allegať, ꝙ ipsa non ratificauit nisi secundã: nec per illa uerba gñalia, ꝙ ratificat oĩa contenta in secundo instrõ uenditionis, in quo fit mentio de prima, uideť ratificasse primã per id, quod uoluit Pau. de cast. in consil. ccclj. inci. de casu præsenti, ubi uult, ꝙ uerba generalia post specificata sequentia nõ referunť ad capitula penitus separata & extranea à capitulis specificatis. ¶Se-
6 cundò, †dicta Domicia ratificauit secũdã, ergo primã uideť improbasse. arg. l. cum prætor. cũ concor. ff. de iudi. ¶Per sacrum consiliũ fuit pariter uotatum, ꝙ per dictam ratificationẽ factã per dictam Domiciã dictæ secũdæ uenditionis, & omniũ contentorum in dicto instrõ secundæ uẽditionis ratificauit, et iurauit etiam primã uenditionem, per rationes allegatas pro parte dicti Antonij. Ac etiam per iura infrascripta. ¶Nam licet uerba generalia restringantur ad specifica-
7 ta. ut suprà: † tamen istud procedit, quando ratio recti sermonis hoc potest importare, ſm Barto. et cõmuniter doct. in dicta l. si de certa. per tex. in l. si ex pluribns. prællega. ff. de solutio. Secus, quãdo ratio recti sermonis

nis hoc importare non pōt, per text. in l. pluribus. ff. de acceptila. Et ponit ibi exemplum Bart. actor intentauit quādam specialem actionem contra quendā, reus dedit dicto actori certā quātitatem, & actor liberauit eū tam ab actione intentata, quàm à quibuscunq; alijs actionibus ipsi actori contra dictum reum competētibus. Certè, dicit ipse, ista generalis clausula intelligitur ultra specificata: quia ratio recti sermonis aliter īportare non posset. ¶ Ad idem adducit id qd' uoluit Cy. ī l. si ex maiore. C. de excep.
8 ubi dicit, † q̄ si debitor soluit partē debiti creditori, & recipiens facit pactum de non petendo simpliciter, tale pactum restringitur ad partem solutam, non ultrà. Verum, si recipiens ꝓmittit nihil aliud petere occasione cuiuscunq; debiti, talis ꝓmissio trahitur generaliter ad oīa etiam non soluta: quia habita ratione recti sermonis non pn̄t restringi ad id, qd' solutum est. Faciunt oīa illa iura, quæ alleg. Alex. ad hoc ꝓpositum in j. uol. cōsi. xlvj. incip. uisis & accuratis &c. ¶ Sed illa uerba generalia, omnia alia & singula: vt saluetur ratio recti sermonis, non pn̄t aliter intelligi: nisi ut uideatur ratificata per eam etiā prima uenditio, tum pp connexitatem primæ & secundæ uenditionis cōtentæ in instrumento secundæ uenditionis: tum
9 † pp illud uerbum, residuū, quod præsupponit antecedentē partem dicti casalis, ut suprà dictū est: tum quia contra illam primam uenditionem factā Anello ob debitū dotale matris suæ, & posteà illa pars data in solutū dictæ matri cum decreto iudicis, & hoc cessit in utilitatē dictæ pupillæ, quia mater remisit antiphatum, ut suprà. Ipsa Domicia non poterat ꝯtrauenire, ex quo in instr̄o dotali matris dictæ Domiciæ dict⁹ eius maritus pro dictis dotibus mille ducatorum & ducatorū quingentorum pro antiphato obligauit omnia bona burgensatica & feudalia, cum Regio assensu, & sic dictum casale, qd' erat eius uiri cum potestate capiendi propria authoritate, & constituit se & suos hæredes precario nomine posside re. Demum dictum casale, pro dicta parte fuit datum in solutū, ut suprà dictæ dominæ Marię matri Domiciç cum decreto iudicis pro dictis mille ducatis, quando antiphatum renūtiauit eius filiæ, quis dubitat, q̄ ualuit dicta alienatio dictæ partis casalis facta Anello, & ab Anello dictæ Mariæ Iacobæ, & à Maria Iacoba dicto Antonio? Ex quo facta fuit pro uero debito dotiū maternarū, ex quo dictus eius uir alia bona nō habebat: vt in l. ob æs. C. de præd. mino. & in l. magis
10 puto. ff. de reb. eo. † Et quando pater pupilli dedit licentiam alienādi rem pro debito, potest alienari sine decreto: vt est tex. in l. magis puto. §. sed si pupillus. ff. de reb. eo℞. & in l. si prædium. C. ubi decreto opus non est. ¶ Nec requirebatur assensus in dicta datione in solutū pro dictis dotibus, quia in obligatione interuenit assensus: quia sufficit, q̄ assensus sit præstitus super obligatione, ut posset sup feudis interponi secundū decretum: ut dicit Andræ. in constitu. Regni. si quis post litem, & sic sine facto tutorum potuisset dicta mater capere dictā partem casalis, pro dictis dotibus & recipere in solutum facta æstimatione, & filia non habuisset causam
11 contradicendi. † Et per cōsequens, tenet hæres ratificare factū defuncti. l. cum à matre. C. de rei uen. l. quæ à patre, gerunt. de resti. mili. Ang. in l. ꝓcurator. §. si ꝓcurator. ff. rē ratā hab. ¶ Itē recipiēdo ꝑtiū dicti casalis utriusq; uenditionis, vr̄ utranq; uēditionē ratificasse. l. indebitā. C. de condi. indebiti. l. mater. C. de rei ven. l. qui-

dam.de euictio. Et dicendo, ꝙ non ratificauit primã uenditionẽ, quam ratificauit, seu ratificare tenetur, ipsa est in dolo, ex quo ratificare tenetur, arg. l. dolo. ff. de doli exceptione. cũ multis similibus. ¶ Itẽ, quia in dicto instrũo ratificationis factæ per dictam Domiciã bis dr̃, ꝙ ratificat oĩa cõtẽta in instrũo secundæ uenditionis, ubi
12 fit mentio de prima uenditione. † & licet ista geminatio nihil operetur: qñ est facta incontinenti in eodẽ contractu: ut dicit gl. in l. si cõuenerit. ff. de pigno. actio. & Iason in l. j. ix. col. ff. de off. eius. cui mand. ẽ iurisdictio. & And. Barbati. in c. fi. de offi. deleg. tñ negari nõ põt, ꝙ generalis ratificatio porrigitur ad oĩa contenta in instrumento secundæ uenditionis, ubi actum est, ꝙ debeat ẽt primam uẽditionem ratificare, per ea, q̃ dicit Bal. in l. tres fratres. in quarto no. ff. de pactis. & in l. sub prætextu specierũ. C.
13 de transac. vbi dicit, † ꝙ generale pactum de sui natura ad oĩa porrigit, ẽt incognita, nisi aduersarius fuit in dolo. & firmat Ale. in j. vol. cõsi. xlij. in v. col. incipiente, super præmisso themate. ¶ Nec obstat d. l. si de certa. s̃. allegata: quia dicit notanter Alex. in j. vol. consi. cxvij. incipiente, visis suprà narratis in themate &c. in ij. col. ꝙ d. l. si de certa. procedit solum in transactione facta per uerba generalia: nam restringitnr ad rem vel causam specificatam, per quam deuentũ est ad transactionem: quia transactio est de re dubia & lite incerta. l. j. ff. de transactionibus. Secus in alia conuentione uel pacto per uerba generalia quia generaliter operantur: ut in l. pluribus. ff. de accepti. ¶ Nec obstat prædictum consilium Paul. de Castr. quia ibi aduersarius fuit in dolo, ut paulò antè dixi: ut patet ex notatis in dicto consilio. ¶ Nec obstat argumentum de l. cum prætor. ff. de iudicijs: quia per dictum instrumentum ratificationis prima & secunda venditio est ratificata: ut suprà osteusum
14 est. ¶ † Secũdò dubitatum fuit, utrũ super dicta ratificatione facta de prima & secunda uenditione requirebatur Regius consensus, ex quo processit super feudo d. casalis. Et vr̃ ꝙ sic, ex quo dicta ratificatio inducit commutationem de persona ad personã: ut dicit And. in l. Imperialẽ. in princ. de prohi. feu. ali. per Fede. & patet in consti. Regni, constitutionem diuæ memoriæ. ¶ In contrarium fuit uotatum & decisum per totũ Consiliũ: quia Rex expressè cõsensit ambabus uenditionibus factis Anello, vbi actũ fuit, ꝙ dicta Domicia deberet ipsas ambas uenditiones ratificare, & Rex fuit de hoc certificatus, & assensit, & sic dicta ratificatio est executio dictę promissionis de ratificando. Sicut in simili dicit Bal. & alij ĩ l. si præses. C.
15 de transac. ꝙ † in cõpromisso facto per minorem uel ecclesiam, super re immobili, requiritur decretum iudicis, sicut in alienatione: tamen decretum debet interuenire in ipso compromisso, & non in laudo, facit text. in l. mater tua. C. de rei vendi. vbi ratificatio venditionis inualidæ ex defectu sui consensus confirmat actionẽ, & non nouam producit, & ex antiqua descendente ex primo cõtractu agitur ad pretium. ideo dicit Andr. in dicta constitutione, constitutionem, ꝙ super compromisso de re feudali debet interuenire assensus: & non in
16 laudo. & hoc iure utimur, † quia laudum descendit ex compromisso, & est executio compromissi. bene facit l. si prædium. ubi decre. opus nõ est. & l. j. §. j. & d. l. magis puto. §. si pupillus. & l. fi. ff. de rebus eorũ. ubi si ille qui promisit vendere rẽ stabilem, mortuus est relicto pupillo, si pupillus vendit in ista venditione non re-

quiritur decretum iudicis: quia ista non est alienatio, sed executio ꝓmissionis factæ per defunctum de alienando. Itẽ in dictis alienationibus factis per tutores dictæ Domiciæ nomine dictæ Domiciæ interuenit Regius
17 assensus: † si pupillus factus maior ipsas uenditiones ratificauit, non requiritur assensus Regis in ratificatione. gl. est in l. Lucius Titius Caiũ. ff. de admi. tut. quã ad hoc allegat Bal. in l. fi. §. si autẽ. in fi. C. de bonis, quæ lib. vbi assensus præstitus in officio, videtur præstitus in eius executiõe.
18 ¶ Itẽ ille, qui implet cõditionẽ contractus non contrahit, nec quasi contrahit: dixit Bal. in l. cõditionibus. ff.
19 de cõdi. & demon. ¶ Itẽ ille, qui ratificat vel consentit alienationi non alienat: dicit Bal. in l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega. ij. Et ideò nõ requiritur assensus Regis in ratificatione alienationis factæ eius nomine cum Regio consensu: quia dicta in præcedentibus, videntur repetita in sequẽtibus. l. itẽ quia. §. idem Iuliano. ff. de pactis. bñ facit qđ dicit Pau. de Cas. in l. institor. §. nõ tamen. ff. de instito-
20 ria. † ꝙ idẽ est iudiciũ de his, q̃ ueniunt in cõsequentiã uel sequelam, qđ ẽ de ipso principali. allegat. ff. de edẽdo. l. si quis ex argentarijs. §. rõnem. in fi. & qđ habetur in l. iij. C. ubi causæ fiscales. Bene facit qđ dicit Bar. in l. ij. §. sed vtrũ. ff. de mino. ubi dicit, ꝙ si pater præstitit consensum à principio filio agenti, posteà in executione finiæ nõ requiritur alius assensus. Et per hoc bene facit ad propositũ, quod dicit Fede. de Senis in consilio
21 c. incipiente, abbas subiectus. † ꝙ si cũ debitis solennitatibus cõstitutus est procurator ad uendendum tale prædium ecclesiæ, ꝙ si procurator vẽdit, nõ requiritur alia solẽnitas. ideò dicit Cy. & Bald. in l. per retentionẽ. C. de vsuris. ꝙ ubi primus cõtractus est præparatorius sequentis, dicta in primo contractu, censentur repetita in sequenti contractu. ¶ Accedant ad hoc no. per Ale. in iij. vol. cõs. xxvij. ubi dixit, ꝙ procurator constitutus ad uendendum cum pacto de re uendendo, si uendit simpliciter, videtur uendidisse cũ pacto, per iura ibi per eũ allegata. ¶ Tertiò dubitatũ fuit, utrũ ualeat uenditio dicti feudi facta per dictos tutores, quos constat non produxisse in iudicio inuentarium ꝑ
22 eos factum ut tutores. † Ex quo de iure tutor non põt administrare nisi cõfecto inuentario: ut in l. tutor qui repertorium. ff. admini. tut. ¶ Ad hoc fuit responsum, ꝙ non oportet intrare in hoc dubio, ex quo dicta Domicia maior facta ratificauit vt s̃. primã & secundã uenditionem, & sic renuntiauit exceptioni: ꝙ illi tutores non fuerunt legitimi tutores. & hoc per tex. expressum in l. j. C. si maior fact⁹ ratũ habuerit. ¶ Scđo mõ fuit respõsum, qñ dicti tutores fecerũt secũdã alienationem dicto Anello narratum fuit in instr̃o, ꝙ dicti tutores fecerũt inuentariũ & adimpleuerũt solẽnia. & dicta Domicia maior facta ratificauit quicquid continetur in ipsa se-
23 cunda uẽditione. † & sic cõfiteñ tutores fecisse inuẽtariũ. hæc verba enũtiatiua ꝓbant ꝯ eam. l. optimã. C. de cõtrahen. & cõmit. stipu. & Bar. in l. si quis in aliquo. C. de eden. & in l. sciẽdũ. ff. de verb. obli. ¶ His oĩbus & alijs discussis fuit decretũ in dicta cã non esse ad ulteriora procedendũ, stãtibus dictis exceptiõibus oppositis.

DECISIO CCLXXXVI.

De obligatione bonorum feudalium pro euictione.

SVMMARIVM.

1 Feudi hypotheca sine Regio assensu, an procedat.
2 Assensus & licentia sup alienatione

feudi,an retro trahantur.

3 Princeps agere debet sine iniuria alicuius.

4 Obligatio inualida confirmata per assensum,non operatur in tertij præiudicium.

Iacobus de Prasitio de Auersa habens,tenens & possidēs quandam domū in ciuitate Auersæ, illā publico instro mediante vendidit nobili viro dño Raynaldo Gargano pro certo pretio,& promisit de euictione in forma, obligando omnia bona sua burgensatica & feudalia saluo Regio assensu quantum ad feudalia, & tradidit,& tunc temporis dictus vēditor habebat certū feudum, deinde dictus Iacobus de Prasitio vendidit Fabricio dictū feudū ꝓ certo pretio cū Regio assensu & tradidit:& sic dictus Fabricius tenuit dictū feudū ꝑ decē annos,prout in præsentiarū tenet & possidet.¶Euenit, ꝙ dñs Franciscus de Cicino,V.I. D. de Neapoli,prætedēs habere ius super domo, quā emit dictus dñs Raynaldus fecit in ius vocari dictū dñm Ray. in magna curia Vicariæ, qui cōparens dat petitionē suā.& dicit,ꝙ in casu succumbente petit,ꝙ ad eius instātiam fiat executio super feudo sibi obligato ꝓ euictione,quod tenet dictus Fabricius: qui citatus dicit,ꝙ feudū, quod ipse emit,nō est obligatū pro

1 euictione dic.do.Ray.† quia in obligatione pro euictione domus venditæ per Iacobū de Prasitio dic. Ray. nō interuenit Regius assensus antequā ipse Fabricius emisset dictū feudū à do.Iacobo de Prasitio: sed ipse dñs Raynaldus impetrauit assensum Regiū postquā ipse Fabricius emit dictū feudū,& tenuit, & possedit: & dedit dictus Fabricius supplicationē in Cōsi. vt magna curia relationē faciat in Consi.in quo auditis aduoca-

2 tis & iudicibus magnæ curiæ.¶†Videbatur aliquibꝰ dñis,ꝙ dictus assensus Regius impetratus trahiť retrò ad tēpus obligationis dicti feudi ꝓ euictione dictæ domus,per l.j.ff. qui po.in pign.habe.& l.qui balneū. eo. tit. ¶ Per alios dominos fuit dictū, ꝙ talis Regius assensus impetratus, qñ feudū erat dñi Fabrici , nō operať effectū suū in præiudiciū ipsius, per id qdʳ dicit And. in l.imperialē. in fi.prin.de ꝓhi.feu. alie. per Fede. vbi dicit in illa qōne, an cōsensus valeat,si præcedit vel subsequať, & dicit,ꝙ si solū agitur de ꝑiudicio consentientis,ille cōsensus pōt præcedere & subsequi, secus si ageretur de ꝑiudicio alterius.c.inter dilectos. de fi

3 de instru.quia † quod princeps agit, debet agere sine iniuria alicuiꝰ l. nec auus.C.de emanc. libe. ff. ne quid in loco publico.l.ij.§.si quis à principe.Et subdit,ꝙ si habēs feudū illud alienauit,& non tradidit,& mortuus ē,si ille , cui fuit alienatū feudū post mortē alienantis impetrat assensum Regis.nō nocet hæredi alienātis.allegat l.bonorū. ff. rē ratā haberi. ff.de ma.testa.l.seruus.l.j.in prin. ff.de ap pel.reci. quia in eo tēpore cōsentit, quo res est aliena,nō illius alienātis, vt latius ibi ꝑ And.idē firmat Bal.in l.nec quicquā. §. post hæc. in vij.q. ff.de offi. ꝓcōsulis. Idē tenet Lucas de Pēna in l.nulli.C.de fundis patrimo.li.xj. vnde cū obligatio bonorū feudaliū ꝓ euictione fuit nulla quia sine Regio assensu, ꝑ constitutionē Regni,cōstitutionē. & qñ Fabricius emit dictū feudū nō erat validè obligatum,si ipso Fabricio effecto dño feudi impetrať assensus sup illa obligatione , nihil nocet ipsi Fabricio. ¶Nec obstat, quod in cōtrariū allegabať: quia in dictis iuribus obliga-

4 tio à principio erat valida. † Sed in casu nr̄o à principio obligatio erat inualida: ideò si posteà cōfirmeť per

assensum, nō opat̄ in p̄iudiciū tertij. & hoc tenet gl. in dicta constitutio. cōstitutio. in verbo, cōfirmet̄. ¶ Fuit ergo votatū p̄ iudices magnæ curiæ & p̄ dn̄os de Cōsi. q̄ dictus Fabricius nō pōt molestari à dicto dn̄o Raynaldo sup̄ dicto feudo. Et sic fuit absolutus ab impetitione dicti dn̄i Raynaldi tanquā agētis contra Fabriciū sine actione, p̄ l. si pupil. §. videamus ff. de nego. gest. cum concordantijs.

DECISIO CCLXXXVII.

De compositione facta per curiam p̄ homicidio sine Regia consultatione.

SVMMARIVM.

1 Compositio criminis an sit permissa curiæ sine consultatione Regia.
Temporis lapsus in homicidio alleuiat pœnam.
2 Reatus qualiter exponatur.
Pœnæ cōmutatio p̄ iudicē fit ex cā.
3 Iurisdictionē habens pro homicidio ex consuetudine præscripra pœnam potest imponere pecuniariam.
4 Iudex an possit occisorē admittere ad cōpositionē producto instr̄o concordiæ, cum occisi consanguineis.
5 Delicti antiquitas, absentia, & depaupatio homicidā in crimine alleuiāt.

ILLVSTRISSIMVS d. Alphōsus primogenitus & dux Calabriæ, congregauit oēs consiliarios & p̄sidētes Regiæ cameræ & auditores Regiæ maiestatis Regis Ferdinādi primi, & iudices magnæ curiæ. Et voluit ab
1 eis intelligere: † si magna curia Vicariæ pōt cōponere p̄ homicidio sine consultatione Regia. Et dicebat sua Illustrissima dn̄atio, q̄ ipse qui est primogenitus & Vicarius gn̄alis nō auderet cōponere vnū homicidiariū sine cōsultatione Regia. Et q̄ miraē vehementer, q̄ ipsa magna curia admisit ad cōpositionē quendā de Teramo, qui homicidium cōmisit, ideò vult intelligere. si hoc potuit de iure fieri. ¶ Dicebant iudices magnæ curiæ, q̄ talis cōpositio potuit de iure fieri. Et hoc ex cā iusta: nā dictū homicidiū factū p̄ illū de Teramo fuit factū, iam sunt elapsi anni. x. & dicit l. si diutino. ff. de pœnis. si diutino tēpore aliquis in reatu fuerit, aliquatenus pœna eius subleuāda erit. † reatū exponit gl. i. homicidiū, quod nō 2
recipit iterationē, & sic lapsus tp̄is in homicidio alleuiat pœnā: vt dicit Abb. in c. cū haberet. de eò qui dux. in matri. quā pollu. per adulteriū. & ideo iudex habet à iure arbitriū cōmutandi pœnā ex cā, quæ sumit̄ ex p̄sona ætatis, tp̄is, ex loco, ex rei cōditione, & criminū vniuersalitate, & ex peccatorum qualitate: vt hæc oīa colligūtur ex l. si quis aliquid. §. instrumēta. & l. absentē. §. fi. & l. aut facta. §. j. ff. de pœ. & de siccarijs. l. iiij. §. j. de termi. mo. l. ij. ad legē Iul. pecula. l. sacrilegij. s̄m Lucā de Penna in l. j. in verbo, distulerit. C. de deserto. li. xij. ¶ Itē, quia iam cōstat notoriē consuetū esse in magna curia facere cōpositiones ex cā super homicidijs, vt attestant̄ registra dictæ ma-
3 gnæ curiæ, † & ideò dicebat gl. in c. ij. de delictis pue. q̄ habēs iurisdictionē ex cōsuetudine p̄scripta pro homicidio pōt imponere pœnā pecuniariā, & patet expresse xviij. q. iiij. c. qui subdiaconū. & Archi. xvij. q. v. si vos. & firmat Lucas de Penna, vbi suprà. vbi plenē de materia cōpositionis, cuius verba do. Paris de Puteo reassumit in tractatu de syndicatu. in verbo. cōpositio. ¶ Secūdò, dicebant esse ritū in reformatione facta per Reginā Ioannā secundā sup̄ obseruatione rituū magnæ curiæ Vicariæ, qui incipit, itē & dictus locūtenens &c. q̄ licet curia: nō possit cōponere pro delictis, tn̄ parte concordata dat dictæ curiæ potestas cōpo-

4 uendi,† sed de concordia cōsangui-neorū occisi producebaẗ ꝓ parte illius occisoris de Teramo instr̄m pacis & concordiæ & remissionis offensæ,& iō potuerunt iudices eū admittere ad cōpositionē,& iste ritus corrigit antiquū ritū dictæ curiæ,vbi dicebaẗ,ꝙ ipsa curia cōponit de quolibet maleficio , saluo iure partis , excepto crimine hæresis & læsæ maiestatis:& de hoc erat litera Regis Ladislai,per quā cōcedit dictæ magnæ curiæ,ꝙ possit cōmutare pœnā capitalē & vltimi supplicij, qn̄ dictæ magnæ curiæ videbiẗ. ¶ Tertio,iste qui cōmiserat dictū homicidiū nunquā fuit citatus super dicto homicidio,ꝑ annos decē stetit absens à Regno,& propterea est depauperatus & pœni-

5 tet tale homicidiū fecisse, † & humiliter petijt se admitti ad cōpositionē stāte dicta concordia cū oībus cōsanguineis occisi,& stante antiquitate delicti & paupertate, & exilio, & eius pœnitentia fuit visum dictæ magnæ curiæ , ꝙ nō fuisset iustum non admittere cū ad dictā cōpositionē. per tex.in c.quanto.in fi.ij.q.iiij.ibi, dū dr̄,quia sicut in cōtumacia persistētibus seueros nos esse cōuenit , sic humiliatis & pœnitentibus locū veniæ negare nō debemus. Fuit in præsentia dicti ducis votatū per omnes supradictos dn̄os Cōsiliarios & præsidētes,& auditores qui fuerūt xxx. numero ꝙ dicta compositio licitè fuit facta, nec magna curia est digna reprǽhensione, & sic remansit quietus dictus Illustrissimus dux .

DECISIO CCLXXXVIII.

De remissione ꝑtis debiti facta per maiorem partē creditorū.

SVMMARIVM.

1 Remissio partis debiti facta ꝑ maiorem partem creditorū , an noceat alijs , & an cogantur remittere. 5.

2 Intellectus §.hodie.legis, iurisgentium.ff.de pactis. 4.

3 Dilatio minus præiudicium dat creditoribus dissentientibus , quàm remissio partis debiti .

Saepe & sæpius habuimus in

1 Consi.† ꝙ vnus debitor habet plures creditores in diuersis summis & diuersis causis,quorū credita ascēdēt ad bonā summā,puta mille vel vltrà oēs illi creditores forte num.x.fecerūt sibi scripturā de remittendo xx. pro centenario ꝓ vnoquoq; eorū, ꝓ debito,qđ debet recipere,vn⁹creditor nō vult cōcurrere ad remittēdū, sed vult statim debitū.¶Querit̃,vtrū posit de iure cōpelli ad cōcurrendū in dicta remissione cū maiori parte . ¶Omissis argumētis generalib⁹ pro & cōtra,q̄ possunt fieri , solū referā post longā discussionē habitā , circa intellectum l.iurisgentiū.§.hodie.& l.maiorem.& l.rescriptū.in pri.ff. de pac.vbi stat maiori parti creditorū in remissione partis debiti,& vbi agitur de dilatiōe cōcedenda ꝑ creditores debitori,stat maiori parti creditorū:vt ī l.quoties.C.de preci.impe.offer.& in l.fin.C.qui bonis cede. pos.

2 ¶†Quid ꝑ sacrū cōsiliū fuit sup illa materia decisum & cōclusum? dictū fuit,ꝙ in trib.casib. stādū est maiori parti creditorū.¶Prim⁹, qn̄ debitor ē defunctus,& hæres eius nōvult adire hæreditatē, nisi pars cuiuslibet debiti à creditorib⁹remittat,tūc si maior ꝑs creditorū cōsentit,stat maiori parti,nō obstante ꝯdictione minoris partis:vt in §.hodie.& l.maiorē.Et ē rō s̄m glo in d.§.hodie, quia si dicta remissio partis debiti non fieret,hæres nō adiret hæreditatē, & sic defunct⁹nō haberet hæredē.& sic creditores nō haberēt quē cōuenirēt.voluit ergo lex vt ex pacto maioris ꝑtis creditorū volētis ꝑtē debiti remittere , ꝙ minor pars creditorū astringat̃ ad

cõsentiẽdũ. Sec⁹ si maior pars vellet remittere totũ debitũ, ſm Guil. de Cuneo, & Albe. de Rof. & Bal. in d. §. hodie. & tenet gl. in d. l. reſcriptũ. in princi. in uerbo, creditor. & Lud. in ſing. ſuis. in uerbo creditores. qa ceſſat in illo caſu rõ. l. cũ pr̃. §. dulciſſimis. ff. de legat. ij. Et hoc multo magis ꝓcedit, ut dicebant dicti dñi de Cõſi. ubi hęres nõ peteret remiſ-
3 ſionẽ, ſed dilationẽ tm̃, † quia per dilationẽ minus ꝑiudiciũ fit creditoribus diſſentientibus, quã per remiſſionẽ partis debiti: ut in d. l. quoties. ¶ Secũdus caſus eſt, qñ debitor fugit ex ciuitatẽ, ita ꝙ nõ eſt facultas creditoribus ipſum cõuenire, nec inueniunt eius bona: tunc ſi debitor uult reuerti, & petit, ꝙ creditores ſibi remittant partẽ debiti, uel dent certũ tẽpus ad ſoluẽdũ, aliter nõ reuertet: tunc ſi maior pars hoc caſu remittat partẽ debiti, uel concedat dilationẽ ad ſoluendũ, minor pars nõ põt ꝯdicere. Et eſt rõ, quia creditores nõ haberent quẽ cõuenirent. & ſic loquit̃ §. hodie. & facit C. ad l. fal. l. fi. & l. j. §. hoc ĩterdictũ. ff. de fonte. & l. j. de interdi. & facit Inſtit. quibus modis ius pñiæ pote. ſol. §. pari rõne. dicit Rapha. Fulgo. in d. §. hodie. ꝙ uidit de facto ſeruari ꝯriũ. ſed Pau. de Caſtr. & Ale. ibi, dicũt, ꝙ rõ gl. militat ĩ hoc caſu, ut habeãt creditores quẽ cõueniant. & idẽ firmãt ibi Moder. Papiẽſes, ſecus qñ creditores poſsũt debitorẽ cõuenire: quia tũc nõ poſſet fieri dicta remiſsio partis debiti, ſm Guil. Albe. Bald. Ange. & Sali. & Pau. de Caſt. & Alexã. in d. §. hodie. ¶ Tertius caſus eſt, quando debitor propter paupertatẽ paratus eſt cedere bonis, niſi creditores cõcedãt dilationẽ ad ſoluendũ, tũc maiori parti creditorũ ſtat̃, iuxta formã d. l. fi.
4 C. qui bo. cede. poſ. ¶ † Et dicebant dñi, ꝙ in alijs caſibus non habet locum, ꝙ minor pars creditorũ debet concurrere cũ maiori parte. Et ideo ſi poſt aditã hæreditatẽ per hęredem debitoris maior pars creditorum remitteret hæredi partẽ debiti, minor pars creditorũ nõ tenet̃ cõcurrere: quia habet quẽ poteſt conuenire: ut ſentit gl. in rõne ſui in d. §. hodie. & expreſſe Guil. de Cuneo. ibi. Alberi. Bal. Ang. Sali. & Ale. ibi, quicquid dixerit ibi Fulgo. q̃ oĩa ſunt bene notanda: quia ſæpius ueniunt de facto. ¶ Et fuit deciſum in Cõſil. ꝙ ſi oẽs creditores habent hypothecã, ꝙ militant ꝑdicta: ſecus ſi eſſent creditores: qui pro maiori parte nõ haberẽt hypothecã, & minor pars creditorũ haberet hypothecã, tunc non ꝑiudicat maior pars minori, & q̃ ſit ratio, vide ꝑ Bar. & Albe. in d. l. reſcriptũ. & ibidẽ per Paul. de Caſtr. hoc verũ in remiſſione, ſed in dilatione bene ꝑiudicat minori parti hñti hypothecã. ſm Ale. in d. §. hodie. in iiij. col.

DECISIO CCLXXXIX.

De abſentia Cardinalium à reſidentia, & de excuſatione reſidere debentis.

SVMMARIVM.

1 Papa q.d cõtra diu abſentẽ cardinalẽ facere poſſit ratione ſuæ abſentiæ.
Cardinalis abſens, vt ſit excuſatus, quid facere poteſt.
2 Reſidentia in quibus beneficijs locum habeat.
Cardinalis an, & quando extra Romanam curiam morari poſſit.
3 Clerici abſentes q̃uis eccleſia nõ requirat reſidẽtiã, qñ reuocari poſſint.
4 Bñficia eccleſiaſtica ad q.d inſtituta.
5 Modus procedendi contra abſentiã cardinalis.
6 Citatio de iure, vbi requiritur tertia, an vna pro omnibus ſufficiat.
Citatio peremptoria pro tribus an ſufficiat.

SERENISSIMVS REX Federicus uoluit, ꝙ sacrum consiliũ scriberet super istis ij. scriptis dubijs rogatus à Reuerẽ. Card. Ascanio vicecancellario, & sacrum consiliũ me onerauit. ut scriberem: scripsi, & pætefeci sacro consilio, & approbauit, & subscripsit, & traditæ sunt ꝑfatæ regiæ maiestati, quæ trãsmisit d. Reuerẽ. Card. qui gratias infinitas egit suæ maiestati. ¶ Beatissimus nr̃ Papa Alex. vj. hẽt collegiũ Cardinaliũ, in quo est dictus Cardinalis Ascanius, qui est uicecancellarius, dictus Cardinalis recessit à curia, & eius absentia non est momentanea: sed longa.

1 ¶†Quæritur de duobus: quid de iure potest facere Papa contra iustum Cardinalem uicecancellarium rõne suæ longę absentiæ? ¶ Secũdò, quid de iure facere potest ipse Cardinalis absens, vt sit excusatus? ¶ Ad primũ dubiũ ꝑmitto imprimis vnum generale, ꝙ ponit Inno. & Ioã. de Imo. in c. clericos. de cleri non resid. ꝙ residentia in beneficio non solùm hẽt locum in beneficijs curatis, sed etiã
2 in dignitatibus. † & ideo cardinalis

non debet morari extra curiã Rom. ubi eſt Papa,niſi cã legationis:ut dicit gl.xcviij. diſt.c. nobiliſſimus.uel alia iuſta cã, ut ĩ. & idem in quibuſcunq; beneficijs ſimplicibus etiã nõ curatis ſi requiratur in eis reſidentia ex conſuetudine,ſtatuto,uel alio modo.Allegat quod hr lxx.diſ.c.ſanctorum.de offi.vicarij.c. ex parte. & de talibus põt intelligi cap.iij.& iiij.de cler.non reſi.& c.cũ non ignoras. de pben.& not.Hoſtien.eo.tit.§.ſi quis clericus. Si autẽ eſſent beneficia nõ requirentia reſidentiam,tunc nõ cõpelluntur redire : nec in eis hẽt locũ diſpõ d.c.clericos.ſaluo niſi de facto ſuperueniret penuria clericorum, in tñ,ꝙ eccleſiæ non poſſit deſeruiri,
3 niſi abſentes reuerterẽtur. †quia tũc poſſent reuocari,non obſtante, ꝙ eccleſia non requirat reſidentiam:& in hoc reſident alij doctores ibi maximè Io.And.in nouella,& Ant.de Butrio.¶Hoc pmiſſo,dico ꝙ dñs nr Papa uel eps poſſet dicere de iure beneficia eccleſiaſtica & canonicatus & cardinalatus ſunt inſtituta,& inſtitu
4 ti in eccleſia Dei:†ut per ipſos deſeruiatur eccleſiæ ſm Inno.in d.c.clericos. quia quilibet debet manere in ea uocatione,in qua uocatus ẽ.xxj. q.j.c.j.lxx.diſt.c.ſanctorum. cum ſi. Et contra talem canonicũ uel cardinalem abſentem poſſet pcedere altero de iſtis tribus modis, uidelicet per priuationem redituũ beneficiorum. & de iſtis reditibus facere deſeruire eccleſijs.Et hoc qñ pceditur ĩ clericos priuilegiatos ſuper reſidẽtia non reſidentes,& pceditur propter defectum miniſtrorũ:ut no. in c.cũ ad hoc.de cle.non reſi. & ibi p Io.de Imo.uel per priuationẽ beneficij pcedentibus citationibus, vt ĩ. dicet,ut no.in c.ex tuæ.& in c.fi. de cleri.non reſi. Vel pcedere non ad priuationem,ſed ad excõicationem, primò ipſum ſuſpendendo ab adminiſtratione tpalium.Demũ ſi in contumacia perſeueret, pcedere ad ſuſpenſionem ſpiritualiũ.& poſteà ad ſentẽtiam excõicatiõis. & ultimatè etiam ad priuationem.omnia iſta cumulantur per doc.& maximè Io. de
5 Imo.in d.c.ex tuæ.¶†Modus autem procedendi ĩ talẽ abſentem eſt iſte, uidelicet:quia ſi neſcitur ubi eſt ille canonicus uel cardinalis abſens,tũc faciendæ ſunt tres citationes p edictum affigendũ in eccleſia,in qua debet reſidere:ita ꝙ non ſufficit vna pemptoria pro omnibus:quia tales citationes quæ fiunt per edictum non de facili tranſeunt in notitiam citati, & facilius tranſibunt, ſi ter publicè fiant : quia fortè amicus citati intererit in ſecunda uel in tertia,ſi non interfuit in prima, & poterit ſibi nuntiare. & in hunc modum limitãt Io. And.in additione Spec.in tit.de clericis non reſidentibus.lege ad peremptorium.ff.de iudicijs.& Ant.de Bu
6 tri.in dicto c.ex tuæ.†Et addit,ꝙ ubi tertia citatio requiritur de iure ad finem pœnæ incurrendæ, non ſufficit vna citatio pro omnibus etiã peremptoria.ut uoluit gl.nota. in Cle.j.in uerbo,tertio.de uita & honeſtate clericorum.& gl.& ibi Bal.in c.j.de milite uaſ.qui contumax eſt.dicit tamẽ Ioan. de Imo.in d.c.ex tuæ.ꝙ fortè iſta limitatio de tribus edictis pcederet,ubi edicta deberent publicari, & poſteà affigi.Sed ſi ſolum ſufficeret edictum affigi in loco publico, non uidet differentiam an tria edicta ſucceſſiuè fiant & affigantur, an uerò fiat vna peremptoria habẽs in ſe interuallum triũ edictorũ,ut quia citatur,ꝙ ĩ.tringinta dies debeat cõparere:quorũ x.dies pro primo,x.pro ſecundo,& decem pro tertio,& peremptorio termino aſſignantur.ut plenè hoc tangit Feli.in c.quoniam.§.por-

rò.ut lit. non contest.Si tñ sciat,ubi sit canonicus absens,tunc fiat citatio personaliter.¶ Et utrum sufficiat vna citatio, uel requirantur tres.Cōis conclusio est, ꝙ vna peremptoria sufficiat:ut not.in Cle.j. de uita & honestate clericorum per Steph. & refert Ioan.de Imo.in d.c.ex tuę.per c.cōstit.de sen.excō.lib.vj.iūcto c.sacro. ubi licet ad pœnam imponendam requirať tertia citatio: ut in d.c.sacro. tñ in alijs sufficit vna citatio peremptoria pro omnibus: † imò ubi agiť ad pœnam,ſm magis cōem opiōnē, sufficit vna citatio peremptoria pro omnibus:licet quidam doct. contrarium tenuerint. ¶ Et utrum sufficiat monitio sine citatione?sunt opi. inter doctores, ut refert Abb.Sicu. in d.§.porrò. tñ ueritas est, ꝙ requirať citatio.Et est sciendū, ꝙ talis citatio debet continere tp̄s sex mensium ad veniendū,ut seruiat ecclesiæ, qñ nescitur ubi est:ut diciť in d.c.ex tuæ. Et elapsis sex mensibus, si non cōpareret,poterit priuari per sñiam:ut in c. ex tuæ.eo.ti. Et dicit Io.de Imol.in d.c.ex tuę.in vj.col. ꝟſi. do.Floren. tangit qōnē,& ibi examinat,† an cōstitutio super residentia possit imponere pœnā priuationis ipo iure absq; sententia iudicis:& concludit,ꝙnon secundū Ioan.And.& Gaspa.de Cal. licet Car.ꝯ,ut ibi per Ioan. An.Si āt sciatur ubi est canonicus, tunc ut dixi,fiat citatio personaliter, & ꝑfigiť terminus congruus ad redeundū in ecclesia arbitrio iudicis,habita consideratione personæ,uiarū distātia, & tp̄is qualitate pensata:ut dicit Abb. in d.c.ex tuæ.in iij.col.& sic intelligitur c.inter quatuor.eo.tit.hæc notantur etiā in d.c. qm̄ frequenter,§. porrò. ut lite non contestata. Et si nō rediret absens,pōt procedi ad suspensionem uel excōicationē,& priuationem,seu ad petendū restitutionem ipsius clerici:ut s̄.dictum est.& omnia d. remedia cumulātur in d.c. ex tuę.& in c.conquerente, eo.titu.

7 (margin, beside "ptoria pro omnibus")

8 (margin, beside "tangit qōnē")

9 per Io.de Imo. in fi.¶†Ad secundā qōnē,quid pōt facere absens,ut non priuetur ꝑꝑ absentiam longā à beneficio requirente residentiam.dicimus, ꝙ ad sui excusationem multa pōt facere. ¶ Et primò, si citatur & mouetur per superiorem ad residentiā in ecclesia uel in curia pōt constituere procuratorem ad allegandum cās absentiæ,ſm Bald.in l. ab eo.C. qūo & qñ iudex.& in l.fi.conuenerit ff.pro socio.& in l.j.ff.de dist. pig.& not.Bar.in l.seruū quoque §. publicè.ff. de procur. & in l.j.§. si quis in iudicio.ff.si quis cautio.& in l.quæsitū.ff.de re iudic.habetur in c.cū Bertoldus.de re iudi. Ange in rub.ff. in ius uo.ut eant aut satisdent.& postquā cōstiterit iudici de legitimo īpedimēto,q̄cq̄d fieret ꝯ ip̄m abn̄tē,eēt ipso iure nullū:ut dr̄ in d.l.q̄sitū. & in alijs iuribus ꝓximè allegatis. Poterit ēt dicere talis abn̄s citatus per suū ꝓcura.ꝙ ipse abn̄s hēt licētiā à suo supiore ad nō residēdū,ut no.in c.cū ad hoc. de clericis ñ residētib⁹.

10 †Nā ille, q̄ vult abn̄tari à loco,ubi dēt residere, dēt petere licētiā à suo supiore,ut in c.relatum.& in c.inter quatuor.in gl.eo.ti. dicit tñ Hostiē. in d.c.inter ꝙ ꝑꝑ necessitatē subditò occurrētē pōt canonicus,q̄ dēt residere, se abn̄tare sine licētia sui superioris.Et dicit Abb.Sicu.ista uerba in d.c. inter.ꝙsi cōsuetudo ualet, ut clericus possit se abn̄tare sine licētia sui supioris: ut dicit Inn.ī d.c.ex

11 tuæ.†Imo ualet ꝯsuetudo,ut clericus ñ teneať facere residētiā in ecclesia,q̄ req̄rit residētiā,ut no.ī d.c.cōquerēte.ergo forti⁹ pōt inducere cōsuetu.ut cler.ad tp̄s & ex cā possit se abn̄tare. Nā sine cā ñ ualeret ꝯsuetudo,ſm Ab.ī d.c.īter q̄tuor.¶ Dicit tñ

Gofredus,ut refert Io.de Imo.in c. ex parte de clericis non residentibus ꝙ si ad certum tempus habuit licentiam,& steterit absens ultra tempus absque alia monitione, poterit priuari:quia dies interpellat:ꝙ dicit Io.Andræ.procedere,si tempore datæ licentiæ monitus fuisset,vt deberet redire finito termino, sub pœna priuatoris beneficij requirentis residentiam.ita dicit ipse in d.c.qm.§.porrò.in glos. magna,ut lite non contesta. Aliàs vř uelle ipse Io.An. ꝙ licet habuerit licentiam ad tps certū: nihilominus si non redeat post terminū, erit necessariò citandus antequā priuetur, qđ dicit esse menti tenendum : ẜm Ioā.
12 de Imo.in d.c.ex parte. † Fatemur tamen,ꝙ ista licentia de se absentando ab ecclesia,in qua dēt residere, ꝑt reuocari per cōcedentem:ut firmant Inn.& Ioā.de Imo.in d.c.ex tuæ. Et qñ reuocat,dēt ipsam reuocationem intimare. Et talis reuocatio licentiæ datæ pōt fieri expressè & tacitè : ut
13 dicunt doc.ibi,† fit aūt reuocatio licentiæ tacitè,qñ superior simpliciter citat absentem,qui habuit licentiā se absentandi,ꝙ ueniat ad residendum, non obstante licentia, vt dicunt ibi doct. ¶Item posset talis absens mittere procuratorem,qñ fuisset citatus ad dicēdum,quare talis citatio,ꝙ ueniat ad residendū, fieri nō potuit de iure:q̃a absentia durauit pauco tpe : ut dicit Ioan.de Imo. in d.c.ex tuæ.
14 ¶†Itē cardinalis sanctæ Romanæ ecclesiæ si est absens à curia, dēt expectari per quinq; annos,& posteà poterit citari:ut dř in c.ij.de clericis nō residenti.vel secundùm alios, tēpus erit arbitrarium.& in d.c.ij.fuit facti contingentia per ea,quæ no.in c.qm̄ cōtra.in gl.magna,ut lit.non conte. ẜm Io.de Imo.in d.c.ij.ubi dicit, ꝙ tunc contra cardinalē Papa sine consilio fratrū ꝑꝑ excellentiam dignitatis cardinalatus propter non residentiam cardinalis in curia non dēt procedere ad eum deponēdum. Et dicit Io.Mona.cardinalis in c.super eo.de hære.li.vj. ꝙ si papa procederet sine consilio fratrū ad deponendum cardinalem,quia citatus ut ueniat ad residendum in curia,& nō venit, ꝙ successor in Papatu dēt reuocare talem priuationē,& eū sequuntur do. Franciscus de Zabarellis Card.Flo.& Io. de Im.in d.c.ij.quia istud est arduū
15 negotiū.& in negotijs † arduis cardinales sunt in quasi possessiōe, quia Papa non facit ardua de per se, sine consilio cardinaliū:ut dicit gl. cōiter approbata in ca.ad Apostolicæ.de re iudicata.in vj.de qua materia remitto me ad copiosè scripta per dominum Andræam Barbatiā Siculum in suo solēni tractatu cardinaliū in basilica qōne.& per moder.Papienses in l.placet.C.de sacrosan.eccle. ¶Itē poterit allegare per procuratorē, ꝙ ex iusta & probabili cā & necessaria est
16 absens ab ecclesia,†quo casu potest seruire ecclesiæ per substitutū : ut i.c.relatū.de clericis non residēti. & in c.peruenit.de app.& Host.ı̃ sum.eo. tit.§.qualiter.& in c.rectoribus.& in ca.tuæ.de cleri.ęgro.& in c.ex eo.de elec.li.vj.Abb.Sic.in §.porrò. prælegato,in v.col.& si superior non audiret ipsum in allegatione dictæ causæ,& procederet ad ulteriora, semꝑ reuocaretur quod gestū esset:ut not. in d.c.cū Bertoldus. & uoluit Io. de Imo.in d.c.ex parte.de clericis nō residē.Imò dicūt doct.in d.c.inter qua
17 tuor. † ꝙ si à principio clericus nō fuit absens ex legitima cā,sed tpe requisitionis & citatiōis sit iustè impeditus,ꝙ nō pōt redire, ut quia sit infirmus,excusabitur,& cessabit contumacia,& consequenter nō pōt procedi ac priuationē.Ita Abb. Sic. & Io. de Im.ibi.Idē dř in d.§.porrò ꝑ scri-

bentes. Et plus dicit Hosti. in d. c. inter. ꝙ si tpe requisitionis poterat uenire ad residendũ, tñ posteà superuenit impedimentũ, licet se arctauerit, nõ poterit in contumaciã procedi ad priuationẽ. Quod intelligit esse verũ, qñ infra terminũ datũ ad ueniendum superuenisset impedimẽtum, ꝙ si nõ supuenisset, potuisset in termino statuto cõparere: aliàs secus, per id qđ hr in c. cupientes. §. ꝙ si per uiginti. de elec. lib. vj. & in l. ij. §. si quis tñ. ff. si quis cautio. ẜm Io. de Imol. in d. c. inter quatuor. & Fel. in d. §. porrò. Si

18 †ãt cã absentię nõ est necessaria, sed uolũtaria, tũc si habuit licẽtiã à principio à suo superiore ad tẽpus certũ, & finitũ est tẽpus, omnino requirit citatio ut possit priuari: ut s. dictũ est ẜm Inn. & Host. in d. c. ex tuæ. & Ab. Sicu. in d. §. porrò. in v. col. licet alia opinio se habeat, ꝙ sine citatione expectet per sex mẽses: ut dicit ibi Ab. Sicu. si tñ posteà probabit se legitimè impeditũ, redintegrabit ad oĩa: vt suprà dictũ est. Quæ autẽ possint esse istæ iustæ causæ, quæ excusarẽt clericũ absentẽ à cõparitione, qñ esset citatus ad residendũ. dicit Host. in summa eo. tit. §. quæ sit pœna, ꝙ est infirmitas corporis. vij. q. j. c. præsentiũ. de quo in d. l. quæsitũ. & in l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. & ibi cõcor. & in c. j. de cleri. nõ resi. lib. vj. ¶Itẽ in loco, ubi debet residere, habet capitales inimicitias: ut in c. pastoralis. vij. q. j & de elec. c. bonæ memo

19 riæ Magñ. & ibi Host. †Et ideò si ꝑpter inimicitias, quas habet citat⁹ in loco, ubi debet residere, non põt ibi residere, est excusatus. bene faciũt ad hoc no. in cle. pastora. de re iudic. Et dicit Barto in l. tutor. §. si tutor. ff. de excus. tut. ꝙ inimicitia cũ uno ex cõsanguineis, afficit alios. Abb. in c. cum P. Mãconella. & in c. cũ meminim⁹. in fi. de accus. ¶Idẽ, si locus residẽtię non esset sibi tutus: ut in d. cle. pasto

20 ralis. §. Fisana. †& ideò citatus ad locũ nõ tutũ, non tenet cõparere. & d. l. ij. §. si quis. ff. si quis caut. & in cle. ij. de foro cõp. & Bar. in l. quia poterat. §. si quis alio. qui legit cũ l. de ętate. ff. ad Treb. ut no. in l. recusare. §. si filius. eo. tit. & plenè de hoc per Fel. in c. accedens. lo ij. ut lite non cõtest. ¶Sed an, si offerat ipsi absenti saluus conductus & securitas in loco residẽtiæ, teneat uenire & residere. tangit Io de Imo. in l. nam ꝙ. §. nõ oĩs. ff. ad

21 Treb. & cõcludit, †ꝙ non tenet credere saluo cõductui, & securitati oblatæ, per tex. in d. c. accedens. & ibi Fely. in uer. tene menti perpetuò istum tex. de quo tñ per Sal. in l. reos. C. de accus. in v. col. dicit tñ, ꝙ qñ guerra est generalis, & duces belli consueuerunt dare saluũ conductũ, ꝙ tunc nõ excusat allegans metũ militũ: ut dicunt dñi de Rota in tit. de dolo & cõtu. decisio. xij. in nouis. & Anton. de but. in c. j. cũ dilecti. de dolo & cõtu. qđ limitatur & declaratur per Fel. in d. c. accedens. uers. sed aduerte. sequit hoc Alex. in d. l. de ætate. & in l. quibus diebus. ff. de conditio. & demon.

22 ¶†Accedant ad ꝑdicta, ꝙ qñ quis nõ põt residere ĩ loco, ubi debet residere ꝑꝑ propriã inimicitiã suã uel suorũ: ut dicit car. in d. cle. pastoralis. §. notoriũ est. excusat non residendo: ut dicit Inno. in c. cũ R. de offi. dele. ubi dicit And. barb. ꝙ esset cũ literis salui cõductus non tenet accedere. alleg. dictũ c. accedens. lo. ij. & c. lras. in

23 fi. de resti. spol. †qa dictus saluus cõductus, est fragilis cautio. l. quia ita. §. j. ff. ad Trebel. & ideò excusat non comparendo, ut d. l. de ætate. quia nemo debet se ponere in piculo: ut no. in c. j. de cleri. nõ resi. lib. vj. Idẽ uoluit Ange. in disputatione sua, incip. Bononi. à sua ciuitate bãnitus. in iiij. q. idem Bar. in l. idemq;. ff. pro socio.

24 ¶ † Imò, citatio est ipso iure nulla, qñ citatur, ꝙ cōpareat in loco notoriè non tuto, ꝯm Bart. in d.l. de ætate. & in d. clem. pastoralis. ubi est text. & Bar. in d.l. quæsitum. Si autem locus, ubi debet comparere, non est notoriè tutus, & tūc debet ipse citatus cōparere per suum procuratorē, & allegare, ꝙ locus cōparitionis non est sibi tutus, & instare, ꝙ det̃ sibi terminus ad probandū, ꝙ locus citationis uel residentiæ non est sibi tutus. & hoc probatur, quo probato nō tenet̃ comparere, ꝯm Inno. & Io. And. in c. ex parte. & ibi Philip. de appe. & firmat Bar. in l. penul. §. ad crimen. ff. de publ. iud. ubi dicit referendo Innoc.
25 in c. ueniens. de accu. † ꝙ quædā sunt excusationes necessariæ, quæ impediunt absentē uenire, ut qñ citatus ē infirmus, uel carceratus, uel alio modo non potest uenire, uel transire ꝑ iter. Quædam sunt excusationes probabiles, quæ eū excusare à comparēdo possent tamē uenire posset si uult, ut puta, quia in illo loco habet inimicitias, & sic excusatur à ueniendo: ut d.l. de ætate. ff. ad Trebel. & tunc si ꝓcurator cū mādato compareat ad eū excusandum, admittetur, ꝯm Bartol. ibi. ¶ Item diceretur locus nō tutus etiā si posset uenire bene associatus, ꝯm Inno. & Io. de ana. in c. ueniēs. de accu Idē dicendū est, si sit inimicitia in loco residentiæ, uel locus residentiæ non est tutus ex cā & culpa ipsius absentis, ꝯm Archi. in c. statutum. §. cum uerò. in uerbo, non audiens. de
26 rescrip. lib. vj. † quia magis debet attendi iustitia & æquitas, quàm culpa delinquētis. l. Papinianus exuli. ff. de mino. c. quia diuersitatē. de cōcess. pb. firmat Io. And. in d.c. statutū. in glo. in uerbo, non audiens. licet Lud. Roma. dubitet de hoc in d.l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. ¶ Item esset iusta cā ad non comparendū, qñ esset citatus, non potest comparere, ex quo habet necesse transire per terras inimicas, & hoc est notoriū: ut dicitur in d.c. accedens. lo ij. & habetur in d.c. ex parte. de appel & ibi ꝑ Philip. & in Spec. in tit. de ap. §. x. uersic. caueant autē. & no. Bart. in l. utimur. ff. de sepul. uiola. ¶ Itē esset iusta ad non comparendum, si in loco, ubi debet cōparere uel residere, esset pestis: ut est gl. in Clemē. ne in agro. in fi. in
27 uerbo, rationabili. de statu mo. † ubi intēperies aeris excusat à residētia. & no. in d.l. ij. §. pe. ff. si quis cautio. ꝑ quem tex. Papa Gregorius xij. se excusauit, quare non uenit ad consiliū Pisanū, timens grauitatem cœli Pisani: ut refert Marianus in c. ueniens. de accu. & Fel. in d.c. accedens. lo ij. uer. vj. conclusio. ut lite non cōte. & not. Alex. in d.l. ij. §. si quis in iudicio. & est bona gl. in c. cōis filius. xxiij. dis. ¶ Item est iusta causa ad non comparendum, si haberet priuilegiū nō residendi: ut in c. cū ad hoc. & in c. fin. de cler. non resid. in eccl. Io. And. in c. olim. de uerb. sig. & no. in c. sup Spe. de magist. quod hodie est reuocatū: ut dicit ibi Ioan. de Imo. quod intelligitur, ut s̃. dictū est. ¶ Itē esset iusta cā absentiæ, si fuisset absens causa reipu-
28 blicæ, ut quia fuisset legatus, † quādiu durat officiū legationis, est iustè excusatus à residētia: ut in l. si cui. §. tandiu. ff. ex quib. cau. ma. no. Bart. in l. abesse. eo. tit. Bal. in l. ab eo. C. quomo. & quan. iudex. ¶ Item esset iusta absentie. ubi uertitur utilitas publica alicuius Regis uel domini habentis iura regalia & magnum statū, & ma-
29 ximè sanguinis coniunctione, † quia in quacunque dispositione intelligit̃ semper excepta utilitas publica, & Regia, ut probatur C. de cursu publico. l. fi. li. xij. & in l. iubemus. C. de nauibus non excusan. lib. xj. & l. j. C. ut nemini liceat in emp. spe. se excusa-

lib. & facit l. in prouinciali . §. fina. cum l.sequen.ff.de operis nou. nunciatio.& l. si quis in graui .§. utrum. & ibi Bald.ff.ad Syllanianum.quid enim si frater carnalis esset Rex, uel talis dominus, qui habet iura regalia, & frater eius esset oppressus, nonne Cardinalis licitè posset defendere fratrem oppressum, ut ei præstet adiutorium se absentando à residentia curiæ Romanæ, pro hoc gloss. in dicto capitu.communis filius. quæ dicit,
30 † quòd propter infirmitatem suorum,quis potest se excusare: quia ista necessitas adiuuandi carnem suã, facit licitum, quod aliàs erat illicitum. capitu. quanto. de consuetud. cum concordan. quæ allegantur per Modern. Papien.in l.prima.ff. de offic.eius,cui manda. est iurisdict. & in capitu.primo de ferijs, per Andræam barbatiam, & patet in Ecclesiastico, capitu. quadragesimo secundo. ibi, In omni necessitate omnia obaudiũt ei. & Hester, decimosexto cap. ibi, Pro qualitate & necessitate temporum. & ista necessitas consideratur, etiam respectu bonorum temporalium:ut patet secundo Regum, capitulo decimotertio. ibi, Non est necesse, ut uadat tecum. Et ideò dicebat Paulus Apostolus ad Galatas vj. Alter alterius onera portate. & in pri
31 ma † Epistola beati Petri Vicarij Dei, tertio cap. unanimes, compatientes,fraternitatis amatores. Ideò dicitur Genesis, cap. quadragesimotertio. Commota sunt uiscera eius super fratrem suum. Et ideò non potest ascribi culpa non residentis, ubi charitatis operatio causa est non residentiæ:ut patet Prouerbiorum decimo cap. Vniuersa delicta operit charitas. Et non solum charitas operit delictum, sed etiam ab insidijs dæmonum defendit, & dicitur lorica, ut in Episto. Pauli, prima ad Colossen.cap. quinto. ibi, Induti loricam fidei & charitatis. & ad Roman. cap. decimoquarto. Scandalum fratrum uocat, aliàs si fratri oppresso auxilium frater carnalis non præstaret, impius diceretur, & Deum sibi ad iram prouocasset: ut dicitur Sapientiæ cap.decimoquarto.Si igitur Cardinalis uidet fratrem suum oppressum spoliatum,& captum, & non dimisisset residentiam curiæ, ut fratrem adiuuaret,profectò sibijpsi crudelis iudicaretur, maximè ob bo-
32 num Regium Germani. † Cuius oppressio iudicatur factum propriũ, ut in l.lex Cornelia .ff. de iniur. not. Abb.in cap. cum oporteat, el secondo, de accu. Meritò absentia ex tali causa iusta iudicari debet, si sensus est in homine. unde si licet fratri propria authoritate recuperare bona,quibus spoliatus est incontinenti,& conuocare amicos. l.tertia. §. cum igitur .ff. de ui & ui armata. & no.Lucas de *Pe.in* l. si coloni. circa finem. uersicu. nouissimè quæritur. C. de agricol. & censit. lib. undecimo.& Innocen. in capitulo olim. el primo, de restitutione spoliatorum. & in capitulo primo per doctor. de
33 dolo & contumacia. † ergo licebit fratri cardinali pro iuuando fratrem oppressum relinquere residentiam, & diceretur absens ex iusta causa. ¶ Nam necessitas & utilitas æquiparantur à iure: ut in clementina prima,de rebus ecclesi.non alienan. Satis enim hæc necessitas & utilitas superueniens facit excusationem iu-
34 stam à residentia. ¶†Sicut plerunque tempus seu locus non patitur licentiam petere, ut in l. prima .ff. de exercito.l.tutor qui repertorium .ff. de administratione tutorum. & not. Abb.[in capitulo relatum. de cleric. non residen. ¶ Item, est iusta causa ad se excusandum, si citatus ad resi-

dendum fuisset detentus ab officiali publico sine sui dolo, tunc si non comparet, non potest dici contumax, ut in dicta l. secunda §. simili modo .ff. si quis cau. & ibi per Alexand.& not. Bartol. in l. penultima. §. ad crimen .ff. de publi. iudicijs.
35 ¶ † Item est iusta causa absentiæ, si fuisset absens pro seruitio Papæ, uel ecclesiæ: ut in capitulo dilectus. de clericis non residen.& in capitulo ex parte.lo secondo. & eodem titulo & in capitulo ad audientiam. Ioannes Andræ. in capitulo finali. de consuetud. libr. sexto. Oldrad. in consilio quarto. ¶ Item esset iusta causa, si per uim detineretur de electio. capitulo bonæ. Dominicus in capitulo primo, de clericis non residentibus. libr. sexto. Et ibi dicitur de infirmitate corporali, quæ excusat à residentia. ¶Item, est iusta causa ad se excusandum, si citatus ad residendum fuisset retentus ab officiali publico sine sui dolo, tunc si non compareret, non potest dici contumax. dicta l. secunda. §. simili modo. ff. si quis cau. & ibi per Alexand. not. Bartol. in l. prima. §. ad crimen .ff. de publicis iudic. ¶ Item
36 † esset iusta causa, si fuisset impeditus ad redeundum impedimento causato ex facto aduersarij, ut dicit Cyn. in lege finali .C. de adulterijs. & ibi Baldus, & Salycet. & Bald. in authentica clericus .C. de episcopis, & clericis. & Alexander. in tertio uolumine, consilio sexagesimo secundo. incipien. uidetur prima consideratione. in prima colum. ¶ Vtrum autem absentia ex causa uoti sit iusta causa absentiæ, tangit Baldus in dicta l. ab eo .C. quomodo & quando iudex. ¶ Et
37 utrum † absentia causa studij sit iusta absentia, tangit Bartol. in lege Seiæ. §. Pamphilæ. de fundo instructo. & Hostiens. in summa, de clericis non residentibus. §. quæ sit pœna. Et non omitto, quòd Abbas Siculus, in repetitio. capitu. extirpandæ. §. quia uerò. de præbendis. ponit quatuordecim limitationes ad regulam illam, quòd ecclesiæ, quæ requirit residentiam clerici, non potest seruiri per substitutum, quas non refero: quia non faciunt ad rem, de qua agitur. hæc sunt quæ nobis occurrunt super dictis quæsitis à uestra M. cui humiliter commendamus
38 hæc scripta. † Saluo semper iudicio sanctæ matris ecclesiæ, à quo nunquam deuiare intendimus.

DECISIO CCXC.

De pascuis, & affidatione, & de illius præscriptione.

SVMMARIVM.

1 Pascua, siue affidatione per noctem & diem depasta an debeantur per dominum, & qualiter. 5.
2 Officialis prohibitio tantum durat, quantum eius officium.
3 Bannum ignorantes & negligentes non ligat.
4 Ignorantia multum operatur ad delicti excusationem.
6 Affidãdi ius præscribi an possit, itẽ & ius coloniæ.
7 Pascuorum usus, per longissimum tempus, an noceat domino territorij.
8 Charitas prima, incipit à seipso.
9 Frumentum quando de Regno ex-

trahi non debeat.

Pater quando non teneatur ad filiorum alimenta.

10 Eleemosina propinquis potius danda, quàm extraneis.

1 QVIDAM baro † habet castrũ inhabitatũ cum magno territorio ad sumẽdũ pascua ꝓ aĩalibus, quod est ꝓpe aliud suũ castrũ habitatum, qđ similiter habet amplũ territorium de per se, & in istis territorijs dictus baro solitus est affidare animalia ad pascua sumendũ, & in non affidatos diffidam exigit, ꝓut est consuetũ. Euenit, ꝙ quędam aĩalia cum pastoribus intrauerunt dicta territoria, & sumpserunt ibidem pascua in vno ex dictis castris per unã diem, & in territorio alterius castri per unã noctem & plus. Qua de causa baiulus ĩtercepit dicta aĩalia pro diffidatis, & petit diffidam. Dicit dñs aĩalium, ꝙ ipse pro una die & pro dicta una nocte in diuersis territorijs nõ tenet̃ aliquid soluere nisi damnũ, & illud plus, ꝙ stetit in dictis territorijs ad pasculandũ cum suis aĩalibus paratus est soluere fidam pro rata tp̃is, prout solitũ est per dictum baronẽ, dicta territoria affidare, iuxta constitu. Regni, quæ incipit, cum per partes Apuliæ. quę est circa finem constitu. Regni. Dicit ille baro, ꝙ ipse vult diffidiam solitam, quæ sumpsit originem à ꝓhibitione facta per bannũ magnæ curiæ, quo cauetur, ꝙ nullus audeat intrare & pascua sumere in dictis territorijs sub pœna vnci. iiij. quo casu attẽto dicto banno & ꝓhibitione, ꝙ transiuit in rem iudicatã, cessat dispositio dictæ constitutionis, cum per partes Apuliæ, ut dicit Andr. de Iser. super constitutione. circa fi. ¶ Replicat dñs animaliũ, ꝙ dictum bannũ seu ꝓhibitio prædicta non ligat ipsum dñm aĩalium, pro eo quia dictum bãnum pœnale emanatum fuit tp̃e, quo erat regẽs Nicolaus de porcinarijs de Aquila. & sic non durauit nisi tp̃e suo, non autem tp̃e alterius regentis dñi Bernardini de Amelia noui regentis: vt in. §. eas uerò. Instit. de perpe. & tem po. actio. & in. §. pœnales. Institu. de actio. in glo. & no. in l. in honorariis. ff. de actio. & obli. & ibi per Bart. sub quo tp̃e dicta animalia intrauerũt dicta territoria.

2 † Et sic istud bannum seu ꝓhibitio officialis tantum durat, quãtum durat eius officium: s̃m Bal. & alios in l. j. C. de postulã. & firmat Bart. in l. fi. ff. de pœn. & ibi per Alex. in Apost. & firmat Spec. in tit. de aduoc. §. j. circa fi. in ver. in summa not.

3 ¶ † Item dñi dictorum aĩalium non fuerunt præsentes ĩ Regno tp̃e emissionis dicti banni. & sic tale bannum non ligat ignorantes: ut dicit And. in dicta constitutione, cum per partes. dum alleg. l. fi. ff. de decre. ab ordi. faci.

4 † & ad excusationem delicti multũ ualet allegatio ignorantiæ, ut multa cumulat. Feli. in c. iij. de exceptio. in prin. bene facit text. in c. apostolicæ. de cle. excom. ministran. ¶ Quæritur, quid iuris. Fuit conclusum, ꝙ licet dicta constitu. cum per partes Apuliæ. loquatur de territorijs Apuliæ: tamẽ s̃m And. de ĩser. ibi. non solum dicta constitutio habet locum in Apulia, sed etiam in toto Regno: ut ipse dicit in uersi. verius uidetur. Et sic cum non sit ꝓbatum de alio bãno & ꝓhibitione regẽtis noui, sed ueteris. quo tp̃e non fuit iste dñs animaliũ in Regno, merito non ligatur dicta pœnali prohibitione regentis antiqui.

5 † & sic fuit uotatum, ꝙ solum ille dominus animalium soluat fidam pro rata temporis, prout solitum est dominus affidare. ¶ Sed iuxta hoc quæro de alia quæstione, quæ fuit de facto tempore meo. Quidam uniuersitatis cuiusdam castri sunt soliti se affidare pro animelibus eorum in territorio

alterius

alterius castri per annos ultra xxx. deinde iste dominus castri qui solitus est affidare per dictũ tempus & etiam ultrà, non uult ulterius affidare prædictos, nec alios, sed uult territorio uti pro suis animalibus & uasallorum eius.
6 ¶ † Illi, qui sunt soliti affidare, dicunt, ꝙ ipsis promissum fuit in perpetuum, ꝙ eis fuit dicta affidatio, & posséderũt xxx. ann. & sic præsumitur dicta promissio, iuxta nota. in l. cùm de in rem uerso. ff. de usufr. & in l. si certis annis. C. de pac. ex possessione xxx. anno. nam hoc ius affidandi potest præscribi: & ideò non põt prohiberi per tex. in l. uenditor. ff. cõmu. prædio. ubi ualet consuetudo, ut quis oblato pretio possit incidere ligna, uel quid simile in fundo alterius, bene facit l. si qs diuturno. ff. si ser. uend. Item dicimus, ꝙ ius coloniæ põt præscribi: ut dicit Bal. in l. malè agitur. C. de prę̃scri. xxx. uel xl. ann. & est gl. in l. litibus. in uerbo, colonorũ. C. de agri. & cen. lib. xj. & hr̃ in l. ne cui. C. loc. & per Luc. de Pen. in l. ꝯgruit. C. de loca. præd. ciui. li. xj. & per Bal. in l. si quis cõditionis. C. loca.
7 ¶ † Quæritur, an iste usus longissimi tp̃is noceat dño dicti territorij. Abb. Sicu. post Host. & Ant. de butr. in c. dilecti. in ij. col. tangit istã quæstionem. & dicit, ꝙ si pascua non sufficiunt pro animalibus domini ipsius territorij & uasallorũ eius, tunc non obstante dicta uetusta consuetudine uel præscriptione, non tenetur eisdẽ solitis affidare amplius, arg. c. suggestum. de deci. & c. quid per nouale. de uerb. sig. & ꝓ hoc c. ij. §. ubi autem. de deci. in vj.
8 ¶ † Itẽ quia primã charitas incipit à seipso, ut in l. præses. C. de serui. & ideò An. super dicta constit. Regni, dicit, ꝙ si esset ius prædictum affidandi in territorio alieno, ẽt præscriptũ præscriptione tanti tp̃is, in cuius contrarium memoria hominũ non existit: & dñs illius territorij dicit, ꝙ uult uti illo territorio pro se & suis, nec sufficit ambobus, igitur ite ad uẽdentes & emite uobis, ut dicitur in euangelio Matthæ. xxij. c. & pro hoc facit id quod not. in c. j. conuenticula. de pace tenen.
9 † ꝙ qñ est modicum frumentum in Regno, nõ debet uendi tractæ frumẽtorum per extra regnũ: quia prima charitas &c. sicut etiam dicimus in patre, qui tẽnetur dare alimenta filijs: ut si pater non habet pro suis alimentis, non tenetur filijs ad alimenta: ut dicit glo. in l. si quis à liberis. §. fina. in uerbo, liberto. ff. de liber. agnos. quia magis quis debet sibi prouidere, quàm alijs ff. si quis omis. causa testa. l. Iulianus. ſm Bald. in l. j. v. colum. C. de inoffi. dotibus. ¶ Fuit per totum consilium determinatum, ꝙ ex quo factæ fuit fides, ꝙ dominus dicti territorij & eius uasalli sunt augmentati in animalibus, & territorium non sufficit ambobus, ꝙ licet domino territorij ipsos solitos affidari prohibere ab usu dicti territorij, nec tenetur eos affidare. pro hoc glo. de pœn dist. iij. c. qui uult. & c. inter. de spon. & c. iij. in fin. de author. & usupal.
10 † Est ergo prius danda eleemosyna propinquis quàm extraneis: ut not. glo. in c. j de coha. clerico. & muli. & j. q. iij c. peruenit. in glo. faciunt nota. per Archidia. de ordinata charitate, xxiiij. q. j. c. vbi sana fides. & quæ not. Lucas de Penna l. centum. de anno. ciuilibus. li. xj.

DECISIO CCXCI.

De usufructu augmenti dotis.

SVMMARIVM.

1 Dotis augmentum in pecunia constitutũ, an præbeat uxori electionẽ ad usumfructum, iuxta consuetudinem Neapolitanam.
2 Augmentũ usus fructus ratione moræ, an solui à filijs debeat. 4.

Antiphatum, est lucrum dotis.
3 Vsuram de usura soluere, nusquam permissum est.
. Vsuras etiam in uno nũmo, princeps permittere non debet.
5 Antiphati usumfructum quæ elegit, an postea antiphatum petere possit.
6 Sentẽtia absolutoria lata, in sorte an noceat in usuris.

DICIT consuetudo nostra Neapolitana de iure quartæ, quæ ĩcipit quartam autẽ, ꝙ soluto matrimonio per mortẽ uiri superstitibus uxore & filijs eiusdẽ matrimonij uxor fructus quartæ potest capere propria autho-
1 ritate. †dicit glo. Neapolita. in uerbo fructus. i. ꝙ si quarta uel antiphatum est constituta siue constitutum in pecunia, concludit, ꝙ mulier habet electionem, an uelit pecuniam pro antiphato, & præstare idoneam cautionẽ restituendo ipsam pecuniam traditã per filios ꝓ antiphato post eius mortem ipsis filiis, iuxta l. j. cum simi. ff. de vsuf. ea re. quæ vsu consu. Institu. de usuf. §. constituitur. uel recipere à filiis usuram cõpetentẽ, ut in authẽ. de non eligen. secundò nubẽ. §. si autem oẽs, ubi permittitur pro antiphato in pecunia, ꝙ possit recipere uxor à filijs tertiã usuræ centesimæ. istud est de iure ciuili. Quid de iure cano-
2 nico, †an liceat uxori recipere usumfructum antiphati ꝯsistentis in pecunia rõne moræ cõmissæ in solutione antiphati per filios, uel illum, qui tenet ad antiphatũ. ¶ Nulli dubiũ est, ꝙ antiphatũ est lucrũ dotis ut patet in authen. dos data. C. de dona. ante nup. cũ si. & sic soluereẽ usufructus, si usufr. dici põt de lucro: ut. ff. de usu fru. ea. re. l. hoc senat⁹. § si. & l. si usus
3 & sic eẽt solutio usuræ de usura, †qđ nullo modo est cõcedendũ, etiã per leges ueteres, ut est text. in l. improbum. C. ex quib. cau. infa. irrogat. ubi ille, qui recipit usuram usuræ est infamis etiam si per statutum uel consuetudinem hoc concedatur: ut est tex. in Cle. j. de usuris. inde dicit tex. in c. non licet. x. dist. iuncta glo. ꝙ nõ liceat principi permittere usuras, etiã in uno nũmo: ſm Bald. in authen. ad hæc. v. col. uersic. sed dubitatur. C. de usur. uoluit Ioan. Andr. in mercu. in regula, peccatũ. Et ideò dicebant do. An. Mariconda, & do. Anto. de Alex. & ego audiui etiam à dño Paride de Puteo, & dño Ioanne Antonio Carrafe, qui fuerunt maximi doctores, & multi reputati in scientia utriusq; cẽsuræ, ꝙ ipsi uiderunt sententiã tũ fuisse in sacro Consilio tpe immortalis memoriæ Regis Alphonsi, primi de Aragonia, tempore, quo præsidebat episcopus Valẽtiæ, qui posteà factus
4 fuit Papa Calistinus tertius, † ꝙ non debeatur ususfructus antiphati cõsistẽtis in pecunia à filiis & hæredibus viri uxori: sed ꝙ solùm restituaẽ pecunia antiphati cum cautione, ubi suprà. & fretum Cõsilium dictis authoritatibus, me assistente ter iudicatum fuit in Cõsilio, ꝙ non debeatur ususfructus pecuniæ antiphati uxori, nec pro præterito, nec pro futuro, sed solùm teneanẽ hæredes restituere pecuniam debitã pro antiphato in ꝓprietate & usufructu, quando non sunt filij cum cautione, de qua suprà. ¶ Et ex his secuta fuit alia decisio in quadam causa certorũ nobilium de Capuana, ꝙ si uxor uidua elegit potius uelle usumfructũ antiphati consistentis in pecunia annuatim, & sic fuit ꝓ
5 missum, †ꝙ põt postea uariare & petere sibi restitui antiphatum. Et ratio est, quia petendo usumfructum antiphati quod non licet, ut suprà persistit in peccato, imò usuras præteritas tenetur restituere, iuxta no. in c. debitores. de iur. iur. & ideò habet locum pœnitentia. ¶ Item, quia petere usumfructum, & petere pecuniã debitam

pro antiphato sunt diuersa,& diuersa non tolluntur electione.l.si pro fure. §.furti.ff.de condi.furti.no.Dy in regula,nullus pluribus. lib.vj.
6 ¶ † Item quia sicut sñia absolutoria lata in sorte,non nocet in usuris.l.fi.§.Lucius. ff.de condi.inde.ita sñia lata sup usufructu,non nocet in sorte:quia diuersæ sunt res.l.ij.ff.de excep. rei iudi. cum simi. ¶ Et ista decisio fuit bene laudata & commendata ab omnibus literatis personis.

DECISIO CCXCII.

De feudi inuestitura possessi adhuc per uiuentem.

SVMMARIVM.

1 Consobrini non succedunt in feudis antiquis.
2 Votum captādæ mortis etiam in feudis euitandum.
3 Inuestitura de caducitate successiōis & non de futura successione,quæ dicatur.
4 Votum captandę mortis,tristissimos parit euentus.
5 Princeps inuestituram feudi à uiuente possessi facere an possit.8.
6 Feuda nō passim oībus cōcedenda.
7 In generali obligatione an ueniant futura.

FVIT supplicatum regi Ferdinando primo, à quodam suo intimo seruitore, ut placeret suæ maiestati concedere quoddā feudū quaternatū antiquum,qd' tenet, & possidet Titius post mortem Titii sine descendenti-
a bus, a quod de iure post mortem Titij est reuasurum Regiæ curiæ, quia non habet fratrē carnalem, sed solū
1 consobrinos: † qui non succedūt in feudis antiquis per constitu. Regni, ut de successionibus.Regia Maiestas uoluit intelligere à sacro cōsilio si dicta inuestitura poterat de iure fieri. ¶ Et fuit rñsum per sacrū consilium in effectu in hunc modū ; uidelicet.

2 ¶ † Ratio dubitandi est, ꝙ non liceat dño Regi cōcedere priuilegiū de hæreditate uiuentis. pp uotum captandæ mortis:vt in l.fi.C de pact. & in c. ne captandæ.de cōcess.præben.lib.vj. & i c.ij.eo.ti. ¶ Sed de isto dubio fuit magna cōtentio inter Placētinos ex una parte, & Mediolanenses & Cremonenses ex altera. ¶ Et tandem de ista qōne est tex. in c.si quis inuestierit de feudo dato in uicem legis cōmiss.ubi præualuit opi. Mediolanēsiū & Cremonensiū,quæ uult,ꝙ talis inuestitura sit ualida:quia uiuo illo,qui tenet feudū,non fit ei aliqd' præiudicium per dictam inuestiturā:sed Rex dat ius suum post mortē tenētis feu-
3 dum,† & ista dicitur inuestitura de caducitate successionis,& nō de futura successione: vt dicit Bal. i.c.morib9. ubi est idem tex.si de feu. fue.cōtro. inter dom.& agna.Et clarius hoc firmat Bal.in d.c.si quis inuestierit. vbi allegat argumēta ꝓ & cōtrà,& post pauca dicit,ꝙ ista inuestitura dicitur inuestitura in defectū iuris tertij, quæ habet in se iuris ordinē.& dicit And. de Iser.in c.j.in vij.col. qui succes te neant,ꝙ inclytus Rex Robertus rex Siciliæ frequenter utebat dicta inuestitura iuxta d.c.moribus. Sed dicit ipse And. ꝙ quantū periculū sit possessori tenēti feudum,ab experto intelleximus propter uotum captādæ
4 mortis,† & ideò tristissimos parit euentus,& dicit plus, ꝙ licet per iura. usuum feudorū sit permissa talis inuestitura:tamē isti sunt usus praui,& potius debet cēseri corruptela,& nō seruari tanquā ratione carentes: nec ualent permissiones tales.de concess. præbē.c.ij.& c.relatum.& c.ex tenore.& in malis promissis etiā iuramētum nō est seruādū.xxij.q.iiij.in malis.cū seq.&c.Loquitur Andr.quādo archiepiscopus fecisset talē inuestiturā de feudo, quod est ad collatio-

nem ipsius, quæ nõ debet ualere. Vel debet intelligi, prout dicit in d.c.moribus. ꝙ inferiores à principe non possunt facere dictas inuestituras, sicut inferiores prælati à Papa, nõ possunt facere inuestituras prædictas: vt d.c.ij.de cõcess.præbẽ.& in d.c.ne captandæ.
5 † Sed princeps bene põt facere, sicut põt facere Papa, qui põt dare expectatiuam ad certum beneficium: ut c.proposuit.de cõcess. pben. & habet in c.ex parte.de offi. deleg. & iñ c.eã te.de.rescriptis. licet nõ faciat expectatiuas certi beneficij, ut euitetur uotũ captandę mortis: tamẽ põt facere, si vellet, quia ẽ supra ius: ut d.c. ꝓposuit.dicit And.in c.j.viij. col.qui succe.te. quod non est sic in Regibus & in feudis: quia feuda non
6 passim oĩbus conceduntur: † nã propter tales promissiones alliciunt militantes ad expeditionẽ reipublicæ: nec per hoc fit præiudicium possidẽti feudũ: & si prauus sequat̃ euentus, dicetur cum Augu.xxiij.q.v.c.de occidendis. ꝙ præter intentionẽ & uoluntatem Regis concedentis, si eueniat hoc sinistrũ, non est ei imputandum. & allegat generalia, uidelicet,
7 † quia & iura futura alienamus: & de rebus suis quilibet facit, quod uult, & in generali obligatione ueniunt futura.&c. ¶ Et subdit, ꝙ talem inuestituram Rex nõ reuocabit, quia nõ est conueniẽs Regi sine cã reuocare cõcessa: ut in auth.de referẽ.§.j.de quo in c.quæ in ecclesiarum.de cõsti. per Feli.cũ concor.ibi per eum allegatis &c. ¶ Et sic fuit cõclusum, ꝙ Rex de iure põt facere dictam inuestiturã, q̃, si fecerit sine cã, nõ reuocabit, vt suprà dictũ est. Et posteà sic facta fuit inuestitura de illo feudo. & uidi ꝙ Rex Federicus eãdem inuestituram fecit de feudo Pantani in prouincia Calabriæ, quæ adhuc possidetur per quendam dominã Polyxenam de Citrario, cuidã nobili, ꝗ expectat post eius mortẽ habere dictum feudum.

a DESCENDENTIBUS. Rex põt cõcedere feudum in uita possessoris, ubi ille possidens non hẽt legitimos successores. Et quomodo & qualiter sit hoc intelligendum, uide plenè Iacobi de sancto Geor. ĩ tracta. feudo. in uerbo inuestiuit. T.G.

DECISIO CCXCIII.

De fratrũ successione in feudis.

SUMMARIUM.

1 Frater an & quando succedat fratri in feudo nouo, & quid in antiquo.
2 Inuestitura semper attendenda.
3 Contractus ex conuentione legem accipiunt.

1 FUIT declaratũ † & sñiatum per sacrũ Consiliũ, ꝙ in feudo nouo cõcesso magnifico Berardino de Abenabulo pro se & suis hæredibus mortuo dicto Berardino sine descẽdẽtibus in dicto feudo succedat Troilus de Abenabulo eius frater carnalis: & ista decisio sumpta fuit ex scriptis ꝑ And. de Iser.in constit.Regni, ut de successionibus.in ij.col.ubi dicit, ꝙ antiqui patres nostri intelligũt, ut in feudo nouo dato fratri ut frater succedat, ꝑ tex.in d.consti.ut de successiõibus.in uer.ex collaterali.qui tex. loquitur generaliter nõ distinguẽdo inter feudũ nouũ & antiquũ, ut frater fratri succedat, ergo generaliter dẽt intelligi.ff.de aleato.l.j.§. & generaliter.ff.de leg.præstan. qñ frater acquisiuit pro se & hæredibus, qđ de iure feudorũ nõ erat, ex quo iure frater nõ succedit fratri in feudo nouo nisi expressè sit dictũ: ut in c.j.§.cum uerò Corradus.de his, qui feudũ dare possunt.& in c.j.de duobus fratribus.patet, ꝙ dicta iura feudorũ sunt correcta ꝑ dictã constitutionẽ, nisi in uestitura feudi facta fratri dicere t, tibi & tuis hæredibus ex tuo corpore

legitimè descendentibus.tunc frater non succederet fratri in dicto feudo nouo, quia nō est de descendētibus fratris, & ideò est exclusus uirtute
2 inuestituræ,† q̄ semper dēt attēdi:ut dicit Bal.in præludijs feudorū.alleg. c.j.de duobus fra. à c.inuesti. & c.si cui militi.de extraor.c.alterius cōpila. & idē dicit Bal. in l.quoties.C.de suis & legiti & in c.j.de feudo guar. & in c.j.an mutus uel aliàs imper. & in ca.j.§.denique q̄ sit prima cā bñfi. amittē.& Bal.ī j.vol.cōs.lxx.& And.
3 in d.cōstī.dicit,† quia ꝯtus ex conuentione legē accipiunt.ff.de regu. iur.l.ꝯtractus.Sed in feudis antiquis quorū inuestitura dicit,tibi & hæredibus ex tuo corpore legitimè descēdentibus,frater succedit fratri, quia ē de descēdētibus primi acquirētis. Et ita semper fuit interpretatū in d. c.Regis Caroli secundi,quod incipit cōsiderantes.quod uult, ꝙ concesso feudo sibi & suis hæredibus ex suo corpore legitimè descendentibus,ꝙ frater succedit fratri,si est de descendentibus primi acquirentis.& sic loquitur dictum c.in feudis antiquis & non nouis.Et ista decisio non est noua,sed bene antiqua.

DECISIO CCXCIIII.

De præuētione debitoris super cancellatione instrumenti.

SVMMARIVM.

1 consequens uelle, an uideatur,qui uult antecedens.
2 citatio iudicis ordinaria,facta debitori,an instantiā partis sine expressione causæ,an ualeat.
3 Iurisdictio an perpetuetur per iudicis ordinarij citationem.
4 Petere aliquid in genere,aliud quā petere in specie.
5 Præocupatio in diuersis rebus an cadat.
6 Antecedenti præsupposito quando non sequatur consequens.
7 contumacem an medium iudicis præceptum sine causa citatū faciat.

QVIDAM creditor in curia consulatus catalanorū citari fecit suum prætensum debitorē, ꝙ ueniat ad audiendū tenorē petitionis per eū offerēdæ ad diē statutū,cōparet ille citatus,& dicit se paratum recipere petitionē,& respōdere.ille assertus creditor dicit,in primis pstitis idoneā cautionē de securitate iudicij iuxta stylū,& capitulū cōsulatus, dictus citatus illā pstitit,sed antequā ille assertus creditor dedit petitionē suā, ille assertus debitor petijt instrm̄ asserti debiti cassari:dicit ille creditor,ꝙ nō pt ꝓcedi sup cassatione dicti instri. Quia ipse creditor eum prius citari fecit,ut ueniat auditurus petitionē,p eū offerēdā,& ab eo habuit cautionē de securitate iudicij, q̄ est antecedēs
1 ad libellū offerēdū:† & qui uult antecedēs,vr̄ uelle consequēs.l.oro.ff.de
2 spon.¶ † Itē citatio iudicis ordinaria facta debitori,vt cōpareat corā eo ad instantiā partis sine expressione causæ ualet,& arctat citatū ad cōparendū:ut dicit Bar.in extrau.ad reprimēdū.in uerbo,d.crimine.& firmat Bal. in l cōsentaneū.C. qūo & qñ iudex. dū dicit.& hæc uerior,dummō sit ci-
3 tatus ad instātiā actoris.† & clarū ē, ꝙ p citationem iudicis ordinrij sicut est cōsul Catalanorū perpetuatur iurisdictio:ut in l.si quis postea.ff.de iudicijs.& no. in cle.ij.ut lite pēdēte. Et sic cū prius fuit incepta cōuētio, quā asserta ꝓuentio super cassatione instri,prius est cognoscēdū de dicta cā cōuentionis.argu.l.ubi cœptū.ff. de iudi. ¶ In ꝯrium dicit ille assertus debitor,licet prius fuerit ipse citatꝰ ad audiēdā petitionē offerēdā, tñ antequam fuisset psentata,ipse assertus debitor primò fecit te citare ut cassares instrm̄ asserti debiti. ¶ Nec ob.ꝙ

prius citatus fuit ipse debitor auditurus petitionē: quia talis citatio nō fuit facta an petitionē. ¶ † Quia aliud
4 est uelle potere aliquid in gñe, aliud petere in specie: ut dicit Pau. de Ca. in l. sed & si quis. §. quæsitum. & ibi Ale. in iiij. col. ff. si quis cautio. ¶ Itē quia illa cautio assecurationis iudicij est diuersa à præuentione super cassatione instři, † & in diuersis rebus
5 nō cadit præoccupatio: ut dicit Bart. in sua pulchra distin. in l. si pluribus. ff. de leg. j. ibi, dum dicit, si uerò non petitur idem, sed diuersum uel ex diuersis causis. & tunc non pt dici præoccupari. Et idē dicit Pet. de Ancha. in c. postulasti. in vj. q. de for. cōpet. allegat. l. qui prætor. ff. de iudi. c. dilecti. de ordin. cogni. ¶ Nec obstat contrariū de l. oratio. de spon. † quia qñ
6 consequens nō est de necessitate antecedentis, nunquam præsupposito antecedenti sequitur cōsequens, qd̄ à principio pōt esse & non esse, ſm Bal. in l. quamuis. C. de fideicō. & nō. in l. ij. ff. de iurisd. om. iudi. & i l. illud. ff. de acqui. hære. ¶ Quid dicēdū? Fuit pariter votatū in Consilio per dños Cōsiliarios, ꝙ procedatur sup præuētione facta ꝑ dictū debitorē, ex quo petitio debiti cōtenti in instřo oblata fuit post petitionē cassatiōis dicti instři, & illa citatio, ꝙ ueniat auditurus petitionē, nō est in cōsideratiōe, nisi oblata petitione quoad effectū, ꝙ suus aduersarius possit eum pręuenire super cassatione instři. ¶ Sicut
7 dicimus, † ꝙ præceptū nudū iudicis sine cā non facit citatū cōtumacem, ſm Cy. in l. quoties. C. de iudi. licet citatio sine cā valeat: ut suprà dictū ē & quia de hoc habitus fuit recursus ad sacrū Consiliū cū ista discussione cā præuentionis fuit remissa ad consulem, & ꝙ in ea procedat & iustitiā faciat. Matth. de Afflict. nobilis Neapo. Doctor insignis.

DECISIO CCXCV.

De uiro qui uxorem promisit ratificaturam cum pęna.

SVMMARIVM.

1 Vir qui ratificaturā ꝓmisit vxorē cū pœna, an nō teneať, si fecit qđ potuit.
2 Iuramentum an operetur clausulā, se curaturum.
3 Promittēs factū, quod sine culpa sua nō potuit īplere, an excuset à pœna.
4 Iuramenti temerarij ad obseruationem quis an teneatur.
5 Difficultas an excuset à pœna.
6 Promissio quòd aliquis consentiet de iure, an ualida.

MAGNIFICVS Troilus de Abenabulo † ꝓmisit curare & facere, ita
1 ꝙ faciēdo suū posse non excuseť [a] ꝙ uxor sua renūtiat Alphōso Carazulo fratri pp dotē habitā bonis paternis & maternis sub pœna & iuramēto. Alphonsus petit, ꝙ dicta uxor d. Troili faciat dictā renūtiationē & eginali M. ut locū tenēs Regis Ferdinādi ij. cōmisit mihi & magnifi. do. Camillo de Scortiatis V. I. D. & Régio Consiliario hāc cām, & citato dicto Troilo & seruatis seruādis, fecit legitimā fidē, ꝙ ipse fecit q.cq.d potuit usq; ad minas: ꝙ dicta eius uxor faceret dictam renūtiationē, & ꝙ ipsa nō uult renūtiare. ¶ Fuit dubitatū utrū d. Troilus possit condēnari ad pœnā. ¶ Et facta relatione in Cōsilio ꝑ nos, ubi ꝑsidebat magni. do. Anto. de Ale. magnus Iurista, fuit dictū ꝑ aliquos do. Cōsiliarios ꝙ ipsi crederēt nō errare, si cōcluderēt, ꝙ d. Troilus dēat cōdēnari ad pœnā: qa ꝓmisit pœnā soluere, qñ ipse fecisset totū suū conatū, ꝙ vxor sua renūtiaret, & nō excuseť ppeà à pœna, ꝑ l. stipulatio ista, hēc licere. in prin. ff. de ver. ob. ꝑ l. quoties. q.s. cp. ti. & §. si q.s aliū. Instit. de inuti. stip.
2 & maxime pp iurm, † qđ operať illā clausulā expressam, se curaturū & fa

ctūrū &c. vt dicit Ludo.in d.l.stipu. ista.hre licere.q alleg.tex.i c.ex literis.lo ij.& c.sicut ex lris. cū ibi not. de spōs.& idē dixit Bal.in l.fi.C.de nō nu.pec.& Abb.in c.ex rescrip.de iureiurādo. ¶ Nos dicebamus, ꝙ pdicta ꝓcederent, qn dictus Troilus nō fecisset oēm suū conatū, tunc teneretur ad pœnā. Sed ex quo cōstat, ꝙ fecit oēm conatū suū, vt illa dña renuntiet, & nō vult renuntiare, certè nō fuit nobis visum, ꝙ possit cōdēnari ad pœnā, & hoc p tex.in l.si vehēda.§.idē iuris.ff.ad legē Rhodiam

3 de iactu.† vbi qn quis ꝓmisit factū, & sine culpa sua implere nō potuit, excusat à pœna. & ff.de doli exce.l. apud Celsum.& vr glo.in c.sicut ex literis.de spōsa.peccatū ergo fuit in sic iurando, sed nō in ꝯueniendo, ex quo fecit qcquid potuit: vt in c.quāto.de iureiu.& xxij.q.iiij.p totū.ta-

4 le n.iuramētū fuit temerariū.† & iō nō tenetur ad obseruantiā talis iuramēti: vt dicit Io And.in alleg.c.sicut ex literis.de iureiu.& hoc idē voluit do.Ant. Archieps Florentinus in ij. parte suæ summæ.ti.x.c.v. Et iō dicebat Ant.de But.in c.gēma de spōsa.iiij.col. ꝙ si q̄s se obligat curaturū, & facturū &c. valet ista ꝓmissio: sed si ꝓmittēs fecit qcquid potuit, & nō potuit ad effectū ꝑducere, est

5 excusat⁹.† quia difficultas excusat à pœna.l.ij.ff.si quis cautio.& no.in l. cōtinu⁹.§.illud.ff. de verb.obli.ff. si quis cautio.l. & si post tres: & d.l.si vehēda.& alleg.cōsi. Federici cxvij. & bū facit qđ not in l.si pupil.§. videamus.ff.de neg.ge. & sic cōsuluit Frāc.de Aret.in cōsi cxlij.incipiēte, ex facto ꝓponitur. Dicebat d.Ant. de Ale. ꝙ semper ipse dubitauit de hac q̄ōne: n̄ sibi videbat, ꝙ opi.nra erat satis æqua. & facta relatione de pdictis p nos dictæ Reginali maiestati, Fuit dictū, ꝙ dict⁹ Troilus nō mo-

lestetur: & cū iste casus in simili contigisset in ꝑsona magnifici Ioā.Bap. Cicinelli, qui ꝓmiserat in certo cōtractu curare & facere, ꝙ filius suus

6 cōsentiret, † q̄ quidē ꝓmissio valida est de iure: vt s. dictū est. & tenet Albe.de Rosa.in l.fi.§.fin.si cer.pet.& Bal.in l.hactenus.§.si quis.ff.de cōsti.pec. Et fuit cōuentus in iudicio, & quia docuit, ꝙ fecit quicquid potuit, nō fuit vlterius p sacrū Cōsiliū molestatus, & casus iste quasi de cōtinuo venit, & nō specificè eū doctores tangunt. ideò hoc scripsisse volui, quia dabit in futurum audaciam idem consulendi vel iudicandi.

a Non excuse t. Quòd si fecit qcquid potuit, nō vr in pœnā icidisse, cū.n. ꝓmittit qđ faciet & curabit, adiecta pœna, illa cōmittit, si fuerit in mora faciendi. not. Bart. in l. si duo.§.hæc verba.ff.de cōsti.pec. & in l.si ita stipulat⁹ 7.opposi.j.ptis.ff.de verb.obligat. & ibidē hoc ēt tenet Ale. vñ si interpellat⁹ fecit quicquid potuit, non pōt sibi mora iputari, si facere vlterius nō potuit: vt ꝓbat in l qđ te.ff. si cer.pe.& ibi Bar.declarat i ij.col. & in iij. hoc idē in simi'i tradit Abb. in cōsi.19.icipiēte. vr ꝙ fideiusso.j. vol.vbi cōsuluit, ꝙ fideiusso. qui ꝓmiserūt se facturos & curaturos, sub pœna, nō incurrūt pœnā, si fecerunt quicquid potuerūt, quia difficultas īpedit pœnā cōmitti.& idē cōcludit Bar.cōsi.236. Martinus ꝓmittit se facturū & curaturū, ꝙ Bertha ꝯhat matrimoniū sub pœna, ꝙ si fecit qcqd potuit, excusat à pœna. & idē cōsuluit Fede.cōs.121. Martin⁹ ꝓmittit. Abb.post Ant.de Bu. i d.c.gēma.de spōsa.p rōnē.quia sicut ꝓmittēs q'i qđ facere cū iuramēto, euitat piuriū si facit qđ pōt: vt not. p gl.in c.ex literis.lo ij.& in c.sicut de spōsa.ergo & eodē mō debet euitare pœnæ cōmissionē. Et istā opi.cōe z.sequi & ap

probat Aret.conf.cxliij.ex facto ꝓponitur.col.iiij.uer. uenio igitur ad primũ. & istã esse cõem opinionem dicit idem Aret.in d.l.si ita stipulat⁹ §.possum.de uerbo.obli.& cõsuluit Philip.Deci.in conf.cccxiij.ij.uolu. incip.promisit do.Ioã.& uide eundẽ Deci.in consil.cccxxv.in casu ꝓposito.ubi uidetur tenere cõtrariũ,nisi dixeris,ꝙ ibi in promissione concurrunt alia uerba:ut ibi.Et ultra predicta facit rõ,ꝙ licet ꝓmissio facti alieni teneat,qñ pœna interuenit, tñ ex quo promittitur factũ, quod non cõsistit in ptãte promittentis,sequitur ꝙ faciendo suã diligentiam,& oẽ id, quod põt,euitat pœnã. idem uoluit Abb.in c.significantibus. in fine,per gl.ibi,de offici.de lega. Frã.de Aret. in l.si ita stipulatus fuero de testi.§. possum.ff.de uerb.obli.ubi subdit ꝙ ista opinio est cõis, & ꝙ in practica seruaretur.Fely.in c.ex rescripto.vj. col.uersi. & not.ꝙ promittens factũ alienũ.extrà,de iureiur.licet Iaso.in l.stipulatio ista habere licere.vj. col. ꝟ.sed iuxta hoc cadit solẽnis.teneat contrariam opinionẽ, dicens ꝙ si casus accideret, ipse consuleret,ꝙ possit peti pœna, licet omnis diligentia adhibita fuerit: fatetur tñ ꝙ omnes Canonistæ tenent aliã s̃.dictã præcedẽtem opinionẽ.Et præmissa not.uidelicet,ꝙ pœna non cõmittatᷣ,tenet do.Tho.Ferratius in sua caute.xliij. incip.anno ptẽ. ubi dat cautelã adhibẽdi omnem diligentiam , ut s̃.quæ not. quia nullibi reperies ita plenè istã materiã cumulatam. Tho.Grã.

DECISIO CCXCVI.

De cessione bonorum per debitorem petita.

SVMMARIVM.

1 Debitum negans regulariter,an admittatur ad bonorum cessionem.

2 Debitor post sententiam,quãdo ad cessionem bonorũ admittendus.

3 Appellatio pronuntiatũ extinguit.

QVIDAM debitor,fuit cõuẽtus actione ꝑsonali ad certã summã pecuniæ,† negauit se debitorẽ, tandem fuit cõdẽnatus ad soluendũ nõ totã quantitatẽ petitã post condẽnationẽ,vult cedere bonis, dr̃ ꝙ nõ potest cedere, quia semel negauit debitum,vt dicit Bart.in l.qui cedit.ff.de cessio.bo.In cõtrariũ dicit condẽnatus,tu petijsti centũ,& nõ debebam nisi quinquaginta, fuit mihi licitum totũ negare:vt dicit gl.in c.pꝛsentiũ. de test.lib.vj.in verbo,sigillatim.no. Bar.in l.qui solidũ.ff.de leg.ij.patet quia ad 50. tantũ dictus debitor est cõdẽnatus. ¶ †Quæritur,an iste debitor post sñiam debeat admitti ad beneficiũ cessionis bonorũ. ista qõ tangitur per Bal.in l.j.C.qui bo.cedere pos.& ibidẽ per Sali. & Aret.in.§.fi. Insti.de actionibus.Fuit iudicatũ in Cõsilio, ꝙ si debitor habuit iustam causam litigãdi,& habuit sñiam cõtrà,ꝙ nihilominus debet admitti ad faciendũ cessionem bonorũ:secus si nullã iustam cãm habuit litigãdi, & habuit sñiam cõtrà, tunc nõ admittitur ad faciendũ dictã cessionẽ ꝭm opi.Bal.in d.l.j. & quia iste debitor appellauit à dicta sñia cõdẽnationis magnæ curiæ Vicariæ, & cã appellationis fuit cõmissa per Cõsiliũ mihi, & in cã appellationis confessus fuit debitum, ille debitor,qui in veritate nullã iustã causam litigandi habuit, & sic non deberet admitti ad faciendum dictã cessionẽ, quia illa gl.in c. pꝛsentium. nõ est vsquequaque vera: vt plenè per Alex.in l.j.§.si stipulanti.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff. de ver. oblig. ¶ Tñ,quia dicit Sali.in d.l.j.& Aret.in d.§.fi.†ꝙ ex quo dicta appellatio extinguit pronũtiatũ interim pendẽte appellatione : vt in l.j.in fi.ad Turpilia.tũc si cõfiteatur

debitum in causa appellationis, poterit cedere bonis. argu. l. qui cũ maior. §. accusasse. ff. de bonis libertorum. licet dicat, cogita. ¶ Per sacrũ Consilium fuit admissus ad beneficiũ cessionis bonorũ iuxta Regias literas.

DECISIO CCXCVII.

De qualitate fundante iurisdictionem iudicis citantis.

SVMMARIVM.

1 Qualitas quæ in supplicatione narratur, si ab aduersario negeť, an debeat ei dari terminus ad probãdũ.

2 Qualitas in libello narrata si fundat iurisdictionem iudicis, & nõ appareat, an remittetur causa ad iudicem competentem.

Qualitatis in libello cõtẽtæ ĩfirmatio, an añ litẽ contestatã dẽat capi.

3 Forma petitionis an attendenda, ad cognoscendũ cuius sit iurisdictio.

Probationes factæ sup veritate & instãtia causæ, tã in agẽdo, quã defendendo, an sint in cõsideratione.

1 PLVRIES fuit decisum † ꝙ si in supplicatione narratur quędã qualitas, quæ fundat iurisdictionẽ iudicis, corã quo datus est libellus, & citať aduersarius, qui cõparens negat illã qualitatẽ, quæ fundat iurisdictionẽ iudicis citãtis, & petit terminum ad ostendendũ, ꝙ illa qualitas nõ est vera. iudex ex decreto sacri Cõsilij debet dare terminũ ad probãdũ incũbentia cũ hac declaratione, ꝙ si facta publicatione in cã non constabit de qualitate cõtenta in libello quæ fundabat iurisdictionẽ iudicis, remitteť cã ad iudicẽ cõpetentẽ. Si verò constabit de qualitate cõtenta in libello, tũc proceditur ad vlteriora in cã. Ista decisio sumpta fuit ex theorica Bar. in l. ex quacunq;. ff. si quis in ius voca. nõ ierit: 2 † vbi tenet, ꝙ sufficit ꝙ in libello sit narrata qualitas, quæ si est vera, fundat iurisdictionẽ iudicis, & sic si postea apparebit, ꝙ illa qualitas nõ est verificata, remittetur cã ad iudicẽ cõpetẽtẽ, & seruiet iste ꝓcessus illi opioni, quæ volebat, ꝙ de hoc ante litẽ contestatã debebat capi informatio. & si ꝑ informationẽ apparebit, ꝙ qualitas cõtenta in petitione, quæ fundabat iurisdictionẽ, nõ est vera, tũc remitteť cã ad iudicẽ cõpetentẽ, vt firmat Inno. in c. sup literis. de rescriptis. & idẽ Bar. tenuit in l. ꝓscriptione. C. si contra ius vel vti. pub. & Inno. & Io. And. in c. Romana. §. ꝯhẽtes. de fo. cõpe. li. vj. & Inn. ĩ c. cęterũ. de iudicijs. & Bal. in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. & Lapus alleg. lix. incip. ꝓlatus ecclesiæ. Lãfran. in c. qm̃. in verbo, citationes. de proba. Pet. de Anch. in repe. c. postulasti. in j. quæ de foro compe. Et ista decisio fuit originaliter Guidonis de Suza. vt refert Tancredus in margarita sua, in tit. de qõnibus circa iurisdictionẽ, q. xij. char. mihi qñta. 3 † Sẽper. n. ad cognoscendũ cuius sit iurisdictio, forma petitiõis debet inspici l. pen. in fi. ff. de iuris. om. iu. & ideò quãdo qualitas fundat iurisdictionẽ iudicis, illa debet exprimi: vt dicit gl. & doct. in ꝓalleg. c. cæterum. & idẽ Inn. in c. cũ sit. c. cõquæstus de foro cõpe. & tenet Alex. in j. vol. cõsi. lxxix. incip. circa primũ, de quo quæriť. in ij. col. qua expressa si negetur, debet ꝓbari, vt suprà dictũ est. & quia posset esse, ꝙ illa qualitas esset vera, vt lites abbreuient, dabiť terminus ad ꝓbandũ incũbentia. & sic erit ꝓbãdũ de illa qualitate, quæ fundat iurisdictionẽ: & si erat ꝓbata, ꝓbatiões factę sup veritate & instãtia cãæ tã in agẽdo, quã in defendendo sunt in cõsideratione; & sic lites abbreuiant: & si nõ est ꝓbatũ de illa qualitate fundãte iurisdictionẽ, imputabiť actori, q fecit ꝓbationes in causa corã iudice incompetenti.

ADDITIO.

Vide ad hanc materiã d. Maria. So. in ca. si clericus. de foro cõpe. ubi abũdantius hunc articulum excutit.

DECISIO CCXCVIII.

De seruitutibus exceptis in cõtractu uenditionis, nõ includentibus non exceptis.

SVMMARIVM.

1 Seruitutes omnes domus venditæ præter exceptas, an tollantur. 2 Onera permanentia, quæ contrahẽtes uiderãt & sciuerant, an ab emptore sustinenda.

Domus uendita an uendita sit pro onere, ut est.

2 Domus franca & libera uendita, an seruitutes antiquas sustinere intelligatur.

3 Argumentum à contrario sensu in conuentionibus, an ualeat.

4 Confirmatio unius capituli de pluribus, an aliorũ sapiat reprobationẽ.

5 Permissio aliquo, cætera an denegata uideantur.

QVIDAM habẽs duas domos cõiũctas, unã ex ipsis cũ uiridario uẽdidit Titio emẽti, & in instro venditionis, dr, ꝙ uendidit illã domũ francã, liberã, & expeditam ab õi seruitute, exceptis certis seruitutibus fenestrarũ habentiũ aspectũ sup hortum uenditũ cũ domo, & facta traditione dictæ domus cũ horto, ĩ domo reseruata, sunt certæ fenestræ sine cãtonibus, quæ habẽt aspectũ ad dictũ hortũ, quæ nõ fuerunt reseruatæ. ¶ Item sunt certa canalia & stillicidia aquæ pluuialis, quæ similiter nõ fuerũt reseruata. Emptor domus petijt, ꝙ oẽs dictę seruitutes præter exceptas tol-1 lant. † Dicit vẽditor, istæ seruitutes fenestrarũ in domo mea retenta, quę habet aspectũ ad hortũ domus venditę, & canalia, & stillicidia, sunt antiqua: & in vendit. domus horti vr̃ tacite imposita seruitus, ut sustineat onera pmanẽtia, qa ꝯhẽtes uiderãt & sciuerãt. Ita voluit Bar. in l. j. ff. de seru. leg. & idẽ Bar. & Ang. in l. quũ cõclaue. ff. de dã. infe. Secus in seruitute q̃ nõ habebat causam cõtinuã, ut in l. ĩ vẽdẽdo. ff. de ꝯhen emp. ƒm Bar. ĩ d. l. j. & idẽ dicit Bar. in l. binas. in fi. ff. de serui. vrba. pdi. ubi dicit, ꝙ eo ipso ꝙ vẽdit dicta domus cũ horto, vr̃ uẽdita cũ hoc onere, put est. & in l qc qd. ff. cõmu. pdiorũ. ¶ † Dicit ẽptor 2 in ꝯriũ, si nõ fuisset dictũ in instro, ꝙ uẽdis domũ cũ horto francã, liberã, & exẽptã, &c. pcederẽt pdicta nõ .n. hortus esset frãcus & liber, si sustineret dictas seruitutes. Et ,p hoc l. si cũ uenderes. ff. de cõtrahẽ. emp. iũcta l. si arborẽ. §. fi. ff. de serui. vrba. pdio. tantò magis, qa vẽditor ĩ uenditiõe reseruauit sibi aliquas seruitutes sup dicto horto. & sic hortus est totus liber pter exceptuata. arg. l. maritus. C. de ,pcu. & C. de pig. l. q̃uis. ¶ 3 † Itẽ qa in cõuentionibus valet argum. à cõtrario sensu: vt ĩ l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pac. dota. quẽ ad hoc al leg. Abb. in c. cũ apostolica de his, q̃ fiunt à pla. & Bal. in l. vẽdi. C. de act. emp. & ,pbat te. ĩ l. pecuniã. ff. si cer. pet. Sed tũ in venditione certæ seruitutes fuerũt reseruatæ, ergo à ꝯrio oẽs aliæ sunt ,phibitæ. ¶ Et ,p hoc facit, 4 † qa cõfirmatio vnius capituli de pluribus, sapiç reprobationẽ aliorũ, ƒm Dy. & Bar. ĩ l. legata inutiliter. ff. de leg. j. sic ecõtra cõfirmatio pluriũ capitulorũ, ĩducit reprobationẽ aliorũ. ƒm Bar. in d. l. legata inutiliter. & Bal. ĩ l. si. v. co. C. d̃ edi. diui. Adr. † Itẽ 5 cũ unũ pmittiť, cætera denegata videtur. l. cũ ita legatũ. ff. de cõdi. & dẽ mõ. ¶ Fuit conclusum & declaratũ p dños Cõsiliarios, ꝙ attenta exceptione aliquarũ seruitutũ, illę solũ debẽt remanere in horto uendito: aliæ verò seruitutes etiam habẽtęs causam

continuam debent amoueri: quia liber hortus fuit venditus præter seruitutes exceptas per iura & rationes, vt supra inductas & allegatas.

DECISIO CCXCIX.

De possessione ficta tradita per anulum Regis pariente interdictũ adipiscẽdæ possessionis.

SVMMARIVM.

1 Inuestitura per anullum facta, vim corporalis possessionis an habeat.
2 Inuestitura verbalis per anulũ, per pileũ aut aliqđ signũ: an trãsferatũ possessio.
3 Inuestitura Regis an semper dñiũ, & possessionem transferat.
4 Dominiũ & possessio in pluribus nisi apprehendatur, non transit.
5 Lex uel statutũ an possit possessionẽ trãsferrẽ sine aliquo actu corporeo
6 Fictio an fingat cõtra factũ, quo ad ueritatem inducendam.
Authoritas legum ueritate naturalem tollere an possit.
Veritas, quid.
7 Possessio ẽm etymologiã, quid sit.
Manus in operãdo organũ organorum, pes organum possidendi.
8 Dominia unde orta sint.
Vim realis possessionis, quæ uerba ĩ priuilegio posita operentur.
9 Rex an possit transferre possessionẽm sine actu ficto.
Acqsitio possessiõis, & quo iure fit.
10 Rex sine iusta causa contra ius gentium, an dispenset.
11 Inuestitura abusiua, quæ dicatur.
12 Actus fictus an aliquãdo transferat possessionem.
13 Inuestitura abusiua an pariat interdictum recuperandæ possessionis.
14 Rex iura impij Neapoli an habeat.
15 Regis ꝯctus vim legis an habeant.
Lex mortua sine corporali traditione trãsferre possess.ĩ aliũ an possit.
16 Possessio bonorũ monasterium ingredientis sine apprehensione, monasterio an acquiratur.
17 Inuestitura Regis vim realis possessionis habere an possit.
18 Inuestitura Regia, quam magnæ sit potentiæ.
19 Inuestituram habenti à Rege si ea spolietur, quid competat.
Inuestiturã habens æquiparatur habenti præcarium.
Possessio ficta, quã habet hæres vigore statuti, duplicis effectus est.
20 Ius ad rem, & in re per inuestiturã, an transferatur.
21 Inuestituram & actualẽ possessionẽ habere semper festinandum est.
22 Plenitudo supremæ potestatis est apud Papam.
23 Ius sine possessione ex principis priuilegio an acquiratur.
Duplex est inuestitura.
24 Ius feudi perfectum per quam inuestituram acquiratur.
Verbum Regis, pro lege habetur.
25 Rex dominium & possessionẽ per suã inuestituram an transferat.
26 Fictiones duæ in uno an possint cõcurrere.
27 Priuilegium an valeat, si in eo sint duo specialia.
28 Præsentia alicuius, ãn aliqñ præsumatur, licet sit absens.
29 Possessio ciuilis alio possidente nõ transfertur.
30 Exceptio dominij quãdo in possessione non possit opponi.
31 Contrasignum est optimum instrumentum.
32 Possessio an transferatur per clauiũ traditionẽ præcedẽte titulo valido.

REX Ferdinãdus secũdus inuestiuit nobilẽ Bernardinũ de Abenabulo de duobus castris, videlicet castro Amẽdoleæ, & de castro sãcti Laurẽtij de ꝓuincia Calabriæ suis exigẽtibus meritis ꝓ se & suis hæredibus, & ĩ dicta inuestitura dr̃ ita, ꝙ talis inue-

ſtitura per anulũ facta vim vere realis & corporalis poſſeſſionis habeat.

1 ¶† Quæritur, an per dicta verba ſine alio corporali actu poſſeſſio dictorũ caſtrorũ fuerit tranſlata in dictũ inueſtitũ per anulum, ita ꝙ ſi alius poſteà intrat poſſeſſionẽ dictorũ caſtrorum vel alterius ipſorũ, dicatur ſpoliaſſe dictũ Bernardinum, & propterea cõpetat ſibi interdictũ recuperãdæ poſſeſsionis. ¶Videbať prima facie dicẽdũ, ꝙ per dictã inueſtituram cũ dicta clauſula, nõ ſit tradita poſſeſſio dictorũ feudorũ in dictũ Bernar-

2 dinũ. † Quia verbali inueſtitura per anulũ, vel per biretũ, vel aliud ſignũ, non transfertur poſſeſſio, ſed tñ tribuitur licẽtia capiendi poſſeſſionem propria authoritate: vt dř in c.j. quid ſit inueſtitu. per And. & in c.j. qualiter feudũ conſti. pote. & per Dyn. in c.j. de regu. iur. lib. vj. not. in c. authoritate. de inſti. & in ca. accedens. & in c. pro illorũ. de præbẽ. & in c. ex orẽ. de his quæ fiunt à maior. par. c. & in c.ij. de conſue. & in cap. per tuas. de dona. voluit Bal. in l.ij. C. de rerũ per mu. & in l. traditionibus. C. de pac. & in l. de quibus. ff. de legi. & in l. quædã mulier. ff. de rei vendi. & in l. licet C. de acqui. poſ. & in rub. C. de cõtra hen. emp. in xvij. q. & idẽ dicit Dyn. & Ang. in l.j. de don. & idẽ dixit Ioa. And. in d.c. ex ore. Bal. & alij ĩ l. quoties. C. de rei ven. Ant. de Bu. in repe. c. fi. de cau. poſ. & proprie. habetur in l.j. §. fin. & in l.iij. & in l. prædia. & in l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acqui. poſ. & Pau. de Caſ. in conſi. clvj. And. Barb. in c. per tuas. circa fi. de dona. Ioã. de Imo. Alex. & Frãc. de Aret. d.l.iij. in prin. ff. de acqui. poſ. Lud. Ro. in cõſi. cccccxxxvij. in fi. Raph. Cuma. in cõ

3 ſi. cxxxvij. in prin. † Nec eſt verũ dicere. ꝙ aliud eſt inueſtitura Regis: quia per illã qñ vult, tranſit dñium & poſſeſ. Nam Bal. in prælud. feudorũ. in iij. char. nõ dicit, ꝙ per priuilegiũ Regis trãsferť poſſeſſio, ſed ſolũ dicit, ꝙ per priuilegiũ Regis transferť dominium, ſi princeps vult. idẽ dicit Bald. in c. ſi facta. ſi de feudo fuerit cõtro. & in c.j. de no. for. fid. Ioa. An. in additi. Spe. in tit. de iuriſ. om. iud. §.j. ver. quæ autẽ ſunt. idẽ dicit Ang. in l. officiũ. ff. de rei vendi. & Alex. in ij. vol. conſi. clxxxvj. incip. in hac cã circa finẽ. & in v. vol. cõſi. iij. † Nam 4
in pluribus videmus, ꝙ tranſit dominiũ & non poſſeſſio niſi appræhendatur, vt eſt videre exẽplũ in hærede, ĩ quẽ poſt aditionẽ trãſit dñium & nõ poſſeſsio, niſi appræhendatur per hæredẽ. vt in l. cùm hęredes. ff. de acqui. poſ. ¶Item in eccleſiã per ſolũ contractũ tranſit dominiũ, vt in l. fin. C. de ſacr. ſan. eccle. regulariter ex ſolo contractu nõ ttanſit dominium ſine traditione poſſeſsionis: vt in l. traditionibus. C. de pac. & tñ in eccleſiam nõ trãſit poſſeſsio, ſi nõ appræhẽdať vt diciť in l. fi. ¶Itẽ in legatariũ tranſit dominiũ rei legatę ipſo iure: vt in l. à Titio. ff. de furtis: tñ nõ poſſeſsio, vt in l. ſi tibi homo. §. cũ ſeruus. ff. de legatis j. & in l. cũ duobus. §. idẽ rñdit. ff. pro ſocio. ¶Benẽ fatendũ eſt, ꝙ vbi lex expreſsè dicit, ꝙ vult ꝙ trãsferatur poſſeſſio ſine appræhenſione, tũc trãſit poſſeſsio ſine appræhẽſioue: vt eſt videre exemplum in l. raptores. §. an bona. C. de epiſ. & cle. vbi dicit Bar. ꝙ in illo caſu transferť poſſeſsio ipſo iure ſine traditione, & ſine alicuius facto, & dicit ꝙ nõ
4 reperies alibi niſi in illo caſu. † Et ideò dicebat Bartol. in l.j. in princip. C. communia. de lega. quòd lex vel ſtatutũ, non poteſt transferre poſſeſſionẽ ſine aliquo actu corporeo: vt in d.l. cũ duobus. §. idẽ rñdit. niſi interueniat ficta traditio: vt in l. qđ meo. ff. de acqui. poſſ. & in l.j. & l. quiſquis C. de don. & de iſta authoritate Bal.

fuit memor Ale. in ij. vo. cõs. lxxxiij. quod incipit, visa facti narratione. ¶ Accedant ad hoc notabilia verba Bald. in c. contingit. de dolo & contumacia, vbi dicit ista formalia verba. Et prædicta faciunt ad quæstionẽ statuti Papiensis, quo cauetur, quòd hæredi acquiratur vera possessio, quæ fuit defuncti tẽpore mortis sine aliqua corporali appræhensione. Nã dictũ statutũ est æquum & non validũ, saltim quo ad effectum, argu. c. ij. de consuetu. ¶ Dicũt doctores iuris ciuilis, quòd cum quæritur, † Vtrum fictio fingat cont ra factũ quoad veritatẽ inducendam. & nou fingit. ff. de captiuis. l. in bello §. factæ. ff. si quis testamento liber esse ius. fuer. l. j. §. Scæuola. Nam authoritas legũ non põt veritatem naturalẽ tollere, & essentiam realitatis suæ eradicare, quia ueritas est firma & incõmutabilis ꝓpositio in re, vel de re, cui inest, vel de qua prædicatur, vt ff. de vsufructu earum rerum, quæ vsu cõsumun. l. ij. ¶ Quia impossibile est rerũ naturam aut species immutare. ¶ Aut loquimur quo ad effectum, & tunc aut cũ alterius iactura, & irrationabili, & nõ finget lex contra veritatẽ facti: vt l. deniq;. ff. ex quib. cau. ma. Aut cõtra factũ non iniquum, quod procedit si ne alterius iactura, & tũc fingit fictio cõtra factũ: vt not. in l. j. §. si vir vxori. ff. de acqui. pos. & ff. de bo. autho. iudi. posid. l. quamuis. & ibi not. mirabile est, ꝙ gl. ibi dicit. s. fictus text. hic scilicet in d. c. contingit dicit verus. Solutio, ibi loquiẽ quo ad ipsam naturalitatem, hic vero quo ad vtilitatẽ. † Porrò possessio secundũ etymologiã est quidã sonus vocis, id est, pedum positio: quia sicut manus in operando est organum organorum, ita pes, qui significat firmitatem in possidendo, est organũ posidendi. & anima per se, sine organo corporali, non põt incipere possidere per se, idest, possidere, i. realiter. vnde si iudex diceret in sententia, te in perpetuũ possessione priuamus, habet ac si dixisset, te dominio priuamus: † quia dominia à fruitione orta sunt. l. j. in prin. ff. de aqui. pos. Sic in ꝓposito, illa verba posita ĩ priuilegio, quã inuestiturã volumus habere vim verè realis & corporalis possessionis, operãtur translationẽ dominij ipso iure sine capione possessionis, non tñ operantur translationẽ possessionis: quia nullus doctor dicit, ꝙ operantur translationẽ possessionis, sed operãtur vsum, i. ꝙ põt propria authoritate intrare possessionẽ: vt suprà dictũ est. & sentit Bal. in iij. vol. cõsi. ccxcv. incip. ad audiẽtiã. in ver. & est sciendũ &c. Rex etiã si vellet, † non posset transferre possessionẽ sine actu ficto vel vero: quia acquisitio possessionis, est de iure gentium quo iure inductũ est, vt per actũ naturalem possessio acquiratur: vt in l. j. & iij. ff. de acqui. poss. & patet ex dictis Bal. in d. c. cõtingit. † & Rex sine iusta causa cõtra ius gẽtiũ nõ dispensat: vt no. in l. j. ff. de cõsti. prin. & not. in c. quæ in ecclesiarũ. & ibi per Feli. de constit. & hoc tenet Francis. de Aret. in l. j. in xj. col. ff. de acquir. poss. ¶ Nec põt dici, ꝙ in dic. inuestitura facta dicto Bernardino interuenit actus fictus, videlicet anuli, vel ensis, vel bireti: † quia ista dicitur abusiua inuestitura: vt dicit And. in d. cap. j. quid sit inuestitura: nec per istã abusiuam inuestiturã potest dici, ꝙ si actus fictus, per quẽ transferatur possessio, quæ non est in conspectu: nec vllus doctor dicit, ꝙ ꝑ istos actus transferatur possessio ipso iure sed alius actus esset necessarius, vt transferatur possessio, † puta per constitutum: vt in l quod meo. ff. de acqui. pos. & per istum actum fictum

transfertur possessio:ut ibi. ¶ Et not. Bart. in l. ab emptione. ff. de pactis: & in l. certè. §. j. ff. de precario. cum multis similibus. Item transfertur possessio, prout dicitur in c. ij. de consuetudine, ubi consuetudo potest inducere, quod per aliquem actum transferatur possessio, puta per scotationem. i. pugillum terræ super altari, absq; corporali appræhensione. Et sic patet, quod illa uerba posita in inuestitura non operantur translationē uerè realis & corporalis possessionis dictorū feudorum, maximè qn̄ tempore inuestiture alius esset in possessione: vt dicit Abb. in d. c. ij. de consuetu. & Alexan. in d. consil. lxxxiij. in ij. uolumi. ¶ Ex

13 †his sequitur, quod talis inuestitura abusiua non parit interdictum recuperandæ possessionis, ut uoluit Bald. in authen. defuncto. C. ad Tertul. ubi dicit quod possessio continuata in filium uigore statuti: quia ficta, non parit interdictum recuperandæ, sed tantū adipiscendæ, & no. Paul. in l. si sorori. C. de iure delib. & Bal. in rub. extra de cau. pos. & proprie. col. iiij. uers. sed quæro, statuto Papiæ, & Bald. in c. j. de cōtrouer. inter mascu. & fœmi. & in l. ea lege. C. de condi. ob causam. & in l. j. in fi. de appel. & in rub. de consuetu. col. iij. Alex. in d. l. cū hæredes. & in l. in suis. ff. de lib. & posth. & in ij. uol.

14 cōs. lxxxij. inci. prospectis his. ¶ †In contrariam partem allegabat, & dicebat in Regno isto, Rex habet iura imperij: ut dicit gl. in proœ. constit. Regni, & est lex uiua in regno: ut dicit Bal. in iij. uol. cons. ccxcv. prææalleg. & patet in auth. de consulibus. in princ. no. in l. & quia. in gl. ff. de iurisd. om. iudi. imò eius contractus habent uim legis: ut no. in l. Cæsar. ff. de publ. & uoluerunt Bar. Bal. & alij in l. j. C. de dona. inter uirum & uxo. & in l. ciuitas. ff. si cer. pet. Sed lex mortua potest sine corporali traditione trāsferre possessionē in aliū: ut in d. l. raptores. §. an bona. & probat in l. si adoptauero. ff. de precario, ubi qui precariò possidet, si dedit se in arrogationē trāsit in arrogantē possessio bonorū arrogati, sine appræhensione per quē tex.

16 †uolunt scribentes, quod possessio bonorum ingredientis monasteriū acquiratur monasterio sine appræhensione ut dicunt Cy. & Bal. in aut. si qua mulier. de sacros. eccl. & Bar. in auth. ingressi. ij. col. eo. tit. & in auth. nisi rogat. C. ad Treb. doc. in c. in præsentia. de prob. Et non solū lex mortua pōt transferre possessionē sine actu corporeo, sed & hoc pōt facere cōsuetudo, dūmodò interueniat aliqđ signū: ut in pdicto c. ij. de cōsuetu. sed etiā pōt facere statutū, sm Inn. in c. in literis. de resti. spol. & Bal. in d. l. ij. C. de rer. perm. & Bal. in d. l. j. C. cōmu. de leg. & in l. traditionibus. C. de pac.

17 & in l. fi. C. de sacrosan eccles. †ergo & Rex similiter pōt facere in sua inuestitura, ut si dicat, quod si illa inuestitura habeat uim realis & corporalis traditionis, quod tunc est translata possessio, & competit interdictū recuperandæ possessionis, si alius intrat possessionē post dictam inuestiturā: & ideò Luc. de Pen. in l. prædia. in iij. ratione pro secūdo donatario. C. de locatio. p

18 diorū ciuilium. lib. xj. dicit, †quod ista inuestitura Regia est tantæ potētiæ, quod habet uim & effectum uerae possessionis: quia possessio appellatur in c. j. quid sit inuestitura. & de feudi cognitione. c. fina. in fi. ista inuestitura ideò fit, ut quod non potest dominus psonaliter tradere, aut corporaliter, quodam animi intellectu id tradat. argumen. l. quod meo. cum simi allega. per eum. ff. de acquiren. possessio. Sic igitur anulus cum manu & uerbis Regis sunt imago ueræ possessionis, & traditionis ipsius, ut sit tale mysterium. s. dicit Rex te per nostrum a-

nulum inuestimus, possessio sit trāslata. Et per consequens, si iste, qui habuit istam fictam possessionē à Rege sic fictam posteà spolietur ab alio:
19 †competit sibi interdictum recuperandæ possessionis, sicut habet ille, q precario possidet: ut in l.fi.C. de acq. poss.fm Bal.in rub.C.de ęh. emptio. in xvj.q.& Ioan.Fab.Insti.de hæred. qualita.& differen.§.fui. Sed Bald.in rub.de cau.possess.& proprie.dicit, ꝙ illa ficta possessio, quā habet hæres vigore statuti, sapit duplicē effectum, scilicet possessionis recuperandæ, & adipiscendæ, & non obstabit exceptio dominij.& idem dicit in simil. Bal.in c.item cum quis.de restitutio.
20 spolia. †dicens, ꝙ istud interdictum adipiscendæ possessionis sapit naturā recuperandæ possessionis. ¶Secūdò allegabatur pro hac parte, ꝙ licet aliàs per inuestituram non transferat in inuestitū nisi ius ad rem, & nō ius in re ante traditionem possessionis, tamen fallit in principe, si intēdit ius in re ex ipso priuilegio, quod ex uerbis ipsius priuilegij apparere potest. uoluit Bald.in c.inuestitura. de noua for.fidel.allegat And.de Isern.& non dicit ubi.credo, ꝙ uoluit allegare eū in c.j.quid si inuestitura.sed Andr.nihil dicit de possessione, sed solùm dicit quòd ex inuestitura principis trāsfertur dominium, si hoc dicit prin-
21 ceps. †Et dicit Paul. de castr. in l.ij. C. de legibus. ꝙ Bald. hoc dicebat: quia Papa Vrbanus sextus donauit Baldo unum castrum, quod uocatur Festina, in comitatu Augubij, & nunquam potuit habere possessionē, quia alteri posteà fuit donatum & multū in curia Romana litigauit. Et ideò dicebat ipse Bal.in cap.j. quid sit inuestitura, ꝙ si Papa dicit in inuestitura, assignamus tibi tale castrum cum plenitudine iuris, uel ponit alia uerba ęquipollentia, non est necessariā pos-
22 sessio facti, †quia apud Papā est plenitudo supremæ potestatis, ut iurib. ibi per eum allegatis. & dicebat ipse Bald.in c.licet causam.viij.colum.de proba.ꝙ oportet, ꝙ ille, qui concedit priuilegium, faciat aliam inuestituram corporalē, quæ non cadit in iuribus corporalibus.tex.est ibi singularis, & in cap.ad audientiam ij.colum.
23 de præscriptio. †dicit, quòd ex priuilegio principis acquiritur ius etiam sine possessione. ¶Tertiò, ad idem allegatur Bald.in cap.cæterum.de iud. in v.colum.ubi dicit, ꝙ duplex est inuestitura.quædam abusiua & imperfecta, per hanc nō quæritur ius in re, sed ad rem: efficit enim feudum: ut alteri quàm cui debetur, non possit cōferri, ut in c.j.§.si uerò qui suc. tene. & hæc fit per aliquod signum: sicut fit circulus ad tabernam, & operatur licentia data uasallo ingrediendi possessionem, ut not.in c.ij. de consuet. & per Dy.in c.j.de reg.iu.in vj.& nō acquiritur possessio, nisi capiatur. Alia est inuestitura plena incorporalis. Et per istam perfectum est ius feudi, & utile dominium, excipe inuestitu-
24 ram Regis uel Imperatoris: †quia ibi etiam per inuestituram uerbalem transit possessio & utile dominiū: nā uerbū Regis hr̄ pro lege. C. de quadri.præscri.l.bene à Zenone.C.de do
25 na inter vi.& uxo.l.penul. ¶†Pro solutione huius dubij dicebant domini, ꝙ nō est dubitandū, ꝙ Rex pōt sicut lex per suā inuestiturā transferre dñium & possessionē, quando ipse hoc uult, per ea quæ suprà dicta sunt, & hoc est verum, qn̄ Rex facit inuestiturā de feudo & præsentialiter inuestitum inuestit per anulū uel ensem, & dicit, ꝙ uult, ꝙ talis inuestitura p anulum inducat effectum ueræ & corporalis possessionis. Sed si probet, ꝙ inuestitus tempore datæ inuestituræ fuisset absens, licet priuilegium

inuestituræ diceret supradicta uerba, non esset translata possessio ciuilis:
26 †quia eēnt duæ fictiones, quæ in uno non pñt cōcurrere.l.j.C de dot.promis.ff.de condi.& demō.l.mulieri & Titio.Bart.in l.si is qui proemptore. pen.char.ff.de usu.c.ij.de fil.presby. in vj.ideò dicebat Bal. in l.j.C.qñ li-
27 ceat ab emp.disced.†ꝙ priuilegium non ualet, si in eo sunt duo specialia. Idem Bal.in l.conuenticula.v.col C. de epis.& cle.& in l.j.C.ex qui. cau. ma. & ī l.fi.C.de fru.& lit. expen.essent enim duæ fictiones in dicto priuilegio in uno actu, uidelicet ꝙ ab-
28 sens fingatꝰ præsens,†& ꝙ sit in possessione is, qui nō est. & licet per dicta uerba, inuestimus per nostrum anulū, importet ꝙ præsumatꝰ, ꝙ inuestitus sit præsens: ut dicit do.Abb.in c.tenor.circa fi.de re iudi. allegando Io.and.in addi.Spec. in ti.de emp. & uendi.§.j.in uersi.unā formā.& Pau. de cast. in l.Titio.§.idem rñdit.lo.ij. ff.de uerb.obl.& Old.in cōsi.ccxvij. inci.sup eo qd' quæritur.& do. Cardi.Floren. in c.ij.præalle. de consue. tñ contra istam præsumptionem pōt contrariū ꝓbari. no.in l.nuptura. in fi.ff.de iure do.Spec.in titu.de ꝓba. §.j.cū simi. uidelicet ꝙ Rex qñ fecit inuestiturā, erat in uno loco, & inuestitus erat in alio loco, & tunc ꝑ talē inuestiturā non transferꝰ ciuilis possessio per ea, quæ suprà dicta sunt, & tanto magis, quia scriptura non facit mentionem de ꝑsentia Bernardini in ipsa inuestitura: ut dicit Bal. in l.ij. C.de statu.& imag.& Pau. de cast.in
29 l.illud.C.de sacrosan.eccle. ¶†Item per inuestiturā Regis ꝑ anulū & cū clausula, & per eam transferatꝰ corporalis possessio, non transferꝰ ciuilis possessio, si alius eo tpe erat in possessione illius feudi: ut suprà dictū est in uersi.maximè.¶Quare fuit cōclusum, ꝙ ista possessio ficta tradita per Regem per anulū cū expressione, ꝙ uult, ꝙ hēat effectū ueræ & realis possessionis, nō parit interdictū recuperandæ, sed adipiscendæ possessionis:
30 † sed in isto interdicto adipiscendæ possēionis, qñ trāslata est ficta possēio per statutū uel per ipsum Regē, non pōt opponi exceptio dñij, ꝓut tenet Bal.in loco præalle.& quia fuit intētatū merū interdictū recuperādę possessionis, non fuit per consiliū habita maxima ratio de dicta ciuili possessione, ex quo ꝑ testes beue ꝓbatꝰ, ꝙ rex Ferdinādus scd's post aliquos dies dicto Bernardino dedit cōtra signū cōsignandū castellano Amēdolæ, ut eo uiso posset cōsignare sibi possessionē dicti castri Amēdolæ, & de hoc ēt apparent lr̄æ dicti regis Ferdināndi secū
31 di cū interclusō ꝯtrasigno. †istud.n. cōtrasignū est optimum instr̄m, imò potissimū ad referādū castrū, in quo erat castellanus Regis, & plus opera-
32 tur, q̄ si claues tradidisset, †& tñ per traditionē clauiū præcedente titulo ualido transferꝰ possessio: vt not.in l. clauibus.ff.de ꝯhen.emp. & not. per glo.& Bart.in l.j.in prin.& in l.iij.ff. de acqui.pos.& Abb.in d.c.ij.de cōsue.& Oldr.in cōsi.ccviij.tenebatꝰ.n. castellanus uisis literis Regis cū introcluso cōtrasigno cōsignare dictū castrū dicto Bernardino uel suo ꝓcuratori: ut dicit Ant.de but.in c.significauit.de app. & ibi Abb. & Philip. & sentit hoc Bar.in l.si quis uxori.§. apud labeonē.ff.de fur.& in l.lucius. ff.de fideiusso.& sic Bartholomucius ꝓcurator dicti Bernardini cōsignatis lr̄is, cū ꝯtrasigno dicto castellano. Dictus castellanus cōsignauit castrū & ipse ꝓcurator Bernardini ꝓut ꝓbatū est ꝑ multos testes habuit possēionē dicti castri & terræ cū ꝑtinentijs suis faciēdo multos actꝰ possessiuos, ꝓut plenè ꝓbatū est in ꝓcessu. Mat. de Afflict. V.I.D. Regius cōsiliarius.

ADDITIO.

ADDITIO.

Vide super num. 17. huius decisionis quę dicunt per Guidonē Papę in decisionibus Delphinatus. deci. xlvj.

DECISIO CCC.

De interdicto recuperādę, qđr cōpetit ratificanti capturam possessionis post spolium.

SVMMARIVM.

1 Interdictū recuperandæ possessionis, an ei cōpetat, qui rei per aliū cœpit possessionem, à qua spoliatus est.

2 Ratificatio quando debeat fieri.

3 Interdictū unde vi, an habeat, qui est uiolēter deiectus à fundo, qui ei animo fuerat traditus.

4 Possessio etiam ignorāte domino an acquiratur.

5 Interdicto recuperandi agere, an possit cuius homines spoliati sunt.

FVIT dubitatum etiā in dicta cau-
1 sa. † utrū capiēs possessionem castri noīe meo, ubi non ꝓbatur me dedisse sibi speciale mandatū ad capiendū possessionē dicti castri. Si posteà spolieť ipse, qui cœpit possessionem nomine meo antequā ego sciuerim eū cepisse possessionē dicti castri ab altero: & post dictū spolium ego ratifico illam capturā possessionis factā noīe meo, si mihi competat interdictū recuperandæ possessionis. ¶ Videbatur prima facie dicendū, ꝙ non: quia uoluit doctor, ꝙ si aliquis acquisiuit possessionē noīe meo, & demū fuit spoliatꝰ, & ego post spoliū ratifico dictā captionem possessionis, ꝙ non possum agere interdicto recuperandæ:
2 † quia ratificatio debet fieri re integra: vt in l. bonorū. ff. rem ratā habe. hoc uoluit Bal. in c. j. in prin. in j. col. quo tpe miles. ubi tenet, ꝙ si negotiorū gestor fuit īuestitus de feudo, non sufficit, nisi uasallus ratificet, & talis ratificatio debet fieri re integra in eodē statu: vt dn̄t Inn. & Anto. de But. in c. cùm uenissent. de resti. spol. & Spec. in ti. de obli. & solu. §. j. uers. sed pone obligasti. & Bar. in l. si uxor §. si quis uxorē. ff. de adult. & hr̄ in l. si. ad Macedo. ſm Alex. in j uol consil. cx. incip. uisis acutissimis &c. & in decisionibus Rotæ. xlvj. incip. item licet amicus. quam allegat ibi Alex. & in l. quod meo. ff de acqui. pos. ubi refert dn̄m Ant. dicere ꝙ si antequā ratam habeāt illam ꝓossessionem captam, spolieť ille, qui meo noīe cepit possessionē, nō cōpeteret mihi reme-
3 diū recuperandæ possessio. ¶ † In contrariū tn̄ allegatur decisio Alb. de rosa. in l. si ego. in iiij col. ff. de neg. gesť. ubi dicit. quærit Petrus, si tradidi gestori fundum aīo transferendi dn̄m & possessionē in Titiū, & aliquis uiolenter deiecit ipsum gestorē de possessione, an habeat ipse Titius interdictū unde vi. uideť ꝙ non, quia non possidebat. ar. l. interdicto. ff. de vi & vi arma. Contrariū tenet, ubi tradens & gestor habuerunt in aio, ꝙ Titio quæreretur dn̄ium & possessio: quia tunc ratihabitio retrotrahitur, & ex tunc fingitur quæsita possessio & dominiū, & ipse vr̄ deiectus, & ideo habet interdictū vnde vi, per istā legē. hanc partē firmant Iac. de are & Cy. in d. l. si ego. ut refert Bal. in disputa. sua, accusatus de vi turbatiua in iiij. col. ubi tenet, ꝙ mihi cōpetit interdictū unde vi, si aduersarius adhuc tenet. Et hoc dico, dicit ipse, non vi ratihabitionis, sed quia nunc suspicať se posse repelli. ff. de act. emp. l. sed si nolit. nam hoc casu ēt sine animo fit uis: quia licet explicitè nolit vim facere: tn̄ eā facit implicitè in turbando possessionē ꝯtra uoluntatē possessoris, & sic eo ipso, ꝙ ꝯdicit, vim facit. Bal. Et cum isto dicto Bal. ptransiuit sacrū consiliū. licet in ueritate sufficiēter in ꝓcessu ꝓbatū est, ꝙ ille Bartimutius habuit speciale man-

datum à dicto Bernardino ad capiendum possessioně dicti castri Amědoleæ, 4 † & tunc acquirit possessio dño, etiā ignoranti: vt in l. j. §. per ꝓcuratoré. ff. de acquiré. pos. & in l. j. C. per quas perso. not. acqui. & in l. si ꝓcurator. la j. ff. de acquir. re. do. & est gl. in l. quod meo. in prin. ff. de acquiré. pos. & si ꝓcur. eijcitur à possessione, etiā ꝙ dñs nesciuit, cōpetit sibi interdictū recuperandæ, cùm ipse intelligatur spoliatus: vt not. in l. cū uenisset, de resti. spolia. & in c. ex parte. de rescrip. inde dicit tex. & in l. j. §. non
5 alij. ff. de vi & vi ar. † ꝙ si quis me vi eiecit de possessione, sed meos nō deiecit, nō possum agere ĩterdicto. quia per eos retineo possessioně: sed si homines mei spoliant, ego possum agere interdicto recuperandæ: vt ibidem not. & in l. j. in prin. & in §. cùm prætor. cum seq. ff. eo. tit.

DECISIO CCCI.

De procuratore, qui intědebat possessionem acquirere domino per actum obediětiæ nomine alterius.

SVMMARIVM.

1 Interdictum recuperandæ an competat spoliato à possessione, quā ceperat eius ꝓcurator nomine alterius.
Iurisdictionis quasi possessio sine uoluntate & patientia uasallorum, an quæratur.
2 Conditio mente retenta, an aliquid operetur.
Dissensus tradentis possessionem, quid operetur.
3 Procurator, si intědat acquirere dño, licet acquiratur alteri, an satis sit.
Animus accipiětis plus, quàm tradentis operatur.
4 Differentia inter translationě dominij & possessionis, quæ sit.
Intellectus ad l. si me in uacuā. ff. de acquir. possess.

5 Obedientiæ suppositorum an faciat quem prælatum.
Obediětia per obedientiā possidet.

FVIT dubitatum in consilio, ecce Rex Ferdinandus secūdus inuestiuit nobilě Bernardinū de Abenabulo de terra Amendolæ: & uoluit ꝙ quidam Bartimutius amicus dicti Bernardini accederet ad dictā terrā cū literis Regijs & cōtrasigno & noĩe Regio caperet possessioně & obedientiam ab oĩbus dictæ terræ ad effectū, ut quæreret possessio dictæ terræ dicto Bernardino, qui eū fecit ꝓcuratoré ad capiendū possessioně eius noĩe. hic Bartimutius accepit possessioně dictæ terræ noĩe Regio, & uniuersitas pacificā possessioně dictæ terræ tradidit & præstitit dicto cōmissario tanquā Regio cōmissario obedientiam.
1 † utrū per hoc sit tradita possessio dicto Bernardino, ut possit agere actione recuperādæ, si dictus Bartimutius fuit spoliatus. ¶ Prima facie uidebat dicendū, ꝙ non sit quæsita possessio dicto Bernardino: quia uniuersitas dictæ terræ consensit in obedientiā dicto cōmissario tanq̄ regi. & nō tanq̄ Bernardino, & sic sine uolūtate & patiětia uasallorū nō fuit quæsita Bernardino, quasi possessio iurisdictionis. ut dicit Inno. & Abb. in c. olim. el ij. de rest. spol. Nec ob. ꝙ ĩ měte rex Ferdinādus secūdus, & ipse Bartimutius intědebāt, ꝙ possessio dictæ terræ per dictā possessioně noĩe Regio
2 acquireret dicto Bernardino, † quia cōditio in měte retěta, nihil operaĩ: vt in l. si nō repetědi. C. de condi. ob turp. cām. Itě dissensus inter tradentě & recipientě possessioně operaĩ, ꝙ traděs non perdat possessioně: vt in l. si me in uacuā. ff. de acquir. pos. ꝓut declarat ibi Bar. ¶ In cōtrariū allegatur, ꝙ licet dicta uniuersitas intendebat tradere possessioně Bartimutio noĩe Regio: tñ ipse Bartimutius in-

tendebat per illum actũ obedientiæ acquirere possessionẽ dictæ terræ dicto Bernardino, ꝑut ipse multis hominibus hoc declarauit. Nã dñt doc. in l.j.§.si per ꝓcuratorẽ.ff.de acquii.
3 pos.& ibi gl.ꝙ satis est,† ꝙ ꝓcurator intendat acquirere dño,licet tradens intendat,ꝙ acquiratur alteri : quia in acquir.pos. plus operatẽ animus accipiẽtis,quàm tradẽtis,ꝙ non est sic in
4 translatione dñij, † nam si ꝓcurator intendit quærere dñium dño suo , & tradens intendit ꝙ acquiritur alteri, tunc dñium non acquirit̃ illi,cui accipiens intendit acquirere, in quo tradens dissentit: quia dñium nostrũ nõ potest à nobis euelli sine nostra uoluntate, per regulã , id quod nostrũ, cũ si. Nec ob. dispositio d.l.si me in uacuã, quia ꝓcedit, qñ ꝓcurator nõ intẽdit acquirere possessionẽ nec sibi nec dño : sed qñ intendit acquirere dño: quãuis tradens non intendat acquirere illi : nihilominus tradẽs ꝑdit possessionẽ, & acquiritur illi, cui ꝓcurator intendit acquirere. Ita dicunt doc.post gl.in d.§.si per ꝓcuratorẽ.Nec ob.ꝙ sine uolũtate & patiẽtiã hoĩum terræ Amẽdoleæ nõ quæritur iurisdictio : ꝑut dicebat etiam Bal.in c.j.in xij.col.de his,qui feudũ
5 dare possunt.† ubi dicit, ꝙ obedientia suppositorum facit quẽ prælatũ, & nõ præceptũ.& ibi alleg.Inn.in d. c.olim.el.iij.inde dicit Bal. de maio. & obe.c.j.ꝙ obedientia per obedientiã possidetur : quia respondetur per interemptionẽ facti:nã ipse Bartimutius declarauit multis hominibus dictæ terræ,ꝙ tanquã procurator Bernardini , cui Rex dedit dictã terram, ipse recepit possessionem dictæ terræ & obedientiã , & uniuersitas prædicta remansit contenta . & sic quæsita fuit dicto Bernardino possessio dictæ terræ . & sic fuit per omnes uotatum.

DECISIO CCCII.

De probatio ne perditarum literarum per testes.

SVMMARIVM.

1 Possessionẽ perinde habet ac si fuisset immissus,qui debuit immitti in eam authoritate iudicis,& non potuit,quia impeditus est.
2 Spolium nõ potest dici,quod fit authoritate regia.
3 Probatio scripturæ perditæ per testes an ualeat.
4 Defensiones ꝑ non uerisimile cõtra nitentẽ probare scripturã perditã. Deceptio maxima in principe non præsumitur.
5 Peritia magna requirit̃ in teste de scriptura perdita.
6 Deponens de scriptura perdita tria habere debet.

Alivd dubium fuit bene discussum in consilio : nã Ioannes Franciscus de Amendolea cõuentus interdicto recuperandæ pos. castri Amendoleæ. inter alias defensiones, quas adducebat , ꝙ ipse habuit literas regis Ferdinãdi secũdi , ꝑ quas dictus Rex fecit sibi gratiã de dicta terra Amendoleæ,tanq̃ de re ad eũ spectante, ex quo fuerat suorũ ꝑdecessorum, & habuit lr̃as executoriales directas illustri dño Carolo de Aragonia,tũc locũ tenẽti Regio in ꝓuincia calabriæ dicti Regis,ut induceret eũ in posses-
1 sionẽ dictę terræ,† & præsuponit̃,ꝙ dictus dñs carolus dedit quendã executorẽ ad ĩducendũ ipsum Ioan.Frãciscũ in possessionẽ dictæ terræ,& dictus executor accessit in dicta terra, & nõ potuit habere tunc possessionẽ & obedientiã : quo casu perinde est, ac si possessionẽ tunc habuisset , per tex.in l.cũ unus.§.fi.ff.de bo.autho. iudi.possi.& idem Bal. in l.postquã. C.ut in pos.leg.& in l.ob maritorũ. C.ne uxor pro marito. Et omnia ista

fuerunt ante expeditionē inuestituræ d. Bernardini, meritò licuit sibi intrare cum uoluntate vniuersitatis dictæ terræ possessionem dictæ terræ.
2 †quia Regia authoritate intrauit: & sic non potuit dici spolium: ut dicit Cy. ī l. meminerit. C. unde vi. & Alb. de Rosa. in l. si de vi. ff. de iudi. & habetur in l. iustè. ff. de acquir. poss. & multa impertinenter fuerunt allegata. Sed ex quo de dictis literis Regis & executoribus literarū prædictarū nihil constabat in processu, & conatus fuit dictus Io. Franciscus probare eorum tenorē per multos testes,
3 †cum de iure sit, ꝙ amissis ipsis literis potest probari eius tenor per testes: ut plenè habetur in c. cum olim essemus apud Perusium. de priuile. et no. Bal. in l. sicut iniquum. C. de fide instru. & not. Ange. in l. ij. §. diuus. in fi. ff. de iure fisci. & Bar. in anthen. si quis in aliquo documēto. C. de edē. Abb. in c. Alberic⁹. in iij. col. de testi. & in c. ij. de proba. circa fi. & Bald. & Sal. in l. j. C. de fi. instru. Bald. in c. j. quot testes sint necesse, Pau de cast. in l. nostrā. vlt. col. C. de test. & Ang. in l. testiū. in prin. C. de testib. Et dictum fuit s̄. decisi. cclxxiiij. sed de dicta probatione per testes sacrum Cōsilium nullam habuit rōnem: quia ꝓ certo tenuit ꝙ dictæ literæ allegatæ
4 nō fuerunt veræ. ¶ †Primò, quia nō repeiiuntur in registro dicti Regis. ¶ Secundò, quia non examinari fecit Chariteum secretarium dicti Regis, per cuius manus scribebantur literæ Regis, nec examinari fecit do. Andr. de Capua, qui erat intimus domesticus dicti Regis: per cuius manus oīa expediebantur. ¶ Tertiò, nō erat ueri simile, ꝙ dictus Rex Ferdinandus secundus noluisset primò concedere eandem rem dicto Io. Francisco & secundò dicto Bernardino suo seruitori, & uelle eum decipere. Hoc ꝓmisso fuit conclusum, ꝙ dicti testes deponētes de tenore dictarum literarum sunt singulares: quia unus dicit uidisse dictas literas apertas, alius dicit vidisse clausas, alius in uno loco, alius ī alio loco.
5 † Requiritur ergo ad hoc, vt testes probent tenorē Regiarum literarū, ꝙ sint testes multùm periti, qui sciant bene cognoscere, si illæ literæ, quas uiderunt erant falsæ, & sic si habebant notas manus secretarij Regis, & sigillū Regis: vt dicit Bart. in d. auth. si quis in aliquo. & doc. in d. c. cùm o im. & Ale. in ij. vol. consi. xcvj. incipiente, uiso testō. & Bal. in l. si de pos. C. de prob. & sic oportet, ꝙ dicāt, ꝙ illæ lr̄æ erāt sine vitio, & ꝙ nō erāt abolitæ, nec cācellatæ, ſm Spe. in tit. de lega. §. superest. ver. q̄d si literæ. Itē requiritur, ꝙ testes deponāt de tenore ipsarū literarū, & de loco ubi cōfectæ sunt dictæ literæ, &
6 de die confectæ literæ: † quia dies & loc⁹ sunt de substantia: ut patet in iuribus ꝑallegatis. cætera requisita vide supradicta decis. cclxxiiij. Et dicebat Bal. in c. j. §. fi. n. quid sit inuesti. ꝙ licet instr̄m inuestituræ sit amissum, tn̄ testes, qui interfuerūt ī instr̄o, debēt ꝑduci ad ꝓbandū tenorē instr̄i, & substantiā negotij. alleg. Cy. in d. auth. si quis in aliquo. & no. in l. sicut iniquū. C. de fid. instr. & quia dicti testes nō deponebant de loco, ubi fuerūt expeditæ dictæ lr̄æ, neq; de die, nec erant ꝑsonæ, q̄ potuissent discernere uitia ipsarū literarū. Ideo fuit uotatū & cōclusum, ꝙ de ipsis testibus nulla habeatur rō, & sic fuit per diffinitiuā sn̄iam condēnatus dictus Io. Frāciscus ad restituēdā possessionem dictæ terræ Amendoleæ dicto Bernard. & sic posteà fuit executa.

DECISIO CCCIII.

De exceptione dominii fundata super notis.

SVMMARIVM.

1 Exceptio dominij probati per quãdam scripturam, an obstet ageti interdicto recuperandę, & quando.
2 Vota Consiliariorum, an sententiã operentur.
3 Vota inter alias personas, an inducant notorium.
4 Scriptura uotorũ nõ est authẽtica.
5 Scripturæ seu registra bene custodita in archiuis authenticarum personarum, an faciant fidem.

DVBIVM uulgatũ ẽt factũ fuit
1 in dicta cã, uidelicet, † utrũ agenti interdicto recuperãdę obstet exceptio dñii probati per quãdam scripturam per quã dicebatur, ꝙ Rex Ferdinandus primus audiuerat uota Consiliorũ de iustitia Antonelli de Amendolea aui dicti Ioannis Francisci, cõtra illos de Malda, per quas literas patet de iustitia & proprietate ipsius conuẽti. ¶ Et licet sit regula, ꝙ exceptio dominij non obstat agẽti interdicto recuperandæ possession. ut legitur & no. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acqui. possef. tñ qñ constat per sñiam latam in petitorio de dominio cõuenti, tunc obstabit exceptio dominij agenti recuperandæ: ut uoluit Ioan. And. in c. pastoralis. de cã possessio. & proprieta. & Cy. in l. incerti. C. de interdic. Bar. Ang. Io. de Imo. & Alex. in d. §. nihil cõmune. & Old. in conf. ccxxiiij. & And. de Iser. in consti. circa uiolentiarũ. licet quidã contra: ut per Mod. in d. §. nihil cõe. Et præsupponebaẽ, ꝙ dicta uota operanẽ, sicut
2 sñia. ¶ † Omnibus fuit uisum, ꝙ uota non operantur effectum sñiæ. nã ille, qui hẽt iudicare secũdum uotũ alterius si habito uoto ille nõ ꝓnũtiauit sñiam, nõ ẽ iudicatũ: ut patet ex not. per Pau. de cast. in l. j. C. si aduersus libertatem. & per Abbatem Sic. in c. cum uenerabilis. de exceptio. & per Bal. in l. j. C. de sent. ex peri. recitan. & Alex. in ij. uo. cõs. clxxxiiij. i xiij. co. ¶ Secũdo, nõ apparet, ꝙ dicta uota cõtẽta in dicta scriptura, sint data in iudicio petitorio vel possessorio, imò ꝑsumẽdũ erit, ꝙ potius ĩ possessorio, ex quo Antonellus prętẽdebat
3 se spoliatũ à Regia curia. ¶ † Tertio, illa uota sunt inter alias ꝑsonas, uide licet inter Antonellũ & Fiscũ, nũc vero inter Ioannẽ Franc. & fratrẽ Bernardini, & sic nõ inducũt notoriũ: vt dicit Inn. in c. ex insinuat. de appell. & no. in c. per tuas, de testibus, in ca. vestra. de coha. cleri & mulie. ¶ Quartò, istud spoliũ factũ fuit longè post dicta uota, & sic nõ obstat, ẽt si esset sententia, ut dicunt Ioan. And. & alij in c. cũ dilectus. de causa possef. & ꝓ
4 prieta. ¶ † Quintò, dicta scriptura votorũ non est authentica, quia dicitur ꝙ est sumpta ex certis scripturis, q̃ sunt penes Danielẽ Vnif. qui non est deputatus à publico ad conseruãdũ scripturas Regias, nec illæ scripturę, quæ per eũ cõseruantur, sunt registra, sed certæ scripturæ bombacinæ sine aliqua authoritate. & per consequens nullam fidẽ faciunt: ut dicit Innoc. in c. j. de procu. qui dicit ista ver
5 ba formalia: Ista † registra si sint bene custodita & inueniant̃ in archiuis authẽticarũ ꝑsonarum, puta earum, quæ habent potestatem authenticas scripturas faciendi, fidem faciunt, ut hic, & de præscriptionibus. capit. ad audientiã. cũ suis concordã. si autem non essent bene custodita, vel personæ non essent authenticæ, non credimus eis. Idẽ in effectu voluit Io. An. in titu. de instr. edi. §. nũc dicendũ: in additio. quæ incipit, quia de argentario. ver. quintum. Bal. in rub. C. de fide instrumen. & in l. exẽplo. C. de ꝓba. Abb. in c. cùm causam. de probatio. & sic fuit votatum, ꝙ dicta exceptio dominij fundata vigore dictorũ votorum, non est alicuius momenti.

DECISIO CCCIIII.

De uasallo teste pro domino suo.

SVMMARIVM.

1 Vasallus baronis, an possit pro eodem deponere.
Veritatem inuenire difficile est, ubi sapientes discordant.
2 Iuramentum fidelitatis, est quędã species seruitutis.
3 Vasallus quare ad testimonium pro domino debeat admitti.
4 Fidelitas in se honestatem cõtinet.
Locupletari cum aliena iactura nemo debet.
5 Vasallus non caret omni suspitiõe.
6 Qualitates domini & uasalli in eius testimonio an considerandæ.
7 Vasallus præter feudũ ingenuus an sit Vasalli appellãtur pares curtis.
Homines Regni uel prouincia an possint esse testes pro Rege.
8 Intellectus ad l.idonei.ff.de testi.
9 Vasallus an sit idoneus testis, quando agitur de re feudali.
10 Domi quę fiunt, per quos probent.
Intellectus l.consensu.C.de rap.
11 Vasalli qñ non sint idonei testes.
12 Liberiores homines liberioris existimantur conscientiæ.
13 Amicitia magna repellit testem, & operatur, sicut coniunctio.
Familiaritas nimia, testẽ an repellat
14 Vasallus studiosus etiam multũ familiaris, an repellatur.
15 Vasallus uilis persona, ut angarius uel perangarius, an repellatur.
16 Testes contra comitem uel baronẽ esse, qui possint, & quando.

IN cã baronis de Mathia fuit excitatũ in cap. sancti Dominici ꝑ Cõ-
1 siliarios ibidẽ cõgregatos, †Vtrũ uasalli, qui deposuerũt in fauorẽ ipsius baronis, faciant fidẽ in eius fauorem. Et profectò ꝑꝑ ueritates opinionũ uidebatur iste articulus dubius. Nam Spe.in tit.de teste.§.j.versi.sed nunquid uasallus.post argu. pro & cõtra refert duas op. ¶Prima opinio fuit, ꝙ si uasall⁹ hẽt magnũ feudũ à dño, uel oĩa eius bona sunt feudalia, & tunc non est idoneus testis pro dño, si uerò tenet à dño paruũ feudum, & tunc est idoneus testis, per iura ibi ꝑ eum allegata. ¶Secunda fuit opinio, ꝙ si quidẽ uasallus est astrictus dño ad iuramentum fidelitatis, & iurauit fidelitatem pro feudo, & tunc non ẽ
2 testis idoneus pro dño suo: †quia iuramẽtũ fidelitatis est quædã species seruitutis, & seruus pro dño nõ põt esse testis: ut in l.eos.C.de testi. quia põt ei imperari: ut in l.idonei.ff.de testibus. Si uerò est uasallus, qui nõ tenetur dño iuuare fidelitatẽ: nam põt esse feudũ, & non tenetur ad fidelitatem iurandam: ut dicit gl.in cõstit.si qñ. sed solùm tenetur præstare seruitium pro feudo, & iste est idoneus testis pro dño suo.arg.ca.quamuis. de decimis. ¶Tertia fuit opinio Guidonis de Suza.in d.l.idonei.& Albe.Papiensis in l.libertorum.C.de testib. quos refert Io.And.in additio.Spec. in d.versic.sed nunquid uasallus &c.
3 †Quòd ex quo non reperitur in iure uasallum prohibitum ferre testimonium pro dño suo, ꝙ dẽt admitti ad testificandũ pro dño suo: ex quo edictum de testibus est prohibitorium, & uasallus non reperitur prohibitus: ut in l.j.ff.de testibus. ergo põt esse testis pro dño suo, & istã opi. tenuit ẽt Bal. in l.qui testõ.§.potestatis.ff. de testa.& hanc opi. firmauit ẽt Iac. de Alue.in c.j.per illum tex. si de inuesti.inter do.& uasallũ lis oriatur. & in c.j.§.fi.n.quid sit inuest. ubi dicit, ꝙ ideò admittitur uasallus ad testificandum pro dño, quia iurauit fi-
4 delitatem, † quæ fidelitas continet in se honestatẽ.sed contra honestatẽ esset, si dñs ex hoc locupletaretur cũ

aliena iactura.nec hẽt obstare, ꝙ est amicus pp beneficium receptũ:quia nihilominus ei credi pôt:ut ibi latius per eũ. & in hãc partem vr̃ inclinare And.in d.c.j.si de inuesti.inter domi
5 num & uasal.ut infrà dicã. † Minor tñ fides ei adhibenda est,quia non caret oĩ suspicione.arg.in l.iij.ff.de testi.& l.eos.C.eo tit. & in iiij.q.iij.in prin.¶Quarta fuit opi.Specu.in loco præallegato:qui dixit, ꝙ ex qualitatibus personarum dñi & uasalli posset causari suspicio cõtra uasallũ productum in testẽ,uel nõ causari.& in hac opinione residebat Abb.Sic. in c.insuper.de testi. dicens considerandas esse qualitates dñi & uasalli,& secundùm hoc qñque cessabit suspicio, qñque non. Fortè. n. dñs est potens,
6 †& solet sæuire ĩ eos,qñ nõ dicerent uasalli rem sibi gratã,& sic de similibus.& idem dicit ipse Abb.in c.accedens.lo j.ut lite nõ cõtest. ¶Quinta fuit opi.Ioãnis Theoto.glosatoris in c.de forma. circa fi. xxij.q.v. q̃ vult, ꝙ vasallus non potest esse testis, nec pro domino suo,nec contra.Sed ista glo.reprobatur per Io.de Fantucijs. & Archi.ibi.& Bald.in c.ego episcopus.de iureiur. vbi dicit,ꝙ in vtroq;
7 dicto dicta glo.est falsa: † quia uasallus præter feudum ingenuus est, & remittit se ad Spec.in loco ubi supra Et in d.l.libertorum.C.de test.idem Bal.tenet,ꝙ uasallus potest eẽ testis contra dominum suum in cã feudali quia uasalli appellãtur Pares curtis & dicit, ꝙ hoc probat tex. in d.c.j.si de inuesti. inter dominum & uasallũ lis oriatur.¶Sexta fuit opi.Cyn.in d. l.eos.qui dixit,ꝙ homines Regni vel prouinciæ possunt esse testes pro Rege vel pro domino prouinciæ, & si secus diceremus, sequeretur absurdũ,ꝙ Rex uel dñs prouinciæ nõ posset probare ea,quæ gesta sunt in Re-
8 gno vel in prouincia, † Nec obstat dicta l.idonei.ff.de testibus, qa intelligitur de subiectis rõne dominicæ uel patriæ potestatis,nõ aũt rõne iurisdictionis.& sic pertransit ibi Albe. de Rosa.& hoc ẽt dicit Andr.de Iser. in loco præallegato,& Bal. in ij.uol. cons.cccxxxvj,quod incipit,punctus infrà scripti consilij. ¶Septima fuit opin.aliquorum,quos refert Sal.in d. l.eos.distinguẽtiũ,Aut dñs sit terribilis minans terrorem, qñ subditi non testificarẽtur,prout ipse cupit,& tũc ipsi uasalli non sunt idonei testes. argu.l.j.C.si rector prouin. & l.j.C.si quacunque præditus potesta.Aut dominus non est huiusmodi consuetudinis & iure uasalli admittũtur in testes pro dño,ut ibi per eũ. ¶Octaua fuit opi.Ant.de but.in d.c.insuper.di
9 cẽs,†ꝙ si agitur super re feudali,uasallus nõ est idoneus testis pro dño. & dicit Alex. in l.testium.ff.de testi. in apostillis.ꝙ ipse idẽ credit.& allegat cap.dño guerram. hic finitur lex Cor.¶Nona fuit opi.aliquorum moderno.ut refert And.in d.c.j.si de inuesti.int.dominum & uasal.lis ori.ꝙ aut dominus uult probare id, quod actũ est in comitatu uel baronia, uel feudo,qđ ab eo tenetur, & non sunt alij uasalli nisi sui. & tũc uasallus est
10 idoneus testis pro dño suo:† quia q̃ domi fiũt, possunt probari ꝑ domestico.ut in l.cõsensu.C.de repudijs. de cuius intellectu ꝑ Anto.de but.in c.iij.loco.de proba. & Ale. in ij.vol. con.clxxvj. & ꝑ Ias.in l.j.in fi.C.de summa trini.& per scribentes in l.ẽt C.de testibus. & habetur ĩ c.veniẽs. in fi.eo.ti.Aut dominus uult probare id,quod alibi extra feudũ est actũ per suos uasallos, & tunc uasalli non sunt idonei testes:quia domino ẽ imputandũ,quare alios testes non adhibuit.ar.l.ij.ff.si quis cautio. & ff.qu
11 satisdare co.l.si fideiussor.§.j.† nec debuit angustare probationes.l.qñ

C.de hæret.¶Decima fuit opinio aliquorũ, ꝓut refert ipse Ant. dicentiũ ꝙ aut dñs habet merũ & mixtũ imperiũ in vasallos,& tunc vasalli non sunt idonei testes: quia dñs potest in eos minacem terrorẽ incutere.ar. C.quod me.cau.l. si ꝑ impressionẽ: ex quo põt eis imperare. & pro hoc facit d.l.idonei. Aut non habuit dñs merũ & mixtũ imperiũ, sed simplicem iurisdictionem,de qua loquitur Andr.in c.j.quid sit inuesti.& isti vasalli possunt esse testes pro dño suo,
12 †quia ꝓsumẽdũ est, ꝙ iste magis timeat Deũ & cõscientiã,quã eorum dñm. hæc opinio non placuit Andr. de Iser.nec per cõsequẽs alijs doctoribus suprà allegatis.Nã ſm istã opinionẽ nũquã rex qui habet merũ & mixtũ imperiũ in oẽs vasallos Regni,posset ꝓbare ꝑ suos vasallos id, quod sit in Regno,quod nõ est dicẽdũ, ꝓut dicebat etiã Cyn.in d.l.eos. & Albe.& Bald.vbi suprà. ¶Vndecima fuit opinio ꝓfati dñi Andreæ in loco ꝓallegato dicentis ꝑ d.c.j.si de inuesti.inter do. & va.lis ori.& ꝑ d. §. si enim.& c.j.quot testes sint ne. ad proban.no.inue.& per c.j.§.j. de cõtro. inuesti. Probatur, ꝙ vasallus põt esse testis pro dño suo,& subdit ꝙ per dicta iura ista qõ est sopita.Et dicit, ꝙ pro ista decisione facit illa ratio supradicta:quia edictũ de testibus,est prohibitoriũ &c.Fallit,dicit ipse,nisi vasallus, qui producitur in testẽ pro dño,probetur, ꝙ sit multũ amicus vel familiaris dñi, pro quo deponit, ꝙ tunc nõ repellitur: quia est vasallus dñi,sed quia amicus, vel
13 familiaris dñi: †quæ quidem magna amicitia repellit testes: vt consuluit Alexan.in j.vol.consi.lxxviij.col.ij. quia nõ est integer testis vt dicit idẽ Alex.in ij.vol.cõsi.cx. & cõsi.cxxij. ij.col.Ista grandis amicitia operatur sicut coniunctio: vt dixit And. Barb. in repe.l.cũ acutissimi.C.de fideicõ. Itẽ nimia familiaritas repellit testẽ: vt in d.l.iij.in princi.&.§.j. de testibus. Aliàs cessante dicta grandi amicitia vel cessante dicta familiaritate, si vasallus est hõ virtuosus, nõ repel
14 litur pro eo,ꝙ est vasallus:†quia vasallus virtuosus destrueret affectionẽ vasallagij ꝓpter veritatẽ:vt dicit Philosop.j.Ethico.ibi, ꝓpter veritatem destruenda sunt familiaria &c. ¶Quare fuit cõclusum ꝑ totũ Cõsilium nemine discrepante, ꝙ vasallus pro dño suo potest esse testis,etiã ꝙ dñs in eũ habeat merũ & mixtũ imperium,& ei iurauit fidelitatem, dũmodò nõ probetur, ꝙ sit grãdi amicitia coniunctus cũ dño suo,vel non ꝓbetur, ꝙ sit eius familiaris, vel nõ ꝓbetur, ꝙ sit vilis persona, vt angarius vel [a] perangarius,†qui propter
15 eorũ vilitatẽ repelluntur,vt in cõsti. Regni prosequẽtes.per Andræ. & in hac cõclusione videtur residere Andræ.in loco ꝓallega.licet dicat se alibi plenè hũc articulum examinasse, sed nõ dicit vbi.ego credo, ꝙ in Codice hæc examinauit; quia in multis locis reperi,ꝙ se remittit ad ea, quæ dixit in codice.dñs Nellus de sancto Gemi.in tractatu de testibus, de omnibus istis opin.facit distinctionem,
16 vt ibi per eũ. † Qui autem possunt esse testes contra comitem vel baronem, quãdo non agitur contra eum de crimine lęsæ maiestatis,sed criminaliter de alio crimine,vel pro omnibus bonis vel maiori parte bonorũ, vel pro vno castro,habetur plenè in dict.consti.prosequentes.

a Vel perangarius. Angarius & perangarius testis repellitur pro domino. idem tenet Alexan.in consil. 90. vlti.colũ.in.4.volu. vbi loquitur de mercenario,qui sub diurna opera & mercede seruit, quod non prohibetur.Thom.Gram.

DECISIO CCCV.

De procuratore cōcedente in feudum pro se & hæredibus sub annuo reditu.

SVMMARIVM.

1 Honorarius vigore procurationis an habeat potestatem concedendi terram in feudum.
2 Verbum cōcedere, generale an sit.
3 Verbum concedo, an aliquādo inducat translationem dominij.
4 Procuratori libera administratio quando concedi videatur.
Mandatū generale, vbi speciale requiritur, an sufficiat.
5 Procurator quando possit vendere & alienare.
6 Modicū respectu ꝑsonarū dicitur.
7 Actus humanos duo perficiūt, quæ sunt eorū radices, quāuis tria esse dicat Aristoteles.
8 Feudatarius an possit rē infeudare in perpetuū irrequisito principe.
Descriptio bonorum demanialium antiqua.
9 Res quæ stetit perennis in demanio, præsumitur de demanio.
Res solita infeudari.
10 Res per spatium xxx. annorū possessa, tanquam res concedi solita & per duas vices.
11 Solitū an dicat, qđ ꝑ duas vices fit
12 Concessio an requirat nō obstātiā. Inuestituram validam quid faciat præsumere.
13 Antiquitas temporum quid faciat præsumere.
14 Verba quando non probent in prę iudicium tertij.
15 Principi narrāti factū alienū, super quo ipse se fundat, an credatur.
In tellectus ad Clemē. lřis. de ꝓb.
16 Legis mortuæ & viuæ cōtrahentis & consuetudinis par est potestas.
Princeps an sit maior consuetudine, & lege mortua.
17 Cōsuetudo rem ecclesiæ in emphyteusim datā si ad ecclesiā reuertat, an possit pro nummo concedere.
18 Status vltimus terrę feudalis, an debeat esse in consideratione.
19 Vtile dominium prius translatum quid faciat.

IN causa Martoni de Renc7a de Auersa cum Berardino Malda viro Dianore Aciæ sup quadā terra feudi casalis Trētulæ comitis feudo℞, fuit dubitatū pro eius decisione principaliter de duobus. ¶ Et primo, vtrū Honorius de Renarijs ꝓcurator excellentis comitis feudorū habuit potestatē à dicto comite feudorū dn̄o casalis Trētulæ concedendi terrā sistentē in ꝑtinētijs dicti casalis dicto Martono in feudū sub ꝑstatione anni cuiuslibet vnius caponis, & tumulorū ducentorū vnius pro intratura in ꝑpetuū sibi & hæredibus suis, ex quo in procuratorio dicti Honorij sunt ista verba, videlicet, ꝙ dict9 Honorius possit locare, dare, concedere terras feudales, & cū clausula ꝙ possit gn̄aliter oīa & singula pro vtilitate dicti cōstituentis circa ꝑmissa facere, quę ipse dn̄s comes facere posset, etiā si requireret̄ spāle mandatū, maximè stātibus literis directis per dictū comitē dicto Honorio suo ꝓcuratori ꝓbatis ꝑ testes, ꝑ quas scribitur dicto Honorio, ꝙ cōcedat terras Alopōtōe dicto Martono & suis hæredibus in ꝑpetuū pro annuo reditu vnius caponis & pro intratura ꝑdicta. Et sic ꝑ instr̄m publicū fuit facta cōcessio ꝑ dictū Honoriū ꝓcuratorē supradicto Martono dictę terræ, & deinde ꝑ instr̄m publicū ipse Martonus cepit possessionem: & posteà de facto dictus Honorius spoliauit dictū Martonū possessione dictæ terræ, & dictus dn̄s comes ipsam cōcessit Bernardino Malda, ꝓ intratura ducatorū ducētorū, & ꝓ caponę

vno, qñ imponit gñalis Adoa in regno, & eo tenente & possidente con uenit in sacro Cõsilio dictus Malda & eius vxor petitorio & possessorio
1 dictæ terræ. ¶ † Ad pñs dubiũ dicebatur, ꝙ dictus Honorius nõ habuit ptãtem cõcedẽdi in feudũ dictã terram vigore dictæ ꝓcurationis, quia non dr̃ in dicta ꝓcuratione, cõcedẽdi in ꝑpetuũ, vel locandi in ꝑpetuũ. ideò debet intelligi de locatione ad tp̃s, ꝑ quã non transfert vtile dñiũ, vt patet in Clemẽt.j. de rebus eccle. nõ alie. & not. in l. codicillis. §. instituto. ff. de le. ij. & no. doc. in l. si filio §. si vir in quinquẽnio. ff. solu. matri. ¶ In 9riũ dr̃, ꝙ in dicto ꝓcuratorio nõ solũ est data potestas locãdi simpliciter, quæ intelligit ad tẽpus per iura ꝑallegata: sed est data potestas
2 dandi & cõcedendi. † quæ verba hñt importare, ꝙ possit cõcedere terras feudales solitas & cõsuetas concedi in feudũ, & sicꝙ trãsferat vtile dñiũ: quia verbũ cõcedere, est gñale, vt dicit gl. in verbo titulo. in c.j. de vsuris, li. vj. & istã gl. alle. ad hoc Bal. in l. nõ ambigitur. in fi. ff. de legibus. & idẽ de verbo, dare. ꝓm Bal. ibi. & istã glo. similiter ad hoc allegauit Alex. de Imo. in l. à Titio. in iiij. col. ff. de verb. obli. & sic cõprehendit, ꝙ possit infeudare terras solitas cõcedi in feudũ. hoc ꝓbat tex. in c. ad audientiam. in verbo, cõcessisse. iuncto verbo in fine, vasallus extitit. de p̃scriptionibus. & iõ dicebat Io. de Imo. in c. pastoralis. in iij. no. de donatio. not. † ꝙ aliqñ verbũ, cõcedo, inducit
3 translationẽ dñij, licet de sui natura nõ inducit translationẽ dñij: vt dicit gl. in l. fi. ff. de dona. vt dicit Ioan. de Imo. d. c. pastoralis. & Feli. plenè in c. cũ venerabilis in j. col. de exceptionib⁹. & Bal. in c. Titius. si de feu. fuerit contro. inter do. & agna. sed quia posset dici, ꝙ dicta verba posita in procuratorio, videlicet dare & cõcedere, possunt intelligi nõ de translatione vtilis dñij, vt refert Feli. in d. c. cũ venerabilis. ideò dicendũ, ꝙ ꝓpter subsequẽtia verba posita in dicta ꝓcuratione, ꝙ possit concedere, quæ ipse cõstituẽs facere possit, etiã ꝙ requireret spãle mandatũ, tũc vir tute dictorũ verborũ, põt dictus procurator cõcessisse in feudũ dictã terrã sub dicto annuo reditu dicto Martono, sicut potuisset ipse comes, ꝓm Bart. in l. creditor. §. Lucius. ff. man-
4 dat. † vbi dicit, ꝙ si dñs cõstituit procuratorẽ, vt possit facere quicquid ipse dñs potest, vr̃ cõcedi libera administratio. idẽ dicit ipse in l. procurator cui libera. ff. de ꝓcuratoribus. & dicit Bal. in l. illud. §. j. ff. de mino. ꝙ in oĩbus causis in quibus requiritur speciale mandatũ. sufficit gñale cum libera. & dicit Ange. in authẽtico, de collato. §. ad hoc ꝓhibemus. ꝙ si ꝓcurator constitutus est sub hac forma, do tibi potestatẽ agẽdi, & administrandi meũ patrimoniũ, quod habeo, vt tu facere possis, quæ ego facere possum, ꝙ ꝑ hoc mandatũ, oĩs potestas translata est in dictũ procu
5 ratorẽ. † & ideò infert, ꝙ talis ꝓcurator põt vẽdere & alienare. & alle. §. Lucius. & l. si ꝓcur. ad vnam. ff. de ꝓcur. no. Abb. Sic. in c. fi. de dilatio. & facit ad hoc gl. in c. ij. in fi. de offi. vi. lib. vj. ¶ Fuit ergo votatũ, ꝙ attẽtis dictis verbis positis in ꝓcuratione ꝓdicta dictus ꝓcurator potuit cõcessisse Martono suprà dictã terram in feudũ pro se & hæredibus sub dicta trãsitura, & annuo reditu ꝓdicto. & tantò magis, quia à principio accessit voluntas dicti comitis ꝓbata ꝑ testes, & licet p̃supponatur, ꝙ voluntas comitis fuit, ꝙ cõcederet dicta terra quatenus esset modici valoris, tñ potest dici ꝙ attenta magna nimitate dicti comitis & paupertate

dicti Martoni ista terra Alopontone nõ erat res magna, quod patet,quia postea fuit alienata dicto Berardino ꝓ ducatis ducẽtis sub seruitio vnius caponis, qñ imponit gñale Adoa in
6 regno. † Nam modicũ dr̃ respectu ꝑsonarũ: vt no in l.sed si susceperit. in.§.libertus,ff.de iudi. & ideò dicit ibi Bar. ꝙ si Rex donaret uni paupe ri cc. du. diceret modicũ. erat enim ipse comes multum eleemosynarius ecclesijs & pauperibus, vt est notorium,& dictus Martonus erat nimis pauper.ideò dicendum est,ꝙ dictus ꝓcurator habuit ptãtem cõcedendi Martono dictã terrã, vt s. ¶Et quia visum est,ꝙ dictus ꝓcurator habuit mandatũ ꝑdictũ. ¶Nunc videndum est, vtrũ legitimè per dictũ ꝓcuratorem potuit fieri dicta cõcessio dicto Martono:
7 †quia dicit Boetius,ꝙ duo perficiunt actus humanos, s.potestas & voluntas, quæ sunt humanorũ actuũ radices, & perfectiones: vt dicit Bal.in c.cũ super Albatia de offi.delega & in l. oẽ verbũ.C.cõia. de lega.Sed Aristo.dicit,ꝙ sunt tria, s.scientia,potestas,& volũtas: vt refert Bald.in l.cũ testm̃.C.de iuris & facti igno.¶Et dubiũ facit allegatio partis, videlicet dicti Bernardini dicentis, ꝙ dicta cõcessio in feudũ dictæ terræ nõ potuit fieri per dictum ꝓcuratorẽ,pro eo:quia terra ipsa est domanialis,
8 † & Baro sine Regio assensu,& etiã clausula nõ obstãte nõ potest ipsam cõcedere in feudũ,propter diminutionẽ seruitij militaris, vt dicit tex.in consti.cõstitutionem diuæ memoriæ.in fi.Accedãt ad hoc nota.per Andr.in c.j.§. ita tñ.de pro hi.feud.ali.per Feder. Et ꝙ sit dicta terra de domanio feudi Trẽtulæ ꝓducit inuentariũ antiquũ, vbi descri pta est, inter bona domanialia dicti feudi. ¶Itẽ producit quandã sñiam nouiter latã super redintegratione dicti feudi Trentulæ. ¶Item comes feudorũ per xx. annos tenuit dictam
9 terrã in domanium:† & sic præsumi tur de domanio,vt paret ex not. per Bart.in l.si qñ.C.de bo.vacan.& per Io.de Imo.in c.vt super. de reb.eccle.nõ alie.& Andr.in c.j.de his, qui feudũ dare possunt. ¶In cõtrarium producitur,ad oñdendũ,ꝙ dicta terra erat solita concedi ab antiquissimis tẽporibus,& sic potuit concedi: vt dicit Bald.in authẽ.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccle. & Ioã.de Imol.in c.ij.de feudis. & in alijs locis infrà allegandis, priuilegium Reginæ Ioannæ secundæ, in quo dicitur,ꝙ comes Laureti, tunc dñs dicti feudi Trẽtulæ supplicauit dominæ Reginæ,vt placeret reditũ dictæ terræ de lo Fontone reducere ad reditum vnius caponis, ex quo dicta terra est solita concedi in feudũ, & est deuoluta ad feudum ob mortẽ Oliuerij sine liberis. & intendit illã concedere in feudum Loisio Bascio sub reditu vnius caponis. & Regi M.facit dictam diminutionẽ cum clausulis opportunis.¶Itẽ producitur priuilegium ipsius Bernardini conuenti, vbi comes feudorũ cõcedit dictã terram dicto Bernardino Maldo tanquã solitam concedi in feudũ diuersis personis.
10 †probatur ꝙ à longissimis tẽporibus dicta terra & possessa tanquã res solita concedi vltra annos xxx.& per duas vices, & per cõsequens insurgit probatio, ꝙ fuit solita concedi,& sic potuit concedi:vt dicit And.in d.c.j.in princ.de his qui feudum dare possunt. & in d.c.j.episcopum vel Abbatem.& not. Bart.in d.l.si vacantia.C.de bonis vacan.lib. x.docto in d.c.vt super. de reb.eccl. non alie.¶Nec obstant in cõtrarium allegata,videlicet inuentarium: quia illud est antiquũ:& fuit mutata postea qualitas dictæ terræ de lo Ponto-

11 ne,† q. a fuit possessa, ut solita p duas uices, per qꝫ præsumitur effecta solita per tex. in l. eum qui. C. de fundis rei priuatæ. libr. ij. quem ad hoc allegat Andr. in l. Imperialem. §. præterea du catus. de prohibita feudi aliena. p Feder. & Io. de Imo. in c. ij. de feud. nec erit effecta domanialis, si per decẽ annos possessa fuit ut domanialis: ut dicit Alex. de Imol. in iiij. uolu. in ulti. consi. & illa sententia non probat terram esse de domanio: ex quo reintegratur ad feudum iure deuoluto.

¶ Nec obst. si diceretur, qꝫ debuit pbari, qꝫ ex quo ab initio dicta terra fuit de domanio feudi, qꝫ prima cõcessio fuit legitimè facta per Regẽ, uel cũ cõsensu Regis & baronis, & cum
12 clausula, non obstante, † aliàs nõ ualent ipsæ concessiones subsequẽtes: ut dicunt Abb. & Io. de Imol. in d. c. ut super. & in l. quod dicitur. ult. col. ff. de uer. obl. & gl. in c le. j. in uerbo, ad mensam. de excef. præl. & Alex. in iij. uol. conf. ix. in iij. col. ¶ Quia rñdetur, qꝫ possessio xxx. an. tanquã solita concedi cum præstatione seruitij & binæ cõcessionis facit præsumere ualidam inuestituram, iuxta ea, quæ notantur in c. si quis per xxx. si de feudo fue. contro. & sentit Andrę. in c. j.
13 de his qui feud. dare possunt. † Et facit, quia ista antiquitas tẽporum facit psumere, qꝫ omnia solennia interuenerunt in prima cõcessione in feudũ sub seruitio seu annua pstatione annorũ xxx. per id quod dicit Ang. in l. sciendũ. ff. de uer. obl. & in d. c. si quis per xxx. & in consi. ult. in iiij. uol. cõsil. Alex. de Imol. & plenissimè p Fely. in c. sicut, de re iud. xij. col. cũ seq. ¶ Nec ob qꝫ posset dici, qꝫ priuilegiũ Reginæ Ioannæ secundæ dicit enun-
14 tiatiuè supradicta uerba, † quæ non probant in præiudiciũ tertij, sed solũ inter ꝯhẽtes: ut in l. optimã. C. de cõtrahen. & cõmit. stip. Quia rñdetur, qꝫ uerba enunciatiua principis, in quib9 ipse princeps se fundat, licet sint enũtiatiua, habentur ac si ab ipso principe sint prolata: quia omnia nostra facimus, quibus authoritas impartitur. c. j. & ij. de confir. utili uel inutili, &
15 † per cõsequẽs creditur principi narranti factũ alienũ, super quo ipse se fundat: ut in c le. j. de prob. & no. An. in c. j. qui succes. teneã. Aliàs si se nõ fundaret super allegatione partis. illa allegatio partis non faceret effectũ, ſm Io. And. in c. dilecto. de præbend. & gl. in l. j. C. qñ non petẽ. partes. & Barba. in cons. xx. in iij. co. ¶ Nec ob. qꝫ antiquitus dicta terra erat reditus terminorũ triũ, & per Reginã Ioann. fuit reducta ad reditũ unius caponis, quod facere non potuisset baro, ut tex. in d. constitutione, constitutionẽ
16 diuæ memoriæ. ¶ † Quia rñdetur, qꝫ par est potestas legis mortuæ & uiuæ, & contrahentis & consuetudinis; ut in l. j. uer. cum enim. C. cõmu. de lega. Luc. de Pen. in l. j. vj. colũ. C. de impo. luc. descri. lib. x. & in rub. C. de decretis decuri. eo. lib. imò ipse princeps est maior consuetu. & lege mortua: ut in l. uniuersis. C. de preci. Imp. offe. quia derogat prædictis. not. Archi. xj. dist. c. in his. Bald. in c. j. de his qui feu da. pos. & de ista uiua lege facit mentionem Bald. l. ij. ff. de legib.
17 † Sed consuetudo potest rem ecclesiæ pro maiori reditu cõcessam in emphyteusim, si reuertit ad ecclesiã cõcedere pro uno nũmo ut dicit Ange. in auth. de non eligendo. §. quia uerò. ergo idem potuit facere dicta Regina, quæ fuit monarcha in regno isto: ut dicitur in gl. in procemio consti. Regni. ¶ Et sic fuit conclusum, qꝫ dicta terra petita per dictum Martonum, fuit terra solita concedi in feudum, & per consequens potuit conce di sub dicto consueto reditu unius caponis; quia iste est ultimus status

18 dictæ terræ feudalis:†qui ultimus status debet esse in consideratione, ex quo est præscriptus, ut est gl. in c. cũ ecclesia Sutrina. in uerbo, trium episcoporũ. de causa possess. & proprie. & no. Bal. in l. binas. in penul. q. C. de aduoc. diuer. iudi. tex. est in c. cum de beneficio. de præben. lib. vj. & not. in c. cumana. de elec. not. Fel in c. eã te. de rescri. Et de primo ad ultimũ, fuit notatũ, ꝙ condẽnetur dictus Bernardinus Malda ad restituendũ terrã cõcessam dicto Martono à procuratore comitis feudorũ per prius, q̃ fuisset concessa per comitẽ feudorum dicto Bernardino, ex quo utile dñium per prius translatũ fuit in dictũ Marto-
19 nũ:†quia cœpit possessionẽ reuocato precario, per l. quoties. C. de rei uẽd. & ibi per repetentes eam. dixi in c. j. hic potest esse tit. qui succes. teneantur in xiij. fallen.

ADDITIO.

Feudatarius an possit retro infeudare in perpetuum principe irrequisito, uide Luc. de Pen. in l. nulli. C. de fun. patr. lib. xj. Et qñ intelligatur res facta domonialis, uide per eundẽ in l. quicunq;. de omni agro deserto. li. xj. C.

DECISIO CCCVI.

De dotali priuilegio non transeũte in cessionarium, ex uoluntate.

SVMMARIVM.

1 Legitima an absque aliquo onere debeatur.
2 Ius legitimæ & omne aliud, an possit renuntiari.
3 Prior in tempore, an potior in iure.
4 Scds primo an semper præferatur.
5 Vxor uẽditori hñti specialẽ hypothecam, an semper præferatur.
6 Priuilegium dotale extraneo cedi an possit.
7 Priuilegium propter cessionem in cessionarium quando transeat.
8 Hæres matris cedit aliquando iura dotalia.
9 Intellectus ad l. licet. C. qui po. in pigno. hab.
10 Instrumenta duo, quando unum censeantur.

VIR & uxor uendiderunt cuidã Ioanni caietano quandam domum pro medietate pro uncijs decem & octo, & confessi fuerunt pretiũ prædictũ recepisse, & cõfectũ fuit instrumentum publicũ in forma, & eadem hora, & cũ eisdẽ testibus, dictus emptor per instrm publicum confessus fuit tenere in depositũ dictas uncias xviij. pro dotibus Lucarellæ sororis dicti uenditoris, quando maritabitur, & casu quo dicta Lucarella moreretur antequã maritabitur dictus emptor ꝓmisit dictis uẽditoribus restituere dictum depositũ. deinde dicta Lucarella, qñ dictus emptor alienauit dictam domũ cuidam Nacio de Errico tabernario renuntiauit & cessit dicto Nacio oẽ ius suum competens & competiturum super dicta domo per publicum instrm. posteà antequã dicta Lucarella nuptui traderetur, fuit mortua superstite eius fratre uenditore dictæ domus: qui agit hypothecaria super dicta domo, quæ possidetur per dictum Nacium obligata pro dicto deposito, quod ueniebat restituendũ in casu prædicto ipsis coniugibus, uẽditoribus, & uocato in sacro cõsilio dicto Nacio, dupliciter se defendit.

¶Primò, illa Lucarella erat soror Frãcisci uenditoris, & erat per cõsequẽs creditrix in legitima in bonis paternis: quam legitimam debebat consequi dicta Lucarella super dicta domo
1 & alijs bonis paternis, †quæ quidem legitima ei debita fuit absq; aliquo onere cõditionis uel tpis, ut in l. qm̃ in prioribus. C. de inof. test. & idẽ dicit Bal. in l. sancimus. ĩ prin. & in aut. nouiss. eo. ti. & in l. si arrogator. ff. de

adop.in iij.oppo.& in l.cũ patrẽ.circa fi.C.de iure do.& in l.j.C. de inof. don.& in l.Papinian⁹.§.quarta.ff. de inoffi.test.quæ Lucarella,qñ ipse habuit dictã domum,renuntiauit omni
2 iuri sibi competenti : † & specialiter iuri legitimæ,iuxta l.si qñ.§. & generaliter.C.de inoffi.test. & per consequens quantum ad dictam legitimã ipse Nacius non potest inquietari à fratre. ¶Secundò se defendit dictus Nacius:quia ille Ioan.caietanus emptor recepit dotes à prima sua uxore & pro illis restituendis obligauit oia bona sua p̃sentia & futura,& ex dicto matrimonio natus fuit dictus Franciscus. Demũ mortua matre dictus Frãciscus egit cõtra ipsum Nacium sup dicta domo, quæ fuit ipsius Ioã. caietani,quæ postea peruenit per quandam submissionẽ ad dictum Nacium hypothecaria & assistẽtia pro dotib⁹ maternis,& tandẽ nolẽtes litigare deuenerunt ad transactionem, ut dictus Nacius solueret dicto Francisco ducatos octo,& ille cederet sibi iura dotalia suæ matris, super dicta domo, & sic recederet à lite,quæ quidẽ hypotheca pro dotibus primæ uxoris dicti Ioannis super dicta domo est anterior,q̃ hypotheca pro dicto deposi
3 to:† & sic qui prior in tpe, potior in iure:ut in l.si prior.& l balneum cum simi.ff.qui pot.in pig.hab. ¶Sed huic motiuo respondebatur pro parte dicti Francisci agentis pro restitutione depositi hypothecaria super dicta domo, ꝙ licet anterior sit hypotheca primæ uxoris dicti Ioannis caietani super dicta domo empta per ipsum Ioannem,tñ eodem instante, ꝙ fuit empta,specialiter ipsis uenditoribus
4 fuit obligata pro dicto deposito : † & ideò ipse secundus p̃fertur primo, ꝑ tex.in l.licet.C.qui po.in pig.hab. & idẽ dixit Spec.in tit.de oblig.& solu. §.j.uers.sed quid si primo.& Alberi. de Ros.in l.si fundũ.C.qui po.in pig. hab.& Bar.Veron.in suis cautelis,co lũ.lviij.¶Huic motiuo rñdebaẽ, ꝙ dicta lex,licet nõ habeat locũ in uxore: nã licet sit uendita domus marito & tradita,& sic obligata pro dote uxoris,& pro pretio expressè sit obligata ipsa domus uenditori:† tñ præfert 5
uxor uenditori habenti specialẽ hypothecam:ut dicit Spec.eo.tit. uersi. quid si uendidi fundum Titio, & ibidem Io.An.in addi. qui allegat text. in auth.de æqua.dotium .§. his cõsequenter.hẽt ergo locũ d.l. licet. in alijs creditoribus, q̃ in uxore.¶Ad hoc rñdebat dñs Bernardinus de Montibus,ꝙ hoc procederet, qñ esset uiua
6 illa uxor uel eius filius † sed istud priuilegiũ dotale nõ potuit cedi dicto Nacio extraneo,ſm Bar.& doct.in l. j.ff.sol.mat.& Bal.in l.fi. C.qui poti. in pig.hab.& melius per Bar.in l.post dotem.pen.q.ff.sol.ma. ubi in cessionariũ ex uoluntate non transit priuilegiũ dotale,ꝑ tex.in aut.ut exactione instante dotis.circa priu.¶Ad hoc rñdebaẽ,ꝙ dicta cessio quãtũ ad octo ducatos solutos fuit ex cã necessaria, & ideò transit illud priuilegiũ in cessionariũ:ut dicit Bart.in d.l.post dotẽ.in d.pe.q.¶Videns hanc rñsionem do.Iaco.de Gasta collega dñi Bernardini dicebat,ꝙ iste Nacius nõ potest hr̃e aliqđ ius ex dicta trãsactione: qa domus fuit sibi dimissa solutis dictis octo ducatis,ꝑ tex.singularẽ in l.si ꝑ fundo.C.de transa.¶Ad hoc rñdebaẽ ꝑ parte dicti Nacij, ꝙ hoc est uerũ, nisi cessisset hæres matris iura dotalia matris,† tunc põt se defendere ex
8 iure cesso:& sentit hoc Paul. de ca.in d.l.si pro fundo. ¶Fuit pariter uocatũ,ꝙ p̃stet assistẽtia super dicta domo Nacij pro dictis uncijs xviij. depositatis dẽpta legitima debita dictæ Lucarellæ.& ẽt demptis illis octo ducatis solutis filio dicti Io. ꝑ dotibus

maternis: ex quo illa cesſio ultra dictos octo ducatos fuit ex cauſa lucratiua & uoluntaria:& ſic militat deciſio Bar.í d.l.poſt dotē.in pe.q. ¶Nec
9 obſtat id q̄d dicebat, ꝙ in inſtr̄o uēditionis factę dicto Ioā.Gaietano nō fuit ſpecialiter obligata dicta dom⁹ pro pretio, ſed ſolū in inſtr̄o depoſiti,& per cōſequens ceſſat diſpō l. licet.cum alijs s̄.alleg. Quia r̄ndebat, ꝙ ex quo iſta duo inſtr̄a erant facta in una hora.& cū eiſdē teſtibus iudice & notario,& unū depēdet ab altero,
10 quæ incontinenti fiunt, uidētur ineſſe.& hr̄ ac ſi in uno inſtr̄o actū eſſet,ſ̄m Bal.notanter in l.pe.§.mulier .ff.ſol.mat.& Bald. in l. petens.C. de pact.in pen.col.& in l.j.in fi.C. de oper.liber.

DECISIO CCCVII.

De vaſallo proteſtante & renuntiante iuri vaſallagii propter retardatam ſeruitiorum remunerationem,&c.

SVMMARIVM.

1 Remuneratione ſeruitiorū tardata, an liceat cuiquā ꝓteſtari,ꝙ ampli⁹ uaſallus principis eſſe non uult.
2 Vaſalli Regis, an dicantur homines regis.
Vaſallus ſine conſenſu Regio an alteri perſonā ſuā poſsit obligari.
3 Ligius quis dicatur,& an duorum eſſe poſsit.
4 Vaſallū à malo abſtinere nō ſufficit niſi & faciat bonum pro domino.
5 Obligationibus in negatiuis quomodo teneamur.
6 Vaſallus Regem quātum poteſt extollere,an teneatur.
7 Iniuria,& cōtumelia, quomodo differant.
8 Fama Regū nec audiendo,nec diſsimulando à uaſallo ſuggillari debet.
9 Proteſtatio à uaſallo, ꝙ dominus eum nō remunerat,an fieri poſsit.
10 Di s non detrahendum, nec principi maledicendum.
11 Vaſallus ſeipſum liberare à iuramēto ligij,an poſsit.
Vaſallus habens fundum quaternatū, an ei poſsit renūtiare īuito dn̄o.
12 Vaſallus ſimpliciter recedens à terra domini,an reducendus.
Obligatus ad ſeruiendum, illudere an debeat.
13 Seruitium recipiens iure naturæ illud remunerare an teneatur.
Obligatio ad antidora an ſufficiens ad agendum ſit.
Obligatio ad antidora quam actionem parit.
14 Seruitia p̄ſtita anteceſſoribus,an ſequētes Reges remunerare teneanť.
15 Seruitia ſua exprobrantibus etiam Dei iudicio quæ nolunt obueniūt.
16 Gloriandum nō eſt in ſua ſapiētia.
Vaſallus recte non ſeruit ſub ſpe futuræ remunerationis,& non uirtute fidelitatis & iuramenti.
17 Maioribus ſubditi eē debēt infirmi.
Serui qualiter teneanť dn̄is ſeruire.
18 Detractio deteſtanda.
19 Loquutio generalis quando trahať ad actus iuratos.
Statuta iurata non cenſentur caſſata principe ſtatuta tollente.
20 Licentia uaſallo per principem conceſſā infidelitatē operari non debet.
Statuendi facultas ad iniuſtū non extenditur.
Interpretatio iuxta ſolitum & conſuetum in dubio facienda.
21 Licentia ſecundùm conſuetudinem concedentis intelligenda.
22 Princeps non præſumitur per ſuū actum,ꝙ ſibi præiudicet.
Arbitrium boni uiri in dubio locum habere debet.
23 Scriptum pro eo non præſumitur, qui contra ſcriptum uenit.
Princeps iura regni iactare ſine cauſa non præſumitur.

24 Verbum, dimisſio, paruipendentiã importat.
25 Verba naturam ſuam propter adiũctum mutant.
Teſtis reſpõdens per verbum, credo, an affirmet.
26 Verba veritatẽ eorũ, quæ geruntur mutare non poſſunt.
Verbum impropriatur ratione impoſsibilitatis.
Detractores honoris Regij, qualiter puniantur.
27 Detrahere eſt animi virtutem denegare.
Liberalitas principis ꝑ regiſtra donationum probatur.
28 Vaſallus prius, quã ex amicitia cũ inimicis domini inita puniatur, quæ requirantur.
29 Citatio & defenſio ſunt iuris naturalis, ideò & ꝑ principẽ obſeruãda.

REGIA maieſtas regis Federici, voluit veritatẽ intelligere à doctorib⁹ ſacri Cõſilij ſuæ Maieſtatis, ſi ſtãtibus literis patẽtibus Regis & literis miſsis ꝑ nobilẽ virũ Scipionẽ de fili marini de ſedili Capuanæ vniuerſitati ciuitatis Neapolis, ĩ quibus querimoniã exponit ꝑ modũ hiſtoriæ, ꝙ pręfatus ſereniſsimus rex ſua ſeruitia tardauit remunerare, numerãdo diſtinctè ſeruitia ꝑ eũ pſtita & dictæ vniuerſitati, deducit in notitiã inſtrm̃ proteſtationis factũ in vrbe, in quo dicit, ꝙ attentis cõtentis in dictis patentibus literis ipſe Scipio eſt homo liber à iuramẽto ligij, & non eſt amplius vaſallus ſuæ maieſtatis. Et propterea ſi acceſsit ad hoſtes & conuerſatur cũ hoſtibus Regis, ſi dictus Scipio põt dici iuſtæ rebellis regis. ¶ Et per ipſos doctores de ſacro Cõſilio eidẽ R.M. viſis pri⁹ dictis literis tranſsmiſsis, vt ſuprà ac dicto inſtrumẽto rñderunt in ſcriptis ĩ modũ, qui ſequit̃. S.R.M. tria ſunt principaliter examinanda. ¶ † Primò, an vigore dictæ ꝓteſtationis, poſito & nõ conceſso, ꝙ eſſet verũ, ꝙ dictus dñs rex tardauit remunerare ſeruitia præſtita ꝑ dictũ Scipionem, ſi ex hoc licuit dicto Scipioni ꝓteſtari, ꝙ non vult eſſe eius vaſallus. ¶ Secũdò an literæ patẽtes regis cõceſſæ dicto Scipioni, quæ dicũt, ꝙ attento, ꝙ dictus Scipio vult exire iſtud Regnum pro ſuis negotijs peragẽdis cũ bona licentia dicti regis, poſsit ex dicta licentia prætẽdere ſe exemptũ à iuramẽto ligij, prout declarauit in dicto inſtro proteſtationis. ¶ Tertiò, verũ ſtãtibus dictis literis querimonialibus cõtradictũ regẽ cũ dicto inſtro proteſtationis & conuerſatione cũ inimicis poſsit ex his dictus Scipio dici ĩfidelis, piurus, & rebellis. ¶ 2 † Ad primũ dubiũ dicimus ꝙ oẽs vaſalli dñi regis, dicuntur homines regis: quia Rex eſt dñs perſonarũ vaſallorũ regis, vt dicit tex. in conſtit. regni, quia frequenter. ibi, nos. n. qui ſumus dñi perſonarũ. Et ſic dictus Scipio nobilis dictæ ciuitatis ſuã perſonã ſine regio cõſenſu nõ põt alteri obligare, dicit ibi gl. ¶ Itẽ dictus Sci-3 pio eſt ligius dicti Regis: † dr̃ enim ligius, quaſi ligatus vel legatus quaſi legalitatẽ ſeruans, & præſtatur ſolũ Regi nullius alterius fidelitate ſalua, & ideò dicitur, ꝙ quis nõ poteſt eſſe ligius duorũ. Sed bene quis põt eſſe vaſallus duorum, vel ligius vnius & vaſallus alterius. hæc eſt firma cõcluſio doctorũ, maximè Io. An. in Cle. paſtoralis. ĩ §. rurſus. in verbo ligius. de re iudic. & voluit Bald. in l. j. §. in primo. C. de cad. tollẽ. & Idẽ Io. An. in addi. Spec. in ti. de feudis. §. qm̃ & ĩ c. recollẽtes. de ſtatu mona. & doc. ſcribentes in c. venientes. de iureiur. An. de Iſer. in cõſtitutio. Regni, dñi à uaſallis. & in c. primo. de noua forma fideli. Et ratione iſtius iuramenti ligij vaſallus ad multa eſt obligatus

domino

4 domino Regi.† Et referendo ea quæ faciunt ad propositum nostrum, dicimus, ꝙ quilibet vasallus Regis tenetur pro domino Rege bonum agere, quia non sufficit abstinere à malo, nisi faciat bonum:ut dicit tex. in ca.de forma.xxij.qō.v.& ī c.j.de for. fide. x.q.iij.c.iniustum.lxxxvj.dis.c.nō satis.& gl.Insti.de iure.na.gen. & ciui. §.ꝑcepta. Et Christus in Euangelio. Qui non est mecum, contra me est. Et ideò uasallus nedum nō dēt facere damnū dño,sed dēt ēt curare modis oībus,ꝙ alius non faciunt, ut dicunt doc. maximè Iacobus de Bell. & Andr.de Iser.in d.c.j.de forma fideli. vt dicit Hostien.in summa,in ti. de feudis.versi.quid sit fidelitas,ꝙ vasallus oē uenenū cōtra dñm suum & omnis cordis lęsionem pro posse suo debet uitare.Et dicit And. de Iser.in c.ij.de feud.sine cul.nō amitt. Quòd

5 in obligationibus negatiuis, † puta promitto non facere,nō solū teneor non facere,sed etiam curare, ꝙ alius non faciat.l.in illa.ff.de verb.obl.& l. inter stipulantē in prin.eo.tit. ¶Itē tenetur uasallus ꝑstare opē, auxiliū, & consilium dño suo d.c.j.de no.forma fideli.Et hoc qñ ē requisitus: sed si non est requisitus,& uidet domino magnū periculū,tunc tenetur oē auxiliū sibi præstare:ut not.in c.licet.si de feu.fuerit cōtro.inter do.& agna. & in c.j.§.ad hæc. hic finitur lex Cor

6 ra.¶†Item tenetur vasallus exaltare dñm Regē tm̄,quantū est sibi possibile,ut dicit text.lxiij.dist.ca.tibi dño. & firmat gl.in c.j.qua.dño iurare debeat fideli.& ibi per And. ¶Itē tenēt dicere aliquid, qđ sit ī iniuriā dñi uel in eius contumeliam:ut dicit text. in d.c.j.de noua forma fide.ibi, in iniuriam uel cōtumeliā &c.& ibi in fine, & nunquā ex mea persona aliquid faciā scienter, qđ pertineat ad tuā uel tuorū iniuriam uel contumeliā &c.

7 ¶†Differunt.n.inter se cōtumelia & iniuria.sicut inter genus & speciem. Quia iniuria dr̄ omne, ꝙ non iure fit. Sed contumelia est species pro ipsa iniuria illata.in l.j.in prin.ff.de iniurijs. Cū igitr iste Scipio de sedili prædicto fuit à principio iuramēto ligij astricti[9], sicut alij nobiles dicti sedilis ad iurm fidelitatis & ligij,& per consequens ad præstandum sibi oē auxiliū,cōsiliū,& fauorē,imò est obligatus ad hoc,quia non dēt aliquid loq. contra Regē , per quod eius fama in aliquo sugilletur , ut dicit Host. ubi suprà,nec audiendo nec dissimulādo

8 his consentiat,imò impediat: † quia corde & opere uasallus dño suo subuenire debet, & auxilium de persona & rebus,ꝑm Hosti. Esto, ꝙ dñs ista auxilia non remuneravit, nec pōt uasallus de dño conqueri & facere protestationem renuntiationis uasallagij,quia ad ista auxilia tenetur uasal-

9 lus,& si non facit,pōt puniri †Et iō facere protestationē,ꝙ non est remuneratus,& de tantis auxilijs & seruitijs facit rē illicitā & punibilē.c.j.§. si.de leg.Corr.c.si uasallus. si de feudo fuerit ꝯtrouersia inter do.& agn. Nec licuit dicto nobili Scipiōi detrahere dicto Regi virtutē remunerationis,ut patet ī li.Exodi xij.c.ibi, Dijs nō detrahes, & principi non maledices.& in Ecclesiastico.x.c.In cogita-

10 tiōe tua Regi nō detrahes.† & ideò uasallus ligius nō pōt ex dicta cā renuntiare iuri uasallagij sine cōsensu Regis,ut dicit Bal.in c.cęterū.vj.co. de iudicijs.& idē Bal.in præludijs feudorū.& And.de Iser.in c.j.in uerbo, & si sciuero.&c.de noua for si nō.n. seipsum uasallus potest liberare à iuramēto ligij:quia hæc esset alienatio: quæ nō pōt fieri sine Regio consensu,p cōsti.Regni,cōsuetudinē,& firmat Lud.de Penna in l.ij.in fin.C.de

11 agri.& censi.li.xj. ¶†Itē quia sicut

sine culpa dominus non reuocat feudū à uasallo.c.j.de natura feudi.ca.j. de feudo sine culpa non amit.cum simi.ita vasallus non pōt cū ista protestatione priuare dñm uasallagio per renūtiationem vasallagij:ut dicit Io. And.in addi.Spec.in tit. de locato.§. nunc aliqua.uersi.allegat Dy.in cōsi. xliiij.Sicut in simili dicimus, ꝙ uasallus habens feudum quaternatum nō pōt renuntiare in manibus dñi eo inuito:ut dicit And.in c.j.de uasallo q̄ cōtra consti. Lotha. & in c.j.de alie. feu.paterni.& in c.j.§.fi.de capita. q̄ curiā uēdi. & in l.Imperialem.§.j.de prohi.feu.ali.p Fede.& patet ī cōst. regni,post mortē.& in alijs locis, q̄ allegant in dictis cotis. Quapropter Lucas de Pen.in l.j.C.de colonis Pa
12 læstinis.li.xj.dicit,†ꝙ si uasallus simpliciter recedit à terra dñi reducēdus est. Si aūt pro libero se gerit, & sic prætendit se liberū,est grauiter coercendus,sicut dicimus in seruo:ut in l. iij.de fugi.ser.i. ꝙ ponitur in carceribus:ut est text. & ibi idē Lu.in l.j.C. de colonis Illyricianus.lib.xj.& pro hoc bonus tex.in l.ij.in prin.& in fi. C.de natu.libe.ubi quis teneē ad seruiendū:licet à se abdicauerit bñficiū & hoc, q̄ñ est feudatarius Regis, ut scribunt moder.in c.j.de uasal.qui ꝯ consti.Lotha.non dēt uasallus illudere principem:ut in Cle.cū illusio. de renuntiatione.¶Quare concludit, ꝙ nō obstan. dictis literis & instrō protestationis,ꝙ nō uult esse uasallus,dictus Scipio remanet uasallus Regis. Et pp dicta scripta per eū dēt puniri, quia rē illicitā fecit, nec potuit redarguere Maiesta.vestrā ex mora in nō retribuendo asserta seruitia, q̄ narran
13 tur in dictis literis.¶†Nec obstat, ꝙ dici posset, ꝙ qui ab aliquo recepit seruitiū de iure naturę, ille q̄ recipit tale seruitiū. tenetur illud remunerare,quia ad antidora ē obligatus.l.sed & si lege.§.cōsuluit.ff.de petit.hæreditā.l.si nō forte.§.libertus.ff.de cō di.indebiti.quia dupliciter responde. tur.¶Primò,quia ille, qui recipit seruitium debitum,non tenetur illud renuntiare,quia recipit, quod ille sibi dēt.Sed uasallus Regis teneē ad ipsa seruitia exhibenda uigore iurī ligij, ergo &c.¶Secundò mō respondeē, ꝙ obligatio ad antidora non est sufficiens ad agendū,ſm Bart.in l.ex hoc iure gentiū.ff.de iusti.& iure.Et posito,ꝙ esset sufficiens ad agēdū, intelligitur,si uiueret ille Rex, qui seruitia & auxilium recepit.Sed illis Regibus mortuis,cùm illa sunt seruitia personalia, nō durat effectus obligationis ad antidora,nec ēt eius hæres teneē. p l.uiuus.ff.si quid in frau.patro.hoc expresse firmauit Bar.in l.ambitiosa. j.col.ff.de decretis ab ordi.faciē.Vnde cū oīa seruitia, q̄ narrat dictus nobilis Scipio,sunt seruitia facta regibus prædecessoribus & nō Regiæ ue-
14 stræ Maiestati. † Propterea de iure uestra M.nō tenetur ad remunerationē dictorū seruitiorū ut firmat ēt Iason in d.§.libertus.& in d.l.ex hoc iure gentiū. Meritò dictus Scipio non debuit indignari de mora in remunerandis seruitijs pstitis regibus antecessoribus vestræ Maiestatis.¶Nec licuit ei exprobare dicta asserta seruitia p eū dictis Regibus præstita: quia exprobrātibus dicta seruitia dominus suis, iudicio Dei ea sibi obueniēt, q̄
15 nō uult:†ut est uidere exēplū in Sansone,qui cùm maxilla asini ex Phylisteis occidisset multos, gloriatus est dicens,ī maxilla asini &c. ut patet in li.Iudicū.c.xv.subitò tñ humiliatus ē sitiens usq; ad mortē. finis.n.huius exprobationis,cōfusio eius est,ut dicit Apost.ad Philippenses.iij.c.gloria eorū in cōfusione.& ad Rom.j.c. ij.ibi, nolite loq̄ sublimia gloriātes.
16 & Hieremias ꝓpheta dicit†nō glo-

ritur sapiens in sapientia sua,nec fortis ĩ fortitudine sua.¶Nec habuit ipse Scipio rectã intentionẽ, qñ præstitit dicta afferta seruitia, si illa pstitit sub spe futuræ remunerationis & nõ uirtute fidelitatis & iuramẽti:quia dixit dñs noster Iesus Christus quibusdã non recta intentione eũ sequẽtibus: Queritis me,non quia uidistis signa, sed qa manducastis ex panibus meis, & saturati estis:ut patet in Euãgelio Ioannis.c.vj.debuit.n.iste nobilis co
17 gitare se subditum Regi:†Quia oĩs anima potestatibus sublimibus subdita est,fm. Apostolũ ad Romanos.c. xiij.Et ideo cũ omni affectu humilitatis & reuerentia seruire debent dominis:ut in epistola beati Petri.ij.c. Serui subditi estote in omne timore dominis &c. Nec licet subdito detrahere dño,ut dr in epistola Iacobi iiij. ibi,nolite fratres mei detrahere &c. Et Sapi.c.j.à detractione parcite linguæ: quia sermo obscurus in uacuũ
18 non ibit.Et ad Romanos.c.j.†Detractores Deo odibiles sunt. & contra istos detractores facit sermonẽ Beatus Antoninus in summa sua,in secũda parte, titulo octauo, in princi. & hæc quo ad primũ dubiũ, qđ fuit nouum,& non tactũ par scribẽtes.¶Ad secũdũ dubiũ dicendũ est,ꝙ dictæ litetæ patentes non eximũt propterea eũ à vinculo fidelitatis & iuramenti ligij:quia nec expresse nec tacitè dr in dictis parẽtibus Regijs literis, sed solùm in dictis Regijs literis cõcedit licentiam dicto Scipioni, ꝙ possit vt fidelis Regis exire istud Regnũ pro suis negotijs.Ex quo sequitur,ꝙ pessimè ipse Scipio intellexit Regias patentes literas,tñ per eas nõ est libera
19 tus à iuramento ligij, maximè † qa nunquàm generalis locutio trahitur ad actus iuratos,nisi de iuramẽto expressè fiat mentio:ut firmat Ioan.de Imo.in c.qñ contingat,in tertio mẽbro,uer.nunc p declaratione materiæ &c.de iureiu.Et pro hoc facit,qꝫ licet princeps casset statuta uel consuetudines,nõ intelligit cassare statuta uel cõsuetudines,ubi est iurm. ità Ang.in l.j.q oneradæ.ff.qua re actio. nõ da.gl.est singularis in c.cũ nõ deceat.de elect.li.vj.& in c.in aliquib9. de rescrip.eo.li.& Ioã.And.in c.j.de filijs presby.in nouella,li.vj.Ab.Sic. in c.j.de his,q̃ fi.à ma.parte ca.Io.de Imo.in c.dilecto.de præbẽ.& in Cle. dudũ.de sepul.Ale.in multis cõsilijs.
20 ¶†Itẽ quia ista licentia,ꝙ possit dictus Scipio exire Regnũ &c.intelligitur tanquam fidelis Regis, & ut non efficiatur post licentiã infidelis.ideò dicebat Bal.in l.j.C.de monopol. ꝙ licentia statuẽdi,nõ extẽditur,ꝙ possit iniustè statuere.Multa similia allegant,ad hoc,de quibus in c.j. p quos fiat inuesti.& in l.si qñ.C.de inoffic. test.& in l.j.C.de sac.san.eccle. ¶Itẽ licẽtia ista,ꝙ possit Regnũ exire, ut fidelis,intelligit,put cõsuetũ est cõcedi aliis fidelibus ualentibus Regnũ exire,ut dicit Bal.in l.fi.ij.col.C.de fideiuss.sed solitũ & cõsuetũ ẽ,ꝙ licentia exeũdi Regnũ data fidelibus, in-
21 telligit donec sint fideles:†quia licẽtia scdm cõsuetu. cõcedẽtis est intelligẽda.dixit Bal.ĩ l.licet.C.locati. facit l.cùm de in rẽ.ff.de vsu.& uoluit Ant.de But.in c.puenit.de censibus. Bal.& Ang.in l.qui in aliena.in prin. ff.de acquir.hære.Sẽper.n.licẽtia intelligitur scdm naturã actus,sup qua interponit.unde si dat licẽtia alienandi feudũ, intelligit impetrato assensu dñi, & nõ ꝙ possit liberè alienare: quia sic est de natura actus.l.si stipulatus.in prin.ff.de usu.l.j.§.si qs sub cõditione.ff.ut leg.no.caue.&voluit
22 Ale.in iiij.vol.cõs.cvj.ĩ ij.col.¶†Itẽ nunq̃ psumit, ꝙ in dubio p suũ actũ uoluerit princeps sibi piudicare, nisi quaten9 sit expressum.arg.c.sup eo.

de offi.delega.& Ant.de But.in c. vt debitus.de appe.& Ale.de Imo.in j. vol.cõsi.lxxxvj.in fi.¶ Itē dicta licētia ex eūdi Regnū semp debet intelligi arbitrio boni uiri, ut dicit Bart. in l.alio.ff.de ali.& ciba.leg. Sed bonus vir nō intelligeret, ꝙ pp dictam licentiam fidelis efficiatur infidelis,
23 ergo &c.† nec præsumitur scriptū ꝓ eo,qui facit cõtra scriptum: vt dicit Bal.in l.præscriptione.C.si cõtra ius vel utili.& in l.cū ꝓponas.la ij.C.de pactis.cum sim.¶ Item si ista licentia intelligeretur peruersè, ꝙ Rex liberat eū à vasallagio.sequeret̄,ꝙ princeps sine causa iactaret iura Regni sui,quod nō est dicēdū argu. l.cū de indebito.ff.de proba. ¶ Operatur ergo licētia potius claritatis affectum in uasallū, s.vt possit ex̄ Regnū secu rè stare & redire:ut dicit Barto. in l. vtimur.ff.de sepul.viol.& in l.j.ff.ad leg.Iul.maie. cū cõcordātiæ ibi allegātur. ¶ Nec.obstat.ꝙ ī literis dictæ licētiæ fuit callidè appositū unū uer-
24 bū,uidelicet dimisionē,† quod importat paruipēdere, vt dicit Cicero, ibi,timido animo,humili,demisso.& patet in Euangelio Matthæi,xviij.c. & de cõse.dist.iiij.c.quē.ibi,serue ne quā,oē debitū dimisi tibi.& de cõse. dist.ij.c.pāni de altari.& in c. si bene ficia.de pbē.in vj.ubi uerbū, dimiserūt,exponit̄,i.à se eiecerūt.Quia tale uerbū nō fuit solitū poni in simili bꝰlicētijs, nec est de stylo cācellariæ Regiæ nec fuit intētio Regia liberare uasallū suū à iuro ligij per dictū uerbū callidū scriptū in licētia, ꝑ ea q̄ s̄ dicta sunt,& ꝑ alia uerba ꝓcedētia & sequētia,ꝑ quæ patet, ꝙ dat licētiā,vt possit exire Regnū pro suis negotijs,& vt secutè possit stare & cõseruare:quæ uerba in prin. & in fi. licētiæ faciunt mutare naturā illius
25 verbi dimissionem: † quia pp adiunctum verba mutant suam naturā: ut dicit Bal.in l.qui quinque.ff.de lega. j.dicens, ꝙ si testis dicit,credo, quia uidi,illud uerbum,credo, mutat naturam suam & ponitur affirmatiuè, & nō dubitatiuè.Idem dicit And. ꝙ propter adiunctum,uerbā mutāt suā naturā.in c.j.§.donare.qualiter olim feud.alien.pote. dum allegat ad hoc l.sed si adijciatur.ff.pro socio. & ff. de auro & argen.lega.l.qui lancem. & idem in c.j.de vasal. decre.æta. & ideo dicebat Bal. i l.Imperator.ff.de
26 statu.homi.† ꝙ unum uerbum non pōt mutare ueritatem eius,qđ gerit, quia rōne impossibilitatis uerba impropriantur,ſm Bart. in l.si Titio.ff. de usufruc.lega.& hæc quo ad secuudum dubium. ¶ An tertium & ultimum dubium dicimus, ꝙ satis ex dictis uerbis scriptis in lr̄is & in instr̄o ꝓtestationis apparet,ꝙ detraxit honori Regio.& in hoc prouisum est ꝑ l.j.si quis Imperato. male dixerit. erant.n.primitus quidā officiales cõstituti,qui corrigebant eos,qui malè loquebantur de principe. dicit glos. singu.ī rub.C.de ꝓpositis laborū.li. xij.satis.n.detraxit, qñ dixit Regem non hr̄e animum seruitia nō remune
27 randi:† quia detrahere,est denegare uirtutem animi:ut dicit gl.in c.homicidiorū.de pœ.distin.j.ferāt testimoniū notoriū de remuneratione facta per uestrā maiesta.illi qui largas donationes habuerūt à uestra maiestate:ut testātur ēt uestra registra. Totū ergo hoc peccatū in isto homine erit in arbitrio uestræ maiestatis,qui cõsideratis eius meritis in præteritū, & necessitate tēporū ac paupertate huius nobilis arbitrabitur, an aliqua correctione debeat animaduerti cū repræhēsione,dubiū nō est, ꝙ mereatur. Quantùm ad cõseruationem cū inimicis uestræ maie. qñ nō in dānū uestræ maie. nec in eius cõspiratiōe quicquā gessit, sumꝰ in opi.do.And.

de Iser.in c.j.§.porrò. quæ sit prima
28 causa benefi.amitté. † qui tenet, ꝙ diuo requirunt copulatiuè ad hoc,ut ex amicitia cũ inimicis dñi uasallus puniat,uidelicet ꝙ copulauit amicitiã.Secũdo,ꝙ i damnũ dñi: aliàs primũ solũ nõ sufficeret:ut in cõcordã. per eũ ibi alle.ꝙ de hoc nunc nõ est habendus sermo:quia oportet, ut legitimè cõuinceret,& puia citatione & defensione,quæ sunt iuris natura-
29 lis:† nec ēt Regia legitima authoritate prætermitti fas est,iuxta not. in Cle.pastoralis.de re iudi.& hæc breuiter scripsimus omissis supfluis, q̃ nobis uidenẽ:ut pareamus iussionib. uræ M.cui de cõtinuo cõmẽdamus.

ADDITIO.

Vide ad hanc decisionem quæ dicuntur magnificè suprà decisione cclxv.in eadem materia.

DECISIO CCCVIII.

De filio bonorum paternorũ negotiorum gestore patrem obligante.

SVMMARIVM.

1 Pater an & quando teneatur ad debita per filium contracta.
2 Ius speciale facit censeri in contrarium ius commune.
3 Filius ꝯhens in quib⁹ nõ obligetur. Filius teneẽ patri ad operas obsequiales,non autem industriales.
4 Aduentitium quid dicatur. Aduentitia sunt filij non patris. Taciturnitas quando non operetur consensum.
5 Mandatum patris tacitũ filio datũ ad negotiandum quãdo cẽseatur. Institor quis dicatur.
6 Procuratorem approbat,qui ei pro se iudicium tractanti non contradicit,ẽt si de mãdato non appareat.8.
7 Argumentũ de procuratore ad magistrum procedit.
9 Præsumptio mandati sine scientia, & patientia domini non cadit.
10 Scientia, & ignorantia in multis distinguuntur. Castaldio præsumendus an sit, qui domino sciente & patiẽte se gessit pro castaldione multo tempore.
11 Voluntas domini mutata non præsumitur nisi probetur.
12 Hæres patris an & quando teneatur ad debitum factum per filium institorem in patris negotijs.
13 Pater quando teneatur pro filio.
14 Coniunctio sanguinis multum momẽti addit in rebus per filiũ gestis. Taciturnitas quando noceat tacẽti.
15 Filius amicum patre maiorem neminem habet.
16 Scholaris,q. sociũ patiẽ librũ penes se relinq̃re,depositũ vr̃ suscepisse. Amicitia vltra sciẽtiã & patientiã operatur.

FRANCISCVS Ferrarius de uilla Casoriæ senex habens Marcũ filium suum pp eius senectutẽ clausis oculis permisit dictũ filiũ suum gerere oĩa negotia domus in emendis & uendendis, & in contrahendo & negotiando mercantias per multa tẽpora. Et inter alias mercantias emit à Marizoco & Dianora certam quantitatẽ lini ꝓ ducatis l.quos promisit soluere in certo tẽpore, prout cõstat per quandã obligationẽ apud acta magnæ curiæ Vicariæ: deinde mortuus ẽ dictus Marcus filiusfamilias superstite eius patre sene ac superstitibus sibi Hieronymo,& fratre,filijs dicti Marci,& nepotib.dicti Frãcisci:qui filij,qa pr̃ nihil habebat, declarauerunt,ꝙ nolunt pr̃i succedere. post hæc moritur dictus Franc.auus superstitibus dictis eius nepotib⁹ hæredibus à deuntibus eius hereditatẽ:modo illi coniuges,qui uendiderũt dictũ linũ,cõueniũt dictos filios dicti Marci vt hæredes dicti eorũ aui ad soluẽdũ dictos ducatos quinqua-

ginta,in sacro Cõsilio. Qui citati di-
cũnt se nõ teneri nec actione perso-
nali,nec reali : quia nõ sunt hæredes
patris,nec habẽt aliquid de bonis pa
ternis. Illi coniuges dicũt,ꝙ dicti ne
potes hæredes aui tenent ad dictos
ducatos l.ꝑꝑ mandatũ tacitũ , quod
habuit filius à patre ad contrahendũ
& ideo rõne mandati tenent ut eius
hæredes ad satisfaciendũ dictos du-
1 catos l.concluso processu.† Fuit du-
bitatũ.an si pr̃ permittit filiũ nego-
tiari,mortuo filio teneat pr̃ soluere
debita ɔ̃cta per filiũ.¶ Et prima facie
aliquibus dñis fuit uisum , ꝙ pr̃ non
tenet ad dictum debitũ, & per conse-
quens nec eius hæres,per tex.in l. pa
tris.C.ne filius ꝓ patre. ¶ Secũdò,si
speciale est fauore reipublicæ.ut pa-
ter teneat pro filio in potestate , qñ
factus est decurio:ut in l.j.C.de filijs
famlliàs,& quẽadmodũ pr̃ ꝓ his te-
2 neat,lib.x. † ergò in ɔ̃riũ est ius cõ-
mune.l.ius singulare. ff. de legibus .
¶ Tertiò,ubicunq; actus , qui gerit,
põt mẽ inuito exerceri , tunc si sim
præsens,nõ uideor cõsentire:ut not.
in l.Caius.ff.de pign.actio. Et hoc fir
mat ẽt And.in c.i. §.præterea. quib.
mod.feu.amit.& ĩ l.Imperialẽ.§.prę
terea si inter duos.de prohi.feu.ali.
per Fede. circa intellectũ. l.sæpe. de
re iudi.idẽ Dy.in regula,qui tacet.li.
vj. Sed iste filius poterat emisse di-
ctũ linũ ẽt inuito patre ad credentiã
quia poterat linum uendere,& de p̃-
tio satisfacere. l.quod uendidi. ff.de
ɔ̃hen.emp.& pro hoc l. tam ex con-
tractibus ff.de iudi.& l.filiusf.a. ff.de
3 act.& obli.† vbi ex oĩ contractu ob-
ligatur filius,præterquã in mutuo,&
qñ ɔ̃hit cũ pr̃e vel fratre:ut ĩ l.frater
à fratre.ff.de con.ind.ergo nõ tenet
eius pater ẽt ꝙ fuisset p̃sens,& tacẽs
¶ Quartò , filius debet patri operas
4 obsequiales,nõ industriales : † quia
quæsitum ex opera industriali dr̃ ad-
uentitiũ,& sic est filij,ut dicit Bal in
authen.ex testõ.col.v.C.de coll.ver.
decimũ caput &c.Si ergo istud ɔ̃he-
re procedit ex industria filij,vr̃,ꝙ pr̃
qui nõ sentit lucrũ, nõ debet sentire
damnũ.¶ Quintò,ubi tractatur de ali
quo obligando taciturnitas nõ ope-
rat cõsensum:vt in l.filiusfami.§.in-
uitus.ff.de procuratoribus, nisi fauo
re publicæ utilitatis : ut suprà dictũ
est.sed hic tractatur de obligãdo pa-
trem ꝑꝑ eius taciturnitatẽ: ergo &c.
¶ In ɔ̃riũ dicebat , nã clarè probatũ
est,qualiter dictus Marcus filius dis-
ponebat de negotijs domus & bono
rũ patris tanquã bonis proprijs cõ-
ducẽdo opas necessarias ĩ cultiuãdis
terris & recolligẽdis fructib. & uẽde
bat &emebat merces,& fruct⁹ & mer
cantias,& pr̃ sciebat:& nõ ɔ̃dicebat.
5 † Ex his p̃sumit tacitũ mandatũ da-
tũ filio,ut emat,& uẽdat.hoc proba-
tur ex cõiunctione duarũ legũ.¶ Pri
ma,ꝙ si filius cõsueuit accipere mu-
tuũ,& pater erat consuetus restitue-
re , cogitur pater in futurũ restitue-
re:ut probat in l.Titianus.ff.quod cũ
eo.quã ad hoc allegauit Bald. in l.ij.
C.ad Macedo.& Alex.in l. si quis pa
trẽ.ff.eod.tit.¶ Secũda,ex lege, si cũ
uillico.ff.de institoria.ubi dr̃,ſm Pa.
6 de Cast. ibi, † ꝙ ille,qui habet man-
datum de emendo,& uendẽdo mer-
ces,dicit institor , & sic iste filius dr̃
institor patris, & cõsequenter pater
tenet restituere pretiũ dicti lini em-
pti per filiũ suũ institorem.¶ Secun-
dò ad idẽ adducit id quod dicit Inn.
in c.ex parte decani. de rescrip. ubi
dicit , ꝙ si quis scit aliquẽ se gerere
pro procuratore suo in iudicio,& nõ
contradicit,facit sibi præiudiciũ,un-
de ex illa taciturnitate vr̃ illam rem
gerere ex uoluntate sua , quasi uelit,
ꝙ videatur sibi dare mandatum, uel
præsumendum esse eum habere mã-
datum. idem dicit Bal.in l. Iulianus.

in v.q.ff.qui satisf.cog.multas cōcordantias ad hoc alle. Alex.de Imo. in ij.vo.cōsi.clvj.incip.viso instrō donationis.in iij.colu. bene facit quod sing.not.Inno.in d.c ex parte decani &c.& Lud.Roma in consi.clxx.in
7 cip.sciebāt Roman9& filius.¶† Tertiò ad idē adducitur quod dicit Pau. de Cast.in l.j.§.magistrū.ff.de exercito.vbi dicit.tertio not.ſm Guil.ꝙ si aliquis sciente & patiente superiore exerceat officiū tanquā locumtenens eius, licet non appareat de locūtenentia, i. ꝙ fuerit deputatus ad illā, ualeant gesta corā eo: quia tacitè uř ipsum præposuisse. facit ff. qđ cū eo.l.fi.& idē si aliquis tanquā delegatus ab ordinario ipso sciente & patiēte de aliqua cā cognosceret, nā
8 eo ipso uř delegare. ¶†Facit ꝙ si aliquis agat tanquā procurator meus me sciente & patiēte, uideor sibi mādatū dedisse,& sic sententia lata contra eū mihi nocebit, licet de alio mādato nō appareat.& uř uoluisse Inn. in c.ex parte decani.de re.licet Bart. aliter uoluerit in l.sæpe.ff. de re iud. facit quod not.Bart. in l.falsus.C.de furtis.& istū tex.in §.magistrū. alle. Bal.in l.ij.in ij.co.C.de sen. & interlo.om.iu.in uer.modo Iac.But. & iō cōsuluit Abb.in ij vo cōsi.vij.incip. tria.circa primū dubiū &c.in iij.col. ꝙ quidā syndici gerebāt se pro syndicis palā & publicè, & oīa gerebant vt syndici p̄sentib.illis clericis, & nō ꝯdicētibus, ēt ꝙ nō habuissent dicti syndici mandatū, vř tūc mandatū dedisse.alleg.Inn.in d.c.ex parte decani.de re.& decisi.Roma.cccclxiij. & seq.licet aliud sensit Bar.in d.l.sæpæ ff.de re iudi.& Cy.in l.si pecuniā. C. de neg.gest.& in d.cōsi.Abb.reprehendit Bar.& Cy.vt ibi per eū,qui bene loquiř ad præsens ꝓpositū, ideo qui vult eū videre videat. Et dicit Alex. in j.vo.cōsi.xxxvj.incip. visis his, q̄

9 per dños aduocatos &c.† ꝙ sine sciētia & patientia dñi nō cadit præsumptio mādati.allegat dictum §. magistrū.& ff.de tribu.l.j.§.scientiā. & d. l.fi.ff.quod cū eo.& Inno. in d.ca.ex parte decani.de rescrip.&c. olim. de offi.deleg.¶Quartò allegabat quidā aduocatus illorū creditorū Bald.nouellū in l.si cum dotē.§. trāsgrediamur.ff.sol.mat.vbi dicit se cōsuluisse in ciuitate Senarū,vbi est statutū, ꝙ si filius se exerceat in mercantijs, eo ipso pater intelligiř pro eo obligatus,tale statutū intelligiř,qñ pater sciuit filiū sic se exercere,et nō contradixit,vt sic videař ex tūc cōsentire ex forma dicti statuti,sec9 si ignoraret,puta quia filius discessit à patre stando absens per multa tēpora, puta in locis transmarinis ibidem se exercendo sine scientia & volūtate
10 patris,†sic in multis distinguitur inter scientiā & ignorātiā:vt patet per Bart.in l.cotē.§.dñs. de publi.& per Lud.in l.j.§ occisorū.ff.ad Silla. & ī multis alijs iuribus. Et subdebat idē aduocatus,ꝙ Pet.de Anc. in cō.lxij. incip.motiua iudicis &c. dicebat in vers.quo ad quartū.vbi dicit, ꝙ post quā tanto tēpore se gessit pro castaldione dño sciēte,& patiente, ꝙ p̄sumēdus est castaldio.l. qui patitur. ff. mādati.Inn.in ca.ex parte decani. de re.postquā.n.semel constat de dicta voluntate,ꝙ passus fuit ita longo tēpore se gerere pro procuratore gene
11 rali,†voluntas domini nō præsumiř mutata,nisi probetur. c.maiores. de baptis.l.sancimus.C.de test.& de ista authoritate Pet.de Anc.facit mētionē Ale.in v.vo.cōsi.cxx.Et in ꝓprijs terminis allegauit ēt cōsiliū Pau. de Ca.cclxj.inci. si iste Nerius sciēte & patiēte dña Frācesca gerebat negocia dominæ Francescæ, possesiones locabat, & alia faciebat q̄ consueuerūt facere factores generales seu in-

ftitores, uidetur ab ipsa dña præposi tus: & perinde est, ac si habuisset à di cta dña mádatum. allegat d. §. magi strũ. & d. l. fi. ff. quod cũ eo. ¶ Quintò ꝓ ista parte bene facit tex. in l. quicũq; §. idẽ Labeo. ff. de instit. ubi si quis pistor solitus est mittere seruum suum ad panẽ uendendũ ad certum locum, & ille seruus accepta certa summa pecuniæ cõuenit mihi dare per singulos dies duos panes, & seruus nõ adimpleuit pactũ ꝓdictũ, tenebitur pistor institoria actione, ex quo solitus erat ei hoc permittere. idem dicendũ est in casu isto, ex quo pater sciebat & permittebat filiũ emere & uendere merces, teneť uel iustitoria uel actione mandati.

12 ¶ † Quid igitur cõclusum fuit ĩ hoc dubio? Magnificus do. Ant. de Alex. viceprotonotarius, & ego, & do. Anto. Mariconda uotauimus, ꝙ dictus filius fuit institor in negotijs patris, & præsumitur habuisse mãdatũ à patre ad emendũ, & uendendũ, & plures emptiones, & vẽditiones fructuũ & merciũ ꝓbatur fecisse sciente & uiuente patre, & ei rõnẽ sæpe sepius posuisse, ut deponunt testes. & propterea hæres patris teneť soluere dictũ debitũ quasi uideatur sibi datũ tacitũ mandatũ ex scĩa & patiẽtia patris tãtæ cõsuetudinis in emendis & uendendis mercibus, ut dicit Bal. in l. cũ oportet ĩ prin. ĩ iij. co. C. de bo. quæ libe. & multa similia ꝓossent adduci, ꝙ scĩa & patientia inducit cõsensum, quæ sunt potius in pertinacia, q̃ facienda ad pñs dubiũ, iõ omisi tanquàm ẽt vulgaria. ¶ Alij dñi de consilio sentiebant ꝯ reũ per motiua s̃. allegata, quibus rñdebatur. ¶ Et

13 primò ad primũ, † ꝙ uerũ est, ꝙ pater non tenetur ꝓ filio, nisi filius habeat mandatũ expressum uel tacitũ à patre, ꝓut erat in casu, de quo agitur: ut s̃. dictũ est. ¶ Nec obst. secundum, quia uerum est, ꝙ pater non tenetur pro filio, nisi in illo casu rõne. publicæ utilitatis, uel nisi pater tacitè uel expressè consensit. ¶ Nec ob. tertium, quia procedit, qñ pr̃ non potuisset ꝓhibere filiũ ne cõtraheret. Sed pater bene potuit prohibere filiũ, ne contraheret de bonis suis, nõ fecit, sciuit, tacuit per longa tp̃a, habuit ab eo sæpius rõnem de gestis,

14 ideò vr̃ consentire & mandare, † q̃a ultra pñtiam & taciturnitatẽ concurrit sæpius reddita rõ & coniunctio sanguinis: ut dicitur in dist. d. l. Cai⁹. per doct. maximè per Albe. de Rosa. ibi. ¶ Nec ob. quartũ, quia verum est, nisi fuisset expressum uel tacitũ mãdatũ patris, tunc quæritur patri, & ipm̃ patrẽ. obligaret. ¶ Nec ob. quintum, quia dicit Bal. in d. §. inuitus. ꝙ si taciturnitas est iuncta alteri rei indicatiuæ consensus, tũc pñs & tacẽs etiam in actu obligatiuo vr̃ consentire, ut in l. si fideiussor. §. pater. & l. ij. §. uoluntate. ff. sol. mat. & de euic. l. quidã. & l. item q̃ritur §. qui imple to. ff. loca. Sed hic concurrit maxima

15 amicitia inter patrẽ & filiũ: † quia filius nullum maiorẽ amicũ potest habere quã patrẽ: vt dicit Bal. in c. per tuas de proba. allegat l. quidam cum filium. ff. de hære. insti. & l. Iulianus. ff. si quis omi s. cã testa. propter quã

16 inducitur cõsensus patris: † quia si scholaris ponit in domo alterius scolaris, qui est suus socius, librum illo sciente, & patiente: videtur tacitè depositũ suscepisse: quia cõcurrit amicitia vltra scientiã & patiẽtiã. alleg. Iaco. de Are. in l. inuitus. in j. q. C. de procu. facit l. Procula. ff. de proba. & hoc expressè tenet Barto. in sua pulchra distin. in l. quæ dotis. ff. soluto matrimonio. hæc causa non fuit per sententiã diffinita, quia partes se cõcordauerunt pro medietate soluẽtes debitũ dictis coniugibus, & dicti cõ

iuges remiserunt aliam medietaté.

DECISIO CCCIX.

De substitutione facta nepotibus succedétibus in capita.

SVMMARIVM.

1 Nepotes vnà cum patruo, an in capita, an in stirpem succedant.
2 Institutio si facta sit nomine collectiuo, quomodo succedatur.
3 Filij eadem oratione cōiunctim vocati habentur pro eadem persona.
Voluntas testatoris qūo p̄sumatur.
4 Nepotes cum fratre substituti, quādo succedant in capita.

Pater quidā nobilis instituit filios suos pupillos hæredes, ipsisq; pupillariter substituit frarē testatoris & Titiū & Mæuiū filios alterius fratris, mortuis filijs testatoris in pu
1 pillari ætate. ¶ † Quæritur qūo succedant isti nepotes vnà cū patruo, an in capita, vel in stirpē. Et quia iste casus contingit in ciuitate Neapolis, iō in primis allegatur gl. Neapo. in consuetudine, quæ incipit, si aliquis moriens. in verbo, de ipsa medietate. vbi videtur tenere, ꝙ qñ isti nepotes successissent ab intestato, dicti nepotes successissent in stirpē, i. ꝙ tantū haberet frater, quantùm isti nepotes filij fratris. Sed si nepotes succedūt ex testamēto, & fuerunt nominati ꝓprijs nominibus, tunc succedūt in capita. & pro hoc l. quoties. §. hæredes. & l. interdū in princ. & l. liber hō. §. Titius hæres. ff. de hæredi. institu. & l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. j. Et licet Neapo. loquatur in substitutione, tñ ea-
2 dē ratio est in institutione. † Sed vbi institutio esset facta de nepotibus nomine collectiuo, puta, instituo nepotes meos filios fratris mei, tunc dicti nepotes succederēt in stirpē, & nō capita. & pro hoc Neapo. allegat in pe. col. tex. ff. de leg. j. in l. si hæredes nominati. & glos. nobilē. in l. codicillis. in fi. ff. de vsufru. legato. & in ꝓprijs terminis dixit Ioā. de Imo. in d. l. interdū. ꝙ si testator dixit, fratrē meū instituo, & filios fratris mei instituo: illi nepotes erunt instituti in stirpē, nisi sit dictū, æquè eos instituo, tunc censentur instituti in virilē. & hoc refert & sequitur Alex. de Imo. in iij. vol. cōsi. lv. incip. p̄spectis his, quæ in
3 themate &c. ¶ † Itē oēs filij eadē oratione cōiunctim vocati habētur pro vna persona: vt in l. Titius fundi. & l. liber hō. post principium. ff. de hære. insti. not. Alex. in iij. vol. cōsi. lvij. & ꝓpterea succederēt tūc in stirpem, tanquā repræsentantes personā eorū patris. Secus, qñ instituisset nepotes noībus ꝓprijs, tunc lex vult, ꝙ succedat in capita, per iura suprà dicta. & sic p̄sumi debet voluntas testatoris, vt in l. Gallus. §. j. cum ibi notatis ff. de libe. & posthu. & nota. Bar. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. & Bal. in l. precibus. in xix. col. C. de impube. & alijs substitu. ¶ Fuit ergo votatum in Cōsilio per oēs dños, ꝙ ex quo dicti nepotes fuerunt substituti nominibus ꝓprijs expressis vnà cū fratre testatoris, ꝙ oēs dicti substituti succedant in capita, per iura suprà
4 allegata. † Et intantū hoc est verum, ꝙ etiā si testator dictos nepotes ex fratre nominasset ꝓprijs nominibus & appellatiuo, puta Patrē, & Saluatorem, nepotes suos; vt dicit gloss. in l. nōnunquā. ff. ad Treb. & in l. ita. §. j. ff. de statu liberis. dicti nepotes succederent in capita, & posteà fuit laudatum super hæreditate nobilis viri Petri Minutili de Neapo.

DECISIO CCCX.

De legitima agnatis debita.

SVMMARIVM.

1 Substitutus in totum quando non succedat, nisi in medietate.
2 Mr legitimam habet in bonis filij.

Substitutio pupillaris expressè facta filio, matrē excludit à legitima. Consanguinei propter Neapolitanam consuetudinē, an excludi possint à legitima.

FVIT in Cōsilio ista dubitatio ꝓposita per do. Antoniū de Alexandro viceprotonotariū. Ecce cōsuetudo Neapolitana dicit, ꝙ morienti ab intestato sine liberis legitimis & naturalibus ꝓximiores ex parte patris succedunt in bonis paternis, & ꝓximiores ex parte matris succedunt in bonis maternis, vt in cōsuetudine, si quis vel si qua. & alia cōsuetudo, quę incipit, si aliquis. dicit, ꝙ si talis fecerit testm̄ de bonis pr̄nis vel maternis nō pōt disponere nisi de medietate, reliqua verò medietas perueniat ad
1 ꝓximiores agnatos. † Pone, ꝙ Neapolitanus fecit testm̄, & instituit filios pupillos hæredes vniuersales. Et ipsis pupillis substituit ecclesiā: & deinde ipsi pupilli moriuntur in pupi. ætate. & sic factus est locus substitutioni. ¶ Vtrū dictus substitutus succedat solū in medietate bonorū paternorū & maternorū, & in alia medietate consanguinei ex parte patris in bonis pr̄nis: & cōsanguinei ex parte matris in bonis maternis, vel substitutus solus succedat exclusis dictis consanguineis. ¶ Dicebat p̄fatus doctor, ꝙ nisi esset gl. Neap. in consuetudine, si aliquis. in uerbo, de ipsa. in uersi. quæro ex. ipse teneret, ꝙ ecclesia succederet in solidum per istā ra-
2 tionem † Certum est. ꝙ mater in bonis filij hēt legitimam, ut est tex. in auth. pśbyteros C. de episco. & cleri. sumpta ex corpore de sanc. epis. §. pśbyteros auten. & sic matri debetur legitima à lege & tn̄ per substitutionem pupillarem factam filio expressam mater excluditur à legitima, secundū uerā opinionē in c. si pater. de testam. & not. in l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. test. Ioan. de Imo. in c. Raynutius. de test. doc. in l. ij. ff. de vulg. & pupilla. & in l. ꝑcibus. C. de impu. & alijs substi. Ita dicendū esset in casu proposito, ut substitutio ista pupillaris expressa excluderet agnatos ab illa medietate bonorū, q̄ eis debetur ex d. consuetudine, sicut excluditur mater à legitima fili, quæ sibi debetur à lege, ꝑꝑ substitutionē expressam pupillarē. Sed q̄a per dictam gl. tenetur expressè contrariū. s. ꝙ dicti consanguinei nō pn̄t excludi à d. medietate bonorū paternorū & maternorū: & dicit, ꝙ ista est ueritas, ꝑpeà ipse dubitabat de d. de-
3 cisione Neapoli. ¶ † Fuit deliberatè responsum per dn̄os de consilio, & etiā alios doc. ꝙ ista legitima alio iure debetur i stis agnatis, & alio iure legitima matri. nā ista medietas debet̄ agnatis per successionē uirtute consuetudinis: ut dicit gl. Neap. ī cōsuet. & si testator. in uerbo, disponere. quę magis est debita eis, q̄ legitima mr̄is in bonis filij, à qua pōt priuari ꝑ patrem ꝑ pupillarē substitutionē, ꝑ d. l. ꝑcibus. cū similibus s̄. allegatis. quia pater faciendo substitutionē pupillarem filio pupillo, potuit liberè disponere, & excludere matrem de bonis suis, quia nō tenebat̄ pater aliquid relinquer̄ suæ uxori: nec pōt mr̄ cōqueri de filio, q̄a ipse nō fecit testm̄, sed pr̄ suus sibi. Secus in ciuitate Neapolis de bonis obueniētibus sibi ex successione paterna & materna nō pōt liberè disponere, nisi de medietate: alia uerò debetur agnatis iure successionis per dictam consuetudinem, & in hac sententia remansit etiam præfatus doctor.

DECISIO CCCXI.

De alienatiōe bonorū dotaliū cum renūtiatione iuris hypothecæ per uxorem iurantem.

SVMMARIVM.

1 Notarij in alienationibus bonorũ dotalium,quid inferant.
2 Vxor iuri hypothecæ renuntiare an possit,& qñ ab eo excludatur.
Vxor non obstante renuntiatione, quando possit agere hypothecaria pro dote,6.
Dispõ auth.siue à me.C.ad Velleianum,an habeat locum in Neapoli.
3 Renuntiatio hypothecæ super re p̃ mulierem facta quãdo importet donationem iurium dotalium.
4 Iuramentum mulieris in eius renuntiatione quid operetur.
5 Vxor an possit habere regressum super bonis,quibus renuntiauit.

EXTAT consuetudo in ciuitate Neapolis,quæ incipit, si mulier consentiat &c.q̃ vult,ꝙ si vxor q̃ hẽt bona sui mariti obligata pro dote & antiphato, consentiat uiro alienanti rem suã stabilẽ in uita uel in morte, talis consensus mulieris præiudicat mulieri quantum ad rem illam alienatã,ut non possit pro antiphato agere hypothecaria contra illũ,in quem facta est alienatio: bene tñ poterit agere contra eũ pro dote hypothecaria actione ad illa bona alienata cũ con-
1 sensu uxoris.¶†Quæritur modò.Ecce notarij,qñ uiri alienant aliqua eorũ bona stabilia cũ consensu uxorũ, nõ solum dicunt in instrumentis ipsis, ꝙ talis uxor consensit dictæ alienationi,sed dicunt plus,ꝙ renũtiauit super dicta re uendita iuri hypothecæ,quam hẽt pro dotibus & antiphato,quod quidem fieri põt, ut in l.iubemus.C.ad Velle.& interdum iurãt non uenire contra aliqua ratione & cã renuntiando omni legũ auxilio,& cõsuetudini,& oĩa & singula uera eẽ. ¶Modò euenit, ꝙ soluto matrimonio per mortẽ uiri superstite uxore, quę uidet uirum nõ habere tm̃ in bonis, quod sufficit sibi ad recuperãdas dotes suas contentas in instrõ dotali, vult agere contra illum tertium possessorem rei stabilis,q̃ fuit sui mariti, in qua uxor ipsa renuntiauit iuri hy-
2 pothecæ,†quod facere põt,per text. in auth.siue à me.C.ad Velle.ubi dr̃, ꝙ tunc uxor excluditur,qñ renuntiauit iuri hypothecæ,ut non possit pro dote agerẽ hypothecaria super illa re, qñ maritus hẽt alia bona super quib⁹ uxori põt esse cõsultũ super dote recuperãda. & ita ꝓcedat cõsiliũ Lud. cxl.incipiens, hæc uenditio rerũ &c. Sed si non supersunt alia bona, uxor non obstãte renuntiatione hypothecæ sup illa re põt agere actiõe hypothecaria pro dote, ꝑ dictã aut.siue à me.¶Quæritur,utrũ dispõ dictę aut. siue à me. habeat locum in ciuitate Neapolis:ut si uxor renuntiauit hypothecæ & cũ iurõ rei alienatæ ꝑ uirum:& nõ sunt alia bona,sup quibus possit uxor recuperare dotem, ꝙ nõ obstante renuntiatione possit agere hypothecaria super illis bonis. ¶ Vr̃
3 ꝙ sic;† quia renuntiatio hypothecę super illa re facta per mulierẽ, qñ maritus nõ hẽt alia bona, importat donationẽ iurium dotaliũ: ut dicit Bar. in d.l.iubemus. q̃ donatio non ualet, ſm Iac.de Aret.ĩ l.Mæuia.§.fi.ff.sol. mat.& idem tenent ibi docti. & firmant Dy.Odof.& Albe.de Rof.in l. si pignus.ff.de his,quę in frau.credit. ¶In contrariũ vr̃ decidere Neapo.in d.consuet.si mulier.in ℣bo,quãtũ ad hypothecaria.ubi dicit, ꝙ in ciuitate Neapolis est consuetudo sequens. q̃ incipit,sed si mulier.q̃ uult, ꝙ si mulier vna cũ marito alienet rẽ mariti: tũc indistinctè mulier excludit̃, ut sup illa re nõ possit hẽre recursum ꝓ dote et antiphato.Sed clarũ ẽ;ꝙ qñ mulier renũtiat iuri hypoth.ĩ re alienata ꝑ maritũ ꝯhit,ergo p̃iudicat sibi indistictè,et dicit Neap.ꝙ hæc ẽ ueritas et hæc opi.Neap.tãto fortius ꝓ-

cederet, si in dicta renuntiatione in-
teruenisset iurm: †nam tunc etiam si
4 nihil aliud habuisset, non posset ueni
re contra iurm: ut dicunt can. in c. ꝑuenit. de empt. & uen. ꝑ c. cũ contin
gat. & c. si uerò. de iureiu. & c. licet. e.
tit. in vj. licet gloss. iuris ciuilis in l. si
qua mulier. C. ad Velle. dixerit cõtra
riũ: quæ gl. cõiter per canon. non te-
neť. & illã gl. non tenet Ale. & alij in
d. l. Mꝫuia. §. fi. & probať in c. ex re-
scripto. de iureiu. & firmat Bal. in l. et.
C. ad Velle. & Cy. & Bal. in d. aut. siue
à me. ¶ Et ita fuit iudicatũ in cõsi-
lio cõtra uxorem unius de domo de
Barba. ¶ Sed pone casum extra ciuita
tẽ Neapolim, ꝓut aliàs contigit in fa
cto: & ubi nõ interuenit iurm mulie-
ris in renũtiatione hypothecæ, & nõ
sunt alia bona. Sed pecunia illius rei
uenditæ ꝑuenit ad mulierẽ, ꝓut dice
bat instrm uenditionis. ¶ †Vtrũ pos-
5 sit uxor hr̃e regressum sup bonis, su-
per quibus renũtiauit. Et certè in ca-
sibus, in quibus põt fieri restitutio
dotis uxori cõstante matrimonio, de
quibus ꝑ Alex. in l. ij. in prin. ff. solu.
ma. & in l. mutus. §. manẽte. ff. de iure
dot. si uxori fuit soluta illa pecunia,
non potest habere recursum sup illa
re, sup qua renũtiauit, et si maritus
non hẽt alia bona. hoc firmat Bar. in
d. l. iubemus. C. ad Vellei. secus qñ es-
semus in casu in quo nõ põt fieri re-
stitutio dotis cõstante matri. tũc nõ
obstante renũtiatione hypothecæ fa
cta ꝑ uxorẽ in illa re, si non sunt alia
bona uiri, põt uxor agere hypotheca
ria, ꝑ d. l. siue à me. nisi ꝓbet, ꝙ uxor
esset effecta locupletior. ꝑ text. in l. si
ꝓ rata. §. j. ff. de relig. & sump. fune.
& in l. fi. ff. de iure dot. & in authẽ. de
6 nup. §. dotis. ¶ †Fuit ergo uotatũ, ꝙ
ex quo ꝓbabať ꝑ partitã banchi, & ꝑ
testes, ꝙ licet in instrõ dicať, ꝙ pecu
nia rei uẽditæ ꝑuenit ad mulierẽ: tñ
in ueritate tota res ꝑuenit ad uirũ, ꝙ
uxor põt agere hypothecaria ad illã
rẽ. nõ obstãte dicta renũtiatione: qa
nõ erat casus, in quo restõ dotis po-
tuisset fieri cõstãte matri. & quia nõ
erãt alia bona uiri, sup quibus posset
fieri restitutio dotis. & hæc faciunt
ad limitationem eius, quod dicit Ale
xã. in ij. uol. cons. xxxviij.

DECISIO CCCXII.

De hypothecaria competente mulieri renũtianti hypothecæ in alienatione bonorum dotalium.

SVMMARIVM.

1 Vxor sup re illa, an agere possit (nõ extãtibus alijs bonis uiri) cuius hypothecæ sine iurõ renũtiauit.
2 Substãtiæ propriæ defectu quando quis dicatur esse soluendo.
Intellectus ad authen. siue à me. C. ad Velleianum.

1 FVIT etiam dubitatũ: †si sunt duo
rei insolidum obligati pro restitutio
ne dotis, uidelicet maritus & alius, &
uendit rẽ suã, cum consensu mulieris
& renuntiatione hypothecæ suarum
dotiũ sine iurõ, & soluto matrimo-
nio ꝑ mortẽ uiri, nihil supest in bo-
nis uiri, sup quibus posset uxor cõse
qui dotes suas. ¶ Vtrũ posset uxor a-
gere hypothecaria ꝓ dotibus suis, su
per re illa, sup qua renũtiauit iuri hy
pothecæ. ꝑ aut. siue à me. ad Velleia.
2 ¶ †Fuit cõclusum in cõsilio, ꝙ non,
quia põt esse cõsultũ uxori sup bo-
nis correi insolidũ obligatis, ꝑ rõnẽ
dictæ auth. siue à me. & ꝓ hoc uideť
tex. in l. si plures. §. ꝑtereà, si qrať. ff.
de fideiussori. ubi text. diffinit, quòd
non dicitur quis esse non soluendo
propter defectum propriæ substan-
tiæ, si sunt facultates alterius correi
ad idem debitum obligatę, & pro-
pterea hoc casu non habet locum de-
cisio. text. in authen. siue à me. præal-
legata.

DECISIO CCCXIII.

De regressu mulieris ad bona alienata, super quibus renũtiauit iuri hypothecæ dotiũ.

SVMMARIVM.

1 Vxor an possit habere regressum ad illa bona alienata, super quibus iuri hypothecæ renuntiauit.

2 Alienationis tempore factæ an sufficiat uirum bona pro dote habuisse sufficientia.

RETENTIS terminis dictæ aut. siue à me. fuit quæsitum in sacro cõsilio, quid si uir tpe alienationis rei suæ stabilis cũ cõsensu uxoris, & renuntiatione hypothecæ iuriũ dotaliũ habebat alia bona mobilia & stabilia. Sed tpe, quo debet dos restitui uxori, non sunt alia bona mobilia uel stabilia uiri, de quibus posset fieri re-
1 stitutio dotis uxori. ¶†Vtrum uxor possit hr̃e regressum ad illa bona alienata, sup quibus renuntiauit iuri hypothecæ dotiũ. Pau. de ca. in l. Mquia §. fi. ff. sol. ma. tangit hoc dubiũ. Et dicit, aduerte tñ ꝙ sufficit, ꝙ tpe renũtiationis superessent tot alia bona, ꝙ sufficerent ad dotẽ, licet posteà desinant esse, per c. puenit. de emp. & uẽ. & dicit Paul. ꝙ hoc habuit de facto. Et quærit ibi, quis probabit, ꝙ tpe renuntiationis erant, uel non erãt alia bona sufficientia ad dotẽ, & ibi deci-
2 dit, ꝙ mulier. †Sed Ioã. de Imo. in d. c. puenit. in glo. in iiij. col. dicit, quòd non sufficit, ꝙ tpe factæ alienationis uir habuerit alia bona, unde mulieri possit cõsuli: imò requirit, ꝙ etiã tpe quo agitur, sit in facultatibus uiri. ¶Sacro consilio fuit uisa æquior opin. Io. de Imo. fauore dotis.

DECISIO CCCXIIII.

De liberis non hæredibus succedentibus augmento dotis matris.

SVMMARIVM.

1 Filij mortua matre bona ꝑ antiphato eius cõsignata, quo iure habeãt.

2 Liberi etiam si non sint hæredes patris consolidationem antiphati matris an habeant.

3 Argumentum à contrario sensu nõ sumẽdum est, ubi resultat legis correctio.

4 Filij post mortem matris, si nõ sint hæredes matris in antiphato, an succedant, & quando.

5 Consolidatio noua in bonis paternis, quando non cadat, & quibus.

IN causa creditorũ quõdã Frãcisci Rotiæ cũ eius hæredibus, fuit du-
1 bitatum. †An filij mortua matre, cui fuerũt cõsignata p filios certa bona stabilia ꝑ antiphato, habeãt illa bona iure cõsolidationis ut hæredes pr̃is, uel habeant ẽt si nõ sunt hæredes patris. ¶Neapol in cõsuet. ciuitat. Neapo. quæ inci. quartã auth. in uerb. fructus. dicit, ꝙ ista cõsolidatio, est quędã noua acquisitio nõ uiro, sed eius
2 hæredibus acquisita. ¶In ɔ̃riũ†facit, quia liberi hñt istã cõsolidationẽ antiphati, ẽt ꝙ nõ sint hæredes patris. & hoc p tex. in aut. hæres. C. de secũ. nup. & ꝓbat tex. in l. fœminæ. C. e. ti. ¶Nec obst. gl. Neap. quę dicit, ꝙ hoc antiphatũ post mortẽ patris spectat ad liberos hæredes. Sed si essẽnt liberi, & nõ hæredes, hoc nõ dicit Neap.
3 †nec est simendũ argm̃ à contrario sensu, ubi resultaret correctio legis: ut dicit gl. ij. in c. unico, de æta. & qua li. lib. vj. & gl. in cle. j. in uerbo, obseruare. de senten. excõ. sed si intelligeret Neapol. per argm̃ à contrario sensu, ꝙ filij deberẽt esse hæredes patris in dicta cõsolidatione antiphati, hoc esset contra dictã authen. hæres. quod non est dicendum. ¶Quare fuit uotatum per omnes dominos consiliarios, ꝙ filij post mortẽ matris in isto antiphato succedunt etiam ꝙ nõ

4 sint hæredes patris,† nisi sint ingrati ipsis parẽtibus:ut dicit text.in d.aut. sed hæres.facit ad hoc qđ dixit bald. in l.generaliter.§.in his .C. de secun. nup.ubi dixit,ꝙ quæcunque acquirũtur iure separato ab aditione hæreditatis,nõ requirũt aditionẽ hrẽditatis. ff.de acq.hær.l.pro hærede.§. Pap. & §.qui sepulchri. ¶ Sed incidit aliud dubiũ.Quid si ista cõsolidatio rei datæ matri pro antiphato,quo ad usum fructũ semel peruenit ad filiũ, deinde iste filius morit̃ superstitibus sororibus maritatis & dotatis à fratre, q̃ non poterant succedere matri,uel patri pp existentiã filij masculi uirtute cõsuetudinis Neapol. an dictæ sorores iure consolidationis si nõ sunt hęredes fratris,possint succedere in isto
5 antiphato.¶ †Fuit uotatũ in cõsilio, ꝙ sufficit,ꝙ semel facta fuit illa cõsolidatio in filio, ideò nõ trãsit ad alios qui fuerũt semel exclusi à bonis paternis,& in eis nõ cadit noua cõsolidatio.facit ad hoc l.boues.§. hoc sermone.ff.de uer.sig.ubi uerbũ,dũ nupta fuerit, intelligit̃ de prima nůce. Sic consolidatio in filio & non hærede patris,intelligit̃ de primo filio, & nõ hærede,& nõ de alijs. Accedãt ad hoc multa similia, quæ adduxit Fel. in c.innouamus.de treug.& pace.

DECISIO CCCXV.

De ornamentis per sponsum sponsæ datis ante traductionẽ, & de successione in illis.

SVMMARIVM.

1 Sponsi nobiles quæ paraphernalia sponsis suis dare soleant.
Iocalia uxori tradita, quando est in domo patris uel fratris, an sint hæredum uxoris.
2 Res festiuæ ad sponsam transmissæ, an uideantur ei donatæ, ut ad suos hæredes possit transmittere.
3 Paraphernalia donata spõsæ, an usui quotidiano conueniant iudicis in arbitrio summe uersatur.
4 Vir quæ præsumatur in dubio uxori donasse.
Vestimenta,quæ hodiernus abusus induxit donata an censeantur.
5 Nemo præsumit̃ uelle malè uti substantia,cum damni enormitate.
Parapherna immoderata nisi testamento legentur,non debentur.
6 Vestes quotidianæ in principio ad usum mulieris inductæ.
7 Transmissio bonorũ ad mulierem, q̃n inducat ualidam donationem.
8 Res quæ donant̃ ꝯtracto matrimonio ꝑ uerba de ꝑsenti,an transmittant̃.
9 Verecundiæ pudor necessitatẽ quandoque inducit.
10 Donatio paraphernaliorũ, si in morte non reuocatur,ualida est.
Iocaliorũ modicorũ donatio ualet.
11 Consuetudo paraphernalia donandi,quando contra ius sit.
Facto quod non potest fieri,nec potest consuetudine.
12 Prohibitio iuris communis necessitatem importat.
Donatio facta à uiro uxori, per quã ipse efficitur pauperior,non ualet.
13 Pactũ q̃cquid põt, põt cõsuetudo.
14 Mulieres nobiles ad usum quotidianum serico utuntur.
15 Officiũ iudicis in cõsideranda personarum qualitate debet uersari.

VT plurimum inter nobiles Neapolis cõtracto matrimonio per uerba de præsenti,maritus mittit uxori suę q̃n est in domo patris, uel fratris gonellas de serico, sberniam de serico, corrigias de argento cum auro, anulos aureos cum lapidibus pretiosis, gonellas de pãno fino, guarnitas de ueluto,canacã aureã,torquẽ aureum, cathenam auream, maniglias aureas. ¶ Demum matrimonium pauco tempore durat,quia soluitur uel per mortem uiri superstitibus eius consan- 1

guineis hæredibus, vel p mortē uxoris supstitib⁹ eius cōsanguineis hæredibus, & litigāt inter dictos hæredes.

1 ¶ † Vtrum dictæ res traditæ vxori, qñ ē in domo pr̄is vel fratris, sint hæredū uxoris, vel viri, uel eius hæredis. tribus vicibus fuit in Cōsilio hoc dubiū inter diuersas psonas nobiles. Et determinatū fuit hoc mō p quatuor capita. ¶ Primū caput est, qñ expressē dictæ res nō sunt donatæ, sed simpliciter transmissæ sunt dictæ res festiuę & ptiosæ, & nō videntur donatæ vxori, ita vt transmittat ad eius hæredes,

2 † sed videnť ei traditæ: vt magis ornatē vadat, vt in l. mortis suæ causa. §. j. ff. de do. inter vir. & vxo. l. id vestimētū. ff. de peculio. l. si vt certo. § interdū. ff. cōmodati. & ibi Bart. & Bald. & Albe. de Rosa. hoc ēt voluerunt Bart. Bal. Ang. Io. de Imo. & Ale. ĩ l. penu. §. j. ff. sol. ma. Pau. de Ca. ĩ l. si vsusfructus. §. j. ff. ad leg. Fal. & doc. scribētes in l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bo. Bal. & alij in l. cū te. C. de do. añ nup. & in l. filiæ cuius. in v. q. C. fa. ercisců. & in l. si ex re. ff. de stipul. seruorū. Et Pet. de Anch. in cōsi clxxxj. incipien. in pdicto dubio. & Ang. in cōsi. cxxxiiij. incip. quidā Nicolaus &c. & Bart. in consi. l. incip. Gilius Petri de Florētia. versi. adhuc qrit. & Ant. de But. in cōsi. xxxix. quod incipit quia maior pars. Et Neapo. in cōsuetu. Neapoli. quæ incipit, si qua moriens. in gl. aduerte. & in gl. in verbo, ad vsum. & vestes.

3 ¶ † Secūdū caput est, φ ille vestes cōdignæ essent ad vsum quotidianū vxoris: & in hoc multū versatur iudicis arbitriū in cōsiderando nobilitatē & diuitias viri & vxoris, quæ sint ad ornatū, & quæ ad vsum quotidianū vt si sint ad usum quotidianū vxoris, & ista videnť donata tanq̃ pars alimētorū, vt in l. ex anno. ff. de do. inter virum. & gl. in l. vsufru. in fi. ff. sol. mat. fm Lud. in cōsi. j. allegando, & patet ex scriptis per Bal. in iiij. opinio. ĩ d. l. pen. §. seru⁹. ff. sol. ma. & in auc. ex testamento. in iiij. col. in fi. C. de collat. & in authenti. res quæ. C. commu. de leg. & Bal. in addi. quā fecit ad tractatū Bar. de duobus fratribus, in vlt. co. in xx. q. secūdæ partis principalis. Et dicebat Bal. not. in c. iurauit. in iiij. co de proba. † φ vir nō præsumiť donare nisi ea, quæ donari cōsueuerūt fm

4 morē ciuitatis: vt in l. j. § officiū. ff. de tuto. & ratio. distra. uel nisi vir sit magnæ potentiæ vel nobilitatis. argu. ff. dona. l. filius. vel nisi dos sit magna: & fructus dotis multum exuberant: tūc potius debitum naturale persoluitur, quā sit mera donatio arg. l. j. C. de im po. luc. d. libro x. & allega. d. l. id vestimentum. & l. penul. §. j. ff. solut. matr. & subdit, sanè prodigalia vestimenta, quæ modernus abusus induxit, donata censeri non puto, nec perlas, nec lapides pretiosos: & † quia nemo præsu

5 mitur velle malè vti substantia, cum damni enormitate. argu. l. cum de indebito. ff. de probat. Et ideo consueuerūt in testamento legari, & nisi legētur, non debentur, &c. vt ibi latius per eum. intelligitur ergo gloss. in c. decreta. xxvij. quæsti. ij. quæ dicit, quòd res, quas dedit sponsus spōsæ, post osculum, sunt mulieris pro medietate: ergo consummato matrimonio, sunt mulieris in totum: vt procedat in his rebus, quæ sunt ad vsum vxoris quotidianum: vt plenè per Alexand. in dicta l. si vsusfructus. §. dos. ff. ad legem Falcid. licet non alleget dictam gloss. Et hoc videtur tenere etiā Ludoui. in consilio suo pleno de ista materia cxlvj. incipien. ista quæstio licet vulgaris: † quia tales ve

6 stes quotidianæ à principio sunt ad vsum mulieris destinatæ: vt dicit Bal. in l. ex facto. vltim. col. ff. de hæredit. institut. & Bald. in ij volum. consilio cclvij. incipien. hæres viri. allega.

Guli.de cug. in d.l.id vestimentũ.de peculio.& idẽ uoluit Iac. de arena in quodã suo consilio,qd' incipit,quæritur quid iuris, quod habeo in libro Fau.de leaza. sup clemen. ubi ponit completã distinctionẽ ĩ ista materia. ¶Tertiũ caput est,ꝙ si dictæ res mitterent̃ per futurũ maritũ ante cõtractum matrimoniũ per uerba de præsenti,sed erat ꝯctum per uerba de futuro.

7 †Et ista uocatur sponsalitia largitas.tũc ualet ista transmissio bonorũ,& induceret ualidã donationem, ſm Bal.in d.l.cùm te.C.de dona.ante nup.& pro hoc uidet̃ tex.in l.cùm ante.C.eo.tit.ubi ista munera simpliciter tradita sponsæ uident̃ donata. Nec distinguitur,an sint pretiosa uel non,& hoc uerum, qñ concurrit magna nobilitas cum diuitiis uiri : vt in toto titu.C.de dona. ante nupt.& in l.cũ hic status.§.sponsus. & §.si quis spõsum.& l.si spõsus ff. de dona.inter uir.& uxo.& hoc si postea sequat̃ matrimoniũ sed si non sequit̃, dic ut per Lnd. in prӕalle.consil.

8 † Si uerò res prædictæ donant̃ post ꝯctum matrimoniũ per uerba de præsenti, debet distingui ut suprà,an illæ res trãsmissæ, sint magni ualoris uel parui, inspecta qualitate dotium, & qualitatis personæ & uiri & hoc,ubi est cõsuetudo,ꝙ nõ inducat̃ donatio.& potest esse alia cõiectura quã donationis,ut l.si cũ aurũ.ff.de solu.cũ sim. Si.n.consuetudo esset in ciuitate, ꝙ mariti antequã ducant uxores in domũ ꝓpriã,mittant iocalia & uestes, & uerecundia esset,si non mitteret, & redargueret̃ ab oĩbus,tunc,

9 †quod maritus facit ob pudorẽ uerecũdiæ, dicit̃ necessario facere : vt in l.pecuniæ.ff.de ali.& ciba.lega. & isto casu non uident̃ donatæ: quia uidentur facta necessitate morũ.& in necessitatibus nemo liberalis existit.l.légatum ff.de adi.leg.& hoc bene firmat Per. de ancha.in allega consil.clxxxj. vbi enim põt dari alia coniectura, quàm donationis,cessat præsumptio donationis: ut probat Alex.in ij.uol.consil.lxxxviij.in j.col.& in conf.clxvij. in fi.¶Quartum & ultimũ caput est, ꝙ si maritus postquã ꝯctum fuit matrimoniũ per uerba de præsenti expresse donauit illas uestes & iocalia, nec posteà reperitur in morte uiri reuocata,& tũc ista donatio, quæ inualida est:ut in l.j. & penul.ff.de dona. inter uir.& uxo.confirmat̃ morte, ut

10 in l.cũ hic status.ff.eo.ti.†nam aliàs si nõ esset per mortem cõfirmata talis donatio facta uxori non traductæ in domũ viri,nõ ualeret, sicut si esset traducta.multũ egregiè ꝯsuluit Bartholemæus suczina ĩ cõsi cxxiij.incipiẽ.dñs labia mea &c.ubi multa ad hoc allegat,ut ibi per eũ quę omitto breuitatis causa.& per Alex. ĩ v.uol. cõsil.xlij.in iiij.col. & si donasset uir uxori modica iocalia nõ magni ualoris respectu nobilitatis & diuitiarũ uiri,ualeret, ut in l.si uir lanã.§.pen.ff. eo tit.& hoc firmat Alex. in d.l. si vsusfructus.§.dos.ff.ad leg. falc. ¶Ex quibus sequit̃ una cõclusio,ꝙ illa ꝓbatio facta in ꝓcessu,ꝙ inter nobiles Capuanæ & Nidi est ꝯsuetudo, ꝙ si maritus mittit vestes de serico & iocalia uxori existenti in domo patris uel fratris: & sic nõ traducta ad domũ,ꝙ nisi dicat̃,ꝙ illas mittit in cõmodatũ , uel ut ornatior accedat, ꝙ vñr donatæ, nisi mittant̃ ꝑ duos uel tres dies anteq̃ portent̃ in domũ uiri,

11 † ꝙ talis cõsuetudo est ꝯtra ius, videlicet ꝯtra d.l.j.& ij. & pen ff.de dona.ĩter uir.& uxo.An aũt talis cõsuetudo ualeat: nõ fuit discussũ hoc in cõsilio.Sed vr̃.ꝙ nõ ualet: quia id qd' non põt fieri per pactũ,non põt fi eri per ꝯsuetudinẽ, si sumus in regula negatiua,ſm Bal. in l.ij.ij. col. C.quæ sit longa cõsue.¶Et ideò dicebat

cebat Bal.in l.omnes.ulti.col.C.cõ-
12 mu.de succes.† ꝙ qñ ,phibitio iuris
cõmunis importat necessitatẽ, non
ualet consuetudo ꝯtraria: sed dispo-
sitio iuris cõis expresse uult, ꝙ do-
natio facta à uiro uxori per quã ipse
efficitur pauperior, & uxor ipsa effi-
citur ditior, non ualet, ut in l.si spon
sus spõsæ.§.pen. & fin.& §.cõcessa.
& not.in c.donatio.in glo.ij. de do-
na.inter uir.& uxo.& sic per pactum
non põt fieri talis donatio, ergo nec
13 per ꝯsuetudinẽ:†quia quicquid põt
pactũ, põt consuetudo, ut dicit glo.
in rub.C.de decurio.lib x.& no. Io.
de Imo.in l.alia.§.eleganter.ff.solu.
matri. Et ideò dicebat Bal. ꝙ consue
tudo contra ius præsumitur inducta
per errorẽ cõsuetudinarium. in c.si-
cut.de ,pba. Et posito sine præiudi-
cio ueritatis, ꝙ consuetudo põt, id
quod pactũ: & sic ꝙ bona ista fuis-
sent donata expresse, sine dubio in-
telligitur nisi reuocetur:vel nisi mor
te non cõfirmetur: vt. suprà dictum
est. ¶Et ideò bene bis fuit determi-
natum in cõsilio, ꝙ uestes de serico
inter nobiles Capuanæ & Nidi trãs-
misse post ꝯtum matrimonium per
uerba de præsenti uxori non tradu-
ctæ sint donatæ, quia sunt ad usum
14 nobilis mulieris, † ex quo nobiles
mulieres utunt cõiter ad usum quo-
tidianum ista serica, licet sit pretio-
sa:ut.dicit tex.in l.emptori.ff.de eui
ctio. Sed aurum in collario uel cathe
na, & cãnaca, & maniglia & gonellã
de auro, anuli cum gẽmis, quia sunt
res magni ualoris, etiam ꝙ expressã
denẽ uxori, non ualet nisi morte cõ-
firmentur. ¶Quid aũt de gonellis de
panno fino, certè uidenẽ ad usum da-
tę uxori:quia dictę nobiles mulieres
his vtunẽ quotidiano usu. sed in aliis
personis serica uestimenta, & marga-
ritæ, & purpura erũt res pretiosæ: vt
in d.l.emptori. iũctis dictis per Bal.
de purpura.C.quæ res uendi nõ pos
15 sunt.in rub.¶†Quid aũt de lecto? tã
gít Bald. in d.l.pen.§.seruus.ff.solu.
a matri.[a] ¶Fuit in casu prædicto, qñ nõ
est dictum, ꝙ uir donabat, conclu-
sum, ꝙ in hoc multùm uersetur iudi
cis officium in cõsiderando quæ res
sint pretiosæ, & quæ non, cõsiderata
qualitate personarũ & dotis quanti-
tate: vt dicit glo. in l.si præsidi.C.de
dona.ante nup.& not.in c.& si quæ-
stiones.de simo.& multa de hac qua
litate personarũ attẽdenda dixi post
Bal.in c.j.ex qui.cau.feu.amit.in iij.
lib. Vsuum feudorum.

a SOLVTO MATRIMONIO. Adde decisionem Cappellæ Tholosa
næ, nu. 36. incip. item fuit quæsitum.
utrũ muliere mortua, ubi plenè de
præsenti casu, ac ẽt an muliere mor-
tua possit maritus retinere uestes,
quas fecit uxori. Adde qđ uestes do
nate uxori si excedũt fructus dotis,
põt in morte reuocari. ita Auge.in l.
sicut.C.de don.inter uir.& uxo.Bar.
in l.pe.§.seruus.j.col.sol.mat. Et an
debeat hr̃e uestes uiduales ab hære-
de uiri, tenet Ang. ꝙ sic, ĩ l.si usufru
ctus.§.dos legata ad leg.falc. Inn.in
c.puenit.de emp.& uẽ.Bal.in l.fi.de
bo.mater. Alex.ĩ l.si ex re.§.j.de sti-
pu.seruo.ubi dicit, ꝙ debet ali.ab hę
rede uiri, si remansit in domo uiri.&
appellatione alimentorũ ueniũt ue-
stes. Bal.in cõsi.incip. sicut uxor de-
bet. nisi ꝯsuetudo aliter se hr̃et. Ale-
xã.ubi s̃.& Io.de Imo.ĩ d.l.si ex re.
§.j.& melius p Alex.ĩ d.l.si vsusfru-
ctus.§.dos legata.& in l.si is qui qua
dringenta.vj.col.uer.quid aũt de ue-
stimentis. & intantũ est uerum, qđ
etiã si mulier fecisset supradictas ue-
stes de suo, qđ dẽnt sibi satisfieri ab
hr̃de uiri.& hoc tam de honestate, q̃
de cõsuetndine gñali. ita Io.de imo.
in l.pe.§.j.ult.col.ff.sol.mat.& con-
suluit Capp.ꝯsi.cxxxv.incip.in noĩe

dñi,cùm uiso circa tertiũ. & melius Bal.in margari. in uerbo,Maritus de suis ꝓprijs, quia sunt appẽdices luctus:& quia expẽsæ funeris:& quia in seruitio uiri esse vr.ita Bal.ibi. & cõsuluit idẽ Bal.cõsi.cxxiiij.in restitutione dotis.ij.uol.uersic. ſuꝑ tertio. ubi ẽt in uersi.quinto. & uersi. super quinto.dixit,ꝙ ꝯsuetudo est uxorẽ uestiri tpe luctus per hrd. pãnis uiduitatis:& dicta ꝯsuetudo est seruãda,per l.uẽditor. §.si constat. cõmu. prædio.& Bal.ĩ c.j.quo tempore miles.Thomas Gram.

DECISIO CCCXVI.

De interesse propter moram solutionis in termino.

SVMMARIVM.

1 Dies expressa inscripta interpellat.

2 Interesse nullo probato,an interesse nemo tenetur.

3 Procurator non ostẽdens mandatũ, an possit ꝯuentũ in mora ꝯstituere.

4 Reus in exiudicialibus nõ teneẽ excipe de mãdato: sed actor ostẽdere. Reus in mora, qñ non constituatur.

5 Actor, qui elegit in iudicio se uelle pretium rei,quid debeat agere. Pretio rei ꝓbãdo, q̃d non sufficiat.

6 Consideratio breuis temporis ad rei pretium probandum non sufficit. Cautela Bar.articulantiũ ꝑtia rerũ.

7 Aestimatio rerum uenalium nõ debet inspici,nisi ut in loco publici fori uenduntur.

8 Locus destinata solutionis non probat,quantum res ualuerit.

GALIOTVS de Mirabilis petijt à Comite Troiæ currus sex de frumẽto,quos sibi mutuauit,& quia in die statuta non fuerũt sibi restituti, petijt interesse quãti plurimi ualuit d. frumentũ. & quia nõ est dubiũ ſuꝑ frumẽto restituẽdo, sed ſuꝑ dicto interesse.An dict⁹ comes teneaẽ ad di-
1 ctũ interesse.¶†Et dr̃ pro parte dicti actoris,ꝙ sibi debeẽ interesse: q̃a dictus ꝯuentus fuit in mora soluẽdi dictũ frumẽtũ in die ꝯuẽta,ista.n.dies expſsa inscripta ĩterpellat ipm comitẽ.l.magnã.C.de ꝯhẽ. & cõmit.stip. l.ij. C. de iure emphyt.c.fi.de loca.l. quoties in diẽ.ff.de uer.obl.not.in l. uinũ.ff.si cer.peta.& ideo debeẽ sibi interesse quãti plurimi ualuit frumẽtũ à tpe dictæ moræ usq; ad snĩam, ſm Bar.& alios ĩ l.uinũ prællegata. dũ allegat l.in hac.ff.de cõdi.tritica. quia tm̃ sibi interest,si habuisset frumentũ in tpe statuto: vt bene decla-
2 rat ibi Bart.† In ꝯrium allegatur, ꝙ dictus comes nõ teneẽ ad aliqd' interesse:quia nullũ interesse est ꝓbatũ.Nam solutio dicti frumẽti facienda erat in ciuitate Manfredoniæ. Et sic extra domiciliũ actoris,qui habitat Fogiæ. Et extra domicilium rei, qui habitat hic Neapoli, ad hoc, ut reus dicaẽ in mora ꝯstitutus per ipsum diei,oportet, ꝙ actor ꝓbet in die destinatæ solutionis fuerit in loco illo paratus recipe solutionẽ.tex. est in l.arbiter. qui Calendis.ff.de arbi.& tenet Bar.in l.item illa.ff.de cõsti.pecu.in uersi. eadẽ rõne q̃ro &c. qui subdit, ꝙ hoc non ꝓbato ꝑ actorẽ remanet obligatio, ac si debitum ꝯctum esset sine adiectione diei. Et opus est interpellatione, ut in mora ꝯstituaẽ reus: cùm ergo prædicta nõ sunt ꝓbata, igiẽ &c. ¶ Pro parte dicti actoris replicaẽ, ꝙ ipse per suum ꝓcuratorem post tps ꝯuentũ interpellauit ipsum comitem,ut solueret dictũ frumentũ,ut apparet per quãdam scripturã factã per manus notarij. licet dicta scriptura nullã faciat fidẽ,iuxta ꝯstitu.Regni instrorũ ro-
3 bur. ¶†Tñ pro parte dicti conuenti rñdebaẽ, ꝙ nunquã ille assertus ꝓcurator ostẽdit suũ mãdatũ,& ideò nõ potuit dictũ ꝯuentũ ꝯstituisse in mora:ut in l.si quis inficiatus.ff.deposi.

& l.nomē.C.quæ res pig. ob.pos. & not. Barto.in d.l.si quis inficiatus.& in l.nō solùm.§.morte. xj.colum.in u ersicu.sed an gestor.ff.de ope.no nū. bene facit tex.in Glem.causam.
4 de elec.† Et est rō: quia in exiudicia libus reus nō tenet excipe de mandato, sed actor debet ostendere, ſm Bal.in rub.C.deposi.¶ Præterea & secūdò, ad hoc ut debitor cōstituat in mora per interpellationē,oportet ꝙ actor in īterpellatiōe ipsa exprimat diē,ī qua uult recipe solutionē, aliàs reus nō cōstituat in mora.tex.est in l. aut qui aliter.§.j.ff.qđ vi aut clā. & in l.fi.C.de iure dot. quæ iura hic alleg.Alex.in v.uol.cōsil.xc.circa fi. Imò nō solū diē sed specificū locū, ſm Bar.in l. cū filius.§.fi.ff.de uerb. ob.qa nō est ꝓbatū hoc fuisse dictū, & sic nō potuit ꝯueutus cōstitui in mora,ꝑ dictā ineptā īterpellationē.
5 ¶†Præterea & tertiò dic⁹ actor, elegit ī iudicio se uelle pretiū dicti frumēti ꝓut ualebat ultima die mensis Martij.Et nō fuit articulatū,nec ꝓbat quātū ualuit frumentū illa die, publicè in foro:meritò nō pōt ꝯuētus cōdēuari,nisi ad frumentū,& nō ad interesse. Et ꝓpterea Ange. post Bar.in l.pretia rerū.ff.ad l.falc.dicit not. ꝙ ad ꝓbandū uerum pretiū rei nō sufficit ꝓbare,ꝙ tali die talis mercātia sic fuit empta , & uēdita in fo-
6 ro publi.†quia nō debet fieri cōsideratio tam breuis tpis. sit cautus articulans ut ad tps instantaneū non se astringat, sed dicat , ꝙ cōiter ualuit tantū, tali tpe antè, & pòst. & idem Ang. dicit ī l.in lege falcidia hoc est obseruandū.§.j.ff.ad legē falc. & habet in.l.ij.in fi.C.de rescin.uen.& ꝑ Bar.in l.si seruus. in prin.ff.de cōdi. fur.¶ Itē debet ꝓbari , ꝙ in foro publico tantū uendebat, ita ꝙ nō sufficit probare , ꝙ à singulis sic uendit, ut dicit Flori.de sancto Petro in l.si seruus seruum.ff.ad legē aquil. sed primitus hoc uoluit Bar.in l.septem C.de eroga.mili.anno.libro.xij.ubi
7 dicit† Nota hic casum expressum, ꝙ quantū frumentum ualet, uel aliæ res uenales,nunquā debet inspici,nisi in loco publici fori , & quantū ibi uendi potuisset.Vn̄ si pōt uendi multò plus, uel multò min⁹ extra forū, nō debemus illud inspicere, sed æstimationē semꝑ cōsiderare debemus, scđm locū publici fori, & ultra Bar. allego tex.in.c.j.ibi, quē ī mercato. de emp. & uendi. & uoluit Anto. de Butr.in c.cū cām.in uer. ad secundū demū &c.de emptio.& uendi.& sentit Bart. in d.l.pretia rerū. Et tantò
8 magis: † quia non ꝓbat, quantū ualuit frumentū in loco destinatæ solutionis,nec est in ꝯsideratione, si in alio loco ualuit carius : qa dicit Bal. in l.fi.§.fi.C.de admin.tuto.per illū tex.ꝙ tutor nō mittēs frumentū vel alias merces pupilli ad aliū locū ubi carius uendit, nō tenet de isto lucro siue interesse.¶ Quare fuit uotatū ꝑ totū consiliū dictis rōnibus, & iuribus cōsideratis : ꝙ dictus comes absoluat ab impetitione dicti interesse petiti,quanti plurimi ualuit.

DECISIO CCCXVII.

De tabellionibus,& notario attestanti commissionem à iudice sibi factam , & super testiū receptione.

SVMMARIVM.

1 Notarius causæ non potest sibiipsi cōmissionem scribere.
2 Notarius causæ an possit sibi scribere unius articuli cōmissionem.
Notario attestanti cōmissum sibi à iudice ordinario super receptione testium an credendum .
3 Notario non creditur de officio sibi iniuncto.

Commissio debet per alium notarium scribi, non per eundem, cui cõmissum est.

4 Notario attestanti factum de præterito non creditur.

Notarius non potest facere actũ publicum, nisi sit rogatus à partibus.

5 Notarius sine iudicis commissione non potest testes recipere.

IN cã cuiusdam legati petiti ꝑ monasterium sancti Ioannis ad Carbonariam nũc intra mœnia ciuitatis Neapolis & illustrẽ Comitissam Casertę fuit dubitatum in sacro Consilio super certa examinatiõe testium præsentata per procuratorẽ dicti mo

1 nasterij: † quæ examinatio facta fuit per quendam notariũ in ciuitatę Mediolani. & potestas Mediolani, cui ꝑ sacrum Consilium commissa fuit examinatio testiũ, attestatur illũ fuisset notarium curiæ, non tñ apparet prefati iudicis ordinarij cõmissio facta notario, q̃ examinauit testes. Sed ipse notarius attestatur, ꝙ per potestatẽ Mediolani fuit sibi cõmissa dicta receptio testiũ. An dicti testes faciant fidẽ. ¶ Prima facie diceres, ꝙ faciunt fidem: quia dicit Bar. in l. ex sñia. ff. de

2 testa. tutela. † ꝙ notarius causæ põt sibi scribere cõmissionẽ unius articuli in una cã, ut receptionẽ testium in una cã. & hoc ẽt tenet Ang. in l. sciendũ. in prin. ff. de uerbo. obli. & Sali. in auth. apud eloquentissimũ. tenet opi. Bar. in notario actorũ. C. de fi. instru. ¶ contrariũ fuit cõclusum per totũ consiliũ, ꝙ nõ credit notario attestãti sibi fuisse cõmissum per iudicẽ ordinariũ sup cõmissione sibi facta super receptione testiũ: ut expresse dicit Host. quẽ refert & sequitur Abb. Sic. in c. qm̃ contra. in col. xvij. versi. iij. not. de probatio. Idẽ in effectu dicunt ibi Io. And. & Ant. de but. in iij. col. & dicit Bal. ĩ l. iurisiu. iij. col. versi. quæro, uni testi, &c. C. de testib⁹, † ꝙ

3 notario nõ credit de officio sibi iniũcto: vt quia dicit, ego talis tabellio ex cõmissiõe mihi facta à iudice examinaui tales testes. Nã cõmissio dẽt per aliũ notariũ scribi, & nõ ꝑ ipsum eũdem. alleg. Host. & Io. And. vbi s̃. Et idẽ Bal. in l. iudices. C. de fide instru. dicens, ꝙ dict. Bar. in d. l. ex sñia. non est uera: ut ibi per eũm. Et idẽ dicit Io. And. in mercu. ĩ c. cũ quid. de reg. iur. in vj. ¶ Itẽ, quia notarius attestando, ꝙ iudex cõmisit sibi receptionẽ

4 testiũ attestatur factũ de ꝑterito: † & ideo non credit sibi, ut dicunt Inno. & Io. And. in d. c. qm̃ contra. & doct. in d. l. sciẽdum. ¶ Item, quia notarius non põt facere actũ publicum, nisi sit rogatus à partibus, ut in authen. de tabel. § nos aũt. & talis notarius non dicit se fuisse rogatũ à partibus, qñ iudex, ut asseritur, per notarium præ dictum commisit sibi receptionem testium, ideò nõ creditur sibi ut personæ publicæ. & faciunt aliæ rõnes:

5 ut per Bal. in l. iudices. † quia sine iudicis commissione non potest testes recipere, secundum Bald. in l. ij. C. de eden. & in l. præcipimus. C. de appel. & in l. hac consultissima. §. si quis. C. de testamen. cum similibus. & hanc partem contra Barto. tenuit Alex. in ij. vol. cõsi. ccxij. incip. viso & opportunè discusso &c.

DECISIO CCCXVIII.

De fideiussore indẽnitatis, qui sine excussione principalis condemnatur.

SVMMARIVM.

1 Exceptio indemnitatis contra debitorem, an obstet.

2 Fideiussor indẽnitatis conueniri nõ potest, nisi excusso principali.

3 Discussio non requiritur, si debitor notoriè non est soluendo.

4 Paupertatem debitoris sufficit esse notoriam, licet ex processu non sit

IN cā introducta in sacro Cōsilio inter Adessum de Amato de Castiglono actorē ex una,& Bernardinum de
1 Mandia,fuit dubitatū,† vtrū contra ipsum agentem obstet exceptio discussionis opposita per dictū Bernardinū.Et ut dubiū aperiatur,ponā factū.Dictus actor dicit in sua supplicatione dictum Bernardinū esse suum debitorem in ducatis quadraginta ꝓ pretio vnius muli:petit sibi iustitiam fieri,probat per testes idoneos dicentes,ꝙ Bernardinus prædictus promisit,ꝙ si illustris Petrus de Viuara magnus seneſcallus nō solueret dictum pretiū dicti muli,ꝙ solueret ipse Bernardin⁹ dictū pretiū dicto Adesso. & sic videtur,ꝙ dictus Bernardinus sit
2 fideiussor indemnitatis:†quo casu nō pōt agi cōtra fideiussorē istū,nisi prius excusso principali, per textū in l. j.C.de conue.fi.debitoribus.lib.x.& uoluit hoc Ang.in l.fi.ff.si cer.pet. & Bal.& Sali.in l.si pro ea.C.manda. & Bal.in l.j.C.de reuo.his,quæ in frau. credi.& Bar. in l.quæro.ff.loca.& ibi per Ale.in Apostil.ubi dicit,ꝙ tunc nō facta excussiōe dr̄ agere sine actione,ſm Ang.in d.l.fi.¶Ad hoc respōdebatur pro parte dicti Adessi,ꝙ notorium est,ꝙ dictus quōdā magnus seneſcallus fuit tanquam rebellis Regis Ferdinandi primi,exulatus & destitutus oībus bonis suis oībus feu-
3 dis † & sic notoriè est nō soluendo, ideò non requirit̄ dicta discussio: ut uoluit Bar.ī d.l.fi.& l.decē.ff.de ver. obli.& ibidē per alios scribentes, & istud notoriū sufficit fuisse allegatū: ut not.in Cle.appellanti.de appel.qa est subiectum oculis sacri Consilij.& ad hoc facit l.si irruptione.ff.fami. ercis. sufficit.n.factū fuisse notoriū,
4 †licet iudici ex ꝓcessu ñ sit notoriū, ſm Inn.in c.tua.de cohabi cle.& Mu lie.& uoluerunt dñi de Rota in decisionibus antiquis in ti.de fide instru. deci.vlt.char.xliiij. in paruo uolumī ne.¶Et ideò per oēs Cōsiliarios fuit uotatū,ꝙ attento ꝙ notorium facti permanentis est,ꝙ nec dictus quondā magnus seneſcallus nec alius pro eo est soluendo, ꝙ cessat dicta exceptio & defensio excussionis, & sic ꝑ sententiam sacri consilij fuit confirmata prima sententia, per quam condemnabatur dictus Bernardinus conuētus ad dictum pretium dicti muli.

DECISIO CCCXIX.

De acceptilationibus,& de promissiōe generalis liberatiōis.

SVMMARIVM.

1 Quictatio generalis promissa, nō intelligitur nisi super his, de quibus est facta mentio.
2 Clausula de generaliter quictādo in materia diuisiōis,ad quæ restringit.
3 Verba generalia generaliter debent intelligi.
Contrahentes quid cauere debeāt.
Clausula gn̄alis à nulla legit̄ lege.
4 Generalitas uerborū in dubio semper attendenda.
5 Præcedētes actus,declarāt sequētes
Animus contrahentium ex his,quæ sequuta sunt,declaratur.
6 Petitio rationis gabellarū uenit in generali quictatione promissa.
Exceptio firmat regulā prǽterquā in exceptuatis.
7 Intellectus ad l.si hæreditatē.ff.de hæreditate uel actio.uendi.
Multa transeunt cum uniuersitate, quæ aliàs non transirent.
8 Debita contrahentiū in generali locutione de reseruatione debitorum & creditorum,nou ueniunt.
9 Promissio de defendendo,nō intelligitur contra seipsum.
10 Remissio debiti ꝓ solutiōe habet̄.
11 Gratia principis ꝑ scripturā ꝓbari debet,nec de ea habetur ratio, licet per testes probetur.

Casus, in quo magis scripturæ, q̃ te stibus credatur.

21 Scriptura ad probandum mandatũ, requiritur.

23 Remissio vni ex reis debendi facta, prodest alteri.

Bartolus in iudicijs est magnæ auto ritatis.

24 Reus debendi obligatus ex causa onerosa totũ debitũ soluens, repetit partem à correo.

QVONDAM Stephanus & Antonius Precarij de Neapo. fratres fuerũt socij omniũ bonorũ, & pluries ar rendauerũt Regias gabellas ciuitatis Neapo. Mortuo dicto Stephano sup̃stite Nardo eius filio & hærede oriũtur cõtentiones inter dictũ Antoniũ & Nardũ, tã super diuisione bonorũ omniũ & fructibus, quã sup redditione rationũ gabellarũ arrendatarũ pro tẽporibus p̃teritis, & sup dotibus matris & nouercæ dicti Nardi, & datis libellis cõuentionis & reconuentionis in Regia camera summariè, & lite cõtestata, & dato termino ad probandũ: tandẽ publico instr̃o mediãte dictus Anto. & Nardus cõuenerunt diuisionẽ facere bonorũ stabiliũ & aĩalium deductis primis dict. dotib. m̃ris & nouercæ dicti Nardi & vxoris dicti Antonij, & oĩa debita & credita sint cõmunia. Et in eodẽ instr̃o cautũ est, ꝙ dictæ partes promiserũt adinuicẽ se generaliter quietare de omnibus debitis à totis retroactis tẽporibus vsq; ad præsentẽ diẽ, & subditur, qua quidẽ diuisione facta, vt prædicitur, & partibus receptis ẽm ipsam diuisionẽ faciendã per easdẽ partes & qualibet ipsarũ, promiserũt & cõuenerunt partes ipsæ inter ipsas facere & fieri facere cautelas necessarias & opportunas cũ omnib⁹ clausulis necessarijs & opportunis & seipsas adinuicẽ quietare à totis retroactis tẽporibus &c. ¶ Demũ facta diuisione bonorũ, & nõ facta adinuicẽ generali quietatione moritur dictus Antonius supstitibus sibi Nicolao & Alphonso eius filijs & hæredibus, qui in sacro Consilio traxerunt in causam dictũ Nardũ super dicta quietatione generaliter facienda. Ita ꝙ in ea cõpræhendatur ẽt quietatio de adiministratione gabellarum. Nec non, ex quo actum fuit in supradicto instr̃o, ꝙ oĩa debita & credita sint cõia, dictus Nardus teneaẽ soluere dictis Nicolao & Alphõso ducatos ducentos quinquaginta, ꝓ rata tãgente ipsum Nardũ de summa ducatorũ qningẽtorũ solutorũ per dictos Nicolaum & Alphonsum Regiæ Curiæ pro habẽda quietatione à Regia Curia de arrendamẽtis dictarũ gabellarum, quas exercitauit dictus Antonius, & restitutionẽ reliquorũ, nec nõ dotes m̃ris & nouercæ iuxta reseruationẽ factã in dicto instr̃o. ¶ Oriũtur plura dubia ex dicta cã, sed quia in aliquibus dubijs fuit clara decisio, ideo illa dubia omittim⁹, & duo dubia tm̃ persequimur. ¶ Primum, vtrũ dictus Nardus possit petere dictã rationẽ dictarũ gabellarũ, attẽto ꝙ dictus Nardus promisit facere dictã generalem quietationẽ dicto Antonio & eius hæredibus, vel an dictus Nardus teneaẽ dictã generalẽ quietationẽ petitã facere hæredibus dicti Antonij. ¶ Secũdũ dubiũ. ĩ. diceẽ. ¶ Pro solutione huius dubij, dicebaẽ pro parte dicti Nardi, ꝙ sibi reddenda est dicta rõ de administratione gabellarũ, & ꝙ per cõsequens non teneẽ facere generalem quietationẽ, ita ꝙ habeat remittere, vt hæredes dicti Antonij nõ teneanẽ reddere rõnem administratiõis dictarũ gabellarũ: quia in dicto instr̃o promissionis diuisionis bonorum, & promissionis quietationis generalis cum supradictis reseruationibus, nulla facta est mẽtio de exercitio dictarũ ga-

1 bellarũ:† sic generalis quietatio promissa intelligitur quoad ꝓsecuta tm̃, uidelicet sup bonis stabilibus & animalibus, ƒm qđ volunt Cy. Bar. Ang. & Pau. de Cast. & cõmuniter alij scribẽtes in l. sub prætextu specierum. C. de trãsac. & Ange. in l. tres fratres. ff. de pac. Abb. in c. j. de transac. Inno. in c. cõquerente. de offi. ordi. bene facit text. in l. age. & in l. si de certa. C. de trãsac. ¶ Itẽ quia dicta cõuentio de faciẽdo generalẽ quietationem restringit̃ ad narrata in dicto instr̃o promissionis, per tex. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & l. Aurelius. §. Sticho. ff. de libe. leg. & in l. quæsitũ. §. fi. ff. de fundo instruc. & in l. ex pluribus. ff. de solut. & in l. si ex maiore. C. de excep. p quæ iura ita voluit Bart. in l. Lucius. & not. docto. in d. l. si de certa. & ibi de intellectu gl. in §. Lucius. & tenet Cy. & Bal. in d. l. sub prætextu. & tenet idẽ Bar. in l. qui Romæ. §. duo fra-
2 tres. ff. de verb. obl. † clausula de generaliter quietando in materia diuisionis restringit̃ ad specificata, salua rõne recti sermonis. ¶ Itẽ & tertiò in dicto instr̃o promissionis actũ fuit, ꝙ oĩa debita & credita sint communia. quæ verba important, ꝙ si ipse Antonius esset debitor Nardi, ꝙ teneatur soluere dicto Nardo. & pro hoc allegabat̃ l. si hæreditatẽ. ff. de hæredi. vel acti. uẽdi. ubi si aliquis efficiat̃ hæres creditoris, & vendit hæreditatẽ, & per cõsequens nomina debitorũ in hæreditate existentia. & nihil dicit de se ipso reseruãdo, ꝙ nõ teneat̃ ad aliqđ ex causa debiti sui, videtur vẽdere se ipsum, ut soluere teneatur emptori. Idẽ dicendũ erit in casu isto, in quo dictę partes in diuisione facienda reseruauerunt debita & credita, ꝙ sint cõmunia, uenit debitũ, ad quod ipse Antonius tenet̃ Nardo, & sic tenetur ponere rõnẽ de administratis gabellis cũ restitutiõe reliquorũ. ¶ In cõtrariũ, ꝑ parte filiorũ & hæredum dicti Antonij dicebatur, ꝙ dicta quietatio est generaliter facienda, ẽt quo ad administrationẽ gabellarum, ex quo ꝓmissa est generaliter fieri à totis retroactis tẽporibus vsq; in ꝑsentẽ diẽ. Maximè, quia in dicto instr̃o ꝓmissionis narratũ est ibi, vbi dr̃, ꝙ pro annis viij. ix. & x. indictionis Antonius promisit de dictis gabellis extrahere indemnẽ dictum Nardum à Regia curia, adeò ꝙ ab ea nõ molestaret. ergo ĩ alijs vr̃, uoluisset quietari. Et sic patet ꝙ petitio in Regia camera summariè fuit specialis, ut redderetur rõ de gabellis, & conuentio fuit generalis de quietando de retroactis tempo-
ribus vsq; in ꝑsentiarum generaliter,
3 † & sic generalia uerba generaliter debent intelligi. l. j. §. & generaliter. ff. de lega. præstã. l. regula. §. fi. ff. de iur. & facti ignorã. l. pluribus. ff. de acce. Ideò dicebat Bal. in l. pactũ quod dotali. in xv. q. C. de colla. caueant sibi ꝯhentes, ne vtantur uerbis generalibus. ne ex effuso sermone in pericula incidãt. & dixit Bal. in l. fi. C. de dotis promis. ꝙ clausula generalis à nulla regit̃ lege, nec regit̃ ab aliqua cã. Et ad hoc accedant omnia allegata per Ale. ĩ ij. uol. cõsi. xj. incipiẽte, viso ac ut oportet &c. ad illud, ꝙ uerba generaliter prolata, generaliter operantur. & not. Bal. in l. fi. in fi. C. de hæred. uel actio. uendi. & in c. j. in prin. de feudo nõ habẽte propriã naturã. ¶ Itẽ & secũdo, in dubijs docet nos legislator,
4 † ꝙ nõ recedamus à generalitate uerborum. l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de exercito. not. glos. xxij. q. v. c. humanæ aures. quæ iura ad hoc allegat Ludo. Roma. in cõsi. ccclxxxix. incipiente, circa primum quæstionis articulum. sed posito, ꝙ essent dubia uerba apposita in dicto instrumento, debent generaliter interpretari, postquàm dictum est, ꝙ generaliter debeat fie-

ri-quictatio. ¶ Item & tertiò multæ cōiecturæ allegantur, ꝙ partes ipſe uoluerūt adinuicem generaliter quictari etiam de administratione gabellarum. ¶ Et primò, quia lis erat in regia camera ſummariè ſuper redditione rationis dictarum gabellarum, ut ſuprà dictum eſt in narratione facti, & poſt paucos dies fuit factum dictū inſtrm promiſſionis: in quo promiſerunt adinuicem ſe quictare generaliter, & hoc modo trahi debet dicta ꝓmiſſio quictandi, etiam ad debitum ratione adminiſtrationis gabellarū:
5 †quia ꝓcedentibus actibus declarant̄ ſequentia. l. Fulcinius. §. quid ſit latitare. ff. ex q̄bus cau. in poſ. ea. l. apud celſum. §. j. ff. de doli ex. uoluit Paul. de Caſt. in conſi. xlj. allegat ad hoc ēt tex. in l. fi. de hæredi. inſti. ¶ Alia coniectura eſt: nā ex his, quæ poſt inſtrm dictæ promiſſionis ſecuta ſunt, declaratur etiā animus contrahētiū, ꝙ ſub iſta promiſſione de generaliter quictando, intelligebatur etiā de quictādo rōne adminiſtrationis gabellarū, ut probat tex. in l. ſed Iulianus. §. ꝓinde. ff. ad Mace. Quia poſt dictū inſtrumentū ꝓmiſſionis nunquā lis in Regia camera ſuper pōne rōnis gabellarū fuit proſecuta, ergo intellexerūt partes, ut fieret quictatio etiam rōne gabellarū: ut patet ex conſilio poſito in conſilijs Raph. Fulgo. cxxxj. inci. Gaſpari &c. allegat not. per Bart. in l. libertis quos. § manumiſſis. ff. de ali. & ciba. lega. & ex cōſilio Pau. de Ca. conſi. xcj. non ſequēdo ordinem &c. ¶ Alia cōiectura eſt, quia in inſtrō dictæ promiſſionis fuerunt aliqua ſeruata, de quibus noluerūt fieri quictationē, & non fuit reſeruata pō rōnis gabellarū, ergo petitio rōnis gabellarū uenit in generali quictatione promiſſa faciendi,
6 †quia exceptio firmat regulam ꝓterquā in exceptuatis. l. nā quod liquidè ff. de penu. legat. cum multis ſimilibus iuribus allegatis ꝑ Alex. in iiij. uol. conſi. lxxiiij. inci. circa pñtē dubōnē. Et licet multæ aliæ coniecturæ uerìſimiles fuerint allegatæ in facto, cū depōnibus aliquorum teſtiū ad demonſtrandū, ꝙ dicta promiſſio de generaliter quictando, cōpræhendit ēt rōne adminiſtrationis dictarū gabellarū, tñ expedit hic cōmemorare aliqua iuſta ratione, ideò omitto. ¶ Et fuit hoc dubiū deciſum per totum ſacrum conſil. ꝙ ſub illa promiſſione de generalitate quictando adinuicē debent partes ſe quictare, etiam de gabellis, per iura ſuprà allegata. ¶ Nec obſtant in contrarium allegata, & maximè primū & ſecundum motiuū, quia ex allegatis in cō-
7 trariū patet reſponſio. ¶ Nec ob. tertium motiuū, quia tex. in d. l. fi hæreditatē hēt locū in caſu ſuo, uidelicet in uēditione hæreditatis, quæ eſt res vniuerſalis, in qua uenditione hæreditatis uenit id, ad quod ipſe uendēs tenetur, niſi excepit: quia multa tranſeunt cū vniuerſitate, quæ aliàs non tranſirent, ut in l. in modicis. ff. de cōtrahen. emp. & l. q̄dā. ff. de acq. re. do. licet interdū ſub vniuerſitate, non ueniat debitum, ad quod tenebatur ipſe diſponens. Et iō iſta iura loquuntur
8 in caſu ſuo: ſed regula datur. †Quòd in generali locutione de reſeruatiōe debitorū & creditorū non ueniunt, q̄ ipſimet contrahentes vnus alteri debet, per l. inq̄ſitio. C. de ſolutio. cū concord. uidelicet l. Paul. §. fin. ff. de pigno. l. fi. mercedē. §. fin. ff. de actio. em. quæ ibi allegant̄: iō dicebat Bal. in l. ſi emptor. C. de here. uel act. uēd. ꝙ ſi q̄s conducat à cōi gabellā, ſi cōmune aliq̄d emit, non tenetur ſoluere gabellam, q̄a non uendidit ius immunitatis quod hēt, nec ius exigēdi contra ſeipſum, idem Bar. in l. licitatio. §. fiſcus. ff. de publica. Et ad hoc
9 facit illud, quod dicitur. † ꝙ promiſ-

sio de defendendo non intelligit contra seipsum: ut dicit Bal. i. c. oẽs. hic finitur lex Corn. & habetur in l. frater à fratre. ff. de cõdictio. indebi. & Bal. in l. ei qui. C. de distra. pigno. cũ multis simili. ¶ Secũdũ dubium est, Vtrũ dictus Nardus teneatur partem suam soluere de ducatis quingentis solutis verè Regiæ curiæ pro obtinenda liberatione & quictatione: rõne administrationis Regiarum gabellarum, quas administrauerunt Stephanus & Antonius, & in alia manu partem sibi contingentẽ de ducatis quadraginta solutis hospitali S. Mariæ Annunciatæ ꝓ arrẽdamento gabellæ panis huius ciuitatis. Et dubium faciebat, ꝙ dictus Nardus non teneatur ad contribuẽdũ dictos ducatos cclxx. ꝓ eo, quia asserit, ꝙ Rex Ferdinandus secũdus decreuerat uelle à Nardo ꝑdicto & Nicolao & fratre ducatos mille: ut faceret eis generalem quictationem de gabellis. Et demũ dictus Rex in remunerationem seruitiorũ dicti Nardi remisit sibi ducatos quingentos:
10 † quo casu pro soluto hr̃ut in l. ideq; §. fi. ff. manda. & nor. Bar. in l. reos. in prin. ff. de duobus reis. & sic soluit partem suam de ducatis mille & ulterius non tenetur soluere. ¶ In contrarium, non obstante dicta allegatione dr̃, ꝙ dictus Nardus tenet contribuere ꝓ medietate in dictis ducatis quingentis quadraginta solutis: quia gratia principis debet probari per scripturam: ut dicit Bal. in l. humanũ. C. de legibus. & in l. falsus. C. de furtis. & per Archi. & Ioan. And. in nouella, in procemio Sexti libri. & ibi cõcordan. & illa gratia asserta facta dicto Nardo non apparet per scripturam,
11 † meritò de ea non est habenda rõ, licet ꝓbetur per aliquos testes. ¶ Et tantò magis, quia apparet gratia facta per dictũ Regẽ in scriptis, in quã dicitur, ꝙ contemplatione seruitiorum præstitorum per Nicolaum Alphonsum & Nardum Rex contentat facere dictam quictationẽ pro ducatis quingentis remittendo eis cæteros ducatos quingentos, quos exigere decreuerat ꝓ d. quictatione, & hic est vnus de casibus in quibus magis
12 creditur scripturæ, quã testib9: † quia scriptura requiritur ad ꝓbandũ mãdatũ Regis, iuxta l. primã. C. de man. princ. de qua materia in c. cũ Ioannes eremita. de fide instrorũ. & l. in exercendis. C. eo. titu. ¶ Itẽ fatetur dictus Nardus ꝙ ipse expediri fecit memoriale à dicto Rege, vt contentaretur quictare eũ & Nicolaũ, & fratrẽ pro ducatis quingentis. ¶ Item posito, ꝙ esset uerum, ꝙ instandum esset dictis testium dicentium, ꝙ Rex prædictus de dictis mille ducatis fecisset gratiã Nardo, & non Nicolao Alphonso & Nardo, prout dicit memoriale expe-
13 ditum. † Nonne quictatio facta vni ex reis debendi pro parte prodest alteri correo pro alia parte? certè sic, ut dicit Franciscus de Aretio in l. si ex duobus. in princ. ff. de duob. reis, reprobandas Bar. ibi aliter dicẽtẽ. ¶ Et quia in iudicando magna est authoritas Bar. qui uoluit, ꝙ acceptilatio facta vni ex reis debendi, non profit alteri: ut uoluit Bar. etiã in l. per iusiurandũ. §. qui legatorũ. ff. de acceptila. & in l. si cũ acceptilatio. §. Labeo. ff. quod metus cau. & in auth. hoc ita in secunda qõ. in xxj. col. C. de duobus reis. tñ ista theorica Bar. ꝓcedit, nisi ille correus, cui facta fuit acceptilatio, expressè vult ꝙ trahatur etiã ad suum correũ: s̃m Bar. in locis ꝑallegatis. Sed clarè patet, ꝙ dictus Nardus per oblationem dicti memorialis per eũ oblati dicto Regi supplicantis, ꝙ dictam quictationẽ faciat ei Nicolao & Alphonso de quingentis ducatis, remittendo eis alios ducatos quingentos, & sic uidetur tacitè se obli-

gare ad soluendum partem suam de dictis quingentis ducatis solutis per dictum Nicolaũ, & fratrem,& uoluisse, ꝙ dicta liberatio de quingẽtis ducatis remissis proficiat omnibus supplicationibus,iuxta not.per Barto. & ibi per Franciscum de Aretio in l.si ex duobus.in vij.q.de duobus reis. ¶Fuit ergo uotatum,& conclusum ꝑ omnes dños,ꝙ dictus Nardus teneretur ad restituendũ dicto Nicolao & Alhponso dictos ducatos cclxx. solu-
14 tos,ut s.¶†Quia si vnus ex pluribus reis debendi obligatus ex cã onerosa soluit totũ, repetit partem à correo: ut in l.j.& ibi no. C. de duobus reis. Bar.in l. Modestinus.in penul. colũ. & in l.qui hominem.§.si duo.ff.de solu.& probatur.in l.reos.§. cũ in tabulis.ff.de duo.reis.& Ale.in l. si ex toto.§.j.ff.de leg.j.

DECISIO CCCXX.

De successione monachorum in feudis, & de seruitio ĩ illis.

SVMMARIVM.

1 Monasterium an & quando succedat in feudis,& an possit per substitutum seruire. 10.
2 Feudum seruitium reale habens annexum monasterium admittit.
3 Intellectus ad authenti. ingressi.C. de sacrosanctis ecclesijs.
4 Feudi substantiale est fidelitas, non seruitium.
5 Adoæ solutio in quo consistat,& an possit solui per monasterium.
6 Mulier est ad militiam indecens. Clerici de iure feudorũ,an sint inhabiles ad succedendũ in feudis.
7 Feudum non transit nisi ad hæredes sanguinis. Sanguinis iura in monasterium non transeunt.
8 Princeps monachum ad feudũ habilitans,taci tè uidetur condere, ut possit per substitutum seruire,
9 Monasterium habetur loco filij in ingrediente.
11 Monialis an succedat in feudis quaternatis.
12 Dispensatio super vno defectu non protrahitur ad alium.
13 Dispensatio,quando dicatur.
14 Gratia in vno concessa, in alio non præsumitur concedi.

IOANNES de Mastrilis,hñs feudũ antiquum,quod uocatur Deliraime,mortuus fuit sine descendentibus superstitibus sibi Don Bernardino monacho professo in ordine sancti Martini Chartusiensis, eius fratre carnali ex utroque parente,ac superstite Franciscella eius sorore carnali ex vtroq; parente.¶Dubitatũ fuit in sacro consilio an monasterium sancti Martini ex persona dicti monachi, succedat in dicto feudo,uel dicta soror maritata cuidã Philippo de Pal-
1 ma.¶†Dicebant aliqui, ꝙ dictũ monasteriũ debet succedere in dicto feudo,per id quod dicit Bal.in c.j. de bene. fe. ubi dicit, ꝙ qñ tpe ingressus monasterij siue sacerdotij feudũ nõ erat apertũ,sed aperit posteà,tũc succedit in feudo,& seruiet per substitutũ,& hoc de æquitate.Secus de rigore iuris,nisi seruitiũ eẽt tale,quod de sui nã pôt per quẽlibet explicari : qa tũc de rigore iuris succedit in feudo. & vr̃ hoc ẽt tenere Cy.in auth.ingres-
2 si.C.de sacrosan.eccl.†ubi dixit, ꝙ si quidẽ feudũ hẽt annexũ seruitiũ reale,& tunc succedit monasterium,ſm Bal.in aut.nisi rogati.C.ad Trebel.in iij.col.& Io.And.& oẽs in d.c. in pñtia.de ꝓba.& calderinus in cõs.xij. & Bal.in j.volu.cõsil.vj.inci. thema. quia vr̃ electa industria personæ, nec seruire pôt ꝑ substitutũ.arg.l. inter artifices.ff.de solu. Sed si illud seruitiũ honestè pôt ꝑstare monasterium, sed supuenit impedimẽtũ, tũc seruiret ꝑ substitutũ,& in hoc etiã vr̃ in-

clinare Abb.in c.in pñtia.de ꝓbatio. in xx.col.post Inno.& Io.And.ibi & Ant.de But.& Archi.in c.si qua mu-
3 lier.xix.q.ulti. † & dicit Salicetus in d.auth. ingressi. ꝙ supradicta distinctio cōiter tenetur.& idē firmat Ioā. And.in addi.Spec.in tit.de statu mona.§.j.uer.xlv.& Alex.in v.uol.consi. x.incip.uiso instrō. Idem Feli. post Franc.de Aret.in d.c.in pñtia.ī xxiiij. col.in ij.fallen.hanc distinctionē confirmauit dñs ꝓpositus S.Ambrosij,super feudis,in c.j.§.& quia.de his qui feudū dare pñt.ubi hunc articulū tractat per decē colū.At in casu, de quo quæritur,dr̄ ꝙ dictum feudū nullum
4 pstat seruitium: † quia in inuestitura feudi non est expressum : ergo nullū debet seruitiū: quia substantiale feudi non est seruitiū,sed fidelitas:ut plenè per duas colū.firmat And. in ca.j. ex quib.cau.feudū amit.& in c.j.§.similiter. de capi.qui cū.uendidit.ī vij. col.& sic nullum obstaculū est,ꝙ monasterium ex persona monachi debet succedere in d.feudo franco à seruitio:ut firmat Iason ī ꝓludijs suis feudorum.col.xxxvj.Et si diceret,ꝙ dictū feudū pstat adoā,prout ꝓbatum
5 extitit.¶†Rñdet, ꝙ solutio adoæ est in pecunia:ut dicit And.in c.j.§. similiter.de capi.qui cū.uen.& in l.Imperialē.§.firmiter. de prohib.fe.ali.per Fede.& in c.j.§.similiter.de cap.Corradi.quæ pōt solui per monasteriū,sicut par laicum,et si succederet, soror fuisset habilitata à iure ad seruiendū per substitutum dño acceptabilē : ut dicit Spec.in tit.de feudis. §. qm̄.ṽ si. xxj. & dixi in ca. si quis decesserit.si de feudo fuerit cōtrouer.qñ Rexvult
6 seruitiū personale:†quia fœminæ nō conuenit militare,ut firmat Ale.in d. x.cons.& ego dixi in c.j.de uasal.milite qui arma belli.deposuit.ergo eadē rōne monasteriū exhibebit seruitiū per substitutū, postquam semel fœmina est habilitata ad seruiendum per substitutum. ¶In cōtrariū dicit, ꝙ regula est,ꝙ clericus & monachus de iure feudorū,sunt inhabiles ad succedendū in feudis,per d.c.j.de milite uasal.qui ar.belli.depo.& in c.j.de benefic. fœmi. & in c.qui clericus. si de feu.fue.cōtrou.inter do.& agna.& in c.j.an mutus uel surdus.Secūdo allegatur Bal.in l.j.C.de leg.& in l.Deo nobis.vj.col.C.de episco.& cleri.qui dicit,ꝙ monachus nō succedit in feudo paterno,qñ uiuo pr̄e fact⁹ est mo-
7 nachus: †quia feudū nō trāsit nisi ad hæredes sanguinis:& ista iura sanguinis nō trāseūt in monasteriū:ut not. gl.in c.scripsit.xxvij.q.ij. & in c.pñs. xx.q.iij.& in c.ea q̄.de statu mona.& in c.j.de pur.cano.& idē dixit Bal. in l. data opera.in xvij.col.C.qui accus. non pñt. ¶Tertiò allegat authoritas Lucæ de Pē.in l.nulli.C. de mune.li. xij.qui dicit,ꝙ clericus non succedit in feudo pr̄no,nisi statim mortuo patre deponat habitū: ¶ Nec obstat illud,ꝙ pōt seruire p substitutū: ut s. dictū est :quia cōstitutiones Regni, quæ habilitāt fœminā ad succedēdū in feudū,& p ꝯñs ad seruiendum per substitutū,nō habilitant monachum uel monasteriū ad succedēdum,& sic nec ad seruiēdū per substitutum.Be-
8 nè fateor, ꝙ si princeps habilitaret monachum ad feudum,puta, † quia sibi de nouo dedit feudum, ꝙ tacitè uidet ipsum habilitare,ut possit seruire per substitutum.& hoc sequuntur docto. in l. quisquis. ut patet ex his quæ ibi scribit Alber.de Rosa.C. de episco.& cler. & Francis. de Aret. in dicto capitu.in præsentia. & Alexand. in dicto x.consil.& hoc est verum , donec uiuit monachus , post eius mortem non transit in monasterium , secundùm Alexandrum in dicto x.consil.& Bal.in capi.quæ in ecclesiarum.de const.& Moder.in dicto

c.in præsentia nisi donasset, ꝙ transiret, tunc seruiret per substitutū, quādo seruitiū militare esset personale: quia habilitatus ad feudum, est habilitatus etiam, ut possit seruire per substitutū, qn̄ à principio iam constat, ꝙ nō erat habilis ad p̄standū seruitium personale, p ea quæ suprà dicta sunt, & uoluit Bal. & And. in d. c. j. de uasallo milite qui arma bellica deposuit. ¶Nec obstat, ꝙ solutio adoę fit in pe
9 cunia. †Quia hoc est uerum, qn̄ Rex uult, ꝙ soluat in pecunia, sed si Rex qui habet electionē, utrū uelit seruitium personale uel adoā: & uult seruitiū personale, uasallus nō pōt dicere, ego uolo soluere adoā: ut dicit And. in §. similiter. de cap. Corradi: ut dixi. in c. j. in fi. quis dicat dux, co. & And. in c. j. §. sed nec est alia quæ sit prima cā bene amit. & in c. j. §. fi. de pace iu. firman. & in c. j. de controuer. feudi apud pa. ter. ¶Quartò allegat, ꝙ licet monasteriū habeat loco filij in ingrediente: ut dicit Bal. in auth. nisi rogati. ad Treb. & doc. in d. c. in pręsentia. & Alex. in l. utrum. ff. de uer. obl. tn̄ si feudum de sui natura p̄stat fidelitatis iurm, quod continet illa sex, de quibus in capit. j. de noua for. fide. quæ non possunt omnia per monasterium explicari, tunc nullo modo monasterium succedit in feudo ex p̄sona monachi, quod præstat fidelitatē. & istā decisionē ponit Fel. in d. c. in præsentia post Are. & idem And. barb. in ru
10 bri. extra de feu. ij. colū. ¶†Et ego à doctoribus consilij fui requisitus, ut darem uotum meum in ista causa: qa tunc tp̄is qn̄ regnabat Rex Ludouicus Francorū, erā præsidens in Regia camera summariè, & fui in uoto, ꝙ dictum monasteriū ex persona monachi nō succedat in dicto feudo, quod præstat seruitiū personale, & iurm fidelitatis, quia ista requirūt industriā personæ: & monasteriū nō est habilitatum ex persona monachi, ut ipse succedat in feudo fratri habenti feudum, imò quia desinit esse miles seculi, non pōt succedere monasteriū ex eius persona, ex quo non pōt iurare nec personaliter seruire. Sed istud de personali seruitio uel adoę ad electionem dn̄i Regis in isto feudo, quod non soluit militem nec medium militis, sed quartam partem uel infra unius militis, tunc dicit̄ seruitiū consistere in pecunia, & non in persona: ut dicit̄ in quadā declaratoria Regis Roberti, quæ incipit, habuit feudatariorum nostrorum in charta lj. in lib. meo capitulorū Regni. Ideò propter iurm fidelitatis, quod nō pōt p̄stare monasteriū, concludo ꝙ nō succedit. ¶Et idē uotauerunt alij dn̄i de Cōsilio, & sic posteà per sententiā Regiā sacri consilij fuit iudicatū, ꝙ dicta soror, quæ possidebat feudū post mortē fratris absoluat̄ ab impetitione monasterij sancti Martini. Et istā q. latius examinaui in c. j. de bene. fœminæ. ¶Sed iuxta istā q. quæro de alia quæstione quæ est de facto. certū est, ꝙ p cōsti. Regni, ut de successionib. mulier non est totaliter exclusa à feudo sed conditionaliter, si frater masculus existat. Et idē dicitur in c. Papæ Honorij. Ecce ꝙ ī feudo antiquo paterno soror succedit fratri decedenti sine filiis, tunc ex quo soror est habilitata ad successionē in feudis per dicta iura Regni, sine dubio est habilitata, ut possit præstare seruitium militare per substitutum, ut suprà dictum est.
11 †Pone modò, ꝙ soror fratris est monialis professa, quando monasterium ex eius persona petit successionē feudorum fratris. An possit succedere in feudis quaternatis, quæ præstant fidelitatem & seruitium personale. ¶Prima facie diceres, ꝙ sic, quia si est habilitata fœmina ad seruiendum p substitutum, ergo & monasteriū succe-

dens ex eius persona: ut dicit Alexan. in dicto x. consilio, in quinto uolumine. & Specul. in dicto §. quoniam. uersicu. uigesimoprimo. ¶ Sed ego dicebam contrarium: quia si soror habet dispensationem. ut succedat fratri, & per consequens, ꝙ seruiat per substitutum, non habet dispensationem, ut si sit fœmina & monacha, succedat:
12 †quia dispensatio super uno defectu non est dispensatio super alio defectu: ut dicit Bald. in l. eam quam. C. de fideicommiss. & Oldrad. in consil. ccxlvij. incipiẽ. quidam Rex. & Lud. in l. si uerò. §. de uiro. xxx. fallen. ff. soluto matrimonio. & in consil. cccxxvj. in fi. & Ioan. And. in cap. fina. de filijs presbyterorum. bene facit text. in ca. postulasti. de rescript. & Bartol. in l. cùm propter. ff. de lega. præstan. glo. xij. distinctione. c. nos consuetudinem. Et fœmina succedit non de iure communi feudorum, sed per dispẽsationem iuris specialis in Regno.
13 ¶†Nam dispensatio dicitur, quando quis admittitur per Principem ad successionem, ubi de iure communi excluditur: ut dicit Specul. in titu. de dispensa. & probatur ij. quæst. iij. §. iij. & ideò soror monialis non succedit, quia non est dispensatum, nisi ut soror laica succedat, & tunc seruiet per substitutum. sed si est monialis, non est aliqua constitutio, uel c. Regni, ꝑ
14 quod admittitur: † & quæ de gratia est admissa in uno, non est admissa in alio, secundùm Andr. in capi. primo. §. donare. prima colum. quali. olim feu. ali. poterat. imò si est dispensatũ, ut deficientibus masculis soror laica succedat, & sic seruiat per substitutũ, uidetur exclusa, si efficiat monacha: ut in si. not. Bald. in l. maximum uitium. C. de liber. præter. in prima colum: per regulam d. c. j. de milite uass. qui arma bellica deposuit. Nec obst. consilium prædictum domini Alexã. x. in quinto uolum. qui uult, quòd in feudo, ꝙ tenetur ab ecclesia uel ab episcopo nomine ecclesiæ, & episcopus uel ecclesia recepit iuramentum ab illa fœmina, quæ succedebat, & posteà facta fuit monialis, ꝙ tunc monasterium seruiet per substitutum. Quia ibi fœmina non succedebat uirtute dispensationis alicuius superioris, qui potest dispensare contra ius feudorum: sed succedat uirtute pacti contenti in inuestitura prælati ecclesiæ, & feudum à principio erat ecclesiasticum: & ecclesia seruiet per substitutum. & per consequens habens causam ab ipsa ecclesia quia à primordio tituli & c. l. j. C. de impo. lucra. descript. lib. decimo, nimirum si transit etiam in monasteriũ, secus in feudo quaternato, quod nunquam fuit concessum ecclesię: sed laico militi cum iuramento fidelitatis & ligij, & cum præstatione seruitij militaris.

DECISIO CCCXXI.

De iure conficiendi aluminis inuenti in fundo priuati, & de metallorum fodinis.

SVMMARIVM.

1 Christi nomen inuocandum in initio cuiuslibet boni operis.
Conscientia uera ex fonte legũ scaturit.
Leges à Deo manarunt.
2 Legis ratio uincit mortalium rationem.
Hominis raptus sine lege stultus.
Ius conficiendi aluminis inuenti in fundo priuati, an sit regale.
Intellectus ad l. cuncti. de metallis, & metallarijs. lib. xj. Cod.
3 Doctore duo derisi propter deprauatum tex.
Alumen quomodo fiat.
Consuetudo in aurifodinis inspicienda.
4 Argentarię possunt esse in locis pri-

naturum.

5 Fiscus decimam metalli partem de uenis in solo priuati repertis habet.

6 Rex an possit dare licentiam, quærendi metalla in fundo alieno, inuito domino.

7 Thesaurus in fundo priuato, potest perquiri bono modo.

8 Lex iusta debet esse, & priuatũ commodum respicere.

Lex non est, quę iniusta est.

9 Leges aliquæ Imperatorum non factæ fuerunt cum ratione.

10 Auaritia odio habenda, maximè in principe.

11 Auaritia malorum fomes.

Iudicandum in dubijs, contra fiscum.

Legum correctio euitanda.

12 Præcedentia sequentibus declarantur.

13 Agrum alienum uenandi causa intrare non licet.

14 Vectigalia publica quæ sint.

Glossa de facili non reprobanda.

15 Dominus soli, in fodiendis metallis præfertur.

16 Doctor intelligendus secundùm legem quam allegat.

Consuetudo alienum rapiendi sine solutione à mammona est.

Appellari à generali lege non licet.

17 Pretium priuatis soluendum de bonis suis quæ per l. tolluntur generalem.

Consuetudo probata non uidetur sine actuum frequentia.

18 Consuetudo quanto tempore præscribatur.

19 Argentariorum electio olim qualiter fiebat.

20 Ratio potentioribus seruientium est, placebo domino.

In Regia camera summariè uertebatur causa inter Regium fiscum & nobiles uiros Iacobum & Marcum Antonium de Sananzarijs de sedili portæ nouæ ciuitatis Neapolis, super uena aluminis existente in montibus Angnani, audita relatione facta per dominum Thomam uasallum relatorem, & audito domino Bernardino de Montibus interueniente pro aduocato fisci, & legente processum factum in magna curia Vicariæ inter Gasparem de Scotijs & dictos nobiles super dictis montibus, ac etiam visis allegationibus domini Ioan. Loisij de Artaldo aduocati dictorum nobilium fui multum astrictus, ut uotum meum in dicta causa in scri-
1 ptis darem. † Et licet recusassem, tamen ab hoc onere non ualui euadere, & ideò imprimis recursum habui ad dominum nostrum Iesum Christum, ut illuminet meum intellectum ad proferendum uotum meum, secundùm iustitiam Dei, & secundùm puram conscientiam: quia uera conscientia est illa, quæ sumitur ex fonte legum, quæ procedunt à Deo. Inde dicebat Bald. in capitulo clerici. de
2 uita & honestate clericorum, † quòd conscientia legis, uincit conscientiam hominis quæ dicitur abusiua, quando non habet pro se leges. Tota ista causa reducitur ad hoc indiuiduum. ¶ Vtrum ius conficiendi aluminis inuentum in solo priuati sit ius regale, ita quòd ad Regẽ spectet ipsum confici facere, uel spectet ad dominum, cuius est dominiũ & possessio soli, ubi est uena aluminis, soluta decima parte aluminis, quòd conficitur per priuatum Regiæ curiæ, iuxta l. cuncti. C. de metallis, & metallarijs. libro undecimo. Et licet fiscales allegassent pro fisco constitutionem Regni, pecu-

niam positam in tertio libro constitutionum Regni, qua asseritur, quòd dicebat, quòd omnes inuentiones sunt curiæ. ¶ Tamen in ueritate hoc non dicit dicta constitutio: sed bene dicit, quòd quælibet res inuentæ, quæ non sunt suæ, debent teneri per curiam per annum, ut si dominus compareat, detur ei, aliàs fit fisci. ¶ Item allegabatur pro fisco capitulum Regis Caroli secundi, de thesauris. ubi dicitur, quòd Regia curia habet ius in metallis inuentis in fundo priuati, tanquam ius regale. istud capitulum nihil facit: quia non declarat, quod est istud ius, quod habet curia, & ideo debet intelligi de illo iure, de quo facit mentionem dicta l. cuncti. ¶ 3 † Item duo doctores tenentes partem fisci allegabant constitutio. Regni, inter multas. de offic. magi. procurator. curiæ: quæ dicit, aluminis sunt fisci. Sed fuerunt derisi: quia alumen non fit de herbis, sed de lapidibus coctis in igne in caldaribus, & ideò ipsi habebant corruptum librum. debet ergo dicere text. dictæ constitutionis, herbas aliminis. herba enim alit. inde alimen aliminis: & sic dictus textus nihil facit. ¶ Item allegabatur usus & consuetudo, quòd fiscus recepit uenam aluminis. etiam in locis priuatorum in pertinentijs ciuitatis Iselæ, & ideò ista consuetudo debet obseruari, prout dicit Andræ. in capitulo primo. in uerbo, argentariæ. quæ sint regalia. Sed quo modo hoc intelligitur, patebit ex infrà dicendis. ¶ Decisio ergo huius dubij, dependet ab intellectu dic. capitu. in uerbo, argentariæ. ubi dicitur, quòd argentariæ sunt Regis. Et idem dicendum est de alijs speciebus metallorum: ut in lege prima. C. de metallis & metallarijs. libr. undecimo.
4 † Stat ergo dubium, an ille text. in uerbo, argentariæ intelligatur de argentarijs, uel metallis inuentis in prædijs Regis tantum: uel de metallis inuentis non solùm in prædijs Regis & curiæ, sed etiam in prædijs priuatarum personarum. Et in hoc reperio tres opiniones. ¶ Prima fuit opin. Andræ. de Isern. in dicto uerbo, argentariæ. qui dicit, quòd ille textus intelligitur de argentarijs, quæ sunt in prædijs Regiæ curiæ, & non de argentarijs priuatorum. nam istæ argentariæ possunt esse de iure communi in locis priuatorum: ut est textus expressus in lege tertia, in fine. ff. de rebus eorum. & in lege diuortio. §. si uir. ff. soluto matrimonio. & in lege, forma. ff. de censi. & in lege generali. §. uxori. ff. de usufructu legato. & in lege item si fundi. ff. de usufruc. Et in his argentarijs, quæ sunt in locis priuatorum, seruatur consuetudo, ubi sunt, per textum, in lege, uenditor. §. si constat. ff. commu. prædiorum.
5 † Cessante consuetudine de metallis inuentis in solo priuati fiscus Regius, habet decimam partem, iuxta l. primã, & leg. cuncti. præallegatam. & de isto reditu metallorum loquitur text. in lege inter publica. in fine. ff. de uerborum significatio. & gloss. ibi declarat, uidelicet, quòd est decima pars metalli, quod effoditur, & in lucidam formam per liquefactionem reducitur: ut in dicta l. cuncti. & dicit Andræ. in dicto uerbo, argentariæ, quòd in Calabria sunt uenæ metallorum, quæ certo modo sunt Curiæ. Sed in argentarijs & metallis repertis in terra Re-

gis, si Rex cōcedit alicui facultatē q̄rendi venas metallorū, quę sunt subtus terrā, & ipse reperit venas metalli in solo Regis, Rex habebit duas decimas. Sed si ille, cui Rex dedit licētiā inueniēdi venas metalli, reperit in solo priuati, & non sit in damnū dño soli, tunc ipse inuentor dabit fisco vnā decimā cum certis scropulis, & aliā decimā dabit dño soli. hæc probantur in l. j. & in l. cunćti. & in l. quosdam. C. de metallis, & metalla. lib. xj.
6 † An autē si in prædio meo sint venæ metallorū, possit Rex alteri cōcedere, vt me inuito quærantur? Et certè nō, per dictā l. quosdā. nisi esset consuetudo: ut in d. §. si constat. uel nisi princeps q̄n cōcessit castrū militi, reseruauit sibi venas metallorū. & tūc ille miles solū decimā habebit pro damno, fortè quod sit in prædio, & nō sit graue dānum: vt in d. l. cūcti. sed si esset graue, nō posset dño inuito: vt ī d. l. quosdā. & sic vult Andr. in loco præallegato, ꝙ dictæ leges C. de mettallis. nō sint correctę per d. c. j. in verbo, argētariæ. sed intelligit̄ s̄m dictas leges: quia id expressè nō dicit: vt in auc. quibus mo. natura. effici. sui. §. tribus. ꝑmptū est iura iurib⁹ cōcordare. C. de inoffi. do.
7 l. j. † Sicut ergo de iure cōmuni possum thesaurū labore meo in proprio fundo arte nō magica vel scelerata inuenire: vt C. de thesauris. l. j. & instit. de rerū diui. §. thesauros. Eadē ratione, si in prædio meo sunt lapidicinæ uel uenæ metalli, possum illa fodere: quia eadem ratio est, ergo idem ius: quia ratio diuersitatis reddi non potest. ff. de fonte. l. j. ff. de uerborum obligation. l. à Titio. Ex quibus patet, s̄m And. ꝙ dictæ leges C. de me-
8 tallis sunt iustæ: † quia ita debet esse lex. s. iusta. iiij. distin. c. erit aūt. & debet fieri lex nō ad priuatū cōmodū, sed rebus cōmunibus: vt C. de Iustit. Co. con. in princ. dicens, ꝙ lex non est lex, quæ iusta nō est, sed potius legis abusio. allegat August. in libro de libero arbitrio. ¶ Secunda fuit opinio fiscaliū, dicētiū, ꝙ dictū c. j. in uerbo, argētariæ. intelligat̄ simpliciter, i. siue venæ metallorū inueniantur in loco Cæsaris, siue in loco priuati, debent esse Cæsaris, & sic fisci. & sic d. ca. j. q̄ sint regalia, corrigit illas leges positas in titu. C. de metallis. præallegat. Nec est mirū, dicebāt illi fiscales, ꝙ dictæ leges sint correctæ per dictū c. j. in uerbo, argētariæ. quia illi imperatores, q̄ fecerūt illas leges, fuerūt Oriētales & nō iuriscōsulti,
9 † quasi uelint, ꝙ illæ leges positæ in dicto titulo, nō fuerūt factæ cū rōne: nā dicti Imperatores fecerūt etiā multas alias leges iniquas: ut patet de superindicto, & in multis titulis in trib⁹ libris Codicis. ¶ Itē corrigit ēt d. iā l. iij. ff. de rebus eorū. & dictā l. diuortio. §. si uir. quia ille tex. in d. c. j. in uerbo, argētariæ. ē posterior dictis legibus. ¶ Itē quia in Regno isto dicunt fiscales, ꝙ omnes inuētiones sunt fisci. & idē in thesauro: licet in thesauro Rex Carolus se-
10 cūdus correxit: † quia princeps nō debet esse cupidus, & auarus: quia auaritia legitimis ictibus est ferienda. C. de inoffi. test. l. si q̄s in suo. Et pro cōfirmatiōe huius opinio. fiscaliū adducit authoritas dñi Iacobi de Aluaro. & Cardinalis Alexādrini in dicto verbo, argentariæ, ubi dicūt, ꝙ nō putāt, verū, ꝙ ille tex. debeat intelligi solū, si metallū inueniat̄ in solo Cęsaris, ut sit Cæsaris: q̄a hoc nō esset aliq̄d ius regale, cū quilibet priuatus, cuius est fundus, habet prædictā portionē: ut dicitur in d. l. j. & l. cūcti. & iō intelligit̄ text. in dicto uerbo, argentariæ. simpliciter. ¶ Sed opinio ista fiscalium expressè damnatur per Andræam in loco præallegato, dicentē, ꝙ amantibus Deum nō est dicendū, ꝙ dictum cap. j. in verbo, argentariæ. corrigat

dictam

dictam l.iij.de reb.eo.cũ concor.suprà alle.tñ quia sequeretur. ꝙ dictũ cap.esset conditum ad utilitatẽ propriã,& sic ꝓpter auaritiam, quæ nõ
11 debet esse in principe: † quia est radix oĩum uitiorũ: vt patet in authẽ. iudices sine quoquo suffr.§.ad hæc. & in c.sicut.xlvij.dist. & habeť in c. auaritię.de electio.in.vj. & in.c.auaritiæ. de præben.& ibi concor.tamẽ quia legũ correctio est euitanda : ut in l.præcipimus.C.de appel. & quia in dubijs cõtra fiscũ iudicãdũ est: ut in l.non puto.ff.de iure fisci. tñ quia dictum c.j. quæ sint regalia . statim postquã dixit,ꝙ argentariæ sunt Regis, dicit ꝙ thesaurus inuentus in loco Cæsaris pro medietate est inuentoris,& pro medietate Cæsaris,ꝓut erat de iure cõmuni, & sic dicendũ est in argentarijs, ut in eis seruetur ius cõe : ut si in loco Cæsaris, sint Cæsaris : si in loco priuati, fiscus habeat ius suũ,s.decimã : ut in d.l.cun
12 cti.† nã per sequentia declaranť pręcedentia de argentariis.ff.de pecu.lega.l.nã qđ liquidè. in fi. & l.fi.ff.de uino,trit.& oleo leg.¶Itẽ dictus intellectus fiscaliũ,& Iacobi & Prępositi sancti Ambrosij continet multas absurditates & iniustitias. ¶Primò, quia ex dicto intellectu sequeretur correctio d.l.j. & l.cuncti.C. de metallis.¶Secũdò,esset cõtra ius naturale,quia tolleret aliẽnũ sine solutione pretij.Et ad hoc,ut lex dicať lex, requiriť,ꝙ sit iusta.j.di.c.erit. ut dicit And.in loco prealle.non põt esse iustitia,ubi est superioris auaritia in
13 alienis rebus occupãdis : † in tantũ, ꝙ ẽt causa uenandi non licet intrare agrũ alienum,ut in l.diuus.ff.de serui rusti.prædio.& in §.apium.Insti. de rerũ diui.Si tñ antequã ꝓhibeať, ĩtret agrũ alienũ, & aliquid reperit, suũ erit,qđ reperit: ut ibi dicit text. imò lex,quæ ꝯtinet iniustitiã & iniquitatem,esset ipso iure nulla:vt no. in c.cum omnes.de ꝯstit.& ibi Abb. ¶Nec obst.illud,qđ dictũ est, ꝙ priuatus habet decimã metalli inuenti per aliũ in agro suo. Et Rex hẽt decimã metalli in prædio Cæsaris inuẽti,ꝙ hoc nõ ẽ ius regale,ex quo priuatus hoc ius hẽt:vt dicebãt Iac.Alua . & Præposi. ¶Quia ad hoc rñdeť authoritate gl.ĩ d.l.inter publica. in
14 fi.ubi dicit tex.†publica uectigalia intelligere debemus, ex qbus fiscus capit, qualis est uectigal portus uel uenaliũ rerũ.Itẽ salinarũ & metallorũ.dicit glo.metallorũ,de quibꝰ decima fisco dať de metallis,ut in l.cũcti.C.de metal. lib.xj .Ecce ergo, ꝙ isti pres freti suo sensu dixerũt,ꝯtra autho. gl. cõiter approbatã,quę expresse dicit. ꝙ ius regale in metallis est decima, licet ꝑ eandẽ legẽ, si metallũ sit in loco priuati, soluať ꝑ inuentorẽ dño soli alia decĩa.¶Et hoc, nisi dñs ꝑdij uellet ipse inuenire, ut dicit egregiè Pau.de ca.ĩ ꝯs.clxxvj. & Barth.Veron.in tracta. de serui.in tit.de mõte.& idẽ Pau.in l.uẽditor. §. si cõstat.ff.cõmu.ꝑdio. ubi dicit.
15 †ꝙ dñs soli ꝑferť alijs, qñ ipse uult fodere ad inueniendũ metalla.& ista facultas effodiendi metalla in loco priuati ei, qui primò ĩuenit, durabit ad uitã inuẽtoris,& nõ ultrà: vt in l. apud Iulianũ.§.si cui.ff.de leg.j.no. ĩ l. sordidorũ.C.de exec.mune.li.x. & ideò eo mortuo dñs soli poterit iure ꝓprio fodere,quia nõ tractať de alicuius præiudicio . Et qm Andr.de Iser.in loco ubi suprà,tenet expresse,ꝙ si est cõsuetũ, ꝙ metalla inuenta in agro priuati,sint Regis, & ꝙ talis cõsuetudo ualeat,alle.ad hoc tex.
16 in d.l.uẽditor.§.si cõstat. †dico, ꝙ Andræas debeat intelligi ẜm legẽ, quã allegat.sed in d.§.si constat. diciť,ꝙ si consuetũ sit fodere metalla in loco alieno,intelligiť soluto pre-

tio,aliàs si esset consuetú fodere metalla in solo priuati, non soluto pretio.diceretur ista ꝯsuetudo reprobata, & ꝯtra ius naturale, & nihil esset: ut dicit not. Albe.de Rosa. in d.§.si ꝯstat.Et dicit Bal.in l.sicut.C.de serui.& aqua,ꝙ esset ꝯsuetudo diabolica.Et licet Bar.in l.Antiochensiũ.ff. de priui.credi. dicat,ꝙ lex generalis põt præiudicare priuato: nec à generali lege licet appellare. ut not. in c. cupientes.§.ad hæc. in uerbo priuatus.de elec.li.vj.& firmat Alex.in ij. uol.consil.clxxxix.tñ Bart. ibi nihil dicit,an tũc debeat solui pretiũ.Bene tñ Ias.doctor modernus in l.Barbarius.in iij.char.ff.de offi.præto. tãgit & ꝯcludit,

17 † ꝙ qñ per legẽ gñalem tollunẽ bona priuatorũ, debet solui priuatis pretiũ,per text.in d.§. si ꝯstat.facit l.ij.C.qui.ex cau.serui. pro præ.liber.acci. Et tantò magis, quia cõsuetudo ꝑdicta nõ est approbata.qa testes nõ deponũt de actuũ frequentia,iuxta not.per doct.in l. de quibus.ff.de leg. & in l.ij.C quæ. sit longa cõsue. & Io.And.in c.fi.de consue.& Alex.in ij.uol.cõsi. xlv.incip.nisi attestationibus. & in consil. cxxxvj.ĩcip. in causa & lite.in vj.colũ.nec de tpe.xxx.anno.qñ cõsuetudo allegaẽ cõtra ius priuati, non sufficiunt x.anni ad inducendũ consuetudinẽ,

18 † sed requirunẽ xxx.anni,ut dicaẽ ꝯsuetudo præscripta:ut est gl. no.in l.dñi prædiorũ.C.de agri.& cẽsi.li.xj.& Bal.in c.j.in princ.qualiter olim feudũ alie.pot.& doct.in d.l.de quibus.& Alex.in v. uol. consil.v.in iiij.colũ.¶Itẽ,cũ principe in actibus non iurisdictionalibus non est dare cõsuetudine:vt dicit notabiliter Albe.de Rosa.in d.l.de quibus in.xlvj. col. Et sic cũ non sit probata actuũ frequentia, nec princeps soluit pretiũ,nec diuturnitas prædicta temporum,sequiẽ ꝙ consuetudo nõ est legitimè ꝓbata.& sic cõcludo cũ Andræa,ꝙ metalla in loco priuati inuẽta non sint Cæsaris,nisi quo ad decimam. & istud est ius regale in dictis metallis.& de illo iure Regio loquitur tex.in d.c.j.in uerbo,argentariæ. quæ sint regalia.¶Tertia fuit opi.Iaco.de Alua.in dicto uerbo, argentariæ.quæ dicit, ꝙ argentariæ sunt Regis,s.electio argẽtariorũ est de regalibus, quemadmodũ magistratuum:

19 † nã isti argentarij solebãt antiquitus eligi publica authoritate : vt dicit glo.magna.in fi.in l.q̃dam.§.nũmularios.ff.de eden . Et quia hodie nõ est in vsu, ista electio argentariorum facienda à principe, nec literæ applaudit iste intellectus, qui de nũmularijs, & non de argentarijs loquitur.¶Item esset cõtra glo.in d.l. inter publica. ideo dicta opinio erit pessundanda, & tenenda erit opinio Andr.ꝓut suprà dixi,& istud est uotum meũ in ista materia,s.ꝙ ius cõficiendi alumen inuentũ in solo priuati,est dñi soli,sed fisco debet solui decima pars aluminis, quod conficitur,iuxta d.l.cuncti.

20 ¶†Et in hoc uoto fuerunt quinque doctores Regiæ cameræ summariè & sacri consilij, licet fiscales fuissent in cõtraria opinione,non tamẽ suffulta legibus aut rationibus, nisi authoritate ꝑsalmi, Placebo domino in regione uiuorum.hæc tamẽ registraui,Saluo semper iudicio potiori.

DECISIO CCCXXII.

De impubere proximo pubertati, qui ex iuramento obligatur, & de absolutione à iuramento propter enormissimam læsionem.

SVMMARIVM.

1 Intellectus & declaratio authen.sacramenta puberum. 10.

2 Iurin an cõfirmet ꝯtractum minoris.

3 Minor doli capax iurans se maiorẽ, est in dolo,& contrahit.
4 Impubes qñ ex iuramento obligetur.
5 Iuri canonico in materia iuramenti standum.
6 Iurm vi & metu extortũ, est nullũ, sed de eo petenda est absolutio.
7 Iuramentum puberũ an impediat restitutionem in integrum.
8 Absolutio à iuro dispositionẽ authẽti. sacramenta puberum. an eneruet.
9 Papa absolutionẽ p enormissimã læsionẽ minorib9 & maiorib9 cõcedit.
11 Intellectus c.quamuis.& c.cum contingat.de pact.lib.vj.
12 Absolutio semiplena ex postfacto repletur.
13 Papa ratione enormissimæ læsionis ius quæsitum non subdito aufert.

DOMINVS Ciccus Abbas reliqt Dionorã suã filiã unicã hrdem: quæ post eius mortẽ nupsit nobili Simonello Caraczulo,q̃ pmisit in capitulis matrimonialibus ɔstituere antiphatũ inducatis mille, & pmisit ꝙ Marcus Antonius & Ioannes Antonius Caraczuli eius fratres assecurẽt dictum antiphatũ ɔstituendũ.Et dicti fratres pmiserũt in dictis capitulis assecurare dictũ antiphatũ cõstituendũ:dictus uir absentibus dictis fratribus ɔstituit antiphatũ, & absq; alio cõsensu & requisitione dictorũ fratrũ. Post hæc solutũ est mrĩmoniũ per mortẽ uiri cũ filiis, uxor petit antiphatũ à dictis fratribus actione hypothecaria sup quadam domo eorũ sita in summa platea ciuitatis Neapolis, uirtute instrĩ dictæ pmissionis factæ per eos,quo ad usumfru
1 ctũ pp existentiã filiorũ. ¶†Multa dicti fratres allegãt,ꝙ ipsi nõ tenenẽ ad dictũ antiphatũ,& per ɔñs, ꝙ debeãt absolui.¶Et iter alia, quia Ioãnes Antonius,qñ fecit dictã pmissionẽ iuratã,erat minor xij.ano.& hoc bene fuit pbatũ. Sed stat dubium, utrum dispositio authen.sacra puberum.C.si aduers.uendit. quæ uult,ꝙ iurm præstitũ à pubere in ɔ̃ctu nullo,quia nõ interuenit decretũ iudicis confirmans ɔ̃ctum, uendicet sibi locũ in pubere seu pupillo doli capace iurante,ut eius ɔ̃ctus nullus cõfirmetur iuro,sicut esset, si esset præstitũ à pubere. ¶Istud dubium habet
2 ɔ̃rias opiniones.†Nam gl.in d auth. sacra puberũ.tenuit,ꝙ d.authẽ. non habet locum in pupillo doli capace, qui si ɔ̃xit nulliter,licet iurauerit: tale iurm non confirmat ɔ̃ctum: quia dicta authẽ. loquiẽ de pubere iurante,& nõ de impubere.Et istã glo.secuti sunt ibi Pet.de Bellaper.& Cy. & Iac.Butr.& Bal.& Odof.Itẽ Pau. de ca.& Sali. in l.qui iurasse.ff.de iureiurã.& Ang.in d.aut.sacra. qui dicit,ꝙ sic fuit in publica disputatione determinatũ Bononiæ. Et idẽ tenet gl.Iacobi Colũbini in § item sacramẽta puberũ.de pace iura.firmã. in usibus feudorũ.& Bal. ibi.Idẽ tenet Raph.Fulg.in d. authẽ.sacra puberum.& Iac.Alua. & Præpositus in d.§.item sacra.in usib.feudo. & Fede.de Senis in cõsil.xxx.incip.minori xxv.annis &c.& Pau.de cast.in cõsilio ccxv.incipi.si nõ intercessit iuramentũ.& idem firmat Bal.in l.pactũ.in j.col.C.de colla. ¶Et ista opinio limitaẽ ſm Pau. de ca.in d.l.q iurasse. nisi impubes doli capax iuras-
3 set se maiorẽ, † tunc quia uideẽ esse in dolo,sic iurando, cõfirmatur eius contractus per dictũ iuramentum:& ista fuit originalis limitatio Guliel. de Cug. in dicta l.qui iurasse. & dicit Alexã.de Imo. in d.l.qui iurasse. ꝙ idem dicit Guid. de Suza. in dicta authen.sacramẽta puberũ. qui hanc limitationẽ limitabat, nisi cõtrahens cum pupillo doli capace & iurãte se maiorem,fuisset persona sibi cõiuncta:quia tũc nõ est uerosimile ipsum

ignorare ætatem ipsius pupilli doli capacis iurãtis se maiorem, quo casu non firmatur contractus dicto iuramēto: vt refert Alex.in.d.l.qui iuras-se.& moder.Papiēses in dicta authē. sacramenta puberũ. Alia opinio contraria fuit, ꝙ d.authen.sacramēta puberũ. habet locum etiam in pupillo doli capace:ut si iurauit in contractu: firmet iuramento, sicut si esse pubes. Et istam opinionem firmauit Bar.in d.authen.sacramenta pube. dicens ꝙ doctores communiter tenent, ꝙ si impubes est maior īfante proximus pu
4 bertati,ita ꝙ in eo cadit delictũ,† tũc obligatur ex iuramento.l.impuberē. ff.de falsis.& de furtis.l.impuberem. & hanc opinionē tenent Saly.& Pau. de cast.in d.authen.sacramenta.dicētes,ꝙ de iure ciuili procedit opi.præcedēs: sed de iure canonico procedit ista opi.Bart.hanc eandem opi.firmauerũt Canonistæ,uidelicet Host. Io. Andr.in c.cum contingat de iureiur. Archi.in c.quamuis. de pactis. in vj. & Io.de Imo.in d.c.cum contingat. in x.col. & hæc opinio bene probatī in c.ex literis.de sponsa.Idē firmauit Lud.Rom.in l.is cui bonis.ff.de ver. obli.& dicit Ale.in d.l.qui iurasse. ꝙ opinio Bart.est uerior,tũ propter fauorem animarum, uidelicet non cōmittatur
5 periurium,† in materia iuramēti standum est iuri canonico: vt in c.ij.de iureiu.li.vj.& dicit ipse Alex. ꝙ ita ipse tenet, quamuis Legistæ teneant contrarium.hanc eandem opinionē tenuit Abb.Sic. in consi.ccxv. incipiēte, illud in effectu de iure quærit.hanc eandē opi.firmauit expresse And.de Iser.in d.§.item sacramenta puberum. Et ita ego tenui legendo dictum.§.item sacramenta. ¶ Fuit ergo uotatum per totum Consilium, ꝙ ista opi.Bar.& Canonistarũ sit obseruanda in iudicando, sed quia fuit probatũ in processu,ꝙ dictus Simonellus uerberauit acriter dictum Io. Antonium,ut faceret dictam promissionē,& bene probauit,ꝙ per uim,& metum [a] fecit dictam promissionem, & præsentauit absolutionem à iuramento ad effectum agēdi. ¶ Fuit per oēs dños uotatum, ꝙ tale iuramētũ
6 non operatur aliquem effectum:† nã licet de iure ciuili iuramentũ per vim & metum exactum,sit ipso iure nullum:ut in dicta authen.sacramēta puberum:tñ de iure canonico iuramentum exactum per metum, nō potest ꝓpria authoritate sperni,sed dēt peti absolutio:ut no.in c.ad audientiã. quod metus causa.Et Archidia. in d. c.quãuis.& Inno.in c.uenerabilis. de elect.& in c.ad aures.quod me.cau.& Sal.in d.authen. sacramenta. & quia interuenit absolutio à iuramento, ut dixi,propterea fuit uotatum, ut ipse Io.Antonius absoluatur. ¶ Quantum uerò ad Marcum Antonium puberē, qui promisit cum iuramento fideiubere,& obtinuit absolutionem à iu-
7 ramento ad effectum agēdi. ¶ † Vtrũ possit per uiam restitutionis in integrũ infrà quadrienniũ dicere se enormissimè læsum ex dicta promissione iurata:cùm appareat in promptu de ipsa læsione, cùm sit pauper, & nihil habeat nisi partē in dicta domo. ¶ Et prima facie dicebant aliqui domini, ꝙ non pōt ēt per uiam restitutionis in integrũ ex capite enormissimæ læsionis uenire,quia uera cōclusio doc.
8 est in d.auth.sacramenta puberũ.† ꝙ minori læso ex contractu iurato tollitur beneficium restitutionis in integrũ ꝑ iurm,nec obstat absolutio à iuro:quia talis absolutio à iuro non pōt tollere dispositionem dictæ authenticæ,sacramenta puberũ.quę nō inducit peccatum,per quam quæsitũ fuit ius laico,id est,dictæ vxori simonelli:ut firmat egregiè Pau. de cast. in consi.ccxvij.incipiente,præsuppo-

sito fine præiudicio ueritatis. ¶Alij fuerunt in contraria opinione dicentes, ꝙ clarè apparet, ꝙ dictus Marcus Antonius ex dicta promissione iurata de fideiubendo dictum antiphatũ
9 fuit enormissimè læsus. † Sed Papa rõne enormissimæ læsionis minoribus, & maioribus indistinctè cõcedit absolutionẽ à tali iuro: quia iurm nõ debet esse vinculũ iniquitatis: ut in c. & si Christus. de iureiu. & no. ĩ auth. quod eis. C. de nup. ex quo iste pubes deceptus est dolore ipsa interuenien te: ut in l. si quis cũ aliter. cum similibus. ff. de uer. obli. ergo potuit ei succurri per absolutionẽ à iuro. & hoc expresse firmauit Anto. de But. in c. cùm contingat. in quarto casu princi
10 pali, de iureiu. † & dicit, ꝙ isto modo limitatur d. aut. sacramenta puberũ. hoc ẽt expresse firmat Abb. ĩ d. c. cũ contingat. in xxviij. col. vbi dicit, ꝙ nõ habet locũ dicta aut. si interuenit dolus re ipsa. Idem firmauit Petr. de Ancha. in sua disputatione, quæ incipit. c. laicus. & in repetitione c. canonũ statuta. xj. q. principali. de consti. Et licet Io. de Imol. in d. c. cũ contingat. & Lud. Ro. in l. qui superstitis. ff. de acqui. hære. teneãt oppositũ, ꝙ ẽt ubi interuenit enormis læsio, tñ propter iurm nõ põt allegare læsionem, per tex. in c. quamuis. de pact. li. vj. & per gl. in c. pen. de emp. & uendi. & in
11 l. ij. C. de rescin. uen. † vbi deceptus ultra dimidiam iusti pretii si iurauit, nõ auditur dicendo se deceptũ. ¶Tamen dicebant dñi antiquiores de Cõsilio, ꝙ eorum temporibus semꝑ fuit in obseruantia opi. do. Ant. de but. & Pet. de Anch. quia illa est æquior l. ꝙ rõne enormissimę læsionis concedatur absolutio à iuro. & dispositio ca. quãuis. & c. cũ contingat, ꝓcedat, qñ læsio esset mediocris: secus, ubi esset enormissima læsio. & ita dicebat do. Ant. de Ale. in recollectis suis in l. sti pulatio hoc mõ cõcepta. ff. de uerb. obl. quæ qdẽ enormissima læsio erat in persona dicti Marci Antonii, qui nihil aliud habebat nisi dictã partem dictæ domus, super qua actũ fuit hypothecaria pro dicto antiphato, pro quo promisit intercedere. ¶Nec obstat, si dicatur ꝙ dictus Marcus Antonius solũ fuit habilitatꝰ à dicto iuro ad effectũ agẽdi & excipiendi, nõ aũt fuit absolutus ad effectu rescindendi ꝯtum iuratũ, per quẽ fuit ius quæsitum parti, per dictã auth. sacramenta
12 puberũ. ¶†Quia ad hoc bñ respondet Pau. de Cas. in cõsi. ccxvj. incipiẽte, circa primũ quæsitũ. in vlt. col. dicẽtẽ, ꝙ per dictã relaxationẽ iuri ad effectũ agẽdi: licet à principio ista absolutio nõ sit plena, tñ ex post facto ex probationibus factis uocata parte repletur, nec est necesse iterũ absolutionẽ petere, sufficere dẽt prima, ut licet fuerit concessa ad finem agendi, proficiat ad finẽ obtinendi & peragẽdi, nec sit necesse eã de nouo superfluò petere, & ibi allegat duo similia
13 ut ibi ꝑ eũ. ¶†Nec ob. ꝙ Papa non tollit ius quæsitũ nõ subdito uigore dictæ aut. sacramẽta puberũ. Quia uerũ est rõne enormis læsionis, secus rõne enormissimæ, quæ semper vr̃ excepta. ar. l. oẽs. §. Lucius. ff. de his q̃ in frau. credi. ut in simili no. Abb. sic. & Io. de Imol. in c. Quintauallis. de iureiu. ¶Vltimò, ꝓ dictis fratribus allegabatur, ꝙ ipsi erant futuri fideiussores ꝓ dicto antiphato, si dictus simonellus constituit antiphatũ sine eis, non tenentur se obligare pro dicto antiphato eo absente, & cõstituere se principales in absentia dicti simonelli: ut dicit Bald. in l. sancimus. ver. sed qd si ꝓmisi. C. de u erb. sign. alleg. tex. in l. tribus. ff. de v susru. earũ rerũ. illud dictũ est pulchrũ. Quare stãtibus suprà dictis rõuibꝰ. ¶Fuit uotatũ per oẽs dños Consiliarios, ꝙ

ipse Marcus Antonius similiter absoluatur,& sic lata fuit sententia Regia absolutoria in fauorem dictorũ fratrum contra dictam actricem.

1 ET metum. Iuramentum extortum per uim & metum est ipso iure nullum,uide Ias.in auth. sacramenta puberum.C.si aduersus uendi. & uide infrà, in decis.393.& optimè supra in decisio.263.Tho.Gram.

DECISIO CCCXXIII.

De dotis restitutione.

SVMMARIVM.

1 Hæres & defunctus una ꝑsona esse censetur.

2 Cõfessio facta spe futuræ promissionis, quæ effectum secuta non est, nocet.

3 Marito quando imputari non debeat mora in exigendo dotem.

3 Paupertas excusationem præstat.

4 Restitutio dotis,cui debeat fieri.

MICHAEL hospitalis maritauit filiam suam cuidam Petro Gaudino,qui Petrus publico instr̃o mediante confessus fuit se recepisse dotes à dicto Michaele proHelisabeta eius filia,& promisit dictus Petrus dare fideiussores de dotibus ipsis restituendis in casu soluti matrimonij. Demũ dictus Michael per instr̃m promisit dicto genero suo habitis dictis fideiussoribus integrè soluere dictas dotes cõfessatas dicto Petro. Et cõsum mato matrimonio per carnis copulã, mortua fuit dicta Helisabeta sine filijs,superstite dicto Michaele patre & superstite marito. Modò pater petit virtute instrumẽti dotalis à dicto Petro dotem confessatam,ubi est renuntiatũ cum iur̃o exceptioni non numeratę dotis.ille Petr⁹ dicit se nõ teneri. Post dictũ instr̃m dotale sibi fuit promissa dicta dos solui habitis fideiussoribus de ipsa dote restituenda,quos fideiussores habere non potuit:& ideo non recepit dotem. Dicit pater:Helisabeta filia mea nullam habuit notitiam de dicta promissiõe, quã ego feci tibi ex interuallo post instr̃m dotale,ideo ei nõ nocet:† sed 1 hæres & defunctus una persona esse censetur:ut in §.j.in authẽ.de iureiu. à mo.ꝓsti. ego sum hæres filiæ meæ, ideo teneris mihi restituere dictã dotem,per id quod dicit Bart.in l.pe.§. si vir.ff.sol.matr.quẽ sequuntur Pau. de Cast.& Io.de Imol.ibi.& Abb.in ij.volu.conf.lxxiij.& Alex.in ij.vol. consi.xxxvj.in j.col.& Bal in l.legẽ. C.de pactis.¶† Pro parte illius Petri 2 dicebatur, ꝙ ipse in ueritate fecit illam confessionem spe futuræ promissionis factæ à patre suæ uxori, credẽs posse inuenire fideiussores dotium, per id quod dicit.Bal.in l.pollicitatione.C.de donatio.ante nuptias. Et ideo non tenetur. ¶ Fuit in Consilio uotatum, & determinatum in casu prædicto,ꝙ dict⁹ maritus liberetur, & absoluatur ab impetitione dictarũ dotium,& ꝙ teneatur cedere si quã inanem actionem hẽt ad dotem competentẽ mulieri,uel eius hæredi, per l.si socrus.§.Lucius & l.ẽt.§.fi.ff.sol. 3 mat.& ff.de pecul.l.qđ debet. † nec debet marito imputari mora in non exhibendo dotem,tum quia propter eius paupertatem non potuit inueni re fideiussores: quæ paupertas habet eum excusare,iuxta not in ca. breui. de iureiuran.tum quia ille erat pater suæ vxoris:ut dicit Bal.in d.l.pollicitatione: † tum quia nunc restitutio 4 dotis debet fieri ipsi patri, ut hæredi filiæ,& ipse pater illi,qui promisit dotem:ut dicit Pau.de Cas.in d.§.si vir. & de hac materia uide in clausulis do.Vitalis.in rubri. ex quib. cau.possit simulatio præsumi,char.xciiij. & vnum optimum consilium. Angel. cxlv.& Are. Insti. de legatis.§.sed si uxori. & in locis,quæ ibi allegantur.

DECISIO CCCXXIIII.

De interdicto recuperandæ possessionis feudi ecclesiæ p possessionem xxx. annorum.

SVMMARIVM.

1 Ecclesia agens interdicto recuperādæ contra spoliantis hæredē, qui lōgo tempore possedit cum confirmatione Regis, quid debeat probare.
Ecclesia de se est feudi incapax.
Feuda quaternata concedere ad solum Regem spectat, nō ad barones.
2 Ecclesia nunquam moritur.
3 Feudum qui non possint tenere.
Feudi incapax non potest se. petere restitui, quin obstet notorius defectus proprietatis.
Intellectus c. ad decimas. de restitu. spoliatorum. lib. vj.
Restitutio spoliatorum qn̄ nō fiat.
4 Laicus nō pōt spiritualia possidere.
Laico de spiritualibus spoliato quādo fit restitutio.
5 Inuestiturā ostēdere, uel ꝙ loco inuestituræ habet, paria sunt ecclesiæ.
Inuestituræ loco habetur præsumpta inuestitura.
6 Tempus cc. annorū operatur titulū, & probatur per famam.
7 Interdictum recuperandæ non ostēso titulo ecclesiæ, an competat.
Spatium xxx. annorū, quid operet̄.
8 Possessio recentior stante antiquiore uitiosa præsumitur.
Depositio super negatiua nihil reuelat.
9 Testes sup affirmatiua an & qn̄ præualeant aliis super negatiua deponentibus.
10 Probatio negatiuæ coarctatæ loco & tempore, affirmatiuæ præfertur.
11 Aduersariorū ꝓbātiū possessionē in solidū potior est, cui ius cōe fauet.
12 Excessus in nu. testiū copioso dat̄.
Verba probant contra confitētem.
13 Negatiua p scripturā ꝓbata, ꝓbat.
14 Inuētariū antiquū an ꝓbat ꝙ tertiū
Præsumptio fit pro inuentario.
Scriptura publica, quid probet.
15 Inuentariū nō uocata parte, & extra iudicem factum an probet.
Notarius de consensu partium scribens sine authoritate iudicis, an ullam fidem faciat.
16 Baro repræsentat feudum, quod nescit loqui.

AGITVR cā in sacro Cōsilio, sup possessorio recuperādi territorii, qđ nominatur Loroitello inter commēdatariū abbatiæ sanctæ Mariæ ī basilica de Castro uillæ in pertinentiis Aprucii agētē ex una, & nobilē uirū Mercuriū Carrafam, dn̄m castri Rhodii eiusdē ꝓuinciæ in qua in Rota de tribus principaliter fuit excitatū & 1 discussum. ¶ † Et primò, utrū ecclesia agēs interdicto recuperādæ ad territoriū ꝑdictū feudale ꝙ hæredē spoliātis, q. possedit lōgo tpe cum cōfirmatione Regis Ferdinādi j. dēat ꝓbare de titulo, quomodò dictū feudū puenit ad ecclesiā. ¶ Dicebat dn̄s Diomedes Mariconda ꝑitus iuuenis aduocatus dicti Mercurii, ꝙ ecclesia est incapax feudi, nisi p inuestiturā & donationē Regiā, ad quē solū spectat cōcedere feuda quaternata, ut ī cōsti. Regni post mortē. Barōes. n. nō possunt ista feuda quaternata aliis cōcedere, & maximè ecclesiæ, quia tūc dici per 2 uenire ad manus mortuas: † quia ecclesia nunquā morit̄: ut c. j. de ali. feudi. ¶ Itē quia ecclesia nō pōt præstare seruitiū militare: ut in c. q. cleric^a. si de feu. fue. cōtrouersia inter do. & agna. & ī c. j. an mut^9 uel aliàs imperfectus. & in c. j. de milite uasal. qui arma belli. depo. & ibi ꝯcor. Imò si Rex baroniā vel feudū quaternatū simpliciter cōcedit ecclesię, tūc nō sustinet ecclesia onera feudi. q prius substinebat feudatarius, nisi ī cōcessiōe dicit, ꝙ cōcedit in feudū, sm Inn. ī c. uerū.

3 de foro competẽ. ¶ †Sed clarũ est, ꝙ And. de Ise. in l. imperialẽ. §. illud. de ꝓhi. feu. ali. ꝑ Fede. in. v. co. versi. hic magis patet &c. dicit, ꝙ qñ possessor feudi esset ĩhabilis ad tenẽdũ feudũ vt est mutus, surd⁹, mulier, clericus, & religiosus, qui arma bellica deposuit, qui feuda nõ põt tenere, vt ĩ diuersis titulis dr̃, in vsibus feudorũ, ĩ istis vr̃ habere locum illa decretalis noua. s. c. ad decimas. de resti. spol. li. vj. & iste est vnus de casib. in quib. nõ fit restitutio spoliato, nisi doceat de titulo: vt etiã dicit And. de Ise. in cõst. Regni, violentias. in iij. co. sicut
4 dicim⁹ in laico, †qui nõ põt posside re spũalia, ñ fit sibi restitutio nisi doceat de priuilegio Papæ: vt dicit ibi And. ꝑ d. c. ad decimas. & Ale. in l. naturaliter §. nihil cõe. in vij. limit. ff. de acqui. poss. sicut dicimus in alijs, quibus resistit ius cõe possidẽtibus, vt sint spoliati, ñ fiet illis restitutio, nisi ostẽdãt titulũ, de quibus in c. in literis. de resti. spolia. & in c. cũ ad se dẽ. eo. tit. per scribentes. & per And. in d. consti. violentias. cũ multis con cordã. quæ allegãtur in dictis locis. Cũ igitur dictus cõmendatarius nul lam inuestiturã ostẽdit de dicto feu do, sed Mercurius ostendit inuestituram Regis Ferdinandi primi, quæ dr̃ cõfirmatio, igitur deneganda est sibi restitutio dicti feudi de Loroitello.
5 ¶ †In cõtrariũ dr̃, ꝙ paria sunt ecclesiæ ostendere inuestiturã, vel nõ ostẽ dere, seu ostendere illud, quod habe tur loco inuestituræ: vt dicunt gl. & doct. in c. sciẽdũ. de feudo. cog. & est tex. in c. sciendũ. de cõsuet. recti feu di. & in c. j. quibus mo. feu. cõst. põt. ¶ Quid ergo est illud, quod habetur loco inuestituræ, nisi ꝓsumpta ĩuesti tura? ¶ Et ista præsumpta ĩuestitura ex tribus causatẽ, videlicet ex posses sione xxx. ann. & ex ꝓstatione serui tij, & allegatione ĩuestituræ facta à Rege: vt ẽ tex. & ibi And. in c. si quis per xxx. si de feu. fue. cõtroue. inter do. & agna. firmat And. in prælle. §. illud. & in d. c. sciẽdũ. de feudi cogn. & in ꝓlud. feud. in. iij. char. in iiij. co. firmat Alex. in i. vo. consi. cxxxvj. in ij. & iij. col. & in iiij. vo. cõsi. cxiij. in iiij. col. Sed omnia ista sunt probata pro parte dictæ ecclesiæ, ergo &c.
6 ¶ Itẽ qñ possessio ecclesiæ fuisset antiquissima ultra cẽtũ annũ. nõ oportet, ꝙ allegeẽ titulus, ẽt qñ dictæ pos sessioni resistit ius cõmune, text. est in c. j. in fi. de præscri. lib. vj. no. Bal. in c. si diligenti. in fi. de præscri. & tũ i operatur tale tempus, sicut potestas principis. dicit And. in præludijs feu do. ij. char. in j. col. & ij. char. in iiij. col. dicit, ꝙ habet vim constituti. & in l. Imperialẽ. §. prætereà ducatus. de prohibi. feu. ali. ꝑ Fed. cum simil. allegat. per Bart. Vero. in tracta. de seruitu. urba. c. xix. Et istud tempus probatur per famã, ut dicit gl. in con stitut. Regni, quadrigenalem. in verbo, cẽtũ annorũ. ¶ Itẽ per instrumen tũ, ut dicit gl. quæ fama bene probata est in processu, & apparet instr̃m inuentarij de dicto territorio, ꝙ sit ecclesiæ prædictæ, quod cõfectũ fuit sunt anni ducenti: de quo diceẽ. ȷ. de
7 eius impugnatione & fide. ¶ † Fuit ergo votatũ, ꝙ cõpetit interdictum recuperandi possessionẽ feudi ecclesiæ, non aliter ostenso de eius titulo specifico. sed solũ ostensa longa pos sessione xxx. annorum cum præstatione seruitij & allegatiõe tituli: uel possessione tanti temporis, in cuius contrarium memoria hominũ non existit. ¶ Secũdo fuit excitatum, qm̃ pro parte dictæ ecclesiæ bene fuit probatũ de possessione dicti territorij per xx. testes in ꝓsenti processu, & in alio processu ꝑ xxvij. testes ab annis lx. & per multos testes de fama ab antiquissimis tẽporibus. &

ꝙ sunt xvij. anni ꝙ fuit spoliata per Petrũ Carafam patrem dicti Mercurij. Et pro parte Mercurij ꝓbatur de recentiori possessione, per pauciores
8 testes, † quæ ꝓsumitur uitiosa stante dicta antiquiori possessione ecclesię, ut dicunt doc. in c. licet cãm. de proba. & in l. j. C. vti possit. Quæ ratio habenda sit de testibus in pauciori numero, videlicet xviij. testibus examinatis pro parte Mercurij deponentibus dictũ territoriũ fuisse possessum per antecessores Mercurij, & ipsum Mercuriũ per longũ tẽpus, & addũt, ꝙ dictus cõmendator nec eius ꝑdecessores possederũt per dictũ tẽpus, nec possidere potuissent, quin ipsi testes uidissent. ¶ Dicebãt pro parte dicti Mercurij, ꝙ magis stãdũ est eius testibus, quia licet deponant sup negatiua, quæ depositio nihil releuat eũ, ut est text. qui sẽp ad hoc allegatur in c. bonæ. de ele. & no. Bal. in l. actor. C. de ꝓba. in iij. col. & in c. licet cãm. pe. col. circa finẽ.
9 † Itẽ quia testes sup affirmatiua ꝑferuntur testibus deponẽtibus super negatiua, uti concor. alle. per Feli. in c. in nr̃a. in. j. col. de testi. Tñ hoc fallit, nisi testes qui deponũt negatiuè, deponũt super affirmatiua simul, ut quia deponũt Titiũ nõ possedisse, sed Seiũ, ẜm Bal. in c. si quis per triginta. in ij. col. si de feu. fuerit contro. & de isto dicto fuit memor Abb. Sic. in c. cum ecclesia Sutrina. in vj. col. de cã pos. & proprie. & Feli. in d. c. in nostra. & Alex. in l. j. ff. si quis ius dicẽ. nõ obtẽpe. Itẽ fallit, qñ negatiua esset coarctata loco & tẽpore: ut dicit Feli. in d. c. in nostra. & in iuribus per eũ ibi
10 allegatis, in tantũ, † ꝙ ista probatio negatiuæ, coarctata loco & tpe ꝑfertur ꝓbationi affirmatiuæ, ẜm Abb. in d. c. bonæ. de ele. ¶ Sed in ɔ̃riũ dicebat, ꝙ dicti testes sic deponẽtes intelliguntur de tẽpore post spolium, quod fuit longũ, nõ autẽ de tẽpore, quo possidebat ecclesia: quia nullus ex dictis testib⁹ deponit de antiquiori tẽpore vltra xxx. annos. ¶ Itẽ illud dictũ Bal. in d. c. si quis per xxx. ꝓcedit quantũ ad excusationẽ falsi: ut dicit Abb. Sic. in d. c. cũ ecclesia Sutrina. in vj. col. Item dictũ Bal. ꝓcedit, qñ illa negatiua habet pro se iuris ꝓsumptionẽ, ut quia testis dicit, talis possedit non ui, non clãm, ẜm Bal. in l. si quis diuturno. ff. si serui. vẽdicet. Item dicit Bal. in c. si diligenti. vlti.
11 col. de præscriptio. † Si duo aduersarij probant possessionẽ insolidũ, ille est potior, cui ius cõmune fauet. sed si ambo sunt pares, qui prior est in possessione, reportat palmã uictorię: quia sua possessio impedit, ne sequẽs possideat. alleg. not. iiij. q. j. in summa. & de ꝓbatio. c. licet cãm. Item illi testes Mercurij non deponunt super negatiua coarctata loco & tẽpore, sed solũ dicunt, ꝙ ecclesia nõ potuisset possidere, quin ipsi uidissent, & sic non deponunt de loco, tẽpore coarctato, & ideò præsumuntur falsum deponere: vt dicit Ange. in l. si ꝑ alium. §. docere. ff. ne quis eũ. ¶ Item datur excessus in numero testiũ co-
12 piosus, † & sic pro eis est iudicandũ, vt legitur in d. c. in nostra. & in l. ob carmen. in fi. ff. de testi. & habetur in l. si duo. ff. uti poss. & illi testes pro ecclesia nõ habent cõmodũ nel incõmodũ, sicut testes de castro Rhodij. qui sunt vasalli dicti Mercurii, & habent cõmodũ & incõmodũ, si uinceret uel perderet dictus Mercurius.

¶ Item, ad coadiuuandũ dicta testiũ, productũ fuit quoddam mandatum, factum per quondam do. Raymundum Candoram, dominũ castri Rhodij & Roitelli, & villę sanctæ Marię, in quo declarauit dictum territoriũ, de quo est lis in possessorio fuisse dictę ecclesię, ex quo asserit uidisse pri

uilegia antiqua dictæ ecclesię,& ideò mādatur,ꝙ dictæ ecclesiæ respōdeatur de fructibus dicti territorij, quæ uerba probant contra ipsum confitentem, vt dñm dictorū castrorum. Item,productū fuit quoddā inuentarium antiquū ultra annos cc. de quo infrà dicetur. ¶ Item,quia dum fuisset factum quoddā homicidiū clandestinum in dicto territorio,etiā sol
13 uit pœnā.¶ †Item ostenditur inuentarium factū tempore,quo dominus Tyberius Carazolus erat do.Rhodij & Roitelli, & nihil dr ibi territorio, de quo litigat, ꝙ sit dñi Rhodij & Roitelli.argu.l.cum prætor. cū simi. ff.de iudi.& ita dr negatiua probata per scripturam, secundū Abb.in c. j. de litis contesta.quæ bene probat.bonus est tex.in l.j.C.de exac.tributo. lib.x.Et pro parte dicti Mercurij nō sunt productæ aliquæ scripturæ, per quas posset cōiecturari dictū territoriū fuisse antiquitus possessum per dños castrorum Rhodij & Roitelli, sed certa priuilegia Reginæ Ioannæ secūdæ ꝗ nihil faciunt ad probationem ꝯ dictā ecclesiā.¶ Fuit ergo votatū per oēs,ꝙ ecclesia melius ꝓbat possessionē antiquā,ꝗ dictus Mercurius dicti territorij.¶ Tertiò fuit excitatū,quā probationē faciat dictū inuētariū antiquū,vbi sunt scripta bona ecclesiæ & iura,quæ habet ecclesia in dicto territorio. Et est sciendū, ꝙ dictū inuentariū est scriptū ꝑ manus cuiusdā notarij amici de cōmissione dñi Ioānis Candoræ tūc domini terræ ciuitatis Luparellæ & dictorū castrorū in anno dñi M.cccxij.ad instantiā do.Bartholomei Candoræ abbatis sancti Petri de ciuitate Lu-
14 parelli.¶ †Dicit,ꝙ dictū inuentariū nō probat ꝯ tertiū, s. ipsum Mercuriū,quia dicit Cy.in l.fi.C.arbi.tute. ꝙ si tutor posuit in inuentario domum, quæ reperitur esse tertij,& sic aliena,ꝙ tale inuentariū non nocet illi dño.¶ Ad hoc responsum fuit, ꝙ Mercurius nō probat, ꝙ tūc dictum territoriū erat dominorū Rhodij & Roitelli,& iō præsumit pro inuentario:vt in d.l.fi. & in l. cū precibus. C.de probatio.Itē,dicit Abb.Sic. in c.j.vlt.col.de fid. instru. ꝙ scriptura publica probat cōtenta in ea,ex quo à principio habuit sua substantialia. et in præiudiciū tertij,& ponit exēplū.probo cōtra Titiū nouū possessorē fundi,quia illū fundū emi à vero dño:qui tūc mihi tradit:nō. n. induco illud principaliter in præiudicium tertij,sed ad probādum dñium & ius mihi cōpetēs.ad hoc l.ij. C.de acqui.poss. ¶ Dicitur & secundò, ꝙ dictū inuentarium nō ꝓbat:quia ille notarius nō dicit se interfuisse in dicto inuētario,& potius percipitur,ꝙ
15 trāsumptauit,& sit non probat:†q̃a nō fuit factū uocata parte & corā iudice,ut dicunt doc.maximè Abb. in c.Albericus.de testib. & habetur in auc.si quis in aliquo.C.de edē. ¶ Nā ad hoc rñdebatur, ꝓut dicit Hostiē. in d.c.Alberic.& eū sic refert Abb. Sicu.ꝙ si factum est ita antiquum,ꝙ impossibilis reddatur probatio de citatiōe partis & præsentia iudicis,tūc oīa præsumuntur solenniter acta. & licet Abbas,nō teneat dictū Hosti.ꝓ dictū:imò ipsum reprobat,ut ibi per eū:tū dicit vnum uerbū notabile ad præsens propositū,ꝙ si notarius exēplaret de cōsensu partiū confitentiū vera esse,quæ continentur in illo inuentario tunc ēt sine authoritate iudicis fidē faceret inter ipsas partes, saltē tanquā cōfessio & pactum, & si nō vt scriptura publica, cū fuit rogatus de cōtētis in ipso inuentario, ut in Spec.de instru.edi. §.restat.& per doc.in c.fi.de fi.instru.& ita est in facto.quia de uolūtate Abbatis & dñi dictorū castrorū fuit factum dictum

trāsumptum,igit̄ facit fidē cōtra suc
16 cessorē in dictis castris: † quia baro repṡentat ipsum feudū quod nescit loqui:ut dicit gl.in cōstitu. cōsuetudinē. ¶ Dicitur & tertiò, ꝙ dictū inuētariū nō cōstat in processu,ꝙ sem ꝑ habitū fuit pro authentico, & sic nō facit fidē, et ꝙ sit antiquū, iuxta ea,quæ habētur plenè in c.ad audiētiā.de præscipt.& in c.cū causam de proba.& in l.census.ff.de proba.& tāto magis,quia ē præiudiciale tertio, ut dr̄ in dictis locis.& Bar.in l. rura. C.de oī agro deser.lib. xj. & in concor.alle.per Fel.in d.c.cū causam. in iij. col. ¶ Ad hoc rn̄debatur,ꝙ fuit trāsumptū de uoluntate dn̄i dictorū castrorum & abbatis, qui erat tunc tēporis:nā faciet fidē inter ipsas partes,& sic cōtra dn̄m feudi, ꝑ illud dictum Abbatis allega. ¶ Super hoc dubio fuit votatū, ꝙ dictū inuentariū adminiculatur in dicta cā possessorij nō ad plenā probationē faciēdā, sed coaddiuuāt dicto testiū deponētiū, aliq̄ de possessione ecclesiæ ab lxxx. annis,aliqui de possessione ab annis lx.vltra,aliq̄ d̄ possessiōe l.& aliq̄ xl. ānorū,&multi testes de fama,ꝑ quos ꝓbatur memoriā nō extare, ꝙ semper dictū territoriū possessum fuit ꝑ abbates dictæ ecclesiæ:& sic testes ꝑ dicti coadiuuāt dictū inuētarium, & & ecōtra. ¶ Et sic fuit votatū & conclusum,ꝙ dictus Mercurius condemneī ad restitutionē possessionis dicti territorij dicto commēdatario dictæ ecclesię reseruatis certis iuribus,quę habet do. Castri Rhodij in dicto casali Roitelli,prout cōtineī in quod ì inuētario antiquo præsentato ꝑ dictū Mercuriū. ¶ Et sic posteà fuit̄ sententiatū,ꝓut in dicta sn̄ia continetur.

DECISIO CCCXXV.

De pensione solutione nō probante possessionem.

SVMMARIVM.

1 Possessio an & quando probetur per pensionis perceptionē.
2 Pensionis solutio & locatio, quando faciant pro possessore.
3 Hæres possidet ꝑ colonū defuncti.
4 Colonus recognoscens, qn̄ constituat possessorem.

Facto verbo in Consilio ꝑ me tanq̄ delegatū ī cā vertēte ītēr dn̄m Thomā uasallū,& p̄sbyterū Io. Antoniū eiꝰ filiū sup possessiōe cuiusdā domꝰ fuit votatū ī Cōsilio hoc mō:
1 † ꝙ qn̄ ꝯstat,ꝙ alius est in possessione eiusdē rei,& colonꝰ uel inq̄linus soluit alteri pēsionē, ista ꝑceptio pēsionis n̄ ꝓbat ipm eē in possessione,ꝑ ut Bar.in l.q̄uis.§.si ꝯductor.ff. de acq. pos.ꝑ tex.in l.Pōponius.ff.de quib. mod.ususfruc.amit. Sed qn̄ alius nō est in possessione: tūc ex ꝑceptione pēsionis probat̄ possessio, vt firmat Ale.in d.§.si cōductor. & ita intelligitur cōsiliū Alex.in ij.vol.cōs.cxv-
2 iij.in fi.vbi dicit, † ꝙ per locationē & ꝑceptionē pēsiōis ꝓbat̄ possessio, hoc est uerū,qn̄ nō ꝓbat̄,ꝙ alius est in possessione. Aliàs per instr̄m locationis & ꝑceptionis pēsionis nō probat̄ possessio: ut bene firmat Alex.in iiij.vo.cōsi.x.& cōsi.xij.& cōs.xliiii in iij.co.& in v.vo.consi.lxxxviij. ij. vj.col.& cōsi.xc.ista decisio sumpta est ex tex.in d.l. Pomponius.ubi est casus pro hoc.& sic intelligit̄ Bald. ibi.& firmat ibi Albe.de Rosa. dum dicit in tex.ibi,vendiderit,& tradiderit,aliàs secus.infrà de acqui. possess. l.quāuis.§.j.& ibi not. & idem dicit Bartol.in l.qui vniuersas. §. qui per colonum.ff.de acqui.poss. faciunt ad hoc no. in l.ad probationem.C.locati.& quod not.Bar.in l.legata inutiliter.ff.de adimen.leg. ¶
3 † Item fuit cōclusum, quòd si dominus rei alteri

locauit rem suā:& pendente locatione dn̄s morit̄ superstite hærede, quāquam hæres non cepit possessionē illius rei, dicitur hæres posside re ꝑ colonum. Et si defuncto locatore alius transit possessionem illius rei, quā colonus posidet, eam non acquirit, nisi expellat colonū, uel colonus dicat se tenere nomine illius, qui intrauit possessionē. text. est de hoc in l. peregrè. §. quibus. ff. de acqui. pos. Idem dixit Bar. in l. j. §. non autē. ff. de ui & ui arma. Et illud quod dictū est, ꝙ acquirit possessionē ille, qui de nouo intrat possessionē per mortē locatoris, si colonus fatetur recognoscere ab eo, fallit, nisi ille colonus hæredi locatoris soluisset pensionem. per tex. in l. quāuis. §. j. ff. de acq. pos. ſm Ang. & Ale. ibi.

4 †Et est sciendū ꝙ si colonus illi à quo secundò recognouit, incepisset respondere de fructibus, tunc eū constitueret possessorem: aliàs non, ut patet ex dictis Inno. in c. cùm uenisset. de resti. in integ. ut refert Alex. in d. §. j. ubi dicit hoc ultimū dictum esse uerum, qn̄ primus possessor sciret, ꝙ fieret illi nouo possessori solutio fructuum uel pensionis, & taceret: tunc in iuribus incorporalibus sibi præiudicaret, secus in corporalibus, in quibus dato, ꝙ sciret aliū occupare possessionē, non priuatur primus possessor, nisi suspicetur se posse repelli, uel nisi sit negligens: ut declaratur in l. si id quod. §. fi. & l. si de eo. §. j. ff. de acquiren. possess. & quia ista fuerunt bene examinata & conclusa, ideò hic registraui.

DECISIO CCCXXVI.

De petita iudicis familia ad associandum creditorem contra debitorem.

SVMMARIVM.

1 Materia l. creditores. C. de pign.
2 Citatio partis in petitione familiæ iudicis, ad associādum, an requisita.

FVIT uotatum per totum Consilium, 1 †ꝙ iudex potest dare familiam suam creditori habenti publicū instrumentū de debito contra debitorem, in quo ex pacto datur potestas capiendi bona debitoris & eius hæredis propria authoritate, & in quo debitor constituit se precario nomine creditoris tenere & posidere &c. ut ipse creditor capiat corporalē possessionem bonorū stabilium ipsius debitoris, absque citatione ipsius debitoris per doctr. Albe. de Ros. in l. creditores ij. col. C. de pig. & idē firmat Sali. ibi. & idē Io. de Im. in c. potuit. de loca. & Alex. in iiij. uolu. consilio cxxxij. de quo per Ias. in l. ij. C. de iure emphy. col. lxxiiij. & seq. & ꝑ doc. in l. iustè posidet. ff. de acquir. posse. & hoc fuit in causa dominæ Catharinæ de Rota, hæredis quondam suæ sororis petētis se associari à commissario sacri Consilij circa captionem bonorum feudalium, obligatorum cum regio assensu pro ducatis decē milibus dotalibus suæ sororis defunctæ sine filijs uxoris quondam comitis Caiatiæ sui mariti uirtute instr̄i dotalis in forma publica, cui ipsa comitissa succedit.

2 †Mihi fuit uisa ista decis. mirabilis, eò quia debebat parte citata cōstare, ꝙ dn̄a comitissa erat eius hæres. sed quia hoc erat notorium, ideò pertransiuit dicta decisio: & quia non fuit petita licentia ingrediēdi: sed fuit petita familia ad sociādum: quo casu ſm Sal. in d. l. creditores. non requiritur citatio partis. & eum sequitur Iaso. ibi, in columna lxxvj. Item, quia Barto. in d. l. creditores. in v. quæst. principali, dicit, ꝙ in tali licentia requiritur partis citatio. & idem Bal. in l. j. C. de executio. rei iudica. & in l. nec quicquam. §. vbi decretam. septima colum. uersic. sed dubitat̄, si possum. ff. de offic. procō.

DECISIO CCCXXVII.

De interdicto recuperandæ, & quæ ueniant in eo probanda.

SVMMARIVM.

1 Interdicto recuperandæ agẽs, quid probare debeat.

2 Possessio antiquior iuuat interdictũ recuperandæ.

3 Spolium satis probatum uidet̃, probata antiquiore possessione.

FVIT bene discussum & conclu-
1 sum in Consilio,† ꝙ licet sit regula, ꝙ agens interdicto recuperandæ possessionis debeat duo necessariò probare: ut possit uincere, uidelicet probare se possedisse rẽ, cuius possessionẽ petit sibi restitui. Et ꝓbare se spoliatũ fuisse: ut in l. j. §. interdictũ autẽ hoc. ff. de ui & ui ar. c. consultationibus. cum concor. quæ ibi allegantur, de offic. deleg. sed ista regula cessat, qñ agitur remedio c. reintegrãda. iij.
2 q. j. † nam qñ intentatur dictum remedium, sufficit actori probari antiquiorẽ possessionẽ, & possessionẽ esse penes conuentũ: quia satis dr̃ ꝓbatũ de spolio eoipso, ꝙ apparet probatũ de antiquiori possessione, & de iuniori possessione conuenti, per hoc apparet de spolio re ipsa. Ita dicit Bald. in l. tertia. ulti. colum. C. si à non competen. iudice allegat l. si coloni. C. de agric. & censi. libro decimo, & firmat hoc Alexand. in tertio uolum. consil. sexto. incipiente, circa processum.
3 ¶† Item dicta regula cessat, quando officio iudicis petitur restitutio possessionis, de qua apparet, quòd bona fide eam habuit, tunc sufficit, quòd probetur de dicta possessione tantũ, licet non probetur de spolio. hoc tenuit expressè Innocen. in capitulo post electionem. in simi. de concessio. præbend. alleg. dicta l. si coloni. & quod not. in cap. sæpe. de restit. spoliato.

DECISIO CCCXXVIII.

De superioris mandato a pœna caducitatis excusante.

SVMMARIVM.

1 Præceptum iudicis factum debitori non soluendo, an excuset eam ad uersus creditorem.
Præceptum iustificatum excusat.

2 Mandatum superioris excusat à pœna caducitatis.

3 Timor pœnalis excusat.

4 Clausula, rebus sic se habentibus, quid operetur.

5 Litigandi iusta causa reum à pœna conuentionali excusat, non actorẽ.

DOMINVS Paulus Lõgus Me-
1 dicus & eius† frater locauerunt Antonio molendinario unum molendinũ intra ciuitatẽ Neapoli. existens pro annis duobus pro uncijs xx. cũ hoc pacto, ꝙ singulis mẽsibus debeat soluere ratam tangentem, & si non soluerit, liceat eũ expellere, & alteri locare. Superuenit mandatũ pœnale & iustificatũ magnæ curiæ factũ dicto Antonio, ꝙ non debeat soluere pensionẽ dictis fratribus ad instantiã monialiũ monasterij sanctæ Mariæ Magdalenæ & canonicorũ sanctæ Mariæ de Maribus, prætensi dñi & possessores dicti molendini, ob mandatũ non soluit per unũ uel duos menses pro parte dictorũ fratrũ, in Consilio petitur declarari, ꝙ uirtute dicti mandati incidit in cõmissum, & ꝙ dictus Antonius dimittat eis dictũ molendinum. ¶ Ille Antonius dicit, ꝙ sibi fuit mandatum per superiorẽ, ꝙ non soluat, & ideo tale mandatũ eum excusat à di-
2 cta caducitate. ¶† Fuit uotatũ in Cõsilio, ꝙ dictum mandatũ superioris excusat dictum Anto. à dicta pœna caducitatis. & hoc ꝑ tex. & ibi Bar. in l. mulier. ff. de lege cõmissoria. & uoluit idẽ Bar. in l. nõ solũ. §. morte. in x. q. principali. ff. de ope. no. nũc. & idẽ te-

net Alex.in l.hæres.ff.ad Treb. Et tãtò magis, quia postquã dictis fratribus p dictũ molendinariũ fuit notificatũ dictũ mandatũ, dictus dñs Paulus nõ potuit obtinere victoriã cõtra dictũ monasteriũ & capitulũ: & pro hoc facit id, qd dicũt Host.& Io.An.
3 Car.Flo.in c.significauit.de cen. †de eo, qui iurauit soluere infra certã diẽ creditori, si iudex pcipit sub pœna debitori ne soluat, est excusatus, cõiter subditi obediunt superiori. dicit tñ, ꝙ debet appellare, ideò iste iussus superioris hẽt eũ excusare à dicta pœna caducitatis.nã & iste timor pœnalis hẽt eũ excusare: ut dicit Pe. de Ancha.in c.ad Apostolicæ.in xv. not.de re iud.in vj & Bal.in l.falsus. in fi.C. de fur.& in l.si te bonis.C. de iur.delib. Cyn.in l.ij.in fi.C.qd met. causa. Bar.in l.creditor.in fi.ff. de solu. Illa ergo pmissio de soluẽdo singulis mẽ
4 sibus rata, †intelligit, rebus sic se habẽtibus: ut pleuè no.p Ludo.Ro.in l. fi.ff.qui satisd.co.i.nisi superior aliud uoluit.ideò cõcludit Io.An.in regula, in malis.in mercu.in vj. ꝙ si scholaris iurauit creditori suo non exire districtũ Bononiæ ante solutionẽ sine ipsius licẽtia. Demũ iste scholaris fuit ex iusta causa reuocatus à patre in patriã, uel si esset cleric⁹ fuit ex cã reuocatus ab epo ad residentiã, ꝙ si recessit, & nõ satisfecit, ꝙ est excusatus. Idẽ tenet Fed.de Señ.in cõ.xcj. inci.qõ talis est, scholaris cleric⁹ &c.
5 †Ideò dicit, †ꝙ iusta cã litigãdi excusat reũ à pœna cõuẽtionali, sed nõ actorẽ, ut di. i. Bal.in l.nõ solũ.ff. de rei uendi.& uoluit Alex.in ij.uol.cõ si.cxix.incip.titulus quæstionis.

DECISIO CCCXXIX.

De restitutione aduersus præscriptionem xxx.uel xl.annorum ex capite ignorantiæ.

SVMMARIVM.

1 Restõ aduersus pscri.xxx.uel xl.an. ex capite ignorãtiæ an ɔcedat. 5.7.
2 Præscriptio longissimi tẽporis plenissimam securitatem præbet.
3 Præscriptio xxx.annorum currit etiam ignoranti.
4 Molestia inferri dicitur etiam in iudiciali uexatione.
6 Restitutio ex capite ignorãtiæ post an.xl.ecclesiæ an concedatur.

DICTAT Regia pragmatica Regis Ferdinãdi primi, ꝙ ille, qui alleg. ꝙ sibi nõ obstat p uiã restõnis in integ.pscrip.eò qa nõ habuit sciam de aliqua scriptura publica, pquã causat
1 suũ ius: †ꝙ istã scripturã debet recipere cũ solẽnitate, de qua in d. pragmatica. aliàs allegatio dictæ ignorantiæ sibi nõ pderit. ¶ Fuit dubitatũ in cã Loisij de Baldis in sacro Cõsilio, quã hẽt cũ certis pupillis sup quadã terra: quã terrã dicit dictus Loisius esse suã uigore sententiæ latæ in fauorẽ Catinæ, cuius ipse est nepos & hæres quæ quidẽ snía lata fuit sunt anni ultra xl Et nouiter ad eius notitiã deuenit, & ipsam recepit, secundũ solẽnitatẽ dictæ pragmaticæ. ¶ Vtrũ p dictã pragmaticã dicta restitutio in integrũ ex capite dictæ ignorãtiæ cõcedat cõtra pscriptionẽ lõgissimi tpis xxx.uel xl.annorũ, uel solum contra pscriptionẽ decem annorum inter psentes, & xx.inter absentes. ¶ Ego dicebã, ꝙ istud dubium aliàs fuit decisum in cõsilio, ut patet supra decisio. xxxvij. Sed quia fuerunt mortui illi Cõsiliarij, qui in illa decisione interuenerũt. ¶ Ideo fuit de hoc iterũ dubitatum. Et uidetur aliquibus, ꝙ non conceditur restitutio ex capite ignorantiæ scripturæ aduer præscri xxx.
2 uel xl.annorum, † quia dicta præscriptio longissimi temporis præbet plenissimã securitatẽ ut in l.sicut .C. de præscrip.xxx.uel xl.an. Sed ubi con-

ceditur in integrum restitutio, nō dicitur subesse p lenissimā securitas: ut not. gl. in l. ait ptor. §. pmittiť. ff. de mino. ¶ Secūdo ad idē allegať glo in Cle. j. de restitu. in inte. & gl. in c. ad audientiā. eo. tit. quæ dñt, ꝙ ꝯ pscriptionem xl. anno. non conceditť resti
3 tutio in ĩte. ¶ † Tertiò pscriptio xxx. anno currit etiam ignorāti: ut in l. fi. C. de pscrip. longi tēpo. Et si dicať, ꝙ ille tex. non uetat posse cōcedi restitutionem ex capite ignorantiæ, dicebatur, ꝙ tex. in d. l. sicut. dat illi, qui lōgissimo tpe præscripsit, securitatē. & tex. in l. fi. C. de fun. patri. lib. xj. in uerbo, nullam modestiam uel inquie tudinem formidari. uult, ꝙ illi, qui sunt tutti pscriptione xl. anno. nō habeant timere aliquam molestiam uel
4 inquietudinē. † & molestia dr inferri, etiā qñ quis iudicialiter uexať ut in l. j. & ibi Bal. C. de nundi. & probatur in auth. de fideiuss. in princip. in uers. molestus sit. ¶ Quartò hāc partem firmat Bartholome. Soz. in cōsi. ccxcix. in uersi. ptereà præscriptio. quod incipit, Capio primū &c. & idē uoluit Alex. in ij. uol. consi clij. incipiē. uiso processu cāæ uertentis. in iij. colum. ¶ Quintò, in casu, de quo est qō, elapsi sunt ultra annos xl. & ideò aduersus præscript. xl. anno. ex capite ignrantiæ non cōcediť restitutio: licet aduersus præscript. xxx. ann conceda tur dicta restitutio, ſm Ale. de Imol. in j. uol. consi. lxx. incip. uidereť, &c. & istam op. secutus fuit Frāc. de Areti. in consi. ciij. incip. breuitas in consulendo est necessaria. & ibi allegat Bal. id multis locis hoc tenentē, uide licet in l. oēs. C. de pscrip. xxx. anno. & in l. ab hostibus. ex quibus cau. ma. & in l. j. C. qui admit. in xxiij. oppo. Bartho. Sozi. idē dicit in cōsi. cxciij. inci. subtiliter & elegāter in iiij. col.
5 ¶ † In ꝯrium, ꝙ ex capite iuris ignorātię cōcediť restitutio aduersum pscriptionem xxx. uel xl. anno. tenent Pau. de Leaza. Zenzelinus, Stephanꝰ & do. Cardi. Lo. in d. Cle. j. de resti. integ. Idem firmat Abb. Sicu. in c. uigilanti. de pscript. hanc partē firmat Ale. in ij. uol. consi. clxviij. incip. uiso themate, suprascripto in iiij. col. ubi dicit, ꝙ ista est cōis op. Allegat etiā Hostiē. in c. contingit. de transac. & in summa, in tit. de restit. in integ. §. qñ in fine. & uoluit expressè Ang. in
6 l. annus. ff. de calūnia. † & in ecclesia conceditur restitutio ex capite ignorantiæ post decursum xl. anno. ut firmat Abb. Sic in c. j. de pscript. in fi. & Franc. de Aretio in consi. xv. super vl timo dubio, quod incipit, Reuerēdissime pr, & dñe mi singularissime &c. & Lud. in consi. ccccxij. inci. cū præsupponitur &c. & Ant. de But. in. ca. auditis. de restitu. in inte. dicit, ꝙ ista opi. est uerior de iure. & eandem opinio. firmat Bar. ꝙ licet ignoranti currat pscriptio longissimi tpis, tñ datur restitutio ex capite ignorantiæ: ut in l. j. §. si quis aūt. ff. de itine. actuq; priua. hanc partem etiam firmat Ioā. de Imol. in repet. c. fi. de præscriptio. in xij. charta. & Alexa. uidetur approbare hanc opinionem in l. cum filius. §. in hac. ff. de uerb. obli & etiam Felin. in c. uigilanti. de prescrpt. ubi allegat tot & tantas diuersas cotas in ista materia, ꝙ durat per vnam columnam, ut ibi per eum: licet ista quæstio sit multum dubia, & multi docto. de ea
7 dubitauerunt. ¶ † Tandem post longam examinationem per plures dies fuit per omnes dominos Consiliarios uotatum, ꝙ ex capite iustæ ignorantiæ restituať ignorās de iure suo ignorato aduersus pscriptio. xxx. vel xl. anno. qa ista est cōis opi. ut dicit Ale. vbi ꜱ. & firmat Bar. Suza. in cōs. clxvj. circa finē. ubi multos doct. allegat hoc tenētes: quia ista opinio ē verior: ut dicit Ant. de Bu. ubi ꜱ. ad hoc

faciunt omnia quæ allegant per Ale. & scribentes in d.l.cũ filius.§.iu hac. ¶Et sic bis in Consilio ista opin. fuit approbata.

DECISIO CCCXXX.

De in litẽ iurando propter dolum restituere debentis.

SVMMARIVM.

1 Notarius iurans instrumentũ perdidisse, an teneatur illud præsentare.
2 Intellectus l.fi.C.de fide instrumẽ.
3 Instrumenti amissio, qñ possit probari per iuramentum.
4 Restitutioni obnoxius, est in dolo, & iuramento in litem locũ præstat.

1 QVIDAM Thomas † egit cõtra Petrum de Crema petendo ab eo uncias centũ & x.ex testõ pretij vni⁹ ballassi ei uenditi pro pretio ducatorum mille ducentorum, prout continetur in quodam publico instrõ, qđ instrm fuit præsentatum magistro actorũ,& citato dicto Petro, & uiso dicto instrumẽto ipse Petrus accusauit Thomam de falso, quia ballassum non fuit uenditum, sed pignoratum, & processum fuit per magnam curiã Vicariæ ad dationem capitulorum, re sic existente dictum instrm non reperitur in actis, nec eius copia: & mandatur dicto Thomasio, ꝙ debeat instrm mentionatum in libello & capitulis pꝛesentare, iurat ipse, ꝙ pdidit. ¶Vtrũ teneatur illud pꝛesentare, & si nõ præsentat, debeat Petro dari iuramentũ in litem de eo, ꝙ cõtinetur in instrõ. Et uidebatur, ꝙ debeat stari iuramẽto dicti Thomasij allegantis amissionẽ dicti instri, de amissione prædicta, per text. expressum in l.fi.C.de fide
2 instrumen. ¶†Fuit in contrarium allegatum, ꝙ dispositio d.l.fi.limitatur & restringitur, ut habeant locum in eo, qui habet præsumptionem pro se de amissione, ſm Inn.in c.cùm olim. el j.in fi.de priuilegijs. & ibi dicunt Ioan.And.& Abb.Sic.in gl.fi.ibi, per iuramentum. ꝙ tunc perditio instrumenti potest probari per iuramentũ, si concurrunt cõiecturæ de perditione, & sic iudex in hoc adhibebit causæ cognitionẽ. Et in casu, de quo agitur concurrebant multæ coniecturæ. ¶In contrariũ, ꝙ dictus Thomas non perdidit casualiter dictũ instrm, sed dolo malo fecit, quo minus dictum instrm appareret, cum iam fuerat intinctus de falsitate, & propterea de eius amissione non statur eius iuro. Secundò, limitatur & restringitur dispositio d.l.fi.secundum Paulum de castro ibi, qñ instrm productum fuit penes acta & illius copia dimissa, deinde restitutum fuit originale producenti, tunc ex quo semel fuit productum in actis, eiq; fides imposita fuit per copiam collationatã, tũc si pars, quæ habuit copiam, uult illud redarguere de falso, tenetur iterũ originale producere, etsi iurabit, ꝙ non hẽt, nec alij dedit, nec apud alium est de eius uoluntate, nec dolo malo fecit, quominus apparere possit, sed ipsum instrm sine omni dolo deperditũ est. Sed in casu, de quo agitur, nõ fuit dimissa copia dicti instri collationata apud acta, meritò cũ probetur semel instrm fuisse præsentatum in iudicio & parti, scilicet ipsi Thomæ restitutum, non dimissa copia stante accusatione falsi, & oblatione capitulorum super falsitate, debemus dicere de amissione dicti instri, non esse standũ
3 iuramento dicti Thomæ. ¶†Fuit ergo uotatum in Consilio, ꝙ nõ debet dari iuramentũ de dicta amissione instrumenti, ex quo in dictis capitulis dictus Thomas cõfessus fuit habuisse dictum instrumentum, à magistro actorum pro formanda quadam petitione, & magister actorũ fidem fecit, ꝙ sibi restituit cum promissione de iterum restituendo & præsentando

actorum

actorum notario,& postea nunquam restituit nec ꝓbauit casum amissionis. Imò fit dandũ iurm dicto Petro in litẽ de eo, qd ꝯtinebatur in dicto instrõ, ut possit posteà reprobari tan quã falsum,per no. per Bald. in l.qui accu sare.in ij.col.uersi.quarto fallit. C.de edẽ.ideò dicit Lud.in l.in actio nibus.ff.de in litẽ iurã.per tex. in l.j. §.si res.ff.deposi.& in l. dolus.ff.man

4 da.† ꝙ qui tenetur aliquid restituere seu exhibere,si non restituit, dicitur esse in dolo,& debet alteri parti dari iuramentum in litem. Ex quo habet promptam ꝓbationem,ꝙ dictum ba lassum fuit pignoratum solùm ꝓ dictis uncijs centum & decẽ,& iam de hoc facta fuit fides summariè.

DECISIO CCCXXXI.

De prohibitione alienationis rei litigiosæ,& de precario & reuocatione illius.

SVMMARIVM.

1 Precariò se cõstituens possidere,qua liter possideat. 8.

2 Possessionem non probans, nec spolium probat.

3 Possessio ciuilis nõ transfert per pre cariũ appositum in contractu nullo.
Precarium,quando nihil operetur.

4 Contractus uenditionis stante prio re iuramento de non alienando, an & quando sit nullus.

5 Actus reuocationis ꝑcarij nulli, nul liter dicitur.
Primitiua infecta, inficit deriuatiuã.

6 Res ex cõtractu rei litigiosæ præscri bi quando possit.

7 Inquilini expulsi aut possessionẽ deserentes ipsam qñ discontinuent.
Instrumentum locationis non ꝓbat possessionem contra tertium.

QVAEDAM Diana de Capua pu blico instrõ, & apud acta sacri consi lij mediante iuramento ꝓmisit Matthæo Pantoliano de Capua nõ uendere nec alienare quandã hostariã in ciuitate Capuæ, quæ erat litigiosa in ter ipsam Dianã & Matthęum prædi ctũ,& pendebat lis de eo sacro consi lio. Deinde dicta Diana per instrm. publicũ uẽdidit ipsam hostariã Thomasio Andrææ pro certo ꝑtio,& con stituit se precario noĩe possidere:qui Thomasius Andræas reuocãdo precariũ cepit possessionem dictæ hosta riæ, quã possidebat dicta Diana per suos inquilinos:& sic.aĩo suo & cor pore alieno Diana possidebat & ipsa Diana tenẽte & possidẽte per dictos inquilinos cũ uolũtate Regiæ maiestatis fuit inita & firmata cõuẽtio in ter dictã Dianã & Matthæũ, ꝙ pro vnc.xxv. dicta Diana cedat liti & cau sæ reuisionis pẽdentis in sacro cõsilio,& dicta hostaria ꝑueniat ad dictũ Matthęũ,& sic authoritate Regia uir tutæ ꝯuentionis dictus Matthæ9 fuit inductus in possessionẽ dictæ hosta-

1 riæ.† Nũc dictus Thomas agit interdicto recuperandæ possessionis ꝯtra dictũ Matthæum. Matthæus dicit,ꝙ ipse debet absolui:quia dictus auctor nõ ꝓbat nec possessionẽ, & per ꝯñs nec spolium uigore dicti precarij, & eius reuocationis factæ ꝑ dictũ Tho-

2 mã.† Quia stãte hoc,ꝙ dicta hostaria erat litigiosa, vt suprà dictus ꝯtus initus inter dictã Dianam, & Thomã fuit ipso iure nullus. ꝑ tex.in l.iij. & ibi Bar.& Bal.C.de litigi.ibi tãquã si nihil factũ sit. & idẽ dicit Bart.in l.j. ff.eo.ti.& no.doc.in c.ecclesia sanctæ Marię.ut lit.pen.Et ubi ꝑcariũ est ap

3 positũ in ꝯtu nullo,† tũc per ꝑcariũ nõ transfert possessio ciuilis, ut dicit Bart. in l.si rẽ aliquã. in scdo mẽbro principali.ff.de acqui.pos.ꝑ tex. in l. ei à quo.ff.de usuc. sequit Alex.ĩ l.j. §.si uir.in ij.fallẽ.ff.de aqui.pos. hoc uoluit Ba l.in ꝓprijs terminis in pre cario apposito super ꝯtu nullo, ut nihil operet,in l.non dubiũ.in x.op-

po.C.de legi:allegat d.l.si rē aliquā. & l.si quis ante.versi. si quidē nūmo vno.ff.de acqui.poss.ergo &c.¶Secūdò dr dictū cōtractū vēditionis esse
a nullū stante priori iuramēto [a] de nō alienādo:vt not gl.ī c.licet mulieres de iur.iur.lib.vj.& illā gl.allegat Hostieu.hoc volentē in c.cū contingat. in eo.tit. & c.eā te.& c. intellecto.in authen.de nō alie.§.sanctissimas.Idē voluit Bart.in l. si quis pro eod.ff.de fideiuss.& in l.si prædium. ff. de iure do.ꝙ Spec.in tit.de emp.& vendi.§. tertio loco.ver.& not.cōsiliū.Inno. in c.dilecto.de pben. & hanc conclusionē firmauit Alex.in iij.uol.consi.
4 xvj.inci.pōderatis.†Et hoc verū,qn̄ cū primo iuramento cōcurrebat ius cōmune similiter prohibens alienationem, vt in fundo dotali,& in prohibitione alienationis rei litigiosæ, in quibus casibus stante primo iuro alteri facto habente cōcursum cum iure cōi,per dictū contractū prohibitum duplici respectu nō transfertur dñium,nec possessio, per iura suprà allegata,fm Io.de Imo. in dicto ca. dilecto.& Alexand.de Imo. in dicto consilio,in iij.col.& firmat Bald.in l. duobus §.fi.ff.de iureiuran.qui Thomas tempore emptionis habuit notitiā de dicta obligatione de nō alienādo:& sic cessant omnia cōtraria,quæ facit Alex.in dicto cōsi.
5 † et per consequens actus reuocationis precarij nulli nulliter dicitur : quia infecta primitiua inficitur & deriuatiua, secundū Bal.in l.fi.C.de uerb. sign.et in aut.quas actiones. C.de sac.sanct. eccl.¶Nec obstat, ꝙ ex cōtractu rei litigiosæ res potest præscribi: vt in l. Pomponius.§.cum quis.ff.de acqui.
6 pos.et in l.vitia.C.eo.tit.†quia verū est,quādo secuta fuisset traditio rei : vt in simili dicitur in d.l.j.§.si vir.qn̄ maritus donauit vxori et tradidit etc.et tantò magis, ī casu isto cōcurrebat prohibitio legis de non alienādo rem litigiosam:& primū iuramentū de non alienando rem litigiosam: ideo nō acquiritur possessio,p tex.in l.ij.C.de usuca.pro empto. ut habet in l.filiusfa.§.diui.ff.de lega.j.& in c. uerum.de cōdi.appo. ¶Itē ille actus capiendi possessionem factus per dictum Thomā nō priuauit uenditricē sua possessione dictæ hostariæ, per tā possessæ animo suo & corpore alieno,uidelicet per inquilinos,nisi ipsos inquilinos expulisset,aut ab ipsis in-
7 quilinis, †desereretur possessio:ut in l.peregrè.§. quibus.ff.de acqui. pos. & in l.si colonus.ff.eo.ti. & no.Abb. Sic.in c.olim.de resti.spo. & hoc verum,ēt si ipse Thomas locasset ipsam hostariā ipsis inquilinis, & non percepisset fructus,id est pensionē : quia tale instrm locationis nō probat possessionē contra tertium,id est ipsum. Matthæū:ut in c.inter dilectos. in fine,de fide instrumen.no. in c.cū Bertoldus.de re iudic.& in l.qui uniuersas.§.qui p colonū.ff.de acquir.poss. cū concor.allegatis per Alex. in iiij. vol.cōsi.x.incipi. viso processu.& in
8 cōsi.xij.in eo.vol. ¶†Fuit uotatū in consilio. per oēs dominos, ꝙ dictus Matthæus ueniat rationabiliter per prædictas rationes, & alias, quæ dominis occurrerunt, absoluendus ab impetitione dicti Thomæ, saluo iure,si quod cōpetit dicto Thomæ contra dictam Dianam vigore dictæ emptionis.

a PRIORI iuramento. An & quando secundum iuramentū præstitū contra primū teneat,uel nō, uide plenè Ias.in l.duobus reis.§. idē Pōponius.ff.de iureiur.Tho.Gram.

DECISIO CCCXXXII.

De dote recepta à socero per apocham cum promissione assecurationis.

SVMMARIVM.

1 Socer, qui per apocham nurus dotẽ promisit cautã sub bonorum hypotheca, an obligauerit bona sua, & obnoxios hæredes ad illã soluendam fecerit.

Pœnitentia in scriptura ad cautelã facta non habet locum.

Promissio patris afficit hæredes.

2 Patris bona tacitè pro dote, & eius antiphato sunt obligata, si dotẽ pater receperit.

Hæres patris qlibet ad dotẽ, de cuius assecuratione promisit pater, cõueniri potest.

Consuetudinis Neapolitanæ super dote interpretatio.

3 Vxor filij, si modò appareat instrumẽtũ dotale, assecurari debet de dote & antiphato super bonis soceri.

GABRIEL Coppularius de Neapoli maritauit Altabellã filiã suã Stephano Follerio filio legitimo, & naturali quodã FrãcisciFollerij, dictoq; Frãcisco soluit dotes.vnc.lx.quas ꝓmisit conseruare, & facere cautam de dictis dotibus cõseruãdis p̃ scripturã priuatã, q̃ non fuit facta ob mortẽ dicti Francisci superstitibus dicto Sthephano, & alijs filijs, & hæredib⁹ suis. Demũ dictus Stephanusvir vergit ad inopiã, & dicta Altabella petit se assecurari sup bonis, q̃ fuerũt dicti Frãcisci. ¶Opponit̃ ꝯ eã, ꝙ bona Frãcisci nõ sunt obligata, sed tñ Frãciscus ꝓmisit obligare, q̃ obligatio nõ fuit facta. ¶Itẽ in instrõ dotali, qđ fecit Stephanus dictæ suæ uxori nihil dr̃, ꝙ Frãciscus sit obligatus uel eius bona ꝓ dictis dotibus. Et cõsuetudo Neapolitana in scriptis dicit, dos, & quarta sine instrõ dotali peti nõ p̃t. ¶†In

1 ꝯrium dicebatur, ꝙ ex quo ꝓbatum est legitimè p̃ testes idoneos, ꝙ tpe capitulorũ matrimonii pater Stephani uoluit, ꝙ eius nomen nõ ponat̃ in instrõ dotali, sed per priuatã scripturam ꝓmisit se & eius bona obligare pro dictis dotibus, quæ peruenerunt ad suas manus, ad effectũ vt cõseruetur creditũ, & sic scriptura cõficiẽda erat ad cautelã, & non ad substãtiandũ ꝓmissionẽ, & sic nõ hẽt locũ pœnitẽtia: ut in l. cõtractus. C. de fi. instr. & sic illa ꝓmissio patris afficit hæredes, per l. si pactũ. ff. de ꝓba. ¶ Itẽ ex quo dictũ matrimoniũ fuit factũ de volũtate p̃ris, & pater recepit dictas

2 dotes, †sine dubio saltim tacitè sunt bona p̃ris obligata ꝓ dictis dotibus & antiphato: vt not. in l. si cũ dotẽ. §. transgrediamur. ff. sol. mat. & ibi per doc. & consuluit hoc Pau. de Cast. in cons. xiiij. incip. visis. & consideratis &c. ult. col. & idẽ uoluit Bal. in l. j. C. qđ cũ eo. & Ale. in iiij. vol cõs. lxvij. in fi. incip. uisis & põderatis. Et ideo qlibet ex hæredibus dicti Frãcisci fauore dotis p̃t cõueniri insolidũ ad dictã dotẽ, p̃ text. singularẽ in l. cùm ab uno. ff. de leg. ij. & voluit Cyn. in l. ꝓ hæreditarijs. C. hæredi. actio. & Bart. in l. debitorẽ. ff. de pact. & Io. de Im. in l. seruo legato. §. si testator. ff. de legatis. j. & Bart. in l. cõtinuus. §. fi. circa fi. ff. de ver. obli. licet alij hæredes tenentur sibi familiæ ercisciundæ: ut ibi plenè habetur. ¶ Nec obstat, ꝙ instrumẽtũ dotale non cantat de patre, & eius heredibus, sed solùm obligat maritũ, & eius bona. & sic nõ põt agi ꝯ alios hr̃des Frãcisci hypothecaria, ex quo nõ ẽ instrm̃ dotale, s̃m dictã cõsuetudinẽ Neap. ¶ Quia ad hoc respondebat̃: qa dicta cõsuetudo nõ dicit, ꝙ nõ possit ꝓbari, nisi p̃ instrm̃, sed dicit, ꝙ nõ põt peti, nisi appareat instrm̃ dotale. ita dicit glossator Neapolitanus in dicta consuetudine dos, & quarta. in prima glo. Cùm ergo in casu isto, de quo agit̃, apparet instrumentum dotale, sed probatur per testes dicta promissio facta per patrem & dictã dotẽ fuisse patri prædicto so-

lutam,meritò dicta uxor debet assecurari sup bonis dicti Frãcisci, tanq̃ saltim tacitè hypothecatis pro dicta dote, quæ ad eius manus puenit, & ẽt pro antiphato, iuxta l.ubi adhuc. C.de iure dot. Quæritur quid iuris.

3 ¶†Fuit ergo uotatũ per totũ consilium attentis rõnibus suprà dictis allegatis per dictã uxorẽ, q̃ dicta uxor assecuret̃ sup bonis dicti Frãcisci sui soceri,ad quẽ dos puenit tam pro dicta dote,quã p àntiphato.& iste fuit notabilis intellectus ad dictam ꝯsuetudinẽ,dos,& quarta.ut possit ad coadiuuandũ instrm̃ dotale etiam contra psonam nõ nominatam in instro pbare plus dictum, quam scriptum in instro dotali,& probare etiam per testes pecuniam dotalem peruenisse ad patrem. Ad hoc accedant no.in c. series.de testi.& quod not. Iac. But. Bal.& Pau.de cast.in l.certi cõditio. §.qm̃ igit̃.ff.si cert.pet. & Alexan. in iiij.uol.consil.lviij.

DECISIO CCCXXXIII.

De dotis augmento debito etiã dote non soluta.

SVMMARIVM.

1 Antiphatum quando debeatur uxori etiam dote non soluta.

2 Dotis fauor ẽt augmentum respicit.

Si dos est promissa solui marito in certis temporibus,& fuisset constitutum antiphatum uel promissum constituit:& antequam uenissent tempora solutionum dictæ dotis, matrimonium est dissolutum per mortem mari-

1 ri superstite uxore,†tunc mulier lu-

a cratur antiphatum [a] etiam dote promissa non soluta,quia non est imputandũ mulieri, cur ante diem dotem non soluit, ex quo maritus fuit contentus facere tempus ad ipsam soluẽ-

2 dam.† & hoc tempus adiectum respicit cõmodum mulieris:ut in l.cũ tempus.ff.de reg. iur. ita repetitur decisum per Neapo. Sebastianum in quadam glo.posita in c.Regni.quod incipit,mulier dotariũ. Et s̃m istã decisionem uidi in consilio fuisse uotatũ in fauorem Magnificæ Lucretiæ Carazolæ uxoris quondam dñi Ioannis de Ceruignole, cui promissæ fuerũt magnæ dotes,uidelicet sex milia ducatorum soluendorũ in certis terminis,& nondũ elapsis fuit solutũ matrimonium per mortẽ dicti dñi Ioannis.¶Et fuit uotatum,q̃ debetur antiphatum dictæ uxori pro dicta dote non soluta, licet tempus solutionis dictæ dotis nondum aduenerat.

ADDITIO.

Vide sup hac decisione quæ cõsuluit Steph.Eertrand.parte iij.consil. ccciij.nu.v.Et an dotis augmentũ debeat̃,si in cõstitutione dotis nulla de eo facta fuit mentio, tractat. idẽ Bertrandi,parte j.cõsil.xcviij.nu.xiiij.

a LVCRATVR AMTIPHALVM. Vide suprà in decisio.ccxlij.inci.in causa inter Lisam.ubi decidit̃,q̃ non debetur antiphatum: quia elapso tempore no fuit soluta dos.Tho.Gram.

DECISIO CCCXXXIIII.

De semel in feudo concessis iterum non concedendis.

SVMMARIVM.

1 Feudi concessione facta an terræ ueniant, quæ prius alteri fuerunt obligatæ.

2 Feudum habere in alio feudo terras separatas non est inconueniens.

Clausula,saluo iure alterius, semp intelligitur in principe.

3 Castro à dño uẽdito iura alteri infeudata non intelliguntur uendita.

Ius,quod habet concessor in concessione tantùm uenit.

4 Iura eius,cui primò facta est cõcessio in secunda, semp vñr reseruata.

Clausula,nõ obstante cõcessione alteri facta,quomodo intelligatur.

IN causa notarij Iacobi Viceproue cũ Gaspare de Restuino super certis terris sitis in casali Montanæ, q̃d aliàs fuit casale Cucchari,& nunc se-
1 paratum,† fuit dubitatum, ¶ Vtrum in concessione facta de dicto casali Montanæ cum iuribus & pertinẽtijs suis ueniant illæ terræ sitæ in dicto casali,quæ perprius fuerunt alteri cõcessæ & alienatæ tanquam de feudo recuperatę. Cum non incõuenit vnũ feudum posse habere terras feudales
2 in alio feudo penitus separato.¶ † Et fuit conclusum,ꝙ q̃n conceditur aliquod castrum,non uenit in ista concessione, id quod ipse concedeus uel eius ꝑdecessor alteri concessit.,ꝓ hoc ego allegaui Bal.in l.monumenta.C. de lega.vbi dicit, ꝙ si Rex Vngariæ donaret mihi quandam ciuitatem,in qua haberet iurisdictionem limitato modo,puta bassam iurisdictionẽ tm̃, illam solam iurisdictionẽ donare ui-
3 detur, præsertim,† quia in principe semper intelligitur clausula,saluo iure alterius.ff. de uulg. substi.l. ex facto.in princ.& ibi concor. ¶ Et ideò dicebat idem Bal.in l.j.in fi.ff. de rerum diuisio.¶ No.ꝙ si dominus uendit castrum,non intelligitur vendere iura alteri infeudata.allegat.c.quidã. de capi.qui cur.uendi.& ideò in concessionibus castrorum, quæ fiebant tpe Regis roberti inter aliàs clausulas ponebatur ista uidelicet, ita tñ, ꝙ si qui sunt,quibus dictus dñs auus, & pater noster uel nos aliqua bona,possessiones, & iura in castro ꝓdicto uel ꝗ.ipsius tenimenta concessimus, ipsa in capite teneant,prout eis concessa fore noscuntur &c.& ista clausula in effectu ponebatur tpe Regis Ferdinãdi primi, q̃n concedebat rescriptum reintegrationis feudi,ꝙ ad ea, quæ ꝑ Regem prius fuerunt alienata nõ apponat ipse Commissarius manus. & Bal.in d.c.j. de capita.qui curi. uẽdi. expressè dicit,non uidentur uendita ea, quæ prius alijs fuit concessa, & ab ipso vniuersitatis corpore separata.hoc dicit ille tex.& subdit ĩ se.co.
4 † ꝙ ius,quod habet concessor, uenit tm̃ in concessione.alleg.l. Publius.§. j ff.de condi.& demon.& sic non ueniunt res singularium.& pro hoc l. si domꝰ.§.fi.ff.de leg.j. & l uxor patri. C.cõmu.de lega.& l.qui tabernas.ff. de contrahen.empt.q̃ iura ad hoc allegat Fran.de Are.in consi. xv.incipiẽ. Reuerendissimè pater.in ij.col.versi. iij.præmitto. ¶ Et ꝓpeà dicebat Bal. in tit.de pace Constan.in col.xxxiij. ꝙ in cõcessionibus de aquis publicis, semper vñr reseruata iura & cõmoditates eius,cui primò facta fuit cõcessio.bene facit tex.in l.in concedendo ff.de aqua plu.arcen.& not.Ale.in ij. uol.consi.cxxv.& Bar.in l. fi.C.de lo
5 ca.ꝓdi.ciui.lib.xj. † Imò si fuisset dictum in secunda concessione, nõ obstante concessione alteri facta, intelligitur de inualida, & non de ualida,ut uoluit Compostellanus in c. causam q̃ de ele.& idẽ tenet ibi Ant.de Butr.

DECISIO CCCXXXV.

De precario,quod ad bona futura non trahitur,& de remedio l.fi.C.de acqui. pos.Et de assensu sibi,& suis hæredibus præstito non opitulante cessionariis.

SVMMARIVM.

1 Precarium an extendatur ad bona futura præcarij tẽpore impossessa.
Bona futura in bonorum generali obligatione,an ueniant.
2 Bona præsentia & futura ueniunt in tacita hypotheca.
3 Precarium loco traditionis quando habeatur.
Precarium extẽditur etiam ad paruum nasciturum.

5 Cōstituens se precario alterius nomine possidere, quid ꝓbare debeat, ut effectum suum obtineat pcariū.
Precarium quando mane fit.
5 Bona pñtia & futura obligans, an obliget feuda quærenda à suis hæredibus.
Precarium non transit ad hæredes precario rogantis. 10.
6 Precario noīe possidere post mortē suam nemo se potest constituere.
Constitutio præcarij, an circa futura operetur.
7 Possessio pro præsentibus si interuertitur, agi potest condictione l. fi. C. de acquir. pos̃ses.
8 Constōnis pcarij triplex distinctio.
9 Precarium ad bona hæredum nihil operatur.
11 Feudi alienatio Rege consentire renuente reuocari potest, non obstante iuramento.
Facto proprio nullum ipso iure licet contrauenire.
11 Obligatio anullata materiam non habet, suprà quam assensus fundet.
Assensus Regis post ius quæsitum parti nō ualet in eius præiudicium.
Ratificatio non operatur in præiudicium eius, cui ius quęsitum est ante ratificationem.
13 Possessio si retineatur, displicere nō dicitur.
Displicentia animi retraditionem requirit.
14 Assensus impetratus, post reuocationem obligationis bonorū nihil operatur.
Consensus episcopi in donatione iuris patronatus, quid operetur.
15 Obligatio bonorum feudalium ꝓpter q̃d post annū reuocata maneat.
Inuestitura forma nō derelinquēda.
Tempus multa refutat.
16 Assensus non registratus intra tps in regia camera, ꝓ nō pstito hētur.
Feudū ex ꝗuęstione formā accipit.
17 Regius assensus de persona ad personam non extenditur.
Cessionari non dicitur successor vniuersalis, sed particularis.
18 Obligatio solutione eius, quod debetur tollitur.
Donatio in solutum habet uim emptionis & solutionis.
Actione primæua sublata agi ñ pōt.
Datio in solutum primæuam obligationem quando non tollat.
19 Assensus ad cōsecutiua extenditur.
20 Assensus præstitus in contractu, in eius executione videtur præstitus.
21 Cedere in præiudicium primæ cessionis nemo potest.
Cōtractu inito cum filio, filio solui potest.
Contractu cum intruso celebrato, ei solui potest.
22 Cessio secunda quando ualida.
Actio directa circa primò cedentem remanet.
Limitatio ad legem iij. C. de noua.
23 Actiones directæ ex quo inherent ossibus cedētis separari non pñt.
24 Trāsigi pōt, prima cessiōe ñ ꝓbata.

Pro decisione cāæ vertētis in sacro Cōsil. inter nobilem Carolum Maramaldū actorem ex vna & dñas Frācescā & Ciaczā de Sāframūdo cōuētas ex altera; sup assistētiā petita sup castris Cometi & particulis obligatis & hypothecatis p quondā Nicolaū de Samframūdo patrē dictarū cōuentarū pro ducatis mille ccvj. mutuatis p quōdā And. Maramaldū d. Nicolao & Hugoni de S. Seuerino, fuit dubitatū de quatuor dubijs. ¶ Et primò, utrū in obligatione facta p dictū Nicolaū ueniāt d. castra, q̃ fuerūt q̃sitā per hæredes dicti Nicolai post dictā obligationē, † & sic an uirtus pcarij extendaĩ ad bona futura, q̃ non possidebanĩ tpe cōstituti pcarij. Et uidebaĩ, ꝙ pdicta obligatio extēdiĩ, ad bona futura: quia text. expressè

vult in l.fi.C.quæ res pig.obli.pof.ꝙ in generali obligatione bonorum ueniat etiam bona futura, q̃ posteà acquirũtur. Ad idẽ tex.in l.j.ff. de pig.
2 †Imò etiam in tacita hypotheca ueniunt non folũ bona pñtia,fed etiam futura:ut in l.hac ædictali.§.his illud. C.de fecũ nup.& ibi p Bal.licet Ioã. 3̃, ut dicit gl.in d.l.fi. Et ideò multi doctores tenẽ.ꝙ ẽt tunc pcariũ extẽdit ad bona futura: quia non eſt magnũ piudiciũ ficut in obligatione: ut tenent Iac.But.in d.l.fi. q̃ eſt vna de decifionibus Iuſtiniani,cuius opi.fecutus fuit ibi Sali.& Ang. in d difpu. incip.in refulgenti delitiarum palatio.& in confi.clxxix.incip.uifis pdi-
3 ctis inſtrumentis &c.in ix.colũ. †ubi dicit,ꝙ fi in donatione bonorũ pñtiũ & futurorũ fit appofitũ pcariũ, tunc hr̃ loco traditionis. & fic extenditur ad futura.& Ioan.de Imo.in l. ftipulatio hoc mõ cõcepta.ff.de uer.obli. allegat ꝓ hoc text. in l.quãuis.ff. de pcario.ubi fi conftituo me pcario nomine tuo ancillã poffidere, iftud pcariũ extendit etiã ad partũ nafciturũ, ergo ad futura. hãc opi.firmauit etiã Bar.in conf.lxxvj.incip. putrĉtus talis eſt, pater filio fuo emãcipato. idẽ tenuit Bal.in l.fi quis argẽtum.§.fed fi quidẽ.C.de dona.hoc idẽ vr̃.firmaſ fe Ale in l.iij.§.incertã.ff.de acq.pof. dũ concludit,ꝙ fi quis obligauit oĩa bona fua pñtia & futura,& conftituit fe pcario noĩe tenere & poffidere, ꝙ iſtud pcariũ trahiť ad bona futura, quæ per eũ acquirenť. Et eandẽ opi. firmat Iafon ibi, dicens iſtã effe com-
4 munẽ opi.¶†Sed in contrariã partem multũ ftrĩgit illa cõclufio, quæ vult, ꝙ ille qui cõftituit fe pcario noĩe alterius poffidere,ad hoc, ut præcariũ operet effectũ fuũ,debet probare, ꝙ tpe pcarij conftituti,ipfe poffidebat naliter, aliàs pcariũ nihil operať; ut not.gl.in l.quãuis.§.fi cõductor.ff.de acq.pof.hoc firmat Ang.ĩ cõſ cccliiij. incip.in qõne ṽtente Bar.& Ang.in l.quædã mulier.ff.de rei uẽdi.hoc idẽ uoluit gl.& Ang.in l.ij.in uerbo tradita.C.de acq.pof.& Bal.in l.j.C. qñ liceat ab emp.difce. ubi dicit hanc eẽ veritatẽ,ꝙ fi uenditor tpe,quo cõftituit fe pcario noĩe emptoris,nõ poffidebat, inane eſt pcariũ, licet posteà cœpit poffidere,quia ĩn noua poffeffione ñ eſt cõfenfum inter ptes &c. Idẽ firmat Ant.de But.in c. cũ uenifſent.de reftit.fpolia. & in repet.c.fi. in xvj.col.de cã poſſ. & ꝓprieta.hoc expreſsè uoluit Alex.in iiij.uol.cõſ. x.incip.uifo ꝓceſſu &c.& in d.l.quãuis.§.fi conductor.circa finẽ,poſt Angel.ibi.& firmat hoc Iafon in l.ab emptione.in viij.col.uerf.ij.limita.ff.de pact.& Bal.in rub. C.de ꝯhen.empt. 3
¶Sed in cafu,de quo agitur dictus Nicolaus non tenebat d.caftra, nec ipfa posteà habuit fed dictæ cõuentæ illa
5 recuperauerunt.†Et licet dictus Nicolaus obligaffet oĩa bona fua,pñtia & futura,nõ obligauit nec hypothecauit feuda quærenda à fuis hæredibus,quæ non funt obligata : ut dicit Ang.in l.affiduis.C.qui potio.in pig. habe.& Saly.in l.Pau.ff.de pig.& no. Ale.in l.fi hæredis feruus.ff.de leg.j. Maximè,quia pcariũ non tranfit ad hæredes pcario rogãtis,p tex.in l.cũ
6 pcario.§.fi.ff.de pcario.& no.ĩ c.fi.de pcario.¶†Nec quis põt fe cõftitueř pcario noĩe poffidere poſt mortem fuam,ut dixit Ang.in d.l.quãuis.§.fi cõductor.& Alex.in ij.uol.cõſ.lxxx. incip.ꝓfpectis his de quibus in themate.& fequẽti.¶Secũdò dicebať.ꝙ quãquã dicti Moderni teneãt,ꝙ pcarium extenditur etiã ad bona futura, per iura & rõnes per eos allegata in d.§.incertam,tamen negari non põt ꝙ multi doctores tenent contrariũ: ut eſt Bal.in l.j.ff. pro focio. ubi dicit ifta uerba formalia, vnde fi obli-

go tibi omnia bona mea præsentia et futura,& cōstituo me precario nomine tenere & possidere, ista cōstitutio
7 precarij non operatͬ circa futura.†Et dicit,ꝙ effectus est iste: quia pro præsentibus si interuertitur possessio, pt agi condictiōe l.fi.C.de acqui. possessio.nec requiritur excussio. Sed pro futuris oportet agi hypothecaria precedēte excussione bonorū, ſm Vbertum & Albertum Papiensem.hoc idē expresſè firmat Petrus de Vbald. de Perusio in repetitio.l.cùm duobus. §.Papinianus.ff.pro socio,in ix.char. versi.circa quintā partē &c. hanc partem tenuit Lud.Ro.in d.§.incertam. & in l.exitus.ff.de acquir.posses.¶In hac uarietate sacrū Cōsiliū transiuit cum ista distinct.faciēdo tria capita.
8 ¶†Aut quis constituit se quādam rē precario nomine tenere & possidere, & tpe constituti precarij nō tenebat nec possidebat,& tunc precariū nihil operatur,& ita loquitur glo.in d.§.si cōductor.& Bal.in l.j.C.qn̄ liceat ab emp.disce.& alij doctores suprà alle. ¶Aut quis obligat ꝓ debito oīa bona sua,præsentia & futura, & constituit se precario nomine creditoris tenere & possidere: si posteà debitor aliqua bona acquisiuit,precariū extēditur ad ista bona futura, secundum magis cōem opi.doc. in d.§.incertā. Et sic sacrū Consiliū non fuit secutum opi.Bal.in d.l.j.ff.pro socio,nec
9 Petri de Vbal. ¶†Aut debitor obligauit bona sua & suorū hæredū præsentia & futura,& constituit se precario nomine creditoris tenere & possidere:& debitor non acquisiuit ipse posteà bona,sed eius hęredes acquisiuerunt bona tunc quò ad ista bona hæredū,qn̄ fuissent obligata expresſè ꝑ ipsum debitorem,non operabitur aliquid precariū:quia non pōt quis constituere precariò possidere post mor
10 tem:ut suprà dictū:† nec precarium transit ad hæredes precario rogantis, per tex.in d.l.cùm precario.§.de precario.¶Et ideò fuit uotatū, ꝙ dicto agenti nō cōpetit cōtra dictas mulieres cōuentas remediū l.fi.C.de acqr.: poss.intētatū super dictis castris.¶Secundò fuit dubitatū, posito fine præiudicio ueritatis, ꝙ assensus Regius super obligatione bonorū feudaliū sit in forma probante, de quo multū dubitabatur.Vtrū dict⁹ assensus operetur suum effectū, ex quo præstitus fuit eo tpe quo fuit reuocata obligatio bonorū feudalium per dictū Nicolaum,uigore constitut.Regni,constitutionē diuæ memoriæ. Lucas de Penna in l.nulli.C.de fundis patri.li.
11 xj.fuit in una opi.†ꝙ ubi rex renuit consentire,tunc ipse idē alienans poterit reuocare,non obstante iuro, qđ tacitam conditionē habere vr̄,si rex cōsentiat alienationi.arg. de rescrip. c.cōstitutus. & de iureiu.c.ueniētes. cum simi.Sed dicta sua opin.nunquā fuit in obseruantia:quia ex quo alienatio uel obligatio rei feudalis fuit ipso iure nulla,per iura in vsibus feudorum,& in d.cōsti.licuit uenire contra factū propriū nullum ipso iure.l. quemadmodū.C.de agri. & censi li. xj.uoluit Bar.& ibi Ale. in apostillis in l.post mortē.ff.de adop. & patet ī d.cōsti.constitutionē Inn.in c.nosti. de elect. cū similibus. Nec in hoc vr̄ dolo recedere à promissis cōtra ius : ut in c.in malis.de reg.iu.lib.vj. ¶Et ideò in contrariū dicebatur,ꝙ si post obligationē bonorū feudalium sine Regio assensu facta reuocatio uirtute dictæ constitutionis Regni, si posteà Rex assentit dictæ obligationi,q̄ obligatio est annullata per reuocatio
12 nē assensus,nihil est:† quia nō habet materiam supra quā forma assensus pōt fundari:ut no.Bal.in l. cum sn̄ia. C.quando prouoca. non est necesse in ij.colū. ¶Item qn̄ Rex post reuo-

cationẽ obligationis ipsi obligationi præstat assensum, reperit rem nõ esse integram: sed reuocatã legis permissione, & sic ius quæsitum est parti reuocanti: & post ius quæsitum parti, non ualet assensus Regis in eius præiudiciũ: ut dicit Andr. in l. Imperialẽ. in prin. de prohi. feu. ali. per Federic. & in c. j. §. donare. qualiter olim feu. ali. pot. sic ẽt dicimus in ratificatiõe, quæ nõ operatur in præiudiciũ eius, cui ius est quæsitũ ante ratificationẽ ſm Bal. in l. fi. C. ad Maced. & in l. ob seruare. §. post hæc. ff. de offi. procon sulis. & Bar. in l. si uxor. §. si quis uxo rem. ff. de adulte. & in l. indebitũ. §. j. ff. rẽ ratã haberi. & in l. rem alienã.
13 ff. de pigno. cum simi. ¶ † Nec obstat quædam oppo. quam quidam aduocatus allegabat, uidelicet, ꝙ ille sicut non dr̃ displicere, cuius possessio reti netur: ideò oportet, ꝙ in displicẽtia animi interueniat retraditio: ut dicebat Bal. in l. fi. C. de contrahen. emp. Et sic, si ille, qui ob mutuũ obligauit feudũ, & reuocat obligationẽ, dẽt restituere mutuũ. ¶ Quia respondeẽ, ꝙ nõ oportet statim mutuũ restituere, sed adueniente tp̃e, & si tp̃s est elapsum poterit cõueniri actione personali uel reali in bonis burgensaticis: quia tex. in consti. Regni, nõ dicit, ꝙ non aliter poterit reuocare nisi oblata pecunia per quã alienatũ uel obligatũ est feudum. ¶ Et ita maiores nr̃i
14 semp dixerunt, † ꝙ assensus impetratus post reuocationem obligationis bonorum feudalium nihil operatur: ita etiam non operatur cõsensus episcopi in donatione iuris patronatus mortuo donatore in prę iudicium sui hæredis: ut dicit Abbas in disputatione Augerio patronatum &c. & not. Abbas in c. cũ uos. de his quæ fiunt à præl. Et tãtò fortius, ꝙ in illo asserto assensu sine sigillo erat clausula ꝙ dictus Andræas Maramaldus deberet scribi facere intra annum dictũ assensum in quaternionib⁹ Regiæ Cameræ summariæ: aliàs dictus assensus cẽseatur nullius roboris uel momenti, & dicta cõditio nõ fuit adimpleta,
15 † & sic remanet obligõ bonorũ feudaliũ post annũ reuocata sine assensu, ꝑp clausulã decreti annullãtis: vt per doc. in c. cæterũ. de rescriptis. & in c. audito. de resti. spolia. & Bal. in l. cũ mulier. ff. solu. mat. & in l. nõ du biũ. co. xij. C. de leg. cũ multis similibus. ¶ Nec est recedẽdũ à forma ĩuestituræ, ẽt ꝙ fit ꝯ cõsuetudines feudorũ. dixit Bal. in c. j. §. ꝑtereà. quid sit ĩuestitura. & alibi, si nõ seruaẽ pactũ, rescindiẽ quicquid est actũ. ſm Bal. in l cũ te. ff. de pac. inter emptorẽ & vẽdito. iõ tp̃s multa refutat. dicit And. in c. j. quò tp̃e miles. & iõ dictus assensus cũ nõ sit registratus intra tp̃s ĩ regia camera habeẽ pro nõ
16 ꝑstito: † quia dicit Bal. in l. cũ te. de pac. inter empt. & uendito. ꝙ si non seruanẽ substantiale pactũ rescindiẽ quicquid est actũ substãtiale: quia ex cõuentione feudũ accepit formã. l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. l. contractus. ff. de reg. iur. Bal. in l. ex hoc iure. versi. vj. quæriẽ. ff. de iustitia & iure. ¶ Fuit votatũ in Consilio dictis rationibus cõsideratis, ꝙ dicta obligatio, quo ad dicta castra, ẽ sine Regio assensu. Et tãtò magis, quia dictus assensus impetratus fuit per dictũ Andræã sup dicta obligatione bonorũ feudaliũ ꝓ se & suis hæredib. & successoribus, & dicti agentes agũt iure cesso per dictum Andræam, in qua cessione nõ interuenit Regius assen
17 sus, † qui nõ extenditur de persona ad personam, vt dicit And. in l. Imperialẽ. in princ. de proh. feu. ali. per Fede. nec cessionarius dicitur successor vniuersalis, sed particularis: ideò non comprætenditur sub appellatione successoris, nisi diceretur, qui-

busciũque, vt p Ale. ĩ l. quædã. §. nihil ff. de edẽdo. & in l. si patroni. in prin. penul. col. ff. ad Treb. & Bal. in l. j. in xlviij. qõ. ff. de rerũ diui. & in ca. j. §. donare. qualiter olim feudũ ali. poterat, & sic assensus præstitus Andrææ & suis hæredibus & successoribus, nõ opitulaĩ cessionarijs. ¶ Tertiũ dubiũ fuit, ex quo dictus Andræas pro dicto debito carcerari fecit dictũ Nicolaũ, & dictus Nicolaus dedit in solutũ & pro soluto dicto Andrææ castrũ Sarcuni, cui tradita fuit possessio. & quia in debito prædicto assensus nihil operaĩ: quia obligatio bonorũ feudaliũ fuit reuocata, vt s. Nec ĩ datione in solutũ interuenit Regius assensus, & posteà dictus Nicolaus certo mõ recuperauit dictũ castrũ, si dicti cõuenti pñt dicere, q dicto Andrææ fuit satisfactum & p cõsequẽs sit sublata illa prima obligatio. Maximè, quia secuta fuit quittatio & li-

18 beratio. ¶ † Videt q sic: quia solutione eius, quod debet, oĩs tollitur obligatio, vt Insti. quib. modis tolli. ob. in prin. ¶ Itẽ quia illa donatio in solutũ habet uim emptionis & uẽditionis l. eleganter. in prin. ff. de pig. act. & in l. si pdiũ. C. de euic. Bart. & alij in l. libera. C. de sentẽ. & licet dictus Andræas ceciditá possessione, tñ nõ potest agere primæua actione sublata, sed agere debet p euictione, vt not. Bar. in l. eleganter. ff. de pigno. actio. & in l. si quis aliã. de solu. bene facit tex. ĩ l. fi. ff. de cõdi. ob causam. & sic cũ nõ sit actũ p euictione, sed primæua obligatione sublata, debet sequi absolutio. ¶ In 9riũ dr, q potuit agi primæua obligatione: quia nõ fuit sublata per dictã dationẽ in solutũ quia dicta datio in solutũ fuit ipso iure nulla tãquã facta sine regio assensu. ¶ Nec obstat, q pcessit assensus super obligatione bonorũ feuda-

19 liũ dicti Nicolai, qui assensus † extẽtendit ad cõsecutiua: vñ solemus dicere, q si in obligatione præcessit assensus, iudex interponit ẽm decretũ in feudis: quia illud ẽm decretũ est cõsecutiuũ ad dictũ regiũ assensum vt dicit And. in constit. Regni, si quis post litẽ. facit quod dicit gl. & Bart. in l. deniq; §. vtrũ. ff. de mino. q assensus præstitus in cõtractu, vr pstitus in eius executione. Sed quia ille assensus nihil operaĩ: quia fuit reuocata obligatio bonorũ feudalium añ impetrationẽ assensus, vt s. in proximo pcedenti dubio dictũ fuit, iõ dicẽdũ est, q ex quo datio in solutum fuit nulla, licuit agere primæua actio

20 ne. ¶ † Et ideò fuit votatũ, q de ista datione in solutũ nulla habeaĩ rõ, p decisione psentis causæ, quia sine assensu est facta & ille assensus pstitus post reuocationẽ obligationis factã nõ resumit vires per dictã dationem in solutũ, per no. in l. quod ab initio ff. de reg. iu. cũ cõco. suis. ¶ Quartum dubiũ fuit. Nã dictus Andræas fuit ille, qui mutuauit dictã quãtitatẽ pecuniæ Vgoni de sancto Seuerino & dicto Nicolao, deinde dictus Andræas trãsegit cũ dictis cõuentis habitis ducatis cclxx. de auro in aurũ. Et opposita dicta exceptione transactionis, liberationis & quictationis probata per publicũ instrm, opponitur cõtra eã, quod dicta pecunia mutuata erat paterna, & pro medietate spectabat ad dñm Ioannẽ Maramaldũ fratrem dicti Andrææ, & sic dicta transactio non nocet hæredibus dicti Ioãnis pro medietate. ¶ Item opponitur, q ante dictam transactionem dictus Andræas cessit dictum debitum dicto domino Ioanni eius fratri, & sic pro medietate tangente dictum dominũ Ioannem nõ potuit transigere, nec cedere in præiudiciũ

21 primæ cessionis. ¶ † Ad primã oppositionem respondebatur, q ex quo

dictus Andræas contraxit ipse noĩe proprio cum dicto Hugone & Nicolao tanquam sui iuris, quia pater eius erat mortuus,& de pecunia ꝓpria,licet pecunia esset pris,sine dubio põt solui filio : quia qñ ɔ̃ctus initus fuit cum filio, potest filio solui, ut in l.si unus.in prin.ff.de pac.& no. Bal.in l. quod seruus.ff.deposi.& in l qđ seruus.ff.de solu.& not Bart.& alij in l. filius.C.de pact. sicut qñ ɔ̃ctus celebratus est cum intruso, põt ei solui ex dicto ɔ̃ctus : ut not.in l.si urbana. ff.de conditione indebiti.¶ Ad secundam exceptionem respõdebatur, ꝙ ex quo dictæ couentæ ignorabant dictam cessionem factam per dictũ Andræam dicto Ioanni eius fratri,qñ dictæ conuentæ transegerunt,& habue-
22 runt cessionem à dicto Andræa, † dicta secunda cessio est ualida: ut no.in l.fina.ff.de transac.quia penes ipsum Andræam,qui primò cessit fratri dictum debitum, remansit actio directa:vt in l.quis ergo casus.ff.de pecu. & rõne directæ actionis sibi remanentis,si non interuenit unũ de illis tribus,de quibus in l.iij.C.de noua. potuit dictus Andræas fecisse dictã transactionem, & cessisse scđo loco dictis mulieribus,ut declarant scrib. in d.l. & in l.si cum emptore.ff.de pact. & in l.facta.§.si hæres.ff.ad treb. ¶ Nec obstat, ꝙ in instrõ primæ cessionis factæ dicto Ioanni fuit dictum,ꝙ cedit omnes actiones utiles & directas, quo casu cessat dispositio l.iij. C. de no.ut uoluit expresse Tacre.de Corne.in sua compendiosa in fine sextæ partis,ut refert Ias.in d.l.cũ empto-
23 re. ¶ † Quia uidebatur, ꝙ eius dictũ non est uerum : quia ex quo directæ actiones inhærent ossibus cedentis non possunt separari,sicut character, qui imprimitur in anima:vt dicit Bartol.in l.nemo põt. in iiij. col.ff.de lega j.& glos.in d.l.quis ergo casus, & ibi hoc expresse firmat Pau.de ca. & not.glo.in l.ij.ff.pro soc.Ideò nisi interueniat alterũ de illis tribus contentis in d.l.iij.ſp cedẽti remanẽt directæ actiones, ꝓpter quas potuit trãsigere & nocere primo cessionario non interuenientibus altero de illis tribus contentis in d.l iij.& ideò habenti directas põt ei solui,& soluens ɔ̃sequitur liberationem,nisi interueniat alterum de illis tribus ɔ̃tentis in d.l.iij.ſm Bar.notanter in l.non quocunq;.§.qui Caium.ff.de leg.j. & tenet do.Maria.in consi.xviij. omnipo-
24 tens Deus adsit.¶ † Fuit uotatũ per consilium ꝙ licet nõ sit ꝓbata scientia dictarum mulierum de dicta prima cessione,sed posito ꝙ fuisset ꝓbata,non suffecisset, quia rõne directæ actionis non remanẽtis penes cedentem,potuisset transigi, & cedere, ex quo nõ ĩteruenit alterũ de illis trib⁹ ɔ̃tentis in d.l.iij ut uoluit gl.in l.nomen.C.quæ res pig.ob.pos. & in d.l. si cum emptore.& doct.cõiter in d.l. iij.& hoc expresse firmat in transactione Raph. Fulg. in ɔ̃sil.iiij. incip. Dña Stella.uersi.cæterum sine præiudicio ueritatis. & sic ɔ̃clusum fuit ꝙ ob.dicta exceptio.transactionis:ideo fuit uotatum & sententiatum, ꝙ dictæ ɔ̃uentæ absoluantur, & istæ fuerunt principales causæ, quare fuerũt absolutæ,licet multæ aliæ rõnes concurrerunt pro dicta sententia absolutoria ferenda & iam nunc lata.

DECISIO CCCXXXVI.

De fundi dotalis alienatione cũ uxoris consensu & permutatione in alterum fundum.

SVMMARIVM.

1 Fũdi dotalis aliẽatio cũ vxoris ɔ̃sẽsu & ꝑmutatiõe ĩ alterũ fũdũ,an teneat Fundus dotalis uendi non potest.
2 Contractus pignoratitius ex duobus coniecturatur.

3 Permutatio fundi dotalis in meliorem ualet.
4 Iuramentum mulieris super alienatione fundi dotalis ab ea seruandū.
5 Metus leuis, non considerandus.
6 Filius exhæredatus quando excludatur à querela.
7 Solutio spōtanea quibus modis nō probet præcedentem.

QVIDAM nobilis Troilus Caraczolus, & Susanna eius uxor vendiderunt nobili Ioanni Spinæ certas terras publico instrumento mediante,
1 & †præsupponitur, ꝙ dictæ terræ fuerunt datæ in dotē, ita ꝙ essent dotales. ¶ Item est ꝑsupponendū, ꝙ maritus volens vendere dictas terras dotales permutauit cū vxore, & dedit in excambium alia bona stabilia maioris æstimationis, q̃ essent dictæ terræ: soluto matrimonio ꝑ mortē viri dicta Susanna agit rei venditio. contra Eusebium filium dicti quondā Ioannis spinæ ad dictas terras olim dotales. Et dicit, ꝙ dicta venditio non obstat ei: quia fundus dotalis nō potest
2 uendi. ¶ †Secundò, quia dicta uenditio fuit simulata in fraudem pignoris: quia interuenit pactum de reuendendo, & modicitas pretij ultra dimidiam iusti pretij. ¶ Tertiò, quia ipsa uendidit cum viro per vim & metū. ¶ In contrarium pro parte hæredis dicti Ioannis spinæ dicitur, ꝙ licet cōtractus uenditionis sit de fundo dotali, tñ tempore venditionis nō erat dotalis ꝓpter dictam permutationē anteà factam. Et pro hoc allegāt Bald. in auth. si qua mulier C ad Velleianū
3 †ubi dicit, ꝙ si illud cambiū uel permutatio, est vtile mulieri, valet: & melius est, ꝙ fiat prius istud cambiū, & posteà poterit adhiberi cōsensus mulieris in alienatione, & sic cū alia res sit subrogata loco rei dotalis, vendicat sibi locū dispositio. authen. siue à me. ibi, nisi aliæ res &c. C. eo. tit. & ibi hoc voluit Cyn. Et ideò cum ipsa vxor vēdidit vna cū viro cum iuro, & sibi cautū est in alijs bonis ꝓ dote, et qñ non esset datū excambiū, & eēnt alia bona viri, pro dotis restitutione, sicut dicit dicta authenti. siue à me.
4 †iurm prædictum esset seruandū, ꝑ tex. in c. licet mulieres. de iureiuran. lib. vj. & no. in c. cū contingat. eo. tit. in antiquis. & sic non obstat prima allegatio. Ad secundam exceptionem respondebatur per interemptionem facti: quia non constat legitimè de pacto de reuendendo, nec de minoritate pretij vltra dimidiam tpe contractus. ¶ Ad tertiā exceptionē rñdebat ꝙ non est probatus metus, vel vis cadens in constantem mulierem. Et
5 si quis †metus leuis fuisset, nō est cōsiderabilis, iuxta no. in l. interpositas. C. de transa. cum concord. suis. & maximè, quia soluto matrimonio dicta vxor pro dotibus suis cepit possessionem illorū bonorum datorum in cābium melioris æstimationis, q̃ essent illa bona dotalia, & sic ratificauit & approbauit illud cambium, per ea, q̃ no. in l. si ob turpem. ff. de condic. ob turp. cām. & in l. ij. C. qđ met. causa, vbi si ꝓcessit metus in ꝯctu, & posteà nullo subsistente metu solui, nō possum repetere: quia purgatus est me-
6 tus ꝓcedēs. †sic etiā dicit, si filius exhæredatus recepit, qđ sibi relictū est à patre in testō, videtur testm̄ approbare, & excluditur à querela: vt in l. pen. ff. de inoffic. testamē. & maximè ad dandā exceptionē: sed ad dandam actionem dubitant docto. in d. l. si ob
7 turpem. & in d. l. ij. †hæc conclusio, .s. ꝙ spontanea solutio purgat metū præcedentem, limitatur sex modis ꝑ Iaso. in dicta l. si ob turpem. & nulla de illis potest hic adaptari. ¶ Ideò fuit votatum, quòd dictus Eusebius conuentus absoluatur ab impetitione dictæ Susannæ.

DECISIO CCCXXXVII.

De legato incertæ quantitatis probato per testem & famã, & de confessione geminata extra iudicium.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum deferre quo casu possit iudex.

2 Testis vnus, semiplenè probat. Fama cum vno teste, plenè probat. Fama ex quibus originem traxerit considerandum.

3 Intellectus ad glo. in l. excusantur. ff. de execu. tut. & in l. iij. §. eiusdẽ. ff. de test.

4 Testis vnus de veritate & duo de fama, coadiuuant testimonium, imò in causa ciuili plenè probant. Hæredi vt soluat propter geminatam eius cõfessionem, præcipi põt.

5 Cõfessiones ex iudiciũ licet nõ plenè ꝓbent, sunt tñ ad obligandum. Geminatio confessionis extra iudicium, quid operetur.

6 Cõfessio extra iudiciũ, parte absente, semiplenè probat.

7 Confessio hæredis extra iudiciũ fauore piæ causæ cõtra ipsum ꝓbat. Verba enuntiatiua etiam ad alium finem fauore pię causæ inducunt dispositionem.

8 Probare per testes, vel per hæredis confessionem, voluntatem testatoris, idem est, quò ad eius ꝓiudiciũ.

9 Dotis incertæ relictum est validũ, & quantitas arbitrio iudicis debet declarari.

10 Promissum incertum potest peti, vt iudicis arbitrio declaretur. Ratio summa, pro religione est.

IN causa Dianorę Ferraiolæ fuit dubitatũ, vtrũ probetur legatũ factũ per Ioannẽ de Limignano dictæ Dianoræ de vnc. xl. pro eius anima & maritagio, & bonis seruitijs, attento, q̃a vnus testis est, qui deponit de dicto legato vnc. xl. sed sunt plures testes, qui se dicunt fuisse præsentes, quãdo dictus testator ad interrogationẽ parochiani audiuerũt q̃n dictus testator legauit dictæ Dianoræ, nesciũt quantitatẽ pro suo maritagio, & pro anima sua, & bonis seruitijs, & cõcurrit etiam confessio hæredis extra iudicium geminata. Igitur quæ rõ habenda sit de ista probatione.

1 ¶ †Fuit dictũ, ꝙ Bar. in l. admonendi. ff. de iure iuran. in ix. col. dicit, ꝙ si probo, q̃d à me petisti x. mutuo per duos testes. Et per alios testes probo, ꝙ ego mutuaui tibi pecuniã, sed illi testes non recordantur de quantitate pecuniæ, ꝙ iudex poterit deferre iurm. allegat c. ex literis. de iureiuran. hoc dictum Bar. sequitur Anto. de But. in c. fi. de iureiur. & Alex. de Imol. in ij. vol. cõ. lxix. Sed in casu ꝓdicto est vnus testis integer, videlicet parochianus,

2 †qui in hoc casu semiplenè probat, vt tenent gl. in d. l. admonendi. & in l. in bonæfidei. C. de iureiur. & in d. c. fi & ibi Abb. Sicu. & est probata fama dicti legati vnc. xl. quæ fama inducit semiplenã probationẽ, & cum vno teste in causis ciuilibus inducit plenam probationem: vt tenet gl. in c. j. de appella. & iiij. q. iij. §. itẽ sæpe. & Cy. in l. fi. C. de testi. & in l. iiij. C. de prob. & gl. in c. veniens, le premier, de testibus. & dicit ibi Abb. ꝙ debemus cõsiderare, ex quibus fama traxit originem, an multum vrgeant, an non, &

3 †secundùm hoc arbitramur, an fama faciat semiplenã probationẽ, uel nõ, & sic debet intelligi gl. in l. excusantur. ff. de excus. tuto. & in l. iij. §. eius dẽ. ff. de testib. Sed ista fama ortũ habuit ab illo parochiano. Item à confessione hæredis testatoris extra iudicium. Item ab illis testibus, qui non deponunt de quantitate: ergo debet coniungi dictum illius testis, cum fama prædicta, vt coniugantur ad ple

nam probationē,& ideò dicebat Bal. ꝙ vnus testis de ueritate, & duo de fama, coadiuuant testimoniū, in rub. de controuer. inuestitu. Et idē Bal. in l. si quis. §. non cogit. ff. de edendo, di
4 cit, † in causa ciuili vnus testis de ueritate, & duo de fama, plenam faciūt probōnē, fortius ergo dicebā, ꝙ vnus testis de ueritate & vnus de fama, si ille vnus de ueritate deponit etiam de fama, facit hæc probatio plenam probationem. ita uoluit Bal. in l. Gallus. § ille casus in ij. co. ff. de lib. & posthu. ¶ Ego. n. satis ponderabam cōfessionem geminatam hæredis testatoris, qui fecit dictū legatum: per quam confessionem posset fieri præceptū hæredi ut soluat: ut dicit text. in l. si
5 dom⁹. §. i pecunia. ff. de leg. j. ¶ † Nec obstat, ꝙ dictæ confessiones sunt ex̄. iudicium, quæ non probant plenè, quia sunt ad obligandū ut in l. capite v. ff. de adul. & in l. quæro. ff. de ædi. edic. ſm Bart. in d. l. admonendi. allegat etiam tex. in c. fi. de succes. ab intesta. & ibi Anto. de Butr. & Ioan. de Imol. ¶ Quia rñdebat, ꝙ fallit, qñ confessio esset geminata: quæ geminatio operat, ac si eēt facta in iudicio p id, quod dicit Bar. in l. cū scimus. C. de agri. & censi. lib. xj. & hoc etiā uoluit Abb. in c. si cautio. in fine, de fide instrumē. & Pau. de Cast. in l. Publia. §. fi. ff. depositi. & plenè per Ludo. in l. si uerò. ff. solu. mat. & per Feli. in d. c. si cautio. ¶ Itē secūdò rñdebat, quia
6 cōis conclusio est, † ꝙ confessio ex̄. iudicium parte absente facit semiplenam ,pbōnē: ut dicit Bart. & ibi scribentes in d. l. admonendi. licet ꝯrium dixerit Sali. in d. l. in bonæfidei. & tñ vnus testis de ueritate cū confessione ex̄. iudicium ,pbata ,p duos testes plenè probat: ut dicit Bart. in d. l. admonendi. ¶ Itē & tertiò rñdet, ꝙ attēto, ꝙ sumus in legato pro anima & pro dote, ut not. in c. cū esses. & in c. relatum. de tes. & in l. j. C. de sac. san. eccl. & Ludo. in reper. auth. similiter. C. ad leg. Falcid. & doct. in l. j. ff. solu. mat. & hæres testatoris confessus est legatum ad pias causas absente legatario & ex̄. iudicium fauore piæ cāæ,
7 † debet hæc cōfessio ,pbare ꝯ ipsum hæredem confitentem: sicut dicimus, ꝙ uerba enuntiatiua etiam ,pp alium finem fauore piæ causæ inducunt dispōnē: ut dicit Ab. in d. c. fi. de succes. ab intestato. in iij. col. & idem dicit Cardina. Florenti. in capitu. indicante. de testamentis. & Bartolus in dicta l. prima. C. de sacrosanctis ecclesijs. ¶ Et licet fuisset dictum, ꝙ ubi uerba assertiua fuerūt dicta per testatorem, hæc cōfessio fuit facta per hæredem: & sic non sumus in mā d. c. fi.
8 ¶ Ad hoc fuit rñsum, † ꝙ idē est probare uoluntatem testatoris legitimè p testes, uel ipsam probare per confessionem hæredis, quò ad præiudicium hæredis: ut probatur in d. l. si domus. §. in pecunia. ¶ Et licet aliquib⁹ dominis uidebatur dubia dicta probatio: tamen dicebat dominus Carolus de Rogerio, quòd negari nō potest, quin sit probatum legatum dotis factum per dictum testatorem dictæ Dianorę: licet ipsi testes non deponant de quantitate dotis. ¶ Et vnum
9 de priuilegijs dotalibus est, † quòd relictum dotis incertæ est ualidum, & quantitas debet declarari arbitrio iudicis. tex est in l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. & in l. tertia. C. de dotis promissione. per quæ iura ita dixit Paul. de Castr. consil. cxxvj. iiij. colum. incipiē. uiso dicto libello &c. Dominus Andræas Mariconda allegauit text. in l. quidam. ff. de legat. secundo. qui non loquitur in dote, sed in legato in refectionem uiæ non expressa quantitate, quòd ualet, & arbitrabitur quantitas arbitrio iudicis. Et de isto tex. facit mētionē

Alex. in l. ita stipulatus. in xij. col. ff. de ver. obl. Et pro hoc facit dictum Archid. j. q. j. c. sunt nonnulli, vbi di-
10 cit, †q canonica æquitate pmissum incertum potest peti, vt iudicis arbitrio declaretur, sicut dicitur in l j. §. in honorarijs. ff. de varijs & extraor. cogni. & istud dictũ Archid. refert & tenet Ale. in l. ita stipulatus. in iij. co. ff. de verb. obli. referens Ant. de but. Idem tenet Anto. butr. in c. ex parte. de decimis. & istud dictũ Archi. similiter allegauit Io. de Ana. in c. iuramẽto. de homicid. vt ibi per eũ. & Abb. Sicu. in c. j. de deci. hinc dicit notanter Card. in Cle. j. de testam. in q. xxviij. q si testator dixit: lego pro anima mea, & non dixit plus, vr, q non
11 valeat, per leges ibi alleg. †In cõtrariũ est summa ratio, quæ est pro religione. & dicit, q ita tenet Matthæ. s. q legatum valeat & cõmissarius potest disponere vsque ad quantitatem conuenientẽ iuxta dignitatem personæ, quantitatẽ, facultatẽ, & numerũ liberorũ. arg. ff. de lega. ij. l. pater. & d. §. gener. & de relig. & sump. fune. l. si quis. § ij. & de testam. c. cùm tibi. ¶Quare fuit votatũ per Consiliũ, q hæres dicti testatoris tum virtute vltimæ voluntatis, tũ quia concurrebãt aliquæ coniecturæ, q testator sensit de quantitate contenta in testificatione dicti parochiani, & confessio matris & hæredis dicti defuncti mortui sine filijs, & quia fecit legatũ ad pias causas de domo hospitalis sanctę Mariæ Annunciatæ: & dicta Dianora erat sua consanguinea, & paupercula honestissima. ¶Ideò fuit votatũ, q cõdemnetur ipsa hæres ad præstandum vncias quadraginta, pro anima defuncti, pro dotibus dictæ Dianoræ, licet multa alia generalia pro hac nobili decisione fuerint adducta, quæ breuitatis causa omisi referre.

DECISIO CCCXXXVIII.

De dominio iure congrui per collateralem petito non obstante pacto, q non sit translatum, nisi integro pretio soluto.

SVMMARIVM.

1 Ius congrui medio tpe, an cõpetat de re, cuius dictũ est dñiũ nõ transferri in uẽditorẽ, nisi pretio soluto.

Res vendita, non videtur, dominio non translato.

2 Dominium & possessio sub conditione transferri potest.

3 Venditio rei simpliciter facta retento dominio, nulla est.

Effectu naturali rei remoto, eius species remouetur.

Pretio non soluto, nõ est opus noua traditione.

4 Manus iniectio ad rẽ venditam, potest haberi pretio non soluto.

Pactũ, q non transeat dñium nisi soluto pretio inter contrahentes, an validum, & præiudicans tertio.

5 Intellectus ad §. nemo pt. l. cũ manu sata. ff. de ꝯhen. emptio. & vendi.

6 Donatio causa mortis in donationẽ inter viuos, an & quando transeat.

7 Vẽditio ꝯ nãlẽ ei⁹ effectũ, an valeat.

Contrahentes facere non possunt, quin stipulatio sit stipulatio.

8 Traditione rei, statim videtur vendita possessio.

9 Pactũ de reuendendo piudiciũ vicino, non operatur ad ius congrui.

10 Conuentus iure congrui ante litẽ motã, quo iure possideat.

NOBILIS Petrus Paulus de Caraczolis, & frater eius petebãt quandã domũ iure cõgrui à Frãcis. Marescha, & eius filio, cui pr̃ ante litẽ motã donauerat dictã domum. ¶In qua cã fuit dubitatũ, ex quo in instr̃o vẽdi. dictæ dom⁹ fuit appositũ pactũ, q nõ transferat dominium donec & quo-

vsque nō fuerit solutū pretiū venditori,quod pretiū debet solui in certis annis,an medio tēpore competat ius congrui.Videbat, ꝙ nō cōpetat ius cōgrui,per tex.in l. cū manu facta.§.nemo pōt.ff.de ꝯhen. emp. Vbi dr̄,ꝙ nō vr̄ res vendita,ubi sit pactū, ne dn̄ium trāseat ad emptorē.sed potius erit locatio, uel aliud genus contractus,in quibus dn̄ium non tradit̄.
2 Et ibi hoc declarat gl.bene tn̄ † ſm Albericū ibi, pōt transferri dominiū & possessio sub conditione, de quo in l.qui absenti §.fi.ff.de acqui. pos.inde dicit Azo in summa. C. de pac.inter empt.& vendit.§.videndū ergo.ꝙ si emptor & uenditor conuenerūt, ꝙ si nō fuerit solutū pretiū, dn̄ium & possessio redeat ad venditorem, tunc si uenditor tradidisset precariā possessionē emptori:tunc ratione dn̄ij retenti habet rei vēditionē,ut in legibus ibi per eū allegatis.
3 †Patet ergo,ꝙ uenditio rei simpliciter facta retēto dn̄io,nulla est:ut dicit Bal.ī dicto §.nemo pōt.& clarius idē Bal.in rub. C. de ꝯhēda emptio. ver.x.quæro.ubi dicit, ꝙ si uendo rē retento dn̄io directo & utili, non tenet venditio : quia à quo remouetur naturalis effectus,remouet̄ eius species:vt ī d.§.nemo. Subdit tn̄ in xiij. q.ꝙ si positū fuit pactū in uenditione,ꝙ nō transeat dn̄ium, donec pretiū nō sit ītegraliter solutū, ꝙ istud pactū est naturale:ut in §.vendita.Insti.de rerū diuisione. & pretio nō soluto,non est opus noua traditione.
4 † imò qn̄ esset translatum dominiū ꝑꝑ ꝑtiū nō solutū,habet manus iniectionē ad rē uenditā,per l. Titius. ff. de seruis exportan.& dicit, ꝙ hæc ē veritas.¶Alij domini dicebant,ꝙ illud pactū,ꝙ non soluto integro pretio non transeat dn̄ium,est ualidū inter ipsos contrahentes: sed nō præiudicat tertio. ita dicit Alex . in j. vol. consi.lxvij.incipiente, visis duobus. in ij.co.vbi tractat de intellectu d. §. nemo . & illud est duplicatum in ij. vo.consi.clxiiij. ¶Alij domini dice- 1
5 bant , † ꝙ dictus §.nemo.intelligit̄, qn̄ per dictū pactū appositū in contractu venditionis, scilicet ꝙ nō trāsferatur dominium, donec uon est solutum pretium,dictus contractus trāsit in aliquem contractū validū,puta in pignorationem , uel in contractū emphyteuticum,ut dicit ibi gl . Sed qn̄ per dictū pactum annullatur contractus,& non fit transfusio in alium contractum,tunc illud pactum annullatur,& remanet contractus sine illo pacto:sicut in simili dicimus , qn̄ fit donatio causa mortis vxori præsentium & futurorū cum iuramento,& 2 cum pacto de non reuocādo dictam
6 donationem ꝙ † licet illud pactū faciat transire illā donationē cā mortis,in donationem inter viuos : tn̄ in hoc casu , si hoc esset donatio , esset ipso iute nulla:quia tolleretur libera testamenti facultas,ideò illud pactū de nō reuocādo tanquā nullum reijcitur,& remanet donatio causa mortis. Ita egregiè concludit Paul . de Cast.in suo consi.cj.incipien.notandū,ꝙ præfatū statutū &c.Ita dicendum est in casu , de quo agitur , ꝙ si propter dictū pactum, ꝙ nō transeat dominiū, nō resultet alius cōtractus validus,dictū pactū est nullum,& remanet cōtractus venditionis sine dicto
7 pacto.¶† Nec obstat id, quod supra dictū fuit authoritate Bald.in d. rub.C.de coutrahen.emp. quia Bal. ibi ponit duas quæstiones tanquam diuersas. ¶ Primò quærit, an valeat uenditio cōtra naturalē eius effectū, puta,vendo rem retento mihi dominio directo & utili,& dicit, ꝙ nō tenet venditio.deinde ponit aliā q.uendo rem hoc acto, ꝙ non transeat dominiū,donec pretiū integraliter sit solu-

solutum, tūc istud pactū est nāle: ut in d.§. uēditæ. nō attigit Bal. an illud pactū hēat ꝑ reiecto: sed dicit, ꝙ nō ualet uenditio ꝑꝑ dictū pactum ꝯtra nālem eius effectū. ideo dicit Ange. in l. iurisgentiū. §. sed cū nulla. ff. de pac. in gl. ꝙ ꝯheutes non pñt facere, ꝙ stipulatio nō sit stipulatio; vt in l. in bello. §. factæ. ff. de cap. & postli. reuer. sed bñ pñt facere, ut nō hēat ef
8 fectū nisi nudi pacti. ¶ † Alij dicebāt, ꝙ posito, ꝙ ꝑꝑ dictū pactū dñiū rei non sit uēditū: tñ ꝑꝑ traditionem dictæ domus factā emptori non possumus negare possessionē saltim fuisse uenditam: nā & possessio rei pōt uendi: ut in l. si in emptione fundi. §. rei suæ. ff. de ꝯhen. emp. & no. Bar. in l. si rem aliquā. ff. de acquir. pos. & agenti iure ꝯgrui, sufficit ꝓbare aduersarium emisse, & possedisse, uel dolo desijsse possidere, & agentē esse collateralē. ¶ Fuit tandē ꝯclusum & uotatū, ꝙ dictum pactū, ꝙ non sit trāslatum dñium nisi integro pretio soluto, nō operatꝰ præiudiciū collaterali: & sic
9 pōt petere dñium iure congrui, † sicut pactū de reuēdendo similiter nō operatꝰ ꝑiudicium uicino, quin possit uti iure ꝯgrui: vt dicit Neapo. in prima ꝯsuet. de iure congrui, in uerbo, emit. in uersi. sed quid si de simulatione &c. & firmat Pau. de ca. in consil. cccxxviij. inci. in causa mota per dominam Dorotheam &c. & sic decisio Bal. in rub. C. de ꝯhen. emp. fuit pro uera approbata. Et sic patet, ꝙ uicino cōpetit ius congrui non obstante dicto pacto, tñ dictis actoribus non
10 fuit pro eis ꝓnuntiatum: † quia ante litem motā ꝯuentus iure ꝯgrui non possidet titulo emptionis, sed titulo donationis: vt ꝯcludit Neapol. in dicta ꝯsuetudine in uerbo, possidet. & ideo dicti conuenti fuerunt per diffinitiuam sententiā absoluti die xix. Nouembris. M. cccc xcix.

DECISIO CCCXXXIX.

De iure congrui cessante in re iure pignoris possessa per contractum pignoratitium.

SVMMARIVM.

1 Ius congrui an habeat locum in cōtractu emptionis simulato.
2 Contractus emptionis, qn̄ado conuertatur in pignoratitium.
3 Res uendita iure pignoris, ut possideatur, duo faciunt.

Fvit ꝓnuntiatū in consilio ꝯtra magnificū dñm Maczeum Ferillum,
1 † ꝙ si possidēs rem stabilē titulo emptionis ꝯuētus sit iure ꝯgrui: & ipse, qui possidet, ꝓbat, ꝙ uerū ē, ꝙ emit, sed emit cū pacto de reuendendo. & ꝙ res illa est longè maioris pretij, q̄ pretium assignatū ultra dimidiā: &
2 sic † ista duo fecerunt ꝑlumi ꝯctum emptionis esse simulatū & pignoratitium: ut firmat gl. in c. cōquestus. de usur. ꝑ tex. in c. ad nostrā. de emp. & uēdi. & ibi Inn. Io. An. & Ant. de Bu. & Ioan. de Imo. & sic si est simulatus ꝯctus emptionis & uenditionis ꝑꝑ illa duo dicitꝰ possidere rem iure pi-
3 gnoris. † & sic cessat ius cougrui, & hoc firmat Neapo. in ꝯsue. j. de iure cōgrui. in uerbo, emit. & Pau. de ca. in consil. cccxxviij. in j. col.

Vide in c. illo uos. de pigno.

DECISIO CCCXL.

De fisco nō restituēdo pro modico lucro.

SVMMARIVM.

1 Fiscus de iure si læsus est, restituitꝰ, etiam in lucro ad instar minoris.
2 Administrationibꝰ fisci nō licet pactū in solutū in arrēdimētis ponere.
3 Fisco non datur restitutio, si contractus fuit ꝑfectus, nisi ex noua re superuenerit aliqua læsio.
4 Hastæ fiscalis fides nō debet decipi. Fisco ꝓ modico, nō datꝰ restitutio.

5 Pactũ in solitũ à fisco, si re dictet, fieri potest.

6 Iura fisci licet vendi non possint regulariter, põt tñ, si ẽ principi utile.

FVIT votatũ in Cõsilio & Regia Camera summariè, ut decideret de iure hoc dubiũ cõtingẽs sup arrẽdamẽto salis facto per illos nobiles De Lo Mellino. ¶ Ecce, ꝙ regia camera præcedentibus certis capitulis locat seu arrẽdat iura salis Regni p̃cedẽtibus subhastationibus, ꝓut de iure & cõsuetudine, & vltimatè, quia non est alius, qui fecisset conditionẽ regiæ curiæ meliorẽ, fuit liberatum arrendamẽtum dictis nobilibus, De Lo Mellino. post paucos dies procurator fisci dat quãdã petitionẽ, & dicit, ꝙ fiscus ex dicto arrẽdamẽto est læsus, quia reperit, ꝙ alius plus vult

1 soluere fisco. † & de iure fiscus restituit, si est læsus ẽt in lucro ad instar minoris: vt ĩ l. ait ꝑtor. §. hodie. ff. de minorib. & ibi Albe. de Rosatis, qui dicit idẽ in fisco. ¶ Prętereà in dictis capitulis sunt certa capitula ĩsolita:

2 † & nõ licet in arrẽdamẽtis per administratores Regij fisci ponere pactũ insolitũ: vt in l. j. C. de pascu. pub. li. x. ¶ Sed per sacrũ Cõsiliũ & dños de summaria fuit cõclusum & votatũ, ꝙ postquã dictus cõtractus arrendamenti fuit perfectus, & solenniter celebratus p̃cedẽtibus pluribus substãtialibus, & iusto pretio, tũc nõ datur restitutio fisco: nisi ex noua cã super ueniẽte causet læsio: ẜm Albe. de Rosatis ĩ dicta l & si fine. §. quæsitũ. ff. de minorib. vbi dicit sic fuisse iudicatũ in facto: nã cõmune Pergami incãtauit datia, & p̃fecto contractu post plures dies, apparẽt quidã plus offerentes. Quærebat an debeat admitti itteratò licitatio, & arguit ad partes. ¶ Et cõcludit fuisse iudicatũ, ꝙ nõ, ꝑ tex. in l. j. & iij. C. de ven. rebus ciuitatũ. & l. ratas. C. de rescin. vendi.

4 † quia fides hastæ fiscalis nõ debet decipi. dicit tex. ĩ l. si hypothecas. C. de remissi. pign. bene ad hoc faciũt not. in l. si tempora. C. de fide inst. & iure hast. fisca. lib. x. cũ cõcord. q̃ ibi allegantur. maximè, quia si damnũ in lucro ẽ modicũ, fisco nõ dat restitutio, ẜm gl. & Albe. in d. §. quæsitũ. ¶ Nec obstat motiuũ fisci de pacto in solito: quia fuit dictũ, ꝙ si rõ dictat facere pactũ insolitũ,

5 † põt fieri in arrendamento pactũ insolitũ: vt dicit exp̃sse Luc. de Penna in d. l. j. C. de pascu. pub. ¶ Et pro hoc facit: quia si princeps dat mandatũ ad negotia, & experientia docet, ꝙ melius est & salubrius aliud facere, & si princeps hoc sciuisset verisimiliter credendũ esset, ꝙ hoc mãdasset, nõ dr̃ excedere formã mandati, ẜm Io. And. ĩ addi. Spe. in tit. de instr. edi. § cõpendiosè: incip. Ioãnes de Deo &c. hoc ẽt firmat

6 Alexã. in ij. uo. cõsi. cvj. † & sic regia camera licet non possit vendere iura fisci ad tempus, nisi cũ pactis solitis, tñ si ratio & experiẽtia aliud suadet, põt aliter facere: quia princeps multũ confidit de officialibus cameræ: vt dicit Lucas de Penna in l. si qñ C. de bonis vacan. libro x. Matthæus de Afflicto, V. I. D. Neapolitanus.

ADDITIO.

Facere aliquid, quod uerisimiliter ad suam vtilitatem princeps uel mandans fecisset, non est excedere mandatũ. uide doct. qui illum tex. contra Venetos adducunt in l. si quis nec causam. ff. si certum petatur.

DECISIO CCCXLI.

De limitibus pendente processus remissione plantandis.

SVMMARIVM.

1 Limites plantandi, an sint pendẽte remissione processus.

Sententia sacri Consilj habet paratam executionem.

1 Causa reuisionis pendente, nihil est innouandum.
Status appellantis integer esse dēt, etiam si sententia traheret secū exe quutionem.
Lis sopitur per remissionem.
3 Innouare lite pendente quando q̃s possit.
Supplicatio de gratia conceditur,& ex benignitate principis.
4 Appellatio innititur iustitia.
Exequutio sentētiæ per appellationem suspenditur.
5 Sententia de positione terminorū agri, quando dicat plenè exequuta.
Perseuerantia opus est in his, quæ causam habent exequutiuam.
6 Officium iudicis etiam consistit in hoc,ut terminos agri affigat.

LATA est snīa diffinitiua in sacro Consilio, super certo territorio
1 inter duo castra, † dicit pars,quæ habuit snīam in sui fauorē,ponātur termini in loco declarato non obstante, reclamatione partis : quia snīa sacri Consilij hēt executionē paratā:ut in authen. quæ supplicatio.C.de precibus Impera.offer.dicit pars,quæ habuit snīam cōtrà,ꝙ dicti termini nō sunt ponendi:quia pendet cā reuisio
2 nis, † & ea pendente nihil est innonandū.c.j.ut lite pendēte:qa integer debet esse status appellātis,ēt si talis esset snīa,quæ traheret secū executionē:ut in l.j.§.inter.ff.nil nouari.not. Phi.in gl.ij.ī c.cū teneamur.de app. Et ideò posito terminorū dēt fieri lite sopita ꝑ reuisionē.¶Quærit̄ modò an pendente cā reuisionis dēat super sederi in impositiōe dictorū terminorū.¶Fuit deliberatū & cōclusum per totū cōsiliū, ꝙ nō obstāte pendētia causæ reuisionis debēt imponi termini ꝓ executione snīæ sacri Consilij.
3 ¶†Nec ob.ꝙ lite pēdēte nihil est innouādū,quia illud ꝓcedit lite vel appellatiōe pēdēte. secus pendente cā reuisionis per modū supplicationis : & ratio differentiæ est: quia supplicatio conceditur de gratia, & ex benignitate principis: ut in c.ex literis.& ibi Abb.Sic.de restit.in integrum.& not. in l unica.C.de sent. ꝑfecti præ-
4 torio.†Sed appellatio innititur iustitiæ,& iustitia vult, ꝙ appellatiōe pēdēte nihil innouet̄.Et sic cū per supplicationem à snīa sacri Consilij nō suspendatur executio snīæ, sicut suspēditur per appellationem uel in integ.restit.s̄m Bal. in l.si cā cognita. C.de transact.dū allegat Inn.in c.suscitata.de restitu. in integ. meritò ꝓ executione ipsius snīæ,debent ēt imponi ipsi termini:quia tex.in d.aut.dicit exequatur ipsa snīa , & certū ē.ꝙ nō dr̄ plenè executa,nisi ꝑ terminorū impositionē hēat possessionē territorij.de quaī snīa: ut no.Bal.ī l.uēditor.§.uenisse.ff.de hęred.uel act.vēdita. Itē quia in his , quæ habet cām successiuam,non dicitur esse factum nisi perseuerātia subsequatur: ut no. in l.inter Castellianū.ff. de arb.& no. in l. si in legē.§. colonus.ff.locat. & Bar.in l.permisceri.§.species.ff.de ac qui.poss.& in l.si fideiussor.§.fi.ff.de leg.j.Et tanto magis , quia executio snīæ sacri Consilij petitur officio sa-
6 cri Consilij implorato. † & officium iudicis ēt cōsistit in hoc,ut terminos agris affigat.l. hæc act.§.iudici.ff.finium regundorū.& l.si quis irruptione.ff.finium regundorum. Ergo poterit sacrum Consilium committere affictionem dictorū terminorum pro executione dictæ Regiæ sententiæ.

DECISIO CCCXLII.

De inuentario legati librorum usufructus faciendo.

SVMMARIVM.

1 Legatarius usufructus quid cauere debeat in assignatione rei legatæ.
2 Vsusfructu librorū legato,an eis in-

uentarium debeat fieri.

3 Vsufructu legato res æstimanda ad tempus receptionis est.

4 Inuentarium librorum, quorum legatus est usufructus, qliter faciẽdũ.

DOMINVS Anto. de Rao legauit do. Ioã. Francisco Brantiæ suo nepoti usum seu vsumfructum suorũ librorum cum certis qualitatibus, &

1 declarationibus: †petit dictus legatarius ab hærede dicti testatoris, ut assignet sibi dictos libros: qm̃ paratus est idoneè cauere de utẽdo fruendo arbitrio boni uiri, salua ipsorum substãtia, & illos restituere, iuxta tit. ff. usus fruct. queád. caueat. & l. j. C. de usufruct. Et lite hmõi pendente petit ab hęrede, ut exhibeat inuentarium dictorum librorum iam cõfectũ, uel iuret non habere. Et si iurauerit nõ habere, ꝓuideat, ꝙ cautè non occupen

2 tur & inuentarizẽt. Quærit: †an tale inuentarium dictorum librorum ad instantiam dicti legatarij debeat fieri: si hæres ꝑtendat fieri non debere, quia sua interest, ꝙ nõ fiat. ¶Fuit determinatũ in consilio ꝑ dños Consiliarios, ꝙ det iurũ hæredi, si hẽt inuẽtarium librorũ do. Antonij. qđ scripsit notarius Anto. Mancusius. & si iurabit illud non habere, ꝙ ad instantiã dicti legatarij, inuẽtarizent authẽticæ oẽs dicti libri. Hæc decisio sumpta fuit ex l. j. §. cauere. ff. usufru. quẽ admo. caue. ubi dicit text. Cauere aũt debent uiri boni arbitratu perceptũ iri usumfructũ: hoc est non deteriorẽ cãm usufructus se facturũ, cæteraq́;

3 facturũ, quæ in re sua faceret. †Rectè autẽ facient & hæres & legatarius, qualis res sit cum frui incipit legatarius, si intestatum redegerint, ut inde possit apparere, an & quatenus rẽ peiorẽ legatarius fecerit. dicit gloss. in uerbo, testatum, id est, testationẽ in scriptis cõfectã æstimãdo eam, quãtum valet cõiter tpe recepti usufructus. C. de iure dotiũ l. si inter. cũ si.

4 †Et sic corã testibus fiet inuentariũ dictorũ librorũ inscriptis facit text. in l. si tibi. in fi. ibi: aut in æstimandis rebus. ff. de vsuf earũ re. quæ vsu cõsumũtur. quẽ tex. ad hoc alleg. Spec. in tit. de pigno. §. ij. uersi. porro.

DECISIO CCCXLIII.

De cessione iurium per hæredẽ mulieris fienda tertio possessori offerenti non obstante liberatione rei pro dote hypothecatæ. Et de exceptione cedendarum.

SVMMARIVM.

1 Possessor tertius bonorum pro dote obligatorum cõuentus hypothecaria, ut executionem euitet, quid agere debeat.

Ius offerendi ꝑ possidẽtẽ rẽ ꝓ dote hypothecatam, qñ non extinctum.

2 Exceptio cedẽdarũ actionũ hęredi mulieris sñiam ꝓ dote obtinẽti super re hypothecata, qñ obstet. 5.

3 Possessori offerenti necesse est iura cedi.

4 Fideiussori intercedenti rõne beneficij cedendarum, potius succurrit, quàm simplici possessori hypothecaria conuento, et in quo fallat. 5.

5 Cessio debita iure cõtractus, an põderosior debita iure possessionis.

6 Hypothecæ liberatio dolose per mulierem facta, quo casu cẽseatur.

7 Liberatio lite pendẽte, facta in fraudem præsumitur.

QVIDAM hæres mulieris, q. obtinuit sñiam siue decretũ sacri Cõsilij sup quodã castro sibi hypothecato ꝓ dotibus dictę mulieris ꝯ tertiũ possessorẽ illius castri, et ille possessor post dictũ decretũ obtulit realiter ducatos cccc. pro quibus præstita fuit assistentia et decretũ in forma ante executionẽ, vt ipsam euitaret,

1 † put est de iure: ut no. Bar. in l. si stipulatus sim decē in melle. ff. de solu. quia donec nō est lis ꝯtestata super executione petita ex officio iudicis, nec ē factū appretiū, et sic nō est trāslatū dñium in creditorē, certè dictus possessor castri obligati hēt ius offerendi: vt est tex. in l. Paulus. ff. q. mo. pig. vel hypote. sol. & firmat Specu. in ti. de oblig. & solu. §. j. uersi. quid si te mihi. & Bal. in l. ꝓperādū. §. fin autē reus. C. de iudi. Si illa mulier q̄ habebat oīa bona mariti obligata & ēt feudalia cū Regio assensu. & maritus nō solū habebat dictū castrū sed multa alia bona, liberauit ab obligatione vnā rē stabilē sibi obligatā ꝓ dotib. Et iste tertius possessor cōdēnatus q. obtulit dictos cccc. ducatos
2 dicit: cedas mihi iura tua: † sed quia liberasti vnā rē ab obligatiōe ꝑ prius, ad q̄ nō possum hēre recursum, quia cessisti & liberasti illā: iō obstat tibi exceptio cedēdarū actionū, & pecunia oblata nō debet hæredi mulieris liberari, & sic impedit̄ executio. hæres mulieris dicit, ꝙ hoc nō impedit executionē. Quærit̄, q̄d iuris. ¶ Fuit dictū in Cōsilio, ꝙ ista qō formatr̄ ꝑ Bal. & Sali. in l. iubemus. C. ad Velle. vbi dicit Bal. ꝙ ur̄, ꝙ hæres mulieris
3 debet excludi. † quia possessori offerēti, & sic se iustificāti necesse ē iura cedi: vt ff. q. b. mo. pig. vel hypo. solu. l. mulier. & l. Paulus. ff. q. pot. in pig. habeā. istā ꝑtē firmat Lucas de Pēna in l. j. C. de debitorib. ciuitatū. lib. xj. ¶ In ꝯ̄riū ur̄ casus, in d. l. iubemus. q̄ dicit, ꝙ dicta renūtiatio nō ꝑiudicat, nisi in illa re. nā si repelleret̄ per exceptionē cedendarū, repelleret̄ in totū. q̄d est ꝯ̄ tex. & dico, ꝙ hoc teneas ſm Cy. ergo sufficit, ꝙ cedat iura, ꝓ ut cedere debet, quicquid dicat Spe. in tit. de renūtia. §. j. versi. sed pone. & ita tenet Iaco. de Are. ¶ Nec obst. l. Stichū. §. penul. ff. de solu. ubi concludit̄, ꝙ ille, qui debet cedere & sui culpa facit quominus possit cedere, sibi imputat̄: & ei obstat exceptio ce
4 dēdarū. ¶ † Quia ad hoc rñdet̄, ꝙ magis succurrit̄ fideinssori, qui intercessit cōtēplatione beneficij cedēdarū, q̄ simplici possessori cōuento hypothecaria, qui non accepit possessionē hac mente, vt sibi iura cederent̄, sed potius hoc venit ex̄ cōsideratione in tellectus. arg. ff. de fideiusso. l. si Titi⁹ & Seia. refert ergo intercessionē debitā iure ꝯ̄ctus, & debitā iure possessionis, istā decisionē sequunt̄ ēt Sali. ibi. & Paul. de Cast. qui dicit eā esse menti tenēdā. & idē Bar. Soci. in cōs. cc. & Pau. de Cas. in l. si stipulatus. §. duob. ff. de fideiuss. ¶ Fallit, si ista mulier dolo malo liberauit illū ab hy-
5 potheca: † quia obstat sibi exceptio cedēdarum: vt dicit Bal. in j. uo. cōsi. ccclxxxix. & firmat Signorolus in cōsi. c. vbi ꝓ ista limitatione allegat l. uerū. §. hoc quoq;. ff. pro socio. Idē firmat Albe. de Rosa. in d. l. iubemus dū dicit, nisi creditor fuisset in culpa &c. & idē dicit Specu. in tit. de cessi. actio. j. versi. sed si pone hēo debitorē. ¶ Dicebat do. Ant. de Ianuario. d. prudens & cōsiliarius Regis, & nunc præsidens in Cōsilio, & viceprotonotarius & nepos sæpius cōmendati doctoris dñi Antonij de Alex. defuncti. ꝙ satis dr̄ in casu, de quo agit̄ facta dicta liberatio hypothecæ in illa re dolosè. ex quo dicta mulier ante litē motā non liberauit rem illā ab obligatione, & egit cōtra tertiū possessorem castri sibi obligati generaliter
6 cum omnibus bonis. † Sed lite pendente excogitatè in damnū possessoris castri liberauit aliā rē obligatā, & statim mortua fuit, vnde satis dicit̄ facta liberatio dictæ rei ab hypotheca in fraudē dolosè, uel ex culpa, ex quo lite pēdēte est facta. arg. l. si quis post. ff. de iudicijs. no. Bar. i l. q. peti-

torio.in fi.ff. de rei vendi.& in l.Fulcinius.§.quid fit. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. Dyn.in regula pro possessore.lib. vj. ¶In contrarium ipse idem arguebat, ꝙ ista mulier non fecit dictam liberationem dolosè, ut patet ex multis coniecturis,nam erat nobilis mulier, & optimè conscientientiæ &perfectę reputationis, nō solita cogitare fraudem, licet sit præsumptio cōtra eam: tamē succurritur mulieri,quæ fuit decepta
7 ex illa iuris præsumptione, † ꝙ liberatio facta lite pendente præsumitur in fraudem,ut excusetur ab ista iuris ignorantia,per ea quę hn̄r in l.iuris ignorantia per do.Aut.de Ale.C.qui admit.ideò uendicat sibi locū dictū Bal.& Sali.in casu p̄missō in d.l.iubemus.hæc placuit referre, ne sim occupator alienæ laudis. ¶Quare fuit uotatum & pariter conclusum per totū consiliū, ꝙ mulieris hæres cedat ꝑut cedere potest,non obstante dicta liberatione dicto tertio possessori, & soluantur dicto hæredi dicti quadringenti ducati depositati.

DECISIO CCCXLIIII.

De fideiussoria cautione ꝑ dominum præstita in casu retractationis sententiæ, non obstante silentio procuratoris non soluendo, qui non reclamauit infra decem dies à die notitiæ sententiæ.

SVMMARIVM.

1 Procurator,qui de sententia contra se lata non appellauit,an & quando p̄iudicet domino in reclamatione.
2 Appellatio in casibus,quibus domino currit,procuratore non appellāte,à quo tempore currat.
3 Procurator uerè contumax nō repellit dominum ab appellatione.
4 Reclamandi tp̄s à quo tp̄e incipiat.

FVIT dubitatum in consilio,
1 †procurator Astoris Papacode,pertractauit causam in sacro consilio, & lata fuit sententia contra dictū procuratorem.& non reclamauit ĩ.decē dies. si principalis ipse possit posteà reclamare infra decē dies à diæ notitię sniē: & hoc ad effect.fideiussionis præstandæ per aliam partem,quæ obtinuit sententiam in casu retractationis pro habēda executione illius sententiæ,iuxta aut.quæ supplicatio. C. de preci.imperat.offeren. ¶ Quidam ex dominis allegabant Bart.in l.j. §. si aduersus.ff.qn̄ app.sit.vbi tenet, ꝙ ex quo procurator nō appellauit,nec fuit contumax, ꝙ istud non appellare,imò fortius non reclamare nō est delictum, & sic domino præiudicatur.Idem tenet Bar.in l.iiij.§.si quis procurator.ff. si quis ius dicenti non ob. fallit secundum Bartol. in d. §.si aduersus.in tribus casibus, uidelicet, Primò nisi constaret, ꝙ fraudulenter & colludendo procurator omisit appellationem,nam tunc dominus poterit appellare.¶Fallit secundò,nisi cuidēter appareat ex eisdem actis,quòd procurator debuit appellare, & non appellauit.¶Fallit tertiò, nisi procurator non appellando non sit soluendo,uel ex legitima causa fuit absens,
2 secundum Bart.ubi suprà.¶†Ego autem allegabam Inno.in c.j.in fi.ut lite non contesta. qui dicit, ꝙ licet in aliquibus casibus dominus potest appellare,quando procurator nō appellauit:tamen hoc est uerum intra decē dies à die sententię,non à die scientiæ,ex quo causa pertractata est per procuratorem.ut per text.in d. §.aduersus.& ij.q.vj.§. biduū. ¶Nec ob. l.ab.eo. C. quō & qn̄ iudex.quia ibi causa fuit pertractata cum dn̄o principali, licet procurator interuenit in sententia. Ideò dicitur ꝑ doc.in d.§. si aduersus, ꝙ si contra dn̄m contuma

cem non uerum, sed præsumptum ferartur sententia, non transit in rem iudicatam, nisi post decē dies à die sciētię, in quo sciuit sententiam contra
3 se latam. † Dicit tñ Ang. ibi, ꝙ qñ procurator fuit uerè contumax, tunc dñs pōt appellare: quia non est dñs uerè contumax uel fictus, sed tps datū ad appellandū ex tpe sententiæ currit, non à tpe notitiæ sententiæ domini nisi cum procurator soluēdo nō est, ita etiam dicit ipse in l. & post edictū §. fi. ff. de iudicijs. fuit etiā in hoc dubio allegata quædam theorica Bal. in auth. hodie. C. de appella. ubi dicit, ꝙ si procurator bona fide non appellauit, quia putabat sententiam fore iustam, quæ in dubio præsumitur: ut in l. Herennius. §. Caia. ff. de euic. cū concordan. tunc dñs appellare non pōt. Aut procurator fuit in mala fide, & tunc si non est soluendo, dñs pōt appellare, secus si est soluendo. ¶ Fuit ergo conclusum per oēs dños, ꝙ si ꝓcurator agitauit causam, non reclamauit intra decem dies, & non est soluēdo, dñs pōt reclamare intra decem
4 dies, à die notitiæ sñiæ, † quāuis aliàs tps reclamandi currat à die sententiæ, quo ad dictam fideiussionē præstandam, ne contingat aduersarium locupletari cum aliena iactura, & ne contingat iustam ignorantiam domini puniri. & hoc uidetur tenere Feli. in d. c. j. in iiij. col. uer. bene erit, ut puto. ut lite non contesta. & ibi allegat decisiones Rotæ ueteres & nouas in isto articulo. Et sic dictus actor præstitit dictam fideiussoriam cautionē in casu retractationis dictæ sentētiæ, non obstante, ꝙ non fuit per procuratorem reclamatum intra decem dies à die notitiæ dictæ sententiæ.

a SENTENTIAE. Adde omnino Alex. in consi. xlv. in iiij. col. ij. uol. ubi tenet, qđ qñ dñs fuit absens à loco tpe sñiæ, & procurator nō appellauit infra decem dies, poterit ipse dominus appellare infrà alios decem dies à die notitiæ. & ita obtinui in regia audientia in causa Francisci de Planellis de Butonto contra Marcum de Lagna. Thom. Gram.

DECISIO CCCXLV.

De sententia super interdicto, uti possidetis. executioni non mandāda ex temporis diuturnitate.

SVMMARIVM.

1 Instrumentum de lectura sententiæ per notarium rogatum factum, an faciat fidem.
2 Memoria hominum non est adeò tenax, ut de omnibus recordetur.
3 Non uerisimile est imago falsitatis, quod uerisimile ex multis attendit.
4 Transcriptū ab originali, qñ ꝓbet. Decretum & authoritas iudicis nō præsumuntur, nisi temporis diuturnitate.
5 Temporis diuturnitas solēnitatem extrinsecam quando præsumat.
6 Præsumptio sola nō sufficit, ubi de tertij interesse agitur.
7 Præsumptio non debet per iudicē allegari.
8 Mandatum ex tempore, an & quando præsumatur.
Verba in sententia enuntiata, nō ꝓbant parte incitata & absente.
9 Præsumptio fit ꝓ sñiæ solēnitate.
10 Sñia lata ꝯ uasallū in interdicto uti possidetis, fisc. succedēti ñ nocet. 13
11 Sententia quando extendi uideatur ad quemlibet possessorem.
12 Innocentij decisio prefertur authoritati Ioannis Fabri.

SVNT anni quadraginta & ultrà elapsi, ꝙ in magna curia Vicariæ super interdicto uti possidetis lata fuit sententia in fauorem quodā nobilis Iacobi Carboni senioris super monte, qui dicitur de Padule contra

quondam dominum Marinũ Tomacellũ tũc utilẽ dominũ terræ Petræ Pulcinæ, ut desistat à turbatiõe dicti territorij, petitur modò pro parte nõbilis Iacobi Carbonii iunioris in sacro Consilio, ꝙ dicta sñia mandetur executioni contra hæredem quõdam nobilis Nicolai Careczoli, qui emit à Rege Ferdinando primo dictã terrã Petre Pulcinæ cũ iuribus & pertinẽtijs suis possidentis dictum montem
1 de Padule. ¶ † Obijcitur in contrariũ ꝙ instrumentũ sententiæ ꝓductũ nõ facit fidẽ, & sic nõ põt exequi dicta sententia, eò quia notarius, qui fecit dictum instrumentum post lecturam dictæ sñiæ factam à iudice magnæ curiæ Vicariæ fuit rogatus de omnibus prædictis, & sic fecit instrm̃ de sñiæ, per iudices, & de tenore ipsius sñiæ. Sed hoc uidetur impossibile, ꝙ notarius potuisset recordari de omnibus dictis uerbis mentionatis in senten-
2 tia: † quia nullus homo memoratissimus posset conficere instrumentum recordãdo se de omnibus verbis narratis in sñia, nisi habeat copiã dictæ sententiæ. Et sic notarius non põt verum dicere, ꝙ de dicto tenore sñiæ lectæ per iudicẽ ipse notarius confecit instrm̃. quod. n. non est verisimile, est imago falsitatis: ut dicit Bal. in l. j. in
3 iij. col. C. de seruis fugi. † istud verisimile attendit̃ ex multis, ut in l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. j. & no. Bar. in l. non aliter. ff. de leg. iij. ¶ Itẽ, non cõtinet ueritatem, quia qñ iudex magnæ curię legit sñiam, nõ legit totũ tenorẽ libelli, nec legit dies actorum gestorũ, & hoc est verissimũ, & sic cõsuetũ, vt oẽs nos testes sumus: & sic dictũ instrm̃ sñiæ non põt originaliter ꝓbare tenorẽ sñiæ. Aut uolumus dicere, ꝙ notarius, qui fecit dictum instrm̃ sñiæ, qui nõ fuit notarius causæ, habuit ab originali processu libellũ, & dietas actorũ & sñiam. Et dicen-
dum est, ꝙ ex quo instrm̃ ꝓdictũ hoc non attestatur, sed attestatur, ut suprà dictum est, minimè probat, ꝙ fuerũt dicta acta & sñia sumpta ab origi-
4 nali processu, & tantò † magis, ꝙ dictum trãsumptũ ab originali, qñ hoc diceret dictum instrm̃, non esset sumptum authoritate iudiciaria. & sic nõ probaret, ut cõmuniter concluditur in auth. si quis in aliquo. C. de edẽdo. concor. ibi allegatis. Et si diceretur, ꝙ licet non præsumatur decretum & authoritate iudicis, per l. quicunque. ff. de publicis iudicijs cum simi. ubi solennitas extrinseca non præsumit̃, tñ solet dici, ꝙ hoc non est uerũ: nisi interueniat diuturnitas tẽporis: quia
5 † illa facit præsumere solennitatẽ extrinsecam, per no. per Ang. & Bal. in l. qui ĩ aliena. ff. de acqui. hære. & per Ioannem And. in c. Albericus. de testibus. & per Ant. de But. in c. peruenit. de empt. & uen. & per docto. in l. sciendũ. ff. de verb. obli. & per Ale. in j. vol. consi. lxxix. in iiij. col. Sed in casu, de quo agitur, ꝯcurrit cursus quadraginta annorum: ergò ꝓsumitur decretum iudicis. ¶ Ad hoc fuit responsum, ꝙ tunc ex antiquitate temporis præsumitur solennitas extrinseca, nisi altera pars neget eam interuenisse: ut notanter tenuit Ale. in iij. vol. cõs. ix. allegat Abbatem Siculum in c. ex noscitur. de his, quæ fiunt à præla.
6 ¶ † Prætereà, ubi agitur de præiudicio tertii, nunquam sola præsumptio sufficit, sed dẽt fieri plena probatio. gl. est in ca. sicut. de sent. excom. quã allegat ad hoc Andreas Barba. in ca. cùm in iure peritus. de off. deleg. Sed nũc agitur de præiudicio tertii. s. hæredis Nicolai caraczoli. ergo nõ præsumitur in dicto asserto transumpto decretũ iudicis. Et tantò magis, quia hæc præsumptio nunquam fuit allegata pro parte dicti Iacobi, ergo nõ
7 potest iudex ipsam allegare: † quia

præsumptio debet allegari per ptē:
vt not.in l. si adulteriū cū incestu.§.
idē Pollioni.ff.de adul. & Ange.in l.
cū qui.ff.de pub.doc.in c.ij.vt lit.nō
conte.& in Cle.appellant.de appel.&
Ale.in ij.vol.cōsi.cxxxvj. ¶ Itē dicit
notarius, qui scripsit dictum instrm
sñiæ, ꝙ in dicta sñia ꝓcurator substi
tutus fuit pñs, & nihil apparet de
mandato ꝓcuratoris, nec de substitu
tione. Nec pōt ex tpe præsumi māda
tum, vt dicit Bal. in l.ij.C. si ex falsis
instris.& in l.ij.C.de re. alie. nō alie.
& Ale.in iiij.vol.cōsi.j. & in d.l.sciē
8 dum.in vj.col.de uer.obli. † Fallit in
mandato custodiæ, ꝙ præsumitur, si a
custodia facta sit per longū tps, ſm
Bar.& Ale.in l.si vxor.§.si quis uxo-
rem.ff.de adul. Et ideò cùm non cen-
seatur pars præsens in prolatione di-
ctæ sñiæ, nec aliter citata ad sñiam,
uerba, quæ enuntiantur ibidem non
probant, ſm Bar.in l.fi.in fi.ff.qñ ap
pellā.sit.& in d.authen. si quis in ali
quo.& in l.acta.ff.de re iudi.& in l.j.
C.de relatio.& Inn. in d.c.cùm ī iur.
de offi. delega.& in c.qm contra. &
ibi Io.An.de probatio. Et licet mul-
9 ti doc.teneant, † ꝙ oīa præsumuntur
in sententia solēniter acta: ut dicit Io.
And.in c.in præsentia. de renun. per
text.in c.bonæ. el j.de elec.cum alijs
iuribus allegatis per Ale. in d.l.scien
dū. tñ negari non pōt, ꝙ uerū est de
iure, ꝙ mandatum procuratoris nun
quam præsumitur, ut suprà dictū est,
& per consequens dicta sñia non po-
tuit nocere principali, vbi nō cōstat
de citatione principalis ad sententiā,
nec de mandato procuratoris. ¶ Itē
talis sñia lata fuit contra Marinū To
macellum, & nunc qñ petitur sñiæ
prædictæ executio non possidet Ma-
rinus dictū territorium, nec eius hæ-
res: sed possidet hæres Nicolai Cara-
czoli, qui non hēt causam à Marino,
sed à Rege Ferdinando primo. Et li-
cet soleat dici, ꝙ sñia lata contra Ma
rinum noceat fisco succedenti Mari-
no, per textū in c. si uasallus. si de feu
do fuerit controu. &c.& per conse-
quens Nicolao & eius hæredi habēti
10 cām à fisco, i.à dicto Rege. ¶ † Ad
hoc responsum fuit persagacissimum
& curiosissimum uirum in iure dñm
Ioannem Loisium Artaldum Neap.
unum ex Regijs Consiliarijs, ꝙ hoc
non hēt locum in sñia lata contra ua
sallum in interdicto vti possidetis: ut
no. Inno.in c.abbate.de verb.signifi.
¶ Et sic infertur, ꝙ de iure nō potest
exequi dicta sñia lata contra Marinū
Tomacellum post xxx.annos [a] cōtra
hæredes dicti Nicolai, qui semper pos
sederūt dictū territoriū pacificè post
dictā sñiam. ¶ Ego dicebā, & sic affir
mabant alii dñi, ꝙ illa sñia lata cōtra
Marinum, lata fuit non sub nomine
feudi, sed lata fuit sub contemplatio
ne personæ ipsius Marini conuenti.
11 † Et sic nō pōt adaptari illa decisio
Ioannis Fabri Insti.de interdictis.§.
retinendæ. ubi dicit, ꝙ si nis cōcernat
res, ut si actor dicat habere possessio-
nem rōne alicuius castri, reus dr ha-
bere possessionē eiusdem rei ratione
alterius castri: tunc vr sñia extēdi ad
quemlibet possessorem. arg.l.fi.ff.de
ope.nou.nuntia. ex quo dicta sñia nō
sic loquitur. ¶ Et qñ sic diceret, fuit
uisum omnibus doctoribus sacri con
12 silij, † ꝙ magis standū sit decisioni
Inno.in d.c. Abbate. quàm authori-
tati Ioannis Fabri. Et qñ magis esset
stādum decisioni Ioannis Fabri, fuit
dictum, ꝙ non probatur, ꝙ Rex Fer-
dinandus primus successit in dicto ca
stro ob rebellionem dicti Marini, sed
fuit probatum, ꝙ dictus Rex habuit
dictum castrum ex rebellione illius
13 dñi de Caldora. ¶ † Quare fuit uota
tum per oēs dños uno excepto, uide
licet relatore causæ. s. dño Antonio
de Palmerio, ꝙ dicta sñia magnæ cu-

riæ Vicariæ lata contra dictum Marinum tunc utilẽ dñm terræ Petræ Pulcinæ sup interdicto uti possidetis nõ põt de iure exequi ꝯ dictũ hæredem Nicolai Caraczoli nũc utilẽ dñm terræ Petræ Pulcinæ: & sic posteà lata fuit sñia absolutoria ab impetitione dicti Iacobi Carboni in fauorẽ dicti hæredis Nicolai Caraczoli cõuenti.

ADDITIO.

Obstare videtur præscriptio triginta annorum aduersus executionẽ, de qua in præsenti decisione. ob id uide decisio.ccxlv.in fin.

2 ANNOS. An sententia possit exequi post xxx.annos cõtra possessorem, uide s. in decis.245.Tho.Gra.

DECISIO CCCXLVI.

De instantia data per sententiæ executionẽ in actione in factum. Et de instrumento sententię per magistrum actorũ tradito alteri notario ad conficiendum super lectura & tenore.

SUMMARIUM.

1 Executio sententiæ, quæ transijt in rem iudicatam, an habeat instantiã, & quid de instrumentis.9.

2 Articulus causæ quilibet propriam habet instantiam.

Instantia quando dicatur.

3 Statutũ, ꝙ instantia finiatur per lapsum duorũ mensium, an habeat locum in executione instrumenti, cõtra quod opponuntur exceptiones.

4 Actus quilibet iudicij suã habere instantiam in specie intelligitur.

Instantia omnium actorum eiusdẽ causæ in genere una est.

5 Actus primus in summariis habetur pro litis contestatione.

Acta ante litem contestatam facta, instantiam non habent.

6 Instantia litis non est in causa executionis.

L.ꝑperãdũ.C.de iud.duo requirit.

7 Instãtia datur in causis summariis, & ubi ꝓceditur sine figura iudicii.

8 Instantia datur in dotali causa.

10 Cõpulsio ad iudicis officiũ ꝑtinet.

11 Forma exequẽdi sñiam, in practica.

Iudicis officium præsupponit liquidam esse sententiam.

12 Instantia non dicitur perempta, si ab ultima executiõis petitione triẽnium non est lapsum.

13 Instrumentum sententiæ per aliũ, quàm actorũ notariũ scriptum, an probet sententiam.

Subscriptio per magistros actorum curiæ quo casu plenè probet.

14 Subscriptio per magistros actorũ, appellatur testimonium.

Argumentum à communiter accidentibus, procedit.

Sentẽtia per iudicem lecta notario rogato per magistrum actorũ tradita, mandatum iudicis præsupponit.

15 Magister actorũ, qui non est publicus notarius, sententiarũ instrã notario potest committere.

16 Executio an sit reuocanda post appellationem introductam.

Executio sententiæ redditur nulla, omissa citatione partis ad sñiam.

17 Citatio ad sententiam sine peremptorio, uitiat sententiam.

IN quadã cã super quodam territorio sito in prouincia Calabriæ de pluribus fuit dubitatũ. ¶ 1 †Et primò, utrum sit dare instantiam, qñ petitur executio cuiusdã sñiæ latæ, q̃ dr̃ transiuisset in rẽ iudicatã, & implorarẽ iudicis officiũ. Et ꝓfectò iste articulus à iuuentute mea fuit mihi dubius: q̃a Bar.in l.litibus.C.de agri.& cẽsi.li.xj.põderat ibi gl.in uerbo, accipere. q̃ dicit, ꝙ instantia incipit currere à tpe litis cõtesta. & sic tps triũ annorũ datũ ꝑ l.ꝑperandũ.C.de iudiciis, ĩcipit currere à die litis cõtesta. uñ in

casibus,in quibus lis non contestať, non est dare instantiã.† & ideò dicit se multoties allegasse, in qõnibus de facto, ꝙ cùm executiones instrumentorũ uel sententiarũ petunt, in quibus ꝓceditur absq; litis contestatione, ꝙ in eis non est dare instantiam iudicij.¶Et cum eo concordat Bald. in l.j.C.de iura. calum. ubi dicit, ꝙ quilibet articulus causæ ꝓpriam habet instantiam: & ideo ubicunq; est cõtradictio,ibi est instantia, respectu uerò totius causæ ut possit ad diffinitiuam ueniri, non dicit instantia nisi post litem ɔtestatã, ubi exigitur litis cõtestatio:vt in d.l.ꝓperandũ.Et hoc facit ad statutum,qđ dicit, ꝙ instantia finiatur per lapsum duorũ mẽsium,nunquid habeat locum, qñ petitur executio instri,cõtra quod opnuntur exceptiones,& uentilatur lis.
3 † dicit ipse,antiqui aduocati istius ciuitatis dicebant,ꝙ nõ: quia istud instrumentum habet uim sñiæ ex forma statuti:sicut ergo post sñiam non est instantia,ita ista executio nõ habet instantiã. ¶Sed in cõtrarium uidetur casus hic:nam cùm sit iurandũ de calumnia in ista causa.Et uentilabatur causa per contradictionem partium,ergo instantia:hoc uidetur expressum hic,& tene menti.Loquitur ergo Bal.de instantia cuiuslibet articuli,sed non respectu totius causæ. ¶Accedat ad hoc Ange. in l. & post edictum.§.circũductõ.ff.de iudi.ibi, instantiam tantùm petierit solum il-
4 lius edicti:vt dicit gl.† & sic quilibet actus iudicij ĩtelligitur habere suam ĩstantiã in specie:nam in genere una est instantia omniũ actorum eiusdẽ causæ.Idẽ dicit Bal.in l.ij.C.de execu.rei iudi.ubi dicit:modò quæro,petita fuit executio,& tamen diu fuit litigatum,ita ꝙ à die petitionis fuit lapsum trienniũ, nũquid sit perempta instantia executionis? ¶Rñdeo sic,si fuit datus libellus, & lis contestata, & deinde dictũ triennium est decursum. Sed si fuit intentatum officium iudicis mercenarium, ibi non est instantia,licet sit quidam modus litigãdi: & ideò non currit tps instantiæ:
5 quia lis nõ ɔtestatur,uel quasi. ¶†Et si diceretur, ꝙ in causis, ubi lis non ɔtestatur, primus actus, qui respicit merita causæ habeť pro litis cõtestatione: ut dicit Ioan.de Imo. in l. ab executore.ff.de appel.& not.in l.nullã.C.de procu. glo.in c.j. de electio. in.vj. Gy.& Ang.& Sali.in d.l.ꝓperandum.§.& si quidẽ.Bar.in d.l.post litem.de ꝓcu.cum simi. ¶Fuit respõsum. ꝙ id quod non est uerè, nõ põt dici esse nisi per fictionẽ. Sed in causa executionis sñiæ non contestatur lis,ut plenè not.Bart. in.l.intra.ff.de re iudi. Meritò non cadit uerè instãtia ad totam cãm,sicut acta, quæ fiũt ante litem contestatã, in quibus non dať instantia:ut dicit Bal.in l. & post edictũ.§.j.ff.de iudi.hæc opinio corroboratur per id quod dicit Bal.in l. tale pactũ.§.qui ꝓuocauit.ff.de pac. in x.q.in fi. ubi dicit hæc uerba for-
6 malia.¶†Item fateor,ꝙ in causa executionis ꝓpriè nõ est instantia litis, ut notat Bar.in l.litibus.C.de agric. & censit.lib.xj.& idem dicit Bal. in l.cõsentaneum . in fine.C.quomodo & quãdo.ubi dicit, ꝙ primũ decretũ non perit ex lapsu triennij:quia executio non habet instantiam triennalem . nam d.l properandum.requirit duo,scilicet ꝙ lis sit contestata,& ꝙ non sit sentẽtiatum Idem tenet Pet. de Ancha. in.c.j.de iuramen. calum. in decre.¶Sed contrariam opinionẽ scilicet ꝙ sit dare instantiã etiam in executiuis,expresse firmauit Barto. in extrauaganti , ad reprimendum.
7 in uerb.figura.ubi uoluit,† ꝙ in causis summarijs.& ubi proceditur sine figura iudicij,& est dare instantiam.

Idem dixerũt Iaco. But.& alij in authen.offeratur.C. de litis contesta. & Spec.in tit. de libelli concep. §.nunc dicendũ. hanc partẽ firmauerũt Bar. Bald.Albe.de Rosa.Cy.Ange.Sali.& Alex.in d.l.properãdũ.in princ. & in §.si quidẽ. & Alex. in.ij.uol.consi.l. ubi inducit multas rationes pro ista parte. & similiter facit do. Georgius Astensis, in repe.Cle.sæpe.in.§.quæ omnia. de uerbo.signi. in xxxiij.col. hanc partẽ firmat Abb. Sic.in c.pen. de iudicijs.vbi dicitur, ꝙ de isto articulo uidit dubitari,tñ dicit, ꝙ uerius est, ꝙ in istis summarijs causis est dare instantiam.Idẽ uerius putat Alex. in apostillis in d.l.litibus. hanc partẽ firmat etiam Paul. de Castr.in l.ij.§. quod obseruari.C.de iuramento calum.& Ludo. Roma.in cõsi.clxxiiij. incipiente, Spectabilis dñe collateralis. dicens hãc esse firmam opinionẽ,
8 sicut Deus est. † Idem tenet Bald.in rubrica,de priuileg.dotis, dicens, ꝙ in causa dotali,quę est summaria,est dare instantiam.Idem tenet Benedictus de Barzis in tractatu guarantigiæ,in col.xlvj.dicens,ꝙ opinio Barto. in d.l.litibus. est reprobata. idem tenent Anto.de Alexan. & Iason in d.l.properandũ,¶Solutio huius articuli habetur per Bal. in l.j.§.is uidetur.ff. si quis ius dicen. nõ obtempe. ubi dicit ista uerba:Ista glo. est in argumentum, ꝙ ubi petitur executio sententiæ,ibi nõ fit instantia:quia nõ proceditur lite contestata uel quasi, quod satis dici potest, ubi non opponitur exceptio contra executionem. Sed ubi opponitur exceptio, uidetur ꝙ fit ibi instantia quasi obiectus exceptionis.i. perimentis executionẽ, faciat haberi litem pro contestata: vt not.Cyn.in l.nihil.C.de procur. Ioã. Andræ. in c.j. de procura. lib.vj.postea subdit Bald. opi.aduocatorum,
9 ꝙ ubi petitur executio, non sit dare instantiã.l.minor xxv.annis,cui fidei cõmissum.ff. de mino. Et hoc,si agitur officio iudicis. Si aũt agitur actio ne in factum,certũ est, ꝙ est dare instãtiam.l.item ueniunt. §.idem rectè ff.de petitio.hæred.vbi text. dicit,ꝙ fit litis cõtestatio,ergo est instantia. hanc solutionem magis latè approbat Bald.in d.l.ij. C.de execu.rei iudica.dicens:Aut petitur sentẽtia exequi iudicis officio mercenario,& tũc non est necessarius libellus : quia ista executio, est quædam cõpulsio, quæ petitur in principio litis in libello, vbi petitur reum condemnari & cõ-
10 pelli.†& ista compulsio pertinet ad iudicis officium.ff.de rei vendi.l.qui restituere.ff. de iudi.l.si ptor.in prin. Aut agitur actione iudicati vel in factum,& tunc est necessarius libellus, & fit litis cõtestatio, tamen postquã producta est sentẽtia per actorem ad nullam defensionem admittitur reus, nisi si qua post sententiam superuenisset.¶†Et forma executionis sen-
11 tentiæ erit, ꝙ iudex præcipiet reo,ꝙ obediat sententiæ latæ contra eũ &c. & posteà subddit ipse Bald.officium iudicis non habet locũ nisi sententia sit liquida, cui nihil possit opponi. Sed si nõ est liquida, tunc est necessaria actio in factũ, idem si instrm sententiæ à casu est perditũ,& sententia non est in actis,tunc oportet,ꝙ libellus offeratur, & probetur sententiam sic esse in scriptis latã, vt habetur in aut.si quis in aliquo.C.de edendo:& hoc verũ si reus petit sibi libellũ offerri, alioqui officiũ iudicis patrocinatur indistinctè.Et bonũ est habere etiã actionẽ in factũ pp multa, quæ narrat ibi Bal. hanc concordiã sequit Lud.Rom.in rub.ff.de arbitris in xv.
12 col.†Si tñ sæpius in iudicio esset petita executio sñiæ, & ab vltima petitione nõ esset decursum trieniũ, tũc nõ dicitur instãtia perẽpta. Ita dice-

bat domi. Io. Antonius Carrafa. in re collectis suis, in d.l. properandū. in prin. & fuit originale dictū Bal. in ij. vol. in cō s.cccxlvij. ¶Quare fuit votatū & cōclusum in cōsilio, ꝙ si agatur actione in factū ꝓ executione sententiæ, ꝙ est dare instātiā, secus si agatur officio iudicis ꝓ executione sñię. & nihil opponit: & sic nihil iudex habet ꝓnūtiare, nisi exequi sñiam, tūc non est dare instantiā, s̄m Bal. in d. l. ij. C. de execu. rei iudi. Secus si iudex habet aliud pronuntiare: quia tunc in istis executiuis est dare instantiā, per ea, quę suprà sunt dicta. ¶Secūdò fuit dubitatū, si notarius iudex & testes dicunt in instr̄o, ꝙ corā nobis talis iudex sedens ꝓ tribunali in tali cā inter tales de tali re sententiā diffinitiuā ꝓtulit tenoris & cōtinētiæ subsequētis, & ponit totū tenorē sñiæ, & in fi. dicit lecta & lata &c. p̄sentibus actoribus & laudātibus, & posteà subdit, qua quidē sñia lecta & ꝓnūtiata in iudicio, vt supradictis partibus p̄sentibus audientibus, p̄dicti actores requisiuerūt fieri publicū instr̄m de ꝓnūtiatione dictæ sñiæ. An istud in-

13 strumentū ꝓbet sñiam? ¶†Per ea, q̄ dicta sunt in p̄cedenti voto, videbatꝰ, ꝙ tale instr̄m sit sumptū & nō originale. ¶Tñ ꝯriū fuit per oēs dños votatū & decisum, ꝙ dictū instrumentū legitimè ꝓbat ipsam sñiam. Et hoc ex eo, quia licet instr̄m dictæ sñiæ sit scriptū p notariū, qui nō fuit actorū magister dictę cāæ, tñ fuit subscriptū p magistros actorū cāæ, & ipsius curiæ, quo casu plenè ꝓbat: vt hr̄ in c. Albericus. de testibus. & in c. qm̄ cōtra. de proba. & in d. aut. si quis in aliquo. & licet eorū subscriptio non sit facta formiter: vt in Spec. de instrum. edi. §. restat. in summa. & Inn. & Ab. in d. c. quoniam contra. tamen præsumendū est, ꝙ dicti magistri actorum propter eorū subscriptionē fuerunt contenti, ꝙ dictus notarius conficeret instr̄m, tam de lectura sententiæ, q̄ de tenore sententiæ, quā ipsi magistri actorū tradiderūt ipsi notario de

14 licentia iudicis: † quia eorū subscriptio appellatꝰ testimonium. l. si super. per Bar. C. si cert. pet. & qui subscribit, vr̄ scribere, s̄m Ang. in l. cùm antiquitas. §. cùm autem. C. de testam. Bald. in l. si quis. §. non cogentur. ff. de eden. de quo per Alexā. in ij. volu. consi. cxlvij. & per gl. & Io. de Imol. in c. si quis prælatorū. de reb. eccles. non alien. quia sic communiter solet fieri. Et ideò præsumitꝰ à communiter accidentibus, iuxta no. in l. neque natales. C. de prob. nam lecta sentētia per iudicem, iudex illam tradit notario causæ, si notarius causæ illam tradit notario rogato de lectura & tenore, vt possit instr̄m conficere, p̄sumitꝰ de mādato iudicis, sicut in simili dicit Bal. in l. si qua per calumniā. C. de episc. & cle. per gl. sing. in l. fin. C. de

15 pact. conuen. † Et tantò magis, quia dicti duo magistri actorū non erant notarij publici, ideò fuerunt cōtenti, ꝙ alius notarius cum eorum subscriptionibus possit conficere instr̄m de lectura & tenore, & in hoc casu nō loquitur Inno. in c. cùm in iure. de offi. deleg. ¶Nec obstant quæ dicta sunt in voto præcedenti in cā Iacobi Carboni: quia instrumentum sententiæ non fuit subscriptum à notario causæ. ¶Votatum igitur fuit ꝙ dictū instrumentum probat dictam senten-

16 tiā. ¶Tertiò fuit dubitatū, † utrū dicta sñia, & executio facta eius vigore veniat retractāda. Et multa fuerūt allegata sup nullitate, & reuocatione ipsius executionis, & signāter: qa est fundata sup quadā cōfessione partis appellātis in figura iudicij facta: quæ non apparet. de quo in c. inter cæteras. per doctores, de re iudicata. & p Alex. in iij. volum. cōsil. lix. v. colum.

& in v.vol.cõſ.cv.in j.col. & Abb. in c.cũ inter.in x.col.de re iudi. & in d. c.qm cõtra.in xvij.col. ¶ Itẽ lata fuit omiſſa citatione partis ad ſnĩam,quo caſu reddit nu la executio.l.iij.§.Stichus.& ibi Bar.ff.de ſtatuli.not.in c. ij.de dolo,& cõtuma.lib.vj.Innoc.in c.conſuluit.de offi.deleg.& in ca. cũ olim.de teſt.not.in c.tenor. de re iudic.& in l.ea quæ.C.quomo. & quan
17 do iudex,†imò ſi eſſet citatio ad ſententiam ſine perẽptorio, nõ valeret ſententia.l.conſentaneũ.& l.tres denuntiationes.eo.ti.& no.in l. ad peremptoriũ.ff. de iudic. Et quia ẽt fuit cognitũ de eius iniuſtitia. ¶Fuit vocatũ,ꝙ reuocetur executio facta per audientiã Calabriæ poſt appellationem introductam in ſacro Conſilio à dicta ſententia tanquam iniurioſè facta:vt no.Bal.in l.obſeruare.§. proficiſci.xxiij.q.de offic.,ꝓcõſ.l.ſi pacto, quo pœnã.C.de pact.Bar. in l.meminerint.verſ.iuxta hoc oppo. C. vnde vi.Et ſic poſteà fuit ſententiatum.

DECISIO CCCXLVII.

De ęſtimatione præſtãda,quã do non poteſt dari,quod debetur. Et de bonorum antiquorum diſpoſitione ex conſuetudine Neapolitana.

SVMMARIVM.

1 Cõſuetudo Neapol.ſup bonorũ antiquorũ diſpõne,qualiter procedat.
2 Conſuetudinis verbis in dubio ſeruiendum.
3 Obligatio ad intereſſe poſt moram, non ſtatim ſuccedit in obligatione rem reſtitui.
Re perẽpta adhuc agẽdũ ad ipſam, licet ĩ cõdẽnatiõe veniat æſtimatio.
4 Aeſtimatio præſtãda, quando quod debetur,dari non poteſt.

CONSVETVDO Neapolitana in 2
1 ſcriptis vult,†ꝙ de bonis obuenientibus ex ſucceſſione,nõ poteſt de illis bonis quæ poſſidet tpe mortis diſponere,niſi de medietate,aliam medietatẽ teneẽ relinquere ꝓximioribus.vnde venerũt bona. ¶ Cõtigit,ꝙ duo fratres obligant omnia eorũ bona pro dote recepta ab vxore vnius fratris,& in bonis dictorum fratrum fuit bona paterna & nouiter acquiſita per ipſos fratres.ſoluto matrimonio per mortem fratris ſuperſtitibus filijs ac ſuperſtite vxore,itẽ mortuus eſt ille alter frater ſuperſtitibus ſibi dictis nepotibus,& altero fratre nomine Ioanne.vxor agit aſſiſtentia & appretio ſuper bonis fratris defuncti ſibi obligatis, tã antiquis, q̃ nouiter acquiſitis,pro dote & antiphati reſtitutione,& præſtita fuit per ſacrũ cõſiliũ,& in executionẽ vult,ꝙ ſibi adiudicenẽ,& fiat executio ſuper bonis paternis.¶Dicit ille Ioãnes frater,licet vxor poſſit habere recurſum pro dote & antiphato ad bona antiqua virtute obligationis factæ in vita per fratrẽ defunctum,tñ non pro hoc diminuitur medietas bonorũ paternorũ,quæ debeẽ virtute conſuetudinis fratri proximiori,& filijs alterius fratris in capite ſuccedẽtibus, cum ſint alia bona nouiter acquiſita per fratrẽ ſuper quibus ipſi proximiores poſſunt ſeruari indẽnes,poſtquàm illa uxor vult ſibi ſatisfieri in bonis antiquis,vt excludat fratrẽ à portione ſibi debita vigore dictæ cõſuetudinis. & hoc vr̃ tenere gl. Neap. in cõſuetudine,ſi aliquis.de ſucceſ.ab inteſta.in verbo,tenetur.circa finem.vbi dicit, pone teſtator conſtituit quartam vxori ſuæ ſuper omnibus bonis ſuis. An detrahatur quarta ex bonis omnibus,& ſic de paternis.& dicit, ꝙ ſic. ſ.de illis,quæ poſſidebat tẽpore mortis ſuæ, verùm illa detractio quartæ non minuet hanc medietatem: †quia in dubio ſeruiendum eſt verbis dictæ conſuetudinis. Cùm igitur vxor pro

dotibus & antiphato restituẽdis elegit bona paterna obuenta fratri sui mariti defuncti, & supsunt alia bona nouiter acquisita in posse filiorũ alterius fratris defuncti patris istorũ filiorũ nepotũ fratris, in quibus bonis antiquis pro quarta parte succedit dictus Ioãnes frater, quam recepit illa vxor, & quia dicti eius nepotes ipsam quartã partẽ non possunt cõsignare dicto patruo, tenent ad eius æstimationem de bonis nouiter acquisitis ꝑ illũ fratrẽ defunctũ, cuius sunt hæredes dicti nepotes, per id quod notauter voluit Bart. in l. stipulationes nõ
3 diuidunt. in vj. q. de verb. oblig. † vbi firmat, ꝙ in obligatione rem restitui non statim succedit obligatio ad interesse post morã, sed cũ reus desinit habere facultatem rei restituẽdæ. vbi tenet in principio, ꝙ re perẽpta adhuc debet agi ad ipsam rẽ, licet in cõdẽnatione veniat æstimatio, sicut in obligatione rẽ dari vt in l. si seruũ. §. fi. de verb. obli. & ibi ẽt per Barto. in ij. oppo. & in l. iij. & in l. in re furtiua ff. de condi. fur. Bene faciunt ad hoc quæ notant scribentes in l. apud Iulianũ. §. si & in l. filiusfa. §. si quid alicui. ff. de leg. j. & in l. multũ. ff. de ver.
4 obli. † vbi in ultima voluntate, qñ nõ potest præstari, quod debetur, debet præstari æstimatio. Et cũ essem commissarius causæ, ita pronũtiaui à qua ꝓnũtiatione fuit appellatũ ad sacrũ cõsiliũ, & auditis aduocatis iudicauit bene fuisse, vt suprà ꝑ me iudicatũ.

DECISIO CCCXLVIII.

De portione monialis in bonis maternis.

SVMMARIVM.

1 Monialis professa, quã partẽ habeat in bonis maternis.
2 Sponsus cœlestis cum Deo dicatis virginibus semper est vniformis. Monachi siue ante monachationẽ, siue post successio euenerit, succedunt agnatis.
3 Monialis succedit in dote matris. Ius disponens de muliere nubente, includit profitentem in religione.
4 Matrimonium spũale ꝑ ꝓfessionẽ cõtrahitur, quod fortius est carnali.
5 Statutum fœminas propter masculos excludens à successione, an includat moniales.

PATER posuit quandã filiã suam ann. xij. in monasterio sanctorũ Festi & Desyderij martyrũ, & soluit ꝓ dote monialiũ dicto monasterio vncias x. de carlenis, in quo monasterio stetit, & adhuc stat vltra annos decẽ.
1 ¶ † Fuit dubitatũ in cõsi. quæ portio de iure cõpetit dictæ moniali ingressæ sup bonis maternis. fuit decisum in Consilio, ꝙ portio huius monialis in bonis maternis erit legitima de iure naturæ, vt firmat Neapolitanus in cõsuetudine, si moriatur. in gl. in verbo, paragiũ. in vlti. q. vbi dicit, ꝙ qñ mulier nubit spõso cœlesti, tũc paragiũ est debitũ iuris naturæ. alle. And. de Iser. in cõsti. Regni, in aliquibus.
2 circa fi. & est ratio Neap. † quia talis spõsus, s. cœlestis semp est, & cũ oĩbus est vniformis & æqualis, & propterea tale paragiũ semper erit vniforme & æquale, scilicet debitũ iuris naturæ, & hanc partẽ poterit petere monasteriũ ex persona monialis: nã monachi possunt succedere eorũ agnatis, siue successio eis obuenit ante monachationẽ, siue post monachationẽ: vt cõcludit Neapo. in consue. si quis vel si qua. in verbo, proximiores. & ideò Bald. in. j. volu. consi. ccl. incip. obligatio prima. consuluit,
3 † quòd monialis succedit in dote matris. alleg. l. Deo nobis. C. de episco. & cler. quia nõ obstat ei, ꝙ est sponsa Dei. hoc etiam firmat Io. & Ant. Caraffa in suo tracta. de Simonia. in xj.

charta.& seq.licet Pet.de Anch.ĩ ꝯsi. cvij.incip.in paucis uerbis,teneat, ꝙ ubi fœmina nõ succedit cũ masculo, si fœmina est monialis, debet dotari, qđ ius dispones de muliere nubete, 4 hét locũ in ꝓfitẽte,† quasi ꝑ ꝓfessio nem ꝯhatur spũale matrimoniũ, qđ est fortius,q̃ carnale:ut in c.inter cor poralia.de trãsla. pla. & ꝓbatũ aut. de trien.§.ij.& in aut. nisi rogati. C. ad treb.itẽ quia uita contẽplatiua est salubrior,quàm actiua.c.sanè. de regula.& de isto articulo,an statutũ excludens fœminas ꝑꝑ masculos à successione, uideať excludere moniales: Vide per do. Albertũ Brunũ, in suo tracta.de statutis fœminarũ,in vj.arti.princ.& in ix.arti. quid autem de moniali sanctæ Claræ?uide per Bald. in ij.uol.consil.cccix.

DECISIO CCCXLIX.

De dotis restitutione cõstante matrimonio facta. Et de fundi dotalis alienatione per uirum sine mulieris consensu.

SVMMARIVM.

1 Dotis restitutio constante matrimonio,quando fieri possit.

Dotis restitutio ꝑ hæredẽ recipiẽtis facta constante mr̃imonio,arcet mulierẽ à petitione soluto mr̃imonio.

2 Nurus à socero dotẽ nõ repetit pr̃e uirum suum emancipante, & dotem restituente de iuris mandato.

3 Mulier constante matrimonio prçiudicare sibi in dote quando possit.

4 Alienatio fundi dotalis per uirũ inscia uxore facta,non nocet mulieri.

Fvit maritata qđam mulier expo sita hospitali S. Mariæ annunciatæ ab œconomis dicti hospitalis, & dota ta in uncijs octo cuidã spurio filio sa cerdotis:qui sacerdos habuit & recepit dictas dotes à dictis œconomis, & ꝓmisit illas restituere in casu soluti matrimonij &c. & obligauit ꝓinde oĩa bona sua,& constituit dictæ mulieri ꝓ dicto filio suo spurio antiphatũ unciarum quatuor sup bonis oĩbus suis in forma. Cõsummato ma trimonio per carnis copulã hr̃des te stamentarij dicti sacerdotis post eius mortẽ ꝯsignant dictis coniugib⁹ tot, & tanta bona stabilia æstimata ꝓ dictis dotibus unciarũ octo,pro restitu tione dictæ dotis. Demũ soluiť matrimoniũ per mortẽ uiri uxore superstite:uxor agit uirtute instr̃i dotalis ꝯtra tertios possessores bonorũ illius sacerdotis sibi obligatorũ, ꝓ restitu tione dictæ dotis. Illi tertij possessores excipiũt,ꝙ dos fuit restituta cõiugibus ꝑ hr̃des sacerdotis,ideò non pñt cõueniri,replicatur, ꝙ restitutio dotis non potuit fieri cõstante matri
1 monio.¶ Quæriť † quid iuris? Et certè uerum est, ꝙ restitutio dotis non põt fieri constante matrimonio, nisi in casu uergentiæ ad inopiam:vt in l. si cõstante.ff.sol.matri.& in l.ubi adhuc.C.de iure dot. tñ illa restitutio facta per hæredes sacerdotis uiro, & uxori, ĩpedit, ut soluto matrimonio per mortẽ uiri non possit uxor petere restitutionẽ dotis, per id quod dicit Bar. notanter in l.sanè.ff.de iure
2 dotiũ.† ubi dicit esse casum, ꝙ pater, qui recepit dotẽ pro nuru: & emancipauit filiũ,& ei dotem uxoris suæ restituit,nuru mandante & uolente, ꝙ ipsa nurus à patre nõ poterit postea repetere dotẽ.alle. Richar. Malumb. ibi.sequiť hoc Lud. in l.si cũ dotem. §.transgrediamur.ff.solu. matri. per d.l.sanè.& Paul.de cast. in.l.ij.eo.ti. & ibi Alexã.& Bald.nouellus in suo tractatu dotium impresso,in septima
3 parte,uers.xxxiiij.priuilegiũ.† Nam hoc casu mulier constante matrimo nio põt sibi præiudicare in dote: vt dicit glo. ibi. & Ioannes de Imo. in l.pen.§.si vir.ff.solu.matri.Et repertum est in ꝓcessu, ꝙ facta consignatione

tione dictæ dotis dictis ꝯiugibus per hæredes prædictos, maritus dictę mulieris sine consensu uxoris, alienauit quoddam pdium de illis prædiis consignatis per hrdes dicti sacerdotis, dictis ꝯiugibus pro dictis dotibus, pro

4 ducatis ix. †quæ alienatio non nocet dictæ mulieri, per l. lex Iuliā. cum cōcor. ff. de fundo dota. & ille possessor dicti prædij fuit ꝯuentus. ¶Ideò fuit uotatum, & declaratū, ꝙ assistentia, & appretiū, & adiudicatio pstet mulieri pro ducatis ix. sup illo prædio, & contra tertios possessores bonorū pro unciis quatuor pro antiphato, & pro reliqua restante quantitate dotis prædictæ absoluantur.

DECISIO CCCL.

De renuntiatione iurata bonorum paternorum, & maternorum per filiam dote contentā, non trahenda ad donationem inter uiuos.

SVMMARIVM.

1 Renuntiatio bonorū paternorū uel maternorū ex testō uel ab intestato facta per filiā dote ꝯtentā, an illā excludat à donatione inter uiuos. 5.

2 Illatio ex diuersis non fit.

3 Bōa antiqua hñs ex ꝯsuetudine Neapolitana, non alienat, nisi medietatē.
Bñficio renūtians non secludit, quo minus per aliā ꝓuisionem obtineat.

4 Renuntiatio totius iuris præsentis & futuri qualiter intelligenda.
Spes quæ potest cedi, quæ sit.
Ius unū remittens cùm plura hēat, aliud remittere non dicitur.

6 Mater instituēs filiam donatariā suā quæ bonis maternis renūtiauerat, an noceat donationi.

7 Suum, semel amplius suum per institutionem fieri non potest.

8 Filia renuntians paternæ hrditati cū iuro, intelligitur ab intestato tm̄.

9 Testandi liberam facultatem sibi auferre est contra bonos mores.

10 Matrimoniū liberū qūo intelligat.

11 Argumentū à simili, non procedit data aliquali dissimilitudine.

12 Statutum, qd mulier extra ciuitatē nupta non succedat, est exorbitās.
Renūtiatio succedendi ex testamēto est inefficax.

13 Renuntiatio ante acquisitam hæreditatem, dicitur repudiatio.

14 L. cū ita. ff. de cōdi. & demon. an militet etiam in ultima uoluntate.
Diuersitas unius dubij an attendat in decisione alterius cōcurrente eadem ratione.

1 FVIT dubitatum in consilio. †utrū dña Trusiana quæ per instrm publicū renuntiauit cum iuro tanquā maritata, & dotata sm paragiū, & ultra paragium de bonis paternis à patre, bonis paternis & maternis suo patri, & eius hrdibus deuolutis, & deuoluēdis tam ex testō, quàm ab intestato. Si posteà dña Polyxena eius mater instro publico mediāte irreuocabiliter inter uiuos donauit dictæ Trusianę eius filiæ iura, quę ipsa habebat sup feudo de Pachiarano sito in comitatu Harenarum in ꝓuincia Calabriæ, quæ erāt ducati nouē centum octoginta septē. Si talis donatio potuit fieri in piudiciū hrdū patris, qui bus dicta Trusiana renūtiauit bonis maternis deuolutis, & deuoluendis tam ex testō quàm ab ītestato, ut suprà dictū est. ¶Fuit per totū cōsiliū uotatū, & determinatū post longā discussionem, ꝙ ex quo dicta Trusiana spāliter renūtiauit patri, & eius hæredibus, bona materna deuoluenda ab intestato uel ex testō, & nō renūtiauit bonis maternis deuoluēdis p donationē inter uiuos, ꝙ dicta renūtiatio nō cōprehēdit casum acquisitionis per ꝯctū donationis inter uiuos. Sunt. n. diuersa acquirere bona ex testamēto alterius, uel acquirere bona

per ꝯtum donationis inter uiuos. Et ex diuersis nõ fit illatio. ff. de don. inter virũ & uxorẽ. l. si maritus. l. Papinianus exuli. ff. de mino. facit l. non hoc. C. unde legi. cũ simi.

2 ¶ † Sic ẽt videmus, ꝙ hñs bona antiqua nõ põt disponere in ultima uolũtate, nisi de medietate, & tñ in uita põt oĩa alienare, nisi fiat in fraudem: ut dicit gl. Neapo. in cõsue. & si testator. in uerbo, disponere. ¶ Bene facit tex. in ca. cũ inter P. Gaufridi. de renũtiatione. ubi renũtiãs cum iuro beneficio, nõ extendit ista renũtiatio, ut nõ possit ex noua prouisione illud obtinere.

4 ¶ † Inde dicit Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vj. q. ff. de uer. obli. ꝙ ista renũtiatio totius iuris, qđ habet & hr̃e speret, licet trahat ad iura futura, tñ intelligit de iure, qđ renuntians hr̃e sperat ex aliqua causa subsistente de p̃senti. alleg. l. qđ seruus. ff. de condi. ob cau. & l. j. ff. de statu libe. ut ibi. inducit Bar. & ibi sunt aliæ ꝯcordantiæ per scribẽ. & ista est spes, quę pt cedi: ut ĩ l. spẽ. C. de don. & ibi hoc uult ẽt Bal. ideo sub dicta renuntiatione nõ uenit, qđ dictæ renũtianti quæsitũ est per ꝯtũ donationis, & nõ subsistebat tpe renũtiatiõis spes hñdi iura materna p donationẽ inter uiuos: nec spes, ꝙ mater poterat donare, est in cõsideratione: ut no. Bar.

5 in l. is põt. ff. de acqui. hære. ¶ † Et ꝓ hoc facit, quia renũtiando dicta filia [illegible]atri & eius hr̃dibus bona ex success[illegible]one materna ex testõ uel ab intesta[illegible]uẽda, non vr̃ renũtiasse si p [illegible]nis ĩter uiuos habuit iu[illegible]er id, qđ dicit Bar. in l. [illegible]de ser. vrb. p̃di. ubi dicit, [illegible] cõpetunt plura iura, si unũ [illegible]it, aliud remittere nõ dr̃. ¶ Ad [illegible] l. si mihi. la. j. ff. de ser. rust. præ[illegible] dicit, qui hẽt duo iura remit[illegible] non vr̃ remittere aliud be[illegible] no. Bal. ĩ l. suũ. C. de iure

6 delibe. ¶ † Secundò, fuit dubitatũ ex quo dicta mater instituit dictã eius filiã donatariã ẽt in oĩbus bonis suis. & signãter in suis dotibus, si uirtute huius ĩstitutionis teneẽ restituere dictis hr̃dibus patris sui, quibus renuntiauit bona materna ex testõ ẽt deuoluẽda. ¶ Et fuit conclusum, ꝙ non quia si dicta iura dotalia habuit ex ꝯtu donationis inter uiuos, iã ei sunt

7 ꝗsita † & qđ suũ fuit semel, amplius suũ per institutionẽ effici nõ potuit. Insti. de lega. §. si res. not. in c. iter dilectos. de fide instru. & ideò cũ ista filia hẽat iure donationis inter uiuos iura dotalia, mr̃is ĩstitutio sup eiusdem iuribus, non hẽt ei nocere. ¶ Itẽ pro ista parte allegabaẽ alia ratio: nã vera decisio est, ꝙ si filia renũtiauit in manibus patris successioni pater-

8 næ cum iuro, † intelligiẽ ab intestato tantũ, si est instituta à patre admittitur ad successionẽ, nõ obstãte renũtiatione. quia aliàs patri auferreẽ libera testandi facultas: ut dicit Bal. in l. pactũ. in vj. q. C. de colla. & Bal. in c. ad nostrã. de iureiurã. & Sali. in l. pactũ. C. de pac. & Imo. in l. qui supstitis. ff. de acqui. hære. & Pau. de ca. in l. fi. in iiij. colũ. C. de pac. ubi uoluit plus, ꝙ etiã si expressè filia renũtiasset futuræ successioni paternæ ex testamẽto, nõ p̃iudicaret sibi, ne aufer-

9 reẽ libera testãdi facultas. † ꝙ ẽ ꝯtra bonos mores: vt in d. l. fi. & in l. stipulatio hoc modo ꝯcepta. de verb. obl. Et licet possit dici. ꝙ renuntiãdo filia successioni ex testõ maternæ patri suo. non ꝓptereà tolliẽ matri libera testandi facultas, quo ad alios, quos uelit instituere. ar. l. cũ ita legatũ. ff. de ꝯdi. & demon. ¶ Et sic dicebat do. Ant. de Alex. & Ias. in recollectis suis in d. l. stipulatio hoc modo ꝯcepta. in iij. limi. ad ca. q̃uis. de pac. in vj. sed tñ negari non põt, ꝙ tolleret facultas matri testandi in filiã, &

sic tolleret libera facultas. ¶ Nec ob. tex. in l. cũ ita. ubi loquit in mrimonio, qd' debet esse liberũ, & tñ non dicit impediri libertas, si incertũ ho. minẽ phibet ꝯhere: sic poterit dici
10 in testõ. ¶ † Quia rñdetur, put dicit do. Anto. de Butr. in c. requisiuit. de sponsa. ꝙ in matrimonijs distinguimus. An matrimoniũ debeat esse liberũ ab omni coactione uel necessitate extrinseca ueniẽdi extra consensum partiũ, & verũ ẽ, ꝙ matrimonia dẽnt esse libera, & de ista libertate dicendũ idẽ in testatore. Aut uos q̃rimus an matrimonia dẽnt esse libera à necessitate extrinsecus. i. de natura matrimonij, ut ex cõsensu obligenẽ partes ad obseruandum, qđ pmiserunt, & tunc ad hæc matrimonia nõ debẽt esse libera: quia esset euacuare oẽm neruũ mrimonij, si diceremus, ꝙ cõsensus nõ adstringit inuitos ad ꝯhendũ, & hoc nõ cadit in vltima uoluntate, quæ potest mutari usq; ad
11 mortẽ. † Et ideò data ista dissimilitudine inter testamẽti factionẽ, & matrimoniũ, non pcedit argumentũ à simili, quia dixit Spec. ꝙ nunquã obstat argumentũ à simili data aliquali dissimilitudine, in ti. de dispu. & alle. v. col. ibi, cui incũbit pbare, ꝙ est simile, hinc dicit Abb. in ca. ꝯstitutus. in iij. not. de appel. ꝙ modus destruẽdi argũ à simili, est pbare dissimilitudinem, & est glo. in l. creditori. ff. de ope. no. nun. & ibi per scriben. maximè moder. ¶ Et ideò maior pars dominorũ dẽ cõsilio fuit, ꝙ sicut statutum dictans, ꝙ mulier nupta extra ciuitatẽ, nõ succedat ex testõ uel ab intestato, ꝙ tale statutũ nõ ualet, qa est ꝯtra bonos mores cũ auferat libe
12 rã testamenti factionẽ, † nisi statutũ respiceret certas res, ut dicit Bal. in l. fi. in iiij. col. C. de pact. ita non ualet renuntiatio succedendi ex testamento: quia tolleretur illi testatrici libera facultas testandi in ipsam filiã renuntiantẽ eius hæreditati ex testõ, & hoc tenuerũt Lud. Rom. in d. l. stipulatio hoc modo. & Imo. in d. l. qui superstitis. Sed ego dicebã, ꝙ talis renuntiatio cũ iuro facta per filiã patri, uel fratri, post habitas dotes bonorũ maternorũ & paternorũ obueniendorũ ab ĩtestato uel testõ, ẽ ualida, nec tollit libera testãdi facultas:
13 † qa mater põt ipsam instituere: & illa adeũdo uel nõ adeũdo uirtute renũtiationis acquirit prĩ uel eius herẽdibus. ¶ Nam qñ renuntiatio fit ante acquisitã hæreditatẽ dicit repudiatio ut dicit Pau. de cast. in d. l. pactũ qđ dotali. & facit ut fingat non delata. l. pinde. ff. si cer. pet. & qñ fit per contractũ, ei quærit, cui renuntiatũ est: quia uidet illud dare: ut. ff. de iure dotiũ. l. pfectitia. §. j. & ff. de fundo in-
14 struc. l. si nuptã. † Item ratio dictæ l. cũ ita. militat ẽt in ultima uolũtate, licet sit aliqua diuersitas inter matrimonium & ultimam uoluntatem, tñ si in decisione unius dubij concurrit eadem ratio, non attendit diuersitas in alio: vt dicunt moderni Papienses in d. l. creditori. & tenendo istã partẽ crederem non errare.

DECISIO CCCLI.

De testiũ obiectione ĩ causa attentatorum admittẽnda.

SVMMARIVM.

1 Obiectus ꝯtra testes in remedio attentatorũ officio iudicis ĩplorato, an ꝯcedendus in causa attentatorũ.
4 Iudicium attentatorũ per officij iudicis implorationem est summariũ, & est uia ordinaria.
Testium repulsio, est defensio.
3 Dictio de plano, qualiter exponaẽ.
4 Testium reprobatio in iudicijs summarijs non permittitur. 6.
5 Probatio exceptionis in alio iudicio, quando differatur.

7 Iudex non dicitur deuiare à iuris tramite pp præsumptam calũniam.
8 Iurm de calumnia, quid operetur.
9 Defensio, quæ de iure naturali est, non potest denegari.
10 Rota fuit consulta super practica attentatorum.

BIS fuit dubitatum in duabus causis in consilio, utrum in remedio attentatorum implorato officio iudicis, si pars petit terminum ad repulsandum testes examinatos, iudex debeat cõcedere terminũ ad repulsam.
1 ¶ † Et rationes dubitandi sunt istę, nam istud iudicium attentatorum ex officio iudicis parte petente est iudicium summarium: quia dicit Io. Monachi. Card. in c. cupientes. in uerbo gratia. in xj. charta, ꝙ si lite uel appellatione pendente possidens spoliatur à parte, & petitur à iudice reuocatio attentatorum, officio iudicis implorato, tunc sine libello, & de plano reuocantur attentata. & fiet restitutio: ut in c. j. & per totum, ut lite pendente. & de appella. c. bonæ. & ff. de edil. ædic. l. ædiles. §. item sciendũ. & post
2 in xij. charta in j. col. dicit, † ꝙ istud remedium attentatorum per officij iudicis implorationem est uia extraordinaria: ut in c. non solũ. & ibi Ioã. And. de appella. lib. vj. Et idem dicit Bal. in l. appellatiõe. C. de appellatio. & Philip. Modernus in c. dilecti filij. de appel. Sed in istis summarijs iudicis nõ admittitur reprobatio testiũ, nec respectu personarum, nec dictorum: ut dicit Pe. & Abb. antiquus. & Ioan. And. & Abb. Sic. refert in c. ueniens. de testibus. ¶ In contrarium allegatur Bart. in extrauaganti, ad reprimendam. in uerbo, & figura iudicij.
3 ubi dicit, † ꝙ repulsatio testiũ est defensio, & si denegetur repulsa contra testes & eorum dicta, auferetur defensio. & hoc repugnat iuri naturali, ut not. in l. vim. ff. de iusti. & iur. cum concor. & patet expressè in Cle. sæpe. in §. non sic. & ibi gl. de uerbo. signi. ¶ Pro solutione huius dubij fuit allegata decisio Anto. de But. in d. c. ueniens. ubi dicit, ꝙ siquidem iudiciũ est summarium, quò ad legitimandã personam in iudicio, & sunt examinati testes, non põt altera pars petere terminum ad repulsandũ. Sed in alio iudicio summario non concernente legitimationẽ personæ, sed alio modo iudicium est summarium, & tunc debet peti terminus ad repulsandum dicta & personas testium, & concedi: quia defensio non debet denegari.
4 ¶ † Sed in cõtrarium allegabat Card. in d. Cle. sæpe. in iij. col. de uerb. sig. ubi exponit illud uerbũ, de plano, i. repulsa subtilitate perniciosa in refrenando multitudinem testiũ, & reprobationẽ, & in omnibus alijs planius & temperantius ꝓsequendo, non tñ omittendo iudiciarium ordinem. de quo p Inno. in c. olim. de accusa. Et sic vult Card. ꝙ in cã summaria refrenabit reprobationẽ ꝯ testes & dicta. ¶ Item in contrarium allegabat doctrina Io. de Im. in d. Cle. sæpe in vij. col. ubi dicit, ꝙ si cã est talis naturæ, ꝙ p iudiciũ, qđ resultat parti ex snĩa, põt reparari per aliud iudiciũ absq; restitutione in integ. uel appellatione, sicut in iudicio possessorio, ĩ quo põt reparari p iudiciũ cãæ proprietatis. Et tunc in agente requirit̃ plena
5 probatio. † Sed in reo uel excipiente, si opponat exceptionẽ requirẽtẽ altiorem indaginẽ, differt̃ exceptionis ꝓbõ in alio iudicio, nec impeditur actoris intentio. hæc sunt verba Io. de Im. ibi. Ita põt dici in casu præsenti, si reus petit terminũ ad repulsandũ testes actoris sup attẽtatis, dẽt reseruari ista repulsa in cã principali, et sic ĩ alio iudicio. ¶ Bene ad hoc facit, ꝙ dicit Lud. Rom. in singularib. suis, in
6 verbo, testis reprobatio. † ꝙ licet te-

stiũ reprobatio sit permissa: ut in ca. p̃sentiũ.de testib.tñ fallit in iudicijs summarijs. Quia qñ in his uenit tractãdũ,qd' alio iudicio nõ venit resultãdũ, nunq̃ admittit̃ reprobatio testiũ.allegat Abbatẽ antiquũ,ꝑut refert Host.et Ant.de Bu.i d.c.veniẽs.

¶Fuit tãdẽ cõclusum ꝑ dños Consiliarios in cã sup reuocatione attẽtatorũ,lite pendẽte sup quodã castro nominato Ducẽta,ꝙ attẽto, ꝙ euidẽter ꝑ notorietatẽ facti apparebat de innouatis et attẽtatis lite pẽdẽte, et terminus ad repulsam petitus petebat potius ad differẽtiã iustitiæ, quã

7 ad defensionẽ,fuit denegat⁹:†quia dicit Bal.in l.j.pen.& ul.co.C.qui accusare nõ p̃nt,ꝙ licet iudex nõ debeat deuiare à iuris tramite pp p̃sumptã calũniã.opponentis: vt in c.licet causam.de ꝓbatio.tñ qñ malitia est clara & patens, ut uix excipiens negare sufficiat.tũc põt excludi ab illa exceptiõe & allegatione.allegat ff.de pœnis.l.qui sñiam.in fi.& Inn.in c.j.de offi.vica.nã paria sunt,dicit ipe,incõpetenter agere &excipere,ꝑ notorietatẽ facti oportet obuiari.Quare fuit denegata dictę comitissæ Lacertæ petita reprobatio testiũ, et tãto magis quia añ publicationẽ attestationũ sua ꝑ innouatis nõ fuit ꝓtestatũ ꝯ perso-

8 nas testiũ:†quo casu facta publicatio-

a ne nõ licet ipsos repulsare:ᵃ ut not.in p̃sentiũ.Et est rõ ſm Abb.Sicu. ibi: quia est p̃sumptio,ꝙ malitiosè velit testes post publicationem repulsare, postquã uidit,ꝙ deposuerũt ꝯ eum, quasi ueniat nũc ad falso obijciendũ prouocatus,licet ista p̃sumptio tollatur pp iurm calũniæ p̃stitũ. ergo ubi non est iuratũ de calũnia,non est sublata dicta p̃sumptio, & in dicta cã nõ fuit dicta ꝓtestatio facta, nec iuratũ fuit de calũnia,iõ rõnibus p̃dictis cõsideratis fuit denegatus terminus ad repulsam in cã dictorũ attẽtatorum.

¶Sed in alia cã inter comitẽ Alifi & Ducissam Amalfiæ super innouatis super quõdam molendino fuit decisum in consilio, ꝙ detur terminus ad repulsam,ex quo cessat calũnia,& dicta repulsa concernit defensionem,

9 †quæ est de iure naturæ,& nõ potest denegari:ut s̃.dictũ fuit per theoricã Bar.in dicta extrauaganti,ad reprimẽdam.& pro ista opin.ꝙ etiã super attentatis & innouatis sit concedenda repulsa contra testes allego text.in c.j.de appella.ubi Papa dicit,ꝙ si ꝓbetur ꝑ testes idoneos de attentatis, fiat reuocatio,ergo si testes non sunt idonei,non fiet reuocatio,& ideò admittit̃ allegatio partis, ꝙ testes non sunt idonei,& per ꝯñs probatio ad repulsam. ¶Tñ ad maiorẽ cautelam sacrum consiliũ uoluit se informare à curialibus & auditoribus curiæ Romanæ super dicto articulo, quid ser-

10 uat̃ in practica in curia Romana.†& fuit certificatum, ꝙ super innouatis & attentis concedetur terminus ad repulsam,& non reseruare repulsam in alio iudicio.hanc informationem portauit do.Cicchus de Loffredo nobilis doctor Neapolitanus ex vrbe,& ita fuit decisum in cõsilio in d. causa.

IPSOS repulsare. Adde,non licet repulsare testes,qñ ante publicationem non fuit protestatum ꝯ eorũ personas.Limita, nisi tales testes essent producti & iurati absente parte, & eius procuratore,licet citato: quia etiã non obstante contumacia ipsorum sibi permissum erit opponere ꝯ p̃sonas,per l.fi.cũ gl.& ibi Cy. C.de testi.& Cy.in auth. si testes.& in authẽ.sed & si quis.in fi.eo.ti.& in l.laudabilem.C.de aduo.diuerso.iud.& in l.si quis testibus.circa finem, ult.col. C. de testi. Secundo limita,nisi quis iuret ꝙ ex malitia non opponit, uel ꝙ talis expressio nouiter.id ipsius notitiam peruenit,ut hr̃ in d.c.p̃ntium.

Item limita & tertię, nisi testis esset infamis:quia tunc ex officio supplet iudex:licet pars non opponat.Bal. in l.quos prohibet. de postula. per not. Innoc. in c.intimauit. de testi. & qđ not.Bar.in l.iiij.in §. hoc autem iudicium.de dam.infect.& plenè Alexan. consi.clij. in v.uol.Thom.Gram.

DECISIO CCCLII.

De attentatis post conclusionem in causa reuocandis.

SVMMARIVM.

1 Attentata post renuntiationem in causa reuocari an debeant.

Conclusio præcludit suspensionem petitorij.

2 Exceptio dilatoria post litē contestatā superueniens an possit ꝓponi.

3 Lis pendere dicitur, donec diffinitiuè sententiatum non est.

4 Attentata sunt reuocanda, in qualibet litis parte.

5 Defectus iuris notarius non obstat agenti remedio attentatorum, & idem de notoria proprietate.

QVIDAM Corbiserius in sacro cōsilio egit interdicto recuperandæ possessionis cuiusdā domus, ꝯ quēdam nobilem tenentem & possidentem dictam domū, concluso processu & mutatis tribunalibus ille Corbiserius cœpit possessionē dictæ domus, & eo tenente & possidente ille nobilis petit officium sacri consilij implorando, ut reuocetur possessio capta ꝑ dictum Corbiserium. lite pendente per

1 uiam attentati.†replicat ille Corbiserius, ꝙ non dr̄ lis pendere post cōclusionem, & sic conclusio ꝓcludit uiam attentatorum, sicut suspensionē petitorij: ut in c.pastoralis.de cau.poss.& ꝓprie.& in Cle.ij. ut lite pendente. & hoc uolunt dn̄i de ROTA decisione. lvij.incip.attētata lite pendente. Itē allegabat dictū Io.And.in c.ij.de or-

2 dine cogni.† ubi dicit, ꝙ si exceptio dilatoria superueniat post litē contestatā, non pōt proponi. ita dicendum est, ut post conclusum in cā, non habeat locum remedium attētatorum. Item allegabat decisio Rotæ xiiij. in cip.fuit dubitatum, utrū petēti se restitui &c.quæ vult, ꝙ si constaret clarè & notoriè de nō iure petentis, reuocari hmōi attentata, dicit Rota, crederem talem tunc non esse audiēdū. & ita dicit uidisse obseruari in palatio. Ratio est, quia eo ipso, ꝙ constat de non iure suo, eo ipso cōstat, ꝙ nō interest petentis reuocari attentata. Sed clarum est ex ꝓcessu concluso, ꝙ notoriè cōstat de non iure petentis reuocari attentata: ergo &c.& concordat in hoc decisio cccl v. in decisionibus Bellameræ, incip.ille, de cuius non iure &c.ubi allegat Inno. in

3 c.significasti.de diuortijs.¶†In contrarium tn̄ fuit determinatum ꝑ consilium.s.ꝙ attentatum post conclusionē in cā iudex ex officio parte instante debet reuocare: quia donec nō est sn̄iatū diffinitiuè, sp dr̄ lis pendere, ut dicit Rota decis.xliij. incip.itē si lite pendente. Procedūt ergo ꝯria, qn̄ ante conclusionē in cā fuisset nouatū, & posteà fuisset cōclusum, tunc non posset peti reuocatio attentatorū. secus qn̄ post conclusionē in causa fuit attentatum, & ita declarat dn̄s Vitalis in clausula, nil nouari lite pen

4 dente.in vj.col.†Item quia in qualibet parte litis attentata sunt reuocāda: per not.in c.non solū de appel.li. vj.ut dicit ROTA deci.clxxxv.incip.si pars rea. Et ita tenet Philip. in c.dilecti.in iij. col.de appel.¶ Itē si agenti remedio attentatorū non obstat notorius defectus iuris, per tex.in ca. si constiterit.de accus. Et tenent Io.de Imo.& Philip.in c.bonæ.de appella. Maximè qn̄ procedit ex officio iudicis, tunc non obstat agenti remedio attētatorū, quin reuocent attentata

post conclusionē, per quā dicit̃ liquere & esse notoriū, per not. in c.cū significauerunt.in uerbo,liquere.de testibus.& habet̃ in c.cum dilectus. de
5 fide instru.†quia agenti super attentatis nō obstat exceptio defectus notoriæ ꝓprietatis, ſm do. Ant.in d.c. bonæ.licet rota in decis.xiiij.in fin. dixerit ꝯriū licet illa decisio dicat in fi.ꝙ ex officio pōt fieri talis reuocatio,licet notoriè constet de non iure ipsius agentis.sed ꝑ hoc nō restituet̃ possessio ipsi agenti,de cuius non iure notoriè constat,& ita aliàs uidi ꝓnuntiatū in Regia camera summariè. ¶Sed in sacro consilio fuit pronūtiatum,ut s̃.dictū est.s.ꝙattentata post conclusionē reuocent̃: uerū qn̄ fuerunt reuocata attentata ex officio,& restituta possessio dictæ domus agenti remedio attētatorū,processus conclusus nō fuerat discussus in cōsilio. deinde facta restitutione illi nobili fuit discussus ꝓcessus,& uisum fuit, ꝙ dictus Corbiserius optimum ius habebat,fuit condēnatus dictus nobilis ad restituendū possessionē dictæ domus vna cū fructibus d.Corbiserio ꝑ diffinitiuā sn̄iam sacri consilij.

DECISIO CCCLIII.

De nouationibus & bancho, qui pro delegante constituit se debitorem.

SVMMARIVM.

1 Prudentiæ est,dubia suspendere.
2 Delegatio interuentu nouæ personę,quæ delegātis ē debitor, an fiat.
3 Intellectus l.fi.C.de noua.& in quo habeat locum.4.
4 Delegatio,quando dicatur.
5 Debitor liberatur per tertium creditori promittentem.
6 Bancha nummullaria de solutione respōdēs,an habeat̃ ac si soluisset.

1 DVBIA †suspendere, uirtus est prudentiæ, ſm beatū Thomā, in lib.de uirtutibus, in titu. de prudentia.In hac cā inter dn̄i cū Hispanum noīe suorū principaliū,actorē ex vna parte,& honorabilē Benignū Spanochiā cōuētū ex altera sup solutione ducatorū quingentorū quinquagita uirtute debiti ex cā uenditionis cuiusdā nauigij factæ d. Benigno, & d. Benignus fecit,ꝙ banchū de Spanochijs faceret literas cambij dictis Hispanis,& d.Hispani liberauerūt ꝑ publicū instrm̄ d.Benignū in cauta forma.Et añ,q̃ debitū dictarū lr̄arū cambii fuisset satisfactū, d.bāchū de Spanochijs fefellit.d.Hispani ueniunt in cōsilio. Et dn̄t,ꝙ d. lr̄a cābij de Spanochijs nō habuit effectū,& iō petūt ꝙ Benignus cōpellat̃ ad soluēdum,& ondūt lr̄as regias,ꝙ eis fiat summariè & de plano iustitia,& uocato Benigno,summariè dicit se liberatū,ꝑꝑ publicū instru. quia dedit dictis Hispanis se cōtentantibus in debitorem banchū de Spanochijs,qd̄ constituit se debitorē dictis Hispanis, & eis fecit literas cābij, & sic fuit scriptū in lib.banchi, & traditæ eis fuerūt literæ cābij. ¶ Quærit̃ mō utrum dictus Benignus sit liberatus, & sic ueniat absoluendus uel ꝯdēnandus. ¶Profectò,ego suspendissem uotū meū,nisi ꝙ uirtute compulsionis officij & iussionis ꝑcedentis in cōsi. decuit uotū meū in scriptis per iuris regulas corrigere,licet alij sapientes Cōsilij ſm eorū iudiciū & cōscientiā aliter senserint. ¶Ego fui in uoto,ꝙ d. Benignus uenit de iure absoluendus:& d. Hispani debēt dirigere gressus suos ꝯ bāchū de Spanochijs,à quibus receperunt lr̄as cābij, q̃ non sunt sortitæ effectū,& rōnes hui⁹ uoti sunt. ¶Nā
2 licet magnū sit dubiū, †utrū fiat delegatio interuētu nouæ ꝑsonæ,qn̄ illa noua ꝑsona, n̄ ē debitor delegātis. Nā q̄dā doc.tenēt,ꝙ n̄ sit delega.sed erit tāq̃ fideiussor.ut firmat Bar.ī cō.

inci.terti', ꝑmisit &c.& firmat Ang.ī l.sciẽdũ ĩ pri.ff.de ædi.edi.& sic si inducit nouatio,& sic bãchũ,qđ promisit & fecit literã cãbij, est vt fideiussor.
3 † Et per cõsequens non erit facta nouatio nisi expressè agat, ꝙ fiat nouatio : vt voluit Paul.de Cast.in l. singularia.ff.si cer.pe.& Bar.in l.delega.ff.de noua.& Ange. Pau.de Cast. & Alex.in l.qui vsumfructũ.ff.de verbo.obliga. & Ange.in l.pen.ff. de ꝓtorijs stipulatio. & Io.de Imo. ibi in pen.col.& sequẽti.Et hoc voluit originaliter glo.in l.quãuis.§.si mulier. ff.de nouationibus.& Alex.in.ij.vol. consi.x. ¶Alij verò tenent cõtrariũ, ꝙ fiat delegatio interuẽtu nouæ personæ, etiã ꝙ illa noua persona nõ sit debitor meus. Imò si delegarẽ vnũ, qui nõ esset debitor meus,& ille promitteret & acceptaret, esset propriè delegatio.Hoc uoluit Franc. de Are. in cõsi.v.incip.in causa & puncto ad me transmisso.Et dicit, ꝙ ista est cõmunis opinio.alleg.Bart.in d.l.dele-
4 gare.† Vbi dicit, ꝙ si quis debitorẽ suũ uel expromissorẽ, dicitur delegatio:& nõ habet locũ l.fi.C.de nouat. allegat etiã Bar.in d.l.singularia. vbi dicit, ꝙ hoc tenet pro cõstanti.ponderat ad hoc duos textus,videlicet dictam l.si Titius.& l.purè.§.si cum.ff. de exceptio.doli.¶Et ꝑpter istã cõtrarietatẽ uolo nunc suspendere meũ iudiciũ super isto articulo,uidelicet, utrũ inducatur delegatio interuentu nouæ personæ, quæ non est debitor debitoris, si interuenit stipulatio uel ꝑmissio in scripturã redacta. Sed dico pro nunc,prout dicit Raphael Cumanus in d.l.delegare. ꝙ de consuetudine postquã cãpsor uel mercator
5 promisit creditori,† & creditor acceptauit,ꝙ ipso iure liberatur debitor. Et sic cũ iste Hispanus creditor acceptauit recipere dictũ bãchũ in suum debitorẽ,& ab eo recepit literas cambij. Et per instrũ publicũ liberauit Benignũ suũ debitorẽ: dictus Benignus à dictis Hispanis nõ potest ulterius cõueniri ad dictũ debitũ,ex quo contractus debiti ex causa uenditionis fuit sublatus per instrũ quietationis,per tex.in l.si mandato meo.in fi. ff.manda.Maximè, quia in libris banchi scriptũ est, ꝙ banchũ se facit debitorẽ in dictis ducatis quingẽtis ex dicta causa dictis Hispanis, & eis dedit literas cãbij: quo tẽpore dictum banchũ erat bene soluendo,& habe-
6 bat pecuniã paratã solutioni: † ꝓut ponderat Bart.in d.l.singularia.in fine.quo casu habetur acsi banchũ soluisset dictis Hispanis, & ipsi Hispani consignassent dictos quingentos ducatos dicto bancho, vt faceret dictas literas cambij. Aliàs illud instrũ liberationis nihil operaretur: quod nõ est dicẽdum. ¶Ideò ego fui in uoto, ꝙ dictus Benignus absoluatur ab impetitione dictorum Hispanorũ,referuando eis ius cõtra dictũ banchũ de Spanochijs, ex quo dictũ banchũ nõ fuit uocatum in iudicio, nec aliqua persona legitima pro eo comparuit.

DECISIO CCCLIIII.

De exceptionibus oppositis ne cõtinentia causæ diuidatur, & audientiæ denegandæ. Et de reuocatione attentatorũ lite pendente etiã per tertiũ causam a parte habentem.

SVMMARIVM.

1. Iudex nõ admittens exceptionẽ litispẽdẽtiæ corã alio æquali grauat partem,& ab eo ritè appellatur.
2. Limitatio ad l.ubi cœptum.ff.de iudicijs.
3. Litigãs corã diuersis iudicibus sup eadẽ re,non excipiens litispendentia,uel appellans,sibi præiudicat.
4. Intellectus l.nulli ꝓrsus.C.de iudi.

5 Cãæ ɔtinētia quot modis dicat. 13.
6 Exceptio ꝙ cã cõtinētia nõ debeat diuidi, impedit litis ingressum.
7 Limit. ad c. dispēdia. de resc. lib. vj.
8 Iudicē ecclesiasticū super petitorio pendente possessorio coram curia non licet adire.
9 Exceptio litispēdētiæ ē dilatoria & añ litem contestatã est opponenda.
10 Opponēti sufficit opponere factū, vt resultet exceptio.
11 Exceptio litis pendētiæ non excludit similes oppositis.
12 Verba generalia qñ non restringantur ad specificata.
14 Sententia iudicis, qui se competentem pronuntiauit, licet nõ esset, an possit de nullitate impugnari.
15 Iudex quãdo possit iudicare se esse competentem.
16 Iudex incõpetēs ꝓnūtians se cõpetētē, iurisdictionē exercere nõ põt.
17 Statutū præscribens iudici limites iuris dicendi, an obstet declarationi competentiæ extra terminos.
18 Appellationis omissio nullitatem ꝓcessus non purgat.
19 Appellationis causa pendente reuocantur in prima instantia, quæ à parte dolo malo fiunt.
20 Lite pendente nihil innouandum.
21 Remedium attentatorū contra tertiū non habet locum.
22 Cessio transferēdi iudicij in cessionariū lite pendente fieri non põt.

IN cã reuocationis attentatorū, vertēti in sacro Cõsilio inter Frãciscū Spinolã ex una. Et Thadæū & fratres eiusdē cognominis fuit dubitatū, 1 † Vtrū attētata lite pēdēte ĩ sacro Cõsilio p Thadæū Spinolã uel eius fratres, & habentes causam ab eis, corã officialib⁹ ciuitatis Genuæ, qui obtinuerūt certã executionem ꝯ dictū Franciscū Spinolã, & certa acta fecerūt in eius p̃iudiciū lite pendē. in sacro Cõsilio veniāt reuocãda per viã attētati p sacrū Cõsiliū, ĩ quo dubio ꝓcedit p cõclusiones. ¶ Et primò p̃mitto, ꝙ lite pēdēte corã uno iudice ordinario inter partes de una re, si inter easdē partes eadē de re sit lis corã alio iudice ordinario nõ inferiori nec superiori, sed æquali, & opponit̃ litispendētia corã alio iudice ordinario, & iste secūdus iudex ordinarius illã exceptionē litis pēdētiæ allegatæ nõ audit, ꝙ dr̃ grauare partē, & põt ab eo appellari: ista ē firma cõclusio Inn. in c. cū M. Ferariēsis. de cõsti. alle. l. iij. ff. de quib. reb. ad eundē iudi. eat. & ff. de libe. cã. l. si pariter. ita ꝙ si pars nõ appellauit, ꝙ legitimus est ꝓcessus corã vtroq; iudice habit⁹. arg. ff. de peti. hæredi. l. pen. & l. is à quo ff. de rei vendic. & idem dicit in d. ca. cum M. Car. Flo. & Ant. de But. ĩ xij. 2 char. ¶ Sed † Bar. in aut. & cõsequēter ult. col. uer. q̃ro q̃d si reus. C. de sent. & interlo. omniū iudi. aliter dicit, uidelicet, ꝙ si reus cõuenit actorē corã alio iudice ꝯ formã dictæ authēticæ, si quidē corã iudice delegato, processus est ipso iure nullus, si corã iudice ordinario ꝓcessus est aliquis, nisi opponat̃: ut in c. dispēdia. de rescriptis. lib. vj. ¶ Abbas in ca. cū ex officij. de p̃scri. dicit, ꝙ si quis habet plures iudices ordinarios, ualet ꝓcessus super eadē re ab utroq; diuisim agitatus, si nõ fuit corã secūdo exceptū de pēdentia litis corã alio. ¶ Idē Abbas in d. c. cū M. dicit not. limitationē ad l. ubi cœptum. ff. de iudi. ubi dr̃, ꝙ ubi cœptū est iudiciū, ibi finē debet recipere. dic, s. si excipiat̃, sed si non excipit̃, ualet ꝓcessus ab utroq;. & idē dicit Bal. in aut. sed nouo iure. C. de seruis fugi. in iij. col. ibi. sed pone in 3 ciuitate Perusij. ¶ † Pau. de Cas. in l. nulli prorsus. ij. co. C. de iudi. dicit, ꝙ si primò te cõuenio corã vno iudice, posteà uolo te cõuenire coram alio iudice sup eodē, tūc nõ loquit̃ dicta

Idem dixerũt Iaco.But.& alij in authen.offeratur.C. de litis contesta. & Spec.in tit. de libelli concep. §.nunc dicendũ. hanc partẽ firmauerũt Bar. Bald.Albe.de Rosa.Cy.Ange.Sali.& Alex.in d.l.properãdũ.in princ. & in §.si quidẽ. & Alex. in.ij.uol.consi.l. ubi inducit multas rationes pro ista parte. & similiter facit do. Georgius Asteusis, in repe. Cle.sæpe.iu.§.quæ omnia. de uerbo.signi. in xxxiij.col. hanc partẽ firmat Abb. Sic.in c.pen. de iudicijs.vbi dicitur, ꝙ de isto articulo uidit dubitari,tñ dicit, ꝙ uerius est, ꝙ in istis summarijs causis est dare instantiam.Idẽ uerius putat Alex. in apostillis in d.l.litibus. hanc partẽ firmat etiam Paul. de Castr.in l.ij.§. quod obseruari.C.de iuramento calum.& Ludo. Roma.in cõsi.clxxiiij. incipiente, spectabilis dñe collateralis, dicens hãc esse firmam opinionẽ,
8 sicut Deus est. † Idem tenet Bald.in rubrica,de priuileg.dotis, dicens, ꝙ in causa dotali,quę est summaria,est dare instantiam.Idem tenet Benedictus de Barzis in tractatu guarantigiæ,in col.xlvj.dicens,ꝙ opinio Barto. in d.l.litibus. est reprobata. idem tenent Anto.de Alexan. & Iason in d.l.properandũ,¶Solutio huius articuli habetur per Bal. in l.j.§.is uidetur,ff. si quis ius dicen. nõ obtempe. ubi dicit ista uerba:Ista glo. est in argumentum, ꝙ ubi petitur executio sententiæ,ibi nõ fit instantia:quia nõ proceditur lite contestata uel quasi, quod satis dici potest, ubi non opponitur exceptio contra executionem. Sed ubi opponitur exceptio, uidetur ꝙ sit ibi instantia quasi obiectus exceptionis.i. perimentis executionẽ, faciat haberi litem pro contestata: vt not.Cyn.in l.nihil.C.de procur. Ioã. Andræ. in c.j. de procura. lib.vj.posteà subdit Bald. opi.aduocatorum,
9 ꝙ ubi petitur executio, non sit dare instantiã.l.minor xxv.annis,cui fidei cõmissum.ff. de mino. Et hoc,si agitur officio iudicis. Si aũt agitur actione in factum,certũ est, ꝙ est dare instãtiam.l.item ueniunt. §.idem rectè ff.de petitio.hæred.vbi text. dicit,ꝙ fit litis cõtestatio,ergo est instantia. hanc solutionem magis latè approbat Bald.in d.l.ij. C.de execu.rei iudica.dicens:Aut petitur sentẽtia exequi iudicis officio mercenario,& tũc non est necessarius libellus: quia ista executio, est quædam cõpulsio, quæ petitur in principio litis in libello, vbi petitur reum condemnari & cõ-
10 pelli.†& ista compulsio pertinet ad iudicis officium.ff.de rei vendi.l.qui restituere.ff. de iudi.l.si ptor.in prin. Aut agitur actione iudicati vel in factum,& tunc est necessarius libellus, & fit litis cõtestatio, tamen postquã producta est sentẽtia per actorem ad nullam defensionem admittitur reus, nisi si qua post sententiam superue-
11 nisset.¶†Et forma executionis sententiæ erit, ꝙ iudex præcipiet reo,ꝙ obediat sententiæ latæ contra eũ &c. & posteà subddit ipse Bald.officium iudicis non habet locũ nisi sententia sit liquida, cui nihil possit opponi. Sed si nõ est liquida, tunc est necessaria actio in factũ, idem si instrm sententiæ à casu est perditũ,& sententia non est in actis,tunc oportet,ꝙ libellus offeratur, & probetur sententiam sic esse in scriptis latã, vt habetur in aut.si quis in aliquo.C.de edendo:& hoc verũ si reus petit sibi libellũ offerri, alioqui officiũ iudicis patrocinatur indistinctè.Et bonũ est habere etiã actionẽ in factũ ꝓ multa, quæ narrat ibi Bal. hanc concordiã sequit Lud.Rom.in rub.ff.de arbitris in xv.
12 col.†Si tñ sæpius in iudicio esset petita executio sñiæ, & ab vltima petitione nõ esset decursum trieniũ, tũc nõ dicitur instãtia perẽpta. Ita dice-

bat domi. Io. Antonius Carrafa. in re collectis suis, in d. l. properandũ. in prin. & fuit originale dictũ Bal. in ij. vol. in cõs. cccxlvij. ¶Quare fuit votatũ & cõclusum in cõsilio, ꝙ si agatur actione in factũ ꝓ executione sententiæ, ꝙ est dare instãtiã, secus si agatur officio iudicis ꝓ executione sñię. & nihil opponit: & sic nihil iudex habet ꝓnũtiare, nisi exequi sñiam, tũc non est dare instantiã, ꝭm Bal. in d. l. ij. C. de execu. rei iudi. Secus si iudex habet aliud pronuntiare: quia tunc in istis executiuis est dare instantiã, per ea, quę suprà sunt dicta. ¶Secũdò fuit dubitatũ, si notarius iudex & testes dicunt in instr͂o, ꝙ corã nobis talis iudex sedens ꝓ tribunali in tali cã inter tales de tali re sententiã diffinitiuã ꝓtulit tenoris & cõtinẽtiæ subsequẽtis, & ponit totũ tenorẽ sñiæ, & in fi. dicit lecta & lata &c. p̃sentibus actoribus & laudãtibus, & posteà subdit, qua quidẽ sñia lecta & ꝓnũtiata in iudicio, vt supradictis partibus p̃sentibus audientibus, p̃dicti actores requisiuerũt fieri publicũ instr͂m de ꝓnũtiatione dictæ sñiæ. An istud in-
13 strumentũ ꝓbet sñiam? ¶†Per ea, q̃ dicta sunt in p̃cedenti voto, videbať, ꝙ tale instr͂m sit sumptũ & nõ originale. ¶Tñ ꝯriũ fuit per oẽs dños votatũ & decisum, ꝙ dictũ instrumentũ legitimè ꝓbat ipsam sñiam. Et hoc ex eo, quia licet instr͂m dictæ sñiæ sit scriptũ p notariũ, qui nõ fuit actorũ magister dictę cãæ, tñ fuit subscriptũ p magistros actorũ cãæ, & ipsius curiæ, quo casu plenè ꝓbat: vt hr̃ in c. Albericus. de testibus. & in c. q̃m cõtra. de proba. & in d. aut. si quis in aliquo. & licet eorũ subscriptio non sit facta formiter: vt in Spec. de instrum. edi. §. restat. in summa. & Inn. & Ab. in d. c. quoniam contra. tamen præsumendũ est, ꝙ dicti magistri actorum propter eorũ subscriptionẽ fuerunt contenti, ꝙ dictus notarius conficeret instr͂m, tam de lectura sententiæ, q̃ de tenore sententiæ, quã ipsi magistri actorũ tradiderũt ipsi notario de
14 licentia iudicis: † quia eorũ subscriptio appellať testimonium. l. si super. per Bar. C. si cert. pet. & qui subscribit, vr̃ scribere, ꝭm Ang. in l. cùm antiquitas. §. cùm autem. C. de testam. Bald. in l. si quis. §. non cogentur. ff. de eden. de quo per Alexã. in ij. volu. consi. cxlvij. & per gl. & Io. de Imol. in c. si quis prælatorũ. de reb. eccles. non alien. quia sic communiter solet fieri. Et ideò præsumiť â communiter accidentibus, iuxta no. in l. neque natales. C. de prob. nam lecta sentẽtia per iudicem, iudex illam tradit notario causæ, si notarius causæ illam tradit notario rogato de lectura & tenore, vt possit instr͂m conficere, p̃sumiť de mãdato iudicis, sicut in simili dicit Bal. in l. si qua per calumniã. C. de episc. & cle. per gl. sing. in l. fin. C. de
15 pact. conuen. †Et tantò magis, quia dicti duo magistri actorũ non erant notarij publici, ideò fuerunt cõtenti, ꝙ alius notarius cum eorum subscriptionibus possit conficere instr͂m de lectura & tenore, & in hoc casu nõ loquitur Inno. in c. cùm in iure. de offi. deleg. ¶Nec obstant quæ dicta sunt in voto præcedenti in cã Iacobi Carboni: quia instrumentum sententiæ non fuit subscriptum à notario causæ. ¶Votatum igitur fuit ꝙ dictũ instrumentum probat dictam senten-
16 tiã. ¶Tertiò fuit dubitatũ, †utrũ dicta sñia, & executio facta eius vigore veniat retractãda. Et multa fuerũt allegata sup nullitate, & reuocatione ipsius executionis, & signãter: q̃a est fundata sup quadã cõfessione partis appellãtis in figura iudicij facta: quæ non apparet. de quo in c. inter cæteras. per doctores, de re iudicata. & p Alex. in iij. volum. cõsil. lix. v. colum.

& in v.vol.cōſ.cv.in j.col. & Abb. in c.cū inter.in x.col.de re iudi. & in d. c.qm̄ cōtra.in xvij.col. ¶ Itē lata fuit omiſſa citatione partis ad ſnīam,quo caſu reddit nu la executio.l.iij.§.Stichus.& ibi Bar.ff.de ſtatuli.not.in c. ij.de dolo,& cōtuma.lib.vj.Innoc.in c.conſuluit.de offi.deleg.& in ca. cū olim.de teſt.not.in c.tenor. de re iudic.& in l.ea quæ.C.quomo. & quan
17 do iudex,†imò ſi eſſet citatio ad ſententiam ſine perēptorio, nō valeret ſententia.l.conſentaneū.& l.tres denuntiationes.eo.ti.& no.in l. ad peremptoriū.ff. de iudic. Et quia ēt fuit cognitū de eius iniuſtitia. ¶ Fuit votatū,ꝙ reuocetur executio facta per audientiā Calabriæ poſt appellationem introductam in ſacro Conſilio à dicta ſententia tanquam iniurioſè facta:vt no.Bal.in l.obſeruare.§. proficiſci.xxiij.q.de offic.ꝓcōſ.l.ſi pacto, quo pœnā.C.de pact.Bar. in l.meminerint.verſ.iuxta hoc oppo. C. vnde vi.Et ſic poſteà fuit ſententiatum.

DECISIO CCCXLVII.

De æſtimatione præſtāda,quādo non poteſt dari,quod debetur. Et de bonorum antiquorum diſpoſitione ex conſuetudine Neapolitana.

SVMMARIVM.

1 Cōſuetudo Neapol.ſup bonorū antiquorū diſpōne,qualiter procedat.
2 Conſuetudinis verbis in dubio ſeruiendum.
3 Obligatio ad intereſſe poſt moram, non ſtatim ſuccedit in obligatione rem reſtitui.
Re perēpta adhuc agēdū ad ipſam, licet ī cōdēnatiōe veniat æſtimatio.
4 Aeſtimatio præſtāda, quando quod debetur,dari non poteſt.

CONSVETVDO Neapolitana in
1 ſcriptis vult,†ꝙ de bonis obuenientibus ex ſucceſſione,nō poteſt de illis bonis quæ poſſidet tpe mortis diſponere,niſi de medietate,aliam medietatē teneť relinquere ꝓximioribus vnde venerūt bona. ¶ Cōtigit,ꝙ duo fratres obligant omnia eorū bona pro dote recepta ab vxore vnius fratris,& in bonis dictorum fratrum ſunt bona paterna & nouiter acquiſita per ipſos fratres.ſoluto matrimonio per mortem fratris ſuperſtitibus filijs ac ſuperſtite vxore,itē mortuus eſt ille alter frater ſuperſtitibus ſibi dictis nepotibus,& altero fratre nomine Ioanne.vxor agit aſſiſtentia & appretio ſuper bonis fratris defuncti ſibi obligatis, tā antiquis, q̃ nouiter acquiſitis,pro dote & antiphati reſtitutione,& præſtita fuit per ſacrū cōſiliū,& in executionē vult,ꝙ ſibi adiudiceť,& fiat executio ſuper bonis paternis. ¶ Dicit ille Ioānes frater,licet vxor poſſit habere recurſum pro dote & antiphato ad bona antiqua virtute obligationis factæ in vita per fratrē defunctum,tn̄ non pro hoc diminuitur medietas bonorū paternorū,quæ debeť virtute conſuetudinis fratri proximiori,& filijs alterius fratris in capite ſuccedētibus, cum ſint alia bona nouiter acquiſita per fratrē ſuper quibus ipſi proximiores poſſunt ſeruari indēnes,poſtquàm illa uxor vult ſibi ſatisfieri in bonis antiquis,vt excludat fratrē à portione ſibi debita vigore dictæ cōſuetudinis. & hoc vř tenere gl. Neap. in cōſuetudine,ſi aliquis.de ſucceſ.ab inteſta.in verbo,tenetur.circa finem.vbi dicit, pone teſtator conſtituit quartam vxori ſuæ ſuper omnibus bonis ſuis. An detrahatur quarta ex bonis omnibus,& ſic de paternis.& dicit, ꝙ ſic. ſ.de illis,quæ poſſidebat tēpore mortis ſuæ, verùm illi detractio quartæ non minuet hanc medietatem: †quia 2
in dubio ſeruiendum eſt verbis dictæ conſuetudinis. Cùm igitur vxor pro

dotibus & antiphato restituẽdis elegit bona paterna obuenta fratri sui mariti defuncti, & supsunt alia bona nouiter acquisita in posse filiorũ alterius fratris defuncti patris istorũ filiorũ nepotũ fratris, in quibus bonis antiquis pro quarta parte succedit dictus Ioãnes frater, quam recepit illa vxor, & quia dicti eius nepotes ipsam quartã partẽ non possunt cõsignare dicto patruo, tenenť ad eius æstimationem de bonis nouiter acquisitis ꝑ illũ fratrẽ defunctũ, cuius sunt hæredes dicti nepotes, per id quod notauit ter voluit Bart. in l. stipulationes nõ
3 diuidunť. in vj. q. de verb. oblig. † vbi firmat, ꝙ in obligatione rem restitui non statim succedit obligatio ad interesse post morã, sed cũ reus desinit habere facultatem rei restituẽdæ. vbi tenet in principio, ꝙ re ꝑ erẽpta adhuc debet agi ad ipsam rẽ, licet in cõdẽnatione veniat æstimatio, sicut in obligatione rẽ dari vt in l. si seruũ. §. fi. de verb. obli. & ibi ẽt per Barto. in ij. oppo. & in l. iij. & in l. in re furtiua ff. de condi. fur. Bene faciunt ad hoc quæ notant scribentes in l. apud Iulianũ. §. fi. & in l. filiusfa. §. si quid alicui. ff. de leg. j. & in l. multũ. ff. de ver.
4 obli. † vbi in ultima voluntate, qñ nõ potest præstari, quod debetur, debet præstari æstimatio. Et cũ essem commissarius causæ, ita pronũtiaui à qua ꝓnũtiatione fuit appellatũ ad sacrũ cõsiliũ, & auditis aduocatis iudicauit bene fuisse, vt suprà ꝑ me iudicatũ.

DECISIO CCCXLVIII.

De portione monialis in bonis maternis.

SVMMARIVM.

1 Monialis professa, quã partẽ habeat in bonis maternis.
2 Sponsus cœlestis cum Deo dicatis virginibus semper est vniformis. Monachi siue ante monachationẽ, siue post successio euenerit, succedunt agnatis.
3 Monialis succedit in dote matris. Ius disponens de muliere nubente, includit profitentem in religione.
4 Matrimonium spũale ꝑ ꝓfessionẽ cõtrahitur, quod fortius est carnali. Statutum fœminas propter masculos excludens à successione, an includat moniales.

PATER posuit quandã filiã suam ann. xij. in monasterio sanctorũ Festi & Desyderij martyrũ, & soluit ꝑ dote moniali ũ dicto monasterio vncias x. de carlenis, in quo monasterio stetit, & adhuc stat vltra annos decẽ.
1 ¶ † Fuit dubitatũ in cõsi. quæ portio de iure cõpetit dictæ moniali ingressæ sup bonis maternis. fuit decisum in Consilio, ꝙ portio huius monialis in bonis maternis erit legitima de iure naturæ, vt firmat Neapolitanus in cõsuetudine, si moriatur. in gl. in verbo, paragiũ. in vlti. q. vbi dicit, ꝙ qñ mulier nubit spõso cœlesti, tũc paragiũ est debitũ iuris naturæ. alle. And. de Iser. in cõstj. Regni, in aliquibus.
2 circa fi. & est ratio Neap. † quia talis spõsus, s. cœlestis semp est, & cũ oĩbus est vniformis & æqualis, & proptereà tale paragiũ semper erit vniforme & æquale, scilicet debitũ iuris naturæ, & hanc partẽ poterit petere monasteriũ ex persona monialis: nã monachi possunt succedere eorũ agnatis, siue successio eis obuenit ante monachationẽ, siue post monachationẽ: vt cõcludit Neapo. in consue. si quis vel si qua. in verbo, proximiores. & ideò Bald. in. j. volu. consi. ccl. incip. obligatio prima. consuluit,
3 † quòd monialis succedit in dote matris. alleg. l. Deo nobis. C. de episco. & cler. quia nõ obstat ei, ꝙ est sponsa Dei. hoc etiam firmat Io. & Ant. Caraffa in suo tracta. de Simonia. in xj.

charta.& seq.licet Pet.de Anch.ĩ ɔsi. cvij.incip.in paucis uerbis,teneat, ꝙ ubi fœmina nõ succedit cũ masculo, si fœmina est monialis, debet dotari, qđ ius disponẽs de muliere nubẽte,
4 hẽt locũ in ꝓfitẽte,†quasi ꝑ ꝓfessionem ɔ̃hatur spũale matrimoniũ, qđ est fortius,q̃ carnale:ut in c.inter corporalia.de trãsla. pla. & ꝓbatin aut. de trien.§.ij.& in aut. nisi rogati.C. ad treb.itẽ quia uita contẽplatiua est salubrior,quàm actiua.c.sanè. de regula.& de isto articulo,an statutũ excludens fœminas pp masculos à successione, uideaẽ excludere mouiales: Vide per do. Albertũ Brunũ , in suo tracta.de statutis fœminarũ,in vj.arti.princ.& in ix.arti. quid autem de moniali sanctæ Claræ?uide per Bald. in ij.uol.consil.cccix.

DECISIO CCCXLIX.

De dotis restitutione cõstante matrimonio facta. Et de fundi dotalis alienatione per uirum sine mulieris consensu.

SVMMARIVM.

1 Dotis restitutio constante matrimonio,quando fieri possit.

Dotis restitutio ꝑ hæredẽ recipiẽtis facta constante mr̃imonio,arcet mulierẽ à petitione soluto mr̃imonio.

2 Nurus à socero dotẽ nõ repetit pře uirum suum emancipante, & dotem restituente de iuris mandato.

3 Mulier constante matrimonio præiudicare sibi in dote quando possit.

4 Alienatio fundi dotalis per uirũ inscia uxore facta,non nocet mulieri.

FVIT maritata q̃dam mulier expo sita hospitali S. Mariæ annuntiatæ ab œconomis dicti hospitalis, & dotata in uncijs octo cuidã spurio filio sacerdotis:qui sacerdos habuit & recepit dictas dotes à dictis œconomis, & ꝓmisit illas restituere in casu soluti matrimonij &c. & obligauit ꝓinde oĩa bona sua,& constituit dictæ mulieri ꝓ dicto filio suo spnrio antiphatũ unciarum quatuor sup̃ bonis oĩbus suis in forma.Cõsummato matrimonio per carnis copulã hr̃des testamentarij dicti sacerdotis post eius mortẽ ɔsignant dictis coniugibꝰ tot, & tanta bona stabilia æstimata ꝓ dictis dotibus unciarũ octo,pro restitutione dictæ dotis . Demũ soluiẽ matrimoniũ per mortẽ uiri uxore superstite:uxor agit uirtute instr̃i dotalis ɔtra tertios possessores bonorũ illius sacerdotis sibi obligatorũ, ꝓ restitutione dictæ dotis. Illi tertij possessores excipiũt,ꝙ dos fuit restituta cõiugibus ꝑ hr̃des sacerdotis,ideò non ṗñt coueniri,replicatur, ꝙ restitutio dotis non potuit fieri cõstante matri
1 monio.¶Quæriẽ † quid iuris ? Et certè uerum est , ꝙ restitutio dotis non põt fieri constante matrimonio , nisi in casu uergentiæ ad inopiam:vt in l. si cõstante.ff.sol.matri.& in l.ubi adhuc.C.de iure dot. tñ illa restitutio facta per hæredes sacerdotis uiro , & uxori, ĩpedit, ut soluto matrimonio per mortẽ uiri non possit uxor petere restitutionẽ dotis, per id quod dicit Bar. notanter in l.sanè.ff.de iure
2 dotiũ,†ubi dicit esse casum, ꝙ pater, qui recepit dotẽ pro nuru: & emancipauit filiũ,& ei dotem uxoris suæ restituit,nuru mandante & uolente, ꝙ ipsa nurus à patre nõ poterit postea repetere dotẽ.alle. Richar. Malumb. ibi.sequiẽ hoc Lud. in l.si cũ dotem. §.transgrediamur.ff.solu. matri . per d.l.sanè.& Paul.de cast. in.l.ij.eo.ti. & ibi Alexã.& Bald.nouellus in suo tractatu dotium impresso,in septima
3 parte,uers.xxxiiij.priuilegiũ.† Nam hoc casu mulier constante matrimonio põt sibi præiudicare in dote : vt dicit glo. ibi. & Ioannes de Imo. in l.pen.§.si vir.ff.solu.matri.Et repertum est in ꝓcessu, ꝙ facta consignatione

tione dictæ dotis dictis ꝯiugibus per hæredes prædictos, maritus dictę mulieris sine consensu uxoris, alienauit quoddam ꝑdium de illis prædiis consignatis per hr̃des dicti sacerdotis, dictis ꝯiugibus pro dictis dotibus, pro
4 ducatis ix. †quæ alienatio non nocet dictæ mulieri, per l. lex Iulia. cum cõcor. ff. de fundo dota. & ille possessor dicti prædij fuit ꝯuentus. ¶Ideò fuit uotatum, & declaratũ, ꝙ assistentia, & appretiũ, & adiudicatio ꝑstet mulieri pro ducatis ix. sup illo prædio, & contra tertios possessores bonorũ pro unciis quatuor pro antiphato, & pro reliqua restante quantitate dotis prædictæ absoluantur.

DECISIO CCCL.

De renuntiatione iurata bonorum paternorum, & maternorum per filiam dote contentã, non trahenda ad donationem inter uiuos.

SVMMARIVM.

1 Renuntiatio bonorũ paternorũ uel maternorũ ex testõ uel ab intestato facta per filiã dote ꝯtentã, an illã excludat à donatione inter uiuos. 5.
2 Illatio ex diuersis non fit.
3 Bõa antiqua hñs ex ꝯsuetudine Neapolitana, nõn alienat, nisi medietatẽ. Bñficio renũtians non secludit, quo minus per aliã ꝓuisionem obtineat.
4 Renuntiatio totius iuris præsentis & futuri qualiter intelligenda.
Spẽs quæ potest cedi, quæ sit.
Ius unũ remittens cùm plura hẽat, aliud remittere non dicitur.
6 Mater instituẽs filiam donatariã suã quæ bonis maternis renũtiauerat, an noceat donationi.
7 Suum, semel amplius suum per institutionem fieri non potest.
8 Filia renuntians paternæ hr̃ditati cũ iuro, intelligitur ab intestato tm̃.
9 Testandi liberam facultatem sibi auferre est contra bonos mores.
10 Matrimoniũ liberũ qũo intelligat.
11 Argumentũ à simili, non procedit data aliquali dissimilitudine.
12 Statutum, qd' mulier extra ciuitatẽ nupta non succedat, est exorbitãs. Renũtiatio succedendi ex testaṁẽto est inefficax.
13 Renuntiatio ante acquisitam hæreditatem, dicitur repudiatio.
14 L. cũ ita. ff. de cõdi. & demon. an militet etiam in ultima uoluntate.
Diuersitas unius dubij an attendat in decisione alterius cõcurrente eadem ratione.

1 FVIT dubitatum in consilio. †utrũ dña Trusiana quæ per instr̃m publicũ renuntiauit cum iuro tanquã maritata, & dotata ꝟm paragiũ, & ultra paragium de bonis paternis à patre, bonis paternis & maternis suo patri, & eius hr̃dibus deuolutis, & deuoluẽdis tam ex testõ, quàm ab intestato. Si posteà dña Polyxena eius mater instr̃o publico mediãte irreuocabiliter inter uiuos donauit dictæ Trusianę eius filiæ iura, quę ipsa habebat sup feudo de Pachiarano sito in comitatu Harenarum in ꝓuincia Calabriæ, quæ erãt ducati nouẽ centum octoginta septẽ. Si talis donatio potuit fieri in ꝑiudiciũ hr̃dũ patris, qui bus dicta Trusiana renũtiauit bonis maternis deuolutis, & deuoluendis tam ex testõ quàm ab ĩtestato, ut suprà dictũ est. ¶Fuit per totũ cõsiliũ uotatũ, & determinatũ post longã discussionem, ꝙ ex quo dicta Trusiana spãliter renũtiauit patri, & eius hæredibus, bona materna deuoluenda ab intestato uel ex testõ, & nõ renũtiauit bonis maternis deuoluẽdis ꝑ donationẽ inter uiuos, ꝙ dicta renũtiatio nõ cõprehẽdit casum acquisitionis per ꝯtũ donationis inter uiuos. Sunt. n. diuersa acquirere bona ex testamẽto alterius, uel acquirere bona

per ɔ̃ctum donationis inter uiuos. Et
ex diuersis nõ fit illatio.ff.de don.in
ter virũ & uxorẽ.l.si maritus.l.Papi-
nianus exuli.ff.de mino. facit l.non
2 hoc.C.unde legi.cũ simi.¶†Sic ẽt vi
demus, ꝙ hñs bona antiqua nõ põt
disponere in ultima uolũtate, nisi de
medietate, & tñ in uita põt oĩa alie-
nare, nisi fiat in fraudem: ut dicit gl.
Neapo.in cõsue.& si testator. in uer-
bo, disponere. ¶Bene facit tex.in ca.
cũ inter P.Gaufridi.de renũtiatione.
ubi renũtiãs cum iuro beneficio, nõ
extendit̃ ista renũtiatio, ut nõ possit
ex noua prouisione illud obtinere.
4 ¶†Inde dicit Bar. in l.qui Romæ.§.
duo fratres. in vj.q.ff.de uer. obli.ꝙ
ista renũtiatio totius iuris, qđ habet
& hr̃e speret, licet trahat̃ ad iura fu-
tura, tñ intelligit̃ de iure, qđ renun-
tians hr̃e sperat ex aliqua causa sub-
sistente de p̃senti. alleg.l.qđ seruus.
ff.de condi.ob cau. & l.j.ff.de statu li
be.ut ibi. inducit Bar.& ibi sunt aliæ
ɔcordantiæ per scribẽ.& ista est spes,
quę p̃t cedi:ut ĩ l.spẽ.C.de don.& ibi
hoc uult ẽt Bal.ideo sub dicta renun
tiatione nõ uenit, qđ dictæ renũtian
ti quæsitũ est per ɔ̃ctũ donationis,&
nõ subsistebat tp̃e renũtiatiõis spes
hñdi iura materna p̃ donationẽ inter
uiuos:nec spes, ꝙ mater poterat do-
nare, est in cõsideratione:ut no. Bar.
5 in l.is põt.ff.de acqui.hære. ¶†Et p̃
hoc facit, quia renũtiando dicta filia
patri & eius hr̃dibus bona ex succes-
sione materna ex testõ uel ab intesta
to deuoluẽda, non vr̃ renũtiasse si p̃
ɔ̃ctũ donationis ĩter viuos habuit iu
ra materna, per id, qđ dicit Bar.in l.
si domus.ff.de ser.vrb.p̃di. ubi dicit,
ꝙ qñ uni cõpetunt plura iura, si unũ
remittit, aliud remittere nõ dr̃. ¶Ad
idẽ in l.si mihi. la.j.ff.de ser.rust.præ
dio.ubi dicit, qui hẽt duo iura remit
tẽdo unũ, non vr̃ remittere aliud be-
ne facit qđ no.Bal.ĩ l.suũ.C.de iure

6 delibe.¶†Secundò, fuit dubitatũ ex
quo dicta mater instituit dictã eius fi
liã donatariã ẽt in oĩbus bonis suis.
& signãter in suis dotibus, si uirtute
huius ĩstitutionis tenet̃ restituere di
ctis hr̃dibus patris sui, quibus renun
tiauit bona materna ex testõ ẽt de-
uoluẽda.¶Et fuit conclusum, ꝙ non
quia si dicta iura dotalia habuit ex ɔ̃-
ctu donationis inter uiuos, iã ei sunt
7 q̃sita † & qđ suũ fuit semel, amplius
suũ per institutionẽ effici nõ potuit.
Insti.de lega.§.si res.not.in c.iter di
lectos.de fide instru.& ideò cũ ista fi
lia hẽat iure donationis inter uiuos
iura dotalia, mr̃is ĩstitutio sup̃ eius-
dem iuribus, non hẽt ei nocere.¶Itẽ
pro ista parte allegabat̃ alia ratio: nã
vera decisio est, ꝙ si filia renũtiauit
in manibus patris successioni pater-
8 næ cum iuro,† intelligit̃ ab intestato
tantũ, si est instituta ã patre admitti-
tur ad successionẽ, nõ obstãte renũ-
tiatione.quia aliàs patri auferret̃ libe
ra testandi facultas: ut dicit Bal.in l.
pactũ.in vj.q.C.de colla.& Bal.in c.
ad nostrã.de iureiurã. & Sali.in l.pa-
ctũ.C.de pac.& Imo.in l.qui supsti-
tis.ff.de acqui.hære. & Pau. de ca.in
l.fi.in iiij. colũ.C.de pac. ubi uoluit
plus, ꝙ etiã si expresse filia renũtiaſ
set futuræ successioni paternæ ex te
stamẽto, nõ p̃iudicaret sibi, ne aufer-
9 ret̃ libera testãdi facultas.† ꝙ ẽ ɔtra
bonos mores:vt in d.l.fi.& in l.stipu
latio hoc modo ɔcepta.de verb.obl.
Et licet possit dici, ꝙ renuntiãdo fi-
lia successioni ex testõ maternæ pa-
tri suo. non p̃pterea tollit̃ matri li-
bera testandi facultas, quo ad alios,
quos uelit instituere. ar.l.cũ ita lega
tũ.ff.de ɔdi. & demon. ¶Et sic dice-
bat.do.Ant.de Alex.& Ias.in recolle
ctis suis in d.l.stipulatio hoc modo
ɔcepta.in iij.limi.ad ca.q̃uis.de pac.
in vj.sed tñ negari non põt, ꝙ tolle-
ret̃ facultas matri testandi in filiã, &

sic tolleret libera facultas. ¶ Nec ob. tex. in l. cũ ita. ubi loquit in mrĩmonio, qđ debet esse liberũ, & tñ non dicit impediri libertas, si incertũ hominẽ ꝓhibet ꝯhere: sic poterit dici
10 in testõ. ¶ † Quia rñdetur, ꝓut dicit do. Anto. de Butr. in c. requisiuit. de sponsa. ꝙ in matrimonijs distinguimus. An matrimoniũ debeat esse liberũ ab omni coactione uel necessitate extrinseca ueniẽdi extra consensum partiũ, & verũ ẽ, ꝙ matrimonia dẽnt esse libera, & de ista libertate dicendũ idẽ in testatore. Aut nos q̃rimus an matrimonia dẽnt esse libera à necessitate extrinsecus. i. de natura matrimonij, ut ex cõsensu obligenẽ partes ad obseruandum, qđ ꝓmiserunt, & tunc ad hæc matrimonia nõ debẽt esse libera: quia esset euacuare oẽm neruũ mrĩmonij, si diceremus, ꝙ cõsensus nõ adstringit inuitos ad ꝯhendũ, & hoc nõ cadit in vltima uoluntate, quæ potest mutari usq; ad
11 mortẽ. † Et ideò data ista dissimilitudine inter testamẽti factionẽ, & matrimoniũ, non ꝓcedit argumentũ à simili, quia dixit Spec. ꝙ nunquã obstat argumentũ à simili data aliquali dissimilitudine, in ti. de dispu. & alle. v. col. ibi, cui incũbit ꝓbare, ꝙ est simile, hinc dicit Abb. in ca. ꝯstitutus. in ij. not. de appel. ꝙ modus destruẽdi argũ à simili, est ꝓbare dissimilitudinem, & est glo. in l. creditori. ff. de ope. no. nun. & ibi per scriben. maximè moder. ¶ Et ideò maior pars dominorũ de cõsilio fuit, ꝙ sicut statutum dictans, ꝙ mulier nupta extra ciuitatẽ, nõ succedat ex testõ uel ab intestato, ꝙ tale statutũ nõ ualet, q̃a est ꝯtra bonos mores cũ auferat libe
12 rã testamenti factionẽ, † nisi statutũ respiceret certas res, ut dicit Bal. in l. fi. in iiij. col. C. de pact. ita non ualet renuntiatio succedendi ex testamento: quia tolleretur illi testatrici libera facultas testandi in ipsam filiã renuntiantẽ eius hæreditati ex testõ, & hoc tenuerũt Lud. Rom. in d. l. stipulatio hoc modo. & Imo. in d. l. qui superstitis. Sed ego dicebã, ꝙ talis renuntiatio cũ iuro facta per filiã patri, uel fratri, post habitas dotes bonorũ maternorũ & paternorũ obueniendorũ ab ĩtestato uel testõ, ẽ ualida, nec tollit libera testãdi facultas:
13 † q̃a mater põt ipsam instituere: & illa adeũdo uel nõ adeũdo uirtute renũtiationis acquirit prĩ uel eius hęredibus. ¶ Nam qñ renuntiatio fit ante acquisitã hæreditatẽ diciẽ repudiat: ut dicit Pau. de cast. in d. l. pactũ qđ. dotali. & facit ut fingat non delata. l. ꝓinde. ff. si cer. pet. & qñ fit per contractũ, ei quærit, cui renuntiatũ est: quia uidet illud dare: ut. ff. de iure dotiũ. l. ꝓfectitia. §. j. & ff. de fundo in-
14 struc. l. si nuptã. † Item ratio dictæ l. cũ ita. militat ẽt in ultima uolũtate, licet sit aliqua diuersitas inter matrimonium & ultimam uoluntatem, tñ si in decisione unius dubij concurrit eadem ratio, non attendit diuersitas in alio: vt dicunt moderni Papienses in d. l. creditori. & tenendo istã partẽ crederem non errare.

DECISIO CCCLI.

De testiũ obiectione ĩ causa attentatorum admittẽnda.

SVMMARIVM.

1 Obiectus ꝯtra testes in remedio attentatorũ officio iudicis ĩplorato, an ꝯcedendus in causa attentatorũ.
4 Iudicium attentatorũ per officij iudicis implorationem est summariũ, & est uia ordinaria.
Testium repulsio, est defensio.
3 Dictio de plano, qualiter exponat.
4 Testium reprobatio in iudicijs summarijs non permittitur. 6.
5 Probatio exceptionis in alio iudicio, quando differatur.

7 Iudex non dicitur deuiare à iuris tramite pp præsumptam calũniam.
8 Iurm̃ de calumnia, quid operetur.
9 Defensio, quæ de iure naturali est, non potest denegari.
10 Rota fuit consulta super practica attentatorum.

Bis fuit dubitatum in duabus causis in consilio, utrum in remedio attentatorum implorato officio iudicis, si pars petit terminum ad repulsandum testes examinatos, iudex debeat cõcedere terminũ ad repulsam.
1 ¶ † Et rationes dubitandi sunt istę, nam istud iudicium attentatorum ex officio iudicis parte petente est iudicium summarium: quia dicit Io. Monachi. Card. in c. cupientes. in uerbo gratia. in xj. charta, ꝙ si lite uel appellatione pendente possidens spoliatur à parte, & petitur à iudice reuocatio attentatorum, officio iudicis implorato, tunc sine libello, & de plano reuocantur attentata. & fiet restitutio: ut in c. j. & per totum, ut lite pendente. & de appella. c. bonæ. & ff. de edil. ædic. l. ædiles. §. item sciendũ. & post
2 in xij. charta in j. col. dicit, † ꝙ istud remedium attentatorum per officij iudicis implorationem est uia extraordinaria: ut in c. non solũ. & ibi Ioã. And. de appella. lib. vj. Et idem dicit Bal. in l. appellatiõe. C. de appellatio. & Philip. Modernus in c. dilecti filij. de appel. Sed in istis summarijs iudicis nõ admittitur reprobatio testiũ, nec respectu personarum, nec dictorum: ut dicit Pe. & Abb. antiquus. & Ioan. And. & Abb. Sic. refert in c. ueniens. de testibus. ¶ In contrarium allegatur Bart. in extrauaganti, ad reprimendam. in uerbo, & figura iudicij.
3 ubi dicit, † ꝙ repulsatio testiũ est defensio, & si denegetur repulsa contra testes & eorum dicta, auferetur defensio. & hoc repugnat iuri naturali, ut not. in l. vim. ff. de iusti. & iur. cum concor. & patet expresse in Cle. sæpe. in §. non sic. & ibi gl. de uerbo. signi. ¶ Pro solutione huius dubij fuit allegata decisio Anto. de But. in d. c. ueniens. ubi dicit, ꝙ siquidem iudiciũ est summarium, quò ad legitimandã personam in iudicio, & sunt examinati testes, non põt altera pars petere terminum ad repulsandũ. Sed in alio iudicio summario non concernente legitimationẽ personæ, sed alio modo iudicium est summarium, & tunc debet peti terminus ad repulsandum dicta & personas testium, & concedi: quia defensio non debet denegari.
4 ¶ † Sed in cõtrarium allegabat Card. in d. Cle. sæpe. in iij. col. de uerb. sig. ubi exponit illud uerbũ, de plano, i. repulsa subtilitate perniciosa in refrenando multitudinem testiũ, & reprobationẽ, & in omnibus alijs planius & temperantius ꝓsequendo, non tñ omittendo iudiciarium ordinem. de quo ꝑ Inno. in c. olim. de accusa. Et sic uult Card. ꝙ in cã summaria refrenabit reprobationẽ ꝗ testes & dicta. ¶ Item in contrarium allegabat doctrina Io. de Im. in d. Cle. sæpe in vij. col. ubi dicit, ꝙ si cã est talis naturæ, ꝙ ꝑ iudiciũ, qđ resultat parti ex sñía, põt reparari per aliud iudiciũ absq; restitutione in integ. uel appellatione, sicut in iudicio possessorio, ĩ quo põt reparari ꝑ iudiciũ cãæ proprietatis. Et tunc in agente requirit plena
5 probatio. † Sed in reo uel excipiente, si opponat exceptionẽ requirẽtẽ altiorem indaginẽ, differt exceptionis ꝓbõ in alio iudicio, nec impeditur actoris intentio. hæc sunt verba Io. de Im. ibi. Ita põt dici in casu præsenti, si reus petit terminũ ad repulsandũ testes actoris sup attẽtatis, dẽt reseruari ista repulsa in cã principali, et sic ĩ alio iudicio. ¶ Bene ad hoc facit, ꝙ dicit Lud. Rom. in singularib. suis, in
6 verbo, testis reprobatio. † ꝙ licet te-

stiũ reprobatio sit permissa: ut in ca. p̃sentiũ.de testib.tñ fallit in iudicijs summarijs. Quia qñ in his uenit tractãdũ, qđ alio iudicio nõ venit resultãdũ, nunq̃ admittit reprobatio testiũ.allegat Abbatẽ antiquũ, ꝓut refert Host.et Ant.de Bu.i d.c.veniẽs.

¶Fuit tãdẽ cõclusum p dños Consiliarios in cã sup reuocatione attẽtatorũ,lite pendẽte sup quodã castro nominato Ducẽta,ꝙ attẽto, ꝙ euidẽter p notorietatã facti apparebat de innouatis et attẽtatis lite pendẽte, et terminus ad repulsam petitus petebatur potius ad differẽtiã iustitiæ, quã
7 ad defensionẽ,fuit denegat⁹:†quia dicit Bal.in l.j.pen.& ul.co.C.qui accusare nõ põt,ꝙ licet iudex nõ debeat deuiare à iuris tramite pp p̃sumptã calũniã.opponentis: vt in c.licet causam.de ꝓbatio.tñ qñ malitia est clara & patens, ut uix excipiens negare sufficiat.tũc põt excludi ab illa exceptiõe & allegatione.allegat ff.de pœnis.l.qui sñiam.in fi.& Inn.in c.j.de offi.vica.nã paria sunt,dicit ipse,incõpetenter agere &excipere,p notorietatẽ facti oportet obuiari.Quare fuit denegata dictę comitissæ Lacertæ petita reprobatio testiũ , et tãto magis quia añ publicationẽ attestationũ sua p innouatis nõ fuit ꝓtestatũ ꝯ perso
8 nas testiũ:†quo casu facta publicatio
a ne nõ licet ipsos repulsare:ᵃ ut not.in p̃sentiũ.Et est rõ ẛm Abb.Sicu. ibi: quia est p̃sumptio,ꝙ malitiosè velit testes post publicationem repulsare, postquã uidit,ꝙ deposuerũt ꝯ eum, quasi ueniat nũc ad falso obijciendũ prouocatus,licet ista p̃sumptio tollatur pp iurm calũniæ p̃stitũ. ergo ubi non est iuratũ de calũnia,non est sublata dicta p̃sumptio, & in dicta cã nõ fuit dicta ꝓtestatio facta, nec iuratũ fuit de calũnia,iõ rõnibus p̃dictis cõsideratis fuit denegatus terminus ad repulsam in cã dictorũ attẽtatorum.

¶Sed in alia cã inter comitẽ Alifi & Ducissam Amalfiæ super innouatis super quõdam molendino fuit decisum in consilio, ꝙ detur terminus ad repulsam,ex quo cessat calũnia,& dicta repulsa concernit defensionem,
9 †quæ est de iure naturæ,& nõ potest denegari:ut ꝯ.dictũ fuit per theoricã Bar.in dicta extrauaganti,ad reprimẽdam.& pro ista opin.ꝙ etiã super attentatis & innouatis sit concedenda repulsa contra testes.allego text.in c.j.de appella.ubi Papa dicit,ꝙ si ꝓbetur p testes idoneos de attentatis, fiat reuocatio,ergo si testes non sunt idonei,non fiet reuocatio,& ideò admittit allegatio partis , ꝙ testes non sunt idonei,& per ꝯñs probatio ad repulsam.¶Tñ ad maiorẽ cautelam sacrum consiliũ uoluit se informare à curialibus. & auditoribus curiæ Romanæ super dicto articulo , quid ser-
10 uat in practica in curia Romana:†& fuit certificatum , ꝙ super innouatis & attentis concedetur terminus ad repulsam,& non reseruare repulsam in alio iudicio.hanc informationem portauit do.Cicchus de Loffredo nobilis doctor Neapolitanus ex vrbe,& ita fuit decisum in cõsilio in d. causa.

ᴵᴾˢᴼˢ repulsare. Adde,non licet repulsare testes,qñ ante publicationem non fuit protestatum ꝯ eorũ personas.Limita , nisi tales testes essent producti & iurati absente parte, & eius procuratore,licet citato : quia etiã non obstante contumacia ipsorum sibi permissum erit opponere ꝯ p̃sonas,per l.fi.cũ gl.& ibi Cy. C.de testi.& Cy.in auth. si testes.& in authẽ.sed & si quis.in fi.eo.ti.& in l.laudabilem.C.de aduo.diuerso.iud.& in l.si quis testibus.circa finem, ult.col. C. de testi.. Secundo limita,nisi quis iuret ꝙ ex malitia non opponit , uel ꝙ talis expressio nouiter.id ipsius notitiam peruenit,ut hr̃ in d.c.p̃ntium.

Item limita & tertiò, nisi testis esset infamis:quia tunc ex officio supplet iudex:licet pars non opponat.Bal. in l.quos prohibet. de postula. per not. Innoc. in c.intimauit. de testi. & qđ not.Bar.in l.iiij.in.§. hoc autem iudicium.de dam.infect.& plenè Alexan. consi.clij.in v.uol.Thom.Gram.

DECISIO CCCLII.

De attentatis post conclusionem in causa reuocandis.

SVMMARIVM.

1 Attentata post renuntiationem in causa reuocari an debeant.

Conclusio præcludit suspensionem petitorij.

2 Exceptio dilatoria post litẽ contestatã superueniens an possit ꝓponi.

3 Lis pendere dicitur,donec diffinitiuè sententiatum non est.

4 Attentata sunt reuocanda, in qualibet litis parte.

5 Defectus iuris notarius non obstat agenti remedio attentatorum, & idem de notoria proprietate.

QVIDAM Corbiserius in sacro cõsilio egit interdicto recuperandæ possessionis cuiusdã domus,ꝯ quẽdam nobilem tenentem & possidentem dictam domũ,concluso processu & mutatis tribunalibus ille Corbiserius cepit possessionẽ dictæ domus,& eo tenente & possidente ille nobilis petit officium sacri consilij implorando,ut reuocetur possessio capta ꝑ dictum Corbiserium lite pendente per
1 uiam attentati.†replicat ille Corbiserius,ꝙ non dr̃ lis pendere post cõclusionem,& sic conclusio ꝑcludit uiam attentatorum,sicut suspensionẽ petitorij:ut in c.pastoralis.de cau.poss.& ꝓprie.& in Cle.ij. ut lite pendente. & hoc uolunt dñi de Rota decisione. lvij.incip.attẽtata lite pendente. Itẽ allegabat̃ dictũ Io.And.in c.ij.de or-
2 dine cogni.† ubi dicit,ꝙ si exceptio dilatoria superueniat post litẽ contestatã,non põt proponi.ita dicendum est,ut post conclusum in cã,non habeat locum remedium attẽtatorum. Item allegabat̃ decisio Rotæ xiiij. incip.fuit dubitatum,utrũ petẽti se restitui &c.quæ vult, ꝙ si constaret clarè & notoriè de nõ iure petentis,reuocari hmõi attentata,dicit Rota,crederem talem tunc non esse audiẽdũ. & ita dicit uidisse obseruari in palatio.Ratio est,quia eo ipso,ꝙ constat de non iure suo,eo ipso cõstat,ꝙ nõ interest petentis reuocari attentata. Sed clarum est ex ꝓcessu concluso, ꝙ notoriè cõstat de non iure petentis reuocari attentata:ergo &c.& concordat in hoc decisio ccclv. in decisionibus Bellameræ,incip.ille,de cuius non iure &c.ubi allegat Inno. in
3 c.significasti.de diuortijs.¶†In contrarium tñ fuit determinatum ꝑ consilium.s.ꝙ attentatum post conclusionẽ in cã iudex ex officio parte instante debet reuocare:quia donec nõ est sñiatũ diffinitiuè,sp̃ dr̃ lis pendere,ut dicit Rota decis.xliij. incip.itẽ si lite pendente.Procedũt ergõ ꝯtria, qñ ante conclusionẽ in cã fuisset nouatũ,& posteà fuisset cõclusum,tunc non posset peti reuocatio attentatorũ.secus qñ post conclusionẽ in causa fuit attentatum,& ita declarat dñs Vitalis in clausula,nil nouari lite pen
4 dente.in vj.col.†Item quia in qualibet parte litis attentata sunt reuocãda:per not.in c.non solũ de appel.li. vj.ut dicit Rota deci.clxxxv.incip.si pars rea.Et ita tenet Philip. in c.dilecti.in iij. col.de appel.¶ Itẽ si agenti remedio attentatorũ non obstat notorius defectus iuris,per tex.in ca. si constiterit.de accus. Et tenent Io.de Imo.& Philip.in c.bonæ.de appella. Maximè qñ procedit̃ ex officio iudicis,tunc non obstat agenti remedio attẽtatorũ, quin reuocent̃ attentata

post conclusionē, per quā dicit lique re & esse notoriū, per not. in c.cū significauerunt.in uerbo,liquere.de te stibus.& habet in c.cum dilectus. de

5 fide instru.†quia agenti super attentatis nō obstat exceptio defectus notoriæ ꝓprietatis, ſm do. Ant.in d.c. bonæ.licet Rota in decis.xiiij.in fin. dixerit ꝯriū licet illa decisio dicat in fi.ꝙ ex officio pōt fieri talis reuocatio,licet notoriè constet de non iure ipsius agentis.sed ꝑ hoc nō restituet possessio ipsi agenti,de cuius non iure notoriè constat,& ita aliàs uidi ꝓnuntiatū in Regia camera summariè.

¶Sed in sacro consilio fuit pronūtiatum,ut ś.dictū est.s.ꝙattentata post conclusionē reuocent: uerū qñ fuerunt renocata attentata ex officio,& restituta possessio dictæ domus agenti remedio attētatorū,processus conclusus nō fuerat discussus in cōsilio. deinde facta restitutione illi nobili fuit discussus ꝓcessus,& uisum fuit, ꝙ dictus Corbiserius optimum ius habebat,fuit condēnatus dictus nobilis ad restituendū possessionē dictæ domus vna cū fructibus d.Corbiserio ꝑ diffinitiuā sñiam sacri consilij.

DECISIO CCCLIII.

De nouationibus & bancho, qui pro delegante constituit se debitorem.

SVMMARIVM.

1 Prudentiæ est,dubia suspendere.

2 Delegatio interuentu nouæ personę,quæ delegātis ē debitor, an fiat.

3 Intellectus l.fi.C.de noua.& in quo habeat locum.4.

4 Delegatio,quando dicatur.

5 Debitor liberatur per tertium creditori promittentem.

6 Bancha nummularia de solutione respōdēs,an habeat ac si soluisset.

1 DVBIA † suspendere, uirtus est prudentiæ, ſm beatū Thomā, in lib.de uirtutibus, in titu. de prudentia.In hac cā inter dñī cū Hispanum noīe suorū principaliū,actorē ex vna parte,& honorabilē Benignū Spanochiā cōuētū ex altera sup solutione ducatorū quingentorū quinquagīta uirtute debiti ex cā uenditionis cuiusdā nauigij factæ d. Benigno, & d. Benignus fecit,ꝙ banchū de Spanochijs faceret literas cambij dictis Hispanis,& d.Hispani liberauerūt ꝑ publicū instrm d.Benignū in cauta forma.Et añ,ꝗ debitū dictarū lrarū cambij fuisset satisfactū, d.bāchū de Spanochijs fefellit.d.Hispani ueniunt in cōsilio. Et dñt,ꝙ d. lra cābij de Spanochijs nō habuit effectū,& iō petūt ꝙ Benignus cōpellat ad soluēdum,& oñdūt lras regias,ꝙ eis fiat summariè & de plano iustitia,& uocato Benigno,summariè dicit se liberatū,ꝑꝑ publicū instru. quia dedit dictis Hispanis se cōtentantibus in debitorem banchū de Spanochijs,qđ constituit se debitorē dictis Hispanis; & eis fecit literas cābij, & sic fuit scriptū in lib.banchi, & traditæ eis fuerūt literæ cābij. ¶ Quærit mō utrum dictus Benignus sit liberatus, & sic ueniat absoluendus uel ꝯdēnandus. ¶Profectò,ego suspendissem uotū meū,nisi ꝙ uirtute compulsionis officij & iussionis ꝑcedentis in cōsi. decuit uotū meū in scriptis per iuris regulas corrigere,licet alij sapientes Cōsilij ſm eorū iudiciū & cōscientiā aliter senserint. ¶Ego fui in uoto,ꝙ d. Benignus uenit de iure absoluendus:& d. Hispani debēt dirigere gressus suos ꝯ bāchū de Spanochijs,à quibus receperunt lras cābij, ꝗ non sunt sortitæ effectū,& rōnes hui⁹ uoti sunt. ¶Nā

2 licet magnū sit dubiū, †utrū fiat delegatio interuētu nouæ ꝑsonæ,qñ illa noua ꝑsona, ñ ē debitor delegātis. Nā qdā doc.tenēt,ꝙ ñ sit delega.sed erit tāꝗ fideiussor.ut firmat Bar.i cô.

inci.terti⁹ ꝑmisit &c.& firmat Ang.ĩ l.sciẽdũ ĩ pri.ff.de ædi.edi.& sic si inducit nouatio,& sic bãchũ,qđ promisit & fecit literã cãbij, est vt fideiussor. † Et per cõsequens non erit facta nouatio nisi expressè agat, ꝙ fiat nouatio: vt voluit Paul.de Cast.in l. singularia.ff.si cer.pe.& Bar.in l.dele ga.ff.de noua.& Ange. Pau.de Cast. & Alex.in l.qui vsumfructũ.ff.de ver bo.obliga. & Ange.in l.pen.ff. de ꝑtorijs stipulatio. & Io.de Imo. ibi in pen.col.& sequẽti.Et hoc voluit originaliter glo.in l.quãuis.§.si mulier. ff.de nouationibus.& Alex.in.ij.vol. consi.x. ¶Alij verò tenent cõtrariũ, ꝙ fiat delegatio interuẽtu nouæ personæ, etiã ꝙ illa noua persona nõ sit debitor meus. Imò si delegarẽ vnũ, qui nõ esset debitor meus,& ille pro mitteret & acceptaret, esset propriè delegatio.Hoc uoluit Franc. de Are. in cõsi.v.incip.in causa & puncto ad me transmisso.Et dicit, ꝙ ista est cõmunis opinio.alleg.Bart.in d.l.dele-
4 gare.† Vbi dicit, ꝙ si quis debitorẽ suũ uel expromissorẽ, dicitur delegatio:& nõ habet locũ l.fi.C.de nouat. allegat etiã Bar.in d.l.singularia. vbi dicit, ꝙ hoc tenet pro cõstanti.ponderat ad hoc duos textus,videlicet dictam l.si Titius.& l.purè.§.si cum.ff. de exceptio.doli.¶Et ꝓpter istã cõtrarietatẽ uolo nunc suspendere meũ iudiciũ super isto articulo,uidelicet, utrũ inducatur delegatio interuentu nouæ personæ, quæ non est debitor debitoris, si interuenit stipulatio uel ꝓmissio in scripturã redacta. Sed dico pro nunc,prout dicit Raphael Cumanus in d.l.delegare. ꝙ de consuetudine postquã cãpsor uel mercator
5 promisit creditori,† & creditor acceptauit,ꝙ ipso iure liberatur debitor. Et sic cũ iste Hispanus creditor acceptauit recipere dictũ bãchũ in suum debitorẽ,& ab eo recepit literas cambij. Et per instr̃m publicũ liberauit Benignũ suũ debitorẽ: dictus Benignus à dictis Hispanis nõ potest ulterius cõueniri ad dictũ debitũ,ex quo contractus debiti ex causa uenditionis fuit sublatus per instr̃m quictationis,per tex.in l.si mandato meo.in fi. ff.manda.Maximè, quia in libris banchi scriptũ est, ꝙ banchũ se facit debitorẽ in dictis ducatis quingẽtis ex dicta causa dictis Hispanis, & eis dedit literas cãbij: quo tẽpore dictum banchũ erat bene soluendo,& habe-
6 bat pecuniã paratã solutioni: † ꝓut ponderat Bart.in d.l.singularia.in fine.quo casu habetur acsi banchũ sol uisset dictis Hispanis, & ipsi Hispani consignassent dictos quingentos ducatos dicto bancho, vt faceret dictas literas cambij. Aliàs illud instr̃m liberationis nihil operaretur: quod nõ est dicẽdum. ¶Ideò ego fui in uoto, ꝙ dictus Benignus absoluatur ab impetitione dictorum Hispanorũ,reseruando eis ius cõtra dictũ banchũ de Spanochijs, ex quo dictũ banchũ nõ fuit uocatum in iudicio, nec aliqua persona legitima pro eo comparuit.

DECISIO CCCLIIII.

De exceptionibus oppositis ne cõtinentia causæ diuidatur, & audientiæ denegandæ. Et de reuocatione attentatorũ lite pendente etiã per tertiũ causam a parte habentem.

SVMMARIVM.

1. Iudex nõ admittens exceptionẽ litispẽdẽtiæ corã alio æquali grauat partem,& ab eo ritè appellatur.
2. Limitatio ad l.ubi cœptum.ff.de iudicijs.
3. Litigãs corã diuersis iudicibus sup eadẽ re,non excipiens litispendentia,uel appellans,sibi præiudicat.
4. Intellectus l.nulli ꝓrsus.C.de iudi.

5 Cõīæ ɔtinētia quot modis dicat.13.
6 Exceptio ꝙ cā cōtinētia nō debeat diuidi, impedit litis ingressum.
7 Limit. ad c. diſpēdia. de reſ. lib. vj. 1
8 Iudicē eccleſiaſticū ſuper petitorio pendente poſſeſſorio coram curia non licet adire.
9 Exceptio litiſpēdētiæ ē dilatoria & añ litem conteſtatā eſt opponenda.
10 Opponēti ſufficit opponere factū, vt reſultet exceptio.
11 Exceptio litis pendētiæ non excludit ſimiles oppoſitis.
12 Verba generalia qñ non reſtringantur ad ſpecificata.
14 Sententia iudicis, qui ſe competentem pronuntiauit, licet nō eſſet, an poſſit de nullitate impugnari.
15 Iudex quādo poſſit iudicare ſe eſſe competentem.
16 Iudex incōpetēs ꝓnūtians ſe cōpe tētē, iuriſdictionē exercere nō pōt. 2
17 Statutū præſcribens iudici limites iuris dicendi, an obſtet declarationi competentiæ extra terminos.
18 Appellationis omiſſio nullitatem ꝓceſſus non purgat.
19 Appellationis cauſa pendente reuocantur in prima inſtantia, quæ à parte dolo malo fiunt.
20 Lite pendente nihil innouandum.
21 Remedium attentatorū contra tertiū non habet locum.
22 Ceſſio transferēdi iudicij in ceſſionariū lite pendente fieri non pōt.

IN cā reuocationis attentatorū vertēti in ſacro Cōſilio inter Frāciſcū Spinolā ex una. Et Thadæū & fratres eiuſdē cognominis fuit dubitatū,
1 † Vtrū attētata lite pēdēte ī ſacro Cōſilio p Thadæū Spinolā uel eius fratres, & habentes cauſam ab eis, corā officialib⁹ ciuitatis Genuæ, qui obtinuerūt certā executionem ꝯ dictū Franciſcū Spinolā, & certa acta fecerūt in eius ꝑiudiciū lite pendē. in ſacro Cōſilio veniāt reuocāda per viā attētati ꝑ ſacrū Cōſiliū, ī quo dubio ꝓcedit ꝑ cōcluſiones. ¶ Et primò ꝓmitto, ꝙ lite pēdēte corā uno iudice ordinario inter partes de una re, ſi inter eaſdē partes eadē de re ſit lis corā alio iudice ordinario nō inferiori nec ſuperiori, ſed æquali, & opponit̄ litiſpēdētia corā alio iudice ordinario, & iſte ſecūdus iudex ordinarius illā exceptionē litis pēdētiæ allegatæ nō audit, ꝙ dr̄ grauare partē, & pōt ab eo appellari: iſta ē firma cōcluſio Inn. in c. cū M. Ferarīēſis. de cōſti. alle. l. iij. ff. de quib. reb. ad eundē iudi. eat. & ff. de libe. cā. l. ſi pariter. ita ꝙ ſi pars nō appellauit, ꝙ legitimus eſt ꝓceſſus corā vtroq; iudice habit⁹. arg. ff. de peti. hæredi. l. pen. & l. is à quo ff. de rei vendic. & idem dicit in d. ca. cum M. Car. Flo. & Ant. de But. ī xij.
2 char. ¶ Sed † Bar. in aut. & cōſequēter ult. col. uer. q̄ro q̄d ſi reus. C. de ſent. & interlo. omniū iudi. aliter dicit, uidelicet, ꝙ ſi reus cōuenit actorē corā alio iudice ꝯ formā dictæ authēticæ, ſi quidē corā iudice delegato, proceſſus eſt ipſo iure nullus, ſi corā iudice ordinario ꝓceſſus eſt aliquis, niſi opponat̄: ut in c. diſpēdia. de reſcriptis. lib. vj. ¶ Abbas in ca. cū ex officij. de ꝓſcri. dicit, ꝙ ſi quis habet plures iudices ordinarios, ualet ꝓceſſus ſuper eadē re ab utroq; diuiſim agitatus, ſi nō fuit corā ſecūdo exceptū de pēdentia litis corā alio. ¶ Idē Abbas in d. c. cū M. dicit not. limitationē ad l. ubi cœptum. ff. de iudi. ubi dr̄, ꝙ ubi cœptū eſt iudiciū, ibi finē debet recipere. dic, ſ. ſi excipiat̄, ſed ſi non excipit̄, ualet ꝓceſſus ab utroq;. & idē dicit Bal. in aut. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugi. in iij. col. ibi. ſed pone in
3 ciuitate Peruſij. ¶ † Pau. de Caſ. in l. nulli prorſus. ij. co. C. de iudi. dicit, ꝙ ſi primò te cōuenio corā vno iudice, poſteà uolo te cōuenire coram alio iudice ſuꝑ eodē, tūc nō loquit̄ dicta

l.nulli.sed l.ubi cœptū. nā tūc poterit opponi corā secūdo iudice, ꝙ cā pēdet corā primo iudice: & debet cā ad primū iudicē remitti, allegat Inn. in d.c.cū.M. Et subdit Pau. ꝙ pōt primus iudex ad instātiā partis ꝑcipere secūdo iudici, ut de cā se non impediat: quia ipse præuenit, ad quod sufficit sola citatio facta ꝑ eū, ꝑ l. si quis posteà. ff. de iudicijs. Si aūt nō apparet quis iudex primò incœpit: tunc nō uendicat sibi locū d.l. ubi cœptū. sed vēdicat sibi locū titulus. ff. de quibus rebus ad eundē iudi. eat: ut si opponatur corā secūdo iudice, ꝙ de eadē re nō debet trahi corā diuersis iudicibus, tunc si excipiat, nō ualet ꝓcessus, per text. in d.l. nulli. ubi denegat audiētia.

4 † Vult ergo Paulus, ꝙ lex, nulli prorsus. quæ uult, ꝙ cōtinētia causæ nō debet diuidi: & si diuidatur, & denegat audientia, nō habet locū, qn̄ opponitur exceptio litispendentiæ, iuxta l. ubi cœptū. sed habet locū, qn̄ opponit, ꝙ de eadē re non pōt esse iudicium inter eosdem, tūc non ualet processus, quasi uelit, ꝙ in plus se habet exceptio, ne de eadē re inter easdē personas corā diuersis iudicibus agatur, quā exceptio litispendentiæ. Quod an sit verū poterit sup hoc cogitari maturius. Maximè, qa Bal. in d l. nulli dicit, ꝙ causæ continentia dr̄ tribus modis.

5 ¶ † Primò, eiusdem instātiæ non diuidenda, per l. ubi cœptum. ¶ Secundò, ratione cōnexitatis: sicut petitorium & possessoriū. ¶ Tertio modo, dicitur causæ continentia, qn̄ duo iudicia, quorum unum se habet ut genus, alterum ut species. Nam non debent ista iudicia diuidi. Est bene verum, quod idem Bal. in fine dicit, ꝙ reus, qui conuenitur coram secundo iudice, non debet opponere exceptionē præuentionis, sed opponat exceptionem ad eundē iudicem fiendæ remissionis, quam si non opponit, processus tenet. allegat Inno. in dicto c. cū M. & dicit aduertatis: quia laboro, & non cognoscitis. Et sic uidetur, quòd Bald. & Pau. idem uolunt.

6 ¶ † Ex hoc infertur, quòd l. nulli. habet locum in eo, qui vadit ad diuersos iudices ordinarios: ut dicit Sali. & Alex. ibi. Et sic exceptio, ꝙ causæ continentia non debet diuidi, impedit litis ingressum, & ꝓcessum ad ulteriora: vt dicunt Ange. & Alex. in d.l. nulli. Et propterea gl. in c. dispendia. de rescriptis. lib. vj. dicit, sed pone, processum est coram diuersis iudicibus, & nihil exceptū, nūquid ualebit processus & sententia? uidetur, ꝙ sic. posteà dicit: uerius est, secundū Ber. ꝙ processus non ualet per illā literam. Aliàs ista decretalia nihil adderet ad c. fi. de rescriptis, in antiquis. ¶ Patet ergo ex præmissis, Quòd si opponitur exceptio litispēdentiæ corā vno iudice ordinario, & ille procedit, & pars nō appellat, nullus doctor dicit, ꝙ processus est nullus. Sed si fuit opposita exceptio, ꝙ nō debet eadē cā corā diuersis iudicibus agitari, & ideo debet remitti ad primos iudices, & ille secūdus iudex non remittit, processus est nullus, secundum Bald. & Paul. de Castr. ubi suprà, & tenet hoc gloss. Bernard. in dicto capi. finali de rescript. in antiquis. & firmat Ioannes monac. Cardina. in dicto capi. dispendia.

7 † sed Archidia. in dicto capit. dispendia. tenet cōtrariū, s. ꝙ pœnæ annullationis processus, de qua in d. c. dispendia. non habet locū corā diuersis iudicibus ordinarijs: sed tm̄ in iudicibus, delegatis. & hoc ēt tenuit Ioan. de Fantucijs: ut refert ibi Dominicus. Idem tenet Anto. de But. & Card. Flo. in d.c. fi. Et hæc opinio est uerior. Et procedit, qn̄ vnus trahit reum corā vno iudice ordinario. Demum, idem actor uelit trahere eundē

corā alio iudice ordinario,ut proces-
sus factus corā secundo iudice, non
sit nullus,ēt si opponat̄ de pventio-
ne.Sed an liberè possit procedere pri
mus iudex,dicit Bart.in l. sepulchri.
ff.de sepulchro uiola.ꝙ liberè pōt ꝓ
cedere primus iudex.dicit tñ Cōpo-
stellanus, ꝙ secūda sententia contra
primā nō ualet.in d.c.cū M . ut refe-
runt ibi Ant.de But.& alij scribētes.
8 ¶†Quid aūt dicēdū in materia l.nul-
li prorsus.quæ dicit,ꝙ si actor agit ꝯ
reū possessorio corā vno iudice,& co
rā alio iudice agit petitorio,ꝙ nō est
licitū,ne cōtinentia causæ diuidatur.
in tm̄,quod ista exceptione cōtinen-
tiæ cā diuidat̄,pōt opponi post litem
cōtestatā:quia dicta lex hoc ꝓhibet,
ergo quicquid sequit̄. est nullum. l.
nō dubiū.C.de legib. & hoc firmant
Iacob.de Bel.& Alber.de Rosatis in
d.l.nulli.& Alexan.ibi.& pro hoc fa-
cit,qđ dicit Alex.in ij.uo. cōsi. xxx-
vij.in j.co. ꝙ si statutū denegat audi
entiam,& procedit̄ ad ulteriora,pro-
cessus est nullus.Secus, in exceptio-
ne dilatoria, quæ debet opponi ante
litē contestatā:quia lex in ea nō resi-
9 stit:licet nō assistat: † & sic exceptio
litis pendētiæ est exceptio dilatoria,
quæ debet opponi ante litē contesta
tā:quia lex non resistit sicut facit in
exceptione,ne continētia causæ diui
datur. Et sic nō obstat id,quod dicit
Bal.in l.peremptorias. C.sentē. rescin.
non posse, ꝙ ista exceptio litis pen-
dentiæ nō pōt opponi post litē con-
testatā:quia lex in ea nō resistit,sicut
facit in exceptione,nē cōtinentia cau
sæ diuidat̄:& sic non bene Iason re-
ꝓhendit dictos uertices legum. ¶Mo
dò ad propositum,sequitur ista con-
clusio,ꝙ ex quo Franciscus Spinola
conuentus corā iudicibus Genuensi-
bus lite huiusmodi pendēte in sacro
Consilio inter easdē partes,opposuit
exceptionem preuentionis & litis pē
dentiæ in sacro Consilio, & quālibet
aliā ex præmissis resultātē, ꝙ vī op-
posuisse exceptionē, ne continentiæ
10 causæ diuidatur.probatur,† Nā op-
ponenti sufficit proponere factū tali
ter,ꝙ resultet exceptio specificè nō
opponatur,prout fecit dictis Frācis-
cus,ut suprà dictum est. hoc uoluit
Bar.in l.j.ff.de exceptionibus. ubi di
cit,ꝙ si nō dico, excipio ꝯ intētionē
tuā : sed factū simpliciter narraui,ex
quo resultet exceptio, an sit idem ac
si opposuisset.& dicit,ꝙ idē est, ac si
exceptio proposita esset: quia postq̄
factū proponit̄,notū est iudici,& iu-
dex ex suo officio potest absoluere.
Idē firmat Bar.in l.iiij.§.hoc autē.ff.
de dam.infec.Sufficit ergo narrare fa
ctū,ex quo apparet exceptionē com
petere.Et licet reus, qui factū narra-
uit, expresserit vnā exceptionē sibi
cōpetentē,si tñ ex facto narrato alia
sibi cōpetit, & exprimit, ꝙ opponit
aliā sibi cōpetentem ex narratis,& in
veritate sibi cōpetit, dicendū est, ꝙ
iam illa omissa opposita est,si non est
prohibita opponi,vt dicunt Moderni
11 in d.l.j. † Itē,quia exceptio litis pē
dētiæ nō excludit similes oppositis:
ut dicit gl.singularis in l.j.C.de con-
dictio.inde. Imò includit alias simi-
lēs:vt dicit Abbas in c. quoniam fre-
quenter.ut lite nō contesta. & istam
gl.pro singulari allegat Alex. in iiij.
uolu.consi.cxxx. incipiente,in causa
Strazarolū.in iij.co.uersi. nec etiam
videtur obstare &c.Cū per dicta ulti
ma verba uidet̄ generaliter excipiēs
cogitasse de dicta exceptione,ne con
tinentia causæ diuidatur. argumen.
l.qui iure militari. ff. de testamento
militari.& not.Bart.in l.sub prætex-
tu specierum.C.de transactio.¶ Nec
illa ultima verba,& quamlibet aliam
exceptionem ex præmissis resultan-
tem possunt trahi ad exceptionem
litis pendentiæ specificè oppositam,

ex quo verba illa nihil operarentur.
12 † Et regula est, ꝙ quando verba generalia non possunt salua ratione recti sermonis referri ad specificata, nũquam restringuntur ad specificata: vt dicit Io. de Imo. in c. j. de transac. allegat. l. si pluribus. ff. de solut. & alia iura, quæ allegat Alex. in j. volu. cõsi. xlvj. in ij. col. vers. præsertim cùm illa verba generalia. ¶ Item, cùm dicta lex, nulli prorsus denegat audientiã, vt dictum est: ergo processum impedit, vt firmant doctores, prout refert Alex. in l. nam & posteà. ff. de iureiuran. & Alex. in l. j. §. j. ff. ad Trebel. & ibi concor. & per Bal. in l. non dubiũ. C. de legib. & si proceditur, processus est nullus. Ex quibus sequitur secunda conclusio, ꝙ implicitè Franciscus opposuit exceptionem corã iudicibus Genuæ, ne continentia causæ diuidatur. & exceptionem, ꝙ debet denegari audientia, quę exceptiones
13 reddunt processum nullum. † Multis autẽ modis dicitur continentia causæ, ſm Iaco. de Bel. vt refert Alberi. de Rosa in d. l. nulli. ¶ Et primò, vbi est idẽtitas personarũ, actionis & rei petite. ¶ Secundò, vbi est identitas ꝑsonarum & rei, licet non actionis, vt in petitorio & possessorio. ¶ Tertiò, vbi est identitas personarum & actionis, sed non rei, vt in actione tutelæ, & vtili negotiorũ gestione. ¶ Quartò vbi est diuersitas personarum & rei: sed actionis identitas, quæ ex vno & eodem fonte procedit contra plures. Quintò, vbi est identitas actionis & rei, sed personarũ diuersitas, sicut est in duplicibus iudicijs: vt probatur in d. l. nulli. Sed in casu, de quo agitur, primò cœptum fuit iudicium contra Thadæum & fratrem in sacro Consilio per Franciscum super cassatione literarũ cambij. & ipse Thadæus contra Franciscũ in sacro Consilio petijt executionẽ literæ cãbij cõtra Frãcis. Posteà idẽ Thadęus petijt corã iudicibus Genuæ executionẽ literarum cambij, certè non potuit hoc facere, ne continentiæ causa diuidatur. Post quàm fuit coram iudicibus Genuæ per Franciscum narratũ factũ prædictũ ex quo resultãt exceptiones prædictæ, & sic exceptio audientiæ denegandæ, per dictam l. nulli. dicitur processus iudicum Genuæ nullus: non tamen fuisset nullus qñ simpliciter fuisset opposita exceptio litispendẽtiæ, & non fuisset per iudices admissa: & à non admissione non fuisset appella
14 tum, vt suprà dictum fuit. ¶ † Nec obstat, ꝙ illi iudices Genuæ pronuntiauerũt se iudices cõpetentes. propter quod videtur dicẽdũ, ꝙ exceptio nullitatis rõne incõpetentiæ iurisdictionis opponi non possit: vt dicit Ang. in l. j. C. si à non competenti iudice. & Inno. in c. super literis. de rescri. & Barto. in l. ij. ff. si quis in ius voc. non ierit. ¶ Quia ad hoc rñdetur ex dictis Inno. in d. c. super literis. vbi dicit, ꝙ si sententia sit lata à iudice omnino incõpetenti, qui pronuntiauit se competentem, talis sententia non põt facere eũ iudicem, qui non est, etiam ꝙ pars non appellauit. Sed illud dictũ procedit, qñ iudex competens ꝓnuntiauit alium iudicem esse competentem, qui nõ erat cõpetens: tunc si nõ appellatur, non potest vlterius videri de nullitate ratione incompetentiæ. Et ita etiam voluit Inn. in c. j. de confir. vtili vel inutili. & Ang. in l. ij. ff. si quis in ius voc. non ierit. in vij. fallẽ. & Alexã. in l. de pupillo. §. qui opus. iiij. col. ff. de ope. nou. nun. & Fely. in
15 d. c. super literis. ¶ † Vel põt secũdo modo rñderi, ꝙ interdum dubitatur, an iudex sit cõpetens ad effectum, vt possit de cã cognoscere, & ipse est iudex ordinarius, tũc põt iudicare se esse cõpetentẽ, nisi in certis casibus notatis ꝑ Ang. in d. l. ij. & ꝑ Bartol. in l.

quidam consulebant.ff.de re iud. Interdum apparet iudicem esse omnino incompetentẽ in illa cã,& ꝓnuntiauit se cõpetentẽ,& in isto casu sententia & processus est nullus: vt dicit Abb.in c.duobus.de appel.& Fely.in d.c.super literis.at iudices Genuæ in dicta causa erant omnino incompetẽtes propter exceptionẽ oppositã de continentia cãæ in sacro Cõsilio· propter quam exceptionem erant incõpetentes & processus erat nullus : vt suprà dictum est:ergo eorũ prouũtiatio,ꝙ sunt cõpetentes, similiter est
16 nulla.¶†Et propterea dicebat Abb. Sicu.in d.c.super literis. ꝙ qñ exceptio defectus iurisdictionis pariter cõcludit in illo incidenti, sicut in principali,non põt iudex cognoscere, an sua sit iurisdictio,ſm Inno. in c. prudentiã.de offic. deleg. & sentit Bart. in d.l.quidã consulebãt.ff. de re iudi. si ergo iudex sciat se incerto casu non debere ꝓcedere,& ꝓcedit, ꝓcessus est nullus,ſm Abbatẽ in d.c.duobus.Et dicit Alex.in iij.vol.cõsi.lxxvij.j.colũ.ꝙ iudex non põt exercere iurisdictionẽ,si pronuntiat se competentẽ,vbi nõ erat competens,& ideo non valet pronuntiatio. Et idẽ dicit in iij.vol.consi.lxxxij. & col.vbi allegat singulare dictũ Ant.de But. in c. præterea.in v.col. de dilatio. vbi re-
17 fert se de facto rñdisse, † ꝙ si statutũ impediat,ꝙ iudex non possit exercere iurisdictionẽ suã vltra limites suæ iurisdictionis, ꝙ non valebit pronuntiare se iudicem competentẽ, quãdo per hoc excederet terminos suæ iurisdictionis,per not.in c.si iudex.de sententen.excõmu.lib.vj.cũ alijs ibi per eũ alleg.¶Itẽ,dicta sententia iudicũ Genuæ, per quam pronuntiauerunt se iudices cõpetentes, saltim cõtinebat in se manifestã iniqtatẽ : quia debuit fieri remissio,per dictã l. vbi cœptum in sacro Cõsilio quo casu qñ sententia continet manifestam iniquitatem potest dici nulla:vt in ca. inter cæteras.de re iud.ſm vnum intellectum, ſm Abb.ibi,quia saltim cessat illa ꝓsumptio generalis,vt præsumat iudicẽ ritè & rectè agere:vt in c. in ꝓsentia.de renun.& c. cũ inter. & c. sicut. de re iudic.ſm Alex.in d.cõs.lxxxij. ¶Nec debet esse in cõsideratione, ꝙ
18 Franciscus non appellauit:†quia ista omissio non purgat incompetẽtiam iudicis,nec purgat nullitatẽ ꝓcessus, ex quo non operatur prorogationẽ iurisdictionis:vt in c.statutũ.§.in nullo.in verbo,expressus assensus. de rescrip.lib.vj.Et licet ille tex.loquatur in prorogatione loci, tamen idem in alia prorogatione,ſm Ang. in l.quæro.ff.de solutio.& in l.fi.ff.de iurisdi. om.iud.Quare fuit licitũ dicto Francisco venire contra illum actũ iudiciarium factũ ꝑ iudices Genuæ, ex quo fuerat nullũ ipso iure, etiam ꝙ ipse non appellasset,per text.in l.ij.cũ ibi no.C.si aduersus rem iudi.prout etiã dicit Alex.in j.vol.cõsi. cxxiij. in iij. col.¶Ex quibus resultat tertia conclusio,ꝙ postquã fuit allegatũ, ꝙ cã eadẽ vertebatur in sacro Consilio coram iudicibus Genuæ,& exceptio,ne continẽtia causæ diuidatur, & illi iudices nõ admiserunt, & processerunt ad vlteriora,processus fuit nullus, etiã ꝙ Frãciscus nõ appellauit, per ea
19 quæ suprà dicta sunt.¶†Quarta conclusio,ꝙ lite pendente in sacro Cõsilio cõuentionis & recõuẽtionis Thadæus spinola & socij non potuerũt attentare corã iudicibus Genuę,petẽdo ab eis,vt fiat executio literarũ cãbij cõtra Franciscũ, & hoc totũ, qđ innouatũ est per sacrũ Consiliũ debet reuocari per viã atteutati, per id quod voluit Io.Andr.c.bonæ, de appel.vbi dicit,ꝙ quemadmodũ pendẽte causa appellationis omnia,quæ innouantur,reuocantur: ita omnia quæ

lite pendente in prima instantia dolo malo fiunt à parte reuocant: quia ad iudicis officiũ spectat, vt illa corrigat & reformet. ¶Et ex hoc infertur, ꝙ licet acta facta corã iudicibus Genuæ post allegatã litis pendentiam nõ essent ipso iure nulla, prout in veritate sunt: tñ sacrum Consiliũ põt ꝑ viam
20 attentati à parte reuocare, †quia partes lite pendente nihil debẽt innouare. c. dilectus. §. quia verò. de appel. licet pro his nõ cõpetant interdictum ꝫm Io. An. ibi. & fuit de hoc memor Alex. in apostil. sua in d. l. sepulchri. ff. de sepul. violato. & hoc expresse firmat Abb. Sic. & post eum Fel. in c. dilecte in Christo. de excep. vlt. colũ. ¶Et volunt docto. vnũ quod est fortius, ꝙ licet remediũ attentatorũ nõ habeat locũ contra tertiũ: vt in c. Romana. §. in aliũ. de appel. lib. vj. & Io. Mo. in c. cupientes. de elect. in vj. tñ fallit, qñ ille tertius, qui innouauit, ha
21 buit causam à parte litigante, †tunc reuocatur à iudice iudicis officio quicquid est attentatũ lite pendente. Idẽ, si habuisset ipse tertius causam nõ à parte, sed à iudice causę: vt dicit gl. in c. non solũ. de appel. in vj. hoc expsse firmat Philipp. in d. c. bonæ. in iij. col. ¶Hoc ideò dico, quia non solùm Thadæus Spinola postquã fuit conuentus & actor in sacro Consilio sup literis cambij, fecit cessionem dictarũ literarũ cambij Hieronymo Palmario, & Lucæ de Grimaldis, sed ipsi posteà egerunt contra dictũ Frãcisc. de eadẽ re corã iudicibus Genuæ. Et ideò cum habuerunt causam à dicto Thadæo, venit ẽt reuocandũ quicq̃d per eos fuit attentatũ in præiudiciũ litis pendentis inter dictũ Franciscũ
22 & Thadæum cedentem. ¶†Maximè quia est firma cõclusio Inno. & Abb. sicu. in c. ij. de ali. iudi. mu. causa fa. ꝙ lite pẽdente nõ põt fieri cessio ad effectũ, vt iudiciũ trãsferat in cessionariũ. Sed bene vtilitas põt transferri in cessionariũ. Et sic opꝫ, ꝙ iudiciũ currat cũ cedẽte, vt ibi latè ꝑ Abbatẽ & sentit Bal. in l. ꝑ diuersas. in xv. q. C. mand. ¶Ex quibus sequit, ꝙ nõ solũ quicquid est attentatũ ꝑ Thadæũ, debet reuocari: sed quicquid attentatũ est à tertio hñte cãm. i. cessionẽ à dicto Thadæo, ẽt ꝙ illa cessio fuisset facta ex cã necessaria, ex quo hẽt cãm à cedẽte post litẽ motã, ꝑ ea, quæ s. dicta sunt. ¶Quare votatũ & sniatum fuit post dictã longã discussionem, ꝙ attẽtata ꝑ dictũ Thadæũ & alios habẽtes cãm ab eo lite pendẽte in sacro consilio reuocent, & deinde ꝓcedat in causa ad actus incumbentes.

ADDITIO.

Vide sup hac decisione maximè super ea, quæ in principio dicunt decisiones Delphinales Dom. Guid. Papæ decisione ccccxxviij.

DECISIO CCCLV.

De consensu in futurum collato, qui ad præteritum non trahitur.

SVMMARIVM.

1 Consensus collatus in tempus futurum, non trahitur ad præteritum.
2 Assensus feudatario ꝓstitus sup alienatiõe faciẽda nõ ꝓdest, si alienatio erat per prius facta domino inscio.
Ratum habere ex postfacto ille, qui non interfuit, nõ possit habere.
3 Clausula veris existẽtibus prænarratis in assensu super feudi alienatione apposita, quid operetur.
Ablatiui absoluti ĩ ꝯdõnẽ resoluunt.
4 Dispositionem non inducit, quod in conditione apponitur.
5 Conditionalia dispositionis dicunt esse de forma.
Formæ peruersio vitiat actum.
6 Solennitas, quæ est de forma, præcedere debet actum.
Actus ꝑ patrẽ pro filijs factus, quos

non habebat, natis posteà filijs non conualescit.

7 Dispositio quælibet ad collationis tempus referri debet.

8 Dispositio non conuenit inconuenientibus verbis.

Si pstitus est assensus baronis super executione & adiudicatione fienda sup quadã statia feudali, quæ fuit quondã Perusini de Iordana de Cava ad instantiã quondã dñi Nicolai Villani, & in veritate iã executio fuerat p prius facta p duos annos antè.

1 ¶† Vtrũ talis assensus operet effectũ validãdi dictã executionẽ, vel veniat retractanda, ex quo facta fuit executio super feudo non obligato, ppter defectũ cõsensus dñi: vt in l. imperialem. cũ cõcor. de prohi. feu. ali. p Fede. ¶ Fuit decisum in Consilio, q dicta executio debet reuocari: quia ille assensus dñi fuit pstitus super executione facienda, vnde nõ pdest, si executio fuit per prius facta. & hoc per id quod dicit Paul. de Ca. in l. si quis filio exhæredato. §. irritũ. ff. de iniusto rup. irri. testã. & in l. hæc cõditio filiæ meæ. §. si sic. ff. de ꝯdi. & demõ.

2 vbi † dicit, q assensus pstitus emphyteutæ vel feudatario super alienatione facienda, non prodest, si alienatio erat per prius facta. & dñs de ea notitiam nõ habuerat, ad quod facit, qđ dicit Bar. in l. si vni. in fi. ff. de re iudi. q ex post facto ille qui nõ interfuit, nõ potest ratũ habere, per iura ibi p eũ alleg. quod dicit Bal. in l. executorem, in iiij. col. ver. sed quid si notarius. C. de execu. rei iu. vbi rati habitio nõ operat, vbi mãdatũ est de forma. hoc etiã expresse firmat Bald. in l. bonorũ. penul. col. vers. extrà quæritur, statuto cauetur &c. C. qui admit. Et licet Alexan. in v. vol. consi. cxlvj. incip. in cã & lite vertente &c. dicat istud procedere ratione pœnæ cõmissæ ob alienationẽ factã absque eius ꝯsensu, inferẽs p hoc q vbi nulla pœna erat cõmissa, q dictus assensus operat suũ effectũ, quod vr posse adaptari ad psentẽ hæsitationẽ, attento q nulla pœna erat cõmissa, q a dictũ feudũ non inciderat in cõmissum ob dictã executionẽ p prius fa-

3 ctam absq; cõsensu principis: † tñ ex quo in dicto assensu est clausula, veris existẽtibus pnarratis, isti ablatiui absoluti resoluunt in vim ꝯditionis; vt in l. à testatore ff. de condi. & demõ. cũ cõcor. & sic dictus assensus pstitus est conditionaliter, videlicet, si exposita sunt vera: & si nõ sunt vera,

4 nõ assentit: † nã illud quod est appositũ in cõditione, nõ inducit dispositionẽ. l. si quis sub ꝯditione. ff. si quis omis. cã test. l. ex facto. ff. de hæredibus insti. Sic ẽt dicimus, qñ clausula, si preces veritate nitant. posita est in priuilegijs & gratijs: vt voluit Bal. in c. 1. sup lris. in vj. col. de rescrip. & in l. pscriptione. iiij. col. C. si ꝯ ius vel vtilit. publicã. & Vitalis in clausula si preces veritate nitant. Et p hoc facit id qđ dixit Bal. in aut. mñi & auię. j. co.

5 C. qñ mulier offi. tu. fun. põt. q † qñ in aliqua dispõne aliquid ponit cõditionaliter, illud tale dr esse de forma, & peruersio formæ vitiat actũ: vt no. Imo. in l. si qramus. iij. col. ff. de test. no. in c. exhibita. de iud. Et iõ qñ aliquid est de forma in actu, sp illa forma debet pcedere, & nõ subsequi. dixit Bal. in rubri. ex de of. iudi. xj. col. & Bal. in d. l. bonorũ. in ver. pallega.

6 † Solennitas. n. q est de forma, debet pcedere actum, ita q si subsequat ex interuallo, nõ valet actus ꝯm Bal. in l. j. xxiiij. col. vers ex qrit. C. qui admit. Idẽ dicit Pau. de Castr. in l. si cũ dotẽ. §. eo autẽ. ff. sol. mat & Alex. in l. j. §. fuit qsitũ. ff. ad Treb. ¶ Accedat ad hoc allega. p Alex. in. ij. vol. cõsi. clxx. viso pcessu &c. ver. nec obstat, q Io. ibi dicit, q si pr nõ habebat fi-

lios,& fecit actũ pro filijs,& filij postea nascantur, non cõualidatur ille
7 actus.† omnis.n.dispõ debet iudicari ẽm tẽpus,in quod confertur:vt in l.in tẽpus.ff.de hæred.institu.l.quod sponsæ.C.de donatio. ante nup.in l. in fuga.C.ad legem Flauiã de plagi. Sed dictus assensus collatus est in tẽpus futurũ,ergo nõ trahitur ad pteritũ. ¶Item verba dicti assensus tendunt ad executionẽ faciendã; & executio iã erat facta:† ideò si uerba as-
8 sensus nõn cõueniunt,non conuenit assensus.l.ita autẽ.in princi.ff.de administrat.tut.l.iiij.§.toties.ff.de dã. infec.c.indẽnitatibus.§.pen.de elec. in vj.ita Alexan.in ij.volu.consi.l.in j.col.& in multis alijs consilijs.

DECISIO CCCLVI.

De restitutione in integrum aduersus sententiam Regis petita,& de illius executione nõ suspensa aduersus decretum affirmatiuum.

SVMMARIVM.

1 Executio non suspẽditur petita in integrum restitutione aduersus decretum affirmatiuum.
2 Executio sentẽtiæ senatus per supplicationem , & eius decretationẽ, non suspenditur.
3 Restitutio in integrum,quando psumitur malitiosè peti,cessat.
4 Restitutio in integrũ ꝯ sñiam senatus,an concedenda,& quando.5.
6 Petitio restitutionis in integrum, qñ impediat sentẽtiæ executionẽ.

1 FVIT dubitatum,† vtrum impediatur executio decreti affirmatiui lati habentis executionẽ paratã virtute ritus magnæ curiæ Vicariæ, & etiam pragmaticæ Regis Ferdinandi primi,quæ incipit, magnæ curiæ Vicariæ ritũ &c. ,ppter petitionẽ restitutionis in integrũ aduersus decretum,sicut impeditur executio p allegationẽ nullitatis decreti, vt dr in dicta pragmatica.¶Fuit decisum, ꝙ qñ nõ petitur restitutio in integrũ contra decretũ affirmatiuũ nõ suspẽdit executio, sicut nõ suspendit p appellationem vigore dictæ pragmaticæ.
2 †sicut et nõ suspendit executio sententiæ sacri Cõsilij per supplicationem,& eius decretationẽ, vt in auth. quæ supplicatio.C.de pcibus imper. offer.Si.n. Regia pragmatica voluisset, ꝙ pendẽte restitutione aduersus decretũ affirmatiuũ impediret executio,dixisset sicut dixit, ꝙ pendẽte cã nullitatis,ipsius decreti , impedit executio:nõ dixit ergo,voluit ꝙ fiat executio:quia illa exceptio,nisi in casu nullitatis &c. confirmat regulã.l. nã quod liquidè.ff.de penu. lega. Et ista ,pcedunt in isto Regno uirtute
3 dictæ Regiæ pragmaticæ. † Qua circũscripta pendẽte in integrũ restitutione à sñia iudicis inferioris à principe suspendit executio, p text. in l. vnica.C.nil nouari in integr.restitu. posthu. & ibi p Bal.& hoc de iure ciuili.& firmãt scribẽtes in l.iiij.§.condẽnatũ.maximè Io.de Imo. & Alex. ff.de re iudi.& ibi ꝯcor. p eũ.de quo et p Lud. & Alex.in l.iij.§.si seruus. ff.de acqui.poss. & Io.de Imo.in l. à latronib⁹.§.j.circa fi.ff. de testamẽtis.Sed de iure canonico addit vnum granũ salis,nisi cõstet,ꝙ dicta in integrũ restitutio malitiosè petat : vt in c.suscitata.de in integ resti.puta ẽm Inn.ibi sunt psumptiones , ꝯ petẽtẽ talẽ restitutionẽ in integrũ, ꝙ mali-
4 tiosè petat.¶†Quid autẽ,si petat restitutio in integrũ ꝯ sñiam sacri Cõsilij,an sit cõcedẽda?¶Fuit uotatũ p totũ Cõsiliũ ẽm opi.Abba.in c.cùm ex lris.de resti.in integrũ,qui voluit, ꝙ si quidẽ ꝯ sñiam Regis nõ allegat aliqua cã,puta minor ætas,vel ecclesia,vel aliqua alia ,pbabilis cã extrinseca accedẽs,sed solũ,quia nõ potest

appellari

appellari à sñia principis: & tũc non pt peti restitutio aduersus sñiam Regis. Sed tm̃modò debet uti remedio supplicationis: & ita ĩtelligiť Inn. in d.c. cũ ex lr̃is, qui dicit, ꝙ ꝯtra sñiam principis nõ dať restitutio in itegrũ. Interdũ allegať ꝯtra sñiam principis aliqua probabilis causa, puta minor ætas uel ecclesia, uel quia cõdẽnatus erat captiuus apud hostes, † tũc põt
5 peti in integrũ restit. aduersus sñiam Regis, per d.c. cũ ex lr̃is. & per c. suscitata. & vide rõnem diuersitatis p Abb. in d.c. cum ex lr̃is. ¶ Sed an isto ultimo casu suspendať executio sñię Regis, Host. in sum. in tit. de resti. in integ. in §. an executio sñiæ. tangit hoc dubium: & dicit, ꝙ Vincentius dicit, ꝙ executio sñiæ debet retardari. ij.q.vj.c. appellatione. c. olim. de rescrip. Idem dicit Bald. in d. authen. quæ supplicatio. ubi dicit, ꝙ si restitutio ꝯtra sñiam Regis petiť bona fide, interim oĩa sunt in suspẽso. C. de trãsa. l. si causa cognita. ¶ Et, ppterea dicebat Bal. in l. pen. ff. de autho. tuto. † ꝙ petitio restitutionis in inte-
6 grũ impedit executionem sñiæ qñ causa restitutionis erat euidens, ita ꝙ apparebat, ꝙ non opponebať causa calumniæ, & prorogande litis, aliàs non impediret executionẽ præstita cautione de restituẽda executione, si minor uicerit in causa restõnis, iuxta auth. quæ supplicatio. fallit nisi executio esset irretractabilis in causa criminali. de quo p Bal. in d. l. unica. C. nil noua. in integ. rest. postu. & p Io. de Imo. in d. l. qui à latronibus. §. j. & per Vitalem in clausula, nil nouari in integ. resti. postul.

DECISIO CCCLVII.

De matris tutela, quæ per sponsalia non corruit, & de tutore administrante ante litem contestatam super suspitione.

SVMMARIVM.

1 Mater, q̃ de scd̃is nuptijs suspecta habeť, an dẽat à tutela filij arceri.
Mater habens secundum uirum est multum legi suspecta.
2 Mater per scd̃a uota excoriat filios primi thori ex legis presumptione.
3 Calores cuiq; primi nõ sunt in potestate.
Restrictio in pœnis fienda.
4 Tutela contractis sponsalibus non admittitur, ut in matre.
5 Tutori ꝯiunctę psonę pẽdente lite sup suspitione non dať adiunctus.
6 Lis cõtestata impedit tutelæ administrationem suspecto.

In causa appellationis ĩtroductę in sacro cõsilio per Nardũ de Vitillo de Capua allegãte matrẽ certorũ pupillorũ, quæ asseriť ꝯxisse secũdas nuptias, & ideò debere remoueri à tute-
1 la: fuit dubitatũ, † vtrũ pẽ dente dicta allegatione, dẽat matri ĩterdici administratio tutelæ. Et antequã deueniatur ad decisionẽ dicti dubij, fuit ĩ primis discussum, An eoipso, ꝙ mater dixit, ꝙ uult nubere, & hẽt tractatũ, definit esse tutrix: vel requiriť, ꝙ ꝯhat pverba de pñti secũdas nuptias. dicit Bar. in l. si quis sub cõditione. v. col. versi. q̃ro, p auth. requiriť &c. ff. de testa. tute. ꝙ mater, quę hẽt scd̃m uirũ,
2 est multũ suspecta legi. † quia lex psumit, ꝙ mater excoriaret filiũ, pp secundũ uirũ: ut. C. de admi. tu. l. lex q̃ tutores. & in auth. ad hæc. C. qñ mulier offi. tut. fungi possit. Sed idẽ dicimus in ea, q̃ habet animũ, & ꝯsilium nubẽdi, sicut in ea, q̃ iã nupsit, simile in ea, q̃ hẽt animũ, ꝙ cõsiliũ diuertẽdi: vt in l. si ꝯcubinã. §. j. ff. rerũ amo. & ff. qui & à q̃bus. l. sed si marito. C. de nup. l. impialis. §. sed & si talis. Et pbat in tex. in aut. ut sine, phibitione matres debitri. & creditri. §. quia uerò. ibi, mox tñ. & ibi, scd̃as nuptias cõcupiscẽtes. Sed Sali. in aut. sacrãm.

in ver. quæro ab extra.C.qñ muli.tute.offi.fungi pos.vř tenere ɔtra Bar.
3 † quia primi motus nõ sunt in ptãte nostra, nec pœnã merenť.l.cogitationis.ff.de pœ.¶Itẽ q̃a pœnæ sunt mol liẽdę, & nõ extẽdendæ.l.interpretatione.ff.de pœn.nã leges de ista materia loquẽtes, dñt ɔ̃tis nuptijs desinit esse tutrix,& iõ dñt,cũ animũ nubẽdi hñt .& subdit ipse Sali. ꝙ ẽt ɔ̃tis spõsalib⁹ nõ pdit tutelã habitã, quia põt recedere à spõsalib⁹. & hãc partẽ tenet Ang.in l.solet.ff.de his q
4 not:infa.ubi dicit p uerbũ forte,† ꝙ mater nõ priuať tutela per spõsalia ɔ̃cta:quia iura loquẽtia de marito,nõ hñt locũ in spõso:ut ibi p eũ,de quo p Abb.& ibi remissiones in c. ex publico.de cõuersi.ɔiug. & p Alex.ĩ l. si donaturus. in fi.ff.de cõdi.ob cau. Hãc partẽ tenet ẽt Spec.in ti.de tutela anomala.§.nũc dicendũ.uer. q̃d si tutelã habeat. & hoc refert & sequiť Lud.Ro.in sing.suis in uerbo, mater. aliqui hñt ĩ uerbo,tutor.& in hãc vltimã partẽ potius inclinauit sacrum
5 ɔsiliũ. ¶†Nũc deueniendũ est ad dubiũ ꝑpositũ.Et ꝑ decisione allegata fuit doctri. Bar.in l.ꝙ si fortè.§.sunt quidã.ff.de solu. ubi dicit, ꝙ si tutor est ɔiuncta psona pẽdẽte lite sup suspitione allegata,dať adiũctus:& pro hoc.c.uenerabilis.de offi.deleg.& c. licet heli.de simo. & in l.si tutor aliquo.ff.de suspe.tut. Sed Bart.& Bal. in l.eũ quẽ.C.de suspe.tut.tenẽt,ꝙ litis pẽdẽtia sup suspitione tutoris impedit interim tutoris administrationẽ.faciũt no.in c.oĩpotẽs. de accusa. & p Inn.in c.olim.eo.ti.Ang.autẽ in d.§.sunt quidã.tenet, ꝙ ante litẽ ɔtestatã sup suspitione tutor debet ad-
6 ministrare. †sed põst litẽ ɔtestatã nõ potest administrare.& ita dicit fuisse obtentũ Perusij per dictũ singulare Azo.in sum.de suspec.tuto. hãc opi. firmauit Io.de Imo.in d.§.sunt quidam.& Aret.in §.si quis aũt.Insti.de suspe.tut.& antequã fuisset decisum hoc dubiũ p sacrũ cõsiliũ, illa mater ante litẽ ɔtestatã trãsiuit ad secũda uota,& ideò desinit esse tutrix, & ipsamet reliquit tutelam . tñ ʃm opin. Ang.fuisset iudicandum.

DECISIO CCCLVIII.

De retractanda sententiæ executione,& uẽditione facta nõ seruata iuris forma.

SVMMARIVM.

1 Executio sententiæ, an retractanda in non seruata iuris forma.
2 Executio bonorũ mobiliũ pro debito, infra quam summam dicatur esse de iure,quam omissa actus inde sequutus,dicatur nullus.
Executio mobilium prius fienda in paruis debitis.
Executio mobilium quam relationem debeat facere.
3 Citatio est de substantia super decreto uẽditionis terræ pro debito.
Citari an debeat pars ĩ subhastatione pignorum iudicialium.
4 Creditor missus in possessionem pignorum non efficitur dominus,nec facit fructus.
Debitor per adiudicationem iudicialem,priuatur dominio rei suæ.
5 Executori pignoris uendendi onus incumbit,non parti.
Creditori bona subhastata quando adiudicanda.
Emptorem nõ reperiri, uel iustum pretium non offerri,parificantur.
Pignoris adiudicatio facta plus debito ruit in totum.
8 Executio expensarum nõ fit de stylo pendente sententia reuisione.

IN causa inter nobilẽ Antonium Caraczolũ de sedili Nidi,& Troianũ Venatũ, & Bernardũ de Dura nobiles de sedili Portus fuit discussum,
1 † utrum executio sñiæ sacri Consilij

facta sup quadam terra ipsius Antonij,& posteà vendita per Troianũ dicto Bernardo, debeat retractari tanq̃ facta nõ seruata iuris froma. ¶ Et fuit uotatũ p sacrũ consiliũ, ꝙ debeat retractari, tam executio, q̃ vẽditio pdicta rõnibus infra scriptis. ¶ Et prima quia lræ executoriales sñiæ latæ in consilio ꝯtra Antoniũ pro certo debito dicebant, ꝙ executio fieret pro dicto debito iuris forma seruata. Et Porterius cui cõmissa fuit executio, nõ accessit ad domũ dicti Antonij ad faciendũ executionẽ bonorũ mobi-
2 liũ. † Maximè, quia debitũ non erat magnũ, sed infra ducatos qnquaginta ꝓut ista executio erat de iure: vt in l. à diuo Pio. §. in uẽditione. ff. de iudi. & hr in c. qñ frequenter. ut lite nõ ꝯtesta. cũ si. sed fecit executionẽ sup dictã terrã, & ipsam consignauit dicto Troiano: & Troianus posteà ipsam uẽdidit d. Bernardo. Et ideò ꝓp omissionem dictæ executionis dictus actus inde secutus reddiẽ nullus: vt dicũt Ioã. de Imo. in d. §. in uẽditione. & Feli. in c. quo ad ꝯsultationẽ. ix. co lũ. de re iud. debuit executor referri in ꝯsilio. ꝙ fuit in domo Antonij. & nihil inuenit ẜm Bar. in d. §. in uenditione. & Bald. in aut. sed hodie. C. de act. & obli. cum cõcor. ¶ Secunda ratio: quia dictus Antonius nõ fuit citatus sup decreto, ꝙ terra ipsa uenda
3 tur, † quæ quidẽ citatio erat de substantia: vt in l. creditor. C. de distra. pigno. & in l. fi. C. de iure dot. impetra. & in l. debitores. C. de pig. ubi dicit glo. ꝙ ista reqsitio est de necessitate. ¶ Et licet qñ posteà pignora iudicialia exponunẽ uenalia & uẽdunẽ, pars nõ debeat citari de necessitate, tñ qñ datur ptãs uẽdendi, debet pars citari, ut dicit Albe. in d. l. creditor. & ra-
4 tio est, † quia creditor missus in possessionẽ non efficiẽ dñs, nec facit fructus suos: ut in l. j. & ij. C. de pig. act. & in l. fi. dñium. C. de pign. nota. Alexã. in d. l. à diuo Pio. §. si pignora. Si ergo debitor per adiudicationẽ iudicialẽ priuaẽ dñio rei suæ. & per uenditionẽ executoris, necesse est, ꝙ deat citari sup hoc, p tex. in l. de unoquoque. cũ simi. ff. de re iudi. Et tãtò magis: quia per decretũ sacri cõsilij fuit ꝓuisum, ꝙ dictus Antonius citareẽ. ¶ Tertia ratio est, nã dicta terra fuit uẽdita per dictũ Troianũ creditorẽ absq; eo, ꝙ per iudicẽ fuisset sibi adiudicata pro debito, sed solũ ipsam possedit in vim executionis debiti, & sic iure pignoris prætorij possedit, & sic nõ facit fructus suos, ut suprà dictũ est. ¶ Et licet p sacrũ consiliũ cõmissum fuit Porterijs, ꝙ dictã terrã vẽdant ltĩmis subhastationibus: & referãt in ꝯsilio, nihil de hoc actũ fuit. Sed ipse Troianus vẽdidit dicto Ber-
5 nardo, qđ nõ potuit uẽdere: † qa executor est ille, qui debet uendere pignus captum in cãm iudicati, & non pars: vt in l. j. & ij. C. si in cãm iudica. & l. ordo. C. de execu. rei iudi. & in l. si pignora. C. de euict. ¶ Quarta ratio: quia qñ bona capta in causam iudicati subhastanẽ, & nõ repiẽ emptor, qui emat pro iusto pretio, nõ uẽdun tur viliori pretio: sed debet creditor sibi illa bona adiudicari facere iusto pretio, & sic ꝓcedente æstimatione expertorũ. tex. est in d. l. j. C. si ĩ cãm iudica. cuius summariũ hoc dicit ẜm Sali. bona cõdemnati debẽt per iudicem capi alteri, quàm creditori, nisi in subsidiũ, si aliũ nõ repeiit emptorẽ iustũ, & tũc p iudicẽ creditori ad-
6 iudicabiẽ pro iusto pretio. † Et ideò dicit Bal. in l. ij. C. e. ti. ꝙ paria sunt, emptorẽ nõ reperiri, uel iustũ pretiũ rei non offerri. ¶ Et ꝓpterea sacrum consiliũ fecit dictam terrã appretiari per expertos: & fuit ęstimata ducatis quinq; pro quolibet modio, & terra est octo modiorũ, & sic ẽ ęstimatio-

nis ducatorum xl.& debitũ, de quo in sententia dictus Ant.fuit condemnatus,non est nisi ducatorum xvj.de
7 auro.¶†Quinta & ultima rõ qñ adiudicatio pignoris fieret plus debito, quia plus assignaretur,ruit in totum, non solum in illo pluri, ꝭm Bar.not. in l.si non sortem.§. si cẽtũ.ff.de cõdi.indebiti.& Bal.in l.certi cõdictio. §.qm̃ igitur.ff.si cer.pet.& Alex.in d. §.si pignora.circa finẽ.secus si fuisset erratũ in æstimatione,tunc ualebit ꝑ rata concurrentis debiti, ꝭm Paul.de Cast.& Alex.in d.§. si centũ. nec debet haberi rõ expensarũ in lite per dictũ Troia ad quas dictus Ant.fuit cõ
8 dẽnatus,†quia de stylo sacri consilij est, ꝙ non fit executio pro expensis condẽnati pendente reuisione sentẽtiæ sacri consilij.

DECISIO CCCLIX.

De impensis necessariis in re dotali factis per hæredem mariti non repetendis.

SVMMARIVM.

1 Expensæ necessariæ in re dotali factæ quæ dicantur.
2 Impensæ necessariæ in fundo dotali factæ per uirum minuunt dotem, si non sint modicæ.
3 Impensæ in re dotali factæ qñ uideãtur testante marito remissæ. nu.5.
4 Impensæ necessariæ factæ in re dotali per uirum, quando hæredi uiri refundendæ per uxorem.
6 Dos legata an & quando requirat instrumentum.
7 Donatio facta per uirum uxori constante matrimonio,morte ꝯfirmat.
8 Liberatio legata ꝑ uerbum ꝓteriti temporis, an extendatur ad debitũ exactum,& quid si per uerbum præsentis temporis.
9 Cedens omuia iura & actiones, an includat actiones contra obligatos in diem competentes.
10 Vxor an possit statim mortuo uiro dotem petere,& quando.

IN causis conuentionis & recõuentionis inter dominã Magdalenã de Anna uxorem quondã nobilis Seueri Mocia ex vna, & nobilẽ Mociã de Mocijs,de sedili Portæ nouæ hæredem dicti Seueri ex altera, fuit du-
1 bitatum.†Si dos consistat in pecunia: & in vna domo data in æstima ruinosa,& maritus fecit multas expensas necessarias,& magnas in dicta domo, quæ si factæ non essent, domus cecidisset in collapsum, & deterior facta fuisset,& istæ dñr necessariæ impẽsæ: ut ĩ l.j.§.fi.ĩ ỹbo,si edificiũ ruẽs &c. cum ll.sequentibus.ff. de impensis in rebus do.fa.& in l. impensæ.eo.tit.& not.Insti.de act.§.item si de dote. & not.in l.impensæ.ff. de uerb.sign.deinde maritus in testõ fecit hæredem vniuersalem dictũ Mociam: & dictæ suæ uxori legatos septingentos dotales,& ducatos tricentos quinquaginta ꝑ antiphato iuxta tenorem instru
2 menti dotalis.¶†Verum dictus hæres possit repetere illas necessarias impẽsas factas per maritum à dicta domina Magdalena eius uxor̃.Et antequã deueniatur ad decisionem,est ꝓmittẽdum vnum necessarium,uidelicet ꝙ impensæ necessariæ factæ à marito in fundo dotali dato inæstimato, minuunt ipso iure dotem.i.pecuniã datam in dotem cum ipsa re dotali:ut ẽ tex.in l.vnica.§. sed nec ob impẽsas: C.de rei uxor.actio.& in l.quod dicitur.& ibi per Bar.ff.de impensis.& patet in l.si is qui.§.quod dr̃. ff. de iure dot.& tangit Bar.in l.impensæ.ff. de impensis in rebus dota.fac. dũmodo non sint modicæ:ut dr̃ in l. oĩmõ. cũ seq.ff.e.ti.¶Hoc ꝓmisso in dubio ꝓdicto fuit determinatũ,ꝙ ex quo testator expresse legauit uxori certã quãtitatẽ pro dote & antiphato iuxta te
3 norem instrũ dotalium † ꝙ vr̃ te-

ſtator remiſiſſe dictas impenſas factas in domo dotali.& hoc p tex.in l, Mæuia.§.à me.ff.de leg.ij.& ibi Bal. Ange.& Paul.de Caſt.& uolunt cõiter hoc,in l.ſi prior.ff.ſol.mat.& in l. ſi non deſignata.C. de falſa cã edict. leg.accedant ad hoc nòt.per Pau. de Caſt.& Alex.in l.eũ qui.§.mulier.ff. de iureiur. & in l.non tm̃ per Ioã. de Imo.& Alex.ff.de re iudi.& pro iſta deciſione eſt tex.in l.cũ quis in prin. iuncta gl.in Ṽbo,legatariam.ff.de do te præleg.& ibi Bar.& hoc uerũ,niſi dos fuiſſet legata ſimpliciter nõ expreſſa certa quantitate,& idem dicit

4 in l.pællegata,ut ibi Bar.e.ti. ¶ † Nec obſtat id, quod dicit Pau.de Caſt. in d.§.à me in fin.ubi dicit, ꝙ ſtante legato facto ſub iſtis verbis, quicquid nomine dotis ad me peruenit, uel quicquid nomine dotis mihi tradidit, lego uxori. An hæres mariti poterit petere expenſas neceſſarias factas per maritũ in re dotali, tunc ſi mulier dedit in dotem fundum & pecuniam,in quo fundo erant expenſæ neceſſariæ faciendæ,quas maritus fecit,& non vr̃ pecunia pueniſſe, & ſic fiat deductio expẽſarum quaſi à principio illa pecunia vr̃ data partim ut expendatur,& partim retineatur, & dicit,ꝙ iſta eſt notabilis limitatio. Quia diuerſitas facti reſoluit hanc cõtrarietatẽ:nã teſtator expreſsè legauit certã quantitatem, quo caſu ſm̃ omnes habebit legatum ſine diminutione,ſecus qñ legauit,ut ſ.dictũ eſt,

5 non expreſſa certa quãtitate.¶ † Nec obſtat id,quod dicit idem Paul.in d. §.à me.in princ.ꝙ ſi legans retulit ſe ad factũ & ad principium contractus, tunc nulla fit deductio expenſarum. Si uerò retulit ſe ad ius, puta ad dotẽ,& ſic habuit reſpectũ ad tp̃s pñs,& fit deductio expenſarum neceſſariarũ,vñ cũ teſtator legauit ducatos ſeptingentos iuxta tenorem inſtrorũ, ideò vr̃ legare id,ad quod de iure tenetur. Et ſic debet fieri deductio expenſarũ. Quia ad hoc faciliter fuit reſponſum,ꝙ Pau.de Caſt.non loquit̃, qñ in legato fuit expreſſa quantitas, ꝓut erat in caſu,de quo agitur, & idẽ dicebat noſter Neapo.in cõſuet.quæ incipit, dos & quarta.quid ſi dos eſt legata,an ſit neceſſariũ inſtr̃m,ꝙ aut fuit expreſſa quantitas, aut res certa,

6 † & tunc non eſt neceſſarium inſtr̃m ff.de dote præleg.l.ij.§. penul. &. ff. de leg.pſtan.ꝯ tabulas bono.poſ.l.is qui.§.penul.in gl.in Ṽbo ſub ptextu. niſi fuiſſet demratũ inſtr̃m, puta centum,quæ uxor dedit mihi in dotem, ꝓut continet̃ in inſtrõ, ſibi lego: ut inſtit.de leg.§.ſed ſi uxori.Si uerò ſi fuit expreſſa quantitas,puta dotem, quam mihi dedit, lego tunc dẽt ꝓbari data ſaltem p teſtes &c.nec ſunt paria legare dotem ſolutam non expreſſa quantitate.Et legare centũ ſoluta viro ꝓ dote:ut patet ex prediɔtis. ¶ Et ſic dña Magd.p ſacrũ cõſil. fuit abſoluta à dictis expenſis factis p maritum in dicta ſua domo dotali,& ad hanc ſñiam cõprobandam concurrẽbant aliæ rõnes,uidelicet depõnes ali

7 quorum teſtiũ dicentium,† ꝙ maritus conſtante matrimonio donauerat uxori dictas expenſas,quæ donatio fuit morte confirmata, quia non fuit reuocata, & p ꝯñs eſt ualida:ut ĩ l.cũ hic ſtatus. ff. de do. inter uirũ & uxo.& l.donatio.C.e.¶ Itẽ, quia dictus maritus in ſuo teſtõ generaliter legat liberationem ſuis debitoribus, quos in futurũ poſt eius mortẽ reperiri contingat ꝓ quauis cã,ꝙ dicti debitores ad aliquã ſatiſfactionem non teneant̃:ne ſint quolibet obligati,cũ teſtator ipſe totũ, quod ſibi debet̃ à quibuſcunq;, illud eiſdẽ legauit pro ſalute ſuæ animæ ac remiſſione ſuorum pcõrũ,excepto quodam debito Ioannis Sagliani, talis exceptio fir-

mat legatum generale, iuxta tex. in l. nã quod liquidè. §. fi. ff. de penu. leg.
8 cũ simi. ¶ † Et si diceret, ꝙ istud legatum non compræhendit dictã dñam Magd. quæ cõstante matrimonio nõ erat debitrix, & sic liberatio non cõpræhendit eã, ut in l. creditor. in pri. de libera. lega. quam ad hoc, ꝓ singulari allegat Frãc. de Aret. in cõs. xlvj. dicens, ꝙ si debitũ fuit exactũ, & legetur liberatio etiã per uerbum pñs tẽporis, liberatio ad illud non extendit: quia non subsistit debitũ, non põt cadere liberatio. Ad hoc rñsum fuit q̃ a testator loquitur, ubi post eius mortem in futurum reperiri contingat ipsum testatorem apparere creditorẽ, legat liberationem: ergo si dña Mag. soluto mat. esset debitrix dictarũ expensarum, est sibi legata liberatio ab
9 hoc debito. ¶ † Imò fortius, quidam doctor dicebat, ꝙ etiam si dictum legatum fuisset relictũ per ỹba p̃sentis tp̃is, dr̃ cessisse dies, attento ꝙ ante diem dr̃ orta obligatio: licet obstet exceptio: ut in l. centesimus. in princ. ff. de ỹbo. obli. & not. gl. in l. itẽ quia §. j. ff. de pactis. & in l. certi cõditio. in prin. in ỹbo, agere. ff. si cer. pet. & Bar. in l. ita stipulatus. in iij. principali. q. ff. de ỹbo. obli. ¶ Et iõ dicebat Bald. in l. & si post tres. ult. char. ff. si quis cautio. ꝙ si cedo omnia iura & actiones, uideor cessisse etiam actiones mihi cõpetentes ꝯ obligatos in diem. de quo tñ per Ale. in l. si stipulatus fuerim. §. j. ff. de uer. obli. ¶ Itẽ, quia testator dilexit uxorem suã, & non solum legauit ei dotem expres-
10 sa quantitate certa, † per quod põt statim illam petere: ut in l. j. ff. de dote pleg. & in l. j. C. de rei uxo. actiõe. sed etiam legauit medietatem integram omnium & quorumcunq; bonorũ mobilium & supellectilium, per quæ legata præsumendũ est etiam, ꝙ testator noluit dictam suam uxorem ab eius hærede inquietari de dictis expẽsis factis per eum in dicta domo dotali, cũ si uoluisset, declarasset.

DECISIO CCCLX.

De iuramento in litem dando propter non confectum inuẽtarium in tutela administrata

SVMMARIVM.

1 Iuramentum in litem, an præstãdũ ꝑ inuentarium non confectum in administrata tutela.
2 Tutor sine inuentario tutelam gerens in dolo præsumitur esse.
Tutor qui librum rationum nõ confecit, suggerit parti iuramentum in litem, & dolum præsumit. 3.
Tutor qualiter debeat se agere in libro rationum scribendo.
4 Iuratur in litem propter latam uel leuem culpam in actione tutelæ.
5 Doli p̃sumptio ꝑ inuẽtariũ per tutorẽ factũ, an sit iuris & de iure.
6 Dolum minima causa excusat.
7 Frater bona cõia administrans, uidetur proprio nomine regere.
8 Iurm̃ in litẽ sine dolo non præstat.
Forma dandi iuramentum in litem.
9 Taxa ante iurm̃ in litẽ est faciẽda.

INTER Marcum Saxi & fratrem ex vna parte agentem, & Petrũ Saxi conuentũ super redditione rõnis administratæ tutelæ tã pro mensibus xiij. quibus tutelã administrauit sine inuẽtario, & posteà ꝓ annis xiij. confecto inuentario per fratrẽ Matt. & Petrũ p̃dictũ. ¶ Et quia dictus Pe- 1
trus nõ confecit librũ administrationis tutelæ, nec inuentariũ tutoris fecit post mortẽ cõis patris, & administrauit tutelã sine inuentario ꝑ dictos xiij. mẽses, fuit per dictos actores petitũ, ꝙ eis det iurm̃ in litẽ, ꝑ tex. in l. tutor, qui repertoriũ. ff. de admi. tut. ubi dr̃, ꝙ non licet tutori administrare nõ confecto inuentario. Ad idẽ in l. tutores. C. e. tit. & est tex. expressus

in l.j.C. arbi.tute. ƒm Bar.in d.l. tutor.& si administrat non cõfecto inuẽtario, põt iurari in litẽ ꝯ eum:quia vr̃ esse in dolo:ƒm Bar.in d.l.tutor.

2 †Secundò, debet dictis actoribus dari iurm̃ in litẽ, non solum ꝑ dictũ inuentariũ non confectum, quia ex hoc solũ præsumitur in dolo:ut dicit tex.in d.l.tutor.sed etiã, quia dictus Petrus nullum librũ rationũ confecit,ut in l.j.§.officio.ff.de tute.& rõ. distra.& ibi doct.scribẽtes,in quo debent scribi omnia bona & credita sigillatim,& nõ in genere:ut dicit Bar. in d.l.tutor. & Pet.de Anch.in consi. cccxvij.& Bar.in consi.cl.incip.cũ ꝑdicta examinarem. in fine. allegat l. antepenult.ff. de condi. & demon.& Ang.in consi.cclxxvj.incip.tutor alimentauit.& Bal.in j.uol.cõsi.ccclij. incip.ad euidentiam. & Ang.in cõsil. cclxxxv. incip. qm̃ in facto assertum

3 est,&c.†& si nõ confecit librũ,præsumitur in dolo arg.l.si quis ex argentarijs.§.pen.ff.de edendo.cũ simi. & ideò iuratur in litẽ ꝯ eũ:ut dñt Imo. post Ant.de But.in c.cũ in officijs.de testa.& Bal.in auth.licẽtia.C.de epis. & cler. & hoc firmant Lud.in consil. ccccxiij.incip.quo ad primũ,quo q̃ritur.& Pau.de Cast.in consi.cccvj.incipiẽ.aduertendo,ꝙ si de mala reductione cõputorũ.& q̃n non fuisset in

4 dolo ꝑsumpto, fuisset in culpa,†& in actione tutelæ ꝑꝑ culpã latã uel leuẽ iurat̃ in litẽ,ut in l.is qui.& in l.aliò. C. de in litẽ iurando. ƒm Barto.in l. in actionibus.ff. de in litem iurando.

¶In contrarium pro parte ipsius conuenti dr̃, ꝙ nõ debet dari dictis actoribus dictũ iurm̃ in litem ꝯ ipsum,ex quo ipse non fuit in dolo in non conficiendo librum inuentarij.nec librũ rõnũ:quia licet ius ꝑsumat dolum in tutore non conficiente inuentarium, per iura pallegata tñ ista præsumptio non est iuris & de iure, ita ꝙ nõ pos-

5 sit probari ꝯrium.†imò põt probari ꝯrium,quod patet:quia tex.in d.l.tutor,qui repertorium.dicit, ꝙ iusta cã excusat tutorẽ à confectione inuentarij:ut dicit tex.ibi: ergo probando iustam cãm,quare non fecit inuentarium,non est in dolo. & per ꝯñs non põt ꝯ eum dari iurm̃ in litem. Et dr̃, ꝙ in d.conuento iusta cã non conficiendi inuentariũ per xiij.mẽses fuit, quia cõis pater eorũ, uidelicet notarius Rennus in suo testõ dedit tutores dictis filijs suis Ioannẽ & Ant.de Saxis filios suos maiores, qui statim post mortem cõis patris se excusauerunt aliquibus causis expressis à d.tutela in iudicio,& super hoc fuit diu litigatum, & ideò hac lite pẽdẽte nõ fuit confectum inuentarium tutoris, quia nesciebatur dictæ litis futurus euentus.hæc.n.cã debet excusare ipsum Pet.à d.dolo ꝑsumpto ex nõ cõ-

6 fectione inuentarij:†quia etiã qualibet minima iusta cã etiam minus legitima debet excusare à dolo ꝑsumpto:ut in l.igitur.§. põt.ff.de libe.cã. l.j. in fi.in gl.ff.de abige.l.plagij, & ibi gl.ff.ad leg.Flaui.de plagi.quæ iura ad hoc alleg.Alex.in ij.uol.consil. ccxj. incip.uisis & discussis &c. ulti, col.¶Nec ob.id,quod dr̃, ꝙ si ꝓpter litem prædictam super excusatione computorum nõ fecit inuentarium, debuit ipse Petrus abstinere ab administratione,cũ non confecto inuentario scire debebat, ꝙ administratio à iure est sibi interdicta,per d.l. tutor.

7 ¶†Quia ad hoc ipse Petrus rñdebat, ꝙ bona hereditaria, quæ fuerunt cõmunis patris,erãt cõia inter eũ & dictos pupillos,& sic ipe possedit bona cõia & administrauit, possedit & administrauit iure ꝓprio, & ñ ut tutor uel noĩe pupilloꝝ, qa nõ apparet, ꝙ noĩe pupilloꝝ administrauit.& iõ in dubio vr̃ gessisse noĩe ꝓprio & non tutorio,ut probat tex.in l. Titium &

M æuiũ.§.pfectus legionis. ff. de administrat.tuto,quẽ textũ.ad hoc allegat Ale.in v.uo.cõſ.cxxxij.in uer.tñ pmiſſis.& in cõſ.cxxxiiij.uer.circa p dicta &c.Et multa in facto allegauit ad excuſationẽ doli pſumpti & culpæ. Et iõ ceſſante vero dolo & culpa
8 debet ceſſare iurm in litẽ,†quod ſine dolo pſtari nõ põtut no.ĩ d.in actionib.ff.de ĩ litẽ iurãdo.cũ cõcor. & ea dẽ excuſatio allegat in dolo præſumpto:quia nõ cõfecit librũ rõnũ, iuxta no.p Bar.ĩ d.l.tuto.cũ alijs ſuprà alleg.¶ Fuit p dñmviceprotonotariũ & p maiorẽ partẽ dñorũ de Cõſilio poſt longã diſcuſſionẽ habitã cõcluſum,dãdũ eſſe iurm in litẽ dictis actoribus taxãdũ & moderãdũ p dictũ ſacrũ Cõſiliũ anteq̃ iuret,ſm Bar. ĩ d. l.actiõib.ul.co.&no.ĩ c.fi.qđmet.cã.
9 & l.ſi qñ.C.vñ ui.† poſtq̃ iuratũ eſt, taxare nõ pt,qa redargueret piuriũ: ut in aut.ſed nouo iure.C.de iudi. & no. Bar.ĩ l.videamus. §.iurare ff. de ĩ litẽ iurando.nec allegata p dictũ Petrũ mouerũt aliq̃d mẽtẽ cõſiliariorũ ad non interponendũ dictũ decretũ.

DECISIO CCCLXI.

De remedio c. reintegrãda. iii. q. prima qđ dat contra titulo poſſidẽtem.Et de rebus eccleſiæ alienatis à principe.

SVMMARIVM.

1 Remedium c.reintegranda.iij. q. j. quæ requirat probanda.15.30.
2 Exceptio notorij defectus proprietatis qualiter opponatur.
3 Remediũ ca.reintegrãda.iij.q.j. an det contra titulo poſſidentem.33.
4 Princeps pro bono publico dñium rerũ priuatarum auferre an poſſit, & quid de ciuitate.
5 Princeps p bono pacis iniurias pt remittere & damna data ſubditis.
6 Princeps ius priuati ex ꝯctu cũ ipſo celebrato tollere ex cauſa poteſt.
Vniuerſitas qñ poſſit uenire contra proprium contractum.
7 Princeps quando reſtituat ad bona alienata.
Clauſula reſtitutionis ad bona alienata quibuſuis perſonis ex quauis cauſa an includat clericos.
8 Clerici & qñ habeant pro laicis.
Eccleſia,eſt iuſtitiæ cultrix.
9 Princeps an poſſit tollere ſtatutum quod clericis conceſſit.
10 Priuilegiũ conceſſum nõ ſubdito,ẽ irreuocabile,& tranſit in contractũ.
Donatio poteſt reuocari ex cauſa.
11 Eccleſia habet p laico circa feudũ.
12 Expulſus authoritate principis,non agit interdicto recuperandę.
13 Princeps nõ arctatur ad obſeruationem ordinis iudiciarij.
14 Securẽ ingredi poteſt, qui authoritate principis ĩ poſſeſſionẽ ĩmittit.
Dictio,ſecurẽ,quid importet.
15 Eccleſia an poſſit hẽre feudũ. n.39.
16 Exceptio,inhabilitatis perſonæ obſtat agenti remedio poſſeſſorio.
17 Gratia principis probari debet per ſcripturam.21.
18 Clauſula cum beneficio l.omnes.& l.bene à Zenone.in priuilegio conceſſionis inſerta,quid operetur.
19 Cõceſſio ad oĩa bona,an cõpræhendat qđ prius alteri fuit conceſſum.
20 Vendita non uident ea, q̃ prius alijs ſunt cõceſſa,nec ueniũt in genere.
22 Bona ſimpliciter eccleſiæ cõceſſa, p Regẽ,ſunt effecta ſancta ſanctorũ.
23 Chriſtus nõ prælatus rerũ eccleſiæ dominium & poſſeſſionem habet.
24 Eccleſijs oblata,dicunt oblata Deo.
Dari qđ nõ põt, p nõ dato habet.
25 Reſtitutio & priuilegiũ in ſpoliati præiudicium quo caſu non ualeat.
26 Princeps laicus ſine eccleſiaſtico iudice nihil poteſt in bonis ſancta ſanctorum factis.
27 Velle nemo præſumitur,quod de iure non poteſt.

28 Verba generalia non extendũtur ad priuilegia ecclesiæ tollenda.
29 Princeps ex causa priuato auferens, causa cessante restituere debet.
30 Restitutus ad bona per principem, ad quæ bona uideatur restitutus.
31 Restitutio ad bona alienata qualiter produci debeat.
Restitutio an ualeat, si non probet restitutũ illam acceptam habuisse.
32 Refutatio factum reddit infectum.
34 Testes non reddentes causam scientiæ, non probant.
35 Feudum ad principem rediẽs exuit onus.
Princeps cõcedẽs feudũ semel ad se reuersum, an & in quib. casib. oporteat, ꝙ reimponat seruitium.
36 Rescriptũ, per qđ mãdatur restitui possessio spoliato, causæ cognitionẽ requirit, etiam executiuum.
37 Iuri tertij per generalia uerba non derogatur.
Aequitas nõ patiť alterius iura lędi.
38 Citationis defectus iuris naturalis dicitur defectus.
39 Ecclesia de feudo spoliata restituẽda, etiam non probatur de titulo.
40 Feuda processerunt à publico.
Spoliati feudo, qui teneantur titulũ producere.
41 Possessio rei uel iuris acquiri põt, cuius ꝓprietas de iure hẽri nõ põt.
Mulieri spoliatæ re ꝑ uirũ cõstante ꝯnubio donata et tradita succurriť.
42 Limitatio ad l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscrip.
43 Prohibitio prędecessoris nõ transit in successorem.
Singularissima ꝙ statutum cõmune cõcessa in successorẽ non trãseunt.

MONASTERIUM sanctæ Marię de iustitia ordinis sancti Benedicti ĩ
1 ciuitate Tarẽti, † agit remedio c. reintegranda. iij. q. j. cõtra nobilẽ Ioãnẽ Bernardinũ filiũ & hæredẽ quondã nobilis Frãcisci Oriliæ possidentẽ certas domos & vineas & molendinũ existẽtes in castro montis Albani indebitè & minus iustè, de quibus dictũ monasteriũ cecidit à possessione sine iusta cã, petit ꝓpterea dictũ cõuentũ cõdẽnari ad restitutionẽ possessionis dictorũ bonorũ. Et probat, ꝙ Rex Alphonsus secũdus habens, tenens, & possidẽs dicta bona illa donauit irreuocabiliter inter uiuos dicto monasterio, qđ[r] tradidit, & qđ deinde dictũ monasterium dicta bona tenuit & possedit recipiẽdo iura, fruct[9] reditus & ꝓuentus per plures annos: & qđ[r] sine iusta cã & absque iuris ordine cecidit à possessione dictorũ bonorũ, quæ teneně & possidẽtur in pręsentiarũ per dictũ Ioãnẽ Bernardinũ vtilẽ dñm castri Pistizi & mõtis Albani, & sic probauit ea, ꝙ sibi incũbũt in dicto remedio, iuxta ea, quæ habenť in c. sæpe. & in c. cũ ad sedẽ. de restit. spoliat. & Ang. in cõsi. clvij. incip. in prædicta q. uertẽte &c. Ex parte dicti Ioãnis Bernardini pro sui defensiõe allegať, ꝙ dicta bona nũquã fuissent donata ꝑ Regẽ Alphonsum dicto monasterio, fuerũt quõdã principis Antonelli de sancto Seuerino, & ꝑꝑ ei[9] rebellionẽ fuerũt deuoluta ad Regẽ Ferdinãdũ primũ: & Rex Alphonsus eius primogenitus donauit dicto monasterio, et eo tenente et possidente, Rex Federicus eius frater, qui successit Regi Ferdinando eius nepoti plenissimè pro statu reipublicę restituit dictũ principem et ad bona alienata quibusuis personis. Et deinde dictus princeps iterũ deuiauit à fidelitate Regis Federici. Et Rex Federicus incorporauit sibi dicta bona existẽtia ĩ dicto castro. Et posteà dicta castra cũ iuribus & pertinentijs suis concessit dicto Francisco Oriliæ. Et cõmissarius Regius inducit eũ in possessionẽ dictorũ castrorũ & bonorũ prædictorũ tanquã de dicto castro montis Al-

bani, & sic in præsentiarum possidet
2 mediantibus dictis titulis, † & ideò dictus cõuentus opponit exceptionẽ notorij defectus proprietatis contra dictũ monasteriũ. hoc mõ uidelicet, princeps fuit restitutus per regẽ ad bona alienata .p bono pacis, ergo ad dicta bona. deinde princeps iterũ deuiauit, & ex noua cã peruenit ad Regẽ Federicũ. Rex Federicus donauit & cõcessit dicta castra cũ iuribus & pertinentijs suis dicto Francisco, & p suũ cõmissariũ induxit eũ in possessionẽ: ergo nullũ dñium, nec possessio fuit penes dictũ monasteriũ post in integrũ restitutionẽ factam dicto principi. Et ad hanc exceptionẽ fundandã aduocati Ioannis Bernardini allegabãt in substantia infrà scriptas
3 rõnes. ¶ † Et prima, quia remediũ dicti capituli nõ datur cõtra titulo possidentẽ, vt firmat Alex. in ij. uo. consi. cxviij. in j. & ij. col. in iij. uol. consil. lxvj. j. & ij. col. & in eodẽ uol. consi. cxxx. ¶ Secũda ratio est, quia Rex Federicus pro bono pacis & ex cã publicæ utilitatis potuit restituere dictũ principem ad bona alienata quibusuis psonis: quia clarũ est in iure,
4 † ꝙ princeps põt pro bono publico auferre dominiũ rerũ priuatarũ, per tex. in l. Lucius. ff. de euicti. & l. itẽ si verberatũ. §. si fortè ff. de rei vendit. & not. Io. And. in c. in nostra. de iureiuran. ¶ Et ideò dicebat Bal. & Ange. in l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscrip. ꝙ ciuitas pro pace habenda potest auferre bona priuatorũ. Idẽ Bal. & Ang. in l. conuentionum. ff. de
5 pact. † ꝙ princeps pro bono pacis potest remittere iniurias & damna data subditis. & idẽ dixit Ang. in l. venditor. §. si constat ff. cõmu. prædio. & in l. Antiochensium. ff. de priuile. creditorũ. & Raphael Fulgo. in consil. cxliij. Bene facit ad hoc, quod dicit Bar. in l. quicunque. in fi. C. de fide in

stru. & iure hastæ fisca. li. x. ubi dicit, ꝙ emptores, qui emũt à cõmuni Perusij bona bannitorũ, qui posteà per capitula pacis fuerũt restituti, coguntur illa eis reddere ex forma capitulorũ pacis. ¶ Itẽ põt ex cã princeps
6 vel Rex † tollere ius priuati ex contractu cũ ipso celebrato: vt dicit Bal. in l. fi. ff. de senato. & in l. penul. C. de donati. inter virũ & vxorẽ. Facit ad hoc consiliũ Cardi. lxxxvj. quod incipit, dñs Nicolaus &c. vbi dicit, ꝙ vniuersitas potest venire ꝯ proprium ꝯtũ cũ subdito celebratũ ex causa pacis. allegat dictũ c. in nostra. & est bonus tex. in l. qđ semel. ff. de decre. ab ordine fac. ¶ Et ad hoc accedat, qđ cõiter dicũt doctores in l. Gallus. in §. & q.d si tñ. ff. de libe. & posthu.
7 & Alex. in l. fi. C. de sen. passis. † ꝙ licet regulariter princeps nõ restituat ad bona alienata, tñ fallit, qñ restituit ẽt ad bona alienata pp beneficiũ pacis: nã tũc illi, quibus facta fuit alienatio debent primis dñis restituere. Idẽ in effectu dicit Bal. in tit. de pace Cõstan. in uerbo, priuilegia. & refert Feli. ĩ c. inter quatuor. de maiori. & obedien. & Io. de Imo. in c. quia diligentia. de elect. ¶ Sed Rex Federicus restituẽdo principẽ etiã ad bona alienata quibusuis personis ex quauis cã, nõ solũ vr̃ eũ restituere ad bona alienata laicis, sed etiã clericis, per id, qđ dixit Pau. de Cast. in consil. ccxxxj.
8 incipi. primũ dubiũ &c. col. pen. † vbi dicit, ꝙ ubi tractatur de auferẽdo bona clericis quæsita ex eorũ ꝯtũ, ꝙ ipsi habentur pro laicis. ¶ Et facit rõ, quia cũ ecclesia sit cultrix iustitiæ: vt in c. j. de alie. feud. non debet pati. ꝙ facta restitutione pp pacẽ factã ipse princeps sit in dãno. & hac ratione vtitur Barthole. Veronen. in tractatu suo egregio, de seruitu. in ij. parte, in titu. de seruitute iuris pascendi, col. xxiiij. ¶ Itẽ quia licet expresse Rex

Federicus non restituat principē pro bonis pacis ad bona alienata monasterijs & ecclesijs, tñ in illo priuilegio restitutiōis in integrū sunt talia verba: per quæ apparet ipsum Regē Federicū voluisse restituere principē ad dicta bona cōcessa dicto monasterio,& nō est dubitandū ipsum potuisse hoc facere pro bono pacis, ex quo dicta bona fuerūt quæsita ī dicto monasterio ex donatione Regis Alphonsi secundi:ut suprà dictū est per consiliū Pau.de Ca
9 † Itē quia licet princeps nō possit tollere priuilegiū concessum nō subdito:ut no.in c. nouit. per Inn.& alios,de iudicijs & notat Cardi.in c.ppedimus.de sent. excō. & Bar.in l.priuilegia.C. de sacrosan. ecclesi. tñ multi doctores tenent, ꝙ princeps potest tollere statutum per eū clericis indultum:ut dicit Bald.in l.si quis curialis.C.de episco.& cleri. in aut.cassa.C.de sacrosa.eccle. & ibi Salic & Paul de Cast.in d. l. priuilegia.& Alex.in l.nō amplius. in princ. ff.de lega.j.& ij.uo.consi.ccix. incip. statutis accuratè prospectis.&c. in iiij.co.Et si diceretur, ꝙ licet sit verū,ꝙ priuilegiū collatū clericis per statutum laici,potest reuocari per laicum, nō tñ priuilegium collatū clericis, quod transiuit in contractum,
10 † quia priuilegiū concessum nō subdito transit in contractū, & non pōt reuocari:vt in dicto c. nouit.& habet̄ in c.j.de probationi. tenet Ludouic. in cōsi.cclij.incipiēte, pro decisione, ¶ Nam ad hoc dicebatur, ꝙ verū est ꝙ priuilegiū concessum non subdito trāsit in contractū, & non pōt reuocari per principem,hoc verū, nisi faciat reuocationē ex causa, ex qua potest reuocari donatio : ut dicunt moder. in dicto ca.nouit. in ix. limita.& uoluit Feli. in ca. quæ in ecclesiarū. co.xix.de cōstit.Sed dicta restitutio facta & principi reuocatio fuit facta ob bonum publicū. Ideò potuit fie-
11 ri per ea,quæ s̄.dicta sunt. ¶ † Tertiò rō est,quia præsupponit, ꝙ dicta bona concessa monasterio pdicto fint donata monasterio, tanquā bona feudalia vt primitus erant, & sic ratione dictorū bonorū feudalium monasteriū est subditū Regi : ut in c.cæterū. de iudi.& ī c.uerū. de foro cōpetēti. & habetur in inuestitura Apostolica huius Regni.& sic potuit fieri dicta restitutio in integrū ad bona alienata quibusuis personis,& sic dicto monasterio,quod reputat̄ laicus quantū ad dicta bona feudalia. ¶ Quarta rō ē quia dictus Franciscus pater conuenti adeptus fuit possessionem dictorū castrorū & bonorū prędictorum per manus Regij cōmissarij habentis potestatem à Rege inducēdi eū in pos-
12 sessionē,† quo casu iustè possidet,ꝗ authore prætore possidet: ut in l.iustè possidet.ff.de acqui.pos.[a] ¶ Inde dicit Bal.in tertio uol. Cōsi.[b] ccxcv. incipiente,ad euidentiam. qui dicit, quòd expulsus per uiolētiam ab eo, qui habet priuilegiū à principe, non pōt agere possessorio recuperandi. Quia dicit expulsus authoritate magni prætori.& Alberi.de Rosa. in l.si de ui.ul.colu. ff. de iudici.dicit,[c] ꝙ si spoliatio est facta à magno iudice sine causæ cognitione,& data ei,cui debebat tradi,non parit interdictum vnde v.& pro hoc faciunt ea, quæ habētur in c.de causis.de re iudica. vbi di-
13 cit Inno.† quòd princeps non tenetur seruare ordinem iudiciorum. & nota.Bald in l.fina.C.de legi. & Alberic.in l.princeps.ff.eod.titu. Et sic commissarius Regis Federici nō tenebatur citare dictum monasterium: quia tantā potestatē habet cui princeps cōmitti,sicut ipse princeps, secundùm Angelū in l.fin. C de impube.&alijs substitu. Maximè,quia possessio dictorū bonorū nō erat nunc.

penes dictũ monasteriũ: sed penes dictũ Regem ex noua rebellione dicti principis. Ideo dicit Cyn. in l. meminerint. C. vnde vi. si princeps† dedit
14 licentiam intrandi possessionem per seipsum, tunc securè potest ingredi. arg. l. quidã consulebant. ff. de re iud. & l. princeps. ff. de legibus. illud verbũ securè, importat, ꝙ non potest cõueniri super spolio, vt notant doct. in c. ij. de pact. & in l. illa institutio. ff. de hæredib. instit. & est glo. in l. j. C. si aduersus solutionem. & illam glo. not. ibi Bald. ꝙ istud verbum securè importat, ꝙ nõ tenetur ad restitutionē. ¶ †Quinta ratio est, quia dictum
15 monasterium agens pro recuperãda possessione dictorũ bonorũ, debet de necessitate, vt possit obtinere, oñdere de titulo: quia habet resistentiã iuris cõis contra se: quia ecclesia non põt de iure communi habere feudũ: quia dicitur peruenire tunc feudũ ad manus mortuas: vt in c. j. §. & si clientulus. de ali. feud. nisi ex concessione &
16 priuilegio principis: † & sic obstat exceptio inhabilitatis personæ agenti remedio possessoris: vt concludit And. in consti. Regni violentias. & in l. Imperialē. §. illud. de prohi. feud. ali. per Fede. vbi si mancus vel aliàs inhabilis ad feudum agit possessorio, non fit restitutio, nisi ostendat priuilegium habilitationis. & not. Alex. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acquir. possess. & ibi sunt concordantiæ, quas non allego breuitatis causa. Bene facit gloss. iij. q. j. §. pater. & xxiij. distin. c. in nomine domini. vbi si intrusus spolietur, nõ debet ei ante oĩa fieri restitutio. sed dictum monasterium non ostendit priuilegiũ dona-
17 tionis dicti Regis Alphonsi, nisi † qđ probat per testes de dicta donatione, quæ probatio parum operatur: quia gratia principis debet ꝓbari per scripturã: vt in l. j. C. de manda. princi. & plenè per Io. Andr. & alios in proœ. vj. libri. & ibi sunt concord. ergo dicto monasterio non debet fieri restitutio. ¶ Sexta ratio: quia in priuilegio concessionis dictorũ castrorum facta dicto Francisco, est clausula, cum beneficio l. omnes. & l. bene à Zenone,
18 quo casu denegať audientia. †Imò expſsè princeps aduocat iurisdictionem iudicibus, quod facere potest: vt dicit Bal. in consi. incipiente, domini priores. & Abb. in repet. c. eccle. sanctæ Mariæ. de consti. in xxvj. colũ. & Pet. de Anch. in repet. c. canonũ statuta. col. lxxxxvj. versic. quæro etiã de quæstione &c. de consti. & sic nõ potest hæres dicti Francisci cõueniri in sacro Consilio, ex quo in dicta causa auocata est iurisdictio, per l. iudicium soluitur. ff. de iud. quam ad hoc allegat Andr. in constitu. Regni ea, quæ non ad decus. ¶ In contrariũ pro parte dicti monasterij dicič, ꝙ dictus cõuentus non põt se iuuare ex allegata restitutione etiã ad bona alienata ꝓ bono pacis facta principi Salernitani, ex sex alijs rationibus. ¶ Et prima, quia Rex Federicus dicto Francisco non concessit dicta bona, quæ fuerũt possessa per dictũ monasteriũ, sed tantùm concedit castrum Pistizi & castrũ montis Albani, cũ iuribus & ptinē-
19 tijs suis, & sic nõ venit, †quod alteri per prius fuit concessum. s. dicto monasterio, vt dicit Bal. per illũ tex. in c. j. de capita. qui cu. vendi. vbi dicit, non uidentur uendita ea, q̃ prius alijs sunt cõcessa, & ab ipso uniuersitatis corpore separata. & ibi in iij. colũ. disputat, si ciuitas habet molendinũ & conceditur alicui ciuitas, an trãseat molendinum d. ciuitatis in cõcessionariũ ciuitatis. Et dicit cõcludendo post argumenta pro & contra, ꝙ nõ: quia illud molendinũ est ꝓprium peculiũ ciuitatis: & sic apud ipsam ciuitatē remanet, & nõ est translatũ in

20 concessionarii.† Et pro hoc ego alle go tex. in l. quoties. C. fami. ercis. ubi ea, quæ alijs sunt cōcessa, nō ueniunt in gñe. & tex. in l. qui hominē. ff. de adimen. leg. ubi in legato gñis nō uenit, qđ alteri est distractum de legato gñis. cōcor. l. uxorē. §. felicissimo. ff. de leg. iij. bonus est tex in c. dudū. de priuil. ubi cōcessio non extendit ad ea, quæ ꝑ alios possidenſ. Idē uoluit Bal. in rub. ff. de rer. diui. ad fi. & Bal. in l. monumenta. C. de legib. Si ergo dicto Francisco non sunt translata dicta bona ꝑ prius cōcessa monasterio, quo ipse pōt allegare de iure tertij. s. de restitutione facta principi cū dicta exceptio non habet ipsum releuare,

21 † cùm non sint sibi cōcessa: ut firmat Bal. in l. cū seruū quispiā. C. de seru. fugit. & docto. in c. cū super. de re iudica. & in remissionibus, quæ ponunſ in Bart. in l. ij. ff. de excep. rei iudica. Secunda rō est, clarū est, ꝙ dicta bona fuerunt donata ꝑ Regē Alphonsum secundū dicto monasterio, ut est ꝓbatū, ꝑ testes in processu, & licet dicat, ꝙ donatio Regis debet ꝓbari ꝑ scripturam: ut s̄. alleg. est: tñ aliquib⁹ ex nostris fuit extraiudicialiter ostēsum priuilegiū dicti Regis donationis dictorū bonorū, quæ donatio simpliciter fuit facta de dictis bonis non in feudū, nec sub aliqua fidelitate uel

22 seruitio, quo† casu dicit Innoc. in c. uerū. de foro cōpetē. ꝙ tunc ecclesia in nullo teneſ, & illa bona sunt effecta sanctū sanctorū. & ideò postquā translatū est dñium in ecclesiā, ꝑ nullum pōt capi, nisi authoritate iudicis ecclesiastici: quia sacrilegiū in eis cōmittitur. xij. q. ij. c. nulli liceat. & seq. & c. cùm sit gñale. de foro cōpetē. sed si fuissent concessa in feudum, tunc non essent illa bona sanctum sancto-

23 rum dño: † cùm directum dominium sit penes dominum ſm Innocent. in d. c. uerum: & sic esto, ꝙ expressè restituerit Rex Federicus ad bona alienata quibusuis personis, non potest trahi, ut fiat restitutio sine authoritate iudicis ecclesiastici, bonorum, quæ sunt sancta sanctorum: ideò dicit Innocen. in c. cùm super. de causa poss. & proprieta. not. ꝙ non prælatus, sed Christus dominium rerum ecclesia-

24 rum & possessionem habet, † unde quicunque homines offerunt ecclesijs, dicuntur esse oblata Deo: ut d. c. nulli liceat &c. Et ideò pro non dato habetur, ꝙ de iure dari non pōt capi. quod autē de iure patronatus. cū cōcordan. alleg. per Abba. in c. ij. de rebus eccles. non alien. cum concord. etiam allegatis per And. de Iser. in c. j. §. prętereà. quę sit prima causa benefi. amit. ¶ Tertia ratio est: quia princeps ante restitutionem prædictam factam per Regem Federicum etiam ad bona alienata pro bono pacis spoliauit monasterium dictis bonis, & deinde facta fuit dicta restitutio in integrum ad bona alienata non purgato

25 uitio spolij, † quo casu illa restitutio & priuilegium nihil ualet in præiudicium spoliati: ut est tex. in l. authoritate. C. unde ui. & no. gl. & Bar. & Ange. C. de fundi. & salti. rei dominicæ. lib. xj. & Bal. in l. j. ff. de consti. princ. & in l. ij. C. de legi. & uoluit Alex. in iiij. uolum. consi. cxxiij. ultima colū. & in v. uolum. consi. j. xiij. colum. & Bal. & ibi dixi in cap. j. per quos fiat inuestitu. & uoluit Bald. in l. iij. C. ne rei do. uel templo. ¶ Nec obst. quòd Rex ex certa scientia, & ex magna causa etiam in præiudiciū tertij hoc possit facere, ut dicit Prępositus in c. j. in fine. de natura feudi. & Saly. in d. l. authoritate. & Andræas Barb. in cōsilio posito inter consilia Alexand. in iiij. uolu. consi. cxxvij. incipiē. scripsit ecclesiasticus &c. Ang. in l. Paulus. §. quod pignori. ff. quibus mod. pig. uel

26 hypothe. soluitur. † Quia prædicta

possunt procedere, quando illa bona non essent sancta sanctorum, de quibus princeps laicus nihil potest ulterius facere sine iudice ecclesiastico: vt dicit Innocen. in d.c. verum. ¶Quarta ratio, quia in dicta restitutione principis Salerni nõ dicitur, quòd extendatur ad bona alienata in ecclesiam, & sic nõ transit ad bona ecclesiæ alienata per prius, tũ quia facta sunt san
27 cta sanctorũ: vt suprà dictum est. † & nemo præsumitur velle quod nõ potest de iure, vel de perpetuo impedimentum, ſm Bald. in c.j. de iuramento calũ. alleg. l. vxor patrui. C. de legatis, & uoluntas talis esse præsumitur in dubio, qualis esse debet, ſm Bald. in l.j. col.v. C. de sac. san. eccle. & in l. precibus. xvij. colum. C. de impube. & alijs sub. & uoluit Alexã. in
28 iiij. volum. consi. liiij. colum. v. † tum quia uerba generalia non extenduntur, vt tollant priuilegia ecclesiæ: vt in c. si propter. de rescriptis. lib. vj. & uoluit hoc Felinus in dicto c. nouit. de iudi. & in dicto ca. ecclesia sanctæ Mariæ, xxxv. colũ. de constit. & Bal. in l. omnes populi. in vj. colum. ff. de iustitia & iure. & ad hoc faciunt omnia illa, quæ allega. Ioannes Monachi, & Ioan. Andr. in nouella, in cap. in generali. de re. iur. lib. vj. ¶Quinta ratio, posito, ꝙ princeps acceptasset talem restitutionem à principio, & ꝙ extenderetur ad bona alienata, & concessa dicto monasterio ob beneficium pacis per ea, quæ suprà allegata fuerunt, certè si princeps Salerni defecit à fidelitate Regis Federici, & dictus Rex iterũ incorporauit sibi bona principis, certè tenebatur restituere supra dicta bona dicto monasterio, per id quod dicit Inno. in cap. quia pleriq;, de immunitate ecclesiæ,
29 ubi dicit, † ꝙ si princeps ex causa aufert rẽ priuati, cessante posteà dicta causa, debet rem illam dicto priuato restituere. Idem voluit Ant. de But. & Imo. in d.c. quæ in ecclesiarum. de cõsti. & ibi Feli. in xix. col. & Marianus Socc. in cõsi. clxiiij. col. iiij. bene facit ꝓ hoc ratio text. in c. suggestũ. de deci. ¶Nec obstat id, quod dicit And. de Iser. in c.j. in fi. de vasallo decrepitæ ætatis. ubi dicit, ꝙ si prīceps restituit rebellẽ in pristinũ statũ, nõ tñ bona alienata oĩa quæ sunt in posse. fisci, debẽt restitui ipsi restituto, pone ꝙ ante restitutionẽ princeps aliqua bona illius rebellis alteri concessit, & ipse cõcessionarius mortuus est sine liberis, & illa bona sunt reuersa ad Regẽ, nõ† tenet Rex illi restituto restituere: quia videt ad ea restitutus, quæ fiscus tũc habebat, nõ ad ea, quę posteà habuit ex noua causa.
30
¶Quia rñdetur, ꝙ istud dictũ Andr. nihil facit ad propositũ: quia in casu, de quo agitur. facta fuit alienatio ꝑ Regẽ Alfonsum de dictis bonis monasterio, & ex cã pacis Rex Federic⁹ restituit principem gñaliter ad bona alienata, nõ intelligit de alienatis in ecclesia: vt supra dictũ est. ¶Itẽ restitutio facta fuit ex cã pacis, qua cessante, debet fieri restitutio ei, cui facta est alienatio vt supra dictũ est. nec Andræas dicit ꝯriũ ibi in hoc, qui loquit in casu satis diuerso, vt supra dictũ est. & pro ista decisione bene facit tex. in l. post diuortiũ. ff. de iu. dotiũ. & id quod alleg. Lud. Ro. in consilio ccccl ix. incipiente, in proposita cõsultatione. in ij. qõne. licet allega. posteà alias rões & iura in ꝯrium.
31 ¶ † Sexta rõ: quia dicta restitutio facta principi etiã ad bona alienata nõ est ꝓducta in forma ꝓbar. te, nec est ꝓbatũ, ꝙ prīceps ipsam ratã habuit: sed Rex Federicus ex seipso ipsam fecit, vt reduceret principẽ ad suam fidelitatẽ, & ipse nõ uoluit uenire ad eius obedientiã, propter quod oportuit Regem Federicũ ipsum in ter-

ta Diani debellare: si ergo nō probatur principē acceptasse dictā restitutionem, dicta restitutio nihil est, per not. p glo. in c. si tibi absenti. de pbē. in vj. & in l. si ego. ff. de neg. ges. quę iura ad hoc allegat Pau. de Ca. in cōsi. xj. incipiente, in casu praesenti &c.
32 † Et ideò secuta refutatione perinde est, ac si nihil fuisset actū. ff. de legatis. j. l. legatarius. §. j. & l. si tibi hō. §. cū seruus. & l. proinde. cū similibus. ff. si certū petatur. ¶ Per sacrū Consilium fuit cōclusum, q fiat restitutio possessionis dictorū bonorum dicto monasterio. ¶ Nec obstat prima ratio: quia cōmunis cōclusio se habet,
33 † q remedium reintegrandae datur etiam contra titulo possidentē, vt firmat Alexā. in l. rem quae nobis. ff. de acquiren. posses. in iiij. col. & dicit, q pro ista parte vidit iudicari. & in iij. volu. consi. vj. in v. colum. dicit quòd ista est uera conclusio. & in v. uolu. consilio xcj. dicit, quòd ista est magis cōmunis opi. & in hac opinione resident domini de consilio. ¶ Nec obstat secunda ratio, quia confunditur per dictum Innocen. in d. c. verū. prout dictum fuit supra in secunda ratione p monasterio. ¶ Nec obstat tertia ratio, quia nō probatur, quòd dicta bona sunt feudalia, esto quòd testes dicāt, quòd sunt feudalia: quia nō deponunt de causa scientiae, quo-
34 modo sciūt, quòd sunt feudalia: † & sic nō probant illa bona esse feudalia: vt dicit egregiè Alex. de Imo. in j. volu. cōsi. cxxxvj. quod incipit, viso, & examinato processu. in iiij. col. Et tantò magis, quia non probatur, quòd quando Rex Alphonsus donauit dicto monasterio, aliquid sibi reseruauit. Ideò praesumitur liber donasse, secundū Inno. in d. c. uerum. Et ideò dicit Andraeas in c. j vlti. colū.
35 ex quibus causis feudum amit. † q quando feudum redit ad Regē, non peruenit cū onere: & ideò extinguitur feudum, & non potest dici feudū apud Regem, quia res sua nemini seruit. ff. si ususfru. peta. l. vti fuit. ita q si iterato concedat, oportet quòd reimponatur seruitiū, nisi in certis casibus notatis ibi per Andraeā in lectura, & clarius in additione sua, quae incipit, p praemissa patet. ¶ Nec obstat quarta ratio: quia intelligitur illa ratio uera, quando princeps praemissa causae cognitione [d] per suū cōmissarium mandat dari possessionem, quae est penes tertiū, vt dicunt doctores in d. l. iustè possidet. & maximè Ale. & Ang. in l. fundi venditor. eo. tit. & ibi ēt Alexā. & Bal. in l. meminerint. praeallegata. & Bal. in iij. volu. consi. cccccxxxviij. circa finem. & pro hoc sunt text. in l. authoritate. & in dicta l. meminerint. C. vnde ui. & l. fi. C. si per uim vel alio modo. & in c. cōquerente. de restitutione spoliatorum.
36 † Et pro hoc est tex. in l. & si nō cognitio. C. si cōtra ius vel vti. pub. vbi rescriptū, p quod mādat restitui possessio spoliato. reqrit causae cognitionē, & citationē, ēt q sit executiuū. & istū tex. allegat Anto. de But. in c. sup literis. de resti. spoliatorū. & Vitalis, in clausula, si pces veritate nitātur. xj. char. de quo in c. de cętero. de re iudicata. & per Petr. de Ancha. in Cle. j. de re iudicata. Ideò benefacit, quod dicit Bal. in l. j. col. j. de cōstit.
37 princ. † q nō videt derogatum iuri tertij per generalia verba. & idē dicit in c. j. §. sed & res. per quos fiat inuestitura. ¶ Nō enim patitur aequitas, q iura alterius laedātur, etiā eo tēpore, quo omnia manu Regia gubernabātur. dicit notanter Bar. in extrauagāti, ad reprimendam. in uerbo, uidebi-
38 tur. circa finem † defectus citationis appellatur defectus iuris naturalis: vt in Clemē. pastoralis. de re iudica. secundū Alexan. in d. l. iustè possidet.

¶Nec habet obstare, ꝙ monasterium nō possidebat, qñ cōmissarius posuit in possessionē dictorū bonorū dictū Franciscū: quia iā dictæ res fuerūt affectæ vitio spolij pp spoliū factū per principē ante pfatam restitutionē in integrū sibi factā p Regē Federicū, & vitio spolij non purgato deuenit ad diuersas manus, & tandē ad dictū Frāciscū, & sic cōpetit remediū d.c. reintegranda. & remediū cōstitutio.
39 Regni, uiolētias. † per quā corrigit l. cū à te. ff. de vi & ui armata. ¶Nec obstat quintū motiuū, quia ecclesia est capax feudi, qñ sibi donatur à Rege. Et iō si spoliat, debet fieri sibi restitutio etiā nón pbato de titulo, ex quo ius pmittit, ꝙ ecclesia pōt habere feudū: vt vr concludere And. in d. cōstit. uiolētias. & in d. §. illud. maxi-
40 mè, † quia oīa feuda processerunt à publico, vt in d. §. optimū. de exhibēdis reis. & no. And. in plu. & tñ quilibet spoliatus feudo, agit sup spolio, & nō tenet ondere titulū nisi mācus & mutus, & surdus, qui habet spālē resistentiā iuris cōis, fm And. in loco pallegato. & in c. ad decimas. de restitutione spoliatorū. lib. vj. cū concordantijs suis. & in l. Imperialē. §. illud, de prohi. feu. ali. per Fede. & per Pau. de Cast. in l. si de vi. ff. de iudi. & tantò magis, quia dicit Abb. in c. cō-
41 stitutis. in iij. colū. de electione, † ꝙ pōt puniri possessio alicuius rei vel iuris, cuius proprietas de iure haberi non pōt: vt pbatur in l. j. §. si uir. ff. de acquir. pos. & in l. j. §. deijcit. ff. de ui & ui arma. vbi patet, ꝙ licet maritus nō possit rem donare vxori, tñ si res donata tradit, transit possessio in mulierē, adeò ꝙ si spoliet ab alio, habet interdictū ad possessionē recupe-
42 randā. ¶Nec obstat sexta ratio, † qa dicta lex, oēs. & l. bene à Zenōne. q. denegant audientiā actori, nō habēt locum in rebus ecclesiæ alienatis à principe: vt est gl. xij. q. ij. c. quicūq; militū. not. Archidia. xxiij. q. si. c. cū vendunt. & Abb. in c. ij. de reb. eccl. non alie. & ego dixi in l. j. C. de fide instru. & iure hastæ fisca. lib. x. ¶Itē, Rex Federicus nō potuit tollere iurisdictionē in dicto casu iudicibus futuris constitutis à successore in Re-
43 gno, p id, quod habet p Albe. in l. digna. vox. C. de legi. † & sic phibitio facta per pdecessorē nō transit in successorē, de quo per Iaso. in l. si procurator. ff. de oper. noui nūcia. & in l. fi. eo. tit. ideo dicit Bal. in c. fi. de offic. delega. ꝙ qñ aliquid est multū singulare, & contra cōmunia statuta concessum, non transit in successorem.

a POSSESSIO. Vide infrà solutionē datā huic quartæ rationi infrà in ij. charta ad manū, in fine. Tho. Gram.

b CONSILIO. Adde tamen aduersus consiliū Bal. hic ꝙ illud intelligitur, ubi authoritate magni prætoris seu principis quis destitisset cū causæ cognitione. Secus si sine causæ cognitione. qm illud diceretur de facto factum, quod fit sine cognitione causæ, seu pronuntiatione sententiæ, vbi sententia requiritur: vt est gl. singularis fm Bart. in l. ictus fustium. ff. de his qui notā. infami. ita cōsuluit Maria. Soci. consilio 32. penultima colū. ij. volumine. Thomas Gramma.
Adde ꝙ est consiliū 345. in primo volu. incipit, ad euidentiam, dicit cōtrarium verius quod hic idem Bal.

c IVDICI DICIT. Adde ꝙ hoc dictū Alber. in d. l. si de ui. & successiuè Bal. & aliorū hic allegatorū nō puto uerū: cū nec Papa, nec princeps non citata aut inaudita parte possit de cā coguoscere, & sic decernere text. est. in c. j. de causa poss. & proprie. in l. meminerint. C. vnde ui. ex quo esset tollere defensionem, quæ est de iure naturali, quę tolli nō potest. in. §. sed naturalia quidē iura. Insti. de iur. natural.

tural.gent.& ciui.& sic etiã princeps auferre eam non pôt.Cle.pastoralis. de re iud.& tenet Bal.in l.ut uim.ff. de iust.& iur.& plenè Fely.in c.cùm olim.de re iudi.ubi colligit q̃dã alia, q̃ dixerat in c.quę in ecclesiarũ. de ꝯstit.& repręhendit Host.Imò ẽt de plenitudine ptãtis hoc prĩceps facere nõ pôt,nisi ex certa sciã.ita voluit Fran.de Are.ꝯsil.clxv.xii.col. ubi reprehẽdit Host.& Io.And.in c.in pręsentia.de procu.& sequitur Barba.in consi.xxiiij.ij.uol.antepen.col. Imò ubi mãdat̃ possessio etiã restitui spolia. requirit̃ causæ cognitio etiã si sit ꝓceptum executiuũ.l.& si non cognitio.C.si cõtra ius uel utili.publi.per quã ita dicit Ant de but.in c.suꝑ litteris.de resti.spol.Vital.in clausula,si preces.xj.char.Pet.de anch.in Cle.j. de re iudi. ex quo ẽt iniustus possessor audiri debet antequã amoueat̃. Bar.in l.fi.de edic.diui.Inn.in c.cùm olim.extrà,de priui.Alex.consil.v.in ij.uol.Lud.cõsi.clviij. plenè Fely.in c.si extrà de præsump.Tho.Gram.

d CAVSAE COGNITIONE. Adde quod pulchrè not. Inno. in c.querelam.de elec.& Bald.in l.si pacto, quò pœnã.C.de pac. dicentes, ꝙ licet iura dicant possessorem nõ esse eijciendũ de possessione nisi illo uocato.l. meminerint.C.unde vi. & l.fi.C.si ꝑ vim vel alio modo.& in c.eps.de prębẽ.in vj. & in c.inter quatuor.de maio.& obed. tñ ubi quis esset iniustus possessor authoritate iudicis,qui illũ in possessionem misisset de facto causa nõ cognita:tũc de facto iudex pôt illum à possessione amouere, ad qđ bonus est tex. in l.j.§.& hoc edictũ. ff.si mulier.uen.nomi.dicens,ꝙ quẽadmodũ iudex est facilis in imittendo,ita debet esse facilis in reuocãdo. ad idẽ glo.not. in c.ab excõicato.xj. q.ij. idem tenet Bal. in l.dies festos. C.de fer.in l.ij.C.de edic.diui.in l.ij. C.de serui.& aqua.col.xij.uersi.quid si iudex.& in rub.C.de rescin.uen. in repetitione legis, tale pactum.§.qui ꝓuocauit.iiij.qõ.ff.de pac. & in l.os maritorũ.C.ne uxor pro mari. Ant. de But.in c.cùm cessante.de appella. docto.in c.ex litteris.de pigno. Roma.consil.clviij.& cccxx. & ccxxvj. Contrarium tñ uidetur tenere Bald. in l.si deserta.C.si propter pub. pen. dicens,ꝙ licet iudex, qui fuit facilis in dando tenutam sine iuris ordine, debet etiam esse facilis in reuocãdo: non tñ debet hoc facere nisi parte citata. Pro concordia moder. in d.l.si pacto,dicunt,ꝙ si iudex,q̃ñ dedit tenutam,omisit citare parte,potest tũc illam reuocare parte non citata. aut omisit alium ordinem præter citationem,& tunc in reuocando requiritur citatio.& ita ꝓcedit not. Bal. in d.l. si deserta. Aduerte tñ ad unum singula. ꝙ si iudex mihi absenti præcipit, ne in opere ꝓcedam, aduersario non citato, pôt iudex præceptum reuocare,si fuit factum subsistente causa,ex qua etiã nulli parti emanasset, puta, quia iudex uidebat uos ad arma paratos.Tutius tamẽ est,ꝙ reuocatio fiat parte præsente uel citata.ita singulariter Ioan.And.in addi.Spec. in titu. de senten.§.species.in uersi.est quoque.& sequitur Aug. & Ioã.de Imo. in l.de unoquoque.ff.de re iud.quod est not.Et dicit Bar. in d.l.iustè possidet ꝙ qui ingreditur possessionem alterius uirtute decreti inualidi, non excusatur à pœna,d.l.meminerint.& statutorum.& idem cõsuluit Bart.in consil.incipiẽ.in quæstione uertente in curia domini capitanei. & presertim quãdo est inualidum rõne omissa citationis ſm Bal. in disputa. quæ incipit,accusatus de vi turbatiua. xj. col.& sequitur Ludo.Roma.in d.l.iustè possidet.& plenè Bartholo.Soci. in consi.lij. uisis processu.ij. charta.

in secundo uolumi. Thomas Grāma. Adde ꝙ etiam iniustus possessor antequam amoueatur debet citari & audiri. Bartolus in lege fin. de edicto diui. Inn. in c. cum olim. de priuileg. Alexander in consil. v. in ij. uolumin. imò merus executor non mouet possessorem eo non citato. Cardi. in consilio x. incipiente, Iacobus executor. & in consilio incipiente, reuerende domine. Fel. in capitulo fin. extra, de præsumptio. Thomas Grammaticus.

DECISIO CCCLXII.

De duabus relationibus non omnino cōformibus executioni mādādis in minori summa.

SVMMARIVM.

1 Relationes duæ in parte cōformes, sunt executioni mandandæ, in quo conueniunt nume. 4.

2 Executio appellatione pendente fieri an debeat.

Testes in summa uariantes, an dicantur singulares.

3 Minor summa inest maiori etiā in sententia.

4 Practicantes obseruāt practicā præteritam.

FVIT maximè excitatū in Cō-
1 silio, † si dictat ritus magnæ coriæ Vicariæ, quòd existentibus duabus relationibus conformibus mandentur executioni, et posteà si ab eis appelletur ad sacrum Consilium, procedatur in causa appellationis. ¶ Euenit, quòd prima relatio cōdēnauit in xx. secunda relatio condemnauit in decē tantum. An istæ relationes sint conformes in decem, ita quòd debeant exequi in decem. ¶ Videbatur aliquibus dominis, quòd non essent confor-
2 mes, & sic nō sunt exequendæ. † quia ritus est scripti iuris, & est cōtra ius, quod uult, quòd pendēte appellatione fiat executio: quod est contra totum titulum, nil nouari appellatione pendente, ideo non debet extendi ad dictas relationes non omnino conformes. Item, quia si vnus testis deponit de xx. alius de decem, consuluit Alexander quòd sunt singulares, in primo uol. consi. cxviij. & in ij. uo. consilio lxiiij. sed posteà in sequenti
3 consi. tenuit cōtrarium. ¶ † In contrarium dicebatur, quòd dictæ relationes sunt exequendæ in decem: quia in maiori summa inest minor, etiam in sententia, ut uoluit Bart. in l. j. §. si stipulanti. cum simi. ibi allegatis. ff. de uerborum obligationibus. stante ista dubietate fuit capta informatio per Antonium Mancusum actorum notarium ex ordinatione sacri Con-
4 silij à practicantibus, † quomodo fuit obseruatum. & practicatū in præteritum, quando contingit proferri dictas relationes, unam de xx. & aliā de decem. & fuerunt dicti practicātes in eorum depositionibus contrarij. Fuit per totum sacrum Consilium deliberatum, & conclusum, quòd dictæ duæ relationes mandentur executioni quò ad decem tantùm: quia in illis decem sunt cōformes: & sic fuit executum.

DECISIO CCCLXIII.

De charitatiuo subsidio super turbatione fundi dotalis non præstando propter insufficientē possessionis probationem.

SVMMARIVM.

1 Testes deponentes de possessione triginta annorum, & fructuum perceptione, non deponunt de territorio inculto.

2 Testibus pluribus stāte paritate probationis standum potius, quàm paucioribus.

3 Possessio iunior nō continuata præsumitur clandestina.

4 Possessio antiquor sine titulo, poste-

riori possessioni cū titulo præfert.
Instrumentum dotale non incipit à mensura, sed à corpore.
5 Mēsura secundùm regionem cōtrahentium consideranda.
Interpretatio contra producentem in dubijs fit.
6 Testibus uerisimiliora deponētibus magis credendum.
7 Experientia recti sermonis sensatis adhæret.

VTRVM dominæ Pricitæ de Ligorio, & eius filio sit præstandus charitatiꝰ fauor ꝗ dñm Marcū de Auersa super turbatione, & molestatione prætensis cuiusdā terræ dotalis dictæ dñæ Pricitæ iuxta formā capitulorū Regul, quorū vnū incipit, ad regale fastigium, alterū incipit, finis præcepti charitas. & alter incipit, charitatis affectus. Et dubiū faciebat, quis melius probabat se possedisse, cū utriq; probabāt se possedisse hoc modo, uidelicet dicta dña Pricita probat ꝑ instrumētū dotale datā fuisse sibi in dotē terrā modiorū quinquaginta parū 3 plus uel minus, sitā in Gaudo Auersæ, iuxta sanctā Mariā de cupito, iuxta bona Pirri Loisij Gargani, iuxta bona Autonij Maramaldi, & alios cōfines. et ꝓbāt per testes ipsam terrā possedisse, & fructus ꝑcipisse ab annis xxx. ¶ Dñs Marcus dicit, ꝙ dña Pricita habet, ꝙ petit, & ī dicto territorio suo eā nō molestat: sed ipsa molestat eū super possessione cuiusdā terræ à puteo uersus occidentē, versus massariā Regis, quā ipse & sui antecessores possederūt à xl. an. & plus ꝑ multos testes. & probatur de ꝑceptione fructuū à tpe mortis Regis Ferdinandi primi: quia eius tēpore dictę terrę nō cultiuabāt pp prohibitionē dicti regis ex cā venationis. ¶ Et ꝑfectò fuit visum sacro Consilio, ꝙ nullus fauor est præstandus dictæ dñæ Pricitæ, & 1 eius filio. ¶ † Pro eo, quia dña Pricita habet quod petit iuxta formā sui instrumēti, tū quia testes sui qui deponūt de possessione xxx. annorū & fructuū ꝑceptione nō possunt intelligi de territorio cultiuato ꝑ donnū Marcum post mortē Regis Ferdinādi primi, cū antè erat incultū, & nō prouenieb āt ex eo fructus, & ad hoc etiam fatetur dicta dña Pricita in suis articulis. ¶ Secundò, quia data paritate ꝓbationis inter dictā Pricitā & donnū Marcū de possessione territorij, vbi est dictus puteus, ex quo testes donni Marci sunt plures numero, ꝗ 2 deponūt de sua possessione. † standū est magis pluribus testibus, quā paucioribus dictæ Pricitæ, ut in ca. licet causam. per doc. de proba. & in ca. in nostra. de testibus. & Bart. in l. si duo. uti possidetis. & Cyn. in l. j. C. eod. & Bal. in disputatione sua, accusatus de ui turbatiua. ¶ Tertiò, quia possessio donni Marci dicti territorij, ubi est dictus puteus, est antiquior, & possessio dictæ Pricitæ, ut suprà, ꝓbata est iunior: † & de iure ista iunior maximè nō cōtinuata ꝓsumit clādestina, ꝓut fuit allegata, ſm Bar. ī l. ordinarij. C. de rei uen. et in l. si duo. ff. uti possi. & doct. in d. l. j. C. eo. & Bal. in arborib. §. signū. ff. de usufru. et in l. de pretio. § si duob. ff. de publi. & in l. si super. vlti. co. C. de præscri. lōg. tēpo. & in l. nō ignorabit. ad exhibendū, & plu ries hæc dixit Alex. in suis cōsilijs, videlicet in j. uol. cōs. cx. in iij. uo. cōsi. lxxxj. et in v. uol. cōs. viij. & col. quæ quidem possessio antiquior est tantæ potentiæ, ꝙ etiam si domina Pricita suā possessionē iuniorem probaretur 4 titulatam. † præfertur possessio antiquior sine titulo posteriori possessioni cum titulo: ut uoluit Barto. in l. si de eo. §. fi. ff. de acquir. pos. et Bald. in dicta disput. accusatus de ui turbatiua. et Alexan in apostil. in d. l. si duo. licet illud instrumētū dotale nō pro-

bet titulum terræ, ubi est puteus: tũ quia instrm dotale non incipit à men sura, sed incipit à corpore, ſm Bal. in rubr. de contrahẽ. empt. & per doc. in c. ij. de dona. cũ concord. ibi allegatis per doc. tũ quia dicta terra de qua in instro p̃dicto dotali celebrato Neapoli, mensurata est modiorũ quinqua
5 ginta parũ minus, † & sic interpretat̃ ſm Legionem ꝯhentium illa mensura, postquã aliter non declarauerũt: qñ scriptura est dubia: quia põt intel ligi duobus modis, debet fieri interpretatio ꝯ producentem: ut in l. ueteribus. & ibi Bar. ff. de pactis. & in c. in p̃ntia. de ꝓba. quasi sibi imputetur, cur expressius non fuit cõuentũ. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & in regula, ꝯ eum. lib. vj. not. in c. ex literis. de spõsalibus. ¶ Quartò, quia testes dicti dõ ni Marci deponũt uerisimiliora: quia magis in specie & cã sciẽ specificè deponunt melius, q̃ testes dñæ Prici
6 tæ, † & ideò illis testibus, uerisimiliora deponentibus sacrum consiliũ magis credidit, iuxta notata in capi. licet causam. de proba. & Innoc. in c audi tis. de præscript. Abb. in c. quia nõ est uerisimile: de p̃sump. & in Specul. de teste. §. postquã. uersi. quid si plures. Pet. de Ancha. in c. ij. de p̃scriptio. li. vj. & in consi. cclxxviij. Abb. in c. cũ oporteat. de accus. Ant. de Bu. in cap. quid per nouale. in iiij. col. de uerbo.
7 sign. † Experimentum enim uerorũ sermonum est, ut cõcordet rebus sen satis & uerisimilibus, nam id quod est ualde longè à uerisimili, est quædam falsitatis imago, secundùm Bal. in cõ silio schismatis, posito. C. si quis aliquem testa. prohi. & Bal. C. de ser. fugit. lege. j. ¶ Et ideò fuit declaratum, ꝙ non est præstandus fauor charitatiuus dictæ dominæ Pricitæ, & dictus donnus Marcus fuit absolutus ab im petitione dictæ dominæ Pricitæ & filij.

DECISIO CCCXIIII.

De probatione requisita in medio c. reintegrãda. iii. q. i.

SVMMARIVM.

1 Remedium c. reintegrandæ. iij. q. j. quam requirat probationem.
2 Testes singulares, cuius sint probationis.
3 Pauli de Cast. opinio super testium depositione de confessione uariantiũ reprobata ꝑ totũ consilium.
4 Confessio extra iudicium parte absente probat semiplenè.
Confessio extraiudicialis ꝓbanda ꝑ testes duos cõtestes de loco & tpe.
5 Probare de possessione per vnum teste, an sufficiat in causa possessorij.
6 Iudicis arbitrio, quid cõmissum sit.
7 Liber monasterij, dicens rem esse redditiciam, an probet.
8 Liber monasterij, ut faciat fidẽ quid requirat.
9 Snĩa debet esse libello conformis.

FVIT decisum in consilio in cã monasterij S. Seuerini ord. S. Bene
1 dicti de Neapoli, † si agens remedio c. reintegranda. iij. quęstione. j. probat solũ per duos teste s patrem conuenti dixisse ex. iudicium parte absente, ꝙ terrã, quã petit monasteriũ reintegrari, ꝓtenet ad & in censum à monasterio. ¶ Item per vnum testem de perceptione fructuũ. ¶ Item per librum monasterij de perceptione cẽsus. ¶ Item per testes de auditu, ꝙ dicta terra erat monasterij, ꝙ dicta terra nõ uenit reintegranda, & sic ꝙ cõ uentus debet absolui. Et motiua sunt
2 ista: † quia illi duo testes deponentes de dicta confessione patris Ioannis Baptistæ de vno extra iudicium parte absente, non probant etiam semiplenè: quia vnus deponit de confessione facta vno tpe, alter alio tpe. & iõ sunt singulares, ut dicit Ant. de Butr. post Io. Cal. in c. ueniens. ulti. col. de

teſtibus.& Abb.Sicul.poſt Bal. in c. cum cauſam.in ij col.de probatio. & Bal.in l. ſpadonem.§. quæ iura.ff. de excuſa.tuto.et licet in contrariũ fuiſ ſet allega.conſil.Pau.de Caſt.in cõſ. ccclxxviij.uiſa petitione.in iij.col.& conſi.cclxxvj.quod incipit,uiſo,pceſ ſu.in iij .col. ubi vult,ꝙ ſi vnus teſtis deponat de confeſſione in vno loco, alius teſtis deponat de cõfeſſione in alio loco,ꝙ iſti duo teſtes coniungũ
3 tur.¶†Fuit dictum per ſacrum conſi. ꝙ Paulus non bene dicit, ꝙ imò di cti teſtes ſunt ſingulares,ut in pprijs termi nis tenuit Ant.de Butr.in c.licet ex quadam.penul. col.ner. et per hoc deciditur quæſtio,etc.de teſtib⁹. allegat Cyn.in l. ij.C.de conſue. idẽ uoluit Ant.de But.in c.fi.antepenul. col.de cõſuet.et Ale.in j. uol. conſil. lxxij.in iij.col.et ĩ iij.uol.conſ.lxviij. incip.uiſo proceſſu cauſæ uertentis,
4 & ideò ſtante illa op.pro uera,†ꝙ cõ feſſio extra iudicium parte abſente probat ſemiplenè,ſm Bar.in l.admo nendi.in xiij.col.de iureiur.dũ alleg. l.c.v.ff.de adult.& tex.in c.fi. de ſucceſ.ab inteſt.& Feli.in c.ſi cautio.de fid.inſtru.tñ iſta confeſſio debet eſſe pbata per duos teſts conteſtes de lo co & tpe:ut eſt gl.ĩ l.fi. C.fami.erciſ. & uoluit Bal.in l.j. uer.quilibet actus debet probari per duos teſtes. C. de teſti.idem Cy.in l.generaliter. C. de non nu. pec.& Inno.in c.per tuas.de proba.& Ale.in j.uol.cõſi xvij. ¶Itẽ licet ſoleat dici, ꝙ in cauſa poſſeſſorij ſufficiat pbare de poſſeſſione per vnũ teſtem,ut dicit Bar.in l.j.C.quo rũ bonorum.& in l.ij.circa.fi.C. ubi
5 in rem actio.†tñ ɔ̃riam uoluit Barto. in d.l.admonendi.in xiij.col. & in ex trauaganti,ad reprimẽdam.in uerbo, ſummariè.& in iſta opin fuit ſacrum conſilium,qñ agiť remedio reintegrã dæ,ut non ſufficiat pbare poſſeſſione per vnũ teſtem:maximè , quia ille vnus teſtis contradicit teſtibus Ioannis Baptiſtæ conuenti, qui deponũt de anteriori poſſeſſione patris ipſius dictæ terræ,quibus magis ſtandũ eſt, cũ ſint plures:ut in c.in noſtra.de teſti.cũ concordã.& ſic ei non eſt credendũ,ſatis diminuiť eius fides ex dictis aliorum teſtium deponentiũ con
6 trarium.¶†Ideò fuit uiſum ſacro cõſilio,ꝙ ipſi teſtes,qui deponunt de pceptione fructuũ terræ, non dicãt uerum,nec ueriſimile , quod totũ iudicis arbitrio cõmittitur,ſm Io.Andr. in ca.cum in iuuentute. de pſump. & Bal.in l.obſeruari. C.quorũ appella. non reci.facit l.fi.§.ob carmen.ff. de teſti.¶Nec aliquid mouet productio libri dicti monaſterij ad probandum eius poſſeſſionem : quia ille liber ſic dicit,uidelicet,habet dictũ monaſte-
7 rium reditum talis terræ, † nam per iſta uerba non probat poſſeſſionẽ dictæ terræ fuiſſe penes monaſteriũ:ut dicit Bal.in l.ſi pater.C. de actio.em. nec etiã probant eius dominium : ut in l.ſolennibus. ſm Bal.& Sali. C.de rei uend.vnde ſi monaſterium ſcriberet in libro ſuo rem meam eſſe redditiã monaſterio , nihil mihi noceret talis ſcriptura,niſi ego conſentirem: ut dicit Bal. nota.in iiij.uol.cõſ.ccxxvj.incip.uiſo puncto prædicto. allega.d.l.ſolennibus.& l.quæ quiſq;.ff. de acq.rer.domi. & l.cenſualis. C.de
8 dona & l.pſes.eo.tit. † Nec põt fieri condẽnatio uirtute dicti libri ad dictum reditum in eo mẽtionatũ : quia ille liber non eſt uerificatus,iuxta ea, quæ notanť per doc.in c.ad audiẽ. cũ concor.quę ibi allegantur, de pſcrip. item non fuit actum ad reditum , ſed
9 poſſeſſionem,†& ſnĩa debet eſſe conformis libello,iuxta notata in c.licet Hely.& ibi per Felinum de Simo. Iõ dictus conuentus iudicio omniũ Cõſiliariorum fuit per diffinitiuã ſnĩam abſolutus,reſeruato iure,ſi quod cõ-

petit dicto monasterio super terra, siue super reditu uel annuo canone.

DECISIO CCCLXV.

De tacita reconductione finito tpe locationis, & de mercedis remissione pp damnum in re locata, & de feudo rustico & urbano.

SVMMARIVM.

1 Reconductio rei locatæ tacitè fieri an posset, lapso locationis tpe pp consensus defectum. 14. & 16.
2 Intellectus abest, ubi furor adest.
3 Remissio mercedis propter damnũ in re locata passum per locantem locatario, an facienda.
4 Dominium utile per locationem ad longum tps trãsit in locatarium.
5 Intellectus ad l. itẽ quæritur. §. qui impleto. ff. locati.
6 Reconductio tacita in emphyteusi locum non habet.
7 Nouum dicitur, q nobis non ab antecessoribus nostris obuenit.
8 Metus instans tempore conductionis pro sequenti anno, excludit mercedis remissionem.
9 Differentia feudi urbani cum rustico qualis. 12.
10 Reconductio tacita pro eodem tempore interuentu scripturæ ad effectum probandi uidetur facta.
11 Paradogium, quid sit.
Feudum non habens uasallos in numero copioso, non dicitur nobile & urbanum.
13 Ius coloniæ quã: o tpe præscribat.
15 Instrumentum locationis guarentigia tum nou potest exequi pro tacita reconductione.

1 Per instrũm publicum, † quidam nobilis de Mormili locauit nobili Iacobo de Valle de Auersa partem, quam ipse habebat in quodam casali pro annis decem pro tumulis cẽtum & decem septem de frumento soluẽdis anno quolibet dicto dño partis dicti feudi, quæ quantitas frumenti per dictum tps fuit soluta, non facta alia renouatione expressã locationis. d. Iacobus locatarius finito d. tpe. x. annorum tenuit dictam partẽ feudi, & soluit dictum affictum, sed dictus Iacobus pp eius senectutem effectus fuit
2 demens & furiosus: † & sic cum eo nõ potuit esse tacita reconductio, ppter defectum consensus ut not. Bar. in l. qui ad certum. ff. locati. quia ubi furor, ibi intellectus abest. no. in l. j. C. vnde ui. f m Bal. in c. clerici. de uita & honestate clericorum, tñ post mortẽ ipsis Iacobi hæres ipsis Iacobi tenuit dictam partem feudi, & soluit dictam mercedem dicto nobili de Mormili pro pluribus annis. ¶ Oritur dubium inter hæredẽ dicti Iacobi, & dñm di-
3 ctæ partis feudi, † utrum inter eos sit facta tacita reconductio ad effectum, si debet fieri remissio mercedis propter damnum, quod ipse hæres passus est pp exercitũ Regis, & pp maximam quantitatem muriũ, qui deuastauerunt segetes. ¶ Dicebant aliqui dñi de consilio, q nõ põt dici, quia inter dictum dñm dictæ partis feudi, & dictum hæredem sit facta tacita recõductio: quia ille 9ctus locationis erat finitus tpe quo uiuebat dictus Iaco-
4 bus, ut s. dictũ est: † tũ quia ille 9ctus locationis factus cum Iacobo factus fuit per decem annos, & sic ad longũ tps: ut dicit Ale. in l. filiofam. §. si uir in quinquennio. ff. sol. mat. per quam locationem ad lõgũ tps transit dominiũ utile in locatarium: ut in l. j. in fi. cũ duabus seq. ff. si ager uecti. & in l. j. §. quod autẽ ait. ff. de superfi. & not. in Cle. j. de reb. eccle. non alie. cũ sim.
5 & clarum † est, q l. itẽ quæritur. §. qui impleto. ff. locati. quæ uult, q in pdiis rusticis censetur facta tacita reconductio pro vno anno, & in hoc concordat tex. in l. in rebus. §. fi. ff. de præca.

& not. Bal. in l. legem. C. de pactis, & Ale. in iiij. uol. consi. xxviij. non habet locum qñ conductio facta est ad longum tps, ut consuluit Alex. in iiij. uo
6 lu. consi. xvij. iij. col. ubi tenet, † ꝙ tacita reconductio non habet locũ in emphytheusi. & idem tenuit Ludo. in consilio ciij. & Bal. in l. j. xj. q. C. quando non peten. partes: Bald. in d. §. qui impleto, & Ale. in v. uol. cõsilio lxxvj. ¶ Alij dñi de consilio dicebant, ꝙ in persona hæredis Iacobi fuit noua locatio pro vno anno, ex quo locatio ad x. annos fuit finita tpe Iacobi, &
7 pro hoc facit, † quia quod nobis obuenit, non ab antecessoribus nostris, nouum dr: ut in ca. j. de gra. succes. in feu. Et ideò in sequentibus annis in quolibet anno vr̃ esse tacita facta reconductio pro vno anno. & hoc probat tex. in d. §. qui impleto. & firmat hoc Bal. ibi & Bar. ĩ d. l. qui ad certũ. allegat l. planè. ff. ꝓ socio. & l. legem. C. de locati. & ꝙ in hoc casu nulla debet fieri remissio mercedis pp dictũ exercitum, et pp dictã quantitatẽ mu
8 rium deuastantium segetes, quia † ꝓbatũ est, ꝙ tpe dictæ tacitæ reconductionis instabat idẽ metus: & sic non hẽt locũ remissio mercedis ꝓ seq. anno, ut firmat Bal. in l. si ea lege. C. de usuris. & gl. in l. habitatores. §. iterũ. ff. locati. & gl. in d. l. ædẽ. C. e. ti. & Io. de Imo. in c. pp sterilitatẽ. x. col. ff. locati. & not. in l. qui bona. §. de illo. ff. de dã. infec. & Bal. in c. j. §. uasalli. de pace Costã. & Alex. de Im. in l. interdũ. §. ex naufragio. ff. de acq. pos. Et ista rõne attenta fuit conclusum per oẽs dños de cõsilio, ꝙ nulla dẽt fieri remissio mercedis dicto hæredi.
9 ¶ † Sed hic incidit dubiũ, ex quo ista pars feudi locati est feudũ quaternatũ, & nõ solũ hẽt ꝓdia rustica, sed ẽt habet domos & ꝓdia urbana, quomodo iudicabit̃ istud feudũ, an rusticum uel urbanũ: Et ista dubitatio insurgit ex tex. dicti §. qui impleto. qui facit differentiã inter ꝓdiũ rusticũ & vrbanum. Nam in urbanis eatenus uidet̃ facta tacita recõductio, quatenus
10 post tps finitũ habitauit. ¶ † Item si in scriptis sit facta locatio nõ ad effectũ probandi locationem, sed ad effectũ, ut nõ aliter sit facta locatio, nisi in scriptis fiat, iuxta l. contractus. C. de fid. instru. tũc ex tacita reconductione nõ uidet̃ cõtractus renouatus; quia non interuenit scriptura, sed tacita recõductio uidet̃ facta quatenus habitauit. Sed si scriptura interuenit ad effectũ probandi, tunc uidet̃ facta tacita recõductio pro eodẽ tpe: vt originaliter firmauit Azo in summa. C. locati. gl. Bar. & alij in d. §. qui impleto. & Alex. in iij. uol. consi. cvj. ix. co. in rusticis aũt seruat̃, ut s̃. dictũ est.
11 ¶ † An dicta pars feudi quaternati sit ꝓdiũ rusticũ uel urbanũ. ¶ Videt̃ prima facie, ꝙ sit urbanũ: quia per infeudationem feudi quaternati ꝯhit̃ paradogiũ, id est, nobilitas: ut dicit Andr. in c. j. quis dicat̃ dux, comes, uel marchio. Dicit Luc. de Pẽ. in l. mulieres. ℣. iiij. ex comitatu &c. C. de dignitati. lib. xij. ꝙ hoc est uerũ, qñ feudum habet uasallos non modicos. Et ideò cũ dictum feudum non habet uasallos in numero copioso, non põt dici, ꝙ sit nobile et urbanũ. Sed Bar. in d. §. qui impleto. uersic. quæro quæ est ratio diuersitatis inter prædium ru-
12 sticũ et urbanum, † dicit, ꝙ in prædio rustico non percipitur fructus in qualibet parte anni: sed solum in vno tẽpore. Sed in prædio urbano in qualibet parte anni percipitur fructus vniformiter, ideò prout inhabitauit, reconduxisse uidet̃. Cũ igitur fructus dictæ partis feudi percipiuntur nõ in qualibet parte anni, sed vno tpe, iudicabit̃ quo ad istum effectum, prout de prædio rustico, et sic cẽset̃ pluries facta ista tacita reconductio de an-

no in annũ, per d.§.qui impleto.ibi, & hoc deinceps in vnoquoque anno obſeruandũ eſt, vt ſuprà dictum eſt.
13 † Fallit, niſi iſtud ius coloniæ durauit xxx. annis. nã nunc eſſe pſcriptũ ius coloniæ, ut dicunt Bald. & Ang. in l.malè agitur.C.de pſcrip.xxx.uel xl.ann. licet gl.in l.litibus, in uerbo, colonorũ.C.de agri.& cen.lib.xj.dicat, ꝙ ius coloniæ pſcribitur ſpatio x.annorũ.quã gl.ad hoc allegat Bal. in l.ſi quis conductionis.C.locati. Et ad hoc faciunt nota. per Bald. in l.j. iiij.col.C.de fideicõ. ¶Fuit ergo cõcluſum in cõſilio ꝙ dñs dictæ partis feudi, qui fuit ſciens & patiens hæredes cõductoris p plures annos, finita locatione tenere dictũ feudũ recipiẽdo mercedẽ ſolitã, poteſt agere actione locati ad penſionẽ non ſolutã. Et hæredẽ in medio anni expellere non
14 poteſt, † quia videt̃ facta tacita recõductio pro illo anno, ſecus ſi poſt finitũ annũ per tres dies uel pauco tẽpore ſtetiſſet in dicto feudo, & dñs feudi poſteà ꝓhibuiſſet eũ, ut recederet à feudo, quia uult feudum pro ſe, tunc non uidet̃ facta tacita reconductio, ſm Bald.in d.§.qui impleto. ¶Non tñ poſſet uirtute inſtrumenti pdicti exequi pœnã ratione cõtrauẽtionis in iſta tacita reconductione, ſm Bal. ibi in alia lectura. alleg.Dy. in l.cũ pater.§.patri certã.ff.de lega. ij.Idẽ expreſsè dicit Bal.in l.legem.
15 C.loca.vbi dicit, ꝙ inſtrm̃ † locationis guarantigiatũ non poteſt exequi pro tacita reductione. & idem tenet Alex.in iiij.volu. conſi.xxviij.incip. põderatis uerb. circa finẽ. & in eodẽ uolu.conſi.xvij.incip.uiſo inſtr̃o locationis.verſi.ij.principaliter.vbi ponit etiam quatuor limitationes ad dictum.§. qui impleto:ut ibi per eum. ¶Bene eſt uerũ, ꝙ ſi dñs feudi fuiſſet abſens finitis illis annis, quibus fuit locatũ dictũ feudum, & non habuiſſet notitiã, ꝙ conductor uel eius
16 hæres tenuit feudũ, † tunc nõ eſſet facta tacita reconductio etiã pro vno anno. Et licet perſeueraſſet hæres cõductoris ĩ poſſeſſiõis di.feudi & pcepiſſet fructus, tunc dñs feudi poterit agere non ex locato & cõducto: ſed negotiorũ geſtorũ actione: vt bñ declarat Bar.in d.§.qui ĩpleto.in.j.col.

DECISIO CCCLXVI.

De iudice delegato cõſtituente procuratorem fiſcalem.

SVMMARIVM.

1 Iudex delegatus in cauſa feudi quaternati, an poſſit conſtituere ꝓcuratorem fiſcalem in dicta cauſa. 8.
2 Iuriſdictiõe cõceſſa nõ vr̃ cõceſſũ id, qđ maius eſt ipſa iuriſdictione.
3 Procurator fiſci à ſolo Rege conſtituitur.
Reſcripta delegantia cauſam, ſunt iuris ſcripti.
4 Omiſſum habetur, quod in reſcriptum omittitur.
5 Magiſter iuſtitiari⁹ qđ offm̃ gerat.
6 Proceſſus fact⁹ cũ pſona illegitima ꝓ minore ĩteruenĩete nõ põt p aduerſariũ dici nullus, ſed p minorẽ.
7 Fiſcus & minor æquiparantur.
9 Reſcriptum an reddatur ſurreptitium non faciens mentionẽ de proceſſu nullo nu. 11.
10 Eſſe nullũ, uel non eſſe, paria ſunt.
12 Attentata an habeant locum in reſcripte lite pendente impetrato.
13 Litiſpẽdentia per comparationem tertij an iudicatur.
14 Litiſpendentia propter citationem circunductam non inducitur.
15 Commiſſio de citando illum, qui citari non poteſt, eſt nulla.
16 Citatio inualida nullũ ꝓducit effectum, nec conſtituit in cõtumacia.

IN pleno Cõſilio fuit dubitatũ
1 † vtrũ iudex delegatus ab Ill. Magnifico Capitaneo & Vicerege C.M.in

hoc Regno in causa feudi quaternati tangente Regium fiscũ potuit cõstituere & facere vnũ procuratorem nomine Regij fisci, qui habeat ꝓcurare pro fisco, & eius causam defendere, & si acta facta cum eo ualeant. ¶Et prima facie uidebat̃, ꝙ ꝓcessus factus cum dicto ꝓcuratore, sit ualidus: quia dictus Vicerex delegando dictã cãm feudalẽ inter fiscũ & priuatũ dño Licẽtiato de Sũmaria sciebat ꝙ apud eũ non erat ꝓcurator fiscalis, ideò videt̃ tacitè sibi data potestas creandi in illa cã procuratorẽ fiscalẽ, per l.ij.de iurisdi.om.iudi.ad idẽ in c.prudentiam.§.sexta.de offi. deleg. Sed dictus delegatus nõ posset suã iurisdictionẽ exercere sine ꝓcuratore fiscali:ergo videt̃ tacitè sibi cõcessã potestas creãdi in illa cã pro

2 curatorẽ fiscalẽ. † facit ad hoc quod dicit Bal.in l.j.C.rector prouin. ꝙ si data ẽ facultas prioribus sup iustitia ministranda, ꝙ ipsi poterunt eligere potestatẽ. & idẽ dicit Bal.in c. si pro debilitate.de offi deleg.¶Sed ad hoc posset rñderi, ꝙ concessã iurisdictione iudici delegato, non videt̃ cõcessum id, quod est maius ipsa iurisdictione: vt dicunt Bar.& alij in d.l.ij. sed creare ꝓcuratorẽ nomine Regis qui habeat defendere Regẽ in dicta cã feudali, est maius ipsa iurisdictione cõcessã.

3 †Quia ꝓcurator fisci constituitur à solo Rege, vt in l.j.ff.de offi.procur.Cęsaris,& nõ debet eius cã agitari, nisi corã ꝓprio iudice: vt dicit Bal.in l.j.C.de hęred.vel actio. vendi.& rescripta delegantia causas, sunt stricti iuris: vt in c.cũ olim Abbas.de offi.deleg.

4 †& quod omissum est in rescriptis habet̃ pro omisso.l. j.§.ne autẽ.C.de cad.tol.l. quicquid astringendæ.de verb.obli. Et ea quæ fiunt à iudice, si ad eius offm̃ nõ spectant, viribus nõ subsistunt, ut in regula, ea quæ.lib.vj.¶Itẽ secundò dicebatur, ꝙ cõstitutio Regni, quæ incipit, pſides.dat potestatẽ pſidi prouinciæ, vt de feudis cognoscat instituto ꝓcuratore pro parte fisci, & cã instructa remittat causam terminandam per Regiã curiã:& si pſes ꝓuinciæ facit ꝓcuratorẽ fiscalẽ, fm̃ And. ibi.Sed ista cõstitutio parũ aut nihil facit:quia loquitur in feudis nõ quaternatis: vt dicit ibi Andræas. bene est uerũ, ꝙ alia ꝯstitutio Regni, quæ incipit, beneficiũ.posita in ij.lib.Cõ-

5 stitutionũ, dicit: † ꝙ magister iustitiarius potest creare ꝓcuratorẽ fiscalẽ:ex quo Rex dat ei potestatẽ creãdi eũ, omnia enim nostra facim⁹ &c. ut in l.j.§. sed neque.C.de vet. iuris enucle. & qñ dicta constitutio intelligeretur, ꝙ possit constituere magister iustitiarius ꝓcuratorẽ fiscalem etiã in causa feudi quaternati, ꝙ nõ cõceditur, non per hoc extendenda est ad iudicẽ delegatũ in causa feudi quaternati:quia magister iustitiarius habet multas præeminẽtias, quas nõ habent alij iudices: vt patet in pluribus cõstitutionibus & capitulis Regni. ¶Tertiò dicebatur, ꝙ licet processus factus cũ ꝓcuratore fisci cõstituto à iudice delegato in causa feudi quaternati sit nullus ex defectu ꝓcuratoris fiscalis tenentis partẽ rei conuenti:quia nõ fuit cõstitutus à Vice-

6 rege, vel alio eius parte: † tñ negari nõ põt quin ipse actor, qui egit cum dicto asserto ꝓcuratore, nõ põt allegare dictã nullitatem: sed ipse fiscus posset dictã nullitatẽ allegare, per ea quę in simili dicunt doctores in l.nõ eò minus. C.de ꝓcuratoribus. vbi si est ꝓcessus factus cũ persona nõ legitima interueniẽte pro minore, nõ põt aduersarius dicere ipsum nullũ,

7 sed solũ ipse minor. † quia minor & fiscus æquiparant̃: vt not. in dicta cõstit.beneficiũ.& ibi And. Sed ad hoc patet rñsio ex dictis per Bar. & alios

in d.l. non eò minus, vbi dicunt, ꝙ si ꝓcessus faceret cõtra minorẽ, uel esset dubiũ, tunc ꝓcessus esset nullus ipso iure, per l.j.C.qui legiti.ꝑsonã. iuncta l.si minorem.in fi.ff.de mino. Sed ut dicebat dñs relator, dictus ꝓcessus clarè erat cõtra fiscũ, ideò ipso iure est nullus tanquã factus deficiente persona legitima ex parte rei cõuẽti, & tantò magis, quia Vicerex prædictus dixit, ꝙ dictus ꝓcessus est nullus; quia factus sine ꝓcuratore fi-
8 scali nõ legitimè cõstituto. ¶ † Quare fuit decisum per oẽs dños, ꝙ iudex ꝑdictus delegatus in causa feudi quaternati non potuit cõstituere ꝓcuratorem fiscalem in dicta causa. Et cõsequenter ex hoc dictus ꝓcessus redditur ipso iure nullus. ¶ Et facta ista decisione insurrexerunt duo dubia. ¶ Primũ, vtrũ rescriptũ impetratũ per Erichectã Siczarem filiam & hæredẽ quondã dñi Loisii Siczari vtilis dñi ciuitatis oppidi à Cæsarea maiestate nulla facta mentione de dicta litis pendentia inter eã & dictum ꝓcuratorem fiscalem nulliter creatum possit allegari surreptitiũ. ¶ Secũdò, an quicquid eius occasione sit secutũ, veniat reuocandũ per uiã attentati, per not. in Clemen.ij. ut lite
9 pendẽte. ¶ † Ad primũ dubiũ prima facie videbatur, ꝙ dictũ rescriptũ sit surreptitiũ, ex quo nõ fecit mentionem de cõmissione facta dicto iudici delegato, quæ ualida fuit, & de processu facto coram eo: licet pendebat quæstio de nullitate, vt in c.super literis. de rescriptis. ¶ Tamen fuit visum, ꝙ stante nullitate processus ex defectu personæ rei non redditur rescriptũ surreptitiũ non faciens mentionem de dicto nullo processu. pro hoc faciunt in primis ea, quæ allegat Andræas in c.j.§. præter eã. quæ sit
10 prima causa benefi. amittẽdi. † ꝙ paria sunt nõ esse, uel esse, & esse nullũ, dum allegat l j.§.j.ff.quod cuiusque vniuer.nomine: & alia iura, vt ibi ꝑ eum & multa alia allegaui ad hoc in d.§.ꝑtereà.& ꝑ Alex.in iij.vol.cõsi. lxxvij.inci.visis dubitationibus. ver si.ꝑsupposita igiť nullitate. Et ideò de actu nullo nõ est opus facere mẽtionem. & dicit gl.in c.ex tenore.de rescrip. & in c.cũ nostris. de conces. ꝑben.in verbo, de facto. & in c.subiectũ.in verbo posterius. de iur.pat.& faciũt oĩa illa, q̃ ad hoc alleg.Feli.in d.c.ex tenore. q̃ cã breuitatis omitto.& ꝑ Fel.in c.illud.de ꝑscriptioni. Et tantò magis quia fuerat iã verbo declaratum ꝓcuratori dictæ dñæ, ꝙ nõ poterat ferri sñia ex dicto ꝓcessu stante eius nullitate ex cã ꝑdicta, vt faciebant fidẽ duo Regij consiliarij.
11 † ex quo resultat cõclusio, ꝙ nõ dicitur subreptio dolosa, si tacuit de litis pendentia nulla est relatu iudicũ: vt declarat bene Ioã.de Imo.in d.c. sup lris.in vij.not.de rescriptis. quibus erat credendũ, per tex.in c.sicut pro certo.de Simo.& Archid. de pœni.dist.j.c.nõ solũ.& no. Alexã.in v. vol.consi.clxxx.ius abbatialis. Dñicus in c.de capitulis.x.dist. Et sic nõ põt dici rescriptũ subreptitiũ, si tacuit litẽ, quã iudices dicebant nullã, ꝓut in ueritate sic erat. ¶ Ad secũdã dubõnem, vtrũ stante nullitate dicti ꝓcessus ipso iure, vt s.ostensum est, quod est factũ ꝑ rescriptũ principis, dicať factũ lite pendẽte, & ueniat re-
12 uocandũ ꝑ viã attẽtati, † fuit dictũ ꝙ rescriptũ impetratũ ꝑ dictã dñam nõ ꝑiudicat liti, nec iuris parti: vt in authẽ.in medio litis.§.j. ualet tamen quò ad futurã litẽ: vt dicit Vitalis in clausula, nil nouari lite pendẽte. Sed dictũ rescriptũ impetratũ per dictã dñam Erichectã nõ tetendit in præiudiciũ Regis: quia Rex sic vult: nec afficit dictã litẽ, ideò cessat remediũ attentatorũ. Et si dicať, ꝙ tangit piu-

diciũ tertij, ex quo Vincōtius de Ma stro iudex de Surrento se opposuit in dicta lite inter fiscũ & dict. dñam et sic inducta erat litis pendētia in di
13 cta cā et inter priuatas psonas.† Et iō habet locũ remediũ attentatorũ intentatũ p dictum Vincentiũ, ut uidet sentire decisio Rotæ in decisionibus Bellamere deci. ccccclxv. de qua facit mentionem Fel. in d. c. illud. de præscr.¶ Ad hoc rñdet, ꝙ nō inducit litis pēdētia p cōparitionē tertij, nisi iudex ad instātiā tertij cōmittat citationē, & ad partē citatā peruenit: ut dicit tex. in d. Clemen. ij. ut lite pendēte: & dictus iudex mandauit ad instantiā ipsius tertij citari nominatim illũ procuratorē fiscalē constitutũ p dictũ iudicē delegatũ. Et sic nō mandauit citari Regiũ procuratorē fiscalē legitimè constitutũ, pp quod nul
14 la inducit litis pēdentia. † Sicut dicimus, ꝙ pp citationem circunductā non inducitur litis pendentia, ut dicit Bal. in l. fi. post principium, uersi. in eadem gl. ff. de eo. per quē factum erit, et in l. post edictũ. §. j. uer. extrà quæro. ff. de iudicijs. & in l. j. in prin. ff. de in ius uocan. & Fel. in d. c. illud et tanto magis, quia dicta citatio fuit posteà circundata: quia non comparuit in termino, nec post aliquis pro dicto tertio ad insistendũ, nec dicta dña Ericheta fuit citata. ¶ Nec obstat decisio Ro. ccxlv. quæ incipit, licet impetrās. vbi dr̃, ꝙ citatus, ad oēs singulos actus usq; ad sniam diffinitiuam, prout erat dicta citatio cōmissarij, tunc nō circunducitur citatio, qñcunq; reus uel actor cōparet, ut in iuribus, ibi allegatis: quia in ueritate nunquā fuit citata dicta dña, nec uerus procurator fiscalis, et ideò nulla erat litis pendentia, vt suprà dictum
15 fuit.† Et citationis cōmissio nulla, et eius executio nihil operat: quia habetur ac si nō esset facta. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bo. pos. fm tabulas.¶ Et ad hoc accedat, qđ dicit Bal. in auth. offerat. C. de litis contesta. ꝙ cōmissio de citando infantē, qui non pōt citari, est nulla. Et ideò citatus, vt cōpareat in loco nō tuto, citatio est nulla ut not. in Cle. pastoralis. de re iudica. cũ concor. allegatis in l. recusare. ff. ad Trebel. per Ale. & p do. Maria. Sozi. in suo eleganti tractatu
16 de citatione.† Et ideò citatio inualida nullũ producit effectũ. Bene facit c. gratũ. de offi. delega. et Bal. in c. in nomine dñi. in iij. nota. de testib. nec interruptionē præscriptionis et dicit Bar. in l. accusare. ff. de adulterijs. et Bal. in c. qm̃. cōtra. de ,pbatio. et Fel. in d. c. illud. nec cōstituit aduersariũ in cōtumacia: ut dicit gl. in c. de causis. in uerbo, uenire. de offi. delegati. & in c. ueniēs. de accusatio. de quo in c. gratũ. de offi. deleg. et in d. c. ex tenore. de rescr. Ias. in ru. ff. de ĩ ius vo. ¶ Vñ post lōgā & maturā deliberationē fuit omnibus visum, qđ nō habet locũ ĩ hoc casu remediũ attētatorũ.

DECISIO CCCLXVII.

De compendiosa subistutione facta per uerba cōmunia matre existente in medio omni tempore fideicōmissaria &c. 1

SVMMARIVM.

1. Substitutio cōpēdiosa p uerbũ cōmune facta, an sit oĩ tpe fideicōmissaria matre in medio existente. 3.
2. Verbum substituo, an fideicommissum trahitur.
4. Hæres filiusfa. sub conditione post mortē de restituēdo grauatus legitimā statim detrahit. & conditione adueniente Trebellianicam.
5. Mater succedens in legitima et Trebellianica, pupillo sub cōditione instituto, an succedat ĩ fructibus per pupillum à die mortis testatoris perceptis.

Nardus de Isopo, fecit testamentum in scriptis solenne, in quo instituit sibi suum hæredem uniuersalem Antoniū de Isopo eius nepotē, & ꝙ nō possit alienare bona stabilia, nec testari, nisi de unc.xx.ad pias cās. Et fecit istā substitutionē, uidelicet, qñcunque dictus Antonius eius hæres decederet sine liberis legitimis & naturalibus ex suo corpore, eo casu substituit eidē Antonio Antonatium de Isopo patrē ipsius testatoris, si tūc tpis superuixerit, & si nō superuixerit, substituit ei Anellum de Isopo, & Iulianū de Isopo, epm montis Marani, & Saluatorē de Isopo & filios, & hædes Christofani de Isopo ꝑ quarta parte, & sic dictus Anellus ꝑ quarta parte hæres substitutus, & dictus Saluator pro quarta parte, & dictus Episcopus pro alia quarta parte. Et ꝙ dicta hæreditas nō ueniat ad extraneas manus. ¶Quia Antonius hæres institutus post mortē dicti testatoris, mortuus fuit in pupillari ætate supstite sibi Angelica spinella eius matre petēte successionē bonorū dicti filij sui pupilli, ac supstitib⁹ sibi dictis substitutis. Mater agit & petit à dictis substitutis legitimā & Trebel.debitas ipsi pupillo super dictis locis di
1 cti testatoris. ¶†Ideò fuit dubitatum in sacro Cōsilio, An dicta substitutio compendiosa.s.qñcunque moreretur dictus Antonius per uerbū cōe, substituo, sit fideicōmissaria omni tpe, uel tpe pupillaris ætatis directa, post uero obliqua matre stante in medio. ¶Et licet hoc dubiū magnū sit propter cōtrarias opiniones doctorum, & rōnes, quę hincinde allegant. Nam multi legū & canonū uertices tenuerunt, ꝙ dicta substitutio compendiosa sit directa tpe pupillaris ætatis. Et sic excludit matrē: ut est text. in ca.si pater.de testam.lib.vj. tā à legitima, quā à Trebellianica. Et uoluit etiam Bar.in l.moribus.in v.q.princ.ibi, tertius effectus.ff.de uul. & pup. Et hāc opin.s.ꝙ dicta substitutio cōpendiosa sit substitutio directa tpe pupillaris ætatis, tenuerunt glo.in §.qua rōne.Instit.de pupill.substitutio. Cyn. post alios antiquos in l. precibus.C. de impub.& alijs substi.& Io.And.in d.c.si pater.& Old.in cōs.cxxv.Ang. Bal.Raph.Io.de Im.& Paul. de ca.& Alex.in l.centurio.ff.de uulg.& pup. Sal.& Pau.de ca.in l.precibus.Anto. de but.Card.Flor.& Io.And.in capi. Raynutius.de testam.& Iaf.in d.l.pcibus.maximè stantibus dictis cōiecturis, ꝙ uoluit testator, ꝙ eius bona nō possent peruenire ad extraneos: ex q̄bus uerbis interpretat̄, ꝙ fuit directa substitutio infra pupillarem ætatē: ut latè prosequit̄ Bar.in l.ij.& in d.l.cēturio.de uulg.& pup. & in d.l. precibus.& in cōsilijs suis.& dicit Alex.in ij.uol.cōs.xvij: ꝙ ipse semper solitus est sequi consulendo istam opinionē prout plenius ipse dixit in d.l. centurio. ¶In contrarium, ꝙ dicta substitutio cōpendiosa stāte matre in medio iudicet̄ fideicōmissaria siue in pupillari ætate moriat̄ institutus, siue post pupillarē ætatem, multū egregiè approbauit dñs Franciscus de Aretio in con.suo clv.inci.periculosum est &c. Istam opinionē tenuit gl.s. ꝙ substitutio compendiosa facta à pagano ꝑ uerba cōia, etiā filio impuberi in potestate, omni tpe erit fideicommissaria.in d.l.precibus.& etiam in d.l.cēturio: †quia uerbū, substituo, potest 2
trahi ad fideicommissum .l. generaliter.C.de institu.& substitu. sub conditio facta.l.Scæuola.ff. ad Trebellia. Hanc opinionem tenuit gl.in c.Raynutius.in uerbo, uel substitutionis. hanc opinionem sequuti sunt Inn.& Host.in d.c.Raynutius.& gl.in c.j.de testamen.lib.vj. & eandem ibi tenuit Archid.matre existēte in medio, quo

casu omni tempore erit fideicommissaria:ut dicit Bal.in d.c.si pater.& domi.Card.in d.ca.Raynutius. & opin. prædictarum glossarum est communis s̄m Bald.in d.l.precibus.& firmat hoc ibi Bart.dn̄s Petrus de Vbald.de Perusio in sua solenni repetitione dicti c.Raynutius.char.l.uers.nunc restat descendere.Bal.in l.si arrogator. ultima charta.ff.de adoptio.& in l. in testamento.iij.q.ff.de testam.mili. & in l.ex tribus.C.de inoffic. test. Bart. in l.Lucius.in iij.q & in l. centurio. ff.de uulg.& pup.Oldr.in consi. xcix. Aret.in d.§.qua ratione.& Ias.in d.l. precibus. Ale.multa recitat pro & contra, in d.l.centurio.in uers.in ead. gl. ibi, haberet locum fideicommissaria. & Ang.in consil.xiij.& consil.clj. quod incipit,quidam Nicolaus,& ibi dicit,
3 ꝙ ista sunt de apicibus iuris. ¶†Tandem post longam deliberationē fuit uotatum per omnes dn̄os de consilio,ꝙ dicta substitutio compendiosa facta per uerba cōia omni tēpore,matre existente in medio erit fideicommissaria:quia ista est uerior & cōmunior opinio. ¶Et ita fuit iudicatum posteà per sententiam sacri Consilij catholicæ Maiestatis.¶Dubitatur secundò stante dicta substi. compēdiosa, quæ dicitur fideicommissaria etiā pupillo decedente in pupilla. ætate stante matre in medio, ut suprà conclusum est.¶Vtrum mater debeat habere legitimam & quartam Trebelli. Super hoc dubio non oportet multa
4 infundere:†quia hodie communis cōclusio est,ꝙ quando est institutus filius in potestate,& grauatus sub conditione de restituendo post mortem suam hæreditatem certis personis, ꝙ hæres detrahit legitimam incontinēti,& adueniente conditione detrahit quartam Trebellianicam:vt probatur in gl.in c.Raynutius.& c.Raynaldus. de testa.& hoc communiter sequuntur doct.ibi,& ibi in apostilla mea in lec.Abbatis Sicu.sunt allegata multa consilia diuersorum doctorum, quæ breuitatis causa omitto. Hanc cōclusionem tenet Alex.in l.in ratione.§. quod uulgò.ff.ad Trebel.& in l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.de uulga. & pupi. & ibi Aug.& Ioan.de Imo. & Ias.ibi & in auth.res quæ.commu. de legat. & Bar.in l. Papinianus.§.meminisse. ff.de inoffi.test.& Bal.in l.filiū quē. C.fami.ercis.& Bart.in l.quanquam. ad leg.Falci.& in l.j.§.fi.ff. si cui plus q̄ per leg.Fal.& dicit Pet.de Vbaldis in d.c.Raynaldus. quod sic consuluit Bar.& multi alij doct.& ita tenuit etiam Alex.in ij.uol.consi.xliij.cir. fi. & diffusius in eodem uol. consi. cxlij. & in eod.uol.clx.in ij.col. in iij. uol. Quid autem,si mater non succederet in bonis filij,sed solùm haberet legitimam,& haberet restituere hæreditatem,an detraheret Trebellianicam.ui de Alex.in iij.uol.cō.xvij. circa finē. ¶Et sic conclusum fuit,ꝙ mater succedit in legitima competenti dicto eius filio,necnon in quarta Trebellianica,quæ adueniente conditione debetur matri. ¶Et ita fuit iudicatum per sacrum Consilium in dicta causa, & ita aliàs fuit iudicatum per sacrum Consilium in matre filiorum Iacobi de Alferio. ¶Tertiò dubitabatur.
5 †Quid de fructib.perceptis post mortem dicti testatoris per dictum pupillū,an in illis mater succedat? Et fuit conclusum,ꝙ sic:quia illi sunt ꝓprij ipsius pupilli,s̄m Angel.in d.l.centurio.& Ludo.in l. in testamento.ff. de testamen.mil.

DECISIO CCCLXVIII.

De creditore hypothecā authoritate propria capiēte & precarium reuocante. Et de appretio ex cursu centū annorum præsumpto.

SVMMARIVM.

1 Pactum inter contrahentes, ꝙ creditor authoritate sua possit rem hypothecatã in solutũ capere an valeat.
2 Datio in solutum rei certæ pro debito, an censeatur uenditio, & q̃n.
3 Tempus centum annorum an operetur appretium in hypotheca. 11.
4 Tẽpus centũ annorũ, quæ operetur.
5 Temporis antiquitas ecclesiæ fundatione p̃sumit ab episcopo uenisse.
6 Decreti solennitas ex tempore præsumitur.
7 Instrumentum alienationis rei ecclesiasticæ ex diuturnitate solennitatem præsumit.
8 Solennitas extrinseca ex uetustate non præsumitur.
9 Mandatum quando nunquàm præsumatur etiam à seculo.
10 Titulus præsumitur ex temporis antiquitate.

IN causa nobilium filiorũ & hæredũ quondã Zandoli Branchacij filij & hæredes quondã Thomasij Brãcacij ex una agentium & filios, & hæredes quondã nobilis Ioannis Baptistæ Braucacij filij & hæredis quondã dñi Maselli Brancacij filij & hæredis quondã Pipuli Brãcacij super rei vẽdicatione cuiusdã territorij, quod dicitur Campagnano de pertinentijs puteolarum fuit excitatum in Consi-
1 lio, †an ualeat pactũ appositũ in instrumento hypothecationis dicti territorij pro debito dotali unc. cclxxv. & pro alijs unc. cxl. pro usufructu ipsarũ dotiũ nõ solutarũ, ꝙ dictus Pipulus creditor dictarũ dotiũ & usufructus suæ uxoris dominæ Ceciliæ Brãcaciæ filiæ dicti dñi Thomæ. ꝙ si dictũ debitũ nõ soluat̃ in tp̃e cõuẽto, liceat dicto creditori authoritate propria dictũ territoriũ capere ꝓ dicto debito, & sibi retinere in solutũ & ꝓ soluto ꝓ iusto pretio. ¶ Secũdò, si in ann. M.cccciiij. elapso termino solutionis supradictarũ quantitatũ dictus creditor uirtute dicti instr̃i reuocato precario cepit possessionẽ dicti territorij; dicens illud capere in solutũ & ꝓ soluto, & illud tenuit cõstãte matrimonio per plures annos, & soluto matrimonio ꝑ mortẽ uiri superstite dña Cecilia eius uxore, quæ similiter tenuit dictũ territoriũ per annos xx. & post eius mortẽ dñs Masellus eius filius & hæres: ita ꝙ elapsi sunt anni centum. Si allegat̃, ꝙ appretiũ interuenit, sed non ꝓbat̃. ¶ Vtrũ ex cursu centũ annorũ p̃sumatur dictũ apprẽtiũ fuisse factũ. ¶ Ad primũ dubium fuit conclusum, ꝙ ualet dictũ pactũ, ut creditor rẽ sibi hypothecatã possit capere ꝓpria authoritate, & reuocare precariũ, & in solutũ retinere ꝓ iusto pretio: ut in l. j. C. de pac. pig. & in l. si fundũ. §. fin. ff. de pig. & firmat Bar. in l. creditores. in v. col. uer. ulterius iuxta p̃dicta quæro. C. de pig. Et
2 pro hoc facit: † quia datio in solutũ rei certæ pro debito, censet̃ emptio, & uẽditio. l. eleganter. in princi. ff. de pig. act. & uoluit Bar. in l. libera. C. de sentẽ. & interlo. om. iud. & in l. si quis aliam. C. de solu. & probat̃ in l. si prædiũ C. de euict. & tenet Frã. de Are. in cõs. clx. inci. longa est ista consultatio. in col. vij. & hoc si secutũ est appretiũ: nã tunc esset trãslatũ dñiũ, ut in l. uetustissimã. C. de iure dominij impetrãdo, & nõ secuto appretio diceret possideie iure creditoris, & dicti coniuges facerent fructus dictę rei pignoratæ suos constãte matrimonio, per c. salubriter. de vsuris. & no. doct. in l. insulam. §. usuras. & in l. Titia. ff. sol. mat. & eo soluto uxor etiã habet uirtute cõsuetudinis Neapol. ꝓ usufructu tres duos ꝓ qualibet uncia: ut in prima consuet. Neapol. & ibi ꝑ gl. in uerbo, uxore supstite. in ti. de iure dot. cũ fortè de iure nõ esset. de quo in l. diuortio. i prin. ff. sol. mat. & in d.

c.salubriter.& p Aret.in §.fuerat.Insti.de actio.post mortē dictæ uxoris, certè fructus excōputarent in sortē, p l.j.& ij.C.de pig.act.& l.rescriptū. §.alieno.ff.de distra.pig.& in cap.illo vos.de pig.& sic prtrāsiuit totū Cōsi
3 lliū in isto primo dubio. ¶†Ad scdm dubiū dicebat, ꝙ stante possessione uetustissima quasi cētū annorū à tpe captionis possessionis dicti territorij facta per dictū Pipulū creditorē vigore dicti instri, & eius declaratiōis, ꝙ recipit in solutum p iusto ptio, licet non appareat dictū territoriū esse per expros appretiatū, ꝙ præsumitur ex cursu tanti tpis dictū appretiū:cū ista appretia fiāt seorsum ab instro debiti,& instro captionis, & declaratiōis, ꝙ recipit insolutū,pp quod debet psumi appretium fuisse factū: ut dicit Bal.in l.si quis ex aliena.ff. de acqui. hære.¶Et p hoc allegat id, qđ dixit Ludo.Ro.in cōs.cclxxiij.qđ incipit, quò ad primū, an Abbas &c. qui uo-
4 luit,†ꝙ si duo loca diuturno tpe fuerunt possessa tanquā vnita,certè in dicta unione psumit interuenisse authoritas supioris,p l.si filius.C. de peti. hær.& facit l.qui in aliena.in uerbo, sed si nō adierit.ff.de acq.hær. & ea q̃ hūr in l sciendū.ff.de uer.obl.¶Itē allegat id,qđ dicit Archid. in c. nemo. de cōsecra.dist.j.& Card.Flor.in c.re
5 quisisti.de testa.qui dicūt,†ꝙ pp antiquitatē tpis psumit, ꝙ ecclesia fuit authoritate epi fundata, & eius consensus psumit ex tpe.& idē dicit Pe. de Peru.in suo tract.de quarta canonica.¶Itē allegat id qđ dicit Bald.in l.si filio.C.de patria potestate. ubi dicit,ꝙ patientia aduersarij inducit psumptionē ueritatis & solennitatis. ¶Itē allegat id, qđ dicit Pet. de Anchar.in cōs.cxxxv. incip.ex consilijs
6 excellentiū doctorū, †ꝙ ex tpe psumitur solennitas decreti, & authoritas.¶Et ad hoc accedant omnia illa, quæ allegat Alex.in j.uol cōs.lxxix. incip.circa primum,de quo quæritur. in iij.colum.¶Item dicit Flor.in l.ij. ff.de fide instr. ꝙ si producat instrm longo tempore sumptum ab originali,licet non appareat de citatione partis,ꝙ præsumitur partē fuisse citatā. alleg.Io.And.in c.Albericus. de testibus.& ibi per Felynum, & dicūt Anto.de butr.& Ioā.de Imo.in c.ea no-
7 scitur.de his,quæ fiunt à præla.†ꝙ si emptor rei ecclesiasticæ possedit rem diu alienatam, licet in instro non dicatur de solennitate adhibita, tamen præsumitur.& multa ad hoc copiosè allegat Felyn.in c.sicut. in iij.char.& sequen.de re iudi.& ad eum facta est remissio.¶In contrarium allegat id, quod dicit Card.Floren.post Hostiē. in d.c.Albericus. qui tenet indistinctè,ꝙ dicta solennitas non præsumitur,per l.quicunque.ff.de public. nisi in actu modici præiudicij: & pro hoc facit,quod dicit Bal.in l.ij.C. de leg.
8 hære. †ubi propter longum tempus non præsumit solennitas extrinseca. sed ista non procedunt fm Fel.in d. c.Albericus qñ in instro nihil enuntiatur de solennitate extrinseca, & factū est autiquū:tunc psumitur solennitas extrinseca,fm eum ibi: quia talis defectus appretij non facti per cētum annos nunquam fuit allegatus: & ideò præsumit,ꝙ iam dictū appretiū fuit factū, ut dicit Compostella, in c.cum dilectus.de cōsue. & ibi per Io.de Imo.& refert Fel.in d.c.sicut. ¶Item allegabatur in ɔ̃rium, ꝙ sicut solennitas mandati non præsumitur ex cursu tpis etiā mille annor. ut dicunt Bal.& Sal.in l.j.C.de rebus alie. non alienan. C.si ex falsis instru. l.ij. Sed istud non obstāt,quia est specia-
9 le in hoc casu;†quia concernit personæ legitimationem,& si persona non est legitima,quia nō apparet, nūquā tale mādatum præsumitur, quod se-

cus est in appretio, qd' præsumitur, ex quo per centũ annos præsente aduersario,& eius hæredibus possessum est dictum territoriũ,de quo erat fama, ꝙ fuerat dicti Thomasij, & eius hæredis,hoc sciebãt,& omnes tacuerunt tanto tpe. Et ideo uoluit dispositio c.j.de præscrip.lib.vj. ꝙ in præscriptione tanti tp̃is, in cuius cõtrarium memoria non existit,nõ exigit
10 titulus,†quia titulus præsumitur, nisi probaret̃ de mala fide,fm glos. ibi in uerbo,nisi.dum allegat c. uigilanti.&.c.ultimum, quæ mala fides non est ꝓbata,nisi ꝙ dicit,ꝙ non interueniat appretiũ,& sic ꝙ non interuenit titulus,& titulus præsumitur ex tp̃is antiquitate. Nec est dare diuersitatẽ ꝑsonarum inter hæredes & principales ꝑsonas, ex quo una & eadem persona esse censet̃ data sciẽtia, ꝙ dictũ territoriũ fuit dicti Thomasij, vt in auth.de iureiur.à moriente præstito §.j.poterat enim ipse Zandalus pater agentium,qui uixit lõgo tpe agere, ex quo sciuit dictum territorium fuisse patris:& sic eius patiẽtia cũ cursu tanti tp̃is,nũc habet inducere præsumptionẽ, ꝙ dictum appretium interuenit,per ea quæ supra dicta sunt. & tantò magis hoc credimus,quia dictum territorium nõ excedit ualorẽ dictarum unciarũ quadringentarum xv. ad quas tenebat̃ dictus quondam
11 Thomasiꝰ ꝓ dote dictæ filiæ.¶†Fuit ergo cõclusum & uotatum, ꝙ hr̃des prædicti conuenti absoluãtur ab impetitione dictorũ hęredum Zandali. ¶Et sic posteà fuit iudicatum & sententiatum per sacrum consilium, licet aliqui domini, alijs tamẽ medijs, idem uotauerunt.

DECISIO CCCLXIX.

De rei alienæ datione ĩ solutũ, & de malæfidei creditore recipiente alienum pro soluto.

SVMMARIVM.

1 Datio ĩ solutũ rei alienæ,an ualeat. Datio in solutum est uenditio.
2 Venditio rei alienę est ualida,sed uero domino non nocet.
3 Dominus qualiter rem suam per alterum alienatam uendicet.
4 Pretium loco rei in particularibus, an succedat,& quando.6.
5 Creditor à debitore aliena bona in solutũ recipiens, quo casu ad interesse teneatur.
6 Creditor alienũ ꝓ soluto recipiẽs, qñ in mala fide constituatur. 10.
7 Seruo de facto suo deponẽti credit̃.
8 Fides bona & mala ex inualida ꝓbatur probatione.
9 Fama rei alienæ in solutũ datę creditori malam causat fidem.
11 Credendum, cui dicere incumbit.
12 Dolosus ad emendationem damni tenetur.

Alphonsus de Parisio de Trapani erat creditor Frãcisci de Masso in certa quãtitate pecuniarũ ex causa uenditionis certarũ merciũ, ꝓut fatebat̃ ipse in quodam ɔ̃ctu hic Frãciscus de Masso præpositus fuit exercitor sup quibusdã mercibus oneratis in quodã nauigio per Frãciscũ de Anfora,& Antoniũ de Bocza de Surrẽto:& dũ nauigando se ɔduceret in partibus insulæ Siciliæ: ꝓcurator dicti Alphõsi cõstringit via facti dictũ Frãciscũ de Massa suũ debitorẽ,ut sibi satisfaciat. ille suus debitor dicit, ꝙ dictę merces oneratę nõ sunt suæ: & ita est ꝓbatũ ꝑ testes,qui dicebãt, ꝙ alij hoĩes qui erãt ĩ dicto nauigio sic dicebãt Nihilominus,dictus Frã. de Massa dedit in solutũ,& ꝓ soluto ꝓ suo debito dicto Alphõso merces ꝑdictas oneratas in dicto nauigio, in qbus ipse fuerat ꝑpositus exercitor seu sup carricũ ꝑ dictos Fran.& Anfora & Anto.Bocza:vt patet ꝑ ĩstr̃m publicũ.Nũc ɔuenit dictus Alphonsus

ſus a dictis dñis dictarũ mercium, ꝙ eis reſtituat merces eorum, quas habuit à dicto Frãciſco de Maſſo. Et cã ĩtroducta in ſacro cõſilio fuit dubitatũ, utrũ datio in ſolutũ rei alienæ ualuerit. ¶ Secundò, poſito ꝙ ualuerit, utrũ ipſe Alphõſus fuit in mala fide, recipiẽdo in ſolutũ, & ꝓ ſoluto merces alienas. ¶ † Ad primũ dubiũ fuit deciſum in cõſilio, ꝙ dicta datio ĩ ſolutũ eſt emptio, & uenditio, ꝑ l. litis. ff. ꝓ empto. & in l. fi. ff. ex quib. cau. in poſ. eat. & Bar. in l. ſi pupillorũ. §. ſi ꝑtor. ff. de reb. eo. & in l. j. §. cũ prædiũ. & ibi Bar. ff. de pig. † Et vẽditio rei alienæ ualida eſt, ut in l. rẽ alienã. ff. de ꝯhen. emp. ẽt inter ſciẽtes rẽ eẽ alienã: vt no. in l. ſi ĩ emptione. §. itẽ ſi emptor. eo. tit. & uoluit Bar. in l. ſi is qui pro emptore. §. fi. ff. de uſuca. Sed nõ nocet talis uẽditio uero dño: ut in l. alienũ. & ibi Bald. C. de fur. & in l. j. C. de uſuca. ꝓ empto. no. ĩ l. itẽ ſi res. ff. de alie. iud. mut. cau. fac. & in l. res aliena. ff. de ꝯhen. emp. † Nã poterit uerus dñs res ipſas uẽdicare, uel agere Publiciana, uel agere remedio poſſeſſorió. l. j. & iij. ff. de tritica. & l. ſi coloni. C. de agrico. & cenſi. lib. xj. uel agere actione furti, qñ ſcienter emit rem alienã: vt in l. ſi liberã. C. qđ cũ eo. & no. in l. inciuilẽ. C. de fur. Et hoc uerũ, ſi res ipſæ extarẽt: ſed ſi nõ extarẽt, ꝑut erat in facto, de quo agitur, utrũ poſſit agi ad ꝑtium eorũ, videbat̃, ꝙ non: † quia in particularibus pretiũ non ſuccedit loco rei: vt in l. ſi ſeruũ. §. fi. ff. de uerb. obl. niſi in certis caſibus ſpẽalibus, de q̃bus per glo. in l. Labeo. & Sabinus. ff. de uerb. ſig. & per Bal. in l. mater tua. C. de rei uẽdi. & Bar. in l. ſi rẽ & ꝑtium. ff. de pet. hære. & ibi ſunt cõcordantiæ allegatæ per Alc. Tñ dicit Bal. in d. l. mater. ꝙ qñ res præſtari nõ põt, in ſubſidiũ, pretiũ ſuccedit in loco rei in iudicio ſingulari, ut in l. itẽ ſi uerberatũ. §. j. ff. de rei uen. & not. in l. ſi eũ ſeruum. & ibi Alex. ff. ſi cert. peta. Sed in ueritate, nõ eſt actũ iſta via: † ſed actum eſt ꝯtra dictũ Alphonſum ad intereſſe: quia ꝑſupponit̃, quod dictus Alphonſus fuit in mala fide recipiendo à ſuo debitore in ſolutũ bona aliena: quo caſu tenet̃ ad intereſſe, in quo intereſſe uenit æſtimatio rei. i. ipſarum merciũ: vt in l. ſi quid fur. §. qui lancem. & l. qui tabulas. ff. de fur. Et tantò magis, quia dicta datio in ſolutũ fuit coactè facta: quia facta ꝓcedente carceratione ſui debitoris uia facti, † quo caſu ẽt in iudicio particulari pretium ſuccedit loco rei, ſm glo. in præalle. l. Labeo. per l. j. C. quod metus cau. ¶ Circa ſecundum dubiũ, An dictus Alphõſus fuit in mala fide recipiendo in ſolutum alienas merces. ¶ Fuit ꝯcluſum per omnes dños, ꝙ ſatis põt dici dictũ Alphonſum fuiſſe in mala fide, tum ꝑꝑ aſſeuerationem ſui debitoris dicẽtis, ꝙ dicta bona non erant ſua, ſed aliena, & debebat dictus Alphõſus ei credere: quia deponebat de facto ſuo, † quo caſu ẽt ſeruo credit̃: ut in l. q̃ro. §. fi. de ædil. edic. & iſtũ tex. ad hoc allegat Paul. de caſt. in ꝯſil. cccxxxj. & in conſil. xxxv. incip. priuſquã, bene facit tex. in l. magis. §. ne tñ. ff. de reb. eorũ. & in Spec. in ti. de teſti. §. nunc tractandũ. uerſi. hoc aũt. in fin. glo. iiij. q. iij. §. item Bar. in conſil. ccix. Pau. de ca. in l. ij. §. ſi abſens. in glo. ibi, & fortè. ff. ſi ex no. cau. agat̃, tum ẽt, quia illi, qui erãt in nauigio, hoc affirmabant: † unde ſicut bona fides ꝓbat̃ ex probatione inualida: vt dicit Bal. in c. j. §. ſi duo. de pace tenen. & Bal. in l. j. in fi. C. ubi cauſa ſtatus. ita probatur ẽt mala fides ex inualida ꝓbatione: quia ex cõiecturis percipit̃ bona uel mala fides: vt no. in l. pen. C. de euic. & uoluit Bal. in l. j. C. de vſuca. transfor. tum etiã, quia erat fama, ꝙ dictæ

merces nō erāt dicti debitoris Alphō
9 si. ¶ † Et sic ista fama, ꝙ merces erant alienę causat dicto Alphonso malam fidem: vt dicit Ange. i l. eum qui. §. in Publiciana. ff. de publi. facit ad hoc qď dicit Bart. in l. celsus. ff. de usuca. ¶ Nec obst. ꝙ dictus debitor dicti Alphonsi nō ostendebat, ꝙ dictæ merces erāt alienæ nec mādatū, & sic nō debet credere dicto suo debitori dicenti, ꝙ merces, quas ipse portabat, erāt alienæ: vt in l. si quis inficiatus. ff. deposi. & ꝓut dicit Bal. in l. si fundū. C. de rei uen. ut not. in Cle. cām. de elec. quia ut dicit ibi Cy. & Albe. de Rosa. in dubio debuit abstinere à dicta datione in solutū; quia talis denūtiatio facta à suo debitore, arguit ipsum à mala fide, ꝑ d. l. si fundum.
10 ¶ † Nec ob. ꝙ denūtiatio non fuit facta dño mercium, sed à dicto supcarico, & per ɔ̄ns non inducit mala fides in Alphonso, per tex. in l. si maior. C. de rescin. uen. & l. tutor vrgentibus. in prin. ff. de mino. s̄m Pau. de cast. in d. l. si fundū. Quia rñdetur, quò ad effectū, ꝙ ut quis constituat in mala fide sufficit, ꝙ fiat ista denuntiatio, ꝙ res est aliena ab eo, qui habet custodiā ipsius rei: ut patet ex doctr. Bart. in l. non solū. §. morte in iij. q. princ. ff. de oper. no. nun. & not. Bar. in l. itē ueniunt. §. petitā. ff. de peti. hære. q̄a
11 ad eū spectabat hoc dicere. † & ideò erat ei credendum: ut dicit Lucas de Penna, in l. iij. C. de murileg. libr. xj. dū alle. l. q̄dam. §. sed si ei. ff. de eden. Benè facit ad hoc, quod dicit Bar. in l. si seruū. §. nunc uideamus. ff. de uerbo. ob. ꝙ in casu, ī quo ex parte eius, cui fit determinatio. requirit̄ sola abstinentia, & tunc sine dubio pōt fieri ista denuntiatio ēt per negotiorū gestorem: vt. ff. qď vi aut clam. l. ꝓhibere. in ꝓrin. ¶ Quare ergo tanquā commissarius causæ dedi primum uotum, ꝙ dictus Alphonsus cōdemnetur ad pretium merciū dictorū agentium habitarū per dictū Alphōsum, ꝓut continetur in instrō dationis in solutum ipsarū mensium cōsignata-
12 rū per dictum suū debitorē, † nā in foro cōscientiæ q̄n quis est in dolo, tenetur ad emendam damni: vt dicit Inno. in c. sicut dignum. circa finem, de homici. de quo fuit memor Abb. Sicu. in c. q̄m contra. in glo. in uerbo, loca. de proba. ¶ Et ita per totū consilium fuit per diffinitiuam sententiā pronuntiatum.

DECISIO CCCLXX.

De statutaria præscriptione aduersus minorē non currēte.

SVMMARIVM.

1 Minor ętas an restituenda aduersus cōsuetudinnariā præscriptionem. 3.
2 Minor læsus restituitur, nisi in prohibitis de iure.
4 Minor aduersus legem ciuilem restituitur, non contra naturalem uel communem.
Tempus consuetudinarium currit minori, sed restituitur.
5 Minor aduersus dolum de præterito præsumptum, restituendus.
6 Remedium restōnis datum minori aduersus statutariā pręscriptionem transit in minoris successorem.
7 Sorori nobili uiro non coniuncta qualiter aduersus fratrē ꝑ Neapolitanā consuetudinē succurratur. 10.
8 Dispositio pœnalis incipiens à præcedente simplici q̄n committatur.
9 Pœna culpæ an & quando cōmittatur sine monitione.
11 Soror per statutū masculata ad paternam successionem, an etiā ad paternam & collateralem.
12 Verbum disponere, trahitur ad ultimas uoluntates.
13 Donatio in fraudem successoris, q̄n dicatur facta. 14.
Fraus ex īgēti alienatione ꝑsumit.

15 Donatio meritoria præsumptioni fraudis silentium imponit.
Merita in donatione, an oporteat, φ specificè probentur.
16 Obsequiũ in discrimine uitæ exhibitũ, maxima dignũ remuneratione.
17 Successor nõ tenet ad remunerandã prædecessori præstita beneficia.

Tria dub.a fuerunt discussa in cõsilio, in causa, quæ uertitur inter Ambrosiũ de Misina de Neapoli cõuentum, & Vincentiam de Misina super successione bonorũ, quondã Iacobi de Misina fratris dictæ Vincentiæ.

¶ Et primũ consuetudo Neapoli. prima, de successio. ab intesta. dictat in scriptis, φ mortuo patre cum filio & filia, filius succedit, & tenetur maritare sororẽ secundum paragium & facultates: eam aũt differente maritare secundũ paragiũ usq; ad annos xvij. succedit, & põt petere portionem de bonis paternis & maternis, & subdit in consuetudine. Quid aũt, φ tunc soror quoad prædicta, habetur ac si eẽt masculus. Quid si mortuo patre relictis filio pupillo ac relicta filia pubere uel impubere, & ista fœmina efficiatur xvj. annorũ antequã filius pu-
1 pillus efficiatur maior? ¶ † Utrum, soror possit dicere, φ debet succedere, eò φ frater non maritauit eam infra xvj. annum, uel frater possit dicere, φ istud tempus nõ currit minori, & si currit, possit petere in integrum restitutionẽ infra quadriennium finita minori ætate. Et sic aduersus dictam præscriptionẽ ꝯsuetudinariã restituatur ipse minor. ¶ Istam qõnem sentit Andr. in constit. Regni, In aliquibus in v. col. in uersic. sed ex quo recusauit dare dotes, an possit pœnitere & offerre &c. φ si eẽt minor frater. tũc per in integrũ restõnem posset pœnitere. alleg. C. de repu. hær. l. fi. in fi. & sic vr̃, φ dat sibi restitutio ex capite minoris ætatis: quia hoc ipso est læsus. ¶ Ad idem adducitur, istud tempus cõsuetudinarium xvj. anno. currit minori. sed dat sibi restitutio, ſm Inno. in c. ꝯstitutus. de restit. in inte-
2 † nã regulare est, φ data læsione semper minor restituit, nisi ꝯ̃rium reperiatur in iure expressum: ut nota. in l. auxiliũ. ff. de mino. & in aut. de hære. & fal. §. pupillus. & est optimus tex. in l. fi. C in quib. cau. in inte. rest. non est neces. licet Bar. in l. etiã. circa fin.
3 ff. de mino. † dicat, φ in lucro captãdo præscripto statutaria semp currit contra minorẽ. sed datur restitutio. Sed in damno uitando ipso iure nõ currit minori. Bene ad hoc faciũt not. in c. j. §. ꝑtereà si quis. de prohi. feuda. ali. per Fed. sed Bal. not. in c. j. quo tpe miles. in vj. col. dicit, φ tempus statutũ à ꝯsuetudine succedit loco tpis statuti à iure cõmuni, & tunc sortit eandem naturã. & sic non currit minori ipso iure: vt in constit. Regni, Minorũ iura. & no. doc. in d. c. cõstitutus. & Inn. & Abb. in c. auditis. eo. tit. de resti. in integ. Aut tempus statutũ à consuetudine, nõ succedit loco alicuius tpis statuti à iure communi: imò illi ciues sic ordinauerũt, & tũc datur minori restitutio aduersus tempus prædictum cõsuetudinarium, ſm Inno. in d. c. constitutus. & Ioan. Andr. in nouel. in ca. ex rõne.
4 de app. † Bene facit id, qđ dicit Alexan. in d. l. etiã. φ minor aduersus legem ciuilem restituitur: sed nõ ꝯ̃ legem naturalem uel communẽ. ¶ Et propterea dicebat Bal. in d. l. fi. C. in quib. cau. in integ. restitu. non est neces. φ tempus consuetudinariũ currit minori: sed datur restitutio. & idẽ dicunt Innoc. in d. c. constitutus. & sentit Bar. in d. l. etiam. & Bald. in l. si matri. C. ne de statu defunctorum. in verbo, extra quæro. ubi distinguit. & Card. Flo. in l. unica. in ix. quæstione. de resti. in integ. & Ludo. Ro. in fin.

gularibus, in verbo, mino. Et ꝓ hoc
5 facit, † nã minor restituitur aduersus dolũ præsumptũ de præterito: ut dicit Bar. in l. si ex causa. §. nunc uidendum. ff. de mino. & Bar. in l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nuntia. Et posito sine ꝑiudicio ueritatis, ꝙ dictus Iacobus minor fuisset interpellatus à sorore, & illã interpellationẽ spreuisset, certè diceretur in dolo ꝑsumpto de ꝑterito, ut in l. ait prętor. §. si quis particeps. ff. de his, quæ in frau. cred. & l. si fundũ. C. de rei uẽdi. quæ iura ad hoc alleg. Bar. in d. §. nuntiatio. in iiij. col. ergo aduersus dictã morã mi
6 nor restituit̃. ¶ † Et istud remedium cõpetens minori, ꝑ uiã restitutionis in integrũ ꝯ ꝑscriptionẽ statuariam, transit ẽt in successorẽ ipsius minoris, ꝑ text. in l. minor autẽ magistratus. §. fi. ff. de mino. & in l. ea quæ. §. ꝙ si maioris. C. de tẽpo. in integ. restit. & ibi ꝑ Bart. & Bal. ¶ Quare fuit pari uoto uotatũ, ꝙ ex quo Iacobus frater dictæ suæ sororis, q̃n mortuus Franciscus de Mesiua eius pater erat pupillus, & mortuus fuit, q̃n erat ętatis annorũ xviij. & illa Vincentia tẽpore mortis dicti sui fratris erat annorum xxij. & sic dictus Ambrosius cõuentus põt opponere de dicta restitutione, quæ cõpetebat dicto Iacobo minori, cuius ipse fuit hęres in
7 stitutus. ¶ † Secũdũ dubiũ fuit, vtrũ ad hoc, ut soror succedat æqualiter unà cũ fratre, in casu, q̃n frater distulit ipsam maritare infra xvj. annos, requirat̃, ꝙ soror interpellauerit fratrem, ita ꝙ si nõ ꝓbet̃ de interpellatione fratris, nõ efficiatur masculiata. glo. Neapo. suꝑ dicta consuetudine, in uerbo, differentibus, dicit, ꝙ soror habet duplicẽ uiam, uel cogendi fratrẽ ad dotandũ, cũ primũ potest, uel interpellare fratrẽ congruo loco & tẽpore, & expectare cursum xvj. annorũ, ut eis elapsis succedat, & dicit, ꝙ hoc tp̃s nõ dat̃ ad bñficiũ dilationis, sed ad pœnam fratri differenti maritare sororẽ. Et licet d. gl. Neap. nihil alleget, tñ pñt ad hoc infrascri-
8 ptæ rões allegari. † nã q̃n dispõ pœnalis incipit à ꝓcedente dispõne simplici, pœnalis illa dispõ tunc cõmittitur, quãdo facta interpellatione cõgruo loco & tẽpore de eo, ꝙ erat deductũ in dispõne simplici præcedenti per interpellationem quod potuit adimplere, nõ fuit adimpletũ, ut uolunt Barto. in l. ita stipulatus. in vij. op. quintæ partis. & in vj. q. ff. de verbo. oblig. & ibi Io. de Imo. post Ange. & gl. Bald. & Ange. in l. & si post tres. ff. si quis cautio. Sed dicta cõsuetudo incipit à pœnali dispõne simplici, ergo requiritur interpellatio. ¶ Secundò adducitur id, quod dicit Inn. quẽ sequuntur ibi Abb. & alij in ca. extirpandæ. §. quia uerò. de ꝑbendis.
9 qui dicit, † ꝙ ubi pœna imponit̃ à iure pro negligẽtia seu culpa in nõ faciendo, opus est, ꝙ præcedat monitio seu interpellatio, ut incurratur illa pœna, per c. ex parte. cũ tribus sequentibus, de clericis non resi. & per l. si ex causa. ff. de uerb. obliga. Io. de Imo. in l. nõ solũ. §. morte. in fi. ff. de oper. no. nunc. Ant. de But. in c. cũ in cunctis. ix. col. de elect. fallit in casu, quẽ ponit gl. Bar. & Bald. in l. j. C. de his quibus ut indig. glo. & Bart. in l. in cognitione. ff. ad Sylla. Secus, ubi pœna imponitur pro facto affirmatiuo, vt in c. de multa. de ꝑben. & in l. j. C. de secũdis nupt. & hãc theoricã affirmant Io. And. in c. excõicationi. de rapto. post gl. ibi, & Bal. ĩ d. l. & si post tres. in repet. qui allegat text. in aut. de hære. & Fal. §. si quis autẽ nõ implens. & in auth. de eccle. titu. §. si autem. & Bal. in authẽ. hoc amplius. C. de fideicõm. & Bal. & Imo. in l. si mora. ff. solu. mr̃i. & Bal. in c. j. §. publici latrones. de pace tenen. Bald. in

aut. omnino.C. ne uxor pro marito. Bal.in l.magnam.C.de ꝯtē. & commit.stipula.& in l.ij.C.de sponsa. faciunt notata per Bar. in l.inficiando. §.infans.ff. de furt.& per Barto. in l. mulcta.ff.de cōdi. & demō.& cū con cor.quæ allegantur ibi ꝑ Ale. in apo
10 stillis ¶†Et per sacrum consiliū fuit conclusum, ꝙ ut soror succedat vnà cū fratre in bonis paternis in ciuitate Neapo.requirit̃,ꝙ soror interpellauerit fratrem,ut ipsam maritet & dotet ſm facultates. ¶Sed hic incidit qō. Ecce,ꝙ soror interpellauit fratrē, ꝙ ipsam maritet & dotet, & fuit in mora.& sic soror excedens annos xvj. successit vna cū fratre in bonis paternis,pone,ꝙ sunt plures fratres pupilli & in pupillari ætate moriuntur. ¶Vtrū ista soror succedat cū fratre, qui fuit in mora in ipsam maritando & dotando,dictus pupillis fratribus, sicut si esset masculus.¶Dicebant aliqui,ꝙ tex.in consuet.si moriat̃.vr̃ admittere sororem ad successionem bonorum paternorū cū fratre, si ipsam non maritauit ꝟ.xvj.annos, nihil dicit,utrum ipso supradicto modo masculiata succedat, ut masculus transuersali.& tex.in consuet. ꝙ autē. dicit,ꝙ quo ad prædicta.s. quo ad successionem bonorū paternorū, succe-
11 dit,ac si esset masculus. † Alij dicebant,ꝙ si est masculiata quo ad succedendū patri,erit etiam masculiata quo ad succedendū fratri & collaterali:& pro hoc allegabant gl.Neapo. in consuet. si moriat̃.in gl. in uerbo, filijs.ibi,nonò est hoc ius consuetudinarium.& in consuet.ꝙ autē in uerbo,parentum.vbi dicit,ꝙ soror, quæ successit in bonis paternis tanꝗ masculiata succedit fratri uel sorori: q̃a utitur iure fratris. & in hac secunda opi.magis inclinabant dn̄i de cōsilio. ¶Tertium dubiū fuit,vtrum iste Iacobus potuit donare aliqua bona stabilia paterna & materna dicto Ambrosio per sex menses ante eius mortem per contractum inter uiuos in ꝓiudicium dictæ Vincentiæ eius sororis.¶Ego fui in uoto,ꝙ sic:quia consuetudo Neapolitana,quæ incipit, & si testator.dicit, ꝙ hn̄s bona paterna uel materna non pōt de ipsis disponere,nisi de medietate, aliam medietatem tenetur relinquere proximioribus ex parte patris in bonis paternis,uel proximioribus ex parte ma-
12 tris in bonis maternis.† Verbū.n.disponere,trahitur ad ultimas uoluntates,& non ad dispōnē inter uiuos:ut dicit gl.Neap.in d.consuet. in uerbo disponere.ubi dicit, ꝙ pōt totū alienare in uita,sed in morte de medietate,& ibi,dum dicit hic de testatore, non autem donatore & uenditore.Et posteà dicit,nisi fiat in fraudem suc-
13 cessoris.†Dr̃ autē fieri in fraudē successoris, qn̄ donauit oīa bona sua: ut in l.omnes.§.Lucius.ff.de his,quæ in frau.cred.iunctis not.per gl. & doc. in l.qui testm̄.ff.de probatio.Idem,si non omnia bona sua,sed quasi omnia donauit: ut sentit Bald.C.si quid in fraudem patro.l.j.in iij.q. & no.Bal. in l.si unꝗ.C.de reuocan. donationi. & dicit Bal.ꝙ ex vna magna alienatione ꝓsumit̃ fraus.in l.fraus.ff.de legi.& firmat hoc Ale.in j.uol. consil. lv.incip.consideratis uerbis dicti statuti &c.¶Item probat̃, qn̄ in fraudē est facta donatio,si fiat ab eo, qui nō habet filios,nec habere pōt,& donauit non successuro:ut dicit ibi gloss. Neap.in uerbo,disponer̃.ibi. sed qūo probauit.& pro hoc bene facit text. in c.j.§.sed & res.per quos fiat inuesti & ibi glo. in uerbo, in fraudem.
14 ¶†Item præsumitur in fraudem facta donatio,qn̄ quis donat consanguineo suo, si tēdat in ꝓiudicium tertij: ut dicit Pau.de Cast.in consi.lxv.incipien. super isto puncto occurrunt

tria uidenda; allegat Bar. in l. post cō tractum. ff. de donat. Et licet diceret pro parte dictæ sororis, quod dicta donatio fuit facta in fraudem sui: quia dictus Iacobus semper fuit infirmus diuersis infirmitatibus, & cōiter æstimabatur citò mori, propter quas dicta donatio psumitur in fraudem successoris facta, prout colligitur ex lege j. & ij. ff. de dona. cā mor. & in d. Iacobo donatore non erat spes filiorum. Et donatio fuit facta de maiori parte bonorum stabilium, & sic vr facta in eius fraudem. Et ideò non debeat valere: ut s. dictum est. ¶Tñ ego dicebā, quod fuit donatio prædicta facta ob merita ipsius donatarij, ut dicebat cōtra-
15 ctus donationis: † quo casu cessant dictæ presumptiones fraudis: ut dicit Neapo. in d. gl. Et licet non sufficiat confessio Iacobi donatoris facta in instrumento & cum iuro de seruitijs præstitis per dictum Ambrosium sibi: sed oportet, quod specificè probentur seruitia & merita, ut uoluit Bar. in l. si forte. ff. de castren. pecu. & gl. & do cto. in l. si donatione. C. de colla. & uoluit Io. an. in addi. Spe. in tit. de reb⁹ eccle. non alie. in rubr. & firmat Ale. in pallegato consi. lv. in j. uol Tñ fuit bene probatum in pcessu, quod dictus Ambrosius conuentus dicto Iacobo præstitit seruitia suæ personę in seruiendo ei in suis infirmitatibus diuersis, necnon & qñ superuenit pestis in domo & familia dicti Iacobi, qñ fuerunt mortui de peste alij fratres dicti Iacobi, & ipse Ambrosius non dere-
16 liquit eū. ¶ † Vnde fuit mihi uisum, quod ista seruitia sunt digna maxima remuneratione: quia posuit uitam suā in periculo, quia experientia, quæ est rerum magistra; ut in c. cū expediat. de elec. lib. vj. docet, quod ista sunt magna seruitia. Et tātò magis, quod dictus Ambrosius seruiuit in auri fabri. pri dicti Iacobi: quæ seruitia pręstita pri; licet non tenebatur dictus Iacobus remunerare, per id, quod dicit Bart. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa.
17 † quia facultas remunerandi magnū seruitium præstitū prædecessori, non transit in successorem. & de hoc fuit memor Iason in l. ex hoc iure gētiū. ff. de iusti. & iu. & in l. si non sortem. §. libertus. ff. de condictio. indebiti. tñ negari non pōt, quod ipse fuit gratus patri & filio. ¶Sed toti sacro consilio me solo excepto fuit uisum contrarium, quod dicta donatio non sit facta sine fraude, & dicta seruitia non sunt digna remuneratione dictæ donationis tantorum bonorum stabiliū. ¶Et ideò fuit iudicatum, quod fuit facta in fraudem dictæ sororis: & sic non potuit ipsam facere in præiudicium dictæ sororis, quam fraudare nō potuit successione bonorum antiquorū pro medietate, iuxta dispōnem prællegatæ consuetudinis Neapolitanæ.

DECISIÓ CCCLXXI.

De dotis relicto incerto, & de ordinatis arbitratoribus à testatore ad dotem taxandam.

SVMMARIVM.

1 Legatum pium incertū, an ualeat.
Incertitudo in cōtractu uitiat 9ctū.
Legatum dotis incertæ tenet.
2 Iudex supplet de facto in cā dotis.
Dotis causa est pia.
3 Frater etiam tenetur ad uxorandam sororem.
Neptes filijs postponuntur.
Charitas primæ vnde sumat exordium.
4 Voluntas alterius fauore piæ causę secretè committitur.
Intellectus ad l. Theopompus. ff. de dote prælega.
5 Testator potest disponere, quod credatur vni testi.
Volūtas captatoria ēt in legatis nullius momēti, & qualiter dignoscat.

Legatum alterius arbitratu collatū, qualiter intelligendum.
7 Pactum promittentis, stare simplici uerbo, an ualeat.
8 Clausula, prout eis uidebitur, in legato inserta, importat boni uiri arbitrium.
9 Recursus ad arbitrium boni uiri ab arbitratoribus per testatorem electis, haberi an possit.
Iudex dicitur bonus uir.
10 Arbitriū iniquū quot modis dicat.
Iudex in neutrā flecti partē debet.

DOMINVS Antonius de Rao, fecit testm̄, & vnicū filium suū instituit hæredem vniuersalem, & certa legata fecit, & inter alia legauit Mariæ de Rao suæ nepti filiæ fratris sui defuncti dotes taxandas & arbitrandas siue declarandas per dictū eius hæredem & uxorem & sororem dicti testatoris, prout eis uidebit̄ dandas tpe sui maritagij. Nūc dicta Maria agit in cōs. ꝯ dictū hæredem, ꝙ attento, ꝙ s̄. dictæ personæ, quibus datum fuit arbitrium à testatore declarandi dictam dotem legatam eidem declarauerunt uerbo, ꝙ testator sensit de ducatis quinquaginta tm̄: & ista declaratio est nimis exigua, habet ꝑpeà recursum ad arbitrium boni uiri, ut modereť dictum arbitriū, pro bono uiro, elegit sacrū consiliū. ¶ Pro parte hæredis dr̄, ꝙ non potest haberi dictus recursus, ex eo, quia dicta quantitas ducatorū quinquaginta post testm̄ fuit declarata ꝑ testatorem, & dictæ personæ secutæ sunt uoluntatē ipsius testatoris. Et ad probādū uoluntatem testatoris prædictam dicunt, ꝙ dictus testator eis in secreto sic declarauit. ¶ Quæritur mō de tribus. ¶ Et primò, utrum tale relictū incertum pro dote sit ualidū. ¶ Secūdò, utrum uoluntas testatoris ad declarationem legati incerti possit probari per hęredem testatoris uxorem & sororem ꝑdictas ex uoluntate testatoris: uel ipsi sunt arbitratores relicti ꝑ testatorem in declarando incertā dotē relictā. ¶ Tertio, utrum à tali declaratione facta per eas possit fieri recursus ad arbitriū boni uiri. ¶ Ad primū fuit pariter uotatū, ꝙ licet regulariter in nō pijs legatis legatū incertū non ualeat, sicut in ꝯctu incertitudo uitiat ꝯctū: ut in l. triticū. ff. de verb. obli. de quo in l. stipulationum qdā. cū l. seq. ubi aūt non apparet. ff. eo. tit. tñ in legato dotis incertæ ualet legatū, per text. in l. si filiæ. ff. de leg. iij. & in l. Theopōpus. ff. de dote ꝑleg. & l. cū post. §. gener. ff. de iure dotiū. & hoc ēt notāt Ale. & alij in l. j. ff. sol. ma. & Pau. de Cas. in l. j. ff. de leg. ij. & Bal. in l. fi. C. de sent. quæ sine certa quāti. † q̄a iudex supplet de
2 facto in cā dotis: ut notāt cōiter doc. in l. si cū dotē. §. eo āt tpe. ibi, iudicis officiū. ff. sol. mat. ¶ Itē iu causis pijs iudex inq̄rit ex officio, ut dicit Cyn. in l. mulierē. C. si māci. ita fue. alie. ne ꝓstitu. & cā dotis est cā pia: ut in l. mulieri. ff. de ꝯditio. & demōstra. ¶ Et ego dicebā, ꝙ ex quo ista neptis testatoris erat uirgo sine patre, qui parū habuit de hæreditate pr̄na respectu eius, qđ habuit dn̄s Ant. testator, & erat paupcula, ꝙ licet solus pater est ille, qui teneť dotare filiā: ut in l.
3 qui liberos. ff. de ritu nup. † tñ frater teneť dotare sororē pauperē & egenā: ut in l. cū plures. §. fi. & ibi glo. ff. de administra. tuto. vñ ex hoc præsumo, ꝙ testator dictū legatū fecit dictæ suæ nepti pro exoneratione suæ ꝯsciētiæ, potius q̄ amore & dilectione neptis: quæ stante filio testatoris nō solēt à paruis diligi: sicut qñ non est filius testatoris: & prima charitas incipit à seipso: ut in l. ꝑses. C. de seruitutib⁹. in gl. ¶ Ad secūdā qōnē posset dici, ꝙ standū sit dicto ꝑfatorū hæredis vxo. & sororis, q̄a sic test. uoluit

per d.l.Theopompus. vbi vř casus ꝓ hoc.& ẽt in c.cũ tibi.de testa. & non potest dici,ꝙ sit captatoria voluntas:
4 † quia in secretũ alterius voluntas fa uore piæ causæ cõfert:ut in l.captato rias.ff.de hære.insti.cũ cõcor. & d.c. cũ tibi.fuit dictũ,ꝙ in d.l.Theopom pus. cõstabat filiũ testatoris arbitrasse ẛm volũtatẽ testatoris,quia testator dixerat legitimis portionibus.Si cut alia soror,ẛm Bar.ibi,& in consi. clxviij.inci.quidã habens bona com munia,
5 † nã testator põt ordinare in suo testõ,ꝙ credatur vni testi, ut plenè per Alex.ij.uol.cõsi.liiij. incipiẽte,circa id,quod quæritur. ¶ Ego dicebã,ꝙ aliud est dicere cõmitto tibi volũtatẽ meã, quã secretè tibi dixi, aliud est dicere,lego Titio, ẛm ꝙ arbitrabiť Mæuius: nã primo casu est data uoluntas in alterius voluntatẽ, tũc nõ valet:quia captatoria ẽt in legatis:ut in l.captatoriæ. ff.de lega. j. ẛm gl.in d.c.cũ tibi.fallit fauore piæ causæ:ut in d.c.cũ tibi.& l.fideicommissaria libertas.ff.de fideicom.liber. vbi libertas uoluntati alterius collata expressè uel tacitè ualet, & idẽ tenet Bar.in l.j.C.de sacrosan.eccle.& hic nõ est casus noster, quia nõ fuit cõmissa per testatorẽ eius uoluntas dictis personis. ¶ Secũdò casu qñ testator legauit dictæ Mariæ,quod ꝑdicti filius uxor & fratres arbitrabunť: tunc si illi nõ arbitrabuntur, uel iniq; arbitrabunť, recurreť ad arbitriũ boni uiri:ut in d.l.captatoriæ.ff.de leg.j. & ff.de le.ij. & l.j. hãc distinctionem sentit dominus Frãciscus de Zaba. in d.c.cũ tibi.ver. quæro an legatũ &c.
6 ¶ † Praetereà aliud est dicere,an standum sit dicto alicuius de eo,quod testator sibi dixit. Aliud est dicere, an standũ sit voluntati alicuius de eo, quod sibi deponẽti videbitur. primo casu ille uř testis approbatus à testatore,& tũc standũ est eius dicto:quia sic testator voluit, & hoc fauore piæ causæ:vt in d.l.Theopõpus.& d.c.cũ tibi.cum cõcor. & tũc debet iurare, quia est,ut testis,ẛm Bar.in d.l.Theo pompus.¶ Secũdo casu, iste nõ est testis,sed arbitrator, qñ assumptus est à testatore uel à parte,
7 † licet dicat Cy.in l.si quis incõscribẽdo. C.de episc.& cle.ꝙ si in cõtractu promitto stare simplici dicto tuo, ꝙ hoc pactũ nõ ualet,de quo per Bart. & alios in l.fi.ff.de præto.stipula.hãc distinctio nẽ sentit Bart. in d.l. Theopõpus. in verbo,quero cũ testator dixit.¶ Vnde ꝑ oẽs dños fuit pariter uotatũ & cõclusum,ꝙ dictus hæres uxor & soror nõ sunt testes de uoluntate testatoris ad testificandũ eius voluntatẽ: qa hoc nõ ordinauit dictus testator, sed sunt arbitratores ordinati à testatore ad taxandũ dictã dotem.
8 † & hoc etiã probat illud uerbũ, appositũ in dicto legato,prout eis uidebiť, quod importat arbitrium boni uiri: vt in d.l.fideicommissaria. & voluit Bar.in l.si sic.ff.de leg.j.& ꝓbať in l. si filiæ.ff.de leg.iij.& l. fideicõmissa. §.quãquã.ff.de lega.iij. quos tex. ad hoc allegat Alex.in iij.uol.cõsi. xiij. inci.circa primum.in pe. co.& in hac sententia vř,ꝙ fuit Alex. in d.consi. liiij.in ij.vo.¶ Ad tertiũ dubiũ, utrũ ab arbitratoribus electis per testatorẽ,ut suprà possit haberi recursus ad
9 arbitriũ boni uiri,i.ad iudice, † qui dř bonus vir:ut in l.vir bonus.ff.iudicatũ solui.& in l.si societatẽ. §.arbitrorum.ff.pro socio.& in c.Quintauallis.de iureiur.per doc.cũ concor. ibi allegatis. De hoc non expedit dubitari:quia clara decisio est, ꝙ potest à tali arbitrio declarato haberi recursus ad arbitriũ boni viri: vt est text. in l.fi.§.sed & si.quis. C. commu. de lega.per quem tex.not. ibi Bal. ꝙ in ultima voluntate,siue aliquid sit collatũ alicui vt arbitrio, siue arbitrato-

10 ri.iniquum reddit ad æquum,† & dicit iniquũ octo modis: scilicet, quatuor modis dr̃ plus, & quatuor quib⁹ dr̃ min⁹. & ibi dicit, ꝙ iste bonus vir erit iudex, qui non debet declinare neq; ad dexterã, neq; ad sinistram, ut in l. rem non nouam. C. de iudi. c. cũ æterni tribunal. de re iudic. in vj. & hoc firmat Barto. in d. §. arbitrorum. ¶Fuit ergo ꝑ sacrũ Cõsiliũ considératis cõsiderandis moderatum dictũ arbitramentum ad ducatos cc. pro subsidio dotis neptis dicti testatoris. Et ita posteà fuit sententiatum.

DECISIO CCCLXXII.

De hæredibus patris & matris conuentis nomine patris tantum ex obligatione communi patris & matris.

SVMMARIVM.

1 Filius an possit bona paterna citra ius & nomẽ hæredis patris habere.
2 Hæres patris & matris per obligationem amborũ nomine unius conuentus, an condemnandus nomine alterius, non nominati in actione.
Via electa sequenda.
3 Sentẽtia libello debet se cõformare
Probatio sine petitione an ullius ualoris.
4 Iudicio an & quomodo transsubstãtietur.
5 Confessio testis sup crimine in una instantia cõtra eũ probato, operatr̃ remotionem à promotione.
6 Iudex per instrumentũ & confessio nẽ põt cõtra cõuentũ pronuntiare.
7 Confessus post litis cõtestationem condemnandus in ciuilibus.
8 Confessio tollit processus nullitatẽ & in iudicio notorium inducit.
Iudex in notorijs supplere potest.

FVIT lata sentẽtia in magna curia Vicariæ cõtra Anellũ Lõgũ, per quã ipse fuit cõdemnatus ad soluendũ patri Vincẽtij Mennati certã pecuniæ quãtite, ad quã erat obligatus virtute publici instrumenti & anteq̃ fuisset dicta sñia mãdata executioni, dictus Anellus mortuus fuit superstitibus sibi duobus filijs, uidelicet Ioãne Longo, & Nicolao eius fratre, & similiter mortu⁹ fuit pater Vincentij supstitibus plurib⁹ filijs, q. oẽs sunt mortui, & solũ superest dictus Vincẽtius hæres patris & fratrũ suorũ, q. petit executionẽ dictæ sentẽtiæ ꝯ dictũ Ioannẽ, & fratrẽ ut filios & hæredes dicti Anelli, † dicit Nicolaus, ꝙ ipse ꝓbat ꝑ instrm̃ se abstinuisse ab hæreditate patris. Et Ioãnes alter frater dicit, ꝙ ipse nõ tenetur, quia non est hæres patris sui. Et si aliquid habuit de bonis paternis, illud habuit nõ ut hæres patris, sed ut filius & hæres matris, quæ dedit in dotem dicto Anello uncias cẽtũ, & fact⁹ fuit casus restitutionis dotiũ ꝑ mortẽ Anelli dicto Ioãni & fratri ut filijs & hæredibus matris: ut cõstat ꝑ instrm̃ dotale & sic habere potuit bona paterna citra ius & nomen hæredis patris, uidelicet ꝓ dote materna, quo casu dr̃, ꝙ nõ ꝑ hoc ꝓbatr̃ se immiscuisse hæreditati paternæ: ut no. Bart. & alij in l. gerit. & in l. ꝓ hærede. §. j. ff. de acq. r. hęredi. & in l. j. & ij. C. de repu. hære. & Alex. in iij. uo. cõs. xxxij. maximè quia probatum est dictũ Anellũ tp̃e mortis suæ fuisse pauperem, & dicti Ioãnes & Nicolaus fratres debebãt cõsequi sup bonis maternis ut hæredes matris dictas vncias centum dotales, & in bonis paternis parum aut nihil remansit nisi certi debitores in modica quantitate, qui fuerũt exacti ꝑ dictũ Ioãnẽ vñ ꝑsumit exegisse ꝓ debito materno: ꝑ iura supra allegata. ¶Replicatr̃ ꝓ parte dicti Vincẽtij. Si uos estis hæredes matris ut dicitis, oĩno debet ꝯ uos fieri executio dictæ sententię: quia in instrõ debiti, cuius uigore lata fuit sñia ꝯ Anellũ,

est obligata mater vestra unà cũ pa-
tre ad soluendũ dictũ debitũ insoli-
2 dum.¶†Replicat dictus Ioannes cõ-
uentus, ꝙ non fuit actũ contra eũ &
fratrẽ, nisi tanquã hæredes patris &
uiam quã elegisti,hæc tibi pateat: vt
in l. quod in hærede.§. eligere.ff. de
tributo.cum cõcor. in glo.allegatis.
¶Dubitatur, si est actũ cõtra filios,
vt dicta sñia exequatur cõtra eos ꝓ
debito contracto per patrẽ & matrẽ,
ut hæredes patris,& ipsi filij nõ sunt
hæredes patris,sed matris,& condẽ-
nati sunt hæredes patris, si dicta sñia
lata contra Anellum,quæ petita fuit
exequi contra eius hæredes. Et decla
ratum fuit per magnã curiam,ꝙ exe
quatur contra dictos Ioan. & Nico-
laum, & à tali pronuntiatione ꝑ eos
fuit appellatũ ad sacrũ Cõsiliũ,pos-
sit exequi contra eos,vt hæredes ma
3 tris. ¶†Prima facie videbatur,ꝙ nõ:
quia sñia debet esse conformis libel
lo: vt in l.fundus.ff.cõmu.diui. & in
l.fin.C.de fideicõ. liber.c.licet Heli.
de Simo.cũ cõcor.cõcordantiæ sunt
in Cle.sæpe.in verbo, formã.de uer-
bo.signi. ¶Itẽ probatio sine petitio-
ne nulla est.c dudũ.de ele. ẜm Bald.
in l.j.ff.de lega.ij.¶In cõtrariũ dice
batur, ꝙ licet sit actũ contra filios,
vt hęredes Anelli patris à principio,
& per actorem probatũ,ꝙ sunt hære
des, quia se imiscuerunt hæreditati
paternæ.Et per exceptionẽ conuen-
torum apparet, ꝙ non sunt hæredes
patris,sed matris, & sic redditur im-
4 perfecta probatio agentis: † tñ iudi-
cium transsubstantiatur in aliud ge-
nus formæ: vt in simili dicit Bal.in l.
j.colũ.iiij.in versi. omnimodo dico,
quod radix &c. C.si plures una sñia.
dum allegat.ff.de peti.hære.l.nõ tan
tùm.§. ꝙ si pro emptore.ex quo ap-
paret,ꝙ hæredes etiam matris teneu
tur ad dictũ debitũ:quia mater in so-
lidũ fuit obligata unà cum marito.
Secundò, pro hac parte facit, ꝙ ex
quo constat per cõfessionẽ conuen-
torũ, ꝙ sunt hæredes matris obliga-
tæ,licet sit actũ contra eos,ut hære-
des patris tantũ,possunt ꝓpter eorũ
cõfessionẽ condẽnari ex ista instãtia:
5 ut hæredes matris.¶†Sicut dicimus,
qñ cõtra testẽ probatũ est crimen in
vna instantia per confessionẽ ipsius
testis,talis cõfessio operatur effectũ,
vt possit remoueri à promotione,ut
dicit Abb. Sicu.in c. cũ dilectus.iiij.
char.versi. ex ꝓdictis infertur ad aliã
qõnẽ. de ordine cognitionũ. & pro
6 hoc facit,† quia iudex põt, postquã
sibi cõstat de iure agẽtis per instrm
& confessionẽ partis, ꝓnuntiare con
tra conuentũ iuxta eius cõfessionẽ,
vt dicit Ioan.de Imo.in c.ex tenore.
circa finẽ, de rescriptis,licet non lo-
quatur qñ constat per cõfessionẽ de
iure agentis, sed qñ constat per acta.
& tamen fortius est, qñ constat per
confessionẽ: & ideò dicit Inno.in c.
cũ super. in verbo, deponendus. de
confessis,ꝙ iudex ordinarius uel de-
legatus põt confitentẽ cõdẽnare, li-
7 cet nõ agebat ad hoc. † nã in ciuili-
bus cõfessus post litẽ contestatã de-
bet cõdẽnari: vt habeẽ ꝑ Cy.in ij.q.
C.de cõfessis.Bar.in l. si cõfessus. de
custo.reorũ.dicit, ꝙ vbi ꝓcessus est
nullus,si tñ constat per confessionẽ,
potest fieri condẽnatio, & sunt con-
cordantiæ in cõsi.Alex.xxxiiij. inci-
piente,uiso processu. in iij.vol.in ij.
8 col.† quia dicta confessio in iudicio
inducit notoriũ: vt not.in l.ictus fu-
stium.ff.de infamibus.Bal.in l.ꝓpe-
randũ.in princ.circa fi.C.de iudicijs.
& in notorijs iudex potest supplere,
ut no. Bal.in l.j.C.ut quæ desunt. &
ad hoc accedãt no.ꝑ Bar. & Alex.in
l.eũ qui ita.§.qui ita.ff.de verb.obli.
¶Tãdẽ post lõgã deliberationẽ fuit
cõclusum per Consilium, ꝙ ex quo
nihil aliud allegabant dicti cõuenti,

nisi ꝙ fuerunt conuenti vt hæredes patris & non matris, & ꝙ iterū debebant conueniri, fuit eis declaratū, ꝙ allegarēt quicquid uellent: quia Cōsilium uult pronuntiare super dicto debito tanquā contra hæredes matris: & quia non habebant defensionem, fuerunt condēnati ad soluendū dictum debitum, vt hæredes matris.

DECISIO CCCLXXIII.

De debitore offerēte pecuniā creditori, vt repetat rem ꝑ executionē traditam fructibus perceptis computatis.

SVMMARIVM.

1 Debitor in executione sniæ tradēs creditori fundū, an possit posteà offerre pecuniā, ut uendicet fundum fructibus in sortem refusis.

2 Fructus numerantur in re loco pignoris tradita, quæ potius præsumitur, quàm in solutum data.

Pignus in dubio sufficiēs ꝑsumit̄.

3 Res in dubio non præsumitur tradita, ut dominium transferatur.

Dominium ex nuda traditione nūquam transfertur.

Damnosum minus debitori in dubio præsumendum.

4 Debitor compelli non potest ad pignus in solutum tradendum.

5 Datio in solutū allegata ꝓbanda.

6 Creditor in dubio præsumitur iure pignoris & non dominij possidere.

Iudex ī dubijs q̄ uiā eligere debeat.

FVIT determinatū in Cōsilio, ꝙ si lata snīa sacri Consilij ꝯ debitorē ad certā quantitatē pecuniæ soluendam, & dictus cōdēnatus pro executore dictæ sniæ dicto suo creditori dedit quandā suā terram, quā posteà in sacro Cōsilio repetebat, offerēdo uelle soluere pecuniā ad quā fuerat cōdēnatus, cōpensatis fructibus ꝑceptis ꝑ dictū suū creditorē, & ille creditor dicebat, ꝙ dictā terrā dedit in solutū & pro soluto in satisfactionē dicti debiti cōtenti in snīa, ille debitor dicebat, ꝙ fuit data loco pignoris, & sic fructus excōputant̄ in sortē, vt in l si dn̄ium. C. de pigno. & in l. j. C. de distrac. pig. cū similib⁹. Nec constabat, an esset data in solutū uel

2 loco pignoris. † ꝙ in dubio ꝑsumit̄ potius data loco pignoris, q̄ data in solutū, ēt ꝙ eēt eiusdē æstimatiōis, ꝓut erat debitū: q̄a in dubio pignus ꝑsumit̄ idoneū & sufficiēs. l. ij. in uerbo redigere. C. de pig. Alex. in l creditor. ff. si cer. pet. Et pro hac opīone facit, quia in dubio nō ꝑsumit̄, ꝙ debitor uoluerit transferre dn̄ium, ꝑ l. cū de indebito. ff. de ꝓba. & ideò dicit Cy. in l. incēdiū. in fi. C. si cer. pe.

3 †. ꝙ in dubio non ꝑsumit̄ res tradita, vt transferat̄ dn̄ium, sed erit potius depositū, ut ibi ꝑ eū, & firmant doc. in l. cū quid. ff. si cer pe. vnde ex nuda traditione nunq̄ trāsfert̄ dn̄ium. l. nunquā nuda. ff. de acquir. rerū do. ¶Itē, quia in dubio debemus ꝑsumere id, quod est minus damnosum ipsi debitori: vt in l. semꝑ in obscuris. ff. de regu. iu. cū cōcor. ibi allega. ¶Itē quia in dubio debet fieri interpretatio ꝯ creditorē, qui dicit, ꝙ habuit in solutū, & nō probauit, ꝑ l. veteribus.

4 ff. de pactis. † ex quo debitor nō pōt cōpelli, ut det pign⁹ in solutū, iuxta l. à diuo Pio. ff. de re iudi. & sic nō ē ꝑsumendū, ꝙ fecerit cautela, ad quā nō pōt cōpelli: vt in l. fideicōmis. §. si hæres. & ibi Bal. ff. de lega. iij. facit l. j. in princi. & ibi Bal. ff. de magi. cōue. vbi nō tenet̄ quis ad id, ad quod

5 nō tenet̄ ex officio suo. † & ideò nō ꝑsumitur dicta datio in solutū allegata, nisi ꝓbetur, vt in l. cùm dn̄am. C. de pigno. nec sufficit eā allegare, nisi ꝓbet̄: ut dicit tex. in l. magis puto. §. illud. ff. de reb⁹ eo. Et ꝓptereà dicit lex, ꝙ nemo præsumitur dominus alicuius rei, nisi constet de prin-

cipio dominij, s*m Bal. in l. siue possidetis. C. de probat. dum allegat l. ex persona. e. ti. ¶ Ex quibus patet, q in
6 dubio †creditor præsumit possidere iure creditoris, & non iure dñij: ut p Bar. in l. fin. C. de iure dominij impetrando. Et in dubio iudex debet eligere illam uiam, per quam utriq; parti consulatur: ut dicit Alexād. in l. j. in iiij. col. ff. si quis cautio.

DECISIO CCCLXXIIII.

De titulo testamenti nulli putatiuo non obstante agēti petitione hęreditatis. Et de errante in iure super titulo inualido non præscribente.

SVMMARIVM.

1 Titulus putatiuus testamenti nulli, an obstet agēti hæreditatis petitione. 6.
2 Titulus erroneus qñ det titulum ad præscribendum. 4. 5. 7.
3 Præscriptio trigenaria obstat agenti hæreditatis petitione.
5 Fides mala post trigesimum annum præscriptionis allegari non potest.
6 Præscriptio per libelli oblationem interrumpitur.

IN causa Georgij Maielli & fratrum agentiū ex una petitione hæreditatis & Publiciana ꝯ Ludouicum Ruffum, & fratres de Villa Casoriæ,
1 fuit dubitatū in primis, †utrū testm̄ Minicelli Cortensis, in quo instituit hæredē Anastasiā eius uxorē quod in ueritate est nullū, quia minus solēne, nec probat etiā de uoluntate testatoris, ꝑbuit titulū, ita q posset dici, q di cti côuenti, qui possederūt annis xx. qui habēt cām à dicta Anastasia: quę possedit spatio x. annorū: & sic possederint ann. xxx. & ultra, mediāte dicto titulo testamenti inualidi, & bona fide ꝑscripserint dictū locū petitum hæreditariū dicti Minicelli, cui in dicto territorio ab intestato tanquā ꝓximiores in gradu ipsi agentes tanquam eius nepotes debent succedere per mediā personā Violæ eorū mr̄is,
2 †cū det quasi pro regula, q titulus erroneus dat titulū ad præscribendū: ut no. in l. Celsus. ff. de usucap & in l. quod uulgo. ff. de usuc. Bal. in l. nullo. C. de rei uend. Ange. in l. post mortē. de adop. Abb. in c. ad Apostolicæ. de dona. Io. de Imo. in c. fi. de ꝑben. & agenti petitione hr̄ditatis obstat ꝑscriptio xxx. annor. completorū: ut dicit Bal. in l. fina. in xj. opp. C. de edic. di. Bar. in l. hæreditatis. C. de petit. hære. ¶ Super hoc dubio fuit rñsum unanimiter ꝑsupponendo unū, †q hæredi
3 hæredis dat etiam petitio hæreditatis: ut dicit Alex. in ij. uol. cō. cxxxiij. in ij. col. q qñ est error in facto, tunc erroneus titulus dat iustam cām præscribendi. Sed qñ est error iuris, ut est in isto testō facto p ꝑsbyterum, qui nō est notarius publicus, nec sunt testes deponentes de testō asserto: iste titulus non dat cām ꝑscribēdi, qa est
4 reprobatus, †& titulus reprobatus, non dat cām præscribendi. l. quemad modū. C. de agri. & censi. l. fi. §. finau tem. C. cōmu. de leg. c. dudū. le premier. de elec. & firmat Alex. in ij. uol. consi. xlvj. inci. circa præsentis cōsilij &c. & idem Alex. in ij. uol. consi. lxxxv. incip. uiso themate, in j. colū. ideo dicit Abb. Sicu. in c. ij. de his, q fiunt à præla. circa fi. q ille, qui errat in iure in titulo īualido nō pōt ꝑscribere: ut not. in c. ad Apostolicæ, ꝑall. & in l. nunquā. ff. de usucap. idē Abb. & ibi Fel. copiosè in c. de quarta. de ꝑscrip. & ibi tenet per multas authori-
5 tates, †q titulus inualidus de iure, q putabatur ualidus, ꝑp iuris errorem, non causat ꝑscriptionē etiā longissimi tpis xxx. annorum, ut ibi per eū, quia esset longū referre doctores, ꝓ & cōtra, quos ipse allegat. ¶ Nec ob. q elapsis xxx. annis non potest alle-

gari mala fides, prout dicebat Bar. in l. fi. C. unde ui. & Abb. in c. si diligenti. de præscri. & Ias. in l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. poss. Io. de Imo. & Fel. in c. fi. de præscri. quia talis præscriptio fuit interrupta propter litem motam, sunt plures anni coram dño Antonio de Rao
6 iudice dicti casalis, † nam per libellũ porrectum & litis contestationẽ interrumpit pscriptio, s m Bar. & Alex. ff. de adul. l. mariti. §. quinquennium. l. si post acceptũ. ff. de rei uẽd. & l. mater. C. eo. tit. de quo in c. illud. de præscrip. ¶ Et sic fuit conclusum in consilio super isto dubio, & per consequẽs ille titulus putatiuus testamenti nulli nõ obst. agenti petitione hæredita-
7 tis: † quia ille titulus hr pro non titulo, l. nec ullam. ff. de pet. hære. cũ concor. & dicit Bar. unum uerbum no. q licet iustus error habeatur pro titu. quo ad pscriptionẽ, nõ tñ hr pro titulo, quò ad excludendã petitionẽ hæreditatis. & idẽ dicit Barto. in l. j. in j. not. ff. quorum bonorum.

DECISIO CCCLXXV.

De petitione confessionis extraiudicialis factæ parte absente aliter, & post scripturã capitulorũ certæ solutionis.

SUMMARIUM.

1 Verba ante actum, an sint actus declaratiua.
2 Dictam præfationibus per interuallum non censentur repetita in conclusionibus.
3 Confessio ad obligandum parte absente, quã operetur probõnẽ.
4 Confessio extraiudicialis, qualiter probet.
5 Cõfessiones duæ extiudiciales pbationẽ & nõ obligationẽ inducunt. Testes nõ contestes de loco & tempore an probent 8.
6 Contractus sola conclusio, dr contractus, sine qua non consistit.
7 Contractus nouus celebratur per additionem.
9 Tẽpus ẽ potius ĩ obliuione, q̃ loc⁹.
10 Iurm suppletorium in summa non defertur notabilissima.

QUIDAM Diomedes de Fraia de Puteolis p uiã recõuentionis petit à filijs, & hæredibus Bartholemæi de Fraia medietatẽ ducatorũ mille quingentorũ ex cã, quia Gabriel de Fraia cõis pater soluit Regi Ferdinãdo j. ducatos mille quingẽtos p habenda castellania castri Brũdusi ex cã mutui. Et deiñ pmutauit dictã castellaniã, & cõstituit Bartholemæũ pdictũ post mortẽ pris castellanũ castri Mãfredoniæ. & dictus Rex porrò tenuit dictos mille, & qngẽtos ducatos mutuatos. ¶ Demũ adueniẽte magno capitaneo p parte catholicæ maiestatis in partibus Apuliæ q̃sinit hre dictũ castrũ Mãfredoniæ à dicto Bartholemæo, & dictus Bartholemæus p cõsignãdo dicto castro habuit à dicto magno capitaneo ducatos tres mille. & de hoc apparẽt certa capitula, & nõ dr in dictis capitulis, q solutio dictorũ triũ milliũ ducatorum fit uirtute: quia dictus Bartholemæus, ut hæres patris sui debet consequi à Rege Ferdinãdo primo dictos mille quingẽtos ducatos: sed solũ dr, q soluunt sibi ducati tres mille p restõne dicti castri in manibus magni capitanei. ¶ Quærit, an dicto Diomedi debeant dicti mille, & quingẽti ducati p medietate tãquã recuperati, ut s. ¶ Et prima facie uidebatur, q ei debeant. Nã dictus Bartholemæus, qñ tractabat de cõsignãdo dictũ castrũ magno capitaneo absente dicto Diomede pbat p certos testes, q dicebat q ipse intẽdebat uelle recupare à magno capitaneo certã summã magnã, ad quã tenebat sibi Rex Ferdinãdus primus ad rec õpensam bonorũ suo-

rum perditorũ in Puteolis,& demonstrauit unũ priuilegiũ & aliter dictũ castrũ nolebat cõsignare. Et postquã habuit dictos tres mille ducatos à dicto magno capitaneo, ꝓbaᵗ ꝑ duos testes,ꝙ dictus Bartholemeꝰ dicebat similiter absente dicto Diomede, ꝙ ipse habuit dictã pecuniã ex cã debiti paterni, & in recõpẽsam bonorum suorũ ꝑditorũ, quorũ unus deponit de loco,& alter nõ deponit de loco.

1 †Sed clarũ est,ꝙ uerba, quæ dicũtur ante actũ,declarãt actũ sequẽtẽ: ut in l.si seruꝰ pluriũ.§.fi.ff.de leg.j.l.uti ũ.ff.de pet.hære. Et uerbis ꝑcedẽtibus intelligiᵗ sequẽs actus factus occasione uerborũ ꝑcedẽtiũ,ut uoluit Bal.in l.triticũ.ff.de uer.ob. ꝑ illũ text.& l. diuortio.e.ti.& l.qui Romæ.§. Chrysogonus,e.ti.& no.Bar.in l.cũ centũ. in fi.ff.de adi.leg. faciũt ad hoc multa similia,q̃ allegat Alex.in ij.uol.cõ. xxv.inci.uiso instrõ,ult.co.Et ex verbis sequẽtibus declaraᵗ qualiter intellexit ꝑcedentẽ dispõnẽ .i. cõtenta in dictis capitulis:vt est tex.in l.uxor.§. fi.ẜm unã lecturã,& ibi Bar.ff.de leg. iij.quẽ tex.ad hoc alleg.Alex. in iiij. uol cõs.ij.inci.ex narratis, in vj.col. & dicit Alex.in iiij.uolu.cõs.j. in ix.

2 col.†ꝙ ex his,quæ quis dixit ante factũ,ꝓsumiᵗ animus suus in facto secuto.allegat gl.& Bar.in l. Fulcinius.§. quid autẽ.ff.ex quib.cau.in poss. eat. & gl.in l.apud Celsum.ff. de doli excep.& Bal.in l.j.iij.col.de ser.fugi.& Bald.in l. tutelã.C. q̃d met.cau.¶In ꝯtriũ dr̃,ꝙ q̃n aliqnid est dictũ in ꝓsa-tionibꝰ alicuius actus faciẽdi, & post eã ex interuallo fit ille actus sine expressione eius q̃d dictũ est, uř recessum ab eo,q̃d dictũ fuit antè: ut not. in l.ꝑ retentionẽ.C.de usuris .l. cũ in plures.§.locator horrei.ff.locati.quæ iura ad hoc allegat Alex.in iij.uol.cõ si.xxvij.inci.attẽtis narratis, & ibi alleg.Bar.post Iac.bu.in l.pacta nouissima.C.de pact.& in l.& quia §. fi.ff. de pact.¶Secundò dicebat, ꝙ illi testes deponẽtes de cõfessiõe dicti Bartholemęi ante capitulationẽ,sunt testes qui deponũt de cõfessione absen-

3 te dicto Diomede, †est confessio ad obligandũ,quæ nõ inducit neq; plenã neq; semiplenã ꝓbatiõnẽ, secundũ Bal.& Sal.in l.in bonæfidei .C. de iureiu.& tenet gl.in c.si cautio. de fide instru.& ibi Abb.in iij.col. sed bñ facit indiciũ,ꝑ l.cap.v.ff.de adulte.& hoc firmat Bald.in l.j.in j.colũ. post Cy.C.de cõfessis. Et licet ista opinio sit sustentabilis,ut patet ex scriptis ꝑ Sal.in d.l.in bonęfidei.Tñ cõis opin. est,cũ Bar.in d.l.admonẽdi.s. ꝙ confessio eẍ iudiciũ parte absente facta inducat semiplenã probationẽ.& idẽ dicit in consilio incip. factũ sic se habet.& eius opinio secuti sunt Imol. post Ant.de but.in c.fi.de iureiur.Ludo.in cõsi.ccclxxiij.inci. in casu ꝓposito &c.circa fi.Pau.de cast.in consil. lxxxij.& consi.cclv.inci.uisis actis. & hanc tenet Ias. in d.l. admonendi.dicens hanc esse cõem opi.& istã opin. hic & semp tenuit sacrũ Consilium, ꝙ confessio in ciuilibus absente parte ꝓbata ꝑ duos testes, semiplenẽ ꝓbat in his,quæ dependẽt à uoluntate duorũ:& firmat Alex.in j.uolu.cõsil. xiij.in viij.col.& in ij.uol.cõsil. xxxviij.ij.col.& in cõs.lxxx.ij.col.& cõ. cxxvij.ij.col.& in iiij.uol.cõsi xix.ulti.col.& consi.xx.ij.col.& cõs. lxxij. & cõsi.cxv.ij.col.& in v.uolu.consil.

4 xxxix.ij.col.& cõsi l.iij.colũ.†Sed si dependet à uoluntate unius,in quibꝰ non requiriᵗ ꝓsentia partis,tunc talis cõfessio sibi nocet:ut est gl.in l.Pompo.la.j.ff.de neg.gest. & uoluit Bar. in l.certũ.§.si quis absente.ff.de confes.& Bal.in l.gñaliter.xj.q.C. de nõ nu.pecu.¶Et dicit Ang. in aut.de hæred.& Falcid.§.si uerò expssim,ꝙ q̃n cõfessio nõ tendit ad obligandũ, sed

ad probandū aliquid, ex quā probatione absenti quæritur obligō, tunc confessio piudicat, p text. ibi, & ideo 8
5 solemus dicere, ꝙ † duæ confessiones extraiudiciales non inducunt obligationē sed probationē, ut dicit Alex. in j. uol. cons. iiij. incip. circa primum quæsitū &c. Et licet ex pdictis infera tur, ꝙ semiplenè probat dictus Diomedes, per dictā confessionē, tamē illi testes non oīno sunt contestes de loco & tpe, ,ppterea non dr̄ semiplenè probasse. ¶ Tertiò ad hoc adducitē autoritas Bald. in l. si uoluntate. C. de rescin. uend. ubi dicit, ꝙ multa in contractibus interueniūt hincinde, & tñ sola cōclusio dr̄ esse ꝯtus, & dicit ꝙ in iure non est melior tex. de hoc. & dicit ibi Sal. ꝙ multa uerba inter contrahentes consueuerunt interuenire antequā ad conclusione pueniatur, &
6 † antequā sit conclusum, nō est celebratus ꝯtus. Idē Paul. in l. ꝯtus. C. de fide instru. & ideò ēt si probaretē, ꝙ ante capitulationē dixit dicta uerba, illa nō sunt in consideratione, ut pbent in præiudiciū hæredū d. Bartholemæi, postquā in capitulis nihil actū fuit de eis: quia ut dicit Bal. in ij. uol. cōs. xviij. aliud est dixisse, aliud fecisse, uel ꝯxisse. ff. de ædil. edicto l. sciendū. §. dictū. de cōdi. inde. l. elegā
7 ter. in princ. † cum. n. aliquid additur, recessum est à sermonibus pcedentibus, & nouus ꝯtus est celebratus. ff. loca. in l. cū in plures. §. lege dicta. & §. locator horrei. ff. de præto. stipu. l. Valerianus. ff. de ꝯhen. empti. l. pacta conuenta. & ideo cū scriptura capitulorū non dicit, ꝙ dicti tres mille ducati soluunē in satisfactionē mille qngentorū ducatorū pro debito pr̄no, nec ullus hoc potest dicere, ut dicit Bal. in c. solitæ. de maio. & obe. ¶ Nō obstant uerba sequentia dicta post capitulationem prædictam per dictum Bartholemæum probata per dictos testes: quorum unus deponit de loco & tpe, alter nec de loco, nec de tpe,
† & sicut qualitas tpis non obstat, ut dicit Alex. in j. uol. cōsi. cix. in vj. co. incip. uisis, ut oportet ubi dicit, ꝙ si unus ex duobus testibus deponit de tpe, & alter interrogatus dixit se nō recordari, tñ probat allegat Specu. in tit. de testi. §. iam de interrogatorijs: uers. itē de tpe, & allegat alia iura, ut ibi per eū: ita qualitas loci in duobus testibus, quorum unus deponit de loco, & alter interrogatus de loco, nihil dicit: quia non recordatē, debemus dicere, ꝙ probant, & hoc expresse firmat Bal. in l. testium, in vij. col. in uer si. similiter, in pdicamēto ubi. ¶ Quia hæc ego rñdebā, ꝙ est plus defectus nō expressionis loci, q̄ non expressio
9 nis tpis, † quia tēpus de facili exit de memoria, qd nō est sic in loco, ut docet experiētia, c. cū expediat, de elec. in vj. ¶ Itē rñdebā, ꝙ si eēnt mille testes, qui deponerent de cōfessione ex iudiciū parte absente, nō probarent plenè, ut s. dictū est, nec isto casu ,pter magnam summam uidelicet duca. M. quingentorum habet locū iura
10 menti suppletoriū: † ut dicunt Bar. & alij in d. l. admonendi. gl. in c. ij. de prob. & in c. fi. de iureiura. Vel tertiò respondetur, ut suprà dictum est, ꝙ dicta uerba non inducunt obligationem, &c. ¶ Fuit tandem per sacrum Consilium uotatum, & sententiatū, ꝙ filij & hæredes dicti Bartholemæi absoluātur ab impetitione dicti Diomedis: quia in dictis capitulis nihil dicitur de dictis uerbis prolatis per dictum Bartholemæum probatis, ut suprà.

DECISIO CCCLXXVI.

De uniuersitatis turbatione, damnum passo ad interesse condemnatæ.

SVMMARIVM.

1 Vniuersitas turbā in alterius possessione qualiter facere debeat, & an teneatur ad interesse damnum passo,& quando.2.4.7.

2 Turbatio uniuersitatis continuata habet causam successiuam.

3 Continuatio quando pro ratihabitione babeatur.

5 Possessio turbatiua in dubio præsumitur ex titulo, quo apparet facta.

6 Patientia uniuersitatis habetur loco mandati.

Ex quo probatū est uniuersitatē terræ Balneoli turbasse,& inquietasset magnificū Antoniū de Regina baronē de Marchia sup possessione casaliū Petræ Vallæ, & Castri Riui, & Petræ Iāniceræ de ꝓuincia comi-
1 tatus Molisii. † Sed nō apparet probatū, ꝙ dicta turbatio & molestatio fuerit facta ꝑcedente deliberatione dictæ uniuersitatis cōgregatæ unanimiter more solito,& pulsata cāpana, iuxta not.ꝑ Spec.in tit.de accu.in fi. & ꝑ Bar.in l. aut facta.§.nōnunq̄.ff. de pœnis. in iij.col.versi.ulterius q̄ro.& in l.sed si ex dolo.§.sed an municipes.ff.de dolo.& no.Pau.in cōs. lxxxix.incip. in cā forcij. & in l. aut facta.§.fi.ff.de pœ.& not.gl.ī l.aliud §.referī.ff.de regu.iu. & no.in l.semper.§.si in sepulchro.ff. quod ui aut clàm,& in l.metū.§. animaduertēdū ff.quod met.cau. ¶ Itē, quia ad hoc, vt dicaī esse factū ab uniuersitate, requiritur ad minus ꝙ ex tribus partibus interuenerint duæ partes,vt firmat Alex.in iiij.vol.cōsi.cxxxij.col.
2 iij.¶ Fuit dubitatū,† vtrū possit condēnari ad interesse petitū liquidādū ex ꝓcessu.Fuit dictū,ꝙ ista turbatio & molestatio nō fuit momentanea, sed cōtinuata per multos dies & mēses:& sic talis turbatio habet causam successiuā:quo casu licet nō ꝓbeī,ꝙ dicta turbatio nō fuit facta cōicato cōsilio in loco solito,& pulsata cāpana, & more solito : teneī uniuersitas ex dicta turbatione , vt dicit Petr.de Ancha.in cōsi.clvij. & Io.de Ana.in
3 ca.dilectus filius.de Simo. † nam ex hac continuatione turbationis uideī sequi ratihabitio aliorū. & ideò dicebat Inn.in c.graue. de senten.excō. & Bart.in d.l.aut facta.§.fi.versi.puto tñ.vlti.col.ꝙ licet nō sit factū delictum cōicato consilio &c. tamen si posteà sequitur ratihabitio aliorum, teneī uniuersitas pœna pecuniaria: vt dicit Inn.in d.ca.grauem.Idem si negotium spectat ad uniuersitatem: quia utilitas & cōmoditas dictæ turbationis peruenit dictæ uniuersitati,
4 † ex hoc præsumitur, ꝙ habuit ratā dictā turbationē,& molestationē:ut dicit Ant.de But.in c. cū ad sedē.pe. col.de restit.spol. & de hoc fuit memor Franc.de Are.in cōsi.clxv.in xj. col.& de ratificatione dictæ uniuersitatis satis euidenter cōstat ex ꝓcessu : quia intercepit animalia affidata à dicto Antonio de Regina , & quia recepit terratiuū &c. Et tantò magis,quia dicta vniuersitas articulat in suis exceptionibus,ꝙ dictę turbationes , & molestationes fuerunt factæ, ex eo,quia dicta uniuersitas emit medietatē dictorū casaliū à Carolo de Monticello, & sic satis apparet,ꝙ de eius uoluntate fuerunt factæ dictæ
5 molestationes:† quia in dubio dicta possessio turbatiua præsumitur facta ex titulo,quo apparet.l.minus īstructus.C.de acquir.pos.& l.quædā mulier.ff.de acquir.poss.& à primordio tituli posterior formatur euentus:ut in l.j. C.de impo.lucra.descri. lib.x. Et sic istud turbare,& molestare fuit factū vniuersitatis.ad hoc accedat notabile dictū Bal.in l.sicut.§.j.in fi.ff. quod cuiusq; uniuer.nomine.ubi dicit, ꝙ si singulares hoīes uniuersitatis pascuauerūt in nemore tanquā in

nemore

nemore uniuersitatis, ītelligitur ipsa uniuersitas possidere, licet non appa
6 reat de instro uniuersitatis:† quia patientia uniuersitatis habeť loco mandati: vt in l.qui patiť.ff.māda.ꝙ ergo pauci possederunt, extendiť ad uniuersos.& hoc ideo : quia hoc factum spectabat ad uniuersitatem.ita in proposito nro, & de isto dicto memor fuit Bartholo. Veronen.in suo egregio tracta. de serui.in rub.de iure pascu.in xiij.col. ¶ Ideo consilium fuit uoti, ꝙ dicta uniuersitas condemneť pro dicta turbatione, & molestatione ad interesse passum propter dictā
7 turbationē & molestationē, † prout de natura talis iudicij : vt in l.si duo. §.fina.ff.uti possi.& in l.j.§.hæc uerba.ff.ne uis fiat. & Bart. in l.j.§.hoc interdictum.ff.uti posside.& habetur in l.j.C.eo.ti.& Are. in §.quadrupli. ultima char.institu.de actio.liquidandum ex eodem ꝓcessu. & sic posteà lata fuit sententia sub noīe Regio in sacro consilio.

ADDITIO.

Petrus de Ancha. hic allegatur in consilijs consil.clvij. sed est consilio clviij. incip. ex narratis in facto. ubi concludit,ꝙ quatenus locuples facta est uniuersitas tenetur, & non ultrà, & uide Oldra.consil.lxv.

DECISIO CCCLXXVII.

De moratoria debitoribus per principem ob causam data, & de debitori probanda paupertate.

SVMMARIVM.

1 Priuilegium principis debitoribus solutiones protrahens propter bellum & paupertatem an requirat paupertatis probationem, & cui incumbat probatio.

2 Paupertatis donatario incumbit onus probandi aduersus donatorem, item & marito,sed leuius. 3.

4 Paupertatē allegans,illam ꝓbeť. 6.

5 Diuitiæ sunt ex accidenti.

7 Intentionis fundamentum,etiā super negatiua probandum.

PRINCEPS concessit uniuersi-
1 tati,† & hoībus terræ Baroli ꝓp onera,q̄ portauit ī ista guerra ꝓxima pterita inter exercitū Regis Franciæ & exercitū c.maiestatis moratoriā seu dilationē triennalem, ut ciues Baroli debitores à quibusuis creditoribus, qui non sint de Barulo,nō possint cōueniri, dūmodò dicti debitores sint pauperiores suis creditoribus : & ꝙ in fine cuiuslibet anni soluant tertiā partē eius qđ debent. Euenit,ꝙ Nicolaus de Andria egit coram capitaneo dictæ terræ Baroli contra Antonium Quartū de Barulo petendo ab eo certā pecuniæ quantitatē uigore publici instri : comparet & duo allegat,uidelicet ꝙ non est debitor tātæ quantitatis, ꝓut contineť in instro, & ꝙ non pōt cōueniri stāte dicta moratoria.per curiā dicti capitanei pronuntiať dictum Antoniū debere gaudere dicta moratoria. ¶ Pro parte dicti creditoris appellať ad sacrum cōsiliū, & præsentato ꝓcessu fuit dubitatum,ex quo non reperiť ꝓbatum,an creditor sit ditior debitore,uel debitor pauperior creditore, iuxta formā dictæ moratoriæ. si dictus debitor in dubio dēat gaudere cōmodo dictæ moratoriæ. ¶ Et uidebatur aliquibus dñis.ꝙ dictus Antonius debeat gaudere dicta dilatione:& sic ꝙ fuit bene iudicatū : licet nō sit ꝓbatum,ꝙ iste
2 sit pauperior creditore : † quia dixit gl.in l.cū de lege falcidia.ff.de ꝓba. ꝙ asserendo dictus Antonius, ꝙ non habet tantū in bonis, & sic est pauperior, creditor, debet ꝓbare, qđ habet plus. alle.l.fi.§.licētia.C.de iure delibe.& illā glo.sequiť ibi Bart.bene ꝓista gl. facit alia gl.in l.j.§.cum dicit.ff.si cui plusquam per l.falci.in

uerbo,probent.& per d.glo.in d.l.cũ de lege.dixerũt Ang. & Io. de Imo. in l.cũ ex causa.ff.de re iudi. ꝙ si donator dicit se non hr̃e, nisi domũ & fundũ,ex qbus percipit alimenta. & donatarius dicit oppositum,certè donatario incũbit onus ꝓbandi, & istã glo.tenet Pau.de ca.in l.maritum.ff.
3 solu.matri.† ꝙ sufficit,ꝙ maritus dicat se non hr̃e in bonis,vt possit gaudere, ut non possit conueniri nisi in quantũ facere pót, & qui dicit eũ diuitem debet ꝓbare,per glo.in.d.l.cũ de lege. & sup hoc Ias.in d §.licentiã.allegat multa consilia Alex. & cõsil.Fran.de Are.& alia facientia:ut ibi per eũ.¶ Sed in ɔ̃rium ego qui fuerã cõmissarius causæ,dicebã ꝙ iste Antonius nihil dixit, ꝙ non habebat nisi tantũ nisi ꝙ dixit se debere gaudere dicta moratoria: & illa moratoria tunc fuit ɔcessã debitoribus, qñ sunt pauperiores creditorib⁹.Et ideò ipse Antonius debitor debebat dicere, aut se non hr̃e,nisi x.in bonis, p glo. in d.l.cũ de lege. Aut ꝓbare se pau-
4 periorem creditore: †quia ille,q̃ fundat se super paupertate,uel super diuitijs aduersarij: quia hoc est fundamentũ intentionis suæ,debet hoc ꝓbare,per regulã l.ei,qui dicit.ff.de ꝓba.¶ Nec obstat,ꝙ in dubio quilibet præsumit̃ idoneus:ut in l.cũ quidam ff.de lega.ij. Quia rñdetur, ꝙ uerum est, quò ad mores: quia qualitas animi ex præterito ꝓbatur in præsens: ut dicit Alex. in ij.uol.cõsil.cij.in v.
5 col.secus quo ad facultates.†quia diuitiæ sunt ex accidenti,cũ homo nascatur nudus & sine diuitijs. xlvij.distinc.c.hoĩes. & Cato dixit: Infantẽ nudũ cũ te natura crearit&c.Et ideò ille qui allegat se pauperẽ uel aliquẽ esse diuitẽ, debet hoc ꝓbare:vt ꝓbatur in.l.si creditores.de priui.cred.& ff.de lib.agno.l.fi. ¶ Et pro ista parte semp solet allegari glo.singula.in l.si uerò.§.qui ꝓ rei qualitate.ff.qui sa-
6 tisda.cogã. quæ dicit, †ꝙ qui allegat paupertatem,debet ꝓbare. & sic qui allegat diuitias,debet ꝓbare.per quã glo.dicit Ange.ibi, ꝙ ubicunq; diuitiæ aut paupertas sunt causa & fundamentũ intentionis allegantis, ei incũbit onus probandi etiam in negante,& idem dicũt ibi Pau.de cast. Alexan.& Ias.& Bal.in l.iiij.C.qñ fiscus uel priua.& Bal. in c.fi.j.col.de præsump.& Calde.in consilijs,in titu.de probatio.ɔsil.x.Ang.in consil.cclxx. incip.Bonifacius.ulti.col.Alex.in ij. uolu.consil.cxviij.in iiij.col.incip.in
7 causa & lite.† Semp enim quis astringitur probare illud,quod est fundamentũ suæ intentionis,ẽt si talis intẽtio sit fundata super negatiua: ut dicit Abb.in c.bonæ.de electio. & bene probat Alex.in j.vol.ɔsil. cccxcij. in eodẽ uol.consi.lxxxiij. in j.col. & in ij.uol.consi.clxxv.in fi.& in v.uolu.consi.lxxij.j.col.& consi. cix.j.colum.circa fi. ¶ Quare fuit uotatũ, ꝙ malè fuit iudicatũ per dictum capitaneum: quia debuit dictus Antonius debitor probare se fuisse pauperiorẽ creditore, iuxta dictã qualitatẽ adiectam in rescripto,& ideò eã non probando non debet gaudere dicta moratoria, & sic fuit iudicatum per sacrum consilium.

DECISIO CCCLXXVIII.

De cessione bonorũ post quinquennale non fienda.

SVMMARIVM.

1 Quinquennalis dilatio solutionis, ut ualeat,quæ requirantur.
2 Cedere bonis,an possit,qui dilationem quinquennalem impetrauit.
3 Rescriptum est inefficax, quod effectum suum non operatur.
4 Forma quæ dat esse rei,quæ sit.
5 Fauori tacitè renuntiatur.
6 Exceptio discussionis conuento fa-

notabilis non impedit iudicium, si non opponatur.

1 Qvidam debitor† supplicauit Vi ceregi, ut concederet sibi dilationē quinquennalē ad soluendū suis creditoribus, quod fieri pōt: vt in l. quoties. C. de præcib. impe. offe. & creditores non petierūt, ꝙ dictus debitor præstaret fideiussores de soluēdo in termino. iuxta uniuersa. C. eo. tit. & sic in effectu non ualeret quantū ad utilitatē & cōmodū impetrantis, ſm Bal. in d. l. uniuersa. & si præstet fideiussio, ualet effectualiter, & confirmatur per satisfactionē subsequentē: & ista est cōis opi. ſm Bal. ibi, in cōtingentia facti sunt elapsi illi quinq; anni, qbus elapsis creditores cōueniūt illū debitorē ad soluendū. ille paratus est cedere bonis, & iuxta morem impetrauit literas cessionis bonorū qua pñtata creditores dicūt, ꝙ non

2 pōt cedere bonis: † quia dicit gl. notabilis in l. cum solito. in fi. C. qui bonis cede. pos. ꝙ debitor, q habuit dilationē quinquennalē non pōt cedere bonis. quā glo. cōiter oēs doct. sequunē ibi. & in l. alia. §. eleganter. ff. solu. matr. & Vitalis in clausulis suis, char cxciij. & Cy. & Bar. & Ange. in d. l. fi. præterquā in eo, qđ dicit, ꝙ tunc debitor daē creditoribus lacerādus: nā in hoc ultimo gl. illa damnaē. ¶ Quęritur, an sit talis debitor admittendus ad beneficiū cessionis bonorū. dubiū facit: qa forma talis rescripti non fuit obseruata, quia non fuit

3 præstita dicta fideiussio. & sic nō † habet effectū: vt dictū fuit: si nō hēt effectū, perinde est, ac si nō fuisset cōcessum, ſm Bar. & Bal. in d. l. uniuersa. facit qđ not. Cardi. in Cle. j. §. j. x. q. de reb. eccle. nō aliena. in tantū, ꝙ per rescriptū, talis fideiussio nō pōt omitti: quia est de forma post rescriptū: vt dicit Bal. ibi. nisi dicaē, nō obstāte tali lege, &c. ¶ Hac rōne dubitādi nō obstāte fuit decisum in cōsilio, ꝙ iste debitor, qui habuit dilationē q̄nquēnalē rescripto principis nō pōt posteà cedere bonis, & sic pt carcerari.

4 ¶ † Nec ob. rō dubitādi: qa dicit Bal. in l. si eū inter te. C. qn ,puo. nō est ne. in ij. col. ꝙ illa est forma, q̄ tēdit ad eē rei, & adueniat rei in potētia, & dat primū & prīcipale eē rei, ac cidētalis aut formæ, sunt q̄dā obseruātiæ, q̄ posteà supueniūt, & lex appellat eas īterdū monitiones, ea q̄ requirunē ante factū uel ī ipso facto est de forma, & nisi īteruentiat ipso iure, nō ualet: vt p Bal. in l. j. in ver. extrà quęro, quid si unū statutum dicit, ꝙ snīa &c. C. ne lic. tertiò ,puo. secus in his, quę requirunē post factū. & sic ēt sentit Bald. in d. l. uniuersa. & expssè firmat Bal. in rub. C. de rescin. uē. & sic cū fideiussio debeat pstari post rescriptū, & hoc tēdit in fauorē credi-

5 torū, † potuerūt creditores huic fauori tacitè renūtiare, per l. si quis in cōscribē do. C. de pac. cū ꝯcor. Inde dicimus ex dictis per Bal. in l. quicūq;. C. de bo. q̄ libe. ꝙ ubicunq; in aliquo actu seu dispōne debet īteruenire aliqua solēnitas habito respectu ad certū finē, ꝙ habito fine & effectu, per quē introducię solēnitas, illa licet in actu īteruentiat. nihilominus actus ualebit, & sufficit, ꝙ ex postfacto interueniat: quia iura nō uolūt nisi in effectū & finē rei. & ad hoc bñ faciūt no. p Abb. Sicu. in c. cām quæ. pen. colū. vers. ultimò quęro: de iudi. ubi multa p hoc allegat, quę omitto breuitatis causa, quātò magis, qñ solēnitas post rescriptū nō dependet à ptāte publica, sed ab interesse ipsorū creditorū.

6 † Et p hoc facit, ꝙ si exceptio discussionis, quæ est in fauorē cōuenti, nō opponaē, procedit iudicium, ut dicit Bar. in l. si mancipium. C. de euict. & id quod dicit Bart. in l. ij. C. de cano. fruc. vr. Romę. lib. xj. ꝙ si pńceps ali-

quid concedit. & ꝙ aliquid debeat fieri per partem, intelligitur, si oppo natur: ergo si non opponatur, ualet rescriptum & idem firmat Bar. in l. cū lex. ff. de fideiuſ. in ℣. ſed iuxta ꝑdicta quæro, quid ſi ſtatutum dicit. ibi, dū dicit, ſed paraſ exceptio: quaſi dicat nō valet in effectu. l. vniuerſa &c.

DECISIO CCCLXXIX.

Quis bonis cedere poſſunt.

SVMMARIVM.

1 Debitor pauper à creditore conuētus negans debitum an poſſit uti beneficio ceſſionis bonorum inuito creditore.

2 Creditor optionem habet admittēdi debitorem ad ceſſionem ante recognitionem debiti, uel poſt.

3 Ceſſio bonorum inuito creditore, an & quando fieri poſſit.

4 Debitor negans quando poſſit bonis cedere poſt ſententiam.

5 Bonis cedere uolens ante debiti liquidationem non auditur.

In quadam cauſa vnius paupe-
1 ris fuit dubitatum: †Si pauper cōuentus à creditore, negat debitū in partem, & lite pendente impetrat à Regia cancellaria reſcriptum in forma, ut poſſit bonis cedere, & eo pñtato dicit creditor, ꝙ nō pōt eo uti: quia debitum negauit: ut in l. penul. ff. qui bo. cedere pnt. & not. gl. in l. j. C. eo. & not. in §. fi. Inſti. de actio. dicit ille pauper debitor, ego fui primò inductus ad negandū partem debiti ex iuſta cā, eò quia eram hæres debitoris, & ei ſucceſſi abſq; beneficio inuentarij, & qui in ius alterius ſuccedit, habet iuſtam cām ignorantiæ, ut in regula, cū quis in ius ſuccedit. lib. vj. & Bal. & alij dicunt in d. l. j. C. q. bo-
2 nis cedere poſſunt. ¶ †Fuit ergo pariter uotatum in conſilio, ꝙꝗñ debitor habet iuſtā cām negandi, & ante ſententiam pœnituit, & cōfeſſus fuit debitum, dicendo ſe ciuiliter & naturaliter teneri, & pōt cedeř bonis, & creditor non pōt ꝯdicere, ſm Bal. in d. l. j. Sed ſi non confiteř debitū, nō debet admitti ad ceſſionē bonorū inuito creditore: nam iura uolunt, ꝙ ſit in electiōe creditoris, an uelit admittere debitorem ad ceſſionem ante recognitionem debiti, uel poſt, & ſic in uito creditore nō pōt admitti ad ceſſionem antequàm recognoſcat debitum, & eſt rō, prout dicit Io. de Im. in c. Odoardus. in uerſi. in eadem gl.
3 ibi, audiri non debet. de ſolutio. †q̄a eſt intereſſe creditoris, ne antè fiat ceſſio rōne probationū fiendarū de debito, quas hodie habet, et forſitan illas probationes poſtea in futurū habere non poſſet, ideò fuit conueniēs, ꝙ inuito creditore nō admittatur ad ceſſionem: ergo ſi debitor, qui primò negauit, et creditor probauit debitū et lata eſt ſñia ꝯ debitorem, poſt ſententiam debitor poterit cedere bonis, ſm Sali. in d. l. j. verſic. iuxta hoc moueo aliqua dubia. Bal. in d. l. j. dicit, ꝙ hoc eſt uerum, de debito ex ipſa ſñia per actionem in factum: quia hoc antè non negauit, quia non erat in rerum nā. Aret. in d. §. fi. dicit Sali. dicere uerum, ſi à ſñia fuit appellatū,
4 † nam tūc poterit poſteà cedere bonis: ergo ſecus ſi nō appellaſſet à ſñia et ſic ſecutus fuit opinionē gl. in uerbo, iudicari. in d. l. j. ꝙ poſt ſñiam debitor detrudiř in carcerem, ſi non appellauit. Sed Ang. in l. dicit iſta uerba formalia, beneficium ceſſionis bonorum non dař neganti debitū, ſed confitenti, & ante ſñiam, & poſt. licet in hoc ſint opiniones. ¶ Tñ ſacrum conſi'ium inclinauit in illā opi. ꝙ ēt poſt ſñiam admittiř cōdēnatus ad bñficiū ceſſionis bonorū, & ī hac opi. vř etiā eſſe Bar. in d. l. pen. & Ang. ibi qui ſic
5 dicit, †ante debitū liquidatū nō auditur uolens cedere bonis, ſed liqui-

dato per agnitionem factam in iudicio uel extra, uel per sniam. hoc dicit cũ gl. & idem dicit Cy. in d.l.j. ibi. tu dic, ꝙ pôt cedere bonis, qñ ꝯferetur in iudicio, & qñ debitum agnoscit, & qñ est cõdemnatus: ut in l. pen. ff. eo. & l.j. l. proxima. & not. ꝑ Azo. in sum. & sic gl. quæ est hic, ſm oẽs malè dicit & idem dicit Alberi. de Ro. in d.l. j. dicens, ꝙ dicta gl. in d.l.j. per oẽs re probat, quę omnia tanquã quotidiana, sunt bene menti tenenda.

DECISIO CCCLXXX.

De executione sniarũ in præiudicium proprietarii ad præstandam super emphyteutico prædio seruitutem latarũ suspẽdẽda, & de exceptiõe declinatoriæ iudicis secularis inter ecclesiasticas personas de re ecclesiastica.

SVMMARIVM.

1 Executio sniæ latæ in proprietarij dãnũ super emphyteutici ꝑdij seruitute, an suspẽdi debeat, & qualiter. 7
2 Emphyteuta an possit ĩponere seruitutẽ inscio dño directo, uel ignorante in re emphyteutica.
3 Emphyteusis finiens seruitutẽ per emphyteutam impositã extinguit.
4 Emphyteuta naturaliter possidet, & dñs directus ciuiliter.
Snĩa lata contra nãliter possidentẽ non nocet ciuiliter possidenti.
5 Snĩa lata simpliciter aduersus emphyteutam super seruitute dño directo scienti & tacenti præiudicat.
6 Dñs directus cõparẽs in sniæ executione contra emphyteutã super seruitute imponenda impedit executionem ratione sui iuris.
8 Clerici sup re ecclesiastica an & qñ possint coram seculari agere.
9 Matthæus de Afflicto malè ꝯtẽtus de cõi Senatorũ snĩa contra suam.

VINCENTIVS Malfitanus emphyteuta hospitalis S. Ioãnis de Mare de Neap. ordinis Hierosolymitani pro certis domib⁹, quæ tenet ad emphyteusim à dicto hospitali, cõuentus fuit à uenerabili monasterio S. Petri ad Arã ordinis canonicorum regulariũ sup certis aperturis & dossitijs claudendis, & habuit in magna curia Vicariæ duas relationes conformes, pes quas declarat, ꝙ decẽ aperturæ claudantur, quæ iuxta obseruãtiam d. curiæ hñt executionẽ.
1 ¶ † Et, ꝑ parte monasterij instat importunè ꝙ exequantur, licet pendeat appellatio pro parte Vincentij ꝑdicti in sac. consilio. cõparet in consilio prior d. hospitalis cum quadam supplicatione, dicendo ꝙ dictæ relationes non pñt exequi ꝯ suum emphyteutam, ꝓ eo, quia dicta executio pareret ꝑiudicium directo dño dictarũ domorum dicti hospitalis, & quia in ꝓcessu dictarum relationum ipse directus dñs non fuit citatus, nec notitiam habuit dictæ litis. ideò petitur, ꝙ nõ exequatur. ¶ Quæritur, quid iuris. Ego fui cõmissarius dictæ causæ, & uidebat mihi, ꝙ dñs directus uiuente ipso Vincentio, qui habuit duas relationes ꝯ, ut dictæ aperturæ claudant, nõ potest impedire earum executionem nam Bal. in l. iij. C. de serui. & aqua. ubi tãgit qõnẽ,
2 † An emphyteuta possit imponere seruitutem in rem emphyteuticã dño proprietario ignorante uel contradicente, arguit pro & ꝯ. & finaliter ꝯcludit post Guliel. de Cug. ibi, ꝙ emphyteuta pôt imponere seruitutẽ in re emphyteutica sine requisitione ꝯsensus dñi. sed durabit seruitus pro tpe, quo durabit ius emphyteuticum, & nõ ultrà. arg. l. is cui. §. fin. ff. quemadmo. serui. ami. & l. lex vectigali fundo. ff. de pig. & c.j. §. quid ergo. de inuesti. de re ali. facta. & sic ualebit talis impositio seruitutis in ꝑiudi

eium emphyteutę, non autẽ in præ-
iudicium domini directi. & in hoc ẽt
residet Iason in l.iij.col.lxxvij. C.de
3 iure emphyteu. † Et ideò finita em-
phyteusi finietur illa cõstitutio serui
tutis facta per emphyteutam. & hãc
conclusionem firmant Pau.de Castr.
in d.l.iij.& Bar.ĩ l.j.§.fi. ff.de superfi
cie.Dy.in §.æquè.v.q.Institu.de act.
& Bal. in d.§.quid ergo.Bartho.Ve-
ronensis in tracta.de serui.sub rubri-
ca,quis possit constituere seruitutes
reales.Si ergo emphyteuta donec du
rat emphyteusis, põt cõstituere ser-
uitutem in feudo emphyteutico per
ↄtractũ, uel in ultima uoluntate sine
consensu dñi,ergo põt ipsam consti
tuere patiẽdo ꝯ se ferri dictas relatio-
nes,& durabit seruitus,quousq;apud
eũ durat emphyteusis, qua finita nõ
nocebit domino directo. ¶In ꝯrium
4 facit,†quia emphyteuta dr̃ possidere
naturaliter, & dñs directus ciuiliter:
ut tenet gl.ĩ l.iij.§.ex ꝯrio.ff.de acq.
pos.& ibi doct.& idem tenet gl. in l.
si ut certo.§.si duobus uehiculum.ff.
cõmo.& ĩ l.j.C.uti pos. & dicit Bar.
in l. sæpe.in uersi.iiij.quæro, quid si
conuenitur hñs nãlẽ pos. sñia lata ꝯ
eum nõ debet p̃iudicare ciuiliter pos
sidenti,per l.Põpo.§.si is qui p̃cariò.
ff.de acq.pos.& in l.si pariter.ff. de li
be.cau.& dicit idẽ in emphyteuta &
ꝓprietario.ergo istę sñiæ latæ cõtra
ꝓprietarium, non præiudicant dño
ꝓprietario.& firmat Alex.in d.l.sæ-
pe.in lxxv.col. cũ seq. de re iudi. Et
sic infertur,ꝙ aliud est quærere,utrũ
emphyteuta possit constituere serui
tutem in fundo emphyteutico,aliud
5 est quærere,† utrũ si ꝑ sñiam ↄdẽnet
emphyteuta ad p̃standũ seruitutem
ĩ p̃dio emphyteutico,talis sñia ꝯdicẽ-
te proprietario, qui non fuit citatus,
nec notitiã habuit, possit exequi in
p̃iudicium directi dñi.& tãtò magis,
qñ actor egit simpliciter ꝯ emphy-
teutam,ut claudat aperturas sisten-
tes in domo emphyteutica: & simpli
citer latæ sunt relationes,ꝙ claudan-
tur:tũc uidetur lata sñia ꝯtra emphy
teutã,& p̃iudicaret dño directo sciẽ-
ti & tacenti ut uoluit gl.sing.quæ nõ
est alibi in l ij. C.ubi in rem actio. &
ibi Cy.& Iac.But & Bar.& Spe.in ti
tu.de j.& ij. decreto.§. restat.℣. sed
nunquid est idem, in his, qui ius hñt
6 in re.& Imo.in d.l.sæpe.†ergo si do
minus proprietarius cõparet in exe-
cutione sñiæ latæ ꝯ emphyteutã,per
quam imponitur seruitus in rem em
phy.& dicit,ꝙ non habuit sciam di-
ctæ litis,nec fuit citatus, nõ p̃iudica-
bit dicta sñia,nec mandabitur execu-
tioni:quia faceret sibi p̃iudicium, ex
quo obscuratur domus,cuius est pro
prietarius, & ideò impedit executio
nem rõne sui iuris,ſm Bar.in l. à di-
uo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.
& in l. si finita. §. si de uectigalibus
de dã.infec. & habetur in c. ueniens.
lo ij.de testibus.Secus esset dicendũ,
qñ dictũ monasterium egisset solũ ra
tione possessionis ipsius Vincentij:
tunc dñs directus non potuisset impe
dire executionem,per id,quod dicũt
doct.in d.l.sæpe.& in d.§.si super. &
in d.§.si de uectigalibus.et in d.c.ue-
7 niens.cũ concordan.¶† Quare fuit ꝑ
consi.decretum, ꝙ dictæ relationes
in p̃iudicium dicti prioris ꝓprietarij
dictarũ domorum,qui non fuit cita-
tus,nec sciẽtiam dictæ litis habuit,ꝙ
executio dictarũ relationum maneat
in suspenso.Et dũ fuisset instatũ pro
parte monasterij.ꝙ ꝓcederet ꝯ dictũ
priorem se opponentẽ ꝓ suo interes
se,et citaretur,opposuit de incõpetẽ
tia iurisdictiõis, ex quo sacrũ cõsiliũ
est iudex laicus, et incõpetens inter
dictũ monasterium et priorem p̃di-
ctũ super confessoria et negatoria re
rũ ecclesiæ,per not. in c. si diligenti.
8 de foro cõpe. ¶†Fuit dictum, ꝙ ex

quo dictus prior ꝓprietarius uolun tariè cōparuit in sacro consilio petēdo, ꝙ declaretur, ꝙ dictæ duæ relationes, non habeant p̄iudicare ꝓprietati dicti prioratus, nec exequātur ꝑ ei⁹ euidens p̄iudiciū, et sic fuit actor, et clericus pōt agere coram iudice seculari, ut dicit Inno. in c. cum P. in uerbo, clericus. de accus. et habetur per Anto. de But. et Imo. in c. quod clericus. de fo. cōpe. ¶ Et sic cū sacrū cōsilium cœpit cognoscere super reuocatione dictarū relationū, et sic de isto ꝑparāte pōt cognoscere de ꝑparato; ut dicit Bal. ī l. ordinarij. C. de reivē. ¶ Item ne continentia causæ diuidat: ut no. in l. nulli prorsus. C. de iud. Itē per tit. ff. de quibus rebus ad eundem

9 iud. eatur. ¶ † Quare fuit conclusū m per maiorem partem consilij, ꝙ dictus prior qui adiuit sacrū cōsiliū suꝑ reuocatione dictarum relationū ꝑꝑ interesse hospitalis ignorantis dictā litem, est actor, & ideo non pōt declinare forum sacri consilij. hanc declarationem scripsit notarius Vincētius Saponus die ultimo Maij, viij. Ind. M.cccccv. in qua declaratione nō cōsensi: quia cā est inter duas personas ecclesiasticas de re eccle. & si prior ē actor, monasterium est reus: & si monasterium est actor, prior est reus: & esto ꝙ monasterium consentiret in iurisdictionem sacri consilij, porrò non esset competens: ideò dicta decisio fecit me malè contentum, quantum ad non admissionem dictæ exceptionis declinatoriæ.

DECISIO CCCLXXXI.

De cōpensatione aduersus instrumentum liquidum & iuratum non opponenda. Et de expensis liquidè non probatis.

SVMMARIVM.

1 Exceptio compensationis an possit ꝯ instrm̄ liquidū & iuratū opponi.

2 Iurm̄ in specifica forma seruandū.
Bartoli opinio ꝯ gl. tenentis dānata.

3 Canonistis in iuramenti materia standum.

4 Perseuerantia animi præsumitur.
Expensæ quando non ueniant in debiti compensatione.

5 Renuntiari iuri de futuro ex pacto potest.

6 Compensatio liquidi ad non liquidum uana.

7 Testes de eorum credulitate & iudicio deponentes, non probant.

8 Iuramentum quomodo censeatur in hæredes transire.

9 Hæres defuncti iuramentum nō obseruans, ad quam pœnam accusari possit.

QVAEDAM Hyppolyta mūda egit contra filios hęredes quondā notarij Baldasaris de monte, uirtute publici instrumenti mutui dūcatorū centum triginta mutuatorum per dictam Hyppolitam dicto notario Baldasari, quos promisit restituere in certo termino iam elapso sub hypotheca expressā omnium bonorū suorū, renuntiauit omnibus exceptionibus, & signanter exceptioni cōpēsationis & iurauit &c. ī forma. Et antequā dictus notarius Baldasar soluisset dictū mutuū, mortuus fuit, suꝑstitib⁹ eius filijs & hæredibus q ꝯueniunt̄ assistētia & appretio & adiudicatione nonnullorū bonorū dicti debitoris. ¶ Illi hæredes opponūt exceptionē compēsationis: qa dn̄t, ꝙ dictus eorū pr̄ fecit expensas in alimētando dictam Hyppolytā pluribus annis, uel opponūt exceptionē solutionis dicti debiti ꝑꝑ dictas expēsas. ¶ Quæsitū fuit

1 in cōsi. de duob. † Et primò, vtrū ꝯ dictū instrm̄ liqdū & iuratū possit opponi exceptio cōpēsatiōis. ¶ Secūdò, utrū dictæ expensæ sint taliter ꝓbatæ, ꝙ possit dici, quod liquidè sint ꝓbatæ, ut possit dici, quòd cesserunt in

solutionẽ &satisfactionẽ dicti debiti. ¶ Ad primũ dubiũ fuit dictũ ꝙ licet Bar. in l. amplius nõ peti. ff. rẽ ra. hab. teneat, ꝙ nõ obstãte iurõ possit opponi cõpẽsatio, ꝑ rõnes, quas ipse allegat, quas cã breuitatis omitto. & eũ sequunẽ Ang. & Raph. Cuma. ibi. & Io. Fab. in §. in bonæfidei. Insti. de actio. & Bald. & Abb. Sic. in c. ad nostrã. de iureiu. & in c. cũ dilectus. xij. col. de ordi. cogni. & Io. de Imo. in l. Iulianus. la j. ff. de cõdi. & demon. & Alex. in vij. cõs. xij. uiso themate. vlt. co. ¶ Tamẽ ɔ̃riũ tenuerũt Io. And. & cõiter Canonistæ, & Ioã. de Imo. in d. c. ad nostrã, rñdẽdo motiuis Bar. & Io. de Ana. & Marian. in c. querelã. de
2 iureiur. † & dicit Fel. ꝙ cõmnnis opinio est, ꝙ iurm̃ debet seruari ĩ forma specifica. & sic, ꝙ non possit opponi cõpẽsatio, in d. c. ad nostrã. Et idẽ tenuit Ale. in ij. uo. consi. xcj. inci. uisis actis, in iij. co. ubi dixit, ꝙ ĩ hoc opi. Bar. est dãnata: quia ɔ̃ eũ tenẽt glo. & cõiter oẽs in d. c. ad nostrã. & ĩ d. cõs. alleg. ẽt iura & rõnes pro ista parte. ¶ Et sacrum Cõsiliũ approbauit opi.
3 Canonistarũ: † quia ĩ materia iuramẽti standũ est Canonistis, ꝟm dist. quã ponunt doctores in ca. j. de ope. no. nuntia. Et tãtò magis, quia illæ expẽsæ partim ꝓbãtur esse factæ ante instrumentũ, & partim post instrm̃, licet nõ appareat esse probatũ de certa quantitate. ¶ Et ad hoc bene facit id quod dicit do. Bart. Sozi. in recollectis suis in d. l. Iulia. in fi. ꝙ si eo tẽpore quo quis iurat soluere creditori suo, ipse erat creditor in alia manu sui creditoris, & debita erant hincinde cõpẽsabilia, & tñ iurauit soluere, uı̃ se obligare ad nõ cõpẽsandũ arg. d. c. ad nostram. & c. debitores. eo. ti. Secus dicit, si debitũ superuenit ex pòstfacto. & ita ẽt dicebat Tindarus in suo tractatu, de cõpensationibus. in vij. char. & sic si fecit post instrm̃ expensas, uı̃ fecisse eo animo, quo il-
4 las fecit ante instrm̃: † quia præsumitur animi ꝑseuerãtia. l. cũ hic status. §. primo. in fine. ff. de dona. inter virũ & vxorẽ. l. cũ tacitũ. ff. de probatio. c. cum Marthæ. de celebr. missa. c. maiores. de baptismo. & sic si nõ animo compensandi fecit expensas ante instrumentũ, minimè præsumiẽ fecisse expensas post instrm̃ animo cõpensandi: maximè cũ nunquã dictus Baldasar tempore suæ uitæ dixit, ꝙ animo compensandi fecit ipsas expẽsas. Et ideò compensatio nõ fit ipso iure, nisi ope exceptionis, ꝟm veram opinionẽ, de qua in l. j. ff. de cõpensa. ꝑ Bar. & alios. Et tantò fortius, quia factũ fuit pactũ in dicto instr̃o mutui, ꝙ nõ possit fieri dicta compensa-
5 tio: † cũ iuri de futuro ex pacto põt fieri renũtiatio: ut dicit Bar. ĩ l. sed & si quis. §. quæsitũ. ff. si quis cautio. & Alex. in l. j. C. de pac. Spec. in ti. de renuntia. & cõclu. §. j. ver. quid si quis. & ibi Bal. & tanto fortius ꝑꝑ iurm̃, quod est in dicta renuntiatione, ꝟm docto. in d. §. quæsitum. & Bal. in l. pactum. ix. q. C. de colla. cum cõcor. ¶ Ad secũdũ dubiũ fuit cõclusum, ꝑ dños de Consilio, ꝙ dictæ expensæ nõ sunt liquidè probatæ, nã nõ apparet quãtum fuerunt expensæ, & pro quibus personis singulis diebus, nec quanto tempore factæ fuerũt, nec cõstat ad quantũ ascendunt dictæ ex-
6 pensæ. † Et de liquido ad non liquidũ non potest fieri cõpensatio: ut in l. fi. C. de cõpensa. & patet etiã in allegato c. ad nostram. & sic non facta prius liquidatione, non potest fieri cõpensatio, qñ deberẽt admitti, per l. ij. C. de sentẽ. quæ sine certa quãti. ¶ Nec obstat depositio aliquorũ testium deponentium de quantitate expensarum: quia illi testes deponunt
7 de eorũ credulitate & iudicio, † & sic non probant: vt dicit Bal. in l. solam.

& l.testiū.C.de testi.& no.Bar.ī l.ij. §.pen.post gl.ff.de aqua plu.arcē. ēt si dicerent se pro certo credere, ꝯm. Bal.in l.siue possidetis. C.de probat. & in Spec.de teste.§.j.ver.itē ꝙ si deposuit de credulitate. ¶ Et ideò fuit votatum,ꝙ nō habet locum dicta allegata cōpensatio cōtra dictū instrumentū liquidū iuratum. ¶ Nec obstat,ꝙ iurm præstitū in dicto iuramēto per dictū Baldasarem est ꝑsonale
8 quantum ad spiritualitatē, † & nō ligat animā hæredis sine suo cōsensu: ut no.gl.xxiiij.qō.iij.in summa. & j. q.iiij.in summa.& firmat Cardi.Flo. in cōsi.cxxxvij.circa fi. & habet in c. ueritatis.& ibi Abb.Sic. de iureiurā. vbi alleg.Io.And.c.fi. de sepulturis. ubi hæres ratione iuramenti præstiti ꝑ defunctum, nō potest conueniri in foro ecclesiæ.¶ Quia verum est quātū ad reatū periurij:sed quātū ad obseruantiā iuramēti, iurm trāsit ad hæredem maximè qn iurauit pro se & hæredibus:ut dicunt doc in d.c.ueritatis.& tenet Bar. in l.cum quis decedēs. §. codicilli.ff.de leg.iij.
9 †oportet enim hæredē stare ei, qđ iurauit defunctus:vt dicit And.in cōsti.Regni. eos,qui scienter.hæres ergo ciuiliter ad pœnā pōt accusari,si nō obseruat id,quod defunctus iurauit,nō aūt criminaliter pōt accusari de ꝑiurio ex iuramēto defuncti: ut ibi plenè per And.& Bar.ī l.j.ff.đ priuatis delictis.

DECISIO CCCLXXXII.

De augmento rerū ueniēte hæredi ex causa de præterito legitimam non augente.

SVMMARIVM.

1 Bona superuenientia post mortē testatoris,quæ illo uiuēte in lite erāt, an augeant legitimam filiarum.
2 Legitima filiorum in bonis patris qualiter debeatur.
Legitima est bonorum portio,non autem hæreditatis.
3 Falcidia respicit augmentum post testatoris mortē contingens,si sum psit originem in uita.
4 Debitor pauꝑ post testatoris mortem factus soluēdo, auget patrimonium ad legatariorum cōmodum.
5 Legitima & Falcidia multū inter se differunt.

IN causa inter nobilem Vincentiū Barrilē de sedili Capuanæ ex una & magnificū Ioā.Antonium de Cruce Mediolanum, & Lucretiā Barrilē eius uxorē & sororē carnalem dicti Vincentij ex altera.Super conuentione supplemēti legitimè bonorū paternorū & maternorū. & recōuentione,ꝙ dictus Io.Antonius ꝓmisit curare & facere,ꝙ dicta eius vxor renūtiabit dicto Vincentio. ¶ Vnū dubiū inter alia incidit dignū examinatio-
1 ne,videlicet † Vtrū si tempore mortis patris nō erat ī hæreditate Bisicti Barrilis cōmunis patris quoddā feudū,quod dr de Punigliano, & quædā terra sita in Paludib⁹. Sed de ipsibonis pendebat lis tēpore mortis dicti Bisicti.Et posteà ipse Vincentius ꝑ sniām recuperauit ipsa bona tāquā paterna, si ista bona debēt augere legitimā debitā dictæ Lucretię.Et vr, ꝙ legitima debita cōsiderat solūmodò respectu bonorum & patrimonij quæ erant tēpore mortis patris,per l. si patronū ex debita.§.si ex duobus. ff.de bonis liber.& l.cū quærit. ff. de
2 inoffic.testa. † & ista legitima debet ex ipsa substantia defuncti. & nō ꝯm numerū redituū ut C.de inoffi.testa. l.sancimus.§.repletionē.ꝯm Ang. in l.Papinianus.§.unde si quis.ff.eo.tit. ¶ Itē legitima nō est quota hæreditatis,sed est quota bonorū: ut in d.l. Papinianus.§.quarta.& dic it Alē. in ij.uo.cōsi.cl.uiso themate.& col.hoc expresse firmat Pau.de Ca.& Ale. in l.in ratiōe.la.ij.ff.ad l.Fal. ubi dicūt,

ꝙ prædicta uera, etiã si augeantur bona post mortem defuncti ex cã, quæ fingit retro ad tempus uitæ patris, ꝑ d.l.si patronũ.§.fi.& dixit Ale. in d.l.in rõne. ꝙ ita tenet Nico. de Neapo
3 li in d.l.si patronum.§.fi. ¶† In contrariũ dicebat, ꝙ sicut in Falcidia cõsiderat augmẽtum contingens post mortẽ testatoris, si sumpsit originẽ in uita testatoris, quia vř cõtigisse in uita.per l.Paulus.post prin.ibi, idem respondit, partus.& per tex.in l.cum quo.de peculio.in princ.ff.ad l. Falc. & habet in l.in rõne. §. quod vulgo. la j.ff.eo.titu. Et uidet tex. in l. serui qui apud hostes.ff.ad leg.Fal. ¶Et iõ dicebat Pau.de Cast.& Alexã.in d.l.
4 in ratione.la ij.in princi. † ꝙ si testator habuisset unum suũ debitorem, qui tenebat in centum, tñ nõ erat soluendo, et sic non cõputabat in patrimonio, si post mortẽ testatoris efficitur soluendo ex noua cã, certè auget patrimoniũ ad cõmodum legatariorũ, per tex.in d.l.cũ quo. de peculio. & per ea quæ habentur in d. §. quod vulgo. Ita dicẽdum est in legitima. ¶Solutio. Cõclusum fuit in Cõsilio, ꝙ augmentũ rerũ veniens hæredi ẽt ex cã de præterito non auget legitimã, sicut auget Falcidiã. Et rõ diuer-
5 sitatis est, † quia magna differẽtia est inter legitimã et Falcidiã: ut patet in l.in quarta.ff.ad legẽ Falcidiã. & per Pau.de Ca.in l.quantitate.ff.eo.titu. & per Alex.in d.l.in rõne.in prin. & ista sunt notanda, quia uidi peritos in hoc errare.

DECISIO CCCLXXXIII.

De hypothecaria & illius probatione per creditorem.

SVMMARIVM.

1 Creditor agens remedio l. creditores.C.de pigno.et l.fi.de acqui.pos. quid probare debeat contra debitorem uel eius hæredem.9.
2 Hypothecaria agens, ad quã teneat probationẽ.4. maximè, si cõtra tertium possessorem.7.
Hypothecaria dat ius in re.
3 Dominium debitoris an probandũ per creditorem hypothecaria agẽtẽ & qualiter.5.
5 Bartolus nunquàm habuit similẽ.
6 Assistentia quid sit.
8 Sententiæ Cõsilij interlocutoria & diffinitiua uim hñt legis generalis.

LICET hodie pp cõmunẽ practicã non sit dubitandũ de infra scri-
1 pto dubio: † tñ in iure est magnũ dubium, ita ꝙ magni legũ uertices fuerũt varij. Vertit cã in sacro Consilio inter dñam Brunetã neptẽ & hæredẽ quondã magistri Guidi ex una, & filios & hæredes quondã dñi Rogerij de Cuccaro Physici ex altera super iure assistendi, uigore l.creditores.C. de pig.cũ remedio l.fi.de acqui. pos. pp precariũ, & cũ remedio l.uetustissimã.C.de iure domi.impe. super nõ nullis bonis stabilibus obligatis generaliter p quondã Ioãnẽ Petrũ Misagliã debitorẽ dicti magistri Guidi creditoris in vncijs centũ uirtute publici instrumẽti. ¶Quæritur, utrũ creditori agenti dicti remedijs cõtra dictos tertios possessores, qui habuerũt causam à Carleto Famacio, & dictus Carletus habuit causam à quodam Francisco de Babillano, qui (ut asseritur) causam habuit à dicto Ioãne Petro Misaglia, sed nõ probat, si.n.probaret, esset minus dubium: ut patebit
a ex infrà dicẽdis. Sufficiat probare [a], ꝙ bona sup' quib. petit assistẽtia' uirtute dictæ hypothecæ fuerũt ĩ bonis & de bonis dicti debitoris tpe obligationis, uel de necessitate debeat probari de titulo dicti Ioãnis debitoris,
2 & sic ð dñio. ¶†Nã gl. Insti.de actio. in §.itẽ Seruiana.dicit, ꝙ ĩ Seruiana, & sic qñ agit hypothecaria oportet, ꝙ creditor ꝓbet debitorẽ fuisse do-

minū tēpore obligatiōis.ut in l. quæ nōdum sunt.§.j. ff. de pigno. sed qñ agit interdicto Saluiano sufficit,ꝙ ꝓbet debitorē possedisse illa bona obligata in genere: vt in l.j.in princ. ff. de Salui interdicto.Idē dicit gl.in l.j. C.de ꝑcario & Saluiano interdicto. ¶Et ideò dicebat Bart. in l.rem alienam.ff.de pigno.actio.in uer.& sic dico,ꝙ ꝫ tertiū possessorē &c. ꝙ qñ agit hypothecaria ꝫ tertiū possessorē, qui habet causam à debitore siue, nō siue titulus sit lucratiuus,siue onerosus:necesse habet creditor ꝓbare dominiū illius rei,quam dicit esse obligatā sibi decretū, uel utile uel quasi dñium fuisse dicti debitoris. Et istam opi.firmat Cy.multū prolixè in l.cū res.C.si res alie.pig. data sit.quæ ₰m Bal.ibi. ī ista materia portat coronā. Et pro ista opinione facit ista ratio,
3 ₰m Cy.ibi,† hypothecaria datius in re.ff.de noxa.in l.in noxalibus. ff.de ꝯhen.emptio.l.rē alienā.ff.de damno infec.l.eorū & l.si finita. §. si qua iura. C. ad Veleia. l.si fine. Sed iura debent cōstitui ab eo,qui dñium habet uel eius uolūtate.l.ij.ff. de pign. actio.cū concor.quæ ipse allegat.per quod cōcludit dominium debitoris debere ꝓbari per creditorem,quando agit hypothecaria et finaliter Cy. residet in ista opinione.et dicit Alb. de Rosa.ꝙ Cy.de iure dicit ueritatē. et Bal.in d.l.cū res.dicit expresse, ꝙ quādo agit cōtra tertiū possessorē, debet ꝓbari de dñio uel quasi ipsius debitoris.alleg.l.si ab eo. ff. de pign. ¶Et in hac opi.fuit gl. in l.usucapio. C.de pig.in l.magna.ibi,dū dicit: Itē nōne qui agit debet probare dñium esse debitoris etc.Idē dicit gl.in aut. de triente et semis.§.illud quoq;, incipit,rei uēdi.& alia glo. in l.si superatus.ff.de pig.et hoc tenuit Alexan. in ij.uol. in consi.cxxxvij. incipi. in causa & lite uertēte. ¶Sed contrariū
4 tenuerūt aliæ gl.s.† ꝙ agēti hypothecaria sufficiat creditori probare, ꝙ tēpe obligationis generalis dicta bona,quæ prætenduntur obligata,fuerint in bonis & de bonis debitoris: quia ea possedit bona fide. hoc uoluit gl.in d.l.rē alienam. ff de pig.ac. qui tenet,ꝙ sufficit, ꝙ creditor probet,ꝙ possessio dictæ rei fuit penes debitorē cū bona fide, quia ea, quæ bona fide possidemus, in bonis nostris esse uidētur:ut in l.bonorū.ff.de uerb.sign.hāc eandē opi.expresse firmauit alia gl.in d.l.cū res. hoc ēt sentit gl.in l.ante oīa. ff. de ꝓbationib. et gl.in § aliç.Insti.de actio.& in hac opi.fuit Dy.in d.§.itē Seruiana.hanc opinionē firmauit Bal.in l.de reb. C. de dona.aā nup.circa fi.dicēs, ꝙ siue ille tertius possessor habeat causam à debitore,siue non,nō requirit de necessitate,ꝙ ꝓbet de titulo illorū bonorū debitoris:sed sufficit ꝓbare possessionē:remitti tñ ad id, quod dixit in d.l.cū res.& ibi potius tenet cum
5 Cy.†Et istā opi.firmat Ang.de Are. in d.§.itē Seruiana.dicēs, ꝙ siue iste tertius habeat causam lucratiuā siue onerosam,sufficit creditori probare rē fuisse in bonis & de bonis dicti debitoris:et dicit ꝙ ista opi.seruatur in practica. Certè ut euidēter apparet, glossæ iuris ciuilis fuerunt uariæ, & uarij ēt fuerūt doctores, & uarius ēt fuit Bart.qui ₰m Bal.in l.edita. in repeti.in fi.C.de edēdo, fuit ualde capacis ingenij & subtilis, et non fuit vnquā illis similis:nā in d.l.cū res.aliter dicit,quā dixit in d.l.rē alienā.nā in l. cum res.dicit, ꝙ quando creditor agit cōtra tertiū possessorem hypothecaria,distinguit, an iste tertius possessor habuit causam lucratiuam uel onerosam ab ipso debitore, & tūc sufficit ꝓbare rē fuisse in bonis, et de bonis, sicut quādo agitur contra ipsum debitorē principalē uel e-

ius hęredē, secus si habet causam one rosam: quia tunc debet probare de titulo, ut in l. apud Celsum. §. de auctoris. & §. auctoris autē dolus. ff. de doli except. & hoc firmat etiam Flor. de sancto Petro in d. l. ante omnia. Si uerò extraneus possessor nō habet causam à debitore, & tunc habet locum gl. in d. l. rem alienam. quæ uult, quòd sufficiat probare rem esse in bonis, & de bonis debitoris, qui bona fide illa bona possedit, & dicit, & oportet ꝓbare titulum debitoris, & dicit ꝙ ibi .f. in d. l. in rem alienam. hoc not. in ueritate gl. in d. l. rem alienam. nihil dicit de titulo. ¶Quare in ista dubia quæstione, in qua legum uertices fuerunt uarij: ut patet etiam ex scriptis per Moder. scrib. in d. §. item Seruia-

6 na. ¶†Domini de Cōsilio dixerūt, ꝙ semp fuit obseruatū tam in magna curia Vicariæ, q̄ in sacro Consilio, ꝙ qñ actū est assistentia, quæ concernit remedium interdicti Saluiani, ut dicit gl. & Bart. in d. l. j. ff. de Salui. interdicto, & appretio, adiudicatione (q̄ oīa dicta remedia ex antiqua forma, & obseruātia cumulant̄) ꝙ creditori sufficiat probare, ꝙ dicta bona fuerunt in bonis, & de bonis dicti debitoris, quæ bona dict⁹ debitor tenuit & possedit, tunc præsumit̄ ut dñs possedisse, si solū hoc allegat̄. Et ego aliàs audiui à doctotibus antiquis sacri Consilij, ꝙ ita per eos fuit obserua tū, & illi dicebant, ꝙ ita ab alijs doctoribus fuit obseruatū, & iudicatum. ¶Et ita affirmauerunt oēs dñi de Consilio seniores, & dicit Alber. de Rosa. in d. l. a cū res, ꝙ ita uidit obseruari, cōiter remittens se ad summā Roff. in titu. de Seruiana, cum seq. & ad summā Azo. in tit. de pig. & ad quandam disputa-

7 tionem Iacobi de Are. †Et ideo Ange. de Are. in consi. posito inter consilia Alex. in ij. uol. consi. cxxxviij. inci. Lancellotus de Imola, dicit, ꝙ qñ agitur hypothecaria ꝯ tertiū possessorem, qui nullā cām prætēdit à debitore, uel eius hærede, tunc sufficit ꝓbare rem fuisse in bonis debitoris tēpore obligationis, uel posteà, qñ est obligatio generalis omniū bonorū: ut in l. & quæ nōdū. §. quod dr. & ibi gl. & Bar. ff. de pign. & doct. in d. l. cū res, & uide ad hoc consilium Alex. in consi. cj. in v. uolu. ij. col. & seq. ¶Et ego etiam uidi sic pluries fuisse iudicatum in magna curia Vicariæ, & in sacro Cōsilio. Ideò minimè sunt mutanda, quæ antiquam interpretationē habuerunt arg. l. minimè. ff. de legi.

8 †& maximè qñ sic iudicatū fuit p cōsiliū, ubi semper sunt aliqui doctores ualentissimi in iure, quorū sententiæ tam interlocutoriæ, quā diffinitiuæ, quia proferunt̄ sub nomine Regiæ Maiestatis, habent uim generalis legis in Regno, s̄m Bal. in l. fi. C. de legib. & Host. & Ant. de butr. in c. cùm Bertoldus, de re iud. non tñ dictæ sententiæ ligant personā Regis: ut in l. digna uox. & ibi Bal. C. de legi. & in titu. de pace Constan. in uerbo, ciuitatis, de quo tñ per Alber. de Rosa. in l. princeps. ff. de legibus.

9 †Qñ autē agitur hypothecaria ꝯ debitorem, uel eius hæredē uniuersalē, nullum est dubiū, ꝙ sufficit probare rem obligatā fuisse in bonis, & de bonis dicti debitoris, s̄m oēs: ut patet per Barto. & alios in d. l. rem alienam: & in d. l. ante omnia, per Floren. & per Cy. & alios in d. l. cùm res. & doctor. in d. §. item Seruiana.

PROBARE. Creditor agēs ꝯ tertios possessores, q̄d ꝓbare d3, uide ēt s̄. in decis. xxxvij. in iij. dubio. T. G.

DECISIO CCCLXXXIIII.

De priuilegiis, & immunitate ciuilitatis & originis.

SVMMARIVM.

1 Natū an sufficiat esse in ciuitate, ut

ciuis illius dicatur, & gaudeat ciuilitate.
2 Ciuilitas originis, est immutabilis. 8.nisi deferatur.9.
3 Glossæ authoritas communiter non reprobata, alias omnes anteit in iudicijs & scholis.
4 Originem matris filius an & quando sequatur.
Natus in ciuitate transeunte matre, an subeat munera ciuitatis.
5 Domicilium in pluribus locis, quando quis habere possit.
6 Ciuis ratione originis tantùm, non ibi conuenitur, si non reperiatur.
7 Domicilij appellatione, quis locus ueniat. num. 15.
Ciuis munerib. & onerib. dignoscit.
8 Natus Lugduni, Lugdunensis dicitur, & non ciuis.
10 Doctores boni concordant cũ glossis, detractores discordant.
11 Habitare ibi ille dicitur, ubi ꝓ maiori parte anni habitat.
12 Habitantes perpetuò lege ciuilitatis obligantur.
13 Origo & domicilium an & in quo æquiparentur.
Dignitas originis ꝯditionẽ ĩmutat.
14 Ciuis dicitur, qui in ciuẽ recipitur.
15 Conscientia in dubijs non dicitur contra conscientiam facere.
Homines facilè dissentiunt.

NON ponã casum in facto propter bonũ respectũ, sed tm̃ dubiũ, qđ
1 fuit uentilatum. ¶ † Vtrum ad hoc, ut quis dicatur ciuis ciuitatis Neapolis, & gaudere debeat priuilegijs, & immunitatibus ciuitatis ṗdictę, sufficiat esse natũ in dicta ciuitate Neapol. licet habeat domiciliũ ex̃ ipsam ciuitatẽ, puta in ꝓuincia Calabriæ, uel requiratur, ꝙ hẽbat ẽt domiciliũ in illa ciuitate, in qua est natus, maximè, qñ sui antecessores semp habuerunt domiciliũ non in dicta ciuitate Neapolis, sed extra. ¶ Et primò, adducitur pro decisione dubij prædicti, id, qđ semp solet dici, ꝙ ciuilitas originis ẽ immutabilis, quia est naturalis: ut in l. assumptio. & l. fi. §. pen. ff. ad muni. & l. origine. C. de munici. & originarijs. lib. ix. tñ gl. in d. l. assumptio. §. filius. in uerbo, domicilium. dicit, ꝙ natus in ciuitate in omnibus subit munera rõne suæ originis uel manumissionis, ut ibi, nisi habeat alibi domicilium, quia tunc nihil subit oneris vel honoris. & alleg. l. filios. C. de munici. & origi. Et sic dicta gl. intelligit d. l. filios. ut ciuis originarius ꝑferatur alteri ciui. ut dicitur in l. ciues. in gl. C. de incolis, cũ si. nisi ciuis origina-
3 rius alibi habeat domiciliũ. † Ista est melior authoritas, quæ potest haberi in ista materia: quia est authoritas gl. quæ omnes alias authoritates antecellit, qñ doctores cõiter non concludunt contra eã, ut dicit Iac. butr. in l. j. C. qui pro sua iurisdictione, & dicit Bald. in l. j. ff. de sena. ꝙ in iudicando nunquã recedas ab opin. glo. Et dicit Bal. in l. quanquã. C. de senten. quæ sine certa quan. ꝙ in magnis dubijs sꝑ est tenenda opi. gl. ¶ Et ultra dictam gl. ego allegabã aliam gl. in d. l. filios quæ dicit, ꝙ filius matris originẽ nõ sequitur, nisi sit ibi originaliter natꝰ,
4 † quia tũc rõne ꝓpriæ originis, & nõ maternæ subit munera: & hoc uerũ, si parentes ꝯstitũerunt ibi domiciliũ non aũt si transeũdo mater ibi peperit filium, & posteà reuertiẽ ad domũ uel domiciliũ mariti, nã filius ibi natus nõ subit munera quia alibi habet domiciliũ, & illã gl. sequitur ibi Ioã. de Plate. & Nicolaus de Neap. in l. j. C. de muni. & origi. lib. x. & Bar. in l. filios. e. ti. licet in fi. dicat, ꝙ hoc non firmat idẽ Nicol. de Neap. in l. exemplo. C. de decu. li. x. hoc ẽt dicit Luc. de Pen. in d. l. filios. qui sic summat illã legẽ, quo ad munera, & honores, filius sequiẽ originẽ paternæ nõ ma-

terræ, quãuis in loco originis mater- næ natus sit, nisi ex alia cã ibi domicilium sortiatur. iste text. sic intellectus,
5 est decisio huius dubij. ¶ † Et ultra dictas gl. allegabã gl. iuris canonici, uidelicet glo. in c. significauit. de parochijs. & gl. in c. cũ nullus. de tẽp. ord. lib. vj. quæ dicit, ꝙ quis põt hre domicilia in pluribus locis, quod uerũ est, si in utroque. s. originis uel domicilij paterni se æqualiter collocauit: aliàs ibi dicetur hre domicilium, ubi maiorẽ partẽ rerũ suarum habet, & conuersatur assiduè, & dies festos colebat. hæc sunt uerba illius gl. ¶ Et ꝓpterea dicebat multũ notanter Bal. in aut. & omnino. viij. col. C. ne uxor ꝓ marito, ꝙ si ciuis originarius habitaret extra ꝓuinciã originis, dr̃ ab eo deserta ꝓuincia originis. & idẽ dicit de ciuitate, alleg. glo. in l. adoptionẽ.
6 C. de adoptionib. ¶ † Accedat ad hoc illud, quod dr̃, ꝙ ciuis rõne originis, tñ non põt conueniri in loco originis, si ibi nõ reperiat: ut dicit Bart in d. l. assumptio. §. j. & Abb. Sicul. in c. postulasti, in j. col. de fo. cõp. & doc. in c. accedens, ut lite nõ cõtesta. & in c. postulasti, in j. col. de fo. cõp. & docto. in c. accedens, ut lite nõ contest. & in c. fi. de foro cõpe. & doct. in l. cũ quædã puella. ff. de iuris. omn. iud. & Pau. de ca. in l. ij. C. e. ti. Et dicit Ant. de but. in cõs. xxj. incip. uiso puncto,
7 &c. ꝙ in dubio, † appellatio domicilij refertur ad ciuitatẽ domicilij & non originis. allegat Compost. in c. nonnulli, de rescrip. & gl. in c. statutũ. §. cum uero. e. ti. li. vj. & Spec. in tit. de citatiõe. §. j. circa prin. huic solemus dicere, ꝙ ciuis muneribus & onerib. cognoscitur, ut in d. l. ciues. qui ergo non participat muneribus & onerib. ciuitatis, non dicitur propriè ciuis: quia non tractatur ut ciuis in eo, qđ est primũ & maximũ ciuilitatis. uerba sunt Bald. in l. si nõ speciali. C. de
8 test. † bene tñ natus Neapoli, dicitur de ciuitate Neapolis, sed non dr̃ ciuis Neapolis: ut subdit ibi Bal. faciẽs drĩam, an talis sit ciuis ciuitatis, an sit originarius talis terræ uel patriæ: & licet Abb. Sic. in d. c. signauit. illã gl. nõ sequatur pro eo, quia ciuilitas originis non põt mutari: ut in l. origine. C. de mun. & origina. libr. x. & in d. l. assumptio. in prin. cũ concor. ¶ Tamẽ ad hoc rñdetur, ꝙ proptũ est iura iuribus concordare, hoc modo: vz, priuilegium originis nõ põt mutari, ue-
9 rum est † nisi deferatur, & sic ꝙ alibi habeat domiciliũ, ꝑ tex. in d. l. filios, & per dictas quatuor gl. & si quis aliter uelit intelligere Abbatẽ, dico, ꝓut dicit Io. And. in addi. Spec. in ritu. de primo & secundo decreto. §. nunc uideamus, uersi. sed quamdiu. in additione, quæ incipit, patet per ꝓxima.
10 † ꝙ boni doctores se concordant cũ glossis, detractatores uerò diuertunt à glossis. ¶ Et ad prædicta bene facit quod dicit Hostiẽ. in summa, de foro cõpe. §. ij. uersi. item rõne originis. q̃ dicit, ꝙ municeps rõne originis, qui alibi translatus est quantũ ad munera, desinit municeps esse, nisi quantũ ad honores, qñ adeptus esset senatoriã dignitatẽ: ut in l. municeps. C. ad munici. & in l. j. C. qui petant tuto. nisi alibi constiterit se hre domicilium per tex. in d. l. filios. ¶ Adducebã præterea declarationẽ antiquã Regiæ camerae summariè positam in registro
11 rituũ eiusdẽ cameræ, quæ uult, † ꝙ dicitur quis habitare, ubi pro maiori a parte anni habitat:[a] vt no. gl. in l. j. in uerbo, maneat, & ibi Bar. ff. de libe agno. & in l. j. §. habitare. ff. de his qui deie. uel effu. & gl. in c le. cãm, in uerbo, cõiter, de elec. & Bald. in l. si quis ad declinandã. x. char. uersi. nunc breuiter. C. de epis. & cler. & uoluit Pau. de ca. in l. ij. j. col. C. de iuris. om. iud. & sic ille dicitur ciuis ut gaudeat ip-

ciuilitate. ¶Bene ad prædicta facit id, quod dicit And. de Iser. in cap. j. in prin. qualiter uasal. iura. debe. fide. ubi dicit, ꝙ illi, qui non habent feudũ in Regno, sed solummodo habitãt in Regno, debent ẽt iurare fidelitatem Regi: sed si non habitant in Regno, sed extra Regnũ, licet sit natus in regno non tenetur rõne originis iura-
12 re fidelitatẽ Regi. ¶†Et ideo dicebat Archi. in c. Romana, de sentẽ. ex cõ. li. vj. ꝙ solũ perpetuo habitantes obligãtur lege ciuitatis, allegat multa iura, ut ibi ꝑ eũ. & sic tenet, ꝙ ciues originarij sine habitatione non ligantᷓ lege ciuitatis quanquam Luc. de Pẽ. in l. deuotũ. C. de metatis, libr. xij. dicat, ꝙ ipse non putat uerũ dictũ An. de Iser. eò quia origo & domicilium æquiparantur, allegat l. si quis officiũ. ff. de ritu nup. Sed non fuit ipse memor de dicta l. filios, nec de gl. suprà alleg. ¶Nec obstat d. l. si quis officiũ, quæ æquiparat originem, & domici-
13 liũ, †quia intelligitur quando in ciuitate originis habet domiciliũ. inde dicit Bald. notanter in l. ij. C. de infan ti. expositis, ꝙ ciuis deserẽs ciuitatẽ, perdit priuilegium ciuitatis, & desinit, esse ciuis. & refert hoc Ias. in l. j. §. huius studij. ff. de iust. & iure. ¶Itẽ intelligitur nisi dignitas faciat immutare conditionẽ originis: ut dicit idẽ Luc. de Pen. in l. j. ij. col. C. de mulie. & in quo loco, lib. x. & pro hoc c. pręsenti. de præbẽ. lib. vj. ubi si originarius gerit se ut curialis, iudicandũ est de eo, ut de curiali, & non ut de originario. ¶Nec obstat id, quod solet dici, ꝙ habitatio in ciuitate non est necessaria, ad hoc vt ciuis originarius teneat subire onera ẽt personalia: vt no. in l. j. & fin. C. de mun. orig. & in l. ciues. C. de incol. & Bart. in d. l. assumptio. & Alex. in ij. uol. cõs. clvj. incip. uiso instrũ, in iij. col. ubi etiam dicit
14 unũ uerbũ notandũ, † ꝙ, ut quis sit ciuis, non requiritur, ꝙ ibi sit natus, uel ꝙ habitet, dũmodò sit receptus in ciuẽ, uel munera subeat. alle. Bart. in cõsi. incip. quidã est effectus ciuis, & alia: ut ibi per eum. ¶Quia rñdetur ꝙ illud procedit, qñ ubi habitat non habet domiciliũ. Sed si haberet in una ciuitate ciuilitatẽ rõne originis, & in alia ciuitate domiciliũ, magis cõsideramus locũ domicilij q̃ originis, ſm Bal. in l. ij. ff. de statu hom. quem ad hoc alleg. Alex. in j. uol. cõsil. xvj. uiso titulo &c. in iij. col. licet ꝯriũ dixerit Alex. in iij. uol. cõ. cj. in j. colũ.
15 Sed posteà in iij. col. †dicit, ꝙ ubi fit mentio de domicilio, intelligitᷓ de loco habitationis, & non de loco originis. ¶Super dicto dubio dñi de consilio diuisi fuerũt ꝑ mediũ: quia aliqui dicebant ut s̃. alij uerò dicebãt, ꝙ ratione originis gaudet priuilegio ciuilitatis, ubi est natus, ẽt ꝙ alibi habeat domiciliũ antiquũ. In dubijs. n. conscientia non dr̃ facere ꝯ conscientiã, ſm Bal. in c. fi. ij. col. de consue. & iõ dr̃, ꝙ facilis est dissensus hominum, ſm Bal. in c. ad hoc. de postu. præl. & not. gl. in c. nec nouum, viij. q. j. ¶Ideo non fuit determinatum per sentẽtiam, sed ex supradictis patet, quid iuris sit.

a PARTE anni habeat. Et dicit Bal. in l. j. uersi. sed pone. ff. de statu hom. quod ad hoc, ut quis dicatur habitare in loco, non sufficit, quòd ibi sit rarò, uel momentanea habitatione, & idẽ sentit, si nõ sit ibi habitatiõe momentanea, dũ tñ animũ hẽat redeũdi ad aliũ locũ, & mihi residentiã faciendi. Et iõ decidit ibi Bal. ꝙ si quis propter pestẽ in ciuitate confugerit ad comitatũ ad aliquã suã domũ ibi existentẽ, & ibi existẽs donauerit oẽs domos, quas inhabitabat, nõ cõprehẽditᷓ domus, ĩ qua tũc existebat, uel ad quam ꝑꝑ pestẽ cõfugerat, ꝓ quo alleg. Bal. i l. j. §. habitare. ff. de his, qui

deiec. Nã, vt aiunt Grãmatici, uerbũ habito, est frequẽtatiuũ, & iõ de rara habitatione & momẽtanea nõ est in telligendũ. Nã singula momẽta habi tationẽ faciũt, sed animus residẽtiã. argu. l. si quis ita legauerit, dũ uxor mea. ff. de ꝯdi. & demõ. ita ẽt ꝯsuluit Stepha. Bertrã. in suo cõsi. 75. inci p. quis dicit̃ propriè habitare. in ij. vol.

Adde ꝙ ibi dicit̃ quis habitare, ubi habitat cũ familia & bonis. uide plenè Alex. in l. lex Cornelia. ff. de iure iur. & alibi dixit Bal. in ꝯs. 61. primo vol. incipi. statuto ciuitatis Tregisti. ꝙ ille dr̃ ꝓpriè habitare, qui habitat cũ familia sua, & facit ibi focũ, & alia q̃ faciũt & facere solẽt habitatores. Cõcor. Bar. ĩ l. j. §. habitare. ff. de his, qui deie. uel effuder. ibi. n. quis stat, ubi larẽ constituit, hoc est uerũ, ubi uxorẽ detinet. idẽ tenet Barto. Soci. quẽ oĩno uide in cõsi. 129. incipiẽte, p̃stãtissim⁹ iuris interpres Bud. in d. l. lex Cornelia. ubi ẽt dicit, ꝙ si habitauit quis decẽniũ, p̃sumit̃ ibi habere animũ habitãdi, si nõ stetit cũ bonis aut familia. Bart. oĩno in cõsi. 42. uisa inquisitione, vr̃ aliter tenuisse. & qs dicat̃ habitare, uide plenè Feli. in c. qm̃. in princ. ex̃, de offi. ordina. quẽ omnino uide. Thomas Grãmaticus.

DECISIO CCCLXXXV.

De assensu regio præstito sup obligatione feudalium bonorum pro dote & antiphato, non obstante delicto viri nõdum accusato.

SVMMARIVM.

1 Assensus Regius an p̃standus super feudo ꝓ dote obligato p maritũ. q̃ delictũ nondũ accusatum cõmisit.

2 Fisc⁹ an sit hæres delinquẽtis, & qñ.

3 Feudum paternum propter delictũ filij hæredis, cui aperiatur.

4 Feuda non proscribenda nisi pro læsæ maiestatis crimine.

5 Institutio hæredis extranei in feudis est nulla, sine assensu.

6 Intellectus l. si ego. §. si res. ff. de iure dotium.

7 Feudi nullus habet dominium ante delinquentis condẽnationem. Spes in condemnationis casu non consideranda.

DVBIVM nouũ incidit in Consilio, & pro honestate taceo personas, maritus habet feudũ paternũ nobile, uoluit occidere fratrẽ suũ carnalem proditoriè: & uenit ad actũ proximũ, ita ꝙ p eũ nõ remansit & aufugit. uxor sua, quæ sibi dedit magnã dotẽ, prout apparet per instr̃m dotale, in quo sunt obligata omnia bona etiã feudalia reseruato Regio assensu, petit Regiũ assensum sup obligatione bonorũ feudaliũ, pro dicta do-
1 te & antiphato. †dicit fiscus Regius, ꝙ nõ debet p̃stari dictus assensus: qa feudũ est deuolutũ ꝓpter dictũ delictum fisco, s̃m vnã opi. in c. j. an ille, qui interfecit fratrẽ dñi sui. & est capitulum regni, quod incipit ad maiestatis nostræ. quod uult, ꝙ si feudũ obligatũ pro dote in genere sine Regio assensu puenit ad fiscũ, liberè puenit sine obligatione. ¶ Nec obst. l. si ego. §. si res. ff. de iur. do. ubi imponitur necessitas hæredi ad implendi, quod defunctus fecit fauore dotis:
2 †quia fiscus nõ est hæres deliquẽtis, qñ pp delictũ succedit in ei⁹ bonis: vt in l. quoties. & l. nouatione. ff. de noua. not. docto. in l. si marito. ff. soluto mat. Bal. in l. sancimus. §. cũ autẽ. C. ad Treb. & Bal. in l. iij. C. ad l. Falc. & in l. tam mandatori. C. de nõ nu. pec. & in l. executorem. in xvij. col. C. de execu. rei iud. & dicit Bald. in c. j. qui succe. tene. ꝙ fiscus nõ est hæres qñ succedit delinquenti: sed clarius hoc dixit Bar. in cõsi. clxvj. incip. Salamanus de spoleto. in fi. no. Bart. in l. in-
3 ter eos. §. fi. ff. de fideiuss. ¶ † Dicit frater,

ter,feudum paternum,ſm aliam opi. propter dictum delictũ apertum eſt agnati ꝓximioris,id eſt fratris: vt in d.c.j.& ibi per And.& alios ſcriben. an ille,qui interfecit fratrem dñi ſui. & not.in.c.j.ſi uaſallus feu.priuet. & habet in c.ſi uaſallus.ſi de feu. fuerit cõtrouer.inter do.& agna.& in c.ſi. qui.mod.feu.amit.& uoluit Andr.in c.j.de ali.feu.pater.& in c.j.ſi uaſallus feudo priuet.ubi ſi feudũ eſt paternũ,& uaſallus cõmittat culpã nõ reſpicientẽ directè dñm, feudum redit ad agnatum.firmat Alex. in conſilijs ſuis, in primò uolu.conſil.xxx. incip. qm omne datum optimũ &c. & in iij.uolu.conſi.lx.ꝙ incipit,uiſis dubitationibus.uerſi. circa quartum dubium.& in v.uol.conſ.xxvj.& maximè hic procedit per duo capitula ciuitatis Neapo. cõceſſa per Catho.

4 M.†unum, ꝙ feuda & bona non debeant cõfiſcari niſi pro crimine læſæ maieſtatis,& ſm ꝙ Rex aſſentit obligationibus bonorũ feudaliũ pro dotibus mulierum Neapolis. Et ideò poſtquã feudum eſt ei apertũ.ſ.agnato non põt præſtari aſſenſus in obligatione feudi:quia tũc feudum non eſt mariti,ſed fratris:ut dicit An.in l. imperialem.in prin.de prohibi.feudi ali.per Fede. & pro hoc bene facit l. bonorũ.ff.rem ratã hab. & in l.ſi aliena res.ff.de pig.actio. cum cõcor. nã qñ feudum eſt alterius, non ualet aſſenſus in præiudicium eius,ut in iuribus præalle.& dicit hoc etiã And.de Iſer. in c.j.§.donare. qualiter olim feu.ali.poterat. ¶Nec obſtat,ꝙ fauore dotis põt impetrari aſſenſus, poſt quã feudũ apertũ eſt hæredi, per d.l. ſi ego.§.ſi res.quia dictus frater uenit ad feudum,non tãquã hæres, ſed ex diſpõne.c.j. an ille qui interfecit fratrem dñi ſui:& ſic eſt dare caſum. ꝙ in feudo hæreditario frater ſuccedit in feudo virtute d.c.j.an ille qui interfecit &c. non erit hæres fratris: quia nõ habet feudum à fratre, ſicut qñ frater ſuccedit fratri in feudo antiquo hæreditario contra teſtm̃ fratris, in quo inſtituerat hæredem extraneum in oĩbus bonis ſuis burgenſaticis & feudalibus,† & ĩſtitutio hæredis extranei ſine Regio aſſenſu eſt 5 ipſo iure nulla,per c.j.in prin.de ſuceeſ.feudi.& frater habebit feudũ hæreditarium,non ut hæres fratris, ſed ex diſpõne iuris, & ille hæres extraneus erit hæres uniuerſalis in burgenſaticis,& nõ in feudo.per ea, quæ habent per Andr.in c.j.§.hoc quoq;.de ſucceſ.feu. ſicut ipſe alienans in Regno põt reuocare alienationem ſine conſenſu dñi per conſtitu. Regni,cõſtitutionẽ.ita proximus agnatus, vt dicit Andr.in c.j.de uaſal.qui contra conſtit.Lotharij.& expreſsè hoc firmaui in d.§.hoc quoque. in ij.nota.

6 ¶† Item pro parte dicti agnati ſatis facit,ꝙ d.l.ſi ego.§ ſi res. non habet locum,qñ obliganti feudum pro dote,non eſt eius hæres, ut ſuprà dictũ eſt,ſed uenit ex legis diſpoſitione tã quam agnatus:ut dicit q̃dam apoſtilla antiqua in libro quondam dñi Antonij de Alexan.dicit uxor. aſſenſus fuit reſeruatus in obligatione bonorũ feudaliũ,uiuis ꝯhentibus põt impetrari aſſenſus: vt dicit Andr.in d.l. imperialem. nunc maritus meus uiuit:igitur &c. ¶Non ob.delictũ prætẽſum mariti:quia adhuc maritus nõ eſt conuictus nec condẽnatus de dicta prætenſa culpa. Ideo ante condẽnationem ipſius põt impetrari aſſen-

7 ſus:† q̃a nullus habet dñium dicti feudi ante cõdemnationẽ, per ea quæ dicit Andr. in c.j.de feudo ſine culpa non amit.cum concor. & ſic non tractatur de intereſſe formato alicuius, ſed tantum de ſpe in caſu condemnationis, quæ ſpes non eſt in conſiderationem:vt dicit Bar. in l.is poteſt.ij.

colum.ff.de acqui.hered.non enim aliquid debet dici tale, ex eo, q pót cō
a tingere tale.[a] l.j.ff.de in litē iuran.ff. de fideicō libe.l.iiij.ſm dños de Rota.deci.ccccxxxiij.inci.ſi legat[9] Apostolicus, &c. ¶ Tandē fuit cōcluſum, q dictæ uxori præſtetur aſſenſus Regius ſup obligatione dictorū bonorum feudaliū iuribus dictorū fratrū ſemp ſaluis & etiam iuribus fiſci. Et ita poſteà expeditum fuit per cancellariam Regiam aſſenſus.

a POTEST CONTINGERE TALE. Adde q in iure ſemper cauſa īmediata, & non qđ euenire pót, per tex.in d.l.iiij.quæ incipit ergo primo rñſo. ff.de fideicō.lib.& Cald.in ꝯſil. xxv. thema tale eſt.in j.col.dicēs, quantò eſt cauſa ꝓximior, tātò magis īfluit, & pót ſapere cauſatū: quia ſm Iuriſtas, ꝓxima cuiuſcūq; rei cauſa ſemp attēdit.alle.bona iura, in l.pe.ff.de 1 cōdi.ob cau.l.cū de hoc.ff.de excep. rei iudi.l.ſi mulier, cū de uita uiri.ff. rerum amota.Tho.Gram.

DECISIO CCCLXXXVI.

De legitimatis in eccleſiaſtica ſuccedentibus emphyteuſi cōceſſa ſibi & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus.

SVMMARIVM.

1 Legitimati an ſuccedāt in eccleſiaſtica emphyteuſi cōceſſa ſibi & ſuis hęredibus & ſucceſſoribus.4.

2 Subſtitutio, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & nālibus, an excludat ſubſtitutum pp ſpurium legitimatum.

3 Spurius an poſſit legitimari ad feudum eccleſiaſticum.

5 Emphyteuſis conceſſa & ſucceſſoribus quibuſcunq; an tranſeat ad hæredes extraneos.

6 Inueſtiturę defectu recurritur ad cōſuetudinem præſcriptam.

7 Eccleſiaſtica res pót in emphyteuſim concedi ad hæredes quoſcunq;

8 Legitimationis materia eſt de iuris apicibus.

IN CAVSA petitionis unius uiridarij factæ per filios ltimatos quondam Raynaldi Scarteli, qđ dicunt ad eos ſpectare, ut hæredes dicti Raynaldi, quod uiridarium peruenit ad excel.comitem Mataloni ex cauſa partis dotis conſignatæ per principē Biſignani ꝓ ſua ſorore uxore filij primogeniti d.comitis Mataloni: ad quē principem ꝑuenit titulo onerofo ꝓ debito duorū millium duca. ad quos erat debitor do.Raynaldus. Fuit excitatū in ꝯſilio ante nouellā pragmaticam catho.Regis uolentē, q poſſeſſores, qui titulo Regis Ferdi. primi poſſident, non moleſtenē. Si dictū uiridariū fuit ꝯceſſum i emphyteuſim per monaſterium ſanctæ Mariæ dñæ Reginæ dicto Raynaldo ſuis hæredibus & ſucceſſoribus. † An dicti filij legitimati per Regem Ferdin.primum poſſint ſuccedere in dicta emphyteuſi eccleſiaſtica? Et profectò iſtud dubium eſt pulchrū. & ipſum tetigit Iaſon in l.ij. in col.cl. ver. xix. qro &c. C.de iure emphyt. ubi dicit, pone, q aliqs recepit emphyteuſim pro ſe & filijs ſuis legitimis, nūquid ueniant filij legitimati: & ſic nunquid ītelligitur recepiſſe ꝓ filijs legitimis. & cōcludit, q non. allegat Bal.in l.fi.C.de his, qui ueniam ęta. Idem dicit Alex. in j.uolu.conſil.ij.& colum.& conſi. xciiij.iij.col.& in ij.uolu.conſi.lx.ij. col.& conſil.lxxxvij.ij.col. Io.And. & alij ſcribentes in c.in præſentia.de ꝓbatio.& dicit, q iſtud dubium, qđ ipſe tetigit, dependet ab illa ardua
2 quæſtio. † nunquid, ſi ſit facta ſubſtitutio alicui, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & naturalibus, excludat ſubſtitutus ꝓpter exiſtentiam filij ſpurij legitimati, & iſtam quæſtionē belliſſimè diſputauit Ang.in diſputatione ſua incipiēte, nobilis quidā ger-

nere.cuius motiua, ne sim ꝑplixus in referendo, quæ per alios scripta sunt. non refrico: quia refert do. And. Barba. in repe. l. cũ acutissimi. in xxxvij. char. & seq. C. de fideicõ. quæ est impressa. & ibi etiam dicit, ꝙ legitimati filij, in dicta q̃one non ueniunt in emphyteusi. in xlij. char. in j. colũ. & ibi multa dicit de materia legitimationis, tñ multi doct. tenent, ꝙ filius legitimatus nõ excludit substitutũ: ut tenet Ioan. Cal. in tit. qui filij sint legi. in consilijs suis. & firmat Bal. in l. lucius. ff. de hære. instit. & in l. si ita quis. §. is cuius. ff. de lega ij. & in l. si quis posthumos. ff. de lib. & posthu. & Sali. in l. cum aũt. C. de insti. & sub sti. & Ioan. de imo. in l. ex facto. ff. ad trebel. Bal. in l. Gallus. § si eius. & ibi concor. ff. de libe. & posthu & in l. eã quam. circa med. C. de fideicom. licet

3 Alex. pro & contrà consuluit. †nam in. j. uol. consil. ij. post argumenta ꝓ & contrà, ꝯcludit, ꝙ legitimatus excludit substitutũ. Contrarium dicit in j. uolu. consil. xxv. in iij. col. qñ testator esset nobilis uel honesta ꝑsona. & idem in cõsi. lxvij. iij. col. ꝙ cõ sil. xciiij. & tãtò magis: quia Rex ꝑm unam opi. nõ põt legitimare quò ad bona emphyteu. ecclesiæ: quia Imperator non põt legitimare spuriũ ad feudũ ecclesiasticum, sicut nec Papa ad feudũ, qd' tenetur ab aliquo dño temporali. de quo in c. per uenerabilem. qui filij sint legiti. & ibi plenè per Ioan. Andr. Anto. de But. & Præpositum. & no. Bal. in l. consulta diualia C. de testa. & Bar. in l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nup. & Bal. in authen. ex complexu. C. de incest. nup. de quo plenè in disputa. impressa per d. Martinum Caretũ Laudensem, quæ incipit, Augerius Seio eius patre feudatario ecclesiæ consentiente legitimat⁹ à comite Cæsareo &c.

4 †vbi inducit xx. arg. pro vna parte, & xx. pro alia, & concludit, ꝙ si feudum concessum ab ecclesia patri, non põt pater disponere testando uel alienando in extraneos hæredes, non ueniũt illi filij legitimati etiã ad feuda, iuxta no. in c. nãles. si de feu. fue. ꝯtrou. secus si potuit testando uel alienãdo disponere in extraneos, tunc ueniunt filij legitimati: ut ibi latius & diffusius per eũ. & sentit hoc do. Ludo. de Sat dis in suo tractatu legitimationis in septima parte, quis sit legitimationis effectus, q. xij. at in casu de quo agit, emphyteusis fuit ꝯcessa ipsi Raynaldo, & suis hæredibus & successoribus quibuscunq;

5 †& sic transiret etiã ad extraneos hæredes: ut dicit Bald. in feu. licet non firmet pedes, in c. j. §. donare. & ibi plenè dixi, qualiter olim feu. alie. pote. & in l. imperialẽ. in prin. de prohi. feu. alie. per Fede. & in l. j. xxxiiij. q. & in q. xlij. & seq. ff. de rerũ di. notant scribẽtes in l. quędam. §. nihil interest. ff. de edendo. postq̃. n. licitè dictũ uiridarium fuit alienatum dicto Raynaldo & eius hæredibus, in perpetuũ effecta est dicta res perpetuò alienabilis in quoscũq;. ff. de leg. iij. l. pater filium. §. quindecim. & ibi per Bart. in l. j. §. ꝯ quoq;. C. de impo. lucra. descri. lib. x. firmat hoc Pau. de Castr. in consi. cxxxv. incipiente, uiso instro cuiusdã inuestiturę.

6 † & si non constat de instro inuestituræ, recurritur ad consuetudinẽ præscriptam: ut in c. cũ de beneficio. de præbẽ. lib. vj & hodie ut plurimũ cũ decreto cõmissariorũ Apostolicæ sedis ecclesiæ Neapolitanæ cõcedũt habito respectu ad ualorem rei, & sic ꝙ trãseat ad hæredes quoscunq; igitũ dicti filij legitimati ex forma ꝯcessionis ueniunt ad dictam emphyteusim, postquam legitimè facta est cõcessio patri & quibuscũq; hæredib⁹. & hoc firmãt expressè Io. de Imo. & Ale. in l. quod dicitur. ff. de uerbo. obliga. &

melius in l.etiã.per Alex.ff.sol.mat. nã si põt in totũ res ecclesiæ alienari ob necessitatem uel euidentem utilitatem cũm decreto summi Põtificis: vt in c.hoc consultissimo.de rebus ec
7 clesi.non alie.lib. vj. †multò fortius põt fieri concessio in emphyteusim, ꝙ transeat ad hæredes quoscũq;, nisi cõsuetudo ecclesiæ aliter se haberet, ẜm Ang.in §.emphyteusim.allegato in gl.in d.l.etiam.& licet Alex.ibi.in d.l.etiam referat v.opi.super illo dubio,an emphyteusis concessa tibi & hæredibus tuis intelligatur solũ de hæredibus descendentibus uel etiam de extraneis,tñ ipse tenet supradictã opi.& ẜm istã opi.uidi iudicatum in cõsilio Regis Ferdinandi primi, in quadam emphyteusi eccle. concessa seruatis seruandis,& canonicè sibi & hęredibus.¶Fuit iudicatum,ꝙ hęres tastamentarius extraneus succedit,& non ecclesia.hæc scripsi quantũ breuiter potui,quia uisum fuit mihi pulchrum dubium.& quia non fuit uisa inuestitura;& pp dictã superuenientem pragmaticam,dubium prædictũ
8 non fuit in consilio decisum.† Et qa materia ista legitimationis est multum profunda & prolixa: & doctores multa scripserunt in d.c. per uenerabilem.Ideò remitto me ad cotas suprà allegatas, & ad consilia Petr. de Ancha.& adꝯsilia Bal. & Alc. ubi ẜ.

DECISIO CCCLXXXVII.

De executione obligationis iuratæ factæ penes acta.

SVMMARIVM.

1 Obligatio liquida,penes acta executionem habet paratam.
2 Tempus probandũ est, ubi unum infringit aliud.
3 Obligationis actus in dubio procedit super executione.
4 Hora,est multum in cõsideratione.
5 Obligationum eadem die factarũ, quæ potentior.
6 Testamenta duo eadẽ die facta corruunt ,si de eorum proprietate non appareat.

SI vno & eodẽ die creditor petit,ꝙ exequatur obligatio iurata facta penes acta sacri consilij contra debitorem,& debitor petit dictam obligationem nullam declarari ex certis causis.An sit procedendum sup executione dictæ obligationis,uel super supplicatione porrecta per debitorẽ,
1 per quam allegat eius nullitatẽ.†Et est præmittendum,ꝙ obligatio penes acta de iure,qñ est liquida, habet executionem paratam: ut est gloss.in aut.generaliter.C.de episc.& cleri.& probatur in l.eũ pro quo. & ibi Bal. & Pau.de Cast.& Alexã. ff.de in ius uoca.ubi promissio facta in iudicio, hẽt paratã executionẽ. & facit l. tale pactum.§.qui prouocauit.ff. de pac. ubi conuentionem factam coram iudice,ita iudex exequitur,sicut cõfessione facta in iudicio. & notant scribentes Moder. maximè And.Bart.in c.si qñ de offic.deleg. & ipẽ Luc. de
2 Pẽ.in l.ij.C.de iure fisc.lib.x. ¶†Itẽ est pmittendũ,ꝙ vbi vnum infringit aliud.ibi debet tps probari: ut dicit Bald. in l.de rebus.C. de dona.ante. nup. & si nõ põt ,pbari,dicimus , ꝙ vno & eodẽ tpe dr quid esse factum, quod sit antè, uel post ĩmediatè ẜm Bal.in l.ij.de oper. liberto. & ad hoc facit id quod dicit Bal.in l.Sabinus. ff.cõmu.diui.ubi dicit ꝙ quotiescũq; ꝯcurrũt duę uirtutes paris potentiæ, tñ iuris hẽtvna ad resistẽdũ,quãtũ al
3 tera ad obtinẽdũ.alleg.Old.ibi.† Et ideò cũ nõ hẽmus,an pcessit citatio, ut exequeret obligatio uel pventio, dicẽdũ est,ꝙ debemus præsumere in dubio, ꝙ prius fuit incepta cã super executione obligationis , quia iste actus obligatiõis pcedit:ut dicit Dy. per illũ tex.in l.cum in testõ. §. hæc

uerba.ff.de hære. insti.& hoc ordine intellectus,ꝓut in ſimili hr̄ in l. poſt mortē.ff. de leg.j.& in l. Arethuſa. ꝑ Bal.ff.de ſtat.ho.Et credo ꝙ ritus magnæ curiæ Vicariæ,qui incipit,itē ubi eſt facta pñtatio.char.xix.ſuꝑ iſta rō
4 ne ſit fundatus,qui vult,† ꝙ ſi eadem die pñteт inſtrm liquidū, & eadē die fiat ꝑuentio,ēt,ꝙ ſi ante per horā,ꝓcedit iu cā petitionis debiti contenti in inſtro liquido,nullo habito reſpectu de horis diei:licet regulariter tps
5 horæ ſit multū iu ꝯſideratione.† nā citatus ad horā ad aliquem actum,ſi ille actus ſit alia hora,non ualet,ut no. in l.fi.§.ſi is qui.ff.quod ui aut clam. & in l.aut qui aliter.in princ.eo.tit.& not.in c.conſuluit.de offi. de leg. ſic etiam in duabus obligationibus factis vna die, ꝓferт illa obligatio,quæ ꝓceſſit per horā.gl.eſt ſingu.in l.ſi ex pluribus.§.fi. de ſolutio. Idem dicimus in collatione bñficij collati duobus eadē die,ut ille ꝓferaт,qui in hora ꝓcedet:ut eſt gl.no.in uerbo.ſi nō apparet.in c.duobus.de reſcrip. libr. vj.alia eſt gl.in c.ſi à ſede.in uerbo, appareat.de ꝓben.lib.vj. & ſi non appareat,ꝓſumiт pro eo,qui poſſidet.& ſi neuter poſſidet,ꝓſumiт, ꝙ ꝓcedat collatio facta à Papa uel eius legato. faciunt ea,quæ mod. Senēſes ſcribūt
6 in l.j.ff.ſol.mat.† bene facit glo.in l. edicto.in uerbo,miſſus. C. de edicto di.dicit,ꝙ ſi duo teſtamenta vno die apparerent eſſe facta,in quo vnus eſt inſtitutus hæres & ī alio teſtō alius, nec apparet de prioritate,neuter ualet.& hoc firmat Bar.in l.j. §. ſi quis in duobus.ff. de bonorū poſ.ſm tab. niſi in vno eſſent inſtituti venientes ab inteſtato,& alio extranei. nam illi præferuntur.Idem,ſi in vno eſſet inſtituta pia cā,de quo ꝑ Iaſonē in d.l. ſi.pen.col.¶ Quare fuit cōcluſum in cā notarij Teſei Piſanelli obligati ad certū debitū ſoluendū Guidoni Magaloti penes acta ſacri cōſilij, ꝙ ꝯ eſt fiat executio dictæ obligationis ꝓſtita cautione &c.deinde audiaт ſuꝑ allegata nullitate dictæ obligationis.

DECISIO CCCLXXXVIII.

De molēdinis & ꝓhibitiōe ducēdę aq̃ ē flumiꝫ ī riuū nouū.

SVMMARIVM.

1 Aedificare in ſuo nulli prohibitum, niſi obſtet priuilegiū aut ꝯſuetudo.
2 Seruit⁹,q̃ ſolo tꝑe nō acquiriт,q̃ ſit.
3 Præſcriptio iuris ꝓhibēdi ꝯ vnum cæteris quando præiudicet.nu.5.
4 Cōſuet.ꝯtinuādi ñ inducīт,ēt ſi quadragenaria fuerit itio ad molēdinū.
6 Titulus in præſcriptione iurium incorporaliū requiſitus.10.
7 Vniuerſale ex ꝑticulari fieri ñ pōt. Conſuetudo frequentiam requirit.
8 Fides mala poſt triginta annos, allegari non poteſt in præſcriptione.
9 Prohibitio uiolenta non producit ius prohibendi. Poſſeſſio recēs bonā fidē ñ cauſaт.
11 Aqua in nouū molendinū ſupernū duci qñ poſſit prohibitione nō obſtante molendini inferius.
12 Molendina minus lucrū facere ꝑꝑ nouum conſtructum, non in conſideratione tanquam intereſſe.
13 Flumina Regni ſunt Regis.
14 Flumē licet perēne priuatū eē pōt.

VENERABILE monaſterium S. Mariæ regalis uallis ꝓpē Scafatū habuit ab antiquo duo caſtra,vnū qđ vocaт Scafatū, & aliud vocaт S.Petr. & iſta caſtra habent ampla territoria, quæ ꝯfiniāт cū flumine Scafati, & dictū flumē perēne fuit d. monaſterij. Euenit,ꝙ caſtrū Scafati fuit ꝯceſſum authoritate Apoſtolica Ill.quōdā Duci Amalfiæ de domo de Piccolomini bus nepotis papæ Pij ſecūdi ſub annuo canone cū dicto flumīe ac iurib⁹ & ꝑtinētijs ſuis oībus.Et ſimiliter dictū caſtrū S.Petri fuit ꝯceſſum ſimi-

liter authoritatē Apostolica prædecessoribus dñis dicti castri, quod in p̄sentiarū tenet & possidetur per comitē Alifij sub annuo canone, similiter cū iuribus & pertinētijs suis iuxta bona dicti monasterij, quæ sunt iuxta dictum flumen, & alios cōfines. ¶ In p̄sentiarum comes Alifij habuit certū territoriū prope dictū flumen, & ibidē cōstruxit certū riuū, ut inde à dicto flumine possit ducere aquam in d. castro S. Petri ad faciendū ibi unum molendinū. ¶ Pro parte hrdis dicti Illustr. ducis Amalfiæ & utilis dñi Scafati obtinet ꝓuisio à sacro cōsil. ꝯ dictū comitē, ut nullo modo ducat aquā per dictū riuū nouiter factū, donec aliter auditis partibus fuerit prouisum, ex quo p̄tendit dicto duci ius esse ꝓhibendi, & existere in quasi possessione ꝓhibendi, & eius ꝓhibitioni paritū fuit. ¶ Itē, quia si fieret dictū molendinū ex parte superiori p̄ d. comitē, faceret interesse seu p̄iudiciū inferioribus molēdinis, d. ducis.

1 Quærit modò de duobus. ¶ †Et primò, utrū sit uerum, ꝙ dictus illustris dux dñs Scafati habeat ius ꝓhibēdi, ꝙ nullus possit in dicto flumine facere molendinū uel saltim sit in possessione ꝓhibendi taliter, ut uolens dictus comes facere dictū molēdinum debeat de iure acquiescere dictæ prohibitioni. Et in primis p̄suppomit id quod dicunt Inno. & Host. in c. significasti, de appella. ꝙ in meo solo possum liberè edificare nō obstante ꝓhibitione, per l. altius. C. de serui. & l. fi. ff. e. ti. & l. fi. §. penult. ff. qđ ui aut clā. nisi ex priuilegio uel cōsuetudine habeat hoc ius ꝓhibendi, ne alius ædificet in suo, & dicit Host. s̄m Io. And. ibi, ꝙ hoc idē occurrit in furnis

2 & molēdinis, qui subdit, ꝙ si †res uel personę sunt liberæ, talis seruitus nō acquirit solo t̄pe, quò ad hoc, ut aliꝰ prohiberi possit: quia nō obstāte cuiuscunque ꝓhibitione, posset in eo ædificare, ut in iuribus p̄allega. Et licet is, qui asserit hoc sibi ex longo tēpore cōpetere, prohiberi non possit uti suo usu. ff. si serui. uen. l. si qs diuturno. ff. de aqua quotid. & æsti. l. hoc iure. §. ductus, & ff. de aqua plu. arcē. l. in summa. §. idē Labeo. nisi probet hanc seruitutē sibi deberi, uel ex pacto cū p̄decessoribus habito, uel quia fuit alias ꝓhibitus, & occasione iuris eiusdē acquieuit, & posteà cōpleta fuit p̄scriptio, & subdit, licet quæsitū

3 sit ꝓhibendi ꝯ unam personā, †hoc nō p̄iudicat alijs, ar. de p̄scrip. c. auditis, & de offi. ord. c. dilectus, ad fin. & ff. si serui. uen. l. loci corpus. §. cōpetit, nisi seruitus sit indiuisibilis, tunc nō posset pro parte acquiri, & ꝓ parte nō: licet qñque ad certā partē fundi restringat. ff. de serui. l. v. §. j. & l. sequē. ¶ Inde notanter dicit Abb. Sicu. in c. ex parte Astensis, de cōcess. p̄bē. ꝙ licet in ecclesia solitū est esse xx. instituti, non t̄n ex hoc inducat consuetudo restringens libertatē habentis instituere: quia actus meræ facultatis nō inducit cōsuetudinē potestatis liberæ restrictiuā, dicēs, ꝙ si p̄ xl.

4 ann. consueui uenire ad molendinū, †tunc nō inducit consuetudo, ut tenear continuare &c. ad hoc accedant omnia illa, que allegat Luc. de Pēna, quasi per duas colū. in l. j. C. ut rusti. ad nullū obse. deuocē. lib. x. Idem firmat Abb. Sicu. in c. abbate sancti Siluani, in ij. col. de uerb. sig. & Cy. in l. ij. C. quæ sit lon. consuet. ¶ Accedant ad hoc ea, quæ Bal. scribit in l. itē lapilli, in iij. q. ff. de rer. diui. & Bar. Vero. in trac. de serui. c. d. in rub. de furno. & Ias. in repet. l. quominus, in ij. char. post Bar. ff. de fluminibꝰ, & Bal. in l. si quis ex argētarijs. §. si initium tabularū. ff. de eden. & Andr. de Iser. q̄ sint regalia, in uerbo, flumina nauigabilia, in prin. ibi nisi deberem tibi

seruitutē &c.& Pileus in dispu. suis, 5 char.mihi lxij. xj. q. ¶†Hoc pmisso dico, ꝙ ex quo nō apparet ꝙ dux Amalfiæ ut utilis dn̄s Scafati hēat priuilegiū, ut nullus alius possit facere molēdinū in d flumine, nec pscripsit cū titulo & bona fide ius prohibēdi, ut nullus alius in d. flumine faceret molendinū,& prohibiti acquieuerūt ꝓhibitioni,ita ꝙ possit dicere se præscripsisse ius ꝓhibēdi, ne alius faceret molendinū data scīa & patientia 6 aduersarij:†quia in ista pscriptiōe iuriū incorporaliū requirit̄ titulus:ut ī c.si diligēti,& ibi p doc.de pscriptionibus,maximè,qn̄ psumptio est ꝯ pscribentē, ꝓut est in casu,de quo agitur,cū qlibet res psumat̄ libera, ut s. dictū est,& qn̄ pscribit̄ ꝯ libertatē,ut dicūt doc.in d.c.si diligēti.post gl.& not.in c.j.de pscri.li.vj.& gl. in l.fin. in uerbo,credit.ff.queād.ser. amit.& Bar.in l.si ædes.in prin.ff.de ser.urb. pdi.nec pōt dici,ꝙ dux Amalfiæ hēt ex cōsuetudine ꝓhibēdi, quia est actus unius psonæ, p quē nō inducit̄ 7 cōsuetudo: †quia ex uno particulari nunquā fit unū uniuersale, fm Bald. notātēr in l.de qbus.vij.col.ff.de legib. ¶Itē quia cōsuetudo requirit frequentiā:ut in l.j.C.q̄ sit lon.cōsue & C.de ædi.priua.l.ai in totū, fm Bal. ibi.Et Alb.de Ros.in l.ij.C. q̄ sit lō. cōsue.& sic cū dictus dn̄s Scafati nō hēat ius ꝓhibēdi,neq; ex priuilegio, neq; ex possessione tanti tpis, p quā cōstituat̄ ꝯstitutū,neq; hēt pscriptionē titulatā cū bona fide, sequit̄ ꝯcludendū,ꝙ sibi nō cōpetit ius ꝓhibēdi dictū nuum factum in pdio dicti comitis Alifij,& p ꝯn̄s nec ius ꝓhibēdi,ut nō possit cape aquā à flumi 8 ne pdicto dicti monasterij.¶†Necob stat ꝙ mala fides ducis Amalfię in ꝓhibēdo post xxx.an. nō pōt allegari ꝯ eū,ut dicit gl.& Bar.in l fi.C.unde ui.& not.Ab.in d.c.si diligēti. & Ias. in l.clàm possidere.§.qui ad nūdinas, & ibi alleg.cōcor ff.de acquir. posse. quia illa ꝓhibitio fuit facta uiolēter post mortē Regis Alphōsi primi superueniēte guerra inter ducē Ioā.de Andegauia,& Regē Ferdinandū primū, quondā Bartholemæo Thomacello, qui pauco tpe possedit castrū S. Petri,& posteā puenit in posse dn̄i Pa- 9 scasij patris psentis comitis, † & sic ꝓhibitio uiolenta non ꝓducit ius ꝓhibēdi p not.in l.j.C.de serui. & aq. ¶Itē post paucos dies p domi. Pascasiū fuit ædificatū aliud molendinum absque aliqua prohibitione: & sic iure permittente factum fuit molendinum cū cursu aquæ in suo: & sic non potest dici,ꝙ illa possessio fuit xxx. ann.ex quo possessio inter tp̄s quondam Bartholemæi & tempus domini Pascasij fuit recens, quæ non causat bonam fidem,ut dicit Abb. in d. c.si diligenti. iiij. colum. quando & essent xxx.anni decursi,debet allegari titulus in istis incorporalibus:licet 10 †titulus non debetprobari secundū Abb.ibi,at nunquam dictus dux allegauit priuilegium iuris prohibendi, nec titulum,ideò non præscripsit dictum ius prohibendi, & in hoc uoto fuit totum consilium. ¶Secundò,utrum molendinum, quod prætendit̄ construi per comitem Alifij in terra sancti Petri, ad quod uult ducere aquam à dicto flumine per dictum riuum,faciat præiudicium siue intersse molendinis de Scafato existentib. in parte inferiori dicti fluminis. ¶Super hoc dubio dictū fuit,ꝙ Bar.in di- 11 cta l.quominus,in v.q.dicit † quòd si aqua ducitur ad usum, quæ sufficit superiori & inferiori molendino,tūc uterque potest ducere aquam : & ita dicit fuisse iudicatum Bononiæ, inter fratres Prædicatores & Minores, & idem dixit in l. in concedendo .ff. de aqua pluu.arcen.& est text. & ibi

Alb.de Rof.& Ang.in l.ij.§.si aquęductus.ff.de seru.rusti.prædiorũ.no. & Bald.& alij in l.aquam.C.de serui.& aqua.& idẽ Bal.in c.cũ olim.de consue.& in l.cũ plures.j.col.C.de ĩser. & firmat Alex.in iiij.vol.cõsi.xxij.in fi.quod incipit,cõsideratis uerbis statuti. & Lucas de Pẽna in l.vsuræ.C. de aquæductu, lib.xj.& habetur in l. Proculus.ff.de dãno infec. patet ergo, ꝙ si molendinũ cõstruitur superius,& faciet præiudiciũ molendino inferiori,tũc potest ꝓhibere ille qui habet molendinum inferius.hoc expresse uult Bal.in rubri.ff.de rerũ di ui.iij.col. & Alex.de Imo. in ij.uol. cõsi.clxxiij. opportunè consideratis

12 sententijs &c.† Et in ueritate nullũ interesse potest pati dñs Scafati propter cursum aquæ ex flumine per dictum riuũ, ex quo aqua reuertit̃ ad flumen antequã deueniat̃ ad molendina Scafati:nisi solũ, ꝙ minus lucrarentur molendina Scafati:quod interesse nõ est in consideratione, ſm Barto.in d.l.quominus.in ij.q.& faciunt not.in l.per agrũ. C.de serui.& glo.& Doct. in l.j.§.sicut autẽ.ff.de aqua plu.arc.& firmat Alex.in ij uo. cõsi.cxciij.inci.cõsideratis uerbis in strumenti.in ij.col.p l.ij. & l.quero. ff.de iure pa.& Bal. in d.l.si manifestè.C.de ser. bonus est text. in c.nimis. de excessi. ꝑlatorũ. ¶ Prætereà ego dicebã istud flumen Scafati aut est publicũ, aut est priuatũ dicti monasterij:si est publicum, i.dñi Regis,

13 †quia omnia flumina ĩ Regno sunt Regis, vt in ca.j.in uerbo,flumina.q̃ sint regalia,& tunc quia Rex concedit castrũ sancti Petri cũ aquis &c. certè poterit dñs sancti Petri capere aquã à d.flumine uigore Regiæ concessionis:& hoc nõ est,quia dictũ flumen est monasterij à tanto tẽpore, in cuius initij in contrariũ memoria hominũ non existit. Aut dicimus in ueritate, ꝙ dictũ flumen est priuatũ

14 dicti monasterij,licet sit penne.†& tunc solũ ille priuatus, in cuius solo ædificatur molendinum uel cursus aquæ, uel riuus posset ꝓhibere, non autẽ tertius: ut dicit Bar.in d.l.quominus.in j.q.& in l.loci corpus.§.cõpetit.ff.si serui.uẽ. & sic Ill.Dux modernus non potest prohibere,ꝙ non ducat aquã per riuũ iuxta flumen in loco sancti Petri,ubi uult facere molendinũ. & firmat hoc Alex.in ij.vo. ꝯsilio ꝑallegato cxciij. quod incipit, cõsideratis uerbis.ĩ j. col.circa fi. Et qm̃ in ꝑsenti ꝓcessu fuit ꝑsentata petitio pro parte cõmẽdatarij dicti monasterij opponentis se, ꝙ nõ consentit,ꝙ capiatur apua à dicto flumine, vt currat per dictũ riuum nouiter factum,fuit pari uoto uotatũ & iudicatum,ꝙ ꝑfato Duci Amalfiæ nõ licet ꝓhibitionẽ ꝑdictam facere,& sic dictus comes dñs sancti Petri põt ducere aquã à flumine ꝑdicto per dictum riuũ ad suũ molendinũ saluo iure dicti monasterij: ita ꝙ eo cõtradicente nõ est sibi licitũ, licet impropriè dictũ flumẽ possit dici priuatũ, ex quo est perẽne,& sic nõ põt dici priuatũ: sed uoco priuatũ, quia ẽ monasterij.

DECISIO CCCLXXXIX.

De cõuẽtione cõditionali causatius pariente obligationẽ.

SVMMARIVM.

1 Pactum nudum an pariat actionẽ, & quando.2.

2 Fides habet uim iuramenti.

3 Conditio etiam impropria in pacto apposita habetur pro forma.

4 Conuentio conditionalis tenet.

Svper dubio tangente dñm Marinũ medicũ & Bactinũ Taurellã ꝓposito in Cõsi.Si conuentũ est inter partes ipsas data fide, ꝙ si dictus dñs Marinus ostenderit quoddã instrm factum inter ipsum Bactinũ ex vna,

& eius sororē & nepotes, ꝙ ipse Bactimus soluet dicto dño Marino certam quantitatem lini: & si non ostenderit ipse dñs Marinus soluat dicto Bactimo certā pecuniæ quātitatem.
1 An talis cōuentio ualeat. ¶† Dubiū facit, quia non interuenit stipulatio, sed dicta cōuentio est simplex pactū nudū, ex quo non oritur actio, ut in l.legē.C. de pactis.cum concor. nec est causa in dicta cōuentione:& ideò ꝓsumitur erronea:ut declarat Barto. in l.iiij.§.fi.ff.si quis cautio.¶In cōtrarium fuit determinatū per sacrū Consiliū, ꝙ dicta cōuentio data fide sit ualida.¶Nec obst.ꝙ sit pactū nu-
2 dum:† qa ꝓpter fidē datā, quæ fides habet uim iuramenti:vt no.in c.pen. de iureiur. & ex pacto nudo cū iuramento oritur actio, ut dicunt doc.in l.iurisgētium.§.quinīmo.ff. de pact. & Sali.in d.l.legē.¶Nec obst.ꝙ non sit causa in dicta cōuentione:quia cōditio illa, si demonstrauero dictum instrm, habetur pro cā, per tex.in l.à Titio.ff.de uerb.obli.& per tex.in l.cū ad ꝓsens.ff.si cert.pet.per quę iura dicunt Pau.de Cast.& Alex.in l.à
3 Titio.† ꝙ etiā si conditio sit impropria, puta de ꝓsenti uel de ꝓterito, illa conditio habetur pro cā:& dicunt, ꝙ ualet cōuentio, si morietur Imperator hoc anno, dabis.x.& si non morietur, dabo tibi centum, & dicit ita fuisse iudicatū Florentiæ.& dicit ibi Alexā.ꝙ bene fuit iudicatum. Et ad hoc allegat Host. in c.gēma.de spon
4 sa.ꝙ ualebit ista conuentio, † si fiat matrimoniū inter tales, dabis x.& si nō, dabo tibi centū.hinc dicit, ꝙ ualet illa ꝓmissio, uidelicet promitto tibi decē, si nauis mea mercātiis onerata salua ad talē locū applicauerit, & si nō applicauerit salua: tu promittis mihi ualorē mearū mercantiarū, per tex.in l.in naue Saufeli.ff.locati. & refert ibi canonistas hoc tenere, ut ibi per eū. & idē in effectu firmat Pau.de Cast.in l.si quis cū debitorē. ff.de iureiu.ubi ualet cōuentio, si die sequēti pluet, dabis x.quia illa conditio habet pro cā.& idē firmat nr̄ Paris de Puteo in tracta.de ludo, in iij. char.in fi.sui syndicatus. ¶Et sic per cōsiliū ostēso instr̄o ꝓdicto per dñm Marinū dicto Bactimo fuit condemnatus per totum Cōsilium ad soluendum dictam quantitatem petitam.

DECISIO CCCXC.

De beneficio restitutiōis in integrū cōpetēte ꝓlato successori, aduersus hæredē prædecessoris, nomine ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 Ecclesia qn̄ restituenda.n.3.&.6.
2 Minor ex alterius delicto ad lucrū non restituitur.
Ecclesia minori comparatur.
4 Beneficium restitutionis successori in prælatura contra hæredem laicū prædecessoris, an concedendū.7.
Ecclesia aduersus temporis lapsum restituenda.
5 Lucrū ex prædecessoris spolijs successor capere non dicitur.

1 SVCCESSOR† in ꝓlatura agit cōtra hæredes laicos ꝓlati defuncti: ꝙ furto subtraxit bona mobilia prædecessoris, quæ spectāt ad dictam ecclesiam, & dato termino ad ꝓbandū, & publicato ꝓcessu pro parte ꝓlati petitur nomine ecclesiæ primū beneficium pro parte illius laici conuenti, dicit, ꝙ non debet dari beneficium:
2 †quia ex delicto alterius ad lucrum nō restituit minor, vt no.ī l.auxiliū ff.de mino.& l.sepulchri.ff. de sepul. viol.no.And.in ꝯsti.Regni, obscuritatē.in prin.& idē dicit in absente cā reipu.alleg.l.sciendū.ff.ex quib.cau. maio. ergo idē in ecclesia, q minori ꝯparat: vt dicit Bar.in l.pupillorū.in prin.ff.de rebus eorū.c.j.& c.auditis

de resti.in integ. C.ex quib.cau.ma. l.Res publica. ¶ Itẽ dicit Io.And.in c. corã. de in integ.resti.sup uerbo,
3 indulgẽdũ.† ꝙ ecclesia nõ restituit̃ sup exceptionibus declinatorijs, nec sup exceptionibus nõ inductis in fauorẽ petẽtis, sed in odiũ aduersarij, & ideò sup crimine suggestionis falsi non restituit̃, ẜm eũ ibi. ¶ Itẽ, quia ecclesia ad opponẽdũ crimina & defectus elapso termino non restituit̃, vt dicit Spec.in tit.de resti. in integ. §.si quis autẽ.vers.sed pone ecclesia: & tenet Cõpost.in c.sicut.de elec.& doc.in Cle.j.de resti.in integ.ꝑ not. ĩ d.l.auxiliũ. ¶ Itẽ ecclesia nunq̃ resti tuit̃ ad lucrũ cũ iniuria alterius, ẜm Bal.ĩ l.pupillorũ.C.de rep.hęr.cir.fi.
4 † ergo cũ successor q̃rat de lucro cũ iniuria cõuẽti & testatoris, nõ debet sibi cõcedi dictũ bñficiũ. ¶ In c̃riũ dicit̃, ꝙ ecclesia debet restitui aduersus tp̃is lapsum, ꝑ tex.in Cle.j de resti.in ĩtegr.q̃ gñaliter loquit̃.& dicit Io.And.in d.c.corã.ꝙ oportet, ꝙ petens restõnem aliquid admittat, uel non acquirat.quod acquirere possit. ¶ Itẽ sicut minor restituit̃ in emergẽtibus.ubi quidẽ aduersus delictũ suũ nõ restituit̃:ut in l. si ex c i.§.nũc uidẽdũ.ff.de mino. Ita ecclesia in emergentibus debet restitui. Itẽ.ecclesia aduersus suã contumaciã restituitur ĩfra quadriẽniũ ꝓp iustũ impedimẽtum:ut dicit Archi.lxxxvij. dist.c.in
5 religiosum. ¶ † Itẽ eo ipso ꝙ omisit necessariã ꝓbationẽ, ꝓbat ex hoc se læsam:ut in c.auditis.in fi & c.suscitata.& c.corã.de resti.in integ.& dicit Archi.ubi s̃.ꝙ ita seruat Curia. ¶ Nec ob.in c̃riũ allegata: quia nõ dr̃ p̃latus successor capere lucrum ex spolijs:imò nõ habẽdo spolia ꝑdicta dr̃ esse in dãno, ex quo bona ipsa ꝓcesserunt de fructibus ecclesiæ, & iõ pertinẽt ad ecclesiã, & sic successorẽ nomine ecclesiæ, ut habetur in c.fin. de pec.cleri.& in c. præsenti.de offi. ordi.lib.vj.& plenè per do. Nicolaũ de Vbaldis, tract.de success.ab intest.
6 in vltima parte. ¶ † Itẽ fatendũ est, ꝙ minor & ecclesia nõ restituit̃ ad opponendũ crimina cõtra suũ aduersariũ: ut dicit Cõpost.in c.quod sicut. de elec.& not.gl. in Cle.non põt.de procu.& no. Anto. de But.in c.licet. de accu. & Bal.in l.fi.C.in quib.cau. in integ.resti. non est necess.& Bald. in d.l.auxiliũ. ¶ Itẽ fatendũ est, ꝙ ecclesia nõ restituit̃ sup exceptione dilatoria uel declinatoria, quæ nõ concernit merita causæ, ẜm Inn.in d.c. corã. & Fely.in c.fraternitatis.v.col. de resti.licet Ioã.And.ibi in nouella totũ hoc remittat iudicis arbitrio, si modicè læditur, nõ cõcedit restitutionẽ, per l.scio.ff.de in integr.resti. sed si læderet̃ ꝑpter hoc in lite con-
7 cederet restitutionem. ¶ † Quare fuit notatũ, ꝙ in casu p̃dicto cõpetit dicto p̃lato noĩe ecclesiæ beneficiũ restit.in.integ.quia nõ dat̃ ad opponẽdũ crimina & defectũ uel ad lucrũ in iniuriã alterius: sed potius ad euitandũ damnum & læsionem ecclesiæ.

DECISIO CCCXCI.

De quæstionibus & tormẽtis, & de ꝓcessu aduersus criminosos nõ seruato iuris ordine.

SVMMARIVM.

1 Tortura an possit inculpato infligi ex processu informatiuo. 8. 10. 11.
2 Defensio cuius iuris sit.
Princeps naturalia tollere an possit.
3 Defensionem auferre iuri naturali, repugnat etiam criminosis.
4 Princeps est supra ius positiuum, non supra naturale.
5 Informationes secretæ nõ ꝓbant.
6 Stylus potest derogare solennitati defensionis, qui seruandus est.
Princeps ex causa citationẽ omittere potest.

Iniustū tolerat ex cā in principe.
7 Capitalis causa per iudices iustissime examinanda.
8 Iurisdictio omnis à Deo est.
9 Defensionibus renuntiari nō pōt.
10 Leges transgredi licet propter criminis atrocitatem.

Fuit dubitatū in Consilio præsentibus iudicibus magnæ curiæ Vi-
1 cariæ,† vtrū illa preminentia magnę curiæ de torquēdo inculpatū de crimine capitali ex indicijs habitis ex processu informatiuo possit indistinctè dicta magna curia ꝯ quēcunq; in inculpatū de crimine capitali uti tortura ex indicijs habitis ex processu informatiuo nō data copia defensionis pterquā ꝯ Neapolitanos, qui habent priuilegiū à catholica maiestate, ꝙ ꝯ eos non vtatur dicta preminētia, sed pcedat fm iura & cōstitutiones Regni. Hoc dubiū incidit in illā qōnē tactā per And. in cōsti. Regni, hi qui in. j. lib. uidelicet an princeps possit statuere, vt nō deturreo defen-
2 sionis copia. vbi ꝯcludit, ꝙ nō:† quia defensio est de iure nāli. l. ut vim. ff. de iusti. & iu. l. j. §. cū arietes. ff. si qua dru. pau. fecis. dicat. nālia enim princeps tollere non pōt. vt Insti. de iure nāli. §. fin. & patet in dist. quæ ponit in l. j. C. si ꝯ ius uel uti. pub. & idem dicit ipse And. in c. j. in uerbo, bona cōmittentiū crimen læsæ maie. quæ sint rega. inde dicit glo. in Cle. sæpe. in uerbo, defensiones. de uerb. signi. ꝙ ptextu liberi arbitrij, non pōt tolli defensio, & ibi hoc declarat domi. Georgius in sua repetitio. dictæ Cle. impressā. & patet in Cle. pastoralis. §. penul. de re iudi. & no. Bar. in l. filiusfa. ff. de dona. & in l. milites. ff. de test. mili. & ad reprimēdā. in uerbo, figura & Ant. de But. & Io. de Imo.
3 in c. j. de cōsti. ¶† Item, quia nulli criminoso debet tolli defensio: vt in c. cū sup. de excep. quia est de iure naturali, q per principē tolli non pōt, p tex. in dicta Cle. pastoralis. est. n. tollere defensionē, si ex indicijs habitis p processum informatiuū quis possit torqueri, ex quo āte torturā nō fuit auditus in iuribus suis: vt bene hoc firmat Abb. Sicu. in c. dilecti filij. de
4 exceptionib. † nā & in summarijs causis nō pōt tolli defensio: vt not. in dicta Cle sępe. Bene fatēdū est, fm eū, ibi, ꝙ exceptiones cōpetētes sibi de iure ciuili, istæ pñt tolli p principē, & per stylū curiarū, nā princeps ciuiles defensiōes pōt tollere, cū ipsum ius positiuū sine cā tollere possit, sicut possit condere. ut bene hoc not. Alex. in l. sicut iniquū. §. si is p quo. ff. quod quisq; iur. p c. j. de consti. hr in c. pposuit. de cōcef. pben. ¶ Dicebant iudices magnæ curiæ Vicariæ, ꝙ licet sit de iure, ꝙ testes examinati parte nō citata nō pbēt, maximè in cā criminali. ubi tractat de maiori præiudicio, quā de cā ciuili: ut in l. si qn. C. de testi. & in c. ij. eo. tit. & not.
5 Bar. in l. si. ff. de qō. † tñ ex quo stylus est in magna curia, qñ iudices uolunt procedere ad torturam ex testibus ad informationem examinatis absq; partis citatione possunt: & iste stylus debet obseruari: quia ita dicebat Alex. in ij. volu. consi. xlj. [a] incipiente, habita sup contentis. vlti. col. ubi etiam dicit, ꝙ stylus seu consuetudo potest derogare solēnitati citationis: ut dicūt Bar. & Sal. in authē. si quis in aliquo. C. de edēdo. nā causa subsistente princeps pōt omittere citationē. vt est glo. not. in l. antepe. ff. ex quib. maior. & no. Bal. in l. cessante. C. qūo & qñ iud. & in l. nec causas C. de appel. vnde cū retro Reges cōcesserunt iudicibus, ut suo arbitrio possent ex pcessu īformatiuo omissā solennitate citationis ꝯ facinorosos & diffamatos de criminib⁹, pcedere hoc factum fuit ex causa, vt homines

facinorosi de eorum debitis occultis
6 punianē.† vnde tollere citationē nō
est de iure naturali pp se, sed pp defensionē:ut dicit Bal.in l.executorē. xiij.co.C.de execu.rei iu.in uerſ.mō facio quedā uolatū. & ex cā toleratē in principe iniustū:ut dicit Cyn.in l. reſcripta. C. de preci. Impe.offe. & docto.in c.quæ in ecclesiarū. de cōstitu.& Ant.de But.in c.cū inter. de renun.& in c.ↄstitutus.de relig. do. & Bal.in.l.testm.C.de testa. & hoc pluries dixit Alex. in suis consilijs. ¶ Ego dicebā, ꝙ oīa ista allegata per iudices possunt procedere, ubi non
7 tractaē de uita hominis.† Sed ubi
tractaē de uita hominis, quē Deus creauit, ad ipsum spectat, qñ uult homines mori: quia dicit Hermogenes Philosophus, ut refert Aristoteles in lib.de Regimine principū in c. de regis iustitia, ꝙ quando creatura interficit creaturā, oēs uirtutes cœlorum clamant ad diuinam maiestatē dicētes, dñe dñe seruus tuus uult esse tibi similis.& Deus rñdet, ipse interfecit, interficereē, mihi uindictam, & ego retribuā.qñ.n.iudex ritè & rectè hominē cōdemnat ad mortē, hoc facit
8 quia est minister Dei. † Ex quo oīs
iurisdictio à Deo est mediatè vel immediatè:ut dicit Hostiē.in c.j.§.hæc sancta.de summa trinita.& Arch. xj. q.iij.capitu au est.& Inno.in c.quod super his.de uoto & vota.redemp. & Ant.de But.in c.licet ex suscepto. de foro cōpet.& Abbas Sicu.in cōs. lxxxij.incipiente, cōditor omnium. & ego dixi anno præterito, in rubrica.ff.de iurisdic.om.iudi.unde si torquetur inculpatus de homicidio capitali præcedentibus indicijs habitis eo non citato, nec data copia defensionis pp dictā obseruātiam, hoc nō reperit iure cautū, ꝙ sit iure factum: sed potius ꝯriū, p id quod dicit Bal. in d.§.fi.is pro quo.Quòd illud, qd'

9 dr̄,† ꝙ princeps pōt tollere defensionem, intelligitur in causa ciuili uel pecuniaria, secus in cā criminali uel causa status, alleg.do.Clemen. pastoralis.Hinc dicimus, ꝙ ī criminali nō potest renunciari defensionibus, quę sapiunt innocētiā.l.j.§. si quis ultro. ff.de qō Bal.in c.j.de proba. ¶ Bene tñ princeps in cā criminali pōt tollere exceptionē seu defensionem, quæ nō excludit crimē, ut est exceptio lenocinij:ut in l.qñ Alexandrū. & ibi per Bald. C.de adulte.et de ista limi. fuit memor Feli.in c.cū olim ult.co. de re iudica.& sic defensionē naturalem princeps tollere non pōt, ꝼm eū
10 ibi. ¶† Fuit ergo dictū & cōclusum tam per iudices magnæ curiæ, quā p sacrū Cōsiliū, ꝙ ꝯ latrones insignes, disrobantes stratarum, incēdiarios, violētos raptores, & cōmittētes grauia crimina, contra quos laborat infamia, cōtra istos procedi pōt iuris ordine nō seruato, et sic ex processu informatiuo ad torturā: quia pp terribiles casus licet iustas leges transgredi, ꝼm Inno.in c.j.de constitu. & Bal in l.obseruare.§.ꝓficisci. xj.qō. ff.de offi.proconsolis. & in l.j. C. de preci.Impe.offe.& in l.& si seuerior. iij.co.C.ex quib. causis infami. irro. cum.si. ¶ Et ad hoc accedat prouisio Regis Caroli secūdi, quæ incipit, de iuris cēsura prouidè &c. charta mihi lv.quæ uult, ꝙ cōtra prædictos ꝓce-
11 dit iuris ordine non seruato.† ¶ Sed si inquiritur ꝯ vasallū Regis bonæ famæ de aliquo delicto non notorio, tunc nō est iustū, ꝙ procedaē ad torturā ex processu informatiuo, qui esset tollere defēsionē, qđ iura abhorrent:ut ſ.& ita posteà uidi seruatū.

ADDITIO.

Vide Hippolytum in l.j.col. ij. in fi.ff.de quæstio.
a Consil.xlj.Idem Alexander consilio 65.primo uolumi.

DECISIO CCCXCII.

De priuilegio ꝑ principem concesso priuato & suis hæredibus super ædificatione publicam utilitatem cernēte, quod in singularem successorem nō trāsit ad reædificandum ædificio semel collapso, & alteri ꝑ successorem concesso.

SVMMARIVM.

1 Laternæ in maritimis locis construendæ concessio pro se suisq; in posterum successoribus, an transeat in singularem successorem ædificio semel destructo.7.
2 Belli Neapolitani per Regē Francorū Carolum viij. gesti narratio.
3 Neapolis per Federicum deserta exercitu Ludouici xij. adueniente.
4 Galli è Neapoli, astu fugati.
5 Prosequi cogit̄, qui semel uoluit.
Remissio semel facta, non tollēda.
6 Perpetuū sit, quod princeps donat.
Donationes Regū non capiunt diminutionem.
7 Cauens de modo implendo, cauere debet de modo impleto.
8 Actum quando non sufficiat semel ad impleuisse.
9 Fauor publicus ultra primū actum concessum trahitur.
Rex an possit in concessionibus dolum committere.
10 Priuilegiū ultrò citroq; obligatorium, an semper transeat in contractum, qui non potest reuocari,
11 Antecedens uelle cogitur, qui cōsequens appræhendit.
12 Fundamēta uetera antiquam domū faciunt, etiam si super ipsis noua construatur.
Ecclesia collapsa reparata, dicitur eadem ecclesia.
Domus ex quibus constet.
13 Tectum inest in superficie.
Solēnitas in actu faciendo requisita respicit etiam actum reficiendī.
14 Reficere quid sit.
Episcopi consensus in reparatione monasterij non requisitus.
15 Officio finito obligatio inchoata prætextu officij finitur.
16 Successor an, & qñ ꝑdecessoris priuilegium gratiæ reuocare possit.
Constitutio etiam prohibitoria sola uoluntate facta, sola uolūtate reuocatur.
17 Princeps an & in quibus casibus possit reuocare concessionē de statutis cōdendis populo datam.
18 Feudum semel concessum, an & qñ possit alteri per dominum concedi.
19 Possessio, quæ sine titulo non possidetur, extincto euanescit tit.
Antecessor non debet successori ꝑiudicium ferre.
Dominus propria authoritate quādo uasallum spoliat.
20 Concessio finita rei alteri per dñm collatæ agnato, ꝑcludit vias ad petendam confirmationem.
21 Finalis causa formæ magis attenditur, quam præcisa causa.
22 Filius naturalis tantū qualiter patri succedat.
23 Legitimatus an includat̄ in dispositione principis de hæredib[9] mētionē faciens, & quid de adoptiuo.24.
25 Ludouicus xij. vocatur à Matthæo successor in medietate Regni, & in ciuitate Neapolis.
26 Gratia ob vtilitatē publicā facta, in tempus successoris non transit.
Priuilegiū ꝑdecessoris in ꝯsummādis nō operatur tēpore successoris.
27 Remediū c. reintegranda. non cōpetit amittēti possessionē iusta causa.
28 Ferdinandi victoria contra Gallos non præcogitata.
29 Regnum facta in manu Dei sunt.

1 REX Ferdinandus primus † concessit quondam Lucæbiā eiusq; hæ-

redibus,& ſucceſſoribus in poſterū in mole magno ciuitatis Neapo.fanonē ſeu laternā, ut poſſit & ualeat pro ſalute & ſecuritate nauigantium ædificare,et uult ꝙ tā dictus Lucas, quā eius hæredes & ſucceſſores poſſit,et ualeat ab omnibus uaſis maritimis debitā ſolutionem recipere, quēadmodū in alijs locis exigit, ubi eſt dicta laterna,dūmodo ueſtris expenſis dictā laternā curetis guberna re,cōſeruare,& manutenere. ¶ Poſt hæc dictus Lucas ædificauit turrim in molæ prædicto,& ibi poſuit laternā ut luceret de nocte nauigantibus uenientibus ad portū dictæ ciuitatis: & exegit dictū ius laternæ à uaſallis maritimis, & eo tenente & poſſiden
2 te,† ſupuenit Rex Carolus octauus Francorū in Regno Siciliæ, & cepit Neapolim, & Rex Ferdinandus ſecū dus ſe abſentauit, & durante eius abſentia dictus Lucas fecit donationē Cæſari ſuo filio naturali,quē aſſeruit legitimatū inter uiuos,de dicta later na & iuribus ſuis publico inſtrō mediante:& dictus Lucas receſſit cū dicto Rege Carolo ad eius ſeruitia in Frāciā.Deinde reuerſus eſt Rex Ferdinādus &recuperauit Neapolim.Et gentes Regis Caroli,qui tenebant caſtrū nouū ictib^9 bōbardarū deuaſtauerūt laternā & turrim,ita ꝙ nō pōt dici amplius turris, neq; locus ad laternā,niſi iterū conſtruat̃,& nunquā tēpore Regis Ferdinādi ſecūdi, neq; tpe Regis Federici dicta turris fuit ædificata nec fuit ibi laterna ſpatio
3 annorū vij.† Aduenīēte demū exercitu Regis Ludouici Francorū,Rex Federicus receſſit à ciuitate Neapo. in ciuitatē Iſclæ, quæ eſt tutiſſimus locus,& inexpugnabilis,& ſic exercitus Regis Ludouici habuit poſſeſſionē ciuitatis Neapo.qua habita quidā Gall^9 noīe Ioānes impetrauit à Vicerege Gallico, ut poſſit ædificare turrim in dicto mole magno. & tenere. & gubernare laternā. & ipſam manutenere pro cōmoditate & ſalute nauigantiū de nocte cū iure exigēdi, ꝙ ſolitum eſt exigi,qua turri & laterna ædificata p dictū Gallū,& eo exiſtēte ī poſſeſſione exigēdi dictū diritū illuſtriſſimus magnus capitaneus ꝓ parte catholicæ maieſtatis deuicto exercitu Gallorum habuit ciuitatem
4 Neapolis,† & poſt paucos dies in uigilia ſancti Antonij de Padua,habuit caſtrū nouū miro modo, & cōceſſit dictā turrim cū onere tenendi & manutenendi dictū laternā, & recipiēdi dictū diritū honorabili Benigno de Egidio,& eo tenēte & poſſidente dictus Cæſar agit poſſeſſorio recuperandæ poſſeſſionis contra dictū Benignū. ¶Dubitat̃ utrū dicto Cæſari cōpetat remediū poſſeſſoriū recuperādæ ꝯ dictū Benignū, qui nō ſpoliauit, ſed ſupradicto modo ad eū poſſeſſio puenit vigore conſtit. Regni, quæ incipit,circa uiolentiarū.ibi,per quaſcunq; manus poſſeſſio ambulauerit &c.p quā corrigit̃ l.cū à teſt. ff.de ui & ui ar.& cōcordat ca. ſæpe. de reſtit.ſpoli.uel ueniat rōnabiliter abſoluēdus. Iſtud dubiū eſt multū prægnans,nā habet iſta dubia. ¶ Et primò,utrū ſemel deſtructa turri cū fano duret cōceſſio facta per Regem Ferdinādū primū dicto Lucæ & eius hæredibus.¶Secūdò, vtrū ſtante dicta deſtructione, iſtud priuilēgiū liget ſucceſſorē ad eius obſeruantiā. ¶Tertiò, utrū dictus Lucas potuit donare dicto filio ſuo naturali, quē nominauit legitimatū,& nō apparet aliquid de ipſa legitimatiōe.¶Quartò,utrū licuit Viceregi Gallorū concedere dicto Ioāni Gallo ut poſſit dictā turrim ædificare & manutenere laternā,& exigere dictū diritū, qua ædificata ſi pōt dicere Cæſar, ꝙ fuit ſpoliatus, & utrū ſibi cōpetat aliqđ

remediũ.¶ Quintò, si ꝑdictum Benignũ, qui habuit dictã turrim ex ꝯcessione magni capitanei potuit intentari à dicto Cæsare dictũ remediũ possessoriũ. Sextò & ultimò, quæ rõ habẽda sit de allegata rebellione ꝑ Regẽ Ferdinãdum ẜm cõmissa ꝑ dictũ Lucã post dictã donationẽ factã dicto Cæsari.¶ Ad primũ dubiũ, vr̃ ꝙ ædificio turris deuastato liceat refice-
5 re Lucæ & successoribus suis. † quia qđ uoluit semel, cogit̃ prosequi. no. glo. in §. omnẽ. in uerbo, exercere. in aut. de litigio. & ibi cõcord. & remissio semel facta, nõ debet tolli. xxiij. q. iij. c. si is qui prelatus est, & faciũt iura, ꝙ ea, quæ succedunt in locũ alterius, tenẽt primum locum: ut c. ecclesia. ut lite pẽdẽte, & ibi cõcordãt gl. & ad hoc accedant oĩa illa, q̃ allegat Io. And. in nouella in c. non põt. de ꝑbẽ. lib. vj. & sic dictus Cæsar deuastatã turri cũ laterna mõ ꝑdicto ñ amiserat possessionẽ neq; dñium, cũ poterat qũcuq; voluisset, eã reficere. Pro hoc allegat̃ Bart. in l. quominus. in xv. q. ff. de flumi. in quãtum dicit, ꝙ qñ nobis cõpetit ius ducendi aquã à flumine publico nauigabili, qđ aliàs de iure nõ liceret nisi ex priuilegio principis, tũc istud ius trãsit in ꝓprium, & tunc ꝑdit̃ ꝑ nõ usum spatio x. uel xx. annorũ. & sic durat.
6 † Ita in proposito, nõ est licitũ ædificare in mole prædicto, cũ sit Regis, sicut flumina nauigabilia: ut in c. j. in verbo, flumina. quæ sunt regã. sine authoritate Regia, ut ꝓbat̃ in l. fi. ff. de flumi. & tenet Bal. in rub. de rerũ diuisio. ĩ v. co. uer. quærit̃ ergo.¶ Sed si princeps cõcedit, est ꝓpriũ, & durat in perpetuũ, quia donationes regũ nõ recipiunt diminutionem: ut in aut. cõstitutio, quæ de dignita. §. illud. & not. in l. hac saluberrima. C. de agen. in re. lib. xij. quæ iura ad hoc allegat Old. consi. ccc. incipiẽte factũ tale est, magistro militiæ, nã postquã ꝗs est inductus in possessionẽ Regia authoritate in dicta laterna, debet defendi, & manuteneri Regia authoritate. arg. l. permisceri. §. species. ff. de acqui. pos. cum simi. allegatis ꝑ Bal. in l. inter Castellianũ. ff. de arbitris. inde dicit Bal. in l. Titio centum. ff.
7 de cõdi. & demõstra. † ꝙ oĩs, qui cauet de modo implendo, tenet̃ cauere de modo impleto in esse conseruãdo per illũ tex. & condẽnatus ad tradendum si tradidit, tenetur ad rem traditam possideri patiendum, ẜm Angelum in l. in numerationibus. ff. de solutioni.¶ In cõtrarium adducitur, ꝙ destructa turri, cum fano, modo suprà dicto est extincta illa concessio Regis Ferdinandi: quia illa intelligit̃ de prima ędificatione, & quãtum durat ipsa ædificatio: & non de secunda ædificatione. ad hoc faciunt quatuor leges, quas ad hoc allegat glo. in d. c. non potest. de præbendis, lib. vj. uide licet. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. signi ff. de leg. iij. l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. & ff. de cond. & demon. l. hæc conditio & ad hoc faciũt omnes illa falleciæ, quas copiosè allegat Fel. in c. innouamus. de treuga & pace. & illa quæ ultra eum dixi in c. j. de cõtrouer. feudi apud pares ter mi. in v. char. & dicit Pet. de Ancha. in cõsi. ccccv. incipiẽte tria dubia &c.
8 † ꝙ quãdo quis facit actum à principio voluntarium, tunc sufficit semel implementum esse factum. secus qñ ex cã necessaria adimplet actum, tũc debet remanere sine damno, & ideo debet durare illa gratia. & idem sentit Dominicus in d. c. non potest. §. primo. unde cum dictus Lucas uolũtariè se ingessit petẽdo à Rege Ferdinando, ut possit facere dictũ ædificium pro fano, & recipere dictum directum, & hoc non fecit ex necessitate, neq; pretio mediante, uel aliqui-

bus seruitijs præstitis, sequitur de necessitate, q si semel fecit dictum ædificiũ, quod chasmate uel ictibus tormentorũ est extinctũ, non põt uirtute dicti priuilegij reficere, secus si necessitate uel pretio dictã concessioné habuisset, fm docto. in d. c. non põt. ¶Nec ob. q possit dici, q ista concessio facta Lucæ & eius hæredib. est fa-
9 uorabilis, †quia respicit bonum nauigantium de nocte: & in actu fauorabili nõ intelligit de prima cõstructione, sed de secunda & tertia & ultrà: ut probat Fel. in d. c. innouamus. uer. tertiò fallit. quia respectu ipsius concessionarij non tangit bonũ publicũ sed priuatũ pp eius utilitaté. ¶Item, quia ista possunt procedere, qñ Rex Ferdinandus, q. concessit, aliquid fuisset lucratus à suscipiente dictam cõcessionem faciendi laternã, ut s. puta aliquã dationé uel factũ, quod habet perpetuã commensurationé, tũc intelligit non solum de prima & secunda constructione, sed ulteriori, quia si secus diceremus, cõmitteret Rex dolũ: ut in l. si cũ mihi. ff. de dol. ita dicit Nico. de Math. ut refert Bal. in l. qui se patris. pen. col. C. unde liberi. ergo ubi Rex Ferdinandus nihil fuit lucratus ex dicta cõcessione, nec habuit aliquam donationé uel factũ, quod habet perpetuã commensurationem, ipse Lucas uel eius successor non est in damno, si ædificiũ chasmate uel ictu bombardarũ corruit, ideò potuit alteri concedi ille locus, ut æ-
10 dificetur turris pro laterna. ¶†Nec obstat, si dicatur, q istud priuilegiũ est ultro citroq; obligatorium, & sic transiuit in ꝯctum, qui non potest re uocari, per ea, quæ hñr in d. l. qui se patris. & per And. in constitu. Regni, ea quæ ad decus, & Moder. in ca. nouit. de iudicijs, cum multis si. de quibus dixi in cap. j. de natura feudi, hoc modo, vc; Lucas debeat turrim ædificare, & Rex sibi concessit, ut possit exigere dictum dirictum. ¶Quia ad hoc faciliter rñdet, q totum hoc est in fauorem ipsius Lucæ, cùm non aliter poterat exigere dictum dirictum, nisi prius facta dicta constructione ędificij, ubi debeat esse dicta laterna.
11 ¶†Et qui uult consequens, de necessitate uult antecedens. l. illud. ff. de acquiren. hæred. quando antecedens non est maius, quàm consequens: ut Ludouicus per l. pen. C. de nece. seruis hæred. institu. & tenet Bar. in l. ij. ff. de iurisd. om. iud. Et sic nihil consecutus est Rex ex dicta concessione, meritò non potest dici, q trãsiuit in coutractũ. ¶Nec obstat, q põt dici, q dicta turris ictu tormentorum non fuit in totum collapsa, sed remanserunt pedamenta: & ideò poterat ædificari per dictum Cæsarem, & dicebatur eadem turris, & sic non est extinctum dictum priuilegium, per legem inter stipulantem. §. sacram. ff. de uerbo. oblig. & l. si ita. §. domus. ff. de le-
12 ga. j. †ubi, quando domus est funditus destructa, si ædificetur, dicit noua domus, secus ubi remanent pedaméta: ut dicit Bar. in l. j. §. si quis ædificiũ. ff. de oper. nou. nuntia. facit gl. in c. iij. de iure patro. & pro hoc l. si usufructus ciuitati. ff. quibus mod. usuf. amit. & quod no. Io. And. in rub. de consecra. eccle. uel alta. q si ecclesia non est in totũ diruta, & reparat, dicitur eadem ecclesia. ¶Nã ad hoc faciliter rñdet, q domus consistit ex tribus, vc; solo, pariete, & tecto: ut dicit Philosophus, & refert Neapol. in consuetudine j. de iure congrui. in uerbo, domum. sed fm Iuristas dicitur, ex solo, & superficie. ut. ff. de solut. l. qui res. §. aream. &. ff. de rei uendica. l. solum. &. ff. de coutrah. empt.
13 l. domum. ff. de usu. l. eum qui. †& in superficie inest tectum: ut dicit Alb. in d. l. solum. sed pedamenta, non est superficies,

superficies, ideò non potest dici eadem domus, si reficitur. ¶ Præterea, constitutio regni, castra in fi. expresse dicit, quod ubi semel sunt turres ædificatæ, dicit Andræas in domanio, nō licet reædificare sine noua licentia regis. facit l. si ut proponas. la ij. C. de nup. ubi solēnitas quę requirit in actu faciendo, requirit in actu recuperan
14 do, vel reficiēdo. † An aūt reficere sit propriè de nouo ædificare, vide remissiones Alex. in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de oper. no. nun. & licet glo. in c. de monachis. xviij. q. ij. dicat, quod si repararetur monasteriū, nō requiritur cōsensus epi, sicut requirit in noua constructione. & Alex. in d. §. si quis ædificium. tā hoc non procedit in regno, ubi turres i domanio fabricatæ & collapsæ non possunt reparari sine noua licentia. & pro hoc bene facit id quod not. Bal. in l. fi. ff. si quis cau. di
15 cit per illum tex. † quod finito officio finitur obligatio īchoata prætextu officij. ¶ Et ideò super isto primo dubio ego fui in uoto, quod non licebat dicto Cæsari dictā turrim destructā, ut suprà, iterū ædificare: quia solū erat moles regiæ maiestatis, & in hoc uoto fuerunt alij dñi de consilio. ¶ Ad scdm dubium satis clarè patet rñsio ex his, quæ dicit Albe. de Rosa. in l. digna uox. C. de legi. ubi dicit, quod si prædecessor fecit priuilegiū gratiæ,
16 † & tūc successor indistinctè pōt reuocare illam gratiam. allegat text. in c. si is cui. de præben. lib. vj. nisi priuilegiū suum effectū fuisset cōsecutū, puta legitimasset spurium, uel fecit quendā notarium, tunc non reuocaret, nisi ex causa, vt ibi per eum. Nā & ipse idem, qui subdito cōcessit gratiam, posset ipsam reuocare, scdm do. Anto. de But. Card. Flo. & Abb. Sic. & Moder. in c. nouit. de iudi. inde dicit Inn. in c. cum ad monasterium. de statu mona. quod sicut sola uolūtate fit constitutio etiam prohibitoria, ita sola uoluntate reuocatur, & eius fit relaxatio. Idem And. de Iser. dicit in effectu in constit. Regni, ea quæ ad decus. & Bal. in titu. de pace constan. in
17 uerbo, oībus. ubi dicit, † quod princeps pōt reuocare concessionem, quā dedit populo de condendis statutis, nisi in tribus casibus per Feli. in d. c. nouit. Sed in c. j. de proba. ponit regulam, quod princeps & eius successor debet obseruare contractus nisi in vij. casibus: vt ibi per eum, qui casus non pñt adaptari ad præsentem casum, multò fortius reuocabit successor gratiā prædecessoris, scdm ea, quæ no. in c. j. de proba. & not. Bart. in l. omnes populi. circa fi. ff. de iusti. & iur. & Pet. de Ancha. in c. qm. de præben. lib. vj. & Albe. de iusti. Confirmando, in iiij. col. & maximè, qn gratia prīcipis finita est in tēpus concedentis uel eius hæredis, sicut est in themate: quia sine turri nō pōt esse laterna, & turris est diruta: quæ sine licentia noua non pōt reædificari: ut suprà dictū est. & sic si successit alter concessor iuris ædificandi turrim, non cōpetit aliqđ ius dicto primo concessionario, nec in petitorio nec in possessorio, maximè in tēpus
18 successoris: quia ius est extinctū. † sicut dicimus, qn concessum est feudū ad certum tps: & tēpus esset finitum, dñs potest alteri concedere, nec possessori cōpetit aliquod remedium: ut dicit Bal. in c. quæ in ecclesiarum. ix. col. de constit. ubi dicit, quod si feudum uacet, non est necesse, quod citetur possessor in eius collatione, quia apertū est, sed si non uacet, sed potest auferri, tūc spectāda est sñia priuatiua antequā alteri conferatur. & in xiiij. co
19 lum. eiusdem capituli, † quod possessio quæ sine titulo possideri non pōt, titulo extincto euanescit. l. locorū. C. de omni agro deser. lib. xj. & pōt de ipsa alteri inuestire eo non citato, &

possessionem alteri tradere, si lis non
pēdet ĩ iudicio. & ibi multa egregia
uerba subdit, ut ibi ꝑ eũ. antecessor
enim tps successionis non debet par
tes suas interponere: quia in messem
alienam. ſm Bal. in c.j. in.j. colũ. quo
tpe miles facit. quod ipse dicit ĩ c.j.
qui succe. teneat. Sic ēt dicimus, qñ
alienatio feudi est notoria sine con-
sensu dñi de iure cōmuni, dñs ꝓpria
authoritate spoliat uasallum. ut dicit
Bal. in c. fi. in fin. per quos fiat inue-
stitura. & in c. ij. de feudo sine culpa
non amit. & est glo. ad hoc in authē.
de eccle. rerum ĩmob. alie. in §. de cę
tero. quā ad hoc allegat Bal. in c. cæ-
terum. in iij. col de iudi. de cuius gl.
intellectu. per Ludo. in l. qui absenti.
§. si quis possessionem. ff. de acquirē.
pos. de quo per Bal. in l. imperialē. §.
callidis. de prohibita feudi alie. ꝑ Fe.
& in consil. Raph. Fulg. consilio ulti.
20 circa fi. ¶ †Et propterea dicit notā-
ter Lud. Roma. in consi. lxviij. incip.
uiso themate, ꝙ si finita est ꝯcessio.
& dñs alteri ꝯcessisset, ꝓximior agna
tus qui nō succederet, non posset pe
tere, ꝙ si fieret cōfirmatio, per dictũ
Bar. in l. i. §. ꝓmittitur. de aqua quo-
ti. & æstiua. licet per constitu. Regni
princeps offerat potius illi, quàm al-
teri concedere: ut in consti. ut de suc
cessionibus, circa fi. Et idē tenet Ale
xan. in iij. uolu. consil. x. incip. domi-
ni redemptoris &c. ¶ Præterea causa
finalis concessionis factæ de dicta la-
terna Lucæ & eius hæredib⁹ fuit pu-
blica utilitas: ut hoc ostendit forma
21 dicti priuilegij. †& tūc dicit Bal. vt ĩ
c. qm̄ Apostolica. vj. col. de offi. dele.
ꝙ nō trāsit ad successorē. Nec ob. ꝙ
ĩ dicto priuilegio, & hrdib⁹: qa Bal.
ibi in ij. col. dicit, ꝙ magis attēditur
finalis causa formæ, quàm uerba præ
cisa: sed finalis causa formæ est utili-
tas publica. Merito non transit in sin
gularem successorē, & ex his & alijs

motiuis dominorum fuit uotatum,
ꝙ potuit magnus capitaneus pro ca-
tholico Rege concessisse dicto Beni-
gno dictā turrim cū laterna & eius di
strictibus, nec dicto Cæsari fecit iniu-
riam. ¶ Ad tertium dubiũ ego dice-
bam, ꝙ ex quo dictus Cæsar nō erat
eius hæres: quia erat filius naturalis,
22 † qui nō succedebat patri de iure ni-
si de duabus uncijs: ut in authē. licet.
C. de natu. libe. non pōt intelligi cō-
cessio de hærede, quem pater nō po-
test uniuersalem instituere. l. fina. C.
de naturali. lib. & ideo filius bastar-
dus non habet bonorũ possessionem
pro unde liberi, nec ꝓ unde agnati:
23 † & in bonis patris nullam habet bo
norũ possessionem, ſm Bal. in l. cer-
tum. in iiij. colũ. C. unde legiti. Et li-
cet pater in ꝯ̄ctu donationis appel-
let eum naturalē & legitimatum: tũ
nihil est ꝓbatum, ꝙ sit natus ex solu
to & soluta, & retenta matre pro cō
cubina ĩdubitato affectu. ut dicit Io.
And. in addi. Spec. in titu. qui fil. sint
leg. & sic non pōt intelligi de tali fi
lio in dispositione principis facientis
mentionē de hæredibus: vt in l. j. Iu-
lia. §. hoc capi. ff. de ritu nup. & not.
gl. in Cle. j. de baptis. nisi in certis ca
sibus notatis per Pau. de cast. in con
sil. clxxxiij. incip. in causa quæ uerti
24 tur coram dño uicario. † sicut non in
telligit in dispositione principis de
filio adoptiuo: ut dicit Alex. in l. ado-
ptiuum. §. prætor ait. in prin. ff. de in
ius uocan. Et sic cùm princeps nō in
tellexit de tali hærede, non potuit in
eum fieri dicta donatio. Sed quia pos
set esse, ꝙ fuisset legitimatus rescri-
pto principis, & ꝙ Rex Ferdinandus
ĩtellexisset de hærede, cui aliquid pa
ter pōt relinquere, per l. in conditio-
nibus. §. fi. ff. de condi. & demonstra.
& not. Bal. in l. liberti. C. de oper. lib.
& not. Alex. in l. quoties. C. de hære.
insti. & ĩ l. quædā. §. nihil. ff. de eden.

cum concor.& sic de particulari hærede: ideò in hac causa de hoc dubio non fuit facta magna uis. ¶ Ad quartum dubiũ satis patet decisio ex superioribus dictis,
25 †quod Vicerex Francorum pro parte Regis Ludouici uidens turrim penitus ictu tormentorum destructã, potuit ut Vicerex Regis Ludouici successoris in medietate Regni & in ciuitate Neapo.cõcedere licentiam ædificandi dictam turrim dicto Ioanni,& concedere ius exigendi solitum dirictũ, cùm non tenebatur dictam licentiã concedere dicto Cæsari: quia illa gratia Regis Ferdinandi primi erat extincta propter destructionem dictæ turris factam propter guerras,quæ nõ potest reparari vel ædificari sine regnantis licentia, per dictam constitu.Regni, ut suprà dictum est. ¶ Itẽ quia illam gratiam successor põt reuocare, ut suprà di-
26 ctum est. ¶ †Item,quia fuit facta ob publicam utilitatem, quæ non transit in tempus successoris, secundum Bald.in d.c.quoniam Apostolica. ¶ Item, quia dicit Bal.in iij.uolu.consi. cclxxvj.incipien.Rex Romanorũ, quod super illo dubio, Vtrum,quod legitimè prædecessor fecit,successor possit reuocare, nunquam fuit facta pax intellectiuos,maximè,quia in consumãdis priuilegium prædecessoris nõ operatur tempore successoris, secundum Cyn.in l.fi.C.in quib.cau.in integ.rest.nõ est neces.& Bal.i d.c.j.quo tempore miles. ¶ Ad quintum dubium iam fuit rñsum in secũdo dubio,quod dicto Cæsari nullum remedium possessorium cõpetit cõtra Benignũ hñtem cõcessionem à Vicerege catholicæ maiestatis ex quo dictus Cæsar amisit possessionem dictę turris,eo ipso,quod fuit destructa & alteri concessa licentia ædificandi etiam
27 eo non citato. ¶ †Accedat ad hoc id quod dicunt Io. cald.& Io. de Imo. in c.cũ ad sedẽ. de rest.spol. quod amittenti possessionem iusta causa nõ cõpetit remediũ c.reintegrãda.iij.q.j.& ibi hoc firmat Arch.& Ant.de bu. & Abb.Sic.& Ioã.and. post Host.in c.accedens.el primo.ut lite non cõtesta.& Ant. de but.in c.sæpe. de resti. spol. & ideò si emphyteuta iusta causa cecidit à possessione: quia non soluit canonem infrà bienniũ, non cõpetit remediũ recuperandi possessionẽ: vt dicit Alex.in iij.uol.consil.vj. incip. circa processum in iiij.col.& in v.uol. cõsil.xc.inci.uiso processu. ¶ Et ita fuit cõclusum per totũ cõsilium super isto dubio. ¶ Circa sextum & ultimũ dubium non est insistendum: quia tempore, quo Lucas erat ad seruitia Regis Caroli in Frãcia dicta turris cum latera
28 na erat in posse Cæsaris fidelis: †nec ex breuitate temporis inter donationẽ & aduentum Regis Ferdinandi secundi præsumendũ est, quod in fraudem fisci Regis Ferdinandi secundi fuit dicta donatio,per id quod not. in l.uentri.§. in bonis.ff.de priui.credi. & per not. per Bar. in l. post contractum.ff.de dona. quia illa uictoria regis Ferdinãdi nõ fuit in ueritate præcogitata: sed potius mysterio diuino cõtigit: sicut le
29 gitur in libro Machabæorũ: †& quia facta Regũ, in manu Dei sunt: ut in epistola inter claras.C de sum. trini. & fide catholi.& ideò omne donum perfectum desursum est,descendens à patre luminum: vt in authen.ut de cętero cõmutationes,&c. col.vj.in principio.& no.gl in proœ. constit.Regni. ideò in mente mea non potuit cedere, quod donatio fuit facta in fraudem fisci Regis Ferdinandi,prout allegabat per patrem dicti Benigni. ¶ Quare attentis prædictis & alijs rationibus aliquorum dominorum fuit uotatum per Consilium, d.Benignum fuisse absoluẽdum ab impetitis prædictis per d.Cæsarem,& sic posteà lata fuit sententia Regis absolutoria

in fauorem dicti Benigni in sacro cõsilio, quæ omnia sunt menti tenēda.

DECISIO CCCXCIII.

De rescindenda uenditione facta per patrem de bonis aduētitiis filii minoris.

SVMMARIVM.

1 Pater an & quando possit alienare bona sibi & filio suo donata & aduētitia filij.2.9.

3 Donatio facta patri & filio quando in mediate filio quæratur.

4 Aestimatio rei, fit ex affectu donãtis. Peculium filij profectitiũ pater alienare nequit.

5 Filius qñ uiuo patre partem habeat in feudo patri & filio dato.

6 Nominatus nomine proprio, tantũ hēbit, q̃tũ noīati noīe collectiuo

7 Testator quando uideatur uoluisse, ne ad patrem perueniat usufructus ex nepotis persona.

8 Notarius pro absente stipulatur.

9 Decretum subhastationis necessarium in alienatione minoris.

10 Consensus minis & metu extortus, non operatur in alienatione rei minoris per patrem.

11 Authentica, sacramenta puberum, habet locũ in ĩpubere decē annorũ. Consensus minoris cum iuro nõ qñ suppleat decreti iudicis defectum. Iurm ui, & metu præstitum ꝓpria authoritate deferi non potest.

12 Minor iurãs mendacium sup ætate, an & quando restituatur in integrũ ex capite minoris ætatis.

13 Minor maioritatē iurans super sancta dei euangelia, nullo modo minoritatem probare potest.

HIERonimus Ferraiolus de Auersa, egit ꝯ Ioannē de Stadio possessorem certorũ bonorũ stabilium uenditorum eidem per Bernardinũ de stadio patrē ipsius Hieronymi ꝑ certo pretio inter eos conuento habito & recepto, cũ consensu ipsius Hieronymi, & in instrõ asserit ipsum fuisse maiorem annis xiiij. & patrē & filiũ dicta bona tunc possidere, & cum eius iurõ, prout pater in quodam publico instrõ uenditionis in forma celebrato dicendo dicta bona stabilia uendita per dictum Bernardinũ fuisse nulliter uendita pro medietate. Ex quo dicta medietas bonorum spectat ad eum uirtute donationis factæ per patruum de dictis bonis, ut patet publico instrõ mediante: ubi dicitur, ꝙ dictus eius patruus donat dicta bona stabilia dicto Bernardino patri & dicto Hieronymo filio, & sic nominando eum nomine proprio, & vnicuiq; ipsorum ob affectionem, quam præfatus donator habebat erga patrem & filium. Et notarius stipulatus est pro dicto Hieronymo absente. ¶ Nec ob. eius cõsensus, quia erat minor annis x. uel xj. & per metũ consensit. ¶ Itē, quia nulliter cõsensit sine decreto & solennitatibus, quæ requirunt in alienatione bonorum pupilli, & ad maiorem cautelam obtinuit absolutionē à iurõ ad effectum agendi. Et ideò dicta uenditio dictorũ bonorũ stabiliũ donatorum, ut s̃. pro medietate, debet pronuntiari nulla & ipsam medietatem spectare & pertinere ad dictũ Hieronymũ. ¶ Quærit mõ de duob⁹. Et primò, an pater dicti Hieronymi potuit uēdere dicta bona, ut s̃. donata sibi & dicto Hieronymo in ꝑiudicium dicti Hieronymi cũ iurõ ei ꝑiudicaret. ¶ Circa primũ dubiũ processum fuit in cõsilio per conclusiones.
1 ¶ † Et prima conclusio sit ista, ꝙ pater licet sit legitimus administrator bonorũ aduentitiorũ filij pupilli in ꝑtãte patris: ut in l. j. C. de bonis maternis. & probat in l. fi. C. de senten. passis. & in l. si cũ dotem. §. eo autem tpe. ff. sol. mat. cum similibus. tñ põt alienare bona aduentitia sui filij mi-

noris sine decreto iudicis, qñ alienat ut tutor uel curator filij: ut est tex. & ibi Bal. in l. cũ emãcipatus. C. de prædijs & alijs rebus mino. Secus qñ iure patrio alienat bona filij minoris aduentitia, & sumus in casu, in quo permittitur à iure alienatio bonorum filij per patrem, tunc non requirit̃ decretum iudicis, ſm Bal. ibi alleg. dictũ singulare Azo. in sum. C. de bo. q libe. & idem dicit Bal. in l. j. ff. de reb. eorum. & in l. si pupillus. §. si pater. eo. tit. & in l. fi. in §. sin autẽ æs alie-
2 nũ. C. de bonis quæ libe. † Et ibi ponit casus, in quo pater põt alienare rem filij sui minoris, uidelicet, qñ imminet æs alienũ ex persona illius, cuius fuerunt bona, quæ peruenerũt ad filium, tunc si nõ sunt bona mobilia, pater põt uendere bona filij, ut ex pt̃io soluatur creditoribus defuncti, cuius bona peruenerunt ad filium sine decreto, licet filius sit minor, ſm Bal. & doc. ibi. Et clarũ est, ꝙ dicta uenditio facta per patrem cũ cõsensu dicti filij sui de dictis bonis stabilibus aduentitijs ꝓ medietate di. Hieronymo non fuit facta ob æs alienũ, nec cũ decreto iudicis: & sic non est facta in casu à iure permisso. Ideò talis emptor non fuit securus, & incidit in legũ laqueos, ut dicit tex. in d. l. fi. §. sed pa-
3 ter quidem. ¶ † Secunda conclusio sit ista, ꝙ qñ aliquis agnatus donat bona stabilia patri & filio nominando eũ nomine ꝓprio, vr̃ esse facta donatio patri ꝓ medietate bonorũ ipsorum, & pro alia medietate ipsi filio. hoc expressè firmat And. de Iser. in c. j. ĩ vj. col. ibi, dũ dicit, secus si nominasset Titio & seio filio, tunc cõtẽplatione nominati p̃sumit̃. C. de usuf. l. fi. in fi. & l. si quis Titio. ff. de usufr. accrescẽdo. uoluit. n. testator in uita patris filijs acquiri &c. de ali. feudi paterni. & hoc procedit, qñ ille agnatus, qui donat, dicit in donatione, ꝙ pp affe-
4 ctionẽ sanguinis. † nã ex affectu ei⁹, qui dat, res æstimatur. l. illud. in fine. ff. de manu. uindicta. secus qñ fuissent donata bona ab extraneo patri & Titio filio paruulo amico, tunc contemplatione patris donatũ vr̃, ſm Andr. ibi in vij. col. & sic tunc erit peculiũ ꝓfectitium, quod pater alienare põt: ut no. gl. & ibi Bart. in l. cũ oportet. in prin. C. de bonis quæ libe. & no. in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de uulga. & pupil. cũ concor. hanc cõclusionẽ sentit And. in c. j. in i. col. si uasallus feudo priuet̃, cui defert̃. ubi dicit
5 ista uerba, † ꝙ si eẽt datũ feudũ patri & filio nominatim non patris cõtẽplatione, tunc filij hñt partẽ uiuo patre. allegat d. l. si quis à Titio. & gl. in l. ex facto. §. si. ff. ad Treb. hanc eandẽ conclusionẽ firmauit Andr. in c. j. in princ. in j. col. de succes. feudi. ubi dicit, si autẽ datũ est feudũ patri & Petro & filio suo nominatim, tũc filius in tali feudo etiam si exhęredaretur à patre nominato cum filio, filius habebit medietatem ẽt in uita patris. allegat d. l. si quis Titio. & tũc p̃sumitur contemplatione filij nominatus, ex quo eum nominauit nomine ꝓprio: ut d. l. fi. C. de vsuf. in fi. posset tñ contrarium ꝓbari, ꝙ pp affectionẽ pr̃is fuit nominatus &c. & d. l. si quis Titio. ad pñs ꝓpositũ allegauit ẽt Lud. Rom. cũ alijs concord. in cõsi. ccccv. incip. p̃suppositis terminis fortioribus &c. uersi. quò ad secũdũ. ubi di-
6 cit. † ꝙ tm̃ habebit vnus nominatus noĩe ꝓprio, quantũ alij nominati nomine collectiuo. Bene facit ad hoc, quod dicit Ale. in ij. uol. cõ. clxxxiiij. in iij. col. ꝙ illud, ꝙ reliquid auus nepoti, nõ vr̃ relictũ contẽplatione patris. & idem dicit in eodẽ uol. consil. clxxxviij. in iij. col. hanc conclusionẽ firmat Bart. in l. si filiofa. mortis. ff. de dona. cã mortis. ꝑ ista uerba: uidelicet, ꝙ qñ in donatione fit mentio pa-

tris & filij existentis in ptāte,& ipsi filio quæri pōt,tunc in dubio contēplatione filij vr̄ facta donatio,sed patri de bonis aduentitijs solū quærit̄ usufructus,& filio ꝓprietas, ut in d. l.fi. C.de bonis quæ lib.ergo qñ facta est donatio patri & hieronymo filio, vr̄ facta pro medietate vnicuiq; eorū.
7 ¶†Imò dixit Bar.in conf.cxviij.inci. Oducius Cometi.in ij.colū. ꝙ si est institutus hæres patris & nepos ab auo,uidet̄ tacitè testator uoluisse,ne ad patrem perueniat. usufructus ex persona nepotis.arg.auth.item hæreditas.C.de bo. quæ libe. ſm intellectū gl.ibi,quod dictū, an sit uerū,remitto me ad repe.Io. Baptistæ de S. Seuerino aduocati consistorialis in l. frater à fratre.in xxvij.q.de condi.in debi.& ad Frāc.de Aret.in cō.lxxvij. incip.ꝓsupponit̄ in facto.iij.col.quia non est pñtis speculationis, quia dictus hieronymus cogit̄ ꝰ dictū emptorem post mortem patris. ¶Tertia
8 conclusio sit ista, †ꝙ notarius potuit stipulari ꝙ dicto hieronymo absente:ut est decisio And.de Iser.in c.j.§. item sacramenta.de pace iuramen.fir man.v.col. & idem dixit Bal.in l.j.ff. de iusti.& iure. ꝙ in l.nō .n.ff.de ado pt.& in l.cū à seruo.C . de iure doti. & ī l.j.C. per quas personas. firmant omnes scribētes in l.si stipulatio ista. §.si stipuler.ff.de uerb.obl. & Spe.in tit.de satisdando. §.repetito.uers.itē quærit̄.vnde cū notarius fuit stipulatus ꝓ absente hieronymo: & posteà hieronymus possedit dicta bona, ut asserit̄ etiam in instrumento uēditionis dictorum bonorum,& probatum est per testes,satis dicitur constare,ꝙ uirtute dictæ donationis dicta bona spectant ad dictū hieronymū ꝓ medietate,& non ut ad hæredem patris. cū satis clarè apparet,ꝙ ipse hieronymus se abstinuit ab hæreditate pa-
9 terna.† & sic pater non potuit dictā medietatem uēdere in eius pīndicīū, ut ſ.dictum est: & patet in l.j.C. de bonis maternis.cū concord.quæ allegantur in d.l.fi eo.ti.Et hæc quo ad primū dubiū. Circa secūdum dubiū similiter ꝓcedendū est per cōclusiones.¶Et prima cōclusio sit ista:ꝙ ex quo dicta uenditio nō est facta ob æs alienū à patre dicti hieronymi:& hieronymus ipse erat minor anni xj. ut bene & sufficienter est probatum, & non interuenit decretum iudicis,consensus ipsius minoris in dicta uenditione,est ipso iure nullus,per ea,quæ dicta sunt in prima conclusione:erat enim necessariū decretum,et subhastationes in alienatione minoris.ut dictum fuit ſ.in deci.ccxlix.¶Secunda conclusio sit ista:ꝙ ex quo ꝓbatum est in processu,ꝙ qñ fuit factus ꝯtus uenditionis dictæ terræ contentæ in dicto instrumento , pater uerberauit dictū hieronymū filium suum,ut cōsentiret,qui recusabat consentire , ut ꝓbatū est per testes,et pater dicebat ei uerba minatoria,et ipse hieronymus erat minor annis xj. & timebat
10 patrem suum.†Quòd ꝓpeà talis consensus ei non nocet,ut firmat .Barto. in l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum rerum actio nō datur.firmant scribētes in l.si cū dotem.§. eo aūt tpe.ff. sol. mat.doc.in l.ad inuidiam.C.qđ met.cau.& in l.interpositas.C. de transactionibus.doct.in c.j.§.item sacramēta.de pace iura.fir.& in auth.sacramēta puberū.C. si aduersus uen. & in c. cām matrimonij.de offi.delega. & in c.qm Ab. qui met.cā.bene facit tex. in l. si patre cogente.ff.de ritu nup. ¶Tertia conclusio sit ista,ꝙ licet uerior sit illa opi. ꝙ dispositio auth. sacramenta puberum.habeat locū etiā in impubere x. annorū , ut aliàs fuit iudicatū in consilio pp obseruantiā iuramenti,& multi doctores Legistæ & Canonistæ hoc tenent, ut patet ex

scriptis per Iaso.in d.auth.sacramen-
11 ta puberũ.C.si aduersus uendi.† Tñ
si per uim & metum iuramentum sit
exactum,tunc perita & obtenta abso
lutione à iuramento talis consensus
minoris cũ iuramento non supplet
defectum decreti iudicis, quod requi
ritur in alienatione rei minoris, sicut
facit consensus cũ iuramento ipsius
impuberis,absq; ui & metu,qui facit
cessare restitutionẽ in integ.ſm glo.
& doc.in d.authen.sacramenta pube
rum.Et ꝙ iuramentũ ui & metu præ
stitũ,nõ possit ꝓpria authoritate de
a seri, sed requiritur absolutio.[a] firmãt
Canonistæ in c. ad aures.quod met.
cau.& Archi.in c.ij. de pact. in vj. &
Inno.in c.uenerabilem. de electioni.
et Ioan.de Imo.in c.cũ cõtingat. de
iureiur.¶Quarta conclusio sit ista: ꝙ
licet qñ minor in ꝯtu asserit se esse
maiorem annis quatuordecim cũ iu-
12 ramento.† et in ueritate ipse dixit
mendacium,non restituit in integrũ
ex capite minoris ætatis:ut in l.ij. et
iij.C.si minor se ma.dixerit.et firmãt
doctores in l.qui iurasse.ff.de iureiu.
hoc uerũ,nisi minor dolo aduersarij
fuisset inductus ad iurandũ se maio-
rem, ut dñt doctores in d.l.iij. C. si
minor se maior. dixerit. et in l. si ex
falsis.C.de transactionibus. Et ꝓba-
tũ est in processu,ꝙ dolo et uersutia
emptoris fuerunt dicta uerba ꝓlata
per dictũ puerũ annis xj.Igit sibi cõ
cedit restitutio aduersus dictã asser-
tionem.¶Nec obstat iuramẽtũ:quia,
ut dixi,fuit meticulosum, et fuit ꝑsti
sta absolutio ad effectũ agendi. Aliàs
ꝑ iuramentum denegaretur restitu
tio,nisi probaret minorem ætatẽ per
13 instrumẽtum.Fallit, † qñ iurasset ad
sancta Dei euãgelia tactis scripturis,
tunc nullo mõ põt ꝓbare se fuisse mi
noris ætatis:ut dicit text. in d.l.iij.
¶Quinta et ultima cõclusio ẽ, ꝙ ex
quo dictus Hieronymus non est hæ-
res patris sui, põtuenire ꝯ alienatio-
nem per patrẽ suũ,de bonis aduenti-
tijs sibi obuẽtis per dictã donationẽ
factã à dicto suo patruo pro dicta me
dietate,etiã pretio non soluto,ut di-
cit Bal.per illũ tex.in l.cũ à matre.in
princ.C.de rei uend.vers.ij.etc. quia
patri est interdicta alienatio bonorũ
filij,nisi in casu ꝑdicto,ut ĩ prima cõ-
clusiõe primi dubij dictũ fuit. ¶Qua
re de primo ad vltimũ fuit pariter ꝑ
dominos Consiliarios, et per totum
consilium decisum et sententiatũ, ꝙ
rescindat uenditio dictæ terræ uendi
tæ per patrem pro medietate tangen
te ipsum Hieronymum uirtute dictæ
donatiõis.et sic dictus cõuentus fuit
cõdẽnatus per diffinitiuã sñiam ad
relaxandũ dictam medietatem dictæ
terræ uenditam dicto Hieronymo.

a ABSOLV. A iuramento ꝑstitõ
ui et metu ꝙ non requiratur absolu-
tio, uide Iaso.in d.auth. sacramenta
puberum.ij.col.ubi tenet contrariũ,
dũ allegatur uis.et uide suprà in deci
sio.322.Thom.Gramma.

DECISIO CCCXCIIII.

De probatione in interdicto uti possidetis,per actorem.

SVMMARIVM.

1 Interdictum uti possidetis, cuius tẽ poris reqrat ꝓbõnẽ possessionis.4.
2 Probans se possedisse tempore turbationis,præsumitur eum possedisse tempore litis contestatæ.
3 Perseuerãtia postquã quis incepit. ꝑsumit,nisi de contrario constet.
5 Cõtradictio uerbalis,id est,dico me possidere,uel nego te possidere, an causet turbationem,et sufficiat.
6 Turbans asserit se possidere ad turbationis effectum,nõ possessionis.
7 Turbatio per quæ uerba inducat.
8 Interdictũ uti possidetis cõpetit ꝯ dicẽtẽ se ius in re hẽre,uel possider.

ECCLESIA Sancti Martini de

sedilli Nidi in platea, quę dr̃ de Lagiosa, ꝯcessit ĩ emphyteusim quasdã domos dirutas, cum hortositas in ea dem platea Petro Antonio de Constãtio cũ decreto cõmissarij Apostolici sub certo annuo reditu. Et cũ voluisset ibidem ædificare, fuit prohibitus à familia dñi Antonij de Cardona vt asserebatur. Sed hoc nõ potuit probari, ita ꝙ oportuit rectorẽ dictæ ecclesiæ agere dicto interdicto vti possidetis cõtra dictũ don Antoniũ in sacro Cõsilio, & cõcluso processu fuit de duobus dubitatũ. ¶ Et primò utrũ probet ecclesiam possedisse dictũ locum. ¶ Secũdo, an probetur dictum don Antoniũ turbasse ipsam ecclesiã in asserta sua possessiõe. ¶ † Ad

1 primũ dubiũ fuit cõclusum, ꝙ satis bene fuit probatũ per testes, ꝙ ecclesia ꝑ eius rectores tenuit & possedit dictum locum, tanquã dña & patrona ante litẽ motã. Sed nõ probat̃, ꝙ post litem motam tenuit & possedit. Ideò dubitabat̃, an in hoc interdicto debeat ꝓbari de possessione tẽpore litis cõtestatæ. Aliàs actor succũbet. Et certè tex. in §. retinendæ, Insti. de interdictis. dicit, ꝙ ille obtinet ĩ hoc interdicto, qui ꝓbat se possedisse tẽpore litis cõtestatæ, non vi nõ clàm, non precariò. not. gl. & docto. in l. j. C. uti possidetis. & Bar. in l. j. §. quod autẽ. ff. eo. tit. & sic cõsuluit Alex. in j. uol. cõsi. xcij. inci. perspectis his, q̃ in themate. in iij. co. & in ij. uol. cõsi. cxxxj. inci. in cã & lite. & ĩ iij. uo. cõ. lxxxj. incipiẽte, lecto & discusso &c. ¶ Fuit ꝑ dños de Cõsilio dictum, ꝙ prædicta procedunt, qñ alius probat medio tp̃e possedisse. tũc oportet, ꝙ probet de possessione tp̃e litis contestatæ: Aliàs sufficit probare se posse-

2 disse tp̃e turbationis. † Nã tunc præsumitur possedisse, ẽt tẽpore litis cõtestatæ: ut declarat Aret. in dicto §. retinẽdæ. in iij. co. uer. sed an sufficiat. & dicit hoc tenere Hostien. in ca. cũ ad sedem. de restitutio. spoliato. & idem ibi Ioann. Andræ. & Anto. de But. & alij, ubi dicit, ꝙ qui semel probat se possidere adhuc præsumit̃ possidere nisi contrarium probetur. per l. iij. §. in amittenda. & sequen. & §. si seruus. ff. de acqui. pos. uel nisi probet̃ aliquis actus intermedius ad priuationem possessionis: ut notat̃ in c. cũ ecclesia. de causa possessionis & ꝓprietatis. & tenent Abb. Sic. in d. c. cũ ad sedem. in vj. co. in uersi. quæro hic pro parte hospitalis. Et ꝓ hoc facit,

3 † quia qui probat semel possedisse, præsumitur perseuerasse in possessione usquequo allegat se possedisse cũ retineat animo: ut tenẽt docto. in l. si ue possidetis. C. de probationi. & in l. nõ ignorabit. C. ad exhibendum. & Spec. in tit. de peti. & pos. §. j. uers. fi. & Bal. in l. si minorẽ. C. de in integrũ resti. & tenẽt domini de Rota in decisione, quã allegat Abb. in d. c. cum ad sedẽ. in uersi. præallegato. & Alex. in j. uo. cõsi. cxxxiiij. incip. uiso processu. et in v. uo. cõsi. liiij. ulti. col. et in eodẽ uo. cõsi. lxxxviij. in vij. col. et consi. sequenti, in iij. col. Vnde cũ pro parte dicti conuenti nihil sit probatũ in contrariũ, fuit cõclusum in

4 Cõsilio Regio, † ꝙ sufficit actori intẽtãti interdictũ uti possidetis. ꝓbare se possedisse ante litẽ motã usque ad tempus turbationis, quia præsumitur possedisse ẽt tẽpore litis contestatæ. ¶ Circa 2m dubium dicendum est, ꝙ nõ probat̃ aliquid de turbatione reali, sed solum de turbatione uerbali, hoc modo, uidelicet quia conuentus examinatus in iudicio, dicit, se dictũ locum possidere. Et pro hoc facit. quod dicit Inn. in ca. secundo, de restitu. in integ. in glo. magna in

5 principio, † ꝙ si conuentus dicit uerbo, actorẽ non possidere, ista non dr̃ turbatio. ¶ In contrariũ dr̃, ꝙ consi-

deratō, ꝙ ipse don Antonius est nobilis persona, & habet familia res sibi obsequiosos, & habet fauorē ī curia. ¶Satis uisum fuit dominis de Cōsilio, ꝙ talis persona dicēdo se possidere dictum locum, uidet̄ turbasse possessionem dictæ ecclesiæ. et pro hoc alleg. Bald. in l. j in v. colum. uersi. ij. opposi. C. uti possidetis. ubi dicit,
6 †ꝙ oīs turbās ur̄ asserere se possidere ad effectū turbationis, nō ad effectū possessionis. Et sic patet, ꝙ qui dicit se possidere, dicit̄ turbare illū, qui agit hoc interdicto: quia satis impedit̄ ꝑ hoc sua possessio pacifica, ꝓm Bar. in l. j. §. huius autē. ff. uti possidetis. ¶Nec obstat dictū Inno. in d. c. ij. de restitu. in integ. dicentis, ꝙ per verba lem negationē conuenti dicentis, ꝙ actor non est in possessione, nō dicit̄ turbare: quia aliud est dicere, tu non possides, aliud est dicere. ego possideo: quia ꝑ prima verba non inducit̄
7 turbatio: † sed per secūda uerba inducitur turbatio: quia mea possessio pacifica impeditur, quia laboratores uolunt laborare, uel declarat Bart. in d. §. huius autē. ¶ Itē illa negatio fuit extra iudiciū, ut dicit Ioan. Andræ. iu d. c. ij. in ij. co. Ideò fortè secus esset, si illa negatio fuisset facta in iudicio. Et ideò Alex. in ij. uol. consilio cxxxvj. præallegato, in iij. col. tenet, ꝙ utile interdictum uti possidetis cōpetit contra eum, qui non facit mihi cōtrouersiā possessionis meæ, neq; in ea me turbat, sed solū dicit in ea habere aliquod ius, per qđ impedit libertatem rei meæ. allegat l. si duo. §. si uicinus. et ibi per glo. & Bar. ff. uti posside. et alia iura, ut ibi per eū. et plenè per Ias. in l. si prius. in v. & vj.
8 colu. ff. de ope. no. nunti. † Bene ad hoc facit, quod dicit Lapus allegatione lxv. quæ incipit, nūquid ecclesia. ubi eoipso, ꝙ aduersarius cōtradicit, quia dicit se possidere, dicitur sufficiēter probatū, quòd aduersarius turbat. allegat Compo. in c. mandatum. de rescriptis, & ibi per Ioan. And. & alia iura, ut ibi per eum. & per Alex. in ij. uol. consi. lxxij. incipien. ur̄ prima consideratione. in prin. & firmat Alex. in v. uo. cōsi. lxxvij. in j. co. ¶Et propterea fuit uotatum & sententiatum, ꝑ sñiam Regiā ecclesiā declaratum prædictā fuisse & esse in possessiōe dicti loci, nō obstāte ꝯdictiōe dicti don Alphōsi circa ius ꝓprietatis.

DECISIO CCCXCV.

De statu, qui datur loco possessorii pro annua præstatione ꝑsonali, aduersus uniuersitatē spoliantem.

SVMMARIVM.

1 Status loco possessorij dat̄ contra uniuersitatē spoliantē creditorē annuā præstationē possidentē in debiti sui satisfactionem.
2 Possessio ubi non est, non cōtingit spoliatio.
Iudicis officium imploratur ex regula, ne alicui fiat uis &c.
3 Possessoriū, an detur pro iuribus ꝑsonalibus.
4 Intellectus ad c. qrelā. de electione.
Doctores non intelligentes textū, qualiter respondeant.
Possessorium an competat pro annua personali præstatione. 6. & 8.
5 Excōmunicatus iniustè agere pōt, ut añ omnia restituat̄ ad cōionem.
7 Possessionem non perdit, qui in facti resistentia prætorem adit.
9 Spoliare propria authoritate non licet uniuersitati.
10 Subrogatum à principio, inesse uidetur.
11 Petitorium nihil habet commune cum possessorio.

PRO decisione causæ vertentis in sacro Consilio inter syndicos uniuersitatis ciuitatis Auersæ, & nobilē

virum Iacobum Garganũ de eadem ciuitate,unũ dubium fuit discussum
1 in Consilio,videlicet,†vtrũ dicto Iacobo cōpetat aliquod remediũ possessoriũ ꝯ dictã vniuersitatẽ, pro eo quia dictus Iacobus dicit se fuisse in possessione exigẽdi ab arrẽdatoribus pretiũ salis vniuersitatis,quod uenditur in satisfactionẽ sui debiti,& dicta uniuersitas nõ patitur ipsum Iacobum pcipere pretiũ dicti salis,quod uendit de ipsa uniuersitate in tpibus cõuentis, & prout est in possessione exigendi pretiũ salis, ꝑut sic fuit ordinatũ per ipsam uniuersitatẽ, ut soluatur dicto Iacobo usque ad integrã satisfactionẽ ducatorũ octingentorũ debitorũ dicto Iacobo uirtute transactionis initæ inter dictũ Iacobũ & dictam uniuersitatẽ ex resta maioris summæ,ad quã ꝑtendebat dictus Iacobus uniuersitatẽ esse obligatã per arrendatorẽ salis dictæ uniuersitatis uendendi. Imò ipsa uniuersitas ꝓhibuit dictis arrendatoribus,ut nõ soluant dicto Iacobo. Ex quo ꝑtendit, ꝙ dicto Iacobo non cõpetit ꝯ dictã uniuersitatẽ aliquod possessoriũ pro ista obligatione ꝑsonali:licet.n.uniuersitas sit obligata ad pstandũ dictã quãtitatẽ in singulis pagis & tpibus cõuentis qñ hoc esset, tñ pro hoc nõ possidet ꝑsonã uniuersitatis, uel aliquid,quod inerat ꝑsonæ, sed solũ ꝑsonaliter est obligata ad dictã ꝑstationẽ: ergo nõ potest agere possesso
2 rio,†cũ non possit cõtingere spoliatio uel turbatio:ubi nõ est possessio : & licet ipse Iacobus uideatur implorasse offm iudicis,ut cõpellat dictam uniuersitatẽ ad desistendũ à dicta ꝓhibitione,& ꝙ reponat̃ iu quasi possessione exigẽdi,prout fuerat uirtute dictæ transactionis, ex regula illa, ꝙ iudex debet prouidere, ne alicui fiat uis uel iniuria : ut in l.extat. &.l. fi.ff.quod met.cã.& l.fi ff.de offi. ꝓcur. Cæsa.& no.in l.illicitas.§.ne pōtentiores.ff.de offõ pſidis,cũ cõcor. tñ hoc possessoriũ nõ est. Inde dicit
3 Bal.in c.quærelã.de elec.† in ꝑsonalibus ꝑstationibus dr̃ quis uim facere,qui tenetur soluere, & non soluit tpe ꝑfixo.Profectò istud est magnũ dubiũ,nã Legistæ tenent,ꝙ pro iuribus ꝑsonalibus nõ est dare possessorium, nec pro debito põt agi possessorio:ut ꝓbat̃ in l.fi.ff.quorũ bonorũ.& ibi ꝑ Bar. Et firmat Bald.in l.j. in princ. C.de fideicõ. & Cyn.in l.si certis annis.C.de pact.penult.coll.& Bal.in l.ij.in xviij.q.C.de seruitu.& aqua & in c.ij.de feudi cognitiõe.& Bar.in l.cũ de in rem uerso.ff.de usuris.& Io.An.in nouel.in c.peruenit.de censi.Ang.in l regulariter.ff. de petitio.hære. Sed Canonistæ in c. q̃relã. de electione, ꝑ illũ tex,dicunt,ꝙ est dare possessoriũ pro pẽsione,uel iure subtracto.& idẽ dicit Inno.in c.peruenit.de cẽsibus.nec debet ãdmitti exceptio ꝓprietatis ꝯ spoliatũ illo iure, ꝑ c.fi.de ordi.cogni.& quia non oportet cãm inseri,ſm Cyn.in d.l.si
4 certis annis.in fi.† Et ideò Iac.de Rauẽna.& Pet.de Bellaꝑtica. & Cy.in d.l.si certis annis dicebant,ꝙ aduersus dictũ c. q̃relã. opus est quærela, quasi dicant, ꝙ illud c.nõ ꝓcedit de iure.sed dicit Abb.in d.c.quærelam. ꝙ dicti doctores Legistæ locuti sunt ſm eorũ morem,nã qñ non intelligebant canones,non ualentes aliter respondere,dicebant,ꝙ per errorẽ ꝓcesserant.¶ Fuit tãdem determinatũ in Consilio per omnes dños Consiliarios nemine discrepante , ꝙ licet pro annua præstatione personali nõ sit dare possessorium, tamen est dare quendã statum, ad quem potest peti,vt fiat restitutio.& ita loquitur dictũ c.quærelã. & hunc intellectũ sequuntur dñs Anto.de But.Cardina. & Abb.Sicu.in dicto cap.quærelam.

& in vij.col. qui pro hac cõclusione
5 allegat gl.ij.q.ij.in c.nullus. † qui dicit, ꝙ excõicatus iniustè potest agere, vt ante omnia restituat ad cõmunionem pristinã,& tñ ibi non est dare possessionẽ uel quasi, sed quendã statum. Et ex hoc infert do. Abbas, ꝙ non solũ,cũ quis spoliatur possessione uel quasi,potest agere ad restitutionẽ,sed etiam cũ mutatur status suus uiolenter,& iniustè, potest agere,ut restituatur ad pristinũ statum. facit c.fi. de restitutione spoliatorũ. ubi agitur possessorio pro libertate possidenti. Et dicit, ꝙ iste intellectus videtur tenendus ſm bonã æquitatẽ iuris canonici,licet de subtilitate iuris ciuilis aliud sit dicendũ. & in d.c. peruenit. dicit,ꝙ de subtilitate iuris uerior est opinio Legistarũ in locis
6 præallega. † & do.Abb.in c.sicut.de re iud.dicit, ꝙ ille tex.est singularis ad hoc, ꝙ pro iuribus merè ꝑsonalibus potest agere possessorio.& idem dicit Dñicus in d.ca. nullus. Et istam opi.firmat Feli.in c. ꝯquestus.de fo. cõpe.vnde cũ dicti arrẽdatores non soluũt,prout incœperunt soluere ex ordinatione ciuitatis,statim cõmiserunt violentiã & spoliũ,ꝑ d.c.qrelã. ſm Inn.& Abb.& alios ibi.& Inno. in c.suborta.de re iudi.& hoc etiã dicit Ludo.in cõsi.cccxxxj.incip.in casu ꝓpositæ cõsultationis.& Alex.in l.iij.§.illud.& in.§.si rẽ.ff.de acquir. possess.& Pet. de Ancha.in cõsi.ccclxxxvij.incip.in lite. & Lud.in cõsi. cccxj.incip. in casu ꝓpositæ consul-
7 tationis. hoc † verũ,nisi ille, cui denegatur illa ꝑstatio, adit iudicẽ, & ius suũ prosequeretur corã iudice: vt dicit Bald. notanter in d.c.quærelã in iij col.& vltima col.dicit, ꝙ ille qui adit prætorẽ, quia de facto ei resistitur,non ꝑdit possessionẽ.alleg.§.sed hodie.Insti.de interdictis.& l.de pupillo.§.meminisse.ff.de oper.no.nũ.

¶Quæ omnia sunt multũ menti tenenda, ꝓpter Regiã sñiam,quæ facit ius in Regno in isto dubio articulo. ¶Et ita fuit sñiatum, vt suprà per sacrum Consiliũ in dicta cã,saluo iure ꝓprietatis dictis partibus. ¶Sed ego dicebã, ꝙ tam doctores iuris ciuilis quã iuris canonici,concordãt in hoc:
8 † ꝙ qñ occasione alicuius rei ꝑstatur aliqua ꝑstatio & tẽpus, cõpetit possessoriũ,vt dñt oẽs in dictis locis. Et maximè Cyn.in d.l.si certis annis.& in d.c.quærelã.& Io.And.in dicto c. peruenit. & dñs Hieronymus doctor Bono.in repe.c.j.de accu.in differẽtijs inter ius ciuile & canonicum.in xxvij.col.& Abb.Sic.in ij.vol.consi. xxiij.incip.in causa, quæ ad præsens vertitur &c.Sed si consideramus primordiũ tituli.Iacobus emit à Rege Ferdinaudo mediante priuilegio gabellã vini dictæ ciuitatis Auersæ: & ipsam tenuit & possedit per multos annos,esto, ꝙ talis uenditio non valuisset in ꝑiudicium dictæ vniuersita-
9 tis,† non licuit vniuersitati authoritate ꝓpria spoliare ipsum Iacobum possessione dictæ gabellæ, ꝑ l.extat. ff.quod metus cã.& sic dicto Iacobo erat restituẽda possessio dictæ gabellæ, & posteà erat agendũ de iure ꝓprietatis,si Rex ꝓ statu publico potuit illã gabellã vendere, esto ꝙ deberet spectare ad dictã vniuersitatẽ. cõuentũ fuit inter vniuersitatẽ & Iacobũ,ꝙ possessio gabellæ remaneat vniuersitati, & vniuersitas solueret duca.mille,& posteà ꝑ aliã cõuentionẽ ducatos octingẽtos ꝑcipiẽdos in certis tꝑibus ex sale uendẽdo dictæ vniuersitatis. hoc vr̃ esse subrogatũ loco dictæ gabellæ uini, unde dicit
10 Bal.in l alijs.§.finaũt C.de cura.furio.† ꝙ illud, quod dr̃ in creatione, habet locũ in subrogatione. & dicit Bal.in l. data opa.C.qui accusare nõ possunt, ꝙ subrogatũ videtur inesse

ab ipso principio,& retro fingit debitum, & q res subrogata loco alterius dicitur possideri ac si res ipsa ppria possideretur, allegabam tex.l.itē si fundi.§.semniarios.ff.de usufruct. ubi frumentū seminarium pertinet ad fructuariū:& tñ fructuarius debet alium subrogare, ita ut proprietario restituat, quasi instrm agri,& sic vr illud possidere, ut instrm agri, & sic super iure reali vr fundata dicta obligō personalis,& p ɔñs cōpetit possessorium, sm opin.docto.utriusque censuræ.
11 ¶ † Nec ob.q dicebat, q dictæ duæ transactiones non ualent, tū quia non interuenit tota uniuersitas, tum quia sunt in læsionem uniuersitatis. ¶ Quia si rectè cōsideret, uniuersitas nō est læsa: ex quo releuauit se ab onere restituendi possessionē gabellæ nini, quam oīno debebat restituere. ¶ Itē ista cōcernit petitoriū, qđ nihil habent cōe cum cā ista possessorij: vt in l.naturaliter.§.nihil cōe.ff. de acq. posses. ¶ Et ideò fuit mihi bene uisū, sm meā cōscientiā ex ista alia rōne, q uniuersitas condēnet ad imponendū in posse d.Iacobū percipiēdi dictas solutiones faciēdas ex ptio salis uendēdi, put erat añ dictū spolium.

DECISIO CCCXCVI.

De gestis contra dominum directum quæ nocent domino utili.

SVMMARIVM.

1 Processus factus inter partes, an noceat tertio non citato.
Testes examinati cōtra tertios, quā faciant probationem.
2 Creditor agens contra debitorem alijs obnoxium, an citationem aduersus alios petere debeat.
3 Acta nocent, cui nocet sententia.
4 Gesta contra dominū directum, nocent domino utili.7.
5 Sententia de feudo contra uasallum nocet domino,& econtrà.
6 Dominus & uasallus ad paria iudicantur.
Sententia contra proprietariū, præiudicat fructuario scienti & naturaliter possidenti.
8 Doctorum opiniones uariæ.
9 Sententia contra reum lite pendente rem alienante contra possessorem etiam non citatum exequitur.
10 Nullum, habetur pro non facto.
11 Lex noua superueniens ad exclusionem denegādæ defensionis in iudicio non trahit ad lites pendētes, 13.
12 Iudicatū esse uel conclusum in causa, paria censentur.

In causa comitis, & comitissæ Manerij cū Regio fisco & magnifico Iulio de Vrsinis super castris collis Ficati & castri Poy de Val.fuit dubitatum in consilio. ¶ Et primò, utrum pcessus agitatus inter dictū comitē, & comitissam, ex una parte in sacro consilio,& Regiū fiscū ex altera sup possessiōe dictorū castrorū tpe, quo Regius fiscus tenebat dicta castra, noceat dicto dño Iulio, qui ptendebat dicta castra debere sibi restitui uigore inuestitnræ, seu priuilegij Regis Ferdinandi primi,& sic ius hre in dictis castris. Ex quo confecto,& fabricato pcessu usq; ad conclusionē inclusiuè dicta castra, quæ erant in posse fisci post conclusionē peruenerūt
1 in posse dicti do.Iulij. ¶ † Dicitur, q dictus pcessus, quò ad dictū dñm Iuliū, est nullus: quia factus eo non citato: & processus & acta factus & facta inter fiscū & dictū comitem non nocet dicto Iulio tertio non citato nec audito in iuribus suis. Ideò dicit Barto.in l.admonēdi, in x.col. uers. quid si dicta testiū.ff.de iureiuran. q testes examinati inter alias personas, nō pbāt plenè ꝯ tertiū, si illi testes pnt examinari ꝯ illū. Sed si nō pnt examinari, pbant solū semiplenè, sicut di-

cimus de sententia.ut in l.à sentētia. ff.de appel.& ꝓ hoc facit totus titu. C.res inter alios acta, & l. si unus.§. ante oīa.ff.de pact.& quæ hñr in l. sæpe.ff.de re iud.& c.quamuis, de re iu
2 di.cum si.¶†Secundò,ad idē dicebāt ꝙ licet gl.& Ang. in l. de unoquoq;. ff.de re iud.dicant,ꝙ si creditor facit condēnari aliquē suum debitorem, alij creditores eiusdē debitoris condēnati non pñt opponere, ꝙ ipsi nō fuerunt citati ad ꝓcessum & ad sententiam,qm̄ non debuerunt citari,ex quo lis principaliter non ordinabatž cōtra eos, sed agebatur ꝯ debitorem ad finē, ut perueniretur ꝯ bonorum possessores:tunc iudicium ordinatur in perniciē & exitum possessorū principaliter. Et ideò citandi sunt. Et idē dicit Io.de Imo.in l.decē.ff.de uerb. obl.Tñ istud dictū intelligiž ut processus & acta & sententia nō sint nulla ob citationem omissam ꝯ illos ter
3 tios:† non tñ illa acta nocent tertijs non citatis:ut notanter dicit Alex.in iij.uolu.cōs.lxxxiiij.incip.in cā,quæ uertiž inter agentes &c.in iij.col. ita dicendū est,ꝙ processus factus inter Regiū fiscum & dictos comitē & comitissam nō nocent dicto dño Iulio. ¶In ꝯrium dr̄,ꝙ illi cui nocet sñia, nocent ēt acta.& sic eꝯ,cui nocent acta,nocet sñia,ut no. Bar.in l.qui repudiantis.§.j.uer.nā hæc est regula. ff.de inoffi.test.& ibi sunt cōcordā. in apostil.Alexā. & in cōs. suis in ij. uol.cōs.lxj.iij.col.incip.uiso processu,& eo.uolu.cxxxv.& cōsil.ccvij.in quarta col.& ꝑ Alex.post Bar.in l.sæpe.lxxx.col.ff.de re iudica.& ad eius
4 scripta me remitto. ¶†Sed si lata esset sententia ꝯ fiscum,qui est directꝰ dñs dictorum castrorum,talis sententia noceret etiam dicto Iulio,qñ ipse habuisset utile dñium castrorū à Rege huius Regni.Hoc uoluit Ioan.de Imo.in d.l.sæpe.dicens,ꝙ si proprietarius est conuentus, ꝓut erat, in casu,de quo agitur,sñia lata ꝯ eū nocet usufructuario habenti cām à proprietario,& hoc firmat Alexā. ibi in lxxvj.col.ergo similiter nocēt dicto dño Iulio,qñ habuisset utile dñiū dictorum castrorū à Rege huius regni oīa acta facta cū fisco Regio.¶Scdò, ad idē adducitur text.in c. si uasallus de suo feudo,si de feudo fuerit con-
5 trouer.†ubi sententia lata ꝯ uasallū nocet dño de feudo,siue dñs sciat,siue ignoret,licet istud, qđ dicitur de ignorantia,Andrę.de Iser.ibi de iure cōi non approbet, & hoc, qñ nulla fraus ꝓbatur esse facta per uasallum. ergo pari rōne,si dñs conuentus sup feudo habuit sententiam ꝯ se, nocet uasallo hñti cām à Rege, & ideo dicit ibi Ant.in iij.colū. ꝙ si sñia obest dño,obstat omnibus,qui causam ha-
6 bent à dño,†nā dñs & uasallus iudicanž ad paria:ut no.in c.j.qualiter dominus ꝓprie.priuetur. Et profectò mirādum est,ꝙ nullus doctor in specie tāgit in d.c.si uasallus de suo feudo,utrū sententia lata ꝯ dñm directū preiudicet uasallo,qui habebat ius in utili dño,sed nō possidebat: sed pro hac quęst.pōt allegari gl.in l.ij.C.ubi in rem actio.quæ probat,ꝙ sententia lata ꝯ ciuiliter possidentem, puta ꝯ proprietarium,præiudicat fructuario scienti & naturaliter possidenti; & firmat Alex.in d.l.sæpe, in colum. lxxvj.¶Et quia fuit probatum,ꝙ dicta lis cum fisco fuit intimata cuidā Cobellæ Caldaroni procuratori & factori dicti dñi Iulij,& sic habuit plenam notitiam de dicta lite, iuxta no. in d.l sæpe,cum materia sua, & con-
7 cordan.ibi alleg.¶†Fuit notatum in consilio,ꝙ dictus processus agitatus cum fisco,potest expediri:quia illa acta nocent dicto dño Iulio ꝑtendenti hr̄e causam à Rege huius regni sup dictis castris, & quia istud dubiū est

pulchrum & non tactum in specie, ꝑ doctores, placuit supradicta scribere. ¶Secundò, fuit dubitatum, ex quo dictus do. Iulius post conclusionem in causa allegat se tutum virtute nouellæ pragmaticæ catholici Regis, nolē-tis, ꝙ quæcūque castra per Regē Ferdinandū primū fuerūt capta, erecta, in fiscum reducta, data, donata, vendita vel concessa, sic teneri, sine aliqua innouatione obseruari debeant, veluti viuentibus illis tenebantur, & obseruabantur, & super illis lis moueri non possit, nec aliquid innouari in iudicio, vel extra iudiciū de iure vel de facto. Vtrū iure vel iniuria capta & erecta concessa fuerūt &c. ex quo dicit se fuisse inuestitum de dictis castris per inuestituram Regis Ferdinādi primi. ¶In contrarium dicitur, ꝙ dicta Regia pragmatica fauet solum possessoribus bonorum prædictorū, qui reperiūtur possidere tempore publicationis ipsius pragmaticæ. Sed dictus do. Iulius tūc temporis nō erat in possessione dictorum castrorum. Sed dictus comes cum vxore vigore priuilegij Regis Federici fuit in possessione etiā post tēpus publicationis pragmaticæ, donec & quousque illustris magnus capitaneus & vicerex catholicę Maiestatis recepit ꝓ Regia curia possessionem dictorum castrorum. Et posteà lite pendente cum fisco transtulit possessionem dictorum castrorum in posse dicti do. Iulij. Deinde catholicus Rex iussit ꝑ suas literas authenticas, ꝙ dictis actoribus fieret iustitia expedita. ¶Et ꝓpterea dicitur, ꝙ dicta pragmatica nō comprehendit hunc casum, ¶Quæritur quid iuris? Et omissa illa disceptatione, an dicta pragmatica extendat etiam ad possessores futuros habentes causam à Rege Alphonso primo, vel à Rege Ferdinan. primo, qui sine ordine iuris amiserunt possessionem bonorum stabilium feudaliū, & post pragmaticam illam recuperauerunt, & posteà vocantur in ius vel solū ad possessores, qui possidebant tempore publicationis dictæ pragmaticæ.

8 ¶†In qua disceptatione dñi de consilio catholicæ Maiestatis & sacri consilij Neapolitani fuerunt varij. Et ego in alia cā tenui, ꝙ extendatur etiā ad futuros possessores, qui habuerūt concessionem à dictis Regib. ꝑ multa iura & rationes, quas hic non repeto, dummodò tempore litis motæ reperiantur possidere ipsa bona, quia nō expedit, quia in casu pręsenti, qñ pragmatica fuit publicata, pendebat lis inter fiscū & dictos cōiuges: & cā erat in procinctu expeditionis. Et fisco possidente vitio spolij, cū non iuris ordine dicti coniuges fuerūt spoliati possessione dictorum castrorum iussu dicti magni capitanei, cū anteà possidebant vigore cōfirmationis factæ per Regem Federicū, & lite huiusmodi pendēte magnus capitaneus transtulit possessionem dictorum castrorum in dictum dominum Iuliū.

9 † Et sic semper fiscus habetur pro possessore, licet in dominum Iulium transtulit possessionem, vt voluit Paulus de castro, in lege certa. C. vt in possessio. legatorum, dicens auctoritate Cyn. quòd si lite penden. in rei ven. reus transferat possessionem in alterum, sententia lata posteà contra reum mittetur executioni contra possessorem etiam non citatum, ut ipse dicit in lege prima. C. de ali. iudi. mu. causa fac. & licet reliqui doctores teneant contrarium: vt patet per scrib. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. & in alijs locis ibi alleg. tamē cum isto dicto Cy. & Pau. de cast. concordant capitulum Regni, quod incipit, conuentus, & lex fin. C. de litig. expressè

10 dicit, †ꝙ talis alienatio lite penden-

te facta, est nulla: & sic habetur ꝓ nō facta: licet officio iudicis veniat reuocanda, ſm Bart. in l. chirographis. §. fi. ff. de admi. tutor. & ideò non licet ipſi, in quem facta eſt tranſlatio poſſeſſionis, allegare nouellam pragmaticam: quia non hr̃ pro poſſeſſore, cōcordat ad hoc And. in c. j. in verbo, ꝓ ſcriptorum, quæ ſint Regalia, in verſi. ſed verum alienata: & Areti. Inſtit. de actio. §. omnium, in gl. in verbo,
11 poſſidere. ¶ † Secundò dicebatur, ꝙ lex noua ſuperueniens non pertinēs ad litis ordinationē, ſed ad deciſionē vel ad formā, & in excluſionē denegandæ audientiæ vel defenſionis in iudicio etiā in cauſa reipublicæ, non trahitur ad lites pendentes etiā in prima inſtantia, & maximè concluſas: vt eſt tex. in aut. vt in medio litis nō fiant ſac. iuſſi. §. ſuper hoc authen. & per tex. in aut. vt cū de appel. cognoſcatur, in prin. & ſentit Iac. de belui. in diſputatione huius dubij, poſita in d. aut. vt cum de appell. cognoſcitur. Cuius verba ponit quaſi de verb. ad verbū Albe. de Ro. in l. leges, la ij. C. de legibus, & Bar. in d. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. Et expreſſè hoc firmat Card. Flo. in c. fi. de conſtit. licet Io. de Imo. in d c. fin. limitet hoc dictum Cardinalis, vt habeat locum, quando eſſet concluſum in cauſa, & facta fuiſſet relatio ſuperiori, & omnia iſta concurrebant in iſta cauſa, & pro hac concluſione Felin. in d. ca. fi.
12 dicebat ad confirmationem, † quia paria ſunt eſſe iudicatum vel concluſum in cauſa, vt dicit Bald. in l. error, in quarta col C. de iur. & fac. ignorā. & in l. certi. C. de inter. & ꝓbat text. in c auditis, de procur. & in c. paſtoralis, de cauſa poſ & propriet. & habeť in cap. dilectus, de fide inſtrumen. Et ſubdebat, ꝙ vbi non eſt facta relatio ſuperiori: & eſſet concluſum in cauſa, & poſt concluſum in cauſa ſeruarē, ꝙ ꝓbatio poſſet fieri, ꝑut eſt in iſto Regno, ꝑ nouellā pragmaticā Regis Ferdinandi primi: tunc ceſſat prædicta conſideratio Imolæ per rationē, quā alleg. ibi Fely. quā omitto
13 breuitatis cā. ¶ † Quare cōſideratis cōſiderādis fuit votatū ꝑ multos do. Cōſiliarios Regios q interfuerūt in votādo, ꝙ dictus do. Iuli⁹ nō ꝑt gaudere dicta pragmatica, q̃ non cōprahēdit hūc caſum, & ſic poſteà dicta caſtra fuerunt reſtituta domi. comiti & comitiſſæ.

DECISIO CCCXCVIII.

De pacto cōditionali inter cōtrahētes reſoluto in alternatiuā, & de electiōe inter eos.

SVMMARIVM.

1 Electio qualiter cadat inter contrahentes in alienatiuis. 3. 6. 8.
Promiſſio alternatiua, q̃n dicatur.
2 Cōditionalia an inducāt obligōnē.
4 Debitor alternatiuè obligatus, optionem an habeat.
5 Alternatiua exigendi eſt in electione agentis, & ſoluendi debitoris.
7 Eligenti variare an liceat.
9 Continuare an teneatur, qui paſſus eſt ſibi cenſum ſolui.

QVIDAM Hiſpanus habuit gratiam ab Illuſtr. magno capitaneo de bōnis magnifici Alfonſi Caraczoli propter eius aſſertam rebelliōnē cōmiſſam erga catholicā Maieſtatem, oritur contentio in ſacro. Conſil. inter dictum Hiſpanum, & magnificū Bartholemæum Caraczolum ſuper bonis, quæ fuerunt dicti Alphonſi, q̃ poſſidentur ꝑ dictū Bartholemęum. ¶ Nam pro intelligentia infraſcripti dubij præponendum eſt, quòd ex proceſſu apparet, quòd dictus Alphonſus & Lucretia eius vxor in publico teſtimonio conſtituti, aſſerunt ſe habere, tenere, & poſſidere quandam domum magnam in per-

tinētijs sedis Capuanæ, ciuitatis Neapolis, eandē domū vendiderunt præfato do. Bartholemęo pro certa quātitate pecuniæ, quā cōfessi sunt se recepisse: deinde eodē die idē Bartholomæus emptor per publicū instr̄m confitetur se mutuo recepisse certā pecuniæ quātitatē, videlicet M.cccc. duca. à dictis coniugibus, quā ꝓmisit infra certū terminū soluere eisdē cū hac declaratione, ꝙ si infra dictū terminū dictā pecuniā mutuo cōfessatā nō soluerit dictis coniugibus, teneatur pro dicta quātitate eis submittere domū prædictā emptā, & soluere annuū reditū ducatorū quinq; ꝓ quolibet cētenario. Et cū hoc pacto, ꝙ teneantur dicti coniuges eidē do. Bartholemęo reuēdere dictū cēsum in una uel in pluribus uicibus ad libitum ipsius Bartholemæi. Euenit, ꝙ in termino statuto dictus d. Bartholemæus nō soluit integrè dictā pecuniā: ut suprà, mutuatā, nec factū fuit instr̄m submissionis iuxta dictā conuentionem. Ille Hispanus cōuenit in sacro Cōsilio, dictū d. Bartholemęū, vt soluat restantē pecuniā mutuatā eidē Hispano uirtute donationis sibi factæ de bonis & iuribus spectantibus dictis cōiugib9 ꝓpter eorū rebelionē notoriā. Ipse d. Bartholemæus replicat, ꝙ ipse in effectu habet electionē, an uelit soluere pecuniā mutuatā dictis coniugibus, uel submittere dictā domū emptā pro restanti quantitate, licet posteà dictus cēsus formandus super dicta domo ueniat affrancandus in pecunia, qn̄ uoluerit ipse Bartholemæus, & ꝙ ipse eligit poti9 uelle submittere ipsam domū pro restāti quātitate mutui dicto Hispano. ¶ Ille Hispanus dicit, ꝙ imò electio spectat ad eū, & ꝙ ipse elegit loco dictorū coniugū rebelliū, quibus ipse succedit uirtute Regiæ donationis, ut dictus Bartholemæus ei soluat pecuniam debitā. ¶ Quæritur, 1 modo quid iuris. ¶ † Vtrū, in casu p̄dicto electio sit debitoris, s. dicti Bartholemæi, uel sit dicti Hispani creditoris ex p̄sona dictorū coniugū. ¶ Et dicebat per aduocatū illius Hispani. Certū est, ꝙ Bartholemæus in dicto instr̄o mutui ꝓmisit infra annū illo ducatos M.cccc. soluere dictis coniugibus, & eo casu quo nō soluerit, ꝓmisit incōtinenti submittere domū ad & in censum: certè ista conuentio incipit à p̄cedenti cōuentione stipulata purè & simpliciter de soluendis dictis ducatis M.cccc. infra annū, & subsequit̄ stipulatio cōditionalis, ut si nō dederit, submittet domum, & sic submissio nō fuit in obligatione, sed in cōditione, quo casu ista nō dr̄ alternatiua promissio: vt nota. glo. & Bart. in l. ita stipulatus. la grande. de verb. obli. & in l. j. §. itē & si ita. ff. ad 2 leg. Falci. ¶ † Quæ enim sunt in cōditione, nō sunt in obligatione. l. si q̄s sub conditione. ff. si quis omiss. cau. test. l. cedere diē. ff. de verb. sign. Sed qn̄ conuentio incipit à p̄cedenti conditione: puta, si fundū nō dederis, ꝓmittis domū, neutrū à principio est in obligatione ꝭm Bar. & alios in d. l. ita stipulatus. licet ex postfacto ꝑ aduentū cōditionis alterū incipit esse in obligatione. Et sic dicebat, ꝙ ex quo pecunia erat in obligatione: & illa verba, ꝙ si infra dictū terminū non soluerit &c. sunt conditionalia, quæ nō inducunt obligationē. Ideò debet dictus dn̄s Bartholemæus soluere pecuniā Alphonso, & sic illi Hispano. ¶ † Sed quia euenit dicta con- 3 ditio: quia dictus do. Bartholemæus nō soluit dictā pecuniā in tēpore, & sic vtrunq; remanet in obligatione, ex quo ɔ̄ctus ꝓcedit ex cā onerosa, & ideò non fit nouatio, ꝭm Bart. & alios in d. l. ita stipulatus. ꝑ l. p̄dia. ff. de actio. emptio. & l. si quis à socio, & l. si

& l.si duo societatem.ff.pro soc. An sit in electione Bartholemæi soluere pecuniam uel facere dictã submissionem, uel sit in electione creditoris,s. ipsius Alphonsi, & sic dicti Hispani. Et allegabat ad hoc id, qđ dixit do. Ant.de Alex.in l.si pacto,quo pœnã. C.de pac.ubi uoluit,ꝙ electio sit creditoris,an uelit petere illud, qđ fuit in obligatione a principio ex causa onerosa,uel illud qđ fuit in cõditione à principio, sed ex postfacto,adueniente cõditione est in obligatione.¶Item allegabat Alb. de Rosa.in l.rescriptũ.§.si pacto. iij.col. ibi oppono,ꝙ et in casu nostro electio sit rei &c. ubi dicit,ꝙ qñ utrunq; est in obligatione ex postfacto,& tunc electio est actoris,& subdit, ꝙ qñ obligationes sunt simul & pariter in dictæ,imò una hñs duas partes ꝑ modũ subrogationis ad alterã, & utraq; est cõmissa,si nõ fiat nouatio,electio

4 ẽ creditoris. ¶† In ɔ̃riũ dicebat pro parte dicti debitoris,ꝙ qñ debitor alternatiuè est obligatus soluere unũ uel aliud,electio ẽ debitoris. text.est in l.plerunq;.ff.de iure dot. & in.l.si quis seruũ.& ibi Bal.C.de condi.indebi.& est regula iuris in sexto in alternatiuis. & ibi Dy. allegat d.l.plerũq;.& ff.de eo qđ cer.loc.l.nõ utiq; §.qui Stichũ.& condi.insti.l.si hæredi.inde dicit Bal.in l.fi.iiij.col.uersi.

5 qro ĩ isto uer.†Quòd alternatiua exigẽdi est in electione agẽtis:sed in alternatiua soluẽdi est in electione debitoris:ut not.in l.lucio.ff.de leg. ij. & l.si ita distrahatur.per Iac.de Are. ff.de ɔ̃hen.emp.& in l.hac edictali.§. mobilium.C.de secun. nup. nam in alternatiuis semp est electio eius, in cuius fauorẽ alternatio opponit, ẽm Guliel.de Cug. in l.quãuis.ff.de pig. actio.ubi ẽt dicit,ꝙ si aliquis ꝓmisit mihi soluere ad certum tps, uel dare obsides aut pignora, posteà nõ uult soluere,sed dare obsides vel pignora, &ego nolo obsides vel pignora,ꝙ nõ pñt debitorem cõpellere ad soluendũ,ꝙ ex quo illud de pignoribus uel obsidibus fuit dictũ in mei fauorẽ,ut essem magis cautus,& sic nõ compellor recipere,si nolo: & hoc ideò est, quia tẽdit in fauorẽ creditoris.Idem Pau.de ca.in l.quarta. §.si ex cõuentione.ff.de re iudi. & Ias.in l.j.ff.qui

6 satisd. cog. † Et sic illud,qđ dicit, ꝙ in alternatiuis rerũ electio est debitoris,est uerũ, nisi unũ sit in obligatione, & aliud ad cautelã creditoris, ẽm Bar.& Sali.in d.l.quãuis.& idem Albe. dicit in d.§.si pacto. & Pau de cast.in l.cũ ꝓponas,C.de pac.Sed in casu,de quo quærit,illud pactũ si nõ soluatur pecunia,ꝙ submittatur domus cum pacto affrancandi in pecunia, est appositum in fauorẽ debitoris,& nõ creditoris, ut patet ad sensum ex multis cõiecturis apparentibus ex processu,quæ omitto breuitatis causa referre. ¶Secundò,dicebatur,ꝙ licet ipse debitor partẽ ex dictis M.cccc.ducatis soluisset Alphõso,& in partẽ soluisset censum: tñ negari non põt,quin ipse Alphonsus ꝑ receptionẽ census, qñ sibi spectasset electio,semel elegit de residuo pecuniæ uelle censum, donec Bartholemæus censum affrancauerit:†& sic fa

7 cta electione non licet ei uariare, & sic nec dicto Hispano succedenti in eius locum, iuxta not.in l.serui electione.& in l.huiusmodi.§.Stichum. ff.de leg.j.& habet per Bart.& doct. in l.eum qui certarum.ff.de uerbo oblig. ¶In hac dubitabili quæstione sacrũ consilium fuit in uoto, ꝙ illud pactum adiectum in instrõ mutui, ꝙ si infra terminum non soluerit mutuũ cõfessatum,teneat debitor submittere dictam domum emptam ad rõnem quinque pro centenario,cum potestate affrancandi in pecunia re-

soluitur in alternatiuam, quasi dicat ꝓmitto soluere pecuniā in tpe, aut non soluendo pecuniam submittam domum cum ptāte affrancandi &c.
8 & sic erit electio debitoris. ¶ † Et ꝓ hac decisione bene facit ratio naturalis: quia istud pactum est in fauorē debitoris. s. dicti Bartholemæi pp cō iecturas apparentes: ut dictum est suprà, & ideò gloss. in l. si Titius. ff. de uerbo. obli. in uerbo, iudicium. dicit, ꝙ si in eadem persona sit facta illa stipulatio, si mihi Stichum nō dederis, x. dabis, tantùm operatur, ac si eēt dictum, si stipuler mihi fundum dari, aut Titio. Et ꝓ hoc est tex. in l. cùm ita legatum. ff. de optio. lega. ubi dicit, cùm ita legatur, Titio Stichū do, lego, si Pamphilum non elegerit, & eidem Titio Pamphilum, si Stichum non elegerit. simile est, ac si legatum ita fecisset, Stichū Titio aut Pamphilum, utrū eorū uolet, do, lego, & sic in hoc casu, de quo agit, licet per cō ditionē locutæ sunt partes, tñ in effectu alternatiua est, & hoc est quod dixit Raph. cuma. in d. l. si Titius. & licet dicat Alex. ibi, ꝙ sibi nō ex toto placet dictum Raph. quia Alex. uidet hoc tenere, sed in alio, quod dixit Rapha. s. ꝙ in terminis d. l. si Titius. uidelicet qñ separatim Titius & Seius stipulati sunt fundū illum, si non dederis &c. nam dicit ipse perinde est, ac si essent stipulationes alternatiuę. hoc non placet Alex. ut ibi per eum. Et ea, quæ sunt allegata in ꝯriū, per nota. per Bar. & alios in d. l. si stipulatus, nō faciunt ad hanc qōnem, quia loquunt in secunda stipulatione pœnali accessoria non æquè principali, ꝓut est in dicto casu, de qno agitur.
9 ¶ † Ideò fuit sñiatum per sacrū Consilium, ꝙ dictus d. Bartholemæus nō pōt compelli ad soluēdum pecuniā, sed ꝙ teneatur facere instrm submissionis dictæ domus emptæ dicto Hispano de soluendo censum pro resta quantitatis dicti mutui, & tanto magis, quia dictus dñs Bartholemæus iam cœpit soluere censum dicto Alphonso, ut suprà dictum est, quæ oīa sunt menti tenenda, ex quo materia prædicta est multum disputabilis, & multa pñt allegari pro & cōtrà, quæ bræuitatis causa omitto, ideò sufficiat dicta decisio sacri Consilij.

DECISIO CCCXCVIII.

De ꝓbatione assensus suꝑ alienatione uel obligatiōe feudi.

SVMMARIVM.

1 Inuestitura qualiter ꝓbari debeat.
2 Probatio per testes, an æquiualeat probationi per scripturam.
Assensus uim habet cōfirmationis.
3 Confirmatio exigit uerba.
4 Scriptura in quibus requisita ad ꝓbationem, etiam si testes adsint.
5 Assensus Regis, in feudis est gratia.
Princeps in quibus casibus teneatur assentire.
Gratia oīs principis, est priuilegiū.
6 Priuilegiū prīcipis reqrit scripturā
7 Mandatum Regis super iustitia ꝓbatur per testes.
8 Feudū datū in dotem, reuertitur, si non ostendatur scriptura assensus.
9 Assensus Regis suꝑ obligatiōe uel alienatione feudi, probari potest per testes.
Andreæ de Isernia opiniones præ cæteris doctoribus seruantur.

In cōtingētia facti fuit dubitatū 1 in consilio, † utrū assensus Regis suꝑ obligatione uel alienatione feudorū de necessitate dēat ꝓbari in scriptis iuxta stylū Regiæ cācellariæ, uel sufficiat, ꝙ ꝓbetur per testes. Nā Andr. de Iser. in c. j. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Lotha. in iij col. expssè dicit, ꝙ ipse putat, ꝙ assensus Regis pōt ꝓbari nedū ꝑ scripturā, sed ēt per testes: licet frequētius fiat ꝑ lrās: quia non est de

casibus, in quibus requirit scriptura, de quibus in c.j. de censi. lib. vj. in gl. in uerbo, in scriptis. & hr in l. ꝯhitur. ff. de pig. & Bal. in l. gesta. C. de re iu di. & per Lucā de Penna. in l. ꝓhibitū. C. de iure fis. lib. x. † & ideò tantū
2 ualet ꝓbare ꝑ testes, sicut ꝓbatio ꝑ scripturā: ut in l. in exercendis. C. de fide instru. & ideò si cōsensus Regis expressus probetur per testes, sufficit, quia constitutio Regni, constitutionē diuæ memoriæ. dicit, nisi de speciali nostra licentia confirmet, & sic non sufficit pñtia dñi cū taciturnitate, qñ alienatur uel obligat fundum: licet de iure ꝑsentia dñi cū taciturnitate opabat de iure cōsensum, ſm glo. in d. c. j. de prohi. feudi ali. ꝑ Lotha. hodie in Regno non ꝓcedit per dictā constituti. & maxime, quia dictus assensus habet vim confirmationis,
3 † & in cōfirmatione requirun tur uerba, per multa iura. quæ ibi alleg. Andr. sed bene talis licētia & cōfirmatio pōt per testes ꝓbari ſm eū: quia dicta cōstitutio nō dicit, ꝙ tal. licētia siue assensus præstetur in scriptis. Et pro ista parte, ꝙ assensus possit probari per testes, adducit text. in c. j. q. testes sint neces. ubi inuestitura feudi, ibi requirunt uerba, uidelicet inuestio te, ſm Andr. in c. j. de ꝓhi. feu. alie. per Lotha. pōt probari ꝑ breue testatū & per testes pares. concordat tex. in c. j. de controuer. inuesti.
4 ¶ † Sed in ꝯrium videbat mihi dicendū in Regno. Primò per gl. in consti Regni, quæ incipit, si dubitatio. in uerbo, infra, quæ dicit, ꝙ ubi agitur de iure rerū regaliū, quarū cōcessio dr fuisse à Regibus cōcessa, nō pōt ꝓbari per testes, sed requirit scriptura, sicut in quolibet mādato principis: ut in l. j. C. de manda. prin. quo casu requirit etiam subscriptio quæstoris, ut not. in authē. ut diuinæ iussi. col. viij. in gl. quæ incipit, priuilegiū. subdēs glo. in dicta cōsti. ꝙ ubicunq; in iure fit mētio de liberalitate principis, subiunget ibi de priuilegio sacris lrīs, uel apicibus. i. scripturis: quia per scripturā talia debent cōstare: ut in iuribus ibi alleg. per gl. & per Io. An. in procem. sexti in nouel.
5 † assensus. n. Regis in obligatione uel alienatione bonorū feudaliū, est gratia, qa princeps nō tenet assentire. nisi in certis casibus de qbꝰ per And. in con stit. Regni, si quis post litē. & omnis gratia principis est priuilegium. ſm
6 Bal. in præludijs feudo. † & priuilegium principis requirit scripturā, ſm Bal. in d. l. gesta. C. de re iudi. Oīs. n. gratia principis, vr fieri hoc acto, ꝙ inde conficiat scriptura, ſm Bal. in c. i. ij. col. per quos fiat inuestitura, Idē Domi. de sancto Gemi. in ꝓhœmio sexti libri. & Feli. in rub. extrà de cōstitu. Semꝑ n. in omni actu vr tacitè actum, ꝙ fiant ea, quæ sunt de cōsuetudine, ut no. in l. fi. C. de fideiusso. & in l. ꝙ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædil. edic. Ideò dicebat Guliel. de Cu. in l. nec quicquā. §. ubi decretum. ff.
7 de offi. proconsul. † quod mandatum Regis cōtinens iustitiam pōt probari per testes. Sed si cōtinet grām, debet ꝓbari per scripturā. ¶ Secundò, allegabā c. regni, Regis Caroli secūdi, qđ incipit, itē statuimus. nu. 116. per quod ꝑmittitur feudatarijs ꝯhere matrimoniū de filiabus, sororibꝰ, & neptibus sine Regio consensu, dūmodo inter fideles ꝯhatur. ¶ Itē, dūmodo non detur in dotem feudum, vel aliqua eius pars sine assensu curiæ: & si uolūt feudū dare in dotem, ꝓcurare hñt assensum ī scriptis. hoc idem probatur in alio c. Regis Caroli primi, quod incipit, ad maiestatis, nostræ. nu. 31. de quo c. facit mētionem Andr. in l. imperialē. in additio-
8 ne. de prohi. feu. alie. per Fede. † ubi dicitur, ꝙ si non ostēditur litera Re-

gia, ꝙ possit feudũ dari in dotẽ, feudum datũ in dotẽ debet puenire in posse Regiæ curiæ. ¶ Tertiò allegabã id, quod dicit Bal. in iij. vol. cõsi. ccc. inci. in bonis feudalibus vlti. co. vbi dicit, ꝙ feudũ principis nõ ꝓbatur ꝑ testes, sed per scripturã, vt in l. bene à Zenone. C. de quadri. ꝓscrip. sed inferiora bene probanẽ ꝑ testes. ¶ Dicebat d. Antoni⁹ de Ianuario, ll. Doctor, vir prudẽs & Viceprotonotarius & ꝓsidens in Cõsilio catholicę Maiestatis, ꝙ de hoc dubio ipse nunquã fuit anceps ꝑp authoritatẽ pallegatã do. Anto. de Iser. in spẽ.

9 ¶ † Et ideò oẽs dñi de Cõsilio fuerũt in uoto, ꝙ assensus Regis sup obligatione uel alienatione feudi põt ꝓbari per testes, freti authoritate dñi And. & illa capitula Regni loquuntur in casu suo. Et ego per silentiũ annui dictæ decisioni: q̃a And. de Iser. est magnæ authoritatis in decisionibus causarũ in Regno isto, & eius opiniones seruantur in Regno præ cæteris doctoribus, & maximè in materia feudali.

DECISIO CCCXCIX.

De ꝑiculo & cõmodo rei vẽditæ, & de tara vini nõ faciẽda.

SVMMARIVM.

1 Tara an facienda de rebus semel ꝑmutatis, & quando. 4.
2 Contractus ꝑmutationis, similitudinem habet cũ cõtractu emptionis. Venditor non prestans rem bonam tenetur emptori ad interesse.
4 Actio ex pacto nudo inter mercatores oritur.
4 Venditio ad mensuram, dicitur conditionalis.
5 Vendere ad mensurã q̃n dicatur. 6.
6 Contractus sub conditione de præterito, licet de conditionis existentia sit in certum, est perfectus.
7 Quantitas designata ad certũ locũ, quando dicatur species.
8 Periculum uini uenditi contractu perfecto, licet uinum sit traditum, spectat ad emptorem.
9 Venditor frumenti cõstituiẽ in dolo ꝑ nõ expressionẽ futura ordinatiõis, quã sciebat sup utilitate ꝑtij.
10 Vini degustatio transfert periculũ in emptorem.
11 Periculũ deteriorationis uini, post emptoris morã ad emptorẽ trãsit.
12 Mora ubi non est dies & pœna, non cõmittitur sine interpellatione.
13 Testes singulares an bene probent. Hæres promittens legata soluere, intelligitur saluo legis beneficio.
14 Promissio de tota dote restituenda qualiter intelligenda.

Fvit latum laudum per honorabilem mercatorem Franciscũ Surrẽtinum, ut arbitrũ & arbitratorem super differentia.

1 ¶ † Vtrũ sit facienda tara per honorabiles Paulum de Baccio de Terracina, & fratres de Vegetibus uini Græci cclxxx. permutatis cum certis pãnis cuiusdã mercatoris Liuij de Vest. istitoris certorũ nobiliũ de Mascaronibus, ꝑ quod laudũ ꝓnuntiatũ & laudatũ fuit dictũ Paulum nõ teneri ad faciendã aliquã taram pro dictis uegetibus uini Græci ꝑmutatis cũ dictis pãnis. Ab isto laudo dictus Liuius reclamauit ad sacrũ Consiliũ. & ad oñdendũ, ꝙ dicta tara debet fieri, Dicebaẽ, ꝙ dicta uina Græca nõ erant bona in colore & sapore, & ideò si recepit, debet sibi fieri tara.

2 ¶ † Nã ꝯctus ꝑmutationis habet similitudinẽ cũ ꝯctu emptionis: ut dicit tex. in l. fi. ff. de rerũ permu. Sed si uenditor nõ ꝓstat rem bonam, tenetur emptori ad interesse, & sic ad dictã tarã, per tex. in l. si seruũ. in princ. & l. ex empto. §. redhibitionẽ. & §. aĩalium. & sequẽti. & l. Iulianus. in princ. & §. j ff. de actio. empt. ergo idẽ dicendũ est in ꝑmutatione. ¶ Secũdò dicebaẽ, ꝙ dict⁹ Paulus tẽ

poré mensurationis dictarũ uegetũ vini Græci ꝓmisit facere tarã: qa dicta vina Græca erãt mutata in colore arbitrio Alberici, & sic uirtute pa
3 cti tenet facere tarã,†cũ inter mercatores ex pacto nudo oriat actio:ut dixit Bar.in l.Quintus. & in l.si fideiussor.§.qdam.ff.manda.& Bal.in l.si ꝑ ea.C.eo. & in c.j.pen.col.de pact. & in c.si pro debilitate.de offi.deleg.& Alex.in l.iurisgentiũ.§.sed cum nulla.ff.de pac.¶Tertiò dicebatur, ꝙ dictæ uegetes uini Græci debebãt mensurari,& donec non sunt mensuratæ dictæ uegetes, omne periculum est dñi uendentis seu ꝑmutantis: ut est tex.in l.si per emptorẽ.ff.de peric. & cõmo.rei uendi. & in l. qđ sæpe.§.in his.& l.si quis uina.ff.de ꝯhend. em
4 ptio.†quia dicit, ista uenditio conditionalis,qñ uenditur ad mensurã, ut in d.§.in his.& firmat Bar.in l.Iulianus.§.si Titius.ff.de actio.emptio. & in suo consil.xlvij.incip. Petrus uendidit.¶In ꝯriũ dr,ꝙ bene fuit laudatum per dictum arbitratorem.s.ꝙ nulla tara debeat fieri: quia attento tenore dicti ꝯctus permutationis dictæ uegetes uini Græci non fuerunt permutatæ ad mensuram, sed in specie fuerunt permutatę:nam ꝟm tenorẽ dictæ cõuentionis redactæ in scripturam priuatã, eorũ manibus dicit, quòd ipse Paulus in contra le supra dictę robæ le daturtili sui Græchi de sancto Cæsaro,& ad complimẽto de buttæ cclxxx.quile de Neapoli sistẽtia in suis magaczenis ad rõnem ducatorum sex pro qualibet uegete. & pro hoc allegabatur decisio Bal.in l.
5 sicut.C.de actio.emp. ubi dicit,† qd si dixi tibi uendo tibi uinũ totũ, qđ est in ista uegete ad rõnẽ decem solidorum pro qualibet salma: nunquid dr tunc uenditum ad mensurã? dicit ipse,uidet,ꝙ sic:quia pretij declaratio pendet ex mensura, & sic sequit, ꝙ ante mensurationem, qñ uenditũ est Græcum ad mensurã, si Græcum deterioretur,periculum erit uenditoris,& sic interesse deteriorationis erit uenditoris.i.ip sius Pauli permutantis,per text.& glo. in.l.j.in prin. & in l.necessariò.ff.de peri. & cõmo. rei uend.& in l.ij.C.eo.titu.& firmat Bar. in l.uinum.ff.si cer.pet. & patet
6 in allegata l.qđ sæpe.§.in his. ¶†In ꝯrium uidetur ꝟm Bald. in d.l.sicut. quia tunc uenditur ad mensuram,qñ sic dico,uendo tibi tot salmas ex tali uegete uel ex tali cellario: tũc enim uenditur sub forma mensuræ, & sic antequã mensuretur,est emptio imperfecta,quia est facta quasi conditionaliter.Sed si in priore exemplo, videlicet,qñ uendo tibi totum uinum, quod est in isto cellario ad rõnẽ decem solidorum pro qualibet salma, mensura non uenit ad substantiam, sed ad declarationem solus pretij, & sic ꝯctus est ꝑfectus inspecta ueritate,sicut quando ꝯhitur sub cõditione de præteritò,licet de existẽtia talis cõditionis incerti simus.l.itaq;.ff. si cert.peta.& dicit,ita teneo. & pro hoc bene facit quod dicit Bar. in l.talis scriptura.in prin.ff.de leg.j.ubi di
7 cit, † ꝙ quando disponitur de quantitate habito respectu ad certum locum,talis quantitas designata ad certum locum dicitur species,per illam l.j.in princ.& l.plane.§.sed hoc.& l. sed si certos ff.de legatis primo. & idem dixit Bald. in l.incendium.C.si cert.peta.Et qñ non est Græcum permutatum existens in certo loco,species saltem esset rõne certi loci permutatum Græcum in genere subalterno:ut not.Bar.in l.legato generaliter.ff.de lega.j. & bene hoc declarat Pau.de cast.in l.ij.C.de pericu.& cõmo. rei vend. & tãtum est,sicut in specie fuisset permutatum: vt dicit Pau.de cast.in d.l.ij. bene facit quod

dicit Alex.in l.ninum.ij.col.ff. si cert. pet.ꝙ si promisi tibi dare decẽ amphoras uini de Vincentia, nõ dicitur ꝓmissio facta in genere, sed in specie
8 de Vincentia. & † ideò dicebat Alex. de Imo.in v.uol.consi. cxxj. uisis & ponderatis.circa fi.ꝙ ad hoc, ut periculum uini uenditi spectet ad emptorem, sufficit, ꝙ contractus sit pfectus, licet res nõ sit tradita & firmãt Bal. & Salic.& Pau.de Cast.in l.j.C.de peri.& cõmo.rei uendi.& Bal.in l.ij.C. qñ liceat ab empt.disce.& gl. in rub. Insti.de empt. fallit in illis quatuor casibus.¶ Primò, uidelicet qñ uenditor recepit in se omne periculum: ut in l.j.ff.de pericu.& cõmo.rei uendi. ¶ Secundò, qñ per uenditorem stetit, quominus emptor degustaret: ut in l. si quis vina.ff.eo.tit.¶ Tertiò, cũ asseuerauit bonitatem uini duraturã, vt in l.si vina, quę in dolijs.ff.eod.titul. ¶ Quartò, qñ uenditor sciebat bonitatem uini non duraturam, ut in d.l.si
9 vina.§.palnè † Idem dicit Bal. in d.l. ij.si uenditor frumenti, sciebat ordinationem futuram de frumento uilius uendendo, & non ꝓmonuit emptorem, dicit̃ in dolo, si nõ expressit. Idem dicit Gulicl.in l.fraus. & in l.ꝯ legem.ff.de legibus.& Bart.in l.quæro.ff.de actio empt. Constat autem ꝑ testes, ꝙ tam tpe cõtractus prædicti, q̃ post, dicta uina Græca fuisse bona in odore, colore, & sapore, & receptibilia, ergo periculum contingens postea in dictis Græcis in colore, sapore, & odore, est ipsius Liuij.¶ Secũdò, adducitur, quia tpe contractus dictus Liuius degustauit dicta uina Græca, & ꝑp degustationem sibi placuerũt.
10 † & qñ uenditur uinum in specie, ꝓut erat casus, de quo agit, quia ꝑmutatũ fuit uinum Græcum existens in certis locis, & non fuit ad mensuram permutatum, sufficit sola degustatio absq; mensuratione, ut transferat periculum in emptorẽ, ut declarat Paul. de Cast.in d.l.sicut.C.de actio emp. ubi dicit, ꝙ qñ uenditur in specie uinum, non ad mensuram, sufficit sola degustatio absq; mensuratione, ut periculum pertineat ad emptorem. In casibus autem, ubi periculum pertinet ad uenditorem, dicit ipse Paulus, ꝙ fallit, nisi emptor susceperit in se periculum, uel fuit in mora mensurãdi, uel degustandi, in quibus casibus indistinctè pertinet periculũ ad emptorem, etiam si non fuit facta traditio, nec degustatio, nec mensuratio, & ita dicit, ꝙ firmat glos. licet in hoc
11 fuerunt diuersæ opiniones.¶ † Tertiò adducitur mora ipsius Liuij in recipiendo dictũ uinum Græcũ, nam dictæ partes cõuenerunt de consignatione dictæ quantitatis uini Græci in anno M. cccccij. de mense Iulij seu ante ad requisitionem dicti Liuij. Et tñ ꝑ illud tps non uenit Liuius ad recipiendũ dictũ Græcũ, sed post & sic periculum deteriorationis Græcorũ in colore, uel sapore, & odore, post morã emptoris pertinet ad emptorẽ: ut s.dictũ est, per not.in d.l.ij. C. de peri.& cõmo.rei uendi.& est tex. in l.si per emptorẽ.ff.eo.tit.& bene no.
12 hoc Sali.in d.l.ij.† Et licet, ubi non est dies, & pœna, non cõmittit̃ mora sine interpellatione: ut not. in l. magnã.C.de ꝯhẽ.& cõmit.stipul.tñ apparet de ꝓtestatione ipsius Pauli ꝯ Liuiũ, ꝙ in tpe ꝯuento nõ uenit ad recipiẽdũ græcũ exñs in magazenis. ¶ Fuit tãdem ꝑ sacrum consiliũ nemine discrepãte uotatũ, ꝙ laudũ latum per dictum arbitrũ & arbitratorẽ, in quãtũ pronuntiauit nullã tarã esse faciẽdã per dictũ Paulum fuisse bene latũ, & ideò Paulum esse absoluendum ab impetitione dicti Liuij super dicta tara petita.¶ Non obstat primũ motiuum, quia per interemptionem facti non obstat, ex quo dicta ui-

na Græca, ꝓbatum est, ꝙ tpe contra ctus & tpe degustationis erant bona & receptabilia, & post moram Liuij mutauerunt eorum bonitaté, prout solita est fieri mutatio in mense Augusti: ut fuit bene probatum in ꝓcess
13 su. ¶ † Nec obstat ſm motiuũ, quia non legitimè fuit probatum de promissione facta per Paulum de faciendo tarã post morã dicti Liuij. Ex quo testes sunt singulares, & qñ bene fuisset probata talis promissio, intelligi debet si de iure fieri debet talis tara, ut in simili dicit Bal. in l. fi. C. ad leg. Falcidiam. dicens, ꝙ si hæres ꝓmittit soluere omnia legata, intelligitur eatenus, quatenus tenet saluo legis beneficio. & idem dicit ibi Ang. & Pau. de Cast. post Cy. ibi, pro quo allegat l. j. §. sub conditionem. ff. ut leg. noĩe cauea. & l. si prior. cum ibi notatis. ff. sol. mat. & l. eũ qui. §. si mulier. ff. sol.
14 mat. † ¶ Accedant ad hoc iura allegata per Alex. in apostillis in d. l. fi. bene facit ultra eum, quod dicit Bald in l. Neratius. ff. de reli. & sump. funerũ. ubi promissio de tota dote restituenda, intelligit in casu, in quo tota dos debet restitui, & si aliter intelligeret, posset condici tanquam indebita, per l. is qui. ff. de condi. indebiti cũ ꝯcor. ¶ Nec ob. tertium motiuũ, quia iam ex ꝓdictis patet responsio, quia dictũ uinum Græcũ non fuit uenditum ad mensurã, sed in specie: ut s. dictũ est in primo motiuo pro ista parte, & sic posteà lata fuit sententia absolutoria sacri consilij.

DECISIO CCCC.

De probatione testium uniuersitatis in fauorem illorum.

SVMMARIVM.

1 Testes de vniuersitate deponentes super cõmodo vniuersitatis eorũ, an rectè probent, & ualeat ꝓbõ. nu. 4.
2 Debitum vniuersitatis non est debitum singulorum.
Monachus est idoneus testis pro monasterio.
3 Legatarius potest esse testis in testamento, in quo sibi legatur.
5 Laici maiorem habent affectionem ad vniuersitatẽ, q̃ clerici ad collegiũ.
6 Actus quando dicatur concernere singulos de vniuersitate.
7 Testimonium in causa propria ferre nemini licet.
8 Testibus contra testes vniuersitatis deponẽtibus, qñ magis standum.
9 Testes super negatiua, quo casu probent.
10 Seruitus originalis nulla, nisi ex accidenti.
Victoriam reportat, cuius possessio à iure communi fouetur.
11 Probare melius dicitur, cuius intentio rationi magis congruit.
12 Gabellæ exigendæ possessio nõ probat sciã & patiẽtia dñi non ꝓbata.

NOBILIS Pet. Ioan. Spinellus de sedili nidi habet litẽ cum vniuersitate & hominibus terre Baroli in sacro consilio super quodam iure gabellæ piscium, qui capiunt in lacu seu pantano Sarpæ, ꝙ ex concessione Regis Federici facta ipsi Petro Ioanni, tenet. Et fuit de ista antiqua qõne
1 sciscitatum uidelicet, † vtrum testes dictæ vniuersitatis deponentes, ꝙ gabelloti Barolitani exegerunt certam gabellam de piscibus, qui capiunt in dicto pantano, & aliqui deponunt à tpe ducis Andriæ & eius filij: alij ab annis xxx alij ab an xx. alij ab an. x. ꝓbẽt dictã vniuersitatẽ fuisse in quasi possessione exigendi dictam gabellã, Ista qõ diffusè tangitur per Bar. in l. in tm. § vniuersitatis. ff. de rerũ diui. ubi post argumenta pro & cõtrà cõcludit, ꝙ si quidem sumus in causa cui[illegible] prout est ista, de qua agitur. ¶ Dicen[illegible] est, ꝙ quædã sunt, quæ nõ possunt probari, nisi per illos de colle-

gio, ut electiones, quæ fiunt in secreto. & isto casu ille, q est de collegio, est idoneus testis. argumẽto legis, cõ sensu. C. de repudijs. & C. de naufragijs. l. quoties. lib. xij. & de iureiur. c. & si Christus. in fi. Abb. in c. iij. loco, de probationibus. gl. in c. ueniens. el ij. de testibu. gl. in c. cùm dilecti filij. de electio. in uerbo, & si tres. ¶Quædam sunt, quæ possunt de sui natura ꝓbari per alios, quã per illos de collegio uel uniuersitate. Et tunc distinguitur, aut illud negotiũ, super quo deponunt testes de uniuersitate, est negotium, quod principaliter spectat ad uniuersitatem, quantum ad honorem & commodum, & tunc quilibet de uniuersitate est idoneus testis,
2 †quia debitum uniuersitatis non est debitum singulorum, lege, sicut. §. j. ff. quod cuiusque uniuersitatis nomine. & in dicto §. uniuersitatis. & not. glo. in l. j. ff. de collegijs illicitis, circa finem gl. magnæ. Et ideò monachus est idoneus testis pro monasterio, secundùm glo. in authentico, de monachis. §. cogitandum. & glo. in l. idonei. ff. de testibus. et idem si illud negotium non principaliter spectat ad uniuersitatem, sed in consequentiam, ut est uidere exemplum in lega
3 tarium; † qui potest esse testis in testamento, in quo aliquid sibi est legatum: ut in lege, qui testamento. in principio. ff. de testamentis. & not. in lege, si quis ita. ff. de edendo. dicit tamen Albericus in dicto §. uniuersitatis. quòd minor fides semper adhibetur, quando testis de uniuersitate admittitur ad testificandum pro uniuersitate allegat glo. in dicto §. cogitandum, quæ hoc dicit. Et hoc dicebat etiam Albericus Galeoti in dicta l. sicut. §. j. secundum Ioannem Andræam in additionibus Speculato in titulo de testibus. §. j. versicu. sed nũquid in causa uniuersitatis. in addi-

tione quæ incipit, idem Albericus
4 dicit. & Alexander † dicit quòd testis de vniuersitate, ubi potest esse testis, non est integer testis, in quarto uolumine, consilio quadragesimo tertio, incipiente, uisis & ponderatis. in sexta columna. allegat Archidiaconum duodecima, quæstione secunda, in summa. et Antonium de Butrio in capitulo, cùm nuntius. de testibus. & Abbas in capitulo, insuper. eodem titulo. Idem dicunt Baldus & Angelus in lege, si quis ex argentarijs. paragrapho primo, Digestis de edendo. Tamen Baldus in primo uolumine consilio trigesimo incipiente, casus homines & commune &c. dicit, quòd quanta sit fides adhibenda testibus de uniuersitate pro uniuersitate ex coniecturis, iudicis arbitrio cõmittitur per legem tertiam, Digestis, de testibus. & ideò Antonius de Butrio in dicto capitu. cùm nuntius. de testibus. dicit, quòd testes uniuersitatis secularis non sunt integri testes pro uniuersitate secu-
5 lari: † quia isti laici habent maiorem affectionem ad vniuersitatem, quàm personæ ecclesiasticæ de collegio ecclesiastico. & idem uidetur tenere Cardinalis Florentinus in consilio centesimo secundo, incipiente, super facto testamenti. in fine. Sed istam differentiam non approbat Ioannes de Imo. dicto capitulo, cùm nuntius. nec etiam Felinus in dicto capitulo, insuper, secũda columna, de testibus. ¶Aut illud negotium, de quo agitur, non tangit nec nomen nec honorem vniuersitatis, sed causat commodum singulorum de uninersitate: et tunc testes de uniuersitate non sunt idonei testes: quia ista uidetur causa propria, ex quo principaliter quilibet de uniuersitate assequitur commodum. argumẽto legis primæ. §. in propria. ff. quando appellandum sit, ut est ui-

dere exemplum quando uniuersitas habet pascua,et non habet animalia, quæ ibi pascantur:sed singuli de uniuersitate mittunt animalia sua ad pasculandum.in hoc negotio, quod taugit singulos ut singulos testes de uniuersitate non sunt idonei testes. & pro hoc lex,serui electione.§.j. ff. de lega.j.et uoluit Innoc. in capitulo,cùm omnes. de constitutionibus. & tenet Bartol.in lege, sed si hac.§. qui manumittitur.ff.de in ius uocando.Idem si uniuersitas haberet ius incidendi ligna, secundùm Albericum in dicto.§. uniuersitatis. & Ioannes Andreæ in dicto capitulo, cùm nuntius.& probatur decimaquarta,quæstione secunda, capitulo, super prudentia.& habetur in dicto capit. insuper.

6 † Quando autem actus dicitur concernere singulos de uniuersitate, & quando ipsam uniuersitatem, plenè per doctores & Felinum in capitulo,eā te.de rescriptis.Et ista distinctio in effectu originaliter fuit Cyni in l.parentes.C.de testibus.quam sequuntur ibi Bal.Ang.& Sali.&Albe. in dicto §.uniuersitatis. Idem in effectu concludit Ioan.Andreæ in nouella,in capitulo,cùm nuntius, de testibus. ¶Et ideò dicebat Bal.in capi.tertio loco. de probationibus. ꝙ siquidē illi de uniuersitate,qui producuntur in testes pro uniuersitate in causa,in qua si uniuersitas succumberet, oporteret mittere manum ad marsupium singulorū:quia oporteret submittere collectam, & tunc illi de uniuersitate nō sunt idonei testes. hoc et firmat Bal.in iij.uo.consi.cccxxxix.incipiente, apparet publicū instrumentum.& Ludouicus in consi lviij. incipiente,præsens consultatio.in fi. Aut non oportet mittere manum ad marsupium: quia uniuersitas est soluendo; uel est quæstio de nemore, cuius fructus uēduntur pro ipsa uniuersitate,& tunc admittitur testis de uniuersitate.Fallit,nisi omnes de uniuersitate deponerent pro uniuersitate,ut puta omnes de collegio deponerent pro collegio, tunc omnes illi de uniuersitate, qui faciunt uniuersitatem,sunt testes in facto proprio,et ideò non probarent, secundùm Bal. in d.c.tertio loco. Hanc eandem distinctionē,quam suprà, firmauit Bal. in prællegato consi.xxxj.in j.uol.& in iij.uol.cōsi.ccclij.incipiēte, uerba principis.in iij.co.uersi.item non potest negari.& in eo.uo.consi. ccclxx. incipiente, præmittendum &c. circa finem.¶His præmissis dicebam ego, quòd Rex Ferdinandus primus ad releuandos subditos grauatos solutione iurium fiscalium, promisit ciuitatibus & terris volētibus sibi imponere aliquas gabellas super fructibus et alijs testibus,& mercantijs,quòd possint imponere eas,& conuertantur in solutionem iurium fiscalium,ad quæ singuli tenentur pro eorū ratis.Si ergo uniuersitas terræ Baroli imposuisset dictas gabellas pro piscibus, qui capiuntur in dicto lacu virtute dictæ Regiæ permissionis, & maximè illā de granis x.pro qualibet pisa pisciū, prout est probatum, nulli dubiū est, ꝙ isti testes de uniuersitate Baroli non sunt idonei testes pro ipsa vniuersitate,ad probandū exactionē dictarum gabellarum: quia cōmodum dictarum gabellarū principaliter spectat ad singulos ut singulos:

7 † & sic essent testes in causa propria,qđ non est licitū: vt in l.nullus.ff. de testi. & in l.omnibus.C.eo.titu. Et tantò magis:quia permissio Regis Ferdinandi primi de imponendis gabellis pro dictis iuribus fiscalibus soluendis per vniuersitates,loquitur, ut imponantur in eorū territorijs,non autem extra eorum territorium,& pro hoc bene facit quod no.Alex. in apostillis,

in l.j.C.de mulie. & in quo loco. & dictus lacus est territorium de per se separatum à territorio Barolitano. ¶ Secundariò dicebant, ꝙ vera est illa allegatio aduocati Petri Ioannis,
8 † ꝙ quādo testes de uniuersitate deponunt in fauorem uniuersitatis, & altera pars probat per testes idoneos contrarium eius, quod deponunt testes de uniuersitate, magis standū est testibus deponentibus cōtra testes vniuersitatis, quàm ipsis testibus vniuersitatis: ut firmat Abb. Sicu. in d. c. insuper. in iij. col. de testibus. quē sequitur Feli. ibi, in uersi. fallit secūdò. ¶ Et ego dicebam, ꝙ istud fuit originale dictū Odof. in l. j. in pen. col. C. vti possid. in uersi. sed denuò quęro hic &c. Sed testes Petri Ioannis deponunt, ꝙ semper dictus lacus possessus fuit à dñis prędecessoribus ipsius Petri Ioannis francus, & liber sine solutione alicuius gabellæ soluēdæ vniuersitati Baroli. Igitur eis magis credi debet. ¶ Nec obstat, ꝙ isti testes uidentur deponere sup negatiua: quia talis negatiua est coarctata loco & tēpore, & habet in se affirmatiuam expressam, uidelicet, quia dictus lacus possessus, fuit francus & immunis;
9 † quo casu probāt testes sup negatiua, vt dicit notanter Bald. in c. si quis per xxx. si de feudo fuerit contro. inter dñm & agna. & firmat Feli. in c. in nostra. in ij. co. de testib. & idē tenet Abb. Sicu. in ca. cùm ecclesia Sutrina. vj. col. de cā pos. & proprie. Et tanto magis: quia testes Petri Ioānis tenuerunt dictū lacum locatū ꝓ tēporibus præteritis immunē à dictis gabellis, & sic habent plenā notitiā, ꝙ nō fuit exacta aliqua gabella pro piscibus in dicto loco noīe vniuersitatis. quo casu dicit Bal. in l. si quis diuturno. ff. si serui. vendi. ꝙ testes deponentes sup negatiua, quæ habet iuris præsumptionem pro se, ut est, quia qualibet res præsumitur libera, si testes dicāt, ꝙ non habet seruitutē, creditur sibi:
10 † quia nulla seruitus, est originalis, nisi ex accidēti. ¶ Inde dicit Bal. in c. si diligēti. vlt. co. de præscri. ꝙ si duo litigātes adinuicē probāt se possedisse, ille reportat palmā victoriæ, cuius possessio fouetur à iure cōmuni: quia habet iuris adminiculū. allegat Inn. ī c. auditis. eo. tit. ¶ Ideò dicebat Bal. in l. qui accusare. in fi. C. de edēdo, ꝙ
11 ille melius probare dř, † cuius intentio magis cōsonat rōni: ut si unus ꝓbet possessionē & titulū, alius possess. nudā. potior est possessio titulata. de quo in c. licet causam. cū materia sua, de probatio. & sic cū sint testes ꝓ parte Petri Ioannis deponentes ea, quę sunt consona iuri cōmuni contra testes vniuersitatis, nō est credendū testib. de uniuersitate ꝓ uniuersitate. ¶ Accedāt ad hoc ea, quæ no. per scribentes in c. in nostra de testib. Et tātò magis non est standū dictis testiū de uniuersitate prædicta. ex quo nō probať de scientia & patientia dñorū
12 dicti lacus, † quo casu nō ꝓbať quasi possessio exigēdi gabellā pro piscibus, qui in dicto lacu piscantur, iuxta notulā Bal. ī l. ij. C. de serui. & aqua. & Bart. in l. j. ff. de itine. actuq; priua. & plenè per Ant. de Bu. in cap. fin. de causa pos. & propri. & Bar. in l. si publicanus §. in vectigalib. ff. de publica. cū concor. ¶ Quare fuit votatū per me & magnificum do. Ant. de Ianuario Viceprotonotariū & alios dños, ꝙ stantibus prædictis non est legitimè faciēda vis de testibus dictæ vniuersitatis, sed potius de dictis testiū productorum pro parte dicti Petri Ioannis deponentium contrarium.

DECISIO CCCCI.

Locati, & de donante salua habitatione in uita qui locauit.

SVMMARIVM.

1 Donator domus salua habitatione ĩ uita, an possit alteri locare inuito donatario. 6.
2 Locator alteri locare nisi æquè idoneo non potest.
Personæ qualitas præstat intellectũ dispositioni.
3 Intellectus ad l. si quis binas ædes. ff. de usufructu.
4 Habitationem concedere in ultima uoluntate, uel inter uiuos, differt.
5 Exorbitantia, strictè intelligenda.
7 Intellectus l. cũ antiquitas. C. de usufructu.
8 Locare põt, qui habitationẽ habet
Vsusfructus, usus, & habitatio differunt.
9 Casus à contractu exceptus an identitate rationis extenditur.
10 Habitare dr̃, qui ꝑ inq̃linũ habitat.
Habitare quis dicat̃, uide remissiuè.

QVIDAM donauit cuidã seruitrici quandã domũ publico instr̃o mediãte reseruata sibi habitatione dictæ domus ĩ uita sua durãte, iste, q. donauit, nõ uult habitare, sed uult ipsã domũ alteri locar̃. dicit illa donataria
1 ꝙ nõ p̃t locare, sed solũ habitare: † q̃a qui hẽt vsum rei, nõ p̃t alteri rem illã locare ut dicit tex. in §. Instit. de usu & habi. sed ista reseruatio habitationis facta fuit inter dominum & seruitricem. & sic videt̃ electa industria ꝑsonæ ipsius dñi in ipsa reseruatione habitationis, quæ nõ erit molesta seruitrici, sicut alia persona extranea. Et ideo gl. in l. nemo ꝓhibetur. C. loca. dicit, ꝙ habens habitationẽ locatam nõ alteri locabit, nisi æquè idoneo, & sic in isto casu non habitabit per aliũ
2 locatariũ: † quia nõ est æquã idoneus sicut dominus, per ea quæ not. Bal. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui. ff. de leg. j. & per ea, quæ habentur in c. q̃m Abbas. de offi. deleg. Vnde personæ qualitas præstat intellectũ dispositioni: vt tractat Feli. in c. causam. col. xj. versic. quinta declaratio. de rescrip. ¶ Tertiò, pro hac parte allegat̃ tex. in l. si q̃s binas ædes. ff. de usufru. ubi ualet istud pactũ adiectũ in traditione fundi, uidelicet, reseruo mihi habitationem meã vsq; ad mortem. nã vi-
3 detur vsus exceptus. † & ita intelligit dictum Albe. de Rosa. in suo alphabeto, in uerbo, habitatio. & quãdo usus est exceptus, tunc non licet alteri locare, ꝑ tex. in d. §. j. Institu. de usu & habi. ¶ Nec obstat. q̃d dr̃. in l. cũ antiquitas. C. de usufru. ubi dicitur, ꝙ si legetur ususfructus habitationis, legatarius poterit alteri locare. Idem, si legetur habitatio: nã poterit alteri locare. Et idẽ, si inter viuos constituat̃ habitatio, quia poterit etiã alteri locare, per tex. in d. l. cũ antiquitas. in fi. ¶ Nam ad hoc rñde-
4 bat̃, † ꝙ aliud est cõcedere habitationẽ in ultima uoluntate, uel inter uiuos. Et tũc si cõcedit̃, poterit alteri locare, ꝑ d. l. cũ antiquitas. Aliud est quando tibi inter uiuos dono domũ reseruata mihi habitatiõe, tũc vsum tm̃ uideor reseruasse, per tex. in d. l. si quis binas ædes. ubi est text. de hoc quo casu non poterit alteri locare, per text. in d. §. j. & l. cæterum. ff. de usu & habita. ¶ Ista solutio est noua, & non tangitur per doctores. & tamen non cauillando dictam l. si quis binas. hæc solutio bene ibi probatur. Sed bonum esset inuestigare, si posset ratio diuersitatis assignari. Et fuit hæc ratio reddita: quia, quando per donaut⁹ sibi reseruat habitatio-
5 nẽ, debet restringi: † quia talis reseruatio est exceptio exorbitãs ab ipso contractu translationis dominij: & ideo strictè debet intelligi. arg. l. ius singulare. ff. de legibus. sicut dicimus in reseruatione beneficiorum: ut in c. præsenti, in princip. de offi. legati, lib. vj. ut usum tãtũ videatur reser-

uare habit.respectu ad qualitatem p̄sonæ facientis reseruationem habitationis:ut intelligatur de uera habitatione per seipsum,& non per fictionem per aliũ:ut probatur in l.Stati⁹.§.Cornelio.ff.de iure fi.& in l.ex ea.§.in insulã.ff.de uerb.obl.& no. Bal. in l.Gallus,§.& quid si tantũ.ff de libe.& posth.Ioã.de Imo.in l.j.§. lex Fal.ff.ad l.Fal & per hoc allegat cõ. Barth.Socin.cxxix.p̄stantissimi iuris interpretis &c.ulti.colũ.uers.ij.dicta capitula.†Sed qñ in ultima uoluntate,vel per ꝯtractum cõceditur habitatio nõ per viã reseruationis, tũc nõ vsus simplex,sed habitatio est cõcessa, & sic poterit alteri locare, p text.in §. sed si cui habitatio legata sit.Institu. de vsu & habi.¶Et ista fuerunt motiua magnæ curiæ Vicariæ ad pronunciandũ,ꝙ dictus donans virtute dictæ reseruationis non potest locare.¶Ab ista declaratoria fuit appellatum pro parte dicti donantis ad sacrũ Consil. Et per totũ sacrũ consiliũ dicta declaratoria fuit reuocata, & bene: † quia dispositio d.l.cũ antiquitas habet locũ,quomodocunque concessa sit habitatio,siue per viã vltimæ voluntatis,siue quibuscũque modis facta sit: vt dicit ibi tex.quam decisionem locũ hr̃e censemus in omnibus modis, quibus habitatio constitui põt: & p̄ consequens cõpræhendit, etiã si constituatur habitatio per viã exceptionis,siue reseruationis. ¶Nec obst.d. lex,si quis binas ædes,allegata in cõtrarium,quia ibi gl.exponit illud verbũ vsus.s.quantũ ad commodũ, non tamen est vsus.allegat tex.in d.§.sed si cui. †vbi ille, qui habet habitationem,potest locare,& sic non obst.d. l.si quis binas ædes, & hoc etiam tenet Cy.in rub.C. de vsufruct. ¶Nec ob.§.j.Institu.de vsu & habi.quia vsusfru.& vsus,& habitatio sunt diuersa:vt not.doc.in d.l. cũ antiquitas,& Cyn.in d.rubr.C.de vsufruct.& scribentes in d.§.sed si cui, vt ibidem p eos.Nec est verum,ꝙ facta est reseruatio respectu qualitatis personæ: quia hoc non apparet de mente ꝯhentiũ, ꝙ sic voluerunt partes in ꝯtractu donationis:ut dicit text.in d.l.cũ antiquitas,vbi legatũ habitationis non importat,ꝙ sit legata ꝓprietas, nisi aliter appareat de mente ipsius legantis,&c.¶Nec est verũ,ꝙ illa reseruatio siue exceptio est exorbitans:& iõ debet strictè intelligi, †quia casus exceptus à ꝯtractu extendit ex identitate rõnis:vt dicit Abb.Sic.in c. cum dilecta.de confir.vtili uel inutili.& idem Bar.in l.serui.ff.de vsuc.no. Ale.in l. certi condictio.§.si nũmos.ff. si cert. pet.& Alex.in quarto vol. cõs.cxxx. in iij.col.¶Et sic fuit decretũ per sacrũ consiliũ,ꝙ dictus donans virtute dictæ reseruationis poterit locare dictam domũ donatã salua sibi habitatione vita sua durãte,per dictã decisionẽ Iustiniani transmissam Iuliano Papæ in d.l.cũ antiquitas,†nã & habitare dr̃,qui p inquilinũ habitat, vt ibi p Bar.&facit l.habitatores.ff.loc. & quis dicat habitare,vide p Fel. ĩ c. qm̃,de offic.ord.& Bart.in l.cũ delationis.§.Sabinus.ff.de fund. instruc.

6 (margin) · 7 (margin) · 8 (margin) · 9 (margin) · 10 (margin)

DECISIO CCCCII.

De dote assecuranda nõ obstãte debito ante confessionem dotis receptę.Et de exceptione non numeratæ dotis.

SVMMARIVM.

1 Dos promissa marito,qui post promissionem obligauit omnia bona, postmodum confessus est se illã recepisse.an assecuranda in creditoris præludicium 4.14.

2 Confessio de dote recepta per virũ constãte matrimonio, an noceat anterioribus creditoribus.

3 Exceptio dotis nõ numeratę qñ nõ

possit per maritum opponi. 10. 13.
5 Pacta debitorum non possunt tollere iura creditorum.
Ius tertij intelligitur à iuramento semper exceptum.
Dispositio nulla, ita intelligenda, vt possit absurdum sequi.
6 Confessio cedentis qñ non praeiudicet tertio, contra quem ceditur.
7 Solutionis actus & actus confitendi differunt.
8 Confessio nocens marito, non nocet tertio possidenti.
9 Intellectus l. j. ff. qui po. in pig. hab. & nu. 14.
11 Imperiti imperitè loquuntur.
12 Dos confessata quo casu hẽat omnia priuilegia sicut dos numerata.
13 Iura de dotis numeratione disponẽtia extenduntur ad dotẽ cõfessatam.
Mariti fraus creditoribus nocere nõ debet.

1 AGITVR causa in sacro Consilio inter nobilẽ Dominicũ Carrafam ex vna, & dñam Dianoram Gietanã uxorem nobilis Marini de Accia de Capua super dotibus assecurãdis, in qua
1 fuit dubitatum, † Vtrum stante promissione dotis facta marito per fratrẽ suae vxoris de soluenda dote infra certa tpa cum pacto, ꝙ maritus teneatur ponere penes aliquem fidum banchũ ducatos septingentos de dictis dotibus in ciuitate Capuę, donec ipse Marinus emerit de eisdem ducatis dcc. bona stabilia &c. Et postea Marinus obligauit se & bona sua omnia &c. suo creditori pro certo debito ᵱdcto. ¶ Deinde dictus Marinus in publico confitetur constante matrimonio, se totam dictam integrã dotem recepisse à dicto fratre suae uxoris, & non fuit factum dictum depositum iuxta legem conuentionis. Et quia dictus Marinus dicto Dominico suo creditori non obseruauit promissa per eũ; dictus Dominicus egit contra dictum Marinũ in magna curia Vicariae actione personali pro debito consequendo: & quia fuit dictus debitor contumax, fuit dictus creditor ex primo decreto & postea ex secundo inductus in possessionẽ cuiusdam terrae ipsius Marini, & illã possidet. Post haec uxor ᵱdicta egit in sacro consilio petendo sup dicta terra sibi hypothecata pro dotibus se assecurari confessatis per maritũ, ex quo eius maritus vergit ad inopiã. ¶ Dicit creditor, ꝙ dicta vxor non potest agere: quia instrm cõfessionis dotiũ factae per maritũ constante matrimonio non praeiudicat creditori anteriori dictae cõfessionis. ¶ Dicit vxor, ꝙ licet debitũ mariti sit ᵱctum cũ dicto Dominico ante cõfessionẽ dotis factam per maritũ, tñ instrm capitulorum promissionis dotis factae per fratrem vxoris mariti ipsi marito fuit facta antequã fuisset ᵱctum debitum ꝑ dictum Mariuũ cum dicto Dominico creditore, & sic debet cõsiderari tẽpus promissionis dotis, & non tẽpus dotis confessatae, & quis istorum ius foueat. ¶ Tota difficultas huius dubij causatur ex instro capitulorũ matrimonij, in quibus frater pro sorore ꝓmisit dotẽ marito. Quia si dictum instrumentum dictae promissionis dotis nõ praecessisset debitum Dominici,
2 essemus in casu claro, † ꝙ si maritus constante matrimonio confitetur se dotem recepisse talis cõfessio nõ nocet anterioribus creditoribus, ꝑ not. per Bar. & doc. in aut. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. qui text. non loquitur, qñ praecessit promissio dotis, sed vbi praecessit promissio dotis à principio: & postea constante matrimonio maritus confitetur se dotẽ recepisse, tunc statim dicta confessio ꝑiudicat marito: & nõ põt opponi exceptio nõ numeratae pecuniae dotalis, ut dicit tex. in l. in ᵱdctib. §. j. versi.

illis etiam securitatibus.C. de nõ nu me.pecu.ẜm Cy.& Bal.post Petrum de belia per.Idẽ tenet Sal.& Paul. de ca.ibi. Et est ratio ẜm Cyn. ibi, quia maritus,qui habet fratrẽ uxoris obligatum per instrũ ad dotem soluendam,iam habet obligationẽ pro dote cõsequenda,& habet uxorẽ,quam affectabat:& ideò qñ cõfitetur cõstãte matrimonio se dotẽ recepisse,non est positus in necessitate confitendi.

3 †Propterea si confitetur dotem promissam per instrũ sibi solutam esse, dicet, ꝙ est uerisimile .s. ꝙ verè sibi soluta est dos:& ideò non põt opponere exceptionem non numeratæ dotis.hoc idẽ firmat Ioan.And. in addi. Spec.in tit.de dona inter virũ & vx. in fi.vbi format quæstionẽ de viro,ꝗ in publico instrõ confessus fuit recepisse libras centũ ab vxore pro dote, & sic iurauit.deinde moriens in testõ dixit,se nihil recepisse . mulier agit ꝯ hæredẽ mariti repetendo dotem, hæres mariti excepit illã nõ numeratã. Io.Andr.ibi arguit ad partes, postea soluit,& dicit,ꝙ qñ cõfessio uiri fuit ante ꝯtum matrimoniũ , mulier hẽt probare numerationẽ.hoc verum, nisi secundum instrũ confessionis dotis factũ fuisset post prima dotalia instrumenta,post promissionem dotis: quia tunc cessat exceptio non nu. dotis,per d.l.in ꝯtibus.§.j. versic.in illis.hoc idem dicit Lud.Ro.in l.si con stante,in penul char.ff.solu.mat.& in cõsil.ccccxlv. Et idem dicit præpositus sancti Ambrosij nunc Card. Alexand.in c.j.in quarta col.vers. no.tamen.de donat.inter virum & vxo.

¶Ego dicebam , ꝙ supradicti doctores non tangunt in specie istud dubium.

4 ¶†Vtrum stante instrõ ꝓmissionis dotis , & posteà maritus ꝯxit debita,& obligauit oĩa bona sua. Et post hæc confessus est recepisse dotẽ ab eo,qui eam sibi ꝓmisit. Si hæc cõfessio præiudicet creditoribus , sicut præiudicat marito & eius hæredibus ita vt nõ possit opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ. ¶Et prima facie videbatur dicendum,ꝙ talis cõfessio mariti nõ præiudicat creditorib. hypothecarijs ante dictam cõfessionem per text in l.si cui.C.de nõ nu. pecu. &per gl.in l.si quis posthac.C.de bonis proscrip.bene facit tex. in l. debitorum.C.de pac.vbi dicit text.ꝙ pacta

5 † debitorũ nõ possunt tollere nec mutare iura creditorũ . & sic confessio mariti nõ potest nocere creditoribus anterioribus,ut not.Bart.in l.si prolusorio.§.j.ij.colũ.vers.qro,si ille primus.ff.de app.semper.n. ius tertij intelligitur exceptũ à iuro,ẜm Bald. in l.nec patronus.uers.sed quæritur. C.de oper.liber.per ca. venientes,de iureiur. ¶Accedat ad hoc totus titulus,res inter alios acta &c.& l.j.C. q. res.iu.nõ noc.et l.nemo ex socijs .ff. pro socio . et l.portionẽ.C. de co.re. alie.cum cõcordã. ¶Item,quia nulla dispositio debet largè intelligi, ut possit sequi absurdum , vel præiudicium tertio nõ citato:ut no.in ca.dudum.de præb.lib.vj. et Bald.in l.conuenticula.C.de epi.et cle.no.Alex.in ij.uol.cõsi.xxxiij.in v.colũ.et allegat etiam cõs.Pet.de anch.cclxix. incip.

6 j.dub.&c.¶†Et ideò dicebat Bart.in l.per diuersas.ij.col.C. manda. quòd si instrumento cedens confitetur sibi solutum,et aliter nõ appareat de numeratione, illa confessio non præiudicat tertio , cõtra quem fit talis cessio,sed bene nocet cedenti. Idem dicunt moder.Pap.in §.fuerat. Inst.de acti. ¶Et ꝓ ista parte bene facit id , quod dicit domi. Signorollus in cõs. cclv.incipien. in facto quæstionis dominæ Guidæ, &c.ubi præcedebat instrumentum promissionis dotis ab extraneo , deinde maritus confitetur dotem recepisse ab illo extraneo ,

qui promisit, dicitur ibi, ꝙ talis confessio mariti non præiudicat uxori, quæ debebat habere dictas dotes q̃a dispositio loquens in uera dote, non
7 habet locũ in dote confessata:† quia actus solutionis & actus confitendi sunt diuersi. l. si ex cautione. C. de nõ numera. pecu. ¶ Item pro ista parte alleg. Felinũ in cap. si cautio. de fid. instrumento. versi. fa. lit ultimò. ubi dicit, ꝙ illud, quod dictum est, certa tempora obstare excep. non numer. pec. &c. non habet locũ, quãdo vxor uel eius hæres ageret hypothecaria cõtra tertium possidentem bona mariti, ex beneficio l. assiduis. C. qui po. in pigno. habe. quia contra maritum uel eius hæredẽ decursa essent tempora, tamen aduersus illum tertium non sunt decursa: imò ipsa uxor tenetur probare numerationem dotis, cuius uigore ad bona mariti recursum habet per iura & doctor. quos
8 & quæ ipse ibi allegat,† & sic cõfessio nocens marito non nocet tertio possidenti. hanc opinio. firmat modernus doctor Dñs Bartholemæus Succina in l. prima. penulti. charta. ff. solu. matrimo. ubi allegat pro hoc text. in l. scripturas. C. qui pot. in pigno. habe. ubi si apparet debitum instrumẽtariũ. item aliud debitum per apocham sine subscriptione testium: & illa apocha est ante instrumẽtum, certè præfertur debitũ instrumentariũ, quod est posterius. Et hoc ideò est, quia illa apocha priuata, est sicut confessio, quæ non potest tertio præiudicare. Et si secus diceremꝰ, sequeretur unum incõueniens, ꝙ maritus cui promissa fuit dos magna, posset à diuersis mutuo recipere magnam quãtitatem pecuniæ, & obligare bona sua & postea confiteri se dotem recepisse, & per scripturam priuatam promittentis dotem habere cautelã, ꝙ dos non est soluta, ut uxor posset assequi dotem in bonis uiri, & excludere creditores prædictos: vt probat textus in authentica de æqua. dotiũ. §. aliud quoq; ibi, ꝙ autem machinatum est contra creditores, hoc ipso introducit meditationem: & lædi homines ex dato à nobis dotibus priuilegio nullo modo nolumus. ¶ † Et ꝓ
9 hoc ego etiam considerabam dispositionem legis primæ. ff. qui pot. in pigno. habe. quæ dicit, ꝙ si præcessit instrumentũ promissionis dotis, & posteà uir cõtraxit debitum, & obligauit omnia bona sua, deinde maritus uerè & realiter dictã dotem promissam recepit, uxor præfertur habenti hypothecam ante numerationẽ dotis, quasi uelit ille tex. ꝙ aliud sit, qñ dos nõ fuit numerata, sed cõfessata. ¶ Sed in contrarium uidebatur dicendum, ꝙ stante dicta promissione dotis per instrumentũ in cauta forma: & posteà sequitur per instrumentũ confessio dictæ dotis receptæ per uirũ, nec maritus nec creditor potest allegare exceptionem non numera. pecu. & hoc per tex. in l. fi. C. de non numera. pecun. in dicta l in contractibus. versic. illis etiam securitatibus. ¶ Secundò, ad idem allegatur Pau. de Castro in lege prima, in fine. ff. solu-
10 to matrimonio. ubi dicit, † ꝙ si maritus confitetur se dotẽ recepisse cõstante matrimonio, sed præcessit ꝓmissio de danda dote, tunc nõ præsumitur facta in fraudẽ: nec habet locũ exceptio non nume. dotis: vt est casus in d. l. in contractibus. & in l. fin. C. de dote cau. & non nu. & Io. And. in loco prælle. & licet possit dici, ꝙ Pau. non dixit expresè, ꝙ præiudicat dicta confessio creditoribus. tamen sat est, ꝙ dicit, ꝙ nõ potest opponi exceptio non nu. dotis. ¶ Item vera cõclusio docto. est pro cõi opi. quod si lapsa sunt tempora opponẽdi exceptionem non nu. dotis, tantũ

operatur confessio mariti de dotis receptione,non solũ in p̃iudicium mariti,sed etiã in p̃iudiciũ quoruncũq; creditorum,quantum operat̃ uera et realis solutio dotis, quæ p̃iudicat marito et omnibus creditoribus: ut firmat And.de Iser.in consti.regni,causas.in j.lib.ubi dicit, ꝙ imperitè loquuntur,dicentes,ꝙ speciale est in fisco,ꝙ dotis confessio non nocet fisco,per d.l.si quis posthac. nam dicit ipse ꝙ d.l.intelligitur,q̃n sumus ĩ.tẽpora opponendi exceptionẽ non nu. dotis.Secus, q̃n est elapsum dictũ tẽpus:ut in l.j.et in auth.quod locũ.C. de dote cau.et non numera.et in corpore vnde sumitur.hoc firmat Alex. in ij.consi.xxvj.ij.col.et melius in.v. uol.consi. cxlij. et idem tenet idem And.in §.diffidamus.in tit.de statu.ꝯ lib.eccle.edi.in usi. feu.Idem firmat Cy.in l.asseueratio.C. de non nu.pe. et Sali.ĩ d.l.si quis post hac. et Odo. in d.l.si ex cautione.Bart.et Ange.in d.l.assiduis.et Bal.in d.l.ij.pe.col. ff. de iureiur.et Ang.in consi.cvj. Moder.Papi.in l.qui pecuniam.ff.si cert.
12 pet.doc.cõiter in l.j.ff.solu.mat.†et isto casu dos confessata hẽt oĩa priuilegia sicut dos numerata, s̃m Bal.in l.Deo nobis.C.de epi.et cler.ij. col. et in l.j.C.q̃n lice.ab emp. di.sed q̃n p̃cessit instrumẽtum ꝓmissionis dotium tp̃e,quo ꝯhebat̃ matrimonium et posteà sequatur confessio dotis ꝓmissæ receptæ,nullo mõ põt opponi exceptio non nu.dotis etiam ĩ. tp̃a opponendi : ut in d.l.in ꝯtibus. §.j. uersi.illis. qui generaliter loquit̃, et intelligit̃ ad effectũ transferẽdi onus ꝓbãdi numerationẽ in aduersarium. Sed bene ille qui opponit non fuisse ueram confessionem : quia non fuit soluta dos, põt assumere in se onus probandi omni tp̃e,s̃m Sali.in l. asseueratio.C.de non nu.pec.et in l.si inter.eo.tit.et in l.si ex cautione.in iij. char.uer.quæro secundò.et ibi etiam Cy.et Bal.in gl.in d.l.in ꝯtibus. in princ.et gl. Insti.de lite.ob.§.j.in verbo,scriptura.et Bal.in l.si non singu-li.in fi.C.si cer.pet.et Bal.in l. pecuniæ.C.de sol.et in l.fi.C.de iu.et fac. igno. Dyn.in reg. locupletari. in vj. nosti.Ioan.And.et Imo.in c.si de solu.Fel.in d.c.si cautio.Ergo idem dicẽdum est in creditoribus mariti, ut non possint opponere exceptionem non nu.dotis, si p̃cessit instrumentũ promissionis dotium,et postea sequi
13 tur confessio dotis receptæ.†& sicut maritus,stantibus p̃dictis,non põt dictã exceptionem opponere, ut in d. uersi.illis.ita nec creditores mariti facti post ꝓmissionem dotis,per gl. in uerbo,creditores. ĩ d.l.si cui.facit gl. in uerbo,suum robur.in l.scripturas. C.qui pot. in pig.habe.ubi confessio dotis in cã pignoris nocet alijs creditoribus,si facta fuit talis confessio in instrumẽto uel scriptura priuatã sub scripta à testibus.ut not.hoc Alexã. in l.j.ff.sol.mat. ¶Quare fuit uotatũ per totum consilium ꝙ dicta uxor vigore instrumenti confessionis dotiũ & instrumenti confessionis dotis factæ per maritum assecuretur in d.terra recepta per dictum Dominicũ creditorem mariti ex primo & secundo decre.magnæ curiæ Vicariæ, ex quo uxor est prior creditrix,q̃ ipse Dominicus respectu instrumenti capituli, ubi fuerunt promissæ dotes viro pro muliere:& uir obligauit omnia bona sua in casu restitutionis, licet ꝯfessio
14 dotis sit facta † per maritũ, postquã obligauit bona sua dicto creditori.& ita tenet quidam doctor singularis,videlicet Ang.de Perilia in l.j. ff. solu. mat.& dicit, ꝙ ita fuit consultum ꝑ solennes doct.fretos authorita.Ioan. And.in d.addi. Spe.de dona.inter vi. & uxo.& Cy.in d.l.in contractibus. & firmat hoc Bald. Nouellus in suo tra.

dotium,in decima parte,char.76. ibi autẽ quærimus,an talis confessio excludit exceptionẽ non nu. dotis &c. & idem Lud.Rom.in l.si constãte.in iiij.q.iiij.partis.ff.solu.mat. ¶Et sic postea fuit per Regiã sñam diffinitũ. ¶Nec ob.in ꝯrium allegata: quia illa iura loquunĩ,quando non præcessit tpe ꝯcti matrimonij instrm dotis promissæ:tũc uendicat sibi locum dispositio.l.j.ff.qui pot.in pig.ha. quæ licet loquatur in numeratione, tamẽ idem est, si maritus cõfessus fuit sibi
15 fuisse dotem uerè solutam:†quia iura loquentia, de numeratione dotis, habet locum etiã in dote confessata elapsis tpibus opponendi exceptionem,non num.dotis,ſm quod supra ꝓximè dictum fuit. ¶Nec ob.illud de fraude: quia ꝓcederet,qñ de fraude mariti constaret.nam fraus mariti non debet nocere creditoribus.l.j.§. si culpam.ff.si quid in frau.pa. & no. in d.auth.sed iam necesse. sed in casu de quo agitur nihil constat legitimè de fraude prædicta.igiĩ &c. Quæ oĩa sunt multum menti tenenda pro intellectu iurium præallegatorum.

DECISIO CCCCIII.

De capitulo pacis super restitutionibus faciendis rebellibus reuersis nõ extendendo ad inuasores turbatores & dolosos possessores.

SVMMARIVM.

1 Capitula inter regem Christianissimum dominum nostrum & Regem catholicum.
2 Neapolitani Regni diuisio.
3 Officiales duo creati utriusq; partis in terra contentiosa.
4 Incogitata non compræhenduntur in capitulis pacis.
Iniusta & uitiosa non præsumuntur cogitata, sic nec dicta.
5 Obligatio nulla trahẽda ex limites. Veneti dicũt, cùm nõ cantet instrumentum,nec ego cantabo.
6 Statutum in fauorem possessorum, qualiter intelligendum.
Possessor uetus & titulatus est manu tenendus.
7 Possessionem propria authoritate capere an quis possit.
8 Ratio nãlis cuncta rectè disponit.
Dol⁹ ĩ capitulis pacis cessare debet.
9 Pax non est ubi latent insidiæ.
Dolus ĩ scripturis principũ abest.
10 Pax fauẽs dolosis possessoribus est diabolica.
11 Dolus oĩs est contra ius diuinum.
12 Verba principis generalia,an & qualiter distinguantur.
Inuadere rem alienã est contra ius naturale.
13 Teneo & possideo differunt.
14 suus,a,um. ꝓnomen quid ĩportet.
15 Lex possessores nominans quos inteligat,item & possessionem.
16 Relatiuum quis uel qui sine copula positum qualiter stet.
17 Statutũ excludens omnes exceptiones, an excludat illas,quæ oriuntur ex eadem scriptura.
18 Spolium ultimum purgandum.
19 Exceptio,dolo facis &c. quando locum habeat,& quibus obstet,& q̃d de exceptione dominij.
20 Tutor pupillorum spoliãs qualiter puniatur,& idem de curatore.
21 Possessione ui eiectus fingitur semper possidere.
22 Fructus ratione possessionis nullus suos facit, ꝑter ciuiliter possidentẽ.

1 CATHOLICA † maiestas Regis nostri primò fecit legẽ seu pragmaticã sanctionẽ, ut illi qui hñt causam à Rege Ferdinan.primo de feudis & bonis per eum erectis & captis & cõcessis per eũ & possident, sint tuti & securi, & nõ possint molestari in iudicio, ꝓut latius ĩ dicta Regia pragmatica continetur,deinde inter chri-

ſtianiſimum Ludouicũ Regem Francorum, ex una, & catholicam maieſtatem facta ſunt capitula pacis, & inter alia capitula conuentum eſt. ¶ Quòd reponantur & reſtituant̃ integrè in poſſeſſione & fruitione terrarum dominiorũ & bonorũ ſuorum ſtabiliũ, quas ipſi poſſidebant in initio belli apud terrã Tripaldi, quod fuit in anno Dñi M. Dij. Etiam ſi ſint alienata per dictam catholicam maieſtatẽ uel eius locum tenentẽ, prout latius in d.c. pacis continet̃, ad quod habeatur relatio. Euenit, ꝙ nobilis Alphõſus Torellus iure ſucceſſionis, per inueſtituram factã per Regem Ferdinandũ primum magnifico quõdam Franciſco Torello de Mediolano, patri ſuo de caſtro Rignani ꝓ dotibus dñæ Margaretæ de Vrſinis uxoris dicti quondã Franciſci Torelli ducato-
1 rum duorũ millium, ꝓut apparet autheticum priuilegiũ dicti Regis Ferdinandi primi, tenuit & poſſedit annis xl. & ultra, cum confirmationibus aliorũ Regũ de Aragonia huius re-
2 gni. † Et eſt ſciendum, ꝓut eſt notorium, ꝙ diuiſum fuit hoc Regnũ exiſtente Rege Federico in Regno inter dictum chriſtianiſſimum Regem Francorũ, & catholicam Maieſtatẽ: nam ciuitas Neapolis, & tota terra laboris, & ꝓuincia principatus, & prouincia Apucij ſit in portione chriſtianiſſimi Regis: & ꝓuincia Apuliæ & ꝓuincia Calabriæ ſit in portione catholi. Maieſta. & dicti reges miſerunt in hoc regnum eorũ locum tenentes & exercitus magnos. ¶ Et orta fuit cõtentio inter dictos eorũ locumtenentes de ꝓuincia Capitanatæ, an ſit de ꝓuincia principatus, uel de ꝓuincia Apuliæ, ubi coram eis fa-
3 ctæ fuerunt ꝟriæ allegationes. † tandem inter eos conuentum fuit, ꝙ donec aliter ꝓuideretur terræ dictæ ꝓuinciæ Capitanatæ ſtent cum duobus uexillis, ſcilicet Regis Frãciæ & Regis Hiſpaniæ, Aragoniæ, & Siciliæ, &c. & regantur per duos officiales, ſcilicet Frãciæ & Hiſpaniæ, & re ſic exiſtente, quia dictum caſtrũ Rignani eſt ſitum in ꝓuincia Capitanatæ, contigit, ꝙ quidam nobiles uidelicet Alex. & Lionectus de Richardis de ꝓuincia Aprucij prætendentes ſe hr̃e ius in dicto caſtro Regnani abſq; iuſſu Regio uel alicuius Regij officialis intrauerunt dictum caſtrũ Rignani abſente dño Alphonſo exiſtẽte in exercitu Regis catholici, & ceperunt poſſeſſionẽ dicti caſtri, qbus nobilibus intrantibus ſic de facto in poſſeſſionẽ dicti caſtri: Mandatũ fuit per locũtenentem dictorũ Regum, ꝙ non turbent dictum Alphõſum in ſua poſſeſſione dicti caſtri. Maximè quia dictus Alphõſus poſſidebat certũ territoriũ dicti caſtri: de quo percipiebat iura doanę. & ſic partim poſſidebat ciuiliter & naturaliter, & partim ciuiliter. ¶ Poſt hæc ſecuta fuit uictoria exercitus catholicæ Maieſt. & cum licentia Viceregis catholicæ Maieſtatis, dictus Alphõſus cùm primum potuit continuauit poſſeſſionẽ dicti caſtri Rignani, quod impreſentiarum tenet, & poſſidet. Nunc dicti nobiles de Richardis petunt à catholica maieſtate, quò d eis reſtituat̃ poſſeſſio dicti caſtri uigore ſupradicti capituli pacis, ex quo tp̃e rupturæ Atripaldi illud caſtrum poſſederunt, & poſteà fuerunt expoliati à dicto Alphonſo, & cauſa cõmiſſa dño Ioanni Longo Regio auditori, & citato dicto Alphonſo, pro eius parte allegatur, ꝙ dicti nobiles de Richardis non poſſunt agere poſſeſſorio recuperãdæ poſſeſſionis dicti caſtri uigore dicti capituli pacis, ex quo eis obſtat diſpoſitio Regiæ pragmaticæ prædictæ. ¶ Quæritur modo, an dictis actoribus ſit facienda reſtitutio di-

& æ possessionis dicti castri. Et antequam ad examinationē prædicti dubij deueniatur, est præmittendū unū uerbum necessarium, ꝙ per istam cōtrouersiam iudicialem inter istas priuatas personas litigantes: quia vna pars dicit ꝙ debet fieri restō possessionis castri uigore capituli pacis, † altera pars dicit, ꝙ non debet fieri restitutio possessionis uigore nouellæ regiæ pragmaticū, ut suprà: si ꝓnunciaretur in fauorem rei, ꝙ absolueretur à dicta impetitione, nō ꝓpterea diceerentur rupta capitula pacis. argumen. l. ueditores. ff. de verb. oblig. hęc uoluit in specie Bal. in cōsi. lviij. in j. uolu. incip. laudare uos & commendare &c. ¶ Hoc præmisso fuit dictum, ꝙ siue cōsideremus obligationis formam in dictis capitulis pacis, siue obligationis substantiam, habemus apertè, ꝙ in dictis capitulis pacis non dr̄, nec cogitata fuit hæc iniustitia, ꝙ illi, qui uitio spolij intrauerūt dicto tpe guerræ castra, quæ diu à longissimis temporibus iustè sunt possessa & recuperata, ꝙ reponantur in possessione, meritò si hoc non fuit dictum nec cogitatum, non uenit cōpræhensum in capitulis pacis: ut in l. quicquid astrin. de uerbo. oblig. & l. cum Aquiliano. ff. de transac. & ff. de contrahen. empti. l. ij. & l. rutilia. c. j. de eo qui īterfe. fratrem dñi sui. hoc uoluit not. Bald. in d. consilio lviij.

5 † Et ideò dicebat Bald. in respon. de feudo guardiæ, quòd id, quod non ordinatur in contractu, pro nullo habetur. Et alibi dicit Bald. quòd si mente non cogitauit, non uidetur dixisse in l. non dubium. iij. col. C. de legi. Et idem Bald. In c. uenerabilem. vj. col. de elect. dicit, ꝙ nulla obligatio debet trahi extra suos terminos reales uel uerbales. ff. locati. l. si cùm Hermes. & l. si in lege. in princ. ff. de fideiuss. l. stipulatus es. & l. fideiussores magistratuum. §. pro Aurelio Romulo. vnde cùm non cantet instrumentum, nec ego cātabo, more Venetorum. ſm Bal. ff. de legat. ij. l. cùm pater. §. dulcissimis. quia quod non apparet, non dicitur esse. de consecra. distin. j. c. solenniter. ſm Lapum allega. lxxxix. ¶ Nec intellectualiter potest dici, ꝙ ī dictis capitulis pacis cōtinetur iste casus, scilicet. quòd inuasoribus possidentibus tempore guerræ fiat restitutio possessionis per ueros dominos & antiquos possessores titulatos, ut dicit not. Bal. in iiij. uolū. consilio cccclxiij. incipiente, statu-
6 tum &c. † ubi dicit, quòd statutum loquens in fauorem possessorū, non intelligitur de possessore alienæ possessionis uel de turbatore possessionis, sed tantū de legitimo possessore. allegat. ff. cōmu. diui. l. cōmuni. & l. æquissimum. ff. de vsu. & l. illicitas. §. ne potētiores. ff. de offi. presi. ¶ Quia offenderetur ueritas & iustitia, cum veritas & iustitia uult, ꝙ dolosis & uiolētis possessoribus nō fiat restitutio possessionis ab eo, qui fuit uerus & iustus possessor titulatus, & turbatus in sua possessione ab actore: ut patet in c. licet causam. de proba & in l. si duo. ff. vti possid. per Bart. maximè qñ cū iudicis authoritate eijcit illos turbatores sine ui: ut dicit not. Bal. in dispu. sua incipiente, accusatus de ui turbatiua. in v. char. uersi. nūc incidit aliud dubiū. Et primò &c. ¶ Bene facit id, quod dicit Bal. in iij. uol. cōsil.
7 ccclxxj. in fi. † ꝙ ille qui continuat suam possessionem, quam penes alium reperit, propria authoritate iure licito facit, ut ibi per eum: quia habet ciuilem possessionē. l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. pos. & in l. si de eo. §. si fortè. eo. titu. & Bar. in l. j. §. interdū. uti pos. & in l. j. C. unde ui. & uoluit Alex. in iij. vol. consi. vj. in iiij. colum. versic. non

obstat. Bene facit ad hoc id, quod dicit Bald. in l. si à non domino. C. de his, qui à non domino ma. & itē Bal. in c. j. de treuga. & pa. ꝙ qñ est in uasa terra ab aliquo, ille qui possedit, potest incontinenti recuperare, uel ex interuallo, si non habet superiorem, qui recuperet. & allegat gl. j. dist. ca. ius nãle. de cuius intellectu per Lud. in d. §. si fortè. & per Ioannē de Im. in l. j. §. qui pñs. ff. de uerb. obli. And. Barb. in consi. xlj. in vij. col. Et qñ per leges hoc non esset prouisum, rō naturalis hoc dictat: † q ratio nãlis cuncta rectè disponit, & conscientiam illico remordet, quoties fit ꝯ rōnē: ut dicit not. Bal. in conf. xxxviij. incip. dominus Thomas &c. in iij. uolu. & idem Bal. in ij. uol. consi. ccxxxiij. incipiente, dominus Papa. uers. in ꝯtrarium dicit &c. ꝙ rō naturalis magis debet attēdi, quàm cortex uerborū. Et tanto magis, quia ista capitula pacis facta sunt inter tantos Reges, quorum vnus est catholicus, alter Christianissimus, qui non præsumunē uelle fauere iniustis & dolosis possessoribus. Ideò dicebat Bal. in c. j. in prin. de pace iuramen. firman. ꝙ in capitulis pacis debet cessare omnis dolus: quia ubi latent insidiæ, non est pax. allegat beatum Augustinū de ciuitate Dei, & ideò dicit beatus Thomas de Aquino super Euāgelio Matthæi, c. x. & super euangelio Ioānis, xiiij. c.

9 † ꝙ pax, quæ est causa peccati, dicitē simulata & imperfecta pax. bene facit id, quod dicit Bal in consi. ccclxxj. incipiente, uisis cousilijs meis in tertio uolu. ꝙ non est bona pax, ex qua resultat iniustitia euidens & cum magno detrimento. Et ideò dicēdū est, ꝙ dicta capitula pacis non fauent dolosis possessoribus & turbatoribus: quia in scripturis principū præsumitē omnis dolus abesse, secundùm gloss. in l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. xij. Hinc est, ꝙ dicit beatus Ambro. tertio de officijs, hæc enim est regula iustitiæ, à qua non decet principē declinare, ut non afficiat quemquam damno iniusto, nec doli aliquid annectere, fraudisve componere: quia decet principem omnem fallentiæ materiam remouere: ut C. de ponderi. & auri. illa. l. quoties. per Lucam de Pēna. & de meta. l. oēs. in uerbo, fraudare. lib. ij.

10 † Diceretur enim ista pax Diabolica, si faueret possessoribus dolosis, ex quo offenderetē ueritas & iustitia. ut dicit beatus Bernardus ī quadam epistola, quā refert Luc. de Pē. in l. j. in uerbo, pacis. iiij. col. C. publicæ læti. li. xij. & allegat etiam ad hoc Egesippum de bello Iudaico. ubi dicit ipse, ꝙ in pace formanda, præsumendū est, ꝙ principes ueritatē examinaueruut: quia in pace formanda ueritatis examinatio debet interueni re, & ideò non ꝑsumitur in eis dolus

11 commissus, † quia omnis dolus, est contra ius diuinū: ut dicit Bal. in c. ij. in ij. col. in fi. de arbitris. Et ideò dicebat Bal. in l. j. ff. de constitu. princi. ꝙ non præsumitur aliquid placere principi, nisi iustum & uerum, & omnis actus suus regulatur à iustitia poli & fori. ¶ Et licet dictum capitulum pacis, uelit, ꝙ restituantur in possessione bonorum suorum quorumcunq;, quæ ipsi possidebant. Et sic generaliter loquatur, & per consequens comprædendit possessores etiam uiolentos secundùm corticem uerborum: quia uerba principis generalia non recipiunt restrictionem de habilitate, ut dicit Iason doctor Modernus in l. j. C. de sacro san. eccle. tñ ipsemet dicit, ꝙ hoc uerum est habilitate iuris

12 positiui. Sed † bene restringuntur uerba principis de habilitate iuris naturalis uel diuini. accedant no. per eundem in l. j. § nuntiatio. ff. de ope. no. nun. Sed cōtra ius nãle & diuinū

esset, si faueretur per capitula pacis, talibus dolosis possessoribus. Ergo intelligitur capitulum de possessoribus non dolosis, quibus non est facienda restitutio per principes, ut dicit Im. in c. super hoc. in v. col. de renun. & Ange. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iuliã de vi. quia regula est, ꝙ fraus & dolus non debet alicui patrocinari: ut dicit tex. c. ex tenore. pe rescrip. & ibi cõcor. inuadere enim rem alienam, est contra ius naturale: ut no. gl. dũ tractat de milite & rustico in l. si qs in tantam. C. vnde vi. Maximè cũ clarè constat ipsos dolosos possessores esse turbatores & molestatores eorum, qui à longissimis tpibus possederunt. ¶ Nec prædictis obst. quod dicit Ang. ĩ l. si quos. C. de ca. & post limi. reuer. ubi dicit, & quia text. hic dicit, ꝙ ante tenuerunt ꝙ uerbum uerificatur in cõmodatario, & colono, & alijs hñtibus detentationẽ asininã. Et istud est utile pro eiectis, qui tpe pacis reuertuntur cum pactis, ꝙ eis restituantur quæcunque tenebant tẽpore eiectionis eorum: nam recuperabunt mobilia & immobilia, quorum habebant dominium uel possessionẽ, aut simplicem possessionem asininã. ¶ Quia ad hoc fuit responsum, ꝙ capitula pacis dictorum Regum non dicunt, ꝙ restituaẽ possessio illis, qui tenuerunt: sed dicit, ꝙ restituanẽ in pos-

13 sessione bonorum suorum, †& inter dicta uerba uidelicet tenere, & uerbũ possidere maxima est differentia: ut not. in l. stipulatio ista habere licere. §. hoc quoq;. ff. de uerb. obli. & Insti. de actio. in princi. & tanto magis, qa capitulum pacis dicit, restituantur in possessione bonorum suorum: & sic præsupponit, quod ill, quibus debet fieri restitutio fuerint possessores & domini, ƒm Bar. in l. cũ res. ij. col. uer sicul. quid dicemus, &c. C. si alie. res pigno. data sit. & pro hoc tex. in l. so lum. §. meum. ff. de rei uendic. & in l. pluribus §. ulti. ff. de uerb. oblig. ƒm Card. Flo. in Cle. j. in prin. de procu. facit bonus tex. in l. is qui suis nũmis ff. de manumissio. ubi seruus conniuentibus oculis domini habebat pecuniam, licet propriè non potuit illa pecunia dici sua respectu dominij,

14 †licet interdum ƒm subiectam materiam uerbum suis, non importat dominium: ut est uidere exemplum, qñ famulus dicit iumentum meum, & scriptor, qñ dicit quinternũ quem scripsit esse suum: ut dicit glos. in l. ij. uerbo, Papyrius. ff. de origine iuris. & not. Bart. in l. Quintus. §. argento. ff. de auro & argen. lega. & Bart. in l. cũ suæ. ff. de lega. iij. & in casu, de quo loquimur, attento, ꝙ in contractu pacis inter istos Reges actum est, ꝙ restitutio possessionis fiat possidentibus tẽpore dictæ guerræ, iste contractus habetur pro lege, ƒm Bal. in l. j. in uerbo, pactiones. de pace constan. & probatur in l. Cæsar. ff. de pub. & no. Bar. in l. donationes. ff. de do. inter uir. & uxo. & Bal. in l. j. C. de hære. uel actio. uendi. Abbas in c. j. de proba. Bartol. in l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & Barto. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. & Bal. in l. bene à Zenone. C. de qua. præscri

15 ptio. †& ubi in l. fit mentio de possessoribus, intelligitur de illis, qui iustè possederunt, non de inuasoribus. secundùm Bal. in l. j. C. de usuca. ubi quando uerbum possessio, profertur à lege, intelligitur de ciuili possessione, secus si profertur à testibus: ut dicit Ioannes de Imol. in l. tertia. §. ex contrario. in uerbo, Trebatius. ff. de acquirend. possessio. ubi accipitur ciuilis possessio pro iusta, ut ibi per Alexand. & hoc tenent Modern. scribentes in capitul. causam quinta columna de præscriptio. pro hoc faciunt omnia illa, quæ allegaui in capitulo primo, in principio per quos

fiat inuestitura, quòd ei qui spoliauit violenter alium non potest cõfirmari possessio, & princeps cõfirmando possessionem intelligitur de iusta possessione, quæ omitto cã breuitatis, remittendo me ad ibi dicta p me & Lud. in l. iustè possidet. ff. de acq. r. pos. ¶ Itẽ in dictis capitulis pacis est expressè cautũ, q restitutio possessiones fiat illis possessoribus, qui possidebant tẽpore guerræ qui partem Christianissimi Regis Francorũ 9 catholicũ Regẽ tenuerunt, & sunt secuti. Et per 9ñs nõ omnibus possessoribus possidẽtibus in initio belli apud Tripaldam debet fieri restitutio pos
16 sessionis. † Quia illud relatiuũ qui partem &c. restringit illud verbum, possessoribus, ex quo positũ est sine copula: vt in l. ea tamẽ adiectio. ff. de leg. iij. no. Bart. in l. oẽs populi. ff. de iustitia & iure. & in l. j. C. de summa Trini. Et ista est regula, quæ habet aliquas limitationes, de quibus per Iaso. in d. l. j. C. de summa trinitate. nec dicti nobiles de Richardis probauerunt illo tempore secutos fuisse partẽ Regis Franciæ: imò constat, q tunc tẽporis dicti Alex. & Lionectus fuerunt in ciuitate Ferrariæ: & sic nõ possunt gaudere dicto capitulo pacis. Et pro hoc facit illud quod dicit
17 † q qñ qualitas requisita in persona vnius, nõ est in persona alterius, aliter dicendum est, quã de illis, vbi est dicta qualitas: vt firmat Alexan. in v. vol. cõsi. cxxxix. circa finẽ. ¶ Itẽ facit illud quod dicit, q ubi sunt exclusæ exceptiones oẽs per statutũ, tñ non sunt exclusæ exceptiones, quæ oriuntur ex eadẽ scriptura. Et sic exceptio quæ oritur ex lectura capituli pacis, quod requirit qualitatẽ prædictam, ſm Bart. in l. j. §. parui. ff. quod vi aut clam. & Bal. & Sali. in l. ita pudor. C. de adulterijs. & not. Abb Sic. in c. ex parte. lo secundo. de offi. de lega. nec aliæ exceptiones rationabiles, ſm Archidia. in c. lator. ij. qõ. vij. & Geminia. in c. qm. xviij. dist. ¶ Et si diceretur, q postquã dicti nobiles de Richardis nõ possunt petere, q eis fiat restitutio possessionis vigore capituli pacis: quia non fuerunt secuti partes Regis Franciæ in dicto bello, & quia indebitè priuauerunt Alphonsum sua naturali possessione dicti castri, qui ciuiliter possidebat: vt supra dictũ est, saltim debet eis restitutio
18 possessionis dicti castri fieri, † quia vltimũ spoliũ est purgandũ. & sic cũ ipsi vltimo loco sunt spoliati ab Alphonso, debet eis fieri restitutio dicti castri: vt in l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iuliam de vi. cũ concor. ¶ Ad hoc fuit rñsum multis modis. ¶ Et primò, q ipsi de Richardis non fuerunt possessores, sed turbatores, vt suprà dictum est. Itẽ, quia si fuissent possessores, fuissent dolosi possessores. & licet illa exceptio, dolo facis petere quod restituturus es, nõ habet locũ qñ agitur possessorio recuperãdæ: quia spoliatus ante omnia est restituendus: vt d. l. si quis ad se fundũ. & in c. olim. de restitutio. spoliatorũ cũ simi. & Dyn. in regula. dolo facit. lib. vj. & l. in cõdẽnatione. in fine. ff. de regu. iuris. & no. in c. cũ dilectus. de cã posses. & proprietatis. & Ioan.
19 And. in c. pastoralis. eo. titu. † tñ qñ agitur possessorio recuperandæ vigore capituli pacis, tunc dicta exceptio dolo facis, obstat agenti possessorio vigore capituli pacis. Istud fuit mirabile dictũ Bal. in c. j. in uerbo, possessiones. de pace Cõstantiæ. Et si diceret, q Bar. & Ange. in l. meminerint. C. vnde vi. expressè dicũt, q qñ in lege dicit, q spoliato illico fiat restitutio: tunc nõ habet locũ exceptio dominij, nec exceptio, dolo facis. Et in dicto c. pacis. expressè dr, q illico dictis possessoribus fiat restitutio, ergo

non obstat exceptio dñij, vel exceptio, dolo facis &c. & Bald. in d. verbo, possessiones, non facit mentionẽ de verbo, illico. ¶ Ad hoc fuit responsum, ꝙ Bart. & Ang. in d. l. meminerint, loquuntur, qñ agitur possessorio recuperandæ ex condictione d. l. meminerint: quæ loquitur qñ tutor vel curator impetrat rescriptũ vel interlocutoriam, vt ei liceat ingredi possessionẽ alicuius rei stabilis absq; citatione partis, in qua pupillus erat in possessione, quod quidẽ rescriptũ est
20 ipso iure nullũ. † Si ipse tutor uel curator sit, nulliter spoliauerunt pupillum eius possessione, factũ istorũ tutorum nõ debet nocere pupillo vel adulto: imò ipse tutor vel curator illico debet condẽnari ad restituendũ possessionẽ, & non obstat illa exceptio, dolo facis &c. nec exceptio dominij, qa ipse tutor vel curator fuit in manifesto geminato dolo videlicet in impetrando nulliter rescriptũ ꝯ suũ pupillum, quod est sibi de iure ꝓhibitũ, vt in d. l. meminerint. ¶ Secundò, quia eũ spoliauit de facto, & ꝓpterea illico pupillo debet fieri restitutio possessionis, & nõ obstat exceptio, dolo facis &c. Imò punitur tutor uel curator pœna deportationis cum publicatione bonorũ. ¶ Et si diceretur, ista rñsio non militat, qñ simpliciter peteretur restitutio possessionis. ¶ Ad hoc fuit rñsum, ꝙ cõmissarij deputati super restitutione possessionis, non habent cognoscere nisi de illis spoliatus, qui cõprehendũtur ex d. c. pacis. unde corã eis nõ potest fieri dicta petitio restitutionis possessionis ex remedio d. l. si q̃s ad se fundũ. cũ cõcordantijs. ¶ Secũdo modo fuit rñsum, ꝙ qñ bene potuissent dicti cõmissarij cognoscere de restitutione possessionis de iure cõmuni, nõ potuissent ꝓcedere virtute regię pragmaticæ catholicæ maiestatis factæ, qua cauetur, ꝙ capta & erecta per regẽ Alphonsum primũ, vel Regẽ Ferdinandũ primum, data, vendita, uel cõcessa alijs sic teneri iubet sine aliqua innouatione, ne lis vel qõ aliqua iure uel iniuria moueri possit in iudicio uel extra, & cùm iste Alphonsus & eius pater habuerũt inuestiturã de dicto castro à Rege Ferdinãdo primo, & possederunt ꝑ annos xl. & vltra. Ideò non põt inquietari: nec capitulũ pacis tanq̃ vltimò factũ, corrigit hãc pragmaticã in hoc casu, in quo nõ cõcurrunt dictæ duæ qualitates in persona dictorum nobiliũ de Richardis. ¶ Primò, quia sunt inuasores & turbatores. ¶ Secundò, quia nõ sunt secuti partes Regis
21 Franciæ. Et tantò magis, † quia dicit tex. in l. si quis vi. in princip. ff. de acqui. poss. si quis vide possessione eiectus fuerit, perinde haberi debet, ac si possederit, cũ ex interdicto vnde ui recuperãdæ possessionis facultatem habet. & alius tex. in l. nõ uidetur, eo. titu. dicit, non videtur possessionem adeptus, qui ita nactus sit, vt eam retinere nõ possit. Cũ igitur isti de Richardis ꝓpter dictã possessionem captam de dicto castro absente dicto Alphonso propria authoritate non possunt dici possessores ciuiliter possidentes dictum castrum, sed potius inuasores: nam dicit notan. Bal. in c. j. in princi. in xj. colũ. de his, qui feu. dare pos. vbi dicit ista uerba formalia: † scias ꝙ præter ciuiliter pos-
22 sidentem nullus lucratur fructus ratione possessionis, sed ratione iuris quod habet in re. i. rõne utilis rei vẽdicationis uel utilis Publicianæ, qa ciuilis acquisitio est fieri dominũ fructuum, vt in glo. in d. §. ex ꝯrio. ¶ Itẽ scias ꝙ nullus habet ciuilem, nisi ei correspondeat dñium uel quasi, uel res à nullo possideatur, secũdũ And. de Iser. & nõ dicit ubi, imò veri tur-

batores ꝓpter ciuilem possessionē, quā retinebat dictus Alphonsus, & vigore ciuilis possessionis dicti castri fuit sibi licita recuperatio possessionis nālis, per ea, quę supradicta sunt, maximè autore ꝑtore, vt s. dictū est. ¶Quare post longā discussionē dñorum auditorū S.C.M. & aliquorum cōsiliariorum deputatorū, ad dictas restitutiones faciendas iuxta d.c.pacis fuit cōclusum & deliberatū, ꝙ dictis de Richardis non fiat restitutio possessionis dicti castri. Et sic ipse Alphonsus fuit absolutus ab eorū petitione: & qa hæ discussiōes visæ mihi fuerunt pulchræ, ideò hic inseruit.

DECISIO CCCCIIII.

De falsario feudatario, qui rasurā cōmitti mandauit, & de pęna cōmittentium falsum.

SVMMARIVM.

1 Inuestitus de feudo qui rasuram & falsum in rescripto confirmationis mandauit facere, qua ueniat puniēdus pœna. 19.
2 Abrasio facta in rescripto gratiæ uel iustitiæ differt.
3 Inuestitura ueteris feudi dicitur confirmatio.
4 Confirmatio non tribuit ius sine confirmabili inesse posito.
5 Abrasionem facere in narratiua vel in dispositiua differentia est.
6 Constitutio Regni, quod ius sit.
Statutum loquens de delinquente, an comprehendat mandantem.
7 Interpretatio ficta in statutis locū non habet.
8 Tria ad esse falsitatis requiruntur.
9 Falsum cuius qualitatis oporteat ꝙ sit, antequā quis de illo puniatur.
10 Rescriptum Papæ falsificans qualiter puniatur.
Intellect⁹ c.ex lr̄is.de fide instrõꝵ.
11 Manum impunè ad rescripta apponere, quis possit.
Rasura ꝑ impetrantē facta quātuncunq; modica etiam in nō suspecto loco facit radentem falsarium.
12 Rasum in literis iustitiæ in dubio ab officiali præsumitur.
13 Falsum cōmittens sine tertij interesse, arbitrariè punitur.
14 Pœna capitalis, quō intelligatur.
Publicatio omnium bonorum pro morte ciuili est sublata. 22.
15 Pœna falsificantis Regiū rescriptū, nu. 18. 20.
Pœnæ duæ pro crimine falsi.
16 Seueritas in inquirendo exceptionem falsitatis rescripti opposita.
17 Pœnalia per identitatē uel maioritatē rationis, non extendenda.
Regula, quòd pœna falsi non est vltimi supplicij.
18 Fabricare uel fabricari procurare, differunt inter se.
21 Intellectus Panormitani c.ad falsariorum, de crimine falsi.
22 Deportatio facit cessare omniū bonorum publicationem.
Remissio criminum generalis crimen falsi non includit.
23 Nobilitas nō excusat i crimīe falsi.
Falsi crimen detestabilius est ueneficio, & homicidio, & hominem ad nihilum reducit.
24 Falsarius an priuandus feudo.
25 Repudium potest fieri cū falsario.
Dubia causarum dissoluere nescimus, propter peccata.

FVIT per illustrē magnū capitaneū & Viceregē catholicæ Maiestatis mihi & tribus alijs doctoribus Regijs Cōsiliarijs iniunctum, vt uotaremus, quid iuris nobis vr̄ de infrascripto dubio, videlicet: † vtrū inuestit⁹ de feudo à Rege Ferdinando scd̄o, à quo non fuit tradita possessio dicti feudi, & defuncto dicto Rege & ei succedente Rege Federico suo patruo: à quo inuestitus prædictus obtinuit cōfirmationē dicti feudi cū clau

sula, quatenus in possessione existit, quæ cõfirmatio Regis Federici fuit cõpleta & sigillata. Et licet ipse inuestitus obtinuisset literas opportunas, tã à Rege Ferdinando secundo, quã à Rege Federico, ꝙ sibi traderet cor poralis possessio illius feudi, illam cõsequi non potuit: quia fuerat promissum, vt asseritur hominibus dicti feudi & castri, ꝙ semper esset dictũ feudum & castrũ in domanio dñi Regis Tamen ipse inuestitus habens dictã cõfirmationẽ in suis manibus repertũ est, ꝙ in illo loco, vbi dicebat, quatenus in possessione existit. fuit totũ hoc deletũ & abrasum eius mãdato, & fuit immutatũ & scriptũ per aliã scripturã ex longo interuallo, postq̃ dicta confirmatio & priuilegiũ fuit expeditũ & sigillatũ eo sciente & vidẽte ĩ. scripta verba, uidelicet ſm tenorẽ sui priuilegij. Et istud priuilegiũ fuit exhibitũ instante præfato illustri uicere ge per dictum inuestitũ. Qui protestatus fuit, ꝙ non vult eo vti, nec vsus fuit. Si propterea iste inuestitus sit puniendus pœna cõstitu. Regni, qui literas, vel qua pœna veniat puniendus de iure. ¶ Et redditur istud dubium difficile propter quali tales, & circunstantias, quæ sunt in dicto dubio. ¶ Et prima difficultas est: quia ista abrasio & immutatio facta in dicto Regio priuilegio ꝯfirmationis, nõ est facta super inuestitura feudi, quæ dr̃ gratia: sed est facta sup literis confirmationis gratiæ feudi: & 2 sic sup literis iustitiæ. † Nã dñs Rex Federicus, qui successit in Regno dicto suo nepoti, tenebatur confirmare inuestiturã dicti feudi factã dicto inuestito per Regem Ferdinãdũ primũ, per tex. in c. j. §. laici verò. q̃ succe. teneatur. la j. vbi si laici dñi inuestituram feudi alijs fecerint de feudis, eorũ hæredes omnino adimplere compelluntur. bonus est tex. in c. j. quo tempore miles. ibi, post mortẽ dñi sui debet uasallus petere inuestiturã, i. cõfirmationem. iuncto text. in 3 c. j. in prin. p quos fiat inuestit. † vbi inuestitura veteris feudi, quæ dr̃ con firmatio, quæ fit de iusta possessione, põt ẽt fieri per minorẽ: quasi in hoc fit debitor ipsi vasallo eã petenti. bonus est tex. in c. j. in prin. de c. Corra. vbi si vasallus per annũ & diẽ stetit ꝙ post mortẽ dñi sui inuestituram. j. cõfirmationẽ nõ petierit, cadit à feudo &c. concor. text. in l. Imperialẽ. §. præterea. de ꝓhi. feu. ali. per Federi. Cũ igiẽ dicta confirmatio Regis Feder. fuit de iustitia, † quia cõfirmatio nõ tribuit ius, nisi reperiaẽ confirma bile, & id ponaẽ in esse: vt ff. de libe. lega. l. Aurelius. ſm Bal. in c. ex literis. ij. col. de fide instru. & in d. §. præterea. ¶ Tunc sic cõmunis conclusio est, quòd qñ abrasio est facta in literis confirmatorijs, seu literis de iusti tia, tunc ista rasura iudicatur, sicut de rasura alicuius instrumenti: ut dicit Inno. in d. capit. ex literis, & ibidem Ioan. Andræ. & Sal. in l. maiorem. C. ad leg. Cor. de fal. per c. accedens. de cri. falsi. quem refert Ioan. de Ana. in ca. ad falsariorum. viij. col. eo. titu. & sic constitutio illa, qui literas. nõ habet locum, quãdo abrasio esset facta in literis iustitiæ uel confirmationis, sed in literis gratiosis uel instrumen 5 tis. ¶ † Sed ad hoc posset responderi, ꝙ hoc habet locum, quando rasura in rescripto iustitiæ esset in narratione facti, secus in dispositiuis à principe, prout erat in casu, de quo agiẽ, & per consequens non vendicat sibi locum dispositio dicti capi. ex literis. iuncto d. capit. accedens. ¶ Item posset aliter responderi, quòd in dicto c. ex literis. & in d. c. accedens. nõ cõstabat quis fecerat dictam rasuram in dicto rescripto iustitiæ, ideò dicta rasura non nocet. Sed vbi constat, quis

fecit rasuram in rescripto iustitiæ, nō est dubiū, ꝙ incidit in pœnā l. Corn. de fal. Et ideo concludendum est, ꝙ qn̄ constabat, ꝙ pars post perfectum rescriptum fecit ibi rasurā & immutauit, debet habere locum pœna dictæ constitutionis Regni. ¶ Secunda difficultas est: quia nō habemus in ꝓcessu, quod dictus inuestitus raserit dictū Regium priuilegium, sed bene habemus, ꝙ ipse fecit fieri dictam rasuram & immutationē, quam dicit fecisse per ignorantiam. Et dicta constitutio Regni loquit̄ in persona eius,
6 qui immutauit. † Et constitutio Regni, est ius municipale Regni, & non vniuersale ius: quia unaquaque prouincia suo sensu abundat. xxv. distin. capi. fin. totum istud Regnum habetur pro una prouincia ut dicit Andr. in consti. Regni, consuetudinem. de præscrip. Et sic constitutio Regni vocatur ius ciuile huius Regni: ut in l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. Et per consequens secundum veram conclusionem statutum pœnale loquens in persona delinquentis, non compræhendit mandantē ex propria verborū significatione, sed ex interpretatione: ut dicit not. Bart. in l. hæc verba. ff. de adulterijs. & in l. si quis id quod. §. fi. ff. de iurisdictio. omnium iudicum & ille, qui mādat nō dicitur verè facere, sed interpretatiuè: ut in l. j. §. deiecisse. in glo. ff. de vi & vi ar-
7 ma. † quæ interpretatio, cum sit fictionis, non habet locum in statutis: vt in l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. gestis. & in l. constitutionibus. ff. ad muni. no. Bar. in l. j. ff. de fonte. & not. in l. si verò. § de viro. ff. solut. matr. & in hoc multa possent allegari, quæ allegat Alexand. in iiij. uolu. consil. lxv. incipien. visa quadam constitutione. & Iason in dicta l. si quis id, quod. quæ omitto breuitatis causa, & sic dicta constitutio non habet locum in mandante. ¶ Tertia difficultas est, quia dicit Pet. de Anch. in cōsi. xxiij. incipiente, visa inquisitione &c. † ꝙ 8
tria requiruntur ad esse falsitatis, uidelicet dolus. Itē mutatio veritatis, & ꝙ alteri noceat, in dicto inuestito videtur, ꝙ fuit dolus, quia fabricauit radendo & mutando, vt suprà. ¶ Et propterea dicebat Bal. in d. c. ex literis. quòd radere, dolus & falsitas est, non error. C. de testamē. l. erroris. C. de magistra. conuen. l. fi. Bar. in l. si librarius. ff. de reg. iu. Mutatio veritatis est notoria. An autē talis mutatio nocuit alteri, in hoc stat difficultas: nā prætendit dictus inuestitus, ꝙ dicta immutatio nō nocuit alteri, [a] ex
a quo sunt tot & tātæ literę Regis Ferdinan. secundi, & Regis Federici sup traditione possessionis dicti castri, q̄ tandem habuit non virtute dicti rescripti rasi, & confirmationis. & illa rasura nemini est nociua, & ꝓptereà succedit doctrina glo. & Bar. in l. damus. C. ad legem Cornel. de fal. quæ
9 vult, † ꝙ ad hoc, vt quis possit puniri de falso, est necesse, ꝙ illud falsum sit tale, quod noceat alicui, & quod dolosè fuit factum. & ad hoc multa allegauerunt aduocati dicti inuestiti, de quibus per Alex. in j. uo. consi. lxx. in vj. colu. quod incipit, viso processu. ¶ Sed huic difficultati posset responderi, quia prædicta habent locum in falsificante instrumentum nemini nociuum, uel in utente instrumento falso nociuo, secus in radente & immutante Regium rescriptum sigillatum nam ratione fabricationis rasuræ, & immutationis, non reperio aliquem doctorem dicentem, ꝙ si illa rasura & immutatio nemini nocet, quòd nō sit pœna l. Corneliæ de fal. nam text. in l. si falsos. C. de falsis, expressè tenet, quòd si falsificans ratione fabricationis etiā sine vsu punitur pœna falsi, nec distinguitur, an sit nociua,

necne. Et ideò gl. in c. licet. versi. quin
10 ta fallitas. de cri. fal. dicit, † ꝙ quicũque radit uel immutat rescriptum domi. Papæ sibi assignatum, excommunicatus est, & falsarius: ut dixi suprà proximè, & in hoc nulla distinctio adhibetur per Docto. an immutatio sit nociua, necne, licet sit argumentum in contrarium in c. ex literis. de fi. instru. ¶ Sed potest respondere, ꝙ illa rasura in d. c. ex literis. fuit facta per illũ qui literas ipsas subscripsit, non per illum, qui illis vtebatur, & cum ista intelligentia pertransit ibi Ioan. Andr. & post eum alij scribentes. sufficit ergo, ꝙ rasura fuit facta per partem in rescripto principis: quia non distinguitur, an in loco suspecto uel non facta sit rasura: ut dicit etiam Inno. in d. c. ex literis. & idẽ Bal. ibi. qui dicit referendo Innoce.
11 † ꝙ nullus potest apponere manum ad rescripta uel priuilegia nisi cancellarius uel officialis curię. & si alius apponat manus, est falsarius etiam si in loco non suspecto, etiam si in sylla ba vel puncto. secundum Inno. & sic non distinguitur, an noceat uel non. Nec debemus dicere, ꝙ glo. prædicta dicit nõ per illũ, qui utitur: quia illud verbum utitur, capitur pro eo, qui fecit rasurã, nã ille, qui fabricat falsum, ideò fecit, ut uteref, dicit Alb. de Ro. in l. quicunq;. C. de ser. fugi. & fabricans falsum sine usu punit, ut in d. l. si falsos. & idẽ dicit Ioã. And. in d. c. ex literis. & gl. in c. in memoriã. xix. dist. dum dicit, ipso facto dicitur falsarius, vt si charta apparet rasa uel immutata, &c. & Abb. Sicu. in c. fi. de cri. fal. dicens, ꝙ si facta est rasura per impetrantẽ, quantuncũq; esset modica, falsarius iudicatur, etiam quando
12 est in loco non suspecto: † in dubio aũt præsumit rasum ab officiali in literis iustitię. Et ideò dicit Vincẽ. quẽ refert Hostien. in sum. de cri. fal. in §. porrò. ꝙ si in rescripto est rasura, & constat, ꝙ ab impetrante rescriptum facta est. obst. de rescri. c. significãte. & c. Rodulphus. si dubitet, nõ obest. & sic intellexit dictã decretalẽ, ex literis. Et ꝓptereà dicebat Ang. in lectura ad pœnam. in l. qui veluti. C. de falsis. nõ prodest scriptura falsa scribẽti, quia tenetur l. Cornelia de fal. no. bene istã legẽ, qa quotidiana est. multi. n. sunt qui scribunt schedulas & apochas manu propria, & in eorũ fauorẽ. nã licet dictæ apochæ & scripturæ non prosint scribenti tñ si probari potest, ꝙ hæc scriptura sit falsa, qui scripsit eã, teneẽ de falso, & sic illa scriptura non prodest, nec nocet, & tñ in fabricante cõmittit falsitas.
13 † Ego credo ꝙ Ange. dicat veritatẽ, ut cõmittat falsum, sed non punitur l. Cornelia de fal. sed arbitrariè. bene ad hoc facit quod dicit Bal. in d. l. si falsos. quòd ex fabricatione falsi irremediabiliter tenetur de falso. nec est in cõsideratione, quòd nemini dedit damnum: quia sufficit, ꝙ potuit dãnum dare, licet non dedit. ideo uidetur posse dici, quòd dispositio dictæ constitutionis Regni, non recepit limitationem ex glo. in d. l. damus. sed bene recepit limitationem: ꝙ nõ habet locum in mandante fieri rasuram & immutationem, sed tantum in radente & mutante per se, per ea quæ sunt suprà allegata. ¶ Quarta diffi-
14 cultas est, † quia dicta cõstitutio Regni dicit, capitali feriatur sententia, quæ verba possunt intelligi de sententia capitali ciuili, & non de morte naturali, ut dicit glo. sing. in l. j. C. ne manci. Christianum Iudæus uel hæreti. & c. quam glo. ad hoc pro singullari alleg. Ioa. de Imo. in l. ij. ff. de publi. iud. & firmat Ioan. Andr. in ca. quanto. de iureiur. & ista pœna ciuilis mortis est absque publicatione omnium bonorum, quæ publicatio

omnium bonorū ꝓ morte ciuili est sublata, ꝑ tex. in aut. vt nulli iud. §. fi. ſm gl. in d. l. j. §. fi. ff. ad l. Cor. de fal. & firmat hoc Raph. Fulg. in ꝯſ. cxxxviij. inc. hoc maximè ꝓſuppoſitū, &c. ante fi. ¶ Quid ergo dicā ego, in tanta difficultate ueſtræ Illu. dñationi? dico, ꝙ ſtantibus ꝓdictis dictus inueſtitus nō pōt puniri pœna dictæ cōſti-
15 tut. Regni. † Ideo q̄ro, qua pœna ſit de iure cōi plectēdus ille, qui radit et immutat reſcriptū Regis de iuſtitia, uel cōfirmatione Regia. ¶ Rñdeo, ꝙ Sal. in l. maiorē. C. de fal. dicit, ꝙ lex illa maiorē. dicit, ꝙ qui cōmittit falſum in reſcripto principis debet pati maiorē pœnā, & conſiſtit iſta maior pœna in pœna mortis naturalis. hoc dicit uoluiſſe gl. in l. ubi, in uerb. cōmiſſi. C. de falſis, quia duæ pœnæ reperiunē impoſitę ꝓ crimine falſi. ſ. de portationis, q̄ dr̄ mors ciuilis & mors naturalis. ut ī l. j. §. fi. ff. de fal. Ex quo illa lex dicit maiorē pœnā, intelligiē de maiori pœna illarū duarum pœnarū, quæ ſunt in d. l. j. §. fin. & ſic ēt refert Sal. Io. de Ana. in c. ad falſariorū, de crim. fed. ſed Ang. de Peru. in lect. ad pœnā, ī d. l. maiorē. aliter dicit, vc; ſi opponiē exceptio falſitatis reſcri-
16 pti, † maior ſeueritas in inquirendo exigitur, q̄ in alia falſitate, & falſo cō parato debet falſari⁹ carcerari, & pœna ꝯdigna puniri: nā iſtud uerbū, maior pęna, nō eſt cōparatiuū huius poſitiui pœnā: ſed iſtius poſitiui ſeueritate. i. ꝙ inueſtigando hanc falſitatē, maior ſeueritas requiritur, quā ſi dicaē falſum aliud inſtrm. ¶ Nec ob. gl. in d. l. ubi in uerbo, cōmiſſi, quia illa gl. dicit, ꝙ qui ſciens vſus eſt falſis reſcriptis, debet decapitari: ut in l. maio
17 rē. Quia rñdeē duobus modis. ¶ † Primò, quia pœnalia ꝑ identitatē rōnis, uel ꝑ maioritatem rōnis non extendūtur: ita dicit gl. in c. ſæpe cōtingit, de tēp. ord. li. vj. quā gl. & alia iura ad hoc propoſitum alleg. Alex. in ij. vol. cōſ. cxiij. inci. uiſo inſtrō, in ij. co. uerſi. & poſito, ꝙ maior eſſet rō, & in e. uol. cōſ. ccij. inci. in j. col. Nec in caſu de quo agit, pōt ꝯſiderari fauor reip. cū iſta Regia cōfirmatio nullū parit ꝓiudicium, nec alicui poterit nocere, nec ea dictus inueſtitus fuit uſus. Et ſic illa gl. quæ loquitur in utēte ſciēter falſo reſcripto non pōt adaptari ad eū, qui raſit Regiū reſcriptū, & in eo immutauit, & nō fuit uſus, & talis raſura & immutatio nemini nocuit, uel ꝓfuit. ¶ Scdò rñdeē, ꝓut dicit Ange. in lect. ad ſtampā, in d. l. ubi. nota hic caſum, in quo ꝓ falſo puniē pœna capitali. ſ. qñ falſum eſt ualde graue, exemplū pōt poni in eo, q̄ multa acta cōbuſſit in perniciē reip. ut ueritas apparere nō poſſet. ¶ Itē in eo, q̄ partum ſuppoſuit: ut in l. j. s̄. eo. regulariter aūt non eſt pœna ultimi ſupplicij. Et ſic ꝑ iſta ruit totaliter dictū Sal. & gl. in d. l. ubi, quæ loquiē de iſtis falſitatibus grauibus, ꝓut dicit
18 Ang. vt s̄. dictū eſt. ¶ † Tertiò mō pt rñderi, ꝓut dicit Io. Fab. in §. itē lex Iulia. Inſti. de publ. iud. ubi dicit quę rēdo, quę ſit pęna cōmittētis falſum. Et dicit, ꝙ ſi in reſcripto fuit cōmiſſa falſitas, ſi quidē reſcriptum eſt gratioſum, & eſt laic⁹, puniē ultimo ſupplicio, ut in d. l. maiorē. Et ſi eſt clericus, degradaē & curiæ ſeculari tradiē: ut in c. ad falſariorū, de crimi. fal. Si uerò reſcriptū ſit ad cās, nō vr̄ imponenda hæc pœna, cū nō ſit tm̄ præiudiciū: ut in c. accedēs, eo. tit. Et poſt diſtinctionem ſuam dicit, unde pōt dici gñaliter, ꝙ hęc pœna ſit arbitraria, & imponatur maior, qñ maius eſt delictū & minor, qñ minus, ff. e. l. diuus, & l. qui falſam. §. fi. & C. e. l. ubi. in fi. Et ulterius dicit idē doc. ꝙ utens tm̄ falſa ſcriptura, nō debet tantū puniri ſicut fabricans uel fabricari ꝓcurās: ita pōt intelligi, qđ not. in §. ijſdem

pœnis,in auth.de nõ alien. Nec obst. dicit ipse d.l.maiorẽ,qa debet intelligi,qñ quis fabricauit, uel procurauit falsum rescriptú,& eo usus fuit, non aút qñ simpliciter fabricauit falsum
19 rescriptú,& eo nõ fuit usus.¶†Quare cõcluditur,qđ in casu, de quo loquimur,ex quo rasura & mutatio in rescripto facta de mãdato dicti inuestiti nõ facit p̄iudiciũ,nec ꝓdest alicui, nec eo usus est, pœna est arbitraria.
¶Bene tñ aduertendũ est,ꝙ Cy.in d. l.ubi dicit istaverba formalia,ultimò
not.ꝙ ꝓ falso imponĩ pœna capitis naturalis ad literã, qñq; imponĩ pœna capitis ciuilis:ut hic, & dixi in l.j.s̃.e.ibi Cy.d.ista uerba, tertio oppono,dr̃ hic ꝙ crimẽ falsi est capitale.Contrà, ꝙ imò in libero hoĩe est pœna deportationis:ut in l.j.§.fin.ff. eo.ti.¶Solutio, deportatio est pœna capitalis:ergo &c.uel hic acrius punitur in partu supposito & falso : ut sit sp̃ale.dicit ipse,primã teneo:sed de ista authoritate Cy.ñ facio uim.Quia tex.in d.l.ubi.dicit capitali post ꝓbationẽ supplicio,si id exigat magnitudo criminis cõmissi,uel deportatiõe, & sic tex.dicit, ꝙ interdũ punĩ pœna capitis naturalis,interdũ pœna capitis ciuilis,ꝓut ẽt dicit tex. in l.j.§. fi.ff.de fal.& sic ẽt dicit gl.in d.l.ubi. nã seruo imponĩ ꝓ falso pœna mortis naturalis , & libero, qñ fabricauit falsum rescriptũ,& eo usus est,ut s̃. dictũ est,qđ nõ est in casu, de quo a-
20 git.¶†Et licet fuisset ꝯ dictũ inuestitũ allegatũ quoddã capitulũ Regis Caroli primi,qđ incip.ut quæ ab excellentia nostra ꝓcedunt, &c. chart. cv.s̃m ordi.Neap.ubi dr̃ , ꝙ falsificatores sigilli Regis & aliorũ Regũ p̄decessorũ legitimorũ dñorum & ipsis utentibus puniunĩ ultimo supplicio cũ publicatione bonorũ omniũ: cũ maius delictũ sit falsificare sigillũ Regis,q̃ cudere falsam monetam.Et

idem dicendũ est in radente lr̃as Regis sigillatas.Tñ per me dicebatur in discussione p̄sentis negotij , ꝙ dictũ capitulum loquiĩ in casu suo: nec est extendendũ ad aliũ casum ẽt, ubi est identitatis rõ,uel maior rõ,ꝑ ea,quæ s̃.allegaui circa hoc.¶Allegabaĩ etiã in ꝯriũ id,qđ dicit Ab.Sic.in c. ad falsariorũ.de cri.fal.ubi dicit ꝑ illũ tex. ꝙ falsificãs rescriptũ principis puniĩ ultimo supplicio.i.pœna mortis. Et hoc est sp̃ale in ista sp̃ẽ falsitatis , tñ
21 huic obiectioni.¶†Ego rñdebã, ꝓut dicebat Inn.ibi,ꝙ d.c. ad falsariorũ, & illatio dñi Abbatis nõ habet locũ nisi in falsificãte rescriptũ Papæ , secus in alijs:qđ patet:quia clericus , q falsificauit sigillũ Regis Frãciæ non fuit punitus pœna mortis,sed alia pœna:ut in c.ad audientiã,de crim. fals. Sic firmat Præpositus S. Ambrosij nũc Card.Alex.in d.c.in memoriam, xix.dist.¶Nec ob.tex.in l.Paulus, §. fi.ff.de fal.ubi dr̃, ꝙ ille qui mutauit & deleuit,ut uerũ nõ appareat,pœna l.Corneliæ affici solet : dubiũ nõ est: quia intelligiĩ in fabricãte falsum,& utente,& illa falsitas sit nociua, ut s̃. dictũ est.¶Sum igiĩ in uoto,ꝙ dictus inuestitus nõ uenit plectẽdus,nec pęna mortis naturalis,nec pęna mortis ciuilis,nec pœna publicationis bono-
22 rũ omniũ:ex quo †pœna ista publicationis,ubi imponĩ pœna deportationis,est hodie sublata,ut dicit gl.in d.l.j.§.fi.ff.de fal.ꝑ tex.in aut. ut nulli iudicũ, &c.§.fi.& firmat Raph.Ful. in cõs.cxxxviij.sed solũ de iure venit puniẽdus pœna arbitraria . ¶Nec põt dictus inuestitus allegare gñale indultũ Regis.¶Quia tale indultũ non cõ-
b præhẽdit crimẽ falsi: [b] ut in l. Luci⁹. ff.ad Turpil.s̃m Albe.de Ros.in rub.
23 C.de cri.fal.¶†Nec alleuiat pœnam eiusdẽ inuestiti nobilitas in hoc crimine,ꝑ gl.in c.singul.lxxxix.distinc. imò dicit Ang.in aut. de nupt.§.mi-

notē.ꝙ crimen falſi eſt deteſtabilius bñficio & homicidio,& dicit Cy.in l. trāſigere.C.de trāſa.ꝙ ꝑ maculā falſitatis hō deuenit ad nihilū īter hoies qa dr̄ hō ſine fide,& ſine ↄſcīa, & oē qđ nō eſt ex ↄſcīa,peccatū eſt,nō tñ eſt infamis ipſo facto , qa nullo iure hoc reperit̄,ſm Arch.in d.c. ī memoria,ſm Inn.q ita not.in c.niſi cū pridē,de renū.imò dicit Lu. de Pē.in l. mulieres,iij.co.C.de di.li.xij.ꝙ priuilegiū nobilitatis ꝑdit̄ ex ꝑiurio & falſo teſtimonio:ut ibi ꝑ eū.& iſtud eſt uotū meū qđ in his ſcriptis mitto V. illu.dñationi.Quo ſtāte nō eſt q̄rendū qd de feudis hmōi īueſtiti,an poſſit ex dicto delicto priuari per ſnīam feudis:quia ſic nō incidit in pœnā l. Cor.de fal.ſed ſolūmō arbitrariè ue

24 nit puniēdus.†Bñ fateor,ꝙ ſi eēmus in caſu,in quo ueniret puniēdus pœna l.Cor.de fal.tūc crederē, ꝙ poſſet feudis priuari, quia nō poſſet ſtare in curia Regia ſiue dedecore:ut ī c.j. an ille,qui īter.fratrē dñi ſui. ¶Itē in c. a j.§.ꝑdictis,q̄ ſit prima cā bñ.amit.ex preſsè dr̄,nō ex oī cā,ex qua opin.ua ſalli grauat̄,bñficiū amittit̄.Nā & ſæpe deierat,ſed bñficiū nihilominꝰ retinet.& tex.in c.j.§. ſi quis.n.dixerit. ex q.cau.bññ.amit.in iij.li.dicit,Nō .n. ad hoc ſufficit oīs occaſio , ꝑ quā fidelis accepti bñficij uideat̄ ingratꝰ, ſed ſunt quædā , ut ita dixerim egregiæ ingratitudinis cāæ,quib. bñficiū ſm mores curiarū amitti ſolet . Et q̄ ſunt iſtæ egregiæ ingratitudinis cāę, dicit tex.in d.§.ꝑdictis,ꝙ ſunt illæ,q̄ ſunt enumeratę in §.cās.in aut.ut cū de app.cog.& q̄ enumerant̄ in l.ↄſen

25 ſu.C.de repud.ſed in d.l.ↄſenſu†inter alia delicta ꝑꝑ q̄ pt̄ fieri repudiū inter ↄiuges,eſt iſtud,ſi ↄiunx crimine falſitatis ſit ↄdēnatus:ergo cōcludendū eſt de iure feud.ꝙ ꝑ crīe falſitatis uaſallus ↄdēnatus debet ꝑdere feudū,& hoc qñ incidit in talē falſitatē,ꝙ incidat in pœnā l.Corn. de falſ. talis.n.nō pōt eſſe in curia ſine dedecore : ſed iſte inueſtitus nō incidit in pœnā l.Corn.ut ſ̄.ↄcluſi.Ideò nō pt̄ feud. priuari.Solū ergo arbitrio tuę iuſtiſſimæ ptātis,poterit de tali delicto puniri.nō curo,ſi alij fortè aliter ſenſerūt:quia dicit Bal.in c.quia ꝓcurator.vj.colū. de elect. ꝙ ꝑꝑ peccata neſcimꝰ dubia cārū diſſoluere.Et ſic facio finē in iſtis Deciſion.ſacri Cōſ. Neap.editis & cōpoſitis ꝑ nobilē & inſignē I.V.D. Matthæū de Afflicto Neapol.tūc Regiū Cōſiliariū ad laudem Dei oīpotentis,& Virginis eius matris,& omnium utilitatem.

a Non nocuit alteri.Vt hēat locū pœna falſi,requirit̄,ꝙ falſitas ſit nociua. Idē tȝ Bar.ī l.j.§.q in rōnib.ff de fal. & in l.ſi quis legatū.pen.col.ff. e.gl. pe.& ibi Imo.in c.quāto. de iureiur. Ale.ↄ.74.uiſo teſtō,co.vj.j.uo. Pan. cō.151.vr̄ dicēdū.Dec.cō.175.añpe. col.uer.j.& ij.Tho.Gram.

b Crimen falſi.Crimē nō includit̄ in gñali indultu idē tȝ Bar.in d.l.Lucius Pet.de anch.in c.j.col.j.de ↄſtit. Ang.in diſpu.exorta guerra. Marſ.in ſing.ſuo 163.inci.crimē falſi.T.G.

FINIS.

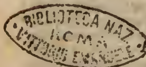

VENETIIS,

Apud Dominicum Lilium.

M. D. LVII.

INDEX VERBORVM,

RERVM, AC SENTENTIARVM

maxime insignium, in Decisiones Neapolitanas D.Matthæi de Afflic.Parthenopæi,uiri utriusque iuris citra controuersiam peritissimi: tanta iam demum fide, studio, & industria collectus, ut uel ad copiam, uel uenustatem à quoquam nihil omnino iure possit desiderari.

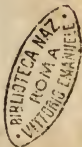

VENETIIS,
Apud Dominicum Lilium.
M. D. LVII.

INDEX VERBORVM, RERVM, AC SENTENTIARVM INSIGNIVM, IN DECISIONES

Neapolitanas D. Matthæi de Afflictis.

A

Agens inf. Vide. fol. 326 nu. 2

B

D

Domi-

F

I

P

f

S

FINIS.